Expositio magistri Petri tatareti super textu logices Aristotelis.

Questiones admodũ subtiles et vtiles cũ medulla totius materie artiũ quattuor librorũ sententiarũ et quolibeti doctoris subtilis Scoti in suis locis quotate magistri Petri Tatareti parisiensis sup libros logices Porphirij et Aristotelis cũ textus clarissima expositione ac dubiorum seu difficultatum ordinatissima terminatione feliciter incipiunt.

Logica an sit sciẽtia ab alijs distincta.

Circa initiũ totius logice mouet͛ talis questio. Utrũ logica sit sciẽtia ratiõalis vna et ab alijs distincta. Arguit͛ pmo q nõ sit sciẽtia. quia oĩs sciẽtia acquirit͛ p demonstratiõez sȝ logica nõ acquirit͛ p demonstrationẽ. ergo ipsa nõ est scientia. maior patȝ ex diffinitiõe scie. minor probatur. quia si logica acquireret͛ p demõstrationem ante logicam esset alia logica per quaȝ illa demõstratio esset nota. et sic esset pcessus in infinitum. ¶ Secũdo sic. modus sciendi nõ est scientia. sȝ logica est modus sciendi. ergo logica nõ est scientia. maior patȝ. qr instrumentũ acquirẽdi sciam non est ipsa scientia. et minor pbatur p aristotelẽ scdo methaphisice dicẽtẽ q absurdũ est simul qrere scientiã et modũ sciendi. ¶ Tertio sic probando q nõ sit rationalis qr quelibet scientia est verũ ens reale existens in anima de predicamento qualitatis. ergo nulla erit sciẽtia rationalis cũ reale et rõnale opponant͛. ¶ Quarto sic pbando q nõ sit vna sciẽtia. qr illa sciẽtia non est vna in qua colliguntur plures cõclusiones demõstrabiles per diuersa media: sȝ sic est de logica. ergo non est vna. maior patet. quia scientia est habitus cõclusionis. ergo multiplicatis conclusionibus multiplicantur et scie. ¶ Quinto sic q nõ sit ab alijs distincta. qr illa scientia nõ est ab alijs distĩcta que est de aliquo obiecto cõmuni cuȝ alijs sciẽtijs. sed logica est huiusmodi igitur. minor patȝ. quia logica est de sillogismo vel modo sciendi quo vtuntur omnes alie sciẽtie. ergo non est ab alijs distincta. ¶ In oppositũ arguit͛ per phm tradentẽ scientiã logicalẽ vnã ab alijs distinctã. In qstiõe ista et in oĩbus alijs erũt tres articuli. In primo declarabunt͛ termini questionis. in secundo mouebunt͛ dubia. in tertio ponetur cõclusio respõsalis ad quesitum et soluentur rationes ante oppositũ.

Logica duplex ẽ Logica natural' quid sit.

Sciendũ est pmo q p declaratiõe huius termini logica supponitur q logica ẽ duplex. scȝ naturalis et artificialis. Logica naturalis nõ est aliud q naturalis inclinatio vel quedã abilitas naturalis naturaliter inexistẽs anime vel intellectui qua naturaliter inclinatur vel est potens ad assentiendũ magis vero q falso. ex quo assensu pcedim' de noticia noti ad noticiã ignoti. et de ista ponuntur alique propositiones

Propõnes de eadeȝ

¶ Prima. ista logica naturalis est idẽ realiter cum anima vel intellectu. et hoc capiendo ipsaȝ pro inclinatione ipsius anime vel intellectus: qr omnis inclinatio est eadem realiter cũ illo cui' est inclinatio. Et dicitur notanter capiendo pro inclinatione. quia si caperetur pro abilitate ipsius anime vel intellectus posset bene distingui ab anima et intellectu cũ abilitas et inabilitas sint qualitates de scda specie qualitatis. ¶ Secũda pposito logica naturalis nõ est sciẽtia. ideo per ipsam nõ dicimur scientes licet p ipsam possumus dici logici. ¶ Tertia pposito omẽs sumus inclinati naturaliter ad assentiendũ vero tamẽ aliq magis vel min' sunt dispositi. iõ aliq promptius et facili' assentiũt vero q alij. Sȝ logica artificialis est duplex. s. docens et vtẽs docens est que docet͛ diffinire: diuidere: arguere: et verũ a falso discernere et ista acquirit͛. per demõstrationẽ et p certas reglas art' logice. sȝ logica vtens capit͛ duob' modis. vno mõ pro noticia scientifica logice acquisita per demõstrationeȝ qua vtimur in singulis sciẽtijs diuidendo. diffiniendo: arguendo: et verũ a falso discernendo. et sic est vera scientia nõ distincta a logica docẽte. Alio mõ capit͛ pro habitu vel noticia acquisita ex frequẽti argumẽtatione et exercitio arguẽdi siue talis noticia fuerit vera siue falsa siue dubia vel certa siue cum formidine siue non. et sic logica vtens non est vera scientia. ¶ Aduerte vlterius q logica artificialis seu docẽs põt capi dupliciter. vno modo pro simplici habitu alicuius conclusionis logicalis acquisito per demõstrationem vel demonstrationes. Et sic quilibet habitus vel noticia alicuius cõclusionis demõstrabilis in logica potest dici logica artificialis et sic põt describi. Logica artificialis est scientia vni' conclusionis logicalis per demonstrationeȝ vel demonstrationes acqsita. et ab ista non dicitur communiter et vsualiter homo logicus. quia ad hoc q aliquis dicatur cõmuniter logicus oportet q habeat omnes noticias omnium cõclusionum logicalium vel saltem maiorem partem. ¶ Et si quis dicat a qualibȝ noticia scientifica potest aliquis dici sciẽs. ergo per illum habituȝ quis erit sciẽs. et non nisi scientia logica. igitur talis erit logicus. ¶ Respondet͛ q aliquis per talem habitũ vnius conclusionis potest dici logicus. sed nõ vt cõmuniter vtimur logico. Alio modo capit͛ logica artificialis p collectiõe plurium noticiarũ adhesiuarũ logicaliũ. et hoc tripliciter. vno mõ large p aggregato ex oĩb' noticijs adhesiuis tam principiorȝ logicalium q cõclusionũ ex eisdem principijs deductarum siue scitarum siue opinatarum. i. siue sciantur cum formidine siue non. alio modo capitur stricte p aggregato ex omnibus noticijs omniũ pncipiorum logicalium et conclusionũ scitarum deductaruȝ ex illis principijs. Tertio modo capitur magis stricte scȝ pro aggregato ex noticijs adhesiuis conclusionum logicalium demonstratarum per principia logicalia. Et de ista proprie datur diffinitio logice cuȝ dicitur q Logica est scientia docens diffinire: diuidere: arguere. et verum a falso discernere per ratiões. et talẽ di-

Logica artificial' duplex.

Logica artificial' iterum ẽ duplex.

Logica artificial' quid sit.

Logica artificial' scdo mõ capta iterũ tripl' diuidit.

Logica quid sit.

stinctionez debes proportionabiliter capere in qualibet sciētia. ¶ Aduerte finaliter q̄ capiē do logicā artificialē tertio mō adhuc est duplex scʒ vetus ⁊ noua. Uetus que determinat de ꝑti bus argumētatiōis et syllogismi tam ꝓpinquis q̄ remotis. et ꝓpter hoc dicit̄ vetus: et nō ꝓpter antiquitatem. ⁊ ista ꝯtinet sub se librū predicabilium ꝑdicamētoꝝ peryarmenias librū diuisionū boec. ⁊ librū suppōnum. ampliationū. restrictionum. appellationum: et distributionum. Alia est logica noua que determinat de sillō: ⁊ de partibus subiectiuis eiꝰ. et ista ꝯtinet sub se librū prioꝝ: posterioꝝ: topicoꝝ: elenchoꝝ. ⁊ etiā tractatū ꝯñarū insolubiliū ⁊ obligationū.

Logica artificialis tertio modo capta ē duplex.

Sciendū est secūdo q̄ pro declaratione secūdi termini supponitur q̄ sciētia est q̄dam qualitas vl̄ hītus existens in aīa quo hñs faciliter oꝑatur delectabiliter prompte ⁊ expedite ita videlʒ q̄ sciā seu habitꝰ īclinat potētiā ad faciliter delectabilit̄ prōpte et expedite speculandū cōclusionē de q̄ est talis habitus ⁊ etiā passiones subiecti talis habitus. ¶ Et aduerte q̄ scientia multis modis capit̄. vno mō ꝓ noticia certa alicuiꝰ propositionis vere per quā intellectus firmiter assentit tali ꝓpositioni sine tamen eiꝰ euidentia ⁊ isto mō multa sciunt̄ ꝑ fidē Scimus etiā isto mō q̄ hic homo ē pater et hec mulier est mater de quo tñ nō habemꝰ euidētiam. Scđo mō capit̄ scientia ꝓ noticia alicuius cōplexi habēte euidētiā ex obiecto. ⁊ hoc modo dicimus nos scire q̄ paries est albus eo q̄ videmus albedinē in pariete: ⁊ istis duobus modis scientia nō est tm̄ necessariorum. sed etiā cōtingentiū id est ꝓpositionū ꝯtīgentiū. Tertio mō capit̄ scientia pro noticia euidente alicuius necessarij. i. ꝓpositiōis necessarie nata causari in intellectu ex noticia terminoꝝ īctellectoꝝ: ⁊ hoc modo sciunt̄ ꝑncipia. qz ꝑncipia cognoscimus inq̄tum terminos cognoscimꝰ ex scđo posteriorum. ⁊ hoc mō noticia quā habemus de ꝑmissis alicuiꝰ sillogismi demōstratiui pōt dici scientia. Quarto mō dr̄ sciā noticia euidēs alicuiꝰ obiecti necessarij mediati. id ē ꝓpositiōis necessarie mediate nata causari ex euidenti noticia ꝑmissarum applicataꝝ ad ipsum scitū. i. ad ipam cōclusionē ꝑ discursuʒ sillogisticū. ⁊ hoc mō capit̄ scientia in titulo q̄stiōis. Ex q̄ diffinitiōe eliciū tur quatuor cōditiōes requisite ad sciam ꝓprie dictā. prima q̄ sit noticia certa ⁊ euidēs ⁊ ꝑ hoc differt ab opiniōe ⁊ suspitiōe. Scđa cōditio q̄ sit de obiecto necessario. i. de ꝯclusione necessaria. ⁊ ꝑ hoc differt ab arte ⁊ prudētia q̄ respiciūt obiectum cōtingēs. tertia q̄ talis cognitio sit causata pri a cā euidēte intellectui. i. a ꝑmissis vel noticia ꝑmissarū. ⁊ ꝑ hoc differt ab intellectu q̄ est hītus principioꝝ vl̄ premissarū. quarta q̄ in causatione eiꝰ ꝑmisse sint applicate ad cōclusionem demōstrabilē ꝑ discursuʒ sillogisticū: ⁊ iste conditiones satis patēt ex diffinitiōe scire in q̄ dicit̄. Scire est reʒ ꝑ cām cognoscere ꝓpter quā res est. ⁊ q̄m illius est causa et nō est cōtingere

Sciētia quid sit.

Sciētie acceptiones.

Quatuor ꝯditiones reqsite ad sciam ꝓpe dictā.

Scire quid sit.

hoc aliter se hr̄e. Et si quis dicat talis quarta cōditio scie nō cōuenit scie quā habēt beati et angeli: cū nō cognoscāt ꝑ discursuʒ cū oīa cognoscant in essentia diuina. Respōdetur q̄ bti et angeli pñt habere verā sciam ⁊ etiā ꝑ discursum: qz de rōne discursus nō requirit̄ successio temporis. sed requirit et sufficit q̄ alteru extremum discursus sit naturalr priꝰ notū ⁊ q̄ sit causatiuū alteriꝰ extremi discursus. i. cognoscere cōclusionē ꝑ pmissas. que pmisse sunt natura priꝰ note et causatiue scie cōclusionis. dico tñ q̄ deꝰ non habet sciām per tale discursuʒ. qz omnia intuitiue cognoscit sine discursu.

Sciēdū est tertio q̄ habituū acquisitoꝝ quidā sunt intellectuales qui sunt subiectiue in intellectu. qdaʒ sunt morales qui sunt subiectiue in voluntate vel in appetitu sensitiuo cuiōi sunt virtutes morales. Itē habituū intellectualium. quidā est quo indifferēter cōtingit assentire vero vl̄ falso diuisim. vt opinio suspicio. et etiā fides capiendo fidē large ꝓ omni assensu qui habetur ex reuelatiōe alicuiꝰ. Aliꝰ est quo īpossibile est assentire vero: vt hītus erroneus ⁊ ignorantia praue dispōnis. Alius est quo īpossibile est assentire falso. ⁊ talis est quintuplex. quidā est intellectꝰ: alius sapientia. aliꝰ scientia. alius prudentia. ⁊ alius ars. naz omis habitus intellectualis quo impossibile est sic assentire falso aut est circa verū necessariū aut circa verū contingēs. si circa verū necessariū hoc ē tripliciter. qz vl̄ est circa ꝯclusiones. ⁊ sic est sciētia. ipsa enī est habitus cōclusionis ꝑ demōstratione acquisitus. aut est circa principia et ꝑmissas ⁊ sic est intellectus non quidē intellectꝰ pro potentia sed pro quodā habitu seu noticia que habetur de principijs vl̄ ꝑmissis sillī demōstratiui ⁊ talis habitus nominat̄ noīe potētie quia acquirit̄ in intellectu sine priori habitu sed mediante sola noticia terminoꝝ quibus apprehēsis intellectus statim assentit talibus ꝑncipijs vt apprehēsis istis terminis totū et pars intellectus īmediate assentit q̄ oīe totū est maius sua parte. aut est circa principia ⁊ ꝯclusiōes sil̄ et sic est sapientia. ipa est enī intellectꝰ ⁊ sciētia honorabilissimoꝝ in natura. ¶ Circa quod est aduertendū q̄ sapiā est vnus habitus numero sicut alij habitus intellectuales. ⁊ dr̄ intellectꝰ et scientia nō formaliter nec identice sed soluʒ equiualenter ⁊ obiectiue. quia habet̄ de illo de quo habet̄ scientia et de illo de quo habet̄ intellectus scʒ de premissis. ⁊ gñatur in nobis ex frequentatione actuū quoꝝ quilibet est circa premissas et ꝯclusionē que simul oīa possunt intelligi. Si sit circa verū ꝯtīngēs hoc est dupliciter aut est circa agibilia vel circa factibilia. si circa agibilia sic est prudentia. vnde prudētia est habitus intellectualis docens recte operari circa agibilia et circa illa que nō manēt cessante opatione agentis cuiusmodi sunt intellectiones visiones volitiones. sed ars est recta rō rerū a nobis factibiliū. i. habitus intellectualis docēs re

Habituum acqsitoꝝ diuiso.

Habitus intellectualis acceptiones.

Sapientia qd sit.

Prudentia qd sit.

Quid est ars.

cte operari circa factibilia id est circa materias existentes extra intellectũ ꝛ voluntatẽ.i.circa il la que manent cessante opatione agẽtis vt do mus et nauis. et quot modis dicat̃ ars: et quot sunt artes liberales et mechanice visuz ẽ in pn cipio summularum.

Sciẽtia q̃drupľr dicit̃ rõ nalis.

Sciendum est quarto ꝙ pro decla ratione istius termini ratiõalis supponit̃ ꝙ ali qua scientia põt dici ratiõalis quadrupľr. vno mõ quia est in rõne. id est in intellectu. secũdo quia ipsa est inuenta per actũ rationis.id est in tellectus inquirẽtis ignotũ ex noticia noti. Ter tio dicitur rationalis. quia est directiua rõis.i. intellectus in actibus suis: et istis trib⁹ modis oĩs scientia põt dici rõalis. Quarto mõ scĩa di citur rationalis obiectiue ꝛ extrinsece qꝛ est de subiecto quod est ens rationis.i.de secundis in tentionibus sic videlicz ꝙ oĩs scientia cui⁹ sub iectũ est ens rationis seu scđa intẽtio dicit̃ scĩa rationalis nõ intrinsece ꝛ formaliť sic ꝙ sit ens ratiõis.sed solũ obiectiue qꝛ est de subiecto en te rationis. et sic logica dicit̃ esse scientia rõna lis quia subm in logica est aliq̃ secunda intẽtio puta modus sciẽdi vľ sillus. Sed illa sciẽtia di citur realis cui⁹ subm est ens reale. sicut phisi ca que est de rebus realibus vel de terminis si gnificantibus res reales. Ex quo sequit̃ ꝙ quã do sciẽtia diuidit̃ in realẽ et rõnalez est diuisio per differentias extrĩsecas. quia talis sumitur a parte subiectoꝝ illarũ sciẽtiarũ.

Scĩa reã alis q̃ dĩc

Scĩa dr cõmunis multipľr

¶ Secundo supponitur ꝙ aliqua scientia põt dici cõis mul tis modis: vno modo ꝑ predicationẽ sic ꝙ ipsa de omnibus aut de multis alijs scientijs p̃dice tur. et isto modo nulla scientia dicit̃ esse cõmu nis. alio mõ per predicationẽ sui subiecti sic .s. ꝙ subiectũ eius predicetur de omnibus aut de pluribus subiectis aliarũ sciẽtiarũ: ꝛ sic metha phisica dicitur esse cõmunis: quia subm ei⁹ qđ est ens inq̃tũ ens predicatur de subiectis alia rum scientiaꝝ. Alio mõ dicitur esse cõmunis ꝑ applicationẽ. et sic logica dicit̃ esse cõmunis qꝛ docet formare argumẽtatões ex p̃ncipijs cuius cunqꝫ scĩe. Quarto mõ aliqua scĩa dicit̃ esse cõ munis ꝑ ꝯsiderationez eo ꝙ ꝯsiderat ea que in alijs sciẽtijs considerant̃. siue cõsiderent̃ ꝑ se si ue per accñs seu secũdario. ꝛ isto mõ logica dici tur etiã cõis qꝛ cõsiderat de illis que cõsiderã tur in alijs scientijs supple secũdario pro q̃to eis attribuunt̃ scđe intẽtiões logicales.

Logica an sit ser mocinal scĩa.

Scĩa ali qua dĩ s mocinal dupľr

¶ Sz diceret aliqs vtrũ logica dicat̃ sermocinalis sciẽ tia. Respondet̃ ꝙ aliqua scĩa dicit̃ sermocinal dupľr. vno mõ qꝛ vtit̃ sermone: et sic logica nõ dicitur sermocinalis. quia quelibet scĩa illo mo do diceretur sermocinalis. alio mõ quia ipsa do cet discernere quis sermo est verus ꝛ qs falsus et que ꝓpositio est vera ꝛ que falsa ꝛ isto mõ lo gica bñ dicit̃ sermocĩalis. Et h̃ de p̃mo articľo

Logica an sit mo d⁹ sciẽdi Duplex ẽ mo. sci.

Quantum ad secundum dubitatur primo vtrũ logica sit modus sciendi. Ad qđ du bium rñdetur supponẽdo ꝙ duplex est modus sciendi scꝫ obiectiuus ꝛ directiu⁹. ¶ Obiectiu⁹ est qui natus est obiectiue terminare actũ intel lectus seu qui cognoscitur ꝑ actum intellectus sed modus sciendi directiu⁹ est hĩtus nat⁹ diri gere intellectũ circa modũ sciendi obiectiuũ: vt bi gratia. argumẽtatio est mod⁹ sciẽdi obiecti uus. sꝫ hĩtus de tali obiecto seu de argumẽta tione vocat̃ mod⁹ sciẽdi directiu⁹. Et aduerte ꝙ duplex est mod⁹ sciẽdi obiectiu⁹ quidã est q est mediũ seu ratio cognitiua cognoscẽdi aliud et est triplex fm ꝙ triplex ẽ ignotũ. s. diffinitio: diuisio ꝛ argumẽtatio. ꝛ fm istos modos sciẽdi cognoscitur ꝛ notificatur in nobis oẽ ignotũ: nã oĩne ignotũ vel est cõplexũ vľ incõplexũ. si com plexum: notificat̃ nob ꝑ argumẽtationẽ. ꝛ h̃ ma xime si tale cõplexũ sit mediatum seu ꝓpositio mediata. si incõplexũ hoc ẽ dupľr. qꝛ vľ est igno tum q̃tũ ad ei⁹ entitatẽ ꝛ quiditatẽ. ꝛ sic notifi cat̃ nobis ꝑ diffinitionez. vel est ignotũ q̃tũ ad sui cõfusionẽ seu multiplicitatẽ et sic notificat̃ nobis ꝑ diuisionẽ. Alius est modus sciẽdi obie ctiu⁹ qui nõ ẽ mediũ seu instrumentũ notifican di aliud cmõi est cõclusio de q̃ habet̃ aliqs hĩt⁹ vel scĩa. ꝛ etiã subm cuiuslibet scĩe.

Modus sciẽdi ob iectiu⁹ ẽ duplex.

Modus sciẽdi di rectiu⁹ ẽ duplex.

¶ Modus etiã sciẽdi directiu⁹ est duplex. qdã est sciẽtific⁹ acquisit⁹ ꝑ demõstrationẽ. ꝛ talis ẽ vera sciẽtia alius ẽ acquisit⁹ ꝑ vsuz et exercitiũ cmõi ẽ lo gica vtẽs que solũ acq̃sita ẽ ex frequẽti argumẽ tatione. ꝛ talis mod⁹ sciẽdi directiu⁹ nõ ẽ scĩa. ꝛ de isto loquit̃ Arist. cũ dicit ꝙ mod⁹ sciẽdi sup ple directiu⁹ acquisit⁹ ꝑ vsum et frequẽtationẽ alicui⁹ ꝛ nõ ꝑ verã demõstrationẽ nõ ẽ scĩa. ꝛ h̃ est qđ dicũt aliqui ꝙ modus sciẽdi q est logica vtens nõ est scĩa. sꝫ bñ modus sciẽdi qui est lo gica docẽs. Põt etiã dici ꝙ nulli⁹ modus sciẽdi supple obiectiu⁹ cmõi ẽ diffinitio diuisio ꝛ argu mẽtatio ẽ scĩa. sꝫ bene mod⁹ sciẽdi directiu⁹ ac quisitus ꝑ demõstrationẽ est vera scientia.

Vtrũ lo gica ꝑ lo gicã acq̃ ratur.

Dubitatur secundo vtrũ logica sit acquisita ꝑ logicã ꝛ videtur ꝙ sic. qꝛ oĩs sciẽtia acquiritur ꝑ logicã. sꝫ logica est scĩa. ḡ logica ac quirit̃ ꝑ logicaz. ¶ In oppositũ arguit̃. qꝛ si lo gica acquireretur ꝑ logicã ante logicam essꝫ lo gica qđ est falsuz. qꝛ tũc esset ꝓcessus in infinitũ ¶ Pro solutiõe dubij supponit̃ ꝙ ex h̃ ꝙ hõ ẽ ratiõalis ꝛ intellectualis. iõ naturaľr est apprehẽ siuus simpliciũ: ꝛ illoꝝ cõpositiu⁹ ꝛ diuisiu⁹: ꝛ ꝑ hmõi ꝯpositionẽ vľ diuisionẽ admirat̃ ad inqui sitionẽ hmõi diuisionis vľ ꝯpositionis sic ꝙ ex aliquo noto venit in noticiã ignoti. sunt eñ ali qua adeo vera ꝙ ipsis ostensis intellectui intel lectus nõ põt eis dissentire. sunt eñ aliq discur sus ita manifesti ꝙ si intellect⁹ assentiat princi pijs nõ põt dissentire ꝯclusionibus. Ex quo pꝫ ꝙ intellectus ex p̃ncipijs naturaľr notis põt ꝑ uenire ad ꝯclusiões dubias inquirẽdo eaꝝ ve ritatez. ¶ Et aduerte ꝙ logica põt dupľr haberi scꝫ vsualiť et artificialiť. vñ sillogisans ꝛ nesciẽs se sillogisare hꝫ logicã vsualẽ ꝛ nõ artificialem sed sillogisans ꝛ sciens se sillogisare hꝫ logicaz artificialẽ.

Logica dupľr ha beri põt.

¶ Ex istis ponunt̃ aliqua dicta. pri mum quelibꝫ scĩa acquiritur per logicã siue na

turalē: vsualē: vel artificialē. qr quilibet acquiri͂t per demōstrationē q̄ demōstratio nō pōt haberi sine logica. Scdm dictū. logica artificialis que docet diffinire: diuidere. ꝛ arguere nō acqritur per logicā artificialē: qr essꝫ processus in infinitū. sꝫ bn̄ acquirit̄ ꝑ logicā naturalē vl ꝑ logicam vsualē: nā ꝑ logicā naturalē formamus naturalr̄ quādā demōstrationē imꝑfecte tn̄ cognitam ex q̄ frequēter iterata gn̄atur in nob hītus imꝑfectus seu logica vsualis ꝑ quā formamus demōstratiōes artificiales: ex qb9 gn̄atur in nobis logica artificialis seu logica docēs. ¶ Et ꝑ hoc patet solutio ad dubiū q logica artificialis nō acquiritur ꝑ aliā logicā artificialē. sꝫ ꝑ aliaꝫ logicā naturalē vl vsualē mediāte itellectu quo naturalr̄ inclinamur ad deueniendū de noticia noti ad noticiam ignoti.

Dubitat̄ tertio vtrū logica sit sciētia vna vel plures. Pro cuius solutiōe ponunt̄ aliq̄ ꝓpōnes. Prima q̄libet scīa pōt dici vna dupliciter. s. vnitate intrinseca ꝛ vnitate extrīseca que est ab obiecto vl ꝯclusione vl p̄dicato. Secūda ꝓpō scīa pōt capi duplr̄. vno mō pro hītu vnius ꝯclusionis demōstrabil̄ in illa scīa. alio mō ꝓ aggregatiōe hītuū ꝯclusionū demōstrabiliū in illa scīa. Tertia ꝓpō. triplex pōt eē scīa siue habit9. s. formal̄: virtual̄. ꝛ potētial̄. formalis est hītus ꝓprius ꝯclusionis demōstrate siue ꝓpter qd et a p̄ori siue qr est. ꝛ a posteriori inclinans ad speculationē illi9 ꝯclusionis. ꝛ talis ē vnus de quinq̄ habitib9 itellectualibus. sꝫ scīa seu hītus virtualis est simplex intellectio ꝛ quiditatiua p̄mi ꝛ p̄ncipal̄ subiecti ꝯnectis in sexualr̄ oēs veritates scibiles de illo subo inclinans formalr̄ ad speculationē illius subiecti incōplexi inclinādo etiā virtualr̄ ad speculatiōeꝫ oīm cōplexoꝝ virtualr̄ inclusoꝝ in tali subo primo. sed scīa seu hītus potētialis est simplex noticia alicui9 subiecti inclinās intellectū ad speculatōnē talis subiecti inclinādo ad speculationem oīm cōplexoꝝ virtualr̄ cōtētoꝝ in tali subiecto primo. ¶ Consequēter ponunt̄ aliq̄ dicta. Primū. q̄libet scīa dr̄ vna vnitate intrinseca a sua ꝓpria dr̄ia sicut hō dr̄ vnus vnitate specifica a sua ꝓpria dr̄ia. et de ista vnitate intrinseca nō solet queri questio. Scdm dictū. scīa dr̄ vna vnitate extrinseca a subiecto primo vl p̄dicato vel vtroq̄ sic videlicꝫ q si subm p̄mū illius sciētie sit gen9 ipsius scīe ipsa dr̄ vna genere remoto. sꝫ si sit spēs specialissima dr̄ vna vnitate generis ꝓpinqui vl vna s̄m spēm. Tertiū dictum oīm ꝯclusionū demōstrabiliū logicaliū terio vl teris differētiū nō est vn9 hītus foralis sꝫ sunt tot hītus forales quot ꝯclusiones demōstrabiles terio vl teris differētes. Ex quo sequit̄ q logica illo mō nō ē vn9 hīt9 respcū oīm ꝯclusionū demōstrataꝝ in logica. Quartū dictū q̄libꝫ scīa hn̄s spēm spālissimā ꝓ obiecto adeq̄to pōt dici vn9 hītus. saltē virtualis seu vnitate virtual̄ cōtinētie. saltē si talis scīa sit real̄. i. de subo reali ¶ Pro cui9 declaratiōe est aduertēdum q aliq̄ scīa vel hītus dicit̄ virtual̄ duplr̄. vno mō quia est de obiecto virtualr̄ cōtinēte aliq̄ cōplexa: et sic logica non dr̄ vn9 hītus virtual̄. qr subꝫ in logica nihil virtualr̄ ꝯtinet: cū scde intētiones nihil ꝯtineāt ꝟtualr̄. vt hꝫ scot9. li. 3. di. s. 8. in solutione q̄rti argumēti. alio mō aliq̄ scīa dr̄ hīt9 ꝟtualis. qr talis noticia inclinat ad speculationē aliquoꝝ cōplexoꝝ siue talia cōplexa cōtineant virtualr̄ in subiecto p̄mo illi9 scīe. siue nō. et sic noticia simplex q̄ hēt̄ de subo logice posset dici vna virtualr̄ vl saltē potētialr̄. ¶ Ex quo seqt̄ q cū querit̄ de vnitate alicui9 scīe ꝯ3 illa scīa distingui. qr vel querit̄ de scīa forali: virtuali: vel potētiali. ꝛ tūc oportꝫ respōdere ꝓportionalr̄ sꝫ dicta applicādo cōformiter in oīb9 sciētys. et si quis querat vtꝝ hītus diuersaꝝ ꝯclusionū terino vl teris dr̄ētiū in logica possint dici vnus hītus. R̄ndet̄ q hīt9 diuersarū cōclusionū p̄nt capi duplr̄. vno mō s̄m suas ꝓprias rōnes. et in particulari: ꝛ sic nō dicunt̄ vn9 hīt9. sꝫ diuersi habitus. alio modo vt hn̄t respectū ad vnū incomplexū qd ꝟtualr̄ ꝯtinet illos hītus. ꝛ sic p̄nt dici vn9 hītus vnitate saltē virtuali vl vnitate ordinis vl attributionis: q̄ tn̄ virtual̄ ꝯtinētia nō ꝓprie inuenit̄ in sciētys rōnalibus respcū subiecti cū in ip̄is nullū sit subꝫ cōe qd ꝯtineat virtualr̄ aliquꝫ habitū. p̄nt tn̄ dici vn9 hītus vt habent respectū ad noticiā incōplexā illi9 subi q̄ ꝟtualiter ꝯtinet illos hītus lꝫ nō subm. poterit etiā dici vn9 hītus vnitate ordinis vel attributiōis Ex quo patꝫ q multoꝝ habituum spē dr̄ntium pōt esse vnū obiectū cōe. ꝛ sic in sciētys assignatur vnū obiectū cōe a quo nō est vn9 hītus spē sꝫ tn̄ genere. Et hec de scdo articulo. ¶ Quantum ad tertiū articulū sit cōclusio r̄nsalis. logica est scīa vna rōnalis ꝛ ab alys distincta q̄ conclusio patꝫ ex primo ꝛ scdo articulis. ¶ Ad rōnes. Ad primā dr̄ q bene ꝓbat q logica artificialis nō acquirit̄ ꝑ logicā artificialē. sꝫ nō probat quin nō acquirat̄ ꝑ logicā naturalē vl vsualē vt patuit in scdo articulo. Ad scdam dr̄ q bn̄ probat q nullus mod9 sciēdi obiectiu9 est scīa sꝫ nō ꝓbat quin modus sciēdi directiu9 sit scīa vt patuit in p̄mo articulo. Ad tertiā pꝫ solutio in p̄mo articulo vbi dictū est q scīa nō dr̄ rōnal̄ eo q sit ens rōis. sꝫ qr est de obiecto qd est ens ratiōis. Ad quartā dr̄ q logica dr̄ vna vnitate intrīseca capiēdo logicā ꝓ vno hītu alicui9 conclusionis. ꝛ q̄liter dicat̄ vna vnitate extrīseca visuꝫ ē in scdo articlo. Ad q̄ntā dr̄ q logica ē scīa cōis nō q̄deꝫ cōitate p̄dicatiōis: sꝫ cōitate vsus vel applicatiōis vt visum ē in p̄mo articulo.

Ueritur secundo vtrū logica sit scīa practica vl speculatiua. ꝛ arguit̄ primo q sit practica. oīs illa scīa est practica q̄ nō est solū cognitiua sui subiecti: sꝫ etiā ꝓductiua. sꝫ logica est hmōi. igit̄ est scīa practica maior pꝫ ꝑ p̄hm. 6. metha. ponentē dr̄iam inter sciam speculatiuā et practicā penes hoc q speculatiua cōsiderat suū subiectū. Practica autē facit ip̄m. ꝛ minor ꝓbatur. qr subiectū logice ē

Utrū logica sit vna scīa vel plēs.
Quelibꝫ scientia pōt dici vna duplr̄.
Sciētia pōt capi duplr̄.
Sciētia triplex esse pōt.

Aliqua scientia duplr̄ dr̄ ꝟtualis.

Habitꝰ diuersaꝝ cōclusionū duplr̄ capi p̄nt.

Utrū logica sit scientia practica vl speculatiua.

modus sciendi vel sillusqui mediante habitu logice pducitur. nā logica docet de quib⁹ ꝛ q̄liter est cōponend⁹ sillus. ¶ Arguit̄ scd̄o sic oīs habit⁹ directiu⁹ praxis est practicus. sꝫ logica ē hmōi. igitur. maior est manifesta. ꝛ minor pbatur. quia logica est directiua actuū rōnis q̄ sūt praxes: qꝛ praxis in greco idē est ꝙ opatio in latino. ¶ Tertio sic. oīs scia q̄ nō est gratia sui ē gratia opis cui⁹ est directiua. sꝫ logica est hmōi igitur. maior est manifesta. ꝛ minor pbat̄. qꝛ logica est gr̄a aliaꝝ scientiaꝝ. cū applicet̄ ad acqrendū alias sciētias. ¶ Quarto sic. oīs illa scia est practica q̄ est de opabilib⁹ a nobis. sꝫ logica est hmōi. igit̄. maior est nota: ꝛ minor pbat̄. qꝛ logica est de scd̄is intentionib⁹ q̄ fiunt a nob̄ p actū cōpatiuū intellect⁹. ¶ Quinto sic: oīs habitus cui cōpetūt isti respect⁹ habituales. s. respectus prioritatis et respectus cōformatiuitatis siue directōis est practic⁹. sꝫ logica est hmōi igit̄. maior pꝫ. qꝛ in hoc cōsistit rō hītus practici vt postea dicet̄. minor pbat̄ primo de prioritate. qꝛ logica est prior in acquisitōe oīm sciaꝝ scd̄o pbat̄ de cōformatiuitate. qꝛ oēs alie sciē vtunt̄ logica et regulant̄ per eam. igit̄.

¶ In oppositū ar. illa scia est speculatiua cui⁹ total' vltim⁹ finis ē scire: sꝫ logica ē hmōi. igit̄ In questiōe erūt tres articuli sicut in p̄cedēti.

In hōie triplices sunt potentie.

Sciendum est primo ꝙ in homine triplices sunt potētie. q̄dam eñi sunt potētie vegetatiue q̄ sunt tres. s. nutritiua: augmentatiua et gn̄atiua. ꝛ ille sūt mere naturales nec actus ipsaꝝ sunt in ptāte nr̄a neqꝫ tales act⁹ vnq̄ pn̄t dici praxes vt gn̄are nutrire ꝛ augmētare. alie sunt potētie sensitiue vt sunt visus audit⁹ ꝛc. ꝛ de opationib⁹ taliū potētiaꝝ ponit̄ talis distinctio. ꝙ tales opatiōes potētie sensitiue pn̄t capi dupl'r. vno mō fm̄ se. ꝛ sic nō sunt praxes. qꝛ p̄cedūt actū volūtatis et intellectus. alio modo capitur vt moderantur a ratione ꝛ precipiūtur a volūtate. ꝛ sic sunt bene praxes. vt audire. videre: inq̄tum regulant̄ a ratiōe. i. intellectu et precipiunt̄ a volūtate sunt bene praxes. adhuc sunt alie due potētie. s. intellect⁹ et volūtas: de actu intellect⁹ dicit̄ ꝙ null⁹ act⁹ intellectus est praxis vt postea patebit. de actu volūtatis ponitur talis distinctio. Actus volūtatis est duplex. s. actus elicitus et imperatus. actus elicitus est actus pductus ab ipa volūtate sine imperio ipsius volūtatis vt velle dare elemosinā sed actus impatus ē actus productus ab aliq̄ potētia mediante impio ipsius volūtatis dū talis actus possit esse in ptāte volūtatis vt audire lectionē ipatū a volūtate. studere in theologia impatū a volūtate. Ex quo sequit̄ ꝙ actus impatus ipsius volūtatis aliq̄n pducit̄ ab ipa volūtate vt velle honorare deū impatū ab ipamet volūtate aliq̄n nō est actus volūtatis sꝫ potentiarū sensitiuarum vel ipsius intellectus vt patuit in exemplis. ꝛ actus quo voluntas ipat alijs potentijs vel sibi dicitur actus imperatiuus et nō imperatus nisi forte imperaretur ab

Act⁹ volūtatꝭ acceptiōes

ipsa voluntate. ¶ Aduerte tamen vlterius ꝙ praxis pōt capi quadrupl'r. vno mō p opatiōe cuiuscūqꝫ potētie. siue talis potētia sit cognitiua siue appetitiua: siue naturalis siue libera. ꝛ sic omnis actus cuiuscunqꝫ potentie fuerit potest dici praxis. secūdo modo capitur p operatione solius potentie cognitiue aut sequētia cognitionē cuiꝰ est operatio potentie appetitiue et isto modo actus intellect⁹ potest dici praxis Tertio mō capitur p operatione existēte in potestate nostra siue sit bona siue mala. ꝛ isto mō furari ꝛ adulterari sunt praxes. Quarto mō capitur p̄prijssime p sola operatione alterius potentie q̄ intellectus posterior ipsa intellectione nata conformiter elici rationi recte ꝛ isto modo solum est hic ad p̄positum.

Praxis q̄drupl'r capit̄.

Sciendum est secundo ꝙ praxis p p̄prijssime capta sic diffinit̄ a scoto in plogo primi sententiaꝝ: praxis est operātio alteri⁹ potētie ab intellectu natural'r posterior intellectione nata cōformiter elici rationi recte ad hoc ꝙ sit recta. ex q̄ diffinitione eliciuntur tres cōditiones requisite ad ipsam praxi. Prima ꝙ tal' opatio sit alterius potētie q̄ intellect⁹. Ex quo seq̄tur ꝙ nullus act⁹ intellect⁹ est praxis. et hec cōditio sic probat̄. qꝛ sola illa opatio dicitur praxis ad quā intellect⁹ se extēdēdo fit practicus sed intellectus ad nullā sui opationē pōt extēdi. igit̄ nulla opatio intellect⁹ est praxis. maior patꝫ p phm̄. 3. de anima. dicentē ꝙ intellectus sola extēsione fit practicus. ꝛ minor probat̄. qꝛ extēdere est extra se tēdere. ¶ Sꝫ cōtra istā cōditionē arguit̄ pmo sic. oīs opatio q̄ est in ptāte nostra ē praxis. sꝫ aliq̄ opatio intellect⁹ ē hmōi igit̄. ¶ Scd̄o sic. aliq̄ opatio intellect⁹ ē dirigibil' ab alio actu ipsi⁹ intellect⁹. g̃ talis q̄ sic ē dirigibilis est praxis. qꝛ ad talē intellect⁹ se extēdit. ¶ Tertio sic. opatio sequēs cōsiliū ꝛ electionem est praxis. sꝫ aliq̄ opatio intellect⁹ ē hmōi igit̄. minor pꝫ. qꝛ aliq̄s cōsiliat̄ an debeat studere vl' nō: ꝛ eligere media ad studēdū. ꝛ p̄pt̄ has rōnes inferūt aliq̄ ꝙ aliq̄ opatio intellect⁹ pōt dici praxis. Sꝫ istis nō obstātib⁹ rn̄det̄ ad istas obiectiōes sil' negādo maiores. nā illa q̄ sumūt̄ in maiorib⁹ nō sufficiūt ad rōnē praxis. sꝫ cū h̄ requiritur ꝙ talis opatio sit alteri⁹ potētie q̄ intellect⁹. ¶ Scd̄a conditio est ꝙ talis opatio que dr̄ praxis sit natural'r posterior intellectōe que cōditio dupl'r pbat̄. p̄mo sic. intellectus nō pōt regulare opationē priorē naturaliter intellectiōe. sꝫ intellectus dicit̄ practicus ab opatione quā reputat mediāte actu vl' habitu practico. g̃ illa opatio q̄ dr̄ praxis dꝫ eē posterior natural'r intellectiōe. Scd̄o sic act⁹ potētiaꝝ aīe vegetatiue nullo mō sunt praxes: qꝛ nō subsūt directioni intellect⁹: qꝛ nō sunt natural'r posteriores intellectiōe: sꝫ magis p̄cedūt intellectionez intellect⁹. ¶ Existis duabus cōditionib⁹ infertur ꝙ oīs praxis p̄prie dicta est actus voluntat' elicitus vel imperatus: qꝛ nullus actus ab actu elicito vl' ipato volūtatis est eēntial'r posterior

Praxis quid p̄prie sit.

Cōditiones ad praxi req̄site.

Quid sit praxis p̄ p̄dicta.

intellectione. q2 quicūq3 alius detur pōt precedere actū ipsius intellectus. ¶ Tertia conditio φ illa opatio sit ꝯ fořis rōni recte .i. φ illa opatio sit bona ⁊ nō mala ista cōditio ꝓbat̃ auctoritate phī. 6. ethicoꝝ dicētio φ electio recta necessario reqrit rōnē rectā vbi ꝑ electionē intelligit volitionē q̄ ē praxis. ex ista ꝯditiōe sequitur φ nulla mala opatio dr̃ praxis emōi ē velle furari vel adulterari. Et si quis dicat aliq̄ est praxis q̄ nō est dirigibilis ab aliq̄ rōe igit̃ nō oīs praxis est ꝯformis recte rōni. aīs ꝓbat̃. q2 illa praxis qua vult de⁹ se amare infinite est praxis ⁊ tamē nō est dirigibilis ab aliqua noticia cu3 volūtas dei nō sit regulabilis. rñdet̃ φ noticia q̄ de⁹ cognoscit se infinite a se amandū q̄tū est de se est directiua et relatiua ipsius praxis. s3 nō dirigit q2 potētia practicās .i. volūtas dī nō ē dirigibil̃ ⁊ hoc sufficit ad hoc φ noticia sit practic̄. ⁊ opatio sit praxis.

Act⁹ elicit⁹ dr̃ p̄mo praxis. Sciendum est tertio φ est vna parua difficultas. nā dictū est φ ta3 act⁹ elicit⁹ ipi⁹ volūtatis q̄ impat⁹ pōt esse praxis. dubitaret aliqs quis illoꝝ actuu3 dr̃ p̄io praxis. rñdet̃ φ elicitus est primo praxis. qd̄ sic probat̃. illa opatio est p̄io praxis q̄ sequit̃ immediati⁹ actū intellectus ꝑ modū directi vel r̃lati. s3 act⁹ elicit⁹ volūtatis ē hmōi: q2 sine eo nō pōt hr̃i act⁹ imperatus. Itē act⁹ elicit⁹ ipsius volūtatis pōt eē vere praxis circūscripto oī actu impato ipsius volūtatis quod ꝓbat̃. q2 q̄cūq3 aliqd est p̄mo tale ꝯiūctū cū aliquo posteriori si seperet̃ ab illo adhuc remanet tale. sed act⁹ elicit⁹ volūtatis est primo praxis. ḡ si ꝯiungat̃ ipsi actui impato separat⁹ ab illo adhuc remanet tal̃. ¶ Ex quo inferunt̃ duo correlaria. p̄mū φ actus impat⁹ a volūtate nō est p̄io praxis: s3 q̄si per accñs et secundario. q2 nec p̄mo est posterior intellectione. nec p̄io cōformis ratiōi recte. Scd̄m correlariū φ actus elicitus ipsius volūtatis. ⁊ actus imperatus ipsius voluntatis dicuntur vniuoce praxes: q2 rō praxis ipis vniuoce ꝯuenit. lic3 forte ꝯueniat p̄mo actui elicito ipius volūtatis ¶ Sed ꝯsequēter vidēdū est qd̄ sit speculatio

Speculatio qd̄ sit. postq̄ visu3 est qd̄ est praxis. ¶ Pro cui⁹ declaratione supponit̃ φ speculatio est opatio intellectus ad nihil aliud extra gen⁹ cōtemplatiōis .i. intellectiōis vel actus intellect⁹ finalr̃ ordinata. ex qua diffinitiōe eliciunt̃ due cōditiones ip-

Cōditiones speculatōis sius speculatōis. Prima φ sit opatio intellect⁹ Ex quo sequit̃ φ nulla opatio alteri⁹ potētie q̄ intellectus est speculatio. iō nullū videre: nullū audire. nullū velle ē speculatio. Secūda ꝯditio φ talis opatio non sit directiua seu regulatiua alicuius operatiōis alteri⁹ potētie q̄ intellect⁹ imo φ sit gratia sui sic videlic3 φ nō sit ordinata ad aliqd aliō qd̄ sit praxis. Ex quo sequitur φ nō oīs opatio intellectus est speculatio: licet omnis speculatio sit actus intellectus.

Scia q̄mō dicit̃ practica s̄m scotū Sciendum est quarto φ secundum scotum habitus siue scia dr̃, practica ab extēsione eius ad praxim sicut regle ad regulatū. ⁊ cōsistit talis extensio in duplici relatiōe aptitudinali sc3 prioritatis et conformatiuitatis siue directiuitatis q̄ qde3 respect⁹ p̄dicat̃ de ipo hitu vel scia in scd̄o mō dicēdi ꝑ se sicut ꝓpria passio de subiecto ⁊ ꝯuenit p̄oritas talis ex ordine potētiarū sic ordinataꝝ in agēdo .s. intellect⁹ ⁊ voluntatis. s3 cōformatiuitas siue directiuitas ꝯuenit ex p̄te obiecti qd̄ qdē obiectū ē rectitudo praxis vel virtualr̃ includēs ipam rectitudinē praxis. et iō praxis ē cōforabil̃ illi cognitiōi q2 tal̃ cognitio ē tal̃ cogniti sic videlic3 φ ad h̃ φ aliqs hitus seu noticia dicat̃ practica reqrit̃ φ nata sit p̄cedere naturalr̃ praxi ⁊ φ nata sit regulare seu dirigere praxi. ⁊ pōt cognosci hit⁹ seu noticia practica. q2 oport3 ipa3 eē de aliq̄ cōditiōe vel p̄ncipio exp̄mēte aliquā praxi .i. aliquā opatione alteri⁹ potētie q̄ intellect⁹ vt noticia qua quis intelligit deū eē diligendū sup oīa dr̃ practica: q2 tal̃ ē de ꝯclusiōe vl̃ ꝓpōne exp̄mēte praxim. ¶ Ex istis sequit̃ φ ad hoc φ aliqs act⁹ vel habit⁹ sit practic⁹ nō requirit̃ φ actualr̃ sit p̄or praxi. nec φ actualr̃ regulet praxi. q2 tūc sequeretur φ hñs artē domificādi et carēs manib⁹ non hēret hitum practicū: q2 tal̃ hitus in eo q careret manib⁹ actualr̃ nō p̄cederet praxim. cū ille nullā talē praxi posset habere. sequit̃ scd̄o φ aliquis habit⁹ posset esse successiue practicus ⁊ speculatiu⁹: s3 ista sunt incōueniētia igit̃. Et aduerte φ ad hoc φ de aliq̄ ꝯclusione seu ꝓpōe sit hitus vl̃ noticia practica requirit̃ φ deducatur ex p̄ncipijs practicis. nā ꝯclusio practica nō deducit̃ ex p̄ncipijs speculabilib⁹. Et si quis dicat contra. q2 ista ꝯclusio de⁹ est summe diligēd⁹ ē practica et tñ deducitur ex p̄ncipijs vl̃ p̄ncipio speculabili sic arguēdo. oē summū bonū ē diligendū. de⁹ est sūme bon⁹. ḡ de⁹ est summe diligend⁹. ecce quō minor nō est practica cū nō exp̄mat aliquā praxi. Respōdetur φ p̄ncipia

P̄ncipia dupliciter practica dicunt̃. dicunt̃ practica dupl̃r. vno mō formalr̃. q2 dictāt formalr̃ de praxi eligēda vel fugienda sicut est istud oē summū bonū est diligēdū. oīs turbator boni cōis est puniēd⁹. ⁊ sic bñ ꝯcedit̃ φ illa minor nō est formalr̃ practica q2 nō dictat .i. enunciat formalr̃ de praxi eligēda vl̃ fugiēda: s3 solum virtualr̃ ꝯtinet praxi. ⁊ sic tal̃ minor dr̃ esse practica. ¶ Ex quo seqt̃ φ aliq̄ noticia pōt dici practica dupl̃r. vno mō foralr̃ q2 formalr̃ dictat de praxi eligēda vl̃ fugiēda sic ē noticia cō-

Noticia aliq̄ dupl̃r p̄ctica dicit̃. clusiōis practice vl̃ p̄ncipioꝝ practicoꝝ. alio mō dicit̃ noticia practica v̄tualr̃ ⁊ ē noticia alicui⁹ incōplexi v̄tualr̃ cōtinētis noticiā p̄ncipioꝝ et cōclusionis practice emōi est noticia incōplexa ⁊ quiditatiua ipius dei. ⁊ simil̃r pōt dici φ duplex est rectitudo .s. foralis que nō est nisi noticia ꝯclusiōis ⁊ p̄ncipioꝝ silr̃ practici. alia est virtualis que nō est nisi noticia icōplexa alicui⁹ incōplexi v̄tualr̃ cōtinētis noticiā p̄ncipioꝝ ⁊ cōclusionis silr̃ practici. ¶ Et aduerte φ qñ conclusio vl̃ principiū est ꝓpō cōtingēs tūc noticia vel habit⁹ h3 rectitudinē ab aliq̄ volūtate. s3 qñ est propositio necessaria tunc h3 rectitudinē ab aliquo obiecto emōi est ista. de⁹ est summe dili-

Aliquid practicũ a prx dr explicat.

gendus que habet suaz rectitudinē ab obiecto
scz a deo. ¶ Aduerte finalr. q̧ aliqd dr practi-
cum a praxi duob⁹ modis. vno mõ fm denoīa-
tionē intrinsecã ⁊ sic volũtas vl' aliq̃ alia potē-
tia pducēs praxi dr practica. alio mõ fm deno
minationē extrĩsecã. ⁊ sic ĩtellect⁹: noticia: ⁊ ha-
bitus dicunt̃ practici. intellect⁹ dr practic⁹ q in
telligit actu vl' hitu practico: actus dr practicus
qui habet praxim p directo ita q̧ hitus practi-
c⁹ ē circ̃ praxi tanq̧ circ̃ directũ et reglatũ: ⁊ nõ
tanq̧ circa obiectũ. ⁊ sic patz q̧ hitus dr practi-
cus qui inclinat ad actũ intelligendi praxim.

Vtrũ practicũ et speculatiuũ sint drĩe essẽtiales.

Quantum ad secundum articulum
dubitatur pmo vtrũ practicũ et speculatiuũ sint
drĩe essentiales noticie seu scĩe in cõi. Rñdetur
ponẽdo aliq̃s ppõnes. pma practicũ nõ dicit for
malr nisi duplicē respectũ aptitudialē ad pra-
xim. s. cõformatiuitatis ⁊ prioritat̃ natural' vt iã
visum est. ex qua ppõne sequit̃ q̧ practicuz non
est formalr drĩa essential' scĩe cũz nõ sit nisi du-
plex aptitudo seu respect⁹ aptitudinal' q nũq̧
est de essentia alicui⁹ absoluti. ex quo seqt̃ q̧ il
le respectus nõ põt esse d eẽntia alicui⁹ noticie
cũ noticia sit qd absolutuz de prĩa spē q̃litatis.
Tertio sequit̃ q̧ practicũ nõ dicit aliquid p se
vnũ cũ dicat duplicē respectũ aptitudinalē ad
praxi. s. cõformatiuitatis ⁊ prioritatis. Ex quo
sequit̃ quarto q̧ practicũ seu ille duplex respe-
ctus formalr ⁊ intrĩsece nõ cõuenit noticie nisi
pp̃ter aliqd absolutũ. puta qr tal' noticia est tal'
entitas. nã talis duplex respect⁹ p̄supponit ali
quã cõditionē intrinsecã in noticia p quam tal'
duplex respect⁹ tali noticie cõuenit ⁊ talis cõdi
tio pp̃ter quã cõuenit talis duplex respect⁹ ali
cui noticie non est pprie nisi drĩa essential' scĩe
vel noticie q̃ põt etiã circũloqui p talē duplicez
respectũ. qr qñ drĩe sunt nobis ignote tũc circũ
loquimur. i. nominam⁹ eas p pprias passiones
Scḋa ppõ speclatiuũ formalr nõ dicit nisi ne
gationē illoꝝ duoꝝ respectuũ sic vicz q̧ illa no-
ticia dr esse speculatiua q̃ nõ est nata precedere
praxi neq̧ regulatiua ipius praxis cuĩoi est no
ticia qua cognosco hoiem esse aĩal. Ex quo seq
tur q̧ speculatiuũ nõ ē de eẽntia noticie vl' hit⁹
cũ negatio nõ sit de essentia absoluti. ⁊ per cõns
nõ est differẽtia eẽntialis noticie cũ nulla nega
tio sit drĩa essentialis alicui⁹ positiui. Ex ist̃ se
quitur q̧ practicũ ⁊ speculatiuum nõ sunt drĩe
essentiales noticie vl' scĩe in cõi. Ita q̧ hec diui-
sio qua scientia in cõi diuidit̃ p practicũ ⁊ spe-
culatiuũ nõ est diuisio gñis p suas differentias
sz est quasi diuisio generis p pprias passiones
specierum. sicut si diuidat̃ nũerus p par ⁊ ipar
vel linea per rectũ ⁊ curuũ. ¶ Ex quo sequit̃ q̧
practicũ cõuenit ⁊ dr de aliqua noticia p se scḋo
modo. ⁊ cõuenit tali noticie ex aliq̃ cõditione in
trĩseca tali noticie. ¶ Sequit̃ scḋo q̧ practicũ
et speculatiuũ nõ possunt dici intrinsece ⁊ forma
liter nisi de noticia actuali vel habituali vl' sal-
tem de actu vl' habitu intellectuali cũ sint pas-
siones habitui tali vl' tali. Ex quo sequit̃ q̧ nul

lus habitus moralis existẽs in voluntate vl' ali
q̃ alia potentia appetitiua dr practic⁹ a tali du-
plici respectu: qr respectus talis ē noticia. etiã
null⁹ talis rlat praxi neq̧ p̄cedit praxi. licz he-
ne inclinet ad praxim eliciẽdã tñ non dicitur de
praxi eligienda vel fugienda.

Vtrum scĩa dicatur practica de obiecto vel fine.

Dubitatur secundo vtrum scientia
dicat̃ practica ab obiecto vl' a fine. ⁊ arguit̃ ali-
qui q̧ a fine dicat̃ practic̃. p̄mo auctoritate phi
3. de aĩa dicẽtis q̧ intellectus extẽsione ad op⁹
fit practic⁹: ⁊ differt a speculatiuo in fine. ḡ etiã
scĩa practica differt a scĩa speculatiua in fine: et
dixit aristoteles. 2. methaphisice. q̧ finis theori
ce id est scĩetie speculatiue est veritas. practice
vero op⁹: dixit etiã Arist̃. 1. metha. q̧ scĩa pra-
ctica est minus nobilis speculatiua. quia ē gr̃a
vsus. i. opationis ⁊ finis. p̄bant etiã rõnibus: qr
habit⁹ practic⁹ ⁊ speculatiu⁹ possunt esse circa
idē subiectũ. ḡ nõ dr practic⁹ ab obiecto. añs pz
qr hitus de istis duab⁹ ppositionibus puta de⁹
est diliged⁹ ⁊ deus est summe bon⁹ sic se habẽt
q̧ vnus est practicus et ali⁹ speculatiuus puta
ille qui habetur de ista. deus est summe bonus
est speculatiu⁹ cũ nõ dicte᷑ de aliqua praxi eli-
genda vl' fugienda. Itē mediana diuidit̃ in spe
culatiuã ⁊ practicã ⁊ tñ tam speculatiua q̧ pra
ctica sunt de eodez obiecto scz de corpe sanabili
In oppositũ arguit̃ q̧ ab eodē habz habit⁹ esse
practicũ a quo habet suã entitatē. sed illã non
habet a fine sed ab obiecto ⁊ intelligunt̃. maior
patz. quia practicũ non dicit formalr nisi duos
respectus aptitudinales qui idẽtificant̃ cũ ipsa
noticia que dicit̃ practica. Itez si habitus esset
practicus a fine vel esset a fine producto ad ex-
tra vl' a fine intẽto seu cognito. non a fine pdu
cto ad extra: qr tũc essz posterior ipo habitu: ne
q̧ a fine intẽto siue cognito. qr tũc non haberet
rationē finis: sed rationē obiecti ⁊ tenẽdo istas
duas rõnes cũ scoto ponunt̃ alique ppõnes de
mente ei⁹. Prĩa sciam eē practicã põt intelligi
dupliciter. vno mõ formalr et intrĩsece. alio mõ
extrinsece et effectiue. formaliter scĩa dicit̃ esse
practica duplici respectu aptitudinali. s. priori-
tatis et cõformatiuitatis. ⁊ sic nõ querit dubiũ
sed extrinsece et effectiue scĩa dicit̃ practica ab
illo a quo causat̃ talis scĩa. sz sic ē q̧ causat̃ ab
obiecto. igitur. ⁊ sic intelligit̃ dubiũ ita q̧ cũ q̃ri
tur vtrũ scĩa dicat̃ practica a fine vl' ab obiecto
nõ est aliud querere q̧ a quo effectiue seu cau-
saliter habet primo ⁊ p se scĩa cõformatiuitatē
tũc dicit̃ q̧ hz illã cõformatiuitatē effectiue ab
illo a quo cãtur illa scĩa: sed sic est q̧ illa primo
⁊ per se causat̃ ab obiecto. igitur ab obiecto hz
per se illam conformatiuitatē. ¶ Ex quo sequi
tur q̧ multi male capientes scotũ ⁊ nõ intelligẽ
tes cũ male redarguunt. Secũda ppositio. ha
bitus non dicit̃ practicus ab actu suo pprio. qr
actus pprius habitus dicitur etiam esse practi
cus effectiue ab aliquo priore puta ab obiecto.
Tertia propositio. nulla scĩa dicitur esse per se
practica. qr ordinat̃ ad praxim vt ad finē. qr ad

Sciētia esse practicaz dupl'r intelligit̃.

praxim vt finis est non causatur talis habitus. ¶ Quarta ꝓpositio. habitus practic⁹ quãqȝ dici tur practicus p̱ se a fine ipius praxis: nõ tñ vt fi nis est ſȝ vt obiectũ. prima pars patet. q2 ſcia di citur per ſe practica ab obiecto. ſȝ quãqȝ obiectũ et finis praxis coincidũt in idē: vt noticia qua quis dictat de iſta cõclusione deus est diligēd⁹ ꝓpter ſe: eſt practica effectiue ab ipo: puta a deo et ipemet est finis talis dilectionis. imo deus. virtualiṫ continet principia practica p̱ q̃ dedu citur talis ꝯclusio igiṫ ⁊c. etiã continet talē no ticiã ꝯclusionis. ſcd̃a pars ꝓbatur videlȝ ꝙ nõ ſit practica a fine: vt finis est .i. vt amatus ⁊ desi deratus. q2 prius natura deus ꝯtinet virtualiṫ illa principia practica ⁊ p̱ ꝯñs illã ꝯclusionē an teqȝ ameṫ ⁊ desideretur. ¶ Et ſi quis dicat. no ticia causaṫ ita bñ ab intellectu ſicut ab obiecto ergo etiã dicetur practica ab intellectu ſicut ab obiecto. negatur ꝯña ⁊ ratio est. q2 nõ opoꝛtȝ ꝙ noticia habeat cõformatiuitatē ab omni illo a quo causatur. q2 tunc oĩs ſcia eſſet practica: cũ oĩs noticia causeṫ ab intellectu: ergo opoꝛtet ꝙ talis cõformatiũtas ꝯueniat ſibi ab aliquo alio ſpeciali causante qd̃ nõ ē niſi obiectũ. ⁊ ſi quis iterū dicat. hȝ Aristo. ꝙ principia practica ſu ſumũtur a fine: ergo finis virtualiter ꝯtinet no ticiã eoꝝ. Rñdetur ꝙ verū est: vbi finis ⁊ obie ctum coincidũt. ſȝ vbi nõ coincidũt nõ opȝ: con ceſſo etiã ꝙ ſumerenṫ a fine. nõ tñ vt finis est. ſȝ in ratione obiecti. His ꝓpositionib⁹ ꝓpositis reſpõdendũ est ad auctoritates ⁊ rõnes alteri⁹ opinionis. ¶ Ad primā dico ꝙ aristoteles lo quiṫ de fine vt cognito .i. vt hȝ rationē obiecti. nam intellectus rõ ſignans ꝓpter aliquid ratõ ſignatur ꝓpter finē cognitũ. Item etiã nõ est ſi mile de habitu ⁊ intellectu. nam idē intellect⁹ numero ⁊ est ſpeculatiuus ⁊ practicus. ſȝ impoſ ſibile est eũdem habitũ eſſe ſpeculatiuū ⁊ pra cticũ. ¶ Ad ſcd̃am dico ꝙ ſcia practica non est gr̃a vſus. vt p̱ ſe finis: hȝ tñ aliquã habitudinē ad vſū. ¶ Ad tertiã diciṫ ꝙ ſpeculatiua ⁊ pra ctica hñt diuersos fines loquẽdo de p̱ ſe finib⁹ infra genus cognitõis. ſȝ nõ distinguũṫ ab illis finib⁹ ſȝ a ſuis obiectis. Et aduerte ꝙ finis ſcie ſpeculatiue: est p̱fecta cognitio illius ſcie nõ di rigendo ad opus. vel est cognitio ſimilis cogni tionibus ex quib⁹ talis habitus generabaṫ. et hoc loquẽdo de fine cõueniēte habitui ex natu ra ꝓpria. ⁊ nõ de fine ꝯueniēte rõne volũtatis habētis talē habitū. nam multos tales põt ha bere. nã põt aliquis discere ꝓpter pecunias lu crãdas: aliquis ꝓpter honorē habendũ. ſȝ neqȝ pecunie: neqȝ honor ſunt finis logices conueni ens ſibi ex natura rei: ſȝ ſolum p̱ voluntatē ha bētis. ſȝ finis ſcie practice est perfecta cognitio ſubiecti illi⁹ ſcie dirigendo in praxim. vel est co gnitio ſimilis cognitionib⁹ ex quib⁹ generabaṫ habitus. hȝ etiã praxim ꝓ fine: nõ ꝓpter ſe. et immediate fine elicito: ſȝ ꝓ fine directo. ¶ Ad quartã dr̃ ꝙ mēs ſcoti est ꝙ de eodē obiecto nõ põt haberi ſcia ſpeculatiũ ⁊ practica ⁊ q2 deus est vnũ obiectũ. idẽ de eo nõ põt haberi niſi ſcia practica. ⁊ quã dr̃ iſta deus est ſumme bon⁹: de⁹ est vn⁹: pater gñat filiũ nõ ſunt practice. Rñde tur ꝙ oẽs iſte ṽtualiṫ ſunt practice ⁊ ṽtualiṫ indicãt ꝙ deus est ſumme diligẽdus ⁊ tale indi cium venit q2 obiectũ .i. deus est talis entitas. ⁊ ſȝ tñ de eodē obiecto nõ poſſit eſſe ſcia ſpecula tiua ⁊ practica: tñ de eodē obiecto põt ꝯſidera ri in ſcia ſpeculatiũ ⁊ practica. vt de deo cõside raṫ in metha. q̃ est ſcia ſpeculatiuus. ⁊ in theolo gia est ſcia practica. ¶ Ad quintã dr̃ ꝙ tam me dicina vlis q̃ est de ſanitate ⁊ curis in vli: ⁊ me dicina p̱ticularis q̃ est de ſanitate in p̱ticulari applicãdo ad opus: puta ꝙ tali hora vel tali dã da est medicina: est ſcia practica. ſȝ vlis dr̃ ſpe culatiua: q2 nõ est imediate nata eē ꝯformatiũ praxis eligēde. ſȝ p̱ticularis dr̃ practica: q2 ime diate est nata eē cõformis praxi eligende.

Vtrũ ha bitus sci entificus dicaṫ pra cticus et specula tiuus.

Dubitatur tertio vtrum idē habi tus ſcietificus poſſit dici practicus ⁊ ſpeclatiu⁹ Ad qd̃ rñdeṫ ꝙ nõ. q2 aliqñ aliqua duo inſunt p̱ ſe aliquib⁹ ſpē distinctis ⁊ illa nõ pñt eſſe ea dem: ſȝ ſic est ꝙ ſpeculatiuũ ⁊ practicũ inſunt p̱ ſe noticijs ſpē distinctis: ergo nõ pñt ineſſe eidē noticie: ⁊ p̱ ꝯñs vn⁹ habitus nõ põt eſſe practi cus ⁊ ſpeculatiu⁹. ¶ In oppoſitũ arḡ. q2 noticia quã ego habeo de iſta ꝓpõe: angelus mouet ce lũ: est ſpeculatiũ. cũ praxis nõ ſit in p̱tãte mea et tñ noticia quã hȝ angelus de illa est practica igiṫ. Pro rñſione ponuntur aliq̃ distinctiones. Prĩa. ad hoc ꝙ noticia ſit practica nõ requiriṫ ꝙ ipa noticia ⁊ ipa praxis ſint eiuſdē ſubiecti: ſȝ pñt eſſe diuerſoꝝ ſuboꝝ. ideo duplex est noti cia practica: quedã est eiuſdē ſubi⁊ directiui ſil̃ que ſic ſe hȝ ꝙ noticia ⁊ praxis ſunt i eodē ſul̃o vt noticia q̃ de⁹ cognoſcit ſe eē a ſe infinite amã dum: ⁊ etiã noticia q̃ ego cognoſco ꝙ de⁹ a me est ſumme diligẽdus: ⁊ talis vocaṫ ſcia practica et ſubiecti ⁊ directiui ſil̃. alia est noticia practi ca q̃ est vni⁹ vt ſubi. ⁊ alteri⁹ vt directiui .i. cui⁹ praxis est i alio ſubo vt noticia q̃ ego cognoſco ꝙ ab angelo mouendũ est celũ. ¶ Et ſi quis di cat. talis noticia q̃ ego cognoſco ꝙ angelus mo uet celũ nõ põt reglare praxim cũ talis praxis ſcȝ mouere celũ nõ ſic in p̱tãte mea. ¶ Rñdeṫ ꝙ ad noticiã practicã nõ requiriṫ ꝙ regleṫ pra xim: ſȝ ſufficit ꝙ q̃tũ est de ſe ſibi nõ repugneṫ regulare illã praxī vl̃ aliã eiuſdē rõnis. modo noticia p̱ quã ego cognoſco ꝙ ab angelo mouē dū est celũ ſibi nõ repugnat reglare illã praxī vel ſibi ſil̃ē. ⁊ iſta dñt intelligi tenẽdo ꝙ ad no ticiã nõ requiriṫ ꝙ noticia ⁊ praxis ſint eiuſdē ſuppoſiti. q2 ſi oppoſitũ teneret opporteret di cere oppoſitũ. ¶ Scd̃a distictio aliq̃ noticia põt dici practica duplr̃. vno mõ q2 q̃tũ est de ſe ē di rectiua praxis ſiue potētia practicãs vt volun tas ſiue reglabilis ſiue nõ: ⁊ ſic noticia q̃ deus cognoſcit ſe eſſe infinite amãdũ ē practica. alio mõ q2 potẽtia practicãs i ſciẽte est dirigibilis ⁊ regulabilis reſpectu ſue praxis. ⁊ ſic talis noti cia nõ eſſet practica. cũ volũtas dei nõ ſit regu labilis. ¶ Tertia distinctio. aliq̃ noticia põt di ci practica duplr̃: vno mõ p̱ ſe q̃ hȝ ꝯformitatē

Quid ſit finis ſci entie ſpe culatiue.

Duplex ē noticia practica

Aliq̃ no ticia dici tur pra ctica du.

ab obiecto. alio mō p accns q̄ hʒ ɔformitatē nō ab obiecto sʒ aliūde. ⁊ istā distinctionē videt tenere scotus ī fine q̄ōnis ḋ praxi. vbi dic̄ q̄ theologia dei de ɔtingētibꝰ tā in intellectu diuino q̄ in ītellectu creato: est p se speculatiā: lʒ ī intellectu creato sit p accns practica. ¶ Quātum ad tertiū articulū sit ɔclusio rn̄salis. logica est simplr̄ speculatiā: ⁊ nullomō practica: qꝛ illa sciā ē simplr̄ speculatiā q̄ nō est naturaliter p̄oꝛ praxi nec directiā praxis: sʒ logica est hmōi. qꝛ logica nō est nisi directiā actuū ītellectus quoꝝ nullus dr̄ praxis. ¶ Ad rōnes aūt̄ oppositū. Ad p̄mā dr̄ q̄ logica nō est ꝓductiā sui subi. nā subiectū logice est modꝰ sciēdi vel sillꝰs: qui nō sūt nisi scd̄e intētiones ꝓducte p actū cōpatiuū intellectꝰ: ⁊ nō p logicā. veꝝ est tn̄ q̄ bn̄ logica docet facere sillogismos ⁊ argumētatiōes. ¶ Ad scd̄aʒ dr̄ negādo minorē. qꝛ lʒ logica sit directiua actuū ītellectus. nō tn̄ est directiā praxis: cū nullus actꝰ ītellectus sit praxis. ¶ Ad tertiaʒ dr̄ q̄ hoc nō est rō scie practice neq̄ sufficit ad sciaʒ practicā: puta q̄ nō sit grā sui: sʒ grā operis. sʒ requirit̄ q̄ talis opatio cuiꝰ ē directiā: sit praxis. ¶ Ad q̄rtā dr̄ q̄ hoc nō sufficit ad sciētiā practicā. ¶ Ad quintā dr̄ q̄ maioꝛ est vera si ille hītus sit directiuus ī opatione q̄ est praxis: ⁊ tūc miōꝛ est falsa. qꝛ logica non dirigit nisi in actum rationis qui non est praxis. ideo logica non potest esse directiā praxis: neq̄ est prioꝛ praxi cuius ipsa sit directiua.

Logica ē speculatiua ⁊ nō practica

Queritur tertio vtrū logica que

est ꝑs phie sit de argumētatione tanq̄ de subo p̄rio. ¶ Ar̄ p̄rio ɔtra p̄mā ɔteꝫ. tn̄ sunt tres ꝑtes philosophie. scilicet mathematica: phisica: et methaphisica. sed logica non est aliqua istaꝝ partium. igitur logica nō est pars philosophie maioꝛ patet per phm̄. vj. metha. diuidentem phiām in illas tres ꝑtes. ⁊ miōꝛ ē nota. s. q̄ logica nō sit aliq̄ illaꝝ partiū. ¶ Scd̄o sic ɔtra aliā ꝑtem. intētio scd̄a in cōi sumpta est: subiectum in logica: ergo nō est argumētatio. ɔn̄a tenet qꝛ vnius hītus est tm̄ vnū subm̄. aūs pʒ p auicēnā dicentē logicā eē de scd̄is intētionibus adiūctꝭ p̄mis. ¶ Ar̄ tertio sic. sicut se hʒ methaphisica ad ens reale ita se hʒ logica ad ens rōnis: sʒ methaphisica est ḋ ente reali tanq̄ de subiecto. ḡ logica est de ente rōnis tanq̄ de subiecto. Hoc etiā ɔfirmat̄ p phm̄. iiij. methaphisice dicentē q̄ logicus ⁊ methaphisicus circa idē laborāt. ¶ Ar̄ q̄rto sic. oīs sciā acquirit̄ p argumētationē: ḡ si de argumētatione eēt sciā: illa acquireret̄ p argumētationē: sʒ hoc est īpossibile igit̄. q̄ sit impossibile pʒ. qꝛ vel illa argumētatio eēt nota vl̄ ignota. nō ignota: qꝛ tūc p ipām nō acquireret̄ sciā nec nota: qꝛ vel hoc esset p se vel p aliā. nō p se: vt notū est. neq̄ p aliā: qꝛ tūc esset ꝓcessus in infinitū. ¶ Ar̄ sic quito. illḋ est subiectū ī aliqua sciā: qḋ est p̄ncipalissimū inter oīa ɔsiderata in tali sciā: ⁊ de quo demonstrant̄ passiones et ad qḋ oīa alia reducunt̄. sed sillogismus est hmōi. ergo argumētatō nō erit subiectū. ¶ In oppositū ar̄ per cōes expositores logice qui tenent logicam esse de argumentatione tanq̄ de subiecto. In hac questione erunt tres articuli sicut in precedenti. Quantum ad primum.

Logica q̄ ē pars phie an sit de argumētatione ⁊c. Tres sūt ꝑtes phie losophie

Sciēdum est primo q̄ pro decla

ratione primi termini ponit̄ hec distinctio. philosophia diuidit̄ in phiam generalit̄ captā ⁊ in phiam spālīter captā. vn̄ phia generalit̄ capta est que docet cuiuslibet admirabilis veritatem cognoscere sm̄ modum nobis possibilē sm̄ quē potest a nobis apprehendi. Unde admirabile est cuius causa est occulta inuētioq̄ rara. vel sic potest diffiniri philosophia generaliter capta est cuiuscumq̄ entis siue a nobis siue a natura causati veritatis apprehensio. Sed phia specialiter capta est veritatis cuiuscūq̄ entis a natura causati apprehēsio. ⁊ ista philosophia specialiter capta diuidit̄ in methaphisicā: phisicā et mathematicā. philosophia aūt gn̄alit̄ capta diuidit̄ in phiam realem: moralē: ⁊ rationalem siue sermocinalē. vn̄ phia realis ⁊ philosophia specialiter capta idē sunt. ideo sicut phia spālīter capta diuidit̄ in phisicā: methaphisicā ⁊ mathematicā. ita philosophia realis. Sed philosophia moralis diuidit̄ in ethicā: politicā: ycōnomicaʒ: ⁊ monosticā: ethica tradit̄ ab aristotele in decē libris ethicoꝝ: ⁊ cōsiderat modum viuendi in cōi. hoc est ethica est de his q̄ sunt cōmunia ad oēm modū viuēdi: siue solitarie siue domestice: siue ciuiliter siue politice. ¶ Politica vero cōsiderat de regimīe ciuitatis ⁊ de mō viuēdi ciuiliter: ⁊ illa tradit̄ ab aristotele in politicis. yconomica est q̄ tractat ḋ regimīe domꝰ vel familie: ⁊ de mō viuēdi domestice. ⁊ tradit̄ ab aristotele in yconomicis. Monostica vero cōsiderat de regimīe vnius hoīs siue de mō viuēdi solitarie: ⁊ illa nō inuenit̄ tradita ab aristotele. Sed phia rationalis siue sermocinalis diuiditur in gramaticam: logicā: ⁊ rhetoricam. Ex istis sequitur q̄ logica est pars philosophie generaliter capte ⁊ nō specialiter capte.

Phie diuisio.

Phia generalr̄ capta quid sit.

Quid sit phia specialr̄ capta.

Moralis phie diuisio.

Ethica q̄d sit.

Politica quid sit.

Quid sit yconomica.

Monostica q̄d sit.

Phie rōnalis diuisio.

Sciendum est secūdo q̄ argumen

tatio capit̄ tripliciter. vno mō large ꝓ omni oratione formata ad modū cōsequētie siue sit bōa siue mala: ⁊ sic diceremꝰ ibi esse argumentationem petrus currit: ergo asinus currit. Alio mō capitur stricte ꝓ oratione composita ex aūte ⁊ ɔn̄te in ɔsequētia bona: siue aūs sit ꝓbatiuum ɔn̄tis siue nō. Alio mō capitur strictissime pro oīm oratione cōposita ex aūte ⁊ ɔn̄te ī bona cōsequētia: cuiꝰ aūs est ꝓbatiuuʒ consequentis. ¶ Et circa hoc restat paruum dubiū vtrū argumētatio sit genꝰ ad inductionē. sillogismū. entimema: ⁊ exemplū. Respondetur q̄ argumētatio strictissime capta q̄ est oratio cōposita ex aūte ⁊ cōsequēte in bona cōseqūētia ⁊ ꝓbatiua nō est genus ad illa quattuoꝛ. quia ratio eiꝰ nō ɔuenit omni sillogismo: qꝛ mlt̄i sunt sillogismi q̄ nō sūt ꝓbatiui: quēadmodū est sillꝰs simplr̄ dictꝰ. sʒ spēs argumētatōis sic capte: sūt sillꝰs

Acceptiones argumētationis.

Argumētatio an sit genꝰ ad inductionē ⁊c.

probatiuus: inductio probatiua: exemplum ꝓbatiuū: et ētimema ꝓbatiuū. ſʒ argumētatio ſtricte capta. vt eſt oratio cōpoſita ex añte et conſequente in bona ꝯña ſiue ſit probatiua ſiue non eſt genus ad illa ꝗttuor: q: ſufficiēter diuidunt ipam argumentationē. ſicut ſpēs diuidūt genꝰ ¶ Adhuc eſt dubiū vtrū ſillus ſophiſticus peccās ī forma ꝯtineat aliquo mō ſub argumētatiōe tanꝗ ſpēs. Rñdet ꝙ bñ pōt ꝯtineri ſub argumētatiōe large capta. i. ꝓ oī orōne formata ad modū ꝯñe. ſiue talis ꝯña ſit bona ſiue nō ¶ Et ſi quis dicat. argumētatio eſt qd ꝯplexū. ꝗ nō videt habere ſpēs ſub ſe. Rñdet ꝙ argumētatio accipit duplr. vno mō ꝑme intētionalr ſiue ꝓ denoīatoꝝ ſic nō ē niſi oratio mental: vocalis: vel ſcripta. cōpoſita ex añte et ꝯñte. vt petrus currit. ꝗ hō currit. ꝛ his oratio dr argumētatio prime intētionalr. ꝛ ſic eſt qd cōplexū nō habens ſub ſe ſpēs. neqꝫ pōt eſſe ſubm alicuꝰ ſcie Alio mō capit ſcđe intentionalr. et ſic nō ē niſi vna ſcđa intētio attributa ꝑ intellectū ꝗtū ſuple ad denoīationē orōni mentali: vocali vl ſcripte cōpoſite ex antecedēte ꝛ ꝯñte. ꝛ ſic eſt reſpectus ſimplex ꝯtinēs ſub ſe illas ꝗttuor ſpēs.

Argumētatio duplr accipitur.

Sciendum eſt tertio ꝙ ſubiectum

Subm ſcie quid ſit.

ſciētie ſolet ſic diffiniri a ſcoto. eſt qđ primo virtualiter ꝯtinet oēs veritates neceſſarias illiꝰ ſcientie cuꝰ eſt ſubiectū. In qua diffinitiōe ponitur primo. ꝙ idē eſt ꝙ adequate. naꝫ ſubm in ratione ſimplici ſubiecti cōtinet virtualr oēs veritates neceſſarias. i. oēs ꝓpoſitiones neceſſarias illius ſcie cuꝰ eſt ſubm. ¶ Pro cuꝰ declaratiōe ē aduertēdū ꝙ multiplex ē ꝯtinētia: quedam eſt eſſentialis. ꝗ vnuꝫ ꝯtinet aliud in ꝑmo mō dicēdi ꝑ ſe ꝗadmodū inferiꝰ ꝯtinet ſuperiꝰ Alia ē ꝯtinētia vnitiua qua vnū ꝯtinet aliđ ſibi idē realiter. diſtinctū tñ formalr: ꝛ iſto modo anima dr ꝯtinere ſuas potētias et etiā eſſentia diuina dicit ꝯtinere ſua attributa. ſ. bonitatē ſapientiā. ꝛ ſic de alijs. alia eſt ꝯtinētia potētialis qua ſupius cōtinet ſuū inferius. vt aīal hoīem bouē leonē. ꝛ ſic de alijs. alia eſt continentia virtualis. vñ ꝯtinere aliud virtualr non eſt aliud ꝙ poſſe producere aliud in eſſe reali vl in eē cognito. ¶ Ex quo ſequit ꝙ cōtinentia virtualis eſt duplex. quedā eſt in eſſe cognito. ꝛ alia in eē reali. Unde ꝯtinere aliud in eſſe cognito. nō eſt aliud ꝙ noticiā illius ꝓducere. et iſto modo eſt intelligendū ꝙ ſubiectū cōtinet ſuas paſſiōes virtualiter in eſſe cognito. Et ꝑ hoc ſoluunt fere oīa argumēta Bregorij de arimino: ꝗ facit cōtra ſcotuꝫ. Sed ꝯtinere aliud in eſſe reali eſt poſſe aliud vere ꝓducere. ꝗadmodū deus ꝯtinet creaturas quas pōt ꝓducere. ꝛ iſto mō ſubiectū nō ꝯtinet ſuas paſſiones neqꝫ capit ſic ꝟtualr in diffinitiōe ſubi. ſed primo mō. q: ſubm nō dicit primo ꝟtualiter ꝯtinere veritates neceſſarias. i. ꝓpoſitiones neceſſarias in eſſe reali ſed in eē cognito. Ex quo ſequit vnū. ꝙ iſta diffinitio nō datur de ſubo ſcie rōnalis cū ſubm illius nihil cōtinet virtualr. q: tale eſt ens rōnis ſeu ſcđa intētio ꝗ nihil ꝟtualr ꝯtinet neqꝫ in eē reali neqꝫ ī eſſe cognito. neqꝫ ꝑtialr neqꝫ totalr q: ꝓducere eſt actꝰ entis realis ꝗ nō pōt ꝯuenire alicui niſi illud exiſtat. mō nulla ſcđa intētio exiſtit. cū ſcđa intētio nō hēat verꝰ eſſe ꝙ illud cui attribuit. ſ. ſuo fundamēto qđ hꝫ tm̄ eſſe cognitū. datur ergo iſta diffinitio de ſubiecto ſcie realis: cuꝰ ſubiectū eſt ſpēs ſpecialiſſima.

Cōtinentie acceptiones.

Cōtinentie ꝟtualis acceptiōes.

Sciendum eſt quarto ꝙ veritates

Veritates ſubiecto neceſſarie que ſint.

neceſſarie quas ſubm ꝑmo ꝯtinet virtualr ſunt ꝓpoſitiones ꝯſtitute ex ipo ſubo ꝛ ſua diffinitione. ꝛ ꝓpōes ꝯſtitute ex diffinitiōe ꝛ ꝓpria paſſiōe et poſtea ꝓpōes ꝯſtitute ex ſubo ꝛ ꝓpria paſſiōe Et aduerte ꝙ nō ſolū ſubm ꝯtinet ꝟtualr ꝑdicatū. i. ſuā diffinitionē vt genꝰ vl differentiā. ſʒ etiā eſſentialr. Aduerte etiā ꝙ ꝓpoſitio cōſtituta ex ſubiecto ꝛ ꝓpria paſſiōe cōtinet in ꝑmiſſis cōſtitut; ex ſubiecto ꝛ diffinitiōe. ꝛ ex diffinitiōe et ꝓpria paſſiōe. aliter tñ ꝙ in ſubo. q: ſubiectū cōtinet talē ꝯcluſionē prīo. i. adeꝗte in rōe ſubi ſed tales ꝑmiſſe ꝯtinēt ꝑmo. i. īmediatiꝰ ꝛ nō ſicut ſubm. ꝯtinet etiā ſubm ꝓpōnes ꝯſtitutas ex ſua ꝓpria paſſione ꝛ ex aliquo ſuoꝝ inferioꝝ vt hō ꝯtinet virtualr iſtā petrus eſt riſibil. ſʒ potētialr ꝯtinet ꝓpōnes ꝯſtitutas ex ſuis diffinitionibus ꝛ paſſionibꝰ ꝓprijs eaꝝ. vt aīal potētialr ꝯtinet iſtā: hō ē riſibil: ꝛ aīal rōale ē riſibile. Et ſi quis dicat. nōne ſubm ꝯtinet etiā ꝓpōnes cōtingētes ꝗ tractant in illa ſcia? Reſpōdetur ꝙ nō quia ꝟitas ꝓpōnis cōtingētis nō habet cōiter niſi ex intuitiōe terioꝝ. ꝑo tales ꝟtualit nō cōtinent in ſubo: licꝫ bñ reducāt ad ſubm: vl ꝑ ſe vl per accidens. Unde ad hoc ꝙ aliꝗ veritas per ſe ꝑtineat ad aliquā ſciaꝫ oportet ꝙ tal veritas ſit de ſubo prīo. vl de eiꝰ ꝑte ſubiectia: vl de ꝑte integrali vel eſſentiali. vl de aliquo eſſentialr attributo ad ſubm illiꝰ ſcie. vñ eſſentialis attributio nō eſt niſi ad eſſentialr prīꝰ. ¶ Et ſi quis ꝯtra iſtā arguat ſubiectū nō ꝯtinet virtualiter ſuā paſſionē. q: ſi ſic ſequeret ꝙ ſubm ꝛ ꝓpria paſſio diſtinguerent realr. q: ſubm tūc caret ſuā paſſionē: cū talis cōtinentia ſit cauſal: ꝛ effectiua. ¶ Scđo ſic. oīs noticia cōtinēs prīo virtualr aliā. cōtinet etiā oēm noticiā ſine ꝗ illa alia noticia nō pōt hri. Sed noticia ſubi adequati ſcie non ſꝑ cōtinet oēm noticiā. ſine ꝗ noticia paſſionis nō pōt haberi. ꝗ ꝛc. minor pꝫ de illis paſſionibꝰ ꝗ cognotāt res diſtinctas a ſubiectis vt eſt beatificabile reſpectu creature intellectualis. et īformabile reſpectu materie. cognotat eñ informabile formā. que eſt alia res a materia. igitur nō poterit eius noticia haberi ſine noticia forme. ¶ Tertio ſic. quicqd ex ſe ꝛ formaliter ꝯuenit medio. vt diſtiguit a ſubo nō eſt ratio formalis ſubi: ſʒ ꝟtualis ꝯtinētia ꝯcluſionis demōſtrate ꝯuenit medio vt diſtiguit a ſubiecto ꝗ nō conuenit ipi ſubiecto. ¶ Ad primaꝫ dicit ꝙ ratio bñ probat ꝙ ſubm non ꝯtinet paſſionem in eſſe reali quod etiā nō vult dicere ſcotus: ſed nō ꝓbat quin nō ꝯtineat ī eſſe cognito ¶ Ad ſecundā dicit ꝙ bene ꝓbat ꝙ ſubm non

continet passionē fm cōem rationē cōtinētie. ſꝫ tion probat ꝙ ſubm nō cōtineat in rōe ſubiecti vnde noticia paſſionis virtualiter ꝯtinet in q̄tuor. primo in intellectu tanq̄ a cā et etiā a termino et a ſubo et etiam a deo. q2 ab oībus illis cauſat. ❡ Ad tertiā dr ꝙ virtualis ꝯtinētia medij nō excedit virtualē ꝯtinentiā ſubi. q2 mediū in demonſtratione potiſſima eſt diffinitio ſubi. et ideo eſt idē dicere ꝙ mediū cōtinet virtualr̄ primo ꝛ ꝙ ſubiectū ꝯtineat virtualr̄.

Quid ſit ſubm logice.

Quantū ad ſcdm articulū dubitatur primo quid ſit dicendū de ſubo logice. Rñdetur probabiliter ꝙ modꝰ ſciendi eſt ſubm totius logice. Unde modus ſciendi eſt rō faciens deuenire de noticia noti ad noticiam ignoti.

Modus ſciēdi qd ſit.

❡ Et tunc ſic ꝓbatur ꝙ modus ſciendi principaliori mō conſideratr̄ in logica q̄ ſillꝰs. q2 paſſio ſillogiſmi vel argumentatiōis que eſt diſcernere verū a falſo nō pōt haberi neq3 cognoſci niſi per rationē modi ſciēdi qui ē facere deuenire d noticia noti ad noticiā ignoti. nullus eñ diſcerneret verū a falſo: niſi prꝰ ſciret diſcernere notū ab ignoto. quod fit ꝑ modū ſciēdi adeq̄te: et nō per ſillogiſmū. ❡ Itē oīa alia q̄ tractant̄ in logica: pfectiori mō et veriori reducunt̄ ad modū ſciendi q̄ ad ſillm. q2 inductio: emptimema. et exemplū. q̄ etiā ꝑ ſe ꝯſiderant̄ i logica nō reducuntur ad ſciam ſillogiſmi cū nō ſint neq3 ꝑtes ſubiectiue neq3 integrales neq3 habeāt attributionem eſſentialē. q2 eſſentialis attributio nō ē niſi ad eſſentialiter prꝰ. mō ſillꝰs nō eſt eſſentialiter prior inductione. exēplo: ꝛ emptimemate. ſed iſta bene reducunt̄ ad modū ſciēdi: ſicut partes ſubiectiue q̄ cōtinent̄ ſub argumētatōe que eſt ſpēs modi ſciēdi. vnde ipſius modi ſciēdi tres ſunt ſpēs. ſ. diffinitio: diuiſio: ꝛ argumētatio. de quibus oībus determinat̄ in logica. q2 dicit̄ ꝙ logica docet diffinire: diuidere: ꝛ arguere: et verū a falſo diſcernere. et hoc nō ē niſi mediante modo ſciēdi ad quē iſta īmediate reducuntur tanq̄ partes ſubiectiue igitur. Itē ſillogiſmus eſt ſubiectū ſciē libri prioꝝ. g̃ non totiꝰ logices. Reſpōderet aliquis ꝙ ſillogiſmus ſimpliciter eſt ſubm ſcientie libri priorum: ſed ſillogiſmus eſt ſubm totiꝰ logice. Cōtra. ſillogiſmꝰ ſimpliciter ꝛ ſillꝰs conuertunt̄ ad inuicē. q2 de quocunq3 p̄dicat̄ vnū et reliquū. naz ſillꝰs ſimpliciter p̄dicatur de ſillō dyaletico demōſtratiuo et ſophiſtico. q2 de ipſis p̄dicat̄ diffinitio ſillogiſmi ſimplr̄. q̄ dat̄ in libro prioꝝ. igit̄ ſi vnuz eſt ſubiectū totiꝰ logice ꝛ reliquū. Dices ꝙ ſillogiſmus ſimplr̄ pōt capi duplr̄. vno mō vt idē ē ꝙ vniuerſalr̄ puta q̄tum ad oēs ꝑtes eius tam integrales q̄ ſubiectiuas ꝛ q̄tū ad oīa ſua p̄ncipia et ſic eſt ſubm totiꝰ logice. Alio mō capitur ſimplr̄ vt idē eſt ꝙ incōtracte. i. non determinatus ad aliq̄ā materiā. et ſic eſt ſubm ſciē libri prioꝝ. Cōtra. ſillꝰs incōtracte ꝯſideratꝰ. i. ſine determinatiōe cōuertit̄ cū ſillō. igit̄. Itē ſillꝰs ſimpliciter. i. vniuerſalr̄: ꝛ ſillꝰs ſimplr̄. i. incōtracte: habent eaſdē paſſiones: et eadē p̄ncipia

Mōi ſciendi ſpecies.

Acceptiones ſillogiſmi ſimplr̄.

quia habent eandē diffinitionē. igit̄ de ipis erit eadem ſcientia. et ꝑ ꝯñs ſi vnum ſit ſubiectum totius logice et reliquū. etiā mirū eſt quō illi q ponunt ſillm eſſe ſubm totius logice. nō ponūt ipſam argumentationē. cū ad ipam veriori mō reducatur inductio: emptimema: ꝛ exemplū. relinquit̄ ergo ꝙ magꝰ ꝓbabilr̄ modus ſciēdi dicitur eſſe ſubm totius logice q̄ ſillogiſmus.

Dubitatur ſcdo vtruz logica ſit de ſecundis intentionibꝰ: et qd ſit ſecūda intētio: et quid p̄ma. Pro cuiꝰ ſolutiōe eſt aduertendū ꝙ de iſto dubio ſunt due opiniones famoſe.

Logica an ſit de ſcdis intentionibus.

❡ Prima ē opinio noīaliū dicētiū ꝙ ſcda intētio eſt terminꝰ mētalis naturalr̄ ſignificans terīos ea ratione qua ſunt ſigna: ſeu ea rōne qua ſunt ſignificatiui alioꝝ terminoꝝ. vt ſunt iſti terī mētales nomē: verbū: ꝓpoſitio: vl'e: p̄dicabile: genꝰ ſpecies ꝛc̄. q naturaliter ſignificāt alios terīos ſed prima intētio eſt terīnus mētalis naturalr̄ ſignificās rem et nō terīm. vt iſte terīnus mētalis hō iohānes lapis qui naturalr̄ ſignificāt rē ad extra: et nō terminos. ❡ Alia eſt opinio ſcotiſantiū dicētiū ſcdas intentiōes nō eſſe terminos mētales. ſꝫ ſcda intētio ē relatio ſeu reſpectus ratiōis cauſatꝰ ꝑ actum ꝯpatiuū noſtri intellectꝰ cōꝑantis vnū in ordīe ad aliō. ❡ Pro cuius declaratiōe eſt aduertendū ꝙ duplex eſt actus intellectꝰ. ſ. ſimplex ꝑ quē aliq̄d ſimplr̄ ꝛ abſolute cognoſcit̄ nō in ordine ad aliud. alius eſt actus cōparatiuꝰ ꝑ quē cognoſcit̄ aliquid in ordine ad aliud vt actus intellectꝰ quo ego cognoſco hominē in ordīe ad animal. vl' ad aliq̄d aliud. ꝛ per talē actū cauſantur ſecūde intētiones. ❡ Sed prima intentio eſt obiectū cognitū vel cognoſcibile: nō cauſatū per actum ꝯparatiuū intellectus ſuꝑ qō nata eſt fundari ſcda intētio: vel cui nata eſt attribui aliqua ſecūda intentio. ❡ Ex iſtis ſequunt̄ alique ꝓpōnes. ❡ Prima. ſecunde intētiones nunq̄ fundant̄. i. nunq̄ alicui attribuūt̄: niſi fm eē cognitū illiꝰ. ❡ Secunda ꝓpoſitio. iſte ſecūde intentiōes nunq̄ attribuunt̄ alicui niſi rōne alicuius ꝓprietatis in illo reperte. ❡ Ex quo ſequit̄ ꝙ intellectꝰ non poteſt attribuere petro quācunq3 ſcdam intentionem. ſed ſolū illā que pōt ſibi cōuenire rōne alicuius ꝓprietatis. ❡ Tertia ꝓpoſitio. ſecunde intentiones nō habēt eſſe. adeo iſta non eſt cōcedenda: ſcde intentiōes ſunt. ꝓbatur. q2 nec veriori modo neq3 ꝑfectiori habēt eſſe ſcde intentiōes. q̄ illa quibꝰ attribuunt̄ ſeu in quibꝰ fundantur. ſꝫ illa q̄bus attribuunt̄ ſub illa ratiōe q̄ ipſis attribuunt̄ hñt eſſe tm̄ cognitū. de q̄bꝰ nō poteſt verificari iſtud v̄bū eſt ſcoꝫ adiacēs. iſta eñ nō ꝯcedit̄ adā eſt: g̃ etiā nō debet cōcedi de ſecūdis intētionibꝰ q̄ in ipſis fundat̄. ❡ Ex iſtis ſequunt̄ aliq̄ correlaria. ❡ Primū. ꝙ ad hoc ꝙ de aliquo habeamꝰ ſciaz: nō requirit̄ ꝙ illō habeat verū eſſe: ſꝫ ſufficit ꝙ habeat eſſe cognituz nam de roſa nō exiſtēte poſſumus habere veraz ſcientiā. etiā de ſcdis intētionibus q̄ nō exiſtūt ❡ Sequit̄ ſecūdo ꝙ ipſe ſcde intētiones nō in

Scda intentio qd ſit fm nominales

Pria intētio fm noīales qd ſit.

Scda intentio qd ſit fm reales.

Actꝰ intellectꝰ acceptiones.

Pria intentio qd ſit fm reales.

Propoſitiões de eiſdem.

Correlaria de eiſdē itētionibus.

herent alicui. capiendo inherere proprie. sȝ tantū diminute et subiectiue. dīminute nec sūt in aliquo subiectiue proprie. q: ad hoc q aliqd sit in aliquo subiectiue proprie: oportȝ q sit. ⁊ illud cui inheret etiā sit. ¶ Et si quis dicat. quid dicet ad auicēnam q dicit q logica ē de scđis intentionib⁹ adiunctis primis.

Auicēne opinio d scđis intētōibus exponit.

¶ Rūdet. q scđe intētōes non adiūgunt̄ pmis fm īherētiā. sȝ solū fm denofationē vel q̄si subiectiue ⁊ fm qd. sic videlȝ q secunde intētiōes seu teri scđaꝝ intentionū denominatiōe extrīseca p̄dicant̄ d̄ pmis. ¶ Sequit̄ scđo q illi q dicūt q scđe intentiones mouēt intellectū p̄rnaliter. i. causant suas itellectōes seu noticias p̄rnaliter nō bene dicūt. sȝ dāt nob modum sustinēdi q antixp̄s et etiā chimera aliqd causant. q: scđe intētiones nō hūt maiori mō eē q̄ antixp̄s vel rosa que nō existit. Itē causare ē ver⁹ act⁹ entis realis vt visum ē. igit̄ nō pōt cōuenire nisi enti reali.

Reprobatio dicentiū scđas intentiōes mouere itellectū.

¶ Sed restat pua difficultas. nam q̄reret aliq̄s vtrū scđe intētiones sint per se itelligibiles. Rūdet̄ q sic.

Scđe intentiōes an sint p se intelligibiles.

Et si q̄s dicat non cadūt sub obiecto nr̄i intellect⁹ qđ est ens reale creatū limitatū. Rūdet̄ q scđe intētiones per se virtualr̄ ꝯtinent̄ sub obiecto adeq̄to nr̄i intellect⁹. s. in p̄mis intētionib⁹ virtute q̄rū intelligunt̄. aliqd tn̄ dicit̄ ꝯtineri virtualr̄ in alio et in esse cognito dupl̄r. vno mō imediate. vt passio imediate cōtinet̄ virtualr̄ fm esse cognitū in subo. alio mō a posteriori seu ex ꝯñti. ⁊ sic dico q secunde intētiones cōtinent̄ virtualr̄ in primis. ita q cognoscunt̄ in primis intentionibus ita q prime intētiōes rōne aliquarū proprietatū in ipis reptaꝝ causant cognitiōes illaꝝ scđarū intentionū. ideo ꝯtinent̄ in p̄mis virtualiter.

Aliquid in alio virtualr̄ cōtineri dupl̄r intelligit̄.

Logica an sit vtilis honesta ⁊c.

Dubitat̄ tertio vtruȝ logica sit vtil' honesta et nccīa ad acq̄sitionē aliaꝝ sciaꝝ. Pro dubio ponunt̄ q̄dā distinctiōes et aliqua dicta.

Bonum diuidit̄. Boni vtilis acceptiōes

¶ Prima distictio. bonoꝝ aliđ honestū: aliđ vtile: ⁊ aliđ delectabile. Secūda distictio. bonū vtile dr̄ q̄drupl̄r. primo dr̄ bonū vtile qđ nō ē appetibile propter se sȝ solū propter aliud sine quo tn̄ illud aliud pōt acquiri. vt ambulatio post cenā dicit̄ vtilis isto mō. q: propter se nō appetit̄ sȝ propter sanitatē sine qua tn̄ tal' sanitas pōt acq̄ri. scđo mō dr̄ bonū vtile qđ nō ē appetibile propter se sed solū propter aliđ sine quo tn̄ illđ aliđ nō pōt bn̄ acq̄ri. ⁊ isto mō cōmestio dr̄ bonū vtile. q: propter se nō est appetibil' sȝ propter aliđ. s. ad extiguēdū famē sine q̄ talis extictio famis nō pōt bn̄ fi̇ri. et istis duob⁹ modis logica nō dr̄ vtilis. tertio mō dicit̄ bonū vtile qđ est appetibile propter se et etiā propter aliud sine quo tn̄ illud aliđ pōt acq̄ri vt potio dulcis dr̄ isto mō vtilis q: propter se est appetibilis et etiā propter aliud. s. propter sanitatē sine q̄ tn̄ sanitas pōt acq̄ri. quarto mō dr̄ bonuȝ vtile qđ propter se est appetibile: et etiā propter aliđ sine quo illud aliđ nō pōt acquiri facilit̄. ⁊ isto mō bonū vtile coincidit cū bono delectabili honesto ⁊ necessario. ⁊ isto mō logica dr̄ esse vtilis quia propter se est appetibilis. ⁊ etiā propter aliđ. s. ad scientias acquirendas: sine qua alie sciē nō possunt bene acquiri.

¶ Tertia distictio. bonū honestū dicit̄ dupl̄r. vno mō q solū est appetibile propter se ⁊ nullo mō propter aliud. magis simpliciter appetendū vt deus. ⁊ tale nunq̄ coincidit cū bono vtili. ⁊ isto modo logica nō ē honesta: seu bonum honestū. alio mō dicit̄ bonū honestū qđ ē appetibile propter se. siue sit appetibile propter aliđ siue nō. ⁊ hoc mō coincidit cū bono vtili tertio et quarto mō dictis. et isto mō logica bn̄ dr̄ honesta.

Boni honesti acceptiōes

¶ Quarta distinctio. necessariū capit̄ dupliciter. vno mō simpl'r ⁊ absolute. ⁊ hoc mō illud dicit̄ necessariū qđ sic est q nō pōt non esse et sic solus de⁹ dicitur necessari⁹: ⁊ sic logica nō est necessaria. alio modo dicitur necessariuȝ ex suppositione finis seu necessitate cōdionata: et isto modo logica dicitur necessaria. nam si velim⁹ habere alias sciētias: necessario requiritur logica. nam per ipsam logicaȝ acquiruntur alie scientie.

Necessariū acceptiones.

Et est aduertendū q ipius logice quattuor sunt vtilitates. p̄ma est facilitas diffiniēdi diuidendi. ⁊ arguendi. secunda est facilitas discernēdi verū a falso. tertia est facilitas arguēdi et respōdēdi in omni materia. quarta est facilitas soluendi paralogismos peccantes in forā. Et hec de secundo articulo.

Logice q̄tuor vtilitates.

Quantū ad tertiū articulū est ꝯclusio responsalis. logica est pars philosophie generaliter dicte de modo sciendi tanq̄ de subiecto attributionis primo et adequate. et hec cōclusio relinquitur probata in primo et secūdo articulis. ¶ Ad rationes ante oppositū. Ad p̄mā patet solutio. nam logica est pars phīe generaliter dicte. sed nō sp̄aliter dicte. ¶ Ad secundā dicitur q logica est de secūdis intētionibus nō tanq̄ de primo obiecto: sed tanq̄ de his q̄ cōit̄ tractantur in ea. ¶ Ad tertiam dicit̄ q ens rationis in cōmuni nō est subiectū logice. quia tale excedit methas illius scientie. ideo non est simile de ente reali respectu methaphisice. et de ente rationis respectu logice. Et ad cōfirmationem dicitur q nō oīne illud est subiectū in logica circa qđ cōiter laboratur. naȝ circa multa laboratur in scientia quorū nullū est subiectū. Et ad auctoritatē dicitur q methaphisicus et logicus ꝯsiderant idem nō tn̄ eodē modo. nam illa que per se methaphisicus cōsiderat: logicus per accidēs considerat: pro q̄to eis attribuūtur secunde intentiones logicales. ¶ Ad quartā dr̄ q bene probat pro nobis q argumētatio nec sillogismus est subiectū in logica: sed modus sciēdi. ¶ Ad quintā patet solutio in primo dubio. vbi ostensuȝ est q modus sciendi veriori modo debȝ considerari in logica q̄ sillogismus. quia non possumus discernere verū a falso: nisi p̄us discernam⁹ notū ab ignoto. ¶ Sequit̄ tex.

c

Cum sit necessariuȝ grisalori: ⁊ ad eam que ē apud aristotelis predicamentoꝝ doctrinā nosse quid genus sit. q̇d dr̄ia. q̇d spēs. q̇d propriuȝ quid accñs. ⁊ ad diffinitionū assigna

tionē et oīno ad ea q̄ in diuisione vel demōstratione sunt vtilia zc.

Incipiūt ysagoge porphirij in cathegorias aristotelis. In quo titulo dicitur primo ysagoge qḋ ē dictio greca composita ex duabus dictionibus grecis. s. ab ysos qḋ est intro ⁊ gogos qḋ est ductio. inde ysagoge. i. introductiōes porphirij in cathegorijas aristotelis. i. in predicamenta aristotelis. Et diuidit iste liber in proemiū et tractatū. tractatus aūt incipit ibi. Uidet aūt neq̧ genus neq̧ spēs zc. sed pemiū diuidit in tres partes. In prima ostendit vtilitatē sciētie. In secunda ponit modū pcedēdi: ⁊ remouet quasdam questiones difficiles a cōsideratiōe huius scientie. In tertia ostendit quos philosophos vult imitari in traditione huius scientie. In prima ergo parte alloquis suū discipulū grisasoriū ad quē hoc opus dirigebat: sic dicebat. O grisasori cū sit necessariū nosse qd sit gen⁹: qd spēs quid differētia: quid ꝓpriū: quid accn̄s: ad eā doctrinam p̄dicamentoꝝ que est apud aristotelem hn̄dā. Et cū sit necessariū nosse qd genus quid spēs zc. ad diffinitionū assignationē. id ē ad cōponendū diffinitiōes. Et cū etiā sit necessariū nosse quid sit genus: quid spēs zc. ad diuisionū assignationē. i. ad cōponēdū diuisiōes. Et etiā est necessariū nosse quid gen⁹: qd spēs ad demōstrationū assignationē. i. ad cōponēdū demōstrationes. Ideo ego porphirius volo cibi traditionē cōpendiosam. i. libꝛū breuem et vtilem facere de speculatiōe reꝝ. i. istorū quinq̧ predicabiliū que dicta sunt ab antiquis: s; nō introductorie. i. modo puerili: sed modo nimis subtili. ¶ Ex istis sequunt̄ quattuor vtilitates huius scientie. ¶ Prima est ad doctrinā p̄dicamentorū aristotelis habendā. quia quecūq̧ sūt in predicamento: sunt genera. spēs differentie: et indiuidua. ¶ Secunda vtilitas est ad cōponendas diffinitiones. quia diffinitiones supple quiditatiue dantur per genera et differentias et in talibus sola spēs diffinitur. Sed diffinitiones descriptiue dant̄ per genus et ꝓpriū vel p multa accn̄tia. ¶ Tertia vtilitas est ad componendas diuisiōes. quia aliq̄ est diuisio generis in species p proprias differentias. ¶ Quarta vtilitas est ad componendas demonstrationes nam in demonstratione cōcludit̄ passio de subiecto et mediū est diffinitio que constat ex gn̄e: et differentia. sed oīa ista non possunt sciri nisi cognoscendo quid sit genus quid spēs: differētia: ꝓpriū et qd accidēs. In secunda pte que incipit ibi mox de generibus: remouet quasdā questiones a p̄senti negocio ⁊ promittit se abstinere ab earū solutione dicēs. Ego porphiri⁹ recusabo in presenti tractatu dicere vtrū ipsa genera ⁊ spēs subsistant. id est habeant esse reale extra intellectū siue solū habeāt esse in solis nudis puris q̧ intellectibus. hoc est vtrū solū habeant esse in intellectu. Et recusabo dicere vtrum sint corporea vel incorporea. Et recusabo dicere hanc tertiam questionē vtrū sint separata a suis singularibus sicut dicit plato. vel vtrū sint posita in singularibus. Et etiā recusabo dicere constantias. id est difficultates circa ea vel rationes ad vtranq̧ partem incidētes circa istas questiones. Et ratio huius est. quia hoc negotium est maxime altissimum et egens maioris inquisitionis. In tertia parte que incipit ibi. illud vero zc. ostēdit quos philosophos imitaturus est dicens. Ego porphirius tētabo tibi hoc negotium ꝓbabiliter tractare sicut antiqui tractauerunt. ⁊ maxime patipatetici quorum p̄nceps fuit aristoteles. et dicit hoc ad differentiam stoicorū quorū princeps fuit plato et etiā epicuriorū quorū princeps fuit epicurus: quibus sectis vigebat antiquit⁹ vniuersitas athenensis. Unde epicuri dicuntur ab epi quod est supra et cutis: quasi supra cutem. id ē superficialiter philosophabant̄. s; stoici dicti sūt a stoya. i. a tali porta iuxta quā studebant.

Margin (left): Quid sit ysagoga. — Diuisio libri. — Diuisio pmij. — 1a pars — Text⁹ et planatio — Utilitates hui⁹ scientie. — 2a pars — Porphirij excusatio. Margin (right): 3a pars

Queritur vtrū sciētie libri p̄dicabiliū vniuersale sit subiectū attributionis quod est genus ad quinq̧ predicabilia. Arguitur primo q̧ non. omnis scientia est vniuersaliū. quia singularium non est scientia. ergo vniuersale non est subiectum attributionis huius scientie. cū excedat methas talis scientie. ¶ Secundo sic. subiectum cuiuslibet scientie debet habere aliquas passiones. s; vniuersale nullas habz passiones igitur zc. maior est philosophi in primo posterioꝝ. minor probatur. quia si haberet aliquas passiōes vel ille essent singulares vel vniuersales. non singulares. quia tunc non essent conuertibiles cum vniuersali. nec vniuersales quia vel essent genera: species: differentie: accidentia: vel propria. non quattuor prima: vt notum est. nam passio propria non est genus neq̧ species nec differentia nec accidēs. nec possunt esse propria: quia si essent propria (cū propriū sit vniuersale) sequeretur q̧ species esset ꝓpria passio generis: quod est falsum. ¶ Tertio sic. nullum vniuersale est subiectū huius scientie quia vel esset genus: species: differentia: ꝓpriū vel accidēs: quod est falsum ergo vniuersale nō est subiectū huius scientie. consequentia patet per locum a toto in q̄titate. Item quicquid attribuitur superiori attribuitur inferiori: ergo si vniuersale sit subiectū oportet aliquod vniuersale esse subiectū. ¶ Quarto sic. vniuersale nō est vniuocū ad quinq̧ vniuersalia. ergo non est genus respectu illoꝝ. antecedens probatur. q̧ omne vniuocū ad aliqua: se habet ad illa vt genus: vel species: vel differentia: vel ꝓpriū: vel accidens. sed vniuersale non est huiusmodi. q̧ tunc species vel inferius denominatiue predicaretur de superiori: quod videtur falsum. ¶ Quinto sic. ens est vniuersale. cum de pluribus predicetur vniuoce et nō est genus. vt patet tertio methaphisice. neq̧ species: quia non habet genus supra se. nec aliquod aliorum trium: ergo sunt plura q̄ quinq̧ vniuersalia.

Margin (right): Vtrum vniuersale sit subiectum huius scientie

¶ In oppositum est cōmunis sentētia oīm logicorum famosorum. In questione erūt tres articuli sicut in ceteris. Quantum ad primū.

Sciendū est primo q̄ p declaratōe primi termini q̄stionis supponit̄ p̄mo q̄ vl̄e est multiplex. quoddam est vl̄e in cāndo: qd̄ pōt esse causa pluriū effectuū: cuiusmōi est deus. aliud ē vniuersale in distribuēdo cuiusmōi sunt signa vniuersalia. τ de istis duobus nō est hic ad ppositum. aliud est vniuersale in p̄dicādo. et de isto est hic sermo. Pro cui⁹ declaratōe supponit̄ secundo q̄ vl̄e in p̄dicādo potest capi dupl̄r. vno mō pro p se significato seu scd̄e intētional̄r. τ h dupl̄r. vno mō general̄r vt est vna scd̄a intētio fundata in aliquo seu attributa alicui qd̄ natū est esse in pluribus. seu cui q̄tū est de se non repugnat esse in plurib⁹. siue illud sit limitatū siue non. et isto mō ens dr̄ vl̄e. s3 sic vl̄e nō ē gen⁹ ad quinq3 vl̄ia. neq3 est subiectū attributionis huius scie. alio mō capit̄ ppriē vt est vna scd̄a intentio attributa alicui limitato. cui q̄tū est d se nō repugnat esse in plurib⁹. τ sic est gen⁹ ad quinq3 vl̄ia. τ est subiectū attributiōis hui⁹ scie. Alio mō capit̄ p denoīato siue prime intētiōaliter: τ hoc dupl̄r. vno mō large: τ sic capitur p oīu illo de quo vl̄e denoīatiue p̄dicatur cuius significato formali nō repugnat esse in plurib⁹ et sic ens pōt dici vl̄e p denoīato. alio mō accipitur ppriē pro illo de quo vl̄e denoīatiue p̄dicat̄. cuius significato formali nō repugnat esse in pluribus. τ dūmō sit limitatū. ¶ Supponit̄ tertio q̄ p̄dicabile dupl̄r capit̄. vno mō p p se significato seu scd̄e intentional̄r. et hoc dupl̄r: vno mō large. vt est vna secūda intētio attributa alicui qd̄ natū est p̄dicari de plurib⁹ siue sit limitatū siue nō: siue vniuoce siue equiuoce p̄dicetur. τ sic ɔuertit̄ cū vl̄i primo mō dicto. alio modo accipit̄ ppriē vt ē scd̄a intentio attributa alicui limitato qd̄ natū est p̄dicari de pluribus vniuoce. τ sic ɔuertit̄ cū vl̄i scd̄o mō dicto capto pro per se significato. τ proportionabil̄r potest capi predicabile p denoīato. s. large τ ppriē.

Uniuersale accepciones.

Uniuersale in p̄dicando dupl̄r capitur.

Predicabile diuiditur.

Sciendū est secūdo q̄ ista ppositio tantū sunt quinq3 vl̄ia pōt exponi gratia alietat̄ et gratia pluralitatis vt visum est in summulis vnde si exponat̄ gratia alietatis est falsa: τ grā plītatis est vera. dūmō capiat̄ vl̄e p p se significato et nō p denoīato. q2 tūc plura sunt q̄ quinq3 p̄dicabilia. nā decē sūt p̄dicamēta quoꝝ qd̄libz est vl̄e. Et aduerte q̄ debet sic exponi. tantū sūt quinq3 intētiōes vl̄iū sp̄e distincte sub quibus oēs intētiōes vl̄iū ɔtinent̄. τ nō sunt plures q̄ quinq3. Et si quis dicat ista est vera tm̄ sūt duo vl̄ia. g ista est falsa: sunt quinq3 vl̄ia. et vltra ista ē falsa quinq3 sunt vl̄ia. g ista erit falsa tm̄ quinq3 sūt vl̄ia. q2 si vna exponētiū sit falsa: exposita erit falsa saltē si exponat̄ copulatiue. τ q̄ ista sit vera tm̄ sunt duo vl̄ia. patz. q2 ei⁹ totalis exponēs ē vera. sic eñ exponit̄. aliq̄ q̄ sunt duo. et nō sunt nō duo. sunt vl̄ia. Itē ista est falsa oīa vl̄ia sunt quinq3. cū eius descēdētes sint false. g ista ē falsa. tm̄ sunt quinq3 vl̄ia. ptz ɔn̄a. quia si exclusiua est vera: vl̄is de termis transpositis est vera. τ si falsa: falsa. Itē termi istaꝝ duaꝝ ppositionū tm̄ quinq3 sunt vl̄ia et oīa vl̄ia sunt quinq3 eodē modo supponūt. g si vna ē vera reliqua erit vera. ¶ Ad p̄mā rōem dicit̄ q̄ si ista ppositio tm̄ sunt duo vl̄ia: sit de subiecto excluso est vera. s3 si sit exclusiua ipa est falsa. Ad scd̄az dr̄ q̄ ppō exclusiua exposita grā plītatis. nō infert vl̄em de terminis transpositis. iō nō sequit̄: tm̄ quinq3 sunt vl̄ia. g oīa vl̄ia sunt quinq3: nisi capit̄ ly oīa collectiue. Ad aliā dr̄ q̄ termi illaꝝ ppositionū nō supponūt eodē mō: nisi ly oīs capiat̄ collectiue. nā subm ppositionis exclusiue exposite grā plītatis supponit determinate. τ p̄dicatū ɔfuse tantū. vt visum est in summulis. Aduerte etiaz q̄ de numero vniuersaliū q̄dā p̄dicant̄ in quid τ quedā in quale. in quid sunt duo. s. genus qd̄ predicat̄ de plibus differētib⁹ sp̄e. τ sp̄es qd̄ p̄dicatur de plib⁹ differētib⁹ nūero. si in quale h est dupl̄r vl̄ in q̄le essentiale τ sic ē dr̄ia. vl̄ accidentale: τ hoc dupl̄r vl̄ ɔuertibil̄r et sic est proprium. vel nō ɔuertibil̄r. τ sic est accidēs.

Quinq3 sunt vniuersalia. quō intelligitur.

Uniuersalia dupl̄r predicant̄.

Sciēdū est tertio q̄ p declaratione scd̄e partis questionis mouet̄ talis difficultas. Utrū vl̄e sit genus ad quinq3 vl̄ia. s. ad gen⁹: sp̄ez differentiā: ppriū τ accidēs. ¶ Et arguit̄ q̄ nō. vniuersale nō est vniuocū ad illa quinq3: g nō est genus ad illa. patz. q2 nihil est gen⁹ ad aliq̄: nisi sit vniuocū ad illa. τ añs probat̄. q2 nihil est vniuocū ad substantiā: τ ad accidēs. s3 sic est q̄ aliquod vniuersale est substantia. vt hō. aliqd̄ accidens vt color: igit̄ τc. ¶ Scd̄o sic. nullū vl̄e est genus ad ista quinq3. g vl̄e nō est genus ad quinq3 vl̄ia. antecedēs pz inductiue. q2 nec genus ē genus ad quinq3 vl̄ia: nec species nec differentia: τ sic de alijs. ¶ Tertio sic. si vl̄e eēt gen⁹ ad quinq3 vl̄ia sequeretur q̄ esset genus ad seipsum. ɔn̄s est falsuz et impossibile. ɔn̄a pz. q2 esset gen⁹ ad oīa vl̄ia: τ ipsummet est vl̄e igit̄ τc. ¶ Quarto sic si vl̄e esset gen⁹ ad quinq3 vl̄ia: vl̄ esset genus ḡnalissimum vl̄ gen⁹ subalternū. nō ḡnalissimū quia iam eēnt plura generalissima q̄ decē. nec subalternū. q2 gen⁹ subalternū debz ɔtineri sub aliquo genere ḡnalissimo. s3 nō est aliqd̄ ḡnalissimum sub quo ɔtineat̄ vl̄e. igit̄. ¶ Quinto sic si vl̄e esset genus ad quinq3 vl̄ia sequeret̄ q̄ gen⁹ et differētia essent sp̄es vl̄is et sic sp̄es p̄dicaretur de genere et de dr̄ia qd̄ est falsum. quia mēbra bone diuisionis nō p̄nt de se inuicē p̄dicari neq3 vna sp̄es videtur p̄dicari de alia. ¶ In oppositū arguit̄. q2 illd̄ est genus qd̄ vniuoce τ in quid predicat̄ de pluribus differētib⁹ specie. s3 vniuersale respectu quinq3 predicabiliū est huius modi. igit̄. q̄ p̄dicet̄ vniuoce pz. q2 p̄dicat̄ vno noīe et vna rōne de ipis. q̄ p̄dicet̄ in qd̄. ptz. q2 ad interrogationē factā p quid de genere τ sp̄e cōuenienter respōdet̄ vl̄e. igit̄. Et q̄ illa quinq3 differāt sp̄e. patz. q2 notū est q̄ plus differūt genus τ sp̄es q̄ gen⁹ et genus. s3 gen⁹ τ genus differunt nūero. g genus τ sp̄es differūt plus q̄ nu

Ule an sit genus ad quinq3 vl̄ia.

Quid est genus.

Univer-salis ac-ceptiões

mero et nō nisi spē igitur ⁊c. ¶ Sed ꝓ maiori declaratione supponit ꝙ vl'e potest capi dupl'r Uno mō prime intentional'r seu pro denoīato: et sic nō est genꝰ ad illas quinqȝ intētōes. Alio modo capitur pro ꝑ se significato seu scđe intē tionaliter. ⁊ sic est bene genus ad illas quinqȝ intentiones. ¶ Et si quis dicat vniuersale ꝓ ꝑ se significato est vna scđa intentio. sed quelibȝ secunda intētio est vna nūero igit̄ nō erit genus. ¶ Respōdetur ꝙ licet quelibȝ scđa intentio ꝑ se vl' per accn̄s sit vna nūero. tn̄ a multis seu ab aliquibus potest abstrahi cōceptus qui erit genus vl' spēs sicut in primis intētionibꝰ. ideo restat soluere ratōes. ¶ Ad primā dicitur ꝙ nullū vl'e captū pro ꝑ se significato est substātia vl' accidēs sed est ens rationis iō presupponit vnuȝ falsum. presupponit etiā ꝙ vl'e sit genꝰ ad vl'ia capta pro denoīato quod est falsum. ¶ Ad secundā dicit̄ ꝙ ibi est fallacia figure dictionis arguendo a suppōe personali ad simplicē nec ibi arguit̄ ab vl'i ad indefinitā qȝ vl'is et sua indefinita debēt semꝑ habere subiecta in eodē genere suppositiōis mō quando dicit̄ vl'e est genus ly vl'e supponit simpl'r sicut in ista aīal est genꝰ ¶ Ad tertiā dicit̄ negando cōsequētiā ⁊ ad ꝓbationē dicit̄ ꝙ vl'e est bene vl'e sed nō ꝯtentuȝ sub ipso vl'i. ¶ Dicit̄ vlterius ꝙ genꝰ qđ ē spēs ad vl'e pōt bene denoīatiue predicari de ipo vl'i quod est eiꝰ superius nec hoc est incōueniēs in istis scđis intētionibꝰ. ¶ Ad quartā dicit̄ ꝙ est genus subalternū et ad improbationē dr̄ ꝙ cōtinetur sub genere generalissimo quod est secūda intentio seu ens rationis quod est vnū generalissimū intētiōale: ideo potest poni ordinatio in istis secūdis intētionibꝰ suo mō sicut in intētionibꝰ primis nec hoc videt̄ esse inconueniens ¶ Ad quintā dr̄ ꝙ oēs iste cōceduntur: genus ē spēs: spēs est species: vl'ia est spēs ⁊ sic de alijs nec est incōueniēs vnā spēm denomiatiue predicari de alia. vnde qn̄ dicit̄ genus ē spēs. spēs ibi denomiatiue ꝑdicat̄ de genere sicut in ista homo est spēs. et si quis dicat. ergo idem denomiatiue predicabit̄ de seipo: nā sicut ista est denoiatiua: genus est spēs: ita ista spēs est spēs cū species sit spēs vl'is sicut genus. Respōdet̄ ꝙ iste intentiones pn̄t capi dupl'r. vno mō vt quid qn̄ ipsis aliquid attribuit̄. alio mō vt modus quādo attribuunt̄ alijs. vnde qn̄ dicit̄ genꝰ est spēs genus accipitur vt quid qȝ est illud cui attribuitur spēs. ⁊ species accipitur vt modus quia attribuitur alteri ⁊ tunc dico ꝙ nō est incōueniēs in istis intentionibus idē predicari de seipo denomiatiue dummō in subiecto accipiatur vt qđ et in predicato vt modus vel ecōtra.

Univer-sale de q̄ porphiri-us loqui-tur. an sit sub̄a vel accidēs.

Sciendū est quarto ꝙ circa textū incidit talis difficultas vtrū vl'e de quo loquitur porphirius: sit substātia vel accidens. Pro cuius declaratione supponitur ꝙ porphiriꝰ ꝑncipaliter intendit loqui de vniuersali ꝓ per se significato quod non est nisi vna secunda intentio et ens rationis. et de tali ponunt̄ aliquę ꝓpositiones. prima vniuersale pro per se significato de quo intendit porphiriꝰ non est substantia nec accidēs: neqȝ creatū: neqȝ increatū. nam oīa ista cōtinentur sub ente reali. et diuidunt ipm ens reale. ⁊ nō ens in omni sua cōitate. sed vniuersale pro ꝑ se significato. seu scđe intētionaliter captuȝ nō cōtinetur sub ente reali. neqȝ iste secūde intētiones diuidūt ens reale. sȝ cōtinentur sub ente rōnis quod nō est creatuȝ neqȝ increatum. nō enī est increatū. quia solus deus est increatus. neqȝ creatū. qȝ quod est creatū hȝ verū esse quia creari est de nihilo in effectu produci. i. in verū esse produci. mō iste secūde intētiones nō habēt aliqđ verum esse sed solum habent esse obiectiue in intellectu. qȝ secūde intentiones nō attribuunt̄ nisi rebus cognitis vt cognite sunt. mō res cognite vt cognite sūt nō habent verū esse. ergo scđe intentiōes nō possunt hr̄e verū esse. ideo sequit̄ ꝙ sicut res q̄ producitur in esse cognito. nō producunt̄ ꝓductione reali. sic etiā iste secūde intētiones. q̄ non sunt nisi respectus ratiōis nō producunt̄ ꝓductione reali sed solū ꝓductiōe rationis seu fm̄ qđ. qȝ oportet illud qđ producit̄ productione reali esse verum ens reale. cū sit terminus ꝓductiōis real'. ideo quādo innuit̄ ꝙ iste scđe intētiōes causantur. debȝ intelligi capiēdo causari large vt se extendit ad produci fm̄ quid. ¶ Ex isto sequitur sicut dictū est prius ꝙ iste scđe intentiōes non sunt proprie in aliquo subiectiue neqȝ inhesiue nisi forte fm̄ quid et improprie: neqȝ habēt esse proprie in pmis nisi denoīatiue. i. denoīant ipsas primas intētiones. Et qn̄ dicitur omne ens vel est deus vel creatura: sed iste scđe intētiōes non sunt deꝰ. ergo sunt creature: ⁊ per ꝯsequēs substantia vl' accidēs. Respondeo ad maiorem quando dr̄ omne ens vl' est deꝰ vl' creatura. ibi accipit̄ ens ꝓ ente reali. ⁊ nō vt est cōmune enti reali et ente rationis. qȝ tunc esset fallacia equiuocationis cum ens dicat̄ equiuoce de ente reali ⁊ ente ratiōis. ¶ Et si quis dicat iste secūde intentiōes sunt respectus rōnis. ergo erunt accn̄s negatur ꝯsequentia. quia non oportet tale ens rationis esse substantiā vel accn̄s. Et si iterum dicat inter cōtradictoria nō est dare mediū. sed ens et nō ens ꝯtradicūt. ergo vl'e pro per se significato erit ens vl' nō ens. sed nō est ens. ergo erit nō ens. et vltra erit nō ens. ergo erit nihil. ⁊ ꝑ cōsequēs scīa de vniuersali erit de nihilo. Respondetur ꝙ ens et nō ens cōtradicūt capiēdo ens pro ente reali vt cōmuniter accipitur. qȝ si caperetur pro ente quod diuiditur in ens reale ⁊ in ens rationis nō essȝ ꝯtradictio. cū in equiuocis non sit contradictio. ⁊ tunc conceditur ꝙ est nō ens: et etiam ꝙ est nihil. vt ly nihil conuertitur cum non ente quod est contradictoriuȝ de ente reali. et ista nō habeo pro inconuenienti. imo in bona logica oportet istā concedere nec est mirū nam multi concedunt ꝙ rosa non existens non est substantia neqȝ accidens: et ꝙ non est ens. Et tamen multi concedunt ꝙ de ipsa rosa existente sit scientia

Ens et non ens quō ꝯtradicunt.

An tres q̄stiones a quarū terminatiōe porphirius se abstinet sint termiabiles p habitū logices.

Quantum ad secunduʒ articulū queritur vtrꝫ tres questiones a quarū terminatiōe voluit se abstinere porphirius sint termiabiles per habitū logices. Pro cui⁹ solutione supponitur primo ꝙ predicte q̄stiones differūt inter se. Nam prima questio querit vtrū vl'ia sint in intellectu.i.querit de esse ipsoꝝ vl'ium scꝫ vbi habeant se. ¶ Secūda querit de q̄ditate siue entitate.ipsoꝝ vniuersaliū.s.vtrꝫ sint corporea vl' incorporea. ¶ Et tertia q̄rit qual'r se habeant ad singularia.i.vtruꝫ sint separata a singularibus vl' vtrū sint in singularibus suis. Et aduerte ꝙ porphiri⁹.mouendo istas questiones mouet solum de generib⁹ ⁊ speciebus⁹.intelligendo tū per illa alia vniuersalia de quib⁹ eodē modo est dicendū. Et si quis querat quare porphiri⁹ illas mouet cum tamen nō soluat. dicit̄ ꝙ hoc est ꝓpter tres causas. prima ne aliq̄s crederet ꝙ de vniuersalib⁹ nō possint moueri difficiles questiones. secūda est vt reddat auditores attētos. tertia est ne videatur ignorare illas questiones

Quare porphirius has tres mouet ⁊ nō soluit.

¶ Supponit̄ secundo ꝙ aliquē artificē teriare aliquas ꝓpositiōes nō est aliud q̄ ostendere veritatē illarū. Et possunt alique questiōes ostendi dupl'r. vno mō analetice.i.demōstratiue ⁊ sic solū illa sci̅a habet termiare illas questiōes demonstratiue. ⁊ a priori que cōstituunt̄ ex terminis. et passionibus pertinentibus ad illā sciam vt logicus a priori ⁊ demōstratiue habꝫ solū terminare questiōes logicales cōstitutas ex teris logicalib⁹ quorū terminorū significatiōes non ignorat. alio modo possunt questiōes termiari dyaletice seu per rationes ꝓbabiles et a posteriori. Tunc respōdetur ꝙ logicus nō habet terminare illas tres questiones a priori et demōstratiue. q: tales q̄rūt de generib⁹ ⁊ speciebus pro denominato q̄ non hꝫ cōsiderare logicus nisi secūdario pro q̄to eis attribuunt̄ intentiōes logice. sed methaphisicus habꝫ de illis cōsiderare. ideo talis habꝫ terminare illas questiōes analetice et a priori. logicus tū ꝓbabiliter ⁊ dyaletice pōt terminare illas questiones cū ipe habeat viā ad oīa principia methodoꝝ et p ipam possumus inquirere de principijs vniuscuiusq; scientie. ¶ Aduerte finaliter ꝙ tales questiōes mouentur de vniuersalib⁹ ꝓ denoīato et nō de ipsis secunde intentional'r captis: q: de vl'ibus secūde intētional'r captis nō est magnū dubiuʒ Nam vniuersalia secunde intētionaliter capta sunt in intellectu vel obiecto cognito cū nō sint nisi secūde intentiones. Unde aliquid d̄r esse in intellectu tripl'r. vno mō obiectiue: et sic omne vniuersale habꝫ esse in intellectu. Unde esse obiectiue in intellectu nō est aliud q̄ illud cognosci ab itellectu. Alio mō aliquid dicit̄ esse in intellectu subiectiue sicut sunt intellectiones species intelligibiles ⁊ sci̅e. Alio mō aliquid dicit̄ esse in intellectu q: habet esse p̄cise in cōsiderato.i.in obiecto cognito vt cognito. vnde nihil dicatur esse p̄cise in cōsiderato vt considerato nisi illa cōparatio qua cōparatū cōpatur ad aliud per actum cōparantis .i.intellectus. et sic videtur esse mēs scoti in quarto. ꝙ secūda ītētio nō est nisi cōparatio qua vnū obiectū cognitū comparatur ad aliud. et talis cōparatio seu secūda intentio est in illo compato seu obiecto cognito saltem denominatiue vel q̄si subiectiue. Et aduerte ꝙ ad cōsiderandū ⁊ cognoscēdū tale ens rationis seu scd'as intentiones oportet intellectum moueri a re ad extra. Et quo sequit̄ ꝙ si quis petat vbi sunt iste scd'e intentiōes. Respōdetur ꝙ sunt primario in cōsiderato.i.obiecto cognito comparato ad aliud. et secūdario sunt obiectiue in intellectu. ꝓ q̄to secūdario cōsiderantur ab intellectu. Secundo dico ꝙ talia vniuersalia nō sunt corporea neq; incorporea nisi capiatur incorporeum negatiue vt tm̄ valet sicut nō corporeū. tertio dico ꝙ talia vl'ia nō sunt in rebus singularibus saltem s̄m aliquod verū esse in suis singularib⁹ sic̄ subi⁹ in suo inferiori

Aliquid tripl'r d̄r esse in intellectu. Obiectiue in intellectu eē q̄d sit.

Scd'a intētio s̄m scotū.

Vbi sint iste scd'e intētiōes

Dubitatur secundo vtrum vniuersalia sint ponenda in rerū natura. Pro cuius solutione supponitur p'io ꝙ de hoc dubio sunt due opiniones. prima est opinio nomialiū q̄ stat in aliquibus dictis. ¶ Primū. oīs res est singularis et nulla est cōis in pluribus existēs: saltē que sit creata. Secūdū dictū. oīe vl'e est terminus cōmunis. q: quicquid p̄dicatur est termin⁹. vl'e p̄dicatur. g̃ vl'e est terminus. Tertiū dictuꝫ. sicut triplex est termin⁹ cōmunis. s. mētalis: vocalis: et scriptus. ita triplex est vl'e. s. mentale: vocale et scriptum: mentale est cōceptus vniuoce plurium rep̄ntatiuus. vocale est terminus cōis vocalis ⁊ vniuocus. scriptum est termin⁹ cōmunis scriptus et vniuocus. Quartū dictū. aliq̄d posse dici vl'e pōt intelligi dupl'r. vno modo in essendo: sic ꝙ sit realiter in plurib⁹. ⁊ sic nullū est vniuersale. alio mō in significando: nō ꝙ significet aliquid cōe vl' aliquā naturā cōem. sed q: plura imediate singularia significant. sicut iste terminus homo de primario suo significato significat oēs homiēs mundi. ⁊ sic ponēda sunt vl'ia et cū hoc multa alia dicta ponūt que in eorū libris possunt videri. ¶ Sed cōtra istam opinionem que nō videt̄ esse de mēte aristotel' arguit̄ auctoritatibus ⁊ rōnibus. P̄mo auctoritate aristotelis. in primo p'iarmenias dicētis ꝙ res vniuersalis est q̄ nata est esse in pluribus. d' etiā ꝙ vniuersale est q̄ nata est esse in pluribus. et tū hoc volunt negare. ¶ Secūda est ipsius aristotelis in antep̄dicamētis dicētis ꝙ scd'e substantie dicunt̄ de subiecto: ⁊ in subo nullo sunt: q̄ tū essent in subiecto si vl'ia non essent nisi termini quia ipse scd'e substantie sunt vl'ia. probat̄ etiā auctoritate aristotel'. i. phisicoꝝ dicētis. ꝙ illud quod vere est vt homo. diuiditur in aliquod q̄d vere est: vt in aīal ⁊ bipes. sꝫ nō diuidit̄ in aliq̄d animal sigulare. igit̄ oportet ponere aliq̄d cōe reale. Itē auctoritate anselmi in epistola de incarnatione verbi dicētis. ꝙ cōmouēdi sūt illi vtiq; nostri temporis dyaletici qui nō nisi flatum vocis vl'ia appellant. ⁊ multe alie auctoritates

Vl'ia an ponēda sint in rerū natura.

Opinio noialiū q̄tum ad vniuersalia p aliq̄ dicta.

Vl'e mētale q̄d sit. Vocale quid sit. Scriptū quid sit. Aliquid eē vl'e q̄drupl'r itelligit̄.

Opinio realiū cōtra noiales. Vl'e q̄d sit.

possunt cōtra eos adduci: que successiue in aristotele videbunt. ¶ Sed rationibus arguit̄ cōtra eos probando q̄ in re sit ponēda natura vl̄ res: q̄ de se nō est vna nūero. prima secluso omni actu intellectus plus cōueniūt sortes: et plato: q̄ sortes: et brunellus. sed illud in quo conueniūt non est nūero et singulare. q: in nullo singulari conueniūt: nec est terminus: q: circūscripto omni termino adhuc sortes et plato conueniūt. Item sm̄ phm̄. 7. phisicoꝝ in spē athoma. i. indiuisibili per differentias formales fit cōpatio: et nō in genere: q: genus nō habet talē vnitatem. q̄ spēs habebit aliā vnitatē q̄ genus. et sic iam omnia nō erūt singularia. et talis vnitas speciei nō est vnitas numeralis: q: in illa nō fit cōpatio. ¶ Item obiectū adequatū potētie visiue est aliqd̄ vnū et non vnitate numerali: q: vel esset hec albedo vel hec nigredo. qd̄ est falsum. Item animal diuiditur p rationale et irrationale: sz non est aliqd̄ animal singulare quod sic diuidat. igit̄ et c. Relicta ergo ista opiniōe tanq̄ falsa et nō de mēte aristotelis: ponitur opinio scoti: tam in secūdo sententiaꝝ q̄ in septimo methaphisice q̄ stat in aliquibus dictis. ¶ Primū: vl̄e capitur dupl'r: vno modo secūde intētionaliter vt est vna secūda intentio. et sic nō est hic ad ppositū: alio mō capitur prime intētionalr seu p denoīato. et hoc dupliciter. prio p denominato remoto et sic cōiter dicit̄ q̄ est natura absolute accepta quēadmodū dicamus q̄ hō est vl̄e et de isto etiā pprie nō est hic ad propositū. alio mō pro denoīato ppinquo scz pro illo qd̄ dicit̄ actu vl̄e. Et de isto est vnū dubiū. vtrū sit ponēdum in rerū natura: vel nō. ¶ Secundū dictū: vl̄e in actu. i. qd̄ actu denominat̄ vl̄e est cōceptus obiectualis seu obiectum cognitū: habens vnitatē indifferētie seu indeterminationē indeterminatiōe contraria sm̄ quā ipm̄ idē est in potentia ppinq̄ vt dicat̄ de quolibet supposito. ¶ Tertiū dictū. ad hoc q̄ aliquid dicat̄ actu vl̄e oport3 q̄ sit vnū in multis et de multis nō actu: s3 in potētia propinqua sic q̄ nō sibi repugnet dici de pluribus et esse in plurib⁹. ¶ Quartū dictū. nihil dicit̄ esse in potentia ppinqua vt dicatur de multis p̄dicatiōe dicēte hoc est hoc sm̄ vnitatē precisam quā habet in re. ¶ Quintū dictū l3 alicui existēti in re nō repugnet esse in alia re ab illa in qua est illd̄ tñ non p̄ōt dici de quolibet eius inferiori p̄dicatione dicēte hoc est hoc. ¶ Sextū dictū3 illud quod dr̄ sic de multis p̄dicatiōe dicēte: hoc est hoc: seu qd̄ dr̄ vl̄e actu est vnū obiectū numero seu hab3 vnitatē numeralē obiecti q: vnica itellectiōe cognoscit̄: et sm̄ illā indifferētiā seu indeterminationē 3riam dicit̄ esse in potētia ppinq̄ seu predicabile de qualib3 singl'i dicēte hoc ē h. ¶ Septimū dictū3. l3 in re sit aliqd̄ cōe qd̄ nō est de se hoc et cui nō repugnat esse non hoc tale tamē nō est vl̄e in actu q: deficit sibi illa indr̄ia seu indeterminatio 3ria sm̄ quā ipm̄ idē vl̄e predicabile est de plurib⁹ aliqua idētifica p̄dicatione dicēte hoc est hoc. ¶ Et si quis dicat q̄ ē ista indeterminatio seu indr̄ia. dico q̄ est indeterminatio ptraria qua hoc sic est indeteriatū vt vnica intellectione sm̄ cōceptū quiditatiuū insit oī quale indeterminatione 3riā tale obiectū est idē huic et illi. Et si quis perat q̄ est causa illius indeterminationis q̄ obiectū h3 eē cōplete vl̄e in intellectu. Rūdet̄ q̄ p̄mo est itellectus agēs pcurrēs tñ natura aliquo mō indeterminata ex se ē cā totalis illius indeterminatiōis p q̄to causat spēm intelligibilē in intellectu possibili q̄ est rep̄senta tiua tal' obiecti. ¶ Et si quis q̄rat q̄re intellect⁹ agēs et nat̄a faciūt talē indeterminationē. Rūdetur q̄ intellect⁹ agēs est tal' potētia et nat̄a ē tal' natura. Ex oīb⁹ istis p3 q̄ nō sunt ponēda vl'ia in reꝝ natura q̄tū ad eē cōpletū vl'itati sic multi putāt q: nullū tale ponim⁹ actu nisi p itellectū.

Arguit̄ ptra nominales p rōnes

Opinio nolaliaz falsa probat̄ d̄ vl'i
Opinio scoti de vli.

Vl'ia an sint ponēda in reꝝ nat̄a

Dubitatur tertio vtru3 postq̄ non sunt ponēda vl'ia in actu p̄ter intellectū ponēde sint nature cōes. ¶ Pro respōsione ponuntur alique ppōnes. Prima sub̄a material' vt hūanitas eq̄nitas et lapideitas nō est de se vna nūero q: intellect⁹ nō posset eam intelligere sub opposito nec sub rōne repugnante sibi qd̄ est fl'm. Ex quo sequit̄ q̄ tali nature sic hūanitati q̄ d̄ se nō est vna nūero nō repugnat determiari p aliam differentiā idiuidualē ab illa p quā determiat̄. Pro quo aduerte q̄ l3 talis natura nō sit de se hec et vna nūero: tñ nunq̄ est qui sit vna nūero denoīatiue et p accñs puta p d̄riam indiuidualē ipsam sic determiantē. Vñ aliq̄d dr̄ esse vnū numero tripl'r. vno mō p se prīo vt sunt d̄r̄e indiuiduales. alio mō p se: s3 nō prīo vt indiuidua alio mō denoīatiue. et p accñs sicut sūt tales nature cōes seu significata formalia p̄riaria terminorum cōmuniū. Vñ q̄lib3 termin⁹ cōis in creaturis de significato p̄mario signī aliq̄d qd̄ d̄ se nō est hoc. s3 solū denoīatiue et p accñs. ¶ Et si q̄s dicat si illa nat̄a sic humanitas nō est de se vna nūero habebit aliā vnitatē. ¶ Rūdet̄ q̄ ex natura rei et in re ponēda ē aliq̄ vnitas mīor vnitate nūerali q̄ d3 vocari vnitas nat̄e sm̄ seq̄ est ppria passio ipsius nat̄e q̄ ppue nō d3 dici vnitas specifica neq3 gn̄ica q: tales vnitates nō sūt nisi p itellectū. ¶ Et si q̄s iterū dicat nōne illa nat̄a q̄ de se nō est vna nūero est cōis. Rūdet̄ q̄ aliq̄d dr̄ esse cōe dupl'r. vno mō p realē exntiā sic q̄ realiter existat in plurib⁹. et sic dico q̄ in creaturis nihil ē tale cōe: nihil enī ē in me qd̄ sit in petro. iō qñ gn̄at̄ petr⁹ nihil ei⁹ in alio p̄suit: nisi forte ei⁹ materia. alio mō aliq̄d dr̄ cōe p indr̄iam: q: q̄tū est d̄ se nō repugnat determiari p quācūq3 d̄riam indiuidualē etiā aliā ab illa a q̄ determiat̄ et sic humanitas dr̄ eo mō cōis q: q̄tū ē de se sibi nō repugnat determiari p plures d̄rias indiuiduales. nō ponim⁹ q̄ nat̄as cōes p realē exntiam in mult' sic multi putāt. imo q̄lib3 supposi tū h3 suā ppriā nat̄am. vt q̄lib3 hō h3 suā ppriā hūanitatē quo corrupto corrūpit̄ ei⁹ hūanitas. iō fatua ē illa imaginatio aliquoꝝ ponētiū idē esse in inferno et i padiso. Et l3 sint tot hūanitates quot sūt hoīes tñ tm̄ est vna spēs hoīs: puta vnū obiectu3 qd̄ denoīat̄ spēs ab intellectu. Et

An sint ponende nat̄e cōmunes.

Aliquid esse vnu3 nūero dr̄ tripl'r.

si quis dicat illi nature qͣtum est de se nō repugnat determinari ꝑ aliam dr̄iam indiuidualem. cōcedo: ergo de⁹ posset facere ꝙ determinaret ꝑ aliam ⁊ sic posset facere ꝙ natura mea determinaretur ꝑ aliā dr̄iam indiuidualē. dico negādo cōsequētiā: qꝛ est falsa ſm qd ad simplr. lȝ enī nature ſm qd .i. qͣtum est de se nō repugnet determinari ꝑ aliā dr̄iaȝ indiuidualē: tñ sibi simplr repugnat puta ex ꝑte dr̄ie indiuidualis idētificate sibi realiter ꝑ quā determiāt. Ex quo seqtur ꝙ illa natura ex se nec est vna vnitate nūerali nec plꝛes pluralitate sibi opposita. nec vlis nec ꝑticularis. lȝ tñ nūq̄ sit sine aliquo istoruȝ. nō tñ de se est aliqd istoꝝ: sȝ est pri⁹ natura quolibet istoꝝ. ⁊ ſm istā prioritatē naturalē est qd qd est ⁊ obiectū intellect⁹ ꝑ se ⁊ vt sic ꝯsideratꝛ a methaphisico ⁊ exprimit ꝑ diffinitionē. ⁊ ꝓpōnes vere p̄mo mō sunt de rōne quiditatis sic accepte qꝛ nihil dr̄ de q̄ditate p̄mo mō nisi ꝙ eētialiter includit in ea ſm ꝙ abstrahit ab oī illo qd est posteri⁹. ¶ Ex oībus istis seqtur ꝙ tot sunt hūanitates quot sunt singlaria hoīs: lȝ tñ nō sit nisi vna spēs hoīs. Sed ꝯtra hoc arguit p̄mo auctē boetij dicētis. oē qd est id est qꝛ vnū nūero est. Dicit etiā auicēna ꝙ illud qd est sepatū ab intellectu est singulare. Rñdet ꝙ iste auctoritates nihil aliud ꝓbāt nisi ꝙ omne qd est: est singulare vl ꝑ se vel denoīatiue seu ꝑ accn̄s. vt hūanitas ⁊ aīalitas denoīatiue ⁊ realiter est vna nūero: sȝ nō ꝑ se: ⁊ sic pn̄t solui oēs auctoritates q̄ videnꝛ idē sonare q̄s accipiunt

Opinio nominalium de vli reprobatur

noīales. Rōnes etiā eoꝝ nihil ꝯcludūt qꝛ probant ꝙ nō sint ponēda vlia in reꝝ natura p̄ter intellectū. ⁊ hoc ꝯcedim⁹. vel ꝓbāt ꝙ nulla sit res vel natura in plurib⁹: ⁊ hoc etiā ꝯcedimus ꝙ nulla est res creata in plurib⁹ ꝑ realē exn̄tiā.

An vlia sint corporea: vl incorporea

¶ Ex oībus istis pn̄t faciliter solui alie qōnes porphirij. Prīa in q̄ qrit vtꝝ vlia sint corporea vel incorporea. nā vlia ꝓ denoīato ꝓpinquo ꝓprie nō sunt corporea neqȝ incorporea cū talia solū habeāt esse ꝑ intellectū. sȝ vlia ꝓ denoīato remoto sic se habēt ꝙ aliq̄ sunt corporea et

Aliquid dupl'r dr̄ esse corporeum

aliq̄ incorporea hoc est ipm corpus. ¶ Un̄ aliqd dr̄ corporeuȝ dupl'r. vno mō actualiter. alio mō aptitudinal'r. actual'r qꝛ actu hȝ trinam dimensionē .s. longitudinē: latitudinē: ⁊ ꝓfunditatem. ⁊ sic oīs res q̄ hȝ extēsionem est corporea. aptitudinal'r qd natum est hr̄e illā extensionē.

Aliquid dupl'r dr̄ esse incorporeum

et ꝑ ꝯtrariū aliq̄ dr̄r incorporea dupl'r. vno mō qꝛ actu nō habēt extensionē. scd̄o qꝛ nō sunt nata extendi. ¶ Et si q̄s dicat. de subā ⁊ de ente q̄ sunt vlia ꝓ denoīato. Rñdet ꝙ talia ꝑ se nō sunt corporea neqȝ incorporea: sȝ solū ꝑmissiue qꝛ inueniūtur in aliq̄bus corporeis: ⁊ in aliq̄b⁹ incorporeis. Et ꝑ hoc facil'r soluit tertia q̄stio in q̄ qrit porphiri⁹ vtrū vlia sint in singlarib⁹ vl sepata a singularib⁹. Rñdet ꝙ vlia capta ꝓ denoīato remoto realiter sunt in singularib⁹ cū sint idē real'r cū ipsis: tñ ex se nō sunt in singlaribus neqȝ extra singularia: sȝ vlia ꝓ denoīato ꝓpinquo: puta ꝓ illo qd actu dr̄ vle qd hȝ solū esse per intellectuȝ nō sunt in singularib⁹ neqȝ extra singlaria nisi forte ſm rōnē ⁊ intellectuȝ

Conclusio responsalis ad dubia de vli

Quantum ad tertium sit conclusio respōsalis. subm attributionis hui⁹ scīe est vle scd̄e intētional'r acceptū attributū alicui limitato vt est in potētia ꝓpinqua dici de pluribus ⁊ esse in plurib⁹. ¶ Ad rōnes. Ad p̄mā dr̄ ꝙ oīs scīa realis est de vli capto ꝓ denoīato: sed non capto scd̄e intētional'r. ¶ Ad scd̄am dr̄ negando minorē qꝛ vle hȝ passiones vles q̄ dr̄r ꝓpꝛa denoīatiue. Et dico vltra ꝙ nō est incōueniens aliq̄d ꝯtentū sub spē denoīatiue esse ꝯuertibile cū gn̄e vt p̄dicabile qd dr̄ esse ꝓpriū denoīatiue est ꝯuertibile cū vli. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ nec inq̄ntum intētio nec inq̄ntū denoīatiuū p̄me intētionis est subm hui⁹ scīe: sȝ inq̄ntuȝ vle ⁊ sub rōne vlitatis. ¶ Ad quartā dr̄ ꝙ vle cōparat ad hȝ quinqȝ vlia sub rōne gn̄is: qꝛ p̄dicatur in q̄d de ipsis ⁊ ipa differunt specie. ¶ Ad quintam pȝ solutio in p̄mo articulo. Sequit textus.

Uidetur aūt neqȝ gen⁹ neqȝ spēs simpliciter dici. genus enim dicitur ex aliquorum ⁊c.

Ista est ꝑs executiua hui⁹ libri in q̄ porphirius determinat de quinqȝ vlibus. Et diuidit in duos tractat⁹ ꝑtiales. In

Diuisio hui⁹ partis

p̄mo determiāt de quinqȝ vlibus ſm se diffinitiue ⁊ diuisiue: in scd̄o determiāt de ipsis cōpatiue. p̄mus tractat⁹ ꝯtinet quinqȝ capitula ſm ꝙ sunt quinqȝ vlia. ¶ In p̄mo capitulo determiāt de gn̄e. Et diuidit in duas ꝑtes principales. In p̄ma ponit tres acceptiōes gn̄is ponendo istā ꝯclusionē. Uidet aūt neqȝ gen⁹ neqȝ spēs simplr dici .i. vniuoce. sȝ equiuoce. ¶ Secūdam ꝑtem hui⁹ ꝯclusionis .s. de equiuocatione et multiplicitate spēi relinquit porphiri⁹ vsqȝ ad sequēs capitulū. Et ꝙ gen⁹ dicat equiuoce probat ponēdo tres acceptiōes ipius gn̄is. Prima

Generis acceptiones

vero est ſm quā gen⁹ dr̄ collectio multoꝝ quodāmodo se habentiū ad aliq̄d vnū ⁊ ad se inuicem. vt collectio romanoꝝ dr̄ genus isto mō ꝓpter affinitatē ⁊ habitudinē adinuicē ⁊ ad vnū ꝑncipiū .s. ad romulū ꝑ qd collectio romanoruȝ ab oīu alia collectiōe distinguit. Scd̄a acceptio generis est ſm quā gen⁹ dr̄ vniuscuiusqȝ generationis p̄ncipiū siue sit ab illo q̄ genuerit videlicȝ a pr̄e vel a loco in quo quis genitus est. ⁊ de vtroqȝ dat porph. duo exempla. primū d̄ patre vt Orestē dicim⁹ hr̄e gen⁹ a tantalo pr̄e suo. secūdum vt illū dicim⁹ hr̄e gen⁹ ab hercule. Primum exemplū de loco vt pindaꝝ dicim⁹ thebanorum genere qꝛ natus est ex thebis. scd̄m vt platonem dicim⁹ athenienſem genere qꝛ nat⁹

Loc⁹ an sit gen⁹

est athenis. Quod aūt locus sit genus probat porph. dicendo. Est enī patria principiū generationis quēadmoduȝ pater. Unde comparat porph. istas duas acceptiones adinuicē dicēs ꝙ scd̄a acceptio generis est prōptissima .i. perfectior ⁊ magis vsitata q̄ prima: probat dupl'r primo qꝛ genus primo mō dictū causatur ⁊ denoīatur a gn̄e scd̄o mō dicto. vt romani q̄ sunt genus primo modo dictū descendūt ⁊ denomi-

nantur a romulo qui est genus secundo mō dictum. romani enim dicunē qui ex genere romuli descēderunt: ꝛ cicropide q̄ ex genere cicropis Secūdo. quia genus secūdo modo dictum est distinctiuū generis primo mō dicti. vna enī collectio genitoꝝ distinguitur ab alia p principiū illius collectionis quod est genꝰ secundo mō dictū. vt collectio romanorū distinguiē per romulum ab alijs collectionibus nāqꝫ nos diuidētes et ab alijs separantes dicebamus enī illā collectionez esse romanoꝝ genꝰ. ¶ Tertia acceptio generis est fm quā genus dr cui supponiē spēs ad similitudinē duorū p̄morū modorū. Et p̄io ponit similitudinez cū genere scd̄o mō dicto. qꝛ sicut genus secūdo mō dictū est principiū multorum genitorū. ita ꝛ genus tertio mō dictū est principiū multarū specierū. ¶ Deinde ponit similitudinē cuz genere primo mō dicto. nā sicut primo mō dictū importat collectionē multoruz genitoꝝ: ita genus tertio modo dictuz continet multitudinē specierū. In secūda parte p̄ncipale huius capituli elegit porphirius. acceptionez generis de qua est hic ad propositū dicēs qꝫ cū genus dicatur multiplr sez p̄dictis tribus modis. de genere tn̄ tertio modo est hic sermo apō p̄hos quod sic describiē. Genus est qd̄ predicaē de pluribus differentibꝰ spē in eo qd̄ quid. Pro cuius declaratiōe p̄mittit porphiriꝰ hāc diuisionem. Eorū que predicanē quedā predicātur de vno solo vt socrates et hic ꝛ hec ꝛ hoc. Alia predicātur de pluribus vt genera: spēs: differētie: propria. ꝛ accidētia. genus quidez vt aīal: spēs vt homo. differentia vt rōnale. propriū vt risibile. accidēs vt albū nigruz. Deinde declarat porphirius dictā diffinitionez. per hoc enī qꝫ poniē predicaē de pluribus differt genꝰ ab indiuiduo quod de vno solo p̄dicatur. ꝛ differt a spē p hoc qꝫ dicit de pluribus differentibus spē. spēs enī vt homo solū de indiuiduis predicatur. a p̄prio differt qꝛ p̄priū de vna sola specie ꝛ indiuiduis que sub ipa sunt predicatur. vt risibile de hoīe. et indiuiduis eius. a differētia vero ꝛ accn̄te differt per hoc qꝫ ipsa p̄dicatur in quale. genus vero in quid. primā partē p̄bat: qꝛ per differētiaz et accidēs cōueniēē r̄ndetur ad interrogationem factaz per q̄le: vt si queratur qualis est hō conuenienter r̄ndetur qꝫ est rationalis. ꝛ si q̄raē qualis est coruus cōueniēter r̄ndetur niger: io predicatur in quale. ¶ Secūdā partē p̄bat qꝛ per genꝰ cōuenienter respōdetur ad interrogationē factā per quid d̄ specie. vt si queraē quid est homo cōuenienter respōdetur qꝫ est animal Ex istis concludit porphiriꝰ. qꝫ predicta descriptio generis nihil superfluum cōtinet nec diminutuz quare ipsa est bona.

Genꝰ de quo porphiriꝰ intēdit qd sit,

Queritur vtruz acceptiones generis ꝛ diffinitiones gn̄is sint sufficienter assignate.

Argumē ta ꝛ diffinitionez generis.

Arguiē primo cōtra primā partē. nulliꝰ vniuoci sunt plures acceptiones: sed genꝰ est vniuocū alias nō esset vl'e p̄prie dictū. g ipsius non sunt plures acceptiones: sꝫ qꝫ sint insufficiēter assignate probatur qꝛ p̄hs. 5. metha. ponit plures acceptiōes: generis qꝫ tres. g. ¶ Scd̄o sic. ꝯtra primā diffinitionē. Illud qd̄ cōtinetur equalr cū altero sub aliquo tertio nō supponiē illi alteri: sed spēs cōtineē equalr cum genere sub vli. cū sit spēs vl'is vt dictū est. nō spēs eiusdē generis equaliter ꝯtinenē sub genere. g. ¶ Tertio sic. p̄ma diffinitio gn̄is cōuenit alijs a diffinito. g nō est bona. Añs p̄batur quadruplr. primo cōuenit enti qꝛ enti supponiē spēs. secūdo d̄ne etiā supponitur spēs. tertio. qꝛ diffinitiōi supponiē spēs. quarto qꝛ celo supponunē oēs spēs istorū inferioꝝ et tn̄ nullū istoꝝ est genus. g. ¶ Quarto si scd̄a diffinitio generis esset bene assignata vel p eaz diffiniret intētio gn̄is vl' res subiecta intētioni. vl' aggregatū ex vtroqꝫ. nō tertiū qꝛ ē ens p accn̄s cuiꝰ nō pōt esse diffinitio nec scd̄m qꝛ logicus nō habꝫ diffinire primas intētiones seu res subiectas qꝛ alias esset artifex realr: nec primū qꝛ intētio gn̄is nō p̄dicatur de pluribus dr̄ntibus spē cū sit spēs sp̄alissima. Itē cū dr genus est qd̄ p̄dicaē ibi talis terminꝰ genꝰ cuz sit terminꝰ cōcretiuꝰ debet supponere de vi logices pro re subiecta. g videē qꝫ res subiecta ibi diffiniatur. ¶ Quinto sic. scd̄a diffinitio gn̄is cōuenit alijs a diffinito: nā cōuenit enti: etiā nō conuenit oī cōtēto sub gn̄e cuz spēs cōtineatur sub gn̄e cui talis diffinitio nō cōuenit. ¶ In oppositum arguiē auctoritate porph̄. ponētis illas acceptiones gn̄is ꝛ diffinitiones. In q̄stione sicut in alijs erunt tres articuli. Quantū ad primū.

Sciendum est primo qꝫ pro declaratione acceptionū gn̄is supponiē p̄io qꝫ genꝰ accipiē duplr. vno mō gn̄alr pro quodā cōi ad tres acceptiōes positas in textu. ꝛ sic genus dr multiplr seu equiuoce de illis tribus acceptiōibus. alio mō capitur sp̄aliter ꝛ hoc maxie p tertio mēbro seu p tertia acceptiōe gn̄is in q̄ dicitē genus est cui supponiē spēs. ꝛ sic nō est equiuocum sꝫ vniuocū. ¶ Scd̄o supponiē qꝫ ad genus primo mō dictū tria requiruntē. primo qꝫ sit collectio multoꝝ. scd̄o qꝫ illa multa habeāt h̄itudinem affinitatis ad inuicē ꝛ ad vnū aliquid. i. ad vnū principiū eoꝝ: defectu cuius cumulus lapidū nō dr genꝰ primo mō. qꝛ lapides nō h̄nt affinitatem adinuicē neqꝫ ad vnū principiū. tertio requiriē qꝫ talis collectio distinguaē ab alijs generibus per ip̄m principiū. Ex quo sequiē qꝫ in genere p̄io mō dicto reperiunē tres respectus seu tres h̄itudines. primus est respectꝰ equiparantie q̄ est illoꝝ multoꝝ adinuicē. scd̄s est suppositiōis q̄ est ipius principij ad illa multa. tertius est suppōis q̄ ē illoꝝ multoꝝ ad ip̄m p̄ncipiū. ¶ Tertio supponiē qꝫ ad hoc qꝫ aliquid sit genus scd̄o mō dictū requiriē qꝫ sit p̄ncipiū effectiuū vl' cōseruatiuū illiꝰ geniti. Et notanē dr principiū cōseruatiuū: nā locꝰ nō est p̄ncipiū p̄ductiuū rei genite: sꝫ bn̄ sit p̄ncipiū ꝯseruatiuū rei genite rōne q̄litatū ꝛ influētiaꝝ celestiū. Ex quo sequiē qꝫ nō accipiē locus p superficie corporis cōtinētis rē locatā. sꝫ magis pro aggregato

Generꝰ duplex acceptiō

Tria req̄sita ad genus p̄io mō dictū

Tres respectus ipiꝰ gn̄is

Requisita ad genus scd̄o mō dictū

ex illa superficie et qualitatibus seu influentijs corpor celestiũ. Sequit̃ secũdo q̃ materia et forma nõ debent ꝓprie dici genus scd̃o modo neq̃ etiã finis cũ non sint ꝑncipia effectiua. Tertio ptz q̃ temp⁹ nõ est gen⁹ hoc scd̃o mõ q̃ est magis cã corruptionis q̃ gñationis ꝑ q̃to diuratio rei facit ipsam elongari a suo principio et appropinquare finẽ suũ. ¶ Quarto sequit̃ q̃ mater dr̃ bene gen⁹ scd̃o mõ q̃ est principiũ actiuũ generationis. ¶ Quarto supponit̃ q̃ a porph. ꝑter acceptionẽ gñis logici. solũ enũerantur acceptiones gñis ad quaꝝ similitudinẽ sumit̃ gen⁹ logicũ et que magis ꝓpinque faciũt ad ei⁹ cognitionẽ. ¶ Ex istis sequit̃ q̃ acceptiones generis sunt sufficient̃ assignate et q̃ gen⁹ tertio mõ dictũ est vniuocũ: sz genus cõe ad tres acceptiões est equiuocũ et tale nõ diffinitur.

Generi aliquid supponitur dupliciter

Intellectus prime diffinitionis generis.

Sciendum est secundo q̃ pro declaratiõe ꝑme diffinitiõis ponit̃ scd̃o hec distinctio. Aliq̃d supponit̃ gñi dupl̃r. vno mõ directe vt spẽs: et indiuidua: et aliq̃d indirecte: vt d̃ria. Directe adhuc dupl̃r. s. mediate et imediate. mediate vt sunt indiuidua. imediate vt spẽs. Tũc dicit̃ q̃ intellect⁹ ꝑme diffinitiõis gñis est iste. ¶ Genus est vl̃e cui directe et imediate supponit̃ spẽs. sz eiũ d̃ria indirecte supponat̃ gñi nõ tñ directe. sz etiã idiuiduũ supponat̃ gñi mediate nõ tñ imediate. ¶ Sz ꝓ declaratiõe scd̃e diffinitionis supponit̃ p̃io q̃ hoc nomẽ q̃d põt tripl̃r sumi. vno mõ relatiue q̃admodũ in diffinitiõe generis capit̃. alio mõ indefinite. tertio mõ interrogatiue. ¶ Supponit̃ scd̃õ q̃ hoc nomẽ pluribus põt capi dupl̃r. vno mõ positiue. et sic idẽ ẽ q̃ multis: et sic capit̃ in diffinitiõe qñ dr̃ gen⁹ ẽ q̃d predicat̃ de plurib⁹. i. de multis. Alio mõ ꝯparatiue vt ĩportat excessuz. et sic nõ capit̃ hic. q̃ tũc sensus esset q̃ gen⁹ ꝑdicaret̃ de aliquib⁹ d̃ntibus plusq̃ spẽ: vl̃ de aliquib⁹ et nõ de tot q̃n de alijs. ¶ Tertio supponit̃ q̃ hec ꝯiunctio et põt teneri dupl̃r. vno mõ copulatiue. alio mõ expositiue: vt idẽ est q̃ id est et sic capit̃ hic. ¶ Quarto supponit̃ q̃ iste ablatiu⁹ spẽ accipit̃ in diffinitione prime intẽtionalr̃. Ex quo seq̃t̃ q̃ diffinitio gñis est data ꝑ addit̃amẽtũ cũ in ea ponat̃ aliq̃d q̃d nõ sit de rõe gñis itrĩseca. Ex istis dr̃ q̃ intellect⁹ scd̃e diffinitiõis est iste. Gen⁹ ẽ vl̃e q̃d ꝑdicat̃. i. natũ est ꝑdicari ꝑdicatiõe signata immediate et directe de plurib⁹ id est de multis d̃ntibus spẽ in eo q̃d q̃d. Et aduerte q̃ iste due diffinitiões diuersimode dant̃ de gñe. ꝑma dat̃ de gñe s̃m q̃ est gen⁹ q̃d vt sic dicit respectũ ad spẽm. scd̃a dat̃ de gñe s̃m q̃ est vl̃e et vt sic respicit spẽm sub rõne subijcibil̃. Ex quo seq̃t̃ q̃ iste due diffinitiones dant̃ de gñe s̃m diuersas hitudines. nõ est aũt incõuenĩẽs aliquã scd̃am intẽtionez s̃m diuersas hitudines habere duas diffinitiones saltem datas per additamentũ.

Quid nomẽ tripliciter capit̃

Nomen pluribus dupl̃r accipitur.

Hec coniũctio et dupl̃r capitur

Intellect⁹ secunde diffinitiõis.

Sciendum est tertio q̃ circa predictas diffinitiões incidũt aliq̃ difficultates. Prima an diffinitio gñis data in rõne vl̃is sit quiditatiua vl̃ descriptiua. ¶ Pro cui⁹ solutiõe supponitur primo q̃ diffinitio q̃ditatiua est duplex quedam est pure quiditatiua cui⁹ omnes ptes ꝑtinẽt ad quiditatẽ diffiniti sicut ista hõ est aĩal rationale. ¶ Alia est quiditatiua data ꝑ additamentũ in q̃ua addit̃ aliq̃d extrĩsecũ diffinito: et talib⁹ diffinitionib⁹ diffiniunt̃ oẽs scd̃e intentiones. et etiã oĩa accñ̃a respectiua et etiã absoluta: nã accñ̃s absolutũ siue in cõcreto siue in abstracto nõ põt diffinire cõpleter diffinitiõe quietante intellectũ sine termino sue depẽdẽtie qui est subm. Et si quis dicat hz gen⁹ et differentiaz cõcedo. et põt intelligi q̃tũ ad q̃dlibz eius nihil intelligẽdo de sua depẽdẽtia vl̃ termino illi⁹ dependẽtie: ꝯcedo. q̃ põt habere diffinitionez quiditatiuã nõ datã ꝑ additamẽtũ. Respondeo q̃ põt bene assignari aliqua ratio ꝑ essentiã indicans totã essentiã illius. sz illa ꝓprie nõ essz diffinitio quia nõ esset expressiua ꝑfecti cõceptus eius: neq̃ quietatiua intellectus. Et aduerte q̃ duplex est diffinitio pure quiditatiua. q̃dam est cuius oẽs ptes ꝑtinent ad quiditatẽ diffiniti. sz non vt genus et d̃ria. vt diffinitiões gñm gñalissimorum. que dantur ꝑ ens et modũ intrinsecuz ipsoꝝ. Alia est q̃ datur per gen⁹ et d̃riam et de illa cõiter dr̃ q̃ sola spẽs diffinit̃. et ibi capit̃ spẽs tam ꝑ spẽ spẽalissima q̃ subalterna. ¶ Secũdo supponit̃ q̃ s̃m scotũ i quarto sentẽtiaꝝ ad hoc q̃ aliq̃d sit ꝓprie diffinibile diffinitiõe quiditatiua q̃nq̃ ꝯditiões req̃runt̃. ¶ Prima q̃ sit ens positiuũ et ꝑ hoc excludunt̃ nõ entia et etiã ꝑuatiua. ¶ Scd̃a q̃ sit ens ꝑ se vnũ. et ꝑ h̃ excludũtur entia ꝑ accñ̃s. vt hõ alb⁹: hõ niger. q̃ nõ hñt ꝓprie diffinitionẽ quiditatiuaz. ¶ Tertia q̃ sit ens reale. i. cui nõ repugnet habere verũ eẽ. et ꝑ hoc excludunt̃ entia rõnis: cuiusmõi sunt scd̃e intẽtiones q̃ solũ diffiniũt̃ diffinitiõe data ꝑ additamẽtũ. ¶ Quarta q̃ sit vl̃e. et per hoc excludunt̃ oĩa singl̃aria quoꝝ d̃rie nõ pñt dici quiditates cũ de rõne quiditatis sit q̃ sit cõicabil̃. ¶ Quinta q̃ sit cõpositũ. i. q̃ nõ sit ens simpl̃r simplex et ꝑ hoc excludunt̃ simpl̃r simplicia cuiusmõi est ens d̃rie vltime et etiã ꝓprie passiones. Ex his dr̃ primo q̃ diffinitio gñis data in rõne ꝑdicabilis est q̃ditatiua data ꝑ additamẽtũ: q̃ in ea ponitur ille ablatiũs spẽ q̃ supponit ꝑ fundamẽto correlatiui gñis q̃d nullo mõ ꝑtinet ad q̃ditatẽ gñis. Ex quo sequit̃ q̃ diffinitiones scd̃aꝝ intentionũ semp dantur ꝑ additamentũ. Et si q̃s dicat porphiri⁹ dicit q̃ diffinitio generis est descriptiua. debet intelligi nõ est pure quiditatiua.

Quiditatiue diffinitionis acceptio

Diffinitio pure quiditatiua duplex est.

Conditiões requisite s̃m Scotuz diffinibili diffinitiõe quiditatiua

Sciendum est quarto q̃ circa textũ incidit vna difficultas quõ intelligit̃ q̃ gen⁹ ꝑdicet̃ de plurib⁹ d̃ntibus spẽ et q̃ gen⁹ saluat̃ in vnica spẽ. Et ar̃ primo q̃ genus nõ ꝑdicat̃ de plurib⁹ d̃ntib⁹ spẽ. ista est falsa. gen⁹ de oĩ spẽ ꝑdicat̃. q̃ ista est falsa. gen⁹ ꝑdicat̃ de pluribus d̃ntib⁹ spẽ. pz ꝯña: q̃ iste ꝓpones sunt sinonie cũ sint de eisdẽ teris eodẽ mõ suppõẽtib⁹. Respõdet̃ q̃ ille termin⁹ de plib⁹ nõ tenet̃ ꝯparatiue. sz positiue vt visuz ẽ. et ly spẽ nõ regit̃ de ly plib⁹ sed de ly d̃ntibus. Et est regl̃a q̃ qñ ꝯparatiuus

Intellect⁹ diffinitionis generis in q̃ dr̃ q̃ gen⁹ ꝑdicatur de plib⁹ diffe. &c.

Plus in diffinitiõne generis q̃ tenetur

ponitur in oratiõe sine ablatiuo recto ab eo tũc tenet positiue: iõ ly spẽ regit̃ de ly diuitib⁹. Et si quis dicat ꝙ supponit confuse ⁊ distributiue: qꝛ termin⁹ rect⁹ ab ista dictiõe dĩt et differẽs supponit cõfuse ⁊ distributiue dꝛ ꝙ verũ ẽ si regat̃ mediante ꝑpõne a vl' ab. Sꝫ quo ad scdãm prẽ in qua ꝙrit̃ vtrũ gen⁹ possit saluari in vnica spẽ r̃ndet̃ ꝙ saluari in vnica spẽ põt tripl'r intelligi vno mõ fm existẽtiã. alio mõ fm potẽtiam. alio mõ fm aptitudinẽ. fm existẽtiã dico ꝙ gen⁹ potest saluari in vnica spẽ. ptꝫ. qꝛ destructis oĩbus spẽb⁹ dẽpto hoĩe adhuc hõ ẽ aĩal: ⁊ bñ seq̃t̃ hõ ẽ ꝙ aĩal est. ❡ Sꝫ dubiũ ẽ ꝙd diceret Aristo. vtrũ oẽs spẽs possent destrui dẽpta vna cũ sint de integritate vniuersi. ❡ De scdõ dꝛ ꝙ gen⁹ fm potẽtiã põt saluari in vnica spẽ. nã de⁹ põt facere ꝙ oẽs spẽs destruãt̃ dẽpto hoĩe ⁊ tũ ibi erit aĩmal: ꝙ gen⁹ fm potẽtiã põt saluari in vnica spẽ. ❡ De tertio dꝛ ꝙ gen⁹ fm aptitudinem nõ põt saluari in vnica spẽ saltẽ termĩatiue sic ꝙ non sit aptũ natũ esse in plurib⁹ spẽb⁹. nã in q̃libet spẽ de se natũ est esse in plurib⁹: et ꝑdicari de plib⁹ et dꝛ notant̃ termĩatiue. qꝛ fundamental'r talis aptitudo põt saluari ĩ vnica spẽ cũ aĩmalitas a qua nõ distinguitur talis aptitudo possit saluari in vnica spẽ. Et hec de primo articlo.

Generis intentio an bic diffinat̃

Quantum ad secundum dubitatur

p̃mo vtꝝ hic diffiniat̃ intẽtio gñis siue res subiecta intẽtiõi. Et arĩ p̃mo ꝙ diffiniat̃ gen⁹ ꝓ denomĩato qꝛ illud hic diffinit̃ qõ ꝑdicat̃ in q̃d de plib⁹ diñtibus spẽ: sꝫ res subiecta seu gen⁹ pro denoĩato ẽ hmõi. vt pꝫ de aĩali qõ ꝑdicat̃ in q̃d de hoĩe et de boue. ꝙ hic nõ diffinit̃ intẽtio gñis sed res subiecta. Scdõ sic illud qõ hic diffinit̃ ꝑdicat̃ de plib⁹ diñtib⁹ spẽ: sꝫ gen⁹ ꝓ ꝑ se significato nõ ꝑdicat̃ de plib⁹ diñtib⁹ spẽ: sꝫ solũ diñtib⁹ nũero cũ sit spẽs spẽalissima vlis. ❡ Tertio sic genus ⁊ spẽs sunt species dispatẽ. ꝙ vnũ nõ debet diffiniri ꝑ reliquũ cũ vna spẽs dispata nõ diffiniatur ꝑ aliã. ꝯfirmat̃. qꝛ totus ꝓcessus porphirij nõ videt̃ esse nisi de re subiecta intẽtioni vt pꝫ ex suis exemplis. In oppositũ arguit̃ p̃rio sic. illud diffinit̃ a logico qõ ꝑ se ꝯsiderat ab eo sed res subiecta intẽtioni nõ ꝯsiderat̃ per se a logico. sꝫ solũ ꝑ accñs ꝓ quanto sibi attribuit̃ aliq̃ intẽtio. Scdõ sic illud qõ hic diffinit̃ dꝫ esse vniuocũ. sꝫ nulla res subiecta intẽtioni gñis ẽ vniuoca ad oĩa illa que dĩr genus. igit̃. Item si hic diffiniretur res subiecta intẽtioni quero de illa vel esset aĩal vl' color vl' substãtia vl' quãtitas ⁊ sic de alijs. sꝫ nullũ istoꝝ est dicẽdũ. qꝛ qua rõne diceretur vnũ: eadẽ rõne dicẽdũ essꝫ et reliquũ. si dicas ꝙ quodlibꝫ istoꝝ diffinit̃. ꝓbatur ꝙ nõ. qꝛ tũc diffinitũ nõ esset cõuertibile cũ diffinitõe cũ diffinitũ non esset aliquid vnũ: ⁊ tñ diffinitio esset vna. Pro solutiõe ponuntur aliqua dicta. ❡ Primũ hic diffinitur genus ꝓ per se significato ꝯcretiue designato vt ꝓbãt iste rões. Pro cui⁹ declaratõe dꝛ scdõ ꝙ gen⁹ põt accipi tripl'r sicut ⁊ alia concreta scꝫ ꝓ ꝑ se significato vt est secunda intẽtio causata per actũ comparatiuũ

Aliq̃ dicta rñdẽtia ad dubia d' diffinitõne generis

intellectus. secũdo accipitur genus pro denoĩato quod est prima intẽtio. vt animal de quo verum est dicere ꝙ est gen⁹. tertio accipit̃ pro aggregato ex prima intentiõe et secũda. et iste acceptiones sunt per intellectũ. et istis duob⁹ modis vltimis non accipitur ibi genus. sed primo modo. vbi tamẽ forte de rigore logices deberet accipi pro re subiecta. cuꝫ concreta de rigore logicea supponãt pro rebus subiectis. ❡ Dicitur tertio ꝙ predicari per se cõuenit secũdis intentionib⁹ ⁊ per accidẽs rebus subiectis. qꝛ ꝑdicari est termin⁹ scdẽ intentionis importãs scdãꝫ intẽtionẽ ideo per se nõ potest dici de primis intentionib⁹. esse tñ per se conuenit primis intentionibus ⁊ exercet illud in primis qõ ꝑdicari signat in secũdis. Ex quo sequit̃ ꝓbabil'r ꝙ noĩa cõcreta scdẽ intẽtionis respectu hui⁹ predicari predicatur supponũt ꝓ denoĩato vl' subiecto respectu hui⁹ qõ est esse. Pro cui⁹ declaratiõe dꝛ quarto ꝙ ꝑdicatio est duplex. s. exercita ⁊ signata. ❡ Exercita que fit mediãte isto verbo est. vt hõ est animal. Signata que fit mediantib⁹ istis verbis dꝛ: ꝑdicat̃: affirmatur: dicit̃. vt cũ dicitur gen⁹ ꝑdicatur de specie superius affirmat̃ de suo inferiori. Et aduerte ꝙ ꝑdicatio signata in intentionib⁹ scdis nõ potest exerceri in eisdẽ nisi forte in his que se hñt sicut superi⁹ et inferius vl' vt subm et ꝓpria passio. ❡ Primũ patꝫ qꝛ ista predicatio signata gen⁹ ꝑdicatur de specie male exercetur per istã spẽs est gen⁹. ❡ Secũdũ patꝫ quia ista genus ꝑdicatur de hoc gñe cõuenienter exerceret̃ per istã hoc genus est genus: ⁊ ista ꝑdicabile predicatur de vl'i per istaꝫ vniuersale est ꝑdicabile. ❡ Ex hoc infert̃ ꝙ predicatio signata in intentionibus secũdis despatis exercetur in primis vt ista gen⁹ ꝑdicatur de specie exercetur per istam homo est aĩal. ❡ Secundo infertur ꝙ a ꝑdicatiõe signata in secundis intẽtionib⁹ ad ꝑdicationem exercitam in p̃mis nõ ẽ ꝯsequẽtia formalis: qꝛ stat antecedẽs esse verũ ꝯñte falso vt predicabile ꝑdicatur de vl'i est signata ⁊ tñ non exercetur in primis. His suppositis dꝛ primo ꝙ illud qõ hic diffinitur nõ est res subiecta intẽtioni gñis vt ꝓbatũ est. scdõ dꝛ ꝙ hic diffinit̃ intentio gñis ꝯcretiue designata quia illud hic diffinitur cui per se inest diffinitio. sꝫ hoc est tantum intentioni scdẽ eo ꝙ in diffinitiõe ponunt̃ predicata intẽtionalia que per se primo insunt intentioni: et rei subiecte ꝑ accidẽs. iõ dꝛ tertio ꝙ res subiecta intentioni est illud in quo exercet̃ diffinitio intẽtiõis. ❡ Ad rationes alterius opinionis. ❡ Ad primã dicitur ꝙ res subiecta bene ꝑdicatur ĩ quid de specie predicatione exercita: tñ genus bene potest predicari predicatiõe signata. ❡ Ad secũdam dicit̃ ꝙ licꝫ intẽtio gñis non predicet̃ ꝑdicatiõe exercita nisi de diñtibus numero: tamen predicatiõe signata bene predicatur de differẽtibus specie. Ad tertiam dꝛ negãdo añcedens: maꝫ in respectu vl'ium dispatum bñ põt diffiniri ꝑ suũ terim seu per fundamentum alterius disparati et hoc saltem diffinitiõe data per additamẽtuꝫ

Generis acceptio ẽ triplex

Noĩa cõcreta secũde intentionis quo supponũt

Predicatio duplex est

¶ Ad quartam dr̄ q̄ ꝓcessus porphirij datur de manifestioribus nobis ideo illa exēplificat ꝑ ꝓmas intentiones nō qꝛ de ipsis dedent diffinitiones: sed qꝛ per eas exercentur que per se cundas intentiones importantur.

Dubitatur secundo vtrum illa sit

Gen⁹ ē gen⁹ an sit ꝯcedēdum

ꝯcedenda gen⁹ est genus: τ vtruȝ de rigore sermonis ille debeant ꝯcedi aĩal est genus: hō est spēs: rōnale est dr̄ia. ¶ Ad primū r̄ndet per distinctionē qꝛ hec ꝓpositio genus est genus pōt habere sex sensus. ¶ Prima est ſm queȝ ille terminus gen⁹ tenet vtrobiqȝ ꝓ denominato. ¶ Scd̄us est ſm quē tenet vtrobiqȝ ꝓ per se significato. ¶ Tertius est ſm quē gen⁹ in subiecto accipit ꝓ denoīato τ in predicato ꝓ ꝑ se significato: τ tūc talis ē denoīatiua sicut ista aīal est gen⁹. ¶ Quartus est ſm quē gen⁹ a parte subiecti sumit ꝓ per se significato τ in predicato ꝓ denoīato: τ talis ꝑdicatio ē similis huic. genus est aīal. ¶ Quintus est ſm quem genus vtrobiqȝ sumit ꝓ ꝑ se significato: ſȝ a pte subiecti sumit vt q̇d: τ in ꝑdicato vt modus. ¶ Sextus est ſm quē gen⁹ accipitur ꝓ ꝑ se significato sed in subiecto accipit vt modus: τ in ꝑdicato vt q̇d. ¶ Ex istis sequit ꝓmo q̄ hec ꝓpō genus est gen⁹ in q̄ttuor ꝓmis sensib⁹ pōt ꝯcedi. dicit scd̄o q̄ hec ꝓpō genus est gen⁹ in quinto τ sexto sensibus est falsa: qꝛ tunc denotat q̄ gen⁹ ꝓ per se significato ꝑdicatione exercita ꝑdicetur de pluribus differētib⁹ spē qd̄ est fl̄m. cū sit species spālissima. ¶ Ad scd̄am partē dubij dr̄ ab aliq̄bus q̄ tales ꝓpōnes hō est spēs aīal est genus sunt distinguēde penes scd̄m modū equiuocationis. eo q̄ subiecta eoꝝ pn̄t supponere personaliter τ simpliciter. vnde dicunt q̄ si supponant ꝓ re ad extra sunt false. Sed ꝓ intētione aīe seu cōceptu aīe sunt vere τ supponūt materialiter. Aliter tñ r̄ndet q̄ tales ꝓpōnes sunt simplr̄ ꝯcedende ſm q̄ subiecta eoꝝ supponūt simplicit̄ ꝓ significato adequato ſm se capto termini cōis. vñ data est regula in summulis q̄ termin⁹ acceptus respectu ꝑdicati vel subiecti ponētis dr̄iam inter superi⁹ τ inferius suppōit simplr̄ ꝓ significato adequato: ideo subiecta istaꝝ ꝓpōnum supponūt simplr̄ neqȝ de rigore sermonis sunt distinguēde: nā talia ꝑdicata intentionalia faciūt subiecta supponere ꝓ significatis adequatis vt sunt in potētia ꝓpinqua vel remota de plurib⁹ ꝑdicari vel nō ꝑdicari et hoc virtute illius regule. talia sunt subiecta q̄ lia pmittunt a ꝑdicatis suis. Sed quereret aliquis qualiter supponit spēs in ista hō est spēs similiter gen⁹ in ista ꝓpōne aīal est gen⁹. r̄ndetur cōiter q̄ supponūt ꝑsonaliter ꝓ quibusdā scd̄is intētionib⁹ ꝯcretiue designatis. Sed contra hoc argr̄ ꝯcretū debet supponere ꝓ significato materiali sed isti termini sunt termini ꝯcretiui. igr̄. Item dicēdo hō est pater. hō est albus: ibi ꝑdicata supponūt ꝓ significato materiali. Item cuiuslibet ꝓpōnis affirmatiue vere subm̄ τ ꝑdicatum debet supponere ꝓ codeȝ: ḡ

Sex sensus hui⁹ ꝓpōnis gen⁹ est gen⁹

Q̄ō sup pōit spēs in ista ꝓpōe hō ē species

Q̄ō supponit ge n⁹ in ista propōne aīal ē ge nus

etiā ibi supponēt ꝓ codē. Item si spēs supponeret ꝓ scd̄a intētione ꝯcretiue designata ista eēt ꝯcedenda hō est scd̄a intētio ꝯcretiue designata: qꝛ qñ aliquis termin⁹ suppōit ꝓ aliquo sub aliquo mō tunc termin⁹ illius ꝓ quo supponit sumptus cū illo mō verificat̄ de illo de quo verificatur ille termin⁹: sed spēs supponit ꝓ scd̄a intētione ꝯcretiue designata: ḡ scd̄a intētio cuȝ isto mō ꝯcretiue designata v̄ificat̄ de illo de quo verificat̄ spēs: ꝓpter istas rōnes dicūt aliqui τ magis logicaliter τ de rigore sermonis q̄ spēs supponit ꝓ illo ꝓ quo supponit subm̄ ꝯnotando illud subm̄ hr̄e taleȝ scd̄am intentionē sicut dicēdo petrus est albus: ly albus supponit pro petro ꝯnotando ipm̄ habere albedinē. Ex isto seqtur q̄ isti termini sunt cōcretiui gen⁹: spēs: dr̄ia. τc. τ ideo ista nō est ꝯcedēda de rigore. spēcies est scd̄a intētio. nisi caperet istud cōplexuȝ scd̄a intētio ꝯcretiue: ſȝ dȝ dici spēs est vnū intentionale: τ q̄ sint ꝯcretiui pȝ. qꝛ nullus terminus abstractiue sumptus videt̄ ꝑdicari denoīatiue de aliquo subiecto. nūq̄ em̄ ꝯceditur ista. petrus est albedo: petrus est filiatio: simr̄ iste nū q̄ conceduntur hō est spēs aīal est genus: si tales termini essent abstracti: ideo necesse ē q̄ sint termini ꝯcretiui τ etiam sint cognotatiui.

Dubitatur tertio vtrum natura cō

munis quā ponim⁹ cōem per indifferentiam et determinatam ꝑ dr̄iam indiuidualē distinguat realiter a dr̄ia indiuiduali per quā sic determinatur τ ꝯtrabit̄. r̄ndetur breuit̄ q̄ nō: ſȝ sūt idē realiter ſȝ formaliter distinguant̄. ¶ In oppositum ar̄ qñcūqȝ aliqua duo sic se hn̄t q̄ aliqd vere affirmat̄ de vno τ illud idē vere negat̄ de alio illa distinguūt̄ realit̄: ſȝ sic est q̄ aliqd vere affirmat̄ de natura cōi τ illud idē negat̄ de differētia indiuiduali: ḡ illa distinguūt̄ realit̄. minoꝝ ꝓbatur qꝛ de natura cōi affirmat̄ cōicabile et idē negatur de dr̄ia indiuiduali: qꝛ ista est vera dr̄ia indiuidualis nō est cōicabilis. Pro solutione ponūtur aliq̄ ꝓpōnes. ¶ Prima quecūqȝ distinctio alicui⁹ rei sufficit ad hoc q̄ de illo possint verificari ꝯtradictoria. ¶ Scd̄a ꝓpositio quecūqȝ distinctio sufficit ad hoc q̄ cōtradictoria nō verificent̄ de codē. ¶ Tertia ꝓpō: ad hoc q̄ ꝯtradictoria debeāt verificari de eodem requirit̄ q̄ verificētur de codē singulari oīmoda idētitate idem. τ ideo posset negari simpliciter maior. Sed ꝯtra hoc replicat̄. inter cōtradictoria est equalis repugnātia: ſȝ aliq̄ ꝯdictoria includūt distinctionē realē aliquoꝝ duoꝝ: ergo et oīa: minor ꝓbat̄ qꝛ bñ sequit̄ a. est ens: τ b. ē nō ens: ḡ a. τ b. distinguūtur realit̄: ḡ etiā bñ sequit̄ natura cōis est cōicabilis. dr̄ia indiuidualis est nō cōicabilis: ḡ natura cōis et dr̄ia indiuidualis distinguūt̄ realiter. ¶ R̄ndetur q̄ inter ꝯtradictoria est equalis repugnātia respectu alicui⁹ singularis oīmoda idētitate ideȝ. ſȝ nō oportet q̄ sit equalis repugnantia respectu aliquoꝝ adinuicē salt̄ē in inferēdo distinctionē illoꝝ. ¶ Tertio sic, qñcūqȝ aliquod oppositum

An natura cōmunis distinguatur a dr̄ia indiuiduali

Propositiōes de supradicta dubitatione

dicitur de aliquo siue p se siue p accñs reliquũ nõ põt de eodẽ v̄ificari: sȝ vnitas nũeralis realiter ɔuenit nature: ergo ei⁹ oppositũ videlicet cõicabilitas nõ ɔuenit ipi nature: ꝛ p ɔñs ista ẽ falsa. natura est cõicabilis. ¶ Et si dicat̃ singularitas seu vnitas nũeralis ꝛ cõicabilitas non opponitur nec repugnãt eidẽ. Cõtra si ɔña ad aliqua antecedentia repugnant. et antecedentia repugnabunt: sed bene sequitur hec res est vna vnitate minori vnitate numerali: ergo est multiplicabilis vt bene seqtur hec res est vna vnitate nũerali. ergo nõ est cõicabilis: ḡ sequitur ꝙ vnitas minor vnitate nũerali ꝛ vnitas numeralis opponuntur. ¶ Rñdetur ꝙ nõ sequit̃ grã forme hec res est vna numero: ḡ nõ est multiplicabilis. sȝ bene seqtur. hec res est p se vna nũero. ḡ nõ est multiplicabilis. Etiã nõ est incõueniens opposita dici de aliquo vnũ p se ꝛ aliud per accñs q2 tũc nõ sunt opposita. ¶ Quarto sic. natura cõis multiplicat̃ ad multitudinẽ suppositoꝝ ꝛ determinat̃ p huiusmõi d̄ñas: ergo erũt tot spẽs spãlissime hoĩs quot erũt hũanitates. ¶ Respondet̃ negãdo ɔñam ꝛ rõ est q2 lȝ natura ſm eius ꝓpriã vnitatẽ quã hȝ in re sit cõicabilis tñ nõ est vl̃e neqȝ spẽs: sȝ requirit̃ ꝙ sit p̄dicabilis ꝛ ꝙ sit sub indñia q̄si ɔtraria ad omnes alios ɔceptus mõ ista nõ hȝ nisi in intellectu ungit̃. ¶ Quinto sic. oĩs natura cõis est cõicabilis sȝ d̄ña indiuidualis est natura cõis: ergo d̄ña indiuidualis est cõicabilis. Respõdet̃ ꝙ si maior sit de oĩm ɔña est bona. sȝ sicut ɔclusio est falsa ita ꝛ maior cũ sit sensus de quocunqȝ verũ est dicere ꝙ est natura cõis de illo verũ est dicere ꝙ est cõicabile qđ falsum est. possȝ et negari minor: ꝛ hoc si natura cõis ꝛ d̄ña indiuidualis accipiãtur abstractiue. ¶ Sexto sic. bene sequit̃ hoc est cõicabile demõstrando per ly hoc naturã cõem ꝛ hoc est differẽtia indiuidualis: ergo d̄ña indiuidualis ẽ cõicabilis: ɔña ptȝ per sillogismũ expositoriũ. Resp õdetur ꝙ non est bonus sillogismus expositorius q2 a maiore ad vnam de omni nõ est bona consequentia qđ tamen requiritur ad bonum sillogismum expositorium. Et hec de scđo articulo.

Generis diffinitõ ꝓbat̃ sufficiẽs p aliq̄s cõclusiones

Quantum ad tertium sit conclusio respõsalis: acceptiones ꝛ diffinitiões gñis sũt sufficienter assignate in textu vt pȝ ex dictis in duobus articulis. ¶ Ad rõnes ante oppositũ questionis. ¶ Ad primã d̄r ꝙ lȝ genus tertio mõ dictum siue acceptũ sit vniuocũ: nõ tamen gen⁹ acceptũ vt est cõe ad tres eius acceptiões immo est sic equiuocũ. ꝛ ad illud qđ subiũgitur dicitur ꝙ porphirius noluit hic enumerare omnes acceptiões gñis: sȝ solũ illas enumerat ad quaꝝ similitudinẽ sumit̃ genus logicũ. ¶ Ad scđam d̄r ꝙ spẽs in actu exercito nõ subijcitur generi capto ꝓ per se significato lȝ bñ in actu signato. ¶ Ad tertiã d̄r negãdo añs ꝛ ad p̄mã ꝓbationem d̄r ꝙ d̄ñe non supponũtur directe generi: sȝ indirecte. ¶ Ad aliã ꝓbationẽ d̄r ꝙ lȝ spẽs supponat̃ illi diffinitioni tanq̄ ɔtentũ sub suo diffinito tñ denoĩatiue nõ tamẽ tanq̄ inferius sub suo superiori. ¶ Ad quartã ꝓbationem d̄r ꝙ oĩa supponũtur celo suppositione locali: sȝ nõ suppõne formali ꝛ logicali ſm quã spẽs supponit̃ generi. ¶ Ad quartã pȝ solutõ in p̄mo dubio. ¶ Ad quintã d̄r negando añs ꝛ ad p̄maȝ ꝓbationẽ dicit̃ ꝙ ens excludit̃ per primam particulam diffinitionis: q2 nõ est vl̃e saltem ꝓprie captũ neqȝ pro p se significato. Ad scđam ꝓbationem antecedẽtis d̄r ꝙ bene ɔcludit ɔtra illos qui ponũt primã intentionẽ diffiniri. nam si aĩal diffiniret̃ tali diffinitione oporteret ꝙ talis diffinitio competeret cuilibet contento sub animali quod est falsum.

¶ De specie sequitur textus.

Spẽs q̄d sit

Species aũt dicitur quidem ꝛ de vniuscuiusqȝ forma ſm quã dictũ est priami quidẽ spẽs digna est imperio. d̄r aũt spẽs ꝛ ea que est sub assignato genere ſm quã solem⁹ dicere hominem quidem animalis speciẽ esse cum sit genus animal.

Istud est scđm capitulũ hui⁹ tractat⁹ i in quo porphiri⁹ determĩat de scđo p̄dicabili. s. de spẽ: ꝛ diuidit̃ in duas ptes p̄ncipales. ¶ In p̄ma ponit acceptiões ipius spẽi. in scđa ei⁹ diffinitiones. Primo igit̃ põit duas acceptiões spẽi dicẽs ꝙ spẽs p̄mo d̄r vniuscuiusqȝ forma vel pulchritudo ſm quã aliq̄s d̄r speciosus. ſm quẽ modũ dictũ est ab antiq̄s ꝙ spẽs priami digna est imperio. ꝛ hoc mõ capit̃ spẽs ab Aristo. i. ethico. cũ dic̃. nõ oĩno felix ẽ q̄ spẽ turpissim⁹ ẽ aut sine ple. Scđo mõ accipit̃ spẽs vt ponit̃ sb assignato gñe. i. determinato dat porphirius tria exẽpla. Primũ est vt hõ ẽ spẽs aĩalis. Scđm vt albũ. i. albedo est spẽs coloris. Tertium vt triangulus est spẽs figure. Consequẽter remouet dubiũ: nã superius gen⁹ diffinitum est per spẽm: ergo spẽs nõ dȝ diffiniri p genus. Respõdet porphirius ꝙ genus ꝛ spẽs correlatiue se habent ideo possunt diffiniri p se inuicem: ideo opȝ in vtrorũqȝ rõnibus vtrisqȝ vti. ¶ In scđa parte ponit tres diffinitiões speciei scđo modo capte quas postea declarabit. Prima est: spẽs est que ponit̃ sub assignato genere. Scđa. spẽs est de qua gen⁹ p̄dicat̃ in eo qđ q̄d. Tertia est: de qua d̄r spẽs solum p̄dicat̃ de pluribus ꝛ differentibus nũero in eo qđ quid. ꝛ differt ista diffinitio a duab⁹ primis: q2 solum conuenit speciei specialissime sȝ alie due cõueniũt tam speciei specialissime q̄ subalterne. Deinde declarat istas diffinitiones ꝛ primo primaȝ ponens talem ɔclusionem: in vnoquoqȝ p̄dicamẽto sunt quedã generalissima. i. quodam generalissimum capiendo plurale pro singulari. ꝛ quedam specialissima: ꝛ quedam intermedia. ¶ Pro declaratione supponitur ꝙ generalissimuȝ est supra quod nõ est aliud superueniens genus. ꝛ specialissimũ post quod nõ est alia inferior species: sȝ intermedia sunt genera ꝛ spe-

Diuisio isti⁹ capituli

Spẽi duplex acceptio

Tria exẽpla d̄ spẽ

An spẽs diffiniat̃ p genus

Spẽs triplex

Generalissimum q̄d sit

Spãlissimũ q̄d sit

cies ad aliud τ aliud sumpta .i. cōparata. Hoc supposito ꝓbat ꝑdictam cōclusionem duplici exemplo. pro primo constituit. ordinationē ꝑdicamentalem substantie dicens ꝙ ꝑdicta cōclusio est manifesta in predicamento substātie in quo substantia est genꝰ sub quo ponit corpus: sub corpore corpus aīatum. sub corpore aīato aīal sub animali aīal rationale sub quo ponit homo sub homīe sortes τ plato q̄ sunt particulares homīes. τ inter illa substātia est generalissimum qꝛ est genus τ nulliꝰ est spēs. homo vero specialissimū qꝛ est spēs solum τ nō pōt esse genus. Corpus aūt est spēs substantie τ genꝰ corporis aīati. corpus aīatū est spēs corporis τ genus aīalis: aīal est spēs corporis τ genꝰ aīalis rationalis. aīal rationale est spēs aīalis τ genꝰ homīs. hō vero est spēs aīalis rōnalis nō autē est genꝰ ꝑticularium hoīm qꝛ omē qđ est ꝑximum ante indiuidua solum erit spēs τ nō genus cū sub se nō hēat nisi indiuidua. ¶ Ex his infert porphirius duo correlaria. ¶ Primū sicut substantia est genus gnālissimū eo ꝙ supra eā nihil est supple qđ sit genus ad eā: sic hō est species specialissima eo ꝙ est spēs postq̄ nō ē alia inferior spēs: que v̄o sunt in medio. s. inter generalissimū τ spālissimum sunt spēs eorū que sunt supra ipa τ gnā eorum que sunt sub ipsis. ¶ Scdm correlariū ꝙ intermedia habēt duas habitudines. s. vnam ad superiora fm quā dnr spēs eorum τ aliā ad posteriora fm quā dicunt gnā eoꝝ: extrema vero habent tm̄ vnā habitudinē: qꝛ gnālissimū nō hꝫ habitudinē ad superiora quoꝝ sit spēs: sꝫ habet habitudinē ad posteriora quoꝝ tm̄ est genus. spālissimū vero hꝫ solum habitudinē ad superiora. quoꝝ est spēs: nō eīn habet habitudinē ad posteriora quorū sit genus. Cōsequēter ex oībus ꝑdictis colligit porphirius duas diffinitiones gnālissimi τ tres spālissimi τ vnā intermedioꝝ. Prima generalissimū est qđ cum sit genꝰ nō est spēs. scda est supra qđ nō est aliud genus superueniēs. Prima diffinitio spālissimi est qđ cum sit spēs non est genus. Scda est qđ cum sit spēs nūq̄ diuiditur in spēs. Tertia est qđ de pluribus τ differētibꝰ nūero in eo qđ quid sit ꝑdicatur. Intermedia vero sunt gnā τ spēs ad aliud quidē τ ad aliud sumpta. i. cōparata. Deinde declarat porphiriꝰ exemplo naturali τ ciuili ꝑdictā cōclusionē sic. sicut est in coordinatione ciuili ita videt esse in coordinatione ꝑdicamentali. Sed in coordinatione ciuili aliqđ est tm̄ pater vt iupiter. aliud vero tm̄ filius vt agamenō: aliud vero pater et filius vt atrides pelopides τ tantalides. igitur ꝓportionabiliter videt esse in coordinatione predicamentali scꝫ ꝙ in ea est aliquid tm̄ genꝰ generalissimū τ aliquid tm̄ species. Et quedā vero genera τ species sicut intermedia. Deinde ne aliquis credat esse oīno simile de coordinatione predicamētali τ ciuili ponit porph. differentiam inter eas. nam in coordinatione ciuili ꝯtingit oīa reduci ad vnū primū. s. ad iouem q̄ est pater: sꝫ in coordinatione ꝑdicamentali nō ita est ꝙ omia ad vnum ꝑmū qđ sit genus reducantur. qđ ꝓbat porphi. qꝛ maxime esset ens: sꝫ hoc nō: qđ ꝓbat dupliciter. ꝑmo qꝛ fm Aristo. ponūtur decem gnā. ꝑma qđ nō esset si ens eēt genus ipoꝝ. scđo ꝓbat: qꝛ omē genꝰ est vniuocū ad ea quoꝝ est genus: sed ens nō est vniuocum ad decem ꝑdicamēta: ergo nō est genꝰ eorum minorē ꝓbat duplr. ꝑmo auctoritate Aristote. dicentis: Si q̄s omia entia vocet equoce inquit nūcupabit. Scđo ꝓbatur rōne: qꝛ omne vniuocum ad aliq̄ ꝑdicatur de ipsis fm idē nomen τ eandē rōnem sꝫ ens nō ꝑdicatur de omnibus fm idē nomē neq̄ eandem rōnem: ergo nō est vniuocū ad oīa. minorem ꝓbat dicendo neq̄ eīn est vnum cōe genus oībꝰ ens nec omia eiusdem generis sunt fm vnū genus supremū. ¶ Consequēter determīat porph. incidentaliter de numero generalissimoꝝ τ spālissimoꝝ dicēs ꝙ decem sunt gnālissima: spālissima vero sūt in numero certo τ determīato fm naturā: licet nobis indetermīato: plures eīn species latēt nos. sed indiuidua sunt infinita τ ab arte relinquenda. ¶ Ex quo infert duo correlaria. Primū est descendentē per diuisionē a gnālissimis ad specialissima in spālissimis iubꝫ nos plato quiescere: qđ ꝓbat duplr: primo qꝛ descensus a generalissimis ad specialissima fit per differentias formales ꝑ quas nō fit descensus sub spē ad indiuidua licꝫ possit fieri descēsus ꝑ differentias indiuiduales seu materiales. Scđo ꝓbat qꝛ indiuidua q̄ sunt sub spē sunt infinita: mō infinita sunt relinquēda ab arte. ¶ Scđz correlariū ascēdentē a specialissimis ad generalissima necesse est ire ꝑ collectionē multoꝝ in vnū. scđam ꝑtē ꝓbat qꝛ ascensus a specialissimis ꝓcedit a singularibꝰ ad aliq̄d cōe eis. mō cōe est collectiuum pluriū in vnū. collectiuū eīn multoꝝ in vnam naturā species est. qđ ꝓbat porphiriꝰ de hac specie hō. participatione eīn spēi plures homines sunt vnus hō sꝫ ꝙ descensus fiat ꝑ singularia ꝑꝫ: singulare eīn semꝑ est diuisiuū alicuiꝰ cōis. vñ singularia ecōtrario diuidūt qđ vnum est. Consequēter porphiriꝰ declarat scđam diffinitionē spēi ꝑ tres ꝓpōnes. Prima gnē existe vno spēs sūt multe: qꝛ diuisio gnis semꝑ est in plures spēs. Scđa genꝰ semꝑ de spē ꝑdicat τ vīr oīa supiora d̄ inferioribꝰ. Tertia: spēs neq̄ de genere sibi ꝓximo neq̄ de supioribꝰ ꝑdicat ꝓbat qꝛ opꝫ equa de equis id est conuertibilia de couertibilibꝰ ꝑdicari vt risibile de homine: aut maiora de minoribꝰ. i. superiora de inferioribus: vt aīal de hoīe: minora vero minime. i. inferiora de maioribus nūq̄ ꝑdicatur: nō eīn dicimus aīal esse hoīem q̄admodū dicimꝰ hominē esse aīal. ¶ Deinde declarat tertiam diffinitionem speciei sic. oīa superiora de inferioribꝰ predicātur: species aūt est superius ad indiuidua igitur de ipīs ꝑdicatur. maiorē declarat inductione τ exemplo. vñ qꝛ genus est superius ad speciē τ ex ꝯsequenti ad indiuidua eius. de q̄buscūq̄ ꝑdicatur species de illis ꝑdicat genus illius speciei τ genus illius generis vsq̄ ad ge-

Correlaria de generalissimo τ specialissimo

Acceptiones generalissimi

Spālissimi acceptiones.

Intermedia que sint

Dña inter coordinationē ciuilē et ꝑdicamētalem

Gnālissima quot sunt

Spālissima quot sunt

Correlaria de eisdem

Declaratio secunde diffinitionis spēi ꝑ ꝓpōnes

Declaratio tertie diffinitionis spēi

neralissimum. vt si sortes sit homo: hō est aial: et aial erit substantia: et sortes erit substantia: et sic generalissimū de oībus p̄dicat. ¶ Ideo cōsequēter porphi. determiat de indiuiduo p̄mo notificans indiuiduū quo ad p̄dicationem sic. ¶ Indiuiduū est qd̄ p̄dicatur de vno solo particulari. vt sortes. et hoc albū. et hoc veniēs et sofronia filius est. Scd̄o notificat indiuiduū quo ad denoīationē et distinctionez dicens q̄ indiuidua dicunt̄ qm̄ ex ꝓprietatib⁹ ꝯsistit vnūquodq̄ eorum quaꝝ collectio in alio nūq̄ eadez erit vt ꝓprietates socratis nūq̄ in alio erunt. Ille vero q̄ sunt hoībus coībus et que sunt ꝑticularibus hoībus in eisdez que sunt hoīes erūt eedē puta in particularib⁹ hoībus. ¶ Consequēter ꝯcludit ordinē eoꝝ que sunt in recta linea p̄dicamētali dicens q̄ indiuiduū ponit̄ sub spē et species sub gn̄e qd̄ ꝓbat: q: oīs pars ponit̄ sb suo toto: spēs aūt est pars supple subiectiua ipsius generis: igit̄ ⁊c. ¶ Unde dicit porphiri⁹ q̄ species est totū et pars: pars respectu generis: et totuz respectu indiuidui. Finaliter epilogat porphirius dicta in presenti capitulo: et in capitulo de genere dicens q̄ sufficienter dictum est de genere et specie. et quid sit generalissimū et q̄d sit sp̄alissimum: et quid intermedia.

Indiuiduuz q̄d sit — *Quid est spēs sm̄ porphi.*

Queritur vtrum acceptiones speciei et diffinitiones eius sint sufficienter a porphirio assignate.

An diffinitiones spēi sint sufficienter a porphirio assignate

¶ Et arguit̄ p̄mo q̄ nō: q: tot modis dr̄ vnum oppositoꝝ quot modis dr̄ et reliquū: sz genus et spēs opponūtur: igit̄ sicut sūt tres acceptiones gn̄is erunt tres acceptiones spēi: ergo insufficiēter sunt assignate. ¶ Scd̄o sic. vnius rei nō sunt plures diffinitiōes: sz species est vna igit̄ ipsius spēi nō sunt plures diffinitiones. ¶ Tertio sic ꝓbando q̄ tertia diffinitio speciei nō sit bona: q: nō ꝯuenit omni ꝯtento sub diffinito: nec soli diffinito igit̄ ⁊c. prima pars pz: q: solū phenix sunt spēs: et tn̄ nō p̄dicat̄ de pluribus differentib⁹ numero. scd̄a pars patet: q: cōuenit generi aīal enī p̄dicat̄ de pluribus differentibus nūero. ¶ Quarto sic. gen⁹ et spēs sunt correlatiua. ergo vnū debz poni in diffinitione alteri⁹ vt pz in textu. sz cum dr̄ species est qd̄ p̄dicatur de plurib⁹ differentib⁹ nūero nō ponit̄ gen⁹. igit̄. ¶ Quinto sic: si ista diffinitio esset bona vel diffiniret̄ spēs ꝓ denoīato vel ꝓ per se significato: non pro denoīato vt notum est: neq̄ ꝓ per se significato q: de specie capta scd̄e intētionaliter p̄dicat̄ vl̄e denomiatiue. naz ista est denoīatiua species est spēs dū modo species capiat̄ in p̄dicato vt modus: et in subiecto vt q̄d: ergo etiam ista erit denominatiua species est vl̄e q: de quocūq̄ predicat̄ inferius denominatiue et superius. Item species non est predicabile sed est subijcibile cum supponatur generi. ergo hic male diffinitur ꝑ predicari. ¶ In oppositum arguitur auctoritate porphirij in textu. In questione erunt tres articuli sicut in precedentibus. Quantum ad primum.

Sciendum est primo q̄ porphiri⁹ nō enumerat omnes acceptiones speciei: sz solum illam cuiulem ad cuius similitudinē sumitur logica: q: sicut species cuiulis que ē pulchritudo vel forma terminat cōfusionē corporis ꝑ debitam mēbrorum ꝯmensurationez et coloris ꝓportionem: ita species logice termiat confusionem generis: saltem si vtrūq̄ pro denomiato accipiat̄. ¶ Et aduerte q̄ ipsius speciei tres sunt diffinitiones quarum p̄ma sic intelligitur. Species est que ponitur sub assignato genere. id est que directe formaliter et imediate ponit̄ sub determiato genere. dr̄ directe ꝓpter differentias que ponūtur lateraliter. dicitur formaliter ꝓpter partes totius in modo: cuiusmodi sunt homo albus hō niger que ponūtur formaliter sub genere. dr̄ immediate ꝓpt̄ indiuidua que solum mediate ponūtur sub genere. dicit̄ sub determiato genere: q: vna spēs nō pōt poni nisi sub vno genere ꝓrimo nisi saltem equoce caperetur. cuiusmodi est corpus qd̄ equiuoce ponitur sub q̄titate et sub sub̄a. ¶ Scd̄a diffinitio sic intelligitur. spēs est de qua gen⁹ in eo quod quid sit p̄dicatur. i. de qua genus p̄dicatione signata et essentiali in q̄d predicat̄. ¶ Et aduerte q̄ iste due p̄me diffinitiones dant tam de specie sp̄alissima q̄ de spē subalterna: et dantur de spē inq̄tum species est subijcibile vel inferius respectu generis. nam p̄ma datur de spē in ratione inferioritatis. scd̄a in rōne subijcibilis et magis iste due dn̄t dici descriptiōes q̄ diffinitiones. ¶ Tertia vero sic intelligit̄: spēs est vl̄e qd̄ p̄dicatur solū de pluribus differētib⁹ numero in eo qd̄ quid cui⁹ ꝑticule satis sunt clare per ꝑticulas diffinitiōis generis: naz ibi ly pluribus capit̄ positiue: et ly nūero supponit determinate ꝓ indiuiduis captis ꝓ denominato. ¶ Sed aduerte q̄ illa ꝑticula soluz seu ille terminus solum pōt determiare ly p̄dicatur vl̄ ly numero. si ly p̄dicatur tunc sic exponitur. spēs est quod p̄dicatur et nō subijcitur: q: regula est in summulis q̄ qn̄ dictio exclusiua additur verbo tunc excludit omne aliō verbum: et tunc illa diffinitio esset mala. sed quando determinat ly numero sic exponitur. spēs est que p̄dicatur de pluribus differentib⁹ nūero: et nō de plurib⁹ differentib⁹ nō numero saltem in quid. ¶ Et aduerte q̄ ista diffinitio datur de specie vt est vl̄e et est quiditatiua suo mō saltez data ꝑ additamentum sicut diffinitio generis.

Speciei tres acceptiōes — *Intellectus scd̄e diffinitionis* — *Intellectus tertie acceptionis*

Sciendum est secundo q̄ circa textū incidit vna difficultas. q̄re ē q̄ gen⁹ diffinit̄ ꝑ spēm: et spēs ꝑ gen⁹. ¶ Pro solutiōe supponit̄ q̄ spēs et gen⁹ capta ꝓ ꝑ se significato correlatiue se habent adinuicem id est vnum refertur ad aliud et econtra. Nam genus dicitur alicuius speciei genus. Et species alicuius generis species. et dicit̄ capta pro per se significato. q: si caperetur ꝓ denominato nō se haberēt correlatiue vt homo nō dr̄ correlatiue ad animal.

Quare gen⁹ diffinitur ꝑ spēm et ecōuerso

¶ Secundo supponitur q relatiuum refertur ad suū correlatiuū. sz non terminatur ad ipsuz sed ad suū fundamētū vt spēs referť ad gen⁹: sz non termiāť ad genus: sz ad fundamentū gňia puta ad animal vł ad aliquid aliud huiusmōi. ¶ Tertio supponitur q vnū relatiuū nō debz diffiniri per suū correlatiuū: sed p fundametū sui correlatiui vel p terminū supponētem p eo vt spēs nō dz diffiniri p gen⁹ captū formaliter sed p terminū supponentē p suo fundamento Similiter genus dz diffiniri p fundamentū speciei ⁊ nō p spēm captam scđe intētionalr ideo genus positū in diffinitiōe spēi capiť pro denoīatoꝝ spēs in diffinitione generis capiť etiā pro denoīato. ¶ Et si q̄s dicat. porphiri⁹ dixit in textu oppositū. qꝛ dixit q necesse est vtroruꝫ rōnibus vtrisqꝫ vti. Dicit q porphirius non vult habere q vnū relatiuū diffiniať per suum correlatiuū sed p fundamentuz sui correlatiui: qꝛ correlatiuū ~~est~~ nō notius suo relatiuo. Etiā esset circulatio in diffinitionib⁹ relatiuoꝝ ⁊ idē esset notius seipso. Et si q̄s dicat pater diffiniť per filium ⁊ ecōtra. vt pater est habēs filiū: ⁊ filius est habēs patrē. ⁊ tamē illa se habent sicut relatiuū ⁊ correlatiuū. Dico q ille diffinitiones nō sunt bone nisi termini correlatiuoꝝ supponant pro suis denoīatis. ¶ Sed oportet dicere. pater est aīal quod genuit aliud animal sibi simile in spē cū eo existens filius est aīal genitum ab alio aīali eiusdē spēi cū ipo existens.

An sint decē genera gňalissima: ⁊ an suba sit genus gňalissimum.

Sciendum est tertio q pro coordinationis declaratiōe p̄dicamēti substantie ꝓponuntur aliq̄ difficultates. Prima vtrū ista sit vera decē sunt genera gňalissima ⁊ etiā ista substātia est gen⁹ gňalissimū. Pro solutione supponitur q gň suplatiu⁹ poniť sine genitiuo: tunc talis ꝓpō dz exponi p duas cathegoricas quarū vna est affirmatiua ⁊ alia negatiua. vt ista decē sunt gňalissima sic exponiť: decem sunt gňa et nulla sunt gňaliora. Etiā ista substātia est gňalissimū sic exponiť. suba est gňalis ⁊ nihil aliud est generalius. ideo de rigore tales ꝓpōnes non debent distingui vt cōiter distinguuntur penes hoc qđ est suplatiuū teneri affirmatiue vł negatiue. immo dicūt aliqui q tales ꝓpōnes nō dñt exponi qꝛ suplatiu⁹ in illis nō teneť suplatiue sed solū positiue: qꝛ sicut cōparatiu⁹ teneť positiue quando poniť sine ablatiuo vel genitiuo cōstructo ab ipō. ita suplatiu⁹ teneť positiue qñ ponitur sine gtō. Et si q̄s arguat ꝓbādo q ille ꝓpōnes sūt false. s. decē sūt gňalissima: ⁊ substātia est genus gňalissimū: qꝛ iste sunt false. s. nulla sunt generaliora decē p̄dicamentis: ⁊ nihil ē generalius substātia que sunt scđe exponētes cū ista sit vera ens est generali⁹ decē p̄dicamentis: ergo ⁊c. ¶ Dico q ens nō est gňalius lz sit bene cōius: sz nō seqtur est cōius: ergo est gňalius. Nam ad hoc q aliq̄d sit gňalius opz q sit genus. nam cōparatiuus supponit positiuū vt in pluribus: sed ens nō est genus: igř. ¶ Scđa difficultas: vtruz ista sit vera lapis est aīal. ⁊ videtur q sic: qꝛ lapis est sensibilis. ergo est aīal: pz ɔñā qꝛ de quocūqꝫ p̄dicať dr̄ia vel passio de illo p̄dicatur spēs vel sūbm: sed sensibile ē dr̄ia aīalis vł ꝓpria passio: igř.

Lapis an sit animal

Respōdeť q sensibile capitur dupłr. vno mō vt idē est q aptū natū sentire ⁊ sic est passio aīalis supplēs tamē dr̄iaz ipsius aīalis nobis innomiatam. ⁊ sic lapis non est sensibilis. alio mō idē est sicut aptū natū sentiri: ⁊ sic lapis est bene sensibilis: sed tūc nō est passio adeq̄ta neqꝫ dr̄ia aīalis.

Sensibile duplex acceptio

¶ Tertia difficultas vtrum sint alique dr̄e priuatiue seu negatiue. Et videť q sic. qꝛ inaīatū: incorporeum irrationale: sunt dr̄e. ⁊ tamē sunt negatiue. igitur ⁊c. ¶ Respondetur q talia complexa significant quedam positiua ⁊ dr̄ias positiuas quib⁹ nō sunt noīa imposita: ideo tenēt locū nominū positiuoꝝ. ¶ Et aduerte q dr̄e diuidentes aliqđ gen⁹ sunt semp extra quiditatem ⁊ eēntiaz gňis qđ diuidūt ideo lateralit poninť. Ex quo sequitur q licet iste sint necessarie animal est rationale. rōnale est animal. tñ nulla illaꝝ est p se neqꝫ quiditatiua.

An sint aliq̄ differentie ꝓuatiue

¶ Quarta difficultas vtrꝫ aīal sit gen⁹ ad aīal rōnale. et aīal rōnale gen⁹ hoīs. Rñdetur q nō: immo aīal rōale neqꝫ est genus neqꝫ spēs cū nō importet ɔceptū p se vnuz sed porphiri⁹ ponebat ostendendo errorē antiquoꝝ paganoꝝ.

An aīal sit genus ad aīal rationale

¶ Quinta difficultas vtrū bos et asin⁹ differāt spē: et videť q nō: qꝛ hñt eādē differentiā. s. irrōnale. igiť ⁊c. Rñdetur q irrationale nō est dr̄ia adequata bouis neqꝫ asini. Nā impossibile est duas spēs hr̄e eandē dr̄iam adequatā. ¶ Et si quis petat que sunt ꝗ differentie bouis ⁊ asini. Rñdetur q tales sunt nob innoīate q̄s circūloquimur p passiones ipoꝝ. Sed si quis petat cui⁹ ergo erit dr̄ia adequata irratiōale. Rñdeť q bruti. Jta videlicz q aīal diuidiť p rationale ⁊ irrationale. rōale cōstituit hominē irrationale cōstituit brutū: qđ est gen⁹ immediatū ad oīa alia irrōnalia aīalia. Uel potest dici q irrōnale nō est vna differētia et forte melius: sz supplet nob tot differētias quot sunt animalia irrationalia quib⁹ nō sunt noīa imposita. Et q brutuz ꝓprie nō est gen⁹: qꝛ gen⁹ de p̄dicamēto substātie nihil cognotat: sz brutū cognotat igiť.

An differentia specialis sit inter bouem ⁊ asinum.

Acceptio animalis.

¶ Ex quo sequiť vnū correlarium in philosophia q aīa sensitiua bouis ⁊ aīa sensitiua asini ⁊ sic de alijs distinguunť spē cū illa differāt spē.

Correlaria de eisdem.

¶ Sexta difficultas vtrū in specie spālissima sit qn escēdū descendēdo sic q ipsa non possit diuidi. Rñdeť q spēs spālissima dicitur athoma. i. īdiuisibilis: supple p differētias formales. i. cōstitutiuas specieꝝ. tñ ipa est bene diuisibilis p differētias indiuiduales que cōstituūt indiuidua ⁊ per quas indiuidua intrīsece ad inuicem distinguuntur.

Sciendum est quarto q pro declaratione diffinitiōis indiuidui suppōniť q indiuiduum accipitur dupłr. vno modo secunde intentionaliter scz pro secūda intentione attributa alicui cui predicatione exercita repugnat p̄dicari de pluribus vniuoce et diuisim mediāte

Indiuidui acceptiones.

copula non ampliata. cuiusmodi est sortes. Et sic de indiuiduo capto scd'e intētionalr ponūt aliq̄ ꝓpōnes. ¶ Prima ista est ꝯcedēda indiuiduū est spēs: sicut ista hō est spēs: qꝛ indiuiduū scd'e intētionaliter captū hꝫ sub se hoc indiuiduum ⁊ hoc indiuiduū de q̄bus in q̄d ṗdicatur ¶ Scd'a: ista est ꝯcedēda indiuiduū est vl'e. Et si q̄s dicat. ḡ erunt plura vl'ia q̄ quinqꝫ. negat̄ ꝯn̄a: ⁊ ratio est qꝛ indiuiduū nō est vl'e ṗdicatō ne quiditatiua: sꝫ solū denoīatiā sicut ista: hō ē vl'e. ¶ Et si quis arguat ꝯtra ṗmā ꝓpositionē si indiuiduū sit spēs indiuiduū ṗdicabit̄ d' pluribus differētibus nūero: qꝛ de quocūqꝫ ṗdicat̄ diffinitū ṗdicat̄ ⁊ diffinitio: sꝫ spēs ṗdicatur de indiuiduo. ergo ⁊ ei⁹ diffinitio. Respōdet̄ q̄ sicut ista est denoīatiua: indiuiduū est spēs: ita ista: indiuiduū ṗdicat̄ de plurib⁹ differētibus nūero. Nam sicut diffinitū dr̄ de aliquo ita ⁊ diffinitio: sꝫ ista est q̄ditatiua: saltē data ꝑ additamentum. ¶ Indiuiduū est quod ṗdicat̄ de vno solo. ⁊ ꝑ ly quod intelligit̄ ens rōnis. Alio mō accipit̄ ṗme intētionalr seu ꝓ denoīato quod cōiter ponitur esse triplex. s. vagū ex suppōne ⁊ determīatū. ¶ Indiuiduū vagū est quod singulariter importat cū circūlocutione multarū circūstantiarū quas impossibile est in alio reperiri: ⁊ tali ꝓprie nō est nomē impositū. Unde si a imponeret̄ ad significandū sortē cognotando suas circūstantias sortes diceret̄ indiuiduum vagū: s'm q̄ ꝑ a represētaret̄. ¶ Sed indiuiduū ex suppōne est quod importat̄ ꝑ terminū q̄ natus est supponere ꝓ vno solo. vt sophronici filius sol deus. Et aduerte q̄ tale indiuiduū ex suppōne nō est indiuiduū. ideo nō seq̄tur: est indiuiduū ex suppōne: ergo est indiuiduū. imo committit̄ fallacia s'm q̄d ad simplr̄. ¶ Sed indiuiduū determīatū est quod importat̄ ꝑ terminū q̄ ex vi sue impositiōis nō est natus supponere ꝓ plurib⁹ vniuoce ⁊ diuisim mediāte copl'a nō ampliata. vt sortes ⁊ plato ⁊ sic de alijs.

Indiuiduū scd'm do modo captū est triplex

Indiuiduū vagū q̄d sit

Indiuiduum ex suppōne q̄d sit

Indiuiduum determinatū q̄d sit

Quantum ad secundum articulū dubitat̄ ṗmo vtrum ens sit aliq̄d cōe vniuocū decem ṗdicamētis. ⁊ videt̄ q̄ nō: ṗmo ꝑ porphirium allegantē aristotelem dicentē q̄ ens dr̄ eq̄uoce. Nam si q̄s oīa entia vocet eq̄uoce in q̄d nūcupabit. etiā ipsemet hic videt̄ dicere in textu Item dicit aristo. q̄rto metha. q̄ ens dr̄ de entibus: sicut sanum de sanis. sꝫ sanum dr̄ de sanis eq̄uoce. scꝫ de sano in aīali: in cibo: in vrina ⁊ in dieta. Etiam dicit ibi q̄ accidētia sunt entia sicut logici dicūt nō ens esse ens: ⁊ nō scibile esse scibile. ¶ Rationibus ꝓbat̄ qꝛ si ens esset vniuocum ad decem ṗdicamēta determīaret̄ ⁊ cōtraheretur ad ipa decē ṗdicamēta. vl' ergo per nihil vel ꝑ aliq̄d vel aliqua. nō ꝑ nihil vt notū est. nec per aliqua. qꝛ vl' illa aliq̄ essent essentia vel non. nō est dicendū scd'm neqꝫ primū: qꝛ tūc sequeret̄ q̄ quodlibet ṗdicamētū esset bis ens qꝛ bis includeret ens. qꝛ includeret ens quod dicatur de ipis vniuoce: ⁊ illud per quod cōtrahitur q̄d est etiā ens. Itē nihil est vniuocū ad

Ens an sit cōe decē ṗdicamentis

illa q̄ continētur sub extremis ꝯtradictorijs: sꝫ suba ⁊ accn̄s sunt hmōi igitur ⁊c. minor pꝫ. naꝫ suba est ens per se: accn̄s nō est ens per se. Itē illa q̄ sunt ṗmo diuersa in nullo vniuoco cōueniunt: sꝫ decem ṗdicamēta sunt hmōi igit̄ ⁊c. ¶ In oppositum est scotus in ṗmo sententiarum: distinctione tertia. Pro cui⁹ opinione ponūtur aliqua dicta. primū ens dr̄ vniuocum ad decem ṗdicamenta ⁊ ad deū ⁊ creaturā importans ꝯceptū cōem ipis alium a ꝯceptibus ipsorum: ⁊ hoc sic ꝓbat̄. oīs intellect⁹ cert⁹ de vno et dubius de duobus in q̄bus ille ꝯceptus q̄ditatiue includitur hꝫ ꝯceptū de quo est cert⁹ aliū a ꝯceptibus de quibus est dubius: sꝫ intellect⁹ est certus de aliquo q̄ sit ens: dubitando vtrū sit substantia vel accn̄s. igit̄ habebit ꝯceptum de quo est certus. scꝫ de ente alium a ꝯceptib⁹ sube ⁊ accn̄tis de quibus est dubi⁹: ergo ꝯcept⁹ entis erit alius a cōceptu substantie ⁊ accn̄tis: q̄d nō eēt si eēt eq̄uocū. qꝛ eq̄uocū nō importat vnū aliquē ꝯceptū alium a suis equiuocatis: sꝫ est tot ꝯceptus quot sunt eq̄uocata. ¶ Itē cōiter ꝯceditur q̄ ens ⁊ nō ens ꝯtradicūt: ḡ ens ē vniuocum. qꝛ in eq̄uocis non est contradictio. ¶ Item ista ꝯn̄a cōiter ꝯceditur hō est substātia: ergo homo est ens. quod tamē nō eēt si ens esset equiuocum sꝫ magis esset fallacia equiuocationis. ¶ Et aduerte q̄ oīs terminus vniuocus ad aliqua semper importat aliq̄d cōe ipis. Ideo si velim⁹ videre vtrū aliq̄d sit vniuocū ad aliqua: videndū est si illi' importet aliq̄d cōmune illis: ⁊ si sic tūc est vniuocū illis. si nō: est eq̄uocum modo ens importat ꝯceptū cōem deo ⁊ creature ⁊ decem ṗdicamētis: nō cōitate reali sꝫ rōnis: vt videbit̄ in metaphisica vbi amplī⁹ tractabitur hec meteria. Ideo ꝓ nūc restat soluere auctoritates ⁊ rōnes ān̄te oppositū. ¶ Ad primam ipius porph. dicitur ṗmo q̄ male allegat aristo. qꝛ nō inuenitur vbi aristo. dixerit illā ꝓpositione: immo logicaliter posset retorqueri illa auctoritas ꝯtra eū. nam bn̄ seq̄tur oīa ētia eq̄uocātur in ente: ḡ ens est vniuocū. naꝫ terminus distribut⁹ ꝑ signū vl'e videtur īportare cōceptu cōem ad illa ꝓ quib⁹ distribuit. sed entia ibi distribuūtur ꝓ oībus entibus: ḡ videtur q̄ importent cōceptum ipis cōem. et ad ipm porphi. potest ipm quis negare: cū talia dicat contra aristotelē ⁊ vbi oppositū ipius aristotelis dicit negandus est: cū nō sit tante auctoritatis sicut aristoteles. Et ad auctoritatē aristo. de q̄rto metha. conceditur q̄ est aliquo mō simile. ē enī simile in hoc: qꝛ sicut oīa sana habent ordinem ad sanitatem aīalis. sic accn̄tia habent ordinem ad subam tanq̄ ad primū ens. Sed in hoc est dissimile. qꝛ sanum dr̄ de sanis equiuoce. puta d' sano in aīali. cibo vrina ⁊ dieta. ⁊ ens dicitur de entibus vniuoce. ¶ Et aduerte etiā q̄ quando dicitur accn̄tia nō sunt entia nisi qꝛ entis debet sic intelligi. nisi qꝛ sunt dispositiones substantie. ⁊ nō vult negare quin sint vera entia: sꝫ vult dicere q̄ se habent ad substantiā sicut dispositiones sube. Aduerte vltra q̄ logi

Scoti opīo de ente

ci dicant ens nõ esse ens: nõ quidẽ ens simplr sed fm q̃d. qd̃ nõ est aliud q̃ nõ ens. ideo cõcedunt nõ ens esse nõ ens. qd̃ videt̃ ꝯcedere aristoteles cõtra noĩales q̃ dicunt ꝙ oĩs ꝓpõ affirmatiua est falsa: cui⁹ subiectũ ꝓ nullo existẽte supponit. Dicũt etiã logici nõ scibile esse scibile fm quid: qd̃ nõ est scibile. sicut sunt ꝯtingẽtia siue ꝓpões cõtingentes. ¶ Ad rões. ¶ Ad primã dr̃ ꝙ ens ꝯtrahitur in decẽ p̃dicamẽta ꝑ modos intrĩsecos ⁊ nõ ꝑ drĩas. ⁊ tales nõ includunt formaliter ⁊ q̃ditatiue ens. qꝛ ens nõ p̃dicatur in q̃d de passionib⁹: differẽtijs neqꝫ de talibus modis intrĩsecis. ⁊ tñ nõ sequit̃ ꝙ illi modi sint nihil: immo sunt realiter ens: lꝫ formaliter nõ sint ens neqꝫ nõ ens. ¶ Ad scdam dr̃ ꝙ illa que immediate ⁊ totaliter ꝯtinẽtur sub extremis cõtradictionis sic ꝙ p̃cise sint extrema ꝯtradictionis nõ habẽt aliquẽ ꝯceptũ vniuocũ ipis. mõ substãtia ⁊ accñs non sunt huiusmodi ¶ Ad tertiã dr̃ qꝫ decẽ p̃dicamẽta possunt dici diuersa in realitate: qꝛ nõ ꝯueniunt in aliq̃ realitate potentiali ꝯtrahibili ad ipa: licꝫ tamẽ cõueniant in conceptu obiectiuali entis.

An plres hoĩes ꝑticipatiõe spẽi sunt vn⁹ hõ

Dubitatur secundo vtrũ ista propositio debeat ꝯcedi: participatõne speciei plures hoĩes sunt vn⁹ hõ. ⁊ videt̃ ꝙ nõ. qꝛ bene sequitur participatiõe spẽi plures hoĩes sũt vn⁹ hõ: ergo plures hoĩes sunt vn⁹ hõ. pꝫ ꝯña a pte in modo ad suuꝫ totũ. Et vltra bene sequit̃ plures hoĩes sunt vnus hõ: ergo vnus hõ est plres homĩes per ꝯuersionem simplicẽ: sꝫ ista est falsa: vnus hõ est plures hoĩes. qꝛ eius ꝯtradictoria est vera scꝫ nullus hõ est plures homines. ¶ Et si quis dicat. in prima ꝯña cõmittitur fallacia fm q̃d ad simplr̃. qꝛ ly ꝑticipatiõe speciei diminuit ly vnus hõ. Contra. nullus terminus diminuit aliũ terminũ nisi ponat̃ in eadeꝫ parte cum eo: sꝫ ly ꝑticipatione spẽi ⁊ ly vn⁹ homo nõ ponũtur in eadẽ pte igit̃ ⁊c. ¶ Pro solutiõe supponitur ꝙ ly vn⁹ põt capi duplr̃. vnõ modo cathegorematice: alio mõ sincathegorematice. cathegorematice adhuc duplr̃. vno modo vt est principiũ numeri p̃dicamẽtalis: queadmoduꝫ dr̃ ꝙ numerus binarius cõponit̃ ex duab⁹ vnitatibus. Alio modo vt est passio entꝭ: ⁊ fm hoc cõiter dr̃ ꝙ quelibet res hꝫ suam ꝓpriã vnitatem q̃ intrĩsece ⁊ formaliter dr̃ vna. Vñ cõiter fm aristotelem ponũtur quattuor modi vnius scꝫ vnũ nũero. vnũ spẽ. vnũ gñe. ⁊ vnũ ꝓportione seu in analogia. de quib⁹ alias videbit̃. Sed ly vnus captũ sincathegorematice valet tñ sicut q̃dam ⁊ facit ꝓpõnem ꝑticularem. vt ista est ꝑticularis vnus hõ currit: si ly vn⁹ capiat̃ sincathegorematice. cui⁹ ꝯtradictoria est ista: null⁹ homo currit. Et aduerte ꝙ si in ista ꝓpõne: ꝑticipatione speciei plures hoĩes sunt vn⁹ homo: capiat̃ ly vnus ꝓ vno nũero illa esset simplicit̃ falsa. qꝛ nullus est homo q̃ sit plures hoĩes ꝑticipatione speciei. sꝫ si capiatur ꝓ vna spẽ tunc est vera: ⁊ est sensus. plures hoĩes sunt vn⁹ hõ ꝑticipatione spẽi. i. in ꝑticipãdo spẽm. vel plures hoĩes ꝯueniũt in ꝯceptu hoĩs q̃ ꝗtuꝫ de se est indetermiatus: ⁊ ideꝫ ad oĩs hoĩes. Et ad rationem factã dr̃ ꝙ cõmittitur fallacia fm q̃d ad simpliciter. Et ad improbatiõnẽ dr̃ ꝙ ly ꝑticipatõne speciei se tenet mentaliter a parte de ly vnus homo in mentali propositione: licet vocaliter sibi immediate nõ addatur.

Vn⁹ duplex acceptio

Vnius q̃ttuor sũt modi

Indiuiduũ: an sit indiuiduũ vnũ numero

Indiuiduũ diffinitio fm scotum

Dubitatur tertio vtrum illud quod est indiuiduum: sit indiuiduũ ⁊ vnũ nũero ꝑ aliqđ positiuũ ⁊ intrinsecũ sibi qđ nõ est aliud q̃rere nisi ꝑ quid repugnat sorti diuidi in plres partes subiectiuas: ⁊ ꝑ q̃d sit vnũ nũero. Rñdetur breuiter fm mentẽ scoti ꝙ indiuiduuꝫ seu illud qđ est vnũ numero dr̃ vnũ nũero ꝑ aliqđ positiuũ sibi intrinsecũ ⁊ sibi realiter identificatum: formaliter tñ distinctũ. ⁊ illud vocat̃ differentia indiuidualis ꝑ quã distinguit̃ a quolibꝫ qđ non est ipm. ita ꝙ si quis petat ꝑ quid sorti repugnat diuidi in plres ptes sbiectiuas: seu ꝑ q̃d est indiuiduũ ⁊ vnũ nũero. Rñdetur ꝑ suaꝫ drĩam indiuidualẽ: ⁊ per illã distinguit̃ a platone: ⁊ per illã ꝯstituit̃ in eẽ indiuidui. sic ꝙ omĩa indiuidua eiusdẽ spẽi distinguũt̃ ab inuicẽ per suas drĩas indiuiduales. Et hoc põt videri per auctoritatẽ aristotelis dicẽtis: ꝙ oĩs drĩa differentiũ reducit̃ ad aliq̃ que sunt p̃mo diuersa: sꝫ sortes ⁊ plato sunt drĩa: ergo reducũtur ad aliq̃ que sunt p̃mo diuersa. i. in nullo q̃ditatiue conueniẽtia: sꝫ illa nõ sunt nisi drĩe indiuiduales: ergo sortes ⁊ plato drñt illis differẽtijs indiuidualibus. ex quo sequit̃ ꝙ tales drĩe sunt ponẽde. Item sortes differt a platone ⁊ cũ eo ꝯuenit ergo opꝫ põnere aliquid ꝑ qđ ꝯueniunt ⁊ aliq̃d per qđ differũt. aliter idẽ esset p̃ncipiũ ꝯuenientie ⁊ drĩe respectu eiusdem. qđ est falsuꝫ. sꝫ illđ per qđ differũt nõ põt esse nisi drĩa indiuidualis. qꝛ per naturam. s. ꝑ humanitatẽ nõ differũt sed magis ꝯueniũt. nam hũanitas ꝗtuꝫ est de se est indifferens ad oĩs drĩas indiuiduales: ergo ⁊c. ¶ Ex quo sequit̃ falsitas noĩaliũ dicẽtium ꝙ sortes ⁊ plato seipis conueniũt ⁊ seipis differũt nisi velint intelligere ꝙ seipis differũt id est per aliq̃d extrinsecũ ipis: ⁊ sic bñ ꝯcedere muscũ ipis. ¶ Et si q̃s q̃rat: vtrũ talis differẽtia indiuidualis per quã repugnat sorti diuidi in plres ptes sbiectias: ⁊ ꝑ quã ẽ vnũ nũero: ⁊ ꝑ quã ẽt natura est hec ⁊ vna nũero sit materia vl̃ forma vel totum cõpositũ. Rñdetur ꝙ non est materia nec forma: sꝫ realiter distincta ab ipis est tñ eadem realiter sorti: distincta tñ formalit̃ vnde sortes metaphisice cõponit̃ ex duab⁹ realitatibus. vna potentiali que est hũanitas. alia actuali que est drĩa indiuidualis. ⁊ sic illa drĩa indiuidualis põt vocari quedam realitas.

Noĩalis opio falsa ꝓbat̃ de cõuenientia et drĩa sor. et pla.

¶ Et si quis dicat. si sortes sic ꝯponeretur metaphisice ex duabus realitatib⁹: seq̃retur ꝙ posset diffiniri per illas duas realitates. Rñdetur ꝙ ex talibus duab⁹ realitatibus poterit constitui quedã notificatio seu ratio notificans indiuiduum. sꝫ illa nõ vocabitur diffinitio ꝓꝑe cuꝫ drĩa indiuidualis nõ sit quiditas: cum non sit

cõicabil'. ¶ Ex isto seq̃tur q̄ de singl'ari capto vt est quoddã cõpositum ex realitate ꝛ realitate est bñ scia: nõ tamen alia a scia sui sup̾ioris et de ipso bñ põt fieri demonstratio. ꝛ hoc ꝑ diffinitionem superioris ꝛ nõ ꝑ ꝓpriã diffinitionez: q2 de ipo nõ est aliq̃ diffinitio quiditatiua alia a superiori. neq3 est aliqua passio ꝑmo demonstrabilis de ipo. ideo nõ est alia scia a scia superioris. ¶ Et si q̃s dicat. sortes est vna res: ergo nõ h3 plures realitates. Rñdeř negãdo ɔ̃ñam q2 cum vnitate rei stat bñ multitudo realitatũ. ¶ Et si quis arguat. nõ est tanta distinctio inter sortẽ ꝛ platonẽ: quãta inter suas dr̃ias indiuiduales: q̃ nõ distinguunř ꝑ illas dr̃as: q2 alias esset maior distinctio inter distinguẽtia q̄ inter distincta. añs p3. q2 sortes ꝛ plato conueniũt in ɔceptu q̃ditatiuo entis: ꝛ tñ differentie eoꝝ nõ ɔueniunt in aliquo ɔceptu q̃ dicatur q̃ditatiue de ipis. ¶ Rñdetur q̄ aliq̃ equaliter distingui

Aliquorũ eq̃ distinctõ dupl'r intelligatur

põt intelligi dupl'r. vnomõ q2 eq̃liter sunt incõpossibilia in aliquo. ꝛ sic est tãta distinctio inter sortem ꝛ platonẽ: quãta inter suas dr̃ias. alio modo q̄tum ad hoc q̃d est nõ ɔuenire in aliquo ɔceptu quiditatiuo. ꝛ sic nõ est tanta distinctio inter sortem ꝛ platonẽ: quãta inter suas dr̃ias. ¶ Et si quis arguat. sortes est vnũ nũero ꝑ suã materiam: ꝑ nõ ꝑ suã dr̃iam indiuidualez. añs ꝓbař per aristotelẽ. 5. metaphisice dicentẽ: vnũ nũero sunt quoꝝ materia est vna. Rñdeř q̄ ma

Acceptões materie

teria accipitur dupl'r. vnomõ ꝓ altera pte compositi cuiusmodi est corpus vel materia prima ex qua cũ forma ɔstituiř vnum tertiũ. ꝛ ista vocatur materia ptis. alio mõ accipitur ꝓ realitate ɔtrahente seu determinãte entitatẽ cõicabilem ad esse incõicabile: ꝛ ista vocař materia totius. Tunc dico q̄ auctoritas aristotelis intelligitur ꝺ materia totius: q̃ nõ est nisi dr̃ia indiuidualis: ꝛ nõ de materia ptis: ꝛ similiter dicẽdũ est de añte. Et per hoc soluũtur oĩs auctoritates q̃ videtur dicere materiã esse principium indiuiduationis. Si etiam sunt alique auctoritates que videantur dicere q̄ aliqua accidẽtia sicut quãtitas: locus ꝛc. sunt principiũ indiuiduationis: debẽt intelligi de principio extrinseco ꝛ non intrinseco. quod nõ est aliud q̄ dr̃ia indiuidualis. Et hec de scd̃o articulo.

Quantum ad tertium articulum sit ɔclusio rñsalis. acceptiões ꝛ diffinitiões speciei sunt a porphirio sufficiẽter assignate: vt p3 ex

Diffinitio speciei sufficienter a porphirio assignatur

ꝑmo articulo. ¶ Ad rõnes ante oppositũ questionis. ¶ Ad primã dr̃ q̄ genus ꝛ spẽs nõ opponũtur s̄m oẽs suas acceptiões: s3 solum s̄m tertiam ꝛ scd̃am. ¶ Ad scd̃am dr̃ q̄ l3 viu' rei vnico modo accepte nõ possint esse plures diffinitiões pure quiditatiue: tñ pñt esse diuerse diffinitiones date ꝑ additamentũ q̃si descriptiue et hoc s̄m diuersas habitudies illi' rei. ¶ Ad tertium negař añs. ꝛ ad ꝓbationẽ ꝑmam dr̃ q̄ l3 sol ꝛ phenix: ꝛ similia nõ possint predicari de pluribus: hoc tñ nõ repugnat ipis: s3 soluz prouenit ex eo q̄ eoꝝ nõ sunt plura supposita. Ad scd̃am ꝓbationem dr̃ q̄ genus bene ꝑdicař de pluribus differentibus numero s3 nõ tñ q̄admodum spẽs. ideo ꝓprie in diffinitione speciei intelligitur tñ vel solũ. ¶ Ad quartã dicit q̄ tertia diffinitio speciei datur de specie in ordie ad indiuidua ꝛ nõ in ordine ad genus. ideo nõ oportet q̄ in eius diffinitione ponatur genus. ¶ Ad quintaz dr̃ q̄ illa diffinitio datur de specie capta ꝓ per se significato: l3 tamen istõ nomen ɔcretum spẽs possit supponere pro denominato respectu hui' quod est esse q̄admoduz dictum est in ꝑcedenti questione. Ad aliam dr̃ q̄ l3 species ꝑ respectum quẽ habet ad genus sit subiicibile est tamẽ predicabile per respectũ quem h3 ad indiuidua: modo species hic diffinitur ꝑ respectum ad indiuidua ꝛ ad genus.

Differentia vero cõiter proprie et magis proprie dicitur. Cõiter aũt alterũ ab altero differre dicitur q̄ alteritate quadã differt quocunq3 mõ vel a seipo vel ab alio. differt eñi sortes a platone alteritate quadã ꝛ ipe a se vel puero vel iam viro vel faciẽte aliquid vel quiescente.

Differentie diffinitio

Istud est tertium capitulum in quo porphirius determinat de tertio predicabili. s. de differentia. ꝛ diuiditur in duas partes. In prima determinat de ipa differẽtia diuisiue dicẽs q̄ tres sunt diuisiones principales dr̃ie: ꝛ due minus principales seu subdiuisiones. Prima diuisio est hec. differentiaꝝ alia cõis. alia ꝓpria. alia magis ꝓpria. Differẽtia cõis est q̃ alterũ differt ab altero alteritate quadam. ꝛ diuersitate acc̃ntali: quocũq3 modo vl' a se vel ab alio. vt sortes differt a platone alteritate quadã. vel ipe sortes senex differt a se puero. ꝛ ipe aliquid faciẽs differt a seipo quiescente. ¶ Differentia ꝓpa est qua alterũ differt ab altero inseparabili. acc̃nte. vt sortes simus differt ab aquilo. Et ponit tria exempla de accidẽte inseparabili. vt nasi curuitas. cecitas oculorum. ꝛ cicatrix cũ ex vulnere occaluerit: id est indurata fuerit. Et dicitur tale accidens differentia propria: eo q̄ inest per causam naturalez. vl' q2 nõ ẽ facilit' mobile. ¶ Dr̃a magis ꝓpa ẽ q̃ alteꝝ differt ab alio dr̃a specifica: vt hõ differt ab equo rõalitate. ¶ Deiñ ifert vnũ correlarium in quo ɔpat mẽbra dicte diuisiõis s̄m ɔuenientiã ꝛ dr̃az dicẽs q̄ vl'r oĩs dr̃a facit alteratũ. i. facit differre essentialiter vel accidentaliter: seu facit rem aliter se habere: etiam cuicũq3 aduenerit: sed illa que est communis ꝛ ꝓpria faciũt alteratum id est differre accidentaliter solum. sed differentie magis ꝓprie faciunt aliud id ẽ differre essentialiter. ꝛ vocantur specifice: quia constituũt speciem. ¶ Deinde infert scd̃am diuisionem differentie: dicens q̄ differentiarum alie faciunt aliud: id est differre essentialiter. ꝛ alie alteratum. id est differre accidentaliter. et ponit duas differentias inter membra huius

Capl'i diuisio

Dr̃ie diuisio. Differẽtia cõmunis q̃d sit

Dr̃ia propria q̃d sit

Dr̃ia magis ꝓpria

Correlarium de dr̃ia

Differentie scd̃a diuisio

diuisionis. Prima. q2 differētie facientes alteratum dicunt̄ differentie simplr̄. i. sine addito. sed facientes aliud dicunt̄ specifice. vt rōale adueniēs aīali facit aliud. i. spēm animalis. illa vero differētia q̄ est mouere solū alteratū facit. i. differe accidētaliter a quiescente. Secūda differentia. q2 fm differētias faciētes aliud: fiunt diuisiones generū in spēs et assignatiōes diffinitionū specierū q̄ cōstituunt̄ ex genere ⁊ dr̄ia. s3 fm eas q̄ solū faciunt alteratū nō fiunt p̄dicta: sed solū alteratio vel accidentalis permutatio cum tales sint accidentia. ¶ Deinde ponit tertiam diuisionē dicens. differentiarū alie sūt separabiles: vt mouere. quiescere. sanū esse. ⁊ egrū esse. alie sunt inseparabiles: vt aquilū vel cimū esse rationale ⁊ irratiōale. ¶ Deinde ponit subdiuisionem vnius menbri dicens. differentiarū inseparabiliū quedā sunt per se. vt ratōale per se inest hōi: ⁊ mortale ⁊ susceptibile discipline. alie vero per accidēs: vt aquilū ⁊ cimū esse. et ponit duas differentias inter hu⁹ mēbra. Prima. differentie per se accipiunt̄ in rōne. i. in diffinitiōe et faciunt aliud. i. diuersitatē essentialē. sed differentie per accidēs nec ponunt̄ in diffinitione quidditiua nec faciūt aliud: sed alteratū soluz. ¶ Secūda differentia. quia differentie p̄ se nō suscipiūt magis et minus: sed bene differētie p̄ accidēs. primā partē p̄bat sic. cuius esse nō suscipit magis neq3 minus neq3 principia essendi sed esse specificū nō suscipit magis neq3 minus igitur nec genus nec differentia. que sunt principia eius. minor patet. quia esse vniuscuiusq3 vnum et idē est. neq3 intensionē et remissionez suscipiēs. Secunda pars patet. quia aquilū eē vel coloratū esse aliquo mō intenditur ⁊ remittitur. ¶ Deinde ponit subdiuisionē differentie per se dicēs. differentiarū per se q̄dā sunt diuisiue generū. alie sunt ↄstitutiue specierū. nā differentiarū que sunt p̄ se. quedā sunt fm quas diuidimus gn̄a. alie sunt fm quas ea q̄ diuisa sūt specificant̄. quod declarat p̄ exempla. vt cū iste differentie aīatum: inaīatum. sensibile. insensibile: ratiōale. irrationale: mortale: ⁊ immortale sint differentie p̄ se ea que est animati ⁊ sensibilis est cōstitutiua substantie aīalis. Est eñ animal substantia animata sensibilis. illa vero que est mortalis et immortalis: rationalis: ⁊ irrationalis: diuisiua est animalis. Et generaliter ille differentie q̄ sunt diuisiue generū sunt cōstitutiue specierum. vt animal diuidit̄ p̄ rationale ⁊ irrationale: mortale. et immortale. et illa que ē rationalis: ⁊ mortalis est constitutiua hōis. illa que est rationalis ⁊ immortalis dei. Ex quo cōcludit porphirius q̄ eedē differentie sunt cōstitutiue ⁊ diuisiue respectu diuersoꝝ. ideo p̄sens diuisio nō datur p̄ mēbra realiter distincta. Deinde ponit duas vtilitates differētie p̄ se dicēs q̄ maxime opus est his differētiis p̄ se ad diuisiones generū ⁊ diffinitiones specierū: s3 nō his que sunt fm accidēs. In secūda parte principali determinat porphirius de differētia magis p̄pria diffinitiue ponēs quinq3 diffinitiones eius.

Differentie tertia diuisio

Differentie subdiuisio p̄ se

Animalis diffinitio

Differentie magis p̄prie acceptiōes

Prima differentia est qua abūdat spēs a genere. vt homo abundat ab animali per rationale et mortale. homo eñ includit in sua quiditate ratiōale quod nō includit animal. ideo dicit q̄ animal nihil horum est s3 neq3 rationale: neq3 irrationale. licet eñ om̄e animal sit ratiōale vl̄ irratiōale: tñ fm se. i. quiditatiue neq3 est rationale neq3 irrationale. ¶ Deīde remouet dubiū quod consurgit ex predicta diffinitiōe. s3 vnde habet spēs differentiā per quā abundat a genere. non eñ habz a se. q2 differētia cōstituit spēz nihil aūt cōstituit seip̄m neq3 a nihilo. quia ex nihilo nō constituitur aliqua entitas positiua. neq3 a genere. q2 tunc gen⁹ pri⁹ haberet eam. ⁊ sic spēs nō abundaret a genere per differentiā quia qua ratione haberz vnā ⁊ aliam. ⁊ sic h̄ret opposita. Soluit porphirius dicēs q̄ genus hz omnes differētias potestate. actu vero nullā hz spēs aūt habz eam actu. ⁊ habz a genere quam in p̄tāte cōtinet. ¶ Deinde ponit aliam diffinitionē differentie que est hec. differētia est quod p̄dicatur de pluribus differētibus spē in eo qd̄ quale. p̄bat exēplo vt ratiōale et mortale q̄ sūt differētie p̄dicantur de hōie in quale ⁊ nō in qd̄ quod probat dupliciť. primo a signo. Illud p̄dicatur in quale qd̄ cōueniēter respōdetur ad interrogationē factā p̄ quale: s3 differētia ē huius modi. q2 sicut nobis interrogatis quid ē homo respōdemus animal: ita nobis interrogatis q̄lis ē homo. r̄ndemus rōalis vl̄ mortalis. ¶ Secundo probat a simili. quia statua cōponitur ex ere tanq̄ ex materia: ⁊ figura tāq̄ ex forma. sic homo cōponit̄ ex gn̄e tanq̄ ex materia: ⁊ differētia tanq̄ ex forma. s3 figura p̄dicat̄ de statua in quale. ḡ differētia p̄dicat̄ in quale. ¶ Insup ponit tertiā diffinitionē differētie dicēs. differētia ē quod aptū natū ē diuidere ea q̄ sub eodē gn̄e sunt. vt rationale ⁊ irrationale diuidunt. i. distiguūt hominē ⁊ equū. qui sūt sub eodē gn̄e puta sub animali. ¶ Deinde ponit quartā diffinitionē differētie. dicēs q̄ dr̄ia ē qua differunt a se inuicē singula id ē singl̄e spēs eiusdē gn̄is quod probat. quia spēs nō dr̄nt fm genus imo in gn̄e cōueniūt. Nam sumus animalia mortalia nos ⁊ irrationalia: s3 rationale nobis additū separat nos ab illis. Simulit̄ nos ⁊ dij sumus rationales. s3 mortale additū nobis distiguit nos ab illis. ¶ Deinde corrigit quartaz diffinitionē dicēs q̄ p̄ipatetici interius speculantes dicunt nō qd̄libet eoꝝ q̄ diuidunt ea q̄ sub gn̄e sunt eē differētiam. s3 hoc quod ↄducit. i. constituit ad eē: ⁊ eius quod ē eē rei pars ē. ⁊ illa ē quīta diffinitio differētie quā sic probat. quia aptum natum ad nauigandum diuidit hominez ab alijs animalibus. dicamus eñ q̄ animaliū Alia sūt apta nata ad nauiganduz. alia vero nō. ⁊ tamē aptum natū ad nauigandū nō est differētia hominis sed proprium eius. nec est talis differentia quales sunt ille que specifice vocant̄. ¶ Ex quo infert q̄ specifice differentie erūt quecūq3 alteram faciunt speciem: ⁊ quecūq3 in eo quod quale predicātur. Ex quo infert finaliter q̄ ista

Spēs vn̄ hz differentiam qua abūdat a genere.

Diffinitio alia differentie.

Quid in quale p̄dicatur.

Diffinitio tertia differentie

Diffinitio quarta differentie

Quarte diffinitionis differentie correctio

Diffinitio quinta differentie

Que sint differentie specifice.

que dicta sunt de differentijs: sufficiunt.

An diuisiones et diffinitiones differentie bene assignent in textu.

Queritur vtrum diuisiones differētie et quinque diffinitiões differētie magis proprie sint in textu bene assignate. Arguitur primo cōtra primā partē omnis diuisio debet dari p oppo- sita. sz prima diuisio nō datur p opposita. igitur minor ptz qr vnū membrū sequit ad aliud. sequitur enī bene. illa differūt ꝓprie: g differūt cōiter ¶ Secūdo sic. mēbra scōe diuisionis coincidūt quia oīs differentia faciēs aliud etiā facit alteratum. etiā disgregatiuū et cōgregatiuū visus faciūt proprie alteratum et tñ cū hoc faciūt aliud Nam albedo et nigredo per has dr̃ias essentialiter differūt. Itē nigrū est differētia separabilis respectu parietis. et inseparabilis respectu corui ¶ Tertio ar̃ cōtra diffinitiones prīo sic. differētia nō est diffinibilis. igitur. añs ptz. qr sola species diffinitur. sz differētia nō est species. igitur ¶ Quarto arguit sic cōtra primā diffinitionē. illud quod abūdat alio est in plus illo: sed spēs nō est in plus q̄ genus imo ecōtra. g male dicit q differētia est qua spēs abūdat a gñe. ¶ Quinto ar̃ sic. secūda diffinitio nō cōuenit soli diffinito: nec omni ꝯtento sub diffinito. igit prima ps antecedētis pz. qr cōuenit passionibus generū etiā cōuenit colorato. cū oīa illa p̄dicent de pluribus differentibꝰ spē in eo qđ quale. scōa pars patz. qr non conuenit differētie cōstitutiue spēi specialissime sicut est rationale. Nā ratiōale nō predicatur de pluribꝰ dr̃itibus spē. ¶ In oppositum est porphirius in textu. In questiōe erūt tres articuli sicut in alijs.

Intellectus pme diuisiōis differentie.

Quantum ad primū articulū sciendū est primo q prima diuisio dr̃ie qua dr̃ia diuiditur in coēm: ꝓpriam. et magis ꝓpriā: nō ē diuisio gñis in spēs: sed est diuisio vocis in significatiões. seu equiuoci in equiuocata. sm tamē illā equiuocationē sm quā vox ꝓprie vnū significat: et transsumptiue significat aliud. Nā dr̃ia priꝰ dr̄ ō dr̃ia magis propria et p quandā similitudinē et transsumptionē dr̄ de differētia cōi et propria. sz tñ quo ad vulgares prius dicatur de differētia cōi. Nam primo dicūt aliqua differre sm differentiā cōem. deinde sm differentiā propriā. et post sm differētiā magis ꝓpriā. et debent accipi membra huiꝰ diuisionis cū precisione. qr ipsa sine p̄cisione sumpte nō sunt opposita. sed vnū sequitur ad alterū. ¶ Aduerte q dr̃ia nō

Dr̃ia qre dr̄ cōis.

dicitur cōis p p̄dicationē q sit cōis alijs differētijs. quia tunc nō essz membrū oppositū. sz dicitur cōis qr est in vsu cōiter loquentiū. Et aduerte q differētia nō dicitur ꝓpria quia insit illi qđ

Quare ppria.

facit differre sm aliquē modū propriū. sz dicitur propria quia facit differre ꝓprie. vl qr est in vsu proprie loquētiū. i. philosophoꝝ. Et differētia

Quare magis ppria

dicitur magis ꝓpria eo q facit magis differre ꝓprie: vl qr ē in vsu magis ꝓprie loquentiū. s. sapiētium qui cognoscūt differentias magis ꝓprias reꝝ. Sed est pm̄ dubiū quō pōt saluari exēplū

Sortem senē differre a seipso puero quō intelligit.

porphirij q dicit q sortes senex differt a seipso puero. cū nihil differat a seipso. ¶ Pro solutiōe aduerte q talis ꝓpositio potest capi dupliciter. vno mō ꝓprie: et sic est falsa. et sic exponit. sortes senex est: et sortes puer est. et sortes senex non est ipse sortes puer. Alio mō accipit improprie: et debet sic exponi: sortes aliqualr̃ se habet qñ est puer: et nō habet se taliter qñ est senex. sicut se habz qñ est puer. et sic est vera. et in illo sensu capit porphirius. nec valet ista ꝯña sortes senex differt a seipo puero. g sortes differt a seipso: sz est fallacia sm quid ad simpliciter.

Suppositiões declarātes p̄dictas differentie diffinitiones

Sciendū est secūdo q pro declaratione aliarū diuisionū differētie ponunt alique suppositiōes. ¶ Prima differētia que diuidit in istis diuisionibus nō est tertiū p̄dicabile. cuz mēbra taliū diuisionū faciūt diuersa p̄dicabilia nam dr̃ia cōis facit p̄dicabile accidētis: et etiam differētia ꝓpria. sola aūt differentia magis propria est que facit tertium p̄dicabile. ¶ Suppo-

Alterūz dupl'r accipitur.

nitur scōo q alteratū capitur dupl'r. vno mō ꝓprie. et sic tm̄ valet sicut faciēs differre accidentaliter. et sic capitur in scōa diuisione. alio mō capit gñaliter vt tm̄ valz sicut faciēs rem aliter se habere. et sic accipit cum dicit q oīs dr̃ia alteratum facit. i. facit rem aliter se habere siue essentialr̃ siue accñtaliter. ¶ Supponit tertio q ali-

Aliqđ inseparabile dr̄ dupliciter.

quid dicit inseparabile dupl'r. vno mō simpliciter qđ nullo mō ab alio pōt separari. neq per potētiam diuinā neq naturalē. et illo mō accidentia respectiua dicunt esse inseparabilia. et sic nō capitur qñ dr̄ q dr̃ia propria facit differre accñte inseparabili. Scōo mō aliqđ dicit inseparabile sz qđ quod p potētiā naturalē vel qr faciliter nō pōt separari per naturā. et isto mō capitur cū dr̄ q differētia ꝓpria facit differre accidente inseparabili: id est qđ per potētiā naturalē neq faciliter pōt separari. Sed diceret aliquis: quō capitur inseparabile in tertia diuisione vbi dr̄. q differentiarū quedam sunt separabiles et quedā inseparabiles: dico q capitur inseparabile cōiter siue dicat inseparabi-

Inseparabile logicalr̃ captū qđ sit.

le simpl'r siue sm quid. Aduerte tñ q inseparabile potest capi logicalr̃. et tūc dico q illud est inseperabile qđ nō pōt negari de subiecto remanente subiecto p eodē supponēte. et sic credo q nullū accñs est inseparabile. ¶ Supponit quarto

Per se dupl'r accipit.

q per se accipit dupl'r. vno mō cōiter vt se extēdit ad omnes modos p se. et sic nō capitur p se in quarta diuisione dr̃ie. alio modo capit ꝓprie vt importat p̄seitatē primi modi. et sic capit in illa diuisione ly p se. ¶ Et si q̄s dicat porphiriꝰ exēplificat de dr̃ia p se p istā dr̃iam susceptibile discipline. q̄ est ꝓpria passio hoīs: et nō differētia magis ꝓpria. ¶ Rñdet q ibi accipit susceptibile discipline. vt tenet locū alicuiꝰ dr̃ie p se.

Differentie tres sūt actꝰ.

Sciendum est tertio q pro declaratione diffinitionū differētie. Supponit primo q tres sunt actus differētie. i. tria cōueniūt differētie. s. diuidere genus: cōstituere spēm: et facere differre spēm quā ꝯstituit a quolibet alio. vt rationale diuidit aīal. cōstituit hominē. et facit ipsum differre a quolibet alio. et ab isto vltimo actu qui ē facere differre: dr̃ia sumit nomē suū.

Intellectus prime diffinitionis drie.

¶ Supponitur secūdo ꝙ prima diffinitio drie in qua dicit̄ ꝙ dr̄ia est qua abundat spēs a gn̄e est sic itelligēda. differētia est qua spēs plura q̄ditatiue ⁊ essentialiter cōtinet ꝙ̄ gen⁹ vt homo per rōnale plura essential'r cōtinet ꝙ̄ aīal. quia quicquid cōtinet quiditatiue aīal. etiā cōtinet hō: ⁊ cū hoc ꝯtinet rōale. ¶ Ex quo seq̄t ꝙ abūdare. vt ad ꝓpositū sufficit: nō est aliud ꝙ̄ plura alio essentiali'r ⁊ quiditatiue includere.

Abundare qd sit.

Intellectus scd'e diffinitionis drie.

¶ Supponitur tertio ꝙ secūda diffinitio est sic intelligenda. differētia supple gn̄ica est vl'e qd aptum natum est p̄dicari de pluribus differētibus spē in eo qd quale supple essentiale. vt sensibile predicatur de hoīe: boue: ⁊ leone: in eo qd q̄le essentiale. ¶ Et dicit̄ notanter gn̄ica. q: dr̄ia specifica nō predicatur de plurib⁹ differētib⁹ spē s; solum de vna. vt rōnale solū p̄dicatur de hoīe. Et dicitur notāter in quale essentiale. ad differētiā proprij etiā accidētiū que p̄dicant̄ in quale accidentale.

Intellectus tertie diffinitionis.

¶ Supponit̄ q̄rto ꝙ tertia diffinitio differētie in qua dr̄ differētia est qd aptū natū est diuidere ea que sub eodē gn̄e sunt. debet sic intelligi. dr̄ia est qd aptū natū est diuidere .i. distinguere ⁊ facere differre ea q̄ sub genere sunt: cuiusmodi sunt spēs vt rationale diuiditur: id est distinguit hominē ab equo: boue: et leone.

Sciendū est quarto ꝙ circa tertiū

Intellectus q̄rte diffinitionis drie.

incidūt alique parue difficultates. Prima quō intelligit̄ quarta diffinitio differentie in q̄ dicit̄ differētia est qua differūt a se inuicem singula id est singule spēs. Pro solutione supponitur ꝙ ly singula pōt capi dupl'r. vno mō distributiue: et sic nō capitur hic. q: tūc ipa esset falsa. q: nulla est differētia qua differunt a se inuicē singula id est oēs spēs. nā p rationale nō differūt bos: ⁊ asinus. neq; bos ⁊ equus. s; tn̄ bene p rationale differat homo ab oī alia specie: tn̄ alie spēs non differunt a seinuicē neq; ab hoīe per rationale. Alio mō capitur particulariter ⁊ loco signi particularis: et ita capit̄ in textu. ita ꝙ est sensus differētia est qua differūt a se inuicē singula .i. aliq̄ species.

Singula in diffinitiōe capitur dupl'r

Intellectus q̄nte diffinitionis drie.

Et aduerte ꝙ quinta diffinitio que nō est nisi specificatiua tertie vl' quarte deb; sic intelligi. dr̄ia est qd cōducit ad esse rei .i. cōstituit spēm: ⁊ est pars ipsius speciei. nā spēs methaphisice loquēdo cōstituit̄ ex realitate gn̄is: ⁊ ex realitate dr̄ie. ¶ Secūda difficultas: quō intelligitur. ꝙ rōnale ⁊ irrōnale diuidūt genus: cum aliqd gen⁹ sit qd nō habet partes. Respōdetur ꝙ gen⁹ diuidi pōt intelligi dupl'r. vno mō diuisiōe reali que est in duas ptes reales. sicut lignū diuiditur in duas partes. et sic nō est intelligendū ꝙ genus diuidatur. alio mō aliquid dicitur diuisibile diuisione logicali. Et sic dico ꝙ genus bene diuidit̄ p rationale ⁊ irratiōale diuisione logicali. Unde genus diuidi diuisione logicali nō est aliud ꝙ̄ genus manifestari a posteriori. quo ad eius cōitatem p ea q̄ importāt vnā partē eorū que importantur per genus. vt aīal diuiditur p rationale ⁊ irrationale .i. animal manifestatur quo ad ei⁹ cōitatem: et significatiōe3 saltem materialē per rationale ⁊ irratiōale. Et sic quādo dr̄ ꝙ rationale ⁊ irrationale diuidunt animal sic itelligit̄ .i. important partē eo⁊ que importat animal de significato materiali. vl' sic rationale ⁊ irrōnale diuidūt aīal .i. manifestant a posteriori cōmunitatē et significatiōnē aīalis

Gen⁹ diuidi dupl'r intelligitur.

Quid est genus diuidi diuisiōe logicali.

Quō intelligit rōale ⁊ irratiōale diuidere animal.

¶ Tertia difficultas quō intelligit̄ ꝙ differentia aduenieñs generi cōstituit spē3. Respōdetur ꝙ dr̄ia3 ꝯstituere spē3 pōt intelligi dupl'r. vno modo ꝙ ꝓducat speciē. ⁊ sic nō est intelligendū. Alio mō ꝙ methaphisical'r ꝯponat spē3. ita ꝙ spēs cōponat̄ cōpositiōe methaphisica ex realitate potētiali gn̄is et actuali differētie. ⁊ sic intelligitur. etiā potest dici ꝙ differētia aduenieñs generi cōstituit spēm .i. diffinitione3 speciei. Et hec de primo articulo. Quantum ad secundū.

Dr̄ia speciem ꝯstituere dupl'r intelligitur.

Dubitatur primo vtrū secunda dif

finitio differētie sit cōuertibilis cum differentia vt est vnū de quinq; p̄dicabilibus. ¶ Pro cui⁹ solutiōe supponit̄ primo ꝙ duplex est differētia scz gn̄ica ⁊ specifica. Unde gn̄ica dr̄ia est q̄ cōstituit gen⁹ ⁊ est cōuertibilis cū genere. sicut sensibile respectu animalis dr̄ dr̄ia gn̄ica. Sed dr̄ia specifica est que ꝯstituit spēm spālissimā. ⁊ ē cōuertibilis cū ipsa. vt rationale est dr̄ia specifica que cōstituit hoīem et est cōuertibilis cū homie ¶ Supponit̄ scdo ꝙ iste due dr̄ie nō faciūt duo predicabilia sicut gen⁹ ⁊ spēs q: ipsis conuenit vna special' ratio p̄dicandi .s. in quale essentiale nam tā gn̄ica ꝙ̄ specifica p̄dicātur in quale eēntiale. ⁊ sic ille dr̄ie nō faciūt nisi vnum p̄dicabile differētie. ¶ Et si quis dicat. sicut se habet p̄dicari in quid de pl'ibus differētib⁹ spē. respectu predicari in quid d' plurib⁹ differētibus nūero. ita se hab3 p̄dicari in quale de pl'ibus differētibus spē. respectu predicari in quale de plurib⁹ differētibus nūero. sed p̄dicari in quid de pluribus differētibus spē cōstituit p̄dicabile aliud ab illo qd est predicari in quid de pl'ibus differētibus nūero. ḡ predicari in quale de pluribus differētib⁹ spē cōstituet vnū p̄dicabile distinctum ab illo quod est p̄dicari in quale de plurib⁹ differētibus nūero: ⁊ sic differētia gn̄ica ⁊ specifica faciēt duo distincta p̄dicabilia. sicut gen⁹ ⁊ species. ¶ Respōdetur ꝙ gen⁹ ⁊ species nō tantū differūt p hoc qd est p̄dicari de pl'ibus differentibus spē et de pl'ibus differentib⁹ nūero. sed p hoc quod est p̄dicari in quid. vn̄ predicari in q̄d ꝯuenit ipsis equiuoce. q: genus p̄dicat ptem essentie: species vero totū. s; quale essentiale non cōuenit sic equiuoce dr̄ie gn̄ice ⁊ differentie specifice. q: vtraq; p̄dicat ptē formalē. iō nō ē sīle. Et si quis dicat. q̄ est ḡ diffinitio dr̄ie vt est vnū de quinq; p̄dicabilibus. dico ꝙ est ista. dr̄ia ē qd aptū natu3 est p̄dicari de pluribus in q̄le essentiale: et talis conuenit tam differentie generice ꝙ̄ specifice. sicut diffinitio vl'is in qua dicit̄. vl'e est qd aptū natum est predicari de plurib⁹: ꝯuenit cuilibet vl'i. ¶ Ex quo sequitur respōsio ad dubiū .s. ꝙ diffinitio differētie data a porphirio non est cōuertibilis cū differētia vt est tertiū pre

Dr̄ia duplex est.

Gn̄ica dr̄ia q̄d ē

Specifica differentia qd est.

Que est diffinitio differentie ⁊ est vnū predicabile

dicabile: imo solum diffinit differētiam gūicaz ¶ Et si quis dicat. ista est falsa. rōnale est differentia. ꝗ dr̄ia nō est ꝑdicabile. aīs patz qꝛ dr̄ia. est nomē abstractū qđ de nullo pōt denominatiue predicari. Rn̄detur ꝙ dr̄ia pōt capi dupliciꝉ vno mō vt est nomē prime intētiōis: ꝛ sic est abstractum de differēs: sed sic nō capitur hic. alio mō capitur vt est nomē secūde intētionis: ꝛ sic ē cōcretū sicut alia nomina quinqꝫ vl̄ium vt gen⁹ spēs. ¶ Et si quis dicat conerectum debet habe re aliqđ abstractū: sed dr̄ia nō habet: igitur ꝛc. Respōdeo ꝙ abstracta quinqꝫ vl̄ium supplenꝉ per aliqua cōplexa vt abstractū de gn̄e supplenꝉ per istud cōplexū intentio generꝭ: ꝛ de spē intētio spēi: de differētia intētio dr̄ie. ¶ Sed restat vna parua difficultas. vtrū mortale sit dr̄ia hominis. vt videꝉ dicere porphirius. Respōdeꝉ ꝙ non est dr̄ia hoīs neqꝫ alicui⁹ alteri⁹. vnde mortale nō dicit nisi aptitudinem ad dissolutionem et corruptionem. ideo non videtur esse nisi aptitudo quedam. Itē mortale non conuertitur cū homine: igitur non potest esse differētia homis

Itez dr̄ia duplex accepcio dr̄ie

Vtrum mortale sit differētia hominis.

Dubitatur secundo vtrum quelibz quiditas cuiuslibz spēi ꝑdicamētalis sit cōposita ex duabus realitatibus puta ex realitate gener⁹ ꝛ differētie. Et videꝉ ꝙ nō. qꝛ nullū simplex pōt esse ꝯpositū ex plibus saltē ex natura rei distinctis: sed multe sunt spēs simplices sicut sūt species angeloꝝ igitur. Itē sequereꝉ ꝙ q̄ditas specie: id est illud qđ denoīatur spēs: esset ꝯpositū plib⁹ cōpōnib⁹. et etiā ꝙ esset plra ꝯposita pꝫ ꝯn̄s. quia species plura gn̄a includit: ꝛ etiaz plures differētias. vt homo includit plura genera et etiā plures differentias. etiā hō est aīal. et aīal est quid cōpositū ex realitate sui sup̄ioris ꝛc. Itē si spēs esset cōposita ex realitate gn̄is et dr̄ie: sequereꝉ ꝙ genus nō posset predicari d̄ spē. qꝛ esset pars spēi. modo ps nunꝙ ꝑdicatur de toto. ¶ Pro solutiōe dubij ponunꝉ aliq̄ ꝓpositiones. Prima quelibz spēs predicamētal' cōtenta sub gn̄e est cōposita ex realitate potētiali gn̄is et realitate actuali dr̄ie: siue talis spēs sit suba materialis siue īmaterial': siue suba: siue acadēs. sic videlicꝫ ꝙ genus ꝛ differētia nō importāt eundē ꝯceptū obiectualē supple nec formalē. nā intellectus habens certitudinē de aliquo: ꝛ dubitans de oībus terminātibus illud. hꝫ aliū ꝯceptū de illo de quo est cert⁹ a ꝯceptib⁹ de quibus est dubi⁹: sed intellect⁹ est cert⁹ d̄ aliquo quod est animal: dubitādo vtꝝ sit rōale vl' irrationale: igiꝉ habebit ꝯceptū aliū de genere a cōceptu dr̄ie. ¶ Ex quo sequiꝉ ꝙ cū spēs includat illa erit cōposita ex ipsis. vn̄ hō cōponiꝉ ex rōnalitate ꝛ aīalitate. ꝛ est idez realiter ipsis distinctū tn̄ formalr̄ et nō sola rōne. ¶ Secunda ꝓpositio: spēs intelligibil' spēi formādo duos cōceptus. s. gn̄is: ꝛ differētie. nō tn̄ causat duos act⁹ in intellectu. sꝫ causat duas noticias habētes duo obiecta ꝓpria distīcta. ꝛ hoc ita distīcta sicut si illa obiecta essent due res extra. quia vl' illis duabus noticijs quas habet intellectus de genere ꝛ differētia correspōdet aliquid in re vl' nō. si sic habeo propositū. si nō. ꝗ erit aliq̄d precise fictum. qđ est falsum. ¶ Ex quo sequiꝉ ꝙ q̄libet essentia vna spē q̄ntūcunqꝫ sit simplex vt albedo. nata est facere duas noticias q̄b⁹ in re ex natura rei correspōdēt duo obiecta. s. obiectum generis et differentie. ideo quelibz talis componitur ex talibus duobus obiectis. ꝛ sic talis eēntia nata est facere tres conceptus. vnū sibi adequatum et alios duos sibi inadequatos et tota causa huius est. quia talis essentia est talis eēntia. Dicit etiam aristoteles ꝙ oportet diffinitionem esse orationem longam. quod nō esset si genus et differentia importarent eundē conceptū. Et aduerte ꝙ sicut species potest vnica intellectiōe cōcipi. ita ꝛ genus. qꝛ sicut minus cōe vnica intellectione nūero cōcipitur: ita ꝛ magis cōmune. Aduerte tn̄ ꝙ genus pōt dupl'r concipi. vno mō primo ꝛ ꝑ se vt est adequās intellectionem. alio mō ꝑ se. sꝫ nō p̄io q̄n cōcipiꝉ in inferioribus. in qui b⁹ ipm includitur. primo mō genus est vn⁹ cōcept⁹ nūero seu obiectū: sicut sua intellectio. sꝫ secūdo mō illi cōceptus sunt multū diuersi: sicut inferiora generis. omnes tamē includunt vnū cōceptū nūero. nō qui sint vnus numero vt ibi cōcipitur. sꝫ tot nūero quot sunt in quibus includitur. quia nō est alia intellectio circa includēs: ꝛ inclusum. sꝫ dicunꝉ habere vnū cōceptū numero. qꝛ talis nat⁹ est esse vn⁹ nūero q̄n primo cōcipiꝉ ꝛ indifferēs ad oēs alios cōceptus. ¶ Ad rōnes. Ad primaz diciꝉ ꝙ nō est inconueniēs simplex esse cōpositū: compositiōe realitatum. s. realitate gn̄is: ꝛ differētie: vl' realitate sup̄ioris ꝛ realitate ꝯtrahēte illā realitatē superioris. ¶ Simil'r ad scd̄am diciꝉ ꝙ non est incōueniēs aliquid esse aliq̄ formaliter distīcta quorū quodlibet est cōpositum ex realitate potētiali ꝛ actuali seu determiante. ¶ Ad aliā diciꝉ ꝙ pars in abstracto non predicaꝉ de toto. tn̄ bn̄ in concreto. vt animal potest predicari de homine. licꝫ animal nō significet nisi partē hominis qꝛ nō ratiōe sui significati ꝓcise ꝑdicatur de homine. sꝫ ꝓpter modū significādi cū sit ꝯcretum. vn̄ lꝫ cōcretū ꝛ abstractū idē significēt de significato formali tn̄ cōcretū pōt ꝑdicari de aliquo d̄ quo nō ꝑdicatur abstractū. ꝛ hoc est quia cōcretum propter suū modum ꝑdicandi semꝑ dat intelligere totuz in quo est illa pars. vel in quo significatū formale includiꝉ. vt caput ꝛ capitatū idē significāt. tamē capitatū ꝓpter modū ꝑdicādi dat intelligere totū et supponit pro toto. q̄d enim est capitatum nisi habens caput: et oculatum nisi habens oculum: et animal nisi habēs sensuz: ꝛ rationale nisi habens aīam rōnalem.

An quelibet q̄ditas speciei ꝑdicamētalis cōponaꝉ ex duab⁹ realitatibus.

Propōes de dubio ꝑdicto.

Gen⁹ dupl'r ꝯcipi potest.

Dubitatur tertio vtrum differētia sit species. Pro cuius solutione supponitur primo ꝙ differentia potest capi dupliciter. vno mō secunde intentionaliter. ꝛ sic dico ꝙ differentia est species vniuersalis. tamen in ordine ad fundamentū cui attribuiꝉ est accidēs ratōis potēs facere ꝑdicabile accidentis. Alio mō capiꝉ pro

An dr̄ia sit spēs. Dr̄ia dupl'r capiꝉ

denomiato: puta ꝑ realitate diuidēte genus et ꝯstituente spēm: ꝛ faciēte differre spēm a quolibet alio: cuiusmodi est rōnale. ꝛ de tali dubium ē an sit spēs. Pro quo supponiẜ scd̄o ꝙ duplex est spēs. s. subijcibilis ꝛ p̄dicabilis. subijcibilis que poniẜ directe sub aliquo determinato gn̄e. cuiusmodi est hō. ꝛ de tali intelligebat dubium p̄cedens: puta ꝙ talis cōponiẜ ex duabꝰ realitatibꝰ. s. ex realitate gn̄is ꝛ dr̄ie. ꝛ isto mō dr̄ia nō pōt esse spēs: cū nō ponaẜ sub determinato gn̄e neqȝ cōponiẜ ex duabꝰ realitatibꝰ: sȝ importat ꝯceptum simplr̄ simplicē. sȝ p̄dicabilis est q̄ de pluribꝰ nūero differētibus in qd p̄dicatur: siue ponatur sub determiāto gn̄e siue nō. et isto mō materia ꝛ forma dicūtur spēs. nam materia p̄dicatur de hac materia ꝛ de hac: sicut aīa predicaẜ de hac aīa ꝛ de illa: ꝛ tn̄ non ponūtur sub aliquo gn̄e. ꝛ isto mō posset dici ꝙ dr̄ia eēt spēs p̄dicabilis: vt rōnale qḋ p̄dicaẜ de hoc rōnali ꝛ hoc rōnali. ¶ Quantum ad tertiū articulū sit conclusio responsalis ad quesitum. Diuisiones et diffinitiones dr̄e sunt in textu sufficienẜ assignate: vt patet in textu. ¶ Ad rationes sił patet solutio in primo articulo in quo sunt solute ille rationes. ¶ Sequitur tex.

Species duplex ē

Proprij q̄drupler diuisio.

Proprium vero quadrifariā diuidunt. nam ꝛ id quod soli alicui speciei accidit: sed nō omni ꝓprium dicitur: vt homini medicuȝ esse vel geometrē. ꝛ qḋ omni accidit sed nō soli queādmodum homini esse bipedem Et qḋ soli ꝛ omni ꝛ aliquando vt homini in senectute canescere. Quartū vero in quo ꝛ omni ꝛ soli ꝛ semꝑ quēadmodum homini esse risibile.

Quadrupler proprij acceptio.

Istud est quartū capitulum huiꝰ tractatus in quo porphiriꝰ determiat de q̄rto p̄dicabili. s. de ꝓprio qḋ p̄dicatur in quale accn̄tale ꝑ se. Et p̄mo ponit multiplicitatem eius: dicens ꝙ ꝓpriū dr̄ quattuor modis. ¶ Primo dr̄ ꝓpriū qḋ ꝯuenit soli spēi ꝛ nō oī indiuiduo illius spēi vt esse medicū inest hōi et nō omni. ¶ Scd̄o mō dr̄ ꝓpriū qḋ inest oīi indiuiduo alicuiꝰ spēi: sȝ nō soli spēi. vt esse bipedem inest oīi hōi: sȝ nō soli: q2 ꝯuenit auibus: ¶ Tertio mō dr̄ ꝓpriū qḋ inest soli spēi ꝛ oīi indiuiduo supple cōplexionato ꝯtento sub illa spēi: sȝ nō semꝑ. vt canescere respectu hois cui solum ꝯuenit in senectute. ¶ Quarto mō dr̄ ꝓprium qḋ inest omni: soli: ꝛ semꝑ. vt risibile inest omni hoī. ꝛ hinnibile equo. ¶ Deinde remouet dubiū ꝙ cū nō semꝑ hō rideat non videẜ ꝙ sit semꝑ risibilis. Ad hoc rn̄dȝ ꝙ hō nō dr̄ semper risibilis: q2 semꝑ actu rideat. sȝ q2 semꝑ est aptus natus ad ridēdū. Aptitudo eīn ad ridēdum: naturale est homini. ꝛ hinnibile equo.

Homo ē risibilis: quō intelligitur.

Propriū ad ꝓprie dr̄ esse.

¶ Consequēter eliciat modū ꝓprij quod est predicabile ab alijs distinctum: dicens ꝙ sola propria quarto modo sunt ꝓprie propria. q2 illa solum ꝯuertuntur cū illis quorum sunt ꝓpria: vt hinnibile respectu equi. quicquid eīn est hinnibile: est equus ꝛ econtra. ¶ Sequitur tex.

Accidens vero est quod adest et abest preter subiecti corruptionem. Diuiditur autem in duo: in separabile et in inseparabile.

Quid est accn̄s.

Accidentis diuiso.

¶ Istud est quintum capitulū huiꝰ tractatꝰ in quo porphiriꝰ determiat de q̄nto p̄dicabili qḋ est accn̄s: ꝑm sic diffiniēs. Accn̄s est qḋ adest ꝛ abest subō p̄ter subi corruptōnē: vt albū. nigrū Deinde diuidit ipm dicēs ꝙ accn̄s diuiditur in duo. s. in sepable ꝛ in inseꝑabile. nāqȝ dormire ē accn̄s sepabile: sȝ nigrū esse accidit inseꝑabiliẜ coruo ꝛ ethiopi. ¶ Cōsequēter remouet dubiū q2 dicat ꝙ accn̄s adest ꝛ abest: nūc aūt dicit ꝙ nigrū esse accidit coruo ꝛ ethiopi. ideo videẜ sibi ꝯdicere. Soluit dicēs ꝙ coruꝰ pōt intelligi albꝰ et ethiops nitēs candore: p̄ter subi corruptionem. ¶ Cōsequenter ponit duas alias diffinitiones accidētis. ¶ Prima est. accn̄s est qḋ cōtingit eidē inesse ꝛ nō in esse. ¶ Scd̄a. accn̄s est qḋ nec est genꝰ: nec spēs: nec dr̄ia: nec ꝓprium. semꝑ aūt est in subō subsistēs. Finalr̄ recapitulat oīa dicta de q̄nqȝ vlibus dicēs ꝙ determiatis oībus q̄ dicta sunt. s. d̄ gn̄e: spē: dr̄ia: ꝓprio. et accn̄te. Deinde dicendū est de his q̄ sunt cōmunia ad ipsa quinqȝ vniuersalia: puta de communitatibus ipsorum ꝛc.

Accidēs dupliciẜ diffiniẜ.

Queritur vtrum ꝓprium ꝛ accn̄s sint predicabilia ab alijs ꝛ a se inuicem distincta: et a porphirio sufficiēter determiata. ¶ Arguitur primo ꝯtra p̄mam partem. q2 ꝓprium ꝛ accidens nō sunt predicabilia: igiẜ nō sunt p̄dicabilia ab alijs nec a se inuicem distincta. Prima pars antecedentis patet. q2 oē p̄dicabile est cōe. ꝓprium nō est cōe: igitur. Scd̄a pars antecedentis patet. q2 hoc album ꝛ hoc nigrū sunt accidentia: ꝛ tamen nō sunt predicabilia: cū nō possint de pluribus predicari. ¶ Scd̄o sic. omne ꝓprium est accidens: ergo ꝓpriū ꝛ accidens nō distinguunẜ. Antecedens ꝓbatur quadrupliciter. p̄mo q2 omne ꝓprium est in scd̄a specie qualitatis: igitur. Scd̄o. q2 ꝓprium est substantia vel accidens. sed nō est substantia: cum habeat esse in subiecto: igiẜ. Tertio. q2 in diffinitione ꝓprij ponitur accidēs: sȝ cōuenit: igiẜ. Quarto. q2 ꝓprij ꝛ accidētis sunt eadē subijcibilia: igitur. ¶ Tertio sic. diffinitio ꝓprij cōuenit alijs a diffinito: ꝛ nō cōuenit omni contento sub diffinito: igitur nō est sufficiens. Prima ꝑs antecedentis patet. q2 conuenit colori seu colorato respectu corporis. nam oē corpus est coloratum: ꝛ solū corpus est coloratū ꝛ semꝑ: igiẜ ꝛc. Scd̄a pars patet: q2 passiones cōuertibiles cum ente: ꝛ etiam ꝯuertibiles cū substantia sūt ꝓpria. ꝛ tamē nō accidūt soli speciei: sȝ pluribꝰ igiẜ. ¶ Quarto sic. diffinitio accidētis nō ꝯuenit omnini accidenti nec soli: igiẜ non est bona. prima pars patet. q2 nō cōuenit combustioni.

An ꝓprium ꝛ accidēs sint p̄dicabilia. a se ꝛ ab alijs distincta

et morti que sunt accidentia cum nō possint adesse ⁊ abesse preter subiecti corruptionē. secūda pars patet. q: conuenit forme substantiali. cum ipsa possit adesse et abesse p̄ter subi corruptionem. ¶ Quinto sic. per nullā diffinitionē accidentis diffinitur accidēs in rōne p̄dicabilis. nec similr̄ ꝓpriū. igit̄ ille diffinitiōes nō sunt bone. añs patʒ. q: in nulla illarū ponit̄ aliq̄d denotās predicationē. ¶ Itē secūda diffinitio accidētis datur p ↄtradictionē et tertia p negationē: igit̄ nō sunt bone. ¶ In oppositū est porph in textu In questiōe sicut in alijs erūt tres articuli.

Triplex modus ꝓprij assignatur a phō,

Quantum ad primum sciendū est primo q̄ ꝓ declaratiōe modoꝝ ꝓprij supponit̄ primo q̄ phs in primo libro thopicoruʒ tm̄ assignat tres modos ꝓprij. s. ꝓpriū ad aliquid sub quo cōprehēdit duos primos modos. ⁊ ꝓpriū qñ sub quo cōprehendit tertiū modū. ⁊ propriū simpliciter sub quo cōprehendit quartū modū. ¶ Supponit̄ secūdo q̄ esse medicū in p'o mō ꝓprij dicit actum: ⁊ nō aptitudinē. q: esse medicū s'm aptitudinē ↄuenit omī homini. etiā accipitur esse medicū ꝓ habente medicinā p studiū et labores ⁊ nō per infusionē. sed esse bipedem in secundo modo dicit aptitudinē ⁊ nō actū. q: actu habere duos pedes nō cōuenit omī homini: sed bñ apto nato hr̄e duos pedes. ⁊ canescere in tertio mō in senectute dicit actū: ⁊ nō aptitudinē. q: tunc est ꝓpriū q̄rto mō. ¶ Et si quis dicat ergo tūc nō ↄueniret omni homini et soli cuʒ multi sint hoīes qui nō senescūt. Respōdetur q̄ nō cōuenit omī homini simplr̄. i. sub qualibet dr̄ia temporis. sʒ cum determinatione importante certū tempus. s. tempus senectutis vt canescere cōuenit omī homini in senectute seu senescenti ⁊ bene cōplexiōato. ¶ Causatur eñ canicies qñ calor nō pōt ↄsumere humores frigidos ⁊ putrefactos ꝓpter nimiā frigiditatē existentē in illo. Et licʒ alia animalia ab hoīe dicātur grisescere. nō tñ dicuntur canescere. sed proprium quarto mō importat aptitudineʒ. ridere enim est ꝓpriū primo modo homini: cum conueniat soli ⁊ non omni. cum multi sint homīes nō ridentes. oportet ḡ q̄ dicat aptitudinē. ideo dicit porphirius q̄ licet multi homines nō rideāt tamē omīs homo aptus natus est ridere. ¶ Ex omnibus istis sequitur q̄ modi ꝓprij sunt sufficiēter assignati a porphirio. quia complectunt̄ modos ꝓprij: quos ponit Arist̄. in. 1. thopicoꝝ.

Proprij acceptiones,

Sciendum est secundo q̄ propriuʒ potest esse nomen prime intentiōis. ⁊ sic importat aliquam proprietatem rei. quemadmoduʒ dicimus q̄ male loqui est ꝓpriū petro: ⁊ sic non est hic ad propositum. alio modo accipitur vt ē nomen secunde intentionis. et hoc dupliciter. vno modo large ꝓ intentione secunda attributa alicui ꝓprie passioni siue illa passio sit limitata siue transcēdens et sic nō est species vniuersalis. q: spēs vniuersalis nō attribuitur nisi rebus cognitis limitatis. alio mō accipitur ꝓprie et stricte vt importat secundam intentionem attributam passiōi proprie limitate. et sic est spēs vniuersalis: et de isto est hic ad propositum. ita q̄ ꝓprium vt est species vlis attribuitur ꝓprijs passiōibus limitatis. cmōi est risibile: sensibile: flebile. ita q̄ quelibet passio limitata dicitur eē propriū ꝓ denominatō. Et aduerte q̄ sicut ē duplex differentia. scʒ generica: ⁊ specifica. ita duplex est ꝓprium. s. genericum quod conuertitur cum genere. vt sensibile cum animali: ⁊ specificum quod conuertitur cuʒ specie: vt risibile cū homine. Et eodē modo dicenduʒ est de ipsis respectu vlis: sicut dictum est de differētia generica et specifica. ¶ Et si quis querat vtrū diffinitio ꝓprij data a porphirio detur de ꝓprio in ratione p̄dicabilis. Respōdetur q̄ nō: sed magis in ratione ꝓprij vel p̄dicati. vt videbit̄ in thopicis. sed in rōne p̄dicabilis debet sic diffiniri. proprium est qd̄ predicatur in q̄le accidētale per se secundo mō vel intransmutabiliter. q: non pōt vere negari de suis subiicibilib⁹ et conformiter posset diffiniri ꝓprium genericum ⁊ specificum sicut differentia generica ⁊ specifica.

Duplex est ꝓpriū

An diffinitio proprij det̄ i rōe p̄dicabilis.

Proprij diffinitio in rōne p̄dicabilis

Sciendum est tertio q̄ circa predica incidūt aliq̄ difficultates. Prima quomodo risibile sit predicabile ꝓprij cum nō predicetur de pluribus immediate. q: risibile p̄dicatur de sorte et platōe mediante hoīe. ¶ Respōdetur ad hoc duplr̄. primo q̄ nō est de ratione predicabilis q̄ p̄dicetur imediate de pluribus. sʒ q̄ soluʒ predicetur de pluribus siue mediate siue immediate cū nullū tale ponatur in eius diffinitione. Alio mō potest dici q̄ aliquid dicit̄ p̄dicari de aliquib⁹ imediate duplr̄. vno⁰ imediatione modi p̄dicandi sic videlʒ q̄ inter ipm̄ et sua subicibilia nihil mediet qd̄ habeat talē moduʒ predicandi respectu illorū subiicibiliū. ⁊ sic risibile dicit̄ p̄dicari imediate d̄ petro ⁊ guillermo q: nihil est inter ipm̄ ⁊ petrū ⁊ guillermū. quod habeat talem modum p̄dicandi. s. in quale accidentale et intransmutabiliter. Alio mō immediatione cause vel subiecti: et sic nō predicatur immediate. sed talis medietas nō impedit aliquid esse predicabile ꝓprie sumptum. Et si q̄s dicat. proprium debet predicari cōuertibilit̄ de suis subiicibilibus: sed risibile nō p̄dicatur conuertibiliter de petro et iohanne: igit̄ ⁊c. ¶ Respondet̄ q̄ nō oportet ꝓpriū in ratione p̄dicabilis predicari de suis subiicibilibus cōuertibiliter: licet bene in ratione ꝓprij. ¶ Aduerte vlterius q̄ risibile potest capi dupliciter. vno mō vt idem est q̄ potens ridere: ⁊ sic proprie nō est ꝓpria passio hominis. cū cōueniat alijs ab homine. q: ista cōiter ↄcedit̄ populus est risibilis et tn̄ popul⁹ nō est hō. alio mō accipit̄ vt idē est q̄ animal potēs vel aptū natum ridere. ⁊ sic est passio hominis et cōuertitur cuʒ homine: ⁊ hoc siue sit terminus ampliatus siue nō.

Risibile quō dr̄ p̄dicabile ꝓprij.

Risibilis acceptiones,

Sciendū est quarto q̄ pro declaratione diffinitionū accidentis. ¶ Supponitur p̄mo q̄ accidēs aliq̄n est nomē prime intētionis valens tn̄ sicut inherēs. et sic est indeterminato

Acceptō accidentis ē duplex,

genere scz actionis vel passionis quod predicatur denominatiue de nouē pdicamētio puta de quantitate:qualitate. vt ista est mere denoīatiua. quātitas est accidēs. albedo est accidēs. et tales valēt tm̄ sicut albedo est inherēs. alio mō vt est termin⁹ scd̄e intētionis importās secūdam intētionem que attribuitur alicui qd̄ sine implicatione potest separi ꝛ negari de subiecto. et sic est hic ad propositū. ¶ Supponitur scd̄o ꝙ adesse ꝛ abesse in diffinitiōe accidētis possunt capi dupl'r. vno mō phisicaliter. et tūc abest idem est ꝙ separi. ꝛ adest idē est ꝙ inherere. ꝛ sic nō capitur hic. nisi capetur accidēs prime intētionalit̄ et sic esset sensus accidēs est forma q̄ pōt inherere ꝛ non inherere subiecto. alio mō capitur logicaliter: ꝛ tūc adest idē est ꝙ affirmari. et abest idem est ꝙ negari. ꝛ sic capitur hic ita ꝙ est sensus: accidēs. est vniuersale qd̄ adest ꝛ abest subiecto: id est sine implicatiōe pōt affirmari: ꝛ negari de subiecto preter subiecti corruptionez. i. sine repugnantia subiecti vel subiecto nō designante suppōnem. i. dato ꝙ subiectū supponat sicut pri⁹ ante sepationē accidētis supponebat

Adesse ꝛ abesse in accidētis diffinitiōne acceptiones.

obiectio

Et si quis dicat si ista diffinitio esset bona seqretur ꝙ nullū accidēs esset inseparabile cū qd̄libet sine implicatiōe pōt separi. i. negari a subiecto

Solū

Respōdetur negādo ꝯsequētiam. ꝛ ratio est qꝛ accidēs nō dicit̄ inseparabile quin non possit simpliciter abesse seu separi vel negari de subiecto sed quia natural'r ꝛ fm̄ cōem cursum nature nō pōt vere negari ꝛ separari a subiecto. sil'r debet intelligi secūda diffinitio accidētis. Sed de tertia dicit̄ ꝙ nō dat̄ ꝑ purā negationē cū talis negatio ꝑsupponat affirmationem. s. vl'e ita ꝙ est sensus. accidēs est vl'e: quod nec est gen⁹: spēs: dr̄ia: nec proprium. Et simil'r debet dici de multis alijs diffinitionibus in quibus ponitur negatio puta ꝙ tales negationes presupponūt positiuū. Ex omnibus istis diffinitionib⁹ pōt elici diffinitio accn̄tis in rōne predicabilis sic. Accidens est qd̄ accidētaliter ꝛ transmutabilit̄ predicatur de plurib⁹: vt albū nigrū. Ex quo sequitur ꝙ multa sunt que dicunt̄ accidētia que non faciūt vl'e accidētis vt hoc albū hoc nigrum. Et hec de primo articulo. Quantū ad secundū.

Accn̄tis in rōe ꝑdicabil'is diffinitiō

Dubitatur primo vtruz aliquod accidens sit separabile ꝛ aliquod inseperabile. Pro solutiōe supponit̄ ꝙ aliqd̄ accn̄s dr̄ posse separi a subiecto dupl'r. vno mō ꝙ possit esse ꝛ existere sine subiecto sic videlicz ꝙ sit et nō sic in subiecto. tūc dico ꝙ nullū accidēs siue absolutū siue respectiuū pōt separi a subiecto naturaliter neqꝫ facilit': neqꝫ difficiliter. vnde nullū est ens creatum qd̄ possit facere aliquod accidēs sine subiecto. Dico secundo ꝙ omne accidēs absolutū potest sic separari a subiecto per potentiam diuinam. nam deus potest facere ꝙ quodcunqꝫ accidens absolutum esset ꝛ existeret sine subiecto. ꝛ dicitur notanter absolutum. quia deus non potest sic separare accidens respectiuū saltē a suo fundamento vt non posset de⁹ separe paternitatem a petro ipsa remanēte neqꝫ similitudinē ab albedine: ꝛ hoc est propter depēdētiā vl' exigentiam quā habet accidēs respectiuū ad suū fundamentū: vl' propter idēptitatē realē quā habz cuz actuali inherētia. alio mō accidēs pōt separari a subiecto quia pōt destrui subiecto remanente vl' saltē subiectū pōt esse sine eo. ꝛ sic dico ꝙ multa sunt accidētia separabilia per naturā quia agēs naturale pōt multa accidētia destruere subiecto: vl' subiectis eoꝝ remanētibus. et sic capit̄ separabile in diuisione accidentis. ¶ Dico tertio ꝙ deus pōt sic separare omne accidēs realiter distinctū a subiecto vl' fundamēto siue sit absolutū siue respectiuū. vt pōt de⁹ sic separare paternitatē a petro ꝙ corrūpendo filiū petri corrūpit paternitatē ipsius petri. ¶ Supponitur secūdo ꝙ accidēs dicit̄ etiā inseparabile dupliciter. vno mō qꝛ nō potest existere sine subiecto vel fundamēto et sic om̄e accidēs dicitur inseparabile quo ad potētiā naturalē. qꝛ nullum est agens naturale vel creatū quod possit facere accidēs existere sine subiecto. tn̄ quo ad potētiam supnaturalē solū accidētia respectiua dicūt̄ inseparabilia saltē a suo fundamento. qꝛ deus nō pōt sic ea separare a fundamēto. alio mō dicitur inseparabile qꝛ nō potest destrui subiecto remanente. ꝛ sic dico ꝙ naturalr ꝛ fm̄ coēm cursum nature aliqua sunt inseparabilia. vt nigredo corui: albedo cigni. que fm̄ cōem cursum nature nō possunt sic separari a subiecto. sed quo ad potētiam supernaturalē nullū est accidens siue absolutū siue respectiuum distinctū a subiecto vel a fundamento quod dicat̄ sic inseparabile: potest tamē accidēs separi a subiecto vl' non separari. capiendo separari vl' insepari logicalit̄. vnde illud dicit̄ separi logicaliter qd̄ sine ꝯtradictione pōt vere negari de subiecto. Sed illud dicitur inseparabile a subiecto qd̄ vere nō pōt negari de subiecto fm̄ cōem cursum nature. et sic aliqua sunt inseparabilia vel quia simpl'r nō possunt negari de subiecto per quācunqꝫ potentiā et sic nulla sunt inseparabilia.

An sit aliqd̄ accidēs separabile ꝛ aliud inseparabile.

Accn̄s posse separari a subo dupl'r intelligitur.

Accidēs dr̄ inseparabile dupliciter.

Quid dr̄ separi logicaliter

Quid dicatur inseparabile a subiecto

Dubitatur secundo vtrum inherentia distinguatur realiter ab accidēte. Pro cuius solutione supponitur ꝙ accidēs vt est nomē prime intētionis potest capi dupl'r. vno mō ꝑ ꝓ se significato. ꝛ sic idē est ꝙ inherens. ꝛ sic nō q̄rit questio. qꝛ tūc accn̄s est ipmmet inherēs et accidentalitas est ipsamet inherētia. Alio modo capitur pro denominato. i. ꝓ illo quod denominatur accidens em̄oi est q̄ntitas qualitas. et sic de alijs. ꝛ de isto est hic ad ꝓpositū. ita ꝙ dubiuz nō vult nisi vtrū inherētia qua albedo vel nigredo vl' aliquod aliud accidēs dicitur īherere sit res distīcta ab ipsa albedine vel nigredine. ¶ Supponitur scd̄o ꝙ inherentia qua aliqd̄ accidens dicatur inherere subiecto vl' fundamento est duplex. s. actualis qua accn̄s actualiter dicit̄ inherere suo subo et de tali ponunt̄ alique ꝓpositiones. Prima inherētia actualis qua accidēs absolutū actual'r dicit̄ inherere subiecto ē realiter

An inherētia distinguat̄ real'r ab accidēte

Accidēs prīe intentionis capitur dupliciter.

Inherentia ē duplex.

distincta ab illo accidente absoluto vt inherentia qua albedo actualiter dr̄ inherere subiecto distinguitur realr̄ ab albedine. qꝛ talis albedo per potētiā diuinā pōt esse sine tali inherētia vt patz in sacramēto altaris vbi est sine inherētia actuali ad subiectū. Scd̄a propositio. inherentia actual' qua aliqḋ accñs respectiuū dicit̄ actualiter inherere suo fūdamento est eadē realiter cū tali accidēte respectiuo vt inherentia q̄ paternitas inheret sorti est eadē realiter ipsi paternitati. iō implicat paternitatē esse ⁊ nō actualr̄ inherere. ¶ Ex quo sequit̄ ꝙ cum quelibꝫ inherentia sit accñs respectiuū ipa nō inheret alia inherentia. sꝫ ipamet īheret. Sequitur scd̄o ꝙ quelꝫ relatio in creaturꝭ ē suamet accidētalitas vl' inherētia ad suū fundamētū. vt similitudo. vl' paternitas est metipa inherētia: alia est inherētia aptitudinalis ꝑ quā accidēs dr̄ aptum natū inherere vl' accidere: ⁊ de tali dico ꝙ oīs inherētia aptitudinal' ē eadē realr̄ illi cuꝰ ē inherētia vt inherētia q̄ albedo nata est inherere subo est eadē realr̄ ipsi albedini ⁊ simil'r dicit̄ de alijs.

Utrum ppria passio distinguat realr̄ ab absoluto cuius est passio.

Dubitatur tertio vtrum ꝓpria passio distiguat̄ realiter ab illo cuiꝰ est passio. Pro cuius solutiōe supponit̄ primo ꝙ duplices sunt passiones. quedā sunt dis,iūcte que cōponūtur ex duobus cū coniunctiōe disiunctiua. vt necessariū vl' ꝯtingēs respectu entis: vt oīe ens est cōtingēs vel necessariū. et de talibus nō querit dubiū. alie sunt simplices q̄ nō importāt ꝑ disiunctione. sꝫ ꝑ terminū simplicē vl' ꝑ aliqḋ supplēs vt risibile flebile. et sic de alijs. ⁊ iste sunt multiplices. quedā sunt transcēdētes ⁊ cōuertunt̄ cū ente vt vnū bonū verū. quedā sunt limitate ⁊ iste sunt adhuc multiplices. qdaꝫ couertunt̄ cū gn̄e gn̄alissimo vt susceptibile ꝯrioꝝ respectu substātie. qdaꝫ ꝯuertunt̄ cū gn̄e subalterno. vt sensibilē cū aīali. ⁊ quedā cū spē spālissima. vt risibile cū hoīe: et de talibus solū est hic ad ꝓpositū.

Duplices sunt passiões

Passio simplex qd sit.

¶ Supponitur tertio: ꝙ passio simplex non est aliud ꝙ aptitudo seu respectus aptitudinalis ad aliquid. vt risibile formal'r nō importat nisi aptitudinē seu respectū aptitudinalē ad risum et sil'r dicatur de oībꝰ alijs passionibus. ¶ Aduerte tñ ꝙ passio aliqñ accipit̄ ꝓ accñte naturaliter ⁊ extrinsece ꝯsequēte ꝯplexionē vel naturā sicutꝰ q̄dmodū dicimꝰ ꝙ frigiditas est passio aque ⁊ caliditas est passio ignis. sꝫ de talibꝰ nō querit dubiū. ¶ Istis suppositis dr̄ primo ꝙ q̄libet ꝓpria passio simplex ⁊ ꝓprie dicta est eadē realr̄ cū illo cuꝰ est passio licꝫ tñ formal'r distinguat̄. Scd̄o dr̄ ꝙ quelibet ꝓpria passio simplex proprie dicta est in eodē ꝑdicamēto cū illo cuiꝰ est passio saltē reductiue. vt risibile est in illo ꝑdicamēto cuiꝰ est homo. sed vt magis appareat probatur primū dictū. Primo sic. aliqua ꝓpria passio est eadem realiter cuꝫ suo subiecto. ergo omnis. qꝛ eadem ratio videtur esse de vna et de omnibus. antecedēs patꝫ. quia vnum quod est ꝓpria passio entis est idem realiter enti. vt vult aristoteles quarto methaphisice. Secundo sic, illud qḋ scitur necessario inesse alicui subiecto ita ꝙ oppositū eius inesse eidē subiecto implicat. est idē realr̄ illi. sꝫ quelibꝫ ꝓpria passio scit̄ necessario īesse suo subō sic ꝙ implicat ꝯdictionē oppositū sibi inesse: ergo. maior patꝫ. minor ꝓbatur. qꝛ si ꝓpa passio nō sciret̄ necessario ineē suo subō. sequeretur ꝙ cōclusio demōstrabilis esset cōtingens ⁊ ꝙ sciā esset de ꝯtingentibus. igit̄. Sed cōtra illud primū dictū ar̄. oīe qḋ scitur inesse alicui ꝑ aliquod medium distinguitur realiter ab eo de quo scit̄: sꝫ ꝓpria passio scit̄ inesse suo subiecto per medium .i. per diffinitionē subiecti. igitur. maior patꝫ. quia alias idē sciretur esse in se ipso ⁊ de seipso. Secundo sic. oīs causa realiter distinguitur a suo effectu. sꝫ subiectū est causa sue passionis. igit̄. Tertio sic. quicquid est in aliquo instanti in quo nō est aliud est distinctū realiter ab eo: sed subiectuꝫ est in aliquo priori instanti nature in quo nō est sua ꝓpria passio. igit̄. Quarto sic. quicquid potest a nobis intelligi a deo potest ꝑduci. sed subiectū potest intelligi sine sua passione. igit̄ deus potest ꝑducere subiectum sine passione. ¶ Ad istas rationes respondetur priō ad primā negando maiorem et ad probationē dicitur ꝙ nō est incōueniēs ideꝫ realiter distinctū tamē formaliter sciri de seipō. Ad secundaꝫ dicit̄ ꝙ lꝫ subm sit cā passionis in esse cognito nō tamē in esse reali. Ad tertiā dicitur negando maiorē qꝛ esse prius natura alio nō est aliud ꝙ ab illo nō cōuerti subsistēdi cōsequētia: vel quia illi quātū est de se nō repugnat esse sine illo posteriori. vñ homini quātuꝫ est de se non repugnat esse sine risibili tamē simpliciter sibi repugnat ꝓpter idēptitatem realē quā habet cū illo posteriori puta cū propria passiōe. Et si quis querat an homo in illo primo instāti seu priori nature in quo precedit risibilitatē sit risibilis vel nō. Respondeo ꝙ in illo instāti non est risibilis neqꝫ non risibilis. Et si quis dicat. ꝙ duo ꝯdictoria vere negabūtur de aliquo. respōdeo ꝙ licet duo ꝯdictoria absolute sumpta non possint vere negari ď aliquo tñ bene sumpta cū aliquibus determinationibus vt cū ista determinatione in primo instanti quiditatiue ꝑ se primo modo. Ad quartam dicitur ꝙ maior est simpl'r falsa. nam intellectus noster pōt aliqua intelligere que deus nō potest producere cuiusmodi sunt impossibilia. Et hec de secundo articulo.

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis. propriuꝫ et accidens sunt predicabilia ab inuicem distincta sufficienter diffinita: et assignata a porphirio vt patet in primo articulo. ¶ Ad rationes. ad primam dicitur negando antecedens pro vtraqꝫ parte. et ad probationem prime partis dicitur ꝙ proprium bene est proprium respectu speciei cū qua conuertit̄. est tñ cōe respectu suoruꝫ subiicibilium. vel potest dici ꝙ ꝓpriū aliquādo capit̄ ꝓ singulari ⁊ sic ꝓprium nō esset cōmune. ¶ Ad secūdā partē dicitur ꝙ licet accidens singulare sicut hoc albuꝫ non sit predicabile: tamē bene accidēs cōmune

Cōclusio respōsal de ꝓprio et accñti

concretiue designatū. Ad scdam dr negādo antecedēs. ad ꝓbationes dico pmo ꝙ ꝓpriuz est bene accidēs per se: sed nō accñs p accidēs. Dico etiā ꝙ nō omē est in scda spē qualitatis. Dico tertio ꝙ nō est substantia formalr. Dico qrto ꝙ in diffinitione ꝓprij ponit accidens large captum. ꝛ nō spāliter. Dico quinto ꝙ licet ꝓprij et accidentis sint eadē subiecibilia. tamē ꝓpter hoc nō sequit quin nō sint distincta vlia cū vlia nō distinguātur ex pte subiecibiliū. ❡ Ad tertiam negatur antecedēs ꝑ vtraqꝫ sui parte. ad primā ꝓbationē dico ꝙ hoc nō sufficit sꝫ requiritur ꝙ per se sibi ꝯueniat ꝛ intrāsmutabiliter et ad scdam ꝓbationē dr ꝙ sicut ens nō est predicabile ꝓprie dictū neqꝫ eiꝰ passiones. ❡ Ad quartā dr negando añs. Ad pmam ꝓbationez pꝫ solutio ex dictis. Ad scdam ꝓbationē negatur antecedens. nam in diffinitione accidentis subiectū debet accipi pro ente cōpleto ꝛ pfecto cuiusmodi nō est materia. Etiam forma non inest materie oīmode sicut accidens subiecto.

❡ Ad quintam patet solutio in pmo articulo.

❡ Sequitur textus.

Cōuenientia ꝯ dña ǭnqꝫ pdicabilium

Commune quidē est oībꝰ de pluribus predicari: sed genꝰ quidē de speciebꝰ ꝛ indiuiduis: ꝛ differentia similiter. species aūt ꝛ de his que sub ipsa sunt indiuiduis.

Iste est scdus tractatus huius libri in quo porphirius ponit ꝯueniētias ꝛ differentias ǭnqꝫ predicabiliū adinuicez.

Tractatus diuisio

Et diuidit iste tractatꝰ in ǭnqꝫ capitula. in primo ponit vnā ꝯuenientiā generalē ǭnqꝫ vliū dicens ꝙ cōe est quinqꝫ vlibus de pluribus id est de multis predicari ꝗuis genꝰ de magꝭ multis predicetur. hanc ꝯclusionē ꝓbat inductiōe et exemplo. inductiue sic: qꝛ genus de spēbus ꝛ de indiuiduis eaꝝ predicat. Similiter ꝛ differētia. spēs aūt de indiuiduis que sunt sub ipa. ꝓprium vero de spē cuiꝰ est ꝓprium ꝛ de oībus eius indiuiduis: ꝛ accidens de spēbus ꝛ indiuiduis. exemplo ꝓbat: nam aīal quod est genꝰ de eqs ꝛ de bobus que sūt spēs predicat. ꝛ de hoc equo ꝛ de hoc boue que sunt indiuidua. irrationale etiā qđ est differentia predicat de equis ꝛ bobus. ꝛ de his que sunt particulares eq̄ ꝛ boues: homo qui est spēs de particularibꝰ hominibus pdicatur. ꝛ risibile qđ est ꝓprium de hoīe et de particularibus hoībus predicatur: sed nigrum qđ est accidens inseparabile corui de specie coruorum ꝛ de pticularibus coruis predicatur. mouere autē qđ est accidens separabile de homine ꝛ equo predicat. vñ accidens predicat tam de spēbus ꝙ de indiuiduis: sꝫ primo ꝛ principaliter de indiuiduis. scđo de spēbus que cōtinet indiuidua cuiꝰ oppositum est de proprio.

❡ Sequitur textus.

Gñis cōꝑatio ad alia pdicabilia.

Cōmune est autem generi ꝛ differentie continentia specierum: continet enī ꝛ differentia species ꝛ si non oēs: quot genera.

Istud est scđm capitulū huiꝰ tractatus in quo cōparat genꝰ ad alia pdicabilia penes cōuenietias ꝛ dñas. ꝛ diuidit in nouē ptes. in pma cōparat genus ad dñam penes ꝯuenietias ponēs tres ꝯuenietias generis ꝛ dñe. quaruz pma est tam genꝰ ꝙ dña ꝯtinent plēs spēs. licꝫ genꝰ plures ꝯtineat ꝙ dña eius diuisiua vt rōnale nō ꝯtinet irrōnale que tñ cōtinet aīal qđ est genus. ❡ Scđa ꝯuenientia sicut quecūqꝫ pdicātur de gñe: vt genꝰ supple ꝑ se ꝛ essentialiter etiā pdicant de spēbus q̄ sunt sub gñe. ita etiā quecūqꝫ predicātur de dña vt dña etiam pdicat de oībus cōtentis sub ea: vt substantia corpus. corpus aīatuz nō solū predicant de aīali: sꝫ etiā de spēbus eius: ꝛ de indiuiduis speꝝ. silr vti rōne pdicat de rōnali. etiam pdicatur de spēbus cōtentis sub rōnali. vñ pdicari de gñe inꝙtum genꝰ: ꝛ de dña inꝙtū dña est pdicari essentialiter ꝛ ꝑ se de gñe ꝛ differentia. ❡ Tertia ꝯuenietia sicut interēpto gñe destruūt oēs spēs q̄ sub ipo sunt: sic dña destructa destruūt oīa sua iferiora. vt si nō sit aīal nō est equus neqꝫ hō. ita si non sit rōnale non erit aīal qđ vtit rōne. Et ꝑ hoc habetur ꝙ argumentum valet negatiue taz a gñe ꝙ a dña ad coꝝ inferiora. ❡ In scđa parte huiꝰ capituli cōpat genus ad dñam penes sex dñas. pma est genꝰ pdicatur de plibus ꝙ differentia qđ declarat ꝑ exemplū: qꝛ aīal pdicat de equo: hoīe: ꝛ boue: ꝛ serpente. quadrupes enī qđ est differētia eiꝰ diuisiua solū pdicat de habētibus ǭttuor pedes. ❡ Scđa differentia est. genꝰ ꝯtinet dñas in potestate sꝫ nō ecōtra. vt aīal ꝯtinꝫ istas duas differentias. s. rōnale ꝛ irrōnale. ❡ Tertia differētia. gña sunt naturalr priora differētys diuisiuis eoꝝ. ideo destructo gñe destruūtur oēs differentie eiꝰ. vt destructo aīali destruunt rōnale et irrōnale. sꝫ nō ecōtra. ❡ Quarta differētia genus pdicat in qđ: dña vero in q̄le. ❡ Quinta dña. vniꝰ spēi est tm̄ vnuz genꝰ: sꝫm tñ illōd genus pñt esse multe dñe eiusdē spēi. vt hoīs sꝫm hoc genꝰ aīal sunt plēs differētie. s. rōnale mortale ꝛ bipes. ❡ Sexta dña. genus hꝫ modū materie in ꝯstitutiōe spēi. dña modū forme: ꝛ licet sint alie ꝯuenietie ꝛ differentie gñis ꝛ dñe tñ q̄ dicte sunt sufficiunt. ❡ In tertia pte huiꝰ capituli cōparat genus ad spēm ponēs tres ꝯuenietias ipsius generis ꝛ spēi. Prima tam genꝰ ꝙ spēs pdicantur de pluribus. Scđa tam genꝰ ꝙ spēs sunt priora his de ǭbus pdicant. Tertia vtrumqꝫ est quodda totū respectu suoꝝ inferioꝝ. s. totum vle. ❡ In quarta pte huiꝰ capituli cōparat genus ad spēm penes differētias assignās sex differentias inter spēm ꝛ genus. Prima genus ꝯtinet spēm sub se ꝛ nō ecōtra. Scđa qꝛ genus natura est prius spē qđ ꝓbat: qꝛ opꝫ gña preiacere: ipa deteriata ꝺ specificis differētys spēm ꝯstituere. Scđo qꝛ interempto gñe interi

Genus ꝛ dña i tribus ꝯueniunt.

Genus ꝛ dña i sex dñt.

Genus ꝛ species i tribꝰ conueniunt.

Genus ꝛ spēs i sex dñt.

mitur spēs: sz nō econtra. Tertia differētia. posita spē ponit genus ꝛ nō ecōtra. vt si homo est aīal est: sz nō ecōtra. Quarta. genꝰ p̄dicatur de spēbus vniuoce ꝛ nō ecōtra. Quinta. genꝰ abūdat a spēbꝰ: qꝛ ꝯtinet plures spēs. spēs aūt nō ꝯtinet spēs sz indiuidua. Sexta. spēs nūꝙ pōt esse gn̄alissimū sz bene spālissimuz. genus vero nūꝙ pōt esse spālissimū: sz bene gn̄alissimum.

Genus ꝛ ꝓpriū in tribꝰ conueniunt.

¶ In quinta pte huiꝰ capituli cōparat genꝰ ad ꝓpriuz penes ꝯuenientiā dicēs: ꝙ tres sunt cōueniētie generis ꝛ ꝓprij. Prima tam genus ꝙ ꝓpriuz sequūtur ea: quoꝝ sunt. s. spēm. vt si homo est: aīal est: ꝛ si homo est: risibile est. Scd̄a genꝰ et ꝓpriuz eq̄liter p̄dicant ꝛ participātur a suis inferioribus ꝛ nō sm magis ꝛ minus. sicut eniz homo ꝛ bos sunt eq̄liter aīal. ita sortes ꝛ plato equaliter sunt risibile. Tertia tam genꝰ ꝙ proprium p̄dicant vniuoce de suis inferioribꝰ. ¶ In sexta pte cōparat genꝰ ad ꝓpriū penes quinꝙ

Genus ꝛ ꝓpriū in quinꝙ differunt.

differētias. Prima. genꝰ est prius ꝓprio: qꝛ genus est priꝰ spē: ꝛ spēs est prior ꝓprio: igitur. Scd̄a genus p̄dicat de pluribꝰ spēbus. ꝓpriuz vero tm̄ de vna spē. Tertia ꝓpriuz p̄dicat conuersim de eo cuiꝰ est ꝓprium. genꝰ vero nō predicatur ꝯuersim de illo cuiꝰ est genus. Quarta. ꝓpriū inest omi soli ꝛ semp genꝰ vero nō inest soli. Quinta ꝓpriū destruit ad destructionē speciei ꝛ nō ecōtra. sz genꝰ nō destruit ad destructionem spēi.

Genus ꝛ accidens in vno cōueniunt.

¶ In septima pte cōpat genꝰ ad accidens penes vnā ꝯuenientiā q̄ talis est. cōe est generi ꝛ accidēti de pluribꝰ p̄dicari. accn̄s eniꝫ siue sit sepabile siue insepabile de pluribꝰ p̄dicatur. ¶ In octaua pte comparat genꝰ ad accn̄s

Genus ꝛ accidens in quattuor differunt

penes quattuor differētias: quaꝝ pma ē. genꝰ est prius. accn̄s vero posterius: qꝛ accn̄s est posterius spē ꝛ indiuiduis. genꝰ vero est prius. secūda qꝛ genera pticipant equaliter ꝛ nō sz magis ꝛ minꝰ. accn̄s aūt intensionē ꝛ remissionem suscipit. tertia accidētia p̄ncipaliter insunt indiuiduis. genera vero speciebꝰ. Quarta genꝰ predicatur in qd. accidēs vero in quale. interrogatus eniꝫ qualis est ethiops: ꝯueniēter respōdet ꝙ est niger. ¶ In nona pte remouet vnā dubitationem circa p̄cedentia ꝛ sequentia. cum eniꝫ

An alioꝝ quattuor p̄dicabiliū quattuor sint cōparatōes sicut gn̄is.

sint quattuor cōparationes generis: dubitaret aliq̄s an alioꝝ quattuor predicabiliū sint quattuor comparationes sicut ꝛ generis ad alia quattuor p̄dicabilia: ita ꝙ sint viginti. Respōdet ꝙ quattuor sunt cōparationes generis ad alia quattuor predicabilia. differētie vero tres. scilz ad spēm ꝓprium ꝛ accidens speciei due: scz ad proprium ꝛ accidens. Comparationes vero eiꝰ ad genus ꝛ differentiaz numerate sunt quādo genus ꝛ differentia comparant ad ipam speciez sed ꝓprij solū est vna comparatio. s. ad accn̄s: quia comparationes eiꝰ ad alia tria dicte sunt cum predicta tria ad ipm propriū comparātur accidenti. nō est comparatio qua comparat ad alia quattuor. ideo cōcludit ꝙ sumptis quattuor comparationibus generis ad alia quattuor videlicet tribus differentie duabus speciei cuz vna proprij nō sunt nisi decem comparationes predicabilium. ¶ Sequitur textus.

Cōparatio differentie ad alia tria predicabilia.

Cōmune vero est differentie ꝛ speciei equaliter participari. hoīe enim equaliter participant particulares homines ꝛ rationali differentia.

Stud est tertium capitulū huiꝰ tractatus in quo porphiriꝰ ponit cōpationes differentie ad alia tria p̄dicabilia. Et diuiditur in sex partes. In prima ponit duas ꝯuenientias differentie ꝛ speciei: quarū prima

Differentia ꝛ spēs in duobꝰ cōueniūt.

est. differētia ꝛ specie s eq̄liter participant ꝑ se a suis inferioribꝰ. Scd̄a. species ꝛ differentia sp assunt his que ipa participant. semp eniꝫ socrates est rationalis ꝛ homo. ¶ In scd̄a pte cōparat differentiā ad spēm penes quattuor differē-

Differentia ꝛ spēs in quattuor diāt.

tias: quarū prima est. differentia p̄dicat in quale: species vero in q̄d. Scd̄a. differentia sepe reperit in pluribꝰ speciebus vt quadrupes in pluribus aīalibus specie differentibꝰ. species vero in solis indiuiduis que sūt sub ipa. Tertia. differentia est prior spē ꝛ nō econtra: vt rōnale est prius homine: qꝛ rōnali interempto interimit homo: sz nō econtra: cuz adhuc sit deus q̄ est rōnalis. Quarta. vna differentia cōcurrit cū alia ad constitutionez vnius speciei sicut rōnale et mortale ad cōstitutionē hoīs: sz vna spēs non cōponit alteri vt simul generet vnā aliā spēm. ¶ Circa hoc mouet vnam obiectionem dicens ꝙ q̄uis equa quidez particulari asino ꝯmisceatur ad muli gn̄ationez: tn̄ eq̄ simpl'r. i. in cōi nō ꝯcurrit cum asino in cōi ad generandū muluz. ¶ In tertia pte cōparat drīam ad ꝓpriuz per

Drīa ꝛ ꝓprium in duobꝰ cōueniunt.

duas ꝯuenientias. Prima: differentia ꝛ ꝓpriū equaliter participant ꝛ nō sm magis ꝛ minus. Scd̄a ꝙ semp assint illis de quibꝰ predicantur. Ubi remouet dubiū dicens ꝙ q̄uis bipes truncetur. tn̄ semp manet aptitudo ad habendū duos pedes. ¶ In quarta pte cōparat drīam ꝛ ꝓ-

Drīa ꝛ ꝓprium in duobꝰ differunt.

prium penes duas differētias. Prima differentia d̄r de pluribꝰ speciebꝰ vt rōnale de homīe ꝛ de deo: ꝓprium vero de vna sola spē cuiꝰ est ꝓprium. Scd̄a drīa sequit ad spēm ꝛ nō ꝯuertibiliter. ꝓprium vero ꝯuersim p̄dicatur de eo cuiꝰ est ꝓprium. ¶ In quinta parte cōparat differē-

Drīa ꝛ accidēs: in duobꝰ cōueniunt.

tiaz ad accidens penes duas ꝯuenientias. Prima: vtrūꝙ predicat de pluribus. Scd̄a: accn̄s inseparabile semp adest illi cuius est sicut differentia. ¶ In sexta pte comparat differentiam

Drīa ꝛ accidēs in tribꝰ differunt.

ad accidens penes tres differētias. Prima differentia continet species ꝛ nō cōtinetur. accidētia vero continēt eo ꝙ sunt in pluribus. ꝛ continentur eo ꝙ subiecta nō solum sunt susceptiua vnius accidentis sed pluriū. Scd̄a: differentia nō est intensibilis nec remissibilis. accidentia vero suscipiunt magis ꝛ minus. Tertia differētie contrarie sunt impmixte: nō eniꝫ permiscentur in eadem spē cuius sunt differentie: sed accidentia contraria bene possunt permisceri in eodem cuius sunt accidentia.

¶ Sequitur textus.

Cōparatio speciei ad proprium.

Speciei aūt ꝛ proprij cōmune est de seiuicem predicari. nam si hō est risibile est: ꝛ si risibile est: homo est.

Stud est quartum capitulū in quo cō i parat spēm ad ꝓprium. ꝛ diuiditur in duas ptes. ¶ In prima comparat speciem ad ꝓprium penes duas cōueniētias. quorum prima est: spēs ꝛ ꝓprium p̄dicant̄ de se inuicem ꝯuertibiliter. vt si homo est: risibile est. ꝛ econtra. Scđa. spēs ꝛ ꝓpriū equaliter ꝑticipātur a quibus participant̄ ꝛ nō ſm magis ꝛ minus. ¶ In scđa parte cōparat spēm ad ꝓpriū penes quattuor dr̄ias: quarū prima est. spēs pt̄ esse genus aliaꝝ spērum. ꝓpriū autē nō potest esse gen⁹ alioꝝ ꝓpriorum. scđa. spēs est prior ꝓprio. Tertia. spēs est semꝑ actu in suis subiecibilibus. sꝫ ꝓpriū nō semꝑ adest actu. nam socrates semꝑ est actu hō. nō tamē semꝑ ridet actu: quāuis natus sit ridere. Quarta. diffinitiones ꝓprij ꝛ spēi differunt. ergo spēs ꝛ propriū differunt. pꝫ ꝯn̄a: q2 quorum termini sunt differentes: ꝛ ipa sunt differētia. an̄s pꝫ: q2 diffinitio speciei est semꝑ poni sub assignato genere. diffinitio ꝓprij est. ꝓprium inest omni soli ꝛ semper.

Spēs et ꝓpriū in duob⁹ cōueniunt.

Spēs et ꝓpriū in quattuor diſſt.

¶ Sequitur textus.

Cōparatio speciei ad accidens.

Speciei vero ꝛ accñtis cōmune quidem est de pluribus predicari.

Stud est quintum capitulū in quo com i parat speciē ad accidēs penes vnaꝫ cōuenientiam ꝛ quattuor dr̄ias. Cōueniētia talis est cōe. est illis ambobus de pluribus predicari. Sed prima dr̄ia est: q2 spēs p̄dicatur in quid. accidēs vero in quale: vel q̄uo se habēt. scđa. viuus indiuidui est vnica species: sꝫ vni⁹ indiuidui plura sunt accidētia tam sepabilia q̄ inseꝑabilia. Tertia. spēs est prior accidente. accidentia ꝯo posteriora spē. opꝫ eñi subm̄ eē. vt ei aliquid accidat. Quarta. spēs participat̄ equaliter ꝛ nō ſm magis ꝛ min⁹ ab his quoruꝫ est spēs. accidens vero ſm magis ꝛ minus participatur. ethiops eñi alio ethiope magis habebit de colore. ¶ Sequitur textus.

Spēs et accidens in vno cōueniunt.

Spēs et accidēt quattuor diſſt.

Cōpatio ꝓprij ad accidēs.

Cōmune aūt ꝓprij ꝛ inseparabilis accidētis est: q̄ preter ea nūq̄ consistant illa in quibus considerantur.

Stud est sextum ꝛ vltimū capitulū hu i ius tractatus in quo cōparat ꝓpriū ad accidens. ꝛ diuiditur in duas ptes. In prima ponit duas ꝯueniētias. quaꝝ prima est: subiectum ꝓprij ꝛ accidentis inseparabilis nū q̄ existit sine illis. vt hō sine risibili. ꝛ ethiops sine nigredine. scđa vtrūq3 eoꝝ semꝑ inest: ꝛ omni contento sub subiecto. ꝛ hoc intelligēdo istas duas ꝯuenientias de accidente inseparabili. In scđa parte cōparat propriū ad accidens penes tres differentias. prima. ꝓprium inest soli speciei quēadmodū risibile homini. sꝫ nō accidens inseparabile. nigrū eñi nō inest soli ethiopi: sed etiam coruo ꝛ etiam carboni ꝛ hebeno. ꝛ

Propriū et accñs in duob⁹ ꝯueniūt.

Propriū et accñs in tribus differūt.

quibusdam alijs. scđa. ꝓprium p̄dicatur ꝯuersim: nō aūt accidēs inseparabile. tertia. ꝓpriū predicatur equaliter. accidēs vero ſm magis ꝛ minus. ¶ Finaliter se excusat dicens q̄ lꝫ sint alie cōitates vel ꝓprietates quinq3 vlium tamen ille que dicte sunt sufficiunt.

Queritur vtrum cōuenientie ꝛ differentie quinq3 predicabiliū sint a porphirio in textu sufficiēter assignate. ¶ Arguitur p̄mo q̄ nō ꝛ primo ꝯtra primā differentiā generis ꝛ differentie: q2 genus non predicat̄ de pluribus q̄ differentia: ergo in hoc gen⁹ ꝛ differentia nō differunt. an̄s patet: q2 sensibile qđ est differentia aīalis predicat̄ de tot de quot p̄dicatur aīal qđ est genus. ¶ Scđo sic. cōtra primā cōueniētiā generis ꝛ proprij: q2 genus est prius specie de qua predicat̄. ergo gen⁹ nō sequit̄ ad speciem: et per cōsequēs genus ꝛ ꝓprium nō ꝯueniunt in hoc quod est sequi ad spēm. Tertio sic. contra cōuenientiam omniū predicabiliū: q2 gen⁹ differt ab alijs predicabilib⁹ per hoc qđ est predicari de plurib⁹: ergo nō est cōe oībus predicabilibus de plurib⁹ predicari. ¶ Quarto sic. genus ꝛ ꝓprium nō predicant̄ vniuoce de suis subiicibilibus: ergo genus ꝛ propriū nō cōueniūt in hoc quod est p̄dicari vniuoce. antecedens ꝓbatur: q2 propriū p̄dicatur denoīatiue: ergo nō predicatur vniuoce. tenet ꝯn̄a ꝑ locū ab oppositis. scđo ꝓbat̄: q2 p̄dicari vniuoce ē p̄dicari vno noīe ꝛ vna rōe: sed ꝓprium nō habet rationem: igitur. Item predicari vniuoce est predicari quiditatiue: sed propriū nō predicat̄ quiditatiue: igitur. ¶ Quinto sic. predicabilia cōueniunt in eisdeꝫ. ergo male ponūtur differentie ipsoꝝ. antecedens paꝫ p̄mo: q2 coloratū est genus albi ꝛ species qualitatis: ꝛ accidens parietis. scđo patet: q2 rationale est differētia hominis ꝛ species hui⁹ rationalis ꝛ illius. Item omīa predicabilia sunt species vniuersalis: igitur. ¶ In oppositū arguit̄ auctoritate porphirij ponēt; illas ꝯueniētias ꝛ dr̄ias in textu. In questione sicut in ceteris erūt tres articuli.

An cōuenientie ꝛ dr̄ie p̄dicabiliū sufficiēt assignēt.

Sciendum est primo q̄ coincidentie predicabilium dicūtur in quibus ipa predicabilia cōueniunt: ꝛ dicūtur communitates: q2 illud in quo cōueniūt aliqua est cōe illis. Et est duplex cōitas p̄dicabiliū vna generalis in qua oīa predicabilia ꝯueniūt. vt predicari de multis. alia est spālis in qua aliqua p̄dicabiliū conueniunt. vt p̄dicari in q̄d in quo ꝯueniūt gen⁹ ꝛ spēs. sꝫ dr̄ie dicūtur q̄bus p̄dicabilia adinuiceꝫ differūt ꝛ vocant̄ tales differētie ꝓprietates: q2 illud per qđ aliq̄d differt ab alio dr̄ quodāmō ꝓpriū cū ꝑ illud nō ꝯueniat cū alio. Sed restat vna difficultas vtrū q̄nq3 vl̄ia cōueniāt in ideꝫ. Rn̄detur q̄ p̄dicabilia cōuenire in ideꝫ pōt intelligi dupl̄r. vno modo in idē. i. q̄ditatiē. ꝛ hoc dupl̄r. vno mō q̄ ꝯueniāt cū aliquo qđ dr̄ q̄ditatiue de ipsis. ꝛ sic dico q̄ coincidunt in ideꝫ vt cōueniūt in vl̄i qđ dr̄ quiditatiue de ipsis, alio⁹

Predicabiliū duplex cōitas.

An q̄nq3 vl̄ia conueniāt in idem.

Ꝺr̄ia in idē cōuenire dupl̄r intelligitur.

Dña in idē coīcidere in aliq̄ dnōīatiue. dupl' itelligit.

modo ꝙ ip̄a q̄nq̄ vl'ia dicant̄ q̄ditatiue de aliquo. ⁊ sic dico ꝙ nō coincidūt: q2 de nullo quiditatiue dicūtur. alio mō pōt intelligi q̄nq̄ vl'ia coincidere in aliquo denoīatiue. ⁊ hoc dupliciť vno mō ꝙ cōueniāt in aliquo qđ đr de ip̄is denoīatiue. ⁊ sic coincidūt: q2 ꝯueniūt in sp̄ē que đr de ip̄is denoīatiue. vt ista est vera. genus est sp̄ēs: dr̄ia est sp̄ēs. Alio mō ꝙ dicant̄ denoīatiue de aliquo: ⁊ sic dico ꝙ aliqua vl'ia coincidūt in idem denoīatiue: q2 aliqua p̄dicant̄ denoīatiue de aliquo respectu tm̄ diuersoꝝ. vt album respectu subiecti đr accidēs: ⁊ respectu suoꝝ inferiorum đr species. ⁊ sic genus ⁊ species dicūtur de aliquo respectu tamen diuersorum.

Intellectꝰ dr̄iarum q̄nq̄ p̄dicabiliū a porphirio assignatur.

Sciendum est scđo ꝙ quādo dicit porphirius in sexta dr̄ia generis ⁊ dr̄ie ꝙ genꝰ hꝫ modum materie: ⁊ dr̄ia modū forme. nō vult dicere ꝙ genus sit materia: ⁊ dr̄ia forma: sed ꝙ genꝰ hꝫ modū materie: ⁊ dr̄ia modū forme. naꝫ sicut materia determinat̄ per formā: ita genꝰ determinatur ꝑ dr̄iam. ¶ Aduerte vltra ꝙ qñ đr in p̄ma dr̄ia generis ⁊ sp̄ēi ꝙ genꝰ cōtinet sp̄ēs et nō ꝯtinetur ab eis dꝫ intelligi ꝙ genus cōtinentia potētiali ꝯtinet suas sp̄ēs: ⁊ tali cōtinentia sp̄ēs nō ꝯtinet genꝰ: lꝫ bñ alia ꝯtinentia: q2 sp̄ēs ꝯtinet genus actu: ⁊ quodlibet inferiꝰ superius. ¶ Aduerte vltra ꝙ qñ đr in tertia cōitate generis ⁊ ꝓprij ꝙ tam genꝰ q̄ ꝓpriuꝫ predicant̄ vniuoce de suis subijcibilibꝰ debꝫ ibi accipi predicari vniuoce large: vt distinguit̄ ꝯtra p̄dicari eq̄uoce: ⁊ nō debꝫ ibi accipi ꝓprie ⁊ stricte vt idem est ꝙ p̄dicari q̄ditatiue: q2 ꝓprium nō p̄dicatur q̄ditatiue de suis subijcibilibus. ¶ Aduerte vlteriꝰ ꝙ qñ đr in scđa differentia generis ⁊ ꝓprij ꝙ propriuꝫ tm̄ de vna sola sp̄ē p̄dicat̄: et genus de pluribꝰ dꝫ ibi capi ꝓprium qđ ꝯuertitur cū sp̄ē sp̄ālissima ⁊ nō debꝫ intelligi de ꝓprio gn̄ico qđ ꝯuertitur cū gn̄e cuiusmodi est sensibile cum tale p̄dicet̄ de pluribus sp̄ēbus: nec est etiā imaginandū ꝙ proprium specificum sic faciat predicabile propriū distinctuꝫ ab alijs: sꝫ propriū qđ est cōe ad propriū gn̄icū et specificū q̄admodū dicebat̄ de differentia.

Accn̄ia p̄dicari sꝫ magis et minꝰ q̄mo itelligit.

Sciendum est tertio ꝙ quando dicitur in quarta dr̄ia gn̄is ⁊ accidētis. ꝙ accn̄tia predicant̄ sm̄ magis ⁊ minus. hoc dꝫ intelligi respectu suoꝝ subiectoꝝ: q2 respectu suoꝝ inferioꝝ respectu quoꝝ dicūtur genera vel sp̄ēs nō dicūtur p̄dicari sm̄ magis ⁊ minꝰ: sꝫ equaliter ⁊ in q̄d. ¶ Aduerte vlteriꝰ ꝙ qñ đr in tertia dr̄ia differentie ⁊ accidētis. ꝙ accidētia ꝯtraria bene ꝑmiscent̄ in eodē. sed nō differētie cōtrarie dꝫ intelligi de differentijs magis ꝓprijs et diuidentibus ex opposito aliqđ genus: puta ꝙ ille nō possunt dici de eodeꝫ neq̄ in eodē inueniri. accidētia vero cōtraria in eodē possunt inueniri: ⁊ de eodē possunt dici: vt de aqua tepida verum est dicere ꝙ est calida ⁊ frigida. ⁊ đr notanter de differētijs magis ꝓprijs ⁊ diuidentibus ex opposito aliqđ genus: q2 differentie sub ordinate possunt bene de eodem dici sicut sensibile ⁊ rationale dicūtur de homīe. ¶ Aduerte vlterius ꝙ quādo đr in quarta differētia sp̄ēi ⁊ differentie ꝙ due sp̄ēs nō concurrunt ad ꝯstitutionē vnius speciei sꝫ bene due differētie. debꝫ intelligi ꝙ vna dr̄ia bene cōcurrit .i. componit̄ cum alia sibi nō subordinata ad constituenduꝫ et ꝑficiendū sp̄ēm seu diffinitionem speciei: q2 vna pōt determinare aliā. vt rōnale ⁊ mortale ad constituendū hoīeꝫ seu diffinitionē homīs. sed vna species nō cōcurrit .i. nō componit̄ cuꝫ alia ad ꝑficiendū formaliter sp̄ēm vel diffinitionem sp̄ēi: lꝫ bene materialiter sicut binarius et ternariꝰ materialiter ꝯcurrūt. s. rōne suaꝝ vnitatū ad ꝯstitutionē q̄narij in quo nō manet forma binarij vel ternarij. ¶ Et si q̄s dicat ad generationē muli ꝯcurrit asinꝰ ⁊ equa. g° due species ꝯcurrunt ad ꝯstitutionē speciei. ¶ Rn̄det̄ ꝙ lꝫ ꝑticularis asinus ⁊ ꝑticularis equa cōcurrant ad gn̄ationē muli: tn̄ asinus ⁊ equa in cōi nō ponūtur ad ꝯstituēdū formaliter mulū seu diffinitionē muli cū in diffinitione muli nō ponatur neq̄ asinꝰ neq̄ equa. ¶ Aduerte vltra ꝙ qñ đr in tertia differentia speciei ⁊ ꝓprij ꝙ sp̄ēs semper inest. proprium aūt nō semꝑ inest dꝫ intelligi de actu. vt ridere nō semper inest homini: lꝫ apritudo ad ridendum semper insit ei.

An genꝰ eq̄lr dicat̄ de suis sp̄ēbꝰ. Quid est aliq̄d dici de aliq̄bus: et ecōuerso.

Sciendum est quarto ꝙ circa textuꝫ incidit talis difficultas. vtrū genus equaliter dicat̄ de suis sp̄ēbꝰ. Pro cuiꝰ solutiōe supponit̄ ꝙ aliq̄d dici equalr̄ de aliq̄bus nō est aliud q̄ illud p̄dicari de illis: ⁊ nō sm̄ magis ⁊ minꝰ. et ꝑ oppositū p̄dicari de aliq̄bus inequaliť nō est aliud q̄ p̄dicari de illis mediātibus istis aduerbijs magis ⁊ minꝰ. Hoc supposito dico ꝙ genus p̄dicatur equalr̄ de sp̄ēbus: q2 nō sm̄ magis ⁊ minꝰ. vt ista nō ꝯceditur hō est magis aīal q̄ equꝰ. Et si q̄s dicat hō est ꝑfectiꝰ aīal q̄ bos ꝯceditur: g° est magis aīal: negat̄ ꝯn̄a. ⁊ rō est: q2 hoīem esse ꝑfectiꝰ aīal q̄ bos nō est ip̄m magis esse aīal: sꝫ est ip̄ꝫ habere ꝑfectiorē dr̄iaꝫ ꝑ quā aīal ꝯtrahit̄ ⁊ determinat̄ ad ꝯstitutionē hoīs q̄ sit illa ꝑ quā determinat̄ aīal ad bouē. Vñ aduerte ꝙ impossibile est duas sp̄ēs eē eq̄lis ꝑfectionis in entitate neq̄ ꝑ potentiā naturalē neq̄ ꝑ potentiā diuinā. Nam deus nō posset facere duas sp̄ēs eq̄lis ꝑfectiōis in entitate. Ideo dicebat arist. ꝙ inter sp̄ēs eiusdē gn̄is est ordo essentialis. q2 vna in entitate est ꝑfectior alia. hoc nō ē ꝑ genꝰ in quo ꝯueniūt: sꝫ ꝑ suas dr̄ias. Ex quo seq̄tur ꝙ impossibile est duas dr̄ias specificas esse eq̄lis ꝑfectiōis. ¶ Aduerte vlteriꝰ ꝙ nūq̄ aliq̄d ꝓprie đr magis vel minus tale nisi ꝙ hꝫ plures gradus .i. partes ꝑfectionales: hoc ergo nō est ꝑ genꝰ. Et si q̄s dicat vnꝰ hō đr rationabilior alio. g° differētia đr de sp̄ēbus sm̄ magis et minꝰ. Rn̄detur ꝙ vnꝰ hō đr rōnabilior alio ad istuꝫ sensum q̄ vnus hō magis vtit̄ rōne q̄ aliꝰ: vel q2 est magis dispositus vti rōe q̄ aliꝰ. Sed nō dicitur rationabilior: q2 rōnale nō suscipit magis ⁊ minus: sꝫ bene rōnabile qđ non est

Hō ē rōnabilior alio q̄uo itelligit.

differētia τ sic debet negari ꝯsequētia. Etiā vnꝰ homo est risibilior alio .i. magis dispositꝰ ad ridendū ꝙ aliꝰ. τ nō quia risibile suscipiat magis et minus. Et hec de primo articulo.

An tātū sint quinq; vlia.

Quantū ad secundū articulum dubitatur primo vtrū tm̄ sint quinq; vlia. Rūdetur ꝙ de hoc iam satis visuz est. Aduerte tamē ꝙ talis ꝓpositio pōt capi dupliciter. vno modo in sensu ꝓprio et sic est falsa. et est sensus quinq; sunt vlia et nō plura sunt vlia ꝙ quinq;: et illa est falsa nisi aliquid intelligatur. Alio mō pōt capi in sensu improprio. τ tunc est sensus. quinq; sunt intētiones vlium spē differētium. τ nō plures ꝙ quinq;. vel sic. sicut superius est expositū quinq; sunt vlia: τ non sunt plura ꝙ quinq;. spē supple dr̄ia. τ hoc capiendo vl'e scdē intentiōaliter seu ꝓ ꝑ se significato. Et aduerte ꝙ ad h̄ ꝙ aliquid ꝓprie dicatur vl'e requirit ꝙ sit limitatum. τ ō transcēdētia nō sunt vlia licz de pluribꝰ predicent̄. Secūdo ꝙ sit quid vniuocū. iō equiuoca nō sunt vlia sicut canis. Tertio ꝙ importet cōceptū ꝑ se vnū. iō illa que importāt cōceptum cōplexū sicut diffinitiones nō possunt dici vlia. Sed restat vna difficultas vtrū in ista predicatione petrus est albus sit predicatio quinti predicabilis de suo subiicibili. et videtur ꝙ nō quia subiectū τ predicatū pro eodem supponūt quia albus supponit pro petro connotando tn̄ ipm̄ habere albedinē. vel ꝓ aggregato ex subiecto et albedine vt videtur dicere scotus in q̄rto

Quid ꝑ se dr̄.

Respōdetur ꝙ ibi est p̄dicatio quinti p̄dicabil'. ¶ Et ad ratione dicit ꝙ p̄dicationes nō semꝑ accipiunt̄ ab illis ꝓ quibus termi supponūt. sz magis sm̄ significata formalia que appellātur aliquādo ab illis terminis. vnde ista est accidētalis. qr licet albus supponat pro petro tn̄ ꝯnotat ipm̄ habere albedinē que accidētaliter ꝯuenit petro. ideo dicit̄ accidental'. τ simil'r dicatur de alijs. ¶ Sed restat alia difficultas. vtrū ista propositio petrus est albus sit de predicatione directa vel indirecta. Respondet̄ ꝙ est directa ¶ Unde omnis predicatio alicuius p̄dicabilis de suis proprijs subiicibilibꝰ vel suo ꝓprio subiicibili est de predicatione directa: ideo falsuz est illud quod dicunt aliqui ꝙ solum illa propositio est de predicatione directa in qua superius predicatur de suo inferiori.

Petrꝰ est albꝰ de q̄ p̄dicatione p̄dicatur.

Alia a distinctione reali τ rationis.

Dubitatur secundo vtruz preter distinctionez realem τ rationis sit ponēda aliqua alia distinctio. Pro cuiꝰ solutione supponit̄ ꝙ aliqui dicentes se insequi doctrinā scoti ponūt septem genera distinctionū τ tot idētitatum. s. distinctionem rōnis ex natura rei formalē: realem: essentialez: se totis subiectiue τ se totis obiectiue: τ dicunt ꝙ iste distinctiones se inuicem inferunt. nam dicūt ꝙ distinctio se totis obiectiue infert oēs alias. τ sic ꝯsequenter. sz iste modus dicendi est falsus. neq; est de mēte scoti primo in hoc ꝙ ipi ponūt septem genera distinctiōnum. scdo in hoc ꝙ ipi ponūt istas distinctiōes se inuicem inferre: ideo aliter respondetur ponēdo aliquas propositiones. ¶ Prima preter distinctionem rationis solum sunt ponēda duo genera distinctionum: scz realis τ formalis.

Distinctionū gña quot sit.

¶ Scda ꝓpositio. distinctio rationis est que fit per actum cōparatiuum intellectus vel voluntatis. vnde illa que sic sola distinctione ratiōis distiguūt̄ nunq̄ se habēt tanq̄ duo obiecta formalia: sed solum tanq̄ vnū aliter τ aliter consideratum. ¶ Ex quo sequitur ꝙ cōcretum τ abstractuz nō se habent tanq̄ duo obiecta formalis vt volunt aliqui. ¶ Tertia ꝓpositio. distinctio realis est duplex. s. suppositorum τ naturarum. quoꝝ vnum nō est aliud q̄admodū est inter supposita in diuinis: puta patrem: filium τ spiritūsanctū. τ ista solum inuenitur in diuinis et nūq̄ in creaturis. qr impossibile ē duas creaturas habere tantū vnam naturam: sz tot quot sunt supposita sunt nature q̄admodū nō est in diuinis. sed est ibi vna natura in tribus suppositis. Alia est distinctio realis naturarū quaruz vna simpliciter nō est alia. τ ista solum inuenit̄ in creaturis. τ inter rem creatam τ increatam: τ ista est inter omnes creaturas. quaruz vna simpliciter non est alia. et ista potest vocari essentialis: quia natura et essentia idem sunt.

Concretum τ abstractum quā se habent.

Distinctionis realis acceptiones.

¶ Quarta propositio. distinctio formalis est illa q̄ est inter duas formalitates vel realitates quarum vna precise τ adequate nō est alia q̄admodum sunt realitates superioris τ inferioris diffiniti τ diffinitionis subiecti τ passionum eiusdem subiecti. differentie τ illius cuiꝰ est differentia attributorum in diuinis intellectus et voluntatis. Et si quis dicat inferius est idez formaliter suo superiori igitur formaliter non distinguitur ab eo. ¶ Dico ꝙ distinctio formalis potest capi dupliciter. vno modo stricte prout est inter duo extrema: quoruz illud quod sic distinguitur non includit aliud in primo mō dicendi per se. τ sic dico ꝙ inferius nō distinguit̄ formaliter a suo superiori cum includat ipsum superius in primo modo dicendi per se. Alio modo capitur magis large vt ē inter duas realitates. quarum vna precise τ adequate nō est alia: quia scilicet in abstracto non predicantur de se inuicem. et sic inferius bene distinguitur formalit̄ a suo superiori: quia realitas inferioris precise τ adequate nō est realitas superioris. vt humanitas nō est animalitas. Et si quis velit probare ꝙ sint plures distictiones q̄ tres quia modus intrinsecus distinguitur ab illo cuius est modus. sicut esse per se a substātia τ nō realiter neq; formaliter cum modus intrinsecꝰ non sit formalitas: ergo erunt plures distinctiōnes. Respōdetur ꝙ talis distinctio pōt reduci ad distinctionem formalem: qr modus intrinsecus habet modum formalitatis. vel aliter dicitur ꝙ pōt bn̄ poni adhuc vna distinctio q̄ vocatur distinctio modalis. Unde modus intrinsecus est qui additus alteri nō variat rationez illius cui additur addendo sibi supple aliquaz realitatē. Quinta ꝓpositio distictio se totis obiectiue: τ distinctio se totis subietiue nō distinguuntur

Distinctionis formalis acceptiōes.

Modus intrinsecus qd sit.

tur a distinctione reali vel formali licz supra ipsas possint aliq̃d ꝯnotare: qꝛ illa que distinguũtur se totis obiectiue aliq̃n ꝯdistinguũtur tantũ formaliter sicut risibilitas ⁊ flebilitas que distinguuntur se totis obiectiue. Uñ illa distinguunt̃ se totis obiectiue que in nullo ꝯceptu q̃ditatiuo ꝯueniũt. aliq̃n distinguunt̃ realiter sicut risibilitas ⁊ hinnibilitas. Silr dicat̃ de illis q̃ distiguũtur se totis subiectiue. vñ illa distiguũtur se totis subiectiue q̃ nõ ꝯueniunt in aliqua realitate potentiali cõtrahibili ad ipsa. vt deus ⁊ creatura: ⁊ decem predicamenta.

An sit cõcedendũ Socratẽ esse rõnalem. esse hoiez ipo nõ exñte

Dubitatur tertio vtruz socrate nõ existente: iste ꝑpõnes sunt ꝯcedende. socrates est rõnalis: socrates est hõ. Et arguit̃ ꝙ nõ. primo sic. omĩs ꝑpõ cathegorica affirmatiua de inesse ⁊ de presenti in qua nõ ponit̃ terminꝰ ampliatiuus subo ꝓ nullo supponẽte est falsa: igit̃ tales ꝑpões sunt false. ⁊ cõfirmat̃: qꝛ fm scotum hec ꝑpõ xp̃s est homo in triduo erat falsa et nõ nisi: qꝛ subm ꝓ nullo supponebat: igitur. ¶ Scdo sic. oĩe qd est rõnale: est cõpositũ ex aïa rõnali ⁊ corpe: sz socrates nõ exñs nõ est cõpositus ex corpe ⁊ aïa rõnali: cũ aïa separetur a corpe: igit̃. ¶ Tertio sic. bene sequit̃ socrates est hõ: ergo socrates est socrate nõ exñte. sz cõsequẽs ẽ falm igitur ⁊ multe alie rões possent fieri. Unde ꝓ solutiõe supponit̃ ꝙ due sunt opiniones de hoc dubio. vna est noĩalium aliquoꝝ qui dicũt tales ꝑpões esse falsas. ⁊ ꝙ nulla ẽ ꝑpositio necessaria simplr nisi ista deꝰ est. vel aliq̃ talis formata de termĩs diuinis: qꝛ q̃libet alia põt falsificari. Et ad porphiriũ dicũt ꝙ socrates semꝑ est hõ ⁊ rõnalis .i. supple socrates sit .i. subiecto ꝓ aliquo supponẽte. Sz ista opinio nõ videt̃ esse de mẽte aristotelis q̃ in primo posterioꝝ ponit sciam esse impossibiliũ .i. ꝑpõnum infalsificabiliũ nec etiã de mẽte porphirij in textu. Dicũt tñ ipi ꝙ hoc est de mẽte porphirij. Nam dicit porphiriꝰ in ꝯueniẽtia drie ⁊ proprij ꝙ sicut dña semꝑ adest: ita accñs inseꝑabile. sz accñs inseꝑabile sꝑ adest socrate exñte: ita etiã dña. vtputa rõnale solũ aderit socrate exñte. Rñdet̃ ꝙ hoc nihil valet: qꝛ in tali ꝯueniẽtia ly sicut nõ dicit oĩmodã similitudinẽ vt notũ est. naz vnũ .s. dña est de q̃ditate alteriꝰ: ⁊ dr de eo ꝑ se pmo: mõ nõ aũt accñs inseꝑabile: vt ista nõ est ꝑ se. socrates est simus. iõ aliter rñdetur ꝙ tales ꝑpões sunt ṽe ⁊ infalsificabiles sic ꝙ ista nũꝗ põt esse falsa socrates ẽ hõ: siue socrates sit siue nõ sit: qꝛ ad veritatẽ taliũ ꝑpõnum nõ req̃ritur ꝙ extrema supponãt ꝓ aliquo exñte: sz sufficit ꝙ supponãt ꝓ aliquo in esse cognito ⁊ ꝙ exponãtur adinuicẽ. Et ꝑ hoc soluit̃ prima rõ in q̃ dicũt ꝙ oĩs ꝑpõ affirmatiua ⁊c. dr ꝙ illa nõ est ṽa vlr: sz solũ in ꝑpõnibꝰ ꝯtingẽtibꝰ de termĩs nõ ampliatiuis affirmatiuis. vñ compositionẽ extremoꝝ taliũ ꝑpõnum necessariarum necessario seq̃tur ꝯformitas talis cõpõnis ad terios. ¶ Uñ q̃ñcũqꝫ extrema taliũ ꝑpõnũ componũtur adinuicẽ: ꝑpões ꝯstitute ex ipsis sunt sꝑ ṽe. qꝛ semꝑ tũc est cõformitas actus intelligẽdi seu ꝑpõnis mẽtalis ad rem cognitã. ¶ Et si q̃s dicat quare est melius ꝙ tales ꝑpões habeãt ꝯformitatẽ q̃ñcũqꝫ formant̃ q̃ alie ꝑpões. Rñdet̃ qꝛ extrema illaꝝ ꝑpõnuz sũt talia ⁊ habentia aliam habitudinem adinuicez q̃ alia. ⁊ de hoc satis dictuz est in summulis: capitulo de suppositione personali.

Nõialiũ opinio d̃ dubio p̃cedenti.

Nõialiũ opiniõis reprobatio de eadem q̃stione.

Ad rationes ante oppositum. Ad pmã dr ꝙ soluta est. ad cõfirmationẽ dr ꝙ ista ꝑpõ: xp̃s ẽ hõ in triduo fuit falsa. nõ qꝛ subm ꝓ nullo supponebat: sz qꝛ in illis tribꝰ diebus xp̃s importabat in se rõnez falsaz de qua nihil dr vere. naz si aliq̃d est xp̃s: necessario hz duas naturas in vno supposito: sz in illis tribꝰ diebꝰ nõ fuerunt ille nature vnite cũ hũanitas fuerit corrupta. ¶ Ex quo seq̃tur ꝙ xp̃s nõ est suppositum ꝑ se hoĩs: cũ importet rõnez ꝯtingentẽ ⁊ nõ ꝯceptũ ꝑ se vnũ. iõ iste nõ sunt ꝑ se neqꝫ necessarie: xp̃s est hõ. xp̃s est deus. ¶ Ad scdam dr ꝙ ista ꝑpõ: hõ est cõpositus ex corpe ⁊ aïa. vel ista rõnale est cõpositũ ex corpe ⁊ aïa ẽ simplr cõtingẽs ⁊ hoc si tale ꝑncipiũ dicat actuz sicut videt̃ de rigore sermonis dicere. Si aũt dicat aptitudinẽ vel absoluat̃ a tpe vt dicũt aliq̃ est necessaria. vñ tenẽdo pmuz modũ ad hoc ꝙ ista sit vera hõ est aïal nõ req̃rit̃ ꝙ hõ sit cõpositus realiter ex corpe ⁊ aïa: sz sufficit ꝙ hõ et aïal sint in esse cognito. iõ nõ sequit̃ hõ est aïal ergo homo est cõpositus ex corpe ⁊ aïa: qꝛ pma est necessaria: ⁊ scda ꝯtingẽs: sz bene seq̃tur hõ est. ergo hõ est cõpositus ex corpe ⁊ aïa: ideo in ista hõ est aïal. ly hõ supponit ꝓ hoĩe in esse cognito. ⁊ etiam aïal ꝓ aïali in esse cognito quod sufficit ad veritatẽ taliũ ꝑpõnũ. Ad tertiaz dr negando ꝯñam: qꝛ a ꝑpõne de est tertio adiacente ad vnã de scdo adiacente nõ valz ꝯña. vt alias visuz ẽ in summul. ⁊ h̃ de scdo articulo.

Homo ẽ aïal: quõ supponit homo.

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis ad quesitũ. ꝯueniẽtie ⁊ drie ⁊ q̃nqꝫ p̃dicabiliũ sunt a porphirio sufficiẽter assignate. ¶ Ad rõnes ante oppositũ. Ad pmaz dr ꝙ licet genꝰ nõ p̃dicetur de pluribꝰ q̃ dña eiꝰ constitutiua tamẽ p̃dicat̃ de pluribꝰ q̃ dña eius diuisiua. ¶ Ad scdam dr ꝙ licet genus sit prius natura spẽ tamẽ est posterius posterioritate illationis siue in inferendo. ¶ Ad tertiam dr ꝙ ly pluribus põt capi duplr. vno mõ positiue: vt idem est ꝙ predicari de multis. ⁊ sic est cõtra oĩm predicabilium. alio modo põt capi cõparatiue ⁊ sic est ꝑprietas generis. ¶ Ad quartam patz solutio in primo articulo. nam capitur ibi predicari vniuoce large vt distinguitur contra predicari equiuoce ⁊ nõ stricte vt idem est ꝙ p̃dicari per se pmo modo seu quiditatiue. ¶ Ad quintam pz solutio in primo notabili vbi visuz est qualiter p̃dicabilia cõueniũt adinuicem.

Cõclusio responsalis de cõuenientia ⁊ drĩa q̃nqꝫ p̃dicabilium.

Hoc nomẽ pluribus capitur dupliciter.

¶ Et sic est finis libri predicabilium.
Sequitur liber p̃dicamẽtoꝝ aristotelis.

An de pdicamentis sit scientia logicalis.

Queritur vtrum de predicamentis sit scia logicalis ab alijs distincta habens p subiecto adequato aliqd intentionale cōe vniuocū decem predicamentis. Arguit pmo cōtra pmā partez. qr oīs qd scit. scitur p demōstrationē τ diffinitionē: sed pdicamentoꝝ nō est diffinitio. igit de ipis nō est scia. minor pbatur qr diffinitio dat p genus τ drīaz sed decem pdicamēta nō habēt genus τ drīam igitur ipsoꝝ nō est diffinitio. ¶ Scdo sic. illud de quo habet scia dz habere aliqd prius p qd passio demonstret de ipo. sz decez pdicamenta nō habēt aliqd prius ipis cuz sint pma pncipia igitur. ¶ Tertio sic. de pdicamētis est scia methaphisicalis cū decē pdicamēta sint ptes subiectiue ipsius entis. igit de ipis nō est scia logicalis. ¶ Quarto sic. pdicamētū ptinet sub vli ergo de ipis nō est alia scia a scia vlis. ¶ Quinto sic. pdicamentū est ens p accns sicut genus gnalissimū: ergo de ipis nō est scia. ¶ In oppositum arguitur auctoritate arist. tradentis nobis sciaz de predicamentis. In questione erūt tres articuli sicut in ceteris questionibus.

Predicamenti acceptiões

Quantum ad primum sciendum est primo: qꝫ pdicamentuz pōt capi duplr. vno modo pme intētionaliter. τ sic nō est aliud qꝫ illud qd est pmum in aliqua coordinatiōe quēadmodū est suba in coordinatione substātie. τ qtitas in coordinatione qtitatis. τ tūc dico qꝫ pdicamenta p se sunt de psideratōe methaphisica cū sint ptes subiectiue entis. τ de p accns sūt de psideratione logica cū logicus p se nō psideret res neqꝫ voces nisi p quāto attribuūtur ipsis intētiones logicales. Alio mō capit scde intentionaliter vt est intētio scda attributa cōordi alicui coordinationis sicut substantie vel qtitati. τ sic de alijs. τ sic p se psideratur a logico nam logicus per se psiderat scdas intētiones

Predicamētū adhuc capitur duplr

¶ Aduerte vltra qꝫ pdicamentū adhuc capitur duplr. vno mō pro cōordi alicuius coordinatiōis quēadmodū dicimus qꝫ substantia est pdicamentum. quātitas est predicamentuz. τ sic de alijs. Alio modo capit pro coordinatione aliquoruz se habentiū adinuicē fm sub τ supra. incipiendo ab illo cōordi τ pcedendo ad spēs subalternas specialissimas τ indiuidua in qbus saluat ratio illius cōordis. Et sic capit cū dr qꝫ aliquid est in predicamēto. i. in coordinatione vel de coordinatione aliquorum se habentium fm sub τ supra in ratione generis spēi vel indiuidui.

alqd ee in predica mento.

Quō inueniť subm huius scie.

Sciendum est scdo qꝫ ad inueniendum subiectum huius scie opz inuenire aliqd intentionale in quo decez predicamenta vniuocentur: τ qꝫ attribuatur illis decem pdicamētis et illud intentionale est id cui adequate τ pmo conuenit ista passio ordinabile. τ in quo decem predicamenta vniuocātur quid aūt sit illud forte nō habet nomē impositum: sed possz suppleri per illud complexum vniuersale ordinabile in genere nō tamē qꝫ illud cōplexum. s. vle ordinabile in genere sit subiectū nisi circūlocutiue: vt circūloquit nobis aliqd intētionale incōplexum cui ordinabilitas adequate τ per se conuenit. τ illud pōt dici vle determinatuz sub aliqua ratione p quā ordinabilitas sibi adequate pōt conuenire. dicunt tamē aliqui qꝫ illud est predicamentum. quod tamē nō videt multū pbabile: cū pdicamentū τ gnalissimū sint synonima: sed generalissimum non videtur esse subiectuz cum contineatur sub genere quasi pars in modo sub suo toto.

An tantum sint decē gnalissia

Sciendum est tertio qꝫ incidit vna difficultas. vtrū tm̄ sint decem gnalissima. τ videtur qꝫ sint plura: qr tot modis dr vnū oppositorum quot modis dr τ reliquū. sz gnalissimuz et spālissimum sunt opposita. igit tot erunt generalissima quot τ specialissima: sz multo plura sunt spālissima qꝫ decez. igit. ¶ Scdo sic. sicut actio τ passio distinguūtur adinuicē ita agere τ pati: sed actio τ passio faciunt duo gnalissima: ita etiam agere τ pati: τ p pns erunt plura. Item tm̄ est vnum pdicamentū sube. ergo tantū erit vnum pdicamētū accidētis cū substātia. τ accidēs opponant. ¶ Quarto sic. pdicamentuz nihil est. igit nō sunt decez pdicamenta. añs pbatur. qr vel esset genus gnalissimuz qd nō. qr tunc substātia nō esset in pdicamēto: qr tunc esset in se ipa. vel pdicamentum est coordinatio omniū illoꝝ que sunt in tali coordinatione qd est falz qr nulla videt esse coordinatio omniū subaruz: sed plures. Rñdetur qꝫ decē sunt pdicamēta pme intentionaliter capta τ nō plura. τ hoc non distinguēdo inter pcretum τ abstractū: qr pcretum τ abstractū in eodē genere reponūtur cum termini dicant reponi in pdicamēto quo ad significata formalia. τ non quo ad materialia. ¶ Ad rōnes. Ad pmā dr qꝫ gnalissimū τ spālissimum nō sunt opposita: sed magis disparata. ideo nō opz qꝫ tot modis dicat vnū τ reliquum Ad scdam dr negando pñam τ ratio est: qr concretum τ abstractū p vno cōputatur cū habeāt idem significatuz formale sub alio τ alio modo significandi. ¶ Ad tertiam dr qꝫ substantia et accidēs nō se habent vt opposita: sed magis vt disparata siue capiant pme intentionaliter siue scde intentionaliter. τ ideo nō valet psequētia. ¶ Ad quartam pz solutio in primo notabili vbi visum est quomodo predicamentum capitur dupliciter.

Predicamētoꝝ pme intentionaliter captoꝝ distinctio

Sciendum est quarto qꝫ predicamenta pme intentionaliter capta possunt distingui dupliciter. vno modo a priori: τ sic dico qꝫ distinguunt a seinuicem p suos modos intrinsecos vt substantia distinguit a quātitate p suum pprium modū intrinsecū qui est esse per se τ similiter dicatur de alijs. Alio modo pnt distingui a posteriori. τ sic distinguunt per suos pprios modos pdicandi de prima suba. Unde pprius

Quid est ppri⁹ modus pdicādi substātie. Modꝰ ppri⁹ predicādi q̄titatis. Modus pprius p̄dicādi ad aliquid. Modus pprius p̄dicādi q̄litatis. Modus pprius p̄dicādi actionis. Modus passiōis. Modus p̄dicādi vbi. Modus p̄dicādi quando. Modus predicandi situs. Modus predicandi habit⁹.

modus predicandi substantie est p̄dicari in q̄d de p̄ma substātia cui⁹ quesitiuū est quid. Sed pprius modus predicādi quātitatis est predicari in quantū quanti quot vel quotiens. cui⁹ quesitiuum circūloquit̄ p hoc complexū quāti quot. quantum. quotiēs. Sed pprius modus predicādi ad aliq̄d est predicari in hoc q̄ est respectiue se habere ad aliud: cui⁹ quesitiuū circūloquitur p hoc cōplexū q̄lio se hʒ hoc ad illō. Sed pprius modus p̄dicandi q̄litatis est predicari in quale de prima substātia vel qualiter cuius quesitiuū circūloquit̄ p hoc cōplexū quale vel qualiter. ¶ Proprius modus p̄dicandi actionis de p̄ma substātia est p̄dicari in quod agit. cuius q̄sitiuū circūloquit̄ p hoc cōplexū q̄d agit vel q̄d agit. Modus passionis est p̄dicari i quo patitur: cuius quesitiuū circūloquit̄ per hoc cōplexū quid patitur. Modus p̄dicādi vbi est predicari in quo. qua. vbi ꝛ vnde. cui⁹ quesitiuū circūloquit̄ p ista quattuor quo: qua: vbi et vnde. Modus predicādi q̄n de prima substā est predicari in quando: cui⁹ quesitiuū est quādo. Modus p̄dicandi situs de prima substātia est predicari in qualiter est situatum. cui⁹ quesitiuum circūloquit̄ per hoc cōplexuʒ qualiter situatuʒ est. Proprius modus predicādi habit⁹ est predicari in qualiter habituatū est. cui⁹ quesitiuum circūloquitur nobis per hoc complexū qualiter habituatum est. ꝛ de istis per ordinem visum est in suminulis. ꝛ qualiter sint intelligēda. ꝛ hec de primo articulo.

An sciēcia p̄dicamentorū sit d̄ reb⁹ vel vocibus.

Quantum ad secunduʒ dubitatur primo vtrum ista scīa que dicitur scīa predicamentorum sit de rebus vel de vocibus. Pro responsione ad istud dubiū: due ponūtur opiniones. Prima est nōīalium dicentium q̄ ista scīa est de vocibus ꝛ terminis: q̄d p̄bant. primo auctoritate boetij dicentis q̄ intentio hui⁹ libri ē de nōībus ꝛ vocibus res significantib⁹. Jteʒ totus processus hui⁹ scientie videt̄ esse de vocib⁹ et terminis. vt patebit in diuisionibus. ¶ Alia est opinio q̄ ista scīa. sicut ꝛ q̄libet alia scientia tradita in alijs libris logice: est de scd̄is intētionibus attributis rebus vel vocib⁹. que intenciones nec sunt voces neq̄ʒ sunt termini. hec enim scīa sicut ꝛ quelibʒ alia: est de subiecto sibi adequato. ideo querere de quo hec scientia sit: nō est aliud querere q̄̃ de quo subiecto hec sciētia sit. modo notum est q̄ hec scīa nō est de vocib⁹ tanq̄̃ de subiecto attributōis. sed est de aliquo intentionali quod vniuoce cōuenit decem predicamentis quod dicitur vniuersale ordinabile in genere: saltem circūlocutiue. vt prius visuʒ est. Similiter de nullo videtur esse scientia nisi de subiecto suo attributionis: tanq̄̃ de scibili remoto ꝛ de conclusione in qua ostenditur passio illius subiecti de illo subiecto tanq̄̃ de scibili propinquo ꝛ totali. ꝛ hoc capiendo scientiā pro simplici habitu. Et aduerte q̄ hec scientia non dicitur de decem predicamentis sic q̄ decem predicamenta sint subiectum huius scientie: quia oportet subiectum scientie esse vnum sed decem predicamenta nō sunt vnum igitur. Sed dicitur scientia de predicamētis tanq̄̃ de illis quibus attribuitur subiectum huius scientie quod est vniuersale ordīabile in genere s̄m sub et supra. ¶ Ad rationes alterius opinionis dicitur primo ad auctoritatem Boetij q̄ ibi capiebat actiuum pro passiuo sic q̄ est sensus. q̄ hec scientia est de rebus id est intentionibus per voces significatis. ¶ Uel potest dici q̄ hec scientia minus principalit̄ est de vocibus et terminis. Et principaliter de secūdis intentionibus. quia si esset principaliter de vocibus sequeretur q̄ surdus non posset habere hanc scientiam quod falsum est. ¶ Ad aliam dicitur q̄ processus huius libri non sit de vocibus vel de rebus ad ostendendum q̄ hec scientia sit de rebus vel vocibus. sed ad ostendendum que sunt illa que reponuntur in predicamentis. nam hec scientia non est de illis que reponuntur in aliquo decem predicamentorum. sed de scd̄is intentionibus que in nullo illoruʒ deceʒ predicamentorum reponuntur. ideo hec scientia solum secundario consideret illa que reponuntur in predicamento siue sint res siue voces.

An voces termini: res vel secunde intētiones reponantur i p̄dicamēto. Quid sit repōi reʒ in p̄dicamento. Que res possīt repōi in p̄dicamētō

Dubitatur secundo vtrum voces seu termini vel res vel secunde intentiones reponantur in predicamento. Respondetur breuiter q̄ res prime intencionis finite ꝛ limitate vniuoce incomplexe significare principaliter reponuntur in predicamento non quidem s̄m esse reale quod habent in re: sed s̄m esse cognituʒ. Nam rem reponi in predicamento non est aliud q̄̃ rem concipi in racione superioritatis vel inferioritatis. ¶ Ex quo sequitur primo q̄ res nō reponuntur in predicamento sicut vacce in stabulo: nec oportet vaccam trahere p caudam ad ipsam reponendum in predicamento. ¶ Sequitur secundo q̄ cessante intellectu res non sunt actualiter in predicamento. dicitur notanter res prime intentionis: quia res scd̄e intentionis non sunt in aliquo decem predicamento: nisi licet possint poni in predicamento entis rationis. dicitur notanter limitate: quia transcendentia non sunt in predicamento cuiusmodi sunt [illegible] vnum verum. dicitur notanter finite: quia res infinita nō reponitur in predicamento cuiusmodi est deus: quia non se habet neq̄ʒ vt genus: neq̄ʒ vt species: neq̄ʒ vt indiuiduum. dicitur notanter incomplexe significate: quia complexa vt complexa non sunt in predicamento. dicitur notanter principaliter: quia termini et voces principaliter sumpte sunt bene minus principaliter tanq̄̃ signa in predicamento. et q̄ hoc sit minus principaliter patet: quia iste terminus homo non reponeretur in predicamento substantie nisi substantiā significaret. Uidetur ergo q̄ res primo sunt in predicamento cum propter ipsas termi vel voces sunt in tali vel tali p̄dicamēto. Et aduerte

Quõ terminũ dr̃ esse in p̃dicamẽto. q̃ termini dicuntur esse in predicamento ratione suorũ significatorũ formaliũ. ꝛ nõ materialiũ vt albũ est in predicamento qualitatis rõne sui formalis significati qđ est albedo ꝛ nõ in p̃dicamento substantie lʒ supponat pro substãtia que est suũ significatũ materiale. Et si q̃s dicat illa solũ sunt in p̃dicamẽto que subijciunt ꝛ p̃dicantur. sʒ soli teri dicunt subijci ꝛ p̃dicari etiã vl'es vl' singulares ꝛ nõ res: ergo soli termini sunt in p̃dicamento et nõ res. ¶ Secũdo. illa sunt p̃ncipaliter in predicamẽto de quib⁹ fiunt diuisiones in hac sciã: sʒ de vocib⁹ fiunt diuisiões. igit̃ minor pʒ. nã in p̃ma diõne dr̃. Eorũ que dicuntur quedã dicunt cũ complexione quedã sine cõplexione. modo cõplexio et incõplexio solum attribuuntur vocibus. Itẽ dicit̃ in alia diuisiõe Eorũ que s̃m nullã cõplexionẽ dicunt singulũ aut significat substãtiã aut quãtitatẽ: sʒ voces sic dicunt significare. igitur ꝛc. Respondet ad primã q̃ p̃dicari et subijci põt capi dupliciter.

Predicari ꝛ subijci accepciones. vno mõ vt idẽ ẽ q̃ pferri vel scribi mediãte copula ꝛ sic soli teri bñ dicunt subijci vel p̃dicari. alio mõ vt idẽ est q̃ cõcipi vl' per terminũ enũciari: ꝛ sic res dicunt subijci ꝛ predicari. imo illa q̃ sic subijciuntur ꝛ p̃dicantur p̃mo ꝛ p̃ncipaliter subijciunt ꝛ p̃dicantur. ita q̃ teri subijciuntur ꝛ p̃dicant rõne significatorũ p quib⁹ supponunt: ita q̃ non est ordo inter voces significatiuas nisi rõne cõceptus significati. Ideo vox nõ dicit̃ vl'is: neq̃ singularis nisi rõne cõcept⁹ per ipsam significati. Et aduerte q̃ rẽ subijci vl' p̃dicari nõ est aliud q̃ rem cõcipi in ordine ad aliã mediãte subiecto vl' p̃dicato ꝓpositõis mẽtalis. rem ergo subijci nõ est ipsam poni in ꝓpositiõe ¶ Et si quis dicat ꝯtra. quia illa que subijciũt ꝛ p̃dicãtur ponunt̃ in ꝓpositione: cum sint partes ꝓpositionis. sed res nõ ponunt̃ in ꝓpositione. igitur. ¶ Respõdetur q̃ aliquid dr̃ poni in

Aliquid dr̃ dupl'r poni in ꝓpositiõe. propositione dupl'r. vno mõ intrinsece ꝛ sic soli termini dicunt poni in ꝓpositiõe. alio mõ obiectiue ꝛ extrinsece. ꝛ sic res bene dicunt poni in ꝓpositione saltẽ mentali q2 cõcipiuntur mediãte ꝓpositione: Ex quo patet q̃ rem poni in propositione: nõ est aliud q̃ ipsam cõcipi: vel enun-

Quid est rem poni in ꝓpõe ciari mediante ꝓpositione. Ad secũdã dr̃ q̃ in illa diuisione capitur dicunt̃ pro concipiuntur. ita q̃ est sensus. quedã dicuntur cũ cõplexiõe. i. cõcipiuntur cõplexe. ꝛ quedã incõplexe. Ad tertiam dicitur q̃ ibi accipit̃ actus signat⁹ p actu exercito. ita q̃ est sensus. eorũ q̃ s̃m nullã cõplexionẽ dicunt̃: id est concipiuntur. singulũ significat substantiam: id est substantia. aut quantitas: aut qualitas. vel potest dici q̃ iste diuisiões dantur de vocibus tanq̃ de illis que minus p̃ncipaliter ponuntur in predicamento.

An illa q̃ reponũtur in p̃dicamento eodẽ mõ reponantur.

Dubitatur secundo vtrum illa que reponũtur in predicamento: eodeʒ modo reponantur. R̃ndetur q̃ de nũero eorũ que in p̃dicamento reponũtur: quedã sunt q̃ directe reponuntur: cuiusmodi sunt gñã ꝛ sp̃es ꝛ indiuidua. vt aĩal: hõ: sortes. Quedã indirecte: cuiusmõi sũt dr̃ie q̃ sunt in illo p̃dicamento indirecte in quo sunt illa quorũ sunt dr̃ie. vt rõnale est in illo predicamẽto in quo ponit̃ homo. ꝛ dr̃ia indiuidualis sortis: est in illo in quo est sortes. Quedam reponũtur reductiue: ꝛ ista sunt multiplicia. nã quedam reponũtur reductiue tanq̃ passiones vnde passio est semp in illo p̃dicamẽto in quo est illud cu⁹ est passio. sicut risibile est in illo p̃dicamento in quo est hõ. Ex quo seq̃tur q̃ licʒ passio formalit̃ importet aptitudinẽ seu respectum aptitudinalẽ: tamẽ nõ est in predicamento relationis: sed in illo in quo est illud cu⁹ est passio. licʒ etiam subm ꝛ passio distinguant̃ formaliter: nõ tamẽ seq̃tur q̃ ponãtur in diuersis predicamẽtis. q2 ad hoc q̃ aliqua reponantur in diuersis predicamẽtis nõ sufficit distinctio formalis: sʒ req̃ritur distinctio realis. cũ decem predicamẽta a seinuicẽ realiter distinguantur. Quedam etiam reponũtur reductiue tanq̃ partes. ꝛ sic dico q̃ tam partes essentiales q̃ integrales sunt reductiue in illo p̃dicamẽto in quo est illud cuius sunt ptes. vt aĩa petri: in predicamento substantie ꝛ materia ei⁹. etiam caput et brachium eius. Quedã reponũtur reductiue et quasi p accñs: que habẽt modũ p̃ncipij ꝛ termini. sicut punctũ linee reponit̃ in predicamẽto in quo reponit̃ linea. Et si q̃s dicat. punctuʒ nõ est q̃titas: g̃ nõ est in predicamẽto q̃titatis Respondet ꝯcedendo añs ꝛ negando ꝯñam. q2 licʒ ad hoc q̃ aliq̃d sit directe in predicamẽto quãtitatis oportet q̃ sit quãtitas. tamen ad hoc q̃ aliq̃d sit in p̃dicamẽto quãtitatis reductiue: nõ opʒ q̃ sit quantitas: sʒ sufficit q̃ se habeat vt aliquid quãtitatis. cuiusmodi sunt puncta in linea. instãtia in tpe. ꝛ mutata esse in motu. Quedam sunt que solum p accñs reponuntur. vt priuationes. Unde priuatio capta pro p se significato. i. p negatione alicuius in subo apto nato: est in illo p̃dicamẽto de per accidẽs in quo est suus habitus: seu illud cu⁹ est priuatio. vt cecitas est in illo p̃dicamẽto in quo est visus vel videre. Sʒ si capiat̃ p aptitudine quã cõnotat in subo erit in illo in quo est illud cu⁹ est priuatio. Et hec de scđo articulo.

De q̃bus p̃dicamẽtis ẽ scĩa logicalis

Quantum ad tertium ponitur conclusio responsalis. de predicamẽtis scđe intentionaliter captis põt esse scĩa logicalis: sed nõ de predicamẽtis p̃me intẽtionaliter captis. vt visum est. ¶ Ad rõnes. Ad p̃mam dr̃ q̃ p̃dicamentum siue capiat̃ p̃me intẽtionaliter siue secũde intentionaliter hʒ diffinitionẽ. naʒ p̃dicamentum seu gñalissimũ fuit diffinitũ in p̃dicabilibus. Ad scđam dr̃ q̃ bene verum est q̃ illo de quo habet̃ scĩa dʒ habere aliq̃d per qđ passio demõstretur de subo: sʒ ex isto nõ sequit̃ q̃n p̃ditamenta sint p̃ma p̃ncipia in suis coordinationibus: saltem p̃ma prioritate nature. ¶ Dicitur vlterius q̃ hec scĩa nõ dr̃ scĩa p̃dicamẽtorum eo q̃ p̃dicamentum sit subm: neq̃ eo q̃ decem predicamẽta sint subm. sʒ denoĩatur scĩa predicamentorũ tanq̃ ab illis q̃bus attribu-

tur subm̄ huius scīe qḋ est aliqḋ intētiōale vni uocū ad ipsa. ¶ Ad rationes alias pꝫ solutio.

e Uniuoca dicuntur quoꝝ nomen solū cōe est: ſm vero nomē substātie rō diuersa. vt aīal hō. et quod pingit. hoꝝ enī nomen solū cōe est: ſm vero nomē substātie rō diuersa. Si quis enī assignet qḋ sit vtrūqꝫ eoꝝ quo sunt aīalia propriā assignabit vtriusqꝫ rationem.

Diuisio libri predicamentoꝝ Ari.

Iste est liber predicamentoꝝ aristotel: in quo ipse intēdit determiare ḋ pdicamētis. Et cōtinet tres tractatꝰ pͥncipales. In pͥmo determiat de anpredicamētis. In scdo de predicamētis. Et in tertio ḋ postpdicamētis.

Equiuoci diffinitio

Primus tractatus diuidit in tria capitula. pͥmū diuidit in tres partes. In prima ponit diffinitionē equiuocoꝝ dicēs. Equiuoca dicunt quorum solū nomē est cōe: ꝛ ſm illud nomē rō substantie est diuersa. vt aīal hō. et animal qḋ pingitur. i. animal viuū ꝛ aīal pictū: sunt equiuoca equiuocata in hoc nomīe aīal. quoꝝ solū nomē est cōe. s. hoc nomen aīal. Et ſm illud nomē ratio substātie est diuersa. Hāc vltimā pticulā pbat. quia si quis assignet quid sit vtrūqꝫ illoꝝ assignabit cuilibet aliā ꝛ aliā rōnē. i. diffinitionem inqꝫtum sunt animalia. ita qꝫ nō est vna et eadē ratio aīalis viui ꝛ animal̄ depicti.

Uniuocoꝝ diffinitio.

In secūda pte ponit diffinitionē vniuocoꝝ dicens. Uniuoca dicunt quoꝝ nomē est cōe. ꝛ ſm illō nomē ratio substātie est eadē. quod probat p exēpluꝫ vt homo et bos sunt vniuoca huiꝰ nois animal quia homini et boui: hoc nomē aīal est cōmune et diffinitio eius est eadeꝫ illis. Quod pbat. qꝛ si quis diffiniat hominē et bouē inqꝫtū sunt animalia: assignabit eandē rōnem vtriqꝫ.

Denoīatiuoꝝ diffinitio.

In tertia parte ponit diffinitionē denoīatiuoꝝ dicens. Denominatiua dicūtur quecunqꝫ ab aliquo solo casu drīnt: ꝛ ſm illud nomē habent appellatiōeꝫ vt ğmaticus a ğmatica. ꝛ fortis a fortitudine.

Antepredicamenti diuisio

Eoꝝ que dicunt. alia quidē ſm complexionē dicunt: alia vero sine cōplexione. et ea que ſm cōplexionē dicuntur sunt. vt homo currit. Ea vero que sine cōplexione: vt homo: bos ꝛc̄.

¶ Istud est secundū capitulū huius tractatus in quo determiat aristoteles de secūdo antepredicamento qḋ est diuisio. ꝛ cōtinet duas partes ſm qꝫ sunt due diuisiones antepredicamētales

Antepredicamenti prima diuisio.

In prima parte ponit pͥmā diuisioneꝫ que est hec. Eorum que dicuntur quedam dicuntur cū complexione. vt homo currit. homo vincit. Alia vero sine cōplexione. vt vincit. currit.

Antepredicamenti scda diuisio.

¶ In secunda parte ponit secūdam diuisionem que est hec. Eorum que sunt alia dicuntur de subiecto: in subiecto vero nullo sunt vt hō dicit de subiecto scilicꝫ de aliquo homine. ꝛ nō est in subiecto quia nō est accidens. Alia sunt in subiecto: ꝛ de subiecto nullo dicuntur: ratione cuius aristoteles anteqꝫ exemplificet notificat quid est esse in subiecto dicens. qꝫ esse in subiecto est esse in aliquo nō quidem sicut pars in toto. sed sicut accidens in subiecto. vt quedā grāmatica est in subiecto scilicꝫ in anima. ꝛ nō dicitur de aliquo subiecto. i. de aliquo inferiori. Naꝫ dici de subo: nō est aliud qꝫ supius predicari de inferiori. Similiter quoddaꝫ album est in subiecto. s. in corpore. Omnis enī color in corpore est, de subiecto vero nullo dicitur. Alia vero dicuntur de subiecto et sunt in subiecto vt grāmatica est in subiecto: scꝫ in anima: et dicitur de subiecto puta de hac grāmatica: et de hac grāmatica. Alia sunt que nec dicuntur de subiecto nec sunt in subiecto vt aliquis homo aliquis equus. nihil enim hoꝝ est in subiecto nec de subiecto dicitur. Circa qḋ subdit aristoteles vnū documētū dicens qꝫ vniuersaliter quecunqꝫ sunt indiuidua et vnuꝫ numero de nullo subiecto dicuntur in subiecto vero ea nihil phibet esse vt quedaꝫ grāmatica bene est in subiecto.

Quid est eē in subiecto.

Aristotelis documētū ḋ subo.

De tertio anpredicamento pͥma rēa.

Quando alteꝝ de altero predicat vt de subiecto quecūqꝫ de eo qḋ pdicat dicunt: omnia vt de subiecto dicunt. vt homo de quodā homine predicat aīal vero de hoīe ergo ꝛ de quodam homine aīal predicabitur.

Istud est tertium capitulūꝫ huius tractatus in quo determinat de tertio antepdicamento quod est regula. et continet duas partes ſm duas regulas antepredicamētales. In quarum prima ponit pͥmaꝫ regulā q̄ talis est. ¶ Quando alterum de altero predicatur vt de subiecto quecūqꝫ de eo quod predicatur dicuntur omnia ꝛ de subiecto dicuntur vt homo predicatur de quodaꝫ homīe. ꝛ animal predicatur de homine: igitur animal pdicatur de quodam homine. quidam enim homo et homo est ꝛ aīal.

Scda regula ḋ tertio anpredicamento.

In secunda parte ponit secūdam regulam que talis est. Diuersorū generū ꝛ nō subalternatim positoruꝫ diuerse sunt species et differentie vt animalis. ꝛ sciētie que sunt duo genera diuersa sunt diuerse spēs ꝛ differētie. quia gressibile volatile ꝛ bipes sunt differētie animalis. nulla eaꝝ est differētia scientie. vna enim sciētia non differt ab alia in eo qꝫ est bipes vel volatilis. Et quia aliquis posset credere qꝫ vniuersaliter diuersorum generuꝫ essent diuerse differentie: idō remouet dubium dicens qꝫ subalternoꝝ generum nihil prohibet esse easdem differentias. qꝛ superiora de inferioribus predicantur. ꝛ quecūqꝫ sunt differentie predicati eadem erunt ꝛ subiecti. Ex quo sequitur qꝫ notanter dictum est in regula diuersorum generum et non subalternatim positorum.

Queritur vtrum diffinitiones diuisiones et regule antepredicamētales sint suf

An diffinitiones diuisiões et rñe antepdicamētales sufficiēt assignentur.

ficienter in textu assignate. Et arguitur contra primam partem quia si diffinitiones equiuocorum et vniuocorum essent sufficienter assignate sequerentur aliqua inconuenientia. primum q in vbis et accñtib⁹ nō ē equocatio. de vbis pz qz nō habent nomē ɔmune. de accedētibus ptz qz non habēt rationem substantie. Secundum īcōueniēs q predicamēta nō inuniuocarentur in ente cū ens non habeat rationē. ¶ Scđo sic. equiuoca: et vniuoca non possunt diffiniri. igit̃ ₰c. antecedens multipliciter ꝓbatur. primo qz omne diffinibile est vniuocum: sed equiuoca nō sunt vniuoca. cū equiuoca et vniuoca sint opposita: igitur ₰c. secundo quia omne diffinibile est aliquod vnum: sed equiuoca ꝛ vniuoca nō sunt aliquod vnuz. igitur. tertio quia diffinitio equiuocoꝝ dareẗ de rebus vel de intentionibus. nō de rebus: quia logicus non diffinit res. neqꝫ de intentionibus: quia ratio illoꝝ non est diuersa. ¶ Tertio arguitur sic. ex diffinitione denominatiuorum sequitur aliqua incōuenientia. igitur antecedens patet qz sequeretur quod homo et aīal essent denominatiua: cū differant solo casu a suis abstractis. secundo sequeretur q iste propositiones non essent denominatiue: mulier est grammatica. homo est studiosus cum illa denominatiua scilicz grāmatica et studiosus non differant a suis abstractis solo casu. ¶ Quarto sic arguiẗ cōtra secundā particulam. diuisiões anṗdicamētales nō sūt sufficiēter posite. igiẗ. antecedens patet primo. quia mēbra prime diuisionis non sunt opposita: cum vnum sit pars alterius. etiam omnis res est incōplexa: ꝗ nulla res dicitur cum ɔplexione. secūdo: quia secūda diuisio datur per terminum equiuocum scilicet per illum terminum subiectū: igiẗ non est bona ¶ Quinto sic arguitur ɔtra duas regulas. primo contra primā quia omne qđ diciẗ de aliquo est in illo: sed superius nō est in inferiori igitur. Secundo nō sequitur homo est animal: aīal est genus: ergo homo est genus. Itē non sequitur: sortes est hō. hō est primo risibilis. ergo sortes est ṗmo risibilis. ¶ Quarto ɔtra secūdā regulaz. qz sciā: ꝛ aīal sunt diuersa genera non subalternatim posita: ꝛ tamē habēt eandē differētiā s. rationale: igiẗ. In oppositū est phūs in textu. In questione sicut in ceteris erūt tres articuli.

Equiuoci accepitiones.

Quantum ad primuz sciendũ est primo pro diffinitione equiuocoꝝ q duplex est equiuocum. s. equiuocum equiuocans: et equiuocum equiuocatum. et quodlibet potest capi dupliciter. vno modo prime intētionaliter. alio modo secūde intentionaliter. equiuocum equiuocans prime intētionaliter: nō est nisi vox vel terminus plura significās diuersis cōceptibus totalibus non sinonimis. quamadmodū est iste terminus canis qui plura significat diuersis cōceptibus. Sz secunde intētionaliter non est nisi relatio rationis talis vocis ad suuz significatū vel ad sua significata: ꝗ proprie đr significatio. ¶ Vñ istius vocis canis ad sua significata vel ad suū significatū est respectus rōnis vnus vel plures: puta tot quot significata habz. et quilibet illoꝝ đr eq̃uocū eq̃uocās scđe intētionaliter captum. Et si quis dicat quō poterit q̃s cognoscere q aliq̃ vox ē eq̃uocū equiuocās. Rñdeẗ q qñ aliq̃ vox plura significat et nō īportat aliq̃d ipsis cōe: tūc cognosciẗ q est equiuocū eq̃uocās vt canis est equiuocū eq̃uocās ad canē latrabilē: piscē marinū: ꝛ sidus celeste. qz significat ista et nō importat aliquid ipsis cōe. ¶ Similr̃ equiuocū equiuocatū pōt capi duplr̃. Vno mō ṗme intētionalr̃. ꝛ sic non est nisi significatū vl̃ significata termini equiuoci. vt significata hui⁹ termī canis dicunẗ eq̃uoca equiuocata ṗme intētionaliter capta. Alio mō capitur scđe intētionaliter Et sic nō est nisi respectus noīs ipsi⁹ significati ad terīm eq̃uocū significantē. et sic capiunẗ eq̃uoca ī textu qñ diffiniunẗ. quoꝝ diffinitio debz sic intelligi. Equiuoca eq̃uocata dicunẗ quoruz nomē est cōe. i. vox ē eadē. ita q capiẗ ibi nomē large. vt se extēdit ad vocē. Et ꝺm illud nomē rō substātie est diuersa. i. ɔceptus est diuersus. ita q p istā vocē nō importat aliqđ cōe illis significatis. Et est duplex equiuocū equiuocās. s. a casu qđ importat plura eque primo diuersis conceptibus vt canis. Aliud est equiuocū a cōsilio qđ importat plura diuersis cōceptib⁹. vnū tñ p prius ꝛ reliquū p posteri⁹ seu p ɔparationē ad aliđ vt animal respectu aīalis viui. ꝛ animal picti.

Equiuocuz equiuocans quō cognoscatur.

Equiuoci equiuocati acceptiones.

Intellectus diffinitionis equiuocorum.

Sciendũ est secundo q duplex est vniuocū. s. vniuocū vniuocās ꝛ vniuocū vniuocatū. Et qđlibz illoꝝ pōt capi duplr̃. vno modo prime intētionalr̃. alio mō scđe intētionalr̃. Vnde vniuocū vniuocās priē intētionalr̃ est terīn⁹ significās aliq̃d cōe pluribꝫ. ꝛ significās illa plura secūdario: vt ista vox hō respectu petri: et iohānis. ꝛ sic de aliis đr vniuocū vniuocās ṗme intētionalr̃. ꝛ petr⁹ ꝛ guillermus dicunẗ vniuoca vniuocata prime intētionalr̃ capta. ¶ Sed vniuocū vniuocās scđe intētionalr̃ nō est aliđ q̃ respectus rōnis vocis significantis ad cōe vel ad illa plura quib⁹ est cōe. vt respect⁹ rōnis ipsius vocis homo ad petrū ꝛ guillermū đr vniuocum vniuocās scđe intentiōalr̃. Sed vniuocū vniuocatū prime intētionalr̃ est aliquid cōe ṗmario per vnā vocē significatū vel inferiora illius cōmunis scđario significatꝫ eādē vocē. Sed vniuocū vniuocatū scđe intētionalr̃ captū est respectus rationis significatoꝝ secūdarioꝝ ad vocez que scđario illa significat. vt respect⁹ rōnis petri ꝛ guillermi ad istā vocē homo: dicunẗ vniuoca vniuocata scđe intentionalr̃ capta. ꝛ sic accipiuntur in textu. Ex quo sequiẗ q tam in diffinitione equiuocoꝝ q̃ vniuocoꝝ accipiẗ nomen large p voce ꝛ accipiẗ ratio pro cōceptu et pōt intelligi tam de cōceptu formali q̃ est subiectiue in intellectu q̃ obiectiuali qui est īclusus in inferioribus tamē magis proprie de ɔceptu obiectiuali. Ex quo sequiẗ q illud est vniuocū vniuocans ad aliqua qđ importat aliquid cōe illis ¶ Sz restat vna difficultas an ad vniuocatōez

Vniuoci duplex acceptio.

Quid est vniuocū vniuocās.

Quid est vniuocū vniuocatum.

Quid ad vniuocatōnē requiratur.

sufficiat vnitas ꝯcept⁹ formalis mediāte quo oīa vniuoca concipiunt vl' vtꝝ requiraẗ ꝙ talis terminꝰ importet aliqd cōe pluribꝰ.i. ꝯceptū obiectiualē. Dicūt aliqui ꝙ ad hoc ꝙ aliqua vox sit vniuoca sufficit ꝙ significet sua significata vnico ꝯceptu.i. actu vnico intelligēdi sit ꝙ in significando ea subordineẗ tm̄ vnico ꝯceptui. Sꝫ ad hoc ꝙ aliq̄ vox sit equiuoca requiriẗ ⁊ sufficit ꝙ significet plura mediātibꝰ ꝯceptibꝰ diuersis totalibus nō synonimis. ¶ Sed ꝯ̄ hoc arguit: qꝛ si sic sequeretur ꝙ oīa vniuoca vniuocarenẗ rōe specifica. qꝛ oīa possunt vnico actu ꝯcipi sicut p̄ma intelligentia cōcipit distincte oīa vno actu seu cōceptu. Itē si oēs rose dicerenẗ esse eiusdē spēi p̄cise ꝓpter idēptitatē ꝯceptꝰ formal' q̄admodū dicūt eadez rōne oēs rose deberēt dici vna rosa numero ꝓpter idēptitatē nūeralē talis ꝯceptus. Etiā sequereẗ ꝙ hoc nomē canis esset vniuocū ad canē latrabilē: piscē marinū. ⁊ sidus celeste: cū oīa illa vnico actu intelligendi possunt ꝯcipi

ro(?)lusio

Iō aliter diciẗ ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄ vox sit vniuoca nō sufficit vnitas ꝯceptus formalis: sꝫ requiriẗ ꝙ talis vox significet p̄mario aliq̄d ꝯmune illis sicut hō significat hūanitatez p̄mario q̄ est cōis suis inferioribus. Et valet ista diffinitio ad cognoscenduz illa qua reponuntur in predicamēto cum equiuoca inquantū equiuoca non reponuntur in predicamēto.

Intellectus diffinitiōis denoīatiuorum.

Sciendū est tertio ꝙ diffinitio denoīatiuoꝝ sic est intelligēda. Denoīatiua dicūtur supple cōcreta. quecūqꝫ.i. que supple a suis abstractis solo casu.i. solis teriatiōibꝰ oīm supple diria q̄ attēdiẗ ex p̄te vocis. et s'm illud nomē denoīatiua supple hn̄t appelatiōnē.i. denoīationez a suis abstractis. vt albꝰ dr albꝰ ab albedīe ⁊ grāmaticꝰ a g̅matica. ¶ Ex quo seq̄ẗ ꝙ ibi accipiẗ q̄cunqꝫ ꝑticulariẗ. qꝛ alias ꝓpō esset falsa cū p̄dicareẗ vl'e vl'iter sumptū. Capitur etiā ibi nūerꝰ singl'is ꝓ nūero pl'i. qꝛ nulla sunt ꝯcreta q̄ differāt sola teriatiōe a suis abstractis: sꝫ pl'ibus. ¶ Et aduerte ꝙ ibi diffiniunẗ denoīatiua s'm rē ⁊ vocē simul scđe intētionaliter capta: q̄ non sunt aliud q̄ꝫ respectꝰ rōnis cōcretoꝝ ad abstracta a q̄bꝰ hn̄t denoīationē. ¶ Pro cuiꝰ declaratiōe supponiẗ ꝙ triplex est denoīatio. Prima ē s'm vocē tm̄. Scđa est s'm rē tm̄. Et tertia s'm rē et vocē simul.

Denoīatiōis acceptiōes

Quid est dnoīatio s'm vocez

Denoīatio s'm vocē tm̄. est cuiꝰ denoīatiuū seu ꝯcretū ꝯuenit cū abstracto in p̄ncipio dictiōis et differt in fine. nō tm̄ significat idē cū eo in significato p̄ncipali. q̄admodū sūt studiosus et studiū. studiosus eīm significat virtuosum. ⁊ studiū significat exercitiū ⁊ laborē.

Quid est denoīatō s'm rē tm̄

Denominatio s'o s'm rē tm̄. est cuiꝰ denoīatiuū ꝯuenit in p̄ncipali significato cū abstracto. sꝫ nō in p̄ncipio dictiōis vt studiosus ⁊ virtꝰ.

Quid est denoīatio s'm rē et vocem simul.

¶ Sꝫ denominatio s'm rē ⁊ vocē simul est cuiꝰ ꝯcretū et abstractū ꝯueniūt in principali significato ⁊ in p̄ncipio vocis. sꝫ differūt in fine. et etiā abstractuz importat formā aliā ab illo. ꝓ quo supponit cōcretū. vt albū et albedo. ⁊ ista diffiniunẗ in textu Et dicuntur denomiatiua ꝓprijssime capta ad que requiruntur ꝓprie quattuor ꝯditiones. Prima ꝙ conueniāt in significato formali cum suis abstractis. Scđa ꝙ ꝯueniāt in p̄ncipio vocis. Tertia ꝙ differāt in fine. Quarta ꝙ abstractū importet aliud ab illo ꝓ quo supponit ꝯcretū.

Quattuor ꝯditiones req̄rūtur ad denoīatiua proprijssime capta

Suppositiōes ꝓ declaratione diuisionū ⁊ regularum antep̄dicamentalium.

Sciendum est quarto ꝙ pro declaratiōe diuisionū et regularū antep̄dicamētaliūz supponitur p̄rio ꝙ p̄ma diuisio valet ad cognoscendū distictionē eoꝝ que ponunẗ in p̄dicamēto ab illis que nō ponunẗ. qꝛ cōplexa nō ponūẗ in predicamēto saltē vt ꝯplexa vt hō currit. hō albus nō sunt in p̄dicamēto ⁊ sic est intelligēda Eoꝝ que dicunẗ.i. ꝯcipiuntur. Quedā cōcipiūtur cōplexe: quedā incōplexe. et accipiẗ ly dicūtur vt idē valet ꝙ cōcipiunẗ vl' sit de nūero reꝝ que per vocē significanẗ. quedā significanẗ per vocē complexā: ⁊ quedā per vocē incōplexam. ⁊ accipitur ly dicunẗ ꝓ significanẗ. ¶ Ex quo sequiẗ ꝙ illa diuisio datur de rebꝰ ⁊ nō de vocibꝰ ¶ Sequiẗ etiā ꝙ scđa diuisio daẗ d' rebus ⁊ nō de vocibus seu terminis. qꝛ si daretur de vocibꝰ seu terminis oīa essent in subiecto. cū termi saltem mētales et vocales sint in subiecto: cuꝫ sint accidentia. ideo difficile possunt saluare illi qui ponunt talē diuisionem d' terminis. ¶ Sed ꝓ intellectu prime regule est aduertēduz ꝙ phūs ꝑ illā rl'am nihil aliud intēdit nisi ꝙ q̄n aliq̄d dr ꝓprie de aliquo iferiori quicq̄d diceẗ ꝑ se de illo supiori. etiā diceẗ ꝑ se de illo inferiori. vt si aīal dicaẗ ꝑ se de hoīe. quicq̄d diceẗ ꝑ se de animali: per se dicetur de hoīe. ⁊ hoc intendebat phūs Et si aliqui applicēt ad ꝓbandū aliquē ꝯsequētiam. talis applicatio nō est de mēte aristotelis cum ꝑ illā solum velit ostēdere ordinē essentialem eoꝝ que sunt in predicamēto.

Oīa aliqua dnr nō subalterna dupliciter.

¶ Sed ꝓ declaratiōe scđe regule supponitur ꝙ aliq̄ genera pn̄t dici nō subalternata dupl'r. vno mō qꝛ non continenẗ sub se inuicez. vt aīal et planta. Alio modo qꝛ nō cōtinentur sub aliquo tertio gn̄e vt aīal et color. Ex quo sequitur ꝙ regl'a debet intelligi de generibꝰ vtroqꝫ mō nō subalternatis: ita ꝙ sit sensus diuersoꝝ generꝫ et non subalternatim positoꝝ id est non cōtentoꝝ sub seinuicē sicut supiꝰ et inferius. Nec etiā ꝯtentoꝝ sub aliquo tertio genere diuerse sunt spēs ⁊ differētie Et hec de primo articulo.

An vniuocū dicatur eq̄uocum ⁊ econtra.

Quantum ad secundū dubitaẗ primo vtꝝ vniuocū sit equiuocū ⁊ ecōtra. et vtꝝ eq̄uoca sint vniuoca. Pro solutiōe huius dubij ponuntur alique distinctiones. Prima: vniuocū ⁊ equiuocū dupl'r accipiunẗ. Vno mō pro equiuocis eq̄uocatis et vniuocis vniuocatis. Alio mō ꝓ vniuocis vniuocātibꝰ et eq̄uocis eq̄uocātibꝰ.

Vniuocorum acceptiōes

¶ Scđa distinctio. ꝙ tā eq̄uoca eq̄uocata q̄ꝫ eq̄uoca equiuocātia: simil'r vniuoca vniuocata et vniuoca vniuocātia dupliciẗ accipiunẗ.s. prime intētionaliter ⁊ scđe intētional'r: vt superius visum est.

Vniuocoꝝ scđe intētōaliter captoꝝ acceptiones.

¶ Tertia distinctio. quod q̄olibꝫ istoꝝ captū secūde intētionaliter adhuc dupl'r accipitur. vno modo vt quid. alio modo vt modus. de qua distinctione visuz est in predicabilibus. Ex

bis distinctionib⁹ dr̃ p̃mo q̃ equiuoca equiuocata p̃me intentionaliter capta sunt vniuoca vniuocata p̃me intentionaliter capta. vt piscis marinus: sydus celeste. ⁊ aĩal latrabile. q̃ sunt equiuoca equocata respectu hui⁹ nois canis vniuocant respectu hui⁹ nois substãtia. Dicit̃ scd̃o q̃ equiuoca eq̃uocata formaliter sumpta seu scd̃e intentionaliter: sunt vniuoca vniuocata scd̃e intentionaliter sumpta. ⁊ hoc capiẽdo eq̃uoca vt quid. ⁊ vniuoca vt modus. p3 q: intẽtiones eq̃uocorum vniuocãtur in hoc noie equiuocũ. Dicatur tertio q̃ equiuoca ⁊ vniuoca scd̃e intẽtionaliter capta: ⁊ capiendo vtrũq3 vt quid vel vt modus nõ possunt p̃dicari de seinuicẽ cu3 sint opposita. Dicitur quarto q̃ equiuocũ eq̃uocãs est vniuocũ vniuocans: capiẽdo vtrũq3 p̃me intẽtionaliter. q: canis est equiuocũ eq̃uocans respectu suo⁊ triu3 significato⁊: ⁊ tñ est vniuocum vniuocãs respectu vnius illo⁊ tãtũ. Dicit̃ quinto q̃ eq̃uocum eq̃uocans est vniuocu3 vniuocans. capiẽdo vtrũq3 formaliter. ⁊ vnũ vt q̃d et aliud vt modus. sed capiẽdo ip̃a vniformiter vnum nõ est aliud. Ex quo p3 in quo sensu ista debeat ɔcedi equiuocũ est vniuocũ. ¶ Sed dubitaret aliquis vtrũ oĩe nomẽ sit equiuocum. Rñdetur p aliquas ꝓpõnes. ¶ Prima est: q̃d libet signũ vocale vel scriptũ ad placitũ significans est equiuocũ. p3 q: q̃libet tale significat se ⁊ sibi similia mediante vno cõceptu q̃ est naturalis silitudo suppius. ⁊ significat rem vl̃ res ad extra mediãte alio ɔceptu mẽtali qui est naturalis similitudo re⁊ ad extra. vt iste termin⁹ homo significat se⁊ sibi similia vno ɔceptu supple formali q̃ est naturalis similitudo illi⁹ termini homo. ⁊ significat humanitatẽ primario. et scd̃ario. petrũ. iohannẽ ⁊ guillermũ cõceptu qui est naturalis similitudo illa⁊ re⁊. ¶ Scd̃a ꝓpõ: oĩe nomẽ vocale vl̃ scriptũ significatiuũ alicuius sube est equiuocũ a ɔsilio: q: oĩe tale principaliter significat aliquã substantiã: ⁊ per quãdã transsumptionẽ significat similitudinẽ vel figurã illius sube. vt iste termin⁹ aĩal: significat aĩal viuũ principaliter. ⁊ transsumptiue ⁊ posterius significat aĩal pictum. Et dr̃ notãter significatiuũ substãtie: q: si esset significatiuu3 accidẽtis: nõ oporteret q̃ esset sic equiuocum. Unde albedo nõ significat p prius albedine3: ⁊ transsumptiue figurã albedinis: q: talis figura est etia3 accidẽs: ⁊ forte eiusdẽ rõnis cũ albedine. ¶ Sed peteret aliq̃s vlterius vtrũ in mẽte reperiat̃ aliq̃s ɔceptus eq̃uocus. ¶ Rñdet̃ ꝓbabiliter p aliq̃s ꝓpõnes. Prima aliquis ɔceptus mẽtalis significat aliq̃: quo⁊ vnũ significat ad placitũ ⁊ reliquũ naturalit̃ mere eq̃uoce vt ɔceptus q̃ est naturalis silitudo hui⁹ vocis hõ significat naturaliter illã vocẽ hõ scripõ: ⁊ significat hoiem ad extra mediante alio ɔceptu vltimo q̃ est naturalis silitudo hois. ¶ Scd̃a ꝓpõ: ɔceptus mẽtalis mere significãdo naturaliter significat aliq̃ eq̃uoce quo⁊ vnũ significat naturaliter ꝓprie: ⁊ aliud naturaliter cõiter. vt ɔceptus vltimat⁹ lapidis significat naturalit̃ ꝓprie lapidẽ: ⁊ significat se naturaliter cõit̃ mediante alio ɔceptu. ⁊ hoc nõ est vniuoce s3 equiuoce. Uñ ɔceptũ significare aliq̃d naturalit̃ proprie: est aliq̃d seip̃o imediate: ⁊ nõ mediãte alio ɔceptu repñtare. s3 significare naturalit̃ cõit̃: est significare aliq̃d nõ immediate: sed mediãte alio cõceptu cui ille subordinatur.

An oĩe nomẽ dicatur eq̃uocum.

An i mẽte repiat̃ ɔceptus eq̃uocus

Quid est cõceptu3 aliquid significare naturaliter.

Dubitatur scd̃o vtrum concretum accidentale significet formã accidẽtalẽ vel subiectũ. sicut albũ vtrũ significet albedinẽ vel re3 habentẽ albedinẽ. Rñdetur breuit̃ q̃ nomẽ concretum solã formã significat de significato formali seu p̃ncipalit̃. tñ de significato materiali ⁊ min⁹ p̃ncipalr̃ seu de cognotato significat subiectũ ꝓ quo de rigore sermonis dr̃ supponere: s3 de bonitate intellect⁹ possit supponere ꝓ significato formali: sicut ⁊ q̃libz ali⁹ termin⁹. Uñ albũ de p se significato significat solũ albedinẽ sub mõ ɔcretiõis ad subm rõne cui⁹ significat subm. Ex quo sequit̃ q̃ tale ɔcretum nõ significat subm ex impositione facta circa ip3: s3 solũ ratiõne modi significãdi quã importat ad subiectũ. iõ q̃n dr̃ q̃ nomẽ ɔcretũ significat subm: d3 ibi capi significare large vt idẽ est q̃ dare intelligere. nam ɔcretũ rõne mõi significãdi dat intelligere subm ꝓ quo supponit: s3 nõ significat sic q̃ fuerit impositum ad ip̃m significãdũ. ¶ Et si q̃s dicat: in diffinitiõe ɔcreti ponit̃ primo subm: dicẽdo albũ est res habẽs albedine3: ergo videt̃ q̃ p̃ncipalit̃ significet subm. ¶ Rñdetur q̃ q̃n dr̃ albũ est res habẽs albedine3. talis descriptio nõ est nisi quedã explicatio nois et nõ p se exp̃ssio significati. q: nomẽ ɔcretu3 de per se significato non ĩportat hoc q̃d est hñs albedinẽ: s3 tm̃ de mõ significãdi in quo distinguitur ab abstracto. ɔcretu3 eñi de p se significato importat ip̃am formã. vt albũ solã qualitatem significat: ⁊ de mõ significãdi ⁊ d̃ cognotato importat subm. ideo ɔcretũ ⁊ abstractũ idẽ importãt: s3 modus significandi sit ali⁹ ⁊ ali⁹. Et hoc est de mẽte scoti: distinctione. 4. primi: questione. 1. ⁊ ibi videt̃ dicere q̃ talis descriptio nõ sit nisi ethimologia huius nois albũ. ¶ Et si q̃s q̃rat postq̃ albũ de per se significato importat albedinẽ: ⁊ de mõ significãdi importabat subm: vtrum importet illa mediãte vno ɔceptu? Rñdetur ꝓbabiliter q̃ importat illa duo mediante vno ɔceptu simplici. ¶ Unde ɔcept⁹ cui subordinatur ɔcretum saltẽ substãtiue tentum est simplex: ⁊ illa duo significat indistincte. Ex oib⁹ istis patet q̃ si in aliq̃bus auctoritatibus vl̃ rõnibus inueniat̃ q̃ ɔcretum accidẽtale significat subiectum d3 accipi significare large: vt se extẽdit ad cõnotare: vel significare min⁹ principaliter de significato materiali. Unde videtur esse de mẽte scoti q̃ quãdo aliquis termin⁹ duo importat: vnũ de materiali ⁊ aliud de formali: rationabilius est q̃ ɔnotet materiale q̃ formale. ideo rationabilius est q̃ albũ cõnotet subiectũ q̃ albedinem: nisi extẽderem⁹ connotationem ad appellationẽ formalẽ: q: terminus in appel

An ɔcretum accidentale significet formã accidentalem: vel subiectũ

Albũ habẽs albedinẽ q̃ intellr̃.

latione formali appellat significatū formale. vt albū supponit ꝓ subiecto appellādo albedinem sibi inesse. nisi vellem⁹ simpliciter negare appellationē formalē. qḋ nō videt̄ esse cōueniēs neqȝ vtile. cū multe ꝓpones diffinibiles ⁊ cōsequētie soluunt̄ ⁊ intelligunt̄ ꝑ appellationē. iō si in aliquo loco in summulis īueniatis ꝙ albū ꝯnotet albedinē. ibi dȝ accipi ꝯnotare ꝓ appellare.

An omne cōcretum dicat̄ denominatiuum.

Dubitatur tertio vtrum omne cōcretum dicat̄ denoīatiuū. Et videt̄ ꝙ nō: qꝛ tūc sequeretur ꝙ ista ꝓpositio. petrus est homo. esset denoīatiua: cū predicet̄ cōcretū. et per ꝯn̄s non esset quiditatiua. ¶ Pro respōsiōe supponitur ꝙ denoīatiuū potest capi dupl'r. vno mō stricte pro illo qḋ importat formā realiter distinctā a denoīato q̄admodū sunt cōcreta accidentiū vt alb⁹ niger. ⁊ sic homo nō est tali mō denoīatiuū quia nō importat formā distinctam a denoīato. Alio mō capit̄ large pro omi cōcreto siue īportet formā distinctā a denoīato siue non. ⁊ sic hō bene est denoīatiuū. imo sic omīs ꝑdicatio concretiua ḋ supposito vl' subiecto pōt dici denoīatiua.

Denoīatiui acceptiōes.

¶ Sed ꝓ maiori declaratiōe aliq̄ sunt notanda. Primo ꝙ q̄ttuor sunt modi abstractoꝝ.

Abstractorū q̄ttuor sūt modi.

quedā sunt abstracta que abstrahūt a supposit̄ in ꝓpria natura tm̄. vt humanitas abstrahit a proprijs suppositis. et talis mod⁹ inuenitur in substantijs. Alia sunt que abstrahūt a subiecto sed nō a suppositis seu inferiorib⁹. vt albedo abstrahit a subiecto. iō ista nō cōceditur: petrus ē albedo. tm̄ bene dicitur hec albedo est albedo. ⁊ talis mod⁹ inuenitur in accidentib⁹ abstractis. Alia sunt que abstrahūt a subo. sed nō a fundamento: vt istud cōplexū puta potētia causandi supplēs nobis vnū abstractuȝ abstrahit a subo puta ab igne. sȝ nō a fundamēto puta a calore. ideo ista cōcedit̄. calor est potētia causandi supple caloreȝ in aqua. Sed nō cōceditur ignis est potētia causandi calorē in aqua. Alia sunt que abstrahūt a fundamento et a subiecto ⁊ suppositis. vt causalitas abstrahit a subiecto puta ab igne. qꝛ ista nō cōceditur ignis est causalitas. et abstrahit a fūdamēto puta a calore. ⁊ etiā a suppositis. ⁊ isti duo mōi īueniunt̄ in relatiuis seu respectiuis. potest tm̄ inueniri alius mod⁹. Naȝ quedā sunt abstracta que abstrahūt a subiecto. et a fundamēto: sed nō a suppositis: vt similitudo. Sunt etiā quedā abstracta que abstrahunt a se inuicem. sed nō a suppositis. ⁊ talia sunt ꝓprie que īportāt aliquas ꝑfectiones alicui⁹ rei: cuiōi est intellectus ⁊ volūtas. ista eīn nō ꝯceditur: intellect⁹ est volūtas. Et aduerte ꝙ illud abstractum qḋ abstrahit a suis proprijs supposit̄ dicitur abstractū vltima abstractione que ꝓprie debet dici maxīa abstractio. Et aduerte ꝙ quādo subiectum est abstractū vltima abstractione ⁊ ꝑdicatū nō potest predicari nisi formal'r: cuiōi sunt adiectiua verba ⁊ ꝑticipia: nunq̄ illa ꝓpositio est vera. nisi predicatū sit de ꝑ se conceptus subiecti. iō iste nō sunt ꝯcedēde. humanitas est alba. essentia diuina generat. ⁊ hoc debet intelligi in predicatis ꝑme intētionis: ⁊ etiā in affirmatiuis. qꝛ in negatiuis non est vera. Nam ista conceditur humanitas distinguit̄ ab oī alio qḋ nō est ipsum. Unde vt visum est in sūmulis ista vltimate abstracta importāt aliqḋ sincathegorema in ipsis: puta per se primo mō. ideo si ꝑdicatū nō ꝯuenit subo ꝑ se p̄rio mō tal' ꝓpō est falsa.

Quid est abstractū abstrahēs a suis ꝓprijs supposit̄.

Ista etiā regula debȝ intelligi in ꝑdicatis nō ponētib⁹ differētiā inter sup̄i⁹ ⁊ inferi⁹. Aduerte ꝙ in diuinis: oīs ꝑdicatio abstracti de abstracto est vera dummō alterū extremū sit infinitū vel ambo. vt deitas est paternitas. sȝ in creaturis nulla est vera ꝑdicatio in abstractis vltimate: nisi extrema importēt oīmodā idēptitateȝ: ⁊ iō ista nō ꝯcedit̄ hūanitas est aīalitas. neqȝ ista hūanitas est entitas: licet bene ista humanitas est humanitas: Et hec de secūdo articulo.

Quantum ad tertium articuluȝ sit conclusio responsalis. diffinitiōes equocoꝝ. vniuocoꝝ. ⁊ denoīatiuoꝝ sunt sufficiēter posite. vt patȝ in p̄rio articulo. ¶ Ad rōes. Ad primā pȝ solutio cū oībus suis instātijs. ¶ Ad scḋam dr̄ ꝙ ista ē ꝯcedēda: equoca sūt vniuoca vt patuit in scḋo articulo. ¶ Ad aliud dr̄ ꝙ oē diffinibile debet bn̄ esse vnū in significando. sȝ nō oportȝ ꝙ sit vnū in supponēdo. ¶ Ad aliḋ dr̄ ꝙ diffiniūt̄ equoca ꝓ ꝑ se siḡato q̄bus cōuenit diffinitio in actu signato. ⁊ talia sunt bn̄ vniuoca. ¶ Ad tertiā pȝ solutio. nā hō ⁊ aīal sūt denoīatiua large capta ⁊ nō stricte. qꝛ nō importāt formā distinctā a suis denoīatis: dr̄ etiā ꝙ studiosus ⁊ virtus se hn̄t sicut denoīatiuū ⁊ denoīans s̄m rē. et nō s̄m rē ⁊ vocē sil'. dr̄ etiā ꝙ lȝ grāmatica nō differat a cōcreto sumpto in feīeo ex ꝑte terīatiōis tm̄ bn̄ a cōcreto sumpto in masculino qḋ sufficit ¶ Ad quartā dr̄ ꝙ ꝯplexū ⁊ incōplexū formaliter sumpta nō se hn̄t sicut totū ⁊ ps. lȝ bn̄ si mentaliter capiant̄. dr̄ etiā ꝙ lȝ oīs res in se sit īcōplexa tm̄ bn̄ significat̄ ꝯplexe. ¶ Ad aliā dr̄ ꝙ licet subm accipiat̄ equoce: hoc tm̄ nō est ꝯ rōnem diffinitionis. ¶ Ad quintā dr̄ ꝙ lȝ sup̄i⁹ sit idē realiter cū inferiori: tm̄ distinguit̄ formal'r: qḋ sufficit ad hoc ꝙ sit in inferiori. Ad alia tria pȝ solutio in ꝑmo articulo. Ad aliā dr̄ ꝙ rationale equiuoce est differētia aīalis ⁊ scientie. Etiā corpus equiuoce est spēs q̄ttitatis et substantie.

Predicamentorū diuisio.

Eorum que s̄m nullā cōplexionē dicunt̄ singulū: aut subaȝ significat: aut q̄ttitatē: aut q̄litatē: aut ad aliq̄d: aut vbi: aut q̄n: aut situȝ esse aut habere: aut facere: aut pati.

Iste est scḋs tractatus hui⁹ libri in quo ph̄s determinat de ꝑdicamētis et cōtinet sex capitula. In primo enūerat in gn̄ali decē ꝑdicamēta. ponēs hāc diuisionē. ¶ Eoꝝ q̄ scḋaȝ nullā ꝯplexionē dicunt̄ singulū: aut significat subam aut q̄ttitatē: aut q̄litatē aut ad aliq̄d: aut vbi: aut q̄n: aut sitū esse: aut habere: aut facere: aut pati. ¶ Deinde exēplificat de singul̄

dicēs q̄ vt naturalr̄ ⁊ exēplarit̄ dicat̄: substātia est sicut hō equ⁹. quātitas vt bicubitū tricubitū qualitas vt albū nigrū. ad aliq̄d vt duplū mai⁹. vbi vt in loco. qñ vt heri. situs esse: vt sedet iacꝫ: habere vt calciatū esse: armatū esse. facere vt secare vrere. pati vt vri secari. ❡ Cōsequēter ponit hāc ꝯclusionē singulū eoruꝫ que dicta sunt. nullū ſm se dicit̄ cū affirmatōe. i. nō est affirmatio. sed ex cōpositione eoruꝫ adinuicem fit affirmatio. Primam partē probat quia omnis affirmatio est vera vel falsa. sed nullū predicamētū ſm se est verū vel falsum. igitur nullū eoruꝫ ſm se est affirmatio neqꝫ etiam negatio.

Substātie diffinitio.

Substātia aūt est que ꝓprie ⁊ p̄ncipaliter ⁊ maxie dicit̄ q̄ neqꝫ d̄ subō dicit̄ neqꝫ in subō est vt aliq̄s hō vel aliq̄s equ⁹. Scd̄e aūt substātie dicuntur sp̄ēs in quib⁹ ille q̄ p̄ncipalr̄ sube dicunt̄ insunt he ⁊ harꝫ sp̄ēꝫ genera.

Scd̄arū subarum diffinitō

❡ Istud est scd̄m capitulū hui⁹ tractat⁹ in quo ph̄ūs determīat de primo p̄dicamēto. s. de substantia p̄supponēs ei⁹ diuisionē in primā et secundā. Et diuidit̄ in quattuor pticulas. In prima diffinit p̄mā et scd̄am substātias dicēs. Prima substantia est q̄ ꝓprie maxie ⁊ p̄ncipalr̄ substare dicit̄. ⁊ que nec est in subō neqꝫ de subō dr̄ cū non habeat inferiora et cū nō sit accidēs. vt aliquis hō. ⁊ aliquis bos. Deinde diffinit secundas substātias dicēs q̄ scd̄e substātie sunt sp̄ēs in quib⁹ sunt ille q̄ p̄ncipaliter substare dicunt̄ id est prime substātie. ⁊ harꝫ sp̄ērū gn̄a. vt aliq̄s homo est in hōie tanq̄ in specie. ⁊ animal est genus illi⁹ speciei. iō scd̄e substantie dicunt̄: vt hō et aīal. ❡ In scd̄a pte declarat descriptionē p̄me substātie. Pro cui⁹ declaratiōe p̄mittit vnū notabile. dicēs q̄ manifestū est ex his que dicta sunt in diffinitiōe vniuocoꝝ. ⁊ in scd̄a diffinitiōe Similr̄ in p̄ma regula q̄ necesse est ea q̄ dicunt̄ de subiecto p̄dicari noīe ⁊ rōne. vt hō et rō hōis predicat̄ de aliquo hōie. Est eñ q̄dā hō: homo et homo aīal rōnale. sꝫ ea q̄ sunt in subiecto aliq̄n noīe p̄dicant̄ de subō nunq̄ tñ rōe. Quedā vero neqꝫ noīe neqꝫ rōne de subō p̄dicant vt albū cū sit in subō predicat̄ de subō noīe. eo q̄ corpus dr̄ albū: sꝫ rō albi nunq̄ de corpore dr̄. supple vniuoce ⁊ ꝑ se. Albedo eñ cū sit in subiecto scꝫ in corpe: neqꝫ noīe: neqꝫ rōe p̄dicat̄ de corpe. Et similr̄ dicat̄ de alijs abstractis accidētiū. Insup prosequit̄ intētū declarādo diffinitionē prime substantie sic. alia de q̄b⁹ oīa alia dicunt̄ aut in quib⁹ oīa alia sunt nec dicūtur de subō neqꝫ sunt in subō. sꝫ de primis substātijs oīa alia dicunt̄ aut sunt in eis. igit̄ prime substātie nō sūt in subō neqꝫ de subō dicunt̄. iō maxie ⁊ p̄ncipaliter substare dicunt̄. Minorē probo quo ad p̄mā ptē. q2 aīal p̄dicat̄ de hōie. ḡ de aliquo hōie probat ꝯñam. q2 ex opposito ꝯñtis infert̄ oppositū añtis. Si eñ aīal d̄ nullo hōie p̄dicat̄. neqꝫ de hōie p̄dicabit̄. Scd̄am ptē ꝓbat. q2 color ē in corpe. ḡ in aliquo corpe. Patꝫ ꝯña. q2 ex opposito ꝯñtis infert̄ oppositum añtis. si est color nō est in aliquo corpe neqꝫ erit in corpe. Ex quo infert vnū correlariū. s. q̄ non existētib⁹ p̄mis substantijs: impossibile ē aliq̄d aliorū esse. ꝓbatur quia oīa alia aut dicunt̄ de p̄mis substātijs aut sūt in eis. igit̄. nō existētib⁹ p̄mis substātijs impossibile est aliq̄d alioꝝ remanere.

Correlariū de p̄ma suba.

❡ In tertia pte cōparat secūdas substātias adinuicē ⁊ etiā primas ponēs tres ꝯclusiōes. In p̄ma cōparat sp̄ēs ad gn̄a. dicēs q̄ inter scd̄as substātias species est magis substātia q̄ gen⁹. Hāc ꝯclusionē probat ph̄ūs duab⁹ rōnib⁹. ❡ Prima: illud est magis substātia qd̄ est ꝓpinqui⁹ p̄ie substātie sꝫ scd̄a substātia q̄ est sp̄ēs est ꝓpinq̄or p̄ie substātie q̄ illa q̄ est gen⁹: igit̄. minorē ꝓbat. q2 illud est ꝓpinq̄us p̄ie substātie p qd̄ rīdet̄ ꝯuenientius ad questionē factā p q̄d de p̄ma substātia. sꝫ ad questionē factā p q̄d de p̄ma substātia cōuenienti⁹ rīdem⁹ p sp̄ēꝫ q̄ p gen⁹. vt si q̄s q̄rat q̄d sit aliquis hō. ꝯuenieñti⁹ rīdetur q̄ est hō q̄ q̄ est aīal. Similr̄ si quis q̄rat q̄d est q̄dā arbor ꝯuenieñti⁹ rīdet̄ q̄ est arbor q̄ q̄ sit plāta: ḡ species est ꝓpinq̄or p̄ie substātie q̄ gen⁹. ❡ Scd̄a ratio. sicut se hñt p̄ie substantie ad oīa alia: sic se habet sp̄ēs ad gen⁹. sꝫ p̄ie substātie sunt magis substātie: eo q̄ oībus alijs substāt. ⁊ oīa alia de ipis p̄dicant̄ aut sūt in ipis. ⁊ nō ecōtra. ḡ cū sp̄ēs substet gn̄i: ⁊ nō eē: sp̄ēs est magis substātia q̄ gen⁹. ⁊ q̄ sp̄ēs substet gn̄i ⁊ non eē. ꝓbat. q2 gn̄a de sp̄ēb⁹ p̄dicant̄: sp̄ēs vero de gn̄ib⁹ nō p̄dicant̄. ❡ Scd̄a ꝯclusio in q̄ ꝯpant̄ sp̄ēs adinuicē est ista. De nūero sp̄ērum sp̄ālissimaꝝ sube vna nō ē mag̃ suba q̄ alia. ⁊ ꝓbat. q2 vna sp̄ēs nō ꝯuenieñti⁹ rīdet̄ ad introgatōeꝫ factā p q̄d d̄ p̄ia suba q̄ alia. ❡ Tertia ꝯclusio. inter p̄ias subas vna nō ē mag̃ suba q̄ alia. q2 aliquis hō nō ē mag̃ suba q̄ aliq̄s bos. In q̄rta pte declarat diffinitionē scd̄aꝝ subaꝝ ponēs hāc ꝯclusionē. Sola gn̄a ⁊ sp̄ēs de gn̄e sube dicunt̄ secūde sube. qd̄ ꝓbat duab⁹ rōib⁹. ❡ Prima illa dicūtur scd̄e sube q̄ indicāt q̄ditatē ⁊ p̄dicant̄ in q̄d de p̄ia substātia. sed solū genera ⁊ sp̄ēs p̄dicamēti substātie sunt hmōi. igit̄. minor patꝫ. q2 si quis assignet de aliquo hōie q̄d sit ꝯuenieñter assignat q̄ est hō et aīal. ❡ Scd̄a ratio. sicut se habēt p̄me substātie ad oīa alia. ita gn̄a ⁊ sp̄ēs p̄iaꝝ subaꝝ ad oīa alia: puta accñtia. sꝫ p̄ime sube dicunt̄ ꝓprie ⁊ maxie sube: q2 substāt oīb⁹ alijs. ḡ gn̄a et sp̄ēs de gn̄e substantie que sunt post primas substātias oīb⁹ alijs substāt. maiorē ꝓbat. quia de scd̄is substantijs alia p̄dicant̄ sicut cū dicimus aliquē hōiem esse grāmaticū sic etiā dicim⁹ hominē et aīal esse grāmaticuꝫ.

Declaratio diffinitiōis secundarū subarum

Queritur vtruꝫ diuisio substātie q̄ est gen⁹ gn̄alissimū ad substantias materiales et immateriales sit ꝯuenieñter assignata in primam et secundā. ❡ Et arguitur p̄io ꝯtra suppositū. q2 substātie materiales ⁊ imaťiales nō sunt in eodē gn̄e. igit̄ substātia non ē gen⁹ gn̄alissimū ad ipsas. añs patꝫ: q2 corruptibile ⁊ incorruptibile plusq̄ gn̄e dr̄ūt vt habetur. 4. metha. sed substātie imaťiales sunt incorruptibiles:

Argumēta contra diuisionē sube.

et materiales corruptibiles: igitur. ¶ Secundo sic substantia incorporea directe non continetur sub substantia que est generalissimum: cum sit differentia eius: igitur substantia non est genus generalissimum ad substantias immateriales. ¶ Tertio sic. si substantia esset genus generalissimum: vel esset substantia materialis vel immaterialis: corporea vel incorporea. sed nullum est dicendum: igitur. minorem probo: quia tunc non esset genus ad materiales et immateriales: corporeas et incorporeas. ¶ Quarto sic. aut in illa divisione dividitur substantia que est genus generalissimum: aut aliqua alia. Non secundum: vt satis patet. Nec primum: quia divisum non debet contineri sub aliquo membro divisionis. sed substantia que est generalissimum continetur sub altero membro illius divisionis. s. sub secunda substantia: igitur non est bona. ¶ Quinto sic. aliqua est substantia que nec est prima nec secunda. igitur divisio non est bona: antecedens patet primo: quia deus est substantia. et tamen non est prima nec secunda: quia nec primo nec secundo substat accidentibus. Secundo patet de materia et forma. similiter differentie substantiales sunt substantie et non sunt prime nec secunde: igitur. ¶ In oppositum arguitur per philosophum. In questione sicut in ceteris erunt tres articuli. Quantum ad primum.

An divisio predicamentorum detur de rebus aut de terminis.

Sciendum est primo quod circa divisionem predicamentorum in qua dicitur eorum que secundum nullam complexionem dicuntur singulum aut significat substantiam. Incidit vna difficultas. s. vtrum talis divisio detur de rebus aut de terminis. Et primo videtur quod non detur de terminis: quia multi sunt termini qui dicuntur sine complexione qui non significant substantiam neque quantitatem: et sic de aliis: vt chimera. ¶ Item si daretur de terminis: tunc solum termini reponerentur in predicamento: et non res quod videtur esse falsum: cum termini non sint in tali vel tali predicamento: nisi quia significant talem vel talem rem. igitur videtur quod res sint primo in predicamento: cum solum propter ipsas termini sint in predicamento: modo propter vnumquodque tale et illud magis. ¶ Respondetur ad istam difficultatem quod iam superius fuit soluta vbi dictum est quod talis divisio datur de rebus: et quod actus signatus capitur pro actu exercito: ita quod est sensus: eorum supple entium et diabilium limitatorum et finitorum que secundum nullam complexionem dicuntur. i. concipiuntur: singulum aut significat substantiam. i. est substantia: aut quantitatem. i. est quantitas. et sic de aliis: Et per hoc quod dicitur entium: excluditur chimera et alia figmenta que non sunt entia et sincathegoremata et negationes et privationes que non sunt proprie entia. Ex isto sequitur quod ista divisio datur primo de rebus et quod res secundum esse cognitum earum primo sunt in predicamentorum: termini secundario et tanquam signa.

Genus est duplex. Quid est genus phisicum.

Sciendum est secundo quod duplex est genus. s. genus phisicum et genus logicum. Unum genus phisicum est qualitas sensibilis vel corporalis generica habens sub se species: cuiusmodi est color. ita quod omnia illa que sunt in potentia passiua seu receptiua talis qualitatis dicuntur esse eiusdem generis phisici. Et illa que non sunt in potentia receptiua illius vel alicuius alterius consimilis rationis dicuntur differre genere phisico quemadmodum sunt corruptibile et incorruptibile: quia incorruptibile non est susceptibile talis qualitatis sensibilis vel corporalis: et de illo genere intelligo quod corruptibile et incorruptibile differunt plusquam genere: supple phisico: quia non sunt susceptibilia alicuius qualitatis sensibilis generice. ¶ Sed genus logicum est quod est predicabile de pluribus differentibus specie: siue illud sit qualitas sensibilis siue non. cuiusmodi est substantia et animal. et de tali dico quod corruptibile et incorruptibile sunt bene eiusdem generis: quia conueniunt in substantia. Ex quo sequitur quod genus phisicum est genus logicum: sed non oportet omne genus logicum esse genus phisicum.

Quid est genus logicum.

¶ Et aduerte quod substantia que est genus generalissimum non est per se neque corporea neque incorporea: neque materialis neque immaterialis: licet sit vtrumque per accidens et permissiue sicut animal non est per se neque rationale neque irrationale: licet bene animal sit rationale per accidens. Et similiter dicatur de quolibet genere respectu suarum differentiarum. ¶ Et si quis dicat: vel substantia est per se corporea vel per se non corporea: cum inter contradictoria non sit dare medium. ¶ Respondetur quod neque est per se corporea neque non corporea. et quod licet inter contradictoria absolute sumpta non sit dare medium: tamen bene inter contradictoria sumpta cum talibus determinationibus scilicet per se quidditatiue et in instanti.

Substantie acceptiones.

Sciendum est tertio quod substantia potest esse terminus prime intentionis et secunde intentionis. si prime intentionis tunc importat id quod est communius in coordinatione substantie: et sic non dividitur in primam et secundam. Si est terminus secunde intentionis: tunc importat secundam intentionem attributam omni illo quod directe est in predicamento substantie: et tunc potest dividi in primam et secundam capiendo primam et secundam substantias secunde intentionaliter: et tunc erit divisio generis in species: cum prima substantia et etiam secunda substantia capta secunde intentionaliter sunt species respectu huius quod est substantia capta secunde intentionaliter. Ex quo sequitur quod cum dicitur quod homo est secunda substantia: est predicatio denominatiua. s. secunde intentionis de termino prime intentionis. nam secunda substantia de significato formali importat secundam intentionem attributam generibus et speciebus predicamenti substantie: sed de significato materiali importat genus et species predicamenti substantie: etiam quando dicitur quod petrus est prima substantia: est predicatio denominatiua: sicut si diceretur petrus est individuum: nam prima substantia de per se significato importat secundam intentionem attributam individuis predicamenti substantie de significato autem materiali importat illa individua: vt puta sortem vel platonem: pro quibus de rigore sermonis supponit. ¶ Aduerte tamen quod si substantia caperetur prime intentionaliter: tunc talis divisio esset divisio quodam modo subiecti in accidentia. Et aduerte quod aliquid potest dici prima substantia tripliciter. vno modo quia primo existit: et sic deus dicitur prima substantia. Alio modo quia ab eo non conuertitur subsistendi consequentia: et sic substantia que est genus generalissimum dicitur prima substantia: quia omne superius est prius natura suis inferioribus. alio modo quia sibi primo conuenit subiici respectu accidentium: et sic capitur hic prima substantia: cuiusmodi sunt individua predicamenti substantie: vt petrus et iohannes. Et aduerte quod aristoteles dividit secundam substantiam in numero plurali ad ostendendum

Aliquid potest dici prima substantia tripliciter.

Aristoteles ꝑre scđaꝫ sub stantiaꝫ diffinit i numero plurali.

Intellectus diffinitiõis ꝑme substantie.

Intellectus scđe diffinitionis.

diuersitatez substãtiaꝝ scđaꝝ. nam q̃dam sunt gñā ꝛ q̃dam spẽs: sed diffinit ꝑmaꝫ in numero singulari. qꝛ ois ꝑma substantia est indiuiduũ.

Pro cuiꝰ diffinitionis declaratione. Sciendũ est quarto ꝙ diffinitio ꝑme substãtie sic est intelligẽda. Prima substantia est que ꝓprie ꝛ ꝑncipaliter ꝛ maxime substare đr. i. q̃ ꝓprie đr subijci: respectu accidẽtium. vt sortes plato. ita ꝙ isti termini ꝓprie ꝑncipaliter ꝛ maxime ponunt̃ ad maiorẽ expꝛssionẽ. Et aduerte ꝙ in scđa diffinitiõe in qua đr ꝑma substãtia ẽ que nec est in subõ neq; de subõ đr intelligitur aliq̃d positiuũ: puta substantia supple finita. nã diffinitio data ꝑ negationẽ: semꝑ ꝑsupponit aliqđ positiuũ. qꝛ alias ꝯueniret alijs a diffinito: puta chimere: qꝛ chimera nec est in subiecto neq; de subiecto đr. ꝛ hoc visuz est in predicabilibꝰ. Aduerte vlteriꝰ ꝙq̃ñ đr in textu ꝙ illa q̃ dicũtur de subiecto ꝑdicant̃ noĩe ꝛ rõne: dꝫ intelligi per se. sed illa q̃ sunt in subiecto sicut accidẽtia nõ ꝑdicant̃ noĩe ꝛ rõne de tali subiecto. qđ đbꝫ intelligi ꝑ se: lꝫ bene denoĩatiue. accñs eñ ꝯcretum ꝑdicat̃ noĩe ꝛ rõne de subõ: vt albũ ꝑdicat̃ de sorte: etiã ꝛ sua diffinitio: qꝛ de quocũq; ꝑdicatur diffinitum ꝛ diffinitio. sed illa nõ ꝑdicant̃ per se sicut illa q̃ dicunt̃ de subõ: sed solũ ꝑ accidens. nam si diffinitũ de aliquo ꝑdicet̃ ꝑ accñs etiã sua diffinitio ꝑdicat̃ ꝑ accñs đ illo. Aduerte vlteriꝰ: ꝙ istđ correlariũ positũ in textu. s. destructis ꝑmis substãtijs impossibile est aliquid aliorũ remanere. põt exponi ꝛ logicalit̃ ꝛ phisicaliter. logicalit̃ sic exponit̃ si istud verbũ ẽ fm adiacẽs neget̃ đ oĩbus ꝑmis substãtijs: dꝫ etiã vere negari de oĩbus alijs dicibilibꝰ a ꝑma substantia q̃ vere pñt enũciari de ꝑma substantia. Si phisicaliter tunc est sensus: si oĩs ꝑme substantie corrũpant̃: etiã corrũpunt̃ oĩa ꝯtenta in ipis. ¶ Et si q̃s dicat: destructis terminis istis sortes: plato: ꝛ sic de alijs pñt remanere isti termini: hõ: hões: que sunt scđe sube: igit̃. Rñdetur ꝙ veꝝ est. ꝛ đr vltra ꝙ tales termini q̃litercũq; accipiant̃ nõ sũt scđe sube. sꝫ sunt bñ teri scđaꝝ subaꝝ. qꝛ significant scđas subas: ꝛ pñt pro eis supponere. Et si tales termĩ inueniant̃ appellari scđe substãtie vl̃ ꝑme: hoc est vtendo noĩbus pro rebus: que res nõ ponũtur intrinsece in propositionibꝰ. Et hec de ꝑmo articulo.

An ꝯñe i textu posite ab Aristotele sint cõsequentie formales.

Quid est ꝯña formalis.

Quantum ad scđm articulũ dubitat̃ ꝑmo vtruꝫ ꝯñe quas ponit philosophus in textu sint formales vl̃ materiales puta iste: animal ꝑdicatur de hoĩe: ergo de aliquo homine. color est in corpore: ergo in aliquo corpe. Et videtur ꝙ nõ sint ꝯñe formales. qꝛ ista videt̃ esse in simili forma: spẽs ꝑdicat̃ de hoĩe: ergo de aliquo hoĩe. ꝛ tñ nõ est bona: igit̃. ¶ Rñdet̃ breuiter. ꝙ tales ꝯñe sunt bone: vt bñ ꝓbat aristoteles in textu. qꝛ ex oppositio ꝯñtis infert̃ oppositũ añtis. ¶ Dicit̃ scđo ꝙ tales ꝯñe nõ sunt formales. pꝫ qꝛ dabiles sunt ꝯñe q̃ sunt similis forme que nõ sunt bone: igit̃ ille nõ sunt formales. cõsequẽtia patet. nam ꝯña formalis est ꝯña bona que sic est bona ꝙ q̃libet sibi silĩs in forma: etiã est bona. añs ꝓbat̃: qꝛ ista est ꝯsilĩs forme. aĩal ꝑdicatur de hoĩe: ergo de aliquo lapide: q̃a in istis saluant̃ oĩa q̃ se tenent ex ꝑte forme ꝯñe. ¶ Primo nũerus termioꝝ: nũerus sincathegorematũ. Similis quantitas: silĩs q̃litas. ꝛ sic de alijs. ꝛ hoc cõputando ꝙ ly aliquo hoĩe faciat vnũ terminũ distinctũ ab hoĩe: qꝛ sic nõ essent ꝑles termini in vna q̃ in alia. ¶ Et si q̃s dicat: in ista aĩal ꝑdicat̃ de hoĩe: ergo de aliquo hoĩe. arguit̃ ad sulꝑ se inferiꝰ. nõ aũt in ista: aĩal predicat̃ de hoĩe: ergo de aliquo lapide: ergo scđa nõ est silĩs forme cũ ꝑma. ¶ Rñdetur ꝯcedẽdo añs ꝛ negãdo ꝯñam. qꝛ supioritas vel inferioritas nõ se tenẽt ex ꝑte forme ꝯñe. qꝛ tunc seq̃ret̃ ꝙ iste due ꝯñe nõ essent eiusdẽ forme. oĩe aĩal currit: oĩs hõ est aĩal: ergo oĩs hõ currit. omne aĩal currit: oĩs lapis est aĩal. ergo oĩs lapis currit. qđ tñ est falsum: qꝛ ambe sunt in barbara: ꝛ tñ variat̃ supioritas. ¶ Et si q̃s iterũ dicat: ibi arguit̃ ab inferiori ad supius: cũ distributiõe supioris. ꝯcedo ꝙ arguit̃ a supiori ad inferius: ergo est ꝯña formalis. nego: qꝛ vt visuꝫ est in summulis: nullus locus dyaleticꝰ dicitur ꝓprie ꝯña formalis: sed tantum materialis.

An aliq̃s homo sit ꝑma substantia.

Aliq̃s hõ capit̃ dupliciter.

Iste homo capit̃ dupl̃r.

Dubitatur scđo vtrum aliquis homo sit ꝑma suba: ꝛ videt̃ ꝙ nõ. qꝛ aliq̃s hõ vere ꝑdicatur de pluribꝰ. vt ista est vera: petrus est aliq̃s hõ. iohãnes est aliq̃s hõ: igit̃. ¶ In oppositum est aristoteles in textu: vbi exẽplificãs de ꝑma suba ponit aliq̃s homo. Rñdet̃ ꝙ aliquis hõ põt capi dupl̃r. vno mõ ꝓprie vt est quoddã cõplexũ: ꝛ sic nõ est ꝑma substantia neq; secũda. Alio mõ capit̃ improprie ꝛ circũlocutiue. s. loco istiꝰ sortes vel plato: ꝛ sic de alijs: ꝛ sic est bene ꝑma substãtia. Et silr̃ dicatur de ista: iste hõ. ille hõ. nam iste homo põt capi dupl̃r. vno mõ ꝓprie vt est quoddã cõplexũ: ꝛ sic etiã nõ ẽ prima substantia. alio mõ circũlocutiue puta loco istius sortes vl̃ plato: ꝛ sic de alijs. ꝛ sic est bene ꝑma suba: vel saltez terminꝰ prime sube. ¶ Sed restat vna difficultas logicalis: vtrũ dicẽdo iste homo currit: vtrũ ly iste sit pars subi vel non. ꝛ videt̃ ꝙ nõ. qꝛ signa significatiue sumpta non pñt eẽ ꝑtes extremoꝝ. Itez ly iste se hꝫ suo mõ ad subm sicut alia signa. sed alia signa nõ sunt ꝑtes subiecti. igit̃. ¶ In oppositium arguit̃. q̃a signũ est semꝑ ꝑs illius cui addit̃: si virtꝰ terminetur in illo ꝛ respectiue nõ se habeat ad ꝑdicatum. sed dicẽdo iste hõ. virtus de ly iste termĩatur ad ly hõ. qꝛ nihil facit ad ꝑdicatũ: cũ ꝑdicatum supponat determĩate. Rñdet̃ ꝓbabilit̃ ꝙ ly iste nõ est pars subiecti. ꝛ lꝫ immediate nõ se habeat respectiue ad ꝑdicatuꝫ: tñ bñ mediate. qꝛ denotat ꝑdicatũ ꝯuenire subõ singulari singulariter tento. ¶ Alia difficultas q̃uo intelligitur ꝙ spẽs est magis substantia q̃ genꝰ: cum genꝰ subijciat̃ pluribꝰ q̃ spẽs. Rñdet̃ primo ꝙ spẽs nõ đr magis substantia q̃ genꝰ: eo ꝙ suscipiat magis vel minꝰ. sed đr magis suba q̃ genus: eo ꝙ magis distincte indicat q̃d sit prima

substãtia: vel q: substat plurib⁹ p se suprioribus ꝙ genus. Et sil'r prima substãtia dr magis substantia: q: plurib⁹ p se suprorib⁹ substat ꝙ species vel gen⁹. Sed spẽs dicuntur equaliter substantie: q: equaliter indicant qd est prima substantia: ꝛ nõ vna magis indicat ꝙ alia: ꝛetiam equaliter substant suis per se superioribus.

An deus sit in pdicamẽto.

Dubitatur tertio vtrum deus sit in predicamẽto. Et videt ꝙ sic. q: deus est substãtia: ergo est in pdicamẽto cũ ois suba sit in pdicamento. Item deus hz rõem spẽi cũ pdicetur de pluribus suppositis. s. de patre filio ꝛ spũsancto. ¶ In oppositum arguit: q: si de⁹ esset in pdicamento vel hoc esset tanꝙ gen⁹ spẽs vl' indiuiduũ. nõ tanꝙ gen⁹ vt notũ est: neqz tanꝙ species: q: illud qd est spẽs dz esse qd limitatum ꝛ dependẽs: sed de⁹ nõ est hmõi: igit. Etiã illud qd est spẽs debet habere aliqd gen⁹ supra se: sz deus nõ hz gen⁹ supra se: q: illud maxime esset ens: sed hoc est falsum: q: tunc sequeret ꝙ suba nõ esset gen⁹ gñalissimum cũ haberet aliud gen⁹ supra se. s. ens: igit. Etiam spẽs debet importare realitatem cõpositam ex realitate generis et drie: sed deus nõ est hmõi: igit. Rñdetur ad dubiũ ꝙ deus nõ est in pdicamẽto vt bñ pbant rationes facte post oppositũ. Et ad primã rationem ante oppositũ dr ꝙ suba vt ad ppositũ sufficit capit dupl'r. vno mõ p re q est a se in se ꝛ p se: ꝛ sic dico ꝙ deus est suba. Scdo dico ꝙ suba sic accepta nõ est pdicamentũ. Tertio ꝙ ipa est infinita. Scdo accipit suba p re q est in se vl' in alio sicut ps integralis: sed nõ a se. ꝛ sic de⁹ non est suba. Et ad scdam cũz dr ꝙ de⁹ pdicatur de plurib⁹ suppositis ꝯcedit: g est spẽs. nego ꝯñaz q: hoc nõ sufficit: sz reqritur ꝙ sit qd dependẽs et ꝙ importet aliqd multiplicabile illis suppositis nõ deitas nõ multiplicat in suppositis sicut hũanitas multiplicat in ioħe petro. ꝛ sic d alijs

obiectio

Et si qs dicat aliqd dictũ de deo est in pdicamẽto. igitur deus est in predicamento. antecedẽs patz: quia scĩa sapientia bonitas q dicuntur de deo sunt in pdicamẽto: igr. Etiã paternitas dr de deo: ꝛ tñ est in pdicamẽto: igr. Rñdetur pmo

Perfectiões simplr qz sũt

Solũ

ꝙ pfectiões simpl'r sicut bonitas scĩa pñt capi tripliciter. Uno mõ fm suas pprias rõnes. Et sic sunt qdam trãscendentia ꝛ nõ sunt in pdicamẽto.

obiectio

Et si qs dicat: sapiẽtia nõ dr de oĩbus entibus: igit nõ est trãscẽdens. ꝯña pz: q: illud vr

Solũ

dicit esse de rõne transcẽdentis. Rñdet ꝙ de rõne transcẽdentis nõ est ꝙ pdicet de oĩbus: sz ꝙ nõ sit gen⁹ neqz habeat gen⁹ supra se. Alio mõ accipiunt vt sunt in nobis puta sub rõne dependentie. ꝛ sic bñ sunt in pdicamẽto. alio mõ inqtum repiunt in deo. ꝛ sic nõ sunt in pdicamẽto q: vt repertunt in deo repertunt sine oĩ impfectione: ideo repiunt sine depẽdẽtia. Et sil'r dicat d paternitate ꝛ filiatiõe. Et h d scdo articlo

Quantum ad tertiũ articulũ sit cõclusio rñsalis. diuisio sube ꝛ diffinitiones membrorũ ei⁹ sunt sufficiẽter assignate a pho: vt patz in pmo ꝛ scdo articulis. ¶ Ad rões: pz solutio in pmo articlo p pmo argumẽto. ¶ Ad scdaz dicit ꝙ suba incorporea põt capi vt drĩa: ꝛ sic e indirecte in pdicamẽto. Alio mõ vt circũloqtur nobis gen⁹ sub quo ꝯtinent sube inmateriales et sic est in directe in pdicamẽto. ¶ Ad tertiaz dicit ꝙ suba q est gen⁹ gñalissimũ p se nec e substãtia corporea nec incorporea: neqz materialis neqz immaterialis. vt visuz est in primo articulo. ¶ Ad quartã patet solutio. nã suba q ibi diuiditur solũ denoĩatiue est scda suba. modo nõ est inconueniẽs mẽbrum diuisionis pdicari denoĩatiue de diuiso. ¶ Ad qntã dr primo ꝙ de⁹ est suba vt dicit suba a p se essendo. sed non vt suba dicit a p se substãdo. dicit scdo ꝙ materia et forma simul' drie ꝛ passiones subaꝝ nõ sunt neqz prime sube neqz scde: q: solum illa q directe reponunt in pdicamẽto sunt prime vel secũde substantie. ¶ Sequitur textus.

Cõe est oĩ sube in subiecto nõ eẽ principalis nãqz substantia neqz de subo dr neqz in subo est. Scdaꝝ vero substantiaꝝ cõstat qdem etiã hic. qa nulla est in subo. hõ eĩ de subiecto qdem aliquo hoĩe dr: in subo aũt nullo est. nõ eĩ in aliquo hoĩe homo est

In ista pte principali phs determĩat de substantia quãtum ad suas pprietates et diuidit in sex pticulas. fm' ꝙ sunt sex pprietates sube. In prima ponit primã pprietatem dicens. Cõe est oĩ substãtie in subo nõ esse. pbat inductiue: q: prima substantia nõ est in subiecto: nec scda. ꝛ nõ sunt plures: igit. De prima pbat per eius diffinitionẽ: q: prima substantia nec est in subiecto neqz de subiecto dicitur. De scda pbat inductiue: q: hõ nõ est in subiecto nec aĩal. ꝛ sic de alijs: igitur nulla secũda substantia est in subo. ¶ Scdo pbat rõne sic. nihil eoꝝ q sunt in subiecto pdicat noĩe ꝛ rõne. sed scde substantie pdicant noĩe ꝛ rõne: vt hõ de aliquo hoĩe: igit scde sube nõ sunt in subiecto. ꝛ dicit phus ꝙ ista pprietas nõ est propria.

Sube diuisiones Sube pma' pprietas.

Quarto mõ: q: cõuenit differẽtijs substantialibus q pdicant noĩe ꝛ rõne de prima substantia vt bipes ꝛ gressibile de hoĩe. iste tñ differentie nõ sunt differẽtie magis pprie. Deinde remouet vnũ dubiũ: dubitaret aliqs an ptes substantie sint substãtie cũ videant esse in toto sicut in subiecto. Rñdet philosophus: ꝙ lz ptes substãtie sint in toto: nõ tñ credendum est eas nõ esse subas: q: nõ sunt in toto sicut in subo. ¶ In secunda pte ponit scdam pprietatẽ sube dicens: ꝙ secũdis substãtijs ꝛ eaꝝ differẽtijs inest vniuoce ꝛ essentialit pdicari de primis: q: oĩa illa pdicant de primis substãtijs tanꝙ de suis p se inferioribus: g vniuoce pdicant de primis. añs ptz: q: prima substantia nulla est pdicatio supple tanꝙ suprioris de inferiori: sz inter scdas substantias spẽs pdicant de indiuiduis: ꝛ gña de spẽbus: ꝛ etiã differẽtie de spẽbus ꝛ indiuiduis

Substantie ptes: an sint substantie.

Sube secunda pprietas.

pdicant. et capit ibi pdicari vniuoce vt distinguitur cotra pdicari denoiatiue. In tertia pte põit tertiam ppetatē sube dicēs. q oīs substantia videt hoc aliqd significare. et hoc de primis est verum: qr illud qd p eas significatur seu p eaz terminos est indiuiduū: et vnū nūero quod est h aliqd. Scde vero videnf significare hoc aliqd pter similitudinē appellationis p primā substantiam et scdam: qr appellam⁹ quos pmas substantias noībus scdaz substantiaz. vt aliquem hoīem puta sortez vocam⁹ hoīem: tñ nō est verum q scde sube. i. termini scdaz substantiarū significent hoc aliqd saltē de primario significato. sed magis quale qd. i. aliqd plurib⁹ cōe. nō tñ significant qle accidētale queadmodū albū. albū cū nihil aliud significat q qualitatē. nō significat qle essētiale. i. determiabile. et dicit q maior est determiatio in gñe q in spē: dicēs enim aīal plus cōplectif q dicens hō. ¶ In qrta pte ponit quartaz ppetatē sube dicēs. substātijs nō cōuenit habere cotrariū qd pbat inductiue. qr pme sube vt alicui hoi nihil est cotrariū: etiā homini nihil est cotrariū: igit. Et dicit q hoc nō est ppriuz qrto modo: qr cōuenit quātitati. vt bicubito tricubito nihil est cotrariū. Et si qs forte dicat multū et paucū sūt cotraria. etiā magnū et paruuz q sunt qtitates: igif. Rñdet q nullū pdicto₂ hz cotrarium vt patebit in pdicamento qtitatis. ¶ In qnta pte ponit quintā ppetatem dicēs. q suba nō suscipit magis neqz min⁹ in q ppetate nō vult dicere q vna suba non subitet plurib⁹ q alia. sz vult dicere q suba fm id quod est nō suscipit magis et minus. q ppetas pōt exponi tam de termīs q de reb⁹: vt patebit in qstione. ¶ In sexta pte ponit sextā et vltimā ppetatē sube dicēs: maxime substantie pprium videt esse cuz sit vna et eadez nūero q sit susceptibilis cotrario₂. vt hō cū sit vn⁹ et idez numero. aliqñ est niger. aliqñ est alb⁹. Deinde mouet vnā obiectionez q talis est. oratio et opinio suscipiūt cotraria: et tñ nō sunt substātie. igitur nō sola substātia est susceptibilis cotrario₂. maior ptz: qr eadez oratio aliqñ est vera: aliqñ est falsa. Silr visus. i. opinio circa istā ppōnez sortes sedet sorte sedēte est vera. et ipo nō sedēte est falsa. Soluit dupl'r primo q lz orō sit susceptibilis cotrario₂. non tñ sicut suba: qr suba est susceptibilis cotrario₂ p mutationem sui. vt aq frigida fit calida p mutationē sui. Sz oratō et opinio nō suscipiūt cotraria p mutationē sui. Scdo dicit q oratio et opinio non suscipiūt contraria: qr p hoc q sunt vere vel false non recipiunt in se cotraria: sed res significata mutaf. qa ab eo q res est vel nō est dr orō vera vel falsa.

Tertia sube ppetas.

Quarta sube ppetas.

An multū et paucum. magnū et paruum sint cotraria.

Quinta sube ppetas.

Substā: sexta ppetas.

Querif vtr ppetates sube sint a

phō in textu sufficiēt assignate. argr pmo q nō qr nō esse in subo nō cōuenit oī sube: qr nō cōuenit forme substātiali nec etiā soli substātie conuenit: qr cōuenit deo et chimere q non sunt sube igitur. ¶ Scdo sic. nulla substantia est termin⁹ ergo nulla substantia significat qle qd vel hoc aliquid. ¶ Tertio sic. cotrarietas in effectibus arguit cotrarietatē in causis: sz in effectib⁹ sube reperif cotrarietas: vt pz de frigore et calore. ergo et in substantia. et p cōns substantie aliqt erit cotrarium. Item quicqd corrūpitur a suo cotrario corrūpitur. sed suba corrūpit: g suba hz contrariū. ¶ Quarto sic. in vno quoqz gñe est vna prima cotrarietas: sz substantia est gen⁹: igitur in ipa erit cotrarietas. et p cōns sube erit cotrariū. Item elemēta sunt cotraria. nam mutuo se corrūpunt et sunt sube. g substantie est aliqd cotrarium. ¶ Quinto sic. oñe susceptibile cotrario₂ est mutabile et corruptibile: sz aliq sube sunt immutabiles et incorruptibiles. igif nō sunt susceptibiles cotrario₂. minor pz de celo et substātijs incorporeis. Itē ista ppetas nō cōuenit secundis substantijs eo q scda suba nō est vna et eadem nūero cuz habeat vnitatē minorē vnitate numerali. ¶ In oppositū est phs in textu. In questione erunt tres articuli sicut in ceteris.

An sube ppetates sufficienter in textu sint assignate.

Quantuz ad primū sciendū est primo q pma ppetas est sic intelligēda. Cōe est omi sube esse supple ens finitū et nō esse in subiecto tanq supple in ente completo et pfecto in spē. et dr notāter esse ens finitū pter deū q nō est in pdicamēto. dr notāter tanq in ente cōpleto: qr lz forma sit in materia. non tñ tanq in subiecto cōpleto. Ex quo sequif q ista ppetas nihil aliud vult nisi q nulla suba finita est in subiecto tanq in ente cōpleto sicut supple accñs in subiecto. Et aduerte q ista ppetas nō conuenit sube in qrto modo ppij. sed solum in scdo. quia cōuenit albedini in sacramēto altaris que vere est et non est in subo. ¶ Sz p scda ppetate est aduertēdū q qñ dr q dñe substantiales vni uoce pdicanf de primis: qr pdicanf noie et rōne de primis. dz ibi capi ratio p cōceptu vel vt idē est q pdicari essentialif: ita q est sensus differētie substātiales pdicanf supple p se d pmis substantijs noie et rōne. i. vno p se cōceptu. Et nō capif ibi ratio p diffinitione: qr dña non hz diffinitionē cū importet cōceptū simpl'r simplicē. Et si qs dicat pdicari p se primo modo et qditatiue cōuertunf sed dña non pdicaf qditatiue cuz non pdicetur in qd sz in qle. igr. Rñdetur q pdicari qditatiue dupl'r accipif. Uno mo vt idē est q pdicari in qd. et sic dñe nō pdicanf in qd de primis substātijs: sz pdicanf in qle. Alio modo vt idem est q pdicari p se. vel essentialif eē de rōe alicui⁹. Et sic bñ dñe pdicanf quiditatiue.

Intellectus prime ppetatis sube.

Quiditatiue pdicari acceptiones.

Sciendum est scdo q circa tertiaz ppetatez incidit vna difficultas. s. an sit sufficienf posita. Et videf q nō: qr tūc seqref q oīs substantia eēt termin⁹: cū soli termī dicātur significare. cōns pz: qr pma substantia significat hoc aliqd. et scda significat qle qd. g videf q taz prima suba q scda non sint nisi termī. Rñdef q in illa ppetate capitur actus signatus pro actu exercito. ita q est sensus: pma suba significat hoc aliqd. i. ē hoc aliquid et vnū nūero. et scda substantia significat qle qd. i. est aliqd cōe mul

An sube tertia ppetas bene sit assignata.

tis. Et si qs dicat: si ista expositio esset bona: seq̄retur q secūde substantie essent res τ non termini. quod falsm est. q2 scđe sube sunt gña τ species: s2 res non sunt gña τ spēs. q2 spēs ɔtinentur sub genere: sed nulla res ɔtinetur sub alia: igitur. Rñdetur q res fm q cognoscunt vt qdam obiectum terminās adequate intellectionem: τ vt p speciem intelligibilē representant sunt bñ gen⁹ vel species. τ vna res fm tale esse continetur sub alia. q2 est paucioribus communicabilis. Unde rem contineri sub alia: non ē aliud q illam rem esse min⁹ commune q alia: in qua talis includitur. Unde homo ɔtinetur sub animali: q2 includit aīal: τ est minus commune aīali. Et si quis dicat ille res non subyciunt neq p̄dicantur cuz non ponātur in ppositionib⁹ ergo non sūt genera neq species. potest respōderi ɔcedendo antecedēs τ negando ɔsequēs q2 non oportet tales p̄dicari. sed sufficit q termini significātes illas res vel p illis supponentes p̄dicentur vel subyciant: q2 terminus pro rebus in ppositionib⁹ vtimur. vel potest dici sicut alias dictū est q aliquid p̄dicari potest capi dupliciter. Uno modo vt idem est q per vocem exprimi vel describi mediāte copula: τ sic res nō subyciunt neq predicātur. Alio modo vt idem est q concipi in ordine ad aliud: et sic res bene dicuntur subyci τ predicari.

Predicari acceptiones.

Sciendum est tertio q differentia est inter aliquid τ hoc aliqd: q2 aliquid est ɔuertibile cū ente supple capiēdo ipm cathegorematice: q2 si caperetur sincathegorematice nō cōuerteret cum ente. ita q oīe ens est aliquid τ oīe aliqd est ens. τ sic nō capit in tertia pprietate substātie: sed hoc aliqd est vnū numero et singulare. ¶ Pro cuius declaratiōe est aduertendū q differentia est inter vnū nūero. singulare. indiuiduū. suppositū. τ psonaz. Unū vnū nūero. singulare. τ indiuiduū idem sunt. Ex quo sequitur q vnū numero singulare τ indiuiduum in quolibet p̄dicamēto inueniunt cū ibi sint genera τ spēs. Unū singulare indiuiduū τ vnū nūero est cui repugnat diuidi in plures partes subiectiuas. i. in plura inferiora vt hec albedo hic lapis. Sed suppositum est qd nō est natuz cōicari neq cōicatur alteri neq tanq quo neq tāq qd. Unū aliquid cōicari tanq quo nō est aliud q illud esse natū inherere vel informare aliud siue sit accñs siue forma substantialis. Ex quo sequitur q nullū accñs dr suppositū. Sequitur scđo q nulla forma substantialis dr suppositū. Sed illud dr cōicari alteri vt qd: quod est superius ad aliqua vt hō. Ex quo sequit q nihil cōicabile aliquib⁹ dicit suppositū: τ nō nec gña nec spēs possunt dici supposita. Sed psona est intellectualis nature incōicabilis existētia. Ex quo sequitur q psona addit supra suppositū q sit substantia intellectualis. ex quo seqtur q nullum irrōnale dicitur esse psona. Sequit scđo q oīs psona est suppositū. sed nō econtra. etiā oīe suppositum est vnum nūero: sed nō econtra.

Aliqd et hoc aliqd differūt.

Aliqd cōmunicari qd sit.

Sciendū est quarto q p declaratōe quarte pprietatis substātie in qua dr substātie nichil est ɔtrariū q ɔtrietas pōt capi duplr. vno modo stricte p repugnātia duaꝝ formaꝝ se expellētiū virtute ppria ab eodē subiecto. τ sic substātie nihil est ɔtrariū. q2 talis ɔtrarietas soluz inuenit int quattuor q̄litates p̄mas. s. caliditatez. frigiditatē. siccitatē. τ humiditatē. Alio mō capit large p repugnātia quarūcūq foraꝝ non se inuicē simul cōpatientiū. τ sic due forme substantiales specifice sunt bene cōtrarie. Alio mō p repugnātia duaꝝ differētiaꝝ diuidētiū aliqd genus. τ de ista itelligit cū dicitur q in quolibz genere est vna pria ɔtrarietas. i. due differentie diuidētes illud gen⁹ τ hoc accipiēdo ɔtrarietatem realiter siue in reb⁹ prie itentōis: sed capiēdo cōtrarietatē logicalr τ in teris illi termi dnr cōtrary q̄ simul non pñt verificari de aliquo tñ bñ successiue vt sunt isti termi calidū frigiduz.

Contrarietatis acceptiōes

¶ Sed p quinta pprietate est aduertēduz q aliqd dr suscipe magis τ min⁹ duplr. vno mō logicalr τ tūc idē est qd p̄dicari mediātibus istis aduerbys magis τ min⁹: τ sic termi bñ suscipiūt magis τ min⁹. i. p̄dicant mediātib⁹ istis aduerbys magis τ min⁹. Alio mō accipit phisicaliter seu prie intentionaliter: τ hoc duplr. vno mō vt idē est q suscipe q̄litates intēsas τ remissas. et sic substātia bñ suscipit magis τ min⁹: q2 successiue substātia suscipit qualitās intēsas τ remissas: τ sic nō capitur in textu. Alio mō vt idē est q habere plures ptes τ pauciores pfectōales i consili loco τ situ adeqte. τ sic suba nō suscipit magis et minus vt postea videbitur. τ hec de de primo articulo.

Magis τ min⁹ suscipe e qt modis dr.

Quātum ad secundū articulū dubitatur primo vtrū aliq̄ substātia sit i subiecto: τ videtur q sic: q2 iste termin⁹ script⁹ hō est substātia cū nō sit nisi icaustū: τ est in subiecto puta i pariete vl in papiro: igr. Itē iste term⁹ script⁹ albū est suba cū nō sit nisi incaustū: τ tñ ē in subiecto cū p̄dicet denoīatiē de subiecto vt in ista ppōne scripta lignū est albū. Rñdet q scriptura pōt capi duplr. vno mō d formali significato significat figurā q̄ nō est suba: s2 q̄litas vel ordo ptiū ad ptes loci: vt alias videbit. τ sic terminus script⁹ de significato formali non est suba. Alio mō pōt capi p materiali puta p illo icausto. et sic bñ est suba. Ex quo seqtur q nullus terminus script⁹ dr esse suba: s2 magis q̄litas. Et si qs dicat ɔ: q2 illud de quo p̄dcat suba est substātia: s2 de isto terio hō p̄dicat suba: q2 ista est vera hō est substātia. Respōdetur q suba p̄dicat de illo terio hō supponēte psonalr τ nō supponēte pro seipo. iō qñ dr hō est suba neq ly hō neq ly substātia supponūt p seipis. Et si qs dicat q̄ saltez iste t'rm⁹ hō supponēs psonalr erit suba cū de ipo p̄dicet suba. Respōdet q istū terim hō supponentē psonalr esse subam pōt duplr itelligi. Uno mō q iste term⁹ suba supponēs psonalit p̄dicet de isto terio hō supponēte psonalr: τ sic

An aliq̄ suba sit i subro.

Scripture acceptiones.

An illud de q̄ p̄dicat suba sit suba.

An iste terminus hō supponens psonalr: sit substātia

cōcedo q̄ ille terminꝰ hō sic supponēs sit suba. Alio mō q̄ ille terminus hō sic supponens sit illa res q̄ est substātia. ⁊ sic est falsum. vñ qñ dr̄ hōē suba nō denotaꝛ q̄ ille terīnꝰ suba sit ille terīꝰ hō: ſ3 q̄ idē īportaꝛ p illos duos terīos. Aduerte tn̄ ulterꝰ q̄ aliqd esse in subo pōt intelligi duplicit: vno mō logicalr̄. ⁊ sic illud est in subo qḋ denoīatiue p̄dicaꝛ de alio. Alio mō p̄ñc intētionalr̄ siue realr̄. ⁊ sic nō est aliud q̄ alteri inherere et sic posset pcedi q̄ oīs terīnus est in subo. i. alteri inheret. Sz restat vna pua difficultas verū rōꝫ quā phs pbat scd̄as subas nō eē ī subo sit bona. ⁊ videꝛ q̄ nō: q2 isti teri hō ⁊ aīal p̄dicanꝛ noīe ⁊ rōne. ⁊ tn̄ sunt in subo: q2 sunt in aere vel in mēte. igiꝛ. q̄ p̄diceꝛ noīe ⁊ rōe pꝫ. q2 in ista ꝓpōne sortes est hō: ibi ille terīnꝰ hō p̄dicaꝛ noīe et rōne de sorte. pōt dici q̄ lꝫ illi teri sint ī subo capiēdo esse in subo p̄ñe intētionalr̄. nō tn̄ sūt in subo capiēdo esse in subo logicalr̄. i. nō p̄dicātur denoīatiue: ſ3 essentialr̄ cū p̄dicenꝛ noīe ⁊ rōne. Vñ p̄dicari noīe nō est aliḋ q̄ p̄dicari vere ⁊ affirmatiue de aliquo. Sed p̄dicari rōne nō est aliud q̄ p̄dicari essentialr̄. et sic videꝛ accepisse arisꝛ. cū dicit eorū q̄ sūt in subo p̄dicanꝛ noīe. i. vere et affirmatiue. ſ3 nō ratione. i. nō essentialr̄. Pōt etiā dici q̄ illi teri hō: aīal: p̄dicanꝛ noīe ⁊ rōne. ſ3 hoc nō ē ꝓ ipis teris. ſ3 pro rebꝰ ꝓ q̄bus supponūt quia vtimur illis teris pro rebus.

Aliqd eē in subiecto dupl'r itelligiꝛ.

An phs bene probauerit scd̄as intentiões eē in subiecto.

Predicari nomine quid sit. Predicari ratiōe quid sit.

Dubitatur secundo vtruꝫ substātia

suscipiat magis ⁊ minꝰ. Pro cuiꝰ solutione supponitur q̄ aliquid suscipere magis ⁊ minus est ipsuꝫ habere plēs gradꝰ seu ptes ꝑfectionales que sunt eiusdē rationis inter se ⁊ cū illo qḋ suscipit magis in eodē loco ⁊ situ se inuicem penetrantes. vt vna albedo dr̄ maior albedo q̄ alia. quia habꝫ plures gradus vel ptes ꝑfectionales integrātes ipsam in eodē loco et situ: quelibet pars talis est albedo. et simil'r dicaꝛ de aliis. io sensus dubij nostri est iste. vtꝝ substātia habeat plures partes ꝑfectionales in eodē loco et situ que sint eiusdē rōnis inter se. ⁊ cū substantia q̄ suscipit magis. Ad qḋ breuiter rn̄detur q̄ substantia nō diciꝛ suscipere magis ⁊ minus lꝫ vna substātia sit ꝑfectior alia vt visuꝫ est in predicabilibus. prima pars pꝫ. et capio animā de qua quidē dubitāt et arguiꝛ sic. anima nō habꝫ plures ptes ꝑfectionales eiusdē rōnis integrātes ipsam q2 oporteret illas ptes esse quasdā aīas cū ptes ꝑ quas aliqd suscipit magis debeāt eē eiusdē rōnis inter se ⁊ cū illo qḋ suscipit magis ſ3 ꝯñs est falsum imo ⁊ ꝑiculosuꝫ. Itē ōndendo hoc de igne q2 si ignis susciperꝫ magis sequeretur q̄ hēret plures ptes ꝑfectiōales in eodē loco ⁊ situ integrantes illū ignē. ſ3 hoc nō. q2 tunc sequereꝛ q̄ eadē materia īformareꝛ duabꝰ formis substātialibꝰ eiusdē rōnis. q2 ille ptes non possunt esse in eodeꝫ loco et situ nisi penetrent ſ3 nō pñt se penetrare nisi forme illaꝝ materiarū se penetrēt igiꝛ. ¶ Sz in oppositū arꝛ. q2 vna aqua hꝫ plres ptes aque q̄ alia. igiꝛ. Rn̄deꝛ q̄ verū est extēsiue. ſ3 non intēsiue. Vñ si apponaꝛ vna gutta aque alteri illa est maior fm̄ extēsionem: ſ3 nō fm̄ intēsionē. cuiꝰ rō est: q2 illa aqua habꝫ maiorē extēsionē q̄ priꝰ. ¶ Scd̄o sic. volo q̄ sint duo ignes: vnꝰ duoꝝ pedū: ⁊ alius vniꝰ pedis. volo q̄ deus cōdēpset illū q̄ est duoꝝ pedū ad quātitatē vniꝰ pedis quo facto erit maior ignis q̄ alter: q2 in eodē loco ⁊ situ hꝫ plures ptes ꝑfectionales. Rn̄detur admittēdo casuꝫ cōcedēdo q̄ ille ignis cōdensatus hꝫ plures ptes ſ3 nō in eodē loco q̄ nō se penetrāt: q2 nō pñt se penetrare nisi forē substātiales se penetrēt adinuicē: ſ3 forme nō pñt se penetrare: nisi forme due informent eandē ptē materie qḋ videꝛ esse impossibile. dicūt tn̄ aliqui q̄ sicut due forme accidentales eiusdē rōnis pñt se penetrare: ita et due forme substātiales mixtorū. ¶ Tertio sic. aīa suscipit magis. igiꝛ. aīs pꝫ per articulū parisieñ. dicere aīaꝫ xp̄i nō esse ꝑfectiorē in puris naturalibꝰ aīa iude. error. ſ3 hoc nō pōt intelligi de accidētibꝰ. q2 nullus dubitat quin aīa xp̄i sit ꝑfectior aīa iude in accidētalibꝰ cum habeat summā grām: summā sciētiā. ḡ intelligiꝛ in substantialibꝰ. Respondeo q̄ intelligiꝛ in accidentalibus naturalibus spiritualibꝰ sicut est ingeniositas et ꝑspicacitas intelligendi: de illis est dubiū: vtrū vna anima sit perfectior q̄ alia. sed nō fuit dubium de accidentibꝰ acquisitis: ⁊ gratuitis quin anima xp̄i sit perfectior.

An suba suscipiat magis ⁊ minus.

An suba ples partes ꝑfectionales ī eodē loco et situ habeat.

Dubitatur tertio vtrū ꝓpositio vo

calis possit esse vera vel falsa. Et arguiꝛ p̄mo q̄ nō: q2 qḋ nō est neq3 potest esse: nō pōt esse veꝝ vel falsum. ſ3 ꝓpō vocalis nō est neq3 potest esse igiꝛ. minor ꝓbatur. q2 si ꝓpō vocalis esꝫ vl' pōt esse hoc maxime esset qñ subm ꝓferꝛ: ſ3 hoc nō quia tūc p̄dicatū nō est vel qñ p̄dicatū ꝓferꝛ q̄ non est. q2 tūc subm nō est. Scd̄o sic. si ꝓpō vocalis esset vera sequereꝛ q̄ possibile esset aliquē ꝓferre vel dicere verū qḋ est falsum. q2 si quis diceret verum. vl' diceret verū quando ꝓfert subiectū. ⁊ hoc nō. q2 subiectū nō est veꝝ neq3 ptes eius. vel qñ profert p̄dicatū qḋ est falsum pari ratione. Itē sequereꝛ q̄ idē in ꝓferendo veruꝫ proferret falsuꝫ. pꝫ. q2 proferat istā nullꝰ hō est asinus ꝓferendo subiectū ⁊ copulā ꝓferret et falsum. q2 proferret istā nullꝰ hō est q̄ est falsa. ⁊ ꝓferendo totā profert veꝝ igiꝛ. Itē sequeretur q̄ aliquis postq̄ dixit verū posset nunq̄ dixisse verū. ſ3 ꝯñs est impossibile. ⁊ pꝫ ꝯña. q2 postq̄ aliquis ꝓtulit istā verā hō est in sua libertate ē statim addere. ly asinus quo facto protulit falsuꝫ. Itē sequeretur q̄ oīs ꝓpō vocalis esset falsa. pꝫ ⁊ capio istā que maxīe videꝛ esse vera homo est animal q̄ tn̄ est falsa. q2 significat istū terīm hō esse istū terīm aīal. qua rōne iste terminus hō significat hoīem ad extra. ita etiam significat se naturaliter. ¶ Pro responsione ponunꝛ alique ꝓpositiones. Prima aliqua cōueniūt propositioni vocali naturaliter videlicꝫ q̄ proferatur successiue: et q̄ partes sue non simul' permaneant et q̄ ipsa ⁊ sue partes causent in mente suas intentiones. habet etiā q̄ ipsa significet sicut sua

An ꝓpō vocalis possit eē vera vel falsa.

mētalis cui subordinat᷑. ꝛ ꝙ ipa significet cum
imaginatiōe significādi. Et ex hoc hꝫ suū com
plementū. Scda ꝓpositio nō est incōueniens
eandem ꝓpōnem vocalē esse simul veraꝫ ꝛ fal
sam. possibilē ꝛ impossibilē. Un̄ sicut terminus
equiuocus hꝫ multos cōceptus: ita ꝓpō voca
lis pōt habere multos sensus. vt pꝫ in rationi
bus factis. Tertia ꝓpō ex institutione hominū
ꝓpositio vocalis hꝫ ꝙ termini sint significati
ui ad placitū. ꝛ similit᷑ quelibꝫ alia ꝓpō ad pla
citum significans hꝫ ex institutione hoīm ꝙ si
gnificet ꝛ nō naturaliter. ꝛ hoc pꝫ ex cōi modo
vtendi hoīm: patet etiaꝫ q2 ista ꝓpō homo est
aīal ex modo vtēdi hoīm ꝛ eoꝝ institutione si
gnificat rem que est hō esse rem que est aīal et
nō ꝙ iste termin⁹ homo sit iste terminus aīal.
¶ Quarta ꝓpositio. ꝓpositio vocalis hꝫ ex in
stitutione hoīm ꝙ ipa vtendum est: ac si ipa to
ta simul esset in vltimo instāti sue ꝓlationis vl
time ptis. Ex quo sequit᷑ ꝙ ꝓpositio vocalis de
rigore nō dr̄ vera. neqꝫ falsa: sed solū hꝫ ꝙ dica
tur vera vel falsa. ex institutione hoīm volētiū
vti ea: ac si esset pmanens. Ex istis positis faci
liter soluunt᷑ rationes. ¶ Ad p̄mā respōdetur
ꝯcedendo. de rigore sermonis ꝙ nulla ꝓpositō
vocalis est vera vel falsa. sed solū ex institutio
ne hoīm vtentiū: ac si ipa esset pmanēs. ¶ Ad
scdam dr̄ ꝙ ꝓprie ꝛ de rigore nullus pōt ꝓfer
re verū vel falsum: ita ꝙ in ꝓferēdo veruꝫ ꝓfe
rat falsum. ¶ Ad tertiam dr̄. ꝙ hoc nō est incō
ueniens penes significatuꝫ partiale: tñ indiui
duum debet sumi penes totale significatum et
cōplemētū ꝓpōnis. ¶ Ad aliā negat᷑ ꝯña ꝛ cō
sequēs. si eñ semel ꝓtulit verū necesse est pro
tulisse verū ꝛ eodē mō est de falso. nisi ỽitas vl
falsitas ꝓpōnis depēdeat a futuro ꝯtingēti vel
ꝙ in ea nullū extremū distribuat᷑ cū hoc tñ in li
bertate sua est totalē orationē eē verā vl falsaꝫ
Ad alias pꝫ solutio. Et hec de scdo articulo.

Quantum ad tertium articulum sit conclusio responsalis: proprietates substantie sunt a philosopho in textu sufficienter assignate vt satis patet ex dictis. ¶ Ad rationes: ad primā patet solutio in p̄mo articulo. ꝛ ad scdaꝫ

Conclusio rñsal: de ꝓprietatib⁹ subē

Ad tertiā: dr ꝙ ꝯtrarietas in effectibus arguit
ꝯtrarietatem in causis formalē vel virtualē. cō
effectus ꝯtrarij sube arguūt ꝯtrarietatē virtua
lem in suba. Unde aliqđ habere ꝯtrarietatem
virtualē nō est aliud ꝙ illud posse ꝓducere cō
traria. ¶ Ad aliud. dr ꝙ ista ꝓpositio q̄cqđ cor
rumpitur a suo ꝯtrario corrūpit᷑ est simpliciter
falsa si intelligat᷑ de cōtrario ꝓprie dictoꝝ: de
bet capi ꝯtrarium ꝓ nociuo ꝛ discōueniēti: ita
ꝙ sit sensus: quicq̄d corrūpit᷑ a suo ꝯtrario. i. a
suo nociuo ꝛ discōueniēti corrumpit᷑. ¶ Ad q̄r
tam pro prima parte pꝫ solutio in primo arti
culo. ¶ Ad aliā partē. dr ꝙ elemēta ꝓprie nō
ꝯtrariantur adinuicē: sed bñ qualitates elemē
torum. vl pōt dici ꝙ ꝯtrariant᷑ adinuicē fm su
as qualitates: ꝛ nō fm suas substātias. ¶ Ad
aliā dr, pro prima pte ꝙ lꝫ oīe susceptibile cō
trarioꝝ ꝓprie dictoꝝ puta quattuor qualitatū
primaꝝ sit corruptibile nō tñ opꝫ ꝙ quodlibet
susceptibile alioꝝ ꝯtrarioꝝ sit corruptibile. Ad
aliam ptem dr ꝙ licet scda substātia fm se nō
sit vnū numero: tñ bñ denoīatiue ꝛ p accidens
vt visum est in predicabilib⁹. ¶ Sequitur tex.

Quantitatis aliud cōtinuū: aliud di
scretum ꝛ aliud quidē ex habētibus
positionē ad se inuicem suis partib⁹
cōstat: aliud aūt ex nō habētib⁹ posi
tionē. Est aūt discreta q̄titas vt nu
merus ꝛ oratio. Continua vero vt li
nea superficies: corpus: amplius au
tem preter hec locus ꝛ tempus.

Quātitatis diuīo.

Istud est tertium capitulum in quo de
terminat philosophus d̄ quātitate q̄ est
fm p̄dicamētum. ꝛ diuidit in duas par
tes. In p̄ma philosoph⁹ determinat de quātita
te quantū ad ei⁹ diuisionē. In scda determinat
de ꝓprietatib⁹ q̄titatis. Prima pars diuidit
in quattuor ꝑticulas. In p̄ma ponit duas diui
siones quātitatis. ꝛ duas sub diuisiones. Prīa
diuisio est q̄titatis aliud ꝯtinuuꝫ. aliud discre
tuꝫ. ꝛ dꝫ intelligi generis. ita ꝙ sit sensus ꝙ ge
neris q̄titatis aliud ꝯtinuū aliud discretum.
¶ Scda diuisio quātitatis. aliud ꝯstat ex par
tibus positionē adinuicē habētibus. aliō ex nō
habentibus positionē. Primā subdiuisionem
que est diuisio q̄titatis discrete innuit p hoc ꝙ
dicit q̄titas discreta vt nūerus ꝛ oratio. Aliam
subdiuisionē que est quātitat᷑ ꝯtinue ponit cū
dicit quātitas ꝯtinua. vt linea: superficies: cor
pus. ꝛ preter hec: tempus ꝛ locus. ¶ Deinde de
clarat duas subdiuisiones predictas: primo ꝓ
bans ꝙ numerus sit quantitas discreta: q2 par
tes numeri nō copulātur ad aliquē terminum
comunē: igitur numerus est quātitas discreta.
Antecedēs ꝓbat primo de partib⁹ aliquotis vt
quinqꝫ ꝛ quinqꝫ que sunt ptes denarij nō copu
lantur ad aliquē terminū cōem de partib⁹ non
aliquotis. ꝓbat q2 tria ꝛ septem sunt ptes non
aliquote numeri denarij ꝛ tñ ad nullū terminū
cōmunē copulant᷑: sed semꝑ vna pars est discre
ta ꝛ separata. Unde ps aliquota est que aliquo
tiens sumpta reddit totū numeꝝ adequate. vt
quinqꝫ respectu numeri denarij: sꝫ pars nō ali
quota est que quotiēscūqꝫ sumatur nūq̄ reddit
adequate suū totū: sed magis vel min⁹. vt tria
respectu numeri denarij. Deinde ꝓbat ꝙ orato
sit quantitas. q2 per orationē mēsuratur sylla
ba breuis vel longa: sed illud qđ per se mensu
rat aliquid est quātitas: igit᷑. Deinde declarat
de qua oratione hoc intelligitur dicēs: ꝙ intelli
gitur de oratione ꝓlata cū voce. Et ꝙ sit quan
titas discreta probat: q2 partes eius ad nulluꝫ
terminum cōmunē copulant᷑. nō eñ est aliquis
terminus ad quē syllabe vocis terminētur: sed
vnaqueqꝫ syllaba est diuisa ab alia. Deinde ꝓ
bat ꝙ linea superficies ꝛ corpus sunt quātitates
ꝯtinue: q2 partes eorum copulantur ad aliquē

Quātitatis p̄ma diuisio.

Quātitatis secunda diuisio.

Quātitatis p̄ma subdiuisio.

Quātitatis secunda subdiuisio.

Quid est pars aliquota.

Quid est pars non aliquota.

An linea ꝛ superficies sint q̄titates cōtinue.

terminū cōem: vt partes linee ad punctū: ⁊ partes supficiei ad lineā. ⁊ partes corporis ad supficiem. De tempore ꝓbat: q2 partes eius vt preteritum ⁊ futurū copulant ad aliquē terminū cōem: scʒ ad tempus presens qđ est finis preteriti: ⁊ principiū futuri. Deinde ꝓbat de loco q̄ sit quātitas ɔtinua: q2 partes eius copulantur ad aliquē terminū cōeʒ: q2 partes corporis ad aliquē terminū cōem copulant: igitur ⁊ partes loci. pʒ ɔsequētia: q2 ptes loci cōtinēt singulas partes corporis: igit̄ partes loci terminant ad eundē terminū cōem ad quem ptes corporis.

Deinde declarat scđam diuisionē. s. quātitatis aliud constat ex partibꝰ positioneʒ habētibus. aliud nō. probat q2 linea. supficies. corpus ⁊ locus habent positionē in suis partibꝰ. sed numerus oratio ⁊ tempus nō habēt positioneʒ. Primam partem ꝓbat: q2 illa habent positionem in suis partibus: quorū partes sunt site id est habent modum sitꝰ in toto: ⁊ sunt pmanētes et ɔtinue: sed partes supficiei linee corporis et loci sunt huiusmodi: igit̄. Scđam partem probat: q2 licet inter partes tēporis. numeri ⁊ orationis sit ordo: q2 vna est prior alia vt preteritū est prius futuro ⁊ duo priora tribus: tamē partes temporis nō sunt permanētes quod requiritur ad positionem. etiaʒ partes numeri ⁊ orationis nō copulant̄ quod requiritur ad positionem. Ex quo sequitur q̄ ad positionem que est differentia q̄titatis tria requiruntur: scʒ ordo partiuʒ. permanētia ⁊ cōtinuatio ad aliquē terminū cōmunē.

Ad positionē q̄ ē drīa q̄titatis tria requirūt

Deinde determīat de quātitatibus per accidens ponens istā conclusionem q̄ q̄titates que dicte sunt: quedam sunt proprie et per se q̄titates: sed alia ab his si dicātur quantitates vel quanta hoc est per accidens qđ probat: q2 quecūq3 dicūtur quātitates vel quanta solum per habitudinem ad predicta illa dicuntur quantitates per accidens: sed omnia alia a predictis si dicantur q̄titates hoc est soluʒ per habitudinē ad alia ⁊ denoīatiue: igitur dicunt̄ solum quantitates per accidēs. minoreʒ ꝓbat primo exemplariter: vt albū quod est aliud a p̄dictis dr̄ multum. eo q̄ supficies in qua ē multa. ⁊ actio dr̄ longa: eo q̄ tempus in quo fit sit longum. rōne ꝓbat: q2 illud cuius quātitas notificatur ⁊ mēsuratur p aliā q̄titateʒ est q̄titas per accidens: sed ista sunt huiusmodi: igit̄. Minorem ꝓbat: q2 si quis assignet quāta sit actio tempore diffiniet dicēdo ipam esse annuā. i. vnius anni. Similiter assignās quantū sit albuʒ p supficiem diffiniet: q2 quāta fuerit supficies tātum albū fore dicēs.

Cōclusio de quātitatibꝰ p accñs.

¶ In scđa pte ponit ꝓprietates q̄titatis: ⁊ diuidit in tres particulas fm̄ q̄ sunt tres ꝓprietates quātitatis. In p̄ma ponit primā ꝓprietatem quantitatis que est hec. Quātitati nihil est contrariū: vt bicubito tricubito. supficiei nihil est contrariū. Deinde ponit duas instantias. prima multū et paucū cōtrariantur ⁊ etiam magnū ⁊ paruū. ⁊ tamē ipa sūt quātitates: igit̄. Hanc instātiam soluit dupliciter. primo negādo minorem dicēs q̄ nullū illorum est quātitas. sed quodlibʒ eorum est ad aliq̄d quod ꝓbat dupliciter. primo illa que solū dicūtur cū cōparatione ad aliud sunt ad aliquid. et nō q̄titates: sʒ multū ⁊ paucū magnū ⁊ paruū sūt huiusmodi: igitur. Minorē probat: p̄mo de magno ⁊ paruo: q2 si magnū ⁊ paruū dicerētur per se nō in relatione ad aliud nūq̄ mōs diceretur paruus. nec miliū paruū. hoc aūt est falsū q2 mons dicit̄ paruus respectu alterꝰ montis et milium dicitur paruū respectu alterꝰ milij. de multo ⁊ pauco ꝓbat: q2 nisi multū ⁊ paucuʒ dicerent̄ respectiue ad aliud nūq̄ dicerent̄ homines multi in domo ⁊ pauci in theatro vl̄ plures in vico ⁊ pauci in theatro: vl̄ plures in vico et pauci in ciuitate cū multo plures sint in ciuitate q̄ in vico: igit̄ multū ⁊ paucū dicūtur respectiue ad aliud. Scđo sic. q2 bicubitū ⁊ tricubitū similiter magnū ⁊ paruū nō significāt quantitatem: sed magis sunt aliquid fundatū in quātitate. ergo nō sunt quātitates. Scđo soluit negando maiorem dicēs q̄ siue aliqui concedant p̄dicta esse quātitates siue nō: tamē nihil ē eis contrariū. quod ꝓbat duabus rationibus. Prima nihil quod dr̄ de per se respectiue ad aliq̄d habet contrarium cū contraria sint forme absolute. sʒ multū dr̄ respectiue ad paucū ⁊ magnū respectiue ad paruū: igitur multum nō contrariatur pauco nec magnū paruo. Scđa ratio ducit ad duo incōuenientia. p̄mo ad illud. si multum ⁊ paucū magnū ⁊ paruuʒ essent contraria sequeretur q̄ contraria essent simul in eodem. Scđo sequeret̄ q̄ idem essent sibiipi cōtrariū: p̄ma ɔsequentia patet: q2 aliquid dicit̄ magnū respectu vnius ⁊ paruū respectu alterꝰ. ergo si magnū ⁊ paruuʒ sint contraria: tunc cōtraria erunt simul in eodem qđ est impossibile. Et si duo contraria possint simul esse in eodē hoc maxime essʒ in p̄ma substantia: q2 ipa est maxime susceptiua cōtrariorum: sed hoc nō. q2 quāuis idem homo numero sit susceptiuꝰ contrariorū nullus tamen simul suscipit contraria. nullus enī simul ⁊ semel est sanꝰ ⁊ eger: albus ⁊ niger. prauus ⁊ studiosus. Scđam ɔsequētiam ꝓbat q2 cum ideʒ sit magnū ⁊ paruum ideʒ cōtraria bitur sibiipi. Tertia instātia est. de loco sursum et de loco deorsum que vident̄ cōtrariari: ⁊ tamen sunt quātitates. Hanc instantiā nō soluit philosophus: sed pōt respōderi ad eam q̄ locꝰ pōt dupliciter cōsiderari. vnō modo ꝓ supficie corporis cōtinentis: ⁊ sic est quātitas. nec habʒ contrarium. Alio modo ꝓ virtute cōseruatiua locati. ⁊ sic possunt esse ɔtraria. sed tūc nō sunt q̄titates.

Duplex loci cōsideratio.

In scđa parte ponit scđam ꝓprietatem q̄titatis dicens q̄ quātitas nō suscipit magis ⁊ minus qđ ꝓbat inductiue. vt bicubitū nō dicit̄ magis ⁊ minꝰ bicubitū: nec ternarius neq3 quaternariꝰ. Aliqua enī nō dicūtur magis tria q̄ alia. In tertia parte ponit tertiam ꝓprietatem q̄titatis dicēs. q̄ maxime est ꝓprium quātitati fm̄ eam equale vel inequale dici. qđ probat inductiue: q2 corpus equale vl̄ inequale dr̄. Silr̄ numerus alteri numero est equalis vel

Quātitatis ꝓprietates i tres diuidit p tes.

inequalis: ꝛ sic de alijs specieb⁹ quãtitatis. ſʒ ꝙ ipſa ſoli quãtitati conueniat ꝓbat. qꝛ actio nõ dꝛ equalis vel inequalis: ſed ſimilis. nec albuꝫ dꝛ equale vel inequale ſed ſimile. ꝛ ſic de alijs. qꝛ nõ ſunt q̃titates: igitur maxime eſt ꝓpriuꝫ quãtitati ſm eam equale vel inequale dici.

An quãtitatis ꝓprietates ꝛ diuiſiones ſuffi cienter a ph'o aſſi gnetur,

Queritur vtrum diuiſiones et proprietates quantitatis ſint a philo ſopho ſufficient aſſignate. ¶ Et argr̃ primo cõtra primã ptem. Nulla bõa diuiſio debet dari per aliqua nõ cõtenta ſub diuiſo. ſed ſcḋa diuiſio ꝛ etiã illa que eſt in quãtitatem p ſe ꝛ quantitatem p accidẽs ſunt huius modi: igitur. maioꝛ patet: qꝛ diuiſum debꝫ ſemper verificari de mẽbris diuidentibus. minoꝛ ꝓbatur: qꝛ poſitio eſt vnũ predicamentum diſtinctuꝫ a quãtitate. ergo nõ eſt ei⁹ differẽtia. Etiã quãtitates p accñs nõ ſunt quãtitates vt pꝫ de albo ꝛ actione que ſunt quãtitates p accidens. ¶ Arguit̃ ſcḋo cõtra ſcḋam ptem. numerus et orõ ſũt ſpẽs quãtitatis diſcrete igit̃. De oratione ꝓbat̃: qꝛ oĩs orõ ẽ mẽtalis: vocal': vl' ſcripta ſed nulla talis eſt quãtitas ſed qualitas: igit̃. De numero ꝓbat̃: qꝛ numerus reperit̃ in illis in quib⁹ nõ eſt quãtitas. ſ. in angelis: ergo nũerus nõ eſt quãtitas. ¶ Argr̃ tertio. linea ꝛ ſupficies nõ ſũt ſpẽs quãtitatis cõtinue adinuicẽ diſtĩcte: igitur ſunt ſufficiẽter aſſignate. añs pꝫ qꝛ omñe accñs hꝫ aliqḋ ſubm ſibi adequatũ: ſed linea ꝛ ſupficies nõ ſunt hmõi. igr̃. minoꝛ pꝫ: qꝛ nõ eſt dabile aliqḋ ſubꝫ qḋ hẽat lõgitudinẽ tm̃ vl' latitudinẽ tm̃. vl' ꝓfunditatẽ tm̃: qꝛ oẽ corp⁹ hñs lõgitudinẽ hꝫ etiã latitudinẽ ꝛ ꝓfunditatẽ ſgit̃. etiã corpus eſt ſpẽs ſubſtãtie: igit̃ nõ q̃titat'. Etiã ſupficies ꝛ locus ſunt idẽ vt hꝫ philoſophus. 4. phiſicoꝝ. Itez ſm philoſophũ. 5. methaphiſice. tpus ẽ q̃titas p accñs: igit̃ nõ ẽ ſpecies q̃titatis. Quarto ſic. oĩs motus eſt de contrario in cõtrariũ. ſʒ in quãtitate eſt mot⁹: igit̃ ibi eſt cõtrarietas. Item equale ꝛ inequale magnũ ꝛ paruũ ſuſcipiũt magis ꝛ min⁹. Igr̃ ſecunda ꝓprietas quãtitatis nõ eſt ſufficienter poſita. Quinto ſic. due ſubſtãtie ſm equalitatẽ vel inequalitatem dicũtur formaliter equales vel ineq̃les ſʒ ꝟtutẽ q̃ eſt qualitas: igit̃. alijs a q̃titate põt ꝯuenire equale vl' inequale. In oppoſitum eſt phũs in textu. In q̃ſtione erũt tres articuli ſicut in ceteris. Quantum ad pmum.

Ratiõis acceptio ẽ duplex.

Sciendum eſt primo ꝙ quodlibet gen⁹ dꝛ habere aliquã rationẽ ſm quã dicatur vniuoce de ſuis inferioꝛib⁹. ideo videndum eſt q̃d erit ꝓpria rõ quãtitatis ſm quã dꝛ vniuoce de ſuis inferioꝛibus. Et aduerte tñ ꝙ ratio põt capi dupl'r. vno mõ ꝓ diffinitiõe: ꝛ ſic nõ capit̃ hic. Alio mõ ꝓ ꝯceptu quiditatiuo; ꝛ ſic capit̃ hic. Vñ omñe gen⁹ p̃dicatur de ſuis ſpẽbus vna ratione. i. vno ꝯceptu q̃ditatiuo. Et aduerte ꝙ dicũt aliq̃ ꝙ ratio q̃titatis eſt mẽſurare: qꝛ philoſophus ꝓbat orationẽ eſſe q̃titatẽ p hoc ꝙ ſibi ꝯuenit ratio mẽſure. ſed iſta opinio non eſt vera: qꝛ mẽſura nõ dꝛ equaliter de q̃titate continua ꝛ diſcreta: qꝛ p prius dꝛ de q̃titate diſcreta q̃ ꝯtinua: qꝛ mẽſurare nõ ꝯuenit ꝯtinuo niſi per numerũ. vt pꝫ: qꝛ per vlnã mẽſuram⁹ pãnũ ideo citius capim⁹ q̃titatẽ diſcretã ad mẽſurãdũ: q̃ ꝯtinuã. ¶ Aduerte tñ ꝙ ſpẽs generis poſſũt cõparari dupl'r. Vno mõ inter ſe. ꝛ ſic vna dꝛ pfectioꝛ alia. ꝛ gen⁹ põt dici perfectius de vna q̃ de alia. ꝛ hoc fit rõne differentie. Alio mõ poſſũt comparari ad rationẽ generis: ꝛ ſic vna nõ eſt pfectioꝛ alia. neqꝫ gen⁹ dꝛ pfectius de vna q̃ de alia. Alij dicũt ꝙ diuiſibilitas in ptes eiuſdem rõnis eſt ꝓpria ratio quãtitatis. ſʒ hoc non eſt verum: qꝛ nullus reſpect⁹ eſt ꝓpria ratio alicui⁹ abſoluti. ſed quãtitas eſt q̃d abſolutũ. ꝛ diuiſibilitas formaliter eſt q̃d reſpectiuũ: igit̃. ¶ Ideo rñdetur ꝙ habere ptes integrales ꝛ quãtitatiuas eſt ꝓpria rõ quãtitatis ſm quã vniuoce dꝛ de ſuis ſpẽbus. Et ſi q̃s dicat habere ptes integrales ꝯuenit ſubſtãtie: ergo nõ ẽ ꝓpria rõ quãtitatis. Rñdetur ꝙ nõ ꝯuenit ſubſtantie niſi p q̃titatẽ ꝛ nõ rõne ſui. Vñ ſi deus ſepararet quãtitatem a ligno lignũ nõ haberet ptes integrales et q̃titatiuas: ſʒ bene ptes entitatiuas. niſi forte caperent̃ ptes integrales large pro omñi pte cõponẽte ꝛ integrãte aliqḋ totũ. iõ ptes ꝓprie nõ dicũtur integrales niſi ſint quãte. Aduerte tñ ꝙ ariſt'. rõem quãtitatis circũloq̃tur multotiẽs p diuiſibilitatẽ in ptes quãtitatiuas cũ rõ multotiens circũloq̃tur p paſſiones. Vñ q̃ttuoꝛ dicũtur eẽ paſſiones ipſius quãtitat'. Pria. diuiſibilitas in ptes quãtitatiuas. Scḋa. finitũ vl' infinitũ. Tertia. eq̃le vl' ieq̃le. Quarta. rõ mẽſure.

Gñis ſpecies dupl'r cõparãtur.

Quid eſt ptes habere integrales et quãtitatiuas. Vnde q̃ modo cõuenit habere ptes integrales.

Quãtitatis q̃ttuoꝛ paſſiones ſunt.

Sciendũ eſt ſcḋo ꝙ p declaratiõe pme diuiſionis ſupponit̃ ꝙ phs nõ notificat q̃titatẽ diffinitiẽ eo ꝙ ſm viſuꝫ nõ hꝫ vnũ denoĩatiuũ ſʒ duo. ſ. quãtũ ꝛ quotũ. accñtia aũt nõ diffiniunt̃ ꝓpe niſi ſm ꝙ denoĩant ſua ſignificata maĩalia pt tñ ſic diffiniri. Quãtitas ẽ ſm quã quãti vl' quoti eẽ dicimur. Aduerte tñ ꝙ ſm rẽ q̃titas hꝫ vnũ denoĩatiuũ. ſ. q̃tũ qḋ ẽ cõe quantitati taꝫ ꝯtinue q̃ diſcrete tñ q̃daꝫ reſtrictione vſuali capit̃ ꝓ denoĩatiuo quãtitat' ꝯtinue. Et aduerte ꝙ ariſt'. dic̃ q̃titatis aliḋ ꝯtinuũ ꝛc̃. ad denotandũ dr̃iam eẽntialẽ mẽbroꝝ. naꝫ aliḋ in neutro gñe denotat dr̃iam eẽntialeꝫ. ꝛ dꝫ ſubintelligi gñis. ita ꝙ ſit ſenſus. gñis quãtitat': aliḋ ꝯtinuũ aliḋ diſcretũ. Et aduerte ꝙ in tali diuiſione ponit̃ quãtitatis in ſingl'ari nũero ꝛ nõ in pl'ali. ad denotandũ ꝙ quãtitas eſt vnũ genus gñaliſſimũ vniuocũ ad omĩa ſua inferioꝛa: ſʒ ſi fuiſſet in nũero pl'ali. dicẽdo quãtitatũ q̃s potuiſſet dubitare vtrũ quãtitas fuiſſet vnũ gen⁹ vl' plã. Aduerte vltra ꝓ ſcḋa diuiſione ꝙ põ capitur dupl'r. vno mõ ꝓ ordinatiõe ptiũ ad ſuũ totũ. ꝛ ſic ẽ dr̃ia quãtitat' nõ magis ꝓpria: ſʒ cõis ſeu accñtalis. qꝛ talis ordo ptiũ ad totũ nõ ẽ in p̃dicamẽto q̃titat': ſʒ mag' ad aliq̃d. Alio mõ capit̃ ꝓ ordine partiũ ad ptes loci ꝛ ſic eſt vnũ p̃dicamentũ. ꝛ ſic nõ capit̃ hic. Vñ ad põnẽ q̃ eſt dr̃ia quantitatis tres cõditiones requirũtur. ¶ Prima ꝙ ptes ſint ꝑmanẽtes iõ nec tps nec

Quãtitatis diffinitio. Quãtitatis denoĩatiuũ.

Poſitiõis acceptiones.

Poſitiõis ꝯditiões.

motꝰ neq; orō hūt pōnē. ¶ Scd̄a q̄ tales ptes sunt situate in loco. Tertia q̄ sunt ɔtinue. i. q̄ copulent ad aliquē terīm cōem. nō cōem p p̄dicationē. s; p ɔtinuationē cmōi est pūctū i linea. sō nūerꝰ nō d; hr̄e pōnē. ¶ Aduerte final'r q̄ q̄titas p accidēs que est vnū mēbrū tertie diuisionis nō dicit quātitas neq; est i p̄dicamēto quātitatis. sed in alijs predicamentis.

Quantitas p accidens.

Quātitatis ɔtinue diffinitiō

Sciendum est tertio q̄ quantitas continua est cuiꝰ ptes copulant ad vnum terīm cōem qui est p̄ncipiū vniꝰ ꝛ finis alteriꝰ. vn̄ illō d; ibi teriꝰ cōis p q̄ ɔtinuātur partes aliq̄ ad inuicē cmōi est punctū in linea. et linea in superficie. ꝛ superficies in corpore. ¶ Ex quo sequitur q̄ nō capitur ibi terminꝰ cōis p p̄dicationē. sed per ɔtinuationē. S; quantitas discreta est cuiꝰ partes non copulantur adinuicem p aliquē terminū cōem. vt ptes numeri binarij nō continuātur adinuicem p aliq̄d mediū. Et aduerte q̄ duplex est quantitas discreta sc; numerꝰ ꝛ oratio. ¶ Unde numerꝰ est triplex. s. numerus nūeratus qui non est aliud q̄ res nūerate. vt lapides hoīes. Alius est nūerus nūerās q̄ nō est aliō q̄ anima. Ex quo sequitur q̄ bruta nō numerant. Aliꝰ est nūerꝰ for'alis quo nūeramꝰ res sicut binariꝰ ternariꝰ. ꝛ ille accipit dupl'r. s. trāscēdent' et sic reperitur in oībꝰ de qbꝰ est verū dicere q̄ sūt multa. ꝛ tal' nō distiguit a rebꝰ nūerat'. alio mō capitur limitate ꝛ finite pro nūero de gn̄e quantitatis q̄ nō est aliud q̄ multitudo vnitatū accn̄taliū reptarū in cōtinuis diuisis ꝛ sepatis abinuicē ita q̄ qn̄ vnū ɔtinuū diuidit ab alio tūc causant i illis ptibꝰ q̄dā vnitates accn̄tales ex qbꝰ cōponit nūerꝰ p̄dicam̄tal'. Ex quo seq' p̄mo q̄ iste nūerꝰ p̄dicam̄tal' nō inuenit nisi in rebꝰ ɔtinuis diuisis abinuicē et hoc volebat hr̄e Arist'. quādo dicebat q̄ numerus causatur ex diuisione cōtinui. ꝛ per istas vnitates accidētales mēsurātur cōtinua separata adinuicē. Seq̄tur secundo q̄ duo angeli nō dicunt duo isto numero predicamētali. cū vnitates ex quibꝰ cōponitur iste terminꝰ predicamētalis nō inueniantur in angel' cū nō sint ɔtinui. S; p oratiōe supponit q̄ oratio que est sp̄es quātitatis discrete nō est nisi mensura vocū vl' litterarū vocis vel sillabe f'm quā dicit ista sillaba est longa vel breuis et cōponitur ex illis mensuris que ꝓprie sunt vnitates sicut numerus cōponitur ex suis vnitatibus. Sed restat vnū paruū dubiū vtrum oratio distinguatur sp̄e essentiali a nūero vel solū sp̄e accn̄tali. R̄ndet breuiter q̄ oratio nō distiguit sp̄e essentiali a nūero. sed solū specie accidētali sicut curuitas ꝛ simitas nō differūt nisi accidentaliter. q: curuitas in oī materia potest inueniri: q: nō determinat sibi materiā seu subiectū sed simitas determinat sibi subm̄. s. nasum. Similit'r dico q̄ numerus ꝛ oratio differūt solum accidental'r quia nūerus nō determiāt sibi subm̄ quia pōt inueniri in omnibꝰ cōtinuis diuisis et separatis salt' f'm suas ptes. sed oratio solū inuenitur in litteris et sillabis alicuiꝰ vocis. ꝛ in h̄ differunt nūerus et oratio. Ex quo sequit' q̄ q̄n dicitur q̄ due sunt species q̄titatis discrete intelligitur de speciebus accidentalibus et nō essentialibus. Sequitur scd̄o q̄ tantū est vna species q̄titatis discrete. s. numerus qui f'm q̄ est in litteris vl' sillabis dicitur oratio. ꝛ in alijs cōtinuis dicitur numerus.

Quātitatis discrete diffinitio.

Quātitatis discrete acceptiones.

Numeri acceptiones.

Duplex est nūeri acceptio formalis

An oratio sp̄e essentiali vel accidētali solū a numero distinguat'.

Nūeri et orōis differentia.

Sp̄es q̄titatis discrete

Quātitatis ɔtinue acceptiones.

Sciendū est quarto q̄ quātitas cōtinua ē duplex. s. pmanēs: ꝛ successiua. pmanēs est triplex. s. linea. corpꝰ. ꝛ sup̄ficies. Un̄ linea ē lōgitudo sine latitudīe et ꝓfūditate. cuiꝰ extremitates sunt duo puncta. Et si quis dicat linea nō est sine latitudine ergo male diffinitur. Respondetur q̄ l; linea nō sit sine latitudīe tamē ipsa latitudo nō est de rōne linee. Unde ipsa linea cōponitur ex lineis et nō ex punctis que linee cōtinuant' adinuicem. per puncta et termi etiā ipsius linee sunt duo pūcta. ¶ Sed sup̄ficies est latitudo cū lōgitudīe ꝛ sine ꝓfunditate cuiꝰ extremitates sunt due linee sine ꝓfunditate sic supple q̄ ipsa ꝓfunditas non est de ratione sup̄ficiei. et cōponitur sup̄ficies ex superficiebus q̄ cōtinuantur adinuicem per lineas ꝛ eius extremitates sūt due linee. Ex quo sequitur q̄ linea nō potest esse sine punctis. nec sup̄ficies sine lineis: nec deus posset facere illa sine illis propt' dependētiam quā habēt ad illa. ¶ Corpus est ꝓfunditas cū longitudine ꝛ latitudine ꝛ ꝓfunditate. cuius extremitates sunt due sup̄ficies. Ex quo sequitur q̄ de rōne corporis est longitudo: latitudo: ꝛ profunditas. sic q̄ nō potest esse corpus sine illis tribꝰ dimēsionibꝰ. ꝛ ɔponit corpꝰ ex corporibus cuius extremitates sunt due sup̄ficies que dicuntur indiuisibiles f'm quid. s. f'm profunditatē sicut linea dicit indiuisibilis f'm latitudinē. Et si quis querat: nōne locꝰ est species quantitatis ɔtinue. Respōdeo q̄ locus nō distinguitur a sup̄ficie sic q̄ sint due superficies et hoc capiendo locū p significato materiali. vn̄ locus pro tali significato non est nisi ipsa superficies concaua corporis ɔtinentis. ideo nō distinguitur cōtra superficiē. Et si quis dicat quare ergo ph̄s enumerat ip̄z cū speciebus quātitatis. Dico q̄ h̄ faciebat isequēdo opinionē antiquoꝝ dicentiū locū esse spaciū dimēsionatū tribus dimensionibus. interceptū inter latera corpis cōtinentis quā opinionē reprobat in q̄rto phisicorū. Sed quantitates successiue sunt due. s. tempus et motus. Unde tempus est quantitas successiua existēs subiectiue in p̄mo celo mobili notificans siue mēsurans p se et intrinsece motū ipsius primi mobilis. ꝛ extrinsece et per se motus istos inferiores ꝛ substātias de p accn̄s ꝛ cōponitur ex tp̄ibus que cōtinuant' p nunc vel instans cuius extremitates sunt duo instantia. S; motus est quātitas per se successiua qua aliq̄d dicitur formal'r moueri. ꝛ cōponitur ex motibꝰ que ɔtinuant' ad inuicē per mutata esse cuius extremitates sunt duo mutata esse. Et hec de p̄mo articulo. Quantū ad secundū articulū.

Corporis diffinitiō

An locus sit sp̄es q̄titatis cōtinue

Due sūt q̄titates successiue.

Tp̄is diffinitio

Motus diffinitiō

Dubitatur primo vtrum numerus

predicamentalis sit res distincta a rebus nume
ratis. Respondetur q sic. qz vnitates ex quib⁹
cōponitur talis numerus distinguūt realr a re
bus numeratis cū sint accidētia. g etiam nume
rus qui cōponitur ex ipsis. Et dicit notāter nu
merus pdicamētalis. quia nūerus transcēdens
nō distinguitur a rebus numeratis cū cōponat
ex vnitatibus proprijs rez ꝛ intrinsecis que nō
distinguunt ab illis quoꝝ sunt vnitates. ꝛ q nu
merus pdicamētalis distinguat a rebus num e
ratis patz. qz numer⁹ est sensibile per se vt vult
arist. 2. de anima. sz nulla suba dr sensibile p se
sed solū p accidēs. igitur. Itē illa distinguūtur
realr quorū vnum pōt corrūpi alio remanente
sed sic est de numero pdicamentali. nam ponat
q sint due gutte aque sepate abinuicē. ille due
dicunt due dualitate predicamētali. Sed si cō
tinuantur ab inuicem non plus dicunt due tali
dualitate licz bene dualitate transcēdentali. et
sic ibi corrumpitur numerus ꝛ nō res nūerate.
Et aduerte q tales dualitates ex quibus cōpo
nitur nūerus pdicamētalis sunt accidētia indi
uisibilia que tamē sunt in subiecto diuisibili qz
inadequate sunt in ipō sez indiuisibiliter. et est
talis vnitas in toto capiēdo totū cathegorema
tice et nō sincathegorematice. Item omne acci
dens absolutū distinguitur realiter a suba. sed
numerus est accidens absolutuz cū sit quātitas
igitur. Item sequeretur q suba essz quantitas
quod falsum est. igit. Item sequeretur q vidēs
exercitū decem milium hominū videret decem
milia hominum. sed hoc est falsum. ꝯña ptz. qz
potest cognoscere numerū vbi nō cognoscet res
numeratas. ergo numerus distinguit a reb⁹ nu
meratis. Sed contra ista arguit primo auctori
tate comētatoris dicentis q mens id ē aīa facit
numeruz in subiecto. Dico q sic debet intelligi
mens. i. aīa facit numerū. i. actu numerat ipsas
res. nō aīa dicit nūerus numerās. Sed rōne ar
guit quia tūc sequeret q pducēs aliqd ens cō
tinuū pduceret tot res quot erāt entia ꝯtinua
quia pducēs vnū ens ꝯtinuū producit suaz vni
tatem q cum qualibz alia vnitate continui facit
numeꝝ binariū. et sic pducunt tot nūeri binarij
quot sunt entia cōtinua. Itē sequeret q agens
naturale pducēs vnū ꝯtinuū producerz aliquā
entitatē absolutā in qcunqz distantia qz produ
cens vnū ꝯtinuū pducit numeꝝ binariū cū qua
cūqz vnitate etiā in quacūqz distātia fuerit. Itez
circūscripto a tribus reb⁹ cōtinuis oī eo qd nō
est idē ipsis faciūt adhuc numerū ternariū. g nō
oportet ponere ipm distinctū a rebus nūeratis
Ad primā rationē dr q nō est incōueniēs pdu
cēs vnū cōtinuū pducere tot binarios quot sūt
vnitates. Nā pducēs aliqd ꝯtinuū pducit infi
nitas ptes. Ad aliā dr q non est incōueniēs ali
quod agēs naturale producere aliqd absolutū:
vel respectiuū nō habēs ꝯtū in qcūqz distantia
vt simile ptz de celo qd in istis inferioribus cau
sat lumē et calorē. Ad aliā dr q si ab illis trib⁹
cōtinuis separaret oē illud qd nō est idē ipsis
non essent tria trinitat predicamentali lz bene
trinitate trāscendentali. Sed quereret aliquis
vtrū numer⁹ distinguat a suis vnitatibus ex q
bus cōponitur. Rñdetur fm mētem scoti in ter
tio distinctiōe. 22. q numer⁹ distiguit realiter a
suis vnitatib⁹. qz alias nō essz magis vnū q acer
uus lapidū quod est falsum cū sit vna spēs. Et
si quis dicat ergo sequeret q idē accidēs nume
ro esset in diuersis subiectis. vt ille nūer⁹ bina
rius qui distinguit a suis vnitatib⁹ esset vbi sūt
sue vnitates. Respondet q hoc nō est inconue
niens de accidēte discreto q sit in diuersis sub
iectis imo nō pōt esse fm suaz naturā nisi in di
uersis subiectis. Et si quis iterū dicat sequeret
q vbicunqz esset numerus binari⁹ esset nūerus
ternarius. qz ibi essent due vnitates et esset vni
tas illius numeri binarij qui distinguit realiter
ab illis duab⁹ vnitatibus. ¶ Respōdeo q tal
numer⁹ binari⁹ nō est vnus vnitate tali nūerali
integrāte numerū ternariū pdicamentalē. licet
bene nūerū transcendētalē. ideo ille numer⁹ bi
narius cuz illis duab⁹ vnitatib⁹ bene facit nūe
rum trāscendētalē: sz nō pdicamētalē. ¶ Sz re
stat vna dubitatio cū numer⁹ binari⁹ sit vn⁹. et
etiā quilibz ali⁹ a quo habz q sic dicat vn⁹. vtꝝ
dicat sic vnus a prima vnitate vł vltima. ¶ Re
spondet q duplex est vnitas in numero. quedā
est materialis. ꝛ extrinseca: ex qua ꝯponit talis
numerus ꝛ s nulla tali dr vnus. Alia est vnitas
intrinseca ꝛ formalis et istam habz a se et a sua
propria natura et a tali dicitur formalr vnus.

An nūerus distinguat a suis vnitatibus.

An idem accidens nūero sit in diuersis subiectis.

An binarius nūerus dicatur vnus a pria vnitate vł ab vltia.

An nūerus pdicamētalis distinguitur a rebus nūeratis.

Dubitatur secundo vtruz linea super
ficies ꝛ corpus sint species qtitatꝭ ꝯtinue inter
se a rebus quas mensurāt realr distīcte. ¶ De
isto dubio sunt due opiniōes. Prima est aliquo
rū q stat in duob⁹ dictis. Primū q nō sunt ponē
da puncta in linea q sunt res indiuisibiles disti
cte a linea. nec linee īdiuisibiles fm latitudinē
distincte a supficie. nec superficies indiuisibiles
distincte a corpe. qz talia non sunt indiuisibilia
quod pbāt primo sic qz si puncta in linea essent
res indiuisibiles sequerent duo ꝯdictoria. s. q
puncta essent sibi inuicē ꝓxima et nō essent sibi
inuicē ꝓxima. pria ps ꝯñe patz. qz vbicūqz est li
nea sunt pūcta: g pūcta sunt sibijnuicē ꝓxima.
secūda pars ptz. qz si puncta essent sibijnuicem
ꝓxima tūc linea ꝯponeret ex punctis qd est fal
suz. igit. ¶ Scdo sic. qz si essent talia indiuisibi
lia vł essent substātia vł accūtia. nō substāti e: qz
ponūtur esse aliqd qtitatis. nec accidētia quia
omne accidēs est in subiecto sibi adequato. sed
ista indiuisibilia nō sunt huiusmodi. qz vel eēnt
in subiecto diuisibili vel indiuisibili. non diuisibili
qz tunc haberēt partem et ptem ꝛ sic non essent
indiuisibilia. Nec indiuisibili cum sint in substā
tia corporea q non est indiuisibilis. Etiam oē
accidēs denoīat aliqd subiectū: sz nihil denomi
natur a pūcto igitur. ¶ Tertio sic. si linea esset
res indiuisibilis continuās partes supficiei ad
inuicē tūc qn divideret supficies tūc pducerent
due linee de nouo et vna corrūperetur qd videt
esse falsum igit. ¶ Quarto sic oēm rē absolutā

An linea supficies et corpus sint spēs qtitatis ꝯtinue. ꝛ a reb⁹ qs mēsurāt distincte

fm se totā ab alia distinctam pōt deus pducere sine alia. ergo si puncta sint res indiuisibiles distincte a lineis: sequeretˀ q deus posset facere lineam sine punctis: et separe oīa puncta a linea quod videtˀ esse falsum. igitˀ. Secūdū dictū istiˀ opinionis est. q magnitudo siue q̄titas non est res distincta a substātia. quod probāt primo. qr quantitas nihil aliud est q̄ res habēs partē extra partem quelibet aūt substantia corporea habet partē extra partem: igitur. Secūdo sic. oēm rem absolutā positiuā realiter distinctā ab alia potest deus destruere priori remanēte. et ipsa nō mutata localiter. ḡ sequitˀ q deus possz destruere quantitatē substātie puta longitudinez meā ipsa remanente et non mutata localiter. Et tūc quereretˀ vtrū talis substantia sit in loco: vel nō? si non. ergo mutata est localiter. qd̄ videtur falsum. si sic: ḡ est corporea sine quāta cū omne qd̄ est in loco sit corporeū. Tertio sic. sequeretur q substantie corporee possent esse indiuisibiles: sicut angeli. et per pn̄s essent substantie spūales quod est falsum. igitˀ. pn̄sequētia patz: qr si a substantia corporea auferatur quātitas. tunc ipsa non haberet partes: cū ipsa nō essz magna neqz parua igitˀ. Sed quia hec opinio nō videtˀ esse d̄ mente aristotelis. nec rationes eiˀ concludūt. iō contra predicta ponuntˀ duo dicta ɔtraria. Primū in rebus ɔtinuis est aliquid habēs latitudinem indiuisibilē fm profunditatē. s. superficies et aliquid habēs longitudinem indiuisibilē fm latitudinē: scz linea. et aliquid omnio indiuisibile: scz punctū. Et hoc pbatur primo auctoritate euclidis dicentis punctū est cuiˀ pars non est Secunda est phi primo de celo: dicētis q corpˀ est tripliciter diuisibile. superficies dupliciter. et linea tm̄ vno mō. s. fm longitudinem. Sed rōe sic probatur. oīs terīnus vltimus ea parte qua termiat est indiuisibilis. sed puncta termināt lineā et linea superficiē: et superficies corpus. igitˀ illa sunt indiuisibilia. maior pbatur. quia si vltimus terīnus ea rōne qua terminat esset diuisibilis. cuz om̄e diuisibile habeat terminū: seqtur q vltimus terīnus habet vlteriorē terīm: et sic non esset vltimˀ terīnus. Secundo sic. illud fm quod spera tangit indiuisibile est aliq̄d in re. sz spera tangit indiuisibile: igitˀ. minor patz: quia illa fm que aliqua se tangūt sunt simul adeq̄te et eiusdē figure: ergo si spera tangit planū tangit ipsum in aliquo eiusdē figure cū ipsa spera. et sic tangit ipsuz in quodā indiuisibili. Secūdū dictū. magnitudo siue quātitas est res realiter distincta a substantia quanta et qualitate. ita q substantia quanta nō est quātitas nec qualitas quāta est quantitas. Probatur primo auctoritate philosophi. primo phisicoꝝ sic dicentis. Si substātia et quātitas sunt: duo sunt que sunt: et non vnū est qd̄ est. Subdit etiā q si sola substātia esset: non essz magnitudo. Dicit augustinus libro de trinitate. q in vnaquaqꝫ substantia corporea. aliud est substātia. aliud quātitas. et aliud qualitas. Dicit etiā philosophˀ primo posterioꝝ q oīs pposito est imediata in qua negatur

An magnitudo siue quātitas distinguat a substa.

Quid est punctus

Quid est magnitudo siue q̄titas.

Augustini opinio d̄ substā tia corporea.

vnū generalissimum de alio. sicut ista substātia nō est quātitas. nulla quātitas est qualitas. sed omnis pposito imediata est vera: igitˀ. Secūdo sic. qr tūc omnis motˀ ad quātitatē esset motus ad substantiam. cum per ipsum acquireretˀ quātitas que est substantia. sed hoc est falsum et cōtra aristotelem. igitur. Item in sacramēto est q̄titas sine substantia. ḡ quantitas realiter distinguitur a suba. Et si dicas ibi ē q̄titas qualitas licz nō sit q̄titas suba. Contra. qr tunc sequeretur q in eodē corpore essent plures q̄titates: et per pn̄s esset penetratio dimēsionū: qd̄ est ɔtra phm. igitur. iō restat rn̄dere ad rōnes alterius opinionis tenētis ɔtrium. Ad primā adductā p prīo dicto. dico q puncta nō sunt sibyinuicē primaꝫ: sz inter quecūqꝫ pūcta mediat linea. nec valet pn̄a vbicūqꝫ est linea est punctū. ḡ puncta sūt sibyinuicē pxīa. nec etiā valetz si pūcta essent sibyinuicē pxīma q nō distinguerentˀ a se inuicez cōceditˀ etiā q si mille puncta simul essent: non facerēt aliquid maiˀ vel minus. cū indiuisibile additū alteri indiuisibili nō faciat aliquid maius. Ad scdam d̄r primo q ista indiuisibilia nō sunt sube. sz distinguuntˀ realr a suba. Dicitˀ vltra q talia indiuisibilia sūt accn̄tia: nec oportet q sint in subo adeq̄to. sz sufficit q sint in eodez subiecto in quo sunt q̄titates q̄rū sunt termini vt punctū est in tali subo in quo est linea cuius est terminus. et linea vbi superficies. et superficies vbi corpus. nec oportz q aliq̄d denoīetur a pūcto punctale cū punctū nō sit in subiecto adeq̄te. Ad tertiā d̄r q diuisio nō cadit supra indiuisibile. ideo qū aliquid diuiditur aliq̄d corrūpitˀ et remanent puncta que cōtinuabāt illd̄ qd̄ corrumpitur vel posset dici vt aliq̄ dicūt q diuisio cadit supra idiuisibile. et q corrumpitˀ aliquod indiuisibile et de vno generātur duo indiuisibilia et hoc nō est incōueniens. Ad quartam d̄r q deus nō pōt facere lineā sine pūctis neqꝫ terminantibus neqꝫ cōtinuātibˀ pter dependentiā quā linea hz ad puncta q̄ sunt de eiˀ rōne. Et si deˀ separet puncta a linea destrueret lineā et nihil linee remaneret. et proportionabilr d̄r de linea et superficie. ¶ Ad rōnes q̄ adducebantˀ p scdo dicto. Ad primaz d̄r negādo q suba habeat de se ptē extra ptē et extensionē. vn̄ si deˀ separet q̄titatē a suba. suba nō esset in loco saltē circūscriptiue nec eēt magna neqꝫ lōga: nec haberet ptē extra partē cū hēre ptē extra ptē nō sit aliud q̄ habere partē distinctā ab alia pte fm extēsionē et circūscriptiue loco et situ. ¶ Ad secūdam d̄r q per separationē q̄titatis a substātia nō mutatˀ suba localr supple positiue: qr nō acq̄rit aliquem locū circūscriptiuū lz bn̄ mutetur localr negatiue. quia prius erat in loco dimēsionaliter et nūc nō est. ¶ Ad tertiam d̄r q substantia corporea existēs sine q̄titate adhuc est diuisibilis. nō quidem in partes q̄tas et integrales sz bn̄ entitatiuas. Vn̄ si a petro remoueretˀ q̄titas petrˀ non haberet ptes quātas tn̄ adhuc haberet caput et brachiū. sed ille partes nō essent quāte quia caput suuz non esset magnū neqꝫ brachiū longuz.

Paruū multū et paucū q̄mōis differunt.

Dubitatur tertio vtrum multum ⁊ paucum magnū ⁊ paruū sint ꝯtraria. ⁊ an tres ꝓprietates quātitatis sint sufficiēter assignate a phō. Pro solutione prime ptis supponitur ꝙ magnū ⁊ paruū multū ⁊ paucū possunt capi dupliciter. vno mō relatiue. ⁊ sic sunt de p̄dicamēto relationis. q̄ vt sic nō importāt nisi respectū excedētis ⁊ excessi. ita ꝙ multū importat excessum q̄ nō est nisi respect⁹. ⁊ etiam paruū importat respectū oppositū ad magnū. ⁊ paucū respectuz oppositū ad multū. ⁊ sic bn̄ sunt relatiue opposita. Alio mō capiūtur nō relatiue sꝫ ꝓ fundamentis excessis. ⁊ sic sunt de p̄dicamēto quantitatis. ⁊ sic nō sunt ꝯtraria imo om̄e paucuz est multū ⁊ om̄e puum est magnū. ¶ Sed ꝓ solutione scđe ptis supponitur ꝓ prima ꝓprietate in qua đr ꝙ quātitati nihil est ꝯtrariuz ꝙ ꝯtrarietas pōt capi dupl'r. vno modo ꝓprie pro repugnātia aliquoꝝ virtute ꝓpria se expellentium ab eodē subiecto ⁊ sic quātitati nihil ē ꝯtrariū.

Cōtrarietatis acceptiōes

Alio mō capit̄ large pro repugnātia quorūcunqꝫ nō se ꝯmittētiuz in eodē subiecto: siue hoc sit virtute propria siue nō. ⁊ sic quātitati pōt esse ꝯtrarium q̄admodū dicerem⁹ ꝙ ꝑfectum ⁊ imꝑfectum ꝯtrariant̄ adinuicē. Sed pro scđa proprietate supponit̄ ꝙ dr̄ia est inter suscipe mag⁹ et minus: ⁊ maius ⁊ min⁹. naz suscipe mai⁹ vel minus: est suscipe maiorē vel minorē extēsionē et sic quātitas bene suscipit maius ⁊ min⁹. Sꝫ suscipe magis ⁊ min⁹: ē in entitate sua ꝑfici seu intendi. que intēsio fit ꝑ plures ptes ꝑfectionales in eodem loco ⁊ situ se penetrātes adinuicē et sic quātitas nō suscipit magis ⁊ min⁹. Sꝫ ꝓ intellectu vltime ꝓprietatis supponit̄ ꝙ duplex est quātitas: scꝫ q̄titas molis q̄ nō est aliud q̄ linea. supꝑficies. corpus. tp̄s. vel motus. nūerus vel oratio. Alia est quātitas virtutis q̄ non est nisi ꝑfectio intrinseca rei. ⁊ sic quelibꝫ res hꝫ talem quātitatē: cū quelibꝫ res habeat suā ꝓpriā ꝑfectionē. ⁊ talis nō distinguit̄ ab illo cuius est quātitas: ⁊ fm̄ hoc pōt esse duplex eq̄litas vl' inequalitas. quedā est q̄ fundat̄ in quātitate molis: ⁊ talis solū inuenitur in rebus quātis. Alia est equalitas q̄ fundat̄ in quātitate virtutis. et sicut quātitas virtutis pōt inueniri in oībus: ita ⁊ eq̄litas vel ineq̄litas q̄ fundat̄ in tali quātitate. Supponit̄ vlterius ꝙ eq̄litas vel ineq̄litas nō est passio quātitatis: sed sunt in p̄dicamento ad aliq̄d. sed cum đr ꝙ maxime ꝓpriū ē quātitati fm̄ eam equale vel ineq̄le dici. ibi ly fm̄ nō dicit principiū formale: sꝫ denotat circūstantiam fundamēti illaꝝ relationū. sic videlꝫ ꝙ eq̄litas vel ineq̄litas nō possunt fundari nisi in q̄titatib⁹: iō aptitudo ad fūdādū tales relatiōes solū ꝯuenit q̄titati: ⁊ etiā actu fūdare tales relatiōes nō ꝯuenit nisi quātitati. ⁊ lꝫ oīs ꝓpria passio aptitudinalis sit eadē realiter cū illo cui⁹ ē passio: nō tn̄ ꝓpria passio actualis. vt hr̄e tres angulos est passio trianguli: ⁊ tn̄ distinguitur a triāgulo. Et hec de secundo articulo.

Suscipere magis et minus et maius et minus quō differāt Quid est suscipere magis et minus.

Duplex ē q̄titas.

Quantum ad tertium articuluz sit conclusio responsalis. diuisiones ⁊ ꝓprietates quantitatis sunt a philosopho in textu sufficiēter assignate. ¶ Ad primā patet solutio. nām positio nō est nisi differentia accidētalis quantitatis que est in p̄dicamento relationis: etiam quātitates per accn̄s sunt in diuersis p̄dicamētis. ⁊ debet in tali diuisione accipi abstractū ꝓ cōcreto: sic videlicet ꝙ quātitates per accn̄s. i. quāta ꝑ accidens. ¶ Ad scđam patet solutio in primo articulo. nam oratio q̄ est spēs quātitatis nō est neqꝫ oratio mētalis: vocalis vel scripta. sed est mēsura litteraruz ⁊ sillabaꝝ fm̄ breue vel longū. Dicit̄ etiam ꝙ numerus transcendentalis pōt in oībus rebus inueniri: sꝫ nō numerus p̄dicamentalis. ¶ Ad tertiam patꝫ solutio in scđo articulo: ⁊ etiam in primo. ¶ Ad quartam đr ꝙ oīs motus est de cōtrario in contrariū: capiēdo ꝯtrarietatez large. ⁊ nō oportꝫ ꝙ sit de cōtrario in cōtrarium capiēdo ꝯtrarietatem ꝓprie. Ad aliam ptem dicit̄ ꝙ equale ⁊ inequale suscipiūt magis ⁊ min⁹ ratione fundamenti qđ suscipit maius ⁊ min⁹: qđ sufficit ad hoc ꝙ relatio suscipiat magis ⁊ min⁹. ¶ Ad quintam dicit̄ ꝙ licet substantie dicant̄ equales vel inequales: hoc tamē nō est nisi ratione quantitatis molis vel virtutis. Unde si a duabus substantijs separetur quātitas molis: nō dicerent̄ equales vel inequales equalitate vel inequalitate attributa q̄titati molis: licet bene dicerentur equales vel inequales equalitate vl' ineq̄litate attributa quātitati virtutis.

Cōclusio rn̄salis ꝺ diuisione ⁊ ꝓprietate q̄ntitatis.

a Ad aliquid vero talia dicuntur quecūqꝫ hoc ipm quod sūt aliorum dicūtur: vel q̄uolibet aliter ad aliud. vt maius id quod est alteri⁹ dicit̄. aliquo enī maius dicitur. et duplum id quod est alterius dicit̄ alicuius enī duplum est: similiter autem ⁊ alia quecūqꝫ sunt huiusmodi.

Ad aliq̄d diffinitiō

i Istud est q̄rtum capitulū hui⁹ tractat⁹ in quo phs determiat de p̄dicamēto ad aliq̄d. Et diuidit̄ in duas ptes p̄ncipales. In p̄ma deteriat de relatiōe fm̄ opinionez platonis dicēs. Ad aliq̄d talia dicunt̄ quecūqꝫ hoc ipm qđ sunt alioꝝ dicūtur vel q̄uolibet aliter ad aliud. que diffinitio sic debet intelligi. Ad aliq̄d talia dicunt̄ quecūqꝫ hoc ipm qđ sunt id est que fm̄ suum esse qđ habent aliorum dicuntur. i. ad alia referunt̄ fm̄ habitudinem genitiui casus. vel q̄uolibet aliter ad aliud. i. sub quacūqꝫ alia habitudine alterius casus. scilicꝫ datiui. accusatiui vel ablatiui. Exemplū de his que referuntur sub habitudine genitiui casus. vt maius dicitur alicui⁹ minoris maius: ⁊ hoc more grecorum qui vtuntur genitiuo pro ablatiuo. i. loco ablatiui. Deinde exēplificat de relatiuis fm̄ dici. vt habitus dicitur alicui⁹ habit⁹. similiter disciplina ⁊ positio. Deinde exemplificat de his q̄ referuntur sub habitudine alteri⁹

Intellect⁹ diffinitionis ad aliq̄d

casus vt mons dicit magnus in ordine ad aliū montē. Deinde remouet vnā dubitationē: q2 dicit ꝙ accubitus. statio. sessio sunt positiões. positio aūt est ad aliqd: ideo dubitaret aliqs vtrū ista ꝯcreta iacere sedere ⁊ stare sint positiones et ꝑ ꝯñs ad aliquid. Rñdet aristo. ꝙ hmōi ꝯcreta nō sunt positiones. ſ3 sunt qdam denoīatiue dicta a pōnibus.

An iacere sedere sint positiones.

In scda pte ponit duas cōitates ⁊ duas ꝓprietates ad aliqd. Prima est. relatiom ꝯuenit habere ꝯtrariū. vt virtus ꝯtrariatur vicio. ⁊ scia ignorātie. hoc tñ nō ꝯuenit oībus relatiuis: q2 duplici nihil est ꝯtrariū nec triplici nec multis taliū. Scda cōitas relatiuis nō ꝯuenit suscipe magis ⁊ min⁹. vt simile dicit magis ⁊ min⁹ simile: ⁊ inequale dr magis ⁊ minus ineqle. hoc tñ nō ꝯuenit oībus: q2 duplum nō dicit magis aut min⁹ duplū. Prima proprietas. relatiua dicunt ad sui ꝯuertentiā qd ꝓbat inductiue. primo in his q referūtur adinuicem sub habitudine eiusdē casus dans tria exēpla. Primuz exēpluz seru⁹ dicit dñi seru⁹. ⁊ dñs seruí dñs. Scdm exēpluz duplū dr dimidij duplū ⁊ dimidiū dupli dimidiū. Tertiū exemplū maius dicit minore mai⁹. ⁊ min⁹ maiore min⁹. Deinde exēplificat de his q referunt sub habitudine diuersoꝝ casuuz ponēs duo exēpla. Primuz disciplina dicit disciplinati disciplīa. ⁊ disciplinatum disciplina disciplinatuz. Scdm. sensus dicitur sensati sensus. ⁊ sensatū sensu⁹ sensatū. Cōsequēter ponit phs vnuz impedimētum ꝓpter qd ꝯtingit relatiua nō dici ad ꝯuertentiā vicēs.

Quare relatiua non dicūtur ad cōuertētiā

ꝙ relatiua nō dicunt ad ꝯuertentiam qñ nō fit conueniēs assignatio relatiui ad correlatiuū: vt si ala assignet aui tanꝗ suo correlatio: assignatio ē incōueniēs: q2 nō oīs ala ē auis immo multe sunt ale q nō sunt auiū. Et pōt hī impedimētum ꝓuenire duob⁹ modis. vno modo qñ correlatiuo nō est nomē impositū. vt si ala assignet ad auē nō dr ala auis. ala in eo ꝙ auis ſ3 in eo ꝙ alata dicēdo ala alati ala. ¶ Ad euitandum tale impedimētuz dat tale documētū. Qñ correlatiuo nō est nomē impositū tunc necesse est fingere. uā noīa necesse erit fingere vt si rem⁹ assignet rlm nauis non est ꝯueniēs assignatio: q2 rem⁹ nō refert ad nauem in eo ꝙ nauis eo ꝙ multe sunt naues q̄ꝝ sunt remi. sed o3 fingi suū correlm a remo. vt rem⁹ dicit rei remite rem⁹. ⁊ remitū remo remitū. Silr si caput assignet ad aīal tanꝗ ad correlatiuū non est conueniēs assignatio: q2 caput nō refert ad aīal in eo ꝙ aīal. multa eñ sunt aīalia caput nō hñtia sed si fingeret corrlm ad hoc nomen caput erit ꝯueniēs assignatio. vt caput dr capitati caput: et capitatum capite capitatū. Scdo mō pōt ꝓuenire hoc impedimētum: ex hoc ꝙ relatiuo et correlatiuo sint noīa imposita. tñ relm non assignatur ad suū ꝓpriū correlatiuum ſ3 ad aliqd accñs sui correlatiui. vt si nō assignet seru⁹ ad dñm ſ3 ad hoīem aut ad aliqd aliud tūc nō eēt ꝯueniēs assignatio nec diceret ad ꝯuertentiaz. Et ad īuerte ꝙ phs hic accipit accñs ꝓ omi eo quod est extraneū vel extra qditatē alicui⁹. Sz ad cognoscēdum ꝓpriū correlatiuū alicui⁹ relatiui dat phs vnā rlam q stat in duabus ꝯñtijs.

Due regule ad cognoscendū ꝓpriū correlatiuū alicuius relatiui.

Quaꝝ prima est si circūscriptis oībus accñtalibus a correlatio ⁊ relicto ipo solo si rlm adhuc referat ad ipm ꝯueniens est assignatio vt circūscriptis oībus q accidūt dño adhuc seru⁹ dr ad dñm. semꝑ eñ seru⁹ dr dñi seru⁹. ¶ Scda ꝯñia si circūscriptis oībus alijs q accidūt correlatio inꝗtū correlatiuū est ⁊ relicto ipo solo correlatiuo si rlm referat ad correlatiuū nō erit ꝯueniens assignatio. ꝓbat ꝑ duo exēpla. Pmoz si assignet seru⁹ ad hoīem tanꝗ ad correlatiuū ⁊ per intellectū ꝑscindat ab hoīe qcūqz sibi accidunt nō vlteri⁹ refert seru⁹ ad hoīem: ideo nō est cōueniēs assignatio. Scdm exēpluz est de ala q si referat ad auē nō erit rite ꝯueniēs assignatio. naz si ab aue circūscribat alatuz: tūc ala nō pl⁹ refert ad auē. Ex qbus infert phs ꝙ oīa relatiua dicunt ad sui ꝯuertentiā: si fiat ꝯueniēs assignatio. ¶ Cōsequēter ponit scdam ꝓprietatē ad aliqd q est hec. ¶ Relatiua sunt simul natura. vt dupluz ⁊ dimidiuz. q2 si duplū ē: dimidiū est. ⁊ ecōtra. q2 si vnū relatiuū est: ⁊ reliquū. naz relatiua posita se ponūt: ⁊ perēpta se perimūt: q2 si nō est duplū: non est dimidiū. nec econtra.

Scda ꝓprietas ad aliquid.

¶ Cōtra hanc ꝓprietatē facit phs duas instātias: qs nō soluit. ¶ Prima est de scibili ⁊ scia: que pōt sic formari. scibile ⁊ scia sunt relatiua: et tñ nō sunt simul natura: igit ⁊c. minorē ꝓbat trib⁹ rationib⁹. Prima: q2 in paucis aut in nullis accipim⁹ sciam a reb⁹: nisi res ꝑexistant. ita ꝙ res primo sont: ⁊ postea acqrim⁹ de ipis scientiam. Scda: illud est pri⁹ alio: a quo nō ꝯuertitur subsistendi ꝯña. sed scibilis a scia nō ꝯuertitur subsistendi ꝯña: licet bene sequat. scia ē: ergo scibile est. nō tñ seqt econtra scibile est: ergo scientia est: q2 multa sunt scibilia: quoꝝ scie nōdum sunt inuēte. vt pz de quadratura circuli. Tertia: aīali destructo quod ē scibile: destruitur scientia. ⁊ tñ scientia destructa: nō destruit scibile. imo possont remanere mlta scibilia. igitur scibile est prius scia. añs pz: q2 nihil hz scientiam nisi aīal. ergo destructo aīali: destruit scia. ¶ Secūda instantia est d sensu ⁊ sensibili: que potest sic formari. sensus ⁊ sensibile nō sunt simul natura: ⁊ tamen sunt relatiua: igitur. maiorem ꝓbat duabus rationibus. Prima. interempto sensibili: interimit sensus. ⁊ nō econtra: igitur. añs patet. quia destructo sensibili: destruit corpus. eo ꝙ omne corpus est sensibile. sed destructo corpore: destruitur sensus: q2 sensus est in corpore: igitur. Prima pars antecedētis est vera. Scdam ꝓbat: quia destructo animali destruitur sensus: sed destructo animali: non destruitur sensibile. eo ꝙ destructo aīali adhuc remanet corpus calidum. Secunda ratio: sensus est simul cum sensato: sed sensibile est ante sensatum: ergo sensibile est prius sensu. maiorem probat: quia aīal ⁊ sensus sunt simul. minorem probat. quia ignis aqua ⁊ alia huiusmodi ex qbus constat aīal: sunt ante animal: ⁊ per consequens ante sensum. ¶ In scda parte pncipali

mouet phus vnam questionē: vtrū aliqua sub̄a dicatur ad aliquid. Et probat primo. φ nec prime substātie nec scd̄e substātie fm se totas nec fm suas partes dicunt ad aliquid. qr aliqs homo non dicit alicui⁹ aliquis hō nec aliquis bos dicitur alicuius aliquis bos. Similr quedā manus nō dr alicui⁹ quedā manus. ¶ Scd̄o probat φ scd̄e sub̄e fm se totas nō dicant ad aliq̄d quia hō nō dicit alicui⁹ hō: nec bos alicui⁹ bos Deinde arguit sic dubitatiue φ ptes secūdarū subarum sint ad aliquid. qr caput dr alicui⁹ caput. ꝛ manus alicuius manus. et tñ caput ꝛ manus sunt ptes secūdaꝝ subarum. igit partes secundaꝝ subarū vident esse ad aliquid. ¶ Soluit ꝯditionaliter dicens φ si diffinitio ad aliq̄d prius posita sit sufficiēs: difficile est saluare qn aliqua sub̄a dicatur ad aliq̄d. io dat alia diffinitio ad aliquid. ¶ Unde ad aliquid sunt quib⁹ hoc ip̄z esse quod sunt est ad aliud quodāmodo se habere. et tūc pōt dici φ nulla sub̄a est ad aliquid. et dicit que est differētia inter istā diffinitionē et diffinitionē pcedētem. quia prima diffinitio cōuenit omnib⁹ relatiuis tā fm esse φ fm dici. hec aūt solū ꝯuenit relatiuis fm esse. ¶ Et ex hac diffinitiōe infert vnū correlariū. Si quis diffinitiue nouerit vnū relatiuoꝝ diffinitiue noscet et reliquū. Nam si quis nouerit diffinitiue quid est duplū diffinitiue noscz quid ē dimidiū et ecōtra. ¶ Ex quo dicit philosophus φ nulla sub̄a ē ad aliquid: qr pōt aliquis diffinitiue cognoscere partes scd̄arū subarū et nō cognoscere ea quoꝝ sunt partes. vt quis pōt cognoscere quid est man⁹ vel caput: nō tñ cognoscēdo cui⁹ est manus vel caput. ¶ Finaliter se excusat de dictis in hoc capitulo: assignans causam quare in hoc capitulo ꝓcessit dubitatiue plusφ in alijs dicēs φ fortasse est difficile confidenter aliquid tractare de istis nisi sepe sint pertractata et disputata. io dubitare de singulis non est inutile ꝛ hoc habēdo rōnes probabiles. qr dubitare de vtraqꝫ parte ꝯdictionis sine ratiōe ē inutile.

An aliq̄ sub̄a dicatur ad aliquid.

Alia diffinitiō ad aliq̄d.

Q Ueritur vtruz diffinitiones ꝛ proprietates adaliquid sint a phō sufficienter assignate. ¶ Arguitur p̄mo ꝯ̄ suppositū. adaliquid nō est gen⁹ p̄dicamētale. igit. aūs patet p̄mo: qr illud qd̄ est cōmune enti et nō enti nō est gen⁹ p̄dicamētale. sed adaliquid est huiusmōi. igitur. minor ptz: qr inter ꝯtradictoria que sunt ens et nō ens est ꝯtradictio media que est relatio: sed illa nō est ens. eo φ nullū ens mediat inter ꝯtradictoria: igit. aūcedens ptz. scd̄o qd̄ est cōe enti rationis ꝛ enti reali non est genus p̄dicamētale. sed relatio est huiusmōi. qr continet sub se secundas intentiones et relationes reales. ¶ Arguitur secundo sic. adaliquid nō est vnū genus: igitur. aūcedēs patet: quia adaliquid fundatur in oībus generibus: ergo non est vnū genus. Item relatiuum in cōmuni habet correlatiuū ad quod refertur quia non refertur ad seipsum: nec ad aliqd̄ superius nec inferius: ergo ad equale. ꝛ non ē maior ratio quare vnū sit genus φ aliud: ergo erūt duo gn̄a. ¶ Arguitur tertio sic. spēs huius p̄dicamēti nō sunt distīcte a spēbus alioꝝ p̄dicamētorū. igit non est genus distinctum ab alijs. aūs probat primo. qr statio et sessio sunt spēs positiōis. ꝛ spēs adaliquid: igit. Itez sciētia est spēs qualitatis et spēs adaliquid: igit. Item omnis res potest itelligi in habitudiē adaliquid: ergo oīs res est adaliquid. ¶ Arguitur q̄rto sic. si diffinitiōes relatiuoꝝ essent bene assignate seq̄retur φ oīa essent adaliquid: cū oīa possint dici in habitudine ad aliud. Item relatiōes nō sunt adaliquid. quia hoc esset per aliam relationē: et illa per aliā. et sic esset ꝓcessus in infinitū. Quinto sic cōtra proprietates. Primo cōtra primam qr relatiua opponunt relatiue: g̃ nō ꝯtrarie. tenet ꝯn̄a: qr sunt diuerse spēs oppositionis. Itē cōtra secundā. qr si suscipere magis et min⁹ cōueniret relationi. vel hoc esset fm se: vel gratia fundamenti sui. nō primū: qr cōuenit omnibus: nec scd̄m. qr tūc nō intēderetur nisi ex intentiōe sui fundamēti. sed hoc est falsum. qr aliquando relatio suscipit magis: vbi fundamētum vel terminus remittitur. Itē ꝯtra tertiā ꝓprietatē: relatio terminat ad ꝯnotatū sui correlatiui. ergo nō refert ad suū correlatiuū. et per ꝯn̄s nō dicūtur ad ꝯuertētiam. Itē cōtra quartā ꝓprietatē vnū relatiuū prius est altero. vt pater prior est filio. igitur nō sūt simul natura. In oppositū est phūs in textu. In hac questione sicut in ceteris erunt tres articuli. Quantū ad primū.

An diffinitiōes ꝛ ꝓprietates ad aliq̄d sufficiēter sint assignate.

Sciendum est primo φ prima diffinitio adaliquid est diffinitio platonis: q̄ debet sic intelligi. Adaliquid vo talia dicunt. i. talia dicunt relatiua vel ad aliquid referunt quecūqꝫ id estque fm hoc ip̄z qd̄ sunt: id ē q̄ referunt ad aliq̄d siue essentialiter siue accidentaliter. Pro cuius declaratiōe est notanduz φ aliqua dicunt referri ad aliquid dupl'r. vno mō denoīatiue et accidentaliter. sicut sunt illa in quib⁹ alique relatiōes fundant vt sunt etiā relatiua fm dici. vt sciētia ꝛ habitus. et multa alia. et de illis datur prima diffinitio. s. diffinitio platonis. Alio mō aliqua dicuntur referri adaliquid essentialiter vt sunt illa que de significato principali importāt relationē vt pater ꝛ filius. pater enī essentialiter refert ad aliud: scz ad filium. qr impossibile est φ sit pater qui habeat habitudinē ad aliud scz ad filiū. et talia dicunt relatiua fm esse ꝛ de talib⁹ dat secūda diffinitio. s. aristotelis. Unde petrus qui est pater: accn̄talr refertur ad aliud quia nō īportat de suo formali significato relatiōnē ideo solū refertur ad aliud p aliq̄d qd̄ accidit sibi: puta per paternitatē vel per aliquid huiusmōi aliud. Et si quis dicat: relatio sicut paternitas nō refert ad aliud cōcedo. ergo nō est relatiuū. cōcedo. s; est relatio. Unde relatio nō refertur: s; est illud quo aliquid dr formaliter referri. pater enim refert ad filiū formal'r. paternitate. et sic de alijs. Et si quis dicat: relatio vt paternitas est adaliquid: igit refert. Dico φ re

Adaliq̄d diffinitiō fm platonem.

Aliq̄ ad aliud referri: q̄t modis dicuntur.

Relatiōnē ad aliquid esse q̄t mōis intelligit.

Relatione ad aliquid q̄t modis intelligitur.

Relationez esse adaliquid: pōt intelligi dupliciter vno mō q referatur ad aliquid. ⁊ sic nō est verum. alio mō q sit illud quo aliquid formal'r refertur ad aliquid. et sic concedo q relatio est adaliqd.

Relatiui acceptiones. Quid est relatiuū fm dici.

Sciendum est secūdo q duplex est relatiuū: scz fm esse ⁊ fm dici. vn̄ relatiuū fm dici: est qd importat absolutū et relationē sub eodem noīe annexā tali absoluto. vt scīa et habit⁹ importāt absolutū .s. q̄litatē ⁊ relationē annexā illi absoluto. ⁊ de istis itelligit q relatiuis inest ꝯtrarietas. i. relatiua fm dici et fm esse absolutū qd importāt ꝯtrariant. Et dicit notanter fm esse absolutū. q: rōne relationis nō opponūtur cōtrarie. licz possint opponi relatiue. vt scīa fm suū esse absolutū ꝯtrariatur ignorātie: sz fm relationē quā eodē noīe īportat ad scibile non dz habere cōtrariū. Aduerte vlterius q ad hoc q relatiuū suscipiat magis ⁊ minus nō requiritur q fundamentū eius suscipiat magis ⁊ min⁹: sed sufficit q suscipiat mai⁹ vl' min⁹. Vn̄ tripliciter cōtingit relatiuū suscipere magis ⁊ minus. vno modo per intētionē et remissionē alicui⁹ qualitatis vel eius fundamēti. Alio mō ꝓpter ablationē alicuius rei ab alia re: vel minorationem rei. Tertio mō ꝓpter additionē alicui⁹ rei. Aduerte tñ q aliquādo relatiuum suscipit magis: quādo eius fundamentū suscipit minus. et ecōtra. Sed si queraī q̄re equale nō suscipit magis et minus: q̄admodū īequale. quare etiā duplū et triplū nō suscipiūt magis et minus: cū omnia ista fundētur in quātitate q̄ suscipit mai⁹ et minus. De equali dicit q ipm fundat in quantitate .i. vt est in termino indiuisibili a quo qualiscūq3 recessus fuerit causat inequalitatē. q: equalia sūt quanta quoꝝ vnū nō excedit alterum: nec exceditur ab altero. i. equalitas fundat in quātitate q̄ nō excedit quātitatē ad quā3 teriatur nec econtra. De duplo ⁊ triplo dz q fundant in quātitate determinata. q̄ si mutet fm maioritatē vel minoritatem. nō manet dupluz vel triplū. iō talis relatio nō suscipit magis ⁊ min⁹. Sed inequalitas fundatur in quātitate indeterminata. ad cui⁹ variationem fm maioritatē vl' minoritatē nō oportz inequalitatē variari. verū est tñ q sicut ad adaliqd nō est primo motus. licet bene per se. ita relatio nō suscipit primo magis et minus. licet per se. et hoc mediante suo fundamento.

Relatiuum suscipe magis ⁊ minus quot mōis cōtingit.

Quare equale nō suscipit magis ⁊ minus sicut ieq̄le

Intellectus prime ꝓprietatis relatiuorum.

Sciendū est tertio q pro intellectu prime ꝓprietatis q relatiua dici ad ꝯuertentiā nō est aliud q̄ ipsa referri ad se inuicē fm mutuā dependētiā. sic videlicz q sicut relatiuū mediāte obliquo sui correlatiui. p̄dicatur de seipso. ita correlatiuū mediāte obliquo sui relatiui p̄dicatur de seipso. sicut enī dn̄s est serui dn̄s. ita seru⁹ est dn̄i seruus: et est ꝓpria quarto mō relatiuis. Et si q̄s dicat: subm ⁊ sua ꝓpria passio dicunt ad cōuertentiā: igit. Dico q hn̄ dicunt ad ꝯuertibilitatē: sz nō dicunt ad ꝯuertentiā. et hoc visuz est in sūmulis. Sed scd̄a ꝓprietas in qua dr relatiua sunt simul natura: sic debet intelligi. Relatiua sunt simul natura. i. simul naturali existētia ita. q vno existēte: aliud existit. ⁊ ecōtra. iō dicit phs q relatiua posita se ponūt: et pempta se pimunt. et intelligit hec ꝓprietas si relatiua sunt mutua. Pro cuius declaratiōe supponit q tres sunt modi relationū seu relatiuoꝝ. q̄dā fundantur super vnū ⁊ numerū. vt duplū ⁊ quadruplū et etiā proportiones: similiter equale simile. et idē. Quedā fundant sup potētia actiua: ⁊ passiua. vt paternitas fundat super potentia actiua patris. et filiatio sup potētia passiua filij. Quedam fundantur sup mensura et mensurabili. vt sciētia ⁊ scibile. ⁊ in istis nō est mutuitas. nec de istis proprie intelliguntur due predicte proprietates. Et aduerte q talis proprietas est ꝓpria secūdo modo. Et si quis cōtra istā arguat: quia prius natura: et posteri⁹ natura sunt relatiua: ⁊ tñ nō sunt simul natura: igit. Secūdo sic. pri⁹ tempe et posteri⁹ tempe sunt relatiua. ⁊ tñ non sunt simul natura q̄tū ad actualē existentiā. q: prius tpe existit p̄us q̄ posteri⁹ tpe. Ad primū dicit q prius ⁊ posteri⁹ natura accepta ꝑ ꝑ se significatis: sunt relatiua ⁊ sunt simul natura. sz si capiant ꝑ significatis materialibus seu ꝑ denominatis nō sunt relatiua neq3 simul natura. Ad secundū dz q ꝓprietas debet intelligi de relatiuis ꝑmanentibus et non successiuis: cū nō sunt prius et posteri⁹ tpe. vel potest dici q pri⁹ et posterius tempe nō sunt relatiua huius p̄dicamenti cum nō sint realia. cū quodlibet extremū fm esse reale nō referatur ad aliud. Sed diceret aliquis quomodo debz intelligi hoc dictū phi in quo dz destructo scibili destruit scīa. cū scīa possit remanere: scibili dstructo. Dicit q dz intelligi capiēdo ly scibile distributiue. ita q sit sensus: omni scibili destructo destruitur scīa.

Intellectus scd̄e ꝓprietatis

Quot sunt modi relationum.

Sciendū est quarto q circa textū incidūt alique difficultates. Prima: vtrum relatiuum debeat diffiniri per suū correlatiuū. vt pater per filiū ⁊ filius per patrē. Respōdet breuiter vt responsum est in predicabilibus: capitulo de specie q relatiuū nō debz diffiniri ꝑ suū correlatiuū. q: vnū nō est notius alio: cuz simul se ponāt. ideo pater nō est notior filio nec econtra. Dico scd̄o q relatiuū debet diffiniri per fundamentū suū qd ponit in recto: ꝑ fundamentū sui correlatiui quod poni in obliquo. vt pater diffinitur per suū fundamentuz. ⁊ per fundamētum sui correlatiui: scz filij. vt pater est aīal qd genuit aliud aīal sibi simile in natura de semie suo. ⁊ filius est animal genitū ab alio animali d semine suo. ⁊ hoc supple diffinitiōe data ꝑ additamentū. vt visum est in p̄dicabilib⁹ quō nullū accidens potest diffiniri diffinitione ꝯpleta: nisi per additamentum. licet bene habeat genus et differentiā. Sed cōtra ista arguit: q: dicit philosophus q si quis diffinite nouerit vnum relatiuoꝝ diffinite cognoscet et reliquū. qd non videretur esse verū: nisi vnū relatiuū diffiniat ꝑ reliquū. Dicit etiā porphirius q necesse est in vtroq3 vtrisq3 rationib⁹ vti. Itē pater sic cōmunit diffinitur. Pater est res habens filium et filius

An relatiuum debeat diffiniri.

Pater q̄ mō diffinitur.

est res habēs patrem. Item illud p qd adequate τ cōuertibiliter explicatur natura alteri⁹ debet poni in diffinitione illius. sed p correlatiuū cōuertibiliter τ adequate explicat natura relatiui: τ sine ipo nō pōt explicari: quia natura relatiui est esse ad aliud. ¶ Ad primū dicitur q illud correlariū Aristo. de rigore est falsum: cū sit vna cōditionalis cui⁹ añs pōt esse verū sine pñte: quia quis pōt diffinire vnū relatiuū per suū fundamentū: τ p fundamentū sui correlatiui: dato q nō cognoscatur suū correlatiuū: pōt tñ sic glosari q si quis diffinite cognouerit vnū relatiuū: faciliter poterit cognoscere τ reliquū. ¶ Ad dictū porphirij dr etiā q de rigore diffinitionis est falsum: nisi exponat ad sensum quo fuit expositū in pdicabilib⁹. Dicitur etiā q tales diffinitiones que cōiter dant: nō sunt sufficientes. vt visum est in pdicabilib⁹. Ad aliud dr q relatiuū n referf ad suū correlatiuū: sed non termiat ad suū correlatiuū: sed ad fundamentū sui correlatiui a quo h̄z dependentiā: ideo debet diffiniri p fundamentū τ nō p suū correlatiuū. Pro cūius declaratōe suppoit q quedā est relatio que fundatur in absoluto τ terminat ad absolutum: sicut similitudo q̄ est inter duo alba. Alia est q̄ fundatur in respectu: τ teriatur ad respectum: sicut distinctio q̄ est inter duas similitudines. Alia est que fundat in absoluto τ termiat ad respectū sicut est distinctio albedinis a similitudine. Alia ē que fundat in respectu τ teriatur ad absolutū: sicut est distinctio qua distiguitur similitudo ab albedine. Et aduerte q quando dr q relatio est inter duo extrema: debet intelligi in vno fundamentaliter vel subiectiue: τ in alio terminatiue. Et hec de primo articulo.

An ois relatō sit reponibilis in hoc pdicamēto.

Quātum ad secūdum articulū dubitatur primo vtrū omis relatio sit reponibilis in hoc predicamento. ¶ Pro cui⁹ solutione ponūtur alique distinctiones. Prima duplex est relatiuū scz fm dici τ fm esse: de quib⁹ iam visū est. Et si q̄s dicat relatiua fm dici nō sunt relatiua fm esse: ergo nō sunt relatiua: quia solū relatiua fm esse sunt relatiua. Respondetur breuiter q relatiua fm dici nō sunt in hoc predicamēto: cū de significato principali nō iportēt relationē: sed aliq̄d absolutū. Ex quo sequitur q illa diuisio relatiui in relatiuū fm esse τ relatiuū fm dici est diuisio equiuoci in sua equiuocata. Unde sicut hō pict⁹ nō est hō: ita relatiuū fm dici non est relatiuū. Nam relatiuū ppie est qd fm totū suū esse h̄z dependentiā ad aliud tanq̄ ad suū terminū. Et dr notāter tanq̄ ad suū termi: qz lz accidēs habeat dependētiā ad suū subiectū: nō tñ tanq̄ ad suū termi.

Quid est ppe relatiuum.

Relationis acceptiones

Scda distinctio: duplex ē relatio. s. rōnis τ realis: que pōt existere secluso quocūq actu intellect⁹: ita q suū esse nō est suū intelligi. τ ad istā sufficiūt tres cōditiones. pria qz extrema sint realia sic q in rōne fundandi et terminādi nō dependeāt ab intellectu: scda q sint realiter distincta: τ ista conditio dz intelligi de relatiuis intrinsecus aduenietib⁹. tertia q relatio oriatur inter extrema ex natura extremorum: τ non per actum cōparatiuū intellectus. ¶ Sed relatio rationis est que fit per actum cōparatiuū alicui⁹ potētie: sicut sunt scde intētiones: τ tales nō sunt in hoc pdicamēto. Aduerte tñ q relatio rōnis capit qnq p relatiōe cui deficit vna cōditio requisita ad relationē realē. sicut est distinctio entis ad nō ens: sicut est idētitas eiusdem ad seipm. τ sic de multis alijs.

Relationis real acceptiones.

Tertia distinctio. relatio realis est duplex: quedam est aptitudinalis: q̄ nō est nisi aptitudo vel iclinatio ad aliquid que solū requirit terminū in aptitudine: τ pdicatur de suo fundamento p se scdo modo: cū quo idētificatur realiter: vt risibilitas τ flebilitas: τ tales relationes reductiue sunt in illo pdicamēto in quo est fundamentū vel subiectū eax: vt iam sepe visum est. Alia est relatio actualis que requirit fundamētū et terminū actualiter existere: vt paternitas: similitudo: τ oīs talis cōtingēter pdicat de suo fundamento.

Relatio realis actualis ē duplex.

Quarta distictio: duplex est relatio realis actualis: quedā est intrinsecus adueniens q̄ necessario ponitur positis fundamēto τ termio etiā in quacūq distātia: sicut est similitudo iter duo alba: τ paternitas τ filiatio: alia est extrinsecus aduenies q̄ necessario non ponitur: positis termino τ fundamēto imo pter fundamentum et terminū requiritur adhuc aliqd extrinsecū scz debita applicatio: τ tales nō sunt in hoc pdicamēto: sed in sex vltimis pdicamētis. ¶ Quinta distinctio. relationū quedā est distincta a suo fundamēto: sicut est paternitas: quedā vero nō vt creatio passiua rei: τ de ista dat talis regula. Ois relatio cui⁹ fundamēto repugnat esse sine termio: est eadē realiter cū suo fundamēto: τ talis est in eodē predicamēto: sicut est fundamentum suū cū quo idētificatur. ¶ Sexta distictio.

Relationes cōparentie.

relationū qdā sunt equiparātie quax extrema sunt eiusdē rōnis in ratione fundādi: vt similitudo eqlitas: quedā sūt disq̄parātie: τ iste sunt duplices scz suppositionis et superpositionis. Suppositionis est cui⁹ fundamentū h̄z supioritatē respectu fundamenti sui correlatiui vt paternitas: τ dz intelligi de superioritate dnij: et nō cōitatis. Sed relatio suppōnis est cui⁹ fundamentū h̄z inferioritatē dnij vel potestatis: respectu fundamenti sui correlatiui: vt filiatio. ¶ Septima distinctio: relationū quedā est trāscēdens q̄ scz nō determiate fundat sup re vni⁹ pdicamēti: alia est pdicamētalis q̄ deteriate fūdatur sup re vni⁹ pdicamēti. Ex oibus istis seq̄tur q ad hoc q aliq̄ relatio sit in hoc pdicamēto quattuor cōditiones requirūtur. pria q sit relatio realis: τ p hoc excludūtur relatōes rōnis: scda q sit finita τ limitata. τ p hoc excludunt relatōes trāscēdētes. tertia q sit actualis realr distincta a fundamēto: τ p hoc excludūtur relationes aptitudiales q̄ reducunt ad pdicamētū sui fūdamēti. q̄rta q sit relatio intrisec⁹ aduenies. et p hoc excludūtur sex vltima predicamēta.

An relatio distinguatur a suo fundamento

Dubitatur secūdo vtrū relatio sit res realis realr distincta a suo fundamēto: seu a re absoluta cui attribuit: vt vtrū silitudo sit res di

An relatio sit res realis: et a suo fundamento realiter distincta. stincta ab albedie:⁊ similiter de aliis. ¶ Dicitur aliqui ꝙ relatio nõ est aliq̃ res realiter distĩcta a re absoluta. vt similitudo nõ est res distincta ab albedine:imo est ipamet albedo. ⁊ hoc probãt aliq̃bus rationibꝰ. primo q2 sequeret̃ ꝙ sorte albo existe pisius. nõ posset gñari vnũ albũ rome:quin gñaret̃ aliq̃d in sorte existe parisiꝰ. q2 si generet̃ aliqđ albũ rome: sortes exñs parisius erit sibi similis. ⁊ nõ nisi similitudine realiter distincta a sorte vt dicis. sȝ hoc est falm: q̃a vel illa similitudo ꝓduceret̃ a deo immediate: et hoc nõ. vel a creatura ꝓducente illud albũ rome sed hoc nõ. q2 actio creature nõ est ad tãtam distantiã:igit̃. ¶ Scđo sic. oĩs entitas realis est terminꝰ alicuiꝰ ꝓductionis realis. sed relatio nõ est terminꝰ alicuiꝰ ꝓductionis realis: ergo nõ est aliqua entitas realis distincta a suo fundamẽto. minor patȝ:si eñi paternitas sit terminus alicuiꝰ ꝓductionis. ⁊ cũ ꝓductio sit relatio:q̃ram de illa ꝓductione cuiꝰ erit terminꝰ et sic ꝓcedet̃ in infinitũ. Jtem seq̃ret̃ ꝙ in eadẽ re essent ĩfinite entitates reales. ꝯñs est impossibile. cõsequẽtia pȝ: q2 eadem res est distincta ab infinitis rebus. sed cũ distinctio sit relatio. sequit̃ ꝙ in eadẽ re erũt infinite relatiões. Jtẽ sequeret̃ pͥmo ꝙ sortes eẽt pater platonis quẽ nũꝙ̃ genuit. Scđo sequeret̃ ꝙ sortes nõ eẽt pater platonis: quẽ tñ genuit. pȝ prima ꝯña. q̃a si pater sit res distincta a Cicerone q̃ genuit platonem:põt separi ab eo. ⁊ ꝑ potentiã diuinã poni in sorte:⁊ denoĩare sortem patrẽ platonis. Scđa ꝯña ꝓbat̃. nam deꝰ posset paternitatem sortis separe a sorte ⁊ ponere in iohãne. quo facto. sortes nõ erit plus pater ⁊ iohãnes erit pa-

Quid sint ꝑdicamẽta. ter:q̃ nũꝙ̃ aliquid genuit. Alia est opinio. Pro cuiꝰ solutione supponit̃ ꝙ ꝑdicamẽta sunt decẽ res realiter distincte. Quaȝ aliq̃ sunt absolute et aliqne respectiue. ita ꝙ absolutũ ⁊ respectiuũ primo sunt dĩe reȝ:licet scđario sint differẽtie terminoȝ. ¶ Scđo supponit̃ ꝙ fm diuersitatẽ reȝ: est diuersitas terminoȝ significantiũ illas res. ¶ Ex quo seq̃tur ꝙ cũ aliq̃ res sint absolute ⁊ alique respectiue:aliq̃ termini significãt res absolutas:⁊ sunt illi qui predicãtur de seipsis in propositione causante ꝯceptum ꝑfectum: secluso omni obliquo alteriꝰ termini. vt hõ est homo nec dicitur homo est hominis hõ. Alij sunt qui significant res respectiuas. et sunt illi q̃ nõ pñt predicari de seipsis in ꝓpositione causante conceptũ cõpletũ ⁊ ꝑfectũ sine obliquo alterius termini ipsis addito. nã dicẽdo. pater est pater. cõceptꝰ illius ꝓpositionis non est cõpletus. si vero dicatur: pater filij pater. tũc est cõpletꝰ. His suppositis dicit̃ pͥo ꝙ omnis relatio predicamẽtalis: est a suo fundamẽto realiter distincta. quod probatur multipliciter. Primo sic. q̃cunq3 aliqua duo sic se habẽt ꝙ vnũ realiter manet altero nõ manente:illa distiguunt̃ realr. nã per hoc probat phũs materiã esse distĩctã realiter a forma. Sed fundamentũ realiter manet destructa relatione. nã sortes manet. sua paternitate destructa. Nec valet illa solutio aliquoȝ dicentiũ ꝙ paternitas manet. sȝ nõ manet paternitas q2 per talẽ solutionẽ posset quis tenere ꝙ forma ignis nõ distiguitur a materia dicẽdo ꝙ forma manet. sed nõ manet forma. et multa alia incõueniẽtia ex tali solutiõe sequerent̃. ¶ Scđo sic si relatio esset eadẽ realiter cũ suo fundamento aliquid idẽ numero per verã idẽtitatẽ includeret opposita hoc est impossibile. ꝯña patȝ: quia in eodem successiue fundãt̃ relationes formalr opposite. igit̃ qua ratione vna illarũ erit cũ illo et alia. ¶ Jtẽ impossibile est idẽ realiter simul et semel intẽdi ⁊ remitti. sed relatio intenditur quãdo fundamẽtũ remittit̃: g̃ si relatio sit eadẽ suo fundamẽto idẽ simul intẽdet̃ et remittetur: ideo ista opinione relicta. Restat soluere rõnes alterius opinionis. ¶ Ad primã dr negãdo minorẽ ⁊ ad probationẽ dicitur ꝙ ꝓducitur ab illo a quo ꝓducitur extremũ: nec est incõueniẽs creaturam agere ad tantã distantiam respectu

Quid est ꝓductio. relationis. ¶ Ad scđam dicitur negãdo minorem ⁊ ad probationẽ dicitur ꝙ non est simile de paternitate ⁊ ꝓductione: quia ꝓductio est quo producẽs formalr dr ꝓducẽs: adeo ibi standũ est. ita ꝙ nõ opȝ querere quo ꝓducat̃ ꝓductio vt pȝ per duas regulas. prima q̃n aliq̃d est tale denoĩatiue ⁊ aliud est formaliter tale tũc standum est in illo qđ est formaliter tale. Exponit̃ alia regula q̃ncũq3 aliq̃d est medium in aliquo ordine non opȝ tali medio assignare aliud medium: sed ipm seipso in totali ordine est mediũ. Alia regula: oĩs relatio est distincta a fundamẽto quãdo fundamentũ potest esse sine termino talis relationis:⁊ q̃n nõ potest tũc relatio est eadem realiter cum fundamẽto. ¶ Ad tertiã dicitur ꝙ nõ est incõueniẽs de rebus respectiuis. ¶ Ad quartã dr̃ ꝙ iste relationes ꝑ nullã potẽtiam possunt separi a suis fundamẽtis. Et hoc ꝓpter dependentiã essentialẽ vel naturalẽ coexigentiã quã habẽt ad sua fundamenta. ideo paternitas nõ põt separari a sorte ipa remanẽte:⁊ hec ad duo incõueniẽtia. Ad tertiũ incõueniẽs dr ꝙ nõ est incõueniẽs imo est necessariũ.

An hñs plures filios: dicat̃ hr̃e plures paternitates. **Dubitatur tertio vtruȝ sortes habẽs** plures filios habeat tot paternitates quot habȝ filios. Et ar̃ pͥo ꝙ nõ q2 seq̃ret̃ ꝙ ideȝ hõ esset plures patres: sȝ ꝯñs est falsum: igr̃ ⁊c. ꝯña probat̃: q2 sicut pr̃ vna paternitate dr̃ pater ita etiã et alia paternitate dr̃ pater. ⁊ cũ sint plures paternitates seq̃tur ꝙ dicet̃ plures pr̃es. ¶ Scđo sic: ĩpossibile est plura accidẽtia solo nũero dĩa esse in eodẽ subiecto: ergo plures paternitates nõ pñt esse in eodẽ. ¶ Sed in oppositũ arguit̃: q2 correlatiua sunt simul natura: ⁊ posita se ponũt: ⁊ ꝑempta se perimũt. g̃ destructo vno filio ad quam pater refertur: destruetur vna paternitas: sed ipse est pater respectu alterius filij: g̃ in ipo erãt plures paternitates. Respondetur breuiter ad dubiũ ꝙ tot sunt parternitates in sorte: quot habet filios: et sic albedo habet tot similitudines quot sunt albedines in mundo et hoc non est inconuenieno. ¶ Ad rationes.

Rña de q̄stiōe p̄sēti.

Ad primam dicitur ꝙ licet sint plures paternitates: non tamen est plures patres ⁊ ponitur talis regula. Ad multiplicationē ꝯcretoꝝ non sufficit multiplicatio formaꝝ: sꝫ requirit plurificatio suppositoꝝ. ⁊ q2 sortes nō est plura supposita. ideo licet hēat plures paternitates: nō tñ dr̄ plures patres. sicut licet sortes hēat plures scias: nō tñ ꝓpter hoc dr̄ plures sciētes. ¶ Ponitur adhuc alia regula: ꝙ ad multiplicationez ꝯcretoꝝ nō requirit multiplicatio formaꝝ. sed sufficit multiplicatio suppositoꝝ. vt si vna albedo esset in pluribꝰ rebus: ille res dicerent plura alba. ¶ Ad scdam dr̄ ꝙ verū est de accidētibꝰ absolutis q̄ acquirunt ꝑ verū motum ⁊ trāsmutationez: sicut est caliditas. ¶ Et si q̄s dicat: in aqua est caliditas: ⁊ tñ ibi sunt plures caliditates acq̄site ꝑ veꝝ motum ⁊ trāsmutationē. dicitur ꝙ oēs ille caliditates dicunt facere vnam totalē caliditatem: ⁊ nō sunt ibi diuise. ⁊ sic esse plura accidētia absoluta eiusdē rōnis in eodez subo: nō est incōueniēs. ¶ Sed q̄reret aliquis

An relatiuum in cōi referatur ad aliq̄d correlatiuū

vtrū relatiuū in cōi qđ est genꝰ gn̄alissimū referatur ad aliqđ correlatiuū. Et videt ꝙ nō. q̄a q̄ rōne relatiuū esset genꝰ gn̄alissimū: ita ⁊ correlatiuū. ⁊ sic essent plura genera ad aliq̄d. Rn̄deo ꝙ relatiuū in cōi nō refert ad aliqđ correlatiuū sibi adequatū. ¶ Scdo dico ꝙ tale relatiuum refert solum ꝓ suo inferiori. sicut simile in cōi nō refert ꝑ simili in cōi ad simile: sꝫ pro aliquo inferiori. ⁊ sic relatiuū in cōi bene refert sed nō pro se: sꝫ pro suo inferiori. Et si q̄s dicat: relm dat primo intelligere suū correlatiuū cōe: ergo primo refert. ¶ Ad illud rn̄deo ꝙ non est tale correlatiuū eius vt cōe. nisi ip̄m vt sumptū pro aliquo inferiori. dico etiā ꝙ nō oportet assignare fundamentū adeq̄tum relatiu in cōi: q2 solū fundatur in illis in q̄bus fundant sua inferiora. Et hec de secūdo articulo.

Cōclusio respōsal' de diffinitione ⁊ ꝓprietate ad aliq̄d.

Quantum ad tertium articulū sit cōclusio rn̄salis ad q̄situm. diffinitiones ⁊ ꝓprietates ad aliq̄d in textu sunt a philosopho sufficienter assignate: ⁊ hec ꝯclusio relinquit tanq̄ ꝓbata ex primo articulo. ¶ Ad rōnes ante oppositum. Ad primā dicit negādo ān̄s. ⁊ ad primam ꝓbationē dr̄ ꝙ relatio media inter ꝯtradictoria est ens ⁊ relatio rōnis: q̄ tñ non ꝯtinet sub ad aliq̄d: qđ est p̄dicamentū. Ad scdam ꝓbationez dr̄ ꝙ relatio vt est cōis relationi reali et rōnis nō est genꝰ gn̄alissimū: cū sit pure equiuocū. sed accepta ꝓ relatione finita actuali reali ⁊ intrinsecus adueniēte distincta a suo fūdamento est p̄dicamentū. ¶ Ad scdam dr̄ ꝓ prima pte ꝙ lꝫ relatiuū possit denoīatiue predicari de rebus alioꝝ p̄dicamentoꝝ. nō tñ propter hoc seq̄tur ꝙ nō sit genꝰ: cū hēat ꝓpria inferiora de q̄bus in q̄d p̄dicat. Ad scdam ptem pꝫ solutio in scdo dubio. ¶ Ad tertiā pꝫ solutio. naz dictum est ꝙ aristoteles exēplificat de positione sessione insequēdo viā platonis. dictum est etiā ꝙ scia ⁊ habitꝰ sunt soluz relatiua fm dici. ¶ Ad aliā dr̄ ꝙ nō ē incōueniēs oēm rez realit dici ad aliq̄d seu identificari cū aliq̄ relatione. ¶ Ad quartam ꝓ p̄ma pte pꝫ solutio. ⁊ ꝓ alia dr̄ ꝙ relatio in abstracto nō refert ideo oportet cum sit illud quo aliquid formaliter dicitur referri. ¶ Ad quintam patet solutio pro tribus primis partibus: sed pro quarta dr̄ ꝙ licet res que denominatur pater: sit prior re q̄ denoīat filius. nō tñ pater est prior filio nec econtra.

Quid est q̄litas.

Qualitatē vero dico fm quā q̄les dicimur. Est aūt q̄litas eorum que multipliciter dicunt et vna q̄dez species qualitatis habitus dispositioq3 dicit. Differt autez habitus a dispōne ꝙ ꝑmanētior ⁊ diuturnior est. tales vero sunt scientie vel virtutes.

Diuisio q̄litatis.

Istud est quintū capitulū huiꝰ tractatꝰ in quo phs determinat de q̄rto p̄dicamentoꝝ diuidit in tres ꝑtes ꝑncipales ¶ In p̄ma pte determiat de q̄litate fm eiꝰ diffinitionem: dicēs q̄litas est fm quā q̄les esse dicimur. Deinde subdit ꝙ q̄litas est de numero illoꝝ q̄ multipliciter dicūtur. i. q̄litas est de nūero illoꝝ q̄ hn̄t multos modos vel spēs sub se. Lmꝰ p̄ma spēs est hītus ⁊ dispositio: ⁊ differūt inter se duplr̄. primo q2 habitꝰ est ꝑmanētior dispositione qđ ꝓbat duplr̄. p̄mo exemplo: q2 scie et virtutes q̄ sunt quidā habitus vident eē de difficili mobiles a subiecto. Si q̄s eñ mediocriter sumat sciaꝫ de difficili sepat ab eo nisi fiat grādis permutatio vel ab egritudiē vel ab aliquo alio. Silr̄ ꝟtutes morales vt iusticia ⁊ castitas nō vident facilr̄ separi a subo. sꝫ dispositiōes sunt faciliter mobiles a subo vt calor ⁊ frigiditas egritudo. ⁊ sanitas. ¶ Scdo probat signo. q2 in disciplinis nō multū retinētes nō dicūtur

Habitꝰ dispositō quo diffe.

habere habitū q̄uis habeāt dispositionez. Secūda differētia est: q2 habitꝰ sunt dispōnes. sed nō est necesse ꝙ dispositiōes sint habitꝰ. ¶ Deinde ponit scdam spēm qualitatis dicēs: ꝙ aliquod genꝰ q̄litatis est naturalis potētia vl' impotētia fm qđ pugillatores cursores salubres et insalubres dicūtur ⁊ q̄cūq3 dicūtur fm naturalem potentiā vel impotentiā. Et q2 aliq̄s posset credere ꝙ cursor ⁊ pugillator essent dispositiones vel habitꝰ: ideo remouet dubiū dicens. ꝙ hic nō accipiūtur cursor ⁊ pugillator vt sunt dispositi ad illos actus. vt cursor dicat: q2 habꝫ artem currēdi. sed hic accipiūtur fm ꝙ hn̄t naturalē potentiaꝫ ad aliq̄d faciendū. ⁊ hoc declarat ꝑ quattuor exempla. ¶ Primū est. sanatiui dicūtur q̄ habēt naturalē potentiā: vt nihil a q̄buscūq3 actibus patiant. ¶ Scdm exemplū. egrotatiui dicunt qui nō habent naturalē potētiam ad nihil pati. ¶ Tertium durū dicit qđ habet naturalem potentiā ad non cito secari. ¶ Quartum molle dicitur qđ hꝫ naturalē impotentiam ad cito secari. ¶ Deinde ponit tertiam speciem qualitatis dicēs. ꝙ tertia species

Secūda spēs q̄litatis.

Tertia q̄litatis spēs.

qualitatis est passio ⁊ passibilis qualitas vt sūt amaritudo dulcedo austeritas ⁊ alie spēs saporis: ⁊ amplius frigiditas albedo ⁊ nigredo. Et ꝙ sint qualitates ꝓbat: qꝛ fm̄ eas dicunt̄ quales: vt mel dicit̄ dulce eo ꝙ dulcedinē suscipit. Et subdit ꝙ tales qualitates dicunt̄ passibiles nō qꝛ subiectum eaꝝ patiat̄ aliq̄d ab eis: sꝫ q̄a inferunt passionē sensibus vel inferūtur a passione. vt dulcedo infert passionē gustui ⁊ calor tactui. albedo etiā ⁊ nigredo inferūtur a passionibus vt puta a timore vel pauore. ꝓpter eñi passiones fiunt multe mutationes coloꝝ: vt aliq̄s erubescentia factus est rubeus.

Passiōes ⁊ passibiles q̄litates q̄mō differūt.

¶ Deinde ponit dr̄iam inter passiones ⁊ passibiles q̄litates dicens. ꝙ passibiles q̄litates nō sunt de facili mobiles a subo: vt albedo a natura. sed passiones sunt q̄ sunt d̄ facili mobiles a subiecto: vt rubedo ꝓueniēs ex verecūdia. ¶ Ponit aliam differentiā: qꝛ passibiles q̄litates denomināt nos simplr̄ quales: passiones v̄o nō. Deinde declarat istas dr̄ias in passionib⁹ ⁊ passibilib⁹ qualitatibus aīe dicēs. ꝙ illa q̄litas aīe que ē de difficili mobilis vocat̄ passibilis qualitas: ⁊ illa que de facili est mobilis vocat̄ passio. vt si iracūdia vel ira sit de difficili mobilis vocatur passibilis qualitas. si sit cito transiens: ⁊ de facili mobilis vocat̄ passio.

Quarta q̄litatis spēs.

Cōsequēter ponit quartā speciez qualitatis dicēs. ꝙ quartū gen⁹ qualitatis est forma ⁊ circa hoc aliq̄d cōstans figura: vt rectitudo ⁊ curuitas ⁊ similia. ⁊ ꝙ ille sint q̄litates vel modi qualitatū. pꝫ: qꝛ fm̄ eas dicim⁹ quales: vt fm̄ triangulū aliq̄d dicit̄ triangulatum: et fm̄ quadrangulū quadrangulatum: ⁊ fm̄ rectitudinem rectū ⁊ curuitatē curuū. ¶ Et quia aliquis posset credere ꝙ ista quattuor rarū. densum. asperum. ⁊ leue ēēnt de ista specie qualitatis: ideo dicit philosophus ꝙ non sunt q̄litates sed sunt positiōes q̄d ꝓbat per suas diffinitiones. nam densum est cuius ptes sibymuicē propinque sunt: raruꝫ cuius ptes a seinuicē distāt asperum cui⁹ vna pars est superior ⁊ alia inferior. leue est cuius ptes in rectum iacēt. ¶ Deinde se excusat de assignatione predictorū modorum dicens. ꝙ forte sunt alij modi qualitatꝫ sꝫ si illi qui dicti sunt magis sunt vsitati. ¶ In scd̄a parte determinat de denoīatiuo seu ꝯcreto qualitatis scꝫ de quali ponēs eius diffinitionem dicēs. ꝙ qualia dicunt̄ que fm̄ hec denoīatiue dicuntur vel quomodolibet aliter ab his.

Qualis diffinit̄.

Primā parteꝫ declarat p̄ tria exempla. primū vt grāmaticus dr̄ denoīatiue a grāmatica. Secūduꝫ iust⁹a iusticia. Tertiū cādidus a cādore. Secundo declarat scd̄am ptem: scꝫ ꝙ aliqua q̄lia dicant̄ a predictis qualitatibus aliter q̄̄ denoīatiue: gratia cui⁹ dicit ꝙ dupliciter cōtingit aliquod quale nō dici quale denomīatiue. pmo qñ qualitati nō est nomē impositū: vt cursor ⁊ pugillator fm̄ ꝙ important naturales potentias a nulla qualitate dicuntur denoīatiue: qꝛ illis naturalibus potentijs nō sunt noīa imposita q̄̄uis fm̄ ꝙ dicūtur a dispositionib⁹ vel habitibus dicūtur denoīatiue ab abstractis eorū quibus sunt noīa imposita: vt ab arte pugillatoria dicūtur pugillatores. Scd̄o ꝯtingit quando qualitati est nomē impositū tñ ꝯcretum non est debite formatuꝫ ab abstracto. vt studiosus dr̄ a virtute nō denoīatiue: denoīatiōe supple fm̄ rem ⁊ vocem simul.

Qualitatis ꝓprietates.

¶ In tertia pte principali determiat de ꝓprietatibus q̄litatis q̄ sūt tres. Quarum prima est. q̄litati inest ꝯtrarietas q̄d ꝓbat primo de qualitatibus vt iusticia ꝯtrariatur iniusticie. ⁊ albedo nigredini. Secūdo de q̄libet qꝛ iustum cōtrariat̄ iniusto: ⁊ albuꝫ nigro. et subdit ꝙ cōtrarietas nō inest oībus qualitatibus. qꝛ rubeum: palliduꝫ: ⁊ ceteri colores medij nō habēt cōtrarium. Et dicit ꝙ si vnū cōtrariorum fuerit quale: reliquū erit quale. nam si iustum ꝯtrariet̄ iniusto ⁊ istud sit quale: iniustū etiam erit quale.

Scd̄a q̄litatis ꝓprietas.

¶ Scd̄a ꝓprietas. qualitas suscipit magis ⁊ minus. q̄d ꝓbat tribus exemplis. nam album dicit̄ magis ⁊ min⁹ album. et calidum dr̄ magis vel min⁹ calidū. ⁊ iustuꝫ magis ⁊ min⁹ iustum. ⁊ subdit ꝙ nō ꝯuenit oībus q̄litatibus. ⁊ primo dubitant. nam dubiū est an iusticia dicat̄ magis vel minus iusticia. vel sanitas: vel grammatica. ¶ Deinde ostendit ꝙ nō conueniat qualitati quarte speciei. ⁊ hoc dubitanter. quia triangulus vel circulus aut aliqua aliarum figurarū: nō suscipit magis ⁊ minus: nec in cōcreto nec in abstracto. quod probat: qꝛ quecūq₃ recipiunt diffinitionez trianguli vl̄ circuli equaliter sunt trianguli vel circuli: ⁊ sic de alijs figuris. que vero nō recipiunt diffinitiōez trianguli vel circuli nō dicūtur magis vl̄ min⁹ triangulus vel circulus.

Tertia q̄litatis ꝓprietas.

¶ Deinde ponit tertiam ꝓprietatem qualitatis: dicens ꝙ ꝓpriuꝫ est qualitati fm̄ eam simile vel dissimile dici: h̄ cōuenit solis qualitatibus. qꝛ fm̄ solas qualitates ⁊ nō fm̄ aliq̄d aliud dicitur aliq̄d simile vl̄ dissimile. ¶ Finaliter remouet vnum dubiuꝫ: quia posset aliquis dicere ꝙ phūs in determinādo de qualitatibus: multa interposuit de relationibus. ideo videt̄ incōuenienter determinasse de hoc p̄dicamēto. Cuius dubitatiōis posuit duas solutiones. prima est ꝙ in plurib⁹ talibus gn̄a sunt adaliq̄d: et tñ eoꝝ species ⁊ indiuidua nō sunt adaliq̄d. vt disciplina est adaliquid: sꝫ grammatica nō est adaliquid. ideo in talibus genera sunt adaliquid: ⁊ nō species. Et ista solutio nō videtur esse de mente eius. quia dicit in. 4. thopicoꝝ ꝙ si genus sit adaliquid species erit aliquid. Deinde ponit aliam solutionem dicens ꝙ nō est incōueniens idem esse quale ⁊ respectiuum. non quidem vniuoce: sed equiuoce acceptum.

r Ecipit aūt facere ⁊ pati cōtrarietatē. ⁊ magis ⁊ minus. Calefacere: eñi ad frigidum facere: contrarium est. ⁊ calefieri ad frigidum fieri. ⁊ delectari ad contristari. Idcirco recipit contrarietatem ⁊ magis et minus.

Actiōis et passiōis ꝓprietates.

Istud est vltimū capitulū huius tractatus. in quo philosophus breuiter determinat de sex vltimis pdicamentis. Et diuidit in duas partes. In prima ponit duas proprietates actionis et passionis dicēs: q agere et pati recipiunt cōtraria. et etiā magis et min⁹. primā ptē probat: q calefacere ꝯtrariatur huic qd est frigefacere: et calefieri huic qd est frigefieri. Secundā partē ꝓbat: q aliquid dicit magis vel min⁹ calefieri. ¶ In secunda pte excusat se de alijs q̄tuor gn̄ibus. dicēs q de alijs pdicamētis nihil vltra que dicta sunt intēdit dicere.

An q̄litatis ꝓprietates diffinitiōes et spēs assignētur sufficienter.

q Ueritur vtrum diffinitiones species: et ꝓprietates qualitatis sint a phō sufficiēter assignate. ¶ Arguitur pmo ꝯ. ꝓpositū. q nullū equiuocū est genus: sz qualitas est equiuocū igit. minor pz per phm in textu dicentē: qualitas est de numero illorū q multiplr dicunt. Itē qualitas est transcēdēs: cū dria substātialis q est in pdicamēto substantie sit qualitas. q sm eam dicimur quales et similiter propria passio. et generaliter oē accidens dr qualitas cū pdicetur in quale. ¶ Secūdo sic. nulla est q̄litas sm quaz dicimur quales: igitur diffinitio nō est bona. ans ptz. q sm qualitatē que est in sorte nō dicimur quales. nec sm illā que est in platone. et sic de alijs: igit. Item quale diffinit per qualitatē: igit q̄litas nō debz diffiniri p quale. q aliter idē esset notius et ignotius respectu eiusdē. ¶ Tertio sic. ꝯtra species qualitatis primo sic: cuiuslibet generis tantum sunt due species: ergo hic male assignātur quattuor. ¶ Scdo sic: quia idem nō potest esse in diuersis spēb⁹: nec diuerse spēs possunt in abstracto de eodē verificari: igitur. Item vel illa duo que assignātur ꝓ vna specie sicut habitus et dispositio: sunt eadē vel diuersa: si eadē: ergo male cōiungūtur p cōiunctionē: cum cōiunctio denotat diuersitatē extremoꝝ: si diuersa nō erunt spēs qualitatis. ¶ Quarto sic. illud qd equaliter dr d q̄litatib⁹ pme spēi: scde et tertie et formis substātialibus nō pōt poni q̄rta spēs q̄litatis: sed forma est hmōi: q qualitates prime scde et tertie spērum dicitur forme. ¶ Quinto sic cōtra ꝓprietates qualitatis. nam si vna qualitas cōtrariaret alteri qualitati: vt nigredo albedini: aut ergo albedo et nigredo que sūt: aut albedo et nigredo q̄ nō sunt: vel albedo q̄ est ꝯtrariatur nigredini que nō est: aut ecōtra. Nō primum q albedo et nigredo q̄ sunt semp sunt in diuersis subiectis: nec se expellunt ab eodez subiecto. Nec pōt dici scdm aut tertiū: cum ꝯtrarietas sit oppositio entis ad ens. Scdo ꝯtra scdaz ꝓprietatem: quia qualitas cōsistit indiuisibili: vt ptz per diffinitionē auctoris sex principiorum dicētis q forma est cōpositioni contingens simplici et inuariabili essentia consistens. Tertio contra tertiaz: q sm similitudinē dicimur similes. ergo nō est maxime ꝓpriuz qualitati sm eaz simile vel dissimile dici. ¶ In oppositū est philosophus in textu. In q̄stiōe sic in ceteris erūt tres articli.

Quid est forma: sm auctorez sex pncipiorum.

Quātum ad primū sciendū est primo q pdicari in quale pōt capi dupliciter. vno mō generaliter: siue pdicetur in q̄le essentiale: siue accidentale: et isto modo differētie et passiones et oia accidentia possunt dici qualitates: cum predicētur in cōcreto in quale. Alio mō capit spāliter ꝓ illo qd predicat in quale accidentaliter: sic q nō in q̄ntum nec in quotiēs: nec sm aliū speciale modum predicandi pdicatur: et sic sola q̄litas dr predicari in quale. ¶ Et aduerte q diffinitio qualitatis datur p quale tanq̄ p aliquid notius nobis: sed quale diffinitur p qualitatez tanq̄ p aliquid notius sm naturā. ¶ Aduerte vlteri⁹ q duplex est multiplicitas: seu aliquid dicitur de aliquib⁹ multipliciter duplicit. vno modo multiplicitate significatoꝝ: et sic equiuocū dr esse multiplex. alio mō multiplicitate suppositorum seu inferioꝝ: quēadmodū superius dicit de suis inferiorib⁹. et tali multiplicitate q̄litas dr multipliciter. ¶ Ex istis pz q diffinitio qualitatis dz sic intelligi. Qualitas est forma accidētalis vel dispō sm quā vel sibi similez in specie aliquid natū est dici quale. Ex quo seqt q ibi capit plurale. i. dicimur ꝓ singulari: sez ꝓ dicitur. q aliter diffinitio nō esset bona: cū sm nullam qualitatez dicamur quales. Dicit scdo q diffinitio qualiū sic est intelligenda. Qualia dicūtur q̄ scdm hec. i. sm q̄litates: denoīatiue dicuntur supple denoīatiōe sm rem et vocē simul. vel q̄uolibet aliter ab his. i. vel denominatione que nō est sm rem et vocem simul: sed soluz sm rem vel solum sm vocem.

Predicari in quale acceptiones.

Multiplicitas ē duplex.

Intellectus diffinitiōis q̄litatis.

Intellectus diffinitionis qualium.

Sciendum est scdo pro declaratione duaꝝ primarum specierum q̄litatis q habitus multipliciter accipit. Uno modo vt est quodam postpdicamentuz habens plures modos sub se. vt postea videbit. Secūdo modo accipitur ꝓ respectu alicui⁹ habitus: vt respectus tunice ad rem habituataz. et sic est vnum predicamentum. Tertio modo capit pro aliquo positiuo cui priuatio opponit priuatio: quēadmodū dicitur q visui opponitur cecitas. Alio mō capitur pro qualitate disponēte subiectū ad bn̄ vel male operandū et difficulter mobili a subiecto: et sic capitur in textu. Etiaz dispositio capit dupliciter. Uno modo large ꝓ qualitate disponente subiectū ad bene vel male operandū: siue sit de difficili mobilis a subiecto siue nō: et sic est superius ad habituz. Et videt sic accepisse philosophus in textu cum dicit q eīz habitus est dispositio: sed non econtra. Alio modo capit stricte pro qualitate disponēte subiectuz ad bene vel male operandum: et de facili mobili a subiecto. et sic capit philosophus in textu cum ponit differentiam inter habitum et dispositionem. ¶ Ex quo sequitur q habitus et dispositio sic capta non differunt nisi in q̄ntum vnum est difficulter mobile a subiecto et aliud faciliter quod nō videt variare speciem. ¶ Sed pro scda specie supponitur q naturalis potentia capitur multipliciter. vno modo pro potentia qua quis pōt aliq̄d

Habitus multiplex est.

Dispōis acceptiones.

Naturalis potētie acceptiones.

facere: quēadmodū dicimus q visus est potentia visiua: auditus potētia auditiua: et sic nō capitur hic. Alio modo capit̄ p qualitate qua q̄s potest aliq̄d facere: siue talis qualitas insuerit nobis a natura siue nō: et sic non capit̄ hic. Alio mō capit̄ p abilitate vel dispositione seu promptitudine inexistente nobis a natura p quā sumus abiles: et prōpti ad aliq̄d faciēdū. Ex quo ptz q cursor insequitur est in ista specie qualitatis dicit nisi illud q̄d habet naturalē abilitatē ad bene currendū et nō q̄d habet artē currendi. Et naturalis impotentia nō est nisi quedā inabilitas vel indispositio inexistēs nobis a natura p quā aliquis est impotēs ad aliquid operandū. Ex quo sequit̄ q illa que reponūtur in ista specie qualitatis nō sunt nisi abilitates vel inabilitates inexistētes nobis a natura. Ex quo sequitur falsitas illorū qui dicūt q in ista specie q̄litatis reponūtur om̄es ꝓprie passiones q̄d falsū est: quia ꝓpria passio est in illo p̄dicamēto reductiue in quo est illud cui⁹ est passio. Sed in prima specie qualitatis reponūtur om̄es actus potentiarū: vt audire: videre: intelligere velle. dicunt tamē aliqui q actus et spēs potētiarū sensitiuarū sunt in tertia specie quod parū est curandū. Item oēs sciētie et oēs virtutes et oēs spēs intelligibiles sunt in prima specie. Ex quo sequitur q isti termini intelligere: audire: videre: velle: import̄ āt veras qualitates licet ꝓpter modū significandi dicantur verba actiua. Ex quo sequitur q multa sunt verba actiua que non significant actionem sed veram qualitatem.

Propria passio in quo reponitur p̄dicamento

Quid important isti termini videre audire intelligere velle etc.

Sciendum est tertio q secundū commune modum loquēdi passio et passibilis qualitas differūt: nam passio importat qualitates appetitus sensitiui vel forte etiā itellectiui, put tales qualitates sunt faciliter introducibiles et remobiles a subiecto: vt timor iracūdia. verecūdia. dolor. delectatio. capit̄ quā tū ly passio large vt se extendit ad qualitates sensibiles vl̄ faciliter remobiles a subiectis. Sed passibilis q̄litas capitur p qualitate sensibili vt est difficiliter remobilis a subiecto. Ex quo sequitur q in ista tertia specie reponūtur om̄es qualitates sensibiles: vt omnes soni: om̄es colores: omnes sapores. om̄es odores: caliditas: frigiditas: humiditas et siccitas. et etiā species sensibiles: vt lumē: om̄es qualitates appetit⁹ sensitiui: vt verecūdia. dolor. timor. et sic de alijs. Sed pro quarta specie qualitatis supponit̄ q forma potest capi dupliciter. Uno modo vt dicitur ab informādo: et sic omne illud quod informat aliq̄d dicitur forma: et sic nō capitur in textu. Alio modo capitur specialiter vt cōuertitur cum figura et sic capitur hic. Unde dicunt aliqui q figura nō est nisi quedam qualitas consequens terminationem et ordinem partium quātitatis ad inuicē: sed probabiliter potest dici q figura nō est nisi ordo partium ad partes loci vel ad totū sic q figura proprie est in predicamēto positionis seu situs: sed dicit̄ poni quarta species qualitatis seu mod⁹ qualitatis: quia habet quēdā modum p̄dicandi qualitatis de prima substantia seu quendam modum essendi in prima substantia: de quo alias in phisica videbitur. Ex quo sequitur q ista quattuor que hic assignant̄ a philosopho debent magis dici modi qualitatis q̄ species. et hoc expresse videtur velle scot⁹. Unde modus differt a specie: quia vltra speciē cōnotat seu importat aliquam accidentalitatē vel in predicando vel in essendo.

In q̄ differūt passio et passibilis q̄litas.

Forme duplex acceptio.

Modus q̄ndo differt a specie.

Sciendum est quarto q vt visum est in textu: tres sunt ꝓprietates qualitatis. Prima: qualitati cōuenit habere cōtrariū: vt iusticia contrariatur iniusticie. Pro quo est aduertēdum q cōtrarietas in ꝓposito capitur dupliciter. vno modo large p repugnātia aliquorū duorū ad esse in eodē subiecto: siue illa sint positiua: siue vnū sit positiuū et reliquū priuatiuū: siue se expellant actione ꝓprie dicta siue non. et sic iusticia et iniusticia cōtrariantur. Iniusticia tamē potest capi tripliciter. vno modo negatiue vt idē est q non iusticia. et sic iusticia et iniusticia opponuntur cōtradictorie. Alio modo priuatiue p negatione iusticie in subiecto apto nato: et sic opponūtur priuatiue vel cōtrarie: capiēdo cōtrarietatē large vt se extēdit ad priuatiuā oppositionē. Alio modo capitur cōtrarie: et sic īportat habitum oppositū habitui iusticie: et fere sic dicatur de om̄ibus talibus terminis. Alio mō capit̄ cōtrarietas ꝓprie et stricte p repugnātia duarū formarū se expellentiū ab eodē subiecto actione ꝓpria cuiusmodi est repugantia inter quattuor qualitates primas. et sic dico q talis ꝓprie cōuenit solum qualitati: sed nō omni. et sic nō capitur in textu: quia tunc iusticia et iniusticia nō contrariarentur: nec albedo et nigredo. quia albedo et nigredo non se expellunt ab eodem subiecto actione propria: sed solum actione suarū causarum. Sed p scd̄a proprietate supponit̄: vt alias visum est q suscipe magis nō est aliud q̄ perfici in sua entitate: que pfectio fit per additionē gradus seu partis perfectionalis ad p̄tem sic q illud quod habet plures gradus seu partes perfectionales in eodem loco et situ dicitur magis tale: et per contrariū dicitur suscipere minus. Ex quo patet q solum qualitates dicūtur ꝓprie primo et per se suscipere magis et minus. Sed pro tertia proprietate est aduertendū q ly s̄m in secūda ꝓprietate dicit circūstantiam fundamentalem et non formalē. quia formaliter s̄m nullam qualitatē dicimur similes: sed similitudine dicatur aliquid formaliter simile: licet bene s̄m qualitates fundamentalr̄ seu tanq̄ a fundamento dicimur similes. Unde proprie similitudo fundatur solum in qualitatibus: nam similitudo proprie non videtur esse aliud q̄ cōuenientia aliquorum in qualitate.

Qualitatis tres ꝓprietates.

Cōtrarietatis acceptiōes.

Iniusticie acceptiones.

Quid est suscipere magis et minus.

Ex quo sequitur q illa que non habent qualitatem non dicantur esse similia. Et residuum debet exponi conformiter sicut fuit expositum in tertia proprietate quantitatis.

Forma q̄ mō dicit̄ suscipere magis et minus.

Quantū ad secūdum articulū dubitatur primo quō aliqua forma dicatur suscipere magis ꝛ minus. de quo dubio sunt diuerse opiniones. ¶ Prima opinio est ꝙ forma intendit̄ et remittit̄: ꝑ hoc ꝙ magis et minus ꝑmiscetur suo cōtrario: ita ꝙ quāto magis ꝑmiscetur suo cōtrario tanto est minus talis ꝛ quāto minus ꝑmiscetur: tāto est magis talis. Et hec opinio ꝓbatur auctoritate philosophi. 3. thopicoꝝ: dicentis ꝙ quecūqꝫ sunt impmixtiora cōtrarijs sunt magis talia: vt albi⁹ est qd̄ ē nigro impmixtius. Sed cōtra hoc arguit̄: q: multe sunt forme que intēdunt̄ ꝛ remittūtur q̄ nō habēt contrarium: igitur. Añs ptꝫ de lumine cui nihil est ꝯtrariū. patet etiā de visione beatifica cui nihil est contrariū: ꝛ de multis alijs q̄ tñ intēdunt̄ ꝛ remittūtur. Item seqretur ꝙ nullus posset acqrere virtutē aliquam: quin acquireret vitium: q: illam in summo non acquirit: ergo erit ꝑmixta cōtrario. Ideo respōdet̄ ad auctoritatē philosophi ꝙ phūs ꝑ permixtionem cōtrarij: intelligit quēdam accessum similitudinis ad contrarium. ita ꝙ sit sensus: quecūqꝫ sunt impmixtiora contrarijs. i. minus accedūt ad contrariū sunt magis talia: vt illud est albius qd̄ est nigro impmixti⁹: id est ad nigrū minus accedens. ¶ Alia est opinio q̄ ponit ꝙ forma intēditur ꝛ remittitur fm dispositionē subiecti in quo est ita ꝙ si subiectū sit magis dispositū: forma erit intensior. ꝛ si sit minus dispositū: forma erit remissior. Sed contra hanc opinionem arguitur. ꝙ forme spirituales intēdūtur ꝛ remittūtur: ꝛ tñ non requirunt aliquā dispōnem preuiā in subiecto. ¶ Itē sequeretur ꝙ forma sepata a subiecto non posset intendi: qd̄ est falsum: igitur. ¶ Tertia opinio est ꝙ forma intēditur et remittit̄ per maiorem vel minorē radicationem quā habꝫ in subiecto. ¶ Sed cōtra hoc arguit̄: quia tunc sequeretur ꝙ vbi forma esset magis radicata: ibi subiectuꝫ esset magis tale: ꝯñs est falsum: ꝛ falsitas apparet in multis ꝑ experientiā: q: videm⁹ aliquos nigros a natura: ꝛ aliquos nigriores ꝑ aliquo tēpore: igitur. Etiā rubedo causata ex verecundia aliqñ est intēsior q̄ rubedo causata a natura: ꝛ tñ rubedo causata ex verecūdia est min⁹ radicata: q̄ rubedo causata a natura. ¶ Ideo relictis istis opinionib⁹ tanq̄ fallis ponit̄ opinio vera: dicēs ꝙ forma dicit̄ suscipe magis ꝛ min⁹ fm ꝙ plures vel pauciores grad⁹ vel partes ꝑfectionales habet in eodē loco: ꝛ situ se penetrātes adinuicē. ita ꝙ bene seqt̄ur: ista forma suscipit magis: ergo hꝫ plures grad⁹ vel partes ꝑfectionales se penetrātes in eodē subiecto ꝛ situ. Et aduerte ꝙ isti grad⁹ seu ptes ꝑ quas aliq̄d dr̄ suscipe magis ꝛ minus sunt semꝑ eiusdem spēi inter se ꝛ cum forma q̄ dr̄ suscipe magis et minus: vt albedo dr̄ maior albedo ꝑ partes ꝑfectionales quaꝝ q̄libet est qualitas. Ex quo ptꝫ ꝙ grad⁹ nō est aliud q̄ ps ꝑfectionalis eiusdē

Gradus diffinitō

speciei cum illa forma cuius est grad⁹. Vñ nūq̄ aliq̄d dr̄ magis tale nisi per aduentū alicui⁹ ptis vel gradus forme. ¶ Et aduerte ꝙ isti gradus nō dicūtur se penetrare indiuisibiliter: sed diuisibiliter. sic ꝙ vnus totalis grad⁹ penetret totū aliū gradū ꝛ ps ptem: sed non quelibet ps qualibet ptem nisi forte essent in subiecto indiuisibili. ¶ Et si quis arguat: nulla forma dicit̄ suscipere magis vel minus: igitur. Añs ꝓbat̄: q: vel esset forma q̄ ꝓfuit ante aduentū gradus vel forma que de nouo acquiritur. Non forma q̄ prius fuit: q: illa non habet plures grad⁹ q̄ prius. nec forma q̄ de nouo acquiritur vt notum est. Respōdetur q̄ de rigore sermonis ista est falsa: forma dr̄ suscipere magis ꝛ min⁹. vt bñ ꝓbat argumentū. similiter ista forma intendit̄. Sed debet capi in isto sensu ꝙ forma cōposita ex gradu de nouo acquisito ꝛ gradib⁹ p̄cedentibus est ꝑfectior q̄ forma q̄ prius fuerat: q: forma q̄ prefuerat non est nisi pars illi⁹ forme q̄ de nouo fm ptem acquirit̄. Et si q̄s dicat quelibet forma q̄ intēditur hꝫ īfinitas ptes: cū qd̄libet diuisibile sit diuisibile in infinitū: ergo vna nō est intēsior nec ꝑfectior q̄ sit alia. Respondetur ꝙ quelibet hꝫ infinitas ptes ꝓportionales. nō tñ infinitas ptes equalis perfectionis inter se fm quas forma dicitur esse intēsior vel remissior.

An ꝑm⁹ grad⁹ corrūpat̄ in intēsione forme in aduentu secundi.

Dubitatur secūdo vtrum in intentione forme primus grad⁹ corrūpatur in aduentu secūdi gradus. Ad hoc respōdent aliqui ꝙ qñ forma intēditur aduenıēte scd̄o gradu: prior gradus corrūpitur qd̄ ꝓbant primo sic: q: termini motus sunt incōpossibiles: sed gradus forme p̄existens ꝛ sequēs sunt termini motus: quia prim⁹ est termin⁹ a quo: ꝛ scd̄us est termin⁹ ad quē. Itē illi grad⁹ sunt eiusdē spēi: ergo nō sunt cōpossibiles in eodem subiecto: qu a accidētia solū numero differentia non possunt esse simul in eodē subiecto. Item si gradus p̄cedens maneret tūc forma mutaretur de gradu in gradū: ꝛ sic esset subiectum transmutationis: quod est falsum ¶ Sed his rationibus non obstantibus: aliter respōdetur scꝫ ꝙ in intēsione forme gradus p̄cedens non corrumpitur in aduentu scd̄i gradus: quod patet per exempla de luminib⁹ duarum candelarum illa duo lumina simul in medio congregata ꝛ simul manentia reddunt medium luminosius q̄ faceret lumē vni⁹ candele. ideo ptꝫ ꝙ per additionem gradus ad gradum in eodem subiecto totū redditur intēsius. Non videtur etiam a quo talis gradus preexistens corrūpatur. Non eñ potest dici ꝙ a gradu seqnti cum sint eiusdem rationis nec ab agente cum ab eodem agente possunt ꝓduci tales grad⁹: ideo ad rōnes prime opinionis. Ad primā dicitur ꝙ termini motus sunt duplices: quidam sunt intrinseci ꝛ īmediati qui non sunt aliud q̄ priuatio et forma seu habitus talis priuatōis. Et isti sunt incōpossibiles. ¶ Alij sunt mediati et extrinseci: ꝛ tales sunt bene adinuicē cōpossibiles: sicut sunt gradus preexistens ꝛ gradus sequēs.

Terminorū motus acceptiones.

¶ Ad secundā patuit solutio alias quomodo duo accidētia solo numero differētia possunt eē

simul in codē subiecto: ꝛ hoc in capitulo ad aliquid. ¶ Ad tertiā dicitur ꝙ aliquid dicit mutari dupl'r. vno mō subiectiue sicut est subiectū qđ recipit aliquā formā. Alio mō terminatiue: q̄admodū forma q̄ acquirit. Dico tn̄ ꝙ gradus ꝑexistēs nullo istoꝝ modoꝝ mutat': q: de rigore ista nō ꝓcedit forma intēdit vt visū est in dubio ꝓcedēti. ¶ Sz restat ꝑuū dubiū vtrū isti grad' ꝑ quos forma dr̄ intendi distinguant' realiter. ¶ Respondetur breuiter ꝙ sicq̄uia qn̄ aliqua sic se habēt ꝙ vnū actualiter ꝓducatur reliquo nō ꝓducto ꝛ vnū pōt corrūpi reliquo remanente illa distinguūtur realiter: sed grad' isti sunt hmōi igitur. Dico tn̄ ꝙ ex ipsis pōt fieri ꝛ de facto fit vna totalis forma: adeo habent vnionē et penetrationem ad inuicem in eodem subiecto ꝛ etiam in eadem parte subiecti.

An gradus quibus forma intendit' realit' distinguāt'

Dubitatur tertio quid sint sex vltima predicamenta de quibus aristoteles parū locutus est. Respōdetur ꝑ aliquas ꝓpōnes. Prima sex vltima p̄dicamēta nō sunt entitates absolute: sed sunt respectus extrinsecus aduenientes. ¶ Scđa ꝓpō. actio p̄dicamentli non est nisi respectus agētis ad passum: et passio est respect' patiētis ad agens: ꝛ nō est actio neq̄ passio illa forma q̄ ꝓducitur ab agēte in passum: vt quando ignis ꝓducit caliditatē in aq̄ illa caliditas nō est actio: sed magis est terminꝰ saltem immediatus actionis. Et si q̄s dicat nullus respectꝰ est prior suo termino: sed actio est prior illa caliditate: q: actio est principiū ꝓducēdi illam caliditatē: igitur actio non est respectus. Respōdetur negādo minorē: ꝛ ad ꝓbationem dr̄ ꝙ neq̄ actio neq̄ ꝓductio est principiū ꝓductiuū caliditatis: licet ꝓductio sit pricipiū denoīandi ꝓducens: ꝛ actio principiū denoīandi agens: ꝛ tō agens nō dr̄ formal'r agens ꝓductiōe: sz actiōe. Unde ipsius ignis ad ipsam caliditatē ꝓductā: est respectus intrinsecꝰ q̄ vocat' ꝓductio vl' eductio: ꝛ ipsius caliditatis ad aquā recipientē illā caliditatē est alius respectꝰ extrinsecus qui vocatur receptio: sed ipsius ignis trāsmutātis ad aquā trāsmutatā: est respectus extrinsecus adueniēs qui vocatur actio. Unde actio pōt bene dici principiū in denoīando: sed nō in efficiēdo saltē illā caliditatē. ¶ Scđo sic. nullꝰ respectus pōt habere plures termīos īmediatos essentialiter distinctos: sed actio hz plures terminos: quia terminatur ad illam formam productā et ad passum. Respondetur ꝙ actio que est p̄dicamentum terminatur ad passum tanq̄ ad terminum totalē ꝛ remotū: pōt etiā terminari ad illā qualitatē tanq̄ ad īmediatū: ꝛ hoc non est incōueniēs. ¶ Tertio sic. oēs respectus mutui sunt in codē p̄dicamēto: sz actio ꝛ passio sūt respectꝰ mutui: igit'. Respōdet' ꝙ illa maior est vera de respectibꝰ intrinsecus aduenientibꝰ: sed nō opz ipam eē vl'iter verā de respectibꝰ extrinsecꝰ aduenientibꝰ: cuiusmodi sunt actio ꝛ passio. ¶ Ex quo sequit' ꝙ actio nō est nisi respectꝰ extrinsecus: a quo agens formal'r dr̄ agēs: ꝛ est in ꝓprio agēte subiectiue. ꝛ passio est respectꝰ quo patiēs formal'r dr̄ patiēs: ꝛ est subiectiue in patiente. ¶ Ex quo sequit' ꝙ qn̄ dicit aristo. in textu ꝙ actioni inest ꝯtrarietas: ibi capit ꝯtrarietatē large. ¶ Tertia ꝓpō. duplex est qn̄. s. actiuū et passiuū. actiuū est respectꝰ extrinsecꝰ tēporis ad rem tpalem. i. mēsuratā ꝛ cōtentā ꝑ tēpus. Sed qn̄ passiuū est respectus extrinsecꝰ rei temporalis ad ipm tēpus. Et aduerte ꝙ nullū istoꝝ facit p̄dicamētū: sed qn̄ qđ est supiꝰ ꝛ cōe ad qn̄ actiuū ꝛ qn̄ passiuū. ¶ Quarta ꝓpō duplex est vbi scz vbi actiuū ꝛ vbi passiuū: vbi actiuū est respectus loci ad rē locatā: sed vbi passiuū est respectus extrinsecus rei locate ad ipm locū: sed nullū illoꝝ est p̄dicamētū: sed vbi qđ est cōe ad vbi actiuū ꝛ vbi passiuū. ¶ Quinta ꝓpō. situs seu positio p̄dicamentū nō est aliud nisi ordo ꝑtium alicuꝰ totius ad ꝑtes loci. ¶ Sexta ꝓpō. habitꝰ nō est nisi respectꝰ extrinsecꝰ alicuꝰ habitus: vt tunice: vel alicuꝰ alteriꝰ hmōi ad rem habituatā. Et de omnibus istis magis ꝓlixe visum est in summulis. Et hec de tertio articulo.

Qn̄ quot mōis capitur.

Ubi q̄t mōis capitur.

Quid est situs seu positio. Quid est habitus.

Quantū ad tertium articulum sit cōclusio responsalis. diffinitio qualitatis ꝛ diffinitio qualis: ꝛ eoꝝ ꝓprietates ꝛ species sunt a philosopho sufficienter assignate in textu. Et hec conclusio relinquitur probata ex primo ꝛ scđo articulis. ¶ Ad rationes patet solutio ex dictis de primo argumēto. ¶ Ad scđam ptz etiā solutio. Et aduerte tamē ꝙ illa diffinitio qualitatis datur ꝑ ly quale tanq̄ ꝑ aliquid notiꝰ nobis: ꝛ ly quā in illa diffinitōe ꝓprie debet referre formā accidentalem subintellectā: ita ꝙ sit sensus qualitas est forma accidētalis fm̄ quā supple formā accidentalē aliquid dicitur quale. ¶ Ad tertiam dicitur ꝙ illa quattuor vt visum est non sunt ꝓprie species: sed modi qualitatis. Dico vlterius ꝙ habitꝰ ꝛ dispositio ꝓprie capta differūt: quia vnum est de difficili mobile Aliud de facili. ꝛ hoc sufficit ad ꝙ coniūgantur per coniunctionem. ¶ Ad quartam dicitur ꝙ forma generaliter capta vt dicitur ab informando: est bene cōmunis ad formas substātiales et accidentia: sed nō forma specialiter capta. vt visum est in primo articulo. ¶ Ad quintam patebit solutio in capitulo de oppositionibꝰ qualiter albedo ꝛ nigredo vel caliditas ꝛ frigiditas dicūtur cōtrariari adinuicē. Ad aliam partem dicitur ꝙ forma dr̄ esse simplex ꝛ indiuisibilis: vt simplex opponitur compositioni ex materia et forma ꝛ non cōpositioni que est ex suis partibꝰ que sunt gradus perfectionales. Ad aliam partem patet solutio in primo articulo.

Cōclusio rñsalis d̄ q̄litate ꝛ q̄li diffinitione ꝛ ꝓprietate.

Opposítio q̄t mōis dicit'

¶ Sequitur textus.

Quotiēs aūt solet opponi dicendū est. Dicitur autē alterum alteri opponi quadrupliciter: aut vt ad aliq̄d: aut vt contraria: aut vt priuatio ꝛ habitus: aut vt affirmatio et negatio.

Opposítionis acceptiōes

¶ Iste est tertius et ultimus tractatus hui⁹ libri in quo phūs determinat de postp̄dicamētis et cōtinet quinq̧ capitula: s̄m q̄ sunt q̄nq̧ post predicamēta. In primo capitulo determīat de primo postpredicamēto scʒ de oppositione: enumerando suas sp̄es dicens q̄ alterū dicitur alteri opponi quadrupliciter. s. relatiue vt duplum opponitur dimidio. cōtrarie: vt malū bono. priuatiue: vt habitus: priuationi. cōtradictorie: vt sedet non sedet. Deinde notificat p̄dicta diffinitiue.

Que dicūr relatiue opposita

Et primo relatiue opposita: dicēs q̄ relatiue opposita sunt q̄ eaip̄a que sunt oppositorū dicuntur: aut quōmō aliter ad aliud: vt duplū dicitur opponi dimidio. Sʒ q̄z aliquis posset obiicere: dicēdo q̄ predicta diffinitio cōuenit ɔtrarijs. q̄z ɔ̄ria videntur dici ad aliud. Hāc obiectionem mouet phūs dicens q̄ cōtraria pro denoīato nullo modo referūtur adinuicē. quod probat duobus exemplis. Primū. vt malū non dicitur boni malū. sed bene dicitur bono cōtrariū. Secundū: vt nigrū non dicitur albi nigrū. sed albo ɔtrariū. sʒ si capiatr̄ p̄ p̄ se significato bn̄ dicunt̄ ad aliud.

Contrariorū diuisio.

¶ Deinde determīat de ɔtrarijs supponēdo diuisionē eorū scilicʒ mediata ⁊ īmediata. Primo diffinit mēbra illius diuisionis dicēs

Que dicūr cōtraria īmediata.

contraria immediata sunt quorū necesse est alterum inesse suo p̄prio susceptibili. vt egritudo et sanitas sunt ɔtraria īmediata corpis animalis. Unde necesse est animal vl̄ esse sanū vel esse lāguidū seu egrū. Similiter par ⁊ impar sunt contraria īmediata respectu numeri. oīs eīn nūer⁹ est par vel impar abūdās vel p̄fectus.

Que dicūr cōtraria mediata

¶ Sʒ cōtraria mediata sunt quorū nō est necesse alterū inesse suo p̄prio susceptibili. de quib⁹ dat duo exempla. Primū. albū ⁊ nigrum sunt duo cōtraria mediata respectu corporis: q̄z nō est necesse oīne corpus esse albū vl̄ nigrū: q̄z pōt esse corp⁹ fuscum ⁊ pallidū. Scdm̄ exemplū: prauū ⁊ studiosum sunt duo ɔtraria mediata: q̄z nō est necesse vnūq̧dq̧ esse prauū vel studiosuʒ.

Cōtrariorū mediatorū diuisio.

Et subdit q̄ duplicia sunt ɔtraria mediata. quedā sūt quorū media sunt nota. vt inter albū ⁊ nigrum quorū media sunt nota: scʒ fuscum ⁊ pallidum. Alia sunt quorū media nō sunt nota: sʒ nominātur p̄ negationē vtriusq̧ extremi. vt īter prauū et studiosuʒ est aliq̄d mediū q̄d scʒ nec ē prauū nec studiosum.

Priuatiue oppositorum diffinitio.

¶ Deinde determīat de priuatiue oppositis: dicēs q̄ priuatiue opposita h̄nt fieri circa idem subm̄: ordine irregressibili ⁊ tēpore determīato a natura. In qua diffinitione

Cōditiones requisite ad priuatiue opposita.

tangūtur tres ɔditiones req̄site ad priuatiue opposita. p̄ma q̄ habeāt fieri circa idem vt visus et cecitas circa oculū. Scd̄a q̄ habeant fieri ordine quodā. Tertio q̄ habeāt fieri tp̄e determīato: q̄z tūc dicim⁹ aliquid priuari q̄n nō h̄z hoc quod natū est habere ⁊ tp̄e determīato: nō eīn

Priuatō ⁊ priuari q̄nō dr̄nt. Habitus ⁊ habere habitum dr̄ia.

dicimus edētulū q̄ nō h̄z dentes nec cecū q̄ non h̄z visum sʒ q̄ nō h̄z q̄n natus est habere. Quedam eīn sunt res genite q̄ neq̧ visum neq̧ dentes h̄nt ⁊ tn̄ nō dicūtur edētate ⁊ cece. Deīn ponit dr̄iāʒ inter priuari ⁊ priuationē. Et int̄ habitum ⁊ habere habitum: dicēs q̄ priuari nō ē priuatio: nec habere habitū est habit⁹: q̄z visus est habitus ⁊ tn̄ nō est habere habitū: habere enīʒ visum nō est habit⁹ scʒ visus licet habere visuʒ sit habere habitū. Similiter cecitas est priuatio et nō est priuari sʒ cecū esse sit priuari. ergo priuatio nō est priuari. Hoc p̄bat etiā ratione. nā si illa essent eadeʒ p̄dicarētur de eodē q̄d est falsuʒ: q̄z hō bene dicit̄ cecus ⁊ priuat⁹ ⁊ nullo modo dr̄ cecitas aut priuatio. Cōueniūt tn̄ priuari ⁊ habere habitū cū priuatione ⁊ habitu. quia priuari ⁊ habere habitū eodē modo opponūtur sicut habitus ⁊ priuatio que sūt sua abstracta.

Cōueniētia dr̄ia affirmationis et negationis.

Consequēter determīat de ɔtradictorijs ponēdo ɔuenientiam ⁊ dr̄iam inter affirmationeʒ ⁊ negationē. Et res que subiacēt affirmationi et negationi dicens q̄ res que subiacent affirmationi ⁊ negationi non sunt affirmatio neq̧ negatio. cum affirmatio sit oratio affirmatiua: et negatio oratio negatiua. Nullū autē illorum que subiacent affirmationi vel negatiōi est oratio.

Quid est affirmatio.

Quid est negatio.

Cōueniētia talis est: quia sicut affirmatio ⁊ negatio opponūtur cōtradictorie: ita res que subiacent affirmationi vel negationi: vt sicut sedet et nō sedet opponūtur cōtradictorie ita res significate que illis subiacent opponūtur cōtradictorie. In scd̄a parte principali p̄onit differētiam inter species oppositionis. Et primo ponit duas differentias inter priuatiue opposita et relatiua.

Dr̄ia contrariorū ⁊ priuatiue oppositorum.

Prima quia relatiue opposita referūtur ad inuicē sub habitudine alicuius casus: non autē priuatiue opposita. Non eīn dicit̄ visus cecitatis visus nec ecōtra. licet bene dicat̄ cecitas visionis priuatio. Scd̄a differētia. quia relatiue opposita sunt reciproca. i. dicuntur ad cōuertentiā: nō aūt priuatiue opposita. Deinde ponit differētiā inter cōtraria ⁊ priuatiue opposita. Et primo p̄bat q̄ cōtraria immediata differant a priuatiue oppositis: quia in ipsis necesse est semp̄ alterum inesse suo p̄prio susceptibili: sed in priuatiuis nō est necesse. Non eīn est necesse aīal esse vidēs vel cecū vt p̄ʒ de catulo ante nonū diē. ¶ Deinde p̄bat de cōtrarijs mediatis q̄z nūq̄ est necesse alterū illorū inesse suo p̄prio susceptibili: nisi alterū illorū insit a natura: vt calidū igni. Nō opʒ eīn oīne corp⁹ esse nigrū vel albū: calidū vel frigidū: licet in illis quorum alterū inest a natura necesse sit vnū determinate in esse: ⁊ īpossibile est reliquū inesse: non eīn est possibile ignē esse frigidum: neq̧ nunc nigram. In priuatiue aūt oppositis aliquādo necesse est alterū inesse. s. post tēpus determīatuʒ. ¶ Deinde p̄bat ratione oīa cōtraria differre a priuatiue oppositis: quia in omnib⁹ cōtrarijs potest fieri mutatio de vno in aliud: ⁊ ecōtra: nisi alterū insit a natura: vt sanus pōt fieri lāguidus: ⁊ studiosus prauus: ⁊ ecōtra. Sed in priuatiue oppositis ꝗ̄uis possit fieri mutatio ab habitu in priuatō em: nō tn̄ a priuatione in habitū q̄z cecus nō est iterū factus videns.

Quō differūt contradictoria ab aliis oppositis.

¶ Deinde ponit differentiam inter cōtradictoria ⁊ alia opposita: quia in solis cōtradictorijs necesse est alterū esse verū ⁊ alterū esse falsum. ⁊ q̄ hoc in alijs

non sit necesse ꝓbat. qꝛ sanitas et languor sunt ꝯtraria et duplum et dimidiū relatiue opposita: visus et cecitas priuatiue opposita. ⁊ nullū isto rum est verū aut falsum. qꝛ omnia illa dicuntur sine complexione. eorum autem que ſm nullaꝫ cōplexioneꝫ dicūtur nihil est veruꝫ aut falsum.

An in cō plexis reperiātur cōtraria,

¶ Deinde remouet vnum dubium. quia posset aliqs dicere ꝙ etiā in cōplexis reperitur cōtraria oppositio ꝓuatiua ⁊ relatiua in quibꝰ necesse est alteꝝ esse verum ⁊ alterū falsum. vt socrates est sanus. socrates est eger: et est languidus. Dicit pħo ꝙ in talibus non est necessariū vnum istoꝝ esse verū et alterum falsum ꝗuis si socrates sit: oportet alteꝝ esse verū et alterum esse falsuꝫ. tñ quādo socrates nō est: ambe sunt false. Sed in cōtradictorijs necesse est alterū esse verū ⁊ alteꝝ falsum. qꝛ si socrates sit siue nō: necesse est ipm languere vl' nō languere. ¶ Ex quibus concludit ꝙ propriū est cōtradictorijs semꝑ vnuꝫ esse verum et alterū falsum. ¶ In tertia pte principali ponit qnqꝫ proprietates ꝯrioꝝ.

Cōtrariorū qnqꝫ sunt ꝓꝓetates,

Prima est ꝙ bono de necessitate malū est ꝯrium. malo aūt aliqñ bonū est ꝯriū aliqñ malū. Primā partem ꝓbat inductiue vt sanitati ꝯtrariatur languor et iusticie iniusticia. ⁊ fortitudini debilitas. Secūdam partē probat. egestati cōtrariatᷓ supabūdantia: licꝫ hoc sit in paucis. qꝛ in pluribꝰ malo contrariatᷓ bonum. ¶ Secūda non est necesse si vnū cōtrariorum sit: reliquū esse. quia omnibus existentibus sanis sanitas erit et non egritudo ¶ Tertia ꝓꝓrietas: sicut non ē possibile ꝓpōes contrarias simul esse veras: ita est impossibile cōtraria simul inesse eidē. vt si socrates sit sanꝰ ipe nō erit languens. ¶ Quarta ꝓꝓrietas. oīa ꝯtraria habēt fieri circa ideꝫ spē vel genere. vt lāguor ⁊ sanitas circa corpus. iusticia vero ⁊ iniusticia circa aīam. ¶ Quinta ꝓꝓrietas. necesse est oīa cōtraria esse in eodē genere vel in contrarijs generibus aut ipa esse cōtraria genera vt album ⁊ nigrum sunt in eodē genere. iusticia et iniusticia sunt in cōtrarijs generibus. sed bonum ⁊ malum sunt contraria genera.

Prius ꝙ druplici ter capiᷓ

Prius aūt alterum altero dicitur ꝗdrupliciᷓ. Primo quideꝫ ⁊ proprie ſm tēpus ſm quod scꝫ antiquꝰ ⁊ senius dicitur. Scd̄o aūt modo qd̄ nō cōuertitur subsistendi cōsequētia. vt vnus duobus prior est.

¶ Istud est scd̄m capitulū huiꝰ tractatꝰ in quo philosophꝰ determiat de scd̄o post p̄dicamēto qd̄ est prius dicēs ꝙ aliquid diciᷓ prius ꝗdrupliciter. Primo dicitur aliq̄d prius ſm tēpus quod est antiquꝰ vel senꝰ altero. Scd̄o modo aliq̄d dicitur priꝰ a quo non ꝯuertiᷓ subsistendi ꝯn̄a. vocaᷓ aūt subsistendi ꝯn̄a qua arguiᷓ ab antecedente de est scd̄o adiacente ad ꝯn̄s de est tertio adiacente. ⁊ ſm istum modū vnuꝫ est prius duobus: qꝛ duobus existētibꝰ necesse est vnū eē. vno aūt existente nō est necesse duo esse. Tertiō modo aliq̄d dr̄ prius alio ordine nature ⁊ cōpositionis vt in geometria elemēta sūt priora his q̄ describūtur vt linee figuris. ⁊ in grāmatica. elemēta id est littere sunt priores sillabis: ⁊ in rhetorica proemiū est priꝰ narratione. Quarto modo aliq̄d diciᷓ prius qd̄ est dignꝰ ⁊ honorabilius ſm quē modum philosophi ꝯsueuerūt dicere honorabiliores ⁊ magis a se dilectos esse priores. Consequēter subiūgit vnū aliū moduꝫ prioris ſm quē aliqua duo ꝯuertunᷓ ſm essendi ꝯn̄am ⁊ vnum est causa alteriꝰ: ita ꝙ illd̄ qd̄ est causa alterius diciᷓ prius natura. vt res et oratio vera de ipa re ꝯuertunᷓ ſm essendi cōsequentiaꝫ: nam si est homo tūc vera est oratio in qua dr̄ homo est. ⁊ si ista homo est sit vera tunc est ita in re ꝙ homo est ⁊ res est cā veritatis orationis. Ab eo eñ ꝙ res est vel nō est oratio dicitur vera vel falsa. ¶ Sequitur textus.

Simlᷓ ꝗe mōis capitur,

Simul autē dicuntur simpliciter q̄dem et proprie quorū generatio est in eodē tēpore: neutrū enim neqꝫ prius neqꝫ posterius est eorum.

Iste est tertius tractatus in quo determinat philosophus de tertio post p̄dicamento qd̄ est simul dicēs ꝙ tres sunt modi simultatis. Primo dicuntur aliqua simul tēpore quoꝝ generatio est in eodē tēpore. Scd̄o modo dicuntur simul nata quecumqꝫ conuertūtur ſm essendi ꝯn̄am ⁊ neutrū est causa alterius: vt duplū ⁊ dimidiū ⁊ oīa relatiua. vt si duplū est dimidiū est. Tertio mō dicūtur simul natura: quecūqꝫ equaliter diuidūt aliqd̄ genus vt gressibile. volatile ⁊ aquatile quibꝰ animal diuidiᷓ ⁊ vnū nō est priꝰ aut posteriꝰ alio: ideo ipsa sunt simlᷓ natura licet genus p̄cedat natura suas differentias: tñ ille differētie inter se sunt simul natura.

Sex sūt spēs motus,

Motus autē sex sunt species: generatio: corruptio: augmētū: diminutio: alteratio: ſm locum mutatio.

¶ Istud est quartum capitulum huius tractatus in quo determinat philosophus de quarto postp̄dicamēto qd̄ est motus cuius assignat sex spēs q̄ sūt. generatio: corruptio: augmētatio: diminutio: alteratio: ⁊ loci mutatio. ⁊ dicit ꝙ manifestū est de alijs motibꝰ ab alteratione ꝙ sunt adinuicem distincti. Sed de alteratione videtur esse dubium an ab alijs distinguatur eo ꝙ illud qd̄ alteraᷓ videtur necessario moueri alijs motibus. Respondet ꝙ nō oportet: qꝛ possibile est aliquid pluries mutari ſm qualitates: vt puta de albedine in nigredinem absqꝫ hoc ꝙ augeatur vel diminuaᷓ aut alio motu moueaᷓ.

An alteratio distinguaᷓ ab alijs motibus

Sequeretur etiam ꝙ oīe quod mutareᷓ alijs motibus necessario alteraretur quod est falsuꝫ. quia quadrāgulus addito gnomone augmētatus est. ⁊ tñ circa ipm nō est facta alteratio. Cōsequēter determinat de cōtrarietate motus dicens ꝙ vniuersaliter motui cōtrariatur quies: licet aliquando motus cōtrariaretur motui: vt generationi ꝯtrariaretur corruptio: ⁊ augmentationi diminutio: sed loci mutationi cōtrariaᷓ

quies secundum locum et etiā sibi cōtrariatur mutatio fm contrarium locū vt mutationi que est sursum cōtrariatur mutatio que est deorsū. Deinde subdit ꝙ motui alterationis non est facile assignare contrarium. non enim videtur aliquid sibi opponi sed potest dici ꝙ alterationi secundum vnam qualitatē cōtrariatur quies fm eandem qualitatem. vl' alia alteratio que est secundum contrariam qualitatem. Textus.

Habere quot modis dicit.

Habere autem multis dicitur modis. aut enī tanꝗ habitum ⁊ affectū aut quamlibet qualitatem aliā. dicimur enim disciplinā habere atq; virtutem. aut quantitatem quod contingit ei qui habet magnitudinem dicit enim bicubitū. aut ea que circa corp⁹ sunt: vt vestimentū vel tunicam.

¶ Istud est quintum capitulum huius tractatus in quo determinat philosophus de vltimo postpredicamento quod dicitur habere dicens: habere dicitur octo modis. ¶ Primus modus est habere affectum: id est qualitatem: vt habere disciplinam vel virtutem. ¶ Secundus modus est habere quātitatem sicut magnitudinē. ¶ Tertius modus est habere ea que circa corpus sunt: vt vestimentum et tunicam. ¶ Quartus modus est habere aliquid in membro p modū ornamenti vt hēre annulū in digito. ¶ Quintus modus est habere membrū siue partem integralem vt manum vel pedem. ¶ Sextus modus est habere contentū: vt lagena habet vinū. ¶ Septimus modus est habere possessionem: vt domū vel agrum. ¶ Octauus modus est habere vxorē et iste modus est alienissimus: quia qui habet habet. Deinde se excusat philosoph⁹ ab enumeratione alioꝝ modorū habere dicēs ꝙ forte sunt alij modi habere ꝙ illi q dicti sunt tamen modi magis cōsueti sunt enumerati.

An diuisiones et spēs q̄ꝗ postp̄dicamentoꝝ sufficient sint assignate

Queritur circa textum vtrum diuisiones et species siue modi q̄ꝗ postpredicamentorum sint a philosopho in textu conuenienter assignate. ¶ Arguit primo ꝙ non. medium opponitur extremis: et non aliquo istorū modorum igitur: minor patet quia non opponitur priuatiue. neq; contradictorie neq; relatiue vt notum est: neq; contrarie: qꝛ ꝯtraria maxime debent distare adinuicem. Itē albedo et nigredo opponuntur adinuicē. et nō aliquo istorum modorum. igitur. Minor probatur. quia maxime essent contrarie: sed hoc nō. qꝛ cōtraria sunt forme actiue et passiue. sed albedo et nigredo non sunt huiusmodi: igitur. Itē vel albedo opponeretur nigredini que est: vl' nigredini que non est. sed nullū istorum est dicendum vt alias visum est: igitur. ¶ Arguitur secundo sic. locus sursum et locus deorsum opponuntur. et non aliqua istarū specierū: igitur. maior patet: quia omnis motus est de opposito in oppositum. sed a loco sursum ad locum deorsū fit motus: igitur opponuntur. minor probatur. quia maxime essent contrarie. sed hoc nō: quia tam locus sursum ꝙ locus deorsum sunt ꝗtitates. modo ꝗtitati nō est contrarium. ¶ Tertio sic arguitur. nulla opponuntur relatiue: igitur. antecedens probatur: quia illa que sunt simul natura ⁊ posita se ponunt non opponuntur adinuicem. sed sic est de relatiue oppositis: igitur. Item pater non opponitur filio: cū pater sit conseruatiuus ipsius filij. ¶ Quarto sic arguitur. nulla sunt priuatiue opposita: igit. antecedens probatur. si enim aliqua essent priuatiue opposita maxime essent ista: visus et cecitas. sed consequens est falsū: igitur. minor probatur. quia vel visus opponeret priuationi que non est: vel priuationi que est. Non primum: quia quod nō est nulli opponitur. nec scd'm: quia visui platōis non opponitur priuatiue cecitas sortis: ex eo ꝙ priuatiue opposita habent fieri circa idē subiectū. ¶ Quinto sic arguitur: ens et nō ens sunt opposita contradictorie: et tamen non oportet ꝙ si vnum sit verum ꝙ reliquū sit falsum. quia neutrum est verū neq; falsum: cum sint ambo incomplexa. ¶ Item chimera est ens. chimera est non ens. sunt contradictorie opposita. et tamen sunt ambo cōplexa et sunt ambo falsa. cū vtraq; sit affirmatiua cuius subiectum pro nullo supponit. ¶ In oppositum est phs in textu. In questione sicut in ceteris erūt tres articuli.

De q̄ oppositōne phs h' loquitur.

Quantum ad primū sciendum est primo ꝙ pilosophus non loquitur hic de oppositione cōplexa seu de oppositiōe propositionū quia de tali sufficienter determinabitur in p̄mo peryarmenias. sꝫ hic determīat de oppositione incōplexa que non est nisi repugnantia aliquorum duorū nō se permittētium simul et semel in eodē respectu eiusdē et talis proprie primo et principaliter inuenitur ex parte significatoꝝ per terminos. et secundaria solum inter terminos. vnde termini non dicuntur opponi proprie nisi qꝛ res significate per ipsos opponuntur. non enim magis apponuntur isti duo termini albedo et nigredo: ꝙ isti duo termini: petrus ⁊ iohānes. nisi ratione rerum significatarū. Et si quis dicat eadē est res que significatur per relatiue opposita: qꝛ per ipsa nō significatur nisi substantia: vt per istum terminum pater et per istū terminum filius idem potest significari: scꝫ substātia. Respondetur ꝙ licꝫ per illos terminos idē significetur ꝗtum ad significatū materiale nō tamen quo ad significatum formale. naꝫ pater quo ad significatum formale significat paternitatem. que est alia res a filiatione significata p illum terminū filius. ¶ Ex quo sequitur ꝙ ista oppositio incomplexa est attendenda p̄mo ex parte significatorum principalium et formaliū terminorum et non materialiū. Et per hoc soluitur argumentū de priuatiue oppositis et cōtradictorie oppositis. nam licet cecus de significato materiali significet formā vel rem carentē visu. tamen de significato formali significat ca

rentiam visus quia non est nisi negatio visus in subiecto apto nato. Etiam non homo de significato formali importat simpliciter negationem humanitatis sine qualicumq; aptitudīe. Et aduerte ꝙ licet relatiue opposita possint verificari de eodem. vt idem potest dici pater et filius: nō tamen respectu eiusdem. Et si quis dicat causa et causatum sunt relatiue opposita. ⁊ tamen bene dicuntur de eodē respectu eiusdem. vt ambulatio post cenam est causa sanitatis et effectus ei⁹. Respondetur ꝙ hoc non est in eodē genere cause. nam ambulatio est causa sanitatis in genere cause efficientis. et est effect⁹ eius in genere cause finalis.

Relatiue oppositis quibus conueniat.

¶ Aduerte vlterius ꝙ relatiue opponi non conuenit relatiuis equiparantie saltem respectu suorum correlatiuorum. nam relatiuū equiparantie non opponitur suo correlatiuo. vt simile non opponitur simili: licet vnum relatiuū eq̄parātie bn̄ opponatur alteri relatiuo eq̄parantie. vt idē bn̄ opponitur huic qd̄ est diuersum: ⁊ simile huic qd̄ est dissimile. Ex quo pz ꝙ nō oīa relatiua opponūtur suis correlatiuis: sz hoc solū hz verum in relatiuis suppositionis et suppositiōis.

Contrarietatis acceptiões

Sciendum est secundo ꝙ contrarietas potest capi dupliciter. vno modo proprie et stricte pro repugnantia duarū formarū actiuarum et passiuarū adinuicem maxime distantiū distātia graduali non potentium simul et semel inesse eidem subiecto licet bene successiue. et sic contrarietas solum dicitur de qualitatibus primis: cuiusmodi sunt caliditas: frigiditas: humiditas: et siccitas. Et dicitur notanter maxime distantium distātia graduali: quia si non maxime distarent distātia graduali possent inesse eidem subiecto et in eadē parte. sicut patet de aq̄ tepida. Ex quo sequitur ꝙ caliditas et frigiditas non dicuntur contrariari adinuicē sub quibuscumq; gradibus. sed solum sub maxima intentiōe graduū. Ex quo sequitur ꝙ non dicūtur proprie cōtrariari ex rationibus formalibus eorum. sed ex latitudine graduū. de quo magis alias videbitur. Alio modo capitur cōtrarietas large pro repugnantia duarum formarum non se permittentiū simul et semel in eodem subiecto. siue tales forme sint actiue et passiue adinuicem siue nō. Et hoc modo albedo ⁊ nigredo dicuntur contrariari. etiam rubedo et nigredo: et rubedo et viriditas. Etiam due forme substantiales possunt dici hoc modo contrariari. et etiā locus sursum et locus deorsum. tamen locus deorsum et locus sursum quandoq; capiuntur pro qualitatibus existentibus in talibus locis: et sic bene possunt contrariari adinuicē cōtrarietate proprie dicta.

Contraria q̄re dicuntur mediata.

Et aduerte ꝙ contraria mediata non dicuntur mediata. eo ꝙ medium cōponatur extremis: sz quia magis apparet conuenire cum extremis q̄ extrema inter se. vt rubeum mediat inter album et nigrum. non quia rubedo componatur ex albedine et nigredine, sed quia magis cōuenit cū albedine et nigredie q̄ albedo et nigredo inter se et a negatione talis medij dicuntur cōtraria immediata: et nō per negationē cuiuscumq; medij.

Quotuplex est priuatio.

Sciendum est tertio ꝙ priuatio est duplex. quedam est proprie dicta que negat actum et potentiam seu dispositionem ad illum actum vt cecitas. et a tali non potest fieri regressus naturaliter. Alia est que solum negat actum et nō potentiam seu dispositionem ad actum. vt quies negat motum et non dispositionem ad motū: ⁊ a tali bene potest fieri regressus naturaliter. Supponitur vltra ꝙ habitus et priuatio habēt fieri aliquādo circa idē in eodē genere proximo. ⁊ isto modo talpa diceretur ceca: q2 in q̄tū animal est apta videre. Alio modo circa idē in genere remoto: ⁊ sic planta bene diceretur ceca: q2 in q̄tū viuens nata est videre: et sic potest diffiniri cecum. vn̄ cecū est animal nō videns nec potēs videre: et est de genere illorum quorū aliquod natū est videre. vel sic: cecū est animal nō videns tūc et taliter quō natum est videre.

Quid est cecum.

Dicitur notanter tunc. quia licet catulus an̄ nonū diem nō videat tamē non dicitur cecus: q2 tunc non habet tempus determinatum. Dicitur notāter taliter quō. q2 licet aliquis dormiat vel claudat oculos tamē non est cecus. q2 nō taliter nat⁹ est videre Sed pro contradictorijs supponitur ꝙ contradictoria sunt quorum vnū est positiuum et alterū implicans id cum negatiōe infinitante. vt hō. non hō. vnde differentia est inter negationē infinitantē ⁊ priuātem. quia negatio infinitans simpliciter negat terminū nō cum aptitudine ad aliquem actum. Sed negatio priuās negat terminū cum aptitudine ad actum. vt cecitas negat visum cū aptitudīe ad subiectū.

Que dicuntur contraria.

Et aduerte ꝙ qn̄ dr̄ ꝙ necesse est alterū cōtradictoriorum esse verū: et alterum falsum. dicūt aliqui ꝙ hoc debet intelligi de contradictorijs complexis. q2 contradictoria incōplexa nō sunt vera neq; falsa. sed q2 arist. nō videtur hic loq̄ de oppositione cōplexa sed incōplexa: ideo potest sic exponi. necesse est alterū esse verū et alterum esse falsum. i. necesse est alterum vere enūciari et alterum false de quolibet singulari singulariter et vniuoce tento: diuisim ⁊ copulatiue mediante copula non amphata. et dicitur notanter singulari: q2 de aliquo cōmuni potest vtrumq; vere dici. vt homo est albus: hō nō est alb⁹. Dicitur notanter vniuoce tēto. quia si sint duo vocati hoc nomine sortes: quorum vn⁹ sit albus et ali⁹ niger tunc iste sunt vere sortes est albus: sortes est nō albus Et dicitur notanter diuisim: q2 copulatim et disiunctim pn̄t de aliquo singulari vere dici. vt de scuto pro media parte albo et pro media parte nigro verum est dicere hoc est album. hoc est non album. Etiā de scuto totaliter albo verum est dicere hoc est album vel non album. et huius ratio est quia disiunctum ex contradictorijs supponit pro quolibet ente mundi. ideo tale disiunctū potest dici de quolibet ente mundi.

Dubitatio circa proprietates contrariorum

Sciēdum est quarto ꝙ circa textū incidunt aliq̄ difficultates. Prima vtrū ista sit vera vel falsa necesse est alterū contrariorum immediatorum inesse suo proprio susceptibili. Et videtur

q̄ nō: q̄ illa indefinita est falsa cuius nulla sin-
gularis est vera: sȝ sic est q̄ istiꝰ indefinite nulla
singlarȝ est vera. igit̄. ¶ Rūdet̄ breuiter: q̄ ali-
qui dicūt illā esse falsam ꝓpter rōnem factam.
Dicunt tñ alij q̄ ipa est vera ꝛ q̄ nō est inconue-
niens aliquam pticularez vel indefinitā esse ve-
ram cuiꝰ nulla singularis est vera cuiusmōi est
ista alterū ꝯtradictorioꝝ ꝯtingentiū esse veruȝ
est necessarium ipa est vera ꝛ tñ nulla singula-
ris est v̄a. dicūt ēt q̄ aliq̄ vlis ē possibil̄ cuiꝰ q̄lȝ
singlarȝ ē ipossibilis vt demōstratis duobꝰ ꝯtra-

Vtrum albedo nigredi opponatur.

dictorijs ꝯtingentibꝰ ipa est impossibile. vt pa-
ta ista vtrūqȝ ꝯtradictorioꝝ ꝯtingentiū est ver̄
tñ quelibet singularis est possibilis. ¶ Alia dif-
ficultas q̄ albedo opponit̄ nigredini. Rūdetur
q̄ oīs albedo pfecta est oīni nigredini pfecte cō-
traria: ꝛ tūc iȝ exponi illa auctoritas. contraria
sunt q̄ nata sunt fieri circa idez sub̄m hoc est di-
ctu q̄ forme contrarie pñt esse successiue in eo-
dem subiecto vel sibi similes. ¶ Ex quo sequit̄
q̄ ad hoc q̄ aliqua sint cōtraria sufficit q̄ ipsa
vel sibi similia possint se expellere ab eodē sub-
iecto. ¶ Alia difficultas vtrum ista sit vera im-
possibile est ignem esse frigiduȝ ꝛ niuem nigrā.
Respondetur q̄ si ly impossibile accipiat̄ vt op-
ponitur potentie naturali. tunc ille sunt v̄e. nā
per naturam ignis nō potest esse frigidus neqȝ
nix nigra. cū hoc tñ stat q̄ caliditas ignis sit se-
parabilis ab igne: q̄ separabilitas a subiecto ē
passio caliditatis: ergo conuenit omni calidita-
ti. ꝛ per consequens conuenit caliditati ignis.
Et hec de primo articulo.

An alia postpdicamenta ab oppositiōe sint bene assignata.

Quantum ad scd̄m dubitatur pri-
mo. vtr̄ alia postp̄dicamēta ab oppositione sint
sufficient̄ posita. Pro cuiꝰ solutōe supponit̄ p̄mo
q̄ p prius postp̄dicamentuȝ pōt intelligi aliud
postp̄dicamentū qd̄ vocat̄ posterius. ꝛ tot mo-
dis pōt dici posterius: quot modis dicit̄ prius.
Et aduerte pro p̄mo mō prioris q̄ illd̄ dr̄ prius
tempore alio qd̄ tempore priori prius eo existit
vel existebat. Ex quo sequit̄ q̄ aliq̄d dr̄ prius tē-
pore alio qd̄ nō existit. Aduerte ex q̄nto mō p̄o-
ris in quo dr̄ q̄ orationē esse verā ꝛ ita eē in re
ꝯuertunt̄ adinuicē: h̄ iȝ intelligi si ꝓpō exp̄mēs
talit̄ eē in re formet̄: vt bñ sequtur ꝓpō est v̄a: er-
go ita est in re. Itē bñ sequtur: ita ē in re. ḡ ꝓposi-
tio est vera supple si formet̄. nā pōt esse ita in re
dato q̄ ꝓpō nō formet̄ quo facto ita erit in re.
et tñ ꝓpō nō erit vera nisi intelligeret̄ obiecti-
ue. i. cā verificabilis ꝓpōnis est. Sȝ pro secūdo
postp̄dicamēto est aduertendū q̄ illa nō dicun-
tur esse simul tempore: que existunt in eodē tē-
pore. q̄ tunc omīa essent simul tempore cū om-
nia existāt in eodem tempe: sed dicūtur aliqua
esse simul tempore que simul sunt in eodē tem-
pore. ꝛ quorum vnū nō fuit ante aliud f̄m tem-
pus. Aduerte pro scd̄o m̄ō q̄ si quis arguat: cā

Causa ꝛ causatuȝ quot modis capiuntur.

et causatum sunt simul natura f̄m scd̄m modū
et tñ vnum est causa alterius: igit̄. Similiter di-
ceretur de patre ꝛ filio. Rūdetur q̄ cā ꝛ causatū
possunt capi dupl̄r. vno mō pro denoīato: sc̄ȝ
pro significato materiali: ꝛ sic nō sunt simul na-
tura: ꝛ tunc vnū est bene cā alterius. Alio mō p
per se significato. ꝛ sic bene sunt simul natura ꝛ
vnum nō est cā alterius. Aduerte etiam q̄ tot
possunt esse mōi simultatis: quot sunt mōi p̄o-
ris. tñ philosophus enumerat solū illos modos
qui faciunt ad cognitionē aliqualē p̄dicamēto-
rum habendā. Sȝ pro quarto postp̄dicamento
est aduertendū q̄ qñ dicit̄ q̄ sex sunt sp̄es mo-
tus: ibi capitur motꝰ large vt se extēdit ad om-
nem mutationē siue sit successiua siue instanta-
nea: ꝛ sic generatio ꝛ corruptio sunt bene motꝰ
Aduerte vlteriꝰ q̄ sicut sunt duo motꝰ ad q̄ti-
tatem. s. augmētatio ꝛ diminutio: ita etiā sunt
duo motus ad qualitatez: quoꝝ vnus est acq̄si-
tiuus ꝛ alter deperditiuꝰ qui important̄ p istud
nomē alteratio ꝓpter penuriā vocum. Etiā pñt
esse duo sp̄ius loci mutationis. Aduerte etiam
q̄ per augmētationē ꝛ diminutionē intelligun-

Augmētatōis acceptiōes

tur duo alij motꝰ. s. rarefactio ꝛ dempsatio. Ad-
uerte vlterius q̄ duplex est augmētatio: quedā
est mathematica que fit quotiēscūqȝ aliq̄d ad-
ditur alteri: ꝛ talis bene pōt fieri sine alteratio-
ne. sicut exemplificat̄ in textu de gnomone ad-
dito quadrāgulo. Alia est phisica: ꝛ talis nō fit
nisi per ꝯuersionem nutrimēti in substantiā al-
ti: ꝛ talis nō fit sine alteratione. Sȝ pro quinto
postp̄dicamēto est aduertendū q̄ modi habere
sunt in diuersis p̄dicamētis. ꝛ ꝓprie sunt in il-
lo p̄dicamento in quo est res habita: p̄mus mo-
dus qui est habere affectum id est qualitatē qd̄
idem est q̄ esse quale: est in p̄dicamēto q̄litatis
et habere quantitatem qd̄ idem est q̄ esse q̄tuȝ
est in p̄dicamento quātitatis. ꝛ sic de alijs.

An oppositio sit vniuocū ad q̄tuor oppositiōes

Dubitatur scd̄o vtruȝ oppositio sit
aliq̄d vniuocum ad quattuor oppositiones. Et
videt̄ q̄ sic: q̄ p̄dicat̄ de ipis vniuoce. ꝛ dr̄ q̄ q̄t-
tuor sunt oppōnis sp̄es. qd̄ nō esset nisi oppō di-
ceretur vniuoce de ipis. Pro solutiōe supponi-
tur q̄ oppositio nō est aliq̄d vniuocum ad quat-
tuor oppositiones: q̄ nihil est vniuocuȝ ad ens
reale ꝛ ens rationis: sed fit est q̄ ipsarum oppo-
sitionum quedam sunt realea quaruȝ extrema
sunt realia realiter distincta. cuiusmodi sūt op-
positio cōtraria ꝛ relatiua. Alie sunt oppōnes
rationis sc̄ȝ ꝯtradictoria ꝛ priuatiua. ꝛ nō dicū-
tur ratōis eo q̄ sint scd̄e intētiones: q̄ cessante
opatione intellectꝰ visus ꝛ cecitas opponerent̄.
Sȝ dicūtur rationis: q̄ alterum extremuȝ nō
est ens reale. iō dicunt̄ rationis: q̄ ipis deficie
vna conditio relationis realis puta q̄ extre-
ma sint entia realia. ¶ Ex isto sequitur q̄ op-
positio non importat aliquid commune vniuo-
cum ad illas quattuor oppositiones nec pre-
dicatur de ipis nisi equiuoce. Vn̄ oppō nō est

Oppōis diffinitō

aliud q̄ repugnātia aliquoꝝ q̄tū ad hoc qd̄ est
esse vel dici de aliquo simul ꝛ respectu eiusdē.
Et si q̄s dicat: nōne ad oppōnē ꝯtrā ꝛ relatiuaȝ
est aliq̄d cōe vniuocū. dico q̄ sic: sȝ illd̄ nō ē op-
pō in sua cōitate. sȝ tñ oppō realis ꝛ etiā aliq̄d
est cōe vniuocū ad alias duas oppōnes. s. oppō
rōnis. ¶ Sȝ aliq̄s iterū q̄ret cū ꝯrietas sit repu-
gnātia realis q̄ repugnātia nō ē nisi r̄lo vl̄ re-

spectus vtrũ ↄtrariuz vel ↄtraria sint relatiua eq̃parentie vel disq̃parentie. rñdet q disq̃parãtie. ¶ Et si q̃s dicat: noĩantur eodẽ noĩe: q2 contrarium ↄtrarij ↄtrariũ. Rñdet q hoc nõ sufficit sed req̃ritur q referant adinuicẽ scd̃m eãdẽ rõnem fundãdi que non est inter duo cõtraria.

An ↄtraria eq̃lit repugnẽt

¶ Sed de oppõne ↄtradictoria due sũt difficultates. Prima vtrũ oĩa ↄtradictoria eq̃liter repugnant. ¶ Rñdet breuiter q sic: q2 impossibile est q̃cũq3 duo extrema adinuicẽ ↄtradictoria de aliquo singulari singulariter 7 vniuoce tẽto diuisim 7 mediãte copula nõ ampliata v̈e affirmari 7 negari. iõ dicũtur equaliter repugnare. ¶ Scd̃a difficultas: vtrũ inter omĩa ↄtradictoria sit maxima distantia sic q omnia cõtradictoria maxime distent adinuicẽ. ¶ Rñdet q non inter oĩa ↄtradictoria est maxima distãtia. sed dico q inter ↄ̃dictoria est tãta distantia q̃tũ est extremum positiuũ. vñ si extremũ positiuuz sit ens infinitũ talis distãtia erit ĩfinita. s3 si extremum positiuũ sit finitũ talis distãtia erit finita.

Distãtie acceptiones.

¶ Vñ est aduertendũ q duplex est distãtia: sc3 positiua 7 negatiua. positiua est tãta q̃tum est medium inter duo extrema sicut distantia ĩter duos parietes. s3 distãtia negatiua est cui9 alterũ extremũ est negatiuũ: 7 ista est tãta quãtum est extremũ positiuũ. nã mẽsurat talis distantia 7 cognoscit 7 accipitur sm extremũ positiuum.

Isti termi frãc9 frãcia picard9 picardia 7c. in quo sunt p̃dicamẽto.

Dubitatur tertio circa predicamẽta

in quo p̃dicamẽto sunt isti termini picardus picardia. burgũdus burgundia. gallus gallia. francus francia. ¶ Pro solutione supponit q q̃ttuor sunt modi ↄcretoꝝ. ¶ Prim9 est qñ cõcretum aliq̃d significat de significato mini9 p̃ncipali seu materiali. 7 p eodẽ supponit pro quo nõ supponit abstractũ neq3 illud significat. vt albuz albedo: iustũ iusticia. 7 istiusmõi multe sũt spẽs.

Quot sũt mõi concretoruz.

¶ Prima qñ ↄcretum supponit pro subo et abstractũ p forma realiter in subo inherẽte vel ecõtra. exemplũ primi vt iustuz iusticia. iustum supponit p subiecto 7 iusticia pro forma realiter inherente illi subo. exẽplũ scd̃i vt ignis supponit p subo 7 igneus supponit proprie pro calore. calor eñi est igne9: s3 nõ est ignis. ¶ Secũda spẽs est qñ ↄcretum accipit vel supponit pro composito 7 abstractũ pro pte essentiali; illius compositi vel econtra. Exemplum primi vt aĩatum aĩa. aĩatum eñi supponit pro toto composito 7 aĩa p pte eius. Exemplum scd̃i vt homo humanus. hõ est abstractũ supponẽs p toto composito. 7 humanus ↄcretum supponens proprie pro aĩa: ista ↄprie debet cõcedi aĩa est humana 7 nõ homo. qñq3 etiam humanus supponit pro effectu hoĩs vt hoc opus est humanũ. Vñ human9 vno modo idẽ est q pars essentialis hoĩs. 7 sic ista cõcedit aĩa est humana. Alio modo idem est q res pducta ab hoĩe 7 sic concedit ista. hoc opus est humanũ. i. est res producta ab hoĩe. qñq3 eñi ↄcretum supponit p locato vbi abstractũ supponit pro loco. vt picardus pro locato supponit. picardia p loco. ↄceditur eñi iohãnes est picard9 7 nõ picardia. ¶ Ali9 modus ponit ab aliq̃bus qñ abstractũ ex impõne vel vsu loquẽtium includit aliq̃d sincathegorema q̃d nõ includit ↄcretum. vt humanitas includit istud sincathegorema p se vel necessario ideo qñ d2 hũanitas currit. i. p se vel necessario currit. ¶ Alius modus est qñ abstractum non põt supponere nisi pro multitudine vl' pro pluribus simul sumptis 7 ↄcretũ illius abstracti natum est supponere pro vno illius multitudinis vt sunt plebs pleban9: populus ppl'aris. ppl'us supponit p multitudĩe. 7 popularis p vno illi9 multitudĩs.

Isti termi grex. populus 7c. quõ capiuntur.

¶ Vñ aduerte q isti termini grex: plebs: ppl's: pñt capi p multitudĩe 7 hoc dupliciter. vno mõ p multitudĩe ↄstituta ex vnitatibus accñtalibus ↄtinuoꝝ diuisoꝝ adinuicẽ3 et sic sunt in p̃dicamẽto q̃titatis sicut numerus. Alio mõ p multitudine ↄstituta ex ↄprijs vnitatibus illaꝝ reꝝ. 7 sic nõ sunt in p̃dicamento. Alio mõ pñt capi vt importãt respectũ ad ducem vel eoꝝ superiorẽ. 7 sic sunt in p̃dicamẽto ad ali q̃d. 7 isti termini. magister: baccalari9: doctor: 7 sic de alijs pñt capi dupl'r. Vno modo vt importãt respectum q̃si suppõnis. 7 sic sunt in p̃dicamẽto ad aliq̃d. Alio mõ accipiunt vt important qualitatem acq̃sitam. 7 sic sunt in p̃dicamẽto qualitatis. S3 isti termini picard9: germanus: 7 alij termini ↄcretoꝝ ponũtur in eodẽ p̃dicamento sicut 7 sua abstracta. Vñ picardia importat locũ: vel vbi. iõ est in p̃dicamẽto vbi et sic picard9 german9 erunt in p̃dicamẽto vbi: possunt tñ accipi qñq3 vt dicũt ordinẽ ptis terre ad totam terrã 7 sic significant positionem. Sed quereret aliquis in quo p̃dicamẽto ponũtur verba 7 pticipia. Rñdetur q verba 7 pticipia sunt in diuersis p̃dicamentis sm q diuersa significãt de significato principali. vñ si verbuz importet qualitatem vt amo volo intelligo sũt in p̃dicamento q̃litatis. si actionẽ sunt in predicamẽto actionis. Vñ aduerte q ista verba impersonaliter sumpta: sc3 interest: refert: 7 est. vt important ptinentiam sunt in predicamẽto ad aliquid. 7 hec de scd̃o articulo.

Verba 7 pticipia: in quo ponunt p̃dicamento

Quantum ad tertium sit conclusio

Conclusio rñsal' de post p̃dicamentis.

responsalis post p̃dicamẽta 7 eorũ acceptiones sunt sufficiẽter assignate a phõ: vt p3 in q̃stione. ¶ Ad rõnes. Ad primã p3 solutio. 7 etiã q̃uo albedo opponit nigredini que est. ¶ Ad scd̃az p3 solutio. q2 q̃libet locus sursum 7 locus deorsuz opponunt adinuicẽ. ¶ Ad tertiã visuz ẽ ẽt q licet relatiua p p se significatis sint simul natura tñ cum hoc stat q opponunt relatiue: quia nõ possunt verificari de aliquo simul 7 respectu eiusdem. Et etiã p3 q̃uo pater pro denominato est ↄseruatiuus filij: s3 non p significato formali. ¶ Ad quartaz dicitur q habitus opponitur sue priuationi vt visus cecitati que non est nisi negatio talis habitus in subiecto apto nato. et qñ dicitur vel visus petri opponitur cecitati iohãnis vt alicui alteri. Respõdet q visus petri opponit priuatiue omni cecitati. q2 omnis ceci

tas vel sibi similis in spē nata est fieri circa idē subiectū neqꝫ oportet priuationem esse aliquid ad hoc ꝙ opponantur habitui quia nō opponū tur oppositione reali. sed rationis. Ad quintaꝫ patet solutio: Et dicitur vltra ꝙ iste due propositiones chimera est ens: chimera est nō ens sūt contradictorie quātū ad extrema: sed non quā tum ad modum enunciandi.

¶ Et sic est finis p̄dicamentoꝝ.
¶ Sequit̄ liber peryarmenias.

Proemium in librum peryarmenias.

P Rimū oportet cōstituere quid sit nomē: q̄d verbuꝫ deinde q̄d est negatio: ꝛ affirmatio: ꝛ enūciatio: ꝛ orō. Sunt igit̄ ea que sunt in voce eaꝝ: q̄ sunt in aīa passionū note: ꝛ ea que scribūt̄ eoꝝ q̄ sunt in voce. Et quēadmodū nec littere oib⁹ sunt eedē: sic nec eedē voces.

I Ste est liber peryarmenias Aristotelis: q̄ diuidit̄ in duos libros partiales. In primo determinat̄ de enūciatiōe Et diuidit̄ in proemiuꝫ et tractatuꝫ. ¶ Proemium diuidit̄ in tres partes. In prima ostē dit de quibus determinanduꝫ est in hoc libro et ea enumerat dicens ꝙ oportet primo constituere quid sit nomen: et quid verbuꝫ. postea quid affirmatio. ꝛ quid negatio. i. oratio affirmatiua et oratio negatiua. ꝛ quid enūciatio: ꝛ quid orō ¶ In secunda parte intendit docere ordinationem eoꝝ que significant et significant̄ dicēs ꝙ ea que sunt in voce sunt earū que sunt in anima passionum note et ea que scribuntur sunt note eorum que sunt in voce. ¶ Est aūt conuenientia inter voces et scripturas: quia sicut littere non sunt eedē apud oēs: sic nec voces sunt eedē apd̄ omnes. ¶ Est aūt conuenientia inter passiōes anime et res ad extra: qꝛ sicut res ad extra sunt eedē apud omnes ita passiones aīe seu cōcept⁹ qui sunt naturales similitudies rerū sunt eedē apud omnes. ¶ In tertia parte intēdit hanc diuisione vocū. Quedā sunt cōplexe verū vel falsum significantes: vt enunciatiōes. Quedā ꝟo incōplexe verū vel falsum nō significātes: vt nomina ꝛ verba: ꝛ quēadmoduꝫ in anima aliquis est intellectus. i. conceptus simplex qui est sine vero et falso. Alius vero qui significat verū aut falsum: sic etiā in voce. ¶ Secundā partem prime partis declarat quia circa compositioneꝫ et diuisionem intellectus est veritas: et falsitas. ¶ Secundam partē declarat quia noīa et ꝟba sine cōpositione et diuisione sunt similia intellectui qui est sine vero ꝛ falso: quia homo vel albū si sibi non addatur aliquid non significat veruꝫ aut falsum. quod probat per locuꝫ a maiori: qꝛ licet hoc nomen ycocervus aliquid significet: tñ non significat verum aut falsum nisi sibi addatur aliquid puta verbum.

Diuisio libri peryarmenie.

Conuenientia inter voces et scripturas. Conuenientia inter passiōes aīe ꝛ res ad extra. Vocum diuisio.

Q Ueritur vtrū scipture ad placitū significent voces et voces passiones aīe. et passiones anime naturaliter significent res. ¶ Arguitur primo ꝙ non: quia scripture nōn supponūt pro vocibus neqꝫ voces pro passionibus. sꝫ ambo supponūt pro rebus. ġ scripture ad placitū non significant voces neqꝫ voces conceptus anime. ¶ Secūdo sic. si voces significarent passiones ꝛ passiones significarent res sequeretur primo ꝙ voces non possent representare cōtraria conceptib⁹: sed cōsequēs est falsum sicut pꝫ de his qui mentiunt̄. Sequeret̄ scđo ꝙ omne signū vocale aut scriptum significaret accidens. cum oīs conceptus sit accidēs: Sequeret̄ tertio ꝙ oēs propositiones essent false in quib⁹ enunciatur aliquis act⁹ realis de subiecto sicut hic. sortes currit qꝛ talis actus nō pōt inesse cōceptui quē significat subiectū. ¶ Tertio sic. cōceptus nō intelligitur: ġ non significatur tenet ꝯña. qꝛ significare est intellectū de re constituere. aīs patꝫ: qꝛ tales cōceptus nō sentiuntur: ġ non intelligunt̄. ¶ Quarto sic. scripture et voces sunt eedeꝫ apud oēs: ġ scripture significant naturaliter. aīs patꝫ. qꝛ scripture et voces sunt res. sed res sunt eedeꝫ apud oēs vt vult phs in textu. ¶ Quinto sic. impossibile est idē accidēs numero esse in diuersis subiectis: sed cōceptus est accidēs: ġ impossibile est cōceptus anime eē ideꝫ apud oēs: et ꝓ ꝯñs male dicit phs in textu ꝙ cōceptus sunt idē apud oēs. In oppositū arguitur auctoritate phi in textu. In questione sicut in ceteris erūt tres articuli. Quātū ad p̄mū

An scripture ad placitum voces significent.

S Ciendum est primo ꝙ aliqua vox dicitur significatiua dupl'r. vno mō large quia ipsa representat vel nata est representare aliq̄d potētie cognitiue siue illud aliquid sit ipsamet vox siue aliquid aliud: et sic omnis vox mundi diceretur significatiua. Alio modo vox dicitur significatiua stricte: qꝛ ipsa rep̄ñat vel nata est representare potētie cognitiue ex significatiōe vel impositione quā actu habet aliquid vel aliqua vel aliqualiter aliud vel alia a se a sibi simili et a suo ꝓlatore nisi alterū illoꝝ fuerit imposita ad significandū eam vitaliter imutando: et isto modo vox dicit̄ significatiua. ¶ Dicitur notanter aliquid ꝓpter terminos cathegorematicos numeri singularis nō collectiuos vt homo. ¶ Dicit̄ notāter aliqua ꝓpter termiōs collectiuos et etiā propter terminos equiuocos qui significant plura. Dicitur notāter aliqual'r ꝓpter sincathegoremata q̄ nō significant aliquid: sed solum aliqualiter. Ex quo sequit̄ ꝙ multe sunt voces significatiue que nihil significant vt sunt sincathegoremata: vt omnis null⁹ quidē. ¶ Dicitur notāter aliud a se: qꝛ omnis vox significat se naturaliter cōiter. ¶ Dicitur etiā aliō a suo prolatore. qꝛ oīs vox dꝫ quodāmō repñtare suū prolatorē si talis prolator prius fuerit cognitus

Vocis significatiue acceptiones.

Declaratio acceptionum vocis significatiue.

Dicitur notanter nisi imposita fuerit ad significandum alterū illoꝝ. qz ista vox petrus pōt repsentare petrū q̄ erit, plator eī⁹ ⁊ ad placitū quia fuit imposita ad significandū talē, platorē. et ꝓportionaliter dicatur de voce non significatiua

Quid est vox nō significatiua.

¶ Unde vox nō significatiua est illa que nec representat nec nata est repn̄tare aliq̄d vel aliqua vel aliqualr aliud a se ⁊ a sibi simili et a suo ꝓlatore nec alterū illoꝝ significat ex impositione

Vox qt mōis dr significatiua.

¶ Aduerte vltra q vox dr significatiua duplr. vno mō naturalr. Alio modo ad placitū. Unde

Quid est vox significatiua naturaliter.

vox significatiua naturalr est illa que quicquid vni representat hoc cuilibz alteri nata est repn̄tare. dato etiā q circa ipam nō fuisset facta impositio. ¶ Ex quo sequit̄ q si ista vox hō p totū mundū significet hoiem adhuc nō significaret naturaliter. qz si circa illū terīm nō fuisset facta impositio nō significaret hoiem per totū mūdū

Quid est vox significatiua ad placitum.

Sz vox significatiua ad placitū est illa q̄ significat vel nata ē significare ex impositōe quā actu habet illud qd primus institués p eam aut aliā sibi similē vel cōsimilē voluit significari.

Terminus qt mōis dr significare.

Sciendū est secundo q vt ex supra dictis ptz termin⁹ dr significare duplr. vno mō ad placitū. alio mō naturalr et vtroqz istoꝝ modoꝝ terīn⁹ dr adhuc duplr significare. nā terminus dr significare ad placitū duplr. s. vltimate et non vltiate. vn̄ terīn⁹ vocal dr significare ad placitū nō vltiate terīm scriptū sibi sinonimuz: vt ista vox hō significat ad placitū nō vltiate illud scriptū hō: dicit̄ etiā aliq̄ de termio vocali ⁊ scripto q significat ad placitū nō vltiate cōceptum vltiatū mediāte quo significat rē ad extra ⁊ hoc est cape mltū large significare. sz terīnus vocalis ⁊ script⁹ dn̄r significare ad placitū vltimate rē ad extra ad quā talis termin⁹ imponit̄ ad significādū. silr terīn⁹ dr significare duplr naturalr. s. naturalr cōiter. ⁊ naturalr ꝓprie. vn̄

Terinus qt modis dr significare naturaliter

quilibet termin⁹: imo etiā q̄libet res significat se naturalr cōiter: sz termin⁹ dr significare naturalr ꝓprie illud quod representat formalr se ipso et nō mediāte alio. ⁊ sic significare naturaliter ꝓprie ꝑcise cōuenit noticijs vel ɔceptibus āi⁹ aīe. qz nihil aliud repn̄tat suū significatū nō mediante alio. Ex istis ptz q duplex est significatū. s. vltimatū et nō vltimatū. Ultimatū est il

Quotuplex est significatū

lud qd significat termin⁹ ad placitū vltiate: vel naturaliter ꝓprie. sed significatū nō vltimatuz est ipsemet terīnus vel sibi similis in voce vel in scripto vl equiualēs in mente. Ex quo sequitur q iste terminus ens significat se ɔceptu vltimato ⁊ ɔceptu nō vltimato. nā ille termin⁹ ens cōceptu gn̄alissimo significat oē exñs ad placituz vltimate et cū ille termin⁹ ens sit qddā exñs significat seipsuz ad placitū vltimate. Similiter ille terīn⁹ ens vno alio conceptu speciali significat se ꝑcise et alios terminos sibi similes natu

Quot cōcept⁹ respōdent huic termino enti.

raliter cōiter sicut quelibet res mūdi significat se naturalr cōiter mediāte vno cōceptu qui est similitudo naturalr sui ipsius. Ex quo ptz q isti termio ens corn̄det duplex ɔceptus. s. vltimatus quo mediāte ad placituz significat oē exñs et nō vltimat⁹ mediāte quo significat se ⁊ terios sibi similes naturalr cōiter et silr est dicenduz de quolibet alio terio significatiuo ad placituz Ex quo ptz q vltimatū ⁊ nō vltimatū nō opponuntur ɔtradictorie sed magis relatiue.

Quid est significare.

Sciēduz est tertio q significare nō est aliud q̄ potētie cognitiue aliq̄d vel aliq̄ vel aliqualr pn̄cipalr vel instrumētalr repn̄tare vl esse formalr cognitionē rei vel modū cognoscēdi rem. Et dr notāter vel esse formalr cognitionē rei ppter ɔcept⁹ vltimatos q̄ significāt naturalr res et sunt formalr cognitiōes rerū. Vn̄ significare est duplex. s. significare naturalr ⁊ ad placitū. Vn̄ significare naturalr ē suū significatū significare ex natura ꝓpria vl ex naturali cōditione sue nature et istud est duplex vt visum est supra. Sz significare ad placitū est repn̄tare suū significatū ex impōne vl vsu volūtario.

Significare ē duplex.

Quid est repn̄tare

Aduerte q repn̄tare in ꝓposito nō est aliud q̄ ɔcurrere pn̄cipalr vl instrumētalr ad formationē cōceptus. vn̄ ista vox lapis significat lapidē. et repn̄tat lapidē. i. instrumētalr ɔcurrit ad causandū ɔceptū de lapide. Et dr notāter, [illegible] qz de⁹ et ītellect⁹ dicunt̄ cōcurrere pricipaliter: nō pn̄t dici repn̄tare principalr. Sz dubiū est quō intelligit̄ q ɔcept⁹ sūt idē apd oēs ⁊ nō voces neqz scripture. dico q h̄ pōt intelligi duplr. vno mō q aliq̄d vnū ⁊ idē numero sit realr pn̄s p realē exñtiaz oib⁹ ⁊ sic nō intellexit arist. Alio mō pōt intelligi q aliq̄d sit idē apd oēs h̄ est oē illud qd vni repn̄tat cuilibz alteri natū ē repn̄tare. et h̄ mō ītellexit phs. ⁊ ē ver q passiones. i. ɔcept⁹ aīe sūt eedē apd oēs. h̄ ē passiones sunt talis nature q oē illud qd vni repn̄tāt naturalr ꝓprie cuilz alti nate sunt repn̄tare.

Aliq̄d eē idē apud oēs quot modis intelligit̄.

¶ Dicit̄ notant̄ naturalr ꝓprie: qz passiōes q̄ sunt naturales similitudies vocū vel scripturaꝝ nō oē illud qd vni signt̄ naturalr vl ad placitū cuilibz alteri significāt. Ex quo seq̄t q voces ⁊ scripture nō sunt eed apd oēs qz ex impōe q̄ actu hn̄t nō sunt nate repn̄tare idē cuilz qd vni repn̄tāt.

Voces significāt nūc an significent concept⁹

Sciēdū est q̄rto q circa p̄dicta incidit vna difficultas: vtꝝ voces significatiue significent ɔcept⁹ ad placitū nō vltiate. Rn̄dent aliq̄ q voces significāt ad placitū nō vltiate ɔcept⁹ mediātibus q̄b⁹ tales voces significāt rez ad extra. vt iste terīn⁹ petr⁹ significat ad placitū non vltimate illū ɔceptū. i. illā noticiā mediāte qua ista vox petrus repn̄tat illā rem q̄ est petrus. et hoc volunt esse de mente arist. in textu quia dicit q voces sūt signa eaꝝ passionū q̄ sunt in aīa que passiones nō sunt nisi cōcept⁹. Vn̄ aduerte q vox significatiua habz duplicē ɔceptū vnum mediāte quo significat rē ad extra. ⁊ tal ɔcept⁹ nō ē nisi noticia rei significate p talē vocē. hz aliū cōceptū q̄ ē noticia illiusmet voc, ⁊ talē nō significat vox: sed aliū q̄ dr cōcept⁹ vltimat⁹.

Vocis significatiue est duplex conceptus.

¶ Aliq dicūt q vox significatiua ad placituz significat rem ad extra et nō ɔceptū. vt iste terīnus iohes significat illā rē q̄ est iohes mediante tn̄ ɔceptu

illius rei τ nō significat illum conceptum: q2 nō videtur ꝙ terminus fuerit imposit⁹ ad significandū illū cōceptum. Etiam illa vox nō constituit itellectū de illo ꝯceptu: quia illa vox potest mihi repñsentare rem dato ꝙ nō cognoscā illum cōceptū. Item talis vox nō videtur vnq̄ supponere ꝓ illo cōceptu imo supponit ꝓ reb⁹. ideo ad aristotelē in textu dr̄ ꝙ illa auctoritas nolebat aliud habere nisi ꝙ voces significāt res ad extra mediātibus cōceptibus: τ si primi velint taliter intelligere puta voces significant conceptus. i. significāt res mediātibus cōceptib⁹ bene dicunt. Unde est aduertendū ꝙ voces τ scripture subordinātur cōceptib⁹. i. nō significant rem nisi mediātib⁹ cōceptib⁹: vt iste termin⁹ lapis nūq̄ significat lapidē nisi quis habeat conceptū de lapide. Similiter ille termin⁹ script⁹ lapis nūq̄ significaret lapidē nisi habere noticiā de lapide: τ hoc volebat habere aristoteles. Dicūt etiā aliqui ꝙ scripture subordinātur vocibus. i. nō significāt sua significata nisi mediātibus vocibus: sed hoc est falsum. Nam dato ꝙ nunq̄ esset vox nihilominus scripture repñsentarent sua significata mediātibus cōceptib⁹ τ hoc maxie si cognoscant significatōes illarū scripturarū. τ hec de primo articulo. Quātū ad scdm.

Voces τ scripture quib⁹ subordinant.

Dubitatur primo vtrum enunciatio sit subiectū attributionis hui⁹ scientie. Et videtur ꝙ nō: quia cuiuslibet scientie subiectum debet esse quid incōplexum: sed enūciatio non est huiusmodi: igitur. ¶ Scdo sic. de subiecto sciētie debet presupponi quid est et quia est in illa scientia cuius est subiectum. sed de enūciatiōe nō ꝑsupponitur q̄d est in hac scientia: igitur nō est subiectum in hac scientia. Item subiectum cuiuslibet sciētie debet verificari de principaliter cōsideratis in illa scientia: sed enūciatio nō est huiusmodi: igitur. Nō enī verificatur de nomine τ verbo: cum iste nō sint vere: verbum est enūciatio: nomē est enūciatio. Itez interꝑtatio est subiectū huius scientie. nā isti libri dicuntur libri peryarmenias. i. de interꝑtatione. ¶ Pro solutione supponitur ꝙ interpretatio capitur multipliciter. Uno modo īproprie τ large ꝓ deriuatione dictionis ab alia dictione vel oratiōe conueniente secum in littera vel syllaba. et isto modo dr̄ ꝙ lapis interpretatur quasi ledens pedes: τ ista potest esse multiplex: scilicet litteralis syllabalis τ dictionalis, vt visum est in summulis in quinto tractatu. Alio modo capitur pro oratione ꝯuertibiliter τ synonime exprimente quid qualiter τ quomō per terminū significat et de ista etiam visum est in summulis. Ex istis duobus modis nō capitur hic interpretatio cū dicitur: ꝙ isti libri sunt de intertapretiōe. Alio modo capitur interpretatio vt couertitur cum enunciatione: τ isto modo capitur hic. ¶ Pro quo est aduertendum ꝙ enunciatio capitur dupliciter: vno modo prime intentionaliter scz ꝓ oratione composita ex subiecto predicato τ copula: τ sic non est subiectum cum talis sit quid complexum. Scdo modo capitur scdē intentionaliter vt importet scdam intentionē attributā propositioni mentali vocali vel scripte: τ sic est quid incōplexum τ est subiectum huius sciētie. Et si quis dicat enūciatio est hic subiectuz cui⁹ nomen et verbū sunt partes: sed nomē τ verbū nō sunt partes illius scdē intentionis: sed sunt partes enunciationis capte prime intentionaliter: igitur. Respondetur ꝙ nō oportet ꝙ nomē et verbum sint partes enūciationis vt est subiectum huius scientie nisi hoc esset in actu signato dicendo enūciatio cōponitur ex nomīe τ verbo: sed bene oportet ꝙ nomē τ verbum sint partes enūciationis capte prime intentionaliter.

Enunciatio an sit subm attributionis hu⁹ scientie.

Interpretationis acceptiones.

Enunciatio q̄t modis capit.

¶ Ad rationes. Ad primā patz solutio. Ad secūdam dicitur ꝙ de subiecto sciētie debet ꝑsupponi quid est: τ quia est in ꝓcessu demonstratio cathegorico: sed nō in ꝓcessu ypothetico vel inquisitiuo. Ad aliā dicitur ꝙ non oportet subiectum alicuius sciētie verificari de omnib⁹ consideratis in illa scīa saltem in recto: sed sufficit ꝙ aliā habeāt attributionē ad ipm tāq̄ ad principalr ꝯsideratū i illa scīa. Ad quartā pz solutio.

Dubitatur secūdo vtrū in sola cōpositione vel diuisione intellect⁹ sit veritas vel falsitas. Pro cuius solutione supponitur ꝙ philosophus per cōpositionem nō intellexit aliud q̄ ꝓpositionem mentalem affirmatiuam: τ per diuisionem intellexit ꝓpositionem mentalem negatiuā ita ꝙ est sensus in sola cōpositiōe vel diuisione intellectus est veritas vel falsitas. i. in sola ꝓpositione mentali est veritas vel falsitas tanq̄ in suo fundamento qua supple ꝓpositio dicitur vera vel falsa. Unde veritas ꝓpositiōis non est nisi cōformitas ꝓpositionis mētalis ad eius significatū sic videlicet ꝙ quādo est ita in re sicut ꝑ ꝓpositionem mentalem significatur significatione totali: tunc ꝓpositio mētalis est vera. Sed falsitas ꝓpositionis est difformitas ꝓpositionis mentalis ad eius significatum ita ꝙ quādo non est ita in re sicut per ꝓpōnem mētalē significatur significatione totali: tunc ꝓpositio mentalis sic significās est falsa. Et si quis dicat ꝓpositio vocalis τ scripta dicitur vere et false sicut ꝓpositio mentalis: ergo in ipsis est veritas vl' falsitas sicut i mētali. Respōdet ꝙ ꝓpō vocal' nō dr̄ vera neq3 falsa: denoiatōe intrīseca sic ꝙ veritas vel falsitas sint i ipa: sz solū denoiatiōe extrīseca sic videlz ꝙ subordiat ꝓpōni mētali vere vl' false. Et si q̄s dicat ꝓpō vocal' nunq̄ subordiat ꝓpōni mētali: q2 vel eēt qñ subiectū ꝓfert vel p̄dicatū vel copula: sed nullū illoꝝ est dicēdū: q2 qñ subiectū ꝓfert itellect⁹ nō format adhuc mētalē: sz solū in vltiō istāti sue ꝓlatōis τ tūc nō est plus ꝓpō vocalis. Rñdet sicut alias visū est. s. ꝙ nulla ꝓpō vocalis de rigore sermonis est vera vl' falsa: sz solū de cōi vsu τ institutione logicoꝝ accipientiū ipam ac si oēs ptes eius eēnt simul: sic etiā d rigore sermōis nulla ꝓpō vocalis subordiat ꝓpōni mētali: sz solū de cōi vsu et institutione logicoꝝ vtentiū: ac si oēs ptes simul essent. Ex quo seqtur ꝙ si nulla ꝓpō mentalis eēt nulla vocalis eēt vera neq3 falsa: q2 si

Ubi consistit veritas vel falsitas.

Quid est veritas ꝓpōnis.

Quid est falsitas ꝓpōnis.

Propositio vocal' quō dicit vera vel falsa.

nulla mētalis esset nulla vocalis significaret.q̄ nō significaret neq̧ vere neq̧ false. Ex quo seq̄tur q̄ si ꝓpō vocalis significet verū vel falsm hoc solū est īmediāte mentali cui subordinaṫ.

An veritas vel falsitas distinguaṫ a propōe mentali.

Dubitatur tertio vtrum veritas ⁊ falsitas sint res distincte a ꝓpōne mētali. Et videtur q̄ nō:q2 tūc seq̄retur q̄ ꝑ motū digiti mei possem īmutare intellectū angeli ⁊ mutica volādo immutaret intellectus angeloꝝ posito q̄ in mente angeli sit illa ꝓpō anteq̄̄ moueam digitum digitus nō moueṫ. Quo facto si moueam digitū īmutabitur talis ꝓpō de veritate in falsitatem ⁊ hoc nō est nisi ꝑ motū digiti. ¶ Scđo sic:sequereṫ q̄ aliqua res alia a deo posset esse quā deus nō posset creare. nam ista ꝓpō potest esse falsa:deus creat aliq̄d ď nouo. aut ergo falsitas ei⁹ creaṫ a deo aut nō. Si nō:habeṫ īītētu𝔷 q̄ aliq̄d a deo pōt esse qđ deus non pōt creare. si sic tunc arguitur sic:hec falsitas fit a deo ⁊ hᷣ falsitas est aliq̄d: ergo aliq̄d aliud a deo fit de nouo qđ deus nō potest creare. Similiter diceretur de illa deus nihil creat que pōt esse vera: quo facto querit̄ vtru𝔷 veritas illa creaṫ a deo vł nō:⁊ quocūq̧ mō dicaṫ semꝑ habeṫ q̄ est aliqua entitas quā deus de nouo nō pōt creare.

¶ Sed nō obstātibus istis rōnibus aliter ďr q̄ veritas ⁊ falsitas sunt accidentia respectiua q̄ sunt in ꝓpōne mētali tanq̄̄ in fundamento ⁊ in intellectu tanq̄̄ in subō ⁊ ab ipa ꝓpōne mentali realiter distincta:q2 vnum pōt esse alio nō existente vt veritas pōt desinere eē ꝓpositione mētali remanēte. ¶ Et ad rationes. Ad primam dicit̄ q̄ nō est incōueniens ꝑ motum digiti mutare intellectū angeloꝝ q̄tum ad aliq̄d respectiuum immo hoc videṫ esse de mēte aristotelis cum dicat ab eo q̄ res est vel nō est dicit̄ oratio vera vel falsa. ergo fm mutationē rei mutabiṫ ꝓpositio de veritate in falsitate𝔷 vel econtra. ⁊ hoc videṫ velle in textu cu𝔷 dicit in sola cōpositione vel diuisione intellect⁹ est veritas vel falsitas. Nam si veritas esset ipa ꝓpō mētalis idē esset dicere in sola cōpositione est compositio.

¶ Ad scđam ďr q̄ deo nihil creante vł ꝓducēte nulla esset ꝓpō de nouo:na𝔷 impossibile ē q̄ aliq̄s causet aliquā ꝓpōnem siue mentalē vocalem vel scriptam nisi de⁹ cōcurrat. ⁊ per ꝯñs si deus nihil crearet vel produceret nulla esset propositio creata ⁊ per ꝯseq̄ēs nulla ꝓpositio esset vera vel falsa. et hec de secūdo articulo.

Conclusio rñsalis ď vocib⁹ ⁊ scripturis.

Quantum ad tertiū sit conclusio responsalis ad quesitū. scripture et voces significant coceptus ad placitū non vltimate capiēdo significare large vt facit istū sensum q̄ voces ⁊ scripture sigñt res mediātib⁹ ꝯceptibus. et hoc satis visu𝔷 est in q̄stione. Et ꝑ hoc p𝔷 q̄d sit dicēdum ad oēs rōnes. ¶ Sequit̄ textus.

Quid est nomen.

Nomē ergo est vox significatiua secundum placitu𝔷 sine tpe cuius nulla pars est significatiua sepata. In nomine eñ quod est equiferus; fer⁹ ꝑ se nihil significat quēadmodum et in oratione que est equus ferus.

Diuisio istı⁹ ptis.

Ista est pars executiua huius libri que diuiditur in duos tractatus partiales.

Nomis diffinitō.

In primo determinat de ptibus īntegralibus enūciationis et de genere eius. Et diuiditur in tria capitula. In pmo determiat de noīe dicens. Nomē est vox significatiua ad placitū sine tempore cui⁹ nulla pars est significatiua separata. Cuius diffinitionis partes declarat.

Diffinitionis declaratio.

Et primo vltimā. partes nominis cōpositi que magis videntur aliquid significare nihil significāt vt in hoc noīe equiferus. ferus nihil significat. igitur a maiori neq̧ partes nominis simplicis. Dicit tamen q̄ partes nominis simplicis nullo modo sunt significatiue:sed ptes nominis compositi apparent aliquid significare:consequenter ꝓbat q̄ nomen significet ad placitum:eo q̄ nō significat naturaliter quod pt𝔷: quia nomen nō significat nisi quādo fit nota id est quando voluntarie imponitur ad significandū. Secundo q2 illitterati soni vt soni ferarū nō sunt noīa eo q̄ significāt naturaliter. Deinde excludit aliqua a diffinitione nominis inquirēs aliquas ꝑticulas addēdas.

Que nomina excludūtur a diffinitiōe nōis

Et primo excludit nomē infinitum dicēs q̄ nō homo nō est nomen. Secūdo excludit nomina obliqua dicens q̄ cathonis cathoni nō sunt nomina sed casus noīm. Et dicit q̄ obliqui cōueniūt cum rectis ⁊ differunt: conueniūt eñi in significato:nam significatū est idē in illis. Sed differūt quia si nomini obliquo addaṫ est fuit vel erit:vt dicendo cathonis est fuit vel erit nō significat verū vel falsum. Ex isto elicitur ista auctoritas:q̄ verum ⁊ falsum presupponit congruum. Et per istas duas ptes exclusas inuit alias duas ptes addendas scilꝫ finita et recta. Sequitur textus.

Quid est verbum.

Verbum autē est quod cōsignificat tempus cuius pars nihil extra significat et est semper eorum que de altero dicuntur nota. dico aute𝔷 quoniam cōsignificat tempus: vt cursus quidē est nomen. currit vero verbum cōsignificat enim nunc esse. ⁊ semper eorū que de altero dicuntur nota est. vt eorum que de subiecto vel in subiecto sunt.

Diuisio capituli.

Istud est scđm capitulum huius tractatus in quo determinat de verbo dicens q̄ verbum est quod cōsignificat tempus cuius pars extra nihil significant: et est semper eoru𝔷 que de altero dicuntur nota. ¶ Primam partem declarat:quia cursus quod est nomen et currit qđ est verbū differunt in hoc:q2 currit cōsignificat temp⁹ pñs. cursus ṽo nullu𝔷 tēpus cōsignificat

Nois et verbi diña.

q̄re nō erit verbū s𝔷 nomē. Ultimā ptem declarat:q2 verbū est nota eoꝝ q̄ ṗdicanṫ de subō. i. verbū est nota vnionis seu compositiōis ṗdica

Verba i finita: et verba obliqua excludunt a diffinitione verbi.

ti cū subo. Deinde excludit a diffinitione verbi verbum infinitū ꝛ verbū obliquū dicens ꝙ non currit nō laborat: ꝗz ↄsignificēt tp̄us ꝛ sint nota eoꝝ q̄ de altero dicūtur nō tñ sunt verba: sz p̄nt dici verba infinita: silr̄ curret currebat nō sunt verba sz sunt casus verbi. ꝛ p̄nt dici verba obliqua. Ex ista duplici exclusione innuit istas duas ꝑticulas finita ꝛ recta esse addēdas p̄dicte diffinitioni verbi. Cōsequēter remouet vnum dubiū. ex quo eñi dictū est ꝙ verbū est nota eoꝝ q̄ de altero dicūtur posset aliq̄s credere ꝙ verbū s̄m se .i. ꝑ se ꝛ extra ꝓpōnē non esset nota. nec vox significatiua. iō remouet hoc dubiū dicēs. ꝙ verba s̄m se dicta sunt noīa .i. similia noībus qꝛ sicut noīa ꝑ se sumpta nō ↄstituūt orationē nisi ip̄is aliq̄d addat. ita etiā verba s̄m se sumpta nō faciūt oratione͂ nisi aliq̄d ip̄is addat. qḋ ꝓbat: qꝛ si hoc verbū est pure dixeris .i. solitarie acceperis ip̄m q̄dem nihil est .i. nō significat aliquid affirmatiue vel negatiue neq̦ vere neq̦ false: qꝛ cōnotat quādam cōpositionem quā sine extremis nō contingit intelligere.

Diffinitiones nominis ꝛ verbi an sint assignate sufficiēt.

Queritur vtrum diffinitiones noīs ꝛ verbi sint in textu sufficiēter assignate. Et arguit̄ p̄mo ↄtra diffinitione͂ noīs: qꝛ multa sunt noīa mētalia ꝛ scripta: ꝛ tñ nullum eoꝝ est vox: igit̄. ¶ Item oīs vox significatiua aliq̄d significat: sed multa sunt noīa q̄ nihil significāt. vt noīa scripta in libris clausis etiam ista nomīa vacuū antixp̄us chimera etiā illa vox nihil nō significat: ꝛ tñ oīa ista sunt nomina: igit̄. ¶ Arguit̄ scḋo sic. nō oīe nomen significat ad placitum. igit̄ diffinitio nō est bona aīs patet. p̄mo: qꝛ gemitus infirmoꝝ est nome͂ et tñ nō significat ad placitum sed naturaliter. Item si oīe nome͂ significaret ad placitū seq̄retur ꝙ nullus posset redargui: qꝛ semꝑ posset aliter accipere termīos. Item sequeret̄ ꝙ h̄ ꝓpositio posset esse vera: deꝰ est diabolus: qꝛ quilibet terminꝰ eius ꝛ ip̄a posset institui ad significandam. Arguit̄ tertio sic. alicuiꝰ noīs aliq̄ ps est significatiua. ergo diffinitio est insufficiens. aīs pꝫ. p̄mo qꝛ cuiuslibet oratiōis aliqua pars est significatiua: sz q̄libet oratio est nome͂ cum q̄libet posset esse subm enūciationis. igit̄: patz etiā de isto nomīe dñs: cuius ptes sepate aliq̄d significant immo q̄libet ps noīs significat seipsam. ¶ Arguit̄ quarto sic. diffinitio noīs nō cōuenit oībus noībus ꝛ ↄuenit aliq̄bus q̄ nō sunt noīa. igit̄ est insufficiēs. Prima ps pꝫ. qꝛ nō cōuenit istis noībus mēsis. dies. annus. cū non significent sine tp̄e. Secūda ps pꝫ. qꝛ ↄuenit pro noībus: noībꝰ infinitis obliq̄s sincathegorematibus cum sint voces significatiue ad placitum quoꝝ ptes nihil significāt. ¶ Arguit̄ sic. q̄nto ↄtra diffinitione͂ verbi aliqḋ verbum nō est nota eoꝝ que de altero dicūtur: ergo in diffinitione verbi male ponit̄: ꝛ ē semꝑ nota eoꝝ que de altero dicūtur: aīs pꝫ p̄mo: qꝛ verba adiectiua dicūtur de aliquo. vt pꝫ dicēdo sortes currit: q̄ nō sunt note eoꝝ q̄ de altero dicuntur: qꝛ alias idem esset nota sibiip̄ius. Item aliqḋ verbū est subm enūciationis vt pꝫ dicēdo legere est bonū ergo nō est nota p̄dicationis. Item qꝛ hoc v̄bū est ꝑ se sumptū. nihil significat: ergo ꝑ se sumptū nō est verbū. ¶ In oppositū arguit̄ auctoritate philosophi in textu ponētis tales diffinitiōnes esse bonas. In q̄stione sicut in ceteris erūt tres articuli. Quantum ad p̄mum.

Acceptiones nominis.

Sciendum est primo ꝙ pro declaratione diffinitionis noīs supponit̄ ꝙ nome͂ dupliciter accipit̄. vno mō scḋe intentionaliter. et tunc importat quādā scḋam intentione͂ attributā ꝑ intellectū nomini mētali vocali vl̄ scripto: tñ hic ꝓprie accipit̄ prout attribuit̄ nomini vocali cū nome͂ vocale sit magis aptū ad disputationes. ¶ Alio mō capit̄ ꝓ denoīato seu p̄me intētionaliter. Et sic nō est aliud q̄ nome͂ mētale vocale vel scriptum. ita ꝙ iste terminus nome͂ de significato formali significat intentionem scḋam. Sed de significato materiali significat oīa noīa tam mētalia q̄ vocalia ꝛ scripta. Et diffinitur ibi nome͂ scḋe intētionalit̄ captū cum logicus p̄ncipaliter ↄsideret scḋas intētiones. Et si q̄s dicat nome͂ acceptū scḋe intētionaliter nō est vox cum sit vna scḋa intētio seu vnū intētionale: igit̄. R̄ndet̄ ꝙ qñ dr̄ nome͂ est vox. ē ibi p̄dicatio denoīatiua et fundamētalis: ita ꝙ est sensus nome͂ est vnū intentionale seu intētio scḋa attributa voci significatiue ad placitū ꝛc. Ex quo sequit̄ ꝙ in hac diffinitione ꝓprie nō diffinit̄ nome͂ vocale neq̦ mētale neq̦ scriptū cum diffiniatur nome͂ scḋe intētionaliter captū de quo alias magis visum ē in summulis.

Vox quō dr̄ significatiua ad placitū

Supponit̄ scḋo ꝙ vox nō dicit̄ significatiua ad placitum: qꝛ significet ad placitū tuū vel meū: sed quia significat ad placitū alicuiꝰ totiꝰ cōitatis vel alicuiꝰ habentis auctoritate͂ in aliqua tota cōitate.

Quid est significare sine tēpore.

Supponit̄ tertio: ꝙ significare sine tēpore est significare suū significatū sine aliqua differētia tēporis. Ex quo seq̄tur ꝙ licet multa noīa significent tempus. tame͂ nullū nomen significat cū tempore. Ūñ significare cū tempore est significare suū significatū sub aliq̄ differētia temporis.

Quid est significare cū tp̄e

Ex quo sequit̄ ꝙ significare cū tēpore determināto est importare suū significatū sub aliqua dr̄ia temporis. sic ꝙ non sub alia sicut sunt verba. Sed significare cū tp̄e indeterminato est importare suū significatū sub aliq̄ differētia tp̄is nō tñ sic precise sub aliqua quin etiā aliquādo sub alia importet̄ vt sunt participia. ꝛ significare sic cū tp̄e indeterminato nō impedit participia esse noīa. Et si dicat̄. omne nome͂ coexistit tempori: ergo oīe nome͂ significat cum tp̄e. Respondetur ꝙ ly cū p̄ōt denotare simultatē: ꝛ sic nome͂ bene significat cū tempore: qꝛ tunc sensus est ꝙ nome͂ significat quādo tempus est. Alio modo ly cū denotat differētiā tp̄is ita ꝙ sit sensus. Nome͂ significat cum tempore id est importat suū significatū sub differentia tp̄is: ꝛ sic nome͂ nō significat cū tp̄e: ꝗz tame͂ multa nomīa significent tempus.

Quid sit intelligendum in diffinitione nominis.

Vox quomodo dicitur cathegorematica

Sciendum est scdo ꝙ in diffinitione nominis debet intelligi illa particula cathegorematica ita ꝙ est sensus nomē est vox cathegorematica significatiua ad placitū zc. Pro cuius declaratione supponit̄ ꝙ aliq̄ vox dicit̄ cathegorematica tripliciter. s. ratione officij tantum ratione significationis tantū: ꝛ ratione officij ꝛ significationis simul. Unde illa vox dicit̄ cathegorematica ratione officij que significatiue ꝛ psonaliter sumpta ex significatione quam actu habet potest reddere suppositum verbo personali modi finiti vel esse appositum respectu nominis noīatiui casus. Et per oppositū illa vox dicitur sincathegorematica ratione officij que significatiue ꝛ psonaliter sumpta nō pōt reddere suppositum verbo personali modi finiti neq; est appositum respectu nominis noīatiui casus. ꝛ sic noīa adiectiua adiectiue tenta dicitur eē sincathegoremata: ideo non sunt noīa fm logicum: q2 deficit ipsis illa particula cathegorematica supple ratione officij: et isto mō noīa obliq̄ pnt dici sincathegorema. ꝛ isto modo capitur vox cathegorematica ꝛ vox sincathegorematica quando dicit̄ ꝙ logicus non ponit nisi duas partes orationis: sz vox dicit̄ cathegorematica ratione significatiōis que imposita est ad significandum aliquid vel aliq̄. ꝛ isto modo noīa adiectiua adiectiue sumpta sunt bñ noīa cathegorematica vt albus alba albuz. q2 sunt imposita ad significandū aliquid: sz illa dicit̄ sincathegorematica ratione significationis que nullā rem ad extra significat: sz precise habet modū significandi cuiusmodi sunt signa pticularia. sz vox dicit̄ cathegorematica ratione officij ꝛ significationis simul que significat aliquā rez ad extra et cū hoc pōt esse suppositu z respectu verbi psonalis modi finiti vel appositū respectu nominis nominatiui casus: sz pro illa pticula cuius nulla pars separata zc. Est aduertendu z ꝙ pōt exponi multis modis. Primo sic. cui in mēte nō correspondet cōceptus complexus sz incōplexus. vel sic. cuius significatio totalis nō cōsurgit ex significatione partiu z. vel sic. cuius nulla pars inq̄tum pars accepta est significatiua alicuius quod per totum significabatur.

An nomen infinitu z sit nomē.

Sciendum est tertio ꝙ circa tertiū incidunt alique difficultates. Prima vtru z nomen infinitū sit nomē apud logicum. ꝛ videtur ꝙ sic. q2 potest esse subiectum in propōne vt nō homo currit. Pro solutione supponit̄ ꝙ nomen infinitu z in ꝓposito est qđ compositū est ex nomine finito ꝛ negatiōne infinitāte de qua negatione infinitante visum est in postp̄dicamentis vt nō homo nō petrus. ℂ Scđo supponit̄ ꝙ nomen capitur tripl'r. vno mō cōiter ꝓprie ꝛ magis ꝓprie.

Nois acceptiōes

ℂ Cōiter dicitur oīs illa vox q̄ potest reddere suppositum verbo psonali siue in sensu materiali. siue in sensu psonali: ꝛ sic oīs vox litterata pōt esse nomē: sed nomen ꝓprie ē omnis vox que significatiue ꝛ psonaliter sumpta ex significatione quam actu hz potest reddere suppositum verbo psonali modi finiti siue talis vox sit simplex siue complexa: ꝛ isto modo noīa infinita ꝛ nomina composite figure sunt bñ nomina: sed nomen propriissime sumptum est vox simplex finita ꝛ recta que significatiue ꝛ personaliter sumpta ex significatione quam actu habet potest reddere suppositum verbo personali modi finiti. ꝛ sic capitur in textu. ꝛ hoc modo nomina infinita nō sunt nomina. et sic soluitur ratio probans nomen infinitum esse nomē. Secūda difficultas vtrum nomina obliqua sint nomina fm logicum.

Noīa obliqua an sint noīa

ℂ Respondetur ꝙ logicus negat nomina obliqua esse nomina. quia nomina obliqua significatiue ꝛ personaliter sumpta ex significatione quam actu habent nō possunt reddere suppositum verbo personali modi finiti nec per se subijci nec predicari respectu horum verborum est fuit vel erit.

Quid est ꝓpō mixte quātitatis.

ℂ Sed contra hoc arguitur: quia in ista propositione cuiuslibet hominis asinus currit: ly hominis est subiectum: quia respectu illius propositio dicit̄ vniuersalis. dico ꝙ illa ꝓpositio nō dicitur vniuersalis neq; particularis: sed est mixte q̄titatis. ℂ Secūdo sic. omne illud quod potest esse medium in prima figura potest esse subiectu z: sed nomen obliquum est huiusmodi. vt patet sic arguendo cuiuslibz hominis est asinus. sortes est homo: ergo sortes est asinus. ℂ Respondetur negando maiorem: ad hoc em̄ ꝙ aliquid sit medium in prima figura. nō oportz ꝙ sit subiectū maioris: sed sufficit ꝙ se habeat ex parte subiecti maioris. ℂ Tertio sic. quia nisi sic sequeretur ꝙ subiectum propositionis indefinite supponeret confuse tantum quod est falsum. patz consequentia sic dicendo omnem equum vidz homo. ly homo supponit confuse tantum. Respōdetur ꝙ nō habeo pro inconueniēti ꝙ subiectum indefinite supponat confuse tantu z. Et ex isto sequitur ꝙ potest fieri bonus sillogismus in prima figura cuius nulla erit vniuersalis. vt sic arguendo omnem equum videt homo: brunellus est equus. ergo brunellum videt homo. maior nō est vniuersalis: licet habeat figuram propositionis vniuersalis ratiōe termini distributi positi a parte subiecti quod sufficit.

Quare phs i diffinitiōe verbi nō ponit istam pticulaz vox significatiua.

Sciendum est quarto ꝙ aristoteles in diffinitione verbi nō ponit istam particulam vox significatiua licet verbum sit vox significatiua. ꝛ hoc facit causa breuitatis. Ponit tamen istam particulam ꝛ est semper eorum que de altero dicuntur nota. Unde verbum dicitur nota copulationis vel compositionis predicati cu z subiecto. ℂ Et aduerte ꝙ nō oportet ꝙ verbum sit semper nota in actu: sed sufficit ꝙ sit nota in aptitudine vel in potētia. Et si quis dicat verba adiectiua nō sunt nota sed sunt ipsa p̄dicata vt currit laborat. ℂ Dicit̄ ꝙ lz nō sint nota tñ includunt notam cu z predicato. vt currit id est currens est. Potest etiam dici ꝙ Aristoteles solum hic diffinit verbum propriissime sumptum quod est vox simplex. modo ver-

Ubi ac
ꝑtiões

bum adiectiuum non est vox simplex cum subordinetur conceptui cōplexo ex actu et conceptu seu copula et predicato. Unde verbuȝ potest capi tripliciter. vno mō cōmuniter pro omi voce que ex significatione quā actu habet pōt esse appositū. et sic taȝ verba indicatiui modi ꝙ imperatiui ꝙ alterius dicunt verba. etiā tam psonalia ꝙ impersonalia taȝ simplicis figure ꝙ cōposite. Secūdo mō proprie pro omni voce indicatiui modi que ex significatōe quā actu habet potest esse appositū respectu nominatiui casus ꝛ hō in propositiōe cathegorica. et sic precise se extēdit ad verbuȝ indicatiui modi cuiuscūq; temporis fuerit. siue simplicis figure siue composite: siue sit finitū siue infinituȝ. Alio modo ꝓprijssime pro voce simplici indicatiui modi que ex significatione quā actu habet pōt esse appositū respectu nominatiui casus. Et hoc in ꝓpōne simpliciter prima. Pro quo est notandū ꝙ ꝓpō simpliciter prima est ꝓpō cōposita ex noīe ꝓprijssime sumpto et vbo p̄sentis tp̄is indicatiui modi: vt petrus currit: ꝛ vocaṫ simpliciter prima ꝑ quāto alie ꝓpōnes de preterito et futuro et possibili reducuntur ad talē ꝓpositionē et nō econtra. Unde propositio de p̄terito vt ista. adā fuit dicitur vera. ꝙ sua de presenti. s. adā est. aliquādo fuit vera. Ex istis sequiṫ ꝙ solū hoc verbū est tertiū adiacens proprijssime est verbū: ꝙ alia verba adiectiua nō sunt voces simplices cū subordinentur cōceptui cōplexo. Aduerte etiā ꝙ ad hoc ꝙ aliquid sit vbū oȝ ꝙ significet cuȝ tp̄e determinato ꝛ ꝑ hoc remouenṫ ꝑticipia que significant cū tp̄e indeterminato vt iam visum est. oȝ etiam ꝙ sit vox finita. ¶ Et per hoc remouenṫ verba infinita vt nō currit nō laborat: requiriṫ etiam ꝙ sit recta. i. presentis temporis indicatiui modi. oportȝ etiā ꝙ ꝑtes eius sep̄ate nihil significēt. i. ꝙ nō subordinenṫ ꝯceptui cōplexo vel ꝙ nulla pars separata significet aliq̄d qđ significabaṫ per totū. ꝛ hec de primo articulo.

Quid est
ꝓpō sim
plr p̄ria.

Verba i
ꝑsonalia
ꝛ vba ex
cepte ac
tionis an
sint vba.

Quantum ad scdm dubitaṫ p̄mo vtrum verba impsonalia vt legiṫ amaṫ. ꝛ etiaȝ verba excepte actionis. vt tonat. pluit. sint verba apud logicū. ꝛ videṫ ꝙ sic: ꝙ pn̄t esse appositum respectu nominatiui casus: igiṫ. ¶ In oppositum arguiṫ: ꝙ subordinanṫ ꝯceptui complexo: igiṫ non sunt verba fm logicū. añs pȝ: ꝙ amaṫ tm̄ valet sicut amatio fit: ꝛ legiṫ tm̄ valet sicut lectio fit. ꝛ pluit tm̄ valet sicut natura pluit. et sic de alijs. ¶ Rn̄detur breuiter ꝙ talia verba nō sunt ꝓprie verba fm logicū: ꝙ talia subordinanṫ ꝓpōnibus mētalibus vt bn̄ ꝓbat rō post oppositū. Sed restat alia dubitatio vtrum hoc verbum est fm adiacēs sit verbuȝ fm logicum. ¶ Pro cuius solutione supponiṫ ꝙ duplex est ꝓpō. s. de est scdo adiacente. ꝛ est de tertio adiacēte. de est scdo adiacēte est in qua nō poniṫ aliud p̄dicamentū materiale ab isto verbo est. vt petrus est. Alia est de tertio adiacēte in q̄ ponitur aliud p̄dicatum ab isto verbo est. vt petrus est albus. ¶ Hoc supposito rn̄deṫ ꝙ istud verbum est scdm adiacēs nō est ꝓprijssime verbuȝ fm logicū: ꝙ tale est mētaliter cōplexum includens copulam cum p̄dicato. nam sensus huiꝰ ꝓpōnis deus est. est iste deꝰ est ens. ꝛ sic ly est includit copulā ꝛ hoc ꝑticipiū ens. Ex isto pōt sequi ꝙ de rigore ꝛ ꝓprie nulla ē ꝓpō de est scdo adiacēte: cū talis subordineṫ ꝓpositioni de est tertio adiacente. vt ista petrus est subordinaṫ isti petrus est ens. que est de tertio adiacente.

Propositio de est
scdo adia
cente, ꝛ d
est tertio
adiacēte
ē duplex

¶ Et si q̄s dicat. quare ergo dicūt logici istā vocalem petrus est. esse de est scdo adiacēte. dico ꝙ ideo dicūt ꝙ explicite nō poniṫ aliud p̄dicatum ab isto verbo est. ꝛ istam petrus est albꝰ dicunt de est tertio adiacēte eo ꝙ explicite poniṫ aliud p̄dicatū ab isto verbo est. Sed adhuc est alia dubitatio vtrum verbum possit infinitari. Respondetur breuiter per aliquas propositiones. Prima istud verbum est tertium adiacēs quod est verbum proprijssime captum non pōt infinitari: quia tale est purum sincathegoreumatice significando: modo actus infinitandi seu negatio: infinitans non additur conueniēter talibus sincathegorematibus. ¶ Scda propositio verbum adiectiuum fm ꝙ includit copulam et suum participium potest infinitari. ꝛ hoc fm cōceptum sui participij: vt dicendo non laborat: sensus illius non est iste: non est laborās: sed est iste est non laborans. sic ꝙ actus infinitandi feratur ad participium et non ad copulam.

An vbuȝ
possit in
finitari.

Dubitatur secūdo vtrum pronomia sint nomina fm logicum. Pro cuius solutione supponitur ꝙ fm logicum tātum due sunt partes principales sȝ nomē et verbum. Et dicitur notanter partes principales: quia fm logicum plures sunt ꝑtes minus principales. s. cōiunctio: aduerbiū: ꝛ prepositio. ꝛ ꝙ tales sint partes fm logicū ꝓbatur: ꝙ fm tales cōstituitur enunciatio vera vel falsa. ergo sunt partes fm logicuȝ: possunt etiā variare sensum enūciationuȝ. ꝛ dicuntur minꝰ principales: quia sine ipis pōt fieri ꝓpositio vera vel falsa: sed alie dicuntur partes principales: ꝙ sine ipsis nō potest fieri orō vera vel falsa. Supponiṫ scdo ꝙ ꝓnoīa primitiue spēi pn̄t capi duplr. vno mō pure ꝓnoīaliter vt ipsis p̄ncipalit correspondet actꝰ demonstratiuus vel relatiuꝰ. ꝛ tūc dico ꝙ non sunt noīa fm logicū: sicut nec ista signa oīs nullus: imo ista est pure incōgrua ego amo: sicut ista oīs legit; ꝙ tūc ista ꝓnoīa nihil significāt: sed solū habēt modū significandi. Unī sicut signū vl'e facit terminum cui addiṫ teneri ꝓ oībꝰ suis suppositis copulatiue: ita ista ꝓnoīa primitiue spēi pure ꝓnoīaliter capta faciūt terim cui addūtur teneri discrete vel singulariter. Alio mō capiūtur ista ꝓnomina vt in mēte correspōdet actꝰ demōstratiuꝰ et signū rei demōstrate: ꝛ sic p̄dicta ꝓnoīa sunt bn̄ noīa fm logicū: ꝛ tūc illa orō est cōgrua ego sum. Et adhuc sunt noīa capiendo nomē cōiter vel ꝓprie ꝛ nō ꝓprijssime cū nō sint voces simplices: sȝ ꝯplexe cū subordinenṫ ꝯceptui ꝯplexo ex actu demōstratiuo ꝛ ꝯceptui rei demōstrate. ¶ Sed restat alia dubitatio quare est ꝙ cū adiectiuum adiectiue tentum et substantiue ten-

An pnomia sint
noīa fm
logicum.
Pronoīa
ꝑmitiua
q̄c modis
capiunṫ.

tum subordinētur eidem conceptui ꝙ si vnum sit nomē ꝛ non reliquū. Respondetur primo ꝙ nō subordinant eidē cōceptui. Unde adiectiuū adiectiue tētū subordinat cōceptui ꝑcise significanti formā: vt albus pure adiectiue tentum subordinat cōceptui ꝑcise significanti formam puta albedinē ꝑ modū tñ adiacētis: sed adiectiuum substātiue tētum subordinat cōceptui incōplexo indistincte significāti formā ꝛ subiectū: vt albū substātiue tentū subordinat cōceptui significanti indistincte albedinē ꝛ rem habentem albedinē. Et ex isto habetur quare adiectiuum adiectiue tentū nō pōt esse nomē ꝑm logicū vbi tñ adiectiuū substātiue tentū est nomē. Naz adiectiuū adiectiue tentū cū importet solā formā nō pōt poni in oratione sine substātiuo determinante ipm. Sed adiectiuū substātiue tentū pōt bene poni sine substātiuo cū īportet subiectum vel rem cui adiacet talis forma īportata ꝑ adiectiuū adiectiue tentū. Et si qs dicat si hoc esset verū seqret ꝙ istud ꝯplexū res alba esset nomē ꝑm logicū: qꝛ albū substātiue tentum ꝛ res alba idē īportant ꝛ subordinātur eidē cōceptui. Respōdet ꝙ albū subordinat cōceptui incōplexo: et res alba cōceptui cōplexo: ideo non est idem.

Nō adiectiuū est nomē ꝑm logicum

An nomē infinitū sit cōplexū vel incōplexū

Dubitatur tertio vtrum nomē infinitum sicut non hō sit quid cōplexum vel quid incōplexū. Pro solutione supponit ꝙ negatio infinitās pōt addi cuilibet termīo cathegorematico siue sit transcendēs siue nō. Ex quo sequit falsitas aliquoꝝ dicētiū ꝙ trāscēdentia nō pñt infinitari. Tunc rñdetur breuiter ꝙ nomē infinitū subordinatur cōceptui cōplexo ex negatōe infinitāte ꝛ cōceptui cui subordinat termin⁹ finitus: ideo nō est nomē ꝑm logicū. Sed dubiū est vtrū nomē infinitū īportet in suo ꝯceptu conceptum entis ita ꝙ nō hō sit idez sicut ens quod nō est hō. Dicūt aliqui ꝙ sic: sed de hoc alias videbitur. ¶ Sed restat alia dubitatio vtruz ista vox paterfamilias sit vox cōplexa vel incōplexa. ꝛ videtur ꝙ sit incōplexa: qꝛ ex plurib⁹ conceptibus incōplexis nō resultat cōcept⁹ cōplexus nisi illi cōceptus habeāt adinuicē debitam cōnexionē: sed cōcept⁹ hui⁹ qđ est pater ꝛ hui⁹ quod est familias nō habēt adinuicē debitā cōnexionē magis ꝙ̄ cōceptus hui⁹ qđ est homo ꝛ huius qđ est asinus. ¶ In oppositū sunt grammatici dicētes illā vocē esse cōposite figure: ergo oportet ꝙ in mēte correspondeat sibi conceptus cōplexus. Respōdetur ꝓbabiliter ꝙ ly paterfamilias est cōposite figure: ꝛ sic subordinatur cōceptui cōplexo: ideo est vox complexa nec est nomē ꝑm logicū. Et ad rationē dicitur ꝙ illi cōcept⁹ hñt debitā cōnexionē adinuicem: quia cōceptus cui subordinat paterfamilias non est cōceptus huius termini pater ꝛ huius termini familias. Sed subordinatur cōceptui cōposito ex conceptu huius termini pater ꝛ huius termini familie. Unde non oportet ꝙ ꝑtes aliquā dictionē figure cōposite cōponētes ingrediantur compositionem illius dictionis ꝑm talem modum ꝙ quelibet pars conceptus cōplexi correspondētis tali dictioni correspondeat alicui parti nominis cōposite figure.

An illa vox pr̄fa milias sit vox ꝯplexa vel īcōplexa.

Sed restat alia difficultas verū rectus ꝛ obliquus sint termini synonimi: sic ꝙ subordinētur eidem conceptui. Respondetur ꝙ termini possunt dici synonimi dupliciter. Uno modo quia idem adequate significant siue habeant eosdem modos significādi siue non. ꝛ sic rectus ꝛ obliqui sunt bene termini synonimi. Alio modo ꝙ idem importent sub eisdem modis significandi tam essentialib⁹ ꝙ̄ accidētalibus: ꝛ sic rectus ꝛ sui obliqui nō erūt termini synonimi. Et si quis dicat ad terminos synonimos non requiritur ꝙ̄ conueniant in modis significādi accidētalibus: quia alias lapis et petra non essent termini synonimi. Respondetur ꝙ dato ꝙ rectus ꝛ obliquus essent termini synonimi non tamē sequeretur ꝙ sicut rect⁹ est nomē ita obliqu⁹: qꝛ modi grāmaticales impediunt. Ex quo sequitur ꝙ nō semꝑ loco vni⁹ synonimi licet ponere aliud synonimū nisi conueniant in modis significandi grāmaticalibus. Et hec de secundo articulo.

An rect⁹ ꝛ obliqu⁹ sint termini sinonimi.

Termini ꝙ̄ mōis dicunt sinonimi.

Quantum ad tertiū articulum sit cōclusio responsalis ad questituz. diffinitiones nominis ꝛ verbi sunt a philosopho in textu sufficienter assignate vt patet ex dictis. ¶ Ad rationes. Ad primā ꝓ prima parte ꝑꝫ solutio. Et ꝓ scđa parte dicitur ꝙ licet nomina in libris clausis actu nihil significent: tamen bene in aptitudine. Pro tertia parte dicitur ꝙ ille terminus vacuuz significat carentiā corporis in loco. Et antixpus significat aliquid cognituz. Et chimera aliquid imagiabile qđ sufficit ad hoc ꝙ sint termini significatiui. potest etiam dici ꝙ isti termini vacuū. chimera. sunt termini complexi qꝛ subordinātur conceptibus complexis. ¶ Pro quarta ꝑte dicitur ꝙ iste terminus nihil est proprie terminus complexus ꝑtim cathegorema ꝛ ꝑtim sincathegorema. ideo non est nomē ꝑm logicum. Ad scđam ꝓ prima ꝑte dicit ꝙ quāuis res significata ꝑ hoc nomē gemit⁹ naturaliter significet ꝛ non sit nomē apud logicū: tamē ista vox gemit⁹ est vox significatiua ad placitū. Ad alias duas ꝑtes ꝑꝫ solutio. Ad tertiā ꝛ quartā ꝑꝫ solutio. Et etiam ad quintam. Textus

Diffinitiones nominis et verbi an sint sufficiēter assignate.

Quid est oratio.

Oratio autez est vox significatiua cuius partium aliquid significatiuū est separatim vt dictio non vt affirmatio. dico autem vt homo significat quidem aliquid. sed non quoniaz est aut non est: sed erit affirmatio vel negatio si aliqđ addatur: sed nō vna nominis sillaba.

¶ Istud est tertium ꝛ vltimū capitulum huius tractatus in quo philosoph⁹ determiat de enūciatione ꝛ partibus eius. Et diuiditur in tres ꝑtes pncipales. In prima ponit diffinitionem orationis dicens. ꝙ oratio est vox significatiua cuius partium aliquid est significatiuum sepa

ratiui: vt dictio. ¶ Non aūt vt affirmatio. Hāc vltimā pticulā ꝓbat q̄r hō est ps orationis ⁊ significat aliq̄d vt dictio: nō aūt vt affirmatio. nō tm̄ quelibet ps hoīs significat vt dictio: q̄r syllabe q̄ sunt ptes dictiōis: ⁊ p ɔñs ptes orōnis nō significant vt dictio qd̄ ꝓbat p locū a maiori: q̄r in hoc noīe sorex ista syllaba rex nihil significat in duplicibus tm̄ noībus id est in noībus cōposite figure partes vidētur aliquid significare. Deinde ꝓbat q̄ oratio significet ad placitū: q̄r nō significat sicut instrumētū īmediatū virtutis expressiue: igitur significat ad placitū. ¶ In scd̄a parte ponit diffinitionē enūciationis dicens q̄ enūciatio est orō nō oīs sed in qua verū vel falsum est. Quod ꝓbat: q̄r oratio deprecatiua est oratio: ⁊ tm̄ non est vera neq̄ falsa. Et subdit q̄ alie orationes ab enūciatiua magis sunt rhetorice vel poetice cōsideratōis. In tertia pte diuidit enūciationē ponēs tres diuisiones: quarum prima est. Enūciationū alia est vna alia est plures. Scd̄a enunciationū alia est affirmatio alia negatio. Tertia enūciationū vnarū alie sūt simpliciter vne: alie cōiunctione: sed q̄r dicit q̄ est enūciatio simplr̄ vna: ideo quis posset credere q̄ esset ita simpliciter vna q̄ nullā haberet cōpositionē. remouet illud dubiū dicēs q̄ necesse est omnē enūciationē esse ex verbo vel ex casu verbi: quia si esset aliqua enūciatio sine verbo maxime esset diffinitio hoīs: sed hoc non: quia diffinitio hoīs nō est oratio enūciatiua nisi sibi addatur est fuit vel erit. Et qualiter talis diffinitio dicatur vna nō est p̄sentis negocij. ¶ Deinde ostēdit quid est enūciatio vna ⁊ enūciatio plures dicēs. enūciatio vna est q̄ significat vnū de vno vel est cōiunctione vna. Sed enūciatio plures est que plura significat ⁊ non vnū inconiuncte. Et quia aliquis posset credere q̄ enūciatio que significat vnum de vno significaret vnū sicut nomē. ideo remouet dubium dicens q̄ nō. q̄r nomē ⁊ verbū est dictio sola: ideo non significat sicut enūciatio. ¶ Deinde declarat tertiam diuisionē scz q̄ enūciationū vnarū: quedam est vna simpliciter: quedam est vna coniunctione. Unde enunciatio simpliciter vna est illa in qua vnū simplex predicatū p̄dicatur de vno simplici subiecto mediāte copula. Sed enūciatio vna cōiunctione est illa q̄ est ɔposita ex illis enūciationibus simplicibus sicut ꝓpositio ypothetica vel cathegorica cuius ptes copulantur per aliquam copulā. ¶ Deinde declarat mēbra secunde diuisionis dicens q̄ affirmatio est enūciatio alicuius de aliquo hoc est in qua predicatū vnitur cum subiecto mediāte copula non negata. Sed negatio est enūciatio alicuius ab aliquo. Hoc est in qua vnitur predicatum cū subiecto mediāte copula negata: ⁊ dantur hec diffinitiones de affirmatione et negatione cathegoricis. Nam affirmatio in cōmuni est cui᷒ copula principalis vel principalior pars copule nō negat. Sed negatio in cōmuni est cui᷒ copula principalis vel principalior pars copule negatur.

Quid est enunciatio.

Enūciationis diuisio.

Quid est enunciatio vna.

Quid est enunciatio plures.

Ueritur vtrū diffinitio orationis ⁊ diffinitio enūciatōis sint a philosopho sufficiēter assignate. Et arguitur primo cōtra diffinitionē orōnis: quia oratio nō est vox vna nec significatiua ad placitū: igit. añs pz p prima parte: quia orō non est vox vna: ergo non est vox: ptz ɔñā quia idē est vox ⁊ vox vna. sed oratio non est vox vna: igitur. Pro secunda parte ptz: q̄r si oratio esset vox significatiua ad placitū seq̄retur q̄ oratio posset nō significare suū significatū: quod est falsū: igitur. ¶ Secūdo arguitur: oratio nō fuit īposita ad significādum: ergo nō est significatiua ad placitum: añs ptz: q̄r vel oīs oratio fuit imposita vel aliqua ⁊ aliqua non. Non scd̄m: q̄r nō est maior ratio de vna q̄ de alia. Non primū. q̄r multe possunt formari orōnes quib᷒ nūq̄ fuerūt similes. ¶ Tertio sic arguit. nō cuiuslibet orationis ptes sunt significatiue vt dictio: sed vt affirmatio: ḡ diffinitio orationis nō est bona: añs ptz primo: quia ptes hui᷒ orationis: sortes currit ⁊ plato disputat: significāt aliq̄d vt affirmatio. Etiā littere ⁊ syllabe sunt ptes orōnis: cum sint ptes dictōis que est ps orōnis: ⁊ tm̄ nō significant: neq̄ vt dictio neq̄ vt oratio. Etiā si a īponeret ad significandū tm̄ sicut hō est aīal: tunc a esset oratio: et tm̄ nulla eius ps aliq̄d significat. ¶ Quarto sic arguit: hec orō oīe a est breſt ꝓpositio: cum sit pmissa syllogismi: vt pz p philosophū prio priorum: ⁊ tm̄ nulla eius ps est significatiua: cū componatur ex terminis nō significatiuis. ¶ Quinto sic arguit ɔtra diuisionē enūciationis. Enunciatio plures nō est enunciatio: eo q̄ idē est enūciatio ⁊ enūciatio vna: igit male ponitur membrum enūciationis. Ista similiter enūciatio. sortes est vel nō est asin᷒: neq̄ est affirmatio neq̄ negatio: igr̄. ¶ In oppositū est phūs in textu. In questione sicut in ceteris erūt tres articuli.

Quātum ad primū sciendū est primo q̄ orō potest capi duplr̄. vno modo prime intētionaliter. ⁊ sic nō est aliud q̄ orō mētalis: vocalis vel scripta: ⁊ sic nō capit hic: cum sit qd̄dam cōplexū qd̄ nō diffinitur. Alio modo capit scd̄e intētionaliter: ⁊ sic nō est nisi vna scd̄a intentio vel vnum intētionale attributum p intellectū orationi mētali: vocali vel scripte: ⁊ sic est quid incōplexum: ⁊ hic diffinit: ⁊ est ibi predicatio denoīatiua: sicut in diffinitione nominis ⁊ verbi. Pro quo tm̄ ē aduertēdū q̄ orō nō ē vox icōplexa: sz est vox cōplexa. vn̄ vox ɔplexa est q̄ subordiat cōceptui ɔplexo. Unde ɔceptus complex᷒ est qui componitur ex pluribus cōceptib᷒ simplicibus: siue hoc sit intrinsece siue equiualenter. ⁊ hoc siue talis vox sit realiter diuisibilis in plures voces quarū q̄libet significet aliq̄d illi᷒ qd̄ significatur p totū siue nō. Et sic pz q̄ sola vox potest dici vox ɔplexa vt si ista littera a imponeret ad significandum tantū q̄tuz aīal currit. tunc a esset vox cōplexa. sed vox simplex siue incōplexa fm logicū est que subordinat conceptui incōplexo. Ex hoc sequit q̄ noīa ɔposite

An diffinitio orōnis ⁊ enūciationis sit bñ assignata.

Orōnis acceptiones.

Quid est vox complexa. Quid est ɔceptus ɔplexus.

Quid est vox simplex siue icōplexa fm logicum.

figure sunt oratiões fm logicū ⁊ voces cōplexe. Ex quo sequitur ꝙ nulla sunt noīa fm grāmaticum que sunt orones fm logicū vt noīa q̄ sūt cōposite figure. Scđo sequitur ꝙ ꝓprie nomīa ficticia: vt chimera: ⁊ coceruus: sunt orones fm logicū: ⁊ voces cōplexe: ⁊ etiā iste terminus: vacuum vt iam superi⁹ visum est. Supponiť vlterius ꝙ significare ad placitū ⁊ significare ex impositione idē sunt. ❡ Pro quo notandū est ꝙ oratio nō dicatur significare ad placitū eo ꝙ significet ex impositione sui: sed qꝛ significat ex impositione sui vel suaꝝ partiū. Unde nūꝗ aliquis īposuit istam totā orōnē hō est animal: ad significandū: sed p̄cise ptes orationis sunt īposite ad significandū. Aduerte vlterius ꝙ in diffinitione orationis nō ponitur ista particula cū tēpore vel sine tpe: quia est aliqua in qua nulla poniť dictio que significet cum tēpore: vt in ista homo alb⁹. Et quedā est in qua ponitur aliqua dictio q̄ significat cum tpe: vt in ista: petrus curritadeo si in diffinitione fuisset posita aliq̄ istaꝝ particulaꝝ, nūc talis diffinitio nō cōuenisset cuilibet orōni. Nō poniť etiā recta: qꝛ tale p̄dicatū nō attribuiť orationi sed voci incomplexe.

Oīo quō dī̄ significare ad placitū.

Sciendum est secūdo ꝙ circa textuz incidit vna difficultas. vtrū sit ibi oratio fm logicū petrus currit ⁊ iohānes disputat. Et videtur ꝙ non: qꝛ partes eius sunt significatiue: vt affirmatio. igitur. Respondetur ꝙ in diffinitione orationis est modus partitiu⁹ ⁊ nō distributiuus: ita ꝙ non vult negare ꝙ alique ptes orationis significent vt affirmatio: sed vult dicere ꝙ cuiuslibet orationis aliq̄ partes sunt significatiue vt dictio: siue alique sint significatiue vt affirmatio: siue nō: ita ꝙ nō pōt esse orō nisi alique ptes sint significatiue: vt dictio: nō tn̄ negādo ꝙ nō possint esse aliq̄ partes orationis q̄ sint significatiue vt affirmatio. Scđa difficultas vtrū diffinitio orōnis cōueniat oīꝑ orationi. Et videtur ꝙ nō: qꝛ tunc nulla esset oratio imperfecta: cū sibi tota diffinitio orationis ꝯueniret. ❡ Respondeť ꝙ oratio nō dicit̄ ꝑfecta neqꝫ imꝑfecta eo ꝙ diffinitio orationis sibi cōueniat vl̄ nō sibi cōueniat. sed dicit̄ oratio imꝑfecta: qꝛ non ꝑfectū sensum generat in cōcipiēte vt satis visum est in summulis. ❡ Alia difficultas si a. īponeretur ad significanduz tm̄ ꝙtum hō est animal vtrū esset oratio vel enūciatio. ❡ Respondetur breuiter ꝙ esset enūciatio: quia subordinaretur enūciationi: igiť esset enūciatio. Et si quis dicat nulla ps eius est significatiua vt dictio: ergo nō esset oratio vel enūciatio. ❡ Respondeť negando ꝯñam: qꝛ nō opꝫ ad hoc ꝙ aliqua vox sit oratio ꝙ eius ptes sint significatiue vt dictio: sed sufficit ꝙ subordineť cōceptui cōplexo cui⁹ partes sunt significatiue vt dictio. ❡ Et si quis dicat oīs enūciatio est affirmatiua vel negatiua: et alicui⁹ quātitatis etiā pōt cōuerti ⁊ pōt habere cōtradictoriā: sed si a. esset oratio: tūc nō esset neqꝫ affirmatiua neqꝫ negatiua: neqꝫ alicui⁹ q̄titatis: neqꝫ posset cōuerti neqꝫ haberet contradictoriam. ❡ Respondetur ꝙ si a. īponeretur ad significandū tantū ꝙtum homo est aīal esset eiusdē quātitatis ⁊ eodē modo cōuerteretur et haberet cōtradictoriā sicut mētalis cui subordinaretur. ❡ Et si q̄s dicat illo casu posito cōuerte istā a. Respōdeť ꝙ dꝫ cōuerti ꝑ ei⁹ synonimā puta ꝑ istā aīal est homo. ita ꝙ in cōuersiōe vel ꝯtradictiōe nō oportet semꝑ eosdē termīos manere: sed sufficit ꝙ accipiatur termini synonimi vel posset dici ꝙ illo casu posito a. que esset oratio vocalis nō conuerteretur: sed bene eius mētalis quod sufficit.

Petrus currit: et Johānes disputat an sit orō fm logicum.

Orōnis diffinitō an cōueniat oīꝑ orōni.

Rīpōsitū ad significandū orōez an sit orō vel enūciatio.

Sciendū est tertio pro declaratione diffinitionis enūciationis ꝙ nō oīs oratio dicit̄ enūciatio sine ꝓprie oratio indicatiua. i. cōposita ex verbo indicatiui modi: quia in alijs scꝫ imperatiua. optatiua. cōiunctiua. infinitiua. ⁊ deprecatiua nō est verū neqꝫ falsum: adeo ista petre fac ignem nō est vera neqꝫ falsa. Etiam ista vtinā essem bon⁹ clericus nō est vera neqꝫ falsa. ideo iste orationes nō ꝓprie ꝑtinēt ad logicuz. sed magis ꝑtinēt ad rethorē vel poetā vt dicebatur in textu. Et si q̄s dicat ibi est oratio indicatiua petrus qui est bon⁹. cū cōponatur ex nomine ⁊ verbo p̄sentis tpis indicatiui: ⁊ tn̄ nō est vera neqꝫ falsa: igitur. ❡ Respondeť ꝙ est orō imꝑfecta: ideo nō est vera neqꝫ falsa. Et licꝫ ponatur verbū tanq̄ copula minus pncipalis: tamē nō tanq̄ copula principalis: ideo est regula logicorū ꝙ ly est positū cum ly qui nunq̄ est nisi copula min⁹ pncipalis: respectu cui⁹ ꝓpositio non dicitur ꝓprie neqꝫ vera neqꝫ falsa: neqꝫ affirmatiua neqꝫ negatiua. vt dicēdo petr⁹ qui est nō disputat. est simpliciter negatiua. ⁊ tn̄ copula min⁹ principalis nō negať. Et ista est simpliciter affirmatiua: petrus qui nō est currit: licet copula min⁹ principalis negeť. Et aduerte ꝙ enūciatio magis diffinitur ꝑ verū vel falsum q̄ per vl̄e vel ꝑticulare. vel ꝑ affirmatiuū ⁊ negatiuū: qꝛ hic pricipalr̄ cōsiderať de enūciationibus vt sunt signa cōceptuū veroꝝ vel falsoꝝ. Et poniť veꝝ vel falsum: disiunctim ad circūloquendū nobis differentiā enūciationis. Unde illud disiūctū verū vel falsum est passio disiuncta ꝓpōnis seu enūciationis: quia cōuerťť cum enūciatōe: qꝛ oīs enūciatio est vera vel falsa. et oē veꝝ vl̄ falsū est enūciatio. Et si q̄s dicat ī enūciatōe vocali nō est veꝝ neqꝫ falsū: igr̄. Rn̄deť ꝙ veꝝ est nisi tanq̄ in signo: vt iā supius visum est q̄liter ꝓpositio vocalis dicať vera vl̄ falsa.

An oīs orō dicať enunciatio.

Sciendū est quarto pro declaratiōe diuisionū enūciationis ꝙ p̄ma diuisio in qua dr̄ enūciationū alia est vnā. alia est plures. est diuisio equiuoci in sua equiuocata: qꝛ illa dictio plures diminuit de rōne enūciatōis. ❡ Ex quo sequiť ꝙ enūciatio plures nō est enūciatio. vnde enūciatio plures cōuer fit trib⁹ modis. ❡ Primo qn̄ plura p̄dicātur de vno incōiuncte ⁊ nō se habētia ꝑ modū determīatōis ⁊ determīabilis. vt hō est albus music⁹. ❡ Scđo qn̄ vnū p̄dicať de plurib⁹: vt hō alb⁹ music⁹ currit. ❡ Tertio quādo plura p̄dicātur de pluribus: vt hō albus

Enūciationis diuisio enunciationis.

musicus est niger artifex. Fit etiā vbi ponūtur plures enūciationes sine 9iunctione: vt sortes currit. homo est albus. ¶ Ex quo sequit̄ q̄ ibi est enūciatio plures: canis currit. cū subordinetur trib⁹ propōnibus incōiuncte capti(. ¶ Supponitur vlteri⁹ p̄ tertia diuisione enūciationis in qua dr̄ enūciationum vnaꝝ: alie sunt simplr̄ vne: ꝛ alie vne 9iunctione: q2 ꝓpue ꝓpositiões dicūtur vne 9iunctione in q̄bus 9iungunt̄ due ꝓpositiones p̄ 9iunctionē: sicut sunt ꝓpositiones ypothetice. Id ō2 in textu q̄ ꝓpositio vna 9iunctione cōponit̄ ex his. i. ex ꝓpōnibus simpliciter vnis. ¶ Ex quo sequit̄ q̄ ꝓpositiones de subo vel p̄dicato copulato vel disiūcto dicūtur propositiones vne simplr̄. nō ita simplicit̄. sicut ille in quib⁹ ponit̄ tm̄ vnum p̄dicatū simplex. Ex quo etiam sequit̄ q̄ ꝓpositio in qua p̄dicatur determinatio ꝛ determiābile ō2 propō vna simplr̄. vt ista: petrus est homo alb⁹. homo est aīal rationale. Et hec de primo articulo.

Proposi tiões quō dicūr vne.

Quantum ad scd̄m dubitat̄ primo vtrum ꝓpō mētalis sit realiter cōposita ex pluribus noticijs seu plurib⁹ 9ceptibus ptialibus. quorum vnus sit subm̄ ꝛ ali⁹ sit predicatum.

An ꝓpō mētalis cōponat̄ ex plib⁹ noticijs: seu cōceptibus.

¶ De hoc dubio sunt due opiniones q̄rum prima tenet q̄ ꝓpō mētalis est essentialiter cōposita ex pluribus noticijs ptialib⁹ q̄rum vna est subm̄ ꝛ alia p̄dicatū. ¶ Pro cui⁹ declaratione ponūtur aliq̄ dicta. Primū: quelibet ꝓpō mentalis ypothetica est essentialiter composita ex pluribus noticijs ptialib⁹. Probat̄: q2 nulla noticia simplex naturaliter significat hoīem currere ꝛ hoiez nō currere. Sz mētalis ypothetica cui subordinat̄ hec vocalis: hō currit: ꝛ hō non currit. naturaliter significat hoīem currere: et hoīem nō currere. igit̄ illa mētalis nō ē noticia simplex. minor ꝛ 9ña sunt note. ꝛ maior ꝓbat̄: q̄tum eñ repugnat 9ceptui q̄ est naturalis siliitudo hoīs q̄ sit naturalis ꝛ ꝓpria siliitudo asini: tm̄ vel magis repugnat noticie q̄ significat hoīem currere q̄ significet hoīem nō currere.

Dicta p̄dictū de tribus declarantia. Primum.

Scd̄m

¶ Scd̄m dictū: cuiuslibet ꝓpōnis mētalis cathegorice sunt aliq̄ ptiales noticie ex q̄bus ipsa essentialiter componit̄ tāq̄ ex ptibus. Probat̄: aliq̄ eñ cathegorica mētalis cōponit̄ m̄ō predicto. et non est maior rō de vna q̄ de alia: igitur. Maior patet: nulla eñ noticia simplex est naturaliter significās currēs et nō currēs. hoīez ꝛ nō hoīem. ¶ Sz mētalis cathegorica cui subordinat̄ ista vocal̄. currēs est nō currēs: hō est nō hō et hmōi igit̄. maior ꝓbat̄. q2 si eēt eadē noticia simplex naturalr̄ repn̄tatiua hoīs ꝛ nō hoīs: nō oporteret ponere nisi vnā noticiā nūero simplicissimā ad repn̄tandū oēs res mūdi.

Tertium

¶ Tertiū dictū nō obstātib⁹ illis possibile est aliquā noticiā simplicē esse ꝓpōnez mētalē ꝓprie dictā ꝛ cathegoricā. etiā possibile est talē noticiā simplicē esse mētalē ypotheticā. pz. nō eñ videt̄ aliq̄ repugnātia seu 9dictio q̄ deus possit in intellectu hūano ꝓducere hmōi noticiā simplicē representatiuā tātū q̄tū plures noticie ptiales. talis eñ noticia esset v'a vl̄ falsa: igit̄ esset ꝓpō ypothetica vel cathegorica. Et si talis esset noticia diceretur equiualeter 9plexa: q2 equaleret in significando plurib⁹ 9ceptib⁹ seu noticijs ptialibus spē distinctis et alicui actui mētali sincathegorematico tenēdo q̄ puro sincathegorematī nō correspōdet noticia in mēte lz bene sibi correspōdeat actus ita q̄ isti volunt dicere q̄ ꝓpō mentalis cui subordinat̄ ista vocalis. hō est aīal cōponit̄ ex duobus conceptib⁹. ꝛ vno actu seu ex vno sincathegoremate mētali. Quod adhuc ꝓbant. q2 subm̄ huius vocalis: hō est aīal correspōdet et subordinat̄ alicui 9ceptui. ꝫ et predicatū subordinabitur alicui cōceptui et p̄ 9ñs mentalis cui subordinat̄ ista vocalis homo est aīal cōponetur ex duob⁹ cōceptibus. ¶ Alia est opinio dicēs q̄ ꝓpositio mētalis nō est essentialr̄ 9posita ex pluribus noticijs ptialib⁹ quaꝝ vna sit subiectum ꝛ alia p̄dicatū. Probat̄ sic. q2 tūc eēt possibile eē duas ꝓpōnes mētales naturalr̄ significātes oīno similes quaꝝ vna eēt possibilis ꝛ vera ꝛ alia impossibilis: sed hoc est absurdū: nā tales ꝓpōnes adeq̄te idē significarēt: pz 9ña: q2 iste due mētales oīs hō est ens ꝛ oē ens est hō sunt oīno siles: q2 hūt ptes oīno siles ꝛ eiusdē spēi cuz in intellectu nō sit ordo noticiaꝝ seu cōceptuū. et tm̄ vna est possibilis ꝛ alia īpossibilis: igit̄ ꝛc. ¶ Ista ratio nō videt̄ cōcludere: nam ptes illarum ꝓpōnū nō sunt eiusdē spēi accidētalis: cōceptus eñ cui subordinatur ly hō in prima accipitur cōfuse ꝛ distributiue: ꝛ in scd̄a cōfuse tm̄. Et similiter diceretur de cōceptu cui subordinatur ens. ꝛ sic ptes differūt spē accidentali sic q̄ nō sunt penit⁹ synonime sicut posset dici de recto ꝛ obliquo. Sed diceres si ꝓpō mētalis non esset cōposita ex plurib⁹ noticijs partialib⁹ seq̄retur q̄ nō magis deberet dici cōplexa q̄ noticia noīs simplicis: ꝛ hoc est falsum. Respondet̄ q̄ aliq̄d dr̄ cōplexū duobus modis. vno mō formaliter ꝛ intrinsece. q2 in se hz plures ptes ex quib⁹ cōponit̄. alio mō extrinsece ꝛ essentialr̄: q2 scz est de obiecto 9plexo vel equalet in significādo plurib⁹ noticijs ptialibus: ꝛ isto mō ꝓpō mentalis dicatur complexa.

Comple' ū acceptiones.

Dubitatur secundo vtrū aliq̄ ꝓpō sit 9posita ex plib⁹ ꝓpōnib⁹: ita q̄ sit ps ꝓpōnis.

An aliq̄ ꝓpō ex plib⁹ ꝓpōibus 9posita.

¶ Ad dubiū rn̄dent aliq̄ dicētes q̄ ꝓpō nullo modo est ps ꝓpōnis neq3 cathegorice neq3 ypothetice. Et q̄n dr̄ ꝓpositio ypothetica cōponit̄ ex pluribus cathegoricis. Respōdetur q̄ veruz est: ad istū sensum. ꝓpositio ypothetica cōponit̄ ex plurib⁹ ōronib⁹: que si seorsum sumerentur essent ꝓpositiones cathegorice vere vel false, quod ꝓbant: q2 si aliqua ꝓpō ypothetica cōponeretur ex plurib⁹ cathegoricis: seq̄ret̄ q̄ idē diceretur simul verū ꝛ falsum: possibile ꝛ impossibile. nam si sortes dicat istam disiūctiuā: hō est asinus vel deus est dicit verū ꝛ necessariū: quia dicit istam: deus est: ꝛ dicit falsum q2 dicit istā: hō est asinus. Et q̄n ar̄ 9tra eos: ad veritatē copulatiue req̄rit̄ veritas vtriusq3 ptis. Rn̄dent q̄ ad veritatē copulatiue req̄rit̄ q̄ vtraq3 ps sit vera: si seorsum sumeretur. ¶ Alij sunt dicentes

et melius q partes ꝓpositionis ypothetice bene sunt propositiões: que aliquãdo sunt due cathegorice: aliqñ due ypothetice. et aliquãdo cathegorica ⁊ ypothetica. ⁊ hoc probãt ex cõmuni vsu fere oim logicoꝝ. Dicit etiã aristoteles in textu q ꝓpositio vna cõiunctione. i. ypothetica est que cõponit ex his. i. cathegoricis. Sed ad ratione alteri⁹ opinionis dr q nõ est incõueniẽs idem simul dicere ver ⁊ falsum fm diuersas significationes. Dicit eñi verũ fm significationẽ partialẽ: et falsum fm significationẽ totalẽ. vel ecõtra. ¶ Sed restat aliud dubiũ: an aliqua ps propositionis cathegorice sit ꝓpositio. vt est ps illius cathegorice. Dicunt aliqui q non. qđ probant: quia hoc videretur esse verũ de ista cathegorica: nullus homo est aial et de parte eius. s. homo est animal. sed hoc nõ: qr si sic. tũc homo est animal que esset pars illius: null⁹ homo est animal. esset affirmatiua vel negatiua. nõ negatiua: qr in ea nõ ponitur negatio. nec affirmatiua. qr copula eius negat per signũ pcedẽs. sed ista ratio nõ multũ cogit. iõ dicũt aliqui multũ probabilr q pars ꝓpositionis cathegorice põt bene esse ꝓpositio: vt homo est animal: ẽt pars illius totalis ꝓpõis: nullus hõ est animal. Pro ista tñ opinione ponuntur alique propositiões ¶ Prima: oratões cõposite ex subiecto et ly est vt habet purã ratione copule nõ sunt ꝓpositiones. vt hec oratio homo est. in hac ꝓpositiõe hõ est animal. nõ est ꝓpositio. cũ nullũ sit predicatum. quia ly est vt est copula: est purũ sincathegorema. ¶ Scđa ꝓpositio: ps ꝓpositionis cathegorice põt esse ꝓpõ: qr oẽ verum vel falsũ est ꝓpositio: sz ps ꝓpositionis cathegorice aliqñ est vera vel falsa. vt pz de ista ꝓpositione homo est aial: q̃ est ps hu⁹ oĩs homo est aial. ¶ Tertia ꝓpositio: cuiuslibet ꝓpõnis vlis vel pticularis totum residuũ pter signũ est ꝓpõ. ¶ Quarta propõ: cuiuslibet ꝓpõnis cathegorice de disiuncto copulato vl' ꝯditionato extremo aliqua ps est ꝓpositio. ¶ Quinta ꝓpõ: quelibet pars propositionis significans vere vel false: siue significatione totali siue significatione partiali est pars propositionis: siue sit ps propositiõis cathegorice vel ypothetice.

An aliq̃ ps ꝓpõis cathegorice sit ꝓpositio.

Dubitatur tertio vtrũ propositio vlis equaleat ypothetice copulatiue cõposite ex suis singularibus. ⁊ vtruz ꝓpõnes exponibiles sint cathegorice vel ypothetice. ⁊ vtꝝ sit ponenda aliqua ꝓpositio realis in qua res subijciatur vel pdicet. Quantum ad duas primas ptes satis visum est in summulis q̃d sit dicendum in pncipio tractat⁹ propositionuz exponibilium. ¶ Sed q̃tum ad tertiam ptem in qua querit vtrum sit ponẽda aliq̃ propositio realis Rñdetur p aliquas propositiões. ¶ Prima ꝓpositio: aliquã esse realẽ propositionẽ põt intelligi dupli. Uno mõ q sit aliqua res q̃ vocetur ꝓpositio que cõponat ex trib⁹ reb⁹ quarum vna sit subiectum. alia copula: ⁊ alia pdicatum sic q tales res nõ sint signa. ⁊ sic non est intelligendum. Alio mõ põt intelligi aliquã ꝓpositiõ nem esse realẽ: ad istum sensuz q res ꝯcipiant in ordine ad seinuicẽ: ⁊ sic bñ ponit propositio realis. i. res concipi in ordine ad inuicẽ. ¶ Et si quis dicat cõtra: res pdicãtur de seinuicẽ: ergo oportet ponere vnã propositionẽ cõpositaz ex rebus. Rñdetur q res fm esse cognitũ earũ bene subijciunt ⁊ pdicant. i. intelligunt vl' cognoscuntur in ordine adinuicẽ. nam res subijci vel pdicari nõ est aliud q̃ res ꝯcipi in ordine adinuicem: sz ꝓpter hoc nõ oportet ponere vnã propositionem realẽ in qua res subijciat ⁊ pdicet. qr res sic sufficienter pdicant ⁊ subijciunt in ꝓpositione mẽtali p quã sic intelligũtur vel cõcipiuntur. ¶ Et si q̃s dicat: tales res nõ ponunt in propositione mẽtali neq propositio mẽtalis construit ex talib⁹ reb⁹. ¶ Respondet q tales res nõ ponũtur formaliter in ꝓpõne mẽtali tamen bene obiectiue ⁊ extrinsece qđ sufficit ad hoc q res subijciãtur vel predicẽtur. ¶ Ex quo sequitur q res poni obiectiue in ꝓpositiõe mẽtali nõ est aliud q̃ res cõcipi in ordine ad seinuicem mediante propositione mentali. Et hec de scđo articulo.

An vniuersalis ꝓpõ equaleat ypothetice copulatiue.

Quid sit subijci et pdicari.

Quantũ ad tertium articulum sit cõclusio responsalis. Diffinitio oronis ⁊ enũciationis ⁊ ei⁹ diuisiones sunt a philosopho in textu sufficiẽter assignate. ¶ Ad rõnes. Ad primã et scđam pz solutio in primo articulo: ⁊ etiam ad tertiã. ¶ Ad quartaz dr q licet illa ꝓpõ a. est b. sumatur ꝓ oratione tñ nõ est oratio vera vl' falsa de vsu logicoꝝ: tamẽ de rigore logice est simpliciter falsa: sed sumitur a logicis ex terminis non significatiuis ad denotandũ q syllogism⁹ simpliciter dict⁹ nõ recipit veritatẽ vel falsitatem ꝓpositionũ. ¶ Ad quintam pz solutio ꝓ prima pte. Ad scđam ptem dr q in textu diuiditur enunciatio de copula simplici ⁊ non de copula mixta: modo ista sortes est vel nõ est asin⁹ est de copula mixta: adeo nõ opz ipaz simplr eẽ affirmatiuã vl' negatiuã: sz est simul affirmatia et negatiua vt alias videbit in libris priorum.

Conclusio rñsalis de diffinitiõe oronis ⁊ enũciationis.

Q

Uoniã aũt est enũciare et qđ est esse: ⁊ quod est non esse: et quod nõ est nõ esse: et circa ea que sunt extra presens tempus. Similiter omne cõtingit quod quis affirmauit negare: ⁊ quod q̃s negauerit affirmare. quare manifestũ ẽ qm̃ omni negationi opposita est affirmatio: et omni affirmationi negatio. Et est contradictio affirmatio et negatio opposite.

Quid est oppositũ.

Iste est scđus et vltimus tractatus huius libri in quo philosoph⁹ determinat de oppositionibus et legibus enunciationis. Et diuiditur in tria capitula. In primo determinat de oppositione diffinitiue ⁊ diuisiue. Et primo

premittit vnam suppositionez ad intelligendū diffinitionem oppositionis. dicens ꝙ omni affirmationi est negatio opposita. et omni negationi est affirmatio opposita. qđ probat: q2 qđ contingit enunciare qđ est esse: contingit enunciare qđ non est esse. Et qđ contingit enūciare qđ est non esse: cōtigit enūciare quod nō est nō esse. Et addit philosophꝰ ꝙ sicut ex parte huius verbi est presentis tpis possunt formari quattuor modi enūciandi. ita in alijs tpibus. s. preterito ⁊ futuro. Et subdit cōsequenter qđ quis affirmauerit cōtingit et negare. et quod quis negauerit. contingit affirmare. ergo omni affirmationi est negatio opposita. et omni negationi affirmatio opposita.

Quid est oppositō

Ex isto diffinit oppositionē sub nomine cōtradictionis: dicens ꝙ ꝯtradictio est affirmatio et negatio opposite eiusdē de eodē: et nō equiuoce. Deinde determinat de speciebꝰ oppositionis: ⁊ diuidit in duas partes. In prima parte p̄mittit duas diuisiones: quarū Prima est. rerū alie sunt vniuersalia: ⁊ alie sunt singularia. Uniuersale est qđ natum est predicari de pluribus. Singulare est qđ non est natū predicari de pluribus sed solū de vno solo: vt plato.

Quid est vniuersale. Quid est singlare.

¶ Secūda diuisio. enunciationū quedā est de subiecto vniuersali in qua enūciatur aliquid de aliquo eorū que sunt vniuersalia alia vero est đ subiecto singulari: in qua enūciatur aliquid de aliquo eorū que sunt singularia. ¶ Consequēter determiat de speciebus oppositionis. Et primo diffinit cōtraria. dicens ꝙ cōtraria sunt in q̄bus enunciatur aliquid. i. aliquod predicatū affirmatiue vł negatiue de aliquo subiecto vniuersali vniuersaliter tento.

Contrariorū diffinitio.

¶ Unde terminū teneri vniuersalr est ipm teneri cū signo vniuersali vel ipm teneri distributiue. vt omīs hō albꝰ est. nullus hō albus est.

Quid est terminū teneri vniuersaliter.

¶ Sed subcōtrarie dicūt in quibꝰ enūciatur idez predicatū affirmatiue vel negatiue de eodē subiecto vniuersali nō vniuersalr sumpto. vt homo est aīal: homo non est aīal: que fm rem possunt dici ꝯtrarie. nam indefinita in materia naturali equalet vniuersali. ideo cōtingit subcōtraria esse ꝯtraria. supple fm legē. ¶ Deinde remouet vnū dubium: q2 quis posset dubitare vtrū terminꝰ teneatur vłiter: quādo a parte subiecti vel a parte predicati additur signū vniuersale. Respondet ꝙ nulla affirmatio erit vera in qua de vniuersali vniuersalr sumpto: p̄dicatur vniuersale vłiter sumptū. vt omnis homo est oē animal.

Utrum terminꝰ teneatur vłr signo vłi addito a parte subti vel p̄dicati.

¶ Finaliter diffinit ꝯtradictoria: dicens ꝙ cōtradictoria sunt affirmatio ⁊ negatio: quarū vna vłiter significat: alia vero non vniuersaliter. vt iste ꝯtradicūt. oīs hō albus est et nō omnis homo albus est. et iste. oīs homo albus non est. ⁊ non omnis homo albꝰ nō est.

Cōtradictoriorū diffinitio

Leges oppositionū

Cōtrarie vero dico opponi vniuersalem affirmationē ⁊ vniuersalē negationē: vt oīs hō iustus est. nullus homo iustus est. quocirca ĩpossibile est has quidem simul esse veras. his vero oppositas contingit in eodez simul esse veras. vt non omnis homo albꝰ est. quidam homo albus est.

¶ Istud est secundum capitulū in quo philosophus determinat de legibus oppositionum. Et diuidit in tres partes. ¶ In p̄ma determiat de ipsis ostendēdo qualiter enūciationes se habēt ad posse esse simul veras aut falsas. Et p̄mo ponit legem cōtrariarū: dicēs ꝙ ĩpossibile est duas contrarias esse simul veras.

Legū oppositionū diuisio.

¶ Secundo dat legem subcōtrariarū dicēs: his vero opposite scilz subcōtrarie possunt simul esse vere. et hoc ꝓbat tribus exēplis. Primū: homo est albus. hō non est albus. ¶ Scđm est homo est probus. hō nō est probus. iste sunt simul vere. q2 si aliquis hō est turpis nō est probꝰ. ¶ Tertium est de istis: homo est pulcher. hō nō est pulcher. q2 si hō est fedus: hō nō est pulcher. ¶ Tertio dat legē cōtradictoriarū: dicēs ꝙ in ꝯdictorijs necesse est alterā esse verā et alteraz falsam. et hoc siue sit in contradictorijs vniuersalium siue singularium. ¶ Consequēter remouet dubiū ꝙ licet iste sint simul vere: hō est albus. hō nō est albus. iste tñ nō sunt simul vere. est hō albus: et nemo est albꝰ. ¶ In secūda parte ponit hanc cōclusionē. vnius affirmationis est vna negatio opposita. qđ probat: q2 illud oportet negare negationē quod affirmat affirmatio et de eodē: siue illud idem sit vniuersale vniuersaliter sumptū siue non. siue singulare singulariter sumptū. qđ probat. q2 si negatio negaret aliđ de eodē vel idē de alio tūc talis nō erit opposita illi affirmatiōi. sed erit ab ea diuersa. ¶ Consequēter epilogat que dicta sunt dicēs ꝙ ex p̄dictis patz ꝙ oppositarū ꝓpositionū alie sunt contrarie: alie ꝯdictorie: et alie subcontrarie. In tertia parte ostēdit quid sit affirmatio vna et negatio vna: dicēs ꝙ affirmatio vna et negatio vna est que vnū de vno significat siue sit vłe siue nō. vt omīs homo est albus. non omīs hō est albus. Ex quo infert talē ꝯclusionē ꝙ enunciatio q̄ est de terio equiuoco nō est vna sicut illa in qua ponit̃ nomē impositū ad significandū diuersa sicut si tunica imponeret̃ ad significandū hoīez et equū tunc hec nō esset vera tunica est alba. quia illo casu posito non referrz dicere istā. tunica est alba. ⁊ istas duas hō est albus equus est albꝰ. sz iste due non sunt ꝓpō vna sed plures. igit̃ p̄ma erit ꝓpō plures et nō vna.

Affirmatio vna ⁊ negatio vna.

q Ueritur vtrum spēs oppositionis et leges earū sint a p̄ho sufficiēter assignate in textu. Arguit̃ p̄mo ꝙ nō. q2 oppositio subalterna est oppositio ⁊ tamē non assignatur hic a p̄ho: igit̃. Itē oppositio relatiua et priuatiua sunt oppōes. ⁊ tñ nō hic assignātur a p̄ho: igit̃. ¶ Secundo sic. iste due: ego sum iohānes ego nō sum iohānes scripte in pariete opponunt̃. ⁊ tñ nulla spē oppōis assignata a p̄ho opponunt̃: igit̃. minor p̄z: q2 nō videt̃ ꝙ opponant̃ alia spē oppōis q̄ oppositiōe ꝯdictoria. sz hoc non eo ꝙ ambe possunt simul esse

An spēs oppōis ⁊ leges earū bene in textu ponant̃.

vere si a diuersis legant quorū vnus vocetur iohannes et ali⁹ non. ¶ Tertio sic: iste ꝯtradicūt sortes currit et sortes nō currit. et tñ simul pñt esse vere. ergo lex ꝯtradictoriarū nō est sufficienter assignata. añs patet quia pro quocunqȝ tēpore potest sortes currere pōt etiam nō currere ergo etiam pro quocūqȝ instanti vna potest esse vera ⁊ reliqua. ¶ Quarto sic. ꝯtradictorie possunt simul esse vere. igitur lex cōtradictoriarū non est bene assignata. Antecedēs ptȝ quia iste due ꝯtradicunt videlȝ tribulus est sapidus. et iste tribulus nō est sapidus. et tamē sunt simul vere igit. minor patȝ: q̄ illud qḋ iudicatur ab aliq̄ tota specie est verū: sed omnes asini iudicāt tribulū esse sapidū. ḡ hoc est verū. Etiā homo a tota eius specie iudicat hūc tribulum nō esse sapidum. ḡ iudiciū est verū. et per ꝯsequēs ista erit vera: iste tribulus nō est sapid⁹. et sic iste due cōtradictorie erunt simul vere. ¶ Quinto sic. cōtradictorie non repugnāt in falsitate. ḡ possunt simul esse false. añcedēs patȝ: quia iste due contradicūt: ego dico falsum: et ego nō dico falsum cum sint singulares diuerse qualitatis: et tamē sūt simul false igit. minor pȝ prīo q̄ ista sit falsa ego dico falsum: qȝ posito casu q̄ sortes nullam aliā dicat nisi istā. ego dico falsum tūc erit falsa cū falcificet seipaȝ. Probat etiā q̄ sua negatiua scȝ ista. ego nō dico falsum: sit falsa: qȝ sortes nihil aliud dicit q̄ istā ꝓpōneȝ: ego dico falsum: q̄ cū sit falsa: erit falsum dicere sortē nō dicere falsum. et p ꝯñs hec ꝓpositio nō dico falsum: est falsa ⁊ sic habet ꝓpositū. ¶ In oppositū ē arist. in textu. In q̄stiōe sicut in ceteris erūt tres articli.

Quantū ad primū sciendū est pmo p declaratōe diffinitionis oppōis. q̄ solum hic est sermo de oppositiōe ꝓpositionū et nō terminoꝝ quā phūs diffinit sub noīe ꝯdictionis eo q̄ ꝯdictio inter oēs oppōnes est pncipalis oppositio. Et ideo aduerte q̄ hec ꝓpō: ꝯdictio est affirmatio et negatio opposite nō dȝ esse copulatiua qȝ tūc esset falsa. nā sensus esset: ꝯdictio est affirmatio: ⁊ ꝯdictio est negatio. mō quelibȝ eaꝝ est falsa. sȝ ē cathegorica d copulato pdicato ¶ Et aduerte q̄ qñ dr ꝯdictio ē affirmatio ⁊ negatio opposite. ibi est pdicatio accñtalis ⁊ nō eēntial nā ꝯdictio formalr nō ē nisi repugnātia duarū ꝓpositionū ad esse simul veras vel falsas. Et dr notāter opposite ad denotādū q̄ nō quelibȝ affirmatio ⁊ negatio est ꝯdictio. sed solū affirmatio et negatio que habēt repugnantiā ad esse simul veras vel falsas. ¶ Ex quo sequit q̄ oppositio subalterna nō est ꝓprie oppositio: qȝ est tm̄ affirmatio vel tm̄ negatio. mō oppositio dȝ esse affirmatio et negatio. ¶ Et aduerte vlterius q̄ oppositio debet esse eiusdē de eodē nō nois tm̄ nec rei tantum. sed rei ⁊ nois simul. ¶ Ex quo sequit q̄ quattuor ꝯditiones generales reqrūt ad oppositionē. Prima q̄ ꝓpositiōes opposite sint d eisdē extremis de eadē copula adeq̄te sm r. m ⁊ vocē simul. ¶ Scd̄a conditio q̄ termi supponāt eodē gñe suppōnis. ¶ Ex quo sequit q̄

De oppositōne ꝓ loqtur: an ꝓpositionū vel terminoꝝ

Quid est contradictio.

Cōditiones gñales reqsite ad oppositōeȝ.

ille nō opponunt: hō est spēs. nullus hō est spēs ¶ Tertia q̄ termi teneantur eque ample ⁊ eque stricte. Ex quo sequit q̄ ille nō opponunt: omnis homo currit. nullus homo currit. qȝ hō in prima supponit tā pro viris q̄ pro mulierib⁹: sȝ in secūda supponit tm̄ p viris. ¶ Quarta q̄ ꝓpōnes sint de simplici q̄titate. et de simplici copula. ⁊ q̄ nō sint de cōtigēti specialr dicto: qȝ si essent de cōtingenti specialiter dicto nō opponerētur nisi forte sm modū ⁊ nō sm legem vt postea patebit. ¶ Aduerte etiaȝ q̄ oratio in qua ponitur termin⁹ equiuocus a casu nō restrictus: non habet ꝓpositionem sibi oppositā. qȝ nō est ꝓpō sȝ ꝓpositio plures. vt illa: canis est suba nō habet ꝯtradictoriā. quia nō est propositio.

Sciendū est secundo q̄ circa dicta incidūt aliq̄ difficultates. Prima difficultas vtrū arist. faciens mētionē de ꝓpositionib⁹ oppositis et legibus earū locutus fuerit vlr de oībus propositionib⁹ oppositis. Ad quam breuiter respōdet q̄ nō. sed solū de ꝓpositionibus cathegoricis simplicis qualitatis aut quātitatis falsum enim est q̄ vna cōtrariarū est vniuersal affirmatiua ⁊ alia vlis negatiua. Similr de subcōtrarijs et ꝯdictorijs vna eīm nō est affirmatia si sit mixte q̄litatis: sȝ affirmatiua ⁊ negatiua sil. Similiter dicendū est de q̄titate. loquitur etiā phūs de ꝓpositiōib⁹ oppositis et legibus earū que nō sunt diuise de ꝯtingenti specialr capto. nam in illis de ꝯtingenti spāliter capto possibile est duas contrarias simul esse veras et subꝯtrarias simul esse falsas: vt sunt iste: oīs deus cōtingēter nō est deus. et oīs de⁹ nō ꝯtingenter nō est deus que sunt simul vere. ¶ Et si arguatur: due cōtrarie sunt simul vere. et ad ipsas sequūtur due pticulares q̄ sunt simul vere. ḡ due cōtradictorie sunt simul vere. qḋ est impossibile. Respondetur q̄ nō semper ad contrarias sequunt sue subcontrarie: nec ad vlem sua particulario. sed hoc solū habet veritatē in illis que non sunt de ꝯtingēti specialiter capto. Ista enī vlis nullus deus ꝯtigēter nō est deus ꝯuertibiliter se habet cū hac disiunctiua. omnis deus necessario est deus. vel omnis deus impossibilr est deus: quo ad veritatē et falsitatē. Et quicquid sequit ad disiunctiuā: sequitur ad illā de contingenti: et ecōtra. ista enim est affirmatiua infinita de contingenti de⁹ ꝯtingenter est deus. Et similiter sua particularis quidā deus ꝯtigenter est deus que est subalterna prime: videlȝ huius nullus deus contingenter non est deus cōuertibiliter se habēt quo ad veritatē et falsitatē ⁊ cōsequētiā cū ista copulatiua deus nō necessario est deus. et deus nō impossibilr est de⁹. mō ista copulatiua nō sequit ad disiunctiuā: ḡ nec ista particularis quidā deus ꝯtingēter est deus ad suā vlem cui subalternatur. Ex quo patet istas duas ꝯtrarias simul esse veras. nullus deus contingēter est deus. null⁹ de⁹ ꝯtingēter nō est de⁹ Etiā subcōtrarias de⁹ ꝯtingēter est deus et de⁹ ꝯtingenter nō est deus simul esse falsas. ille enī

Aristoteles de q̄bus ꝓpōnib⁹ loquitur.

particulares conuertuntur adinuicem: modo affirmatiua est falsa cū copulatiua sibi equales est falsa: igitur et negatiua. Dicūt tū aliq̄ q̄ propōnes de ɔtingenti specialiter capto sunt ypothetice: sed hoc nō videtur multū ꝓbabile. licz tales ꝓpositiones de ɔtingenti specialiter capto inferant ypotheticas nō tamen sunt ypothetice sed simpliciter cathegorice.

Particularis pro posito in naturali materia an equaleat vli.

Sciendum est tertio q̄ circa textuz incidūt alique difficultates. Prima vtrū ꝑticularis in materia naturali equaleat vli. Et videtur q̄ nō qr nō subordinātur vni et eidem mētali: ergo nō equiualēt. Rūdet breuiter q̄ ꝑticularis in materia naturali et vlis nō equalent in significādo: qr nō subordinātur eidē mētali nec q̄ subiecta et ꝑdicata eodē mō supponūt tamen bn̄ equalent in inferēdo seu in veritate et falsitate. et silr dicendū est de materia remota. et h̄ volebat habere Aristo. in textu. ¶ Scd̄a difficultas est vtrū si vna ɔtradictoriarū sit vera reliq̄ sit falsa vl' ecōtra. Et videt q̄ nō. qr pōt eē vna ɔtradictoriarū nō existēte alia quo scd̄o vna erit vera et tū reliq̄ nō erit falsa: cū nō formet. Rūdet q̄ si vna ɔdictoriarū sit vera reliq̄ erit falsa supple si formet. Et si q̄s dicat: iste sunt ɔtradictorie diu est q̄ fuisti asinus. et nō diu est q̄ fuisti asinus. et tū sunt simul false. de ꝑma notū est. de scd̄a ꝓbatur. qr ad eam seq̄tur falsum. s. ista nouiter fuisti asinus: ḡ scd̄a est falsa. Rūdet q̄ ista nō diu est q̄ fuisti asinus est vera qr significat q̄ in nulla ꝑte temporis neq̄ in nullo tpe fuisti asinus: et negat q̄ ad ipm seq̄tur vna falsa. puta illa nouiter fuisti asinus. Et si q̄s iterum dicat: iste sunt ɔtradictorie sortes dicit falsum. sortes nō dicit falsum: et tū sunt simul false: posito casu q̄ sortes nō dicat nisi istā ꝓpōnem: sortes dicit falsum qr illo casu posito: est ꝓpositio falsificans seipsam. Rūdet q̄ ista ꝓpō: sortes dicit falsum: et silr alie ꝓpōnes falsificantes seipsas nō sunt cathegorice: sz sunt ypothetice vt alias magis videbit. ¶ Et si q̄s iterum dicat: iste due sunt ɔtradictorie caput hz oīs homo. et nullū caput hz oīs homo: et tū sunt simul false. de ꝑma notum est de scd̄a pz: qr eius descendētes sunt false puta iste: nullum caput hz iste hō vl' iste homo. et sic de alijs. Rūdet q̄ ille nō sūt eius descēdētes sz iste: nullū caput hz iste hō et iste hō et iste hō: et sic de alijs.

An vna contradictoriarum sit vera et reliqua existe falsa, vel econtra.

Sciendum est quarto q̄ oppositio ꝓpōnum est duplex: quedaz est sumpta penes ꝑdicata ɔtra~~dicto~~ria: ꝑuatiua vl' ɔtradictoria. vt sortes est sanus sortes est eger: sortes est cecus: sortes est videns: sortes est currens: sortes est nō currēs. et de ista nō est hic sermo. Alia est oppositio data penes modos enūciādi oppositos. et de ista est hic sermo et nō de alia. ¶ Et aduerte vlterius q̄ ꝓpōnes dicūtur adhuc opponi dupl'r. vno modo ꝓprie qr sunt de opposito modo enūciandi ꝑdicatū de subo. vt iste due: quilibet hō est albus: et nullus hō est albus. Alio modo nō q̄tum ad modū enūciandi sz q̄tum ad legē: q̄ sic se hn̄t q̄ sunt ꝓpōnes cathegorice vtroq̄ termino participātes ꝭm eūdem terminū quibus q̄tum est de forma earū repugnat q̄ sint simul vere vel false. et hoc ꝓportionaliter ad leges. vt iste ꝓpōnes: nullus hō currit. iste homo currit. Supponitur vlterius q̄ per legem oppositionis nō intelligitur nisi regula vel natura ꝓpositionū oppositarum. ita q̄ lex contrariarū nō est aliud q̄ natura vel regula cōtrariorū. vnde quando dicit q̄ lex cōtrariorum est talis q̄ impossibile est contrarias simul esse veras: debet sic intelligi q̄ si due ꝓpositiones contrarie adinuicem sint in rerum natura: si vna est vera reliqua est falsa. vel sic: duarū ꝓpositionum adinuicem ɔtrariarum impossibile est vnā esse verā quin reliqua sit falsa si formet. et eodz modo dicendum est de alijs legibus. ¶ Ex quo pz q̄ ꝓpositiones adinuicem ɔtrarie sic se habēt adinuicem q̄ eis formaliter repugnat gratia forme acceptionis terminorū stare simul in veritate. Unde ille ꝓpositiones dicūt adinuicē repugnare in veritate: que nō possunt simul esse vere. sz ille dicūtur repugnare formaliter in veritate q̄ sic se habent q̄ nec ipe nec sibi similes in forma possunt simul esse vere. Unde ex parte forme ꝓpositionis se tenent qualitas: quātitas: similitudo copularū: et extremorum numerus et situs terminorū. Et hec de primo articulo.

Particularis pro posito in naturali materia an equaleat vli.

Quot sint propositionum oppositiones.

Propōnes q̄t mōis dicūtur oppo...

Quid per legē contrariarū intelligitur.

Quantum ad scd̄m articuluz dubitatur primo vtrū due cōtrarie possint simul eē vere. Et videtur q̄ sic. naz iste sunt ɔtrarie: omnis homo est aīal. omnis homo aīal nō est. et tamē sunt simul vere. ¶ Pro solutione est aduertendum q̄ ad ꝓpōnes adinuicem esse ɔtrarias plures cōditiones requirūtur. quarū ¶ Prima est q̄ ꝓpositiones adinuicez ɔtrarie ꝑticipant vtroq̄ termino ꝭm eundē ordinem: id est q̄ habeant subiecta et ꝑdicata sinonima. ¶ Secunda cōditio q̄ tales ꝓpōnes sint diuersarū qualitatum: ad talē sensum videlicet q̄ q̄libz copula principalis negata in vna: affirmet in alia. et ecōuerso. ¶ Ex quo sequit nullas affirmatias esse cōtrarias adinuicez. Sequit etiam nullas negatiuas adinuicē esse cōtrarias. Tertio seq̄tur q̄ stat ꝓpositiones adinuicē cōtrarias esse eiusdem qualitatis in gn̄e: licet nō in specie. vt patet oe istis duabus q̄ sunt mixte q̄litatis: omnis hō est vel nō est albus oīs homo nō est vl' est albus. ¶ Tertia ɔditio q̄ termi nō accipiant eq̄uoce: nō dissimiliter restringant neq̄ āplietur neq̄ dissimilit' appellēt suas rōes formales. ꝓpter scd̄z iste nō sūt ɔrie: oīs hō currit. nullus hō currit. qr dato q̄ sole mulieres essent et q̄lz curreret: et nullus vir esset. tūc iste essent vere: oīs homo currit. et nullus hō currit. nam in ista: nullus homo currit. ly homo restringit ad standuz tm̄ ꝓ viris. Propter defectuz tertie ꝑticule iste nō ɔrīant: nihil qd̄ est vel fuit hō est ens. oīs hō est ens. eo q̄ ly hō in negatiua ampliatur: et nō in affirmatiua. Propter quartū defectū iste nō cōtrariant: oīs hō sedentē ꝑcutit. nullus homo ꝑcutit sedentē: qr in aliquo casu pn̄t simul esse vere. Similiter iste noz contrariantur: omnis

An due cōtrarie possint simul esse vere.

Cōditiones requisite ad propōnes cōtrarias. Prima.

Scd̄a.

Tertia.

homo venient em cognoscit. oīs hō non cognoscit venientē. q2 posito ꝙ qlibet homo habeat ꝯceptum entis: ⁊ nullus hō habeat ꝯceptuz venientis: predicte simul essent vere. ¶ Quarta ꝯditio est ꝙ tales ꝓpōnes plus habeāt de vlitate ꝙ̄ de pticularitate. qḋ debet ītelligi ad sensum ꝯditionalē sic ꝙ si in eis ponātur vlitates et pticularitates nūerus vlitatum debet excedere num ex pticularitatū. Vn̄ vlitas est terminus cōis distributꝰ non exīs ps alicuiꝰ cōplexi vnica acceptiōe accepti. vt in ista oīs hō ē aīal ly homo debet teneri vlr. Dicit notāter nō existens ps cōplexi vnica acceptione accepti: q2 ly hoīe in ista fortes differt ab hoīe nō est vlitas: q2 est ps complexi vnica acceptiōe accepti. Aduerte ꝙ ad vlitatem reqritur ꝙ nō sit cōplexū diuersis acceptionibꝰ acceptū: q2 hoc totū hoīs asinus in ista ꝓpōne cuiuslibet hoīs asinus currit nō est vlis: sed solū ps eius sez ly hoīs. s3 in ista cuiuslibꝫ asinus hoīs currit. ly hoīs asinus est vlitas q2 est complexū vnica acceptiōe acceptum. sed hoīs asinus est cōplexuz diuersis acceptionibus acceptuz. mō regula est in oppōnibus ꝙ qn̄ in aliqua ꝓpōne ponit complexū vnica acceptione acceptū dꝫ computari ꝓ vlitate vel pticularitate. ¶ Quinta ꝯditio. si in ꝓpōne affirmatiua ponat vna pticularitas in negatiā sibi opposita nulla dꝫ poni pticlaritas defectu cuius iste nō sunt ꝯtrarie adinuicē oīs homo ē aīal. oīs homo aīal nō est. ⁊ ꝑ hoc soluitur ratio que prius fiebat. Nec iste omī tpe risibile ē oīs homo: omī tpe risibile nō est oīs hō: eo ꝙ sunt simul vere. ¶ Sexta ꝯditio ꝙ qlibet pticularitas in vna sit vlitas in alia. vn̄ pticularitas nō est nisi terminꝰ cōis stans ꝯfuse tm̄ vel determinate nō exīs pars complexi vnica acceptione accepti. nec exīs aggregatū ex diuersis ꝑtibꝰ diuersis acceptionibꝰ acceptis defectu cuius iste nō ꝯtrariantur cuiuslibet hoīs asinus currit cuiuslibet hoīs asinus nō currit cuz possint simul esse vere posito ꝙ quilibet hō haberet duos asinos quoꝝ vnus curreret ⁊ alius nō curreret.

¶ Septīa ꝯditio. si in hmōi ꝓpōnibus ponat disiunctum copulatū vel ꝯditionatū qḋ in ambabus accipit vnica acceptione totuz debet distribui vel si solum pma ps distribuatur in alia negatio debet ferri ad ꝯiunctionē defectu cuiꝰ iste nō ꝯtrariant adinuicē oīs homo vel asinus currit: oīs homo vel asinꝰ nō currit distribuendo solum primā ptem disiuncti. ¶ Octaua cōditio. ꝙ si in hmōi ꝓpositiōibus ponant modi ad copulam reqritur ꝙ hmōi ꝓpositiones etiā sint ꝯtrarie ex parte modoꝝ. defectu cuius iste nō ꝯtrariantur: oēm hoīez possibile est currere. oēm hoīem possibile est nō currere. nec iste oīs homo aliqn̄ currit. oīs homo aliqn̄ nō currit.

¶ Ex istis seqtur ꝙ nō oīs ꝓpositio hꝫ ꝯtrariā sed solum illa in qua ponit aliq̄ vlitas. Sequitur scḋo ꝙ oīs ꝓpō in qua ponit aliqua vlitas hꝫ ꝯtrariam: capiendo ꝯtrarietatē large. ¶ Ex hoc seqtur ꝙ de quolibet gnīe q̄litatis: dabilis ē ꝓpositio hn̄s ꝯtrariam. De vli vt ista: omīs homo est aīal. hꝫ istam sibi ꝯtrariam. oīs hō nō est aīal. d̄ pticulari. vt aliq̄s homo est omē aīal: hꝫ istam sibi ꝯtrariam: nullus hō est aīal. de indefinita vt ista: hō est omē aīal. hꝫ istam sibi ꝯtrariam: oīs hō nō est aīal. ⁊ sic de alijs.

Dubitatur scḋo vtrum due cōtradictorie possint simul esse vere vel false. ⁊ arguit ꝙ possint simul esse vere. nā iste due ꝯtradicūt fortes currit. fortes non currit. ⁊ pn̄t simul esse vere. q2 pro illo instāti in quo vna pōt esse vera etiam reliq̄ pōt esse vera: ḡ pn̄t simul esse vere. (Due contradictorie vtrūz possint simul esse vere: vel false.) ¶ Pro solutiōe supponit ꝙ ad ꝯdictorias multe ꝯditiōes reqrunt a posteriori. (Conditiones reqsite ad cōtradictorias.) ¶ Pria ꝙ pticipent vtroqꝫ terminō: ordine eodē. (Prima.) ¶ Scḋa ꝙ termī nō dissilr restringant: ampliant: ⁊ appellent suas rōes formales. (Secūda) defectu pmi iste nō cōtradicūt: oīs hō currit. qdam hō nō currit. defectu scḋi iste nō ꝯtradicūt: oīs hō aīal fuit. hō nō fuit aīal. q2 ly aīal in affirmatiua ampliat: ⁊ nō in negatiua: defectu tertij iste nō ꝯtradicūt: nullus hō cognoscit venientē. qdam hō venientez cognoscit. cū possint simul esse vere. (Tertia.) ¶ Tertia ꝯditio. ꝙ si in talibꝰ ponat vlitas ⁊ pticlaritas ꝙ habeāt eque d̄ vlitate sicut de pticularitate. (Quarta.) ¶ Quarta ꝯditio est. ꝙ qlibꝫ terminꝰ distributus in vna ꝯtradictoriaꝝ: nō debet distribui in alia. ⁊ si nō distribuat in vna debet distribui in alia. ⁊ hoc nisi talis terminus sit determinatio accepta vnica acceptione cū suo determinabili q2 si sic distribuat in vna distribuetur in alia. ⁊ si nō distribuatur in vna non distribuet in alia vt in istis fortes vidēs oēm hoīez currit: fortes videns oēm hoīem nō currit. (Quinta.) ¶ Quinta cōditio. si in vna ꝯtradictoriarū ponat aliq̄s terminus stās ꝯfuse ⁊ distributiue a pte vnius extremi in ordine ad aliū terminū supponētem confuse tm̄ tūc ille terminꝰ q̄ stabat cōfuse ⁊ distributiue debet stare determiāte in altera ꝯtradictoriaꝝ: vt oīs homo est aīal homo nō est aīal. (Sexta.) ¶ Sexta ꝯditio. si aliquis terminꝰ accipiatur cōfuse ⁊ distributiue in vna ꝯtradictoriarum a pte vnius extremi in ordine ad alium terminū supponētem determiate a pte alterīꝰ extremi. tunc in altera ꝯtradictoriaꝝ debet stare cōfuse tm̄. defectu cuiꝰ iste nō ꝯtradicunt fortez videt oīs asinus. asinus nō videt fortē. (Septia.) ¶ Septima ꝯditio. si in vna ꝯtradictoriaꝝ ponat terminus collectiue acceptus ꝙ etiam in reliqua teneat collectiue vt hec oēs apostoli dei sunt duodeci. nō omīs apostoli dei sunt duodecim. ¶ Ex quo patet ꝙ dabiles sunt due ꝓpositiones contradictorie de extremis cōibus totalibꝰ quoꝝ neutrum tenet distributiue. Et hec conditio ꝓbabiliter ponit. (Octaua.) ¶ Octaua conditio. si aliq̄s terminus supponat cōfuse tantum respectu ꝓprij signi cōfusiui in ꝯdictoria debet supponere confuse ⁊ distributiue distributione incōplexa seu distributione opposita suppositioni cōfuse tantum. vt ista ꝓmitto tibi equum. cuiꝰ cōtradictoria est ista. ego nō ꝓmitto tibi equum ⁊ nō ista nullum equū tibi ꝓmitto: q2 tūc due cōtradictorie essent simul vere. (Nona) ¶ Nona conditio. si tales

propositiões sint modales: oportz φ sint de modis ɔtradictorijs defectu cuiꝰ iste nō ɔtradicūt omne ens de necessario est ens. ens impossibilr est ens. ¶ Decima ɔditio si in huiusmodi ꝓpositionibus ponatꝰ disiunctū copulatū vel ɔditiōatum φ si illud totū distribuatꝰ in vna et ꝑticularisetur in alia. et si soluz prima ps distribuatur φ tunc in alia parte ꝑticularisetur. ⁊ φ negatio feratur supra coniunctionem. Unde distribuēdo totū disiunctū iste cōtradicūt omīs homo vł asinus currit hō vel asinus nō currit sed distribuēdo solū primā partz disiuncti ɔdictoria prime est ista: homo nō vel asinus currit. ¶ Istis suppositis suppoitꝰ finalr φ cōtradictorias posse esse simul veras pōt dupliciter intelligi. vno mō vt ly simul determiat ly pōt et sic possunt simul esse vere vel vt determiat ly esse. et sic nō pñt simul esse vere et per hoc solitꝰ ratio q̄ prius fiebat

Decim

Cōtradictorias ñ simul esse veras q̄t mōis intelligiꝰ.

Dubitatur tertio vtruz due subcontrarie possint simul esse false. Pro cuiꝰ solutōe suppenitꝰ φ ad hoc φ aliq̄ ꝓpositiões sint adinucē subcōtrarie multe ɔditiones requirūtur a posteriori. Prima φ ꝑticipēt vtroqꝫ termio eodē ordine. Secūda φ termi nō teneantꝰ equoce nō dissimilr restringātur neqꝫ amplientur neqꝫ appellēt suas rōes formales. defectu primi iste nō sunt subcontrarie canis est aīal latrabile. canis nō est aīal latrabile capiēdo ly canis aliꝰ in vna φ in alia. defectu sc̄di iste nō sunt subcōtrarie homo currit quidam hō nō currit. defectu tertij iste nō sunt subcontrarie: hō est albus homo nō fuit albus. defectu quarti iste nō sunt subcōtrarie homo albū videt homo non videt albū. Tertia ɔditio φ habeant plus de particularitate q̄ de vniuersalitate et hoc debet intelligi in sensu ɔditioāli sic videlz φ si habeāt vniuersalitates et particularitates φ nūerus ꝑticularitatuz sit maior nō tñ oportz hoc simplr et absolute fieri Quarta ɔditio φ quelibet vniuersalitas in vna sit ꝑticularitas in alia deffectu cuiꝰ iste nō sunt subcōtrarie aliquo tempe risibile est oīs homo aliquo tempe nullū risibile est homo. Quita cōditio si in affirmatiua ponatur vlitas nulla vniuersalitas debet poni in negatiua defectu cuiꝰ due immediate dicte nō sunt subcōtrarie. Sexta ɔditio φ si huiusmodi ꝓpōnes sint modales φ sint de modis subcōtrarijs defectu cuius iste non sunt subcontrarie hoiēz necesse est currere hominem impossibile est currere. Ex istis sequitur φ non omis ꝓpositio habet subcontrariam vt patet de ista sortes est hoc album. Sequitꝰ secundo φ oīs propositio in qua ponitur particularitas habet subcontrariā. Ex quo sequitur φ de quolibet genere quātitatis dabilis est ꝓpositio habens subcontrariā. De conditionibꝰ aūt que ad subalternā requiruntur satis visum est in summulis. Et hec de secundo articulo.

Dubiū ꝺ falsitate duarꝫ subcōtrariarum.

Cōditiones requiste ꝑ solutione predicte q̄stiōis.

Prima.

Secūda

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Quantum ad tertium sit conclusio respōsalis. Species et leges oppōis sunt a phō sufficiēter ⁊ ɔueniēter assignate. ptz hec ɔclusio ex precedētibꝰ articulis ¶ Ad rōes ante oppositū. Ad primā ptz solutio ꝑ vtraqꝫ sui ꝑte. Ad secundam dicitꝰ φ ille ꝓpositiones scripte sunt ɔdictorie si sint scripte ab eodez nec possunt simul esse vere vel false a quocūqꝫ legantur quia sicut ꝓnoīa vocalia ꝑme ꝑsone nunq̄ supponūt nisi ꝑ illis qui ꝓferūt ea: sic nec scripta supponunt nisi pro illis qui ea scripserunt. Et si dicatꝰ ɔtra hoc quia aliquis sepe scripsit litteras obligatorias pro alio aut etiā legit Et tamē ꝓnoīa prime ꝑsone ibi posita nō supponūt ꝑ illo quia aliter obligaret seipsuz. Rñdetur φ in illo casu illa ꝓnomīa non supponunt ꝓprie et de rigore logices nisi ꝑ legente aut scribēte. tamē ex vsu loquendi ꝑmissum est φ ipsa supponant pro illo homine cuiꝰ sit obligatio: aut ꝑ illo ad cuius intētionem atribuitur sentētia ¶ Ad tertiam ptz solutio in secundo dubio. ¶ Ad quartam dicitꝰ negādo minorem. nā iste nunquā sunt vere iste tribulus ē sapidꝰ ⁊ iste tribulus nō ē sapidꝰ cuz ly sapidꝰ supponat cōfuse et distributiue: nec vz dicere iste tribulꝰ nō est sapidus hoi ergo nō est sapidus. qr arguitꝰ a dicto scd̄m quid ad dictuz simpliciter. ¶ Ad quintam patet solutio in primo articulo vbi visum est φ propositiones falsificantes seipsas non sunt cathegorice sed ypothetice.

Cōclusio respōsalis ꝺ legibus ⁊ speciebꝰ ꝑ pōnum.

Sequitur textus.

In his ergo que sunt ⁊ que facta sūt necesse est affirmationem veram vel falsam esse ⁊ negationem. In vniuersalibus quidē vniuersaliter semper hāc quidem veram: illam vero falsam. et in his que sunt singularia quēadmodum dictuz est. In his vero que in vniuersalibus nō vniuersaliter dicunꝰ nō est necesse dictū est autem et de his.

Quō se hāt enunciatiōes q̄ ad esse verū vel falsum.

Istud est vltimū capitulū huiꝰ tractatꝰ in quo phs ōndit q̄liter se habeant enūciationes quo ad esse verū determiate: vel falsuz. Et diuiditꝰ in duas ptes. ¶ In p̄ma ostēdit q̄bus ɔdictorijs ɔuenit φ vna ps est determiate vera et altera falsa. dicens φ in oībus contradictorijs de presenti et preterito necesse est vnā partem esse veram et alteram falsam. ¶ In secunda parte arguitur ad vtramqꝫ partem de contradictorijs singularibus de futuro contingēti. ⁊ primo φ non sit necessarium determinate alterā partem esse veram et alterā falsam dicens φ in contradictorijs singlaribus de futuro cōtingēti nō est necesse alteram partē esse determiate verā ⁊ alterā determinate falsam quia si omnis affirmatio vel negatio de futuro contingēti esset determinate vera vel determinate falsa sequeretꝰ φ omnia necessario euenirēt. sed cōsequens est falsum. igitur. cōsequentiā ꝓbat duabus rationibus. ¶ Prima φ posito casu φ aliquis dicat hec erit et alius dicat hoc nō erit. si oīs affirmatio vel negatio de futuro ɔtingenti sit determiate

Capituli diuisio

iste nō sūt subcōtrarie q̄ subcōtraria p̄me ē ista aliquo tpē risibile ... subcōtraria 2ᵉ ē ista aliquo tpē risibile ē hō

vera aut falsa necesse est alterū ipsorū dicere verum et nō vtrūqꝫ cum ipsi capiāt cōtradictoria que nō cōtingit simul esse vera. ¶ Scđa ratio si omnis affirmatio et negatio sit determinate vera vel falsa sequeretur ꝙ de illo qđ est modo albū semper fuit verū dicere hoc erit album. et si sic non potuit nō fieri album: et si non potuit non fieri albū impossibile fuit ipsum nō fieri album. et si impossibile fuerit ipsum nō fieri albū necesse fuit albū. et sic necessario eueniet et per cōsequēs nihil erit ad vtrūlibet vel a casu. Deinde probat oppositū dicens. in ꝯtradictorijs de futuro ꝯtingenti necesse est alterā partē esse veram et non potest dici ꝙ neutra sit vera. probat duabus rationibꝰ. Prima qꝛ si affirmatio sit falsa negatio erit vera. et si negatio erit vera affirmatio erit falsa. igitur nō contingit neutrā earū non esse determinate verā. ¶ Secunda ratio si neutra esset vera tolleretur ratio cōtingētis ad vtrūlibet. nam si verū est dicere ꝙ hoc erit album oportet ꝙ sit album. Et si erit cras verū dicere ꝙ est albū oportꝫ ꝙ cras sit albū. Si aūt verum erit dicere de tali futuro ꝙ neqꝫ erit neqꝫ nō erit tūc ipsum nō poterit esse nec poterit nō esse qđ est cōtra rationē cōtingētis ad vtrūlibet. Deinde remouet duas cauillatiōes. ¶ Prima est cōtra secundā rationē in qua dictū est ꝙ si omnis affirmatio vel negatio sit determinate vera vel falsa sequeret̄ ꝙ de illo quod nūc est albū semper fuit verū dicere ꝙ hoc fuit album. Posset aliqͥs dicere ꝙ hoc est verū in tp̄e propinquo p̄cedente illud nūc: sed nō in tempore remoto. Remouet hanc cauillationē dicēs ꝙ q̄tū ad tempus nihil refert etiā ante millesimū annū qꝛ semper manet eadem veritas. ¶ Secunda cauillatio est contra primam rationem. dictum est enim ꝙ si quis dicat ꝙ hoc erit et alius dicat hoc non erit necesse est alterū illorū verū dicere. Posset aliquis dicere ꝙ hoc ideo est qꝛ dicūt ꝯtradictoria. sed si nihil diceret nullū incōueniens sequeretur. Hāc cauillationē remouet dicēs ꝙ si quis affirmauerit vel negauerit nihil propter hoc mutatur in re. quia propter nostrum affirmare vel negare nihil mutatur in re. ¶ Deinde ostendit ꝙ nō oīa eueniāt de necessitate tripliciter. Primo sic. nos sumus principia multorū et consiliamur de multis qđ nō faceremus si oīa necessario euenirēt. Secūdo multa sunt entia que nō sunt semper in actu. sed sunt in potētia sic ꝙ pñt fieri ꝛ nō fieri. esse et nō esse. ergo non omnia de necessitate eueniūt. Exemplificat vt vestis potest incidi et tñ nō inciditur sed vetustate cōsumitur. Et hoc exemplū potest sumi pro tertia ratione ¶ Deinde ostendit quomō se habēt propositiones ad veritatē et falsitatē. Pro cuius solutiōe premittit quomō se habēt res ad necessitatem et primo quomodo scđm se ꝛ absolute se habēt ad necessitatem. secūdo quomō per ꝯparationē ad sua opposita se habent. dicens primo ꝙ res se habent ad necessitatem scđm se et absolute. sic ꝙ nō sunt simpliciter necessarie. sed ex suppositione: quia omne quod est qñ est necesse est esse.

Remotō duarū cauillationum.

Non oīa d̄ necessitate euenire tripliciter ośdit

Quō res se habēt ad necessitatem.

Secundo dicit ꝙ res se habēt ad necessitatē ꝑ cōparationē ad sua opposita sic ꝙ nō sunt necessarie simplr̄. sed ex disiunctiōe ad sua opposita. Illud enim qđ nō habet determinatā rationē necessitatis fit necessariū sub disiunctione ad suū oppositū vt necesse est nauale bellum cras esse futurū vel nauale bellū cras nō esse futurū. Ex his cōcludit ꝙ eodē modo rebus et enūciatiōibus quia sicut sunt quedā res que nō sūt determinate ad esse neqꝫ ad non esse: cuiusmōi sunt ille q̄ sunt ad vtrūlibet ita etiā sunt quedā orationes que nō sunt determinate ad veritatē vel falsitatem. Ex predictis infert duo correlaria. primū ꝙ nō necesse est in oībus ꝯtradictorijs vnā partem esse determinate verā et alterā falsam. secūdū correlariū ꝙ nō est simile de cōtradictorijs de presenti et de preterito et de contradictorijs de futuro cōtingenti.

q Ueritur vtrū aliqua ꝓpositio de futuro ꝯtingēti sit determinate vera aut determinate falsa. Arguit̄ primo ꝙ sic. quia hec est determinate vera dies iudicij erit. ꝛ similr̄ ista sol orietur cras et tñ sunt de futuro cōtingēti: igitur. Itē hec disiunctiua est determinate vera sol orietur cras vel nō orietur cras: ergo altera pars est determinate vera. Secūdo sic omne qđ sic est verū qđ ipm̄ nō est falsum est determinate verū sed aliq̄ propositio d̄ futuro contingenti est determinate vera. maior est nota. ꝛ minor probatur quia sunt iste due fortes curret cras. fortes nō curret cras: quarū vtraqꝫ est de futuro cōtingēti. ꝛ tñ vna earū est determinate vera quia sunt cōtradictorie quarū necesse ē vnā esse verā. ¶ Tertio sic. sicut se habꝫ res ad esse vel ad nō esse fore vel nō fore. sic se hꝫ ꝓpō ad esse verā vel nō esse verā: sꝫ aliq̄ res determiate se hꝫ ad fore aut nō fore. igr̄ aliq̄ ꝓpō determiate se hēbit ad eē verū vel nō eē verū. minor ꝓbat̄ qꝛ quālibꝫ rē nō existētē possibile tñ existere necesse est fore aut nō fore. ¶ Quarto sic. oē futurū d̄ necessitate eueniet: ergo oīs ꝓpō d̄ futuro ꝯtingēti est determiate vera. añs pꝫ. qꝛ oē qđ ē de necessitate futurū de necessitate eueniet: sꝫ oē futurū de necessitate ē futurū: ergo oē futurū de necessitate eueniet. ¶ Quinto sic. hec ꝓpō est determiate vera vel falsa. fortes curret cras. ergo aliq̄ ꝓpō d̄ futuro ꝯtīgēti ē determiate vera. añs pꝫ: qꝛ aut deus scit ꝙ fortes curret cras aut non curret cras. si sciat ꝙ currꝫ cras. ergo ista erit determiate vera fortes curret cras. si nesciat. tūc ista erit determiate vera fortes nō curret cras: ꝛ q̄libꝫ est de futuro ꝯtingenti: igit̄. ¶ In oppositū est ꝓbūs in textu. In questiōe q̄admodū in ceteris erūt tres articli.

Triplices sunt ꝓpōes.

Sciendum est primo ꝙ ꝑ solutione prime ptis questiōis supponit̄ pmo ꝙ triplices sunt ꝓpōes: q̄dā sunt de p̄terito: quarū copula est p̄teriti tēporis. Quedā de p̄senti q̄rū copula est p̄ñtis tp̄is. Quedā de futuro q̄rū copula est futuri tp̄is. Ex quo sequit̄ ꝙ refert dicere aliquā ꝓpōnē esse de p̄terito de pñti aut de futuro et ipā esse p̄teritā pñtē aut futurā. qꝛ aliq̄ est pñs

Questio de veritate vel falsitate ꝓpositiōis de futuro cōtingenti.

que est de p̃terito vt patz de illa a me ꝓlata sortes scripsit. Et silr̃ de alijs. ¶ Scd̃o supponit ꝙ duplex est futurũ scz futurũ cõtingẽs ⁊ futurũ necessariuz. Futurũ necessarium est illud qd̃ impossibile est nõ fore sicut antixp̃s erit aĩal. Sed futurũ contingẽs est triplex scz rarũ qd̃ in paucioribꝰ accidit: et magis determinatũ est ad nõ esse ꝙ̃ ad esse. vt fossorẽ iuenire thesauꝝ. Aliud est cõtingẽs vt in pluribꝰ qd̃ magis determinatum est ad esse ꝙ̃ ad non esse: sicut hoĩem nasci cũ quinqȝ digitis in vna manu: ⁊ cum duobꝰ oculis in vno capite: ⁊ sic de alijs. Aliud est contingens ad vtrũlibet. qd̃ ẽm se est indeterminatuz ad eẽ ⁊ ad nõ eẽ: vt sortẽ cursurũ cras. Et ꝓportionabiliter triplex põt esse ꝓpositio de futuro cõtingẽti. s. raro in qua ponitur contingẽs rarũ/ in pluribus/ ⁊ ad vtrũlibet in qua ponitur aliquod illoꝝ. ¶ Tertio supponitur ꝙ ꝓpõ de futuro cõtingẽti ad vtrũlibet est duplex: quedã est de subiecto vniuersali cuiusmõdi est ista: nauale bellũ erit cras. alia est de subiecto singulari cuiusmodi ẽ ista: sortes curret cras. Et de ista principaliter querit q̃stio. Ex quo sequitur ꝙ ꝓpõ de futuro cõtingenti de qua hic loquimur est ꝓpõ singularis cõtingẽs simplr̃ vna cuius copula est verbũ futuri tẽporis. ¶ Dicitur tertio ꝙ nullum futurum necessarium est futurum cõtingẽs: quia qd̃ impossibile est non fore non est futuruum contingẽs: sed necessarium simpliciter impossibile est non fore: igitur necessarium simpliciter non est contingens.

Futurũ duplex est.

Futurũ cõtingẽs ẽ triplex.

Quod triplex ẽ ꝓpositio de futuro cõtigẽti ad vtrũlibet

Sciendũ est secundo ꝙ pro declaratione scd̃e partis questionis ponitur hec distinctio: aliqua ꝓpositio dr̃ determinate vera tripliciter. ¶ Primo qr̃ sic est vera ꝙ impossibile est eã nõ esse veram ꝓ qualibet temporis differentia: ⁊ sic ꝓpõ necessaria dicitur determinate vera sicut ista hõ est animal. ¶ Scd̃o modo dicitur determinate vera: qr̃ postꝙ̃ fuit vera impossibile est ipsam esse falsam: ⁊ sic omnis ꝓpositio de p̃terito vera dicit̃ determinate vera: vt adam fuit: ⁊ intelligitur de ꝓpositionibus de p̃terito in quarum extremis nõ ponitur signum vniuersale vt patet de ista: adam fuit omnis hõ que semel fuit vera: ⁊ tamẽ nũc est falsa. ¶ Tertio modo: ꝓpositio dicit̃ determinate vera sic ꝙ nõ est falsa põt tamẽ esse falsa ꝓ illo instanti ꝓ quo est vera: ⁊ sic ꝓpositio de futuro cõtingenti potest dici vera. ⁊ opposito modo dicatur de ꝓpositione falsa. Ex istis dicitur p̃mo ꝙ oĩs ꝓpositio copulatiua cõposita ex ꝑtibus cõtradicentibus est determĩate falsa: quia sic est falsa ꝙ impossibile est eam esse veram. Ex quo sequitur ꝙ copulatiua cõposita ex cõtradictorijs de futuro contingẽti est determinate falsa. Et si dicat̃ ex indeterminate falsis nõ potest fieri determinate falsum: sed vtraqȝ pars cõtradictionis de futuro cõtingẽti est indetermĩate falsa. Respõdetur ꝙ maior est falsa sicut ex possibilibꝰ bene fit impossibile. ¶ Dicitur secũdo ꝙ oĩs ꝓpositio disiunctiua cõposita ex partibus cõtradicentibus est determĩate vera: quia ĩpossibile est eam esse falsam. ¶ Dicitur tertio ꝙ omnis ꝓpositio de p̃terito vera cuius veritas nõ depẽdet ab aliqua de futuro: ⁊ cuius extremũ alterũ nõ tenet̃ vlr̃ est determinate vera. ⁊ dicit̃ notanter nõ dependẽs ab aliqua de futuro: quia si dependeret ab aliqua de futuro idem esset iudiciũ de ea quo ad veritatẽ ⁊ falsitatez sicut de illa de futuro sicut ista: deus p̃sciuit antixp̃m fore. Unde illa ꝓpositio de p̃terito dr̃ dependere ab vna de futuro in qua ponitur verbũ vel participiũ futuri tẽporis. ¶ Dicitur quarto ꝙ ꝓpositio de futuro contingenti est determĩate vera tertio modo seu determinatione de inesse: quia sic est vera ꝙ nõ erit falsa: tñ cũ hoc stat ꝙ põt eẽ falsa: ideo nõ est determĩate vera determĩatõe de possibili.

Propositio q̃t modis dr̃ determinate vera.

Sciendum est tertio ꝙ circa predicta incidit vna difficultas: an stante infallibilitate sciẽtie dei stet cõtingẽtia in rebus ⁊ liberuz arbitriũ in hoĩbꝰ. ¶ Pro cuius solutiõe supponitur primo ꝙ ꝯtingẽs dicitur qd̃ potest eẽ ⁊ nõ eẽ: ita ꝙ res dr̃ cõtigẽs q̃ñ nõ necessario est nec necessario nõ est: vt ptz ex diffinitiõe ꝯtigẽtis in p̃mo prioꝝ. Cõtingẽs est quo nõ existẽte necessario posito tñ in eẽ nihil ꝓpter hoc erit impossibile. Supponitur scd̃o ꝙ libertas est duplex. q̃dam est libertas ꝯtradictionis qua scz aliquid põt in effectũ ⁊ in oppositũ eius. Alia est libertas complacẽtie qua scz aliquid põt in aliud libere siue possit in eius oppositum siue nõ. His suppositis dicitur primo ꝙ deus hz infallibilez noticiã de futuris cõtingẽtibꝰ quia nõ nouit aliter facta ꝙ̃ fiẽda. Qñ futura ꝯtingẽtia sunt res future q̃ aliquando erunt ita ꝙ ad futurum contingẽs due conditiones requiruntur. s. ꝙ sit futurũ: ⁊ ꝙ aliquãdo sit: vt antixp̃m fore. Dicitur tertio ꝙ quãuis deus habeat infallibilem ⁊ certissimam noticiam de futuris contingentibus: tamen illa euenient contingenter ⁊ non necessario: quia eodem modo euenient sicut deus scit. sed deus scit contingenter: ergo euenient cõtingenter. minor probatur. quia deus scit ea quẽadmodum voluntas diuina determinauit: sed voluntas diuina determinauit contingenter: igitur. Et si arguatur si futura contingẽtia que deus scit possint non euenire ponatur ꝙ nõ eueniant: tunc sequeretur ꝙ deus non sciat plus illa esse futura. ergo oportebit dicere ꝙ deus est mutabilis: vel ꝙ deus potest decipi. Respondetur ꝙ si ponatur inesse iam ponetur inesse ꝙ deus ea nunꝙ̃ sciuit. ⁊ per consequens si non eueniant non decipitur deus. ¶ Unde si non eueniant nunꝙ̃ propositio de futuro cõtingenti que significabat ea euenire fuit vera. et per consequens nunꝙ̃ scita. ¶ Dicitur tertio ꝙ volũtas diuina est libera libertate contradictionis licet forte philosophi non concederent et etiam libera libertate complacentie: nam deus producit multos effectus quos potuit non producere et producet multos quos potest non producere. ⁊ potest multos dãnare qui saluabũtur ⁊ ecõtra.

Questio de infallibilitate sciẽ dei.

Quid est contigẽs

Libertas ẽ duplex

Propõis diuisio penes eius q̃ditatez q̃litatem q̃titatē et tpsꝰ.

Sciendum est quarto ꝙ questio quam pertractat aristoteles intelligēda est de ꝓpositionibus singularibꝰ de futuro in materia ꝯtingenti. Unde ꝓpositio penes eius quiditatez diuiditur in propositionē cathegoricam et ꝓpositionem ypotheticā. sed penes qualitatē in affirmatiuā et negatiuā. penes eiꝰ quātitatez in vniuersalem ꝑticularē indefinitā et singularem. Et penes tempus in ꝓpositionē de presenti preterito et futuro. et penes materiā in ꝓpōnē necessariā contingentē et remotam seu impossibilez. Et q2 veritas eodē modo se hȝ in necessarijs et contingentibꝰ ꝑsentibus ꝑteritis et futuris. iō aristo. ꝯuenienter ꝓposuit questionē de quo fuit magna discordia inter peripatheticos et stoicos scȝ de futuris contingētibꝰ. ꝑypathetici quorū arist. fuit princeps ponebāt aliqua necessario euenire et aliqua ꝯtingēter. Sȝ stoici ponūt omnia quadā necessitate et ꝓuidentia euenire contra quos dicit aristoteles. ꝙ tunc nō oporteret ꝯsiliari neqȝ negociari ad aliquid faciendum. et ideo negantes talia manifesta indigēt pena vel sensu. Et hec de primo articulo.

An futurū cōtingens sit determinatū anteq̃ ponatur in esse.

Quantum ad tertium articulū dubitatur primo vtrū omne futurum ꝯtingens sit aliqualiter determinatū anteq̃ ponatꝛ inesse. Respōdetur breuiter ꝙ futurū ꝯtingēs cōsideratum ꝑm se. id est ꝑm eiꝰ propriam rationē nō est magis determinatū ad vnā partē contradictionis q̃ ad aliam: q2 ex eo dicitꝛ futuruȝ ꝯtingens q2 potest indifferēter esse et nō esse. ¶ Dicitur scđo ꝙ si futurū ꝯtingēs sit determinatuȝ ad vnam ꝑtem cōtradictionis oportet ꝙ habeat aliam causam a se determinātem ipm ad eē vel nō esse: cū ex se nō magis determinetur ad esse q̃ ad nō esse. ¶ Et si qs dicat. si aliquod futurum contingēs determiaretur ad vnam partem cōtradictionis puta ad eē vel ad nō esse sequeretur ꝙ nō plus esset futuruȝ ꝯtingens cuȝ esset determinatū ad vnam partē contradictionis. ¶ Respondetur ꝙ talis determinatio nō tollit ipm eē futurum ꝯtingens: q2 cum hoc ꝙ determinetur ad vnam partem stat potētia ad aliam partem. ideo dato ꝙ voluntas diuina determinet antichristum fore. tamen cuȝ hoc stat antichristū posse nō fore. ita ꝙ iste due propositiones simul stant antixp̃s erit: antichristus potest non esse. ¶ Aduerte vlterius pro solutione multorū argumentoruȝ ꝙ aliqua propositio de futuro cōtingenti potest dici dupliciter determinate vera scilicȝ determinatione de inesse et determinatione de possibili. ¶ Unde illa propositio de futuro cōtingenti dicitur determinate vera determinatione de inesse que significat ita fore sicut erit. Sed illa dicitur determinate vera determinatiōe de possibili que significat ita posse fore ꝙ impossibile est eius oppositum euenire. Et sic dico ꝙ propositio de futuro ꝯtingenti potest esse determinate vera determinatiōe de inesse: nulla tamen propositio de futuro contingēti est determinate vera determinatiōe de possibili: quia cuiuslibet propositionis de futuro cōtingenti oppositum potest euenire. nam propositio de futuro contingenti potest esse falsa in illo instanti in quo est vera. Sed pro ampliori declaratione ponuntur aliquae propositiones multum probabiles.

Propositio duplr̃ dr̃ de futuro contingenti determiate vera.

Propões predicta dubia declarātes

¶ Prima omnis propositio singularis de futuro contingenti est vera vel falsa quia ad veritatem propositionis sequitꝛ esse rei et non esse rei cocōmitatur falsitas propositionis. ergo si ꝓpositio de futuro contingenti sicut ista antichristus erit. non sit vera neqȝ falsa tūc antichristus neqȝ erit neqȝ non erit quod est manifeste falsum. ¶ Secūda propositio omnis ꝓpositio de futuro contingenti vera si fuerit formata semper fuit vera puta in quolibet tempore precedente illam de presenti veram. ¶ Tertia propō. nulla ꝓpō singularis neqȝ particularis vel vniuersalis de futuro cōtingenti enuncians aliquod vere futurū cōtingēs est necessario vera. q2 cuiuslibet talis ꝯtradictoria est possibilis vt cōtradictoria istius: antixp̃us erit que est antixp̃us nō erit est possibilis. ¶ Ex quo sequitur ꝙ oēs iste sunt ꝯtingētes: oē cōtingēs futurum erit: oē cōtingēs futurū est futurū: aliqd futurū cōtingēs est futurū: dūmodo capiatur futurū ꝓ aliqua entitate cōtingēte futura. ¶ Quarta ꝓpositio. q̃libet ꝓpō singularis de futuro contingenti pōt nunq̃ fuisse vera: quia quelibet talis enunciat aliquid fore et illud potest non esse: igitur propositio enuncians illud fore potest nūq̃ fuisse vera.

An futurum ꝯtingēs sit necessario futurū.

Dubitatur scđo vtrum aliquod futurum contingēs sit necessario futurum. ¶ Arguitur primo ꝙ sic: q̃dlibet cōtingēs fore vel nō fore est a deo determinate scitū: ergo quodlibet futurū cōtingens necessario est futurū: ꝯña ptȝ: q2 si nō esset necessario futurū seqretur ꝙ deus posset decipi sic arguēdo: deꝰ scit petrū cras currere et petrꝰ pōt cras nō currere: ergo deꝰ pōt decipi. ¶ Scđo sic. hec est necessaria oē futurū est futurū: g° oē futurū necessario est futurū.

Suppositiões soluētes ꝑdictū dubium.

¶ Pro solutione supponitur pr̃o ꝙ q̃libet ꝯtradictorium futurorū ꝯtingentiū ad vtrūlibet est equaliter determiate veritatis ꝓ quocūqȝ instanti sicut aliud ita ꝙ potentia determinans aliquod futurum contingentiū ad aliquā partem est potens determinare eius oppositū. ¶ Supponitꝛ secūdo ꝙ deꝰ hȝ infallibilē noticiā de futuris cōtingentibus: q2 deus nō nouit aliter facta q̃ fienda: sed nouit facta infallibiliter: ergo nouit fienda infallibiliter. ¶ Supponitur tertio ꝙ q̃uis deus habeat infallibilē et certissimā noticiā de futuris cōtingētibꝰ: tū illa eueniēt contingēter et nō necessario: ptȝ q2 sciētia dei nō īponit rebꝰ ab ipo scitis aliquā necessitatē. Unde q̃uis deꝰ sciat futura cōtingētia nō tū scit ea necessario: sed cōtingēter: ideo pōt ipa nō scire. quia deus scit futura contingentia sicut voluntas diuina determinat: sed voluntas diuina determinauit ea mere contingenter et libere. ideo deus scit futura contingentia mere cōtingenter et libere.

¶ Ex quo sequit̄ q̄ om̄e illud qd̄ deus scit esse futurū potest nunq̄ sciuisse esse futurū ⁊ hoc in sensu diuiso. q2 q̄cquid potest nō esse pōt nunq̄ fuisse scitum a deo. Sed q̄cquid scitur a deo eē futurum pōt nō esse. ḡ quodlibet tale pōt nō eē scitum a deo. His suppositis d2 p̄mo q̄ om̄e futurum ꝯtingēs est ꝯtingēter futurū: q2 q̄cquid pōt nō eē futurū illud nō est necessario futuruz et illud qd̄ nō est necessario futurū est ꝯtingenter futurum: s3 quodl3 futurū ꝯtingēs pōt non esse futurū. ḡ quodlib3 futurū ꝯtingēs est ꝯtingēter futurum. ¶ Dicit̄ scd̄o q̄ futurū ꝯtingēs est ꝯtingēs. ⁊ qn̄ est ⁊ qn̄ nō est. p3: q2 illud dicō tingēs qd̄ qn̄ nō est pōt esse. ⁊ qn̄ est potest nō eē. s3 qd̄libet futurū ꝯtingēs est hm̄oi: igitur. ¶ Ad rōnes. Ad p̄mā d2 q̄ si ponat̄ futurū cōtingēs a deo scitū, non euenire tūc etiā ponet̄ in esse q̄ deus nūq̄ sciuit ip̄m esse futurū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s si nō eueniat nō decipit̄. Si eñ res eueniat deꝰ ꝯtingēter scit. ⁊ semꝑ sciuit ip̄am futurā. si vero nūq̄ eueniat non sciuit ip̄az eē futuraz. ¶ Ad scd̄am dicitur negando ꝯn̄am: q2 ibi fit fallacia diuisionis arguendo a sensu composito ad sensum diuisum falsum.

Dubium de veritate vel falsitate istius ꝓpōis om̄e qd̄ est qn̄ est ⁊ c̄. Acceptiones p̄dicte ꝓpōis

Dubitatur tertio vtrum ista ꝓpositio sit vera om̄e qd̄ est qn̄ est necesse est esse. ¶ Pro cuiꝰ declaratione supponit̄ q̄ talis ꝓpō pōt eē cathegorica vl̄ ypothetica tp̄alis. si cathegorica hoc est dupl̄r. q2 vel hoc qd̄ est qn̄ est determīat cōpositionē implicitā in hoc qd̄ est. ita q̄ sit sensus om̄e qd̄ est qn̄ est necessario est: ita q̄ ly est denotat̄ dici necessario de totali subiecto om̄e qd̄ est qn̄ est. ⁊ tunc est falsa: vel determinat cōpositionē principalē significatā ꝑ hoc qd̄ est esse. ⁊ tūc est sensus om̄e qd̄ est necessario est qn̄ est. ita q̄ totū istud p̄dicatū est: qn̄ est denotatur dici necessario de subiecto ⁊ tunc est vera nec seq̄tur om̄e qd̄ est necessario est qn̄ est. ḡ om̄e qd̄ est necessario est: s3 est fallacia ꝭm quid ad simpl̄r. Ex quo seq̄tur q̄ nullus sensus verꝰ huius ꝓpositionis denotat simpl̄r aliq̄d esse necessario in instāti in quo est. Alio modo pōt esse ypothetica tp̄alis. ⁊ hoc dupl̄r. vno mō vt ly necesse dicit necessitatem ꝯn̄e: ⁊ tunc est vera ⁊ est sensus. ista ē necessaria om̄e qd̄ ē in aliquo tp̄e est ⁊ tūc illud est. Alio mō pōt denotare necessitatem ꝯn̄tis ⁊ tunc est sensus. om̄e qd̄ est in aliquo tp̄e est. ⁊ tūc illud necessario est ⁊ sic est falsa. ⁊ ꝓportionabiliter pōt dici de ista aīal currere si homo currit ē necessariū si sit cathegorica. tunc est sensus aīal necessario currit si hō currit. ⁊ tunc est vera. Si ypothetica. hoc est dupl̄r vel ly necessariuz dicit necessitatē ꝯn̄tie: ⁊ tunc est vera. ⁊ est sensus. hec est necessaria aīal currit si homo currit: vel dicit necessitatem ꝯn̄tis et tunc est falsa. ⁊ est sensus aīal necessario currit si homo currit. ⁊ hec de scd̄o articulo.

Cōclusio rn̄dēs ad predicta dubia.

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis ad quesitū. Om̄is ꝓpō singularis de futuro ꝯtingenti est determīate vera aut determinate falsa. vt p3 in duobus primis articulis. ¶ Ad rationes. Ad primam dicitur. q̄ ille sunt bn̄ determīate de determīatione d̄ inesse: nō tamē determīatōe de possibili. ¶ Dicitur vlterius q̄ vna disiunctiua bn̄ pōt esse vera determinatione d̄ possibili. tamē iō sequitur aliquā eius partē esse determīate veraz tali determinatione. ⁊ simili mō dicat̄ ad scd̄az. ¶ Ad tertiā et quartam dicitur negando. ⁊ ad eius ꝓbationem pōt dici q̄ hec ꝓpositio om̄e futurū necessario est futurum est distinguēda ꝭm sensuz cōpositum vel diuisum. ip̄a eñ in sensu diuiso est falsa. q2 sensus est de quocūq3 verum est dicere q̄ est futurum de illo verū eñ dicere q̄ est necessario futurum. Sed sensus compositus est: hec est necessaria omne futurum est futurū. ¶ Ad quintam patet solutio ex dictis.

¶ Sequitur scd̄us liber peryarmenias.

Quoniam autem de aliquo est affirmatio significans aliquid; hoc aūt est nomē vel innoīabile. Unuz oportet esse ⁊ de vno hoc quod est in affirmatione. Nomen aūt dictū est ⁊ innoīabile prius. nō homo eniz nomen q̄dem nō dico: sed infinitum vnuz. vnū eñ quodāmodo significat infinitum: queadmodum ⁊ nō currit nō verbum sed infinitum verbū. Est aūt affirmatio omnis vel ex nomine et verbo: vel ex infinito nomie ⁊ verbo. Preter verbum aūt nulla vel negatio vel affirmatio est ⁊c.

Quid est affirmatio.

Iste est secūdus liber peryarmenias aristotelis in quo ip̄e determinat de enūciationibus quaꝝ alterum extremū est cōpositū. ⁊ etiā de ꝓpositionibus modalibꝰ. Et diuiditur in tres tractatus. Primꝰ ꝯtinet duo capitula. In quorum primo determīat de enūciatione habēte aliquid extremū compositū ex termīo finito et negatione infinitāte. Et docet multiplicare ꝓpositiones penes subiectū finitum ⁊ infinitū et etiā penes p̄dicatum. Et primo ponit talem conclusionem. Om̄is affirmatio ꝯstat ex nomine ⁊ verbo vel ex infinito nomie: quia om̄is enūciatio enūciat aliquod predicatum de subiecto et tale subiectū nō est nisi nomē vel nomen innomīabile. id est infinitū: igitur. Et subdit etiā q̄ om̄is enūciatio est ex verbo: q2 in om̄i enunciatione oportet ponere est fuit vel erit vel aliquod proportionabile illis. s3 quodlib3 tale est verbum: igitur. Consequēter docet multiplicare ꝓpositiones. Et primo de est scd̄o adiacente ponēs duas oppositiones ⁊ quattuor enunciationes in quarum prima affirmatur hoc verbū

Istiꝰ secundi libri peryarmenias diuisio.

Modus multiplicādi ꝓpositiones. de ē scd̄o adiacēte

est de subiecto finito vt homo est. In scda negatur hoc verbum est de subiecto finito vt homo nō est. In tertia affirmatur ly est de subiecto infinito: vt nō hō est. In quarta negat̃ ly ē de subiecto infinito vt nō homo nō est. Et subdit q̄ similiter possunt multiplicari in vlibus. vt omīs homo est. omīs homo nō est. omīs nō hō ē: oīs nō hō nō est: ⁊ dicit q̄ sicut multiplicāt̃ enūciationes de vbo p̄sentis tēporis ita possunt multiplicari de verbo p̄teriti ⁊ futuri tēporis. consequēter docet multiplicare propositiones de est tertio adiacēte dicēs q̄ sunt in duplo plures q̄ ille de est scdo adiacēte. q̄ non solum multiplicantur penes subiectum sȝ etiā penes p̄dicatū. ideo fiunt octo enunciationes ⁊ quattuor oppositiones. Prima oppositio est inter affirmationem ⁊ negatioem eiusdē p̄dicati finiti de subiecto finito vt homo est iust⁹: homo nō est iustus. ¶ Scda est inter affirmationē ⁊ negationē predicati infiniti de subiecto finito: vt homo est nō iustus. homo nō est nō iustus. ¶ Tertia ē inter affirmationē ⁊ negationē p̄dicati finiti de subiecto infinito: vt nō homo est iustus nō homo nō est iustus. ¶ Quarta est inter affirmationeȝ et negationē eiusdē p̄dicati infiniti de subiecto infinito: vt nō homo est nō iustus nō homo nō est nō iustus. Et subdit q̄ in duabus p̄mis oppositionib⁹ ad affirmatiuas sequūtur negatiue ipsis subalterne. vt ad istā homo est iustus sequitur ista hō nō est nō iustus. Et ad istā homo est nō iustus seqtur ista homo nō est iust⁹: sȝ ad negatiuas nō vidētur sequi affirmatiue. ⁊ subdit q̄ simili modo p̄nt multiplicari ꝓpōnes vles. vt iste oīs homo est iust⁹: omīs hō nō est iustus. et hoc etiā fm figurā quadrāgularē. Dicit tñ q̄ nō est simile de vlibus p̄ticularib⁹ vl̃ indefinitis. q̄ in indefinitis ꝯtingit angulares siml̃ eē veras. sȝ nō in vlibus. Et vocat ꝓpōnes angulares ꝓpōnes oppositas ad modū cōtrariarum vel ꝯtradictoriaꝝ. Deinde docet multiplicare ꝓpositiones de est tertio adiacēte variādo subiectū penes finitū ⁊ infinitū dicēs. q̄ ille q̄ sūt de subō infinito sunt extra illas q̄ sunt d̄ subiecto finito ⁊ ecōtra. ita q̄ inter illas enūciationes q̄ differunt penes subm finitum ⁊ infinitū nō est ꝯña sicut inter illas q̄ differunt penes p̄dicatū finitum ⁊ infinitū. ¶ Deinde docet multiplicare enunciationes de alijs verbis ab hoc verbo ē scȝ de verbis adiectiuis dicēs. q̄ eodem modo multiplicātur ꝓpositiones de verbis adiectis sicut ille in q̄bus ponit̃ hoc verbum est. vt omīs homo currit. omīs homo nō currit. omīs nō hō currit ⁊ oīs nō homo nō currit. ⁊ sic d̄ alijs. Deinde remouet vnum dubiū: q̄ quis possȝ dubitare vtrum negatio in multiplicatione talium ꝓpositionum debeat addi signo vniuersali. Rñdet q̄ nō: sȝ dȝ addi subiecto ⁊ nō signo. q̄a negatio supple infinita dȝ addi dictioni cathegorematice. omīs autē significat quoniam vliter. i. denotat terminum cui additur teneri vliter. ¶ In scda parte declarat aliqua prius dicta mouēdo aliqua dubia. Primo declarat vnū

Modus multiplicādi ꝓpositiōes d̄ est tertio adiacēte

Que sūt ꝓpōnes āgulares

An negatio in multiplicatiōne taliū ꝓpōnum d̄beat addi signo vli.

quod prius dixit scȝ q̄ angulares vniuersa'es nō possunt simul esse vere. nam iste due omne animal est iustum. nullum aīal est iustum: sunt contrarie ⁊ nō possunt simul eē vere: igitur. Deinde probat q̄ ad negatiuā sequatur affirmatiua de p̄dicato sibi opposito. nam cum quocūq; nō stat vnum ꝯuertibilium nec reliquū. sȝ iste sunt conuertibiles nullum aīal est iustum ⁊ omne aīal est nō iustū: quia vna sequatur ad aliā et econtra: igitur cū quocūq; nō stat vna nec reliqua: ⁊ per consequēs sicut iste due. omne aīal est iustum ⁊ nullum aīal est iustū nō stant simul sic nec iste omne aīal est iustum ⁊ omne aīal est nō iustum. Et q̄ ad istā nullum aīal est iustum sequatur ista. omne aīal est nō iustum probat. quia alias oppositum ꝯsequētis staret cū antecedēte quod est falsum. Deinde remouet aliqua dubia. Primū est circa illud quod dictum ē scȝ q̄ negatiā de p̄dicato finito infert affirmatiuā de p̄dicato infinito: ideo posset aliquis dubitare vtrum ex rñsione negatiua data ad aliquam q̄stionem affirmatiuā semp liceat inferre affirmatiuaȝ de p̄dicato infinito. Rñdet q̄ sic. in singularib⁹ sȝ nō in vlibus. vt si q̄ratur est ne sortes sapiēs. ⁊ rñdeatur. nō conuenient̄er infertur ergo sortes est non sapiēs. Et si q̄rat̃ est ne omnis hom o sapiēs. ⁊ rñdeatur nō. tunc nō conuenient̄er infertur: ergo omīs homo est nō sapiēs. sȝ bñ infertur nō omīs homo est sapiēs: q̄a ista contradicit prime. modo cōtradictoria nō p̄nt simul stare in veritate neq; in falsitate. ista vero omnis homo est non sapiēs potest esse falsa cum ista omnis homo est sapiens: ⁊ ex isto elicitur hec auctoritas. Non refert preponere aut postponere negationem termino singulari: sed bene termino comuni. ¶ Secundum dubium est. Nam quis posset credere q̄ nomina infinita essent enūciationes negatiue. Respondet q̄ nō quia omnis negatiua est vera vel falsa: sed nomina infinita nō sunt vera vel falsa: quia qui dicit nō homo nō magis dicit quo ad verum vl̃ falsum q̄ qui dicit homo. ¶ Cōsequēter declarat vnum quod prius dixit scȝ q̄ propositiones de subiecto finito ⁊ infinito sunt extra se inuicē id est nō sequūtur se inuicē: quia hec propositō de subiecto infinito omīs nō homo est iust⁹ nulli propsitioni de subiecto finito est eadem. ¶ Deinde remouet aliud dubium. nam aliq̄s posset credere q̄ nomina et verba transposita variarent veritateȝ: oppositionē ⁊ ꝯsequētiaȝ. Hoc remouet dicens. q̄ noīa ⁊ verba transposita idem significant vt iste idem significant. est homo albus. ⁊ est albus homo. quia si idem nō significarent: tunc vnius affirmationis essent plures negationes opposite. nam iste nō est homo albus ⁊ non est albus hō opponūtur isti. est homo albus. verum est tñ q̄ ista ratio parū cōcludit q̄ possȝ aliquis dicere q̄ ista nō est hō albus: esset negatio istius est homo albus ⁊ non istius est albus hō: q̄ sunt disiūcte ꝓpositiōes. Ideo videtur q̄ phus p̄supponat q̄ deberet ꝓbare ⁊ ideo videtur petere p̄ncipium. naȝ de-

An nomina infinita sint enūciationes negatiue.

Noīa et v̄ba trāsposita an variēt veritatē oppositiōes et ꝯñam.

beret ꝓbare ꝙ ille negationes sint eedē ⁊ illꝰ ꝓsupponit. sȝ hic potēȝ dici ꝙ phūs capiebat ꝓ pꝛīcipio manifesto ꝙ ista negatiua nō est hō albus sit negatio huiꝰ affirmatiōis est albꝰ hō: eo ꝙ idem negatur de eodem.

¶ Sequitur textus.

Quid est enūciatō plēs.

a
L vero vnum de pluribus vel plura de vno affirmare vel negare: si nō est vnum de pluribꝰ: nō est affirmatio vel negatio vna.

Istud est scōm capitulum in quo determinat de enūciationibꝰ habētibus alterum extremoꝝ cōpositū. Et diuidit in tres ptes. ¶ In pma ostēdit quid est enūciatio plures dicēs. ꝙ enūciatō plures est in qua affirmātur vel negant̄ plura de eodē vel vnū de pluribus. dūmodo illa plura nō ꝯiungant̄ vel ꝙ nō se habeant sicut determiatio ⁊ determinabile. vt ista hō est aīal mā̄suetum q̄ nō est ꝓ̄ plēs sicut ista hō est albꝰ ambulās q̄ est ꝓpositio plures: q2 illa enūciatio nō est vna sȝ est plures ad quā dyaletice interrogatā nō datur vna rn̄sio: sȝ ad illā dyaletice interrogatā nō dȝ dari vna rn̄sio: igitur. ¶ Uñ interrogatio dyaletica est qua q̄ritur de vtraqȝ parte cōtradictionis ⁊ petit alterā determiate sibi dari. Sed q̄stio quid est solum ꝓsupponit vnaȝ ptem cōtradictionis vt si q̄rat̄ qd est aīal ibi erit q̄stio quid est. Sed ꝯ q̄ratur vtrū hō sit aīal. vel nō ibi est q̄stio dyaletica.

Quid est interrogatio dialetica.
Quid est q̄stio qd est.

¶ In scōa pte ostēdit qualiter valet ꝯn̄a a diuisis ad ꝯiuncta mouēdo talē q̄stionem. Uñ est ꝙ aliq̄n valȝ ꝯn̄a a diuisis ad cōiuncta ⁊ aliquādo nō. Et ꝙ valeat ꝓbat duobus exēplis.

Quō valet ꝯn̄a a diuis ad ꝯiuncta.

Primū est q2 bn̄ seq̄tur sortes est aīal ⁊ sortes est bipes: ergo sortes est aīal bipes. Scōm exēplum. q2 bn̄ sequit̄ sortes est homo ⁊ sortes ē albus. g̊ est homo albus. Et ꝙ non valeat probat exēplo ⁊ rōne. Exēplo quia nō sequitur sortes ē cythareduꝰ ⁊ est bonꝰ. ergo ē cythareduꝰ ⁊ bonus. ¶ Rōne ꝓbat̄ sic: q2 tūc seq̄retur ꝙ eēt ꝓcessus in infinitum. seq̄retur etiā nugatio. ꝙ seq̄retur ꝓcessus in infinitū ꝓbat duobꝰ exēplis. Primū nam cū hō est hō ⁊ albus. iterū homo est homo et albus ideo homo esset homo homo albus albus. et sic in infinitum. Secundū exemplum cū sortes sit albus et musicꝰ et ambulans sequeretur ꝙ esēt albus musicus cytharedꝰ ambulans. et sic in infinituȝ. sed ꝙ sequat̄ nugatio patet sic arguendo sortes est homo et est bipes g̊ est homo bipes. ¶ Deinde soluit istā questionem ponēdo duas regulas. Quaruȝ prima est. quādocūqȝ predicata diuisa predicātur de se inuicē per accidēs vel de vno tertio tunc ex diuisis nō licet inferre cōiunctū vt patet exemplis supradictis. Sed quādo diuisa predicata de se īuicem aut de tertio nō predicantur per accn̄s tunc ex ip̄is licȝ inferre coniunctuȝ. vt bn̄ sequitur sortes ē animal ⁊ bipes: g̊ est animal bipes Secūda regula quandocūqȝ vnū p̄dicatorum sȝ secundū includitur in primo nō valȝ ꝯn̄a propter nugationē: iō non sequit̄ sortes est homo ⁊ est bipes. g̊ est homo bipes. ¶ In tertia parte ostēdit quomō valȝ ꝯn̄a arguēdo a coniunctis ad diuisa. dicēs ꝙ aliq̄n ex coniunctis licȝ inferre diuisa: quia bn̄ sequitur sortes ē homo albus g̊ sortes ē homo ⁊ est albus. Et dicit philosophꝰ ꝙ ad hoc ꝙ valeat cōsequētia a cōiunctis ad diuisa due cōditiones requirunt̄. ¶ Prima ꝙ nō sit repugnātia in adiecto ideo nō sequitur adā est homo mortuus: igit̄ adā est homo ⁊ mortuꝰ Et ponit tria documēta ad cognoscēdum quando est repugnantia in adiecto. ¶ Primuȝ quādo contradictoꝛuȝ determinabilis p̄dicatur d̄ coniuncto ex determinatione: et determinabili. vt dicendo homo mortuus est non hō. ¶ Secūdum si propositio que affirmat determinabile de coniunctis sit falsa. vt homo mortuus est homo. ¶ Tertium. si diffinitio determiātionis repugnet determinabili vel econtra. Secūda conditio ꝙ vnum cōiunctoꝛum non insit alteri sm̄ accidens: vel ꝙ determinatio non sit dictio ampliatiua vel determinatio sm̄ quid.

An ꝯn̄a a ꝯiūctis ad diuisa sit bona.

Documēta ad cognoscendū repugnātiā in adiecto.

q
Ueritur vtrū a negatiua de predicato finito ad affirmatiuam de predicato infinito sit bona cōsequentia ⁊ econtra.

An scōo na ꝯn̄a a negatiua de p̄dicato finito ad affirmatiuā de p̄dicato infinito ⁊ ecōtra

¶ Arguitur pꝛimo ꝙ non: quia non sequit̄ sortes non videt equum: ergo sortes videt non equum. nam antecedēs potest esse verum posito ꝙ sortes nihil videat cōsequēte existente falso. ¶ Scōo arguitur. nō sequitur homo nō est albus: ergo homo est non albus. antecedēs eñ potest esse verū nullo homine existente. ⁊ tamē ꝯn̄s erit falsum si nullus hō sit: q2 bene sequit̄ hō est non albus: ergo homo est a ꝓpōne de est tertio adiacente ad ꝓpōnem de est scōo adiacente in propositionibus accidentalibus. nam in ista homo est non albus: homo stat pro p̄sentibus sicut in ista homo non est albus. ¶ Tertio sic arguit̄. non sequitur chimera non est homo. ergo chimera est non homo. antecedēs pȝ: quia negatiua nihil ponit: ideo ad veritatem eiꝰ sufficit subiectū pro nullo supponere: sed affirmatiua ponit aliquid. i. subiectuȝ debet pro aliquo supponere. ergo nō valet cōsequentia. ¶ Quarto sic arguitur ꝙ ab affirmatiua non inferatur negatiua variando predicatum penes finitum et infinitum: quia tunc sequeretur ꝙ alicuiꝰ boni syllogismi ambe premisse essent affirmatiue cuius conclusio esset negatiua quod est falsum. cōsequētia ꝓbatur sic arguēdo. omīs hō est nō asinus: sed hō est hō: g̊ hō nō est asinus: p̄misse sunt ambe affirmatiue. ⁊ tn̄ ꝯclusio est negatiua: igitur. ¶ Quinto sic arguit̄. nō sequit̄ in secana sunt non pisces: ergo in secana non sunt pisces: cum antecedens sit verum ⁊ ꝯsequens falsum. ¶ In oppositum arguitur auctoritate Aristo. in textu. In questione sicut in ceteris erūt tres articuli. Quantum ad primum

Sciendum est primo ꝙ pro declaratōe q̄stionis supponitur ꝙ duplex est ꝓpō. s. de est scōo adiacente et de est tertio adiacente.

Propositio est duplex.

Quid est ꝓpõ de ẽ scdo adiacente.

de est scdo adiacẽte est in qua non ponit᷑ aliud ꝑdicatũ materiale ab hoc verbo est: ⁊ dicitur de est scdo adiacẽte nõ: q2 istud verbũ est ponatur in scdo loco: q2 tunc oĩs ꝓpõ esset de est scdo adiacẽte: sed iõ dicitur de est scdo adiacẽte: q2 hoc verbũ est: est ꝑdicatum materiale vel saltem includens. Sed ꝓpõ de est tertio adiacẽte est in qua preter istud verbũ est ponitur aliud ꝑdicatum materiale: vt hõ est aĩal. ⁊ dr̃ de est tertio adiacente: q2 ꝑter istud verbũ est ponitur aliud predicatũ materiale. Sopponitur scdo ꝙ nomẽ finitũ est nomẽ cathegorematicũ vt equus bos. Ex quo sequitur ꝙ solũ nomẽ cathegorema est ꝓprie nomẽ finitũ. ¶ Sequitur scdo ꝙ soli termini cathegorematici possunt infinitari: iõ dicebatur in textu ꝙ sincathegoremati non põt addi negatio infinitans: adeo nõ ꝯgrue dicatur nõ oĩs capiendo ly nõ infinitanter. ¶ Sequit᷑ tertio ꝙ transcendẽtia sunt termini cathegorematici: q2 ipsis potest addi negatio infinitãs: vt dicendo non ens non verũ. Sed nomẽ infinitũ est nomẽ cõpositum ex noĩe finito ⁊ negatione infinitante: vt nõ homo nõ lapis. Totum istud aggregatũ nõ hõ non lapis dicitur nomẽ infinitũ: et illud cui additur negatio infinitãs dr̃ nomen

Quid est nomẽ infinitum.

infinitatũ vt lapis. Sed de isto nomine infinito sunt alique difficultates. ¶ Prima quid significet nomẽ infinitũ vt quid significet nõ homo. ¶ Respondet᷑ breuiter ꝙ nõ hõ de significato formali ⁊ primario significat negationẽ humanitatis vel hoĩs. sed de significato materiali significat omne aliud ab hoĩe. vt nõ hõ de significato materiali significat lapidẽ: bouẽ: leonẽ capram ⁊ sic de alijs. Ex quo sequitur ꝙ nomẽ infinitum non dicit primo aliquẽ ꝯceptũ positiuũ sed solũ negatiuũ: vt nõ hõ nõ sortes. Et aduerte ꝙ sicut in cõceptib⁹ positiuis inueniũtur vniuocationes: ita ⁊ in negatiuis. vnde non sortes est aliq̃d vniuocũ ad oĩa alia entia a sorte etiaꝫ ad non entia. Unde illa negatio est vnius rationis que repugnat affirmationi vnius rationis: et q2 nõ sortes repugnat sorti ⁊ sortes est vnius rationis: ideo non sortes est vnius rationis.

Notabile ð negatione infinitante.

Sciendũ est secũdo ꝙ quãdo negatio infinitans additur alicui termino magis cõmuni: tunc nomẽ infinitũ cõpositũ ex ipso ⁊ negatione infinitãte est minus cõe ⁊ qñ addit᷑ termino min⁹ cõi: tũc nomẽ cõpositum ex ipso ⁊ negatione infinitante est magis cõe: vt hõ est communius sorte. Sed si dicat᷑ nõ homo: tũc nõ homo est minus cõmune ꝙ̃ nõ sortes: q2 nõ sortes ꝑdicatur de pluribus ꝙ̃ non hõ: q2 dicitur de oĩbus alijs a sorte. sed nõ homo dicitur solum de alijs ab hoĩe. Ex quo sequitur ꝙ ibi arguitur a superiori ad inferius nõ sortes currit: ergo non homo currit. ¶ Supponitur vlteri⁹ ꝙ s̃m istos terminos infinitos fiunt due figure quadrãgulares sicut põt videri in textu: ⁊ in qualibꝫ possunt fieri cõsequẽtie saltez inter subalternas q̃ inferunt seinuicẽ. Unde sicut bene sequitur sortes ẽst nõ iustus: ergo sortes nõ est iustus ⁊ ecõtra in prima figura: ita bene sequitur nõ sortes est non lapis: ergo nõ sortes nõ est lapis. in scda figu a. ¶ Et aduerte ꝙ in nulla illaꝝ figurarũ debet subiectũ mutari. imo semꝑ subiectũ debꝫ esse termin⁹ finitus sicut in prima figura vel infinitus sicut in scda figura: q2 si mutaret᷑ subiectum tunc nõ fierẽt cõsequẽtie. Sed restat vna difficultas quõ intelligit᷑ ꝙ noĩa ⁊ verba trãspo

Quõ intelligit᷑ ð dctũ. noĩa ⁊ v̾ba trãsposita idẽ significãt.

sita idem significant. ¶ Respondetur breuiter ꝙ nomẽ vbicũqꝫ ponat᷑ semꝑ idem significat: sꝫ non semꝑ ꝓ eodẽ vel eisdem: vel eodem mõ accipitur: vt hõ vbicũqꝫ ponatur semꝑ idem significat: sed non semꝑ ꝓ eodem vel eisdẽ vel eodẽ modo accipit᷑. ꝓpter quas acceptiões diuersas aliq̃n ꝓpositio in qua ponitur est vera ⁊ aliquãdo falsa. vt ista est vera hõ currit: licꝫ ista sit falsa oĩs hõ currit. ⁊ tamẽ hõ in vtraqꝫ idẽ significat: sed nõ eodẽ mõ accipit᷑: in vna sicut in alia. Nam in ista hõ currit: homo accipit᷑ ꝓ oĩbus hoĩb⁹ disiũctiue: ⁊ in ista oĩs hõ currit etiã accipit᷑ ꝓ oĩbus hoĩbus: sꝫ alio mõ scꝫ copulatiue.

An ꝯña de ꝯiũctis ad diuisa sit bona. Quot modis aliq̃ dñr ꝯiũcta.

Sciendũ est tertio ꝙ circa textum incidunt alique difficultates. Prima: vtrum a cõiunctis ad diuisa valeat ꝯsequentia. ¶ Pro cuius declaratione supponitur primo ꝙ aliqua possunt dici coniuncta dupliciter. vno modo positiue: quia coniũguntur per aliquam coniunctionem positam inter ea: vt sortes est albus ⁊ musicus. Scdo modo dicũtur coniuncta negatiue: quia inter ipsa nõ ponitur aliqua copula vel cõiunctio coniũgens ea: imo vnum ĩmediate additur alteri per modum determinationis et determinabilis. vt dicendo homo albus: ⁊ sic accipiunt᷑ coniuncta in ꝓposito: ita ꝙ arguere a coniunctis ad diuisa est arguere ab antecedente in quo ponuntur plura predicata sine coniunctione ad consequens in quo ponuntur cum coniunctione: vt sic arguendo: sortes est homo albus: ergo sortes est homo et est albus.

Cõditiões requisite ad bonitatẽ cõsequẽtie.

¶ Secũdo supponitur ꝙ ad hoc ꝙ talis consequentia sit bona tres conditiones requiruntur. ¶ Prima ꝙ non sit repugnãtia in adiecto id est ꝙ determinatio non sit alienãs suum determinabile neqꝫ repugnans neqꝫ diminuens. defectu cuius nõ sequitur adam est homo mortuus: ergo adam est homo ⁊ est mortuus: ⁊ hoc capiendo ly mortuus nominaliter quod tantuꝫ valet sicut priuatus vita. ¶ Scda conditio ꝙ talis determinatio non sit ampliatiua. defectu cuius non sequitur chimera est ens inopinabile: ergo chimera est ens ⁊ est ĩopinabile. ¶ Tertia cõditio ꝙ determinatio non capiatur equiuoce in coniuncto ⁊ diuiso seu ꝙ nõ varietur appellatio: defectu cuius non sequitur: iste est bonus faber: ergo iste est bonus ⁊ est faber: quia ly bonus aliter appellat in coniuncto ꝙ̃ in diuiso. Potest tamẽ addi quarta cõditio ꝙ nullus terminus sit equiuocus: ideo non sequitur hoc est canis latrabilis: ergo hoc est canis ⁊ est latrabile cũ prĩa ps ꝯñtis sit ꝓpõ plures q̃ nõ est ꝓpõ neqꝫ vera neqꝫ falsa. Potest iterũ addi alia cõ

dicto ꝙ oportet arguere in illis que sunt simpliciter ⁊ nõ ꝑm accidẽs. vñ cõiunctum dr̃ cõuenire simplr̃ qñ quelibʒ ps dr̃ de subiecto: ideo nõ sequitur essentia diuia est pater generãs: ergo est pater ⁊ est generans: qꝛ scd̃a ps diuisi est falsa. Sed quereret aliq̃s vtrũ sic arguẽdo: sortes est hõ albꝰ: ergo sortes est homo ⁊ est albꝰ: arguatur debite a cõiunctis ad diuisa: Et videtur ꝙ nõ: qꝛ alterũ cõiunctoꝝ dr̃ de alio ꝑ accidẽs puta albꝰ de hoĩe: ergo nõ bñ arr̃ vt videtr̃ dicere textꝰ.

Quot mo dis aliq̃d dr̃ de altero ꝑ accidens.

Rñdetur ꝙ aliq̃d dici de altero ꝑ accidens põt intelligi duplr̃: vno mõ qꝛ accidẽtaliter p̃dicatr̃ de illo: ⁊ sic albꝰ bene ɔuenit hoĩ ꝑ accidẽs. alio mõ qꝛ nõ cõuenit alteri sicut determinatio conuenit determĩabili: ⁊ sic dico ꝙ albus nõ ɔuenit ꝑ accidẽs hoĩ: sʒ ꝑ se: ⁊ hoc vult habere textus.

Cõsequẽtia a diuisis ad cõiũcta an sit bona. Predicata qt̃ mo dis dicũtr̃ diuisa.

Sciendum est quarto ꝙ scd̃a difficultas est talis: an valeat ɔña a diuisis ad cõiũcta. Pro cuiꝰ solutione supponitur primo ꝙ aliq̃ p̃dicata possunt dici diuisa duplr̃. Vno mõ ꝑ positionẽ alicuꝰ cõiunctionis mediãtis inter ea: vt sortes est hõ ⁊ albꝰ: ⁊ sic capiũtur hic diuisa. Alio mõ dicũtur diuisa .i. nõ cõiuncta ꝑ cõiunctionẽ vt hõ albus: ⁊ sic non capiuntr̃ hic diuisa. ¶ Supponitur scd̃o ꝙ arguere a diuisis ad cõiuncta est arguere ab añte in quo ponũtur plura p̃dicata mediãte cõiunctione ad ɔñs in quo ponũtur sine cõiunctione: vt sortes est hõ ⁊ est albus: g̃ est hõ albus. ¶ Supponitur tertio ꝙ ad hoc ꝙ talis ɔña sit bona tres cõditiones requiruntur.

Conditiones req̃site ad hꝰ ꝙ tal' ɔsequẽtia sit bona.

Prima ꝙ diuisa se habeãt sicut determinatio ⁊ determĩabile: iõ nõ sequitr̃ sortes est ambulãs et est musicus: ergo sortes est ambulãs musicꝰ: cum ɔñs sit ꝓpositio plexs q̃ nec ẽ v̾a neqꝫ falsa. ¶ Scd̃a cõditio ꝙ determĩatio nõ capiatr̃ equiuoce seu ꝙ nõ fiat variatio appellationis. iõ nõ sequitur ꝙ iste canis est pater ⁊ est tuꝰ: ergo est pater tuus: quia in antecedẽte ly tuus appellat te tãq̃ possessorẽ canis: ⁊ in ɔñte appellat te tãq̃ genitũ a cane. Tertia ꝙ non fiat nugatio vt nõ seq̃tur. sortes est hõ ⁊ est bipes. g̃ est homo bipes. nec etiã seq̃tur sortes est hõ ⁊ aĩal: ergo est homo aĩal. Et aduerte ꝙ tanta est nugatio dicẽdo aĩal hõ sicut hõ aĩal. Nam si diffinitiões ponãtur loco terminoꝝ erit nugatio: ergo illi termini ĩportãt nugationẽ. ¶ Tertia difficultas: quomõ valet ɔña ab est de tertio adiacẽte ad ꝓpositionẽ de est scd̃o adiacẽte. Respõdetr̃ ꝙ in ꝓpõnibꝰ necessariis nõ valet: adeo nõ sequitur adã est hõ: ergo adã est. sed in ꝓpõnibus cõtingentibus bene valet seruatis tñ aliquibꝰ conditionibus. ¶ Quarũ prima est ꝙ p̃dicatuʒ non sit terminꝰ ampliatiuꝰ defectu cuiꝰ nõ sequitur adam est mortuꝰ: ergo adam est: etiã nõ sequitr̃ rosa cognoscitr̃: ergo rosa est. ¶ Scd̃a conditio ꝙ principalis ps p̃dicati nõ amplietur defectu cuius nõ sequitur adam est albũ qd̾ est vel fuit ergo adam est. ¶ Tertia conditio ꝙ subiectuʒ nõ sit terminus ampliatiuꝰ: defectu cuiꝰ nõ seq̃tur mortuũ est hõ qd̾ fuit: ergo mortuũ est põt addi etiam alia cõditio. s. ꝙ p̃dicatũ non sit terminus infinitus: ideo non sequitur chimera est nõ alba: g̃ chimera est. Et hec de primo articulo.

An a negatiua ad affirmatiuã subiecto eodẽ manẽte p̃dicato variato sit bona ɔsequẽtia.

Quantum ad scd̃m dubitatur primo vtrũ a negatiua ad affirmatiuã subiecto manẽte eodẽ ⁊ p̃dicato variato penes finitũ ⁊ infinitum valeat ɔña. ¶ Respõdetr̃ breuiter ꝙ talis ɔña est bona aliq̃bus cõditionibus obseruatis.

Cõditiones ad hꝰ req̃site.

Prima ꝙ totale p̃dicatũ infinitetr̃ ⁊ ꝑ hoc nõ sequitr̃ sortes non videt equũ: g̃ sortes est videns nõ equũ. ¶ Scd̃a cõditio ꝙ nõ sit aliq̃s terminus supponẽs cõfuse tñ: defectu cuiꝰ nõ sequitur cuiuslibet hoĩs asinus nõ est asinꝰ: g̃ cuiuslibet hoĩs asinus est nõ asinus: añs est verũ ⁊ cõsequẽs falsum. añs eñ seq̃tur ad istã cuiuslibet hoĩs oĩs asinꝰ. asinꝰ nõ est q̃ est vera cum sua cõtradictoria sit falsa. s. ista alicuꝰ hoĩs aliq̃s asinus est oĩs asinꝰ. Et ꝙ sequatr̃ ad illã ptʒ: quia sunt ꝓpõnes eiusdẽ qualitatis ⁊ q̃titatis ⁊ de eisdẽ termĩs simuliter supponẽtibus: igitur vna sequitur ad aliã: Etiã nõ seq̃tur a: hõ nõ est hõ ergo a: hõ est nõ hõ: cũ añs sit verũ ⁊ ɔñs fl̃m. et ꝙ añs sit verũ ptʒ: qꝛ bñ seq̃tur: oĩs hõ hõ nõ est: g̃ a hõ nõ est hõ: ⁊ añs est veꝝ cũ q̃libet eius singularis sit vera ⁊ etiã sua ɔ̃dictoria ẽ fl̃a. Et ꝙ sequatr̃ ptʒ: sunt eñ ꝓpõnes eiusdẽ q̃litatis de eisdẽ termĩs silr̃ oĩno supponẽtibus: igitur ⁊c.

An in tali ɔña ponenda sit ɔstantia subiecti in cõsequẽte.

¶ Sed q̃reret aliq̃s vtrũ in tali ɔña oporteat ponere cõstantiã subiecti in ɔñte. sicut dicũt aliq̃ui sic arguẽdo: sortes nõ est lapis ⁊ sortes est. ergo sortes est nõ lapis. Rñdetur ꝓbabiliter ꝙ nõ est necesse ponere illã cõstantiã: qꝛ dicit aristoteles in postp̃dicamẽtis ꝙ siue sortes sit siue nõ sit: necesse est ipm lãguere vel nõ lãguere. iõ nõ videtur ꝙ debeat poni illa cõstantia. ¶ Sʒ ɔtra hoc arguitr̃: qꝛ tũc bene seq̃retr̃ chimera nõ est alba: g̃ chimera est nõ alba: sed hoc non: quia añs est verũ ⁊ ɔñs falsum: qꝛ ad ipm in bona cõsequẽtia seq̃tur vna falsa: vt bene seq̃tur chimera est nõ alba: ergo chimera est. Rñdetur ꝙ nõ sequitr̃ vt iam visum est. Et dico vlteriꝰ ꝙ ex ꝓpositione affirmatiua de p̃dicato infinito oʒ arguere sicut in negatiua: ⁊ dico ꝙ ipa ꝓpõ de p̃dicato infinito hʒ tot causas veritatis sicut negatiua: qꝛ aliter arguẽdo a negatiã ad affirmatiuã de p̃dicato ĩfinito argueretr̃ a ꝓpõe hñte plures causas veritatis ad ꝓpõnem habentẽ tantum vnã causam veritatis. Et si q̃s dicat si hoc esset verũ seq̃retr̃ ꝙ due cõtradictorie essent simul vere: ptʒ qꝛ ista est vera ꝑte chimera est non alba: ⁊ etiã ista est vera. nulla chimera ẽ nõ alba. que est eiꝰ cõtradictoria: qꝛ oĩs ꝓpõ negatiua cuiꝰ subiectũ ꝓ nullo supponit est vera. Dico ꝙ illa regula est vera in ꝓpositionibꝰ de p̃dicatis finitis ⁊ nõ infinitis. Et si q̃s dicat sensus queʒ facit ista ꝓpõ chimera est nõ alba est falsus: q̃a sensus eiꝰ est: chimera est ens qd̾ nõ est album. et illa est falsa. Respondetur ꝙ sicut non album est vniuocũ ad omne ens ⁊ nõ ens quod non est album: ita etiaʒ supponit ꝓ eis. ideo sensus est chimera est ens vel non ens qd̾ est non album. Ex quo videtur ꝓbabiliter dici ꝙ nomẽ infini-

tum in suo conceptu includat conceptum entis et non entis: et non solum entis: vt aliqui dicunt.

An ab affirmatiā ad negatiuā subiecto eodem manente p̄dicato variato: sit bona ꝯsequentia.

Dubitat̄ secūdo vtrū ab affirmatiua ad negatiuā subiecto manēte eodē ꝛ predicato variato penes finitū ꝛ infinitū valeat ꝯña: et videt̄ ꝙ nō: q2 nō sequit̄ sortes fuit nō albus: ḡ sortes nō fuit alb⁹: q2 añs pōt esse verū ꝯñte existente falso: nam posito casu ꝙ sortes ante heri fuerit niger: ꝛ postea alb⁹. añs est verū ꝛ ꝯñs falsū. Item nō sequit̄ sortes erit nō alb⁹: ḡ sortes nō erit alb⁹ ꝓportionabiliter ponēdo casum sicut prius. Item nō sequit̄ sortes pōt esse nō albus: ergo sortes nō pōt esse albus. Respondet̄ breuiter ꝙ arguēdo ab affirmatiā ad negatiuā tali mō bene valet cōsequētia aliquib⁹ cōditionib⁹ obseruatis. ¶ Prima ꝙ totū p̄dicatū infinitetur: ideo nō sequit̄: sortes videt nō equū: ergo sortes nō videt equū. ¶ Scd̄a ꝙ in affirmatiā addatur ista ꝑticula in qualibet ꝑte tꝑis p̄ntis si sit copula p̄ntis: vel p̄teriti si sit p̄teriti: vl' futuri si sit futuri. vt sic arguēdo sortes in qualibꝫ ꝑte tꝑis p̄teriti fuit nō alb⁹: ergo sortes nō fuit albus. ¶ Tertia ꝙ si arguat̄ in modalib⁹ debꝫ obseruari ꝙ negatio ponat̄ post modū: vt sic arguēdo: sortes pōt esse nō albus: ergo sortes pōt nō esse albus. ꝛ ꝑ hoc soluūtur instātie. ¶ Sed q̄reret aliq̄s vtrū ab affirmatiua ad negatiuam p̄dicato manēte eodē ꝛ subiecto variato penes finitū ꝛ īfinitū valeat cōsequētia. Respondetur breuiter ꝙ bene valet cōsequētia qñ p̄dicatum est termin⁹ singularis ꝛ dum copule addat̄ ista ꝑticula in qualibet ꝑte tēporis p̄sentis. preteriti. ꝛ futuri, ꝓportionabiliter ad copulā: vt bene sequitur. non album pro qualibet ꝑte tēporis p̄sentis est sortes. ergo album nō est sortes: quia ex opposito consequētis infertur oppositū antecedētis. ¶ Dicitur scd̄o ꝙ si p̄dicatum sit terminus cōmunis nō valet consequētia: vt non seq̄tur non albū in qualibet parte tēporis p̄sentis est ens: ergo albū non est ens. ¶ Etiam non sequitur: in secana sunt nō pisces: ergo in secana non sunt pisces. nam ibi arguitur ab affirmatiā ad negatiuā variando subiectum penes finituꝫ et infinitū: ꝛ non variādo p̄dicatū cū non pisces sit subiectum. ¶ Dicitur tertio ꝙ a negatiā ad affirmatiuā p̄dicato manēte eodem ꝛ subiecto variato penes finitum ꝛ infinitū nō valet consequētia respectu etiam quorūcūq; terminorum. ideo non sequitur albuꝫ non est sortes: ergo nō album est sortes.

An ab affirmatiā ad negatiuā p̄dicato manente: et subiecto variato sit bona ꝯsequentia.

An hec cōsequētia sit bona: sortes est hō mortu⁹. ḡ nō est homo. Iste terminus mortu⁹: quot mōis capitur.

Dubitatur tertio vtrū valeat ista cōsequentia sortes est homo mortu⁹: ergo sortes non est homo: ꝛ ista sortes est homo mortu⁹: ergo sortes est homo ꝛ est mortuus. ¶ Respōdetur breuiter ꝙ iste terminus mortuus pōt capi dupliciter. vno modo nominaliter: ꝛ sic tantum valet sicut carens vita .i. anima. aptum natum tamen recipere eam: ꝛ sic dico ꝙ ly mortuuꝫ respectu hominis vel animalis est determinatio distrahēs alienās vel diminuēs: ꝛ sic capit philosophus in textu cū dicit ꝙ mortuuꝫ distrahit de ratione hominis: imo est determinatio totaliter repugnās homini vel aīali sicut cecum est determinatio repugnās lapidi. ꝛ tunc dico ꝙ ista ē vera homo mortuus non est homo: quia tūc homo mortuus importat rationem impossibilem: modo de ratione impossibili nihil dicatur vere: et tunc etiā bene sequitur sortes est homo mortuus: ergo sortes non est homo: sed non sequitur sortes est homo mortuus: ergo est homo et mortuus: quia tūc est repugnantia in adiecto. ¶ Alio modo capitur ly mortuus participialiter veniens de morior moreris. ꝛ tantum valet sicut corruptus corrupta corruptum: et tunc nō est determinatio distrahens: immo potest addi vere cum ly homo vt cōiter dr̄ aliquis homo est mortuus. adam est homo mortuus: ꝛ tunc habet vim ampliandi sicut alia participia preteriti temporis. et tunc dico ꝙ ista est vera et conceditur adam est homo mortuus. Et dico ꝙ bene sequitur adam est homo mortuus. ergo adā est homo et est mortuus. Et si quis dicat ista est falsa adam est homo cum subiectum pro nullo supponat. Dico ꝙ est vera vt alias visum est. et quōmodo ad propositiones necessarias non requiritur ꝙ terminum supponant pro aliquo existente. Dico tamen ꝙ illa consequentia non est formalis sed soluꝫ materialis: quia ad bene arguendum coiunctis ad diuisa requiritur ꝙ determinatio non sit ampliatiua vt visum est. Et hec de secundo articulo.

Cōclusio rñsalis ꝺ supradictis cōsequētijs.

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis a negatiua ad affirmatiuam. et econtra subiecto manente eodeꝫ et variato predicato penes finitum et infinituꝫ est bona consequētia conditionibus tamen aliquibus obseruatis vt visum est in secundo articulo. ¶ Ad ratiōes Ad primam patet solutio. nam totale predicatum non infinitat̄. ¶ Ad scd̄am dicitur ꝙ nullo homine existēte ista est adhuc vera homo est albus vel non albus vt visum est in scd̄o articulo. Dico etiam ꝙ non sequitur homo est non albus. ergo homo est. Et similiter dicatur ad tertiam. ¶ Unde propositioneꝫ negatiuam nihil supponere pōt intelligi dupliciter. Uno modo quia termini non supponant: ꝛ sic non intelligitur hic. Alio modo quia ad eius veritatem sufficit subiectū pro nullo supponere. ¶ Ad quartam dicitur ꝙ ille premisse primo et per se habent inferre affirmatiuam. ¶ Ad quintā patet solutio in secūdo articulo. Sequitur textus.

Quō intelligit̄ ꝓpōneꝫ negatiuam nihil supponere.

His vero determinatis perspiciēdum est quemadmodum sese habeāt affirmationes et negationes ad seinuicem: hee scilicꝫ que sunt de possibili esse et non possibili esse: et contingere et non contingere: et de impossibili et necessario.

Ste est secundus tractatus huius libri in quo determinat de oppositionibus & cõsequẽtijs ꝓpõnũ modaliũ. Et diuidit in tria capitula. ¶ In primo determinat de oppositiõe ꝓpositionũ modaliũ mouẽdo talẽ dubitationẽ vtrũ ad habẽdũ ꝯdictionez in modalibꝯ negatio sit ferẽda ad verbũ vel ad modũ. ¶ Et primo arguit ꝙ ad verbũ quia in illis de inesse sumitur ꝯtradictio ponẽdo negationẽ ad verbũ ergo similiter in modalibꝯ. Añcedẽs ꝓbat exẽplariter primo in illis de est secundo adiacẽte: q2 negatio istius hõ est: est ista. homo non est vl' nõ est homo. ¶ Secũdo ꝓbat in illis de est tertio adiacẽte q2 negatio istiꝯ est hõ albus. est ista non est albus homo. & nõ ista est. nõ albꝯ homo. ¶ Deinde probat in alijs ꝓpositionibꝯ de verbo adiectiuo: q2 negatio istius ambulat homo ẽ ista. nõ ambulat homo et non ista: ambulat non homo. ¶ Ex quibus cõcludit philosophus ꝙ si sit simile in illis de inesse. et modalibꝯ: negatio istius possibile est esse erit ista possibile est nõ eẽ et nõ ista non possibile est esse. ¶ In oppositũ arguit quia si ꝯtradictio in modalibꝯ esset sumẽda ponẽdo negationẽ ad verbũ et nõ ad modũ sequeret̃ ꝙ ꝯdictoria essent simul vera. ꝯñs est impossibile. ꝯñam probat: quia idem est possibile esse et possibile non esse. vt omne qđ possibile est esse vel ambulare possibile est nõ esse vel nõ ambulare. Consequẽter soluit hãc dubitationẽ dicens ꝙ negatio istius possibile est esse est ista: nõ possibile est esse. & similiter dicat̃ in alijs modis. ita ꝙ ad dandũ ꝯtradictionez in modalibꝯ saltem eiusdẽ modi negatio est ferenda ad modum qđ ꝓbat p̃mo tali rõne. sicut se hñt esse & nõ esse in illis de ineẽ ita se hʒ modus in modalibus: sʒ in illis de inesse sumit̃ ꝯtradictio ponẽdo negationẽ ad esse ita in modalibꝯ sumit̃ cõtradictio ponẽdo negationẽ ad modũ: maiorez ꝓbat: q2 sicut esse & nõ esse in illis de inesse sũt appositiones hoc est copule. & subm & p̃dicatũ sunt res subiecte: ad est sunt illa inter que copula copulat. sic in modalibꝯ esse & nõ esse sũt subiecta. i. determiabilia. & modi scʒ ꝯtingẽs possibile impossibile & necesse sunt appõnes hoc est sunt determiationes verboꝝ illorum. Et sicut in illis de inesse ex parte esse vel nõ esse sumit̃ veritas & cõtradictio: vt istius sortem possibile est esse negatio est in ista: sortez nõ possibile est esse. & proportionabiliter dicatur de alijs.

De cõsequẽtijs & ꝯtradictio in modalibꝯ.

Consequẽtie vero scđm ordinem fiunt ita a ponẽtibus. illi eñi que est possibile est esse: illa que est cõtingit esse. & hec illi conuertitur & nõ impossibile esse & nõ necesse esse.

De cõsequẽtijs & equipollentijs ppõnum modalium.

In isto scđo capitulo determĩat phs de equipollentijs & ꝯsequentijs ꝓpõnum modalium. & p̃mo fm opinionem antiquorum dicẽs ꝙ antiqui ordinauerũt ꝓpositiões modales in primo rotulo fm exigentiã huius dictionis amabimꝯ. & in scđo fm exigentiã huius dictionis edẽtuli. Deinde determiat fm eius opinionẽ dicẽs ꝙ ꝓpões de possibili & cõtingenti equipollẽt ꝓpositionibꝯ de impossibili mõ vniꝯ affirmato & alterius negato. vt iste due equipollẽt sortẽ impossibile est esse & sortez nõ possibile est esse. Siĩr iste sortẽ possibile est esse et sortẽ nõ impossibile est esse. ita ꝙ vult ordiare ꝓpões modales de primo rotulo fm exigẽtiam huius dictionis amabimus. & ꝓpões de scđo fm exigentiã huius dictionis edẽtuli. Ex quo sequitur ꝙ antiq̃ male ordinauerũt ꝓpositiones de possibili & necessario in p̃mo & scđo rotulis q2 ille đ necessario sic ab ip̃is ordinate nõ eq̃pollent illis de possibili in illis duabꝯ p̃mis lineis: vt ista non necesse est esse in prima linea nõ equipollet isti possibile est esse. nec ista non necesse est nõ esse nõ equipollet isti possibile est nõ esse in scđa linea. Quod ꝓbat tribus rationibus. ¶ Prima iste sunt simĩ vere necesse non esse & nõ necesse esse: & sequũtur adinuicez cum possint dici subalterne: cuʒ ergo possibile esse in prima linea & necesse nõ esse de tertia linea contradicãt. sequitur ꝙ iste nõ equipollẽt nec sunt in eadẽ linea possibile esse & nõ necesse esse: et ꝑ cõsequẽs male ponũtur in prima linea. ¶ Secũda ratio. necesse & impossibile opponũtur cõtrarie: ergo equipollent ponẽdo negationez ad dictum & postponendo modo sicut ille de inesse post ponẽdo negationẽ signo vniuersali eq̃pollent: ergo si in primo ordine negetur impossibile & affirmetur eius dictũ: etiam negabitur necesse & cum hoc eius dictum. ¶ Tertia ratio. si sic iste cõtradicerent: necesse non esse de tertia linea & nõ necesse esse de prima quod est falsuʒ. quia tunc due contradictorie sequerẽtur seinuicem qđ est ĩpossibile: cõsequẽtia ꝓbat: quia bene sequitur necesse esse: ergo possibile esse. si ergo sequat̃ possibile esse. ergo non necesse esse: ergo de p̃io ad vltimũ seq̃retur necesse esse: ergo nõ necesse esse qđ est falsum. Ex quibus sequit̃ ꝙ antiqui male ordinauerunt ꝓpões de possibili et necesse in primo & scđo rotulis.

An antiq̃ bñ ordinauerint ꝓpões de p̃mo & secundo rotulis.

Dubitabit autẽ aliq̃s si illud quod est necessarium esse possibile seq̃tur. nam si non sequitur cõtradictorie sequitur non possibile esse. et si quis nõ hanc dicat contradictionem esse necesse est dicere possibile est non esse: sed vtreq3 false sunt de necesse esse.

¶ In hoc capitulo philosophus soluit vnaz dubitationem: vtrum ad necesse esse sequatur possibile esse. Et arguitur p̃io ꝙ sic. quia si ad necesse esse non sequatur possibile esse: tunc oppositum consequentis scilicet non possibile esse stabit cum necesse esse quod est falsum cum sit contrarium antecedentis. Deinde arguit ad ꝑtem negatiuam illud qđ põt esse põt non esse. Si ergo ad necesse eẽ sequatur possibile esse et

Vtrũ ad necesse esse sequat̃ possibile esse.

ad possibile esse sequatur possibile nõ esse. sequitur de primo ad vltimũ ad necesse esse possibile nõ esse et p ɔ̃ns nõ necesse esse quare vnũ cõtradictorioꝝ sequeꝝ ad reliquũ. ¶ Soluit dictam dubitationẽ dicẽs q non omne possibile hoc est non oĩs potẽtia valet ad opposita sed sunt aliq̃

[Potẽtiarũ diuĩo.]

potẽti e q̃ nõ sunt ad opposita ideo ponit vnam diuisionẽ potẽtiarũ. s. q quedã sunt rõnales: et quedã irrationales. rationales vt potẽtie hũane et ille pñt ad oppositũ. irrationales sunt du

[Irrationalis potẽtie acceptiones.]

plices quedaꝫ sunt semꝑ in actu vt ignis semꝑ est in actu calefaciendi et ille nõ possunt ad opposita. ¶ Alie sunt que q̃nq3 sũt in actu ⁊ q̃nq3 in potẽtia et tales pñt in opposita sicut sunt potentie aĩaliũ alioꝝ ab homine. ¶ Ex quo soluit

[Possibile ẽ duplex.]

dubitatõez dicẽs q ly possibile capiꝭ dupliciter Uno mõ large pro oĩ illo qð nõ implicat ɔ̃tradictionẽ esse. Alio mõ stricte pro illo qð potest eẽ et non esse. vnde possibile p̃io modo est magis cõe q̃ ly necesse esse ideo hoc mõ ad necesse esse sequitur possibile sed nõ econtra. Etiã non seq̃tar possibile secũdo modo captuꝫ. ¶ Ex quo in

[Entiũ acceptiões.]

fert aliã diuisionẽ dicens q entiũ quedã sunt q̃ semꝑ sunt actu vt de⁹ et intelligẽtie. Quedã q̃ q̃nq3 sunt in actu et q̃nq3 in potẽtia sicut substãtie corruptibiles ⁊ in illis potẽtia naturaliꝭr por est actu et actus posterior via generationis. licꝫ sit prior via perfectionis ideo actus simpliciter precedit potentiam. Alia sunt entia que nunq̃ sunt in actu perfecto seu inesse permanenti sicut est motus.

[Quõ in modalib⁹ habeꝭ contradictio.]

Q Ueritur vtrum ad habendum contradictionẽ in modalib⁹ necesse sit ferre negationẽ ad modũ. ¶ Et arguitur primo q nõ iste sunt ɔ̃tradictorie sortẽ possibile est currere. sortẽ possibile est nõ currere: ⁊ tamẽ negatio in nulla ferꝭ ad modũ: igiꝭ. maior ꝓbatur: q2 sunt singularis affirmatiua ⁊ singularis negatiua similiũ subiectoꝝ ⁊ p̃dicatoꝝ ergo ɔ̃tradicũt adinuicem. ¶ Scdo sic arguiꝭ. sicut est in illis de inesse. ita est in modalib⁹ sꝫ ad dandum ɔ̃tradictionẽ in illis de inesse negatio ferenda est ad verbũ. ergo etiã in modalib⁹ ¶ Tertio sic arguiꝭ. iste ɔ̃tradicũt adinuicem sortes necessario est currẽs. sortes possibiliter nõ est currens. ⁊ tñ in neutra eaꝝ negatio ferꝭ ad modũ: igiꝭ. ¶ Quarto sic arguiꝭ. iste nõ sũt ɔ̃tradictorie sortes est de necessitate currens. sortes est nõ de necessitate currẽs ⁊ tñ negatio fertur ad modũ: igiꝭ. ad habendũ ɔ̃tradictionẽ in modalib⁹ nõ est necesse negationem ferri ad modũ. minor ⁊ ɔ̃ña note sunt. maior ptꝫ. q2 ambe sunt affirmatiue ⁊ pñt simul esse false posito casu q sortes nõ sit. ¶ Quinto sic arguiꝭ. iste nõ sunt ɔ̃tradictorie ens nõ possibiliter est de⁹ ens possibiliter est de⁹ cum sint simul vere. ⁊ tamen negatio fertur ad modũ: igitur. ¶ In oppositum est aristoteles in textu: in questione sicut in ceteris erunt tres articuli.

[Propõis cathegorice acceptiones.]

Sciendũ est primo q pro declaratione q̃stionis supponitur primo q ꝓpositio cathegorica est duplex. s. modalis ⁊ ð inesse. Modalis est cui⁹ copula est modificata aliquo istorum modoꝝ scꝫ possibile impossibile ⁊c. Sꝫ propositio de inesse est illa cui⁹ copula nõ est modificata aliquo istoꝝ modoꝝ p̃dictorum vt sortes

[Quid est ꝓpõ modalis. Quid est ꝓpositio de inesse.]

est albus. ⁊ dr̃ de inesse seu de simplici inherentia. q2 predicatũ denotaꝭ inesse simpliciter subiecto vel q2 copula nõ est modificata vt homo est albus denotaꝭ p̃dicatũ simpliciter iesse subiecto sed cũ dico hoiem possibile est esse album denotaꝭ albũ possibiliter iesse homini. Supponitur scdo q isti modi scꝫ possibile impossibile ɔ̃tingens: necesse pñt capi dupl'r. vno mõ scdo intentionaliter ꝓut dicũt possibilitatẽ ɔ̃tingẽtiã vel impossibilitatẽ vel necessitatẽ ꝓpõnis. Et sic accipiũtur in modali cõposita: vt dicẽdo sortẽ currere ẽ possibile ibi ðnotaꝭ q talis ꝓpõ est possibilis. Alio mõ capiunꝭ p̃ie intẽtional'r et hoc dupl'r. vno mõ cathegorematice ꝓut dicunt possibilitatẽ cõtingentiã ipossibilitatẽ aut necessitatẽ entis: ⁊ isto mõ nõ faciũt ꝓpõnẽ modalẽ. sed sunt differẽtie entis. Alio mõ capiunꝭ sincathegorematice vt sunt ꝓpria signa solum denotãtia possibilitatẽ cõtingentiã ipossibilitatem aut necessitatẽ vnionis p̃dicati cũ subiecto

[Quid est copula i ꝓpositionib⁹ modalib⁹.]

et isto mõ faciũt ꝓpõnẽ modalẽ. Sꝫ restat vna difficultas q̃d sit copula in ꝓpõnib⁹ modalib⁹

[Dicendi modus ẽ duplex.]

Rñdetur q duplex est mod⁹ dicẽdi: vn⁹ dicit q aggregatũ ex verbo ⁊ mõ est principalis copula ⁊ q mod⁹ est ꝑs copule ita q si mod⁹ sit noĩalis aggregatũ ex mõ ⁊ hoc ṽbo est ⁊ verbo infinitum modi est copula. Si vero mod⁹ sit aduerbialis aggregatũ ex mõ: ⁊ isto verbo est copula. Et dicit iste mod⁹ q aliq̃ sunt ꝓpões cõtradictorie q̃ nõ sunt de synonimis copulis. Ali⁹ est mod⁹ magis ꝓbabilis q̃ tꝫ q sicut signũ vl'e vl' ꝑticulare additũ subiecto vel p̃dicato nõ est ꝑs subiecti: sed determiatio ei⁹ sit in modalib⁹ diuisis mod⁹ est deteriatio copule se tenẽs ad copulã sicut hmõi sincathegoremata oĩs null⁹ ad subiectũ. ⁊ q nõ sunt ꝑtes copule: sꝫ solũ determiationes earũ. Et sic copula in modalib⁹ quãdo mod⁹ teneꝭ noĩal'r est aggregatũ ex isto verbo est ⁊ verbo ĩfinitum modi. Et hoc si mod⁹ sumaꝭ in cõcreto. Sed si mod⁹ teneaꝭ aduerbialiter vel modus noĩal'r in abstracto: tũc est copula: ⁊ sic s̃m istũ modũ oẽs ꝓpões ɔ̃dictorie et eq̃pollẽtes adiuicẽ hñt copulas synonimas.

[An ꝓpõ modalis et ꝓpõ de inesse distinguanꝭ.]

Sciendũ est secũdo q circa textũ icidunt aliq̃ difficultates. P̃ria an ꝓpõ modalis et propõ de inesse distinguanꝭ spẽ: ad quã põt ꝓbabiliter rñderi q sic: q2 propões modales et de inesse magis dr̃ũt q̃ affirmatio ⁊ negatio: sed affirmatio ⁊ negatio dr̃ũt spẽ: igiꝭ ꝓpõ modalis ⁊ ꝓpõ de inesse differũt spẽ. Scda difficul

[An ꝓpões modales diuise et in eadem linea posite eq̃polleant.]

tas vtrũ ꝓpões modales diuise in eadẽ linea posite eq̃polleãt: ⁊ arguiꝭ q nõ: q2 iste ꝓpões sortẽ ipossibile est esse ⁊ sortẽ necesse est nõ esse ponũtur in eadẽ linea: ⁊ tñ nõ eq̃pollẽt: q2 vna est affirmatiua ⁊ alia negatiua. Nam illa de impossibili est affirmatiua cum in ipsa nulla pona

tur negatio. Secūdo sic iste nō equipollent sortes contingēter nō est currēs et sortes nō necessario est currēs cū ad istā sortes cōtingenter nō est currēs sequat̄ ista sortes cōtingenter est currens: que nō sequit̄ ad illā de necessario ⁊ tamē sunt in eadē linea: igit̄. Tertio sic. iste nō eq̄pollent oīe ens nō possibiliter nō est ens et ens necessario est ens. ex quo vna est vera et altera falsa. et tñ sunt in eadē linea puts in quarta: igit̄. Ad hoc respondetur ꝙ ꝓpōnes modales diuise de diuersis modis in eadem linea dūmodo sint similium subiectorū et p̄dicatoꝝ ⁊ obseruentur proprietates logicales requisite ad equipollentias eq̄pollēt. vnde modales diuise de diuersis modis in eadē linea ordinate debēt esse similiū qualitatū et quantitatū similium subiectorum: ⁊ p̄dicatorū similiter se habentiū quo ad ꝓprietates logicales terminoꝝ. ¶ Hoc supposito respondet̄ ad rationes. Ad primā negatur minor et ad probationez negatur ꝙ illa de impossibili sit affirmatiua et etiā negatur ꝙ negatio nō addatur verboꝝ quia impossibile est modus negatiuus includēs negationē. ¶ Ad secūdā distinguitur maior: vel capiēdo ly cōtingens specialr vt disparate se habet ad necessarium, ad qd̄ bñ sequitur ꝯtingēs nō esse et tale ponit̄ in lineis. aut capiēdo cōtingens generaliter vt se extendit ad omne illud qd̄ nō est īpossibile et tale nō ponitur in lineis. et propositio in qua ponit̄ tale cōtingens non conuertitur in oppositam qualitatem. ¶ Ad tertiā dicitur cōcedēdo totū argumētum q̄z titulus questionis intelligitur dūmodo termini eodem modo supponāt in vna sicut in altera.

Limitatio q̄tuor modorum facientiū ꝓpōnē modalem.

Sciendū est tertio ꝙ licet sint plures alij modi facientes ꝓpositionem modalē q̄ isti quattuor possibile: impossibile: contingēs: et necesse. cuiusmodi sunt verū falsum et scitū: tamen cōmuniter determinat̄ solum de illis quattuor. quia inter oēs illos quattuor modos p̄ ꝑpositionem negationis aut postpositionē vel p̄ prepositionē et postpositionē simul sunt oppositiones ⁊ eq̄pollentie: non autem ſm alios modos. Et aduerte ꝙ ꝓpositio modalis nō dicitur ideo modalis eo ꝙ a parte subiecti vel predicati vl̄ copule ponatur modus quia tūc iste essent modales sortes albus currit sortes currit velociter: sortes heri fuit quod est falsū. sed dicitur modalis: quia a parte copule ponit̄ modus determinans verbū gratia cōpositionis copule et actus cō plexi sicut sunt isti modi possibile īpossibile. Ex quo sequitur ꝙ illi qui dicūt ꝙ ꝓpositio modalis dicit̄ ideo modalis quia a parte copule ponitur modus verificabilis de tota ꝓpositione inquātū propositio: nō bene dicūt. quia tunc ista non esset modalis sortē possibile est currere: quia ille modus possibile qui ibi ponit̄ nō est verificabilis de tota propositione. quia possibile qui verificat̄ de tota ꝓpositiōe capit̄ scd̄e intentionalr et nō capit̄ p̄me intētionalr. quēadmodū capit̄ in ista. sortē possibile est currere. iō

Propositio modalis q̄re dicat̄ modalis.

dixerunt aliqui ꝙ modalis dicit̄ ideo modalis q̄z a p̄te copule ponit̄ mod⁹ inclusus in diffinitione modi verificabilis de tota ꝓpōne inquātum ꝓpō. vnde possibile prime intētionaliter captū includit̄ in diffinitiōe de possibili scd̄e intētiōaliter capto qui verificabilis est de tota ꝓpositione. nā possibile secūde intentiōaliter captum est ꝓpositio sic se habēs ꝙ qualitercunq̄ per ipsam significatur esse possibile est ita esse. ecce ibi quomō in ista diffinitiōe includit̄ possibile p̄me intētionaliter captū et debet intelligi dūmodo illi mōi habeāt ꝓportionabilitatez ad inuicē. Et p̄ hoc remouet̄ qualitercūq̄ q̄ ponit̄ in diffinitiōe de possibili. ¶ Sed restat vna difficultas vtrū ista sortes potest esse sit modalis vl̄ de inesse. respōdet̄ breuiter ꝙ talis in ꝓpria ei⁹ significatione est de inesse et nō modalis. q̄z eius copula est mere simplex: vt patet resoluendo. resoluit̄ enim in istā sortes est potēs esse. ibi ly est est copula et potēs esse est predicatū. Ex quo sequitur ꝙ in aliqua ꝓpositione ponitur iste modus possibile vl̄ potest q̄ nō est modalis neq̄ diuisa neq̄ ꝯposita. vt p̄z de ista sortes est possibilis et de ista sortes est potēs esse. ¶ Et si dicatur ista ꝓpō sortes pōt esse cōiter ꝯcedit̄ modalis. dico ꝙ q̄n ꝯceditur modalis capit̄ loco isti⁹: sortē possibile est esse ⁊ nō in ꝓprie ei⁹ significatiōe

Quid est possibile scd̄e intētiōaliter captum.

Sortes pōt eē, q̄ ꝓpositio est.

Sciendū est quarto ꝙ diuisio qua diuiditur ꝓpō modalis in cōpositā ⁊ diuisaz nō est diuisio gn̄is in spēs s3 equoci in equiuocata q̄z ꝓpō modalis ꝯposita nō est ꝓpō modalis cū in ipsa sit copula simplex. iō ipsa est simplex de inesse. Et aduerte ꝙ inter modalē cōpositā ⁊ diuisam multiplex solet assignari differētia. Prima in modalibus ꝯpositis hoc verbū est vl̄ aliquod verbū sibi equalens sine aliquo mō determinante ipsam est copula principalis. vt in ista animal esse hoīem est possibile: ly est: est copula principalis. s3 in diuisis hoc verbū est vl̄ hoc aggregatū est esse deterīatū aliquo mō. est copula: vt iam supius visum est. Scd̄a differētia in modalibus cōpositis modus est subiectū vel p̄dicatū in diuisis vero mod⁹ est determīatio copule. Tertia drā: q̄z in modalib⁹ cōpositis vnū extremoꝝ sumitur materialr: vel saltē p̄ncipalior pars extremi: in diuisis vero nō. vn̄ q̄n dicit̄ sortē currere est possibile totū istud extremū sortē currere tenet̄ materialr pro ista ꝓpositione sortes currit. Quarta differētia. modi in cōpositis nō tenent̄ ampliatiue: s3 scd̄e intentionalr ⁊ cathegorematice in diuisis vero ampliatiue tenētur et sincathegorematice ⁊ p̄me intētionalr. Ex oībus istis sequit̄ ꝙ ſm modales cōpositas nō dn̄t fieri rotuli neq̄ eq̄pollēt adinuicē saltez ſm p̄positionē et postpōem negatōis ad modū. licet bene adinuicē sequant̄ rōne aliquaꝝ regularū logicaliū. Quaꝝ prima est. si aliq̄ ꝓpō est possibilis ipa nō est īpossibilis ⁊ ecōtra: q̄z possibile et īpossibile sunt adinuicē dispata iō bñ sequitur sortē currere est possibile. g̃ sortē currere nō est impossibile. Scd̄a regula. si aliq̄ ꝓpositio

Que ē diuisio q̄ diuidit̄ propō modalis.

Drīe īter ꝓpōnem modalez cōpositā ⁊ diuisā.

Aliq̄ regule logicales.

est possibilis sua 3dictoria si sit non est necessaria. io bñ sequit forte currere est possibile: g forte nõ currere nõ ē necesse. Tertia regula si aliq ppositio est necessaria sua 3dictoria est ipossibilis. ideo bñ sequit sorte esse aial ē necesse. g sortem nõ esse aial est impossibile. Quarta regula si aliq ppositio est impossibilis sua 3dictoria si sit est necessaria. ideo bñ sequit sorte esse asinũ est impossibile. g sorte non esse asinũ est necesse Et hec de primo articulo.

Quñ accipit oppositio i modalibus. Regle p dictũ dubium solventes.

Quantum ad secundum dubitatur primo qualiter accipiẽda sit oppositio in modalibus ppõib⁹. Pro cui⁹ solutiõe ponunt aliq regule. Quaꝝ prima est. ppões modales diuise de subiectis singularib⁹ et modis 3rijs obseruatis aliis 3ditionib⁹ ad oppõnem 3riã 3riant salte3 fm legẽ. qr oẽs ppões vtroq3 terio pricipãtes opposite q nõ opponunt subcontrarie neq3 cõtradictorie nec subalterne opponunt 3rie: s3 tales sunt hmõi: igit. minor ptz: qr pñt simul eẽ false: igit nõ opponunt nec 3dictorie nec subcõtrarie. añs patet de istis sortẽ ipossibile est currere. sortẽ necesse ē currere. Et si qs dicat hmõi ppões sunt singulares. igit nõ opponunt 3rie Ad hoc rñdet q licz sint singulares ex pte subiecti sunt tñ vl'es ex pte modi.

Scda.

Scda regula propositões modales diuise de subiectis singularibus τ de modis 3dictorijs obseruatis 3ditiõib⁹ requisitis ad oppõnez 3dictoriam sunt cõtradictorie. Et de modis subcõtrarijs obseruatis cõditiõibus ad oppositionẽ subcõtrariã sunt subcõtrarie. τ de modis subalternis subalterne. Et põt hec regula pbari sicut prima.

Tertia.

Tertia regl'a propositiões modales diuise habẽtes subiecta cõmunia diuerse qualitatis τ q̃titatis tã ex pte subiecti q̃ modi obseruatis 3ditionib⁹ ad oppositionẽ cõtradictoriã siue vna sit vniuersalis tã ex parte subiecti q̃ modi et alia particularis ex parte vtriusq3: siue vna sit vl'is ex parte subiecti et particularis ex parte modi et talia contradictorie se habeãt sunt 3tradictorie gratia forme quia nõ pñt simul esse vere neq3 false.

Quarta.

Quarta regula ppositiões modales diuise de subiectis cõmunibus de modis 3rijs obseruatis conditionib⁹ requisitis ad 3riam oppositionẽ sunt contrarie τc. Et aduerte q ad dandũ contradictionem in modalibus diuisis de similib⁹ modis oportz negationẽ ferri ad modũ. l3 nõ oporteat in aliis de deuersis modis. positio tamẽ negationis ad modũ nõ sufficit sed requirunt cõditiones ad cõtradictorias.

Quinta.

Quinta regula et vltima. ppositiones modales diuise vniuersales ex parte subiecti et particulares ex parte modi. similr pticulares vel indeffinite ex parte subiecti et vniuersales ex parte modi nõ opponuntur gratia forme quia tales sunt aliquando simul vere et aliquãdo simul false. Ex omnibus patet q propositiões modales diuise de tertia et quarta lineis: obseruatis 3ditiõib⁹ ad oppositionẽ contrariam sunt contrarie. Et de prima τ scda lineis sunt subcontrarie. τ de prima et tertia lineis contradictorie: similiter de scda et quarta: de prima τ quarta subalterne: similiter de secunda τ tertia.

Necessariũ τ ipossibile quã ãpliãt ad tps.

Dubitatur secundo vtruz isti modi necessarium τ impossibile ampliẽt ad quodlibz tempus et possibile et cõtingẽs solũ ad presens et futurũ. Pro solutione supponit q sicut signa vl'ia videlicet oĩs et nul⁹ quãdo adduntur subiectis vl' pdicatis denotãt ipsa accipi p omnib⁹ suis supposit; sibi cõuenietib⁹ p.o tẽpore verbi dumõ aliunde nõ impediãtur ita q distribuãt terios quibus addũtur et faciũt eos stare vniuersaliter. ita etiã isti modi necesse τ impossibile se hñt circa copulam distribuẽdo ipsaz pro quolibet tẽpore importato p eam faciunt enim copulã cui addunt accipi vniuersaliter p quolibet tẽpore importato vel cognotato per ipsam copulã. Et sicut quoddã est signuz pticulare nõ distribuẽs terminũ cui additur. sed facit ipsum teneri p suis suppositis disiunctiue. sic isti modi possibile et cõtingẽs se habẽt circa copulã quo ad tẽpus importatũ p ipsam. ita q denotant copulã cui addunt accipi p omni tẽpore importato vel cognotato p ipsaz disiunctiue ita q qñ dicitur sortẽ possibile est currere. ly possibile denotat ly est accipi pro quolibz tpe importato p ly est sc3 p tempore pñsenti disiunctiue.

Possibile ipossibile contigẽs τc. quõ ampliẽt terminos

Supponitur vlteri⁹ q isti modi possibile impossibile cõtingẽs et necesse ampliant terios puta subm et predicatũ ad eq̃les differẽtias tempoꝝ. alias enĩ ppositiões cõstitute ex ipsis nõ opponerẽtur neq3 equipollerẽt. et p hoc ptz solutio ad dubium. Sed restat adhuc vna difficultas. vtrũ iste propositiões sint affirmatiue vel negatiue. sortẽ possibile est nõ esse: sortez possibile est non currere. Et arguit primo q sint affirmatiue. qr cõtradictorie earũ sunt negatiue. vñ 3tradictoria prime est ista: sortẽ nõ possibile est nõ esse q̃ est negatiua cũ in ipsa ponatur negatio. Secundo sic. oĩs ppositio in qua copula vel principalis pars copule nõ negatur nõ est negatiua: ista est hmõi quod patet: qr copula est totũ hoc possibile est esse. τ pncipalis pars copule est ly ē verbuz pñtis temporis: igit non sunt negatiue. In oppositum arguit quia ad veritatez isti⁹ sortẽ possibile est nõ esse sufficit subiectũ p nullo supponere: igit ipa ē negatiua. añs pbat: qr ista est vera chimerã possibile ē nõ esse: cũ sua 3dictoria sit falsa. s. oẽz chimerã necesse est esse. Et tñ si ipsa esset affirmatiua ipa essz falsa cũ subm possit p nullo supponere. Scdo sic. 3dictoria istius. sortẽ possibile est nõ esse est affirmatiua. vt patz: qr sua 3tradictoria est ista. sortẽ necesse est esse que est affirmatiua. Itẽ equipollet negatiue: g ipsa est negatiua. añs pbat: qr ipa eq̃pollet huic sortẽ nõ necesse est esse q̃ est negatiua. igit tal' est negatiua. iõ breuiter rñdet q tales propositiões sunt simplr negatiue. τ ad rõnes pri⁹ factas. Ad pmã negatur q ista sit negatiua sortem nõ possibile est non esse. sed est simpliciter affirmatiua eẽ in ipa ponant due nega

tiones cadētes supra eandeʒ copulam. ¶ Ad scd̄am negatur ꝙ copula sit totum hoc possibile est esse. negatur etiā ꝙ ly est sit pars pricipalis copule sed tota copula est ly est esse ⁊ principalis pars est infinitiuus.

Quō ordinant˜ ꝑpōnes de ꝯtingēti cū alijs. Cōtīgēs quot modis capit˜

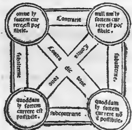
Dubitatur tertio vtrum ꝑpositiones de ꝯtingēti debeāt ordinari cū alijs ꝑpōnibus aliorum modorum ſm equipollētias. ¶ Pro cuius solutione supponit˜ ꝙ ꝯtingēs pōt capi dupliciter. vno modo large vt cōuertitur cū possibili puta ꝑ illo qd̄ nō est impossibile. ⁊ sic ꝑpōnes de ꝯtingenti bn̄ ordināntur cū alijs ſm eq̄pollētias: ⁊ ꝑpōnes de tali ꝯtingēti nō ꝯuertuntur in oppositam q̄litatē. Alio mō capit˜ stricte pro illo qd̄ nō est impossibile neqʒ necessarium et tūc ꝑpōnes de tali ꝯtingēti nō ordināntur cū alijs ſm eq̄pollētias. ⁊ ꝑpositiones de tali ꝯtingenti ꝯuertunt˜ in oppositam q̄litatē. vt sortes ꝯtingēter currit. si sit de ꝯtingēti spāliter capto tunc ꝯuertit˜ in istam sortes ꝯtingēter non currit. ¶ Et aduerte ꝙ ad ꝯuertendū tales ꝑpōnes in oppositam q̄litatem nūq̄ opʒ ponere negationē ad modū. ¶ Et si q̄s q̄rat vlteri⁹ vtrū ꝑpōnes de ꝯtingenti spāliter capto ordinētur adinuicē ſm oppositionē vel etiam cum alijs.

Supradicte ꝑpōes quō sint ꝯuertende.

¶ Ubi aduerte ꝙ dicūt aliqui ꝙ ꝑpositiones d̄ ꝯtingenti spāliter capto sunt ypothetice qr inferūt ypotheticas ⁊ eq̄pollēt ypotheticis vt ista sortes ꝯtingēter currit. eq̄pollet isti sortes possibiliter currit ⁊ sortes possibiliter non currit vel isti sortes nō necessario currit ⁊ sortes nō īpossibiliter currit. Et sic in ipis sumit˜ oppositio contradictoria sicut in alijs ypotheticis. ¶ Alij dicunt ⁊ magis ꝓbabiliter ꝙ sunt cathegorice et est verū ⁊ dicūt ꝙ ꝑpositiones de ꝯtingēti spāliter capto q̄bus ꝯueniūt ꝯditiones req̄site ad oppositionē ꝯtradictoriam sunt ꝯtradictorie. ad ꝯtrariam contrarie. ad subcōtrariaʒ subcōtrarie. ad subalternam subalterne. Est diligenter aduertendū ꝙ cū d̄r ꝙ ꝑpositōes de ꝯtingēti spāliter capto sunt contrarie vel subcōtrarie debʒ accipi oppositio ꝯtraria ⁊ subcōtraria large vt se extēdit ad oppositionē ꝯtrariā ſm modum enūciandi. ⁊ subcōtrariam ſm modū enūciandi nō ſm legē. qr due ꝯtrarie de ꝯtingenti spāliter capto sunt aliq̄n simul vere vt oīs de⁹ non ꝯtingenter nō est deus. ⁊ oīs deus nō ꝯtingenter est deus. ⁊ aliq̄n simul false. vt oīs homo nō ꝯtingēter nō est currēs. ⁊ oīs homo nō ꝯtingenter est currēs. de subcontrarijs pʒ. nam iste sunt simul false de⁹ ꝯtingēter est de⁹. ⁊ deus cōtingēter nō est de⁹. ⁊ aliq̄ simul vere vt hō contingēter est currēs. homo ꝯtingēter non est currens. Et aduerte ꝙ oīs ꝑpositio de ꝯtingenti spāliter capto in qua negatio nō ponit˜ ad ꝯtingens equiualet vni ypothetice copulatiue cu⁹ prima ps est affirmatiua de possibili ⁊ scd̄a negatiua in qua possibile nō negat˜. vt ista sortes ꝯtingēter currit equalet illi sortes possibiliter currit. ⁊ sortes possibiliter nō currit vl̄ vt dicūt aliq̄ equalet copulatiue cu⁹ prima ps est negatiua de necessario ⁊ scd̄a negatiua de īpossibili vt predicta equalet isti sortes nō necessario currit ⁊ sortes nō impossibiliter currit. sʒ si negatō ponatur ad ꝯtingēs tūc equalet disiunctiue composite ex partib⁹ ꝯtradicentibus partibus copulatiue. vt sortes nō ꝯtingēter currit equalet isti sortes impossibiliter currit vel sortes necessario currit. Sed pro quātitate modalium diuisarum supponit˜ ꝙ tripliciter pōt attendi scilʒ ex parte subiecti ⁊ sic accipiat˜ sicut in illis de inesse. scd̄o ex parte modi ⁊ sic ille de istis modis necesse ⁊ impossibile sunt vl̄es. ⁊ ille de possibili ⁊ ꝯtingēti sunt ꝑticulares. tertio pōt attendi ex parte vtriusqʒ. Sed de quātitate modaliuʒ compositarum. respondet˜ ꝙ debet addi signuʒ sicut in illis de inesse ⁊ attēdi eodem modo quātitas. Et aduerte ꝙ talia signa debēt accipi in neutro genere cum ista ꝑticula ly. Aduerte vlterius ꝙ omīs modalis composita est indefinita nisi ponat˜ signum in neutro genere: qr tunc illa posset distingui. vnd̄ ista sortem currere est possibile est indefinita. qr sensus eius est talis propositio sortes currit est possibilis. Et si debeat esse vniuersalis debeo dicere om̄e ly sortē currere est possibile. Et est sensus oīs talis propositio sortes currit est possibilis. ⁊ ꝓportionabiliter dicatur de alijs. vt omnē hoīem currere est possibile. est indefinita. Et si q̄s dicat. ibi ponitur signum vniuersale: ergo est vniuersalis. respondet˜ negādo ꝯñam: qr tale signuʒ accipitur materialiter ⁊ nō vniuersaliter seu significatiue. Aduerte ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ꝑpositio modalis sit composita requirit˜ ꝙ copula nō modificetur. ideo ista nō est modalis composita deū esse deum possibile est esse necessarium. Et hec de secūdo articulo.

Quot modis attenditur q̄titas modaliuʒ diuisarum.

Quantitas modalium cōpositarū q̄t modis attendit˜.

Cōclusio rn̄sal' ad predicta dubia.

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis. ad dandū contradictionem in modalibus de eodē modo oportet ponere negationem ad modū: seruatis tn̄ alijs cōditionib⁹ req̄sitis ad contradictorias. ¶ Ad rōnes ante oppositū. ad primā dr̄ ꝙ licet in illis de inesse singularis affirmatiua ꝛ singularis negatiua similium subiectoꝝ ꝯtradicant. nō tn̄ oporꝫ in modalibus: q̄ꝛ hoc nō sufficit. ¶ Ad scḋam patet solutio. ¶ Ad tertiam cōceditur totū argumētum nec hoc est cōtra dicta: q̄ꝛ ꝯclusio intelligitur in modalibus de similib⁹ modis. nō sic aūt est in p̄dictis: igitur. ¶ Ad quartā cōcedit totum argumentū. nō eñ sufficit dato ꝙ req̄rat. sed opꝫ ꝙ negatio ferat ad totū aggregatuꝫ ex verbo ꝛ modo. ¶ Ad quintā negat ꝯña. nō eñ obseruant alie cōditiones req̄site ad oppōnem cōtradictoriā. q̄ꝛ ly ens in neutro distribuitur qḋ tn̄ req̄rit ad dādas ꝯtradictorias. Text⁹.

Affirmatio an sit orōni cōtraria et orō orōni

Utruꝫ aūt contraria est affirmatio negationi: ꝛ oratio orationi que dicit quoniam omis homo iustus est: ei q̄ dicit nullus homo iustus est. An ei q̄ est: oīs homo iniustus est: callias iustus est: callias iustus nō est callias iniustus est. que harū cōtraria est.

Ste est tertius ꝛ vltim⁹ tractat⁹ huius libri ꝯtinēs vnicū capitulū in quo mouet talē q̄stionē vtrū ꝓpōni affirmatiue ꝯtrarietur ꝓpō de mō enūciādi ꝯtrario aut ꝓpō affirmatiua de p̄dicato ꝯtrario. vt vtrū huic ꝓpōni oīs hō est iust⁹ ꝯtrariet̄ ista nullus hō est iust⁹ aut ista oīs hō ē iniust⁹. Rn̄dꝫ ꝙ postq̄ illa q̄ sunt in voce sequūtur illa q̄ sunt in iaf: ideo si opiniones .i. ꝓpōnes mētales ꝯtrarient̄ mētalibus de mō enūciandi vel de extremis ꝯtrarijs. ita etiā ꝛ vocales. sꝫ mētales ꝯtrariant̄ mētalibus de mō enunciandi qḋ ꝓbat octo rōnibus.

Rn̄des p̄dictas q̄stiones limitāter Prima.

Prima opiniones ꝯtrarie nō pn̄t simul esse vere. sꝫ opiniones de extremis ꝯtrarijs pn̄t simul esse vere vt iste bonū est bonum malū est malū: igitur nō sunt ꝯtrarie.

Scḋa

¶ Scḋa ratio huic qḋ ē bonum esse bonū ꝯtrariatur bonū nō est bonuꝫ ergo nulla alia sibi ꝯtrariat̄: q̄a vni tm̄ vnum ꝯtrariatur.

Tertia.

Tertia rō. ꝓpōnes in quib⁹ primo est veritas ꝛ falsitas maxie ꝯtrariant̄. sꝫ sic est de illis q̄ sunt de ꝯtrarijs modis enūciādi ꝛ nō de alijs: igit̄.

Quarta.

Quarta ratio. ꝓpositioni fm̄ se vere opponit̄ ꝓpositio fm̄ se falsa ꝛ nō fm̄ accidens: sed illa bonū est bonū est fm̄ se vera ꝛ illa bonum nō est bonum fm̄ se falsa: igit̄ opponit̄ prime ꝛ nō illa bonum est malum q̄ est fm̄ accidens falsa.

Quinta.

Quinta ratio. opiniones ꝯtrarie debent plurimū distare. sed opiniones cōtrarijs modis enūciandi magis distant q̄ ille que sūt de extremis cōtrarijs: igitur.

Sexta

Sexta ratio. opinioni vere ꝛ simplici contrariat̄ opinio falsa et simplex: sꝫ ista ꝓpositio bonū est bonum est vera ꝛ simplex. ergo sibi cōtrariat̄ ista bonum nō est bonum ꝛ nō ista bonū est malum que implicat aliam ꝛ nō ecōtra.

Septi.

Septima ratio. contrarietas debet vniformiter sumi in oībus oppositionibus sꝫ penes ꝯtrarietatem extremoꝝ nō pōt vniformiter sumi cū multa sunt extrema q̄ nō habēt ꝯtraria.

Octaua.

Octaua ratio. sicut se hꝫ ista bonum est bonū ad istā nō bonum est bonum. ita ista bonū nō est bonum. ad illā nō bonū non est bonum. ergo p̄ locū ad transmutata ꝓportione sicut se hn̄t iste due nō bonum est bonū ꝛ nō bonum nō est bonum: ita se hn̄t iste due bonuꝫ est bonum ꝛ bonū nō est bonum. sꝫ due prime ꝯtrariant̄: igit̄ due scḋe. ¶ Et subdit ꝙ nihil refert si tales ꝓpositiones sint vl'es vel indefinite q̄ eque hn̄ in illis sumit̄ oppositio penes modum enūciandi ꝛ non penes extrema ꝯtraria. ¶ Et subdit finaliter ꝙ enūciatio vera nō contrariatur enunciationi vere. Quia omne verum omni vero consonat.

Ubi sumit̄ ꝯtrarietas in enunciationibus

Q Ueritur vtrum contrarietas in enūciationib⁹ sit sumēda penes cōtrarietatem extremoꝝ aut penes modos enūciādi ꝯtrarios. ¶ Arguitur primo sic. nulle sunt enūciationes ꝯtrarie: ergo in eis nō est sumēda ꝯtrarietas nec penes contrarietatē extremoꝝ nec penes modos enūciādi ꝯtrarios. aīs p̄ꝫ: q̄ꝛ oīs enūciatio vocalis est vox. Sꝫ nulli voci est alia vox cōtraria. ergo ꝛc. ¶ Scḋo sic. oēs enūciationes ꝯtrariant̄ adinuicem aut alique ꝛ aliq̄ nō. non oēs vt notū est. nec aliq̄ q̄ꝛ nō videt̄ maior ratio de aliq̄bus q̄ de oībus cū nō magis repugnāt aliq̄ ꝓpositōnes ad esse simul in eodē subiecto q̄ alie ergo nulle ꝓpositiones sunt ꝯtrarie. ¶ Tertio sic. dicit phs in postp̄dicamētis ꝙ iste sunt contrarie sortes est lāguidus sortes est san⁹. ergo ꝯtrarietas est sumēda penes extrema ꝯtraria et nō penes modos enūciandi. ¶ Quarto sic. ille ꝓpōnes magis debēt dici ꝯtrarie que ꝯtrarietate rerum magis sunt repugnātes. sꝫ enunciationes de extremis ꝯtrarijs sunt hmōi: igit̄. ¶ Quinto sic. enūciationes q̄ sūt de extremis ꝯtrarijs hn̄t maiorem distantiā ꝛ magis opponūtur q̄ ille q̄ sunt de ꝯtrario modo enūciandi q̄ꝛ plus req̄ritur ad verificandū affirmatiuam de predicato contrario q̄ ad verificandum negatiuam: igit̄. ¶ In oppositū est phs in textu. In q̄stione sicut in ceteris erūt tres articuli.

Opinionis acceptiones.

Quantum ad primuꝫ sciendum est primo ꝙ pro declaratione q̄stionis supponitur primo ꝙ opinio pōt capi tripl'r. vno modo pro ꝓpositione mētali cui subordinat̄ ꝓpositio vocalis. ꝛ sic accipit̄ in textu opinio. Alio mō accipitur pro assensu vel dissensu quo assentimus vl' dissentimus alicui complexo siue talis assensus vel dissensus sit cuꝫ formidine de opposito siue non. Alio modo capit̄ pro assensu vel dissensu quo assentimus alicui complexo cuꝫ formidine de opposito qui quidē assensus non est nisi noticia adhesiua vel iudicatiua qua iudico affirmatiue de aliquo complexo ꝛ dissensus

dico negatiue de aliquo cōplexo ⁊ hoc respectu eiusdē subiecti. ¶ Scdo supponitur ꝙ capiendo opinionē primo mō: scz pro ꝓpōne mentali dupliciter potest intelligi vnā opinionem ꝯtrariari alteri. primo quo ad esse simul in eodē subiecto et hoc mō opiniones nō ꝯtrariant̄ etiā de modis enūciādi ꝯriis: qꝛ tales pñt simul esse in intellectu. Nam intellectus potest formare propositionē ypotheticā cōpositam ex cōtrariis vl̄ ꝯtradictoriis. Alio mō potest intelligi ꝙ cōtrarientur quo ad hoc ꝙ nō possunt simul esse vere et hoc modo opiniones de cōtrario mō enunciādi bene cōtrariant̄. ¶ Tertio supponitur ꝙ si capiatur opinio scdo modo. s. pro assensu vl̄ dissensu: tunc opiniones cōtrarie que nō sunt nisi assensus vel dissensus ꝯtrariant̄ q̄tū ad hoc qđ est esse simul in itellectu. ⁊ quo ad hoc qđ est vere simul enunciari. vñ non potest intellectus sil' de eodē cōplexo habere assensum ⁊ dissensum.

Opio capta pro ꝓsitiōe mentali. quot mōis capitur.

Sciendū est secundo ꝙ propositiones possunt dici ꝯtrārie dupl'r. vno mō ex parte materie. i. ex parte extremorū. et sic ille propositiōes dicunt̄ ꝯrie que sunt de cōtrario extremo vel ꝯtrariis extremis vt sortes est sanus sortes est languid⁹. bonū est bonū: et malū est malum ¶ Unde extrema ꝯria sunt que simul de eodez verificari nō pñt ⁊ se habentia positiue vt albū nigrū sanū et languidū. ¶ Secūdo modo ꝓpositiones pñt dici cōtrarie gratia forme. i. ratiōe modi enūciandi cōtrarii cmōi sunt vniuersalis affirmatiua et vl̄is negatiua. vt quilibet homo currit: nullus hō currit. et de istis est dubitatio textus vtrū magis opponant̄ tales propositiones seu vtrū ab ipsis magis sit sumenda cōtrarietas q̄ a ꝓpositionibus de extremis ꝯtrariis. ¶ Pro cuius declaratione est vlteri⁹ aduertendum ꝙ aliq̄ dicuntur ꝯriari adinuicē dupliciter vno modo contrarietate incomplexa seu terminorū. et sic ꝓpōnes de extremis cōtrariis mag' ꝯtrariantur. ¶ Alio modo cōtrarietate ꝯplexa que se tenet ex parte copule. et sic ꝓpōnes de cōtrariis modis enunciandi dicuntur magis contrariari et ex pte ipsarū magis debz attendi cōtrarietas q̄ ex parte aliarum quia magis repugnāt ad esse simul veras cū nunq̄ possunt siml' esse vere et tamē ille de extremis cōtrariis possunt sil' esse vere: vt iste sunt simul vere bonū ē bonū. malū est malū q̄ sunt de extremis cōtrariis.

Propōes quot modis dicūr ꝯtrarie.

Que sūt extrema ꝯtraria.

Quot modis aliq̄ dicūr adinuicem cōtrariari.

Sciendum est tertio ꝙ quādo dicitur in textu ꝙ iste due sunt ꝯtrarie. bonū est bonum: et bonū nō est bonum ibi accipit aristoteles cōtrarietatez large vt se extēdit ad ꝓpositiones que participāt legē cōtrariorūz et illud sibi sufficit ad suū ꝓpositum. ¶ Pro cuius declaratione est aduertendū ꝙ ꝓpositiones possunt dici cōtrarie dupl'r. vno modo sm legez ⁊ modum simul puta que sic se habēt ꝙ vna est vniuersal' affirmatiua. et alia vniuersalis negatiua ꝯsimilium subiectorū et p̄dicatorū obseruatis tamen aliis cōditionibus requisitis ad contrarias. Et sic iste nō sunt cōtrarie bonū est bonū et bonuz non est bonū. Alio modo dicuntur ꝓpositiones contrarie sm legē puta que sunt diuerse qualitatis et cōsimiliū terminorum que non possunt esse simul vere. Et sic ille propositiōes bonū est bonum: et bonū nō est bonuz sunt cōtrarie.

Propōes q̄t mōis dicūr ꝯtrarie.

Sciendū est quarto ꝙ adhuc circa textū īcidūt alique difficultates. Prima an iste due. oīus homo est iustus: oīs homo est iniust⁹ sint de predicatis contrariis vt videt̄ dicere textus. ¶ Pro solutione supponitur ꝙ omnis terminus cōposit⁹ ex ista ꝓpositione in et terio positiuo potest capi tripl'r. sed cōtrarie priuatiue et negatiue. Et ideo iste terminus iniustus pōt capi tripliciter. vno modo cōtrarie vt importat habitum cōtrariū iusticie. et sic ille propositōes omnis homo est iustus: oīs hō est iniustus sūt bene de extremis cōtrariis. Alio modo capitur priuatiue pro illo qui non habet iustitiam nat⁹ est tamē haberet sic puer dicitur iniustus. Alio modo negatiue et sic tantū valet sicut nō iust⁹ quēadmodum lapis dicit̄ iniustus. Secūda difficultas quomō intelligit̄ ꝙ ꝓpositiones de mō enunciandi cōtrario sunt primo vere q̄ propositiones de extremis cōtrariis. Respōdet̄ ꝙ rō est: quia propositiones de modo enūciandi contrario magis appropinquāt ad primū p̄ncipiū q̄ propositiones de extremis cōtrariis: quia in ipsis propositionibus de modo enunciandi cōtrario semper idem affirmatur et negat̄ de eod quod nō fit in ꝓpositiōib⁹ de extremis ꝯtrariis ¶ Tertia difficultas quomō intelligit̄ ꝙ ista ꝓpositio bonū est bonum est sm se vera et ista bonum nō est bonū: sm se falsa. et ista bonū est malū sm accidēs falsa. r̄ndetur ꝙ ideo dicitur sm se vera vl' sm se falsa: quia manifestius est vera vl' manifesti⁹ falsa. vñ ista est manifestius falsa bonum est non bonum q̄ ista. bonum est maluz ideo dicit̄ sm se falsa. Et hec de p̄mo articulo.

Dubium de ꝓpōibus ꝯtrariis.

Iniustus qt modis capitur.

Quantum ad secundum dubitatur primo vtrum enunciationes vocales et scripte eodem modo cōtrarient̄ sicut mētales. ¶ Pro cuius solutione supponit̄ ꝙ sicut ꝓpositiōes vocales et scripte nō dicunt̄ vere neqȝ false nisi qꝛ subordināntur mentalibus veris vl' falsis. ita ꝙ veritas et falsitas primo conueniūt ꝓpositioni mentali q̄ propositioni vocali vel scripte. Sic etiam propositiōes vocales vel scripte nō dicit̄ur ꝯtrarie nisi quia subordinant̄ mētalibus cōtrariis. ¶ Ex quo sequitur ꝙ cōtrarietas p̄mo cōuenit mentalibus q̄ vocalibus ⁊ scriptis. ⁊ qꝛ conuenit mētalibus sm cōtrarios modos enunciandi vt ꝓbant octo rationes in textu ideo cōuenit vocalib⁹ et scriptis sm modū enunciādi. ¶ Sed restat alia difficultas quo itelligitur ꝙ propositiōes de cōtrariis modis enunciādi magis distant q̄ propositiones de extremis cōtrariis. vt iste magis distāt bonū est bonum: bonuz non est bonū. q̄ iste bonum est bonū: bonum est maluz. ¶ Respondetur ꝙ sic intelligitur. quia affirmatio et negatio magis distant q̄ affirmatio et affirmatio. Sed propositiones de modis

Enunciationes vocales q̄ mō ꝯtrarientur.

Quō itelligitur ꝓpōes magis distare.

contrarijs enunciādi se habēt sicut affirmatio ꝛ negatio. nō aūt ꝓpositiones de contrarijs extremis. ¶ Sȝ adhuc est alia difficultas quomodo intelligit ꝙ ista bonū nō est bonū est simplicior ꝙ̄ ista bonū est malū: cum in ista bonū nō est bonum sint plures termini ꝙ̄ in ista bonū est malū saltē officialr. respōdetur ꝙ ista bonū est malū dr minus simplex qꝛ implicat istā ꝓpositionem bonum non est bonū. ideo dr magis cōposita ꝙ̄ ista bonū non est bonū. quia ista bonū nō est bonum non implicat istam bonum est malū. ideo dicitur esse simplicior.

Dubitatur secundo vtrum argumētum a transmutata proportiōe quo aristoteles vtitur in octaua ratione teneat vniter in oībus terminis. Pro cuius solutione supponit ꝙ ꝓportio est habitudo vnius quantitatis ad aliā vt habitudo duoꝝ ad quattuor dicit ꝓportio. ¶ Sed proportionabilitas est habitudo vnius proportionis ad aliā: vt sicut se habent octo ad quattuor ita sex ad tria: sed trāsmutata proportio est quā facta ꝓportiōe primi ad scdm et tertij ad quartum transmutatur p̄mū ad tertiū et secundum ad quartū vt sicut se habent sex ad tria: ita duo ad quattuor. sed sex excedūt q̄ttuor in tertia parte. ergo tria excedūt duo in tertia parte. ¶ Hoc supposito dicit ꝙ argumentū a transmutata ꝓportione ꝓprie tenet in quātitatibus. dico etiā ꝙ bene tenet in terminis cōtradictorijs et terminis cōuertibilibus et hoc est qđ coīter dicitur ꝙ istud argumentū tenet in omnibus quātum ad contradicere et cōuerti. i. in terminis contradictorijs et conuertibilibus. sed in alijs nō oportꝫ ꝙ teneat sed magis committitur fallacia consequentis. vt patꝫ arguendo sic. sicut se habet homo ad nō hominem. sic animal ad nō animal. ꝙ̄ per locum a transmutata proportione: sicut se habet homo ad animal ita nō homo ad non animal: sed oīs homo est animal. ergo omīs nō homo est nō animal. Similr non sequitur. sicut se habet superficies ad hāc superficiē: sic color ad hunc colorē. sȝ superficies nō potest esse sine colore. ꝙ̄ hec superficies nō potest esse sine hoc colore. Similiter nō sequitur sicut se habet corpus ad hoc corpus: ita locus ad hunc locū, sed corpus nō potest esse sine loco. ꝙ̄ hoc corpus non potest esse sine hoc loco. Similiter non sequitur sicut se habet ens ad non ens sic possibile ad impossibile. sed omne ens est possibile. ergo omne nō ens est impossibile.

Dubitatur tertio circa illud dictuȝ ꝙ omne verū omni vero cōsonat. Et nullū verū repugnat vero. vtrū sit verū. Et videt ꝙ non: qꝛ si omne verū omī vero cōsonaret. sequeret ꝙ oē verū sequeret ad oīe verū. i. ꝙ quelibet ꝓpositio vera sequeretur ad propositionē verā quod est falsum. nō enim sequitur sortes est homo: ꝙ̄ sortes bibit. Et tamen ambe propositiones p̄nt simul esse vere. Et ꝙ nō sequatur patet: qꝛ añs potest esse verum ꝯñte exīte falso. Et ꝙ sequatur probatur ꝑ aliud dictū commune. Quodlibȝ cum quolibet vel eius cōpositū stat. si enim ad ꝓpositionem verā nō sequeret ꝓpositio vera. tūc oppositū eius qđ erit falsum stabit cū illo qđ non videtur ꝓbabile. Pro respōsiōe supponit ꝙ qñ dicit omne verū omni vero ꝯsonat sic intelligit id est ꝙ nulla ꝓpositio vera repugnat ꝓpositiōi vera sed potest cū ea stare. Et si quis dicat due ꝓpositiōes vere possunt opponi adinuicē. vt pꝫ de duabus subcōtrarijs et subalternis. ꝛ etiam de duabus ꝯrijs de ꝯtingenti specialiter capto. Respondet ꝙ nō sequit. iste ꝓpositiones opponunt adinuicē. ꝙ̄ repugnāt: qꝛ propositiones repugnare nō est eas nō posse esse simul veras: qꝛ tunc ista ꝓpositio nulla ꝓpositio est negatiua vel ista oīs propositio est particularis repugnarēt cuilibet propositioni eo ꝙ nō possent esse simul vere cū alijs propositionibus et ita opposita earum sequentur ad quodlibet quod est falsum nō enim sequitur chimera nō est ergo aliqua ꝓpositio ē affirmatiua. Sed dicunt ꝓpositiones repugnare que sic se hñt ꝙ īpossibile est ita esse sicut adequate significatur per vnā dū ita est sicut significatur ꝑ aliā. Etiā qñ dicit qđlibet cū quolibet vel eius oppositū stat nō est idē stare sicut seq̄ vnde propositiōes simul stare nō est aliud ꝙ̄ ad inuicem nō repugnare ideo nō sequitur ista ꝓpositio stat cum illa. ergo sequitur ad illam. Et hec de secundo articulo.

Quantum ad tertiū sit conclusio responsalis. in enūciationibus vocalibus ꝛ scriptis sumenda est cōtrarietas penes modos enunciādi contrarios quia taliter sumitur in mētalibus vt probatū est in textu. ¶ Ad rationes ante oppositum. Ad primā dicitur ꝙ enunciatiōes nō dicunt contrarie intrinsece et formaliter vel ex eo ꝙ non possint simul esse in eodeȝ sed quia nō possunt simul ēē vere. Similr dicatur ad scdam ¶ Ad tertiā dicitur ꝙ phūs non intellexit eas esse simplr ꝯtrarias. sȝ intellexit ꝙ sunt enūciationes de p̄dicatis cōtrarijs. ¶ Ad quartā dicitur ꝙ licet ꝓpositiones de predicatis ꝯrijs magis repugnent ex pte materie seu terminoꝝ. tñ cōtrarie de modo enunciandi magis repugnāt repugnātia q̄ se teñ ex pte forme seu in ꝯitate. ¶ Et similiter dicatur ad quintam.

¶ Et sic est finis secundi peryarmenias Et per consequens questionum totius veteris logice

¶ Sequitur p̄mus liber prioꝝ analeticoꝝ.

Rimū oportet dicere circa quid et de quo est intētio. Quoniā circa demōstrationem et de demonstratiua disciplina. deīde determinare quid est ꝓpositio: et quid terminus: et quid sillogismus: et quis perfectus: ꝛ quis imꝑfectus. postea vero qđ in toto esse vel

Quid est ꝓportio.

Quid est ꝓportionabilitas

Quō intelligitur ꝙ omne verū oī vero cōsonat. et nullū verū repugnat vero.

Quō intelligit ꝓpōnes repugnare.

Cōclusio responsalis de enunciatiōibus vocalibus ꝛc.

Proemium in libros priorum.

non esse hoc in illo: et quid dicimꝰ de omni aut de nullo predicari.

Diuisio huius libri.

Iste est primus liber priorum analeticoꝝ aristotelis in quo determinatur de syllogismo simpliciter dicto. Et diuidit in duos libros ꝑtiales. In primo determinat d̄ syllogismo simplr̄ dicto. In scd̄o deter̄iat de potestatibꝰ seu de ꝓprietatibꝰ ipiꝰ syllogismi et etiā de spc̄bꝰ argumētationis. Primꝰ diuiditur in duas ptes scʒ in ptē ꝓemialem ꝛ ptē executiuā. In pte proemiali sic procedit. Oportet primū .i. primo dicere quid est ꝛ de quo est intētio huiꝰ libri qm̄ est circa demonstrationē et de disciplina demonstratiua. ¶ Deinde opʒ dicere q̄d est ꝓpō: q̄d terminꝰ: q̄d syllogismꝰ ꝑfectꝰ. q̄d syllogismꝰ impfectꝰ: q̄d de oı̄: q̄d de nullo. Pars aūt executiua diuidit in septē tractatus. In primo deter̄iat de principijs materialibus ipsius syllogismi ꝛ etiā formalibꝰ. Et diuidit in quattuor capitula. In primo determiat de principijs materialibꝰ ipsius syllogismi q̄ sunt ꝓpō et terminꝰ. Et primo de ꝓpōne dicēs. ꝙ ꝓpositio est oratio affirmatiā ꝛ negatiua alicuius de aliquo vel alicuiꝰ ab aliquo. Deinde diuidit eaʒ dicēs ꝙ ꝓpositionū alia est vlis. alia pticular̄. et alia indefinita. Ppō vlis est illa q̄ oı̄ aut nulli inesse significat. Particularis est illa q̄ alicui aut alicui nō inesse significat mediāte signo pticulari. Indefinita est q̄ inesse aut nō inesse significat sine signo vli aut pticulari: vt ꝯtrariorum eadē est disciplina. ¶ Deinde incidētalr̄ ponit cōueniētiam ꝛ differentiam inter ꝓpōnem dyaleticā ꝛ demōstratiuā dicēs. ꝙ ꝓpō demōstratiua est altera ps cōtradictionis scʒ vera ꝛ necessaria. qđ ꝓbat ꝙ demonstrator non interrogat respondentē. sed sumit sibi alterā ptem contradictionis q̄ est vera ꝛ necessaria. Sed ꝓpō dyaletica est interrogatio cōtradictionis: est eīm altera ps contradictionis q̄ est ꝓbabilis. nō stat bene vtrāqʒ ptem contradictionis esse ꝓbabilē et apparere verā: ideo vtraqʒ ps contradictōis pōt dici ꝓpō dyaletica. ideo coı̄ter dr̄ ꝙ ꝓpositio dyaletica est q̄ interrogat vtrāqʒ partē contradictionis. ¶ Deinde ponit conuenientiam dicēs ꝙ ex vtraqʒ pte fit syllogismꝰ. Nam q̄ demōstrat ꝛ etiā qui interrogat syllogisat. ¶ Deinde diffinit terminū dicēs. Terminꝰ est in quē resoluitur propositio vt in p̄dicatū ꝛ subiectuʒ apposito esse vel non esse id est mediante copula affirmata vel negata.

Quid est ꝓpō. Propōis diuisio. Quid est ꝓpō vlis Quid est ꝓpō pticularis. Quid est ꝓpō indefinita. Propōis dialetice ꝛ demonstratiue: cōueniencia ꝛ differentia.

Syllogismꝰ vero est oratio in qua positis aliquibus. aliud quidem a positis ex necessitate cōsequitur ex ipsis esse. Dico autem ex ipsis esse per ipsa contingere. per ipsa vero contingere est nullius extrinsecus termini egere vt fiat necessarium. Perfectum vero voco syllogismū qui nullius alius indiget preterea que sumpta sunt vt appareat necessarius. imperfectum autem qui indiget aut vnius aut pluriū que quidē necessaria sunt ꝑ sumptos terios: non ꝑ sumptas aūt ꝓpōnes.

Silli diffinitio. Silli diuisio.

¶ In hoc scd̄o capitulo philosophus tria facit Primo diffinit syllogismū dicēs. Syllogismus est oratio in qua quibusdā positis aliud quidā ab hijs que posita sunt ex necessitate accidit eo ꝙ hec sunt. i. eo ꝙ p̄misse sunt totaliter disposite. ¶ Deinde innuit diuisionē syllogismi in syllogismū ꝑfectum ꝛ syllogismū impfectū. Et diffinit mēbra huiꝰ diuisionis. Unde syllogismus perfectus est qui nullius alteriꝰ indiget p̄terea que sumpta sunt vt appareat necessarius. Sed syllogismus imperfectus est qui indiget vnius aut plurium que quidam sunt necessaria per sumptos terminos ꝛ non per sumptas propositiones. ¶ Deinde determinat de principijs relatiuis syllogismi dicens ꝙ dici de omni est qn̄ nihil est sumere sub subiecto de quo non dicat̄ predicatum. Sed dici de nullo est qn̄ nihil est sumere sub subiecto a quo non remoueatur predicatum.

Quid est dici de oı̄ Dici de nullo q̄d sit.

.q. Ueritur vtrū diffinitiones syllogismi termini ꝛ ꝓpositionis sint a philosopho sufficienter assignate. Arguit primo contra diffinitionem propositionis. quia ipsa non conuenit soli ꝓpositioni nec omni: igitur non est bene assignata: antecedēs ptʒ: quia conuenit isti orationi: deum non esse. ꝛ etiaʒ cōclusioni que non est propositio: quia ipsa nō ponitur pro alio: ꝙ autem non ꝯueniat omni ptʒ: quia non conuenit ꝓpositioni ypothetice. Etiā isti chimera est chimera. ¶ Scd̄o sic arguitur contra diffinitionem termini: copula est terminus: ꝛ tamen sibi non conuenit diffinitio termini: igitur. Similiter termini simplices sunt termini: ꝛ tamen ipsis non conuenit predicta diffinitio: igitur. ¶ Tertio sic arguit. si diffinitio termini esset bona sequeretur ꝙ ꝓpositio soluʒ componeretur ex subiecto et predicato. consequens est falsum: quia etiam componitur ex copula. ¶ Quarto sic cōtra diffinitionem syllogismi. nullum complexum diffinitur: sed syllogismus est quid complexum: igitur. Item conclusio contingenter sequitur ex premissis: ergo male dicitur ꝙ de necessitate seq̄tur. ¶ Quinto sic ar. ipsa nō ꝯuenit oı̄ syllogismo cū nō ꝯueniat emptimemati qđ est vere syllogismꝰ vt dr̄ p̄io posterioꝝ. ¶ In oppositū est p̄hs in textu In q̄stiōe erūt tres articuli. Quātū ad primuʒ

An silli termini ꝛ propōis diffinitōnes sint a p̄ho sufficiēter assignate.

Sciendum est primo ꝙ hic solum diffinitur propositio cathegorica de simplici copula. cuius ratio est. quia solum hic philosophꝰ deter̄iat de syllogismis cathegoricis ad quoꝝ cōpositionē sufficiūt ꝓpōnes cathegorice: lʒ tū ipse sillogismus simplr̄ sit vns ꝓpō ypotheti-

Diffinitio ꝓpositionis cathegorice de simplici copula.

ea puta ꝯditionalis vel rõnalis. nec tñ sequitur q̄ libet sillogismus est ꝓpõ ypothetica: ergo q̄lz sillus est sillogism⁹ ypotheticus. Nã sillogism⁹ nõ dr ypotheticus eo ꝙ sit ꝓpõ ypothetica: sed q: cõponit ex plurib⁹ ypotheticis: cuiusmodi sũt argumẽtationes q̄bus arguim⁹ a tota copulatiua a tota disiunctiua a tota cõditionali. ⁊ sic de alijs ꝯñtijs ypotheticis. similiter sillogism⁹ nõ dr. iõ cathegoricus eo ꝙ sit ꝓpõ cathegorica. sz q: cõponit ex plurib⁹ cathegoricis. ¶ Aduerte vlterius ꝙ ly vel in diffinitione ꝓpositionis dz capi vt ꝯiungit inter termĩos ⁊ nõ vt cõiungit inter ꝓpões. nam si ꝯiungeret inter ꝓpositiones eet disiunctiua falsa cum q̄libet ps ei⁹ eet falsa. ptes eius eent iste oĩs ꝓpositio est affirmatiua alicui⁹ de aliquo vel oĩs ꝓpositio est negatiua ⁊c. modo notũ est ꝙ q̄libet ps ẽ falsa. diuidit etiam propõ indicatiua. ⁊ ꝑ hoc remouetur ista hõiez eẽ currentẽ: ⁊ in eius diuisione diuidit propõ de subo simplici ⁊ nõ de subiecto mixte quãtitatis. vñ phus sub indefinita cõprehendit ꝓpõnem singularez q̄ significat aliq̄d inesse vel nõ inesse sine signo vl'i aut pticulari. vñ si ꝓpõ pticularis aut indefinita sit apta intrare sillogismũ: ita ⁊ singularis. nõ dz intelligi illud dictũ cõe ꝙ de pticularib⁹ ĩdefinitis ⁊ singularib⁹ idem est iudiciũ q̄tum supple ad sillogisandũ de medio cõi. Ex his pz ꝙ diffinitio ꝓpositionis sic est intelligenda. propositio cathegorica supple indicatiui modi d' copula simplici ⁊ simplicis quãtitatis est oratio affirmatiua alicui⁹ ꝓdicati ⁊ nõ plurĩũ de aliquo subo ⁊ nõ de pluribus. vel negatiua alicui⁹ ꝓdicati ⁊ non plurium de aliquo subo ⁊ nõ de plurib⁹. Et dicitur alicuius de aliquo ad drñam propõnis ypothetice in qua plurima ꝓdicatur. ⁊ etiã ad differentiam ꝓpõnis in qua enũciant plura de vno vel vnum de plurib⁹ vel plura de plurib⁹ inconiuncte. ¶ Et aduerte ꝙ in diffinitione ꝓpositõnis magis ponit affirmatiuum ⁊ negatiuum q̄ verum ⁊ falsum: quia sillogismi magis dicũtur variari penes affirmatiuum ⁊ negatiuum q̄ penes verum ⁊ falsum cũ ibi determinetur de sillogismo simplr' q̄ nõ respiciat veritatẽ ꝓpõnis.

Lyvel in diffinitione ꝓpõnis quõ capitur.

Intellectus diffinitiõis ꝓpõis.

Sciendum est scdo circa diffinitionem ꝓpõnis incidit talis difficultas. an eadez propositio simul sit affirmatiua ⁊ negatiua. vlis et particularis. sicut ista propositio chimera est vel nõ est. vtrũ sit affirmatiua vel negatiua. Respondent aliqui ꝙ est affirmatiua: qd̄ ꝓbant: q: istius ꝓpõnis principalis ps copule non negat: igitur est affirmatiua. antecedens patz. quia in illa propõitiõe ly: vel quod est principalior ps copule nõ negatur. Secundo sic. oĩs ꝓpositio ẽ affirmatiua vel negatiua. sed talis nõ est negatiua: igitur est affirmatiua. ¶ Alij respondent et probabili⁹ ꝙ talis propositio non est affirmatiua nec negatiua. sed affirmatiua et negatiua sil' et ꝙ nõ sit affirmatiua tantũ ptz: quia nulla affirmatiua cõtingẽs est vera subiecto ei⁹ ꝑ nullo supponẽte. sed illa est vera chimera est vel nõ ẽ.

Vtrum ꝓpõ possit sil' esse affirmatiua ⁊ negatiua.

Nec est dicendũ ꝙ sit ypothetica: quia volo ꝙ ly vel ꝯiungat inter terĩos et nõ inter ꝓpões. ꝙ aũt non sit negatiua ptz: quia nulla cathegorica mere de inesse simplr' negatiua sequit ad ꝓpositionẽ cathegoricã mere de inesse affirmatiuã que est similis subiecti et ꝓdicati cum illa. sz illa est hmõi. q: bene sequit. chimera est asinus ergo chimera est vel nõ est asinus. cũ oppositũ ꝯñtis non possit stare cũ antecedẽte. ¶ Et ꝙ sit affirmatiua et negatiua simul: patet. quia talis ꝓpositio habet copulã cui⁹ sunt due partes eque principales. quaꝝ vna est affirmatiua et altera negatiua. modo nõ est maior ratio ꝙ denomĩetur affirmatiua q̄ negatiua. Secundo nulla cathegorica de est secundo adiacente que solũ est affirmatiua potest indifferẽter affirmari taz de ente existente q̄ de ente non existẽte: sed ista est hmõi igitur. minor ptz: quia verum est dicere ꝙ chimera est vel non est. Et similr' de sorte qui ẽ verũ est dicere ꝙ sortes est vel nõ est. Ex quibus sequitur ꝙ potest esse aliqua ꝓpõ mixte q̄titatis: ⁊ aliqua mixte qualitatis que simul erit affirmatiua ⁊ negatiua. ¶ Ad rõnes alteri⁹ opinionis. Ad primã negat ꝙ pricipalior ps copule non neget. ⁊ negatur ꝙ hec coniunctio vel. sit copula principalis: quia non coniũgit ꝓpões sed solũ terminos. ¶ Ad scdam negatur maior quia ipsa solũ hz veritatẽ de ꝓpositionib⁹ cathegoricis simplic' q̄litatis. mõ tal' ẽ mixte q̄litat'.

Sciendũ est tertio ꝙ pro declaratione diffinitionis termini. Supponitur ꝙ terminus põt capi dupl'r. vno mõ large. s. indifferẽter ꝑ subiecto ꝓdicato ⁊ copula ꝓpõnis vel ꝑ parte vel determinatione alicuius illorum. Et hoc modo copula signa vl'ia ⁊ pticularia ⁊ adiectiua adiectiue tẽta sunt termini. imo breuiter oẽ illud ex quo cõstituitur ꝓpõ siue sit cathegorema siue sincathegorema dr termin⁹. Alio mõ capitur stricte ꝑ extremis terminantib⁹ ꝓpositionem scz ꝑ subiecto ⁊ ꝓdicato. ⁊ sic capit hic. et dz sic intelligi termin⁹ est illud in qd̄ tanq̄ in extremũ ꝓpõ cathegorica est ĩmediate resolubilis mediãte copula verbali. ⁊ hoc mõ capitur hic termin⁹. ⁊ dr ĩmediate ad remouendũ litteras ⁊ syllabas: q: lz ꝓpõ resoluat ĩmediate in litteras ⁊ syllabas. nõ tñ ĩmediate. ideo littere et syllabe nõ dicunt termi. Etiã lz propõ ypothetica resoluat in termios mediate nõ tamẽ ĩmediate: sed resoluitur ĩmediate in ꝓpões seu in ꝓportiõabilia ꝓpositionib⁹. ¶ Et aduerte ꝙ licet termin⁹ ordine nature precedat propositionem non tamẽ ordine doctrine. imo ipsa ꝓpositio ꝓcedit: quia in diffinitione termini ponitur ꝓpositio. ideo prius oportet scire ꝓpõnẽ q̄ terminũ cũ diffinitio debeat eẽ notior suo diffinito.

Termini acceptiones.

Sciendum est quarto ꝙ pro declaratione diffinitiõis syllogismi supponit primo ꝙ in ei⁹ diffinitione ponitur oratio loco generis: ⁊ licet nõ sit oro cathegorica est tñ oro ypothetica. ⁊ in hoc cõuenit cum alijs speciebus argumẽtatõis. ⁊ ponit in q̄ quibusdã ad drñam ẽptimema

Oro q̄re ponit in diffinitione sill'i.

tis in quo nõ ponit̃ nisi vna ꝓpositio: ꝛ ponitur
positis qḋ tm̃ valet sicut dispositis ad dr̃az in
ductionis ꝛ exempli in qbus ꝓpõnes nõ sũt or
dinate in modo ꝛ figura. Per hoc etiã excipiũ-
tur cõbinationes inutiles ꝛ ponit̃ de necessitate
accidit qḋ nõ dʒ capi pme intẽtionaliter sʒ scḋe
intẽtionaliter vt tm̃ valet sicut hoc cõplexũ in
ↄña bona ꝛ necessaria: ita ꝙ sit sensus. Sillogis
mus est oratio in qua qbusdã positis .i. dr̃ posi

Quid est sills.

tis aliud .s. ↄclusio sequit̃ de necessitate in ↄña
bona ꝛ necessaria. Et aduerte ꝙ vt iam visũ ẽ
sillogism⁹ cathegoricus nõ est ꝓpõ cathegori-

Quid est sills cathegoricus.

ca sʒ est ꝓpõ ypothetica rõnalis vel ↄditional'
vt si oĩs hõ est aĩal ꝛ petrus est hõ: ergo petrus est
aĩal. vñ stat aliqñ eẽ bonũ sillogismũ ꝛ eẽ falsaz
rõnalez vt oĩs hõ est lapis petr⁹ est hõ: ergo petr⁹
est lapis. ibi est bon⁹ sillogism⁹: ꝛ tm̃ est falsa rõ-
nalis cũ ad veritatẽ ei⁹ reqratur vtraqꝫ p̃tẽ ei⁹
esse veram. aliqñ etiã est vera rõnalis vbi ẽ ma
lus sillogism⁹. ex istis seqtur ꝙ nõ omĩs sillogis
mus est ↄstitut⁹ ex ꝓpõnibus vt si oĩs hõ curre
ret ꝛ petrus eẽt hõ: ergo petrus curreret ibi est bo-
nus sillogism⁹ ꝛ nõ ↄstituit̃ ex ꝓpõnib⁹ cũ nulla
p̃missaꝝ eius sit vera vel falsa ex quo seq̃tur ꝙ
dabilis est bon⁹ sillogism⁹ cui⁹ nec ãns nec ↄñs
est ꝓpõ ꝛ ꝑ ↄñs tales ꝓpõnes nõ sunt ↄceden
de neqꝫ negãde. Aduerte finaliter ꝙ sillogism⁹
põt dici ꝑfectus dupl'r. vno mõ ꝑfectione essen

Sillus quot modis dr̃ ꝑfect⁹

tiali. ꝛ sic oĩs sillogism⁹ bon⁹ siue pme figure si
ue scḋe siue tertie figure est ꝑfect⁹ cũ cuilibꝫ ta-
li ↄueniat diffinitio sillogismi. ꝛ sit ↄña bona et
formalis. Alio mõ dr̃ ꝑfect⁹ seu dici põt ꝑfect⁹
ꝑfectione accñtali q̃ est ꝑfectio euidẽtie ita ꝙ il
le dicat̃ ꝑfectus q̃ euidẽter ꝛ manifeste ↄcludit
ↄclusionẽ seu q̃ immediate regulat̃ per dici de
oĩm vel per dici de nullo. ꝛ sic soli sillogismi pri
me figure sunt ꝑfecti. ꝛ ille dr̃ impꝑfect⁹ q̃ imme

Quid est sillus imꝑfectus.

diate nõ regulatur per dici de oĩm aut ꝑ dici de
nullo. ꝛ hec de primo articulo.

Quantum ad scḋm dubitatur pmo
vtrum sillogism⁹ simpl'r dict⁹ sit subm scĩe isto

Sillus simpl'r dict⁹ an sit subꝫ sciẽ istoruꝫ librorũ

rum libroꝝ prioꝝ. Et videt̃ ꝙ nõ: q: subm alicu
ius scĩe dʒ ꝑrialiter cãre noticiã suã: sʒ sillogis-
mus simpl'r dictus nõ põt causare noticiã suã
cũ nõ sit agẽs nõ est subm hui⁹ scĩe. Item vl' per
sillogismũ simpl'r intelligis sillogismũ cõeꝫ ad
sillogismũ demõstratiuũ dyaleticũ ꝛ sophisticũ
vel aliqḋ aliud: sʒ nullũ istoꝝ est dicenduꝫ. non
primũ q: talis sillogism⁹ est subm toti⁹ logices
vt pꝫ ꝑ cõiter loquẽtes. nec scḋꝫ: q: nõ videt̃ qs
sillogism⁹ eẽt cũ sibi debeat ↄuenire diffinitio
sillogismi q̃ ↄuenit oĩm sillogismoꝝ. Pro solutio

Silli acceptiões

ne supponit̃ pmo ꝙ sillogism⁹ põt capi dupl'r.
vno mõ pme intẽtionaliter: ꝛ sic nõ est aliud ꝙ
sillogism⁹ mẽtalis vocalis vel script⁹. Alio mõ
capit̃ scḋe intẽtionaliter. ꝛ sic nõ est nisi quoddã
intẽtionale qḋ ꝑ intellectũ attribuit̃ supple per
denoiationeꝫ sillogismo mẽtali vocali vel scri-
pto. ꝛ tũc est subm hui⁹ scĩe. Supponit̃ scḋo

Simpl'r silli dif. diuisiõe q̃ mõ capit̃

ꝙ qñ dr̃ sillogism⁹ simpl'r ibi ly simpl'r põt ca-
pi vt tm̃ valet sicut vl'iter vel indeterminate seu
incõtracte, vl'iter q: est cõe ad oĩns alios sillo-
gismos. indeterminatus vel incõtract⁹: q: postqꝫ
est cõe ad oĩns alios sillogismos ꝙtuꝫ est de se
nõ est determiat⁹ ad aliquã materiã illoꝝ: pu-
ta neqꝫ ad materiã ꝓbabilẽ .i. ad ꝓpõnes ꝓba-
biles: neqꝫ ad ꝓpõnes v̾as neqꝫ necessarias ne
qꝫ ↄtingẽtes: sʒ indifferẽter põt fieri ex oĩb⁹ ta
libus ꝓpõnib⁹: siue sint v̾e siue false siue neces
sarie siue ↄtingẽtes vel ĩpossibiles. ꝛ ad hoc oñ-
dendũ aristoteles sillogisauit ꝑ termĩos non si
gnificatiuos puta ꝑ litteras. respicit tm̃ ꝙ tales
ꝓpõnes sint disposite in mõ ꝛ figura. Suppo
nitur tertio ꝙ in sillogismo duo inueniunt̃ scꝫ

Quid in sillo inuenitur.

modus ꝛ figura. q̃ dicũtur pncipia formalia sil-
logismi. inueniunt̃ etiã ꝓpõnes ex qbus fit talis
sillogism⁹ q̃ dicũtur pncipia materialia sillogis
mi. Et sm̃ hoc põt dici ꝓbabilit̃ ꝙ sillogismus
põt determiari ꝛ diuidi ꝑ duplices dr̃as .s. per
dr̃as q̃ ↄsequunt̃ formã sillogismi seu pncipia
formalia sillogismi. ꝛ sic dico ꝓbabil'r ꝙ sillus
sm̃ tales dr̃as diuidit̃ in barbara celarẽt dary
et ferio. vñ sicut sillus vl'r captus non respicit
vtrũ ꝓpõnes ex qbus fit sint v̾e vel false: neqꝫ
barbara: neqꝫ celarent: sʒ solũ dispõneꝫ propõ-
num. Põt etiã diuidi ꝑ dr̃as materiales ꝛ ↄse
quẽtes materiã sillogismi seu ꝓpõnes. Et sic
dico ꝙ sillogism⁹ diuidit̃ in sillogismuꝫ demon
stratiuũ dyaleticũ ꝛ sophisticũ saltẽ peccãteꝫ in
materia tm̃: q: sillus sophistic⁹ peccans in for-
ma nõ est sillus. Et sic pꝫ qũo sillus põt habe-
re plés spẽs. quasdã q̃ ↄstituunt̃ ꝑ dr̃as forma-
les .i. ↄñtes formã silli seu dispõem ꝓpõnum.
et qsdã q̃ ↄstituunt̃ per dr̃as materiales .i. ↄñ
tes ꝓpõnes. qlꝫ tm̃ talis dr̃a põt dici dr̃a eẽn
tialis. Aduerte tm̃ ꝙ spẽs q̃ ↄstituunt̃ ꝑ dif-
ferentias materiales includũt seu p̃supponunt
alias spẽs formales ꝛ nõ põt eẽ sillus demõstra
tiuus qñ sit in mõ ꝛ in figura: nec etiã dyaletic⁹
Et ꝑ hoc põt rñderi ad rõnes. Ad primã dr̃
ꝙ nõ opꝫ in sciẽtijs rõnalib⁹ ꝙ subꝫ causet suã
noticiã vt alias iã visuꝫ ẽ. Ad aliã dr̃ ꝙ sillo
gism⁹ cõis ad sillm demõstratiuũ ꝛ dyaleticuꝫ
et etiam ad barbara celarẽt dary. ꝛ sic de alijs:
est subm hui⁹ scĩe. Et qñ dr̃ ꝙ talis est subm to-
tius logice: dr̃ ꝙ nõ est verũ vt alias visum est:
sed modus sciẽdi est subiectum toti⁹ logice.

Dubitat̃ scḋo vtrum omis bonus

Bonus sills quõ regulat̃.

sillus regulet̃ ꝑ dici de oĩm vel ꝑ dici de nullo.
Et videt̃ ꝙ nõ: q: sillus expositori⁹ est bon⁹ sil
logism⁹: ꝛ tm̃ nõ regulat̃ neqꝫ ꝑ dici de oĩm neqꝫ
ꝑ dici de nullo: q: in sillogismo expositorio me-
diuꝫ dʒ eẽ singulare singularit̃ tẽtũ, sub quo ni
hil pt subsumi. Scḋo sic. multi sunt silli ypo
thetici boni quoꝝ nullus regulat̃ ꝑ dici de oĩm
aut ꝑ dici de nullo. Iteꝫ silli ↄcludẽtes ↄclusio-
neꝫ de mõ loquẽdi incõsueto sunt boni silli ꝛ tm̃
nõ regulant̃ neqꝫ ꝑ dici ḋ oĩm neqꝫ ꝑ dici ḋ nullo.
Iteꝫ silli scḋe ꝛ tertie figure sunt boni silli ꝛ cõ
sequẽtie formales. ꝛ tm̃ non regulantur ꝑ dici de
oĩm neqꝫ ꝑ dici de nullo: igit̃. In oppositũ vi
det̃ eẽ aristoteles. ꝑ cui⁹ solutione est aduertẽ

Dici de omni q̃s modis capitur.

duꝫ ꝙ dici de oĩm dupliciter accipit̃. vno modo
pro propositione vl'i in qua subm cõplete distri

buitur. ⁊ sic in quodlꝫ bono sillogismo cathegorico de medio cõi in quacũqꝫ figura fuerit dummodo sit modus affirmatiuꝰ requiritur dici de oĩ et in negatiuo requirit̃ dici de nullo captũ pro propositione vl̃i in qua subm distribuit̃ distributõne cõpleta ⁊ pfecta. Alio mõ capit̃ dici de omĩ aut dici de nullo pro pͥncipijs relatis seu ꝓbatiuis ɔ̃ñe ⁊ eius euidẽtie vt dici de omĩ pro isto pͥncipio quicq̃d dr̃ de subo distributo in maiore dr̃ de quolꝫ ɔtento sub eo in ɔclusione. Et dici de nullo pro isto pͥncipio quicq̃d remouet̃ a subiecto distributo in maiore remouet̃ a quolꝫ ɔtẽto sub eo in ɔclusione. Et sic dico ꝙ capiẽdo dici de omĩ ⁊ dici de nullo isto mõ soluꝫ quattuor primi modi pͥme figure regulant̃ ꝑ dici de omĩ vl̃ ꝑ dici de nullo.

Quid est sill'm regulari ꝑ dici de oĩ

Vñ sill'm regulari ꝑ dici de oĩ nõ est aliud ꝙ̃ de ipo verificari istud principiũ quicquid dr̃ de subo distributo in maiore dr̃ de quolibꝫ ɔtento sub eo in ɔclusione.

Quid est sill'm regulari ꝑ dici d' nullo.

Sꝫ sillogismum regu'ari ꝑ dici de nullo nõ est aliud ꝙ̃ de ipo verificari istud principiũ q̃cquid remouet̃ a subo in maiore remouet̃ a quolibet ɔtẽto sub eo in ɔclusione.

Que differentia est inter ꝓpõeꝫ vniuersaleꝫ et ꝓpõeꝫ esse de oĩ

¶ Et aduerte ꝙ dr̃ia est inter ꝓpõnem vl̃em ⁊ ꝓpõnem esse de omĩ: qꝛ ad ꝓpositionẽ vl̃em sufficit p̃dicatũ dici de quolibꝫ ɔtento eẽntialiter sub subo. Sed ad ꝓpõnem esse de omĩ requiritur ꝙ p̃dicatũ dicat̃ de quocũqꝫ ꝙ dr̃ subm siue illõ ɔtineat̃ eẽntialiter sub subiecto siue nõ. Et istud exprimit̃ ꝑ istud complexum de quocũqꝫ verũ est dicere. vñ ista propositio ois essentia diuina est pater. si sit vl̃is est veraqꝛ predicatũ .s. pater dr̃ de quacũqꝫ essentia diuina cũ nõ sit nisi vna. Si aũt ipa sit de omni est falsa ⁊ est sensus de quocũqꝫ verũ est dicere ꝙ est essentia diuina verũ est dicere ꝙ est pater et illa est falsa cũ de filio sit verũ dicere ꝙ est essentia diuina. Et dico vlteriꝰ ꝙ ad hoc ꝙ sit bonus sillogismus affirmatiuꝰ nõ sufficit alteraꝫ p̃missaꝝ esse vl̃em. Sꝫ requiritur ꝙ sit de omni. Ex hoc dr̃ pͥmo ꝙ sillogismi pͥme figure directe ɔcludentes manifeste ⁊ imediate regulãtur ꝑ dici de omĩ ⁊ ꝑ dici de nullo: qꝛ de ipsis verificãtur pͥncipia supradicta. Dicit̃ scdõ ꝙ sill'i pͥme figure indirecte ɔcludentes nõ regulãtur imediate ꝑ dici de omĩ vel ꝑ dici de nullo: sed soluꝫ mediate ⁊ reductiue. Dicit̃ tertio ꝙ sillogismi scdẽ ⁊ tertie figuraꝝ nõ regulant̃ immediate ꝑ dici de omĩ vel ꝑ dici de nullo: sed solũ mediate puta reducendo eos ad modos pͥme figure. Et aduerte ꝙ qñ tales sillogismi reducũtur semꝑ debent manere ɔsimiles termini: sed nõ oportꝫ ꝙ maneant ɔsimiles propositiones. ideo dicit̃ in textu ꝙ sillogismus imperfectus est q̃ vnius aut pluriũ indiget q̃ sunt necessaria per sumptos termĩos: ⁊ nõ ꝑ sumptas propositiones.

An sill's expositorius teneat in qualibet figura. Et an cõclusio sit de eẽntia sill'i.

Dubitatur tertio an sillogismꝰ expositorius siue affirmatiuꝰ siue negatiuꝰ teneat in qualibet figura ⁊ an ɔclusio sit de essentia sillogismi. Cõtra primã ꝑteꝫ arguit̃ iste sill'us est expositoriꝰ in tertia figura ista essentia diuina est pater ista essentia diuina est filius. g̃ filiꝰ est pater. ⁊ tñ nõ valet cũ aña sit verũ ⁊ ɔ̃ñs falsum: igr̃. ¶ Scdõ sic. nõ seq̃tur iste hõ vel asinꝰ est asinꝰ. ⁊ iste hõ vel asinꝰ est hõ: g̃ hõ est asinꝰ. ¶ Tertio sic. non seq̃tur istius hois oculus est dexter: ⁊ istius hois est oculus sinister. g̃ oculus sinister est oculus dexter. ⁊ tñ arguit̃ expositorie: igr̃. ¶ Quarto sic. nõ seq̃tur sortes ẽ aĩal: et asinus nõ est sortes: g̃ asinꝰ non est animal. ¶ Quinto sic. nõ seq̃tur aĩal est sortes ⁊ asinꝰ nõ est sortes. g̃ asinus nõ est aĩal. ergo sill'us expositoriꝰ nõ est bonꝰ. ¶ In oppositũ arguitur auctoritate oĩm logicoꝝ dicentiũ sillogismũ expositorium esse bonũ.

Quid est sill's expositoriꝰ ⁊ q̃t modis capit̃

Pro solutione est aduertendũ ꝙ sill'us expositorius est sill'us cuius medium est terminꝰ singularis singulariter ⁊ vniuoce tentus. Et est duplex .s. affirmatiuꝰ ⁊ negatiuus. Affirmatiuus cuius quelꝫ pars est affirmatiua. Negatiuꝰ cuius vna p̃missarum est negatiua.

Quot cõditiones req̃runt̃ ad sill'm expositorium.

Et aduerte ꝙ ad hoc ꝙ sillogismus expositoriꝰ sit bonus tres cõditiones requirunt̃. Prima est ꝙ medium sit terminꝰ singularis singulariter ⁊ vniuoce tentus defectu cuius nõ sequitur iste homo vel asinus est asinꝰ. ⁊ iste homo vel asinus est homo: ergo hõ est asinus: q̃a singularisat̃ solũ prima pars disiuncti. Si aũt totum disiunctũ singularisaretur vl̃ equoce capiatur in p̃missis. tũc ɔsequentia non valet. vel capitur vniuoce. ⁊ tũc ɔsequentia est bona. sed sicut cõclusio est falsa ita ⁊ altera p̃missarum. ¶ Scdã ɔditio ꝙ medium in altera p̃missarũ sit totale extremũ defectu cuius in tertio argumento ante oppositũ nõ est sillogismus expositorꝰ. Tertia ẽ ꝙ a p̃missa affirmatia in q̃ ponitur huiusmodi terminꝰ singularis ad vnaꝫ de omni valeat ɔ̃ña. vel ad vnã de nullo si sit negatiua defectu cuiꝰ in primo argumẽto ante oppositum nõ est sillogismꝰ expositorius.

Quot sũt pͥcipia sill'i expositorij

Vñ duo sunt principia relatiua sillogismoꝝ expositoriorum vnũ pro affirmatiuis. Et est istud quecũqꝫ vni et eidẽ sunt eadẽ illa inter sunt eadẽ. ꝓ negatiuis est istud quecũqꝫ negant̃ de eodẽ. tertio illa negant̃ de seinuiceꝫ. ¶ Aduerte vlterius ꝙ iste ꝓpõnes multũ differũt: sill'us expositorius valet in qualibꝫ figura ⁊ in qualꝫ figura valet sill'us expositorius. naꝫ pͥma est falsa cũ nullus sit sill'us q̃ fiat in tribꝰ figuris: ⁊ tñ scdã est vera. Ex istis dr̃ ꝙ in qualꝫ figura valet sillogismus expositorius tam affirmatiuꝰ ꝙ̃ negatiuus: seruatis tribus ɔditionibus prius dictis. Et etiaꝫ saluãdo quod qñ arguit̃ expositorie in sillogismo negatiuo nõ arguat̃ a non distributo ad distributum: qꝛ tũc nõ bene argueretur. sꝫ ad bñ ɔcludendum dꝫ ɔcludi cõclusio de mõ loquendi incõsueto. vt sic arguẽdo. sortes est aĩal. asinus. nõ est sortes: ergo asinꝰ aĩal nõ est: ⁊ nõ sic ergo asinꝰ nõ est aĩal. Et ꝑ hoc patꝫ solutio ad duo vltima argumẽta ante oppositum. ⁊ ꝑ ɔ̃ñs ad oĩs argumẽta. Ad scdãm ꝑteꝫ q̃stionis r̄ñdetur ꝙ sill'us põt capi dupl'r. vno mõ ꝓ p̃missis tñ q̃admodũ capit aristo. in scdõ prioꝝ. Et sic dico ꝙ ɔclusio nõ est de eẽntia sill'i.

Sill's q̃t modis capitur.

Alio modo capitur ꝓ aggregato ex p̃missis ⁊ ɔclusione si-

nul. ꝛ tunc dico ꝙ ꝯclusio est bñ de essentia silli. cũ sit vna ps ipius silli. Et hec de scđo articlo.

Cõclusio rñsalis ꝺ diffinitione ꝛ diuisione propõis silli ꝛ termini

Quantum ad tertium sit cõclusio respõsalis ꝙ diffinitiones ꝓpõnis termini ꝛ sillogismi: ꝛ etiã diuiso ꝓpõnis sũt sufficiẽter assignate a phõ vt pꝫ in pmo articulo. ❡ Ad rões ante oppositũ q̃stionis. ad pmã scđam tertiaꝫ ꝛ quartã patuit solutio in pmo articulo. ❡ Ad quintaꝫ dr ꝙ emptimema ee sillogismũ põt intelligi dupl'r. vno mõ formaliter: ꝛ nõ est veruꝫ Alio mõ virtualiter puta ꝑ appõnẽ vni⁹ pmisse. ꝛ sic bñ verũ est.

❡ Sequit textus.

Diuisio ꝓpõnum Subdiuisio eaꝝ

Quoniam aũt ois ꝓpositio est aut de inesse: aut necessario inesse: aut cõtingenter inesse. Harũ aũt he quideꝫ affirmatiue: ille vero negatiẽ ꝑm vnã quãqꝫ allocutionẽ. Rursum aũt affirmatiuarum ꝛ negatiuarum alie sunt vniuersales: alie particulares: quedam indefinite.

Istud est tertiũ capitulũ hui⁹ tractat⁹ in quo determiat de ꝯuersione ꝓpositionũ de inesse. Et diuidit in tres ptes. In pma ponit tres diuisiones ꝓpõnũ. ❡ Pria ꝓpõnũ cathegoricaꝝ alia de iesse. alia de necessario. ꝛ alia de ꝯtingẽti. Et sub ꝓpõne de ꝯtingẽti cõphẽdit ꝓpõneꝫ de possibili. ꝛ ꝑ propositionẽ de necessario ꝓpõneꝫ de impossibili. ex eo ꝙ necessariũ ꝛ impossibile ꝯtrariant adinuiceꝫ. ❡ Scđa diuisio propõnuꝫ cathegoricaruꝫ de simplici copula siue sint de inee siue ꝺ necessario siue de ꝯtingẽti. alia est affirmatiã ꝛ alia negatiua. ❡ Tertia diuisio: ꝓpõnum cathegoricaꝝ simplicis quãtitatis. alia est vl'is. alia pticularis ꝛ alia indefinita. ❡ In scđa pte ponit q̃tuor regulas ꝯuersionũ propõnuꝫ de inesse.

Regule ꝯuersionũ ꝓpõm de inesse

Quaꝝ prima est talis. vl'is negatiua ꝯuertitur vl'iter in vl'em negatiuã. vt nulla voluptas est bonum: ergo nullum bonũ est voluptas. Scđa regula. vniuersalis affirmatiua ꝯuertit in terminis in particularẽ affirmatiuã: vt si omis voluptas bonũ est. quoddã bonum est voluptas. ❡ Tertia regula: pticularis affirmatiua cõuertitur in particularem affirmatiuam. vt si quedam voluptas est bonum. quoddã bonuꝫ est voluptas. ❡ Quarta regula. particularis negatiua nõ conuertitur in terminis: quia nõ oportet ꝙ si animal non sit homo: ꝙ hõ non sit animal.

Probationes pdictarũ regularum

In tertia parte probat pdictas regulas. ❡ Et primo pmã: quia ex opposito ꝯsequẽtis infertur oppositum antecedẽtis. nam si aliqꝺ bonuꝫ est voluptas: aliqua voluptas est bonuꝫ. qꝺ est oppositũ antecedẽtis scꝫ istius. nulla voluptas est bonũ. ❡ Secundã regulã probat. quia si nõ sequatur tunc ꝯdictorium ꝯsequẽtis. s. ista: nullum bonum est voluptas stabit cũ antecedente Et ad istã nullum bonum est voluptas sequitur ista nulla voluptas est bonum q̃ est ꝯtraria isti⁹ omnis voluptas est bonum. et ꝑ cõsequens duo cõtraria erunt simul. ❡ Tertiã regulaꝫ probat quia si nõ sequatur tunc duo ꝯtradictoria erũt simul vera. quia tunc ꝯtradictorium cõsequentis scꝫ nullũ bonũ est voluptas stabit cũ antecedente et ad ipsuꝫ sequit ista. nulla voluptas est bonum. que est cõtradictoria istius quedã voluptas est bonuꝫ. ❡ Quartã regulã probat. quia nõ oportet ꝙ si aĩal non sit homo: ꝙ homo non sit animal. ❡ Sequitur textus.

Propositiões de necessario quõ ꝯue. tunt.

Eodem autem modo habet ꝛ in necessario ꝓpõnibus. nam vl'is quidẽ priuatiua vl'iter cõuertitur: affirmatiuaruꝫ aũt vtraqꝫ particulariter. nã si necesse est a. nulli b. inesse: necessario b. nulli a. inerit. Si enim alicui b. a. contigit: ꝛ a. alicui b. contingit.

❡ Istud est quartũ capitulũ huius tractat⁹ in quo phũs determinat de cõuersione ꝓpositionuꝫ modaliũ. Et diuiditur in duas partes principales. In prima deteriat de conuersione propositionũ de necessario dicẽs ꝙ ꝓpões de necessario eodẽ mõ ꝯuertunt sicut ꝓpositiões de inesse: puta vl'is negatiã in vl'em negatiuã: vl'is affirmatiua in pticularẽ affirmatiuã: ꝛ particularis affirmatiua in particularẽ affirmatiuam. De vl'i negatiua ꝓbat: qꝛ bene sequit nulluꝫ b. esse a. est necesse: ergo nullũ a. esse b. est necesse. quia si non sequatur oppositũ cõtradictoriuꝫ ꝯsequẽtis scꝫ aliquod a. esse b. est necesse stabit cum antecedẽte. Et vltra sequitur aliqꝺ a. eẽ b. est necesse: ergo aliqꝺ b. esse a. est necesse. quod est oppositum contradictorium antecedentis. ❡ Deinde probat de vniuersali affirmatiua et particulari affirmatiua: quia ex opposito cõtradictorio ꝯsequẽtis sequitur oppositũ antecedẽtis. nam si non sequat omẽ b. esse a. est necesse. vel aliquod b. esse a. est necesse: ergo aliqꝺ a. eẽ b. est necesse: tãc cõtradictoriũ cõsequentis stabit cum antecedẽte: ꝛ ad ipm sequitur cõtradictoriuꝫ antecedẽtis igitur. ❡ Et aduerte ꝙ in proposito non loquitur aristoteles de modalib⁹ diuisis. qꝛ aliter cõuertũt vt videbit in questione: sed solũ loquitur de modalibus compositis. Et adhuc non loquitur de cõuersione talium q̃ est mutatio principalis predicati in subiectum et econtra. sed de conuersione que attenditur ex parte dicti. ❡ In secunda parte determinat de conuersione propositionum de contingenti. Et dicit primo ꝙ contingens capitur tripliciter

Cõtigẽs capit tripliciter.

Primo modo vt est necessarium. Secundo modo quod non est necessarium neqꝫ impossibile: Tertio modo pro omni illo quod non est impossibile. Et dicit primo ꝙ affirmatiue de contingẽti vtroqꝫ modo capto. scꝫ de contingenti primo et tertio modo capto eodem modo conuertunt sicut ille de in esse: vt bene sequitur omne b. eẽ a. est contingens: ergo aliquod a. esse b. est cõtin-

gens: quia ex opposito cōtradictorio cōsequen
tis infertur oppositū aūtis: nam bene sequitur:
nullū a. esse b. est contingēs: ergo b nō esse a. est
contingēs qđ est contradictorium antecedētis.

Negatiue de cōtingenti quō ɔuertantur.

¶ Deinde determinat de negatiuis dicēs ꝙ ne
gatiue de cōtingēti saltē de primo et tertio mo
dis: similiter cōuertūtur sicut ille de inesse vel
sicut de necessario. vt bene sequitur: nullū homi
nem eē equū est contingēs. ergo nullū equū eē
hoīem est cōtingēs: quia ex opposito ɔtradicto
rio ɔñtis sequiť oppositū cōtradictoriū antece
dētis. sed negatiue de contingēti scđo mō dicto
nō similiter cōuertūtur sicut ille de necessario.
sed magis cōuertūtur in oppositā qualitatem.
Cōsequēter remouet vnū ʒ dubiū. dubitaret eñ

Dubium ð ista. nullum b. eē a est contingens.

aliquis vtrū ista esset negatiua. nullū ʒ b. esse a.
est cōtingens. Respōdet ꝙ tales nō sunt nega
tiue: sed habēt figurā affirmatiuā: hoc est sunt
simplr affirmatiue: quia copula principalis nō
negatur: ꝛ ꝙ sint affirmatiue ꝓbatꝰ: qꝛ sicut se
hʒ esse in illis de inesse. ita modus in modalibꝰ:
sed ꝓpō de inesse est affirmatiua si copula eiꝰ
non negeť: ꝗ modalis de cōtingēti erit affirma
tiua si modꝰ nō negetur. vñ si philosophus ꝑ ly
contingit intelligat modū ꝛ loquať de modali
bus cōpositis: tūc ratio sua non valʒ: quia mo
dus in modalibus cōpositis non se hʒ sicut esse
in illis de inesse cum ip̄ sit subiectū vel p̄dicatū
materiale. diciť ergo ꝙ ꝑ ly contingit intelligit
modū ꝛ cū hoc verbū qđ vnit p̄dicatū materia
le cū ʒ subiecto: vult eñ dicere ꝙ in modalibus
cōpositis si verbū qđ vnit p̄dicatum materiale
cum subiecto non negetur. hoc est si negatio nō
feratur ad modum ꝛ ad verbum: propositio nō
erit negatiua: sed affirmatiua.

Utrū regule ð cōuersione ꝓpōnum de inesse bene assignētur a pħo.

Q ueritur vtrum regule de con
uersione ꝓpōnum de inesse sint a philo
sopho sufficiēter assignate. Et arguitur
primo ꝙ nō: cōuersio nō est possibilis: igiť. aūs
ꝓbatur. qꝛ cōuersio est qñ de subiecto fit p̄dica
tum ꝛ ecōtra: sed de subiecto nūꝗ pōt fieri p̄di
catū nec ecōtra: igiť. ¶ Scđo sic arguiť: in con
uertēte ꝛ conuersa nō manēt ydē termi: ꝗ nulla
est cōuersio: aūs ꝓbatur. qꝛ voces ꝓlate semel
nō possunt iterū ꝓferri: igitur. ¶ Tertio sic ar
guendo cōtra primā regulā: qꝛ nō sequitur nul
lus hō est oē aīal: ꝗ nullū aīal est hō: nec sequiť:
oīs hō substātia nō est: ꝗ oīs substātia hō nō est.
Similiter nō seqtur: nullus hō est mulier: ergo
nulla mulier est hō. silr nō sequiť: nullus hō est
spēs: ꝗ nulla spēs est hō. Silr nō sequiť: nullus
murus est in lapide. ꝗ nullus lapis est in muro:
etiā non sequiť nulla essentia diuina est gene
rans. ergo nullū generās est essentia diuina. cū
in oībus istis aūs pōt esse verū sine ɔsequente.
¶ Quarto sic. cōtra scđam ꝛ tertiā regulā p̄rio
cōtra scđam: qꝛ quotiēs arguiť a terīo suppone
te cōfuse tñ ad ip̄m supponētem determinate
nō valet ɔña: sed sic arguiť ſm scđam regulam:
igiť. Scđo sic cōtra tertiā regulā: ista est ꝑticu
laris affirmatiua. aliqđ hō est mortuꝰ. ꝛ tñ non
conuertiť in istā: ꝗ aliquod mortuū est hō: quia
cōuertēs est falsa. ¶ Quinto sic arꝰ ɔ quartā re
gulā. qꝛ bñ sequiť. hō non est asinꝰ. ꝗ asinꝰ nō ē
hō: ꝗ ꝑticularis negatiua cōuertiť in ꝑticularē
negatiuā. Etiā bene sequiť. hō nō est aīal. ergo
hō aīal nō est. ¶ In oppositum arꝰ auctoritate
philosophi in textu. In questione erunt tres ar
ticuli. Quantum ad primum

Cōuersio ꝗt modis capiť

S ciendū est primo ꝙ cōuersio pōt
capi duplr. vno mō prime intētionalr q̄admo
dum dicimꝰ malū ɔuerti in bonū: aquā in vinū.
Alio mō capitur scđe intētionalr. ꝛ hoc duplr.

Quot modis capiť cōuersio scđe intētionaliter capta.

vno mō vt attribuiť teris quēadmodū dicimus
ꝙ hō ꝛ risibile cōuertunť. vñ illi termi dīr ɔuer
ti adinuicē q̄ de seinuicē vlīter affirmātur. vt hō
et risibile. Alio mō vt attribuitur ꝓpōnibus: et

Cōuersio ꝗt modis dī attribui ꝓpōnibus

hoc triplr ſm ꝙ ꝓpōnes dīr cōuerti ad seinuicē
triplr. vno mō: qꝛ cōponunť ex termis cōuerti
bilibꝰ q̄admodū diceremꝰ ꝙ iste due ꝓpōnes cō
uertunť. oīs hō est albꝰ ꝛ oē risibile est album.
Scđo mō ꝓpōnes dīr cōuerti in oppositā qua
litatē sicut sunt ꝓpōnes de cōtingēti ad vtrūli
bet de quibꝰ satis visum est ī scđo ꝑyarmenias
Alio mō ꝓpōnes dīr cōuerti in teris: qꝛ de sub
iecto fit p̄dicatū ꝛ de p̄dicato subiectū: vt hō est
aīal: ꝗ aīal est hō. ¶ Et aduerte ꝙ p̄dicatū mu

Quō itelligiť subiectū mutari in p̄dicatum

tari in subiectū vel ecōtra pōt intelligi duplr.
vno mō capiēdo subm ꝛ p̄dicatū scđe intētionā
liter. Alio mō capiēdo subm ꝛ p̄dicatū p̄ric itē
tionalr: ꝛ tūc subm mutari in p̄dicatū vľ ecōtra
pōt intelligi duplr. vno mō ꝙ terminus q̄ poni
tur ante copulā fiat terminꝰ q poniť post copu
lā. ꝛ sic nō est intelligendū. Alio mō ꝙ terminꝰ
q̄ denoīabať subm qñ ponebať ante copulā de
nomineť p̄dicatū vel eiꝰ synonimū: ꝛ sic est itel

Diffinitio cōuersionis.

ligendū. Et diffiniť sic cōiter. Cōuersio est dua
rū ꝓpōnū vtroꝗ terio ꝑticipātiū ordine ecōuer
so vniꝰ ad alterā formalis ɔña. Ex quo ptʒ ꝙ ꝑ
hoc ꝙ dī formalr ɔña. ꝙ tñ sūt due ɔuersiōes. s.
simplex ꝛ ꝑ accñs: qꝛ cōuersio ꝑ ɔpositionē non
est formalis ɔña: qꝛ nō seqtur: oīs hō est exñs. ꝗ
oē nō exñs est nō hō. cū aūs sit verū ꝛ ɔñs falsū.
Nam antixp̄us est nō existēs ꝛ tñ nō est nō hō. ꝛ
ꝓpter hoc aristoteles non enumerauit eā inter
alias cōuersiones. Et aduerte ꝙ ad talem con
uersionem tria requirūtur. scʒ conuersa que est
antecedēs: ꝛ cōuertēs que est consequēs. ꝛ nota
illationis que denotat vnam sequi ad aliā.

An ɔuersio sit possibilis.

S ciendum est secundo ꝙ soluende
sunt alique difficultates. Prima vtrū conuersio
sit possibilis. Et videť ꝙ non: quia ibi est bona
cōuersio: homo est asinꝰ: ergo asinꝰ est homo. et
tñ talis nō est possibilis. qꝛ tam aūs ꝙ ɔñs sunt
impossibilia: etiā qualitercūꝗ per ip̄am signifi
catur esse impossibile est ita esse. Respōdēt ali
qui ꝙ aliqua cōuersio est necessaria. vt ista ho
mo est aīal: ꝗ aīal est hō. Aliqua cōtingēs: vt hō
currit: ergo currēs est homo. Et aliqua impossi
lis. vt homo est asinus: ergo asinus est homo.
Aliter tamen dicitur ꝙ conuersio est possibi
lis ꝛ necessaria. et ꝙ nulla est impossibilis neꝗ

contingens. quia qualitercūq̧ per cōuersionem significatur significatione totali ꝛ ꝓportionali possibile ꝛ necesse est ita esse. Unde ꝑ cōuersionem significatione totali significatur ꝙ habitudo sequele antecedētis ad cōsequēs est necessaria. ad eo ista hō est asinus: ergo asin⁹ est hō non significat hoīem esse asinum significatione totali: sed significat talē habitudinem aīitis ad ꝯn̄s eē necessariam q̄admodū significant alie ꝯntie.

Quō conuertūtur ꝓpōes in quibus ꝓnoīa prime ꝛ scōe ꝑsone ponūtur.

Alia difficultas quomō debēt cōuerti ꝓpositiones in quib⁹ ponūtur ꝓnoīa prime ꝛ secūde ꝑsone. Respondetur per aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima ꝓpō. ꝓpositio in qua subijcitur ꝓnomen prime vel secūde ꝑsone a ꝓferente ipsam pōt eodē modo conuerti sicut quecūq̧ alia: vt ista ego sum iohānes: ꝙ iohānes est ego. ¶ Secūda ꝓpō. ꝓpositio in qua subijcitur ꝓnomen prime vel scōe ꝑsone manēte idētitate cathegorematū vocaliū nō pōt a quocūq̧ alio q̄ a ꝓferente eodē mō cōuerti sicut ꝛ alie. Si tñ maneret idētitas cathegorematū mētalium posset a quocūq̧ alio eodem modo conuerti. vt patebit in practica. Posset tamē poni vnus mod⁹ subtilis supponēdo ꝙ aīis ꝛ ꝯn̄s semper debeāt fieri ab eodē. ita ꝙ si aliquis petat alicui. ꝯuerte istā ego sum iohānes: alter nō debet respondere iohānes est ego: quia tunc vn⁹ faceret aīis ꝛ ali⁹ ꝯn̄s. Sed deberꝫ respōdere tu petis nūc ꝙ ego cōuertam istā ego sum iohānes: sic dꝫ cōuerti: ego sum iohānes: ergo iohānes est ego. ꝛ tūc est bona ꝯn̄a: sed sicut ꝯn̄s est falsum: ita ꝛ aīis.

Quō conuertūtur ꝓpōes i quib⁹ termini obliq̄ ponūtur.

Sciendum est tertio ꝙ incidūt alie difficultates. prima qualiter debeāt cōuerti ꝓpositiones in quibus ponūtur termini obliqui. ¶ Pro cuius solutione supponitur ꝙ ꝓpōnes de terminis obliquis sunt in multiplici differētia: quedā eñ sunt de verbis impersonalib⁹ ꝛ alie de verbis ꝑsonalibus. Item illaꝝ q̄ sunt de verbis impersonalibus: quedā sunt de verbis impersonalibus actiue vocis: ꝛ quedā passiue vocis. vñ tenendū est ꝓ regula ꝙ oēs ꝓpōnes de terminis obliquis ꝛ verbis impersonalibus siue actiue vocis siue passiue vocis anteq̄ cōuertantur debēt resolui in ꝓpōnes de verbis ꝑsonalibus et termīs rectis. ꝛ postea cōuerti: vt ista tedet animā meā vite mee: dꝫ sic resolui: aīa mea hꝫ tedium de vita mea. ꝛ tūc sic cōuertit̄: ergo habens tediū de vita mea est aīa mea. Simil̄r ista me penitet peti: sic resoluitur: ego doleo de petō: et tūc sic cōuertit̄ dolēs de petō est ego: regis iter est bñfacere: sic resoluitur. aliquid spectans ad regē est bñfacere. ergo bñfacere ē aliq̄d spectās ad regē. Si vero tales sint de v̄bis impersonalibus passiue vocis etiā sunt resoluēde: vt cāpana pulsatur: ꝛ sic resoluitur cāpana pulsatur ab aliquo: ꝛ sic cōuertitur. ꝙ quod pulsatur ab aliquo est cāpana. Simil̄r ista: lectionē legitur: sic resoluitur: lectio legitur ab aliquo: ergo quod legitur ab aliquo est lectio. Si vero sint de verbo ꝑsonali et hmōi obliquus ponatur in principio dictionis ꝛ sit determinatio non accepta vnica acceptione: vt ista cuiuslibet hoīs asinus currit: tunc obliquus dꝫ mutari in rectum: ꝛ rectus dꝫ poni ꝓ predicato. ꝛ totum residuum cuꝫ hoc addito aliquid vt ista sic cōuertitur aliq̄d cui⁹ asinus currit est hō: vel pōt dici ꝛ clarius ꝙ etiā tales ꝓpōnes debēt cōuerti sicut ille de rectis: vt ista sic dꝫ cōuerti: ergo currēs est asinus hominis.

Dubium de ꝯuersione ist⁹ nulla essentia est generans. Generās q̄t modis capit̄.

¶ Scōa difficultas quomō cōuertit̄ ista nulla essentia diuina est generans non pōt dici ꝙ cōuertatur in istam: ergo nullū generans est essentia diuina: cum aīis sit verū ꝛ ꝯn̄s falsum: respondetur ꝙ ly generās pōt capi dupl̄r scꝫ substantiue ꝛ adiectiue. Si capiatur substantiue tunc bñ ꝯuertitur: sed sicut ꝯn̄s est falsum ita ꝛ aīis. Si capiatur adiectiue tunc dat intelligere subiectū. s. essentia ita ꝙ totū p̄dicatū est essentia generās: ꝛ tūc nō bñ cōuertit̄. nullū generās est essentia diuina: sed dꝫ sic cōuerti: ꝙ nulla essentia generās est essentia. ¶ Et si q̄s q̄rat quomodo cōuertit̄. ista nullus hō falsē est aīal. dico ꝙ nō dꝫ ꝯuerti in istam: ꝙ nullū aīal falsē est hō cum aīis sit verū ꝛ ꝯn̄s falsuꝫ: sed sic ergo nihil quod est falsē aīal est hō. Et si q̄s dicat de p̄ciso pdicato nō fit p̄cise subiectū: ergo nō bene conuertitur.

Acceptiones conuersiōis.

Respondetur ꝙ duplex est cōuersio: q̄dam est ꝓpria q̄ñ de p̄ciso subiecto fit p̄cise predicatum ꝛ econtra: nihil addendo neq̧ remouēdo. Alia est impropria seu reductiua quādo subiecto vel predicato additur aliquid.

Dubium de aliq̄ꝝ ꝓpōnum ꝯuersiōe.

Sciendum est quarto ꝙ tertia difficultas est de cōuersione aliquaꝝ ꝓpōnum. Et primo de ista nullū a est p̄dicatum. posito casu ꝙ a non sit p̄dicatū in aliqua ꝓpōne: si dicatur ꝙ cōuertitur in istam: nullum predicatuꝫ est a. contra: quia antecedēs est verū ꝛ cōsequēs falsum cum in cōsequentia sit predicatū. Respondetur negando ꝙ consequēs sit falsuꝫ: ꝛ etiaꝫ ꝙ cōsequēs sit: q꞉ hoc repugnat casui: ideo repugnat ꝙ ista ꝓpositio sit nullū predicatum est a. Et si dicatur ista: nullū a est predicatū conuertitur in istam nullum predicatū est a. ergo illa cōuersio est. ꝛ ꝑ consequēs tam aīs q̄ ꝯn̄s erunt. Respondet̄ in veritate ꝙ tam aīs q̄ ꝯn̄s sunt tñ q꞉ repugnāt casui: ideo vtrūq̧ dꝫ negari. Secūdo de ista ad equitandū requiritur equus. dicūt aliqui ꝙ primo debet resolui in istam: impossibile est equitare sine equo. ꝛ tunc sic cōuertitur: ergo equitare sine equo est impossibile. Alij dicūt ꝙ ex quo istud verbum requiritur cōfundit terminum ꝙ in ipso includitur aliquod sincathegorema quod non est pars neq̧ predicati neq̧ subiecti. ideo oportet ipsam resoluere in vnam in qua non ponatur. ideo resoluitur in istam: ad equitandum cōueniens est equus: ergo conueniēs ad equitandū est equus. ¶ Tertio de ista semper fuit homo. Respōdetur ꝙ dꝫ sic resolui: omni tempore fuit homo: ꝛ postea sic cōuertitur: ergo aliquo tēpore existens fuit hō. ¶ Et si q̄s dicat: ille ꝓpōnes nō ꝑcipiūt ordīe ecōuerso. Rñdeo ꝙ imo: cui⁹ rō est: q꞉ illud qđ est subiectū i vna est simile p̄dicato alteri⁹: idea

participant ordine ecõuerso: q: ad hoc ꝙ ꝓpo-
sitiones pticipēt ordīe ecõuerso: nõ opꝫ ꝙ illud
qđ ponitur ante copulā in vna ponat p̄cise in
alia: sed qđ illud qđ est subiectū in vna: sit simi-
le p̄dicato alterius. Similiter dicatur de ista ꝓ
positione: oēm equū videt hō: ergo aliquid quod ē
vidēs oēm equū est hō: et non in istam: hō videt
aliquē equū: q: tales sunt similiū subiectoꝝ et p̄-
dicatorū: sed ista: p̄teritū est p̄teritū: sic cõuertit̄
qđ fuit p̄teritū est vel fuit p̄teritū. silr ista: hō ē
generandus: sic cõuertit̄: ergo qđ erit generan-
dū est vel erit hō. silr ista: nullus senex erit pu-
er: sic cõuertit̄: nihil qđ erit puer est vel erit se-
Ista ꝓpõ a est risibile quõ cõuertit̄.
nex. ¶ Sed difficultas est quomõ debeat ꝯuer-
ti ista. a est risibile: posito ꝙ a pte subiecti signi-
ficet hoīem. et a pte p̄dicati significet asinū. Re-
spondetur ꝙ sic cõuertitur: ergo risibile est hō.
vbi licet de subiecto vocaliter nõ fiat p̄dicatum
tn̄ bene mētaliter. ¶ Et aduerte etiā ꝙ qn̄ dici-
tur ꝙ vl'is negatiua cõuertit̄ simplr: dꝫ intelli-
gi de vl'i negatiua de modo loquēdi cõsueto. q:
de modo loquēdi incõsueto nõ cõuertit̄: vt non
sequitur: oīus sol planeta nõ est: ergo oīs pla-
neta sol nõ est. cum antecedēs sit verū et conse-
quens falsum. Sed ista: hō est pict⁹: sic cõuerti-
tur. pictū est hō pictus. et nõ in istā: pictū est hō.
q: in ista hō est pict⁹: hō restringit̄ ad standum
ꝓ hoībus pictis. Sed ista: bis cantaui missam:
sic cõuertitur. ergo bina vice cantās missam est vel
fuit ego. Et ista: parisius et rome vēditur piper:
sic cõuertit̄: ergo quod vēditur altero istorū locorū
est piper. Dicūt tn̄ aliqui ꝙ dꝫ sic cõuerti: quod
vēditur parisius et rome: est istud vel istud pip.
Sed hoc nõ videt̄ verū: cum ista videat̄ falsa:
cum subiectū ꝓ nullo supponat. nā de nullo ve-
rum est dicere: hoc vēditur parisius et rome. Sꝫ
ista: neuter istoꝝ est albus: cõuertit̄ sic: nullū al-
bum est alter istoꝝ. Et sic ꝑ tales possunt cõuer-
ti fere oēs alie ꝓpositiones: vn̄ tn̄ cauendū est
ꝙ nõ arguatur a magis amplo ad minus am-
plum sine distributione magis ampli. Etiaꝫ ꝙ
non arguatur a min⁹ amplo ad magis amplū:
cum distributione magis ampli. Unde magis
amplū se hꝫ sicut superius. et minus amplū sicut
inferius: adeo in ipsis ꝓportionabiliter debent
fieri cõsequētie: sicut fiūt a loco a superiori ad in-
ferius: et ecõtra. Et hec de primo articulo.

Quõ conuertende sunt ꝓpõnes modales.

Quātum ad secūdū dubitatur p̄io
qualiter cõuertēde sunt ꝓpõnes modales. Re-
spondetur ꝙ ꝓpõnes modales sunt duplices.
quedā sunt cõposite: q̄dam sunt diuise. vn̄ com-
Propões modales cõposite: q̄t modis ꝯuertūt̄.
posite possunt duplr cõuerti. vno modo quo ad
se totas scꝫ faciendo de subiecto p̄dicatuꝫ: et de
p̄dicato subiectū: vt hoīeꝫ esse aīal est possibile.
ergo possibile est aīal hoīem eē. Et isto mõ mo-
dales cõposite oīno eodē modo cõuertūtur si-
cut ille de inesse: q: sunt mere de inesse: sed istuꝫ
modū nõ docuit aristoteles. Alio mõ cõuertun-
tur quo ad ptes dicti. s. trāsponendo ptes dicti
mõ silr se hñte: vt hoīez eē aīal ē possibile. ergo aīal
eē hoīez ē possibile. ¶ Pro quo tn̄ ē aduertēdū
ꝙ modal' ꝯposita d' isto mõ falsū et ipossibile nõ
cõuertuntur ex parte dicti eodē modo sicut ille
de inesse: q: nõ seq̄tur: omne aīal esse hoīem est
falsum vel impossibile. ergo hoīem esse aīal est
falsum vel impossibile. ¶ Et si quis dicat: pro-
positiones correspõdētes dictis istarū ꝓpõnuꝫ
inferūt seinuicē: ergo et ille ꝓpõnes. aīs ptꝫ: q:
bene seq̄tur: oē aīal est hō: ergo hō est aīal: q̄ est pro
positio necessaria q̄ seq̄tur ad q̄libet. Rñdet̄
negādo ꝯñaꝫ. et rõ est: q: nõ oꝫ ꝙ si ad aliqđ aīs
sequat̄ ꝯñs: ꝙ ad illud aīs eē falsum: cõtingēs
vel impossibile sequat̄ cõseq̄ns esse falsum vel
ipossibile. ¶ Aduerte vlterius ꝙ ꝓpõnes mo-
dales cõposite de isto mõ possibile et necessario
cõuertūtur eodē mõ ex pte dicti sicut ille de in-
eē: dūmõ ponat̄ in aīte constantia ꝓpõnis pro
qua supponit dictū cõseq̄ntis: q: alias non se-
queretur: vt nõ sequitur: oēm hoīem eē aīal est
possibile: ergo aliquod aīal eē hoīez est possi-
bile. nam posito casu ꝙ ista ꝓpõ sit hō est aīal et
nõ ista: aīal est hō: aīs est verū et cõseq̄ns falsū:
q: subiectum consequētis ꝓ nullo supponeret.
¶ Sed queritur quomõ cõuertitur ista: sortes
est possibilis: vbi ly possibile capitur p̄ime intē-
tionalr: vt est differētia entis. dico ꝙ sic cõuer-
titur: ergo possibile est vel pōt eē sortes. Ex quo ptꝫ
ꝙ qn̄ possibile capit̄ p̄ime intētionalr: et vt est
differētia entis ampliat subiectum pro illo qđ ē
et pōt esse: sed quando est differētia ꝓpõnis. et
capitur scđe intētionalr nõ hꝫ aliquaꝫ vim am-
pliādi: sicut in ista sortē currere est possibile: ibi
ly possibile nullam vim hꝫ ampliandi. Sed di-
ceret aliq̄s ista ꝓpõ est indefinita oēm hoīem eē
aīal est possibile: et etiā ista est affirmatiua nullū
b. esse a. est necesse cum propositio quam facit
in sensu sit affirmatiua. naꝫ sensus est: nulla ta-
lis ꝓpositio b. est a. est possibilis. Respondet̄ ꝙ
verū est ꝙ talis est indefinita omne aīal esse ho-
minē est possibile: sed q: habent figuraꝫ vniuer-
salium negatiuarum aristoteles vtebatur. ac si
essent vniuersales vel negatiue.

Dubitatur secundo quomõ conuer- Quõ cõuertende sunt ꝓpõnes modales diuise.
tuntur ꝓpositiones modales diuise. Pro cuius
solutione supponitur ꝙ isti modi possibile. im-
possibile. contingens. et necesse faciētes proposi-
tiones modales diuisas ampliant extrema ad
omnem differentiaꝫ temporis: vel saltem ad il-
lud quod est et potest esse. Et si quis dicat predi-
catum alicuius propositionis debet precise ac-
cipi sm exigentiam copule: ergo tales modi nõ
ampliant preditatum. Respondetur ꝙ illa re-
gula est vera quando non ponitur aliquod sin-
cathegorema habens vim ampliandi terminū
positū a pte post. Et si q̄s dicat si necesse āplia-
ret p̄dicatū seq̄ret̄ ꝙ ista esset vera: deū necesse
est esse creantem: q: sensus ei⁹ est: deū necesse ē
illud quod est vel pōt esse creans: et illa est vera.
Respõdet̄ ꝙ ampliatio p̄dicati nõ dꝫ sic expli-
cari. Sed sic deū necesse est esse creās qđ est vel
potest eē. ita ꝙ necessitas nõ feratur in supposi-
tum p̄dicati. sed in formā q̄ seruatur ꝑ illud p̄-

Cōditiones requisite ad h' q predicti teri ampliēt.

dicatū vel cōnotatur. ¶ Supponitur vlteri⁹ q ad hoc q predicti termi ampliēt extrēa: tres cōditiōes requirunt. Prima q talia extrema supponant ideo dicendo chimerā possibile est esse: ibi ly chimeram nō ampliatur cū non supponat Secunda q talis termin⁹ qui dz ampliari hēat significatū vel significata correspōdētia pro diuersis differentijs tpm diuisim. ideo dicēdo: antixpm possibile est esse. ly anti xpz nō ampliatur Tertia q talis termin⁹ nō restringatur ad standū pcise pro vna differētia tempis. ideo dicēdo quod est homo possibile est esse ibi ly homo non ampliatur. cum restringuatur ad vnā differētiā tēporis.

Dicta de pversiōe aliqrum ppōnum Primum

¶ Istis suppositis ponūt aliqua dicta Primū dictū: ppositiones affirmatiue de necessario diuise in quib⁹ nulla ponit negatio: nō cōuertunt formaltr in ppōnes de necessario. patz: quia nulla vlis affirmatiua ꝯuertit gratia forme in vlem affirmatiuā. sz ppōnes affirmatiue de necessario in quib⁹ nulla ponit negatio sunt vniuersales ex parte modi: agit. Etiā dāda est instātia. vt nō sequit creās necessario est deus: ergo deus necessario est creans. sed debet sic cōuerti ergo deus possibiliter est creans. cū debeat conuerti in particularez de mō siue illa de necessario sit vlis siue pticularis: siue singlaris ex pte dicti.

Scōm.

¶ Scōm dictuz: ppositio de necessario diuisa in qua ponit duplex negatio: vna ad verbū et alia ad modū: oz oīmode ꝯuerti sicut illa de possibili in qua nulla ponit negatio. vt ista: omnē deū nō necesse est nō esse creantē. cōuertitur eodem modo sicut ista: oēm deū possibile est eē creantez. sic vid elicz: creantē nō necesse est non esse deū.

Tertium

¶ Tertiū dictū: ppositio d necessario negatiua in qua negatio ponit ad verbū tm̄: cōuertitur sicut illa de impossibili in qua nō ponitur negatio explicita. vt ista oēm deū necesse est nō esse creantē. ꝯuertit sicut ista: oēm deuz impossibile est esse creantē cū tali eqpolleat: ⁊ cum talis sit vlis negatiua saltē de modo ꝯuertetur simpliciter in vlem.

Quartuz

¶ Quartū dictū: ppositō de necessario in qua negatio ponit ad modum nō ꝯuertit in terminis: cū talis sit pticularis negatiua. vt ista: quēdam deū nō necesse est eē creantem: nō ꝯuertit cum sit pticularis negatiua: cum eqpolleat vni de possibili non negato.

Propōes modales diuise de īpossibili et possibili q̄nō cōuertunt. Quarta se dctā p ill de impossibili. Primū. Scōm.

Dubitatur tertio qualiter cōuertende sunt ppositiones modales diuise de impossibili ⁊ possibili. ¶ Pro cuius solutione ponuntur aliq dicta. Primū ppositiones de impossibili in qbus nulla ponit negatio ꝯuertunt p cōuersionem simplicē: cuz tales sint vles negatiue ex pte modi. vt ista: oēm hoiem impossibile est esse asinū: sic cōuertit. g oēm asinuz impossibile est esse hoiez. ¶ Scōm dictū: ppositiones de impossibili in qbus negatio ponit ad modū tm̄: ꝯuertunt sicut ille d possibili qbus equiualent. vt ista: hoiem nō impossibile est eē asinuz. ꝯuertit sicut ista: hoiem possibile est eē asinum sic videlicet: asinū nō impossibile est eē hoiem.

Tertium

¶ Tertiū dictū: ppositiones de impossibili in qbus negatio ponit ad modū ⁊ ad verbū nō cōuertunt: cū tales sint pticulares negatiue saltē ex pte modi. vt ista: hoiem nō impossibile ē nō currere: nō ꝯuertit. cū equaleat isti: hoiem possibile est nō currere: q no ꝯuertit.

Quartuz

¶ Quartuz dictū ppōes de impossibili in qbus negatio explicite ponit ad verbū: ꝯuertunt sicut ille de necessario in qbus nulla ponit negatio. sz sic ē vt visum est q ppōnes de necessario in qb⁹ nulla ponitur negatio non conuertuntur in seipsas: sed in illas de possibili. Etiam tales de impossibili conuertuntur in propositiones de possibili. vt ista: creantem impossibile est non esse deum. ꝯuertitur in istaz. deum possibile est eē creantē

Pro solutōe illaz de impossibili qtuor alia ponūtur dicta. Primuz. Scōm.

¶ Sed p alijs de possibili ponūt q̄ttuor dicta Primū ppōnes de possibili in quibus nulla ponitur negatio: conuertūtur simpliciter sicut ille d inesse vt hoiez possible est currere: ergo currentē possibile est esse hoiem. ¶ Scōm dictum. ppositiones de possibili in quibus negatio ponit tm̄ ad verbū: nō cōuertūtur in terminis: cuz tales sint particulares negatiue ex parte modi.

Tertiuz.

¶ Tertiū dictum: propositiones de possibili in quibus negatio ponitur ad modū tm̄: cōuertūt sicut ille de impossibili: cum equiualeāt illis: vt ista: hoiem non possibile est currere: cōuertitur sicut ista: hoiem īpossibile est currere.

Quartū.

¶ Quartum dictū: ppōnes de possibili in quibus ponitur negatio tam ad modū q ad verbum: cōuertitur in ppositiones de possibili in quibus nulla ponitur negatio: vt ista: omne creans nō possibile est nō esse deū: conuertitur sic: deū possibile est esse creātē. Et hec de. scōo articulo.

Cōclusio de ꝯuersione propōm tam modaliū q d inesē

Quantū ad tertium sit cōclusio responsalis. regule cōuersionū ppositionum tam de inesse q modaliū sunt sufficienter assignate a philosopho: vt satis patz in primo articulo et in scōo. ¶ Ad rationes ante oppositū. Ad primam ⁊ etiam ad scōam patz solutio ex dictis. ¶ Ad tertiā dicitur q illa: nullus hō est omne aīal: cōuertitur in istā: nihil qd est oīe animal est homo: sz de alijs satis ptz qualiter debeant cōuerti. ¶ Ad quartā respondetur q arguēdo a termino supponēte cōfuse tm̄ ad ipm supponētem determinate nō valet ꝯsequētia: ⁊ hoc signo cōfusiuo remanēte: q: si signū ꝯfusiuū mutetur bene pōt valere ꝯña. ¶ Ad quintaz dr q bene seqtur grā materie: sed nō grā forme.

Quid est sillus.

His vero determinatis dicendum est iam per que ⁊ quādo et quomodo fit omnis syllogismus. postea vero dicemus de demonstratione. prius vero de syllogismo dicendū est q de demōstratione eo q vniuersalior est syllogism⁹. nam oīs demōstratio syllogism⁹ qdē est: syllogism⁹ vero non oīs demōstratio. Quādo igitur tres termini sic se habēt adinuicē vt et postremū in toto esse medio: ⁊ medium

in toto p̄mo contingat vel esse vel nō esse. necesse est extremitatū esse sillogismum perfectum.

Ste est secūdus tractatus hui⁹ libri in quo docet formare sillogismos ex ꝓpositiōibus de inesse: et diuidit in quattuor capitula. In p̄mo docet formare sillogismos p̄me figure diffiniēs primā figuraꝫ dicēs. Prima figura est quādo termi̅ sic se habēt ꝙ postrem⁹ est in toto medio et medi⁹ in toto primo. sic vel nō sic necesse est esse sillogismū perfectū. Unde per postremū ītelligitur minor extremitas que est in toto medio idest subijcitur respectu medij.

Quid est prima figura. Quid intelligitur ꝑ postremum. Quid est medium prime figure.

❡ Deinde diffinit mediuꝫ prime figure dicens ꝙ mediū prime figure est quod est in alio ⁊ aliud in ipso id est ꝙ subijcitur in vna et p̄dicatur in alia. Et maior extremitas est in qua aliud ē tm̄ id est qđ tantuꝫ predicat̄. Et minor extremitas est quod est in alio tantū .i. tantū subijcit̄. ❡ Deinde ponit modos prime figure. Et p̄io modos vniuersales tam vtiles ꝙ inutiles dicēs ꝙ quādo ambe premisse sunt vniuersales affirmatiue inferentes vl̄em affirmatiuam est bon⁹ sillogismus. ⁊ vocat̄ barbara. ❡ Scđus modus ē maiore vl̄i negatiua ⁊ minore vl̄i affirmatiua seq̄tur ꝯclusio vl̄is negatiua. ⁊ vocat̄ celarent. Deinde ponit modos īutiles. prim⁹ est maiore vl̄i affirmatiua ⁊ minore vl̄i negatiua non seq̄tur aliqua ꝯclusio gratia forme. q: ibi sunt dabiles termini in quibus omī scꝫ aīal homo equ⁹: ⁊ in quib⁹ nulli scꝫ aīal homo lapis. ❡ Scđus modus inutilis qñ ābe p̄misse sūt vl̄es negatiē tūc nō fit bon⁹ sillogism⁹: cuꝫ ibi sint repibiles termini in q̄buꝫ omī. vt scia: linea: medicina. ⁊ etiā in q̄bus nulli. vt scia: linea: vnitas. Deinde determinat de modis p̄ticularib⁹ dicēs. ꝙ qñ maior est vl̄is siue affirmatiua sint negatiua ⁊ minor particularis affirmatiā est bon⁹ sillogism⁹ et valet ista regula pro darij ⁊ ferio. ⁊ subdit ꝙ si maior sit p̄ticularis ⁊ minor vl̄is. vel ambe p̄ticulares nō erit bon⁹ sillogism⁹. Ex quo passu elicitur due regule. Quarū prima est. maiore exn̄te p̄ticulari in p̄ma figura nihil seq̄tur directe cōcludēdo. Scđa ex puris p̄ticularib⁹ nihil sequit̄ ⁊ sillogisat arist. in p̄ma figura istis litteris a. b. c. capiēdo b. ꝑ medio a. ꝑ maiori extremitate. ⁊ c. pro minori extremitate. ⁊ subdit ꝙ si minor fuerit indefinita eque bn̄ erit bon⁹ sillogism⁹ sicut si ipa essꝫ p̄ticularis. Ex quo passu elicitur ista auctoritas de p̄ticularib⁹ ⁊ indefinitis idē est iudiciū quantū supple ad sillogismū Deinde ponit modos p̄ticulares inutiles. Primus: maiore exn̄te p̄ticulari siue affirmatiā siue negatiua: ⁊ minore vl̄i siue affirmatiua siue negatiua nō est bon⁹ sillogism⁹: q: ibi sunt dabiles termini in q̄bus omī. vt bonū habit⁹ ⁊ prudētia. ⁊ termini in q̄bus nulli. vt sunt bonū habitus ⁊ disciplina. ❡ Scđus modus inutilis ē qñ maior est vl̄is siue affirmatiua siue negatiā et minor p̄ticularis negatiua nō vꝫ sillogism⁹: q: ibi sunt repibiles termini in q̄bus omī. tā in q̄bus nulli. in q̄bus omī. vt hō aīal ⁊ album in q̄bus nulli. vt aīal homo nix. Probat etiaꝫ istos modos esse inutiles ex indefinito. Unđ ꝓbare aliquid ex indefinito est ostendere ꝙ illud qđ nō sequitur ex vl̄i nō sequitur ex p̄ticulari. modo maiore vl̄i affirmatiua ⁊ minore vl̄i negatiua nihil seq̄tur. ḡ nec ex maiore vl̄i ⁊ minore p̄ticulari. ❡ Tertius modus inutilis ambabus p̄missis exn̄tibus negatiuis. quarū vna est vniuersalis ⁊ alia particularis nihil sequit̄: q: ibi sunt dabiles termini in quibus omni ⁊ in quib⁹ nulli. ❡ Quartus mod⁹. si ambe p̄misse sint p̄ticulares siue affirmatiue siue negatiē siue vna affirmatiua ⁊ alia negatiua nihil sequitur: quia ibi sunt dabiles teri̅ in quibus omni et in quib⁹ nulli. Ex istis infert ꝙ in prima figura cōcludit̄ oē genus ꝓpositiōis puta vl̄is affirmatiua vl̄is negatiua. p̄ticular̄ affirmatiā. p̄ticlar̄ negatiā.

Modi prime figure vtiles.

Modi inutiles.

Modi particulares vtiles.

Regule de modo particulari

Ubi auctoritas de eisdem.

Modi particulares inutiles.

Quando autem idem huic quidem omī illi vero nulli inest: vel vtriqꝫ omni vel nulli figuraꝫ quidem huiusmodi voco secundā. Medium autem in hac dico quod predicatur de vtraqꝫ extremitates autem de quibus dicitur hoc. maiorem extremitatem que iuxta medium posita est minorem. q̄ longius sita est.

Scđe figure diffinitio.

Medii diffinitio

❡ Istud est scđm capitulum huius tractatus in quo docet formare syllogismos scđe figure. ⁊ diffinit primo scđam figuram dicens. ꝙ scđa figura est quando idem huic quidem omni huic vero nulli īnest vel vtriqꝫ omni vel vtriqꝫ nulli. Et conuenit hec diffinitio tam combinationib⁹ vtilibus ꝙ inutilib⁹. ❡ Deinde diffinit mediuꝫ dicens medium in hac figura est quod predicat̄ de vtraqꝫ extremitate. Sed maior extremitas est que posita est iuxta medium: ipsa eñi conuenit cuꝫ medio in hoc ꝙ aliquando p̄dicat̄. Sed minor extremitas est que posita est longi⁹ a medio q: nūq̄ p̄dicatur. Ex quo sequitur ꝙ nullus syllogism⁹ scđe figure regulatur īmediate per dici de omni vel per dici de nullo. ❡ Deinde docet formare syllogismos. ⁊ primo vl̄es dicēs ꝙ ex ambabus vl̄ibus si vna sit affirmatiua ⁊ alia negatiua fit bonus syllogismus. ⁊ per hoc habētur cesare ⁊ camestres q̄ sūt boni syllogismi. de cesare probat reducendo ip̄m ad celarēt maiore cōuersa simpliciter. De camestres ꝓbat reducendo ipsum ad celarent mīore cōuersa simpliciter ⁊ per transpositioneꝫ premissarum: ꝓbat etiam eos per impossibile. ❡ Deinde ponit duos modos inutiles vniuersales. primus est quādo ambe premisse sunt vniuersales affirmatiē. Scđus est quando ambe p̄misse sunt vniuersales negatiue. ❡ Deinde determinat de particularibus dicēs. ꝙ quando maior est vniuersalis et minor particularis siue fuerit affirmatiua siue negatiua fit bonus syllogismus. ⁊ ꝑ hoc ha-

Maior extremitas.

Minor extremitas.

Modi formādi sillos secunde figure.

Modi inutiles.

Modi particulares vtiles.

bentur duo modi. s. festino baroco. de festino probat reducēdo ipm ad ferio minore cōuersa simpliciter. de baroco probat reducēdo eū per impossibile ad barbara. Et sillogisat aristoteles per istas tres litteras. n. m. p.

Modi particulares inutiles.

¶ Cōsequēter ponit modos particulares inutiles. quorum primus est. maiore existēte particulari siue fuerit affirmatiua siue negatiua siue minor fuerit vlis siue particularis nihil sequitur. cum ibi dandi sint termini in quibus omni et in quibus nulli. ¶ Secūdus est quādo ambe premisse sunt affirmatiue vel negatiue siue vna sit vlis et alia particularis nō fit bonus sillogismus. quia ibi sunt dabiles termini in quibus omni et in quibus nulli. Et ex isto habetur quod ex puris affirmatiuis in secūda figura nihil sequitur. ¶ Tertius modus est quādo ambe premisse sunt particulares siue sint affirmatiue siue negatiue: siue vna sit affirmatiua et alia negatiua non fit bonus sillus. quia dabiles sunt termini in quibus omni et in quibus nulli. Ex istis infert duo correlaria.

Correlaria de eisdem.

Primū. silli secunde figure sunt imperfecti. sed perficiunt per cōuersionē vel per impossibile. Secūdum correlariū nullus sillus secunde figure est affirmatiuus: id est cōcludens affirmatiue: sed solum negatiue. ¶ Textus.

Descriptio tertie figure.

Si autem eidem hoc quidē omni illud vero nulli inest. vel ambo omni vel nulli: figurā quidē hmōi voco tertiā. medium

Quid est medium in hac figura.

autē in hac dico de quo ambo predicantur. extremitates vero que predicantur. maiorē autem extremitatē que

Maior extremitas.

longius est medio: minorem vero que

Minor.

propius ponitur autē mediū foras quidē extremitatum: vltimū vero positiōe est. perfectus igitur nō fit sillus &c.

Istud est tertium capitulum in quo philosophus docet formare sillogismos in tertia figura. Et describit tertiā figurā dicēs. Tertia figura est quādo idem hoc quidē omni illud vero eidē nulli vel ambo omni vel nulli inest. i. tertia figura est quādo medium vnitur cum extremitatibus vniuersaliter vel particulariter vel cum vna vniuersaliter et cum alia particulariter affirmatiue vel negatiue: vel cū vna affirmatiue et cum altera negatiue. Et per hoc tangit tā cōbinatiōes vtiles quam inutiles. ¶ Deinde describit mediū dicens. Mediū est de quo ambo extrema predicantur. maior extremitas est que longius sita est a medio: quia nunquam subijcitur sicut mediū. et minor extremitas est que propinquius sita est cum medio: quia subijcitur in conclusiōe.

Modi vtiles.

¶ Deinde docet formare modos vniuersales dicens quod quādo ambe premisse sunt vniuersales affirmatiue valet sillogismus ad cōcludendū particularem affirmatiuā. Et vocatur talis modus darapti. et sillogisat istis literis. s. a. pro medio. r. pro maiori extremitate et. t. pro minori. Et istum modum probat tripliciter primo per conuersionem: quia minore cōuersa per accidens fit bonus sillogismus in darij. Secundo per impossibile: quia ex opposito cōtradictorio cōclusionis pro maiore et minore pro minore infertur oppositum maioris. Tertio probat per sillogismum expositorium. sumēdo sub medio aliquod singulare.

Probatio predictorū modorum.

Combinatio vtilis.

¶ Deinde ponit secundam cōbinationē vtilem dicens quod quando maior est vniuersalis negatiua. et minor vniuersalis affirmatiua. sequitur conclusio particularis negatiua. et vocatur felapton. et probat ipsum tripliciter. primo per cōuersionē reducendo eū ad ferio minore cōuersa per accidēs. Secundo per impossibile. Tertio expositorie. Deinde ponit modos inutiles vniuersales. quorū primus est quādo ambe premisse sunt vniuersales et minor est negatiua non fit sillogismus in tertia figura. Secundus quādo ambe premisse sunt vles negatiue non fit sillogismus in tertia figura. quia ibi sunt dandi termini in quibus omni et in quibus nulli.

Modus formādi sillos ex altera vli et altera particulari.

Consequenter docet formare sillogismos ex altera vniuersali et altera particulari dicēs: quod quādo vna premissarū est vniuersalis et alia particularis et ambe sunt affirmatiue tunc est bonus sillogismus. et per hoc tanguntur duo modi: scilicet datisi et disamis: quos docet reducere ad darij per cōuersionē.

Modi particulares.

¶ Deinde tangit alios modos particulares dicēs quod maiore existēte particulari et minori vniuersali affirmatiua fit bonus sillogismus et vocatur bocardo quē probat reducēdo per impossibile. Alius modus est quādo maior est vniuersalis negatiua et minor particularis affirmatiua valet sillogismus et vocatur iste modus ferison. qui reducitur ad ferio minore cōuersa simpliciter.

Modi inutiles particulares.

Consequenter ponit modos inutiles quorum primus est: ambabus premissis negatiuis qualitercūque disponitur non fit bonus sillogismus. Secundus est quādo ambe premisse sunt particulares qualitercūque disponantur nō fit bonus sillogismus: quia ibi sunt dabiles termini in quibus omni et in quibus nulli. Tertius est maiore particulari affirmatiua et minore vniuersali negatiua non valet sillogismus. etiā vniuersali affirmatiua et minore particulari negatiua nō fit bonus sillogismus in tertia figura: quia ibi sūt dādi termini in quibus omni et in quibus nulli. Ex isto infert quod minore negatiua in tertia figura nihil sequitur. Secūdo infert quod omnes sillogismi huius figure sunt imperfecti. sed perficiuntur scilicet per cōuersionem per impossibile et expositorie. Secundum correlariū in tertia figura nunquam cōcluditur vniuersaliter. Sequitur textus.

Correlarium de sillis.

Palam autem est quoniam in omni figura quando nō fit sillogismus. cum predicatiui vel priuatiui sint vterque termini vel etiam particulares nihil omnino fit necessarium.

¶ Istud est quartū capitulum huius tractatus in quo phūs ponit quedā correlaria. Primum ex

puris indefinitis particularibus et singularib⁹ non fit bonus sillogismus de medio communi. Secundum correlariũ maiore affirmatiua siue vli siue particulari et minore negatiua fit bon⁹ sillus in qualibet figura indirecte cõcludendo particularẽ negatiuã. Tertium correlariũ de ꝑticulari et indefinita idez est iudiciũ quo ad sillogisandum. Quartuz correlariũ oẽs sillogismi imperfecti perficiuntur per reductionẽ ad modos prime figure directe concludentes. Ex quo sequitur ꝙ omnes sillogismi secũde et tertie figure. et etiam prime indirecte concludentes reducuntur ad modos prime figure.

An quattuor modi prime figure sint cõsequẽtie formales.

q Ueritur vtrum quattuor modi prime figure sint consequentie formales. ❡ Arguit prĩo cõtra tertium modũ qꝛ non sequit cuiuslibz cõtradictionis altera pars est vera sed falsum est altera pars cõtradictionis. ꝗ falsum est verũ. Item non sequitur vtrũqꝫ animal est asin⁹ vterqꝫ homo est animal. ꝗ vterqꝫ homo est asinus. Itez nõ sequitur omne currens est asinus: oĩs homo est currens ergo omnis homo est asinus. cũ ꝯsequẽs sit impossibile: et antecedẽs possibile cũ quelibet ꝑs sit possibilis. Item oĩa animalia sunt ratiõalia vel irrationalia: oĩs homo et equus sunt aĩalia ꝗ omnis hõ et equus sunt ratiõalia vł irrõnalia ❡ Secundo sic ꝯ eundẽ modũ nõ sequitur quicunqꝫ dicit te esse animal dicit verũ. sed quicũqꝫ dicit te esse asinũ dicit te esse animal. ꝗ quicũqꝫ dicit te esse asinũ dicit verum. Itẽ non sequitur nihil quod viuit obiit: oĩs homo viuit. ꝗ nullus homo obiit. cum añs sit verũ et cõsequens fłm. ❡ Tertio sic ꝯtra secundũ modũ. non sequitur nullũ animal dum dormit vigilat. oĩs homo est animal dũ dormit. ꝗ nullus homo vigilat. cũ antecedẽs sit verũ et cõsequẽs falsum. Itẽ non seqt nulla aqua bibit vinũ. omnis homo bibit aquã ꝗ nullus homo bibit vinum. ❡ Quarto sic ꝯtra tertium moduz non sequit. omnes apostoli dei sunt duodecim: petrus et paulus sunt apostoli dei. ergo petrus et paulus sunt duodecim. Itez non sequitur omne quod fuit est. adam fuit. ergo adam est. ❡ Quinto sic arguitur ꝯtra quartum modum. non sequit nullum animal est species. quidam homo est animal. ꝗ homo non est species. ❡ In oppositum est phũs in textu. In questione erunt tres articuli.

An phs enumerauerit oẽs mõs prime figure.

Quantum ad primuz sciendum est primo pro declaratiõe illorum que dicta sunt ꝙ aristoteles non enumerat omnes modos prime figure. nam sillogismus expositorius est bonus sillogismus prime figure. vt sic arguẽdo. sortes est homo quoddã animal est sortes. ergo quoddam animal est homo. Etiam sillogismi reducibiles ad eum sunt boni sillogismi: vt homo currit sortes est idem homo: ergo sortes currit. Similiter modi cõcludentes conclusionem de modo loquendi incõsueto. vt asinus est animal homo non est asinus. ergo homo animal non est. Sꝫ solum enũerat modos supple non expositorios neqꝫ ad eos reducibiles neqꝫ concludentes conclusionez de modo loquendi inconsueto neqꝫ distinguendo si in minore subsumatur particularis indefinita vel singularis. Ideo solum enumerat quattuor directe cõcludentes et duos indirecte scilicet fapesmo et frisesomorũ. Et si quis dicat quare ipse non enumerat baralipton celãtes et dabitis cum sint etiam modi prime figure indirecte concludentes. Respondetur ꝙ ratio est quia solum enumerat modos qui distinguuntur ex parte premissarum cuz alijs modis directe concludentibus cuiusmodi non sunt isti tres. Ex quo patz ꝙ quinqꝫ sunt modi indirecte concludentes prime figure licet aristoteles non enumeret nisi duos propter causam predictaz. Unde concludere directe est maiorem extremitatem predicari de minori extremitate in conclusione. sed indirecte concludere est minorem extremitatem predicari de maiori extremitate in conclusione. ❡ Et aduerte vlterius ꝙ aliquis sillogismus dicitur dupliciter esse in aliqua figura. Uno modo directe et ꝓprie videlicet quãdo medium et extremitates sunt totalia extrema premissarum. Alio modo impropꝛie et reductiue quãdo in tali sillogismo medium et extremitates non sunt totalia extrema. Ex quo sequitur ꝙ omnis sillogismus cathegoricus constitutus ex terminis simplicibus finitis et rectis est proprie in aliqua trium figurarum. Dicitur notanter cathegoricus: quia sillogismi ypothetici non sunt in aliqua trium figurarum. dicitur notanter compositus ex terminis simplicibus: et rectis: quia si componeretur ex terminis complexis non oporterz ꝙ esset ꝓprie in aliqua triũ figurarum. vt iste cuiuslibet hominis oculus est dexter. sortes est homo. ergo sortis ocul⁹ est dexter. Si etiaz componatur ex obliquis non est ꝓprie in aliqua trium figurarum. vt omnem hominem videt equus. sortes est homo. ergo sortem videt equus.

Quid est ꝯcludere directe. Quid est ꝯcludere indirecte

Quomodo sillus dr esse in aliqua figura.

Sciendũ est secundo: ꝙ quinqꝫ modi indirecte concludentes prime figure: et etiaz modi secunde et tertie figurarum sunt modi imperfecti et de se inevidentes. ideo indigent reduci ad alios modos. Unde sillogismum reduci ad alium sillogismum non est de vno sillogismo facere alium. sed est ipsum probari per aliũ sillogismum seu ostendere illam conclusionem sequi ex premissis per premissas alterius sillogismi. vt cesare reducitur ad celarẽt maiore cõuersa simpliciter. Maz quicquid sequitur ad cõsequens bone cõsequentie sequitur ad eius antecedẽs. Sed de premissis de cesare maiore cõuersa simpliciter sequuntur premisse de celarẽt et ad premissas de celarent sequitur conclusio de cesare. ergo de primo ad vltimum ad premissas de celarent sequitur conclusio de cesare. et similiter dicatur de alijs. ❡ Et aduerte ꝙ aristoteles ponit quattuor modos reducendi sillogismos imperfectos ad perfectos scilicz per cõuersionem per transpositionẽ premissarũ ꝑ im-

Modi prime figure indirecte ꝯcludẽtes qd sint.

Quid est sillm ad alium reduci.

possibile q̃ modus vz dici ꝓprie ↄuersiuus: ⁊ ꝑ sillogismũ expositorium. vñ aliquẽ sillogismũ ꝫ reduci ꝑ impossibile nõ est aliud ꝙ ex opposit o ↄtradictorio ↄclusionis cũ altera p̃missaꝝ infer re oppositum aliterius p̃misse. vñ qñ reducim⁹ sillogismos sc̃de figure ꝑ ĩpossibile ad modos prime figure debem⁹ accipere maiorẽ ꝓ maiore. ⁊ oppositũ cõtradictoriũ cõclusionis ꝓ mino re inferẽdo oppositum maioris. Sed qñ reducimus modos tertie figure debem⁹ accipe opposi tum ↄtradictorium ↄclusionis ꝓ maiore ⁊ mio rem ꝓ minore inferendo oppositum maioris.

Quot sūt modi reducendi sillos impfectos: ad sillos pfectos.

Quid est sillm reduci ꝑ i̅possibile

❡ Aduerte ꝙ talis reductio dr̃ reductio ꝑ impossibile: q2 impossibile est oppositū ↄtradictorium ↄclusionis stare cũ vtraꝗ p̃missarum.

Cõseque̅tia bona ẽtuplex est.

Sciendum est tertio ꝙ consequentia bona est duplex: scꝫ materialis ⁊ formalis. Cõsequẽtia formalis est ↄñа bona q̃ sic est bõa ꝙ quelibꝫ sibi similis in forma etiam est bona. Ex quo seq̃tur ꝙ illi male diffiniũt ↄñaꝫ formalem: q̃ dicũt ꝙ ↄñа formalis est q̃ tenet in oĩb⁹ termĩs ↄsimili forma arguẽdi retenta: cũ nulla sit ↄñа que teneat in oĩbus termĩs. q2 illa q̃ fit in aliq̃bus termĩs nõ est illa q̃ fit in alijs termĩ nis. Et q2 ↄñа de barbara ⁊ etiã ↄñe alioꝝ modorum: tam prime q̃ sc̃de q̃ tertie figure sunt ↄñe bone q̃ sic sunt bone ꝙ q̃libet similis ipsis in forma est bona. ideo sunt ↄñe formales non addẽdo medio istud aggregatũ qd̃ est q̃ tamẽ volũt aliq̃. dũmodo tñ altera p̃missaꝝ sit d̃ omni seu cuius subm distribuit distributione completa ⁊ ꝑfecta q̃ fit in termĩo ⁊ extra terminum in numero ⁊ extra numerũ. Et ꝑ hoc soluit iste ꝑalogism⁹. oĩs ẽentia diuina est pater oĩs fili⁹ in diuinis est essentia diuina. g̃ oĩs filius in diuinis est pater. vñ si maior sit de oĩ est bonus silꝫus; sed sicut ↄclusio est falsa ita ⁊ maior: q̃a sensus maioris est d̃ quocũꝗ verũ est dicere ꝙ est essentia diuina de illo verũ est dicere ꝙ ẽ pater. modo illud est falsum cũ de filio in diuinis sit verum dicere ꝙ est essentia diuina. ⁊ tñ non est verum dicere ꝙ sit pater. ❡ Et si q̃s dicat: subiecto attribuit signum vl̃e: g̃ est de oĩ. Rñdetur negãdo ↄñam. sꝫ bene seq̃tur. ergo est vniuersalis. ideo si maior sit vl̃is ⁊ nõ de oĩ non valet ↄñа. Si quis replicet ibi est dispositio de barbara. oĩe aĩal si est rudibile est asinus. oĩs homo est aĩal si est rudibilis: g̃ oĩs homo est asinus. ⁊ tñ ↄñа est bona. cum añs sit verum ⁊ ↄsequens falsum. Rñdetur ibi cõiter p̃supponẽdo ꝙ maior sit cathegorica de subiecto cõditionato ꝙ ↄsequẽtia est bona. q2 sicut ↄclusio est falsa ita ⁊ maior: q2 sensus maioris est de quocũꝗ verum est dicere ꝙ est aĩal si est rudibile: de illo verum est dicere ꝙ est asin⁹. ⁊ illa est falsa. Dicunt tñ aliq̃ ꝙ maior est vera sic se habẽs ꝙ pro quocũꝗ subiectuꝫ supponit: pro illo supponit predicatuꝫ. ⁊ est sensus oĩe rudibile est asinus sed minor est falsa: q2 sensus est oĩs homo est aĩal rudibile et istd̃ probãt. q2 aliās subiectum istud supponere pro chimera ⁊ ꝓ quolibet ente mũdi cum de quolibet verũ est dicere ꝙ est aĩal si est rudibile. Respõdeo tamẽ ꝓbabiliter sustinẽdo primũ modum ꝙ illud nõ est incõueniens. Dico vlterius ꝙ illud cõditionatum aĩal si est rudibile non facit istum sensum animal rudibile de rigore sermonis q2 frustra poneret̃ illa ↄiunctio si imo opteret negare aliquã esse ꝓpõnem de conditionato subiecto.

Sciendu͂ est quarto ꝙ circa textũ incidũt due parue difficultates. Quarũ prima est. an oĩs ⁊ soli sillogismi tertie figure possint ꝓbari ꝑ sillogismũ expositorium. ❡ Pro cui⁹ solutione ponũtur aliq̃ regule. Prima. quicq̃d seq̃tur ad ↄñs bone ↄsequẽtie sequitur ad eius añs. Secũda regula in ꝓbatione alicuius sillogismi ꝑ sillogismuꝫ expositoriũ sunt tres ꝓcessus. ❡ Primus est a p̃missis sillogismi ꝓbãdi ad premissas sillogismi expositorij ⁊ tenet virtute hui⁹ regule: oĩs ꝓpositio vniuersalis aut particularis siue indefinita infert vnã premissam sillogismi expositorij. Sc̃dus est a premissis sillogismi expositorij ad cõclusionem ꝓbandam. Tertius est a p̃missis sillogismi ꝓbandi ad cõclusioneꝫ eius ⁊ tenet virtute hui⁹ regule quicquid seq̃tur ad ↄsequens bone ↄsequentie seq̃tur ad eius antecedẽs. Ex istis dicitur ꝙ soli sillogismi ⁊ oĩs sillogismi tertie figure possunt proprie ꝓbari per sillogismũ expositoriũ eo ꝙ in solis illis est idem subiectũ vtriusꝗ premissarum. ❡ Sc̃da difficultas vtrum oĩs sillogismus possit reduci ꝑ impossibile. ❡ Respondetur ꝑ aliquas ꝓpositiones. Prima oĩs modi sc̃de figure possunt reduci ꝑ impossibile scꝫ accipiendo oppositũ ↄtradictorium ↄclusionis pro minore ⁊ maiorẽ pro maiore inferendo oppositum alterius p̃misse. ❡ Sc̃da propositio. oĩs sillogismi tertie figure possunt reduci per impossibile scꝫ accipiẽdo oppositũ cõtradictorium ↄclusionis pro maiore ⁊ minorẽ pro minore inferendo oppositũ maioris. ❡ Tertia propositio. modi prime figure indirecte ↄcludentes possunt reduci per impossibile. ❡ Et si q̃s dicat: nõne quattuor modi prime figure scilicꝫ barbara celarent darij ⁊ ferio possunt reduci ꝑ impossibile. Respondeo ꝙ sic. Naꝫ barbara potest sic reduci: naꝫ ex opposito ↄtradictorio conclusionis cũ altera premissarũ infertur oppositum maioris in bocardo. ❡ Aduerte tamẽ ꝙ nõ reducitur per impossibile vt ostẽdatur ꝙ sit modus ineuidẽs: sed vt ostẽdatur ꝙ ↄsequẽtia est bona. Nam reductio ꝑ impossibile est vnus modus ꝓbãdi aliq̃ ↄñam esse bonam si q̃s eaꝫ negare vellet. vñ si quis vellet negare ↄsequentiam de barbara nõ habeo faciliorẽ moduꝫ ad probandũ ↄsequẽtiam dicẽdo ex opposito contradictorio ↄclusionis cũ altera p̃missarum infertur oppositũ alterius p̃misse. g̃ ↄñа est bona sed hoc nõ est nisi reducere sillogismũ ꝑ impossibile: igit̃. ⁊ hec de primo articulo.

Dubium de ꝓbatione sillorum tertie figure Regule ꝓdictum dubiũ soluentes.

An oĩs sillus ꝑ i̅possibile reduci possit.

An ꝗttuor modi p̃me figure possint reduci ꝑ impossibile.

Quid est reductio ꝑ i̅possibile.

Quantuꝫ ad sc̃dm dubitatur p̃mo vtrũ ponẽda sit quarta figura distĩcta ab alijs

Utrũ q̃rta figura distĩguat ab alijs.

Acceptiones p̄ie figure.

figuris. Pro cui⁹ solutione supponit̄ q̄ prima figura capitur tripl'r. Uno mō large vt ē dispō trium termīoꝝ sic se habentiū q̄ mediū subijcitur in vna p̄missarū ꝛ p̄dicat̄ in alia siue hoc sit in maiore siue in minore. Alio mō capit̄ sp̄alit̄ vt est dispō trium termīoꝝ sic se habentium q̄ mediū subijcitur in maiore ꝛ p̄dicat̄ in minore. Hoc supposito rñdetur ad dubium ꝑ aliqua dicta. Primū capiēdo figurā large quarta figura nō est distincta a prima figura. s3 ꝯtinet̄ sub ea. Scōm dictum capiēdo p̄maz figuram sp̄aliter ponēda est quarta figura distincta a prima. vñ quarta figura est qñ mediū p̄dicat̄ in maiori. ꝛ subijcit̄ in minori: vt oīs hō est aīal omne aīal ē suba: ḡ oīs hō est suba. Tertiū dictū: quattuor sunt modi quarte figure. s. bamana camene dimari fimeno ꝛ reducūtur ad modos prime figure ꝑ solam transpōnem p̄missaꝝ: vt bamana reducit̄ ad barbara ꝑ transpōnez p̄missaꝝ. Camene ad celarēt. dimari ad darij. ꝛ fimeno ad ferio. Et si q̄s dicat: sola transpō p̄missaꝝ nō ponit diuersitatez in figuris. q: tūc seq̄retur q̄ cesare ꝛ camestres essent in diuersis figuris cum differant solū ꝑ transpōnem p̄missaꝝ. s3 q: modi quarte figure nō differūt a p̄mis modis prime figure nisi ꝑ transpōnez p̄missaꝝ. ḡ videtur q̄ nō sint alterius ꝛ alteri⁹ figure. Rñdetur q̄ sola trāspō p̄missaꝝ nō ponit diuersitatez figurarum: s3 bñ transpō p̄missaꝝ cum alia habitudine medij ad extremitates ponit bñ diuersitatem figuraꝝ: ꝛ q: est alia habitudo medij quarte figure ad extremitates q̄ sit in prima figura ideo modi quarte figure dnt ēē alij a modis prime figure cū sibi sit alia habitudo medij ad extremitates. Ex isto infert̄ q̄ modi quarte figure sunt euidētiores q̄ modi scḋe ꝛ tertie figure q: ad reducēdū eos ad modos p̄me figure paucioribus indigent q̄ modi scḋe vel tertie figure: q: solum indigēt transpōne p̄missaꝝ. Et q: ista figura potest sufficienter intelligi ꝑ p̄maz: ideo aristoteles eam nō enumerauit.

Quot sūt modi q̄rte figure.

Dubitatur scḋo vtrū3 ex puris particularibus aliq̄d sequat̄. ꝛ etiā ex puris negatiuis.

An ex puris negatiuis ꝛ ꝑticularibus aliq̄d seq̄t̄.

¶ Ad primā dr̄ q̄ ex puris ꝑticularibus nihil seq̄tur sillogistice. Exceptis q̄nq3 casibus prima ps ꝓz: q: nō op3 si aliq̄ duo termini vere vniant̄ cū vno termīo ꝑticulariter sumpto pro diuersis significatis eius q̄ ꝓpter hoc vere vniantur inter se eo q̄ in hmōi combinatione stat añs esse verū ꝯñte exñte falso; q: sunt dabiles termini in q̄bus omī ꝛ in q̄bus nulli. i. stante tali dispōne p̄missaꝝ q̄nq3 cum p̄missis stat in veritate ꝯclusio vl'is affirmatiua: vt in istis terminis aīal hō risibile: ꝛ stante tali dispōne p̄missarum q̄nq3 cū p̄missis stat ꝯclusio vl'is negatiua in veritate in istis termis aīal homo asin⁹. Primus casus qñ aliq̄d seq̄tur ex puris ꝑticularibus est qñ medium est termin⁹ singularis singulariter tent⁹ sicut in sillogismo expositorio scḋe figure: vt bñ seq̄tur aliq̄d aīal ē sortes aliq̄s homo est sortes: ḡ aliq̄s homo est aīal. Secūdus casus est qñ in minori ꝓpōne addit̄ medio relatiuū idētitatis subē. vt bñ seq̄tur aīal ē homo: ꝛ asinus est idez aīal: ḡ asinus est homo. Tertius casus est qñ maior est affirmatia ꝛ minor negatiua ꝛ ꝯclusio de mō loquēdi incōsueto vt aīal est hō. ꝛ suba nō est aīal. ḡ suba hō nō est. ¶ Quartus casus est qñ in maiori aliquis termin⁹ cōplete distribuit̄ sub quo sumit̄ in minori vt bñ seq̄tur hō videt oēm asinū. brunellus est asinus. ḡ brunelluz videt hō. ¶ Quint⁹ casus est qñ mediū distribuit̄ in minori ꝓpōne vt bñ sequit̄ aīal est homo asin⁹ est omē aīal. ergo asinus est hō. Et q̄d dicendū est ad aristotelē q̄ dicit q̄ ex puris ꝑticularibus nihil seq̄tur. Rñdet̄ q̄ intelligebat exceptis illis q̄nq3 casibus. vel pōt dici q̄ nō intelligebat de ꝑticularitate ꝓpōnuz: s3 de ꝑticularitate medij. mōu nullo tali casu mediū tenet̄ ꝑticulariter. ¶ Ad secūdam ꝑtez dr̄ q̄ ex puris negatiuis nihil seq̄tur sillogistice nisi in trib⁹ casib⁹. Prim⁹ casus est qñ mediū variat̄ penes finitū ꝛ infinitū3 vt bñ seq̄tur nullū3 nō risibile est homo. nullus asin⁹ est risibilis: ḡ nullus asinus est hō. ¶ Scḋs casus est qñ ambe p̄misse sunt de ꝯtingēti ad vtrūlib3 vt oēm hoīem ꝯtingit nō esse currētē: et aliquod albū ꝯtingit nō esse hoīem: ḡ quoddā album ꝯtingit nō esse currentē. ¶ Tertius casus est quādo vna premissarū est de cōtingenti ad vtrūlibet: ꝛ alia de necessario negatiua vt bñ seq̄tur omnē hominē necesse est nō ēē asinum ꝛ aliquod albū cōtingit nō esse hominē. ergo aliquod album contingit nō ēē asinum. Et quare ex puris ꝑticularibus nihil sequit̄ nisi in istis casibus ratio est q: dabiles sūt termini in q̄bus omni ꝛ in quib⁹ nulli. Etiā3 nō oportet q̄ si aliq̄ duo termini vere negatiue vniantur q̄ vere inter se vniantur negatiue.

Quid seq̄t̄ ex puris negatiuis sillogistice

Ratio ẽ eodem.

Dubitatur tertio vtrum in omī cōbinatione inutili sint dabiles termini in q̄bus omī ꝛ in quib⁹ nulli.

Dubium de ꝯbinatōe inutili

Quid est dare terminos in q̄bus omī

¶ Pro cui⁹ solutione supponitur q̄ dare termīos in q̄bus omī ē dare tres termīos ex q̄bus cōstituūtur due premisse vere disposite fm exigentiā illius combinationis ex qua volum⁹ sillogisare cū quib⁹ stat vna vniuersalis affirmatiua in veritate cōstituta ex extremitatib⁹ illarum p̄missarū. Sed dare terminos in quib⁹ nulli est dare tres termīos ex quibus ꝯstituunt̄ due premisse vere cū quibus stat vl'is negatiua in veritate ꝯstituta ex extremitatibus illaꝝ premissarum vñ isti termini in quibus omī ꝛ nulli sunt datiui casus. sensus eñ est termini in quibus omī: id est termini in quib⁹ supple maior extremitas ꝯuenit omī supposito minoris extremitatis. Termini in quib⁹ nulli id est termini in quib⁹ supple maior extremitas nulli supposito minoris extremitat' ꝯuenit. Supponit̄ scḋo q̄ ad dandū termios in quib⁹ omī vl' in quib⁹ nulli ponūtur quattuor regule que vt in plurimū sunt vere. l3 aliquādo inueniatur instantia. ¶ Prima q̄ quādo ambe premisse sunt affirmatiue ad dandū termīos in quib⁹ omni debēt capi tres termini subordinati. Sed ad dandum termīos in q̄bus nulli debent capi

Quid est dare terminos in q̄b⁹ nulli

Regule requisite ad p̄dcā Prima.

genus et differentia ⁊ species extranee illi⁹ differentie. ¶ Secunda regula: qñ ambe premisse sunt negatiue oportꝫ capere genus spẽz et vnũ extraneũ sicut animal hõ lapis. Sed ad dandũ terminos in quibus nulli oportet capere tria extranea: sicut lapis equ⁹ asinus. ¶ Tertia regula: quando maior est affirmatiua ⁊ minor negatiua termini in quibus omni sunt genus et due species sed in quib⁹ nulli sunt genus spẽs ⁊ vnũ extraneũ. ¶ Quarta regula: quando maior est negatiua: ⁊ minor affirmatiua termini in quib⁹ omni sunt genus spẽs et differentia illius spẽi. sed in quibus nulli sunt gen⁹ ⁊ due spẽs. ¶ His suppositis dicitur pr̃o ꝙ in oĩ cõbinatione inutili dabiles sunt termini in quibus oĩ: et terĩ in quibus nulli. ¶ Sed diceret aliquis qd̃ inconueniens est reperire terĩos in quibus oĩ et in quibus nulli. Respõdetur ꝙ duo sunt inconueniẽtia. s. duo contraria vel duo ꝯtradictoria esse siĩ vera: vl' ꝙ ex vero in ꝯsequẽtia formali sequaẽ falsum: et sic possumus practicare vt si aduersarius dicat ꝯsequẽtiã inutilẽ esse bonã: petatẽ ab eo vel tenet gratia materie vel gratia forme. si dicat materie nihil est dicere cuꝫ nullus dubitet de hoc. si dicat ꝙ tenet gratia forme. tunc petatur sibi que cõclusio sequitur vel affirmatiua vl' negatiua. si dicat affirmatiua tunc debent capi termini in quib⁹ nulli. et tunc dicere. ꝗ tenet istis terminis: cuꝫ sit ꝯsequentia formalis. et tũc debet formare cõbinationẽ quo facto videbis ꝙ ex vero sequitur falsum. Si dicat ꝙ sequiẽ negatiua. tunc debes accipere terĩos in quibus omni: et eodem mõ procedere sicut in terminis in quibus nulli. et si ipse concedat ꝙ ex vero bene potest sequi falsum tunc habebis ꝯtra eum ꝙ duo ꝯdictoria vel contraria erunt simul vera: vt satis pꝫ practicando. ¶ Et hec de scd̃o articulo.

Sc̃da.
Tertia.
Quarta.
Quot sũt incõuenientia require terminos in q̃b⁹ oĩm ⁊ in quib⁹ nulli.

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis. modi p̃me secunde ⁊ tertie figurarũ sunt consequẽtie formales vt patuit in p̃io articulo. ¶ Ad rationes. ad primã diciẽ ꝙ ibi deficit vna cõditio requisita ad bonũ sillogismuꝫ quia plus est predicatũ minoris ꝙ sit subiectũ distributõis maioris. iõ deberet sic subsumi falsum est contradictio. ¶ Ad secundã dicitur negando ꝙ sit barbara. quia maior non est de oĩ cum subiectũ soluꝫ distribuatur pro duobus: q2 istud signũ vterqꝫ est distributiuũ tantũ duorũ. ¶ Ad aliam diciẽ cõcedẽdo consequentiam et ad improbationem cũ dicitur ꝙ cõsequẽs est impossibile et antecedẽs possibile. Respõdetur ꝙ antecedẽs est impossibile licet quelibꝫ pars ei⁹ sit possibilis. Ex quo sequitur ꝙ ad possibilitatem copulatiue nõ sufficit possibilitas partiũ. sꝫ requiritur ꝙ tales partes sint ꝯpossibiles adinuicem. ¶ Ad aliã dicitur ꝙ cõsequẽtia est bona sed sicut conclusio est falsa. ita altera premissarum scꝫ maior. puta ista omnia animalia sunt rationabilia vel irrationabilia. Et si quis ꝓbet ipsam esse veraꝫ. quia ista est vera omne animal est rõnabile vel irrõnabile. ꝗ ista erit vera oĩa animalia sunt rõnabilia vel irrõnabilia. ¶ Quia si singulare de singulari predicetur. ita plurale de plurali. Diciẽ ꝙ illud non est vniuersaliter verũ: primo non est verum quãdo singulare est terminus cõis non habens nisi vnũ suppositũ vt non sequiẽ luna lucet. ergo lune sunt lucẽtes Etiã nõ est verum quãdo tam singulare ꝙ plurale supponunt confuse ⁊ distributiue. Nec ista diuisio est sufficiẽs. animaliũ: quedã sunt rationalia: quedã irrationalia. sed debet poni tertiũ mẽbrum. scꝫ quedã sunt animalia quorũ vnũ est rationale et aliud irratiõale. ¶ Ad secundã diciẽ ꝙ sicut cõclusio est falsa. ita et altera premissarũ puta minor. puta ista. quicunqꝫ dicit te esse asinum dicit te esse aĩal. q2 sensus est. quicunqꝫ dicit istam ꝓpositionẽ tu es asinus: dicit istã ꝓpositionem tu es animal et illud est falsuꝫ. ¶ Ad aliam diciẽ ꝙ arguitur a minus amplo ad magis amplum. ideo nõ sequitur. ¶ Ad tertiã diciẽ ꝙ maior potest esse ypothetica temporalis et tũc non bene arguitur cũ celarent nõ constet ex ꝓpositiõibus ypotheticis. vel potest esse cathegorica de subiecto tempali. et tunc est falsa. q2 sensus est de nullo de quo verũ est dicere ꝙ est aĩal dum dormit de nullo tali verum est dicere ꝙ vigilat et ille sensus est falsus. Dicunt tñ aliqui ꝙ maior est vera ⁊ est sensus. nullũ animal quod dormit vigilat. sed tunc minor erit falsa cuꝫ sit sensus. oĩs homo est animal qd̃ dormit. ¶ Ad aliã dicitur ꝙ male arguitur quia p̃dicatũ minoris in plus se habet ꝙ subiectũ distributũ maioris. quia subiectum maioris est aqua. ⁊ p̃dicatuꝫ minoris est bibẽs aquã. ¶ Ad quartã diciẽ ꝙ ly oẽs in maiori potest capi distributiue vel copulatiue. si distributiue bene sequiẽ. sꝫ sicut conclusio est falsa ita et maior. si teneaẽ collectiue tũc maior est vera et tamẽ nõ sequiẽ: q2 nulla p̃missa tñ est vniuersalis. ¶ Ad aliã dicitur ꝙ ibi arguitur a magis amplo ad minus ampliũ vl' saltem respectu copule ampliatiue ad copulã non ampliatiuã. Similiter dicatur de ista: oẽ natuꝫ est. adam est natus. ꝗ adã est. vnde natũ supponit tantũ pro p̃sentibus et est vera. sicut diceret de ista. omne quod erit est. vbi totũ subiectũ supponit solũ pro presentibus. ¶ Et si quis dicat: ly natũ supponit indifferenter ꝓ p̃ntibus ⁊ p̃teritis igiẽ erit falsa. negatur añs. ⁊ ad ꝓbationẽ quia si poneretur post ly est: supponeret indifferenter pro p̃ntibus et preteritis. ꝗ qñ poniẽ añ q2 siue ponaẽ ante siue post sp̃ supponit in ordine ad istud verbũ est. Respõdetur ꝙ licet supponat semꝑ in ordine ad istud verbuꝫ est: siue p̃cedat siue sequatur: tamẽ aliter et aliter. nam qñ precedit restringitur precise ꝓ natis qui sunt. sed quando sequitur licꝫ supponat in ordine ad istud verbũ est. nõ tamen supponit ita restricte scꝫ pro natis precise qui sunt. sed indifferẽter ꝓ omnib⁹ natis siue sint siue nõ sint. ⁊ tota causa est modus cõcipiendi seu accipiẽdi terĩꝫ in quo fundaẽ tota natura restrictionũ et ampliationũ ¶ Ad quintam dicitur ꝯcedendo ꝙ non sequi

Cõclusio responsalis d' modis figurarum

tur quia fit variatio generis suppositiōis a personali ad simplicem.

Qud̄ sor maā silli ex ambabus de necessario.

Quoniā aūt diuersuz est inesse τ ex necessitate inesse: τ cōtigere inesse. nā multa insunt quidē: nō tñ ex necessitate. alia vero neq₃ ex necessitate: neq₃ insunt oīno: cōtingit autē inesse.

Iste est tertius tractatus huius libri in quo determinat de formatione sillo. oruz ex propositionib⁹ de necessario τ ꝯtinet duo capitula. In primo determinat de generatione sillogismorū ex ābab⁹ de necessario dicēs primo ꝙ sicut ꝓpositiōes de inesse: de contingēti et necessario sunt diuerse: ita sillogismi cōstituti ex ipsis. dicit scḋario ꝙ ex ꝓpositionib⁹ de necessario fere siliter fiunt τ nō fiunt sillogismi sicut ex illis de inesse Dicit notanter fere q₂ ꝓpositiōes de necessario addūt istū modū necesse supra illas de inesse. τ intelligit̄ de illis de necessario diuisis in quibus talis modus nō negatur. Et subdit philosophus ꝙ sicut ex illis ḋ inesse fiunt sillogismi ꝑfecti τ silli imperfecti q̊ ꝑficiuntur per reductionē. ita ex ambabus de necessario fiunt sillogismi perfecti. τ etiā imꝑfecti qui eodē modo ꝑficiunt̄ sicut illi qui fiunt ex ꝓpositionibus de inesse exceptis baroco et bocardo qui non reducuntur eodem modo: quia non reducūtur per impossibile sicut quādo fiunt ex illis de inesse. sed ꝑficiunt̄ per exponentē. vnde per exponentē aliqui intelligunt sillogismū expositorū. Alij intelligunt ꝙ sub subiecto particularis negatiue debeat aliquid sumi a quo p̄dicatum vl̄iter negatiue remoueatur. et tunc faceret sillogismum in camestres. et tūc illa negatiua est exponens particularē negatiuam. Sed in bocardo est accipere sub subiecto maioris aliquid de quo predicatum vniuersaliter negetur et tunc faceret sillogismum in felapton.

Quō sor maā silli in p̄ma figura: ex vna de inesse τ alia de necco.

Accidit autē q̄nq₃ et altera ꝓpōne necessaria necessariū fieri sillogismū veruz non vtralibet: sed que ad maiorem extremitatem.

Istud est secundū capitulum huius tractatus in quo determinat de formatiōe sillogismoruz ex vna de inesse et alia de necessario τ diuiditur in tres partes. In prima hoc docet in prima figura et intendit quattuor conclusiones.

Conclusiones de eisdem.

¶ Prima in modis vniuersalib⁹ prime figure maiore de necessario et minore de inesse sequitur cōclusio de necessario τ exemplificat in litteris. et hoc dummodo propositiones de necessario sint diuise. ¶ Secunda conclusio premissis existentibus vniuersalib⁹ si maior sit de inesse et minor de necessario. nō sequitur cōclusio de necessario. hoc probat q₂ non sequitur omne animal mouetur. oīs homo necessario est animal. g̊ omnis hō necessario mouet̄. ¶ Tertia cōclusio in modis particularibus maiore de necessario et minori de in esse sequitur cōclusio de necessario. quod probat in litteris. ¶ Quarta cōclusio. in modis particularibus maiore de inesse et minore de necessario: non sequitur cōclusio de necessario: quia ex vero sequeretur falsum. vt omnis hō mouetur: quoddā animal necessario est homo. g̊ quoddaz animal necessario mouetur. τ hoc intelligitur gratia forme. ¶ In secunda ꝑte docet formare in scḋa figura τ intēdit quattuor conclusiones.

Cōclusiones ḋ mō formādi sillos in scḋa figura.

¶ Prima in modis vniuersalib⁹ scḋe figure negatiua existēte ḋ necessario et affirmatiua de inesse sequitur conclusio de necessario qui ꝓbantur ꝑ cōuersionem sicut illi de inesse. ¶ Secūda conclusio: in modis vl̄ibus affirmatiua existente de necessario τ negatiua de inesse non sequitur cōclusio de necessario: cuius duplicē rationem assignat. ¶ Prima. quia reducendo tales modos ad modos p̄me figure oportet maiorez esse de necessario qḋ nō esset si affirmatiua esset de necessario. ¶ Secunda ratio. quia ex veris sequeretur falsum: vt omnis hō de necessitate est animal. nullū albuz est animal. g̊ nullū albū de necessitate est homo. ¶ Tertia cōclusio. in modis particularib⁹ scḋe figure vl̄i existente de necessario et ꝑticulari de inesse: sequitur ꝯclusio de necessario et hoc maxie in festino. ¶ Quarta ꝯclusio. in baroco non sequit̄ cōclusio de necessario quecunq₃ fuerit p̄missa de necessario. qḋ probat in litteris. ¶ In tertia parte determinat de tali generatione sillogismoꝝ in tertia figura. et intendit quattuor conclusiones.

Cōclusiones ḋ eodē in tertia figura.

Prima: in tertia figura ex ambabus vl̄ibus affirmatiuis altera existente de necessario. sequitur conclusio de necessario: quod ꝓbat in litteris. ¶ Secūda ꝯclusio. quādo ambe p̄misse sunt vniuersales vna affirmatiua τ altera negatiua: si negatiua sit de necessario seq̄tur ꝯclusio de necessario in felapton. sed si affirmatiua sit de necessario τ negatiua ḋ in esse. nō sequitur ꝯclusio de necessario. quod probat dupliciter. quia in sillogismis negatiuis p̄me figure affirmatiua existēte de necessario nō sequit̄ conclusio de necessario. g̊ nec in illis tertie figure cum tales reducant̄ ad modos prime figure per ꝯuersionem. Secundo ꝓbat: q₂ ex vero seq̄retur falsuz: vt sic arguendo. null⁹ equus est bonus. posito casu ꝙ omnis equus sit claud⁹. oīs equus de necessitate est animal. ergo quoddaz animal de necessitate est bonū. ¶ Tertia cōclusio in modis particularib⁹ affirmatiuis vl̄i existente de necessario sequit̄ conclusio de necessario et si ꝑticularis sit de necessario nō oportz cōclusionem esse de necessario. quod probat dupliciter q₂ in prima figura particulari existente de necessario non sequitur cōclusio de necessario: ergo nec in tertia figura. Scḋo: q₂ ex vero seq̄retur falsum. vt potest diligenter videri τ hoc ꝓprie habz veꝝ in datisi: et nō in disamis. vt oīs de⁹ est creās quidā deus necessario est essentia diuina. g̊ eēntia diuīa necc̄io est creās. ¶ Quarta ꝯclusio. ī modis ꝑticl̄arib⁹ negatiuis. si vl̄is negatiua sit de necessario ꝯclusio erit de necessario sicut in ferison. sed si vl̄is affirmatiua vel

ꝑticularis negatiua fuerit de necessario nõ opz cõclusionẽ esse de necessario: vt patz: qr ex vero seqretur falsum: vt nullū albū vigilat. aliqđ albū de necessitate est aīal: ergo aliqđ aīal de necessitate nõ vigilat: tñ istud exemplū videt̃ non esse bonū. Ex isto patz q in baroco nūq̄ seq̄tur conclusio de necessario quecūq̄ pmissa fuerit de necessario. Ex istis infert tria correlaria. Primum ad inferendū cõclusionẽ de inesse opz vtrãq̄ pmissarū esse de inesse. sed ad inferendū cõclusionez de necessario sufficit alterã eẽ de necessario.

Correlaria de eisdem.

Scđm correlariū in oī syllogismo siue affirmatiuo siue negatiuo opz cõclusionẽ esse silem alicui pmissar. Tertiū correlariū nūq̄ infert ꝯclusio de necessario nisi altera pmissar sit de neccio.

Dubium de formatione sillogismorum in oī figura.

q Ueritur vtrū ex ambab⁹ de necessario vel ex vna ꝺ necessario ⁊ alia de inesse valeat syllogism⁹ in oī figura. Arguitur primo q nõ: qr nõ seq̄tur omne albuz de necessitate est coloratū: omne albū de necessitate est suba: ergo quedã suba de necessitate est colorata. pmisse sunt vere ⁊ cõclusio falsa: igr. ¶ Secūdo sic. qr si sic puta q ex ambab⁹ ꝺ necessario seqret̃ cõclusio ꝺ necessario: tūc tales sillogismi deberet̃ ꝓbari sicut illi de inesse qđ nõ est verū: vt ptz de bocardo ⁊ baroco. ¶ Tertio sic nõ sequit̃. oīs hō de necessitate est aīal oē grãmaticū est hō: ergo oē grãmaticū ꝺ necessitate est aīal. Nec sequit̃: oīs grãmatic⁹ de necessitate est grãmaticus: quidẽ grãmatic⁹ est hō. ergo quidã hō de necessitate est grãmatic⁹. ¶ Quarto sic: null⁹ hō de necessitate est asinus: oẽ currẽs est asinus. ergo nullū currens de necessitate est hō. Quinto sic. aut illa de inesse dz eẽ de inesse simplr vel ꝺ inesse vt nūc: nõ primū qr talis equalet vni de necessario. ⁊ tūc nõ eẽt alius mod⁹ sillogisandi ex ambab⁹ de necessario: et vna de necessario ⁊ alia de inesse. Nec põt eẽ vna de ineẽ vt nūc: vt videntur aliq̄ rationes ꝓbare. ¶ In oppositũ est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum.

Sciendū est primo q pro declaratione q̄stionis supponit̃ primo q triplices sūt sillogismi cathegorici. quidã qui fiunt ex ꝓpõnibus mere de ineẽ. Aliq̄ q̄ fiunt ex ꝓpõnibus mere modalib⁹. Aliq̄ fiūt ex vna de ineẽ ⁊ alia modali: vel ex alia ⁊ alia modali. Et tales vocant̃ sillogismi mixti.

Quot sūt sillogismi cathegorici.

Scđo supponit̃ q duplices sūt ꝓpões de necessario: quedã sunt cõposite alie sunt diuise. Diuise adhuc sunt duplices. quedã sunt de necessario affirmato ⁊ de illis precise est hic sermo. nam solum ex talibus fiūt sillogismi. Alie sunt de necessario negato. ⁊ de illis nõ est hic sermo: qr ex ipis non debet̃ fieri sillogismi. vñ refert dicere ꝓpõnẽ necessariã ⁊ ꝓpõnez de necessario: qr ꝓpositio dr̃ necessaria: qr q̄lītercū q p ipam significat̃ esse necesse est ita eẽ. Sed ꝓpositio dr̃ de necessario qr eius copula determinatur p istum moduz necessario siue talis sit vera siue falsa. Et si obijciatur quia phūs ī hoc primo priorum determinat de sillogismo simplr dicto. sed sillogism⁹ simplr abstrahit ab oī materia id est nõ determinatur ad ꝓpões necessarias neq̄ possibiles. igitur hic male determinat̃ de sillogismis cõpositis ex illis de necessario. Respondetur negando ꝯñam: ⁊ ratio est: qr tales modi capti prime intentionalr ⁊ cathegorematice: vt hic capiūtur nõ respiciūt aliquã materiã magis q̄ ista signa oīs nullus: ideo sillogismi compositi ex ipsis non magis sunt determinati q̄ compositi ex alijs propositionibus.

Quotuplices sūt ꝓpões ꝺ neccio.

Sciendum est secūdo q circa predicta incidit hec difficultas: an ex modalib⁹ cõpositis de necessario eodẽ mõ sit sillogisandum sicut ex illis de inesse. Respondetur q ex cõpositis dupliciter possumus arguere. Uno modo ex parte totius ꝓpositionis: ⁊ tunc ex ꝓpositionibus cõpositis de necessario fiunt eodẽ modo sillogismi sicut ex illis de inesse: vt sic arguẽdo. omne aīal eẽ substantiam est necesse: omnẽ hominẽ eẽ animal est eẽ substãtiam. ergo omnem hoīem eẽ substantiã est necesse. Aliud exemplū omne impossibile est falsum: hoīem esse asinum est impossibile: ergo hoīem eẽ asinum est falsū. ¶ Et aduerte q ad bene arguendum debet ꝓprie poni cõstantia ꝓpõnis ꝓ qua supponit dictum conclusionis et etiam maioris ⁊ minoris. Alio modo potest sillogisari solum ex parte dicti: vt omne animal eẽ substãtiã est necesse. oẽm hoīem eẽ aīal est necesse. ergo omnẽ hoīem esse substantiã est necesse.

Dubium de sillogisatiõe ex illis ꝺ necessario ⁊ de ineẽ.

¶ Et aduerte q ex talibus cõpositis ꝓprie nõ fiunt sillogismi nisi adatur signū in neutro genere cum omnes tales de rigore sermonis sint indefinite: ideo proprie talis modus arguendi soluz tenet virtute talis regule q si premisse sint necessarie cõclusio erit necessaria cuz ex necessario nõ sequatur nisi necessarium. Dicitur vlterius q ex ꝓpositionib⁹ modalibus diuisis de necessario: in quibus non ponitur negatio ad moduz valent sillogismi sicut in illis de ineẽ. Et dicitur notanter in quib⁹ negatio nõ ponit̃ ad modū. qr tūc nõ sequeret̃ vt nõ seq̄tur: nullus de⁹ neccio est creãs: oīs eẽntia diuina nõ neccio est creãs: ergo oīs eẽntia diuina nõ neccio est deus: cum pmisse sint vere et ꝯñs impossibile. ¶ Aduerte tñ q sillogismi affirmatiui q̄ fiūt in tertia figura de neccio nõ pñt perfici p sillogismos prime figure cõstitutos ex ambab⁹ de neccio cū ꝓpões de necessario in quibus nulla ponitur negatio non cõuertantur in illas de necessario: sed in illas de possibili.

Quõ fiūt silli ex talibus cõpositis.

Sciendūz est tertio q circa textuz incidit talis difficultas. an ex ambabus de possibili fiãt sillogismi in prima figura sicut ex illis de inesse. Respondetur breuiter q ex ambabus de possibili compositis accipiendo qualitatem et quãtitatem ex parte totius propositionis, eodem modo est sillogisanduz in qualibet figura sicut ex illis de inesse: quia non reperitur instãtia. et etiam tales sunt mere de inesse: igit̃: vt oẽ possibile est hoīem eẽ currẽtem: sed verū est possibile: ergo verū est hoīem eẽ currentez. ¶ Se-

Dubium de formatiõe sillorum ex illis de possibili ⁊ necessario.

cundo dr̄ q̄ ex ambabus de possibili cōpositis
acapiēdo q̄litatē ⁊ q̄titatē ex pte dicti: videtur
ɔ̄n̄am nō valere: vt nō seq̄tur. oīe currēs eē asi
num est possibile oēm hoīem esse currentē ē pos
sibile. ḡ oēm hoīez eē asinuz est possibile. Dicūt
tn̄ aliq̄ q̄ bn̄ seq̄tur. sed sicut ɔ̄n̄s est impossibi-
le. ita totale aūs. cū ptes sint in toto similes ad
inuicez. ¶ Dicit tertio q̄ ex ambab⁹ de possibi
li diuisis in p̄ma ⁊ tertia figuris valet sillus vt
bn̄ seq̄tur. oīe currēs possibile est eē asinū: om
nem hoīez possibile est esse currentē: ḡ oēm ho-
minē possibile est eē asinū. ¶ Et aduerte q̄ ista
ꝓpō. oīe currēs possibile est eē asinū. dz sic ma
nifestari virtute dici de oīni de quocūq̄ verū est
dicere q̄ pōt esse currēs de illo verū est dicere q̄
pōt eē asinus: mō illud est falsuz imo impossibi
le. ¶ Et aduerte q̄ oīs modi tertie figure p̄nt
ꝓbari sicut illi de inesse. excepto bocardo. tamē
oīs tam bocardo q̄ alii p̄nt ꝓbari p̄ expositio
nez. i. p̄ sillogismū expositoriū. si eīn in affirma
tiuis dico oīe c. pōt eē a. ⁊ oīe c. pōt eē b. igit
quoddā b. pōt esse a. necesse est in virtute p̄mis
sarum ɔcedere q̄ idez c. pōt eē a. ⁊ pōt eē b. Et
isto modo seruato arguit sic. hoc c. pōt eē a. hoc
idem c. pōt esse b. ḡ b. pōt eē a. ¶ In scd̄a autez
figura nō seq̄tur: vt in cesare nō seq̄tur: omnez
essentiaz diuinā possibile est nō creare. oēm pa
trem in diuinis possibile est creare. ḡ oēm patrē
in diuinis possibile est nō eē eētiam diuinam.
Cōsiderandū est tn̄ q̄ si subiecta ꝓpōnuz de pos
sibili ꝓhibeant̄ ampliari p̄ ly q̄d est tunc silli
nō valent in barbara. Est eīn instātia: q̄ posito
q̄ oīe currens eēt equus tūc verū est dicere q̄
oīe currēs pōt eē equus ⁊ oīe quod ē homo
pōt eē currens: ⁊ tūc nō seq̄tur oīe quod est hō
pōt esse equus. Similiter posset dari exemplū
in celarēt vt posito q̄ sol nō sit sup̄ nostrū emis
periū: iste p̄misse sunt vere oīe q̄d est plane-
ta sup̄ nostrū emisperiū pōt nō eē sol: omne q̄d
est maxim⁹ planeta pōt eē planeta sup̄ nostruz
emisperiū: nō seq̄tur oīe quod est maximus
planeta potest nō esse sol. Et similiter possz da
ri instantia in aliis modis.

Quō probant modi tertie figure.

Sciendum est quarto q̄ circa textū
incidit talis difficultas: vtrū ex vna de possibili
et vna de inesse valeant sillogismi. ¶ Pro solu
tione supponitur q̄ posse cōmunius est q̄ esse.
sequitur eīn ad esse tam in propositiōe affirma
tiua q̄ negatiua: bene eīn sequit̄. est: ergo pōt eē.
¶ Aduerte tamē q̄ ad vlēm de inesse nō sequit̄
vniuersalis de possibili q̄ subiectū in illa de in-
esse est minus amplū q̄ in illa de possibili modo
arguere a minus amplo ad magis amplū cū di-
stributione magis ampli nō valet ɔsequētia. vn̄
si nullū animal curreret nisi equus ista esset ve
ra. omne currēs est equus: et ista falsa oīe cur
rens potest esse equus que valz istā. oīe quod
potest esse currens potest esse equ⁹ que est mani
feste falsa nisi forte ꝓhibeatur ampliatio: quia
tunc bene sequeretur vt bene sequitur. oīe cur
rens est equus. ergo oē quod est currens potest

An silli ex vna d̄ impossi-bili ⁊ altera d̄ in-ēe sint boni.

esse equus. ¶ Ex isto sequitur q̄ quando argui
mus ex minori de inesse et conclusio debeat esse
de possibili debz addi subiecto conclusionis q̄d
est saltez in modis vniuersalibus quia alias ar
gueremus a minus amplo ad magis amplū cū
distributione magis ampli. Hoc supposito rn̄de
tur per aliq̄ dicta. Primuz in prima figura ma
iore existente diuisa de possibili et minore de in
esse valet sillogismus ad directe concludenduz
conclusionē diuisam de possibili obseruatis cō-
ditionibus generalibus requisitis ad bonū sil-
logismū. patet. quia in tali modo arguendi non
reperitur instantia. ¶ Et dicitur notāter ad cō
cludendū diuisam: q̄ ad concludendam cōposi
tam nō valet vt nō sequitur. omnē hominē pos
sibile est esse album. et nigrū est homo. ḡ nigruz
esse albū est possibile. Dicitur notanter directe
cōcludēdo: quia indirecte nō valet nisi talis cō
clusio de possibili possit cōuerti simpl̄r vt nō se-
quit̄ oēm deū possibile est nō esse creantē essen-
tia diuina est de⁹: ergo creātem possibile est non
esse essentiaz diuinā. Aduerte tn̄ q̄ dicūt aliqui
q̄ ex vna de inesse ⁊ alia de possibili non sequit̄
conclusio de possibili nisi illa de inesse sit de in-
esse simpl̄r. Et hoc dz itelligi qn̄ maior est de in
esse. ¶ Scd̄m dictū in scd̄a figura nō valet mix
tio ex vna de possibili ⁊ altera de inesse etiā ob-
seruatis cōditionib⁹ ḡnalib⁹. q̄ in tali mō argu
endi repitur instātia: vt nō sequit̄ oēm essentiā
diuinā possibile est nō esse creantē. oīs pater est
creans: ḡ oēm patrē possibile est nō esse essentiā
diuinā. ¶ Tertiū dictū in tertia figura. ex vna
de possibili ⁊ altera de inesse ad cōcludēdū diui
sam de possibili valet sillogism⁹. dūmō illa pre-
missa que sit maior in p̄ia figura per reductio-
nē sit de possibili diuisa. Et hoc quo ad modos
qui reducūtur ad primā figuram per cōuersio-
nem: quia in tali modo arguēdi non est dabilis
instantia. ¶ Aduerte tamē q̄ in bocardo maio
re de possibili ⁊ minore de inesse sequitur cōclu
sio de possibili: sed nō si maior sit de inesse ⁊ mi
nor de possibili. Sed restat alia pua difficultas
vtruz in qualibet figura valet mixtio ex vna de
possibili ⁊ altera de necessario. Respondetur p̄
tria dicta. Primum in prima figura ex vna de
possibili ⁊ altera de necessario diuisis sequit̄ cō-
clusio directe concludendo diuisaz que est simi-
lis maiori. Et dicitur notanter ad concludendū
diuisam: quia ad concludendum compositā nō
valet. vt non sequitur omnis essentia diuina ne
cessario est deus: ⁊ omne creans pōt esse eētia
diuina: ergo omne creans esse deuz est necesse.
Scd̄m dictū in scd̄a figura valet mixtio ex vna
de possibili ⁊ altera de necessario diuisis ad īfe-
rendū diuisā d̄ necessario quōcūq̄ p̄misse dispo
nant̄. Tertiū dictū i tertia figura i quolibz mō
ex vna de possibili ⁊ altera de necc̄io diuisis seq̄t
cōclusio silis maiori. Et hec de p̄io articulo.

Dicta ad dc̄ta ad predicta Primū.

Scdm.

Tertium.

Dubium de mixtione aliq̄rum ꝓpōnum.

Quātū ad secūdū dubitat̄ p̄io vtrū
eodē mō sit sillogisandū ex vna de necc̄io et alia
de inesse in prima figura. Pro cuius solutione

An ꝓpōnes de inesse ⁊ necessa. eodē modo sillogizātur in p̄ma figura.

supponitur. q ad oēm ꝓpōnem de necessario sequitur ꝓpō de possibili seruata eadē qualitate et ꝗtitate subiecti: seqtur eñ necesse eē: ergo possibile eē vel necesse est nō eē. ergo possibile est nō esse. qꝛ ibi est subalternatio ꝗtū ad modos vt alias visum est. ¶ Aduerte vlteri⁹ q modi facti ex

Solutio de illis de necessario.

illis de necessario sic resoluūtur. oīe b. necesse est eē a. oīe c. necesse est eē b. ergo oīe c. necesse ē eē a. sic resoluit. oīe quod pōt eē b. necesse ē eē a. ⁊ oīe quod pōt eē c. necesse est esse b. ergo oē qd pōt eē c. necesse ē eē a. Et aduerte q ista maior oīe b. necesse est eē a. virtute de oīni significat q de quocūqꝫ pōt dici b. de illo necessario dr a. Et minor nō solum significat q b. necessario dicatur de c. sꝫ de oīni illo de quo pōt dici c. Siꝛr posset dici de ista in celarent. oīe b. necessario est nō eē a. significat q a. necessario negandum est de oīni illo de quo pōt dici b. ¶ Hoc supposito ponūtur aliqua dicta. Primū dictū. maiore exñte de necessario diuisa ⁊ minore de ineē seqtur gratia forme ꝯclusio de necessario directe ꝯcludēdo in prima figura. Et hoc taꝫ in modis vlibus ꝗ ꝑticularibus ꝯditionibus ḡnalib⁹ obseruatis. qꝛ in tali mō arguēdi nō est dabilis instantia siue illa de inesse sit de ineē simpꝛr siue

Quotruplex ē ꝓpositio de inesse.

de ineē vt nunc. Pro cui⁹ declaratione ē aduertēdum q duplex est ꝓpositio de ineē scꝫ de ineē simpꝛr q nō pōt falsificari sicut est ꝓpō necessaria. sꝫ ꝓpositio de ineē vt nūc est: q ꝑ aliquo tēpore est vera vel pōt eē vera: vt oīs homo currit. Et q aristoteles intelligat de oīni ꝓpōne de ineē pꝫ: qꝛ si solum intelligeret de illis de ineē simpꝛr. tunc male diceret q maiore exñte de inesse ⁊ minore de necessario nō seqtur ꝯclusio de necessario: qꝛ si maior sit de ineē simpꝛr ⁊ mīor de necessario. seqtur cōclusio de necessario ac si maior eēt de necessario. ¶ Et dr notant diuisa qꝛ maiore de necessario ⁊ minore de ineē nō seqtur ꝯclusio de necessario cōposita. vt nō seqtur oēm deuꝫ necesse est eē eēntiaꝫ diuinā. oīe creans est de⁹. ergo oīe creās esse essentiā diuinā est necesse: qꝛ ꝑmisse sunt vere ⁊ ꝯclusio falsa. ¶ Secundū dictū maiore de ineē ⁊ minore de necessario nō seqtur ꝯclusio de necessario grā forme in prima figura: qꝛ dabilis est instātia vt in barbara nō seqtur oīe aīal est coloratū. oīs hō necessario est aīal: ergo oīs homo necessario est colorat⁹. Etiam nō seqtur in celarēt nullum aīal currit. Hoc posito q oīs homo necessario est aīal: ergo oīs hō necessario nō currit cū ꝑmisse possint eē vere ⁊ ꝯclusio falsa cū eq̄polleat isti oīs hō impossibiliter currit ⁊ sic de alijs. ¶ Aduerte tamē q si maior eēt de inesse simpꝛr tūc bñ seqretur ꝯclusio de necessario: sꝫ hoc nō esset grā forme cū non sequat ꝯclusio de necessario maiore exñte de inesse vt nūc nisi forte diceret q ꝓpōnes de inesse simpꝛr ⁊ de ineē vt nūc nō sūt eiusdem forme qđ nō videtur multū probabile.

Dubium de ꝯclusione ꝓpōnuꝫ de in

Dubitatur scđo vtrum ex vna de necessario ⁊ alia de inesse in scđa figura sequat ꝯclusio de necessario. ¶ Pro cui⁹ solutione ponitur talis regula in modis vlibus scđe figure negatiua exñte de necessario ⁊ affirmatia de inesse seqtur ꝯclusio de necessario diuisa dūmodo semꝑ caueat q negatio nō ponat ad modum: qꝛ si sic nō oporteret ꝯñam valere cuꝫ ille ꝓpōnes equaleant aliq̄bus alijs ꝓpōnib⁹ que nō essent de necessario. Etiaꝫ ista regula est vera in festino. Nam maiore exñte de necessario ⁊ minore de inesse seqtur ꝯclusio de necessario: qꝛ in tali modo arguēdi non est dabilis instantia. ¶ Scđa rł̄a in modis scđe figure affirmatiua exñte de necessario ⁊ negatiā de ineē nō seqtur ꝯclusio de necessario nisi forte illa de ineē eēt de inesse simpꝛr: sꝫ tūc nō seqret nisi grā materie: qꝛ si ipa esset de eē vt nūc nō seqretur vt patꝫ in cesare. nullum creās est essentia diuina. posito q deus nihil creat. oīs deus de necessitate ē essentia diuina: ergo oīs deus de necessitate non est creans. ꝑmisse sunt vere ⁊ ꝯclusio falsa. cū equiualeat isti. omīs deus impossibiliter est creans. Similiter in camestres nō seqtur. oīs deus de necessitate est essentia diuina. nullum creās est essentia diuina. posito priori casu. ergo oīe creās de necessitate nō est deus. ¶ Tertia ꝯclusio in baroco nūꝗ seqtur ꝯclusio de necessario ꝗcūqꝫ etiā ꝑmissa fuerit de necessario. Exemplū quādo maior est de necessario vt nō seqtur oīe creans de necessitate est de⁹. quoddā creās nō est deus posito q deus nihil creet: ergo creās de necessitate nō ē creās. Exēpluꝫ qñ mīor est de necessario vt posito q modo nulla sit substantia nisi actu intelligēs. ⁊ q oīs aīe sint adnihilate. sed possint tñ creari ⁊ creabūtur aīe plantaꝝ. vt oīs suba est intelligens quandā subam necesse est non eē intelligētem scꝫ aīam plante: ergo quandam substantiam necesse est nō eē subaꝫ ꝑmisse sunt vere ⁊ conclusio falsa: igiť.

Dubitatur tertio vtruꝫ in tertia figura valeat mixtio ex vna de necessario ⁊ alia de ineē. ad quam rñdetur ponēdo aliquas regulas. ¶ Prima rł̄a in istis quattuor modis. s. darapti felapton darisi ⁊ ferison maiore de necessario ⁊ minore de ineē seqtur ꝯclusio de necessario: qꝛ in tali mō arguēdi nō est dabilis instātia vt visum est in textu. ¶ Scđa rł̄a in talib⁹ modis maiore de ineē ⁊ miore de necessario nō seqtur ꝯclusio de necessario gratia forme. Exēplum in darapti: vt nō seqtur oīs deus ē creās oēm deum necesse est eē primā causam: ergo ꝑmaꝫ causam necesse est eē creantē. ꝑmisse sunt vere et cōclusio falsa. Et si quis dicat: dicit aristoteles in textu q quecūqꝫ ꝑmissa fuerit de necessario in darapti seqtur ꝯclusio de necessario. Rñdetur q intelligebat si illa de ineē eēt de inesse simpꝛr. Exēplum in felapton vt posito casu q deus nō creet fortē quē tamē pōt creare tūc nō seqtur nullum creans fortē est deus: ⁊ oīe creans fortem necesse est eē primaꝫ causam: ergo primam causam necesse est nō eē deum. ꝑmisse sūt vere ⁊ ꝯclusio falsa. Ex isto seqtur q etiam in ferison ⁊ bocardo maiore de ineē ⁊ minore de ne

Right margin notes:

esse ⁊ necessario in ꝑma figura.

Dubium de mixtione aliq̄rum ꝓpōnū in tertia figu. Regule ad predictū dubium respōdentes.

cessario nō seqtur ꝯclusio de necessario ⁊ posset dari exēpluȝ ꝑ idē exēplum de felaptō. ¶ Tertia rōn in disamis ⁊ bocardo maiore existente de necessario ⁊ minore de ineē. nō seqtur cōclusio de necessario. exēplum primo in disamis nō seqtur quēdam planetā existem in cācro necesse eē solem. ⁊ oīs planeta exñs in cancro est luna. posito casu ꝙ ita sit: ḡ lunaȝ necesse est eē solē. Exēplū in bocardo: quēdaȝ planetā existē in cācro necesse ē nō eē solē. ⁊ oīs planeta exñs in cancro est maxim⁹ planeta: ḡ maximū planetam necesse est non eē solē. Ex quo seqtur ꝙ in bocardo nūꝙ seqtur cōclusio de necessario gr̄a forme. Etiaȝ in disamis: q: maiore exñte de inesse. ⁊ minore de necessario nō seqtur cōclusio ꝺ necessario gr̄a forme: vt nō seqtur. deus est creans: oīs deus de necessitate est prima causa: ḡ prima causa de necessitate est creās: cuȝ p̄misse sint vere ⁊ cōclusio falsa. ¶ Et si q̄s dicat. dicit aristoteles in textu ꝙ minore de disamis exñte de necessario ⁊ maiore de ineē. seqtur conclusio de necessario. dico ꝙ hoc intelligit si illa de inesse sit de ineē simplr̄: sȝ tunc non sequitur gratia forme. Et hec de scḋo articulo.

Cōclusio r̄ndēs ad predicta dubia.

Quantum ad tertiū sit cōclusio responsalis ad q̄situ̅. ex ambab⁹ p̄missis de necessario vel vna de necessario ⁊ alia de ineē fit bonus sill̄us: vt satis pȝ in q̄stione. ¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad primā dr̄. ꝙ sicut cōclusio ē falsa. ita altera p̄missaꝝ. s. maior. Dicūt tn̄ aliq ꝙ nō seqtur ex eo ꝙ illa de inesse nō est de ineē simplr̄. sȝ p̄ma solutio est melior. ¶ Ad scḋam dr̄. ꝙ aristoteles nō vult negare ꝙ illi modi nō possunt reduci ꝑ impossibile. sȝ hoc ideo dicit: q: si reducant̄ ꝑ impossibile nō reducētur per illa de necessario. ¶ Ad tertiā ⁊ quartā dr̄. ꝙ sicut conclusio est falsa. ita ⁊ altera premissarum. ¶ Ad quintam dicit̄. ꝙ opȝ accipere illā de inesse indifferēter si debeat fieri sill̄us gr̄a forme

Post hoc dicemus quādo ⁊ quō ⁊ per q̄ erit sillogism⁹. Dico aūt cōtingere ⁊ cōtingēs quod cum nō sit necessarium ponatur aūt inesse nō propter hoc erit impossibile. Nā necessarium equiuoce cōtingere dicemus.

Contingētis diffinitio.

Ste est quartus tractat⁹ huius libri in quo determīat de gñatione sillogismorum ex ambabus de cōtingēti. Et continet quattuor capitula. In primo ponit diffinitionē ꝯtingentis dicens. Contingens est quo non existēte necessario tamē posito in esse nullum seqtur impossibile. Ex quo seqtur ꝙ ibi determinat de ꝯtingenti ad vtrūlibet quod potest tam esse ꝙ nō esse ⁊ nō de contingenti possibili. ⁊ est superius ad necesse de quo determinatum est in scḋo ꝑyarmenias. Et subdit ꝙ ꝓpositiones de cōtingenti ad vtrūlibet conuertuntur in oppositaȝ qualitatē dūmodo modus vniformiter se habeat. vt sortē contingit curre

Tractatus diuisio

re. ergo sortē contingit nō currere. ⁊ istud ꝓbat philosophus: q: quod contingit esse non est necesse esse neqȝ impossibile. ⁊ quod nō est necesse esse neqȝ impossibile esse contingit nō esse: ergo de primo ad vltimū quod cōtingit esse contingit nō esse. Et subdit ꝙ talis sortem contingit nō eē habet figurā affirmatiuā: id est nō est affirmatiua sed est simpliciter negatiua. Consequēter diuidit tale cōtingens dicens. ꝙ tale cōtingens ad vtrūlibet est triplex. scȝ natum rarū et indefinitum seu indeterminatuȝ. Natū quod magis se habȝ ad eē ꝙ ad non eē: vt hominem canescere in senectute. Et ꝓpositio de tali contingenti ꝯuertitur in ꝓpositionem de contingēti raro. vt sorteȝ contingit canescere in senectute: ergo sortē contingit nō canescere in senectute. que est de contingenti raro. Cōtingens raꝝ est quod magis se habȝ ad non eē ꝙ ad esse. vt hominem nō canescere in senectute. ⁊ ꝓpositō de tali contingenti cōuertitur in ꝓpositionem de contingenti nato. Sed cōtingens indefinitū est quod tam se habȝ ad eē ꝙ ad non eē. vt hominē currere. ⁊ ꝓpositio de tali contingenti cōuertitur in ꝓpositionē de contingenti nato vl aliquādo raro. Et subdit ꝙ licȝ ex talibus ꝓpositionibus non fiāt demonstrationes tamen bene fiunt sillogismi dyaletici. q: circa tales ꝓpositiones pñt fieri ꝯsiderationes thopice. Et subdit finaliter ꝙ ꝓpositiones de tali ꝯtingēti possunt habere duplicē sensum. vnus est in quo denotatur p̄dicatum ꝯtingenter conuenire subiecto. Alius est in quo denotatur p̄dicatuȝ nō soluȝ conuenire subiecto sed omī illi quod pōt esse subiectum: vt omē currēs contingit eē hominem. vnus sensus est ꝙ omē illud quod est currens contingit eē hoīem: hoc est verum ꝓhibēdo ampliationeȝ. Alius est ꝙ omē quod potest eē currens contingit esse hominē. ⁊ iste est de rigore sermonis nō ꝓhibēdo āpliationē. Text⁹

Cōtīgēs ad vtrūlibet ē triplex.

Quid est cōtingēs rarum.

Quid est cōtingēs indefinitum.

Quando ergo a. cōtingit omni b. ⁊ b. omni c. sillogism⁹ erit ꝑfectus qm̄ a. contingit omī c. hoc aūt manifestū ex diffinitione. nam cōtingere omni inesse sic dicebamus.

Stud est secundum capitulum huius tractatus in quo philosophus ꝺtermīnat de generatione sillogismorum de contingenti in prima figura: ⁊ diuiditur in tres partes. In prima ponit primo talem conclusionem: ex ambabus premissis vniuersalibus affirmatiuis de contingenti ad vtrūlibet dumsis sequitur conclusio vniuersalis affirmatiua de contingenti. ¶ Secunda conclusio maiore vniuersali negatiua de contingenti ⁊ minore vniuersali affirmatiua. sequitur conclusio vniuersalis negatiua de contingenti. ¶ Tertia conclusio maiore vniuersali affirmatiua ⁊ minore negatiua non fit perfectus sillogismus nisi minor conuertatur in oppositam qualitatem. ¶ Quarta cōclusio ex ambabus vl̄ibus p̄mis-

Cōclusiones de generatiōe silloꝫ de ꝯtingenti ad vtrūlibet.

ris negatiuis nō fit sillogism⁹ pfectus nisi minor cōuertatur in oppositā qualitatē. ¶ Alia cōclusio maiore vli siue affirmatiua siue negatiua τ minore pticulari affirmatiua ꝺ cōtingēti seqtur pticularis affirmatiua vł negatiua de cōtingēti et hoc in darij vł ferio. sȝ si minor sit negatiua nō fit sill'us pfectus nisi cōuertat in oppositam qualitatē. Et si maior sit pticularis τ minor vlis vł ambe pticulares vł indefinite nō fit bon⁹ sillogism⁹: qr ibi sunt dabiles termini in qb⁹ omni τ in qbus nulli. Et ibi dȝ accipi cōtingēs ad vtrūlibȝ τ nō cōtingēs necessariuȝ vł possibile. ¶ In scđa pte determiat de gñatione mixta sill'oruȝ ex vna de ineē τ alia ꝺ cōtingēti. Et ponit aliqs regulas. Prima maiore vli ꝺ cōtingēti τ minore de ineē fit sill'us pfectus cōcludēs cōclusionē de cōtingēti ad vtrūlibȝ. ¶ Scđa r'la maiore de ineē τ minore de cōtingēti in eisdē modis fit bon⁹ sill'us impfect⁹ cōcludēs cōclusionē de cōtingēti possibili τ nō ad vtrūlibȝ. ¶ Consequēter pōit aliqua documēta ad pficiendum hmōi sill'os.

Regule ꝺ gñatione mixta sillogismo.

Primuȝ cuiuslibȝ bone cōñe si añs est possibile cōñs nō erit impossibile: qr si det' oppositūȝ. s. q añs sit possibile τ cōñs impossibile. tūc a pōt eē nō existēte b. cum sit impossibile. Et sic ad añs bone cōñe nō sequitur cōñs. ¶ Deinde remouet vnam cauillationē: qr eo q dictū est q a. sequit b. quis possȝ credere q p a. phs intelligeret vnā solā ppōnē q debeat eē añs. dicit q nō: quia ex vno nihil seqtur sillogistice supple. Scđm documentū. quis ex añcedente falso nō tñ impossibili bñ sequat' falsuȝ: nō tñ seqtur impossibile. ¶ Consequēter pbat q mixtio ex vna de ineē et alia ꝺ cōtingēti in barbara sit bona. τ hoc duabus rationib⁹. quaruȝ prima est: qr ex opposito cōtradictorio cōclusionis cū minore posita inesse infert' oppositum maioris in bocardo. Et hoc pbat in lr̄is. Scđo probat reducēdo ad ip̄mmet barbara mutādo minorē de cōtingēti in vnā de ineē. Probat etiaȝ de celarēt: qr ex opposito cōclusionis cū minore posita ineē sequitur cōtradictoria maioris in disamis. Et subdit q ad h̄ q isto modo debite arguat' due conditiones requirūtur. Prima q maior nō sit de ineē vt nūc quia tunc essent dabiles termini in quibus omni τ in qbus nulli. Scđa cōditio q cōclusio capiatur pro cōtingenti possibili. quod probat dupliciter: quia ex opposito huius cōclusionis de contingenti nullum. c. contingit esse a. sumitur hec quoddam c. necesse est esse a. quod non fieret si illa de cōtingenti non esset de contingenti possibili. Secundo probat per exemplū vt nulluȝ intelligens est coruus. omnē hominē cōtingit esse intelligentem. ḡ nō omnē hominem cōtingit nō esse coruū. Tertia regula. maiore vniuersali negatiua de inesse vel affirmatiua et minore vniuersali negatiua de contingenti fit sillogismus imperfectus qui debȝ pfici cōuertendo minorē in oppositam qualitatē. Quarta regula. q̄ est de modis particularibus maiore vniuersali siue affirmatiua siue negatiua de contingenti et minore particulari affirmatiua de inesse fit bon⁹ sillogism⁹ in darij. vel in ferio. sed si maior sit particularis negatiua de contigenti fiet sillogism⁹ imperfectus. ¶ In tertia parte pñcipali determinat de formatiōe ex vna de necessario et alia de contingenti ponendo aliquas regulas. Prima regula. si maior sit vniuersalis affirmatiua de necessario: et minor vniuersalis affirmatiua de contingenti fit sillogismus imperfectus ad concludendū conclusionem de contingenti possibili. Secunda regula. si maior fuerit vlis affirmatiua de cōtingenti et minor vlis affirmatiua de necessario fit sill'us pfectus ad concludendū cōclusionem de cōtingenti spāliter capto. Deinde ostendit qualiter arguendū est in negatiuis ponens aliquas regulas. Pria. si maior sit vniuersalis negatiua de necessario τ minor affirmatiua de contingenti potest sequi duplex conclusio sȝ de contingenti et de ineē. Secūda regula. q ex maiore vniuersali negatiua de cōtingenti τ minore vniuersali affirmatiua de necessario fit sillogismus perfectus cōcludēs conclusionem de contingēti specialiter capto. τ hoc in celarent. Tertia regula. si in illa mixtione minor sit negatiua de contingenti fit sillogismus imperfectus qui perficitur conuertendo minorem in oppositam qualitatē. sed si minor sit negatiua de necessario non fit bonus syllogismus ¶ Deinde docȝ formare sillogismos particulares ponēs tres regulas. Prima maiore vniuersali negatiua de necessario τ minore particulari affirmatiua de contingenti sequitur cōclusio de contingenti large capto τ etiam de inesse. Secūda regula. maiore vniuersali negatiua de contingenti τ minore particulari affirmatiua de necessario sequitur conclusio de contingēti specialiter capto. Tertia regula. si vniuersalis affirmatiua sit de necessario τ particularis de contingenti sequitur conclusio de contingenti τ nō de inesse. Ex istis infert q maiore particulari ꝺ necessario non fit sillogismus directe concludēdo quia dandi sunt termini in quibus omni et in quibus nulli. Etiam non sequitur maiore de contingenti particulari τ minore vniuersali negatiua de necessario. Infertur tertio q in eisdē modis valet mixtio ex vna de contingenti τ altera de necessario sicut ex vna de contingenti et altera de inesse.

Documēta de eisdem.

Regule de formatiōe sill'orū ex vna de necessario τ alia de cōtingenti.

Regule ondentes modū arguādi in negatis.

Regule ondentes formare sill'os prticulares.

In secunda autem figura quando contingentes quidem sumuntur vtreq propositiones nullus erit syllogismus siue sint affirmatiue siue priuatiue: siue vniuersales: siue particulares. Quando autem hec quidem inesse illa vero contingere significat: affirmatiua inesse significante nunq erit syllogismus. priuatiua autem inesse existente vniuersali semper.

Quō formātur sill'ogismi ī scđa figura.

¶ Istud est tertiũ capitulum huius tractatus in quo ph̃us determiat de formatõe syllogismorum ex ambab⁹ de cõtingenti in sc̃da figura: et diuiditur in tres ptes. In prima ponit aliquas regulas. Quarũ prima talis est: ex ambab⁹ de cõtingenti qualitercũq3 dispositis nõ fit syllogismus in sc̃da figura gratia forme. ¶ Sc̃da regula ex affirmatiua de inesse ꝛ altera de contingenti in sc̃da figura nullus fit syllogism⁹: s3 bene potest fieri vl̃i negatiua existente de inesse. ¶ Tertia regula. in mixtiõe de necessario ꝛ cõtingẽti eodẽ modo syllogisandũ est sicut ex vna de inesse ꝛ alia de cõtingẽti. ꝛ infert ꝙ cõtingẽs eodẽ mõ d3 capi in hac figura sicut in prima s3 ꝓ cõtigẽti specialr̃ dicto. Deide ꝓbat trib⁹ rationib⁹ ꝙ vl̃is negatiua de cõtingenti non conuertat simplr̃ in terminis faciendo de subiecto predicatũ ꝛ ecõtra. Et d3 intelligi de negatiua vbi negatio non ponat ad modũ. ¶ Prima rõ. q2 si vl̃is negatiua cõuerteretur simplr̃ in terminis: tũc etiã vl̃is affirmatiua conuerteret simpliciter qḋ est falsum. ꝯñam ꝓbat: q2 vl̃is affirmatiua ꝛ vl̃is negatiua de cõtingenti ad vtrũlibet equipollẽt. ¶ Sc̃da ratio: q2 tunc ex vero sequeret falsum. nam si ista cõuertat oẽm hoiem cõtingit non esse albũ. ergo oẽ albũ contingit nõ esse hoiem ex vero seq̃ret falsum: cũ añs est verum ꝛ cõseq̃ns falsu3. ¶ Tertia rõ. q2 illa cõsequẽtia non est bona in q̃ ex opposito ꝯdictorio conseq̃ntis non infert oppositũ antecedẽtis. s3 ista est huiõi: igit. ꝛ hoc ꝓbat in litteris. q2 oppositũ ꝯdictoriũ isti⁹: oẽ a. contingit non esse b. est istud non oẽ a. contingit non esse b. ad qḋ nõ sequitur istud quoddã b. necesse est esse a. qḋ est oppositũ añcedẽtis. ¶ Cõsequẽter in sc̃da pte principali determiat de gñatione in sp̃ali sillogismoꝝ ex vna de inesse ꝛ alia de cõtingẽti in sc̃da figura ponẽdo aliq̃s regulas. Quaꝝ pr̃ia est in modis vl̃ib⁹ sc̃de figure affirmatiua existente de inesse: ꝛ negatiua de cõtingẽti nõ valet syllogismus. q2 ibi sunt dabiles termi in quib⁹ oĩ ꝛ in q̃bus nulli. Sc̃da regula in eisdẽ modis ꝓpõne de inesse exñte affirmatiua fit bon⁹ sillogismus. Tertia regula. ex ambab⁹ exñtib⁹ negatiuis in eisdẽ modis altera de cõtingẽti ꝛ altera de inesse fit syllogismus impfect⁹ q̃ d3 ꝑfici cõuertendo negatiuam de cõtingẽti in oppositã q̃litatẽ. Quarta regula ex ambab⁹ ꝑmissis affirmatiuis altera de contingẽti ꝛ altera de inesse nõ fit bonus sillogism⁹. Quinta regula. eodẽ mõ sillogisandũ est in pticularib⁹ sicut in vl̃ib⁹: ita ꝙ si illa de inesse sit affirmatiua nõ fit bon⁹ syllogism⁹ Sexta regula. si ambe premisse sint particulares non fit bon⁹ syllogism⁹. ¶ In tertia pte principali determiat de mixtiõe syllogismoꝝ ex vna de necessario ꝛ alia de contingẽti. ꝛ intendit q̃ttuor regulas. Prima in modis vl̃ib⁹ sc̃de figure sp̃ valet syllogism⁹ negatiua exñte de necessario ad cõcludendũ cõclusionẽ de cõtigẽti ꝛ etiã de inesse. Sc̃da regula si ambe sint negatiue fit syllogism⁹ impfect⁹ q̃ ꝑficit cõuertẽdo illa3 de cõtingenti in oppositã q̃litatẽ. Tertia regula. affirmatiua exñte de necessario nunq̃ valet syllogismus in sc̃da figura. Quarta regula. eode3 modo syllogisandũ est ex vna pticulari ꝛ altera vl̃i in modis pticularib⁹ sine vl̃ibus.

Rõnes ꝓbantes vl̃em negatiuam simplicit ꝯuerti in terminis

Regule sc̃de ptis

Regule tertie ptis.

In postrema autẽ figura ꝛ vtrisq3 contingẽtibus vel altera erit syllogismus. quãdo ergo cõtigere significãt ꝓpões: ꝛ cõclusio erit contingens.

¶ Istud est quartũ capitulũ hui⁹ tractatus in quo ph̃s deteriat de formatõe sillogismoru3 ex illis de cõtingẽti in tertia figura. Et diuidit in tres ptes. In prima docet formare syllogismos ex ambab⁹ de cõtingenti ponẽdo aliq̃s regulas Prima est in tertia figura ambab⁹ ꝑmissis existentib⁹ de cõtingẽti aut altera tñ erit bon⁹ sillogism⁹ siue sint affirmatiue siue negatiue. ¶ Secũda regula. ex ambab⁹ de cõtingẽti altera existente pticulari ꝛ altera vl̃i siue ambe sint affirmatiue siue negatiue siue altera tñ sp̃ fit bon⁹ syllogism⁹. ¶ Tertia regula. qñ ambe premisse sunt pticulares vel indefinite nunq̃ fit bon⁹ sillogism⁹. ¶ In sc̃da pte deteriat de formatione mixta syllogismoꝝ ex vna de inesse ꝛ altera de cõtingenti in tertia figura. Et ponit tres regulas. Prima. in oĩbus modis tertie figure ex vna de inesse ꝛ altera de cõtingẽti. dũmõ illa de inesse sit de inesse simplr̃ fit bon⁹ sillogism⁹. ¶ Secũda regula. si ambe sint negatiue: quaꝝ pr̃ia sit vl̃is dũmõ minor sit negatiua de contingẽti fit sillogism⁹ impfect⁹ q̃ ꝑficiatur cõuertẽdo ꝓpõnẽ de ꝯtingẽti in oppositã q̃litatẽ. ¶ Tertia regula. ex ambab⁹ pticularib⁹ vel indefinitis non fit bonus syllogism⁹. In tertia pte determinat de gñatione mixta syllogismoꝝ ex vna de necessario ꝛ alia de cõtingẽti in tertia figura. ꝛ intẽdit quattuor regulas. prima in modis affirmatiuis tertie figure altera exñte de necessario. ꝛ altera de cõtingẽti semꝑ fit cõclusio de cõtingẽti. Secunda in modis negatiuis si affirmatiua sit de necessario sequitur solũ cõclusio de cõtingẽti. si vero negatiua sit de necessario seq̃tur conclusio tam de inesse q̃ de cõtingẽti. Tertia regula. minore negatiua de cõtingenti fit sillogism⁹ impfect⁹ q̃ ꝑficit ꝑ cõuersionẽ in oppositã q̃litatez. Quarta regula. eodẽ mõ sillogisandũ est in modis particularib⁹ sicut in modis vl̃ibus.

Regule docentes formare sillos ex ambab⁹ de cõtingenti in tertia figura.

Queritur vtrum diffinitio cõtingentis ꝛ regule de formatõe syllogismorum ex ambab⁹ vel altera de cõtingenti vel de necessario sint a philosopho sufficiẽter assignate. Arguitur cõtra primã partem: quia diffinitio cõtingẽtis cõuenit sorti ex quo sortes nõ est quid necessarium ꝛ ipo posito in esse nullum seq̃tur impossibile. Item vel ibi diffinit cõtingẽs pri̇e intẽtionalr̃. vel sc̃de intẽtionalr̃: s3 nullũ illoꝝ est dicẽdũ: igit. Sc̃do sic cõtra alia3 ptẽ. q2 nõ sequit. oẽ albũ cõtingit esse hoiez. oẽ risibile cõtingit eẽ albũ: ergo oẽ risibile contingit esse hoiem. cũ añs sit veru3 ꝛ cõseq̃ns falsum. cum3 ex ipa sequatur. ista oĩe risibile contingit

An diffinitio ꝯtingentis et regule ꝺ formatiõe sillosꝝ sint sufficiẽter assignate.

non esse hoīem qđ est falsum. ¶ Tertio sic. non sequitur: omne currēs est homo: oēm asinū contingit esse currentē: ergo oēm asinū cōtingit eē hoīem. ¶ Quarto sic. in omni bono sillogismo cōclusio dʒ esse similis alicui ꝓmissaꝝ: ergo quādo ꝓmisse sunt de cōtingēti vel de necessario nō pōt sequi cōclusio de inesse. ¶ Quinto nō seq̄tur. omne suppositū in diuinis esse deū est contingēs: quelibet ꝑsona diuina necessario est suppositū: ergo quālibet ꝑsonā diuinā esse deuʒ est cōtingēs. ¶ In oppositū est phūs in textu. In questione erūt tres articuli. Quātū ad primū.

Contingens quō diffinit.

Sciendum est primo ꝙ quādo diffinitur contingēs: diffinitur cōtingēs captū secūde intētionaliter: ⁊ nō prīe intētionaliter puta vt est differētia entis: vel vt est q̄dam sincathegorema determinās copulā vel cōpositionē predicati cū subiecto.

Quid est ꝯtingens scđe intētionaliter captum. Quid est ꝓpō ꝯtingens.

Un̄ cōtingēs scđe intētionaliter captum nō est aliud ꝙ ꝓpō cōtingēs q̄ nō est necessaria neq̄ impossibilis. Unde ꝓpō contingens est que qualitercūq̄ per ipsam significatur esse significatione totali contingit ita esse et illud ita esse: neq̄ est necessariū neq̄ impossibile neq̄ ad ita esse sequit̄ aliquod impossibile. Ex quo sequitur ꝙ ibi nō diffinitur ꝓpō de contingēti: quia oīs ꝓpō de cōtingenti est necessaria vel impossibilis. Et si quis dicat illa diffinitio implicat cōtradictionē: igitur. aīs ꝓbatur. q: denotat ꝙ si nullū necessarium sit ꝙ ipa pōt poni in esse qđ est falsum. etiā denotat ꝙ si nullum sit necessariū nullū sequitur impossibile qđ est falsum: cum ad impossibile sequatur quodlibet. Respondetur ꝙ nō facit illum sensum: sed facit istum cōtingens ad est ꝓpositio contingēs est que nō est necessaria ⁊ posito ita esse sicut ꝑ ipsam significatur nulluʒ sequitur impossibile.

Quotꝫ modis intelligit ꝓpō nē poni ī esse.

Unde ꝓpositionem poni in esse pōt tripliciter intelligi. vno mō ꝓpō pōt sic poni in esse dum ꝓfert vel scribitur: ⁊ ad ipsam sic poni in eē nō sequit̄ aliqđ impossibile. Alio mō ꝙ ipa ponatur in eē vero. puta ꝙ ponatur ꝙ ipa sit vera. ⁊ sic nō oꝫ Nam fm aliquos multe sunt ꝓpōnes possibiles que nūq̄ possunt eē vere. vt illa nulla ꝓpositio est vera que nūq̄ pōt esse vera: ⁊ tn̄ est possibilis fm eos: q: qualitercūq̄ ꝑ ipsam significat̄ eē possibile est ita eē: quia possibile est ꝙ nulla ꝓpositio sit negatiua. Alio mō ꝓpō dr̄ poni in eē. quia ponit̄ ita eē sicut ꝑ ꝓpōnem significat̄ eē vel fuisse vel foret: ⁊ sic capitur hic. vn̄ ad propositionē eius qđ significatur ꝑ ꝓpōnē cōtingētem vel possibilē nullū sequitur impossibile.

Uerū ex possibili sequatur impossibile.

Sciendū est secundo ꝙ circa textū incidunt alique difficultates: Prima. an ex possibili sequat̄ īpossibile. ⁊ videtur ꝙ sic: q: bene seq̄tur oīs ꝓpō est affirmatiua: g̃ nulla est negatiua. ⁊ tn̄ aīs est possibile. ⁊ ꝯn̄s impossibile: q: quandocūq̄ ponet̄ sp significat aliter eē ꝙ sit. Item bene sequitur in istam ꝑtem cōtinuū potest diuidi. ⁊ in istā partem ⁊ sic de aliis: ergo in oēm ꝑtem cōtinuū pōt diuidi. ⁊ tn̄ aīs est possibile: ⁊ ꝯn̄s īpossibile: igit̄. Itē bene sequit̄: heri fuisti extra ciuitatē: ergo tūc nō fuisti infra ciuitatē: posito ꝙ heri nō fueris extra ciuitatē: sed in ciuitate. aīs est possibile ⁊ ꝯn̄s īpossibile: cuʒ sit vna ꝓpō de ꝑterito falsa: cuiꝰ ꝯtradictoria ē necessaria. puta ista ego fui heri infra ciuitatem cum omnis ꝓpō de ꝑterito vera sit necessaria. Iteʒ bene sequitur. nulla ꝓpō est vera: g̃ chimera est. cuʒ oppositū ꝯn̄tis nō pōt stare in veritate cum aīte. ⁊ tamē aīs est possibile: ⁊ ꝯn̄s impossibile: igit̄. ¶ In oppositū est phūs in textu et posset ꝓbari ratione. nam si aīs sit possibile et ꝯn̄s īpossibile poterit ita eē sicut ꝑ ꝯn̄s significat̄ dato ꝙ nō ita sit sicut ꝑ ꝯn̄s significat̄ qđ est īpossibile in bona conseq̄ntia. iō rn̄detur ad rōnes. ¶ Ad primā dr̄ ꝙ licet cōsequēs sit falsum cū sit ꝓpō falsificās seipam: tn̄ nō est īpossibile. Alii dicūt ⁊ meliꝰ ꝙ ꝓpue nō sequit̄: quia argueret̄ ab vna ypothetica copulatiā ad aliaʒ copulatiuā. q: ꝓpōnes falsificātes seipas sunt ypothetice copulatiue vel saltē sunt ꝓpōnes plures. ¶ Ad scđaʒ dr̄ ꝙ lʒ oēs ille singulares sint possibiles. tn̄ sunt incōpossibiles adinuicē. ideo copulatiua cōposita ex ipsis est impossibilis. et per hoc habetur ꝙ ad hoc ꝙ propō vl̄is de possibili sit vera nō sufficit oēs ꝑtes eius eē veras sed req̄ritur ꝙ sint ꝯpossibiles. Dicūt tn̄ aliqui ꝙ sufficit ꝙ ille singulares seorsum sint possibiles. ideo ad ponendū propōnē vl̄em de possibili in eē sufficit ꝙ ponat̄ in eē ꝑ singulares sumptas sine cōiūctione. meliꝰ tamē est ꝙ ponatur in eē ꝑ singulares cōpossibiles adinuicē. Unde ad ponendū aliq̄s ꝓpōes in eē ponuntur alique regule.

Regule ondētes quō ꝓpōnes ponūtur in eē

Prima qn̄ alicuiꝰ ꝓpōnis subiectū ⁊ ꝑdicatū repugnāt: tūc dʒ mutari subiꝫ in hoc pronomē hoc: vt albū pōt eē nigrū: ponitur sic in eē hoc est nigrū: meretrix erit virgo: hoc erit virgo et sic de aliis. Etiaʒ qn̄ ponit̄ aliqua determinatio repugnās illi de ꝑn̄ti dʒ remoueri. vt ego bibaʒ cras. sic ponitur in eē ego bibo. ⁊ ista: sine pedibus hō pōt ambulare: ponitur sic: hō ambulat. Etiā propō de copulato dʒ poni per ꝑtes sumptas sine cōiunctione. vt adam ⁊ noe fuerūt. sic ponitur in eē: adam est. noe est. ¶ Ad aliā dicit̄ ꝙ ꝓpue cōsequētia nō valet cum aīs in aliquo casu pōt eē verū ꝯn̄te existēte falso. vt si deꝰ faceret hoīem in diuersis locis. ¶ Ad aliam dicitur ꝙ licet ꝯn̄s nō possit stare in veritate cū antecedēte. hoc tn̄ non sufficit ad bonā ꝯn̄aʒ. sʒ requiritur ꝙ repugnet aīti. Et si dicatur aīs nō pōt eē verū sine ꝯn̄te: igit̄. Respōdeo ꝙ hoc non sufficit ad bonā cōsequētiā: sed requirit̄ ꝙ qualitercūq̄ ꝑ aīs significat̄ eē impossibile est esse quin ita sit sicut per cōsequēs significatur.

Quō sillogizet̄ ex ꝓpōibus de vero et falso

Sciendum est tertio ꝙ proprie ex propōnibꝰ de vero ⁊ falso nō fiunt aliter syllogismi ꝙ ex illis de in eē saltē ex illis de vero. vn̄ ista propō oēm hoīem verū est eē aīal pōt habere istū sensum. talis propō oīs hō est aīal est vera ⁊ est sensus cōpositus. Si aūt sumat̄ significatiue tunc sensus est: oīs hō est aīal. Similiter de ista hoīem falsum est eē aīal talis ꝓpō homo

est aial est falsa vl' nullus hō est aial. Ex quo se
quitur q idē significatur p istā hoiem veruz est
esse aial. τ p istā hō est aial; τ p istā hoiem falsuz
est eē aial. τ p istā nullus hō est aial. Et sic patz
q reducēdo istas de vero τ falso ad illas de in=
esse. similiter syllogisandū est ex ipsis. ¶ Sed
restat dicere de scito opinato τ ymagiato. vnde
ad oēm propōnem de scito cū ista iplicatione q
est sine affirmatione vel negatione ad ppōnem
de inesse est bona ɔña. vt bene seqtur oīe qd ē
b. scio esse a. ḡ oē b. est a. vnde iste termin⁹ scio
amplat subiectū ad supponēdū nō solū p pre=
sentib⁹: sed etiā pro pteritis τ futuris. Et ideo
si nō ponat ly q est nō valet ɔña. vñ dato q de⁹
nūc nihil crearet. tamē ista est vera oīe creans
nūc nō scio esse deū. τ tñ ista esset falsa oē creās
est deus. iō nō sequit q si ego sciam oēm hoiem
esse coloratū. q oēm hoiem sciā esse coloratum.
sequit eñ q oēm hoiem siue mortuū siue gene
randū scio eē coloratū. Et ideo magna est diffe=
rentia inter istas duas ppōnes scio oēm nume
rum denarioꝝ existentiū in bursa tua esse parē:
et oēm numerū denarioꝝ existentium in bursa
tua scio esse parē. Ex istis sequit q in qualibet
figura ex ambab⁹ de scito fit bon⁹ syllogismus.
dūmō caueat ne variet appellatio. qr appellat
pdicatū fm suā propriā rōnem. Sed de opina=
to non possunt fieri boni sillogismi. Nam pono
casuz q ego videā vnū lapidē a longe τ opiner
eū eē aial τ cū hoc ego opinor oēm lapidē eē ina=
iatū: tūc ex vero seqtur falsum: sit arguendo.
hūc lapidē opinor eē inaiatū τ hunc lapidē opi=
nor eē aial. ḡ aial opinor esse inaiatum.

Quid est dicendū de ppōībus d scito opinato τ imaginato.

Sciendu3 est quarto q circa textū
incidunt aliq pue difficultates. Prima vtruz a
propōne de inesse ad propōnē de cōtingenti va
leat ɔña. r̄ndetur q a propōne de inesse indefi=
nita pticulari vel singulari ad vnā de cōtingen
ti pticularē indefinitā vel singularē est bona cō
sequentia. vt bene sequitur. hō est alb⁹: ergo ho
minē cōtingit esse albū: sed ab vli ad vlem non
valet cōsequētia. qr argueret a minus amplo
ad magis amplum cū distributione magis am=
pli. etiā ex vero seqretur falsum sicut dictuz est
supius ex vli de inesse ad vlem de possibili. vt
nō sequit: oīe albū est equ⁹: dato q nihil sit al
bū nisi equ⁹: ḡ oīe albū cōtingit eē equū: quia
ɔñs est falsum cū sensus sit oīe qd pōt eē albū
cōtingit esse equū. ¶ Alia difficultas. vtruz ho
minez esse sit vnū cōtingens. τ videt q nō. quia
nō pōt nō esse igitur. añs ptz. qr posset nō eē qñ
est vel qñ nō est. nō quādo est: qr si aliqd qñ est
pōt nō esse. ḡ quādo aliqd pōt eē pōt nō eē. er=
go aliqd simul τ semel pōt esse τ non eē. Dicūt
aliqui concedendo totum argumentū in sensu
diui so: sed non in sensu composito. Dicūt tamē
aliqui q non sequitur aliquid simul τ semel po
test esse τ non esse: quia signetur illud tale τ de=
monstretur. τ demōstrato sic arguitur. hoc pōt
esse τ nō eē. ergo ista est possibilis hoc est τ non
est. ptz cōsequentia: quia ē libet singularis cui⁹

Quō valet ɔña a ppōe de inesse ad ppōem d ɔtingēti.

Homiē3 eē: an sit ɔtingēs.

subiectū est nomē ppriū aut pnomē demōstratiuū si est vera hz aliquā de inesse possibilem τ
isti dicūt q nō seqtur quādo aliqd pōt esse pōt
nō eē: ergo aliqd simul τ semel pōt eē τ nō esse.
sed bene sequitur cōclusio aliquid simul potest
esse τ nō eē. τ hec de primo articulo.

Quātū ad secundū dubitatur primo
vtrū ppō de cōtingenti ad vtrūlibet possit con
uerti in oppositā qualitatem. Et arguit p̄mo q
nō: quia nō seqtur chimerā cōtingit nō eē: ergo
chimerā cōtingit eē. ¶ Scdō sic. nō sequit nul=
lum hoiem cōtingit eē albū: ḡ oēm hoiem cōtin
git eē a[lbū ar]guit. ¶ Tertio sic. ex negatiua nūq
sequit affirmatiua formaliter. igitur ista ɔña nō
valet hoiem cōtingit nō currere: ḡ hoiem cōtin=
git currere. Nam negatiua hz duas causas veri
tatis τ affirmatiua hz tm̄ vnā causam veritatis.
¶ Quarto sic. vnū oppositoꝝ nō infert reliquū
sed ista opponūtur. oēm chimeraz cōtingit non
esse. τ oēm chimerā cōtingit esse agit. ¶ Quīto
sic arguēdo. oēm hoiem cōtingit esse albū: ergo
oēm hoiez cōtingit nō eē albū. Arguit a non di
stributo ad distributū: ḡ ɔña non ē bona. ¶ In
oppositū est phs in textu. Pro cui⁹ responsiōe
supponit p̄mo q ppōnes de cōtingenti spāliter
capto cōposite quo ad se totas eodē mō cōuer=
tunt sicut ille de inesse. sed quo ad dictū nō eod
mō cōuertūtur sicut ille de inesse. Nam ille ppo
sitiones quaꝝ dicta possunt cōuerti simplr. etiā
cōuertūtur simplr posita cōstantia ppōnis pro
qua dictū cōsequētis supponit: τ tz ista cōseqn=
tia p istā regulā. sicut vnū cōuertibiliū est cōtin
gens ita τ reliquū. sed ppōnes de contingenti
quaꝝ dicta nō conuertūtur simplr. nō cōuertū=
tur in terīos quo ad dictū: qr non opz si añs sit
contingēs q cōsequēs sit cōtingēs: iō nō sequit
oīe exñs esse deū est cōtingēs. τ hec ppō deus
est existēs est: ḡ deū esse existentē est cōtingens:
cū añs sit veꝝ τ ɔñs falsuz. vñ tales ppōnes cō
posite nō cōuertunt in oppositā q̄litatē. vt non
seqtur oē exñs esse deū est cōtingens. ḡ nullum
existēs esse deū est cōtingēs. Sz diuise de cōtin=
genti spāliter capto cōuertunt in oppositā q̄li=
tatē dūmodo caueat q in tali cōuersiōe mod⁹
silr se habeat in cōuertente τ cōuersa. vt si vna
negatio non pponat mō: nec etiā in altera: sed
verbū dz se hre dissiliter ita q in vna dz imedia
te pponi negatio. τ in alia nō. vt de⁹ cōtingēter
est creās: ḡ de⁹ cōtingēter nō est creās. silr nul=
lum creās cōtingēter est de⁹: ḡ nullū creās con=
tingēter non est deus. Unde cōuersio in opposi
tam qualitatē est duarū ppōnū cathegoricarū
diuisarū de cōtingēti ad vtrūlibet vtroq terio
participantiū eodē ordine oppositaꝝ qualitatū
in quibus mod⁹ silr se hz vnū ad alterā forma=
lis cōseqntia. Sed quereret aliqs vtꝝ tales p=
pōnes diuise de cōtigēti spālr capto cōuertant
in teris. Rūdet q vlis negatiua de cōtingēti in
qua mod⁹ nō negat nō cōuertit in teris vt satz
pbat aristo. Etiā vlis affirmatiua τ pticularis
affirmatiua nō ɔuertūt in terminis cum ad af=

Utrū ppositio d ɔtingēti ad vtrūlibet ɔuertat in oppositā q̄litatem.

Ppōnes de ɔtīgēti quō cōuertunt.

Quid est ɔuersio i oppositā qualita=tem.

Utrū se pīadicte ppōnes ɔuertan=tur in ter minis.

firmatiuā sequaꝛ negatiua ⁊ ecōtra. Similiter vlis negatiua de ꝯtingenti in qua modus negatur. nō ꝯuertiꝛ in terminis: qꝛ nō sequiꝛ. oīe creans nō ꝯtingēter est deus. ergo oīs deus nō ꝯtingēter est creans. cum añs sit verū ⁊ ꝯñs falsuȝ: igitur. ¶ Ad rōnes. Ad primā negaꝛ añs: qꝛ non sequaꝛ: qꝛ sicut vna est falsa ita ⁊ alia. ¶ Ad secundam dꝛ ꝙ nō bñ arguiꝛ: qꝛ modus nō se hȝ vniformiter. ¶ Ad tertiam dꝛ ꝙ ad negatiuaȝ nō seqtur affirmatiua formaliter. tamen bene materialiter et hoc quādo negatiua ⁊ affirmatiua conuertibiliter se habēt. Et similiter dicatur ad quartam ⁊ ad quintam.

An nō formaꝛ sill'us ex ambabus d' cōtingenti vł altera de cōtin. vł altera de necessario vel de inesse

Dubitatur scdo vtrum ex ambab' de ꝯtingenti vel altera de cōtingēti ⁊ altera de inesse vel altera de necessario fiat bon' sill'us in prima figura. Pro cui' risione suppoiꝛ pmo ꝙ ex ambabus de ꝯtingēti cōpositis attendendo qualitatē ⁊ quātitatē ex pte totius ꝓpōnis valȝ sill'us. sȝ nō attēdendo ex pte dicti. ¶ Prima ps pȝ: qꝛ nullibi repitur instātia. scđa pȝ: qꝛ nō seqtur. oīe currēs esse asinum est ꝯtingēs: ⁊ oēm hoīem eē currentē est ꝯtingēs: ergo oēm hominem eē asinum est ꝯtingēs cuȝ pmisse sint vere et ꝯclusio falsa. Sed ex ambab' diuisis de ꝯtingenti valet sill'us ad inferēduȝ ꝯclusionē de cōtingenti spāliter capto: ⁊ directe ꝯcludēdo: vt pȝ inducēdo in oībus modis. Et dꝛ notanter directe ꝯcludendo. naȝ indirecte nō seq̄retur vt nō seqtur oīe albū ꝯtingit eē coloratū oēm hoīeȝ ꝯtingit eē album: ergo oīe coloratū nō ꝯtingit eē hoīem. Etiā tales ꝓpōnes de ꝯtingēti spāliter capto nō ꝯuertūtur in terminis: ideo nō opȝ ꝙ concludat indirecte. ¶ Supponiꝛ scđo ꝙ in quolibet mō prime figure maiore de ꝯtingenti diuisa ⁊ mīore de inesse seqtur ꝯclusio diuisa de contingēti spāliter capto directe ꝯcludendo. sȝ maiore de inesse ⁊ mīore de ꝯtingēti non valȝ ꝯña ad inferēdum ꝯclusionē de ꝯtingēti spāliter capto: sȝ bñ ad inferēdum ꝯclusionē de ꝯtingenti possibili dūmodo illa de inesse sit de inesse simpliciter: ⁊ hoc videꝛ velle aristoteles quod tamē forte nō est verum vt nō seqtur nullum creans est deus ⁊ omīs essentia diuina cōtingenter est creans: ergo omīs essentia diuina contingēter nō est deus cum pmisse sint vere ⁊ cōclusio falsa: siue capiatur contingēs generaliter siue spāliter. Videtur etiā sibi contradicere: qꝛ dicit ꝙ illa de inesse debȝ esse de inesse simplr ⁊ post ea exemplificat p istā nullū intelligēs est corꝰ. io videꝛ ibi solū loqui disputatiue. Tertio supponitur ꝙ maiore de ꝯtingenti et minore de necessario sequiꝛ ꝯclusio de ꝯtingenti in pria figura et hoc est de ꝯtingenti spāliter capto: sed maiore de necessario ⁊ minore de cōtingēti sequiꝛ cōclusio de cōtingēti possibili ⁊ aliquādo cōclusio de inesse. sed quādo sequiꝛ ꝯclusio de inesse tūc est sill'us imperfectus qui nō regulatur per dici de omni. sȝ qꝛ cōclusio nō est similis alicui pmissarū mō oportet semp cōclusionē saltē de inesse esse similē alicui pmissarum et hoc in qualitate sed nō in quātitate: quia in darapti cōclusio est particularis: et tamē nulla premissarū est ꝑticularis. ¶ Quarto supponitur ꝙ ex ambabus de cōtingenti cōpositis in scđa figura attendendo qualitatē et q̄titatē ex pte dicti simul ex ambabus de ꝯtingenti diuisis in quib' modus nō negatur non valet sill'us in secūda figura: sȝ bene ex ambabus diuisis in quibus modus negatur ¶ Quinto suppoiꝛ ꝙ ex vna de cōtingenti et altera de inesse siue negatiua fuerit d' inesse siue de contingēti: nō valet sill'us gratia forme in secunda figura. exemplū qñ negatiua est de cōtingenti vt nō sequiꝛ. oīs hō cōtingēter nō est alb' omnis asinus est albus. ergo oīs asinus cōtingēter nō est homo. cū pmisse sint vere et ꝯclusio falsa. Exemplū qñ negatiua est de inesse vt nō sequiꝛ nullus homo est currēs oīs asin' ꝯtingenter est currēs: ergo oīs asinus contingēter non est hō. Si tamē illa de inesse esset de inesse simplr forsā valeret ꝯseq̄ntia. ideo qñ dicit phus in textu ꝙ negatiua de inesse ⁊ alia de cōtingenti. valet sillogism'. hoc semp dȝ intelligi gratia materie Supponitur sexto ꝙ in scđa figura vli negatiua existēte de necessario ⁊ affirmatiua de cōtingenti diuisis seqtur conclusio de contingenti large capto. ⁊ etiam de inesse: sed non alio modo videtur sequi gratia forme.

Dubitatur tertio vtrū ex ambabus de contigenti vel vna de contingēti ⁊ alia de inesse vel de necessario valeat sillogism' in tertia figura. Pro cui' solutione suppoiꝛ prio ꝙ ex ambab' de cōtingēti diuisis in tertia figura valet sillogism': nec est dabilis instātia. Scđo suppoiꝛ ꝙ maiore de contingēti ⁊ mīore de inesse valet sillogism' ad inferendū conclusionē de cōtingenti spāliter capto. ⁊ quādo maior est de inesse simplr ⁊ mīor de contingenti valet sillogismus ad inferendū cōclusionē de cōtingēti possibili: qꝛ nō repiꝛ instātia: ⁊ reducūtur ad primaȝ figurā p cōuersionē. dēptis bocardo ⁊ disamis q̄ reducūtur p īpossibile ⁊ p sillogismū expositorium. Tertio suppoiꝛ ꝙ in quolibet mō tertie figure maiore diuisa de cōtingēti spālr capto. ⁊ minore diuisa de necessario seqtur cōclusio diuisa de cōtingēti spālr capto. qꝛ nō est repibilꝭ instantia. Et reducūtur tales sillogismi p sillogismū expositoriū ⁊ p īpossibile. sȝ qñ pmissa q̄ debet cōuerti est de necessario: tūc pōt reduci p cōuersionē. Sȝ quādo maior ē de necessario ⁊ minor de cōtingēti seqtur cōclusio d' necessario qꝛ nō est dabilis instātia. Et hec de scđo articulo.

Quo m̄o valet sill'us in tertia figura ex ambab' de cōtingenti. et alia d' inesse ⁊ necessa. ⁊c.

Quantum ad tertium sit conclusio rñsalis ad q̄sitū. diffinitio cōtigēns ⁊ regule de formatione sillogismoꝝ ex ambab' vel altera d' cōtingēti de inesse vel necessario sunt a pho sufficiēter assignate. ¶ Ad rōnes añ oppositū Ad primā pȝ solutio. qꝛ ibi diffiniꝛ cōtingēs qđ est ꝓpō ⁊ nō prie intētionalr. ¶ Ad scđaȝ dꝛ ꝙ bene seqtur. sed maior est falsa: qꝛ sensus est oē qđ pōt esse albuȝ pōt esse homo. ¶ Ad tertiam et quartam patet solutio ex dictis. ¶ Ad quintaȝ

Cōclusio soluēs p̄dicta dubia.

dicitur: qꝫ ibi arguitur in compositis ex parte dicti ideo non valet. Etiam sicut conclusio est falsa ita ꝛ altera premissarum.

Quoniam igitur q̇ in his figuris sunt sillogismi pficiunt̃ per eos q̇ in prima figura sunt vl̃es sillogismos et in hos reducũtur: palã ex p̃dictis. Quoniam autem simpliciter omnis sillogismus sic se habebit: nunc erit manifestum cuꝫ ostensus fuerit oĩs q̇ fit per aliquam istarum figurarũ.

Quõ fiũt sill.

Iste est q̃rtus tractat⁹ hui⁹ libri in quo docet phs resoluere sill̃m in sua principia. Et diuidit̃ in q̃tuor capitula. In p̃mo ꝓbat hanc ꝯclusionẽ q̧ oĩs sill̃us fit in aliqua triũ figuraꝝ. sic oĩs sill̃us affirmatiuus negatiuus vl̃is p̃ticularis ostẽsiuus ꝛ ex ypothesi fit in aliqua triũ figuraꝝ: sed oĩs sill̃us ẽ hmõi. igit̃. maiorem declarat in sill̃o ostẽsiuo sic in omni sill̃o ostẽsiuo ostẽdit̃ aliqd̃ p̃dicatum de aliquo subo in ꝯclusione p aliqd̃ medium sumptum in p̃missis. vel g̃ illud mediũ subijcit̃ in vna ꝛ p̃dicatur in alia p̃missaꝝ. ꝛ sic est prima figura. vel p̃dicatur in vtraqꝫ ꝛ sic est in s̃cd̃a: vel subijcit̃ in vtraqꝫ. ꝛ sic ẽ in tertia figura. ꝛ si aliquo aliorum modoꝝ fiat p̃misse erunt impertinẽtes. ergo oĩs sill̃us ostẽsiuus est in aliqua triũ figuraruꝫ. Declarat ꝯñter ex sillogismo ex ypothesi. ꝛ primo in sill̃o ad impossibile sic oĩs sill̃us ostẽsiuus est in aliqua triũ figuraꝝ: sed sill̃us ad impossibile s̃m aliquẽ sui ꝓcessum est ostẽsiuus. ergo est in aliqua trium figuraꝝ. minor ꝓbatur primo in sill̃o ad impossibile sic. sicut se hꝫ dyameter ad symetrũ. ita abũdans ad pfectũ. sꝫ dyameter est symeter vt supponit̃. g̃ abũdans est pfectũ. Deinde declarat in sillogismo a trãsumpto nam iste sill̃us quo ad primuꝫ sui ꝓcessum est ostensiuus. ergo opꝫ ip̃m fieri in aliqua triuꝫ figuraruꝫ. ex quibus infert phũs q̧ oĩs sill̃us fit in aliqua trium figurarum. Seq̃tur textus

Utrũ sit oĩs sill̃us in aliq̃ triũ figurarũ

Amplius aũt in omni sillogismo opꝫ aliquẽ terminorum p̃dicatiuum esse ꝛ vl̃eꝫ. Sine vniuersali enĩ aut nõ erit sill̃us: aut nõ erit ad hoc quod positũ est: aut quod ex principio est petet.

Exẽpla ꝓbantes ad reqra tur ad sillogismũ

Istud est secundũ capitulũ huius tractatus in quo probat phs q̧ in quolibꝫ sill̃o necesse est aliquã premissarũ esse vl̃em et aliquã affirmatiuam. et p̃mo ꝓbat primã p̃tẽ: qꝛ si alicuius sill̃i nulla premissaruꝫ esset vniuersalis sequeret̃ aliquod istoꝝ inconuenientiũ. s. vel q̧ nõ ostenderetur ꝓpositũ vel q̧ fieret petitio principij: hoc probat duobus exẽplis. primuꝫ est morale. vt si quis velit ꝓbare q̧ musica voluptas est studiosa. ꝛ arguat sic voluptas est studiosa musica: voluptas est voluptas. g̃ musica voluptas est studiosa. vl̃ ergo accipiebat̃ in maiore voluptas ꝓ musica voluptate. et sic est petitio principij: vel pro aliqua alia voluptate. ꝛ sic nõ ostenditur ꝓpositum. et per ꝯñs non valet sill̃us. Aliud est exemplum mathematicũ. et est tale: anguli constituti supra circũferentiam semicirculi sunt eq̃les: sed anguli equicruri sunt hmõi. g̃ anguli equicruri sunt equales aut ergo anguli cõstituti accipiuntur pro angulis equicruris. et sic est peticio principij vel pro alijs angulis. et sic nõ ostẽditur propositum. Et q̧ ex puris negatiuis nihil sequatur ꝓbat. quia dabiles sunt termini in quibus omi ꝛ in quib⁹ nulli. Ex istis infert duo correlaria. Primũ vniuersale non sillogisat̃ nisi ex premissis vniuersalibus ideo si conclusio sit vniuersalis oportet ambas p̃missas esse vniuersales. Secũdũ correlariũ in oĩ sill̃o oportet cõclusionẽ eẽ similẽ alicui premissarum.

Correlaria et p̃dicta.

Palam autẽ et quoniam omnis demõstratio erit per tres terios ꝛ non plures. nisi per alia ꝛ alia eadẽ cõclusio fiat. vt e. per a.b. ꝛ per c.d. aut per a.b. et a.c. ꝛ b.c.

Tres termini sillogismorũ.

Istud est tertiũ capitulum in quo ostẽdit q̧ in omĩ syllogismo sunt tres termini ꝛ due ꝓpositiones. primã p̃tem ꝓbat qꝛ in cõclusione sunt tm̃ duo termĩ: sed ad inferẽdum duos terminos in cõclusione sufficit vn⁹ termin⁹: qꝛ si sumerent̃ plures termi nõ eẽt iam vn⁹ syllogism⁹. imo alter termin⁹ sup̃flueret. S̃cd̃am p̃tem ꝓbat. puta q̧ in syllogismo sint tm̃ due ꝓpõnes: quia ex trib⁹ terminis nõ sũt nisi due ꝓpõnes: p̃tim cõuenientes ꝛ p̃tim differẽtes: igit̃ in syllogismo sunt tm̃ due ꝓpõnes. Ex quo infert q̧ numerus propositionũ in syllogismo est pfectus: qꝛ est numerus par: sed numerus terioꝝ est numer⁹ impfectus: quia est numerus impar cũ in syllogismo sint tres termini ꝛ due propositiones.

Quoniã autẽ habemus de quibus syllogismi ꝛ quales in vnaquaqꝫ figura. ꝛ quot modis mõstratur manifestum nobis est: ꝛ que ꝓpositio difficile ꝛ que facile argumẽtabilis est:

Que ꝓpositiões faciliter ꝛ difficil̃ter ꝯcludantur.

Istud est quartum capitulũ hui⁹ tractatus in quo ex p̃cedẽtib⁹ infert q̇ ꝓpositio est facilis ad cõcludẽdũ. ꝛ q̇ est difficilis. dicẽs q̧ illa q̇ in plurib⁹ figuris ꝛ modis põt cõcludi est facilis. et illa q̇ in plurib⁹ modis ꝛ figuris nõ põt ꝯcludi est difficilis. ꝛ cum vl̃is affirmatiua tm̃ ꝯcludatur in vna figura. ꝛ in vno mõ seq̃tur q̧ ẽ magis difficilis ad cõcludẽdũ. ꝛ cũ p̃ticularis negatiua cõcludat̃ in plurib⁹ figuris puta in tribus et in pluribus modis sequit̃ q̧ est magis facilis ad cõcludẽdũ. et per oppositũꝫ magis difficilis ad destruẽdũ ꝛ vl̃is affirmatiua magis facilis ad destruendũ. Ex quo infert q̧ facili⁹ est construere p̃ticularia q̃ vl̃ia. ꝛ difficili⁹ est destruere particulare q̃ vl̃e. Ex quo infert q̧ facili⁹ est destruere q̃ construere.

Quo mõ aũt ꝑ donei erim⁹ semper fillogisare ad propositum et per quã viaz sumemus que circa vnũquodq̃ sunt principia: nunc iam dicenduz. nõ enim so:ũ fortasse oportet generationem fillogismorum cõsiderare sed potentiã habere faciendi.

Tract⁹ diuiſio.

Iste est sextus tractat⁹ in quo docet inuenire mediũ ad fillogisandũ vnã ɔclusionẽ. Et diuidit̃ in tria capitula. ¶ In primo ponit talez ɔclusionẽ. tradenda est ars ꝑ quaz erim⁹ promptĩ ad fillogisandũ vnãquãq̃ cõclusionẽ. i. ꝑ quã sciemus inuenire media ad fillogisandũ vnãquãq̃ ɔclusionẽ. ¶ Secundo ponit talẽ diuisionẽ entium. quedã de nullo predicant̃ vt indiuidua: vt sortes et plato. quedaz que de pluribus p̃dicant̃: vt genera ⁊ spẽs: quedam de alijs p̃dicant̃: et nulla de ipsis supple p̃dicatiõe directa vt sunt trãscẽdẽtia. ¶ Secũda diuisio: eoꝝ que predicant̃ quedã p̃dicant̃ essentialiter: vt superiora de inferiorib⁹. et quedã accidental̃r: vt albũ nigrum. Deinde ponit talem ɔsiderationẽ. ad inueniẽdũ mediũ oportet aspicere ad antecedẽtia ɔ̃ña et extranea terioꝝ cõclusionis. Ex quo infert ꝙ quãto aliquis mag⁹ abundat añcedẽtibus ɔ̃ñtibus et extraneis: tãto magis erit prompt⁹ ad inueniendũ medium

Entiũ diuiſio.

Conſideratio ad mediũ inueniẽduz

Alie conſideratio nes de eodem.

¶ Cõsequẽter ponit alias ɔsideratiões spãles quaꝝ Prima est. sumẽdo ɔ̃ñs ad aliquez termĩ debem⁹ sumere tale ꝙ sit ɔ̃ñs ad totũ ip̄z termĩ i. ꝙ p̃dicetur de eo vl̃iter simil̃r sumendũ est añcedẽs qõ vl̃iter antecedat. ¶ Scd̃a ɔsideratio signũ vl̃e nõ est apponẽdũ ɔ̃ñti. i. p̃dicato: s̃z añcedenti. i. subõ. q: talis ꝓpõ esset falsa si esset affirmatiua et p̃dicatuz haberet plura supposita dũmõ subm̃ nõ supponeret cõfuse tm̃ vt hõ est omne aĩal q̃ est falsa. ¶ Tertia ɔsideratio. siue limus sumere ɔ̃ñs subĩ: nõ debem⁹ sumere ɔ̃ñs predicati. licz quicq̃d sequat̃ ad p̃dicatũ sequatur ad subiectũ. Ex qua cõsideratiõe elicit̃ talis auctoritas. Quicquid sequit̃ ad ɔsequẽs bone ɔ̃ñe: sequit̃ ad eius añs. ¶ Quarta ɔsideratio si velimus sumere extraneũ: debet sumi tale extraneũ qõ sit propriũ vni termino ɔclusionis: ⁊ cum hoc maxime extraneũ alteri. ¶ Quĩta cõsideratio si velimus sumere añs p̃dicati nõ debemus sumere añs subiecti. licz quicq̃d sit añs antecedẽtis sit ɔ̃ñs ɔsequẽtis. Ex quo sumitur talis auctoritas. Quicq̃d antecedit ad añs añcedit ad ɔ̃ñs. Sexta ɔsideratio. non oportet sumere illa q̃ semꝑ ɔsequunt̃: neq̃ sumenda sunt ɔsequẽtia que ɔsequunt̃ ad oĩa: vt sunt transcẽdentia: q: ex talibus argueretur ex puris affirmatiuis in scd̃a figura. Cõsequẽter docet alias cõsiderationes ad inueniendũ mediũ specialiori modo. Prima ad fillogisandũ vl̃em affirmatiuam sumendũ est mediũ qõ est antecedẽs ad predicatũ ɔclusionis et cõsequẽs ad subiectuz eiusdem. ⁊ fit dispositio primi modi prime figure: et designatur ꝑ istã dictionem fecana. Secũda ɔsideratio: ad ɔcludendũ ꝑticularẽ affirmatiuã sumendũ est mediũ qõ est añs ad vtrunq̃ sc̃z tam ad subiectũ q̃ ad p̃dicatũ ɔclusionis: ⁊ deseruit pro darapti: datisi et disamis. In darapti debet sumi sicut in barbara: et signatur hec cõsideratio ꝑ istã dictionẽ cageti. ¶ Tertia ɔsideratio: ad sillogisandũ vl̃em negatiuã sumẽduz est mediũ quod est ɔsequens ad subiectum extraneũ ad predicatũ ɔclusiõis. et hoc in celarent ferio et cesare. et designatur per hãc dictionez dasenes: vel sumendũ est mediũ quod est extraneum subiecto cõclusionis et ɔ̃ñs ad predicatũ eiusdẽ et hoc in camestres et baroco et designatur ꝑ hanc dictionẽ hebare. ¶ Quarta cõsideratio ad sillogisandũ particularẽ negatiuã sumendũ est mediũ qõ est añs ad subiectũ: extraneum ad p̃dicatũ ɔclusionis. et hoc in felapton bocardo ⁊ ferison. ⁊ designat̃ ꝑ hãc dictionẽ gedaco. ¶ Quinta ɔsideratio ad ɔcludendũ indirecte ꝑticularẽ affirmatiuã sumẽdũ est mediuz qõ sit añs ad subm̃ et ɔ̃ñs ad predicatũ et designatur ꝑ hãc dictionẽ gebali. ¶ Cõsequẽter declarat istas cõsideratiões ꝑ exempla. Et primo ponit aliq̃s litteras q̃ sunt iste. a. b. c. d. e. f. g. h. Unde hec littera a. quando ponitur in fine alicuius dictionis significat qualis et quãta sit cõclusio inferenda: puta ꝙ sit vniuersalis affirmatiua. per e. vniuersalis negatiua. ꝑ i. ꝑticularis affirmatiua. per o. ꝑticularis negatiua. Sed qñ a. et d. ponunt̃ in duabus p̃mis sillabis dant intelligere subiectũ et p̃dicatũ ɔclusionis. ꝑ e. subiectum et per a. p̃dicatũ. ⁊ sumunt̃ cum alijs cõsonantibus: vt a. cũ istis tribus. b. c. d. et quãdo ponitur b. denotatur ꝙ mediũ deb̃z esse ɔ̃ñs respectu predicati ⁊ qñ ponitur c. denotatur ꝙ d̃z esse antecedens ad p̃dicatũ et qñ ponit̃ d. ꝙ sit extraneuz respectu p̃dicati. simil̃r hec littera e. ponit̃ cũ trib⁹ ɔsonantibus. f. g. h. ꝑ f. denotat̃ ꝙ mediũ d̃z esse ɔ̃ñs ad subm̃ ɔclusionis. ꝑ g. ꝙ sit añs. ꝑ h. ꝙ sit extraneũ respectu subiecti conclusionis. ¶ Deinde ponit alias cõsideratiões medij que sunt inutiles. Quaꝝ prima est si medium sit ɔ̃ñs ad ambas extremitates et signat̃ ꝑ hãc dictionẽ sebas ꝑ quã signat̃ argui ex pur⁹ affirmatiuis in scd̃a figura. ¶ Secunda ɔsideratio. si mediũ sit añs ad p̃dicatũ extraneuz ad subiectũ. ⁊ signat̃ per hãc dictionẽ hecas ꝑ quã argueret̃ minore negatiã in p̃ma figura. ¶ Tertia ɔsideratio qñ est extraneum vtriq̃ extremitati ⁊ signat̃ ꝑ hãc dictionẽ hedas ꝑ quã argueretur ex puris negatiuis in q̃libet figura.

Alie cõſideratões ad inueniendũ medium ſpecialiori modo.

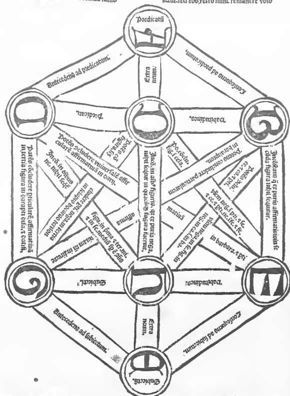
Exempla predictas cõſideratões declarantia.

Alie cõſideratões inutiles

¶ Ut ars inueniendi medium cũctis sit facilis plana atq̃ perspicua ad manifestationem ponitur sequens figura que cõmuniter ꝓpter ei⁹ apparentem difficultatem pons asinorum dicitur licz intellectis dictis in hoc passu omnibus possit esse familiaris ac intellecta.

F Non pergunt asini per pontem sint nisi cauti
Pontem vel caueant pretereundo cadent
Impedit hic oculos sensus firmat dat ⁊ altos
t In doctis saltus est sibi nulla salus

Horret equus talē validus certe titubantē
Dum graditur cernens sit licet ire potens
Non igitur rursum, dico veniant asinorum
Qui. sed eos, retro nunc remanere volo

asin⁹ Mutat ab oī vū pōs eo pte tremit
pgens. si nūc vadā labar cur cito regrediar

asinus
cadēs

Heu me quid faciā rno nec prebet mihi quisꝙ̃
Auxilium monitor que dedit experior

Eodem aūt modo se habēt ⁊ q̇ ad ĩpossibile deducūt sill'is ostẽsiuis. naȝ et ipsi fiūt ꝑ ea q̄ sequunt̄. ⁊ q̄bus seq̄t̄ vtrūq; ⁊ eadē cōsideratō ē in vtrisq;

Probat predictā artez esse sufficientem ad oēz sill'm

i Stud est scd'm capitulū huius tractat⁹ in quo ostendit p̄dictaȝ arteȝ inueniendi mediū esse sufficienteȝ ad oēm sillogismū. ⁊ p̄mo ꝓbat quo ad sillogismū ad impossibile: q; ipsa est generalis ad oēm sillogismum ostensiuū: ergo ad omnē sillogismū ad impossibile: q; eadem ꝯclusio ostensa per sillogismum ostensiuū ex eisdē terminis ostendit̄ ꝑ sillogismum ad impossibile: vt ꝓbat in cōclusione particulari affirmatiua ⁊ vniuersali negatiua: vt. si hec ꝯclusio nullū c. est a. fuerit sillogisata in tameistres ꝑ medium b.h. sic arguēdo oē a. ē b. b. nullum c. est b. h. ḡ nullū c. est a. talis autē cōclusio ꝑ eosdē termīos sillogisat̄ ꝑ impossibile capiēdo ꝯtradictoriā ꝯclusionis cū maiore ad inferendū oppositum mīoris: ⁊ faciēdo oīs ꝓcessus q̄ req̄runt̄ ad sillogismū ad impossibile: et tunc in vltīo talis ꝯclusio erit sillogisata: et ꝓcedit sill'us ex impossibili semꝑ ex vna falsa ad ꝯcludendū vnā falsaȝ. ideo vocat̄ sill'us mēdacij.

Probat p̄dictā artē eē generalem ad alios sill'os

Cōsequēter ꝓbat dictā artē esse gnālem ad alios sill'os ex ypothesi sicut sūt sillogismi a transsumptō: ⁊ s'm qualitatē in subiectis: q̄a eodeȝ mō inuenit̄ mediū in ipsis sicut in sill'is ostēsiuis. Est tñ dr̄ia: q; in sillogismo a trāssumpto nō sumitur ꝯn̄a añtia ⁊ extranea termīoꝝ: iō talis sill'us nō ostendit suā ꝯclusionē p̄ncipalē per hanc artem: sȝ sumit̄ ꝯn̄a añtia ⁊ extranea termīoꝝ ꝯclusionis ad quā se transfert. Sil'r sill'us s'm qualitatē in subiectis sumit mediuȝ ꝯuertibile cū mīori extremitate inferēs ex maiore vl'i ⁊ mīore ꝑticulari ꝯclusionē vl'em in tertia figura: vt hic oīs homo est aīal: hō est risibil' ḡ oē risibile est aīal. Cōsequēter dicit istā arteȝ eē gnālē ad sill'os cōpositos ex modalib⁹ vl' ex vna de ineē ⁊ alia modali q̄ sunt ostēsiui. nam eodē mō sumit̄ mediū sicut in alijs sill'is ꝯpositis ex ambab⁹ de ineē. Ex quo infert q; ista ars est gnālis ad oēm sill'm. ⁊ est gnālis ad inueniendū mediū circa phīaȝ. i. circa scīas speculatiuas ⁊ circa artē. i. scīas factiuas ⁊ circa disciplinaȝ. i. circa scīas morales.

Solutio questiōis

Sȝ q̄reret aliq̄s vtꝝ per istam scīam possint sillogisari p̄ncipia scīaram. Hoc remouet dicēs q; nō. q; principia scientiaꝝ n̄ cognoscūtur per viā sensus memorie et experiētie tñ ex ipsis principijs pōt aliq̄d sillogisari. ⁊ aliq̄d demōstrari. Sequit̄ textus.

Quoniā aūt diuisio ꝑ genera pua q̄daȝ ꝑticula est dicte methodi facile est videre. Est eñ diuisio velut infirmus sillogismus. Nam quod oportet ostendere quidem petitur.

i Stud est tertiū capitulū in quo p̄ꝰus ōndit q; diuisio. i. sill'us nō est sufficiēs ad inueniēduȝ mediū, ꝓpt' h' qd nō valȝ ad demōstrandū diffinitioneȝ de diffinito circa qd ponit talē ꝯclusionē. diuisio nō valȝ ad inueniendū mediū sill'i: q; diuisio. i. sill'us diuisiu⁹ est sill'us infirm⁹ eo q; petit p̄ncipiū.

An sill'us sit sufficiens ad inueniēduȝ medium.

Deīde ōndit q; talis sill'us nō est vtilis ad ōndendum diffinitionē de diffinito: q; nullus sill'us capiēs mediū cōius maiori extremitati sillogisat vl'em affirmatiuā: sȝ sill'us diuisiu⁹ est hmōi: igitur.

An in sillogismo diuisiuo petatur p̄ncipium.

Scd'o ꝓbat: q; in sill'o diuisiuo petit̄ principiū: igit̄. ⁊ q; capiat mediū cōius maiori extremitati: ⁊ q; petat p̄ncipiū ꝓbat duob⁹ exēplis. sic arguēdo. oē aīal est mortale vel īmortale: hō est aīal: ḡ hō est mortalis vl' īmortal'. sȝ nullus hō est īmortalis: ḡ est mortalis. in p̄mo processu mediū. s. aīal ē cōi⁹ maiori extremitati finalis ꝯclusiōis: ⁊ in scd'o ꝓcessu ē petitio p̄ncipij: q; deberet ꝓbare q; null⁹ hō est mortal'. ⁊ illud assumit tāq; notū. Scd'z exēplū. oē aīal mortale ē hn̄s pedes vl' nō hn̄s pedes. sȝ oīs hō ē aīal mortale: igit̄ oīs hō ē hn̄s pedes vl' nō hn̄s pedes. sȝ nō est nō hn̄s pedes. igit̄ est hn̄s pedes.

An diffīo sit valitura ad sillogisandū accidēs, ⁊c̄.

Deīde ōndit diuisionē nō eē vtilē ad sillogisandū accn̄s de subo nec aliqd aliō p̄dicatū: vt puta gen⁹ vl' ꝓpriū: q; in tali mō arguēdi nō cōcludit̄ ꝓpositū vl' petit̄ p̄ncipiū. Nā si aliq̄s dubitaret vtꝝ dyamet̄ sit symeter. i. ꝯmēsurabilis coste cadrati. ⁊ argr̄ oīs lōgitudo ē symetra vl' assymetra. dyamet̄ ē lōgitudo: ḡ dyamet̄ est symetra vl' asymetra. sȝ nō est symetra: ḡ ē asymetra ibi ē petitio p̄ncipij cū eque ignotū sit dyametrum eē symetrā sicut assymetrā. Ex quo infert q; per diuisionem nō pōt sillogisari diffinitio de diffinito.

Questio de sill'o ⁊ modo inueniendi medium.

Ueritur vtrū aristoteles sufficiēter docuerit oēȝ sill'm eē alicui⁹ figure. ⁊ sufficient̄ tradiderit artē inueniēdi mediū.

Arguit̄ p̄mo q; nō: q; iste est bon⁹ sillogism⁹. nullū risibile ē hō: nullus asin⁹ ē risibilis: ḡ nullus asin⁹ ē hō. ⁊ tñ nō est in aliq̄ figura cū non reducat̄ ad aliquē modū prime figure. Scd'o sic: iste ē bon⁹ sill'us si a ē b. ē. sȝ a. est: ḡ b. ē. ⁊ tñ nō reducit̄ ad p̄mā figurā: igr̄. Tertio sic: ista scīa ē scīa resolutoria: ḡ ipsa nō ē inuētiua. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō doceȝ inuenire mediū. Quarto sic: hec scīa tractat de resolutione ꝯn̄e ⁊ non ꝯsequētis: ḡ nō hȝ resoluere sillogismuȝ in sua principia materialia. ⁊ ꝑ ꝯn̄s non hȝ docere artem inueniendi medium. Quinto sic: in ista scīa determīatur de sillogismo simpl'r dicto. sȝ regule ibi date de inuentione medij nō possunt ad ipm̄ applicari: igitur. Item in termīs cōuertibilibus nō reperiūtur antecedentia nec cōsequētia: igitur ista ars nō est generalis ad oēs sillogismos. In oppositum est philosophus in tertiu. in questione erunt tres articuli.

Sillogism⁹ est duplex.

Quātū ad primū sciendū est p̄mo q; duplex est sillogismus. scȝ cathegoric⁹ ⁊ ypotheticus de q̄bus alias visuȝ est: sȝ sill'us cathegoricus adhuc est duplex q̄daȝ est ostēsiuus q. s. ex duabus premissis in mō ⁊ figura dispositis ōndit suā ꝯclusionē nō p̄supposita aliqua ypo-

thesi. vt sunt sillogismi q̄ fiūt in aliqua triuz figurarum. Alius ē sill'us ex ypothesi q̄. s. facta aliqua ypothesi. s. aliq̄ suppōne ex duab⁹ p̄missis infert ɔclusionē ⁊ est triplex. s. ad impossibile d' quo videbit̄ in scd̄o hui⁹. a trāssumpto ⁊ ſm q̄litatem in subiectis. vñ sill'us a trāssumpto ē ille in quo aliq̄s se trāsfert ad ꝓbandū aliquam ɔclusionē extra p̄ncipale ꝓpositū ex q̄ mediante ɔcessione vel amissione rñdētis finaliter cōludit̄ ꝓpositū: vt si q̄s habeat ꝓbare q̄ aīa sortis est imortalis. ⁊ faciat talē suppōnē q̄ si probauerit aīam petri esse imortalē etiā ꝓbauerit sufficiēter aīaz sortis eē imortalē quo admisso a rñdente transferat se opponēs ad ꝓbandum istam aīa petri est imortalis. sic arguēdo omne beatuz est imortale aīa petri est beata: g̊ aīa petri est imortalis: ⁊ p̄ ɔñs aīa sortis est imortal'.

Quid est sill'us ſm q̄litatē i subiectis

Sed sillogism⁹ ſm qualitatē in subiectis d' ille cuius mediū ⁊ minor extremitas sūt termini ɔuertibiles rōne cu⁹ ɔuertabilitatis infert̄ cōclusio v'lis in tertia figura. vt oīs hō ē aīal oīs hō est risibilis: g̊ oīn̄e risibile est aīal. Vel sic sillogismus ſm q̄litatem in subiectis est q̄n̄ opponens se trāsfert ad ꝓbandū aliquā ɔclusionez q̄ est sill'is q̄litatis veritatis ⁊ falsitatis cuz cōclusione p̄ncipali q̄ etiā ɔuenit in subiecto cum ɔclusione p̄ncipali: id'o d': sill'us ſm q̄litatem in subiectis: q: ꝓpō ad quā se transfert est sill'is q̄litatis ⁊ similis subiecti cū ɔclusione ꝓbāda.

Aliq̄ difficultates circa tertiū incidentes.

Sciendū est scd̄o q̄ circa tertiū incidunt aliq̄ difficultates. Prima an oīs sill'us diuisiuus ⁊ gn̄aliter oīs sill'us sit in aliq̄ trium figurarum. Pro cui⁹ solutiōe supponitur p̄mo q̄ in quolibz sill'o diuisiuo sunt duo ꝓcessus. P̄mus est sillogistic⁹ in quo capit̄ diuisiuū ꝓ medio et eius mēbra ɔiunctiz cū maiori extreītate ⁊ vnū suppositum diuisiz ꝓ miori extremitate. Sed ꝓ scd̄o ꝓcessu sumit̄ ɔclusio p̄cedētis ꝓcessus ꝓ p̄ma ꝓpōne ⁊ ꝓ scd̄a negat̄ alterū mēbrorum diuidentiū de illo supposito. ⁊ ꝓ ɔclusione capit̄ alteruz mēbrorum de eodē supposito: vt pz in exēplis textus. ⁊ sic sill'us diuisiuus quo ad p̄muz ꝓcessum est sillogisticus: sz quo ad scd̄m ꝓcessum petit p̄ncipium. Et ideo quo ad illū vocat̄ sill'us infirm⁹. ¶ Supponit̄ scd̄o q̄ dupl'r pōt intelligi aliquē sillogismū eē in aliqua triuz figurarum. vno mō ꝓprie ⁊ directe q̄n̄ scz mediuz ⁊ extremitates sunt totalia extrema. s. subiecta vel p̄dicata. Et sic nō oīs sill'us est in aliq̄ triū figurarum: vt pz d' sill'o ex obliq̄s. Alio mō improprie siue reductiue q̄n̄. s. mediū ⁊ extremitates nō sunt totalia extrema. ⁊ de hoc iam visuz est in p̄ncipio hui⁹ libri. Ex istis d' p̄mo q̄ nullus sillogism⁹ ex ypothesi quo ad se totū est in aliqua triū figurarū: q: in quolibet tali sunt plures ꝓcessus quorum vnus est sillogisticus. alij sunt nō sillogistici. Dicitur scd̄o: q̄ oīo sillogism⁹ cathegoricus ostēsiuus est ꝓprie vel improprie ⁊ reductiue in aliqua triū figurarū. Dicit̄ tertio: q̄ nullus sillogism⁹ ypotheticus est in aliq̄ trium figurarū: q: in eo nō est aliqd̄ medium ordinatum ſm dispōnem alicui⁹ figure.

Quot modis intelligit̄ sill'z esse in aliqua triuz figuraruz

¶ Scd̄a difficultas. an in omni sillogismo sint tm̄ tres termini et due ꝓpositiones. Arguit̄ p̄mo q̄ nō. q: in sillogismo ex oppositis nō sunt nisi duo termi͂ vt patebit in scd̄o hui⁹ agit̄. ¶ Scd̄o sic. in omni sill'o sunt due ꝓpōnes sz in qualz ꝓpōne sunt duo termi: igit̄ sunt plures q̄ tres. Pro solutōne supponit̄: q̄ nō opz termios ex q̄bus cōponitur sill'us distingui vocaliter. v'l ſm significatū: sed suffic̄t q̄ distinguātur officialit̄. ita q̄ tria distincta officia exerceāt. vnus officiū medij alter officiū maioris extremitatis ⁊ alter mioris extremitatis. Ex isto pz q̄ lz in sill'o sint simpl'r plures termi͂ q̄ tres nō cōputādo copulā ꝓ tertio tm̄ official'r sūt tm̄ tres teri. ⁊ p̄ h' soluunt̄ rōes.

Scd̄a difficultas

Quō distīguntur termi ex q̄bus sill's ꝓponit̄.

Sciendum est tertio q̄ ad inueniēdum mediū ad ɔcludendū qualibz ꝓpōnē opz capere octo l'ras. s. a. b. c. d. e. f. g. h. vñ p̄ a. ⁊ e. et etiam per i. ⁊ o. quādo in fine istarum dictionū ponuntur scz fecana cageti ⁊c. denotat̄ qualis et quanta dz esse ɔclusio ɔcludenda: per a. intelligim⁹ q̄ ꝓpō ɔcludēda sit v'lis affirmatiua. p̄ e. vniuersalis negatiā. per i. ꝑticularis affirmatiua. p̄ o. particularis negatiua: sed quādo a. ⁊ e. ponūtur in principio vel medio. per a. intelligitur predicatū. per e. subiectū: vnde ex parte de ly a. se tenēt tres littere: scz b. c. d. p̄ b. intelligimus ɔsequēs ad predicatum. per c. antecedēs ad predicatum. ⁊ per d. extraneuz. Et etiam ex parte de ly e. se tenēt tres littere: scz f. g. h. per f. intelligimus ɔsequēs ad subiectū. per g. aūs per h. extraneuz. versus. p̄dicat a. b. sequit̄ c. p̄cedit d. quoq̄ sit extra. e. subit. f. seq̄tur. g. precedit. h. quoq̄ sit extra. vñ antecedēs est terminus ad quē alius termin⁹ seq̄tur. v'l de quo ali⁹ termin⁹ vniuersaliter ⁊ affirmatiue p̄dicatur. Sed ɔsequēs est termin⁹ qui seq̄tur ad alium vel qui vniuersaliter ⁊ affirmatiue p̄dicatur de alio. Sed extraneū est termin⁹ q̄ nō pōt subijci neq̄ p̄dicari respectu alteri⁹ vere ⁊ affirmatiue vt homo asinus. ¶ Et aduerte q̄ sex dictōnes trissillabarum in versibus sequētibus valēt ad inueniendum mediū ad inferendū qualibet conclusionē: sz dictiones dissillabe valēt ad cognoscendū cōbinatiōes inutiles. Versus fecana cageti dafenes hebare gedaco gebali stāt. Sz nō ɔstant febas hecas ⁊ edas. vt satis pz in textu.

Modus inueniēdi mediu' i qualibet ꝓpōne.

Quid est ātecedēs Quid est ɔsequēs.

Quid est extraneū

Scienduz est quarto q̄ circa textū incidunt alique difficultates. Prima vtrū p̄ncipia oīm scientiarum sint sillogisabilia per artem inueniendi mediuz traditā a philosopho. ¶ Pro cuius solutione supponitur q̄ aliud est propositionem esse sillogisabilem ⁊ esse sillogisabilem per artem inueniendi medium: quia omīs propositio que potest esse conclusio sillogismi alicuius est sillogisabilis: sed solum propositio est sillogisabilis per artem inueniendi medium cuius subiectum ⁊ p̄dicatū habēt antecedētia ɔsequētia vel extranea per que talis ꝓpō est sillogisabilis. Hoc supposito d' q̄ lz oīa p̄ncipia sciarum sint sillogisabilia cum q̄libet ꝓpō

Alie difficultates circa textum incidentes.

possit esse cõclusio silli tamẽ ipsa non sunt sillogisabilia per artẽ inueniendi mediũ saltem in illa sciẽtia cuius sunt principia cuȝ non habeãt medium quod sit antecedẽs vel cõsequẽs altero extremoꝝ. Secũda difficultas vtrũ illa regula logicalis que habetur in textu sit vera: nã quia dicitur quicquid sequitur ad ɔsequẽs bone cõsequentie sequit̃ ad eius añcedens. Et videtur ꝙ nõ: quia tunc sequeretur ꝙ vnũ ɔtradictoriũ sequeretur ad reliquũ vt bene sequeret̃ si tãtũ pater est non tantũ pater est. quia ad istã tantũ pater est sequit̃ pater est. ⁊ ad istã pater est seq̃tur filius est. ⁊ ad istã filius est sequitur nõ tantum pater est. ğ ad istã tantũ pater est sequitur ista nõ tantũ pater est. Respondeo ꝙ regula logicalis est vera. Et dico vlterius ꝙ omnis ꝓpositio d̃ ĩpossibili potest inferre suũ ɔtradictoriũ cuȝ ad impossibile sequat̃ quodlibet adeo dico ꝙ bene sequitur tantũ pater est: ğ nõ tantũ pat̃ est: quia añcedẽs est possibile. Aduerte vlteriꝰ ꝙ virtute istius regule fit vna ɔsequẽtia que vocatur de p̃mo ad vltimũ que est bona tribus cõditionibus obseruatis. Prima ꝙ cõsequens p̃me cõsequẽtie sit precise antecedẽs scd̃e consequẽtie nihil mutando. Secũda ꝙ cõsequẽtie inter medie sint bone. Tertia ꝙ ꝓpositiones semper accipiantur in eodẽ sensu: adeo nõ sequitur omnis homo est animal: ğ nõ deus est. Et vltra bene sequitur non deus est: ğ homo est asinus: ergo de primo ad vltimum bene sequitur hõ est animal: ergo hõ est asinus. dico ꝙ nõ sequit̃: q2 in prima ɔsequẽtia illa negatio nõ accipitur infinitanter et in alijs neganter.

Secũda difficultas de regula logicali

Probatõ p̃dicte regule.

Cõditiones ad p̃dictaȝ regulam requisite

Quantum ad secundũ articulũ dubitatur primo vtrum sit danda ars inueniendi medium ad sillogisandũ quãlibet ꝓpositioneȝ. ¶ Arguitur primo ꝙ non. quia non est danda ars inueniendi extremitates: ğ nõ est dãda ars inueniendi mediũ. Secũdo sic nõ est difficile inuenire meduȝ: ğ non est danda ars: q2 ars ⁊ doctrina sunt circa difficilia: antecedens patet: q2 quilibet terminꝰ respectu cuiuslibet alteriꝰ põt esse mediũ et sic nõ est difficile inuenire. Itẽ ad sillogisandũ aliquã ɔclusionẽ sufficiũt figura ⁊ modus: ğ nõ est danda ars: q2 frustra daretur. ¶ In oppositũ arguitur p phm in textu. Pro cuius declaratõe ponunt̃ alique regule. ¶ Prima. terminꝰ qui est añs ad p̃dicatũ ɔclusionis ⁊ ɔsequẽs ad subiectũ est ɔueniẽs mediũ ad inferendũ vl̃em affirmatiuã in prima figura vt ad cõcludendũ istã: oĩs hõ est substãtia capiat̃ pro medio animal qd̃ est añs ad p̃dicatũ scȝ ad substantiã ⁊ ɔñs ad subiectũ. s. ad hoĩem et dat̃ intelligi ista regula p istã dictionẽ secana que valet ad barbara ⁊ darij. vt satis patȝ in textu. Et similr̃ fiant regule d̃ alijs dictionibꝰ puta cagetí: dafenes: hebare: gedaco: et gebali de quibus visum est in textu. de dictionibus que valẽt ad cõbinatiões inutiles. s. sebas: hecas: et edas. satis etiã dictuȝ est: Aduerte tñ ꝙ in ipsis nõ ponuntur nisi due vocales ad denotandũ ꝙ ɔclusio in illis cõbinationibus inutilibus aliquãdo potest esse vniuersalis. aliquando particularis ideo solum ponunt̃ littere pro premissis: et p̃nt oĩes iste regule videri in quadã figura sub arte inueniẽdi mediũ. ¶ His premissis respõdet̃ ad dubium ꝙ danda est ars inueniendi mediũ ad sillogisandũ cõclusionẽ ex veris: q2 illa ars ẽ danda in isto libro que facit hominẽ promptuȝ et abilem ad sillogisandum quãlibet conclusionem veram ex veris: sed ista ars est huiusmodi igitur. Ex quo sequitur ꝙ nõ est ista ars generalis ad ɔcludendũ quãlibet cõclusionem indifferenter: sed solũ veraȝ ex veris. ¶ Ad argumẽta dicit̃ ad p̃mũ ɔcedẽdo añs. ⁊ negando ɔñaȝ et ad ꝓbationẽ dicit̃ ꝙ non est simile. quia quicunq3 habet ɔclusionẽ sillogisandã ille habȝ extremitates. sed nõ adhuc habet mediũ. ¶ Ad secũdã dicitur ꝙ valde difficile est inuenire mediũ ad ɔcludendum quãlibet ɔclusionẽ verã ex veris sed inuenire medium ad quamlibet ɔclusioneȝ siue ex veris siue ex falsis nõ ẽ difficile. ⁊ etiaȝ ad sic sillogisandũ sufficit modꝰ et figura.

Dubiũ d̃ inuentione medij ad sillogisandũ p̃positiões

Regule p̃dictũ dubiũ soluẽtes.

Solutio p̃cedẽtis dubij

Dubitatur secundo vtrũ in quolibȝ sillogismo necesse sit alterã p̃missarũ esse vl̃em Et videtur ꝙ nõ: quia ibi est bonus sillꝰs. aĩal est substantia. hõ est animal. ğ hõ est substantia Nec solũ valet dicere ꝙ solum tenet gratia materie: q2 si maior esset vniuersalis esset darij. sed talis p̃ticularis equiualet vl̃i: igit̃. Nã dicit aristoteles p̃mo peryarmenias ꝙ particularis in materia naturali equiualet vniuersali. Itẽ sillogismus expositoriꝰ est bonus sillꝰs et tñ nulla premissarũ est vl̃is: igit̃. Iteȝ dictũ est superius ꝙ in quinq3 casibus fit bonus sillꝰs ex puris p̃ticularibus. Itẽ ad istã. animal est substãtia seq̃t̃ ista. oẽ animal est substantia. ⁊ ad istã homo est animal. sequit̃ ista. oĩs homo est animal. ⁊ ad illas duas vniuersales gr̃a forme sequit̃ ista vniuersalis in barbara. oĩs hõ est substãtia. ğ ex illis duabus p̃ticularibus gratia forme sequitur illa vniuersalis affirmatiua: q2 quicquid sequit̃ ad ɔñs bone ɔsequẽtie sequitur ad eiꝰ añs. Sȝ ille due vniuersales sequunt̃ ad illas duas particulares. ergo ad illas duas vniuersales gratia forme sequit̃ illa vl̃is affirmatiua: igit̃. Pro solutiõe supponit̃ primo vt alias visum est ꝙ p̃ticularis in materia naturali non equiualet vniuersali in significãdo. sed solũ in inferẽdo. ¶ Dico vlterius ꝙ nõ oportet ꝙ si particularis gratia materie inferat vniuersalem ad quã gratia forme aliquid sequat̃ ꝙ etiaȝ sequat̃ ad particularem gratia forme. Supponit̃ secũdo ꝙ nullꝰ sillogismus de medio communi est bonus nisi altera p̃missarũ sit vniuersalis. nisi in quinq3 casibus superius dictis. vbi ostẽsum est ꝙ ex puris particularibus quinq3 modis fit bonus sillogismus. ¶ Supponitur tertio ꝙ illa regula logicalis in qua dicitur ꝙ quicquid sequitur ad consequens bone ɔsequentie sequitur ad eius antecedens est bona. sȝ tamẽ nõ oportet ꝙ si ad ɔsequens alicuius ɔsequẽtie sequatur aliquid gr̃a

Aliud dubiũ de vl̃itate p̃missarum.

Quõ equiualet p̃ticularis in mat̃ia naturali.

Suppositio de regula logicali.

forme. q̄ illud sequat̄ ad antecedēs illius cōsequenti gratia forme. sed sufficit q̄ sequatur gratia materie vel gratia forme. Et per hoc etiam faciliter posset solui dubitatio. puta q̄ in quolibet bono sillogismo oportet alteraʒ p̄missarum esse affirmatiuā cum dictū sit q̄ ex puris negatiuis in tribus casibus fit bonus sillogismus.

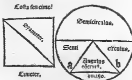
Dubitatur tertio vtrū diameter sit assimeter. et quid intelligit p̄hs per angulos equicruros. Pro solutione prime partis supponitur primo q̄ quadratum est figura habēs q̄tuor latera equalia. Dyameter autē quadrati ē linea longissima in quadrato diuidēs ipsum in duas partes equales protensa ab vno cono ad aliū conū sibi cōtrariū. Costa q̄drati est vna de illis lineis q̄ claudit̄ quadratū. Cimeter est idem q̄ cōmensurabile coste. Sed acimeter est idem q̄ icōmensurabile. Ex quo sequit̄ q̄ dyametrū esse cimetrū nihil aliud est q̄ ipsum esse cōmensurabilē coste. et ipsum esse assimetrū. est ipsuʒ esse incomēsurabilē coste. ¶ His suppositis d̄r q̄ dyameter est incōmensurabilis coste ⁊ nō cōmensurabilis. q̄ʒ tunc numerus perfectus esset numerus abundās. quod est falsum igit̄. Unde numerus perfectus nō est nisi numerus par. Et numerus abūdans est numerus impar. ¶ Pro solutione secūde partis oportʒ supponere vnū circulū a cuius cētro ad circūferentiā ducantur due linee recte quasi duo semidiametri. ⁊ ponatur ex p̄te vni⁹ a. et in extrēitate alterius b. Deinde inter extrēitates illaʒ lineaʒ a. et b. ducat̄ tertia linea q̄ faciat triāgulū eq̄crurū .i. equarū tibiarū eo q̄ ille linee sunt equales. Hec autem linea ducta a puncto a. ad punctuʒ b. ɔcludens vnā portionē circuli vocat̄ basis trianguli incisionis. eo q̄ diuidit circulū p̄ portiones. anguli aūt cāti ex incidētia basis sup̄ circulū ex vtraq̄ p̄te vocant̄ anguli incisionis et signant̄ p̄ c. ⁊ d. Ex quo pʒ q̄ p̄ angulos eq̄cruros ītelligit p̄hs angulos ɔstitutos ex īcidētia duarū linearū rectaʒ equaliū. Et hec d̄ secundo articulo.

Quid est diametʒ eē cymetrum.

Quid est numerus p̄fectus.

Quantū ad tertiū sit cōclusio respōsalis ad q̄situ. p̄hs sufficiēter docuit reductionē silloʒ in modos v̄les prime figure cū arte inueniendi mediū. et hec ɔclusio pʒ ex dictis. ¶ Ad rōnes aū oppositū. ¶ Ad p̄mā d̄r q̄ ille est bonus sillus gr̄a materie ⁊ non gr̄a forme. ¶ Ad scdāʒ d̄r q̄ arist. ītellexit suā ɔclusionē de sillo cathegorico ⁊ nō ypothetico. ¶ Ad tertiā d̄r q̄ q̄uis hec scia doceat artē inueniendi mediū tū ista est simplr̄ resolutoria ⁊ nō inuētiua q̄ʒ non docet inuenire mediū vt sit stat⁹. sʒ vt cōponat sillm̄ et post ɔpōneʒ ip̄m finalr̄ resoluat in sua principia. Et silr̄ dicat̄ ad quartā. ¶ Ad q̄ntā pro p̄ma p̄te patet solutio. ¶ Ad aliā d̄r q̄ ɔn̄s pōt duplr̄ capi. vno mō sine p̄assione: ⁊ sic illud d̄r ɔn̄s quod sequit̄ ad aliud siue inferat ip̄m siue nō. et isto mō in ɔuertibilib⁹ bn̄ reperit̄ ɔn̄s. Alio mō capit̄ ɔn̄s cū p̄assione. puta q̄ sic ē ɔn̄s q̄d sīp̄ sequit̄. ⁊ nūq̄ pōt esse aūs: ⁊ hoc mō in cōuertibilib⁹ nō reperit̄ ɔn̄s.

Cōclusio rn̄dēs ad p̄dicta.

Quomō aūt reducem⁹ sillogismos in p̄dictas figuras dicēduʒ erit post hec. restat enim cōsideratio hec. si enī et generationē silloʒū inspexerimus et inueniendi habem⁹ potestateʒ. amplius autem factos reducemus in p̄dictas figuras. finem habebit quod ex principio propositum est.

Documētuʒ ad reducendū sillos in p̄dictas figuras.

Ste est septimus et vltimus tractatus huius libri in quo p̄hs determīat de reductione silloʒum in figuras. Et ɔtinet quinq̄ capitula. In p̄rio docet resoluere aliquos sillogismos ɔpositos ex terminis rectis. ⁊ p̄mo ponit aliqua documēta: Primū sillus prius est resoluendus in duas p̄pōnes q̄ in tres termīos quia facilius est resoluere in maiora q̄ in minora. ¶ Secundū documentū. videnduʒ est in sillogismo vtrū vna premissa sit maior et alia minor. et an vna v̄lis et alia particularis. ¶ Tertiuʒ documētū oportʒ ɔsiderare si in sillogismo sit aliquid sup̄fluū vel aliquid diminutū. Naʒ si sit aliquid superfluū remouēdū est. Et si sit aliquid diminutū aliquid addendū est. Et subdit q̄ in aliquib⁹ facile est videre vtrū aliquid deficiat vl̄ aliquid superfluat: puta in illis in quib⁹ conclusio nō sequit̄ de necessitate. sed in illis in quibus ɔclusio sequit̄ de necessitate difficile est videre vtrū aliquid deficiat vel sup̄fluat. Et hoc probat duobus exemplis. Primuʒ substātia nō interempta non interimitur suba: sed partibus substātie interemptis interimit̄ substantia: igit̄ partes substātie sunt substātie: ubi sequit̄ cōclusio de necessitate: ⁊ tū sillogismus nō est bonus q̄ʒ ibi deficit p̄pō v̄lis: sed posset sic reduci: oīa quib⁹ interemptis interimit̄ suba sunt suba. sʒ partes sube sunt hm̄ōi: ḡ partes substātie sunt substātia. ¶ Scdm̄ exemplū. si homo est aīal ē. et si animal est: substantia est: ergo si hō est substantia est: ibi necessario sequitur cōclusio. et tū non est sillogismus cathegoricus. posset tamen sic reduci. omne illud quo posito ponit̄ animal est substātia. sed posito hōīe ponit̄ animal. ḡ hō est substātia. Et subdit p̄hs q̄ in talibus decipi

Exēpla predictū documētum p̄bantia.

mur credētes tales argumētationes esse sillogisticas eo q ex p̄missis necessario sequitur cōclusio: τ tñ non sunt sillogistice. Nō enim oportet oē inferēs cōclusionē necessario esse sillogismum. ¶ Cōsequēter dicit q in reductione sillogismorū ex p̄teterminorū accipiendi sunt tres termini. quoꝝ vnus d̄r mediū: alter maior extremitas: τ alius minor extremitas. τ si mediū subijciat̄ in vna τ p̄dicetur in alia reducit̄ ad primā figurā. si p̄dicet̄ in vtraq̄ ad scd̄az figurā τ si subijciat̄ in vtraq̄ ad tertiā figurā. Ex quo īfert q nulla ofo dicitur sillogistica nisi idē frequēter dicat̄: hoc est nisi mediū bis sumat̄. ¶ Consequenter subdit q frequēter cōtingit decipi credēdo aliquas argumentationes esse sillogisticas: et tamen nō sunt quod ꝓbat per duo exempla. Primū est. aristomenes intelligibilis semꝑ est τ aristomenes est aristomenes intelligibilis: igit̄ aristomenes semꝑ est. Scd̄m exemplū. michalus musicus corrūpetur cras: τ michalus est michalus musicus: ergo michalus corrumpetur cras. ibi nō sunt sillogismi. licet videātur esse ꝓpter similē dispositionē terminoꝝ: τ tñ nō sunt: quia neutra p̄missaꝝ sumit̄ vliter. ¶ Subdit ꝯñter q etiā cōtingit decipi quādo termi nō capiunt̄ vniformiter in p̄missis τ cōclusione. sed variantur fm̄ cōcretionē τ abstractionē. vt nō sequit̄ i prima figura: nulli egritudini inest sanitas: oīs hō est susceptiuus egritudinis: ḡ nullus hō est sanus. Silr̄ nō sequit̄ in scd̄a figura: nulli egritudini cōtingit inesse sanitatē. τ oī homini contingit inesse sanitatē. ḡ nulli hoī contingit inesse egritudinē. Silr̄ nō sequit̄ in tertia figura oīm homini cōtingit inesse sanitatē: τ omni homini contingit inesse egritudinem: ergo alicui egritudini contingit inesse sanitatem.

Modus sillogisā di i p̄ia figura

Inesse autem primū medio τ hoc postremo nō oportet sumere velut q̄ semper predicētur de seinuicē similiter: τ primū de medio: τ hoc d̄ postremo τ non inesse similiter.

¶ Istud est scd̄m capitulū in quo docet sillogisare ex obliquis. Primo in prima figura ponēs tres regulas. ¶ Prima maiore de recto τ minore de obliquo valet sillogism⁹ ad inferendū conclusionē de obliquo: vt oīs sophia est disciplina: boni est sophia. ergo boni est disciplina. ¶ Secūda regula. maiore de obliquo τ minore de recto valet sillogismus ad inferēdū cōclusionem de obliquo: vt oīm cōtrarioꝝ est eadez disciplina. bonū τ malum sunt contraria: ḡ boni τ mali est eadē disciplina. ¶ Tertia regula ex ambab⁹ de obliquo in prima figura fit bon⁹ sillogismus ad inferendū cōclusionē de obliquo τ quādoq̄ de recto. Exemplū primi: vt cuiuscūq̄ est disciplina illius est gen⁹. boni est disciplina. ergo boni est genus. Exemplū scd̄i: vt cuiuscūq̄ est disciplina hoc est genus. bonū est disciplina. ḡ bonum est gen⁹. ¶ Deinde docet sillogisare in secūda figura dicens. q negatiua premissa existē

Regule ostēdentes sillogisare in prima figura.

Modus sillogisā di i secūda figu̅.

te de obliquo valet sillogism⁹. quod ꝓbat duobus exemplis. Primū. nullius motus est motus sed voluptatis est motus. ergo voluptas nō est motus. Scd̄m exemplū. nullius signi est signū. sed ipsius visus est signum. ergo visus nō est signum. ¶ Deinde docet sillogisare ex obliquis in tertia figura dicēs. q bene valet sillogismus vt probat vno exemplo. vt deo non est tempus oportunum. deo est estas: ergo estas nō est tempus oportunū. Et subdit q ad reducendū istos sillogismos opꝫ mutare obliquos in rectos.

Modus sillogisā di in tertia figura.

Reduplicatum aūt in propositionibus ad primā extremitatez ponendum nō ad medium: dico autem vt si fiat sillogismus quoniam iusticie est disciplina quoniā bonū in eo q bonū ad primā extremitatem ponendum.

Quomō sillogisatur ex reduplicatiuis

¶ Istud est tertiū capitulū in quo aristoteles docet sillogisare ex reduplicatiuis dicēs. q sillogisando ex reduplicatiuis reduplicatio nunq̄ ē addenda predicato reduplicās ipm: quod probat tribus exemplis. ¶ Primū exemplum: bonum est disciplina inq̄tuz bonū τ iusticia est bonum: ergo iustica est disciplina inq̄tum bonuz. talis reduplicatio nō est addenda medio, reduplicās ipm dicēdo: iusticia est bonū inq̄tum bonum: cum sensus esset q iusticia est oē bonū qđ est falsum q̄diu sunt plura bona. ¶ Scd̄m exemplum: bonum est disciplinatū inq̄tuz bonū salubre est bonuz. ergo salubre est disciplinatum in q̄tum bonum. ¶ Tertiuz exemplū. omne non existens est opinabile in eo quod non existens. ycoceruus est non existens. ergo ycoceruus est opinabilis in eo qđ non existens. ¶ Quartum exemplum: sensibile est corruptibile in eo quod sensibile: omnis homo est sensibilis: ergo oīs homo est corruptibilis in eo q est sensibilis.

Exēpla predictā sillogisationeꝫ ꝓbantia.

¶ Ex istis infert q aliter sillogisatur ex reduplicatiuis q̄ ex non reduplicatiuis. nam ad concludendum cum reduplicatione debet poni reduplicatio in aliqua premissarum: dūmodo nō ponatur ad predicatū reduplicando ipm predicatum. ¶ Consequēter ponit sex documēta ꝓ perfectiori reductione sillogismorum. Primuz in sillogismis ꝓ vno termino minus noto debꝫ capi vnus terminus magis notus. τ etiam pro oratione minus nota debet capi oratio magis nota: vt non refert dicere suspicabile non est genus opinabilis: τ suspicabile non est opinabile. Secūdum documentum: in sillogisando refert sumere propositiones vniuersales vel particulares. quia ex vniuersalibus potest concludi cōclusio non autem ex particularibus. Tertium documentum. non enim oportet expositione exemplorum inconueniens acadere: non enim sumūtur exempla vt vera sunt. Exempla enim nō ponimus vt vera sint: sed vt sentiant quid adiscunt. Quartum documentuz quando premisse alicuius sillogismi probantur per alios sillogismos τ vn⁹ sillogism⁹ pficit̄ ꝑ aliū: nō opꝫ bu-

Documēta pro ꝑfection reductione silloꝝ

ius modi sillogismos fieri in eadē figura. Quintum documētū ad videndū in qua figura debeat fieri sillus vl̄ reduci multū ꝯfert aspicere ad ꝯclusionē: q̄r si ꝯclusio sit vl̄is nō pōt eē in tertia figura. si fuerit affirmatiā nō pōt eē in scđa si fuerit vl̄is affirmatiua solū pōt esse in prima figura. Sextū dictū seu documētū ad interimēdum vnā diffinitionē sufficit vnam ptem interimi vt ad interimēdum istaꝫ aq̄ est potus humidus. sufficit ostēdere ꝙ aqua nō sit potus sic arguēdo. oīs potus est trāsmutabilis in substantiam viuētis. ſꝫ aqua nō ē hmōi: igit̄ nō est potus. ꝛ per ꝯn̄s nō est potus humidus. ex quibꝯ infert ꝙ sillogismi ex ypothesi fm̄ se totos nō reducūtur ad aliquam trium figuraꝝ. ¶ Seq̄tur textus. Querit autem.

Sillorū reductio ad seinuicem.

Istud est quartum ꝛ vltimū capitulum in quo docꝫ reducere sillos vniꝯ cuiusqꝫ figure ad seinuicē p̄mo sillos p̄me figure. dicens ꝙ celarēt ꝛ ferio reducunt̄ ad sillos scđe figure puta celarēt ad cesare maiore ꝯuersa simplr̄ ꝛ ferio ad festino maiore ꝯuersa simplr̄. sed barbara ꝛ darij nō p̄nt reduci ad scđam figurā. q̄a in scđa figura nō ꝯcludit̄ nisi negatiue. Ex quo sequit̄ etiā ꝙ barbara reducit̄ ad aliquā aliam figurā: q̄r nulla alia figura a p̄ma ꝯcludit vl̄ez affirmatiuā: nisi prima. ſꝫ darij ꝛ ferio reducūt̄ ad sillos tertie figure: puta darij ad datisi miore ꝯuersa simplr̄. ꝛ ferio ad ferison mīore cōuersa etiam simplr̄. ¶ Cōsequēter dicit ꝙ omnes sillogismi scđe figure reducūtur ꝑ ꝯuersionem ad sillos prime figure: dēpto baroco q̄ non pōt reduci ꝑ ꝯuersionē. ſꝫ bñ ꝑ impossibile vt iaꝫ superius ostensuꝫ est. Sillogismi etiā tertie figure reducunt̄ ad sillogismos prime figure per cōuersionem dempto bocardo qui nō pōt reduci per conuersionem. cum maior prime figure nō possit esse ꝑticularis ſꝫ bene per impossibile.

Silli secūde figure quare reducunt̄ ad sillos p̄me fig.

Differt aūt in cōstruēdo ꝛ destruēdo opinari. aut idem aut diuersum significare nō esse hoc ꝛ esse non hoc. vt nō esse albū ei quod est esse non album. nō eīm idē significāt: neqꝫ negatio eius quod est esse albū: ea que est esse non album. sed ea que est nō esse album.

Modus sillogisādi ex terminis infinitis

Istud est quintū et vltimū capitulūꝫ in quo docet sillogisare ex terminis infinitis. et ponit primo talē cōclusionem. ꝓpositio de predicato infinito affirmatiua nō est eadē cū ꝓpōe negatiua de p̄dicato finito: vt iste due nō sunt eedē: hō est nō albus: ꝛ hō nō est albus. quod ꝓbat duabꝯ rationibus. Prima sicut se habēt iste due. fortem possibile est ambulare. ꝛ fortē possibile est nō ambulare: ita iste due hō est nō albus et hō non est albus. sed due prime nō sunt eedē. licet bene sequātur se adinuicem ḡ etiā alie due nō sunt eedē. Secūda ratio non est ideꝫ esse nō equale. et nō esse equale. q̄r huic quod est esse nō equale aliquid subiacet. s. inequale et huic quod nō est esse equale nihil subiacet ¶ Tertia ratio ab affirmatiua de p̄dicato infinito sequit̄ aliquid quod nō sequit̄ ad negatiuaꝫ de predicato finito: ḡ ille ꝓpositiones non sunt eedē. añs patet. q̄r ad istā hoc est lignum nō album: sequit̄ ista: hoc est lignūꝫ: et tn̄ illa nō seq̄t̄ ad istā hoc nō ē lignū albū. ¶ Cōsequēter ostēdit p̄hs qualr̄ valet ꝯn̄a a ꝓpōne de p̄dicato finito ad propositionē de p̄dicato infinito et ecōtra. ꝛ ponit q̄ttuor regulas. Prima. ab affirmatiua de predicato infinito ad negatiuaꝫ de p̄dicato finito est bona ꝯsequētia: vt bene sequitur hoc est nō albuꝫ. ḡ nō est album. Secunda regula. a negatiua de predicato finito ad affirmatiuam de p̄dicato infinito non valet cōsequētia. et hoc q̄n̄ supple totale p̄dicatū nō infinitatur. vt nō sequit̄: hoc nō est lignū albū. ergo hoc est lignū nō albū. demōstrādo ꝑ ly hoc lapidē. Tertia regula ab affirmatiua de p̄dicato finito ad negatiuā d̄ p̄dicato infinito est bona ꝯn̄a. vt bene sequit̄: hoc est albū: ergo hoc nō est nō albū. q̄r oppositū ꝯn̄tis nō pōt stare cū añte. Quarta regula. a negatiua de p̄dicato infinito non sequitur affirmatiua de p̄dicato finito vt nō seq̄tur: hoc nō est lignū nō albū: ḡ est lignū albū. et hoc q̄n̄ totale p̄dicatū nō infinitatur. Et subdit ꝙ sicut fiunt ꝯn̄tie in ꝓpōnibus de p̄dicato finito ꝛ infinito: sic etiam fiunt de terminis priuatis et terminis positiuis: vt bene sequit̄: hoc est iniustum. ergo nō est iustū: ꝛ sic de alijs. ¶ Cōsequēter subdit ꝙ ex ꝓpōnibꝯ de terminis infinitis vl̄ priuatiuis: eodē mō sillogisādū est sicut ex propositionibꝯ de terminis finitis: vt sicut bene seq̄t̄. omne aīal est musicū: oīs hō est aīal: ergo oīs hō est musicus: ita etiā bene sequit̄: oē aīal ē nō musicū: oīs hō est aīal: ḡ oīs hō est nō musicus. ¶ Finaliter ponit q̄ttuor regulas ḡnales. Prima. si ad antecedēs sequatur cōsequēs: tūc ad oppositū cōsequētis sequit̄ oppositū añtis. Scđa regula: nō oportet ꝙ ad oppositū añtis sequatur oppositū cōsequētis. Tertia regula. oppositū ꝯn̄tis repugnat seu nō pōt stare cum añte. Quarta regula: cōtradictoriū añtis bene potest stare cū ꝯn̄te. Primā regulā ꝓbat: quia ad oppositum ꝯn̄tis sequitur oppositūꝫ añtis: vel ip̄m oppositum ꝯn̄tis stabit cum antecedente: sed hoc nō: quia oppositū ꝯn̄tis repugnat cōsequenti: ergo etiam antecedenti per illam maximam: quicquid repugnat consequenti repugnat antecedenti. Secunda regula probatur. quia si oppositum antecedentis stet cum consequente: tunc ad oppositum antecedentis nō sequitur oppositūꝫ cōsequentis: quia si ad oppositum cōtradictorium antecedētis sequeret̄ oppositū ꝯn̄tis: tūc contradictorie essent simul vere: quia dato opposito añtis vero: tunc ex quo sequitur oppositum cōsequentis ip̄m cōsequēs et suū oppositum simul stabunt q̄d est falsum. Tertia regula ꝓbatur. q̄r cōtradictoriūꝫ ꝯn̄tis repugnat ꝯn̄ti: ḡ ꝛ antecedēti. Quarta r̄sa pꝫ: quia ad oppositū antecedētis non sequit̄ oppo

Regule de p̄dicato ꝯn̄a.

Quattuor regule ḡnales.

Obiectõ cõtra secundã regulam.

situm ꝯñtis: ergo oppositũ añtis põt stare cũ ꝯñte ¶ Deinde ponit vnã obiectionẽ ꝯtra scđam regulam q̄ est hec: ponamꝰ ꝙ a. ꝛ b. ꝯtradicãt ipi f. c. vero ꝛ d. ꝯtradicãt b. tunc arguit̃ sic. ad c. sequit̃ a. ergo ad f. sequit̃ b. ꝛ ꝑ ꝯñs ad d. seqtur b. q̄re de primo ad vltimũ si ad c. sequat̃ a. ad d. sequit̃ b. quod est ꝯtra scđam regulam q̄ dicit ꝙ ad oppositum añtis nõ sequit̃ oppositũ ꝯñtis. Soluit nõ admittẽdo casuz: qꝛ due ꝓpões nõ pñt hr̃e vnã ꝯdictoriã: qđ tñ supponebat̃ i casu.

An regule de formatõe sillogismorũ ex ꝓpositionibꝰ de obliqs ꝛc. sint sufficiẽter assignate.

Queritur vtrum regule de formatione sillogismorũ ex ꝓpõnibus de obliqs ꝛ ꝓpõnibus reduplicatiuis ꝛ ꝓpõnibus de termis infinitis sint sufficiẽter assignate a pħo. ¶ Arguit̃ primo ꝙ nõ: qꝛ tunc arguendo ex obliqs ex vero sequeret̃ falsuz. sic arguendo: nullus equꝰ est asinꝰ cuiuslibet hois ẽ equus: ergo nullius hois est asinꝰ. ¶ Scđo sic. dictio reduplicatiua est quoddaz sincathegorema sicut alia sincathegoremata: ergo videtur ꝙ possit addi ita bñ ꝑdicato sicut addit̃ alteri termino. ¶ Tertio sic. reduplicatio est nota cause inherẽtie ꝑdicati ad subm: sz talis cã querit̃ in ꝑdicato: ergo dictio reduplicatiua nõ põt addi ꝑdicato. ¶ Quarto. affirmatiua de ꝑdicato infinito habz ꝯcludi in modo negatiuo nõ aũt affirmatiua de ꝑdicato finito: ergo nõ eodẽmodo est sillogisandum ex ꝓpõnibꝰ de ꝑdicato infinito ꝛ de ꝑdicato finito. añs ꝓbatur: qꝛ in sillo negatiuo sillogisat̃ ꝯclusio negatiua de predicato finito: ꝛ ad ipam sequit̃ ꝓpõ negatiua de ꝑdicato infinito: igit̃. ¶ Quinto sic. sillus ex termis finitis ꝛ ambabꝰ negatiuis nõ est bonꝰ: ergo sillus q̄ fit ex vna negatiua ꝛ altera affirmatiua de ꝑdicato infinito nõ erit bonus: qꝛ ꝑmisse vtriusqꝫ sillogismi inferunt se adinuicem. ¶ In oppositum ẽ phs in textu. In questione erunt tres articuli.

Quare nõ eodem mõ sillogisat̃ ex obliquis sic ex rectis.

Quantum ad primũ sciendum est primo ꝙ pro solutione ꝑme ptis: supponit̃ ꝑmo ꝙ nõ oĩno eodẽmodo est sillogisandũ ex obliqs sicut ex rectis: qꝛ ex obliqs quãqꝫ põt fieri bonꝰ sillus ambabꝰ existẽtibus ꝑticularibꝰ aut indefinitis: nec opꝫ ꝙ sit ꝑcise idẽ subm in vna ꝛ ꝑdicatum in alia aut ꝙ sint tres termini: quorũ q̄libet sit ꝑcise subm vł ꝑdicatũ. ¶ Aduerte tñ ꝙ ex obliqs nõ valꝫ sillus grã forme. nisi aliqs terminꝰ distribuat̃ in ꝑmissis ꝛ sub illo termio fiat subsumptio in miore: ideo iste sillus nõ valet cuiuslibz hois asinus currit: brunellus ẽ asinus: ergo brunellus currit. nã ꝑmisse pñt esse vere

Regula gñalis ex predictis.

ꝯclusione existẽte falsa. Ex isto sequit̃ vna rła generalis ex oĩ ꝓpõne de termĩo distributo siue ille sit rectus siue obliquꝰ: cũ vna alia in q̄ subsumitur alius terminꝰ sub termĩo distributo ẽ bonꝰ sillogismꝰ siue ille terminꝰ sit subm siue ꝑdicatum siue ps subiecti siue ꝑdicati. Ex istis dicit̃ primo ꝙ non opꝫ in sillogismis ex obliqs ꝙ maior vł minor extremitas vł mediũ sit totale extremũ. i. totale subm vł totale ꝑdicatum: nec opꝫ ꝙ mediũ sillogisticũ sit subiectũ vł predicatum in maiore: sz sufficit ꝙ se teneat ex parte subiecti vł ꝑdicati. nam in hoc sillogismo hõ oẽm equuz est vidẽs: brunellus est equus: ergo brunellus homo est vidẽs. iste terminꝰ equum est medium ꝛ brunellus mĩor extremitas ꝛ hoc totum residuũ est maior extremitas. Scđo dr̃ ꝙ tales sillogismi q̄ sic fiũt ex obliqs dicũtur eẽ in aliquo mõ vł in aliqua figura: qꝛ hñt similitudinem talis figure vł talis modi. Dicit̃ tertio ꝙ tales silli ex obliqs nõ dicũtur ꝓprie ꝛ directe esse in aliq̄ trium figurarum capiendo figuraz eodez modo quo cõiter diffinitur. sed soluz reductiue inquantum. s. ꝑmisse de termis obliqs hñt resolui in ꝑmissas de terminis rectis.

Notabile đ obliquo in pa figu.

Sciendum est scđo ꝙ in prima figura maiore de obliquo cuiꝰ mediũ est terminꝰ obliquus ꝛ mĩore de recto seq̄tur ꝯclusio đ obliquo dũmodo obliquitas in ꝯclusione cadat ex parte eiusdez extremi sicut in maiore: ꝛ dũmõ obseruet̃ talis obliq̄tas. Et dicit̃ notãter dũmõ obliq̄tas cadat ex pte eiusdez extremi. qꝛ si caderet ex pte alterꝰ nõ oporteret ꝯñam valere: vt nõ seq̄tur cuiuslibet hois asinꝰ currit: sortes est homo: ergo sortes est asini q̄ currit. Dicit̃ notãter dũmodo seruet̃ talis obliq̄tas. qꝛ si variaretur nõ oporteret ꝯñam valere. vt nõ seq̄tur. cuiuslibet hois est asinus: sortes est hõ: ergo in sorte est asinus. Et hoc intelligit̃ per istã regulaz generalẽ quãdocũqꝫ in maiori ꝓpõne aliquis terminus fuerit distributꝰ in obliquo siue affirmatiue siue negatiue de quocũqꝫ alio termĩo rectꝰ illius obliqui: ꝯ tunc q̄cquid affirmabit̃ đ obliquo in maiori affirmabit̃ de obliquo illius vltimi termini. Silr̃ ex maiore de recto ꝛ mĩore de obliquo: in quo minor extremitas ponit̃ in obliquo valet sillus ad inferendũ ꝯclusionem: in q̄ minor extremitas ponit̃ in obliquo vt bene sequitur. omĩs asinus est aĩal. ꝛ hois est asinus: ergo homĩs est aĩal. Sed ex dubus ꝑmissis in quibꝰ mediũ tenet̃ in obliquo gratia forme nõ valet ꝯsequẽtia: vt nõ seq̄tur: oẽm asinuz videt equus omĩs homo videt asinuz: ergo oĩs hõ est equꝰ.

Alij tres mõi de ꝑdictis.

Preter illos modos ponũtur adhuc tres alij modi: quorum primus est maiore vli negatiua cuius medium est terminꝰ obliquꝰ ꝛ minore affirmatiua in qua mediũ ponit̃ in obliquo valet ꝯsequẽtia ad inferendũ ꝯclusionez de recto. vt bene sequit̃ nullum hoiem videt asinus ꝛ omne risibile videt hoiem: ergo nulluz risibile est asinus. ¶ Scđus modus: quando maior est vlis negatiua in qua maior extremitas ponitur in obliquo: ꝛ minor est affirmatiua in qua minor extremitas ponit̃ in obliquo. valet ꝯsequentia ad inferendũ ꝯclusionem de recto: vt bene seq̄tur nullus asinus videt hoiem: ꝛ omne risibile videt asinus: ergo nullũ risibile est hõ: sz si ambe premisse fuerint affirmatie nõ vꝫ ꝯña vt nõ seq̄tur oĩs hõ videt asinum: ꝛ oẽm equuz videt homo: ergo oĩs equus est asinꝰ. ¶ Tertius modꝰ quãn maior est vlis affirmatiua de recto ꝛ in mĩore. medium est in obliquo valet ꝯña: in qua maior extremitas ponit̃ in obliquo: vt bñ seq̄tur.

omĩs homo est aĩal asinus est hoĩs: ergo asinus est aĩalis: sed in mõ negatiuo nõ valet. vt non seq̃tur. nullũ risibile est asinus. oĩs hõ videt risibile. ergo nullus homo videt asinum. et ista debẽt intelligi de prima figura.

Aliud notabile de obliquo in secunda figu.

Sciendum est tertio q in scd̃a figura duobus p̃missis de obliquo in q̃bus extremitates sunt termini obliq̃ valet sill̃us ad inferẽdum ꝯclusionẽ de recto: vt cuiuslibꝫ homĩs est equus. et nullius asini est equ⁹: ergo nullus asin⁹ ẽ homo. ¶ Scd̃a regula medio existente in obliquo in ambab⁹ p̃missis valet ꝯña ad inferẽduꝫ ꝯclusionẽ de recto. vt bñ seq̃tur. null⁹ asinus est hoĩs. oĩs bos est hoĩs: ergo nullus bos ẽ asin⁹. Similiter maiore affirmatiua de recto et mĩore negatiua de obliquo valet sill̃us ad inferendũ cõclusionẽ de obliquo seruata obliq̃tate ex parte eiusdẽ extremi. vt oĩs asinus est aĩal: et nullius hoĩs est aĩal: ergo nullius hoĩs est asin⁹. Scd̃ꝫ exẽpluꝫ. oĩs homo est aĩal et null⁹ asinus est aĩalis ergo nullus asin⁹ est homĩs. ¶ Sed p tertia figura ponũtur aliq̃ regl̃e. Prima maiore d obliquo siue mediũ ponat in obliquo siue maior extreĩtas et mĩore d recto valet sill̃us ad inferẽdũ ꝯclusionẽ de obliquo, dũmõ eadẽ obliq̃tas se teneat ex p̃te eiusdẽ extremi: vt in darapti cuiuslibet hoĩs est asin⁹. oĩs hõ est aĩal: ergo aĩalis ẽ asinus. Item q̃libet asinus est hoĩs. asinus est rudibilis: ergo rudibile est homĩs. ¶ Scd̃a regl̃a ex duab⁹ de obliquo in q̃bus mediũ ponit̃ in obliquo nõ valet ꝯña. nõ em̃ seq̃tur cuiuslibet hoĩs est asinus: cuiuslibꝫ hoĩs est equus: ergo equus est asin⁹. Et si mĩor sit de obliquo ex p̃te subiecti seq̃tur ꝯclusio de obliquo ponẽdo obliq̃tatem in p̃dicato. vt oĩs hõ est aĩal. hoĩs est asinus: ergo asin⁹ est aĩalis. sꝫ si obliq̃tas se teneat ex p̃te p̃dicati. seq̃tur ꝯclusio in qua mĩor extremitas ponitur in obliquo: vt omĩs hõ est animal. q̃libet homo est asini: ergo asini est animal.

Alie regule pro tertia figura.

Sciendũ est quarto q circa textũ incidit vna difficultas: quał̃r est saluabile hũc sill̃m michalus musicus corrũpet̃ cras. michalus ẽ michalus music⁹: ergo michalus corrũpetur cras. nõ esse bonũ sill̃m cũ videat̃ esse sill̃us expositori⁹ cũ mediũ sit termin⁹ singl̃aris singl̃ariter et vniuoce tẽtus. R̃ndetur q ille sill̃us nõ est bonus: q2 cõclusio põt esse falsa p̃missis existentibus veris: vt si ponat̃ q nũc michalus sit musicus. et cras ei⁹ musica corrũpet̃ et nõ ipe michalus tũc ꝯclusio erit falsa et p̃misse vere. Dicitur scd̃o q ad sillogismũ expositoriũ nõ sufficit mediũ esse terminũ singularẽ simpl̃r et vniuoce tentum. Sed requirũtur alie tres cõditiones. Prima q ab vna premissaꝝ ad vnã de omĩ valeat ꝯña que ibi deficit: q̃a ad istam michalus musicus corrũpet̃ cras. nõ sequit̃ ista omne qd̃ est michalus musicus corrũpetur cras. Et si q̃s dicat: nũq̃ ad singularẽ põt sequi illa de omni eisdem termĩs: ergo illa cõditio nõ valet: antecedens pbatur: q2 termino singl̃ari nõ cõgrue potest addi signũ vniuersale vt nõ cõgrue diceretur omnis sortes. Respõdet̃ q licet termĩo singulari singulariter tento et incõplexo nõ possit addi signum vniuersale: tamẽ bene termĩo singulari complexo cui⁹ vna pars est terminus cõmunis: vt omñe ens qd̃ est sortes currit. vñ istud subiectum ens qd̃ est sortes dicitur supponere discrete: q̃a ex modo sue significationis repugnat sibi supponere p plurib⁹ ratione illi⁹ termini sortes. ita q ille termin⁹ ens capitur singulariter ratione determĩationis sibi addite. ¶ Et si quis dicat: ista est vniuersalis omñe ens quod est sortes currit: igit̃ subiectũ non supponit discrete neq3 est termin⁹ discretus. Respondetur q est simpl̃r singularis et nõ vniuersalis nisi capiendo ꝓpositionẽ vniuersalem large p omni ꝓpositione cui⁹ subiecto addit̃ signum vniuersale siue distribuat̃ siue nõ. Ex quo seq̃tur q sicut ibi est sillogism⁹ expositori⁹ sortes currit homo est sortes: ergo homo currit. ita ibi omne ens quod est sortes currit. homo est ens quod est sortes: ergo homo currit. ¶ Et hec de primo articulo.

Dubium de isto sillogismo Michalus musicus corrumpet̃, etc.

Conditiones ad sillogismũ expositorium requisite

Quantum ad scd̃m dubitatur p̃mo qualiter arguẽdum est ex reduplicatiuis. Pro cui⁹ solutione supponit̃ q ꝓpositio reduplicatiua est in qua ponit̃ signũ reduplicatiuum reduplicatiue tẽtũ vt sunt ista. inantũ. inquantum. eo q. Supponit̃ scd̃o q sillogismi reduplicatiui ad est in quib⁹ ponũtur ꝓpositiones reduplicatiue habet̃ fieri ꝓprie in prima figura et in omĩbus modis dũmodo reduplicatio se teneat ex parte maioris extremitatis et nõ medij nec minoris extremitatis. Exemplũ in barbara: vt omĩs triangulus habet tres angulos eq̃les duobus rectis sm̃ q triangulus. ysocheles est triangulus. ergo ysocheles hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis inquãtum triangulus. similiter omñe animal est viuẽs inquãtum animatum: omĩs homo est aĩal. ergo omĩs homo est viuens inquantum aĩatum. Exemplũ in celarẽt nullum animal est sensitiuum inquãtũ est aĩatum. omĩs hõ est animal. ergo nullus homo est sensitiuus inquantũ aĩatus. Sed quereret aliquis quare reduplicatio non se tenet ex parte medij seu non additur medio. Respondetur q ratio est: quia tũc nõ concluderetur conclusio reduplicatiua cum mediũ nõ intret cõclusionẽ Secundo quare nõ addit̃ minori extremitati. Respõdetur q ratio ẽ: q2 reduplicatio ponitur ad designandum cõuertibilitatem termini reduplicati ad predicatum et nõ ad subiectũ. modo minor extremitas est subiectũ: igit̃. Supponitur tertio: q tales sillogismi proprie non habent fieri in secũda figura: q2 vel reduplicatio adderetur medio vel extremitatibus. non medio vt notuꝫ est nec extremitatibus cũ subijciatur in p̃missis modo reduplicatio ꝓprie nõ se tenet ex parte subiecti. Sed in tertia figura fiunt boni sillogismi. dũmodo reduplicatio se teneat ex parte maioris extremitatis. Exempluꝫ in darapti omñe animal est viuens inq̃tum aĩatum omne animal est substantia: ergo quedam substantia est viuens inq̃tum animata.

Quid est ꝓpositio reduplicatiua.

Quomō fiunt sillogismi ex terminis īfinitis.

Dubitatur scđo qualiter arguendū est ex terminis infinitis. Pro cui⁹ solutione supponiť primo ꝙ ex terminis infinitis fiūt eodē mō silli in omi figura sicut ex terminis finitis dūmodo termin⁹ q̄ est finit⁹ nō muteť in terim infinitū nec termin⁹ infinit⁹ in terim finitū: vt oē aīal est nō albū: oīs hō est aīal: ğ oīs hō est non alb⁹. Exemplū vbi oēs termini sunt infiniti. vt oīe nō albū est nō hō. oīs nō lapis est nō alb⁹. ergo oīs nō lapis est non hō. ¶ Sed q̄reret aliquis vtrū possint fieri boni silli variādo aliquē terim penes finitū ⁊ infinitū. Rñdeť p aliq̄ dicta. Primū in omi figura ex duab⁹ p̄missis vlibus negatiuis medio variato penes finitū ⁊ infinitum seq̄tur ɔclusio negatiua. vt nullū nō album currit nullus hō est albus: ğ nullus hō currit. Dicitur scđo ꝙ in p̄ma ⁊ scđa figuris ex maiori vli negatiua ⁊ minori ꝑticulari negatiā sequitur cōclusio ꝑticularis negatiua medio variato penes finitū ⁊ infinitū. vt nullū nō albū currit hō nō est albus: ğ homo nō currit. Sz in tertia figura medio sic variato nihil seq̄tur: vt nō seq̄tur nulla nō substātia est aīal. q̄daz suba nō est hō: ğ q̄dam hō nō est aīal. ibi ɔclusio ē falsa: ⁊ p̄misse sunt vere. Diciť tertio ꝙ in prima ⁊ tertia figuris medio variato penes finitū ⁊ infinitum si ambe p̄misse fuerint affirmatiue nihil seq̄tur. Sed in scđa figura ex ambabus p̄missis affirmatiuis seq̄tur ɔclusio negatiua medio variato penes finitū ⁊ infinitū. exemplū vt oīs hō est aīal lapis est nō aīal. ğ lapis nō est hō. Et si quis dicat: isti sillogismi nō sunt in aliqua figura cū sint q̄ttuor termini: ⁊ etiā nō inueniť ratō medij. Rñdetur ꝙ de rigore nō sunt in aliqua figura neq̧ mō. sed solū dicitur esse in aliqua figura: q: hñt similitudinē alicuius figure.

Aliud dubium

An regule quib⁹ arguitur a propositiōib⁹ đ p̄dicatis finit⁹. ⁊c. sint sufficiēter posite.

Dubitatur tertio vtrū regule q̄bus arguiť a ꝓpōnibus de p̄dicatis finitis ad ꝓpōnes de p̄dicatis infinitis sint ɔueniēter posite ab aristotele. Pro cui⁹ solutione dr p̄mo: ꝙ a ꝓpōne affirmatiua ad negatiuā: ⁊ ecōtra variato predicato penes finitū ⁊ infinitū ē bona ɔsequētia seruatis cōditionib⁹ vt dictū ē in scđo peryarmenias: dūmodo totale p̄dicatū infinitetur dicitur scđo ꝙ dne regule philosophi q̄bus dicit ꝙ a negatiua ad affirmatiuam nō valz ɔña debent intelligi qñ predicatū est cōplexū cuius tantū vna pars infinitatur vt nō sequitur lapis non est lignū album. ğ lapis est lignū nō album Sed bene sequiť hoc nō est lignuz album: ğ hoc est non lignuz albū. Et si quis arguat nō sequitur sortes est vidēs nō asinū: ğ sortes non est videns asinū: q: antecedēs pōt esse verum et ɔsequens falsum posito casu ꝙ sortes videat equū et asinū et tamē arguiť ab affirmatiua ad negatiuā cuius totale predicatū nō est infinitatum. Respondetur ꝙ tales regule ꝓprie non tenent in terminis obliquis nisi totale p̄dicatū infinitaretur. Si quis etiam arguat dicit aristoteles in textu ꝙ idem est iudiciū de terminis priuatiuis et infinitis. vt de nō equale ⁊ inequale. et tū nō sequitur hoc est inequale. ğ nō est equale cū idem possit esse equale et inequale: vt posito casu ꝙ iohānes sit equalis petro ⁊ inequalis guillermo: tūc ista est vera petrus est equalis: et ista est falsa petrus est inequalis. respondeť ꝙ licet idē respectu diuersorū possit esse equale et inequale nō tamē respectu eiusdē. diciť vlterius ꝙ nō est intelligendū ꝙ in omnib⁹ sit idē iudiciuz de terminis infinitis et priuatiuis. sed quantū ad aliqua bene pōt esse idē iudiciū. ¶ Sed quereret aliquis quō intelligiť dictum aristotelis vbi dicit ꝙ huic quod nō equale aliquid subiacet .s. inequale ⁊ nō huic qō est nō esse equale. Respōdetur ꝙ nō debz intelligi ꝙ nō equale aliq̄d ponat seu significet aliquod positiuū: sz intelligendum est ꝙ inequale subijcitur respectu hui⁹ qō est non equale: vt ista cōceditur inequale est nō equale. Et hec de scđo articulo.

Quantum ad tertium sit cōclusio responsalis: regule de formatione sillogismorū ex ꝓpōnibus de obliquis reduplicatiuis ⁊ terminis infinitis sunt sufficienter assignate a philosopho vt satis patet ex dictis. ¶ Ad ratiōes ante oppositum patet solutio quid sit dicendū ex dictis. — Concłō de p̄dict̄.

¶ Finis primi libri priorum.

¶ Incipit liber secundus priorum.

i

N quantis ergo figuris et per quales et quot propositiōes et quādo et quomō fit sillogismus: ampli⁹ aūt per que perspiciendum cōstruenti et destruenti. ⁊ quomō oporteat querere de ꝓposito scđm vnā quāq̧ artez. amplius autem per quam viā sumamus q̄ in sillogismis sunt principia propria iam pertransiuim⁹. quoniaz autem alij syllogismoruz sunt vniuersales. alij vero particulares. — Sillor̄ diuisio.

i

Ste est secūdus liber priorum in quo phūs determiat de potestatib⁹ sillogismoꝝ ⁊ de ptīs cōtingentibus circa eas ⁊ de spēbus argumētatiōis alijs a sillogismo. Et diuidiť in tres tractatus. primus tractatus cōtinet sex capitula. In p̄io determinat de prima potestate sillogismi q̄ est posse plura cōcludere: ostendens primo quot modis aliq̄s sillogismus dr plura cōcludere: dicēs p̄io ꝙ omes sillogismi vles plura possunt cōcludere p ɔuersionē sue cōclusionis. Siłr ⁊ sillogismi ꝑticulares affirmatiui: q: ɔclusiones coꝝ possunt ɔuerti in termis. sed sillogismi ꝑticulares negatiui nō possunt plures cōclusiones cōcludere p conuersionē. q: ꝑticularis negatiā nō pōt ɔuerti in teris. vñ queciūq̧ p̄misse inferūt suas cōuersas et eedē iferūt suas cōuertētes. qō declarat p istas — Istius libri diuisio.

litteras a.b.c. deinde subdit alios modos plura cõcludẽdi ponẽs tres ꝯclusiones. ¶ Prima oẽs sillogismi vles prime figure possunt plura cõcludere in latus assumẽdo.i. sumẽdo sub medio. Etiam põt plura ꝯcludere in post sumẽdo: id est sumẽdo sub minori extremitate. ¶ Scda cõclusio: oẽs sillogismi vles scde figure possunt cõcludere plures cõclusiones in post assumẽdo id est sumendo sub subiecto cõclusionis: sed nõ possunt sillogisare manifeste plures cõclusiões sumẽdo sub medio. licet possint plures sillogisare imanifeste. pꝫ qꝛ ꝓpõ in qua ponit̃ mediũ sub quo subsumitur: nõ est cõclusa ꝑ priorẽ sillogismũ: ideo nõ cõcluditur manifeste: sed imanifeste. ¶ Tertia conclusio. nulli syllogismi ꝑticulares possũt plura ꝯcludere sumẽdo sub subiecto cõclusionis: cum ipm non distribuat̃. Omnes tñ sillogismi tertie figure tam vles ꝙ ꝑticulares possunt plura cõcludere sumẽdo sub medio: sed nõ euidẽter. quia nulla talis ꝑmissaruꝫ est cõclusa vel sillogisata. Subdit finaliter ꝙ in tertia figura nõ possunt plura cõcludi sumẽdo sub minori extremitate: cum nõ distribuatur: sꝫ sillogismi concludentes propositionem que potest conuerti possunt plura cõcludere per conuersionem.

Cõclusiones qñ dẽtes modos plura cõcludẽdi.

Est ergo sic se habere vt vere sint ꝓpões per quas syllogism⁹ fit: est aũt vt false: est vero vt hec quidẽ vera: illa vero falsa. cõclusio aũt aut vera est ex his aut falsa ex necessitate.

Que est secunda ptãs sillogismorum.

¶ Istud est scdm capitulum hui⁹ tractatus in quo phũs determĩat de scda potestate sillogismorum que est ex falsis posse sequi verũ. Et diuidit̃ in tres ꝑtes. In pria docet sillogisare verꝫ ex falsis in pria figura: ponẽs tres cõclusiones quas intendit ꝓbare in hoc capitulo. ¶ Pria. nõ cõtingit sillogisare falsuꝫ ex veris. ¶ Scda contingit sillogisare verũ ex falsis. ¶ Tertia. nõ cõtingit sillogisare verũ ex falsis ꝓpter q̃d: sed solũ qꝛ est. primã cõclusionẽ ꝓbat sic: quia si añs est necesse est ꝯñs esse. ⁊ ex opposito ꝯñtis necessario sequit̃ oppositũ añtis. g̃ si añs sit verũ ꝯñs erit verũ aut idẽ accidit simul eẽ aut nõ esse qd̃ est ĩpossibile: si eñ a.i. añs poneret verũ ⁊ b.i. ꝯñs falsũ ad a. seq̃ret̃ b. eẽ ⁊ b. nõ esse: ⁊ cũ ad b. nõ esse sequat̃ nõ a. esse etiã ad a. eẽ seq̃retur nõ esse. ¶ Deĩde remouet vnũ dubiũ cũ eñ ꝓ añte posuit a: aliq̃s posset credere ꝙ ꝑ a. itelligeret tñ vnã ꝑmissam: hoc remouet dicens ꝙ nõ: quia ex vno nihil sequitur sillogistice. Secũdam cõclusionem ꝓbat inductiue in omni figura ponẽs q̃ttuor cõclusiones. ¶ Pria est in modis vlibus ex ambab⁹ ꝑmissis in toto falsis potest sequi cõclusio vera. Et etiam ex ambab⁹ in ꝑte falsis. primã ꝑtem ꝓbat sic sillogisando in barbara. oĩs lapis est aĩal: oĩs hõ est lapis: ergo oĩs hõ est aĩal. ¶ Scda ꝯclusio: in modis vlib⁹ prĩe figure ex maiore in toto falsa ⁊ minore vera nũq̃ sequitur cõclusio vera. sed bene ex maiore in parte falsa ⁊ minorẽ vera seq̃tur ꝯclusio vera. dicitur aũt ꝓpõ in toto falsa q ꝓ quolibet supposito subiecti est falsa. ⁊ ei⁹ cõtraria est vera: vt ista oĩs lapis est aĩal. Sed illa dr̃ in parte falsa que rõne aliquoꝝ suppositoꝝ est falsa nõ tñ ratione oĩm. vt oĩe albũ est aĩal. ¶ Tertia cõclusio maiore vera ⁊ minore in toto falsa. aut etiam in ꝑte falsa sequitur cõclusio vera. primã ꝑtem ꝓbat capiẽdo spẽs disparatas sic arguendo: oĩs equus est aĩal: oĩs hõ est equus: g̃ omĩs hõ est aĩal. sed in modis negatiuis debent sumi due spẽs nõ subalterne ⁊ genus extraneũ illaꝝ: vt musica: medicina: ⁊ aĩal. Scdam ꝑtem ꝓbat sic arguẽdo: oĩs hõ est aĩal: oẽ gressibile est hõ. ergo oĩe gressibile est aĩal. ¶ Quarta cõclusio. in modis ꝑticularib⁹ põt sequi verꝫ ex ambabus falsis siue in toto siue in ꝑte: ⁊ ex altera vera et altera falsa: siue in toto siue in ꝑte ꝓbat inductiue formãdo sillogismos in modis ꝑticularibus. ¶ Cõsequẽter ꝓbat dictã cõclusioneꝫ in modis scde figure ponẽdo hãc regulã: in omnibus modis scde figure põt syllogisari veruꝫ ex falsis tam ex ambab⁹ in toto falsis ꝙ in ꝑte falsis. Et ex vna vera ⁊ altera falsa: siue in toto siue in ꝑte quecũq̃ fuerit illa siue maior siue minor. ⁊ ꝓbat inductiue in modis ꝑticularib⁹. Cõsequẽter ꝓbat ꝑdictã cõclusionẽ in modis tertie figure. Et ponit hãc ꝯclõnẽ: in oĩbus modis tertie figure põt syllogisari veruꝫ ex falsis siue ambe ꝑmisse sint false siue in toto siue in parte siue vna sit vera ⁊ altera falsa. Ex quo infert duo correlaria. primũ. si cõclusio sit falsa necesse est ambas vel alterã ꝑmissaꝝ esse falsam: qꝛ falsuꝫ nõ sequit̃ ex veris. Scdm correlariũ. qñ cõclõ ẽ vera nõ est necesse vtrãq̃ ꝑmissarũ vel alteram esse verã: qꝛ verũ põt sequi ex vero ⁊ ex falso. Cõsequẽter ꝓbat tertiã cõclusionẽ principalẽ. s. ꝙ ex falso nõ sequat̃ verũ ꝓpter q̃d ⁊ vliter: quia tunc ad idem verũ affirmatũ ⁊ negatum aut ad duo cõtradictoria seq̃retur idẽ. ⁊ ꝑ ꝯñs vnũ contradictorioꝝ seq̃retur ad reliquũ: ꝯñs est ĩpossibile: igit̃ ⁊ añs. Et cõsequẽtia declarat̃: quia ad añs eẽ verꝫ seq̃tur cõsequẽs esse verꝫ: sed si falsum inferret verũ ꝓpter q̃d: tũc ad idẽ añs non esse verũ. seq̃retur idẽ cõsequẽs esse veruꝫ: ergo ad duo ꝯdictoria seq̃retur idẽ. cõsequẽtia patet quia si ad a. esse albũ sequat̃ b. esse nigrũ: ⁊ ideꝫ sequatur ad a. nõ esse albũ: tunc ex opposito cõsequentis prime consequentie sequitur oppositum antecedentis. vt si sequitur a. est album: ergo b. est nigrum. Etiam sequitur b. non est nigrum: ergo a. non est album. Et vltra a non est album: ergo b. est nigrum. ergo idem sequeretur ad duo contradictoria. ¶ Sequitur textus. Tertia potestas. Circulo autem.

Remouet dubiũ

Probationes predicte cõclusiõis.

Correlaria ex eisdem.

Istud est tertiũ capitulum in quo philosophus determinat de tertia potestate syllogismorum que est posse circulariter syllogisare. Et sillogisare circulariter est ex cõclõne ꝑ oris sillogismi cũ cõuertẽte alteri⁹ ꝑmisse inferre alterã premissam. Et dat exẽplũ in barbara: vt

Que est tertia potestas sillogismorum.

facto isto sillogismo. omne b. est a. omne c. est b. g̃ omne c. est a. sic sillogisatur circulariter. oẽ c. est a. & omne b. est c. g̃ omne b. est a. ubi ex cõclusiõe prioris sillogismi cuꝫ cõuertẽte minoris infert᷑ maior. Et subdit ꝙ sillogismus circularis debꝫ fieri ex terminis cõuertibilib⁹ si debeat ꝓcedere ex veris. Et prĩo docet sillogisare circulariter ĩ prĩa figura dicẽs: ꝙ ex cõclusiõe de barbara cuꝫ cõuertẽte minoris infertur maior. Et similiter ex eadem cõclusione cum conuertente maioris infertur minor. vt pꝫ faciẽdo sillogismũ in barbara. Sed ad sillogisãdũ in celarẽt dicit ꝙ maior de celarẽt sillogisatur circulariter ex conclusione & cõuertẽte minoris. sed minor nõ potest sillogisari circulariter. q᷑ tunc argueret᷑ ex puris negatiuis: nisi maior de celareut conuertat᷑ in vl'em affirmatiuã de subiecto infinito. vt ista nullũ aĩal rationale est lapis. in istam: oĩs nõ lapis est aĩal rõnale. Deinde docet sillogisare circulariter in modis ꝑticularib⁹: dicens ꝙ in ipsis ꝓmissa vl'is nõ põt sillogisari circulariter. quia ꝓpositio vl'is nõ cõcluditur nisi ex ambab⁹ vl'ibus: etiã ex puris ꝑticularib⁹ nihil sequitur sillogistice. ¶ Deinde docet sillogisare circulariter in scd̃a figura ponẽs quattuor cõclusiones. Prĩa. in scd̃a figura nõ põt sillogisari circulariter vl'is affirmatiua: nec etiã ꝑticularis affirmatiua. quia tunc argueretur ex puris negatiuis. ¶ Scd̃a cõclusio. in modis scd̃e figure negatiua est circulariter sillogisabilis. qd̃ ꝓbat in camestres faciẽdo sillogismũ: ex cuius cõclusione cum cõuertẽte maiori infertur minor. & eodem mõ ꝓbat in cesare. ¶ Tertia cõclusio: in sillogismis ꝑticularibus vl'is nõ põt sillogisari circulariter: quia tunc fieret sillogism⁹ ex puris ꝑticularibus. ¶ Quarta cõclusio. in sillogismis ꝑticularibus: ꝑticularis negatiua bene põt sillogisari circulariter: sed nõ ꝑticularis affirmatiua. ¶ Finaliter docet sillogisare ĩ tertia figura: ponẽs tres ꝯclusiones. Prima est. in modis vl'ibus tertie figure: vl'is nõ põt sillogisari circulariter. q᷑ ꝯclusio sꝑ est ꝑticularis in tertia figura. ¶ Scd̃a ꝯclusio. in mõis ꝑticularib⁹ affirmatis ꝑticular' põt sillogisari circ'larit᷑. ¶ Tertia ꝯclusio in mõis ꝑticularib⁹ negatis: negatiua põt sillogisari si sit ꝑticularis: sꝫ nõ affirmatiua.

Quomodo fit sillogismus circularis

Modus sillogisãdi circ'lariter in mõis ꝑticularibus

Modus sillogisãdi in secunda figura,

Modus sillogisãdi in tertia figura

An tres prime potestates sil'mor' a pho suffi cienter assignẽtur.

Queritur vtrum tres prime potestates sillogismorũ sint a philosopho sufficiẽter assignate. Et arguitur prĩo ꝯ primã: quia idẽ sillogismus nõ põt inferre plures conclusiones igitur. aña patꝫ q᷑ conclusio est effectus ꝓmissarum. ergo eedem ꝓmisse non inferunt plures cõclusiones. quia vnius cause est tm̃ vnus effectus. ¶ Scd̃o sic. nullus bonus sillogism⁹ ꝓcedit ex falsis: ergo scd̃a potestas male assignatur. Aña patꝫ: quia nec sillogism⁹ demõstratiuus nec dyaleticus. igitur nullus sillogismus ꝓcedit ex falsis. ¶ Tertio sic. ex falso nõ põt sequi verũ: ergo nullus sillogism⁹ concludit cõclusionẽ veram ex premissis falsis: aña pꝫ: q᷑ ens & verũ cõuertũtur & nõ ens & falsum modo nõ ens nõ est causa entis: ergo falsum nõ est causa veri. ¶ Quarto sic. si bona ꝯña ex falso seq̃retur verũ: hec ꝯña esset bona hoc non est verum. ergo hoc nõ est falsum. sed hoc est incõueniens: igitur. Cõsequẽtia pꝫ: quia si ex falso seq̃retur verũ: g̃ ad destructionẽ veri seq̃retur destructio falsi cũ ad destructionẽ ꝯñtis seq̃tur destructio añtis. & ꝑ ꝯñs si verũ sit ꝯñs ad falsũ sequitur hoc non esse verũ. ¶ Quinto sic. sillogism⁹ circularis nõ est bona ꝯña & formalis. igr̃. aña pꝫ quia nõ habet fieri nisi in terminis conuertibilib⁹ etiã sillogism⁹ circularis petit principiũ: ergo non est bonus nec vtilis demõstratori nec dyaletico. ¶ In oppositum est ph'us in textu. In questione erunt tres articuli.

Quantum ad primũ sciendum est primo ꝙ ꝓ declaratione prime potestatis supponitur primo ꝙ potestas sillogismi est quedã ꝓprietas attributa sillogismo ad veritatis euidentiaꝫ & falsitatis ostensionẽ. Et sunt sex. quarum prima est posse plura ꝯcludere que põt fieri trib⁹ modis. s. ꝑ cõuersionem cõclusionis aut sumẽdo subalterna eius. Scd̃o põt fieri subsumendo in latus. & hoc fit capiẽdo sub medio distributo plures minores extremitates. Tertio in post sumendo videlicet qñ sub minori extremitate distributa aliquid subsumit᷑. vñ sub minori extremitate põt subsumi dupl'r. s. in cõclusione & in minori ꝓpõne. vñ si subsumatur in cõclusione erit vn⁹ & idẽ sillogism⁹ capiendo sillogismũ ꝓ ꝓmissis. sed si subsumatur in minori: tunc nõ erit vn⁹ sillogism⁹ nisi capiẽdo sillogismũ ꝓ parte principali. s. ꝓ maiori. Scd̃o supponitur ꝙ oĩs sillogism⁹ põt plura cõcludere ꝑ cõuersionẽ cui⁹ ꝯclusio põt cõuerti sicut est vl'is siue affirmatiua siue negatiua: & ꝑticularis affirmatiua. Et sic oĩs sillogism⁹ cõcludẽs aliquam illaꝝ põt plura cõcludere ꝑ cõuersionẽ. Tertio supponit᷑ ꝙ due sunt regule ꝯñarum in quibus fundatur ista potestas. Prima. quicq̃d sequitur ad ꝯñs bone ꝯñtie sequit᷑ ad ei⁹ añs. Scd̃a quicquid ꝑdicatur d̃ subiecto distributo. etiã ꝑdicatur de quolibet cõtento sub eo. Ex omnibus istis pꝫ qui sunt sillogismi qui possunt plura cõcludere sub medio cum mediũ in altera ꝓmissarũ semꝑ distribuatur. & hoc debet intelligi siue euidenter siue incuidẽter. Sed oẽs sillogismi quorum minor extremitas distribuit᷑ pñt plura cõcludere subsumẽdo sub ea. & oẽs silli quoꝝ conclusio põt ꝯuerti possunt plura concludere.

Quid est ptãs silli

Quot sũt figure cõsequẽtiarum in q̃bus fundat᷑ ista potestas

Sciendũ est secũdo ꝙ circa primã potestatẽ incidũt due difficultates. quaꝝ ruꝫ prima est vtrum vnus & ideꝫ sillogismus possit plura cõcludere ĩmediate ad quã dr̃ breuiter ꝙ capiẽdo sillogismũ ꝓ ꝓmissis tm̃ eadem sollogismus põt prĩo & ĩmediate cõcludere plures conclusiones sicut ꝓmisse sillogismi facti in barbara ĩmediate inferunt vl'em affirmatiuaꝫ. etiam possunt ĩmediate inferre cõclusionẽ ꝑticulareꝫ affirmatiuã: q᷑ minoris virtutis est inferre ꝑticularẽ q̃ vl'em. Etiam si minor de barbara esset

Due difficultates. circa primam ptãtẽ incidẽtes,

particularis immediate inferret ꝑticularem: ergo a fortiori si sit vlis. ꝛ silr dicatur de alya sillogismus quoꝝ ꝯclusio est vlis: vel quoꝝ conclusio nõ põt ꝯuerti: vel sub quoꝝ minori extremitate põt aliq̃d subsumi. Scđa difficultas an sillogismus cõcludẽs plures cõclusiones sit vnus et idem sillogism⁹. Pro cui⁹ solutione supponitur ꝙ sillogism⁹ capit̃ dupl̃r. vno mõ ꝓ aggregato ex ꝑmissis ꝛ cõclusione simul. alio modo ꝓ premissis tm̃. Hoc supposito dicit̃ primo ꝙ idez sillogismus põt inferre plures cõclusiones si capiatur ꝓ ꝑmissis tm̃: quia ꝑmisse inferẽtes vniuersalẽ possunt inferre ꝑticularẽ. Dicit̃ scđo ꝙ sumẽdo sillogismũ ꝓ ꝑmissis ꝛ cõclusione siml̃. tunc nullus sillogism⁹ põt inferre plures cõclusiones: qꝛ vel hoc essꝫ ꝑ cõuersionẽ vl̃ in lat⁹ vel in post sumẽdo. sed nullũ istoꝝ põt dici: qꝛ tunc nõ manet idẽ sillogism⁹ cum cõclusio semꝑ varietur. Dicitur scđo ꝙ sillogism⁹ cõcludẽs pl̃es cõclusiones sumẽdo sub medio plures minores extremitates vel sub minori extremitate sumẽdo etiã alias minores extremitates nõ est sillogismus simpliciter vnus sed plures. põt tñ dici vn⁹ ſm quid ꝛ gratia partis: quia tales plures cõclusiones cõcludũtur ꝑ vnã maiorẽ: qñ autez dicit phũs vnũ sillogismũ posse plura cõcludere capit sillogismũ ꝓ ꝑmissis ꝛ nõ ꝓ aggregato ex ꝑmissis ꝛ cõclusione simul. Et aduerte ꝙ huius ꝑtãtis due sũt vtilitates. pria ẽ scire multas cõclusiões ꝑ easdẽ ꝑmissas: scđa est ad sciẽdũ aliquã ꝯñaꝫ iserẽtẽ aliquã ꝯclusionẽ inuidẽter eẽ bonã. naꝫ si aliq̃ ꝑmisse iferrẽt aliquã ꝯclusionẽ inuidẽter q̃ seq̃retur ad cõclusionẽ prioris sillogismi. tũc prima cõsequẽtia ꝓbatur esse bona per scđam in virtute hui⁹ potestatis.

Secunda difficultas de eodem.
Quot modis capit̃ sill⁹.
Vtilitates huius potestatꝫ

Alia difficultas de eodem.

Sciendũ est tertio ꝙ hic incidit talis difficultas vtrũ illa regula in qua fundat̃ ista potestas. s. quicq̃d sequit̃ ad ꝯñs bone ꝯñe sequitur ad eius añs sit bona. ¶ Arguitur primo ꝙ nõ. quia bene sequit̃ homo est: ġ animal est. Et vltra: aĩal est: ergo genus est. ꝛ tñ nõ sequitur homo est: ergo gen⁹ ẽ. ġ aliquid sequitur ad ꝯñs alicui⁹ bone ꝯñe qđ non sequit̃ ad ei⁹ añs. Respondetur ꝙ ista ꝯña nõ valet: aĩal est: ergo genus est. Nam põt esse aĩal: dato ꝙ nõ denotetur gen⁹: ꝛ ad hoc ꝙ gen⁹ sit. naꝫ ad hoc ꝙ denominetur gen⁹ requiritur ꝙ cõcipiatur vt vnum in m̃tis: de multis. Et si dicat̃: ĩpossibile est ita esse sicut ꝑ añs significat̃: quin ita sit sicut ꝑ cõsequẽs significat̃. qꝛ si aĩal est: genus est: cũ aĩal sit gen⁹. etiã si aliq̃d qđ natũ est ꝑdicari de pluribus differẽtib⁹ spẽ est: ġ genus est. Respondetur ꝙ diffinitio bone ꝯñe ẽ dꝫ ĩtelligi in sensu diuiso: ꝛ nõ in sensu cõposito. ¶ Scđo sic arguit̃. nam bene sequit̃. quadrupedale est: ġ bipedale est. ꝛ vltra: bipedale est: ġ pedale est sua medietas: cum añs sit verũ ꝛ ꝯñs falsum. Respondet̃ ꝙ ly sua põt eẽ relatiuũ de bipedale: ꝛ tũc bene sequit̃: qꝛ tũc sensus est: quadrupedale est: ġ pedale est medietas de bipedale. alio mõ põt esse relatiuũ de q̃drupedale. ꝛ sic nõ bene seq̃tur. qꝛ tũc sẽsus est: pedale ẽ medietas ð q̃drupedale.

Quomodo intelligenda est diffinitio bone ꝯñe

Sciendum est quarto pro declaratione scđe ꝑtãtis ꝙ aliqua ꝓpõ dicit̃ falsa dupliciter. s. in toto ꝛ in ꝑte. Vñ illa ꝓpõ đr in toto falsa: cui⁹ ꝑdicatũ nõ ꝯuenit alicui cõtento sub subiecto. Et illa đr in ꝑte falsa ꝛ in ꝑte ṽa: cui⁹ ꝑdicatũ ꝯuenit alicui cõtẽto sub subiecto ꝛ alicui non: ꝛ hoc in affirmatiuis. Ex quo sequit̃ ꝙ ꝓpositio nõ dicit̃ in ꝑte vera ꝛ in ꝑte falsa: eo ꝙ simul ꝛ semel sit vera ꝛ falsa: sed qꝛ ꝑdicatũ alicui cõtento sub subõ ꝯuenit ꝛ alicui nõ. ¶ Sed dubitaret aliq̃s vtrũ vna ꝛ eadẽ ꝓpõ sine equiuocatione possit siml̃ esse vera ꝛ falsa. Et arguitur ꝙ sic. posito casu ꝙ sortes dicat istã ꝓpõnẽ plato dicit falsum. ꝛ plato istã sortes dicit falsũ. et nihil aliud dicãt. Tũc arguit̃ sic supponẽdo ꝙ si sortes dicat verũ etiã ꝛ plato: ꝛ ecõtra cum oĩno dicãt siles ꝓpõnes. Tũc arguit̃: vl̃ sortes dicit verũ vel falsum. si verũ: ġ plato dicit falsũ cum dicat ꝙ sortes dicit falsuꝫ. Et si plato dicat falsum: etiã sortes dicit falsum cũ dicãt oĩno similes ꝓpõnes. In oppositũ arguit̃. qꝛ tũc due cõtradictorie essent simul vere ꝛ simul false. qꝛ bene seq̃tur: illa ꝓpõ q̃ est siml̃ ṽa ꝛ falsa est vera. ġ sua ꝯ̃dictoria est falsa. Etiã bene sequitur est falsa. ġ sua ꝯ̃dictoria est vera. ꝛ ꝑ ꝯñs due cõtradictorie erũt siml̃ vere vel false. Pro solutione supponit̃ ꝙ ad oẽm ꝓpõnem asserentẽ se eẽ falsaꝫ sequit̃ ꝙ ipa est falsa. ¶ Supponit̃ scđo ꝙ aliqua ꝓpõ asserit se eẽ falsaꝫ dupl̃r. vno mõ ex directo sicut ꝓpõ hñs reflexionẽ supra seipsam: vt ista. oĩs ꝓpõ est ꝑticularis. Alio mõ ex indirecto. s. mediãte alia ꝓpõne. ꝛ sic in ꝓposito. Vñ ꝓpõ quã dicit sortes. puta ꝙ plato dicit falsuꝫ. nõ asserit se ex directo esse falsã. sed hoc qđ asserit platonẽ dicere falsuꝫ qui tñ dicit istã ꝓpõnem sortes dicit falsum. Ex istis põt poni ista cõclusio ꝙ nulla eadem ꝓpõ sine equiuocatione est simul vera ꝛ falsa. Et si q̃s dicat ista ꝓpositio: nõ hõ est aĩal est simul ṽa ꝛ falsa: quia habet sensum simul verum ꝛ falsum cũ vn⁹ sensus sit aliquid qđ non est homo est animal: ali⁹ est: nullus homo est animal. Respõdetur ꝙ hoc est ſm equiuocationem de ly non que potest eẽ negatio negans ꝛ negatio infinitans. Et dato ꝙ non est eadem propositio que ſm vnum sensuꝫ est vera. ꝛ ſm aliuꝫ falsa: sed est propositio plures. Et hec de primo articulo.

Propositio q̃t modis dicat̃ falsa.
Aliud dubiũ de eodem.
Quot modis ꝓpositio asserit se esse falsã.
Cõclusio de eodeꝫ.

Quantũ ad secundũ dubitatur primo: vtrum syllogismus circularis sit bonus et possibilis. ¶ Pro cuius solutione supponitur primo: ꝙ syllogismus circularis est syllogism⁹ procedens ex conclusione prioris syllogismi cũ conuertente alterius premisse ad inferendum alteram premissam. vt patet satis in textu per exempla. ¶ Supponitur secundo ꝙ in conuertendo premissam in syllogismo circulari ꝑmissa que conuertitur semper debet conuerti simpliciter siue fuerit vniuersalis affirmatiua siue negatiua siue ꝑticularis. vñ scđus ꝓcessus đr circularis ĩ ordĩe ad ẜ mũ ꝓcessũ. ita ꝙ sill⁹ circu

Quid est sill⁹ circularis.

laris de significato materiali significat primuz ꝓcessum: sed de significato formali significat secūdum ꝓcessum. ¶ Ex hoc sequit̃ ꝙ sillus circularis pōt dici sillogism⁹ ex ypothesi: qr ꝓsupponit vnum ꝓcessum. Et sic pz ꝙ in quolibz sillogismo circulari sunt duo ꝓcessus: prim⁹ quo arguit̃ a ꝑmissis dispositis in modo ꝛ figura. secūdus est in quo arguit̃ a ꝯclusione sillogismi prius facti cū ꝯuertente alteri⁹ ꝑmisse ad inferendum aliā ꝑmissaz siue maiorez siue minorē dūmodo recte sillogisari possit in tali mō vel in alio.

Quot sūt ꝓcessus ī quolibet sillo circulari.

¶ Supponit̃ tertio: ꝙ sillus circularis si debeat aliquid ostēdere ꝛ ꝓcedere ex veris nō pōt fieri nisi ex termīs ꝯuertibilibus: qr debet fieri ꝑ ꝯuersionē vl̃is simpl̃r q̄ solum ꝯuertitur simpl̃r in termīs ꝯuertibilib⁹. nam vt d̃r in textu si sillogism⁹ circularis fieret in termīs nō cōuertibilib⁹ oporteret ꝓcedere ex altera propositione indemōstrabili: qr talis ꝓpō esset falsa falsum aūt nō pōt demōstrari.

Cōclio ꝯ ꝓdictas.

¶ His suppositis d̃r ꝑmo ꝙ sillogisare circulariter est possibile. cū idem possit eē notius ꝛ innotius respectu diuersoꝝ. Dicit̃ scdo ꝙ sillus circularis quantuz ad oēs ꝓcessus suos simul nō est sillus: sz quātum ad vnuz ꝓcessum est bn̄ bon⁹ sillogismus.

Dubitatur scdo vtruz ex veris possit seq̄ falsum.

An ex veris sequatur falsū.

Et videt̃ ꝙ sic. qr ex illo q̄d ē vel pōt esse veꝝ pōt sequi falsuz: ḡ ex vero pōt seq̄ falsum. Pro solutiōe supponit̃ ꝙ ista est v̓a ex vero potest seq̄ falsum: qr de rigore ipā est diuisa. Et ly vero ampliat̃ ad illud q̄d est vl̃ pōt eē verū. Si aūt capiat̃ in sensu cōposito essz falsa cū sensus sit. talis ꝓpō est possibilis ex vero sequatur falsum: ꝛ hoc est incōueniēs. ideo ista est impossibilis ex vero sequit̃ falsum: qr si aīs est verum: ita est sicut ꝑ ipm significat̃. ꝛ si ꝯn̄s est falsum: nō ita est sicut ꝑ ipm significat̃: ḡ possibile erit ita eē sicut significat̃ ꝑ aīs dū nō erit ita sicut ꝑ ꝯn̄s significat̃: sed arguit̃ ꝙ ex vero sequatur falsum: qr bn̄ seq̄tur de⁹ est vl̃ tu es asinus: et nullus de⁹ est: ḡ tu es asinus. ꝛ tn̄ ꝯn̄s est falsuz. ꝛ aīs verū cū sit vna disiūctiua vera. Et ꝙ bn̄ sequat̃. pz: qr a tota disiūctiua cū destructione vni⁹ ptis ad positionē alterius. Rn̄det̃ ꝙ tale aīs pōt esse vna disiūctiua: ꝛ sic aīs est veꝝ: sed nō sequit̃. vel pōt esse vna copulatiua: ꝛ sic bn̄ sequit̃. sz sicut aīs est falsum: ita ꝛ ꝯn̄s. sicut si diceret̃ de⁹ est ꝛ tua positio est falsa: ḡ tua positio est falsa. Dicit̃ ꝯcedēdo ꝯn̄am. sed sicut cōsequēs est falsum ita ꝛ antecedēs. Itē bene seq̄tur. nō si homo est aīal homo est asinus. ꝛ tamen aīs est verū: et ꝯn̄s falsum. Et ꝙ ꝯsequentia sit bona ptz: quia sua ꝯtradictoria est mala ꝯsequētia. Respōdet̃ ꝙ talis ꝓpositio bene est vera. sed nō est ꝯsequētia vt superius visuz est Itē bene sequit̃ hec ꝯsequētia est bona: ḡ ex vero sequit̃ falsuz. demōstrādo ꝑ ly hec ipammet ꝯsequentiā: et tamē antecedēs est verū. qr ꝑ se significat illā ꝯsequētiā esse bonā. ꝛ ita est. q̄d ꝓbo. qr si dicas ꝙ ista ꝯn̄a nō valet. ḡ impossibile est eam valere: ḡ antecedēs dicte cōsequētie est impossibile: cum significet illā valere. Et vltra antecedēs est impossibile: ḡ cōsequētia est bona cum ad impossibile sequat̃ quodlibet. Respondetur ꝙ illa ꝯsequētia est bona. sed negat̃ ꝙ antecedēs sit verū. et ad probationē negat̃ ꝙ ꝑ se significet ꝯsequētiam esse bonā. quia omis ꝓpositio significans aliquā cōsequētiā esse bonā et ita esse sicut per eaz significat̃ significat etiaz cōsequens esse verum. modo consequens illius cōsequentie est falsum: igitur.

Solutiō ꝓdictorū dubiorū.

Dubitatur tertio vtrū ad idē affirmatum ꝛ negatū: seu ad ꝯtradictoria sequatur idē.

Duplex ē ꝓpositiō.

Pro cuius solutiōe supponit̃ ꝓ nunc ꝙ duplex est ꝓpositio: scz necessaria et impossibilis. vnde ꝓpositio necessaria nō dicitur ideo necessaria qr necessario sit: qr tūc nulla esset ꝓpositio necessaria creata: cuz quelibet ꝓpō creata possit nō esse: sed dicit̃ necessaria: quia qualitercūq ꝑ eam significat̃ esse: necesse est ita esse. ꝛ hoc si sit affirmatiua de ꝓsenti.

Propositio quare dā necessaria.

¶ Et aduerte ꝙ duplex est ꝓpō necessaria: quedā est cathegorica. et quedā ypothetica. Cathegorica est duplex. quedā est ratione formali terminoꝝ: vt homo ē aīal: ꝛ sic de alijs. Quedaz est necessaria: q̄ non est sic necessaria ratione formali termīoꝝ: sicut est ꝓpositio vera de ꝓterito. vt adam fuit. Alia est necessaria ypothetica: cuiusmodi est disiunctiua cōposita ex partib⁹ cōtradicētibus: vt sortes currit vel non currit.

Propō necessaria duplex ē.

Hoc supposito dicit̃ ꝙ ꝓpositio necessaria si formetur sequit̃ ad quālibet id est ꝙ quelibet ꝯn̄a est bona cui⁹ consequens est ꝓpō necessaria: vt bene sequit̃. sortes currit: ergo hō est aīal. tua positio est falsa: ergo homo ē aīal. ¶ Et si q̄s dicat: ibi nō est aliqua habitudo antecedētis ad ꝯn̄s: ergo nō est bona ꝯn̄a. dico ꝙ verū est ꝙ ibi nō ē habitudo ex natura rei antecedentis ad ꝯn̄s. tamen bene ē habitudo consecutionis sicut alias visum est. Unde consequentia significatione totali significat ꝙ habitudo sequele antecedētis ad ꝯn̄s sit necessaria. Item impossibile est ita esse sicut ꝑ antecedens significatur significatione totali quin ita sit sicut per cōsequēs significatur: igitur talis cōsequentia est bona. Ex quo sequitur ꝙ ꝓpositio necessaria potest sequi ad duo cōtradictoria cum sequatur ad quālibet ꝓpōnem mūdi.

Quare ꝓpositio dicitur impossibilis.

Alia est propositio impossibilis que non dicitur: ideo impossibilis quin possit formari: quia tunc nulla esset propositio impossibilis. sed dicitur impossibilis. quia qualitercūq ꝑ eam significatur esse impossibile est ita esse. Et ista est duplex scz cathegorica ꝛ ypothetica. Cathegorica est duplex. quedam est que ratione formali terminorum est impossibilis vt homo est asinus. ꝛ ad talem sequitur quelibet propositio mūdi id est ꝙ omnis illa consequentia est bona cui⁹ antecedens est propositio impossibilis: vt bene sequitur: homo est asinus: ergo tu es papa. Ex quo sequitur ꝙ idem potest sequi: etiaz ad duo contradictoria quando alteruz est impossibile.

Propō impossibilis ē duplex.

¶ Alia est impossibilis que sic non est impossi-

bilis rōne formali terminoꝝ. vt ꝓpō de preterito cuiꝰ ꝯtradictoria est vera ꝛ necessaria. vt adam nō fuit. Siṁr talis si spūs sanctus nō fuisset ꝓductus a filio nūꝙ ꝓducꝰ fuisset: ꝛ ad talem nō est necesse quālibꝫ ꝓpōnem mūdi seq̄. Alia est ypothetica vt copulatiua cōposita ex ꝑtibꝰ cōtradicētibus: vt petrus currit ꝛ petrus nō currit. ꝛ etiam ad talē pōt seq̄ quelibet ꝓpō mūdi vt poterit videri practicādo. Et q̄d dicendum erit ad aristotelē q̄ dicit ad idem affirmatum et negatum nō seq̄tur idem. Dico ꝙ dictū aristotelis est verū dēptis istis duobꝰ casibus: puta qn̄ ꝯn̄s est ꝓpositio necessaria vel an̄s est propositio impossibilis. Et hec de scd̄o articulo.

Quomodo intelligit dictū Aristotelis i textu.

Cōclo de ꝑdictis.

Quantum ad tertium sit cōclusio responsalis tres ꝑme ꝑtātes sillogismoꝝ sunt a pħo sufficiēter assignate in textu vt satis ꝑꝫ ex dictis. ¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad ꝑmā dr̄ ꝙ quādo dr̄ ꝙ ꝑmisse sunt cā ꝯclusionis dꝫ intelligi ꝙ noticia ꝑmissaꝝ est causa ꝑtialis notiue ꝯclusionis. ¶ Ad scd̄am dr̄: ꝙ sillogismꝰ simpḷr pōt ꝓcedere ex falsis: q2 nō respicit nisi dispositionem ꝑmissaꝝ in modo ꝛ figura. vl̄ ꝑt etiam dici ꝙ sillogismꝰ sophisticus peccans in materia pōt bñ ꝓcedere ex falsis. ꝛ tñ est vere sillogismus. lꝫ sillus sophisticus peccās in forma nō sit sillogismus. ¶ Ad tertiā dr̄: ꝙ ens ꝛ verū ꝯuertūtur capiēdo veruꝫ pro passione entis. sed nō capiēdo verū vt est ꝓprietas ꝓpositionis. Ad quartam dr̄: ꝙ bñ ꝓbat ꝙ premisse false nō inferūt ꝯclusionē verā ꝓpter quid: id est vl̄r. sed solum q2 est: id est in aliq̄bus. ꝛ non a rōne falsitatis: sed rōne dispōnis talium ꝑmissarum constitutaꝝ ex talibus terminis. ¶ Ad quintam ꝑꝫ solutio in scd̄o articulo.

Cōuertere aūt est trāsponētem cōclusionē facere quoniā vel extremuꝫ medio non inerit vel hoc postremo. necesse est eñi cōclusione cōuersa et altera manēte propositione interimi reliquam. nam si erit ꝛ cōclusio erit.

Quid est cōuersiue sillogisare.

Istud est quartū capitulū huius tractatus in quo pħus determiat de quarta ꝑtāte sillogismoꝝ q̄ est sillogisare conuersiue ꝛ p̄rīo docet in ꝑma figura dicēs p̄rīo ꝙ ꝯuersiue sillogisare est sumere oppositū ꝯdictorium vel cōtrariū cōclusionis prioris sillogismi cū altera premissarū inferendo ꝯriū vel cōtradictoriū alterius ꝑmisse. et hoc docet primo in primo mō ꝑme figure dicēs ꝙ in primo mō ꝑme figure ex opposito ꝯrio ꝯclusionis cū maiore pōt ꝯuersiue sillogisari ꝯrium minoris in camestres Sꝫ si sumat̄ oppositū ꝯriuꝫ cū minore interimitur maior in felaptō. Et subdit ꝙ maior de barbara nō pōt interimi per suā ꝯriā cū solū interimatur in tertia figura in qua non ꝯcluditur vl̄ī ter. sed ex opposito ꝯdictorio ꝯclusionis cū altera ꝑmissarū pōt ꝯuersiue sillogisari oppositū cōtradictoriū alteriꝰ ꝑmisse. ꝛ similr̄ dicat̄ in celarent. sꝫ in modis ꝑticularibꝰ ex ꝯdictorio ꝯclusionis cū altera ꝑmissarū pōt sillogisari ꝯdictorium vtriusꝙ ꝑmisse. sed nō ex ꝯrio. cū ꝯclusiones eoꝝ nō habeāt ꝯriū. Sed si sumeret̄ subcōtrarium ꝯclusionis q̄ est ꝑticularis cū maiore q̄ est vl̄is. bene inferet̄ subcōtrariū minoris: sꝫ nō interimit̄: q2 due subcōtrarie possunt simul stare in veritate: sꝫ nō pōt sumi cū minore. q2 tunc ambe ꝑmisse essent ꝑticulares.

Quidam [illegible]

Quomodo sillogisatur in ꝑma figu.

¶ In scd̄a parte docet sillogisare cōuersiue in scd̄a figura ponens quinꝙ ꝯclusiones. Prima ꝯclusio: ex opposito cōclusionis cū minore nūꝙ pōt sillogisari ꝯuersiue oppositū ꝯriuꝫ maioris. q2 talis dispositio est in tertia figura in qua nūꝙ ꝯcluditur vniuersaliter. ¶ Scd̄a cōclusio: ex ꝯrio vel ꝯdictorio ꝯclusionis cum maiore in vl̄ibus modis pōt cōuersiue sillogisari cōtrarium vel cōtradictorium minoris. ¶ Tertia cōclusio. ex contradictorio cōclusionis cum minore pōt cōuersiue sillogisari cōtradictorium maioris. ¶ Quarta cōclusio. in modis ꝑticularibꝰ nūꝙ ex cōtrario cōclusionis potest cōuersiue sillogisari oppositum alterius ꝑmisse: q2 nō habent cōtrariū. ꝛ si sumatur subcōtrariū nō interimitur ꝓpositum: cum due subcontrarie possint simul esse vere. ¶ Quinta cōclusio. in modis ꝑticularibꝰ ex cōtradictorio cōclusionis cum altera ꝑmissarū potest inferri cōtradictorium alteriꝰ ꝑmisse.

Quomodo conuersiue sillogisatur i scd̄a fig.

¶ In tertia parte docet sillogisare ꝯuersiue in tertia figura: dicēs p̄rīo ꝙ neutra ꝑmissarū modorum tertie figure siue vniuersaliū siue ꝑticulariū interimit̄ sumēdo subcōtrariū ꝯclusionis. ex quo illa subcōtraria est ꝑticularis q̄ nō pōt interimere suam subcōtrariam: sed vtraꝙ potest interimi sumendo cōtradictoriū cōclusionis. vnde in darapti sumēdo cōtradictoriū cum minore interimitur maior in celarent: sed cum maiore interimitur minor in cesare.

Quomodo ꝯuersiue sillogisat̄ in tertia figur.

¶ Ex quibus infert̄ q̄dam correlaria. Primū satis manifestū est qualiter sillogisandum est cōuersiue. ¶ Scd̄m. premisse sillogismoꝝ prime figure interimūtur per scd̄am ꝛ tertiam figuras: maior per tertiam: et minor per scd̄am. ¶ Tertiū. ꝑmisse sillogismorū scd̄e figure interimūtur ꝑ tertiam ꝛ ꝑ primā. minor ꝑ ꝑmā. ꝛ maior ꝑ tertiā. ¶ Quartū correlarium. premisse sillogismorum tertie figure interimūtur per primam ꝛ scd̄am figuras: maior per primam. ꝛ minor per scd̄am.

Correlaria ex eisdem.

Per īpossibile aūt sillus ostēditur qn̄ quidē ꝯdictio ponitur cōclusiōis et assumitur alia ꝓpō. Fit vero in oībus figuris. simile eñi est ꝯuersioni.

Modus sillogisādi ꝑ ipossibile.

¶ Istud est quītū capl̄m huiꝰ tractatus in quo pħs deteriat de q̄nta ꝑtāte silli q̄ est sillogisare ꝑ īpossibiḷe. Et diuidit ī q̄ttuor ꝑtes. ī p̄rīa docet sillogisare ꝑ īpossibiḷe ī p̄rīa figura diffiniēs primo sillogismū ꝑ īpossibiḷe dicēs ꝙ sills ad īpossibiḷe ē q̄ ꝓcedit ex ꝯdictorio alicuꝰ ꝓpōnis ꝓbāde ꝑ vna ꝑmissaꝝ cū altera māifesteꝰ va ad īferēdū ꝯclusionē māifeste falsaꝫ: ex cuꝰ falsitate in

Quid est sillus ꝑ īpossibile

fertur falsitas vnius p̄misse ex cuius falsitate infertur veritas sue cōtradictorie. Secūdo ponit differentiā et cōuemētiā inter sillogismū ad impossibile et ɔuersiuū. differētia est: q2 sillus conuersiuus p̄supponit verū sillogismū ex cuiꝰ opposito cōclusionis cū altera p̄missarū infert oppositum alterius p̄misse. Sed sillus ad impossibile nō semper p̄supponit sillm: sed aliquando solū presupponit aliquā prepositionē ꝓbandaʒ. Sed ɔueniētia est. q2 tam sillogismus ɔuersiuꝰ q̄ sillus ad impossibile fiunt in qualibet figura. Tertio docet sillogisare ꝑ impossibile in prima figura dicēs in oībꝰ figuris quelibet ꝓpō potest sillogisari ꝑ impossibile cuius ɔtradictoria pōt esse premissa in tali figura. Ex quo infert q̄ vniuersalis affirmatiua nō potest sillogisari ꝑ impossibile in prima figura. q2 cōtradictoria eius nō potest esse premissa in prima figura. sed oēs alie ꝓpositiōes possunt bene sillogisari ꝑ impossibile in prima figura. Ex quo infert duo correlaria. primū ad sillogisandū per impossibile capiendū est oppositū cōtradictoriū ɔclusionis et non ɔ̄riū: q2 ista regula de quolibet est affirmatio ꝛ negatio vera ꝛ de nullo ambo simul supra quā fundatur sillus ad impossibile nō habet locū nisi in ɔtradictorijs in quibꝰ arguit a falsitate vniꝰ ad veritateʒ alterius et nō in contrarijs. Secundū correlariū. omnes alie ꝓpositiōes ab vniuersali affirmatiua ostendunt ꝑ impossibile in prima figura. ¶ In secunda parte docet sillogisare in secunda figura per impossibile dicens q̄ vlis affirmatiua sillogisatur in secūda figura sumēdo cōtradictoriū eius cū vna vniuersali affirmatiua manifeste vera ex qua infert ꝑticularis negatiua manifeste falsa in baroco. Sed ꝑticularis affirmatiua sillogisatur ꝑ impossibile in camestres sumēdo ɔtradictoriū eius cū vna manifeste vera ex qua infertur vna manifeste falsa. Sʒ vniuersalis negatiua sillogisat in festino sumēdo ɔ̄dictoriū eiꝰ cū vna vli negatiua manifeste vera: ad inferēdū ꝑticularē negatiuā manifeste falsaʒ. sed ꝑticularis negatiua sillogisat ꝑ impossibile in cesare sumēdo ɔ̄dictoriū cū vna vli negatiua manifeste v̄a ex q̄ infert vna manifeste falsa. ¶ In tertia p̄te docet sillogisare ꝑ impossibile in tertia figura dicēs p̄mo q̄ vlis affirmatiua sillogisat in bocardo sumēdo ɔtradictoriū eius cū vli affirmatiua manifeste vera. sed ꝑticularis affirmatiua sillogisatur in felapton vel ferison sumēdo cōtradictoriū eius ꝓ maiore cū vli vl ꝑticulari affirmatiua manifeste vera. Sʒ vlis negatiua sillogisatur in disamis sumendo ɔtradictoriū eius pro maiore cū vniuersali affirmatiua manifeste vera ad inferendū vnam manifeste falsam: sed ꝑticularis negatiua sillogisatur per impossibile sumendo ɔtradictoriū eius cum vna manifeste vera ad inferendū vnaʒ manifeste falsam. ¶ In quarta p̄te cōparat sillm ostensiuum ad sillogismum ad impossibile. ponens duas differētias. quarū prima est: quia sillogismus ostēsiuus pōt precedere ex premissis veris. sed sillogismus ad īpossibile semꝑ capit vnā manifeste falsaʒ. Secūda differētia in sillo ostēsiuo nō oportʒ opinari cōclusionē esse verā vel falsam. sed in sillogismo ad impossibile conclusio debet semper esse falsa. Deinde ponit cōuemētiam dicēs q̄ omnis cōclusio sillogisata ꝑ impossibile potest sillogisari ostēsiue.

Diãˀ int̄ sillm ad īpossibile ꝛ ɔuersiuum.

Coñdeʒ ɔuemētia.

Correlaria ex eisdem.

Sillogisandi modus ꝑ impossibile in scd̄a figura.

Sillogisandi modus ꝑ impossibile in tertia figura.

Silli ostēsiui ad īpossibile ɔ̄patio.

Due eorumdem diãe.

Cōuemientia eorumdem

In qua aūt figura est ex oppositis ꝓpositionibꝰ sillogisare. et in qua nō est sic erit manifestuʒ. dico aūt oppositas propositiōes ꝑm locutionē quidem quattuor: vt omni nulli. et omī ꝛ non omni. et alicui nulli. et alicui non alicui. ꝑm veritatem autem tres. nam alicui non alicui ꝑm locutionem solū opponitur.

¶ Istud est sextū capitulū et vltimū huius tractatus in quo determinat de sexta potestate sillogismi que est sillogisare ex oppositis. Et cōtinet quattuor partes. In prima docʒ sillogisare ex oppositis in p̄ma figura: dicēs primo q̄ quattuor sunt oppositiōes ꝑm affirmationē et negationē. vt oppositio vlis affirmatiue et vniuersalis negatiue. ꝛ oppositio vniuersalis affirmatiue et particularis negatiue: vel vniuersalis negatiue et particularis affirmatiue. et oppositio particularis affirmatiue ꝛ ꝑticularis negatiue. ¶ Deinde subdit q̄ in prima figura non potest fieri sillogismus ex oppositis. p̄mo in modis affirmatiuis: quia sillogismus affirmatiuus cōstituitur ex ambabus affirmatiuis premissis que nō sunt opposite. nec in negatiuis: quia in talibus modis nō idem subijcitur et p̄dicatur in p̄missis igit. ¶ In secūda parte docet sillogisare ex oppositis in secūda figura: dicēs q̄ in secunda figura fit sillogismus ex oppositis: tam ɔtrarijs q̄ ɔtradictorijs. p̄mā partē ꝓbat in modis vniuersalibus. p̄io in camestres: vt oīs disciplina est studiosa: nulla disciplīa est studiosa. ergo nulla disciplina est disciplina. Deinde declarat secundaʒ partē dicēs q̄ in modis particularibꝰ ex oppositis ɔtradictorijs fit bonus sillus ex oppositis. ¶ In tertia p̄te docet sillogisare ex oppositis in tertia figura. et primo in modis affirmatiuis: dicēs q̄ in modis affirmatiuis non fit sillogismus ex oppositis. cū ambe premisse sunt affirmatiue. sed in modis negatiuis bene fit sillogismus ex oppositis. in vniuersalibꝰ quidē fit ex cōtrarijs. et in particularibus fit ex cōtradictorijs. ¶ In quarta parte ponit sex documēta quoꝝ. Primū est. sillogisando ex oppositis: debemus sumere opposita cōtraria vel ɔtradictoria et nō subcōtraria: quia subcōtrarie sunt ꝑticulares ex quibꝰ nihil sequitur. ¶ Secūdū documētū: ad hoc q̄ premisse alicuiꝰ sillogismi ex oppositis cōcedantur ab aliquo: oportet vtrāq̄ per aliquē sillogismū concludi: et vnā supponere et aliā sillogisare. ¶ Tertiū documentuʒ. ex quo tres sunt modi oppositionū: scʒ duo ɔtradictoꝝ et vnus cōtrarius: ideo contingit sex mo-

Sillogisandi modꝰ ex oppositis in p̄ma figura.

Idem in scd̄a.

Idem in tertia.

Documēta de eisdem.

dis ista opposita cōbinari in sillogismo ex oppositis variando maiorē affirmatiuā in negatiuā et ecōtra. vt satis patz. ¶ Quartū documentū sillogismus ex oppositis differt a sillo cōcludēte verū ex falsis: quia licet in sillogismis ex oppositis vna premissarum sit falsa et alia vera: tñ ex illis oppositis nunq̄ potest fieri ꝯclusio vera ¶ Quintū documentuz: nihil prohibet in sillis ex oppositis inferre cōclusionē cōtrariā vel ꝯdictoriaz ꝓpositioni ꝯcesse a respōdente. ¶ Sextum documentū: premisse opposite que sumunt in sillogismo ex oppositis nō pñt cōcludi ꝑ vnū sillogismū: nisi maior sumatur cū vtraq; pte cōtradictionis ex pte predicati. ⁊ si nō cōcludant ambo opposita in vno sillo. tunc oportet alterū oppositoꝝ ꝯcedi a respōdēte: et alterū sillogisari: aut vtrūq; sillogisari in diuersis sillogismis. exemplū primi. vt omne aīal est albuz. omīs hō est animal. ḡ omīs homo est albꝰ. exemplū secūdi. vt si cōcedatur illa. oīs disciplina est opinio tunc sillogisatur sua ꝯtradictoria per accidens nulla medicina est opinio.

Dubium ꝯ sillo cōuersiuo ⁊ sillo ad īpossibile: ⁊ sillo ex oppositꝫ.

q Ueritur vtrū sillogismus cōuersiuus: sillogismus ad impossibile ⁊ sillus ex oppositis: sint boni silli et inter se distīcti. ¶ Arguit primo sic. sillogismꝰ cōuersiuus et ad impossibile fiunt in eisdē figuris per eosdē terminos: ḡ non differunt. ¶ Secundo sic. oīs bonus sillogismus solū constat ex tribus terminis et duabꝰ ꝓpositionibus. sed in sillogismo ad īpossibile sunt plures termini q̄ tres cū in ipso sint tres processus. ḡ sequitur ꝙ sillus ad impossibile nō est bonus sillogismus. ¶ Tertio sic: omnis bonꝰ sillogismus secunde aut tertie figure est reducibilis ad sillos prime sed sillogismus ex oppositis nō est huiusmodi: igiꝰ nō potest fieri in secunda et tertia figuris. ¶ Quarto sic. omnis bonꝰ sillogismꝰ est in aliqua triū figurarū. sed sillogismus ex oppositis nō est hmōi: igiꝰ. minor patet primo: qꝛ omnis sillus existēs in aliqua figura fit tm̄ ex tribꝰ terminis. sed in sillogismo ex oppositis sunt tantū duo termini: igiꝰ. ¶ Quinto sic. sillogismus ex oppositis non est vtilis: igiꝰ non est ponendus. aūs patet. quia nō est vtilis demōstratori: eo ꝙ demōstrator semꝑ ꝓcedit ex veris: neq; dyaletico: quia dyaleticus ꝓcedit ex probabilibus: mō cōtraria vel ꝯtradictoria nō videnꝰ esse probabilia: igitur. ¶ In oppositū est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli.

Quid est sillus cōuersiuus

Sciendū est primo ꝙ pro declaratiōe quarte potestatis supponiꝰ prīo ꝙ vt dictū est circa textū: sillus ꝯuersiuꝰ est sillus q̄ ex opposito ꝯrio vel ꝯdictorio ꝯclusionis cū altera ꝑmissarū infert oppositū ꝯriū vel ꝯdictoriū alterius ꝑmisse. puta illiꝰ loco cuiꝰ accipitur ꝯrium vel ꝯdictoriū ꝯclusionis. vnde sillus ꝯuersiuus de significato materiali significat ꝑmū ꝓcessuz. de formali significat scđm in ordine ad ꝑmū. ita ꝙ ille scđs ꝓcessus in ordine ad primū pōt dici sillus ꝯuersiuus: qꝛ ꝓpter tale dr̄ ꝯuersiuꝰ. vñ si sillus ꝯuersiuus capiaꝰ q̄tū ad materiale ⁊ formale nō est vnꝰ ꝓcessus. sꝫ sunt duo nūero differentes. et etiā sepē cū sint sꝑ in diuersis figuris. Et sic pꝫ ꝙ sillus ꝯuersiuꝰ sꝑ ꝑsupponit vnū sillogismū ꝑus factū in ordine ad quē dr̄ ꝯuersiuꝰ Supponiꝰ scđo ꝙ si conclusio ꝑoris silli fuerit vlis: tūc possumꝰ in tali dupl'r sillogisare ꝯuersiue. s. ex opposito ꝯrio et ex opposito ꝯdictorio sꝫ si ꝯclusio sit ꝑticularꝭ indefinita vl' singularꝭ tūc solū vno mō possumꝰ sillogisare ꝯuersiue. s. ex opposito ꝯdictorio. ¶ Et si quis dicat: nōne in tali mō possumꝰ sillogisare ꝯuersiue ex subcōtrario. Rñdet ꝙ nō. qꝛ vna subꝯria nō hꝫ interimere alterā: cū due subꝯrie possūt simꝰ stare in veritate. Ex quo sequiꝰ ꝙ ꝓpō tm̄ duobꝰ modis pōt interimi. s. ꝑ ꝯriū ꝑ ꝯdictoriū. Supponitur tertio q̄in omni bono sillogismo ex opposito ꝯdictorio ꝯclusionis cū altera ꝑmissaruz infertur oppositū alterꝰ premisse. Ex quo patz ꝙ quilibet sillogismus pōt reduci ꝑ impossibile. nā sillogisare cōuersiue et sillm reduci ꝑ impossibile sūt penitꝰ idē. fl'ā est ḡ illa opīo illoꝝ q̄ dicūt ꝙ mōi prīe figure nō reducūꝰ ꝑ īpossibile.

Silli cōuersiui ⁊ per ipossibile in plet differentia.

Sciendū est scđo ꝙ circa ꝑdicta incidit hec difficultas. an sillus ꝯuersiuꝰ differat a sillo per impossibile. ¶ Ad quā rñdetur breuiter ꝙ sillus cōuersiuꝰ drt a sillo ꝑ impossibile multipl'r. prīa. qꝛ sillus ꝑ ipossibile nō ꝑsupponit aliquā ꝯclusionē sillogisatā neq; aliū sillm: ex cuiꝰ ꝯclusiōis opposito ꝓcedat. sed bñ supponit aliquā ꝓpōnem ex cuiꝰ ꝯdictorio cū vna vera infert vnā manifeste falsaz. Scđo drt: qꝛ sillus per impossibile sꝑ ꝓcedit ex altera falsa. iō eiꝰ cōclusio sꝑ est falsa. sed sillus ꝯuersiuꝰ pōt ꝓcedere ex ambabꝰ veris. iō eiꝰ ꝯclusio pōt esse vera Tertio. qꝛ sillus ꝯuersiuꝰ valꝫ ad ostendēdū bonitatē ꝯñe. sꝫ sillus ad impossibile valet ad ostēdendū veritatē alicuiꝰ oppositi. Cōueniūt autē multipl'r. prīo qꝛ pñt fieri ex eisdē terminis. secūdo. qꝛ vterq; ꝓcedit ex opposito alicuiꝰ. tertio qꝛ idē sillus in numero aliquādo est ꝯuersiuus et aliqñ ad impossibile ⁊ hic debet intelligi quo ad vnū ꝓcessuz: vt iste sillus. quidā hō nō ē risibilis: oīs hō est aīal rōnale. ḡ qōdaz aīal rōnale nō est risibile pōt dici ad impossibile et ꝯuersiuꝰ in ordine ad istū sillm. omne aīal rōnale est risibile: oīs homo est aīal rationale. ḡ omīs homo est risibilis. Et si q̄s arguat ḡ tales silli nō differūt negaꝰ ꝯñā. cuius ratio est: qꝛ licet cōueniāt in significato materiali nō tamen in significato formali seu quo ad omnes ꝓcessus.

Eorūdez cōuenientia.

Sciendū est tertio ꝙ sillus nō dicitur ꝯuersiuꝰ eo ꝙ aliq̄ ꝑmissaꝝ in ipo ꝯuertatur sed diciꝰ ꝯuersiuꝰ ex eo ꝙ maior vel minor mutaꝰ in oppositū ꝯrium vel cōtradictoriū conclusionis. ⁊ isto mō conuersio attribuitur sillo qui ex opposito cōclusionis alicuiꝰ silli priꝰ facti cū altera ꝑmissarū infert oppositū alterius ꝑmisse vñ vtilitas huiꝰ silli est ad ꝓbandū seu ad oñdēdū bonitatē ꝯñe ꝑoris sillogismi: qꝛ illa ꝯñā est bona in qua ex opposito ꝯñtis cū altera ꝑmissa

Quare sillus dr̄ conuersiuus.

rum infertur oppositū alterius premisse et ꝯſe quēter totus añtus qđ est vna copulatiua. naʒ ex opposito illiꝰ ꝑmisse infert̄ vna disiūctiua cuiꝰ ipa ps ⁊ alia ps erit oppositum alterius ꝑmisse et tunc erit vna disiūctiua cōposita ex ptibꝰ cōtradicētibus copulatiue existētis totū añs. Et ad illaʒ disiūctiuā seq̄tur copulatiua negatiua que contradicit toti illi antecedenti.

Duo dubia incidētia circa vltias ptās,

Sciendum est quarto ꝙ circa duo vltima capitula seu circa duas vltimas potestates incidūt due parue difficultates: pma an oīs sillogismus sit ex ypothesi. Et arguit̄ pmo ꝙ sic: q2 oīs sillogismꝰ est ex ypothesi. añs pat3: q2 oīs bonus sillus ꝯsupponit tres terminos ⁊ duas ꝓpōnes: agit̄. ❡ Scđo sic. oīs sillogismus infert suā ꝯclusionē pncipaliter intentā virtute alicuiꝰ suppōnis nō expsse in ꝑmissis: igr̄ omis sillus est ex ypothesi. ꝯña p3: q2 sillus đr ex ypothesi: q2 ifert suā ꝯclusionē pncipalr̄ intētā vtute suppositionis nō enūerate in ꝑmissis. añs p3 q2 oīs bonus sillus si sit affirmatiuꝰ infert suā ꝯclusionē virtute istiꝰ suppositionis. quicq̄d af-

Quid est ypothesis

firmatur de subō distributo affirmat̄ de quolibet ꝯtento sub eo. ⁊ si sit negatiuꝰ infert virtute istius q̄cquid vere negat̄ de distributo negatur de quolibet ꝯtento sub eo. Pro solutione huiꝰ

Quomodo intelligit̄ sillogismū cē ex ypothesi,

supponit̄ pmo ꝙ ypothesis idē est ꝙ suppositio. đr eñ ypothesis ab ypos qđ ē sub: ⁊ thesis positio: q̄si suppositō. Supponit̄ scđo ꝙ sillus potest duplr̄ intelligi esse ex ypothesi. vno mō q2 fit ex suppōne triū terminoꝝ ⁊ duaꝝ ꝓpositionū: vel virtute alicuiꝰ pncipij ꝯsuppositi. et sic oīs sillogismꝰ oñsiuus pōt dici ex ypothesi. alio mō đr sills ex ypothesi: q2 infert ꝯclusionē principaliter intentā: virtute alicuiꝰ suppōnis extrinsece nō enumerate neq3 intellecte in premissis. ⁊ sic sillus ex ypothesi distinguit̄ contra sillogismū ostensiuū. Et ꝑ hoc soluuntur rōnes prius facte q̄ nihil aliud ꝓbant nisi ꝙ oīs sillogismus sit ex ypothesi pmo mō: ⁊ nō scđo mō.

Vtrū sillogismus ex oppositis possit fieri in pma figura,

❡ Scđa difficultas: an sillus ex oppositis possit fieri in prima figura. ⁊ videt̄ ꝙ sic. q2 fit in secūda ⁊ tertia figuris: ḡ in prima. ꝯña p3: q2 sillogismi scđe ⁊ tertie figuraꝝ reducūtur ad sillos prime figure. Ad hoc rñdet̄ ꝙ l3 ex repugnātibus ꝓpōnibus possit fieri sillus in prima figura: nō tñ ex oppositis: q2 opposite debēt participare vtroq3 termīo ordine eodem que nō pñt esse ꝑmisse in prima figura: cū illud qđ subijcit̄ in vna: ꝑdicetur in alia. nec oportet sillos ex oppositis factos in scđa vel in tertia figuris reductos ad primā esse ex oppositis. et sic bñ ꝯcedit̄ ꝙ silli facti in scđa ⁊ tria figuris ex opposit3 reducunt̄ ad ꝑmā figurā: s3 tūc nō sūt ex opposit3

An sills ꝑ impossibile sufficienter diffiniat̄, Silli ꝑ īpossibile acceptiones,

Quantum ad scđm articulu3 dubitatur pmo vtrū diffinitio sillogismi ꝑ impossibile sit a phō sufficiēter assignata. Pro cuiꝰ solutione supponit̄ pmo ꝙ sillus ꝑ impossibile pōt capi duplr̄. vno mō ꝓ primo ꝓcessu in quo arguit̄ ex opposito ꝯtradictorio ꝯclusionis propositionis date a rñdente: cū vna manifeste vera ad inferendū vnam manifeste falsam: ⁊ sic est in aliqua triū figuraꝝ: ⁊ tūc vocat̄ sillus medacij a phō in ꝑmo prioꝝ. Alio mō capit̄ ꝓ tribus ꝓcessibus: puta ꝓ ꝑmo sillogismo ⁊ duobꝰ emptimematibus necessario req̄sitis ad ꝯclusionē principalem probandā: ⁊ hoc modo capit̄ cum dicitur ꝙ sillogismꝰ ad impossibile nō est in aliqua triu3 figuraꝝ. Et per hoc pōt solui questio in qua q̄ritur vtrū sillogismꝰ ad impossibile sit sillogismꝰ. nam si capiat̄ pro pmo ꝓcessu: est sillogismꝰ. si autem capiat̄ ꝓ aggregato ex illis tribus ꝓcessibus simul: nō est sillogismꝰ. Supponitur scđo ꝙ sillogismꝰ ad impossibile ⁊ per impossibile idem sunt fm rem: sed differunt ratione. q2 nō dicitur ad impossibile eo ꝙ ꝯsequētia est falsa vel impossibilis: s3 đr per impossibile eo ꝙ vna ꝑmissaꝝ ē semꝑ falsa vel impossibilis. nō tñ est intelligendū ꝙ omīs sillogismꝰ qui procedit ex premissa impossibili: vel q̄ infert cōclusione3 impossibilē sit ꝑ impossibile: sed sillogismꝰ ille qui ꝓcedit ex cōtradictorio cōclusionis probande cum vna manifeste vera: infert vnam manifeste falsam. Supponit̄ tertio ꝙ in quolibet sillogismo ꝑ impossibile sunt tres processus. pmꝰ est a cōtradictorio propositionis ꝓbande cum vna manifeste vera ad vna3 manifeste falsam. Secūdus est a falsitate cōclusionis ad falsitatē alterius ꝑmisse: ⁊ tenet ꝑ hanc maximam ꝙ ex veris nō sequit̄ falsum. ergo si cōclusio sit falsa: necesse est altera3 premissarū esse falsam. Tertiꝰ est a falsitate illiꝰ premisse ad veritate3 illius cōclusionis probande. ⁊ tenet virtute istius maxime ꝙ nunq̄ due contradictorie sunt simul vere. ❡ Et si quis dicat: cōclusio sillogismi ad impossibile nō est semꝑ impossibilis: ergo nō semper debet dici sillogismꝰ ad impossibile. Respondetur ꝙ etiam nō oportet: sed sufficiat ipam esse falsam: quia nō dicit̄ solum ad impossibile eo ꝙ conclusio sit impossibilis: sed quia procedit ex contraditorio cum vna manifeste vera ad cōclusionē falsam vl̄ impossibilem: cum etiam alijs duobus ꝓcessibus. Supponitur finaliter ꝙ ad faciendum sillogismu3 per impossibile nos debemus accipere cōtradictorium ⁊ nō contrariū: quia si haberetur contraria falsa cōclusionis ꝓbande: adhuc nō haberemus veritatem illius conclusionis: cum nō valeat consequentia. ista est falsa: ergo sua ꝯtraria est vera. q2 due ꝯtrarie pñt simul esse false.

Que differētia ē int̄ sillm ad īpossibile et ꝑ īpossibile

Tres ꝓcessus in quolibet sillo ꝑ īpossibile

Dubitatur secundo vtrum vniuersalis affirmatiua possit sillogisari ⁊ probari per sillogismum ad impossibile. Pro cuius solutione supponitur ꝙ ad probandum aliquam propositionem per impossibile: oportet ꝙ contradictorium illius sumatur pro vna premissa. vt patet per diffinitionem sillogismi ad impossibile. Sed propositionem sillogisari per impossibile. nō est aliud q̄ ipam esse ꝯclusionē sillogismi ad impossibile. Tunc ponūtur alique ꝯclusiones. prima vl̄is affirmatiua nō pōt ꝓbari ꝑ impossibile in prima figura: q2 eiꝰ ꝯtradictoria

Dubium de sillogisatōe vl̄is affirmatiue ꝑ sillogismu3 ad īpossibile, Quid requirit̄ ad ꝓbandū aliquā ꝓpōem ꝑ īpossibile

nō potest eē ꝑmissa in prima figura cum ꝯtradictoria eius sit ꝑticularis negatiua q̄ nō potest eē ꝑmissa in aliquo modo ꝑme figure. ¶ Scd̄a cōclusio vl'is affirmatiua pōt sillogisari ꝑ impossibile in prima figura: q2 vl'is affirmatiua falsa pōt sillogisari in ꝑma figura ex duabꝰ ꝑmissis vna manifeste vera ⁊ alia manifeste falsa. ⁊ ex falsitate ꝯclusionis pōt inferri falsitas alterius premisse ex cuiꝰ falsitate pōt inferri veritas ꝓpositionis sibi ꝯtradictorie. Et sic erit ibi vnus totus ꝓcessus ad impossibile cuiꝰ ꝯclusio sillogistice illata est vl'is affirmatiua. Ex quo pꝫ ꝙ nō est idem sillogisare aliquā ꝯclusionē per impossibile ⁊ ipam ꝓbare ꝑ impossibile. ¶ Sꝫ peteret aliq̄s q̄ ꝯclusio in sillogismo ad impossibile sillogisaṫ ꝑ impossibile ⁊ q̄ ꝓbatur. Rñdetur ꝙ ꝯclusio primo illata sillogistice sillogisaṫ per impossibile ⁊ ꝯclusio vltimo illata ꝓbatur per impossibile. s. illa q̄ inferṫ in tertio ꝓcessu. Et si q̄s dicat. dixit aristo. in textu ꝙ vl'is affirmatiua nō pōt sillogisari per impossibile. Rñdetur ꝙ aristoteles ibi capit sillogisari stricte ꝓut idem est quod probari.

Dubium de sillo. ex opposit. Eiusdez diffinitō

Dubitatur tertio vtrum sillogismꝰ ex oppositis sit bonꝰ sillogismꝰ ⁊ vtrū quelibet ꝯclusio sillogismi ex oppositis sit falsa. Pro solutione prime ptis supponiṫ primo ꝙ sill'us ex oppositis est q̄ ex ꝑmissis ꝯtrarijs vl' ꝯtradictorijs infert ꝓponem in qua idē negatur de seipso. Sꝫ hoc cōplexum sill'us ex oppositis de materiali significato significat sillogismū ꝯnotando ipm̄ ꝓcedere ex ꝯtrarijs vel ꝯtradictorijs. ⁊ est duplex. s. illatiuus ⁊ ꝓbatiuus simul: aliꝰ est illatiuus tantū. illatiuꝰ tm̄ d' ille cuius vna premissarum est formaliter sinonima cū ꝯclusione

Eiusdez acceptiones.

Et talis pōt fieri in qualꝫ figura: vt patꝫ de isto nullus hō est homo oīs homo est hō: ḡ nullꝰ hō est homo: et de tali nō loq̄tur aristoteles cum dicit ꝙ sillogismꝰ ex oppositis nō sit in ꝑma figura. Sed sillogismꝰ ex oppositis ꝓbatiuꝰ ⁊ illatiuus simul d' ille cuꝰ nulla ꝑmissaꝝ est formaliter synonima cū ꝯclusione ⁊ fit ex duobus terminis sine termīo ipis dissimili. ⁊ de isto loquitur phūs cū dicit ꝙ sillogismꝰ ex oppositis non fit in prima figura: sed bñ in scd̄a ⁊ tertia. cuꝰ vtilitas est cōponere sillogismū ex duobus terminis: sine termīo ipis dissimili. pōt eē etiā vtilis ad ducendū respondentē ad maius incōueniens: ꝙ ꝯcedere duo ꝯtraria vel ꝯtradictoria puta ad ꝯcedendū ꝓpōnem in qua idem negatur de seipō. sꝫ talis vtilitas nō est generaľ cuilibꝫ sillogismo ex oppositis. ¶ Ad scd̄am partem dubij r'ndetur ꝙ nō semꝑ opꝫ cōclusionez sillogismi ex oppositis eē falsam: imo aliq̄n est v̄a vt puta q̄n alteꝝ extremū importat rōem impossibilē seu q̄n teri ꝓ nullo supponūt. vt ista: nulla chimera ē chimera. nullus deꝰ asinꝰ ē deꝰ asinus. nullus hō irrationalis ē hō irrōnalis: que sunt vere: ⁊ sue ꝯtradictorie false. nec opꝫ semper ꝓpositionē eē verā: in qua idē p̄dicaṫ de seipō. Sed multis modis idem pōt negari de seipō. Primo q̄n subm̄ ꝓ nullo supponit vel importat rationē in se impossibilē vel rationez in se falsam. Scd̄o q̄n subm supponit ꝯfuse tantū vt a homo nō est hō. Tertio in ꝓpōne de modo loquēdi incōsueto. vt homo hō nō est. Quarto in ꝓpōne modali de necessario respectu istius termini futurū. vt futuruz de necessitate nō est futurū. adeo in talibꝰ ꝯclusio sillogismi ex oppositis pōt eē verra. ¶ Et si dicaṫ: si ꝯclusio sillogismi ex oppositis eēt vera: tūc non eēt sillogismꝰ ex oppositis. eū careret vtilitate sua que est ducere respondentē ad maiꝰ incōueniēs: ꝙ ꝯcedere duo cōtraria vel contradictoria. Rñdetur ꝙ visum est ꝙ illa vtilitas nō est generalis cuilibꝫ sillogismo ex oppositis: sed soluz aliq̄bus. sed vtilitas generalis est scire componere sillogismū ex duobus termīs sine termīo ipis dissimuli. Et hec de scd̄o articulo.

Cōclusio de supradictis sillogismis

Quantum ad tertium sit conclusio respōsalis. sillogismꝰ ꝯuersiuus. sillogismus ad impossibile. ⁊ sillogismꝰ ex oppositis: sunt boni sillogismi ⁊ inter se distincti. ⁊ ꝑ hec ꝯclusio pꝫ ex dictis. ¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad ꝑmaꝫ patꝫ solutio. ¶ Ad scd̄am etiā dictū est ꝙ sillogismus ad impossibile: capꝫ ꝓ aggregato ex tribus ꝓcessibus nō est vnꝰ sillogismꝰ: sed bñ si capiaṫ pro primo ꝓcessu: ꝯnotando tamē alios ꝓcessus. ¶ Ad tertiā d' ꝙ sillogismꝰ ex oppositis factꝰ in scd̄a ⁊ tertia figuris: pōt reduci ad primā figurā: sed postq̄ est reductꝰ nō plus est sillogismus ex oppositis. ¶ Ad quartā d' ꝙ licet in sillogismo ex oppositis sint soluz duo termini distincti vocaliter ⁊ in significatione: sunt tamen ibi tres distincti officialiter. eo ꝙ vnus semper exercet officium duoꝝ. ¶ Ad quintam patet solutio ex dictis.

Quid est peterē principium.

i

In principio aūt petere et accipere est q̄dem vt in genere sumere in eo qd̄ nō ē demōstrare ꝓpositum. hoc aūt accidit multipliciter. Nam ⁊ si oīno nō sillogisaṫ: ⁊ si per ignotiora aut similiter ignota. ⁊ si ꝑ posteriora qd̄ prius est. demonstratio eīn ex notioribus et priorib' est horum autem nihil est petere qd̄ est ex principio.

t

Ste est scd̄us tractatꝰ huiꝰ libri in quo phūs determiat d' tribus defectibꝰ seu peccatis incidētibꝰ circa potestates sillogismoꝝ. ꝯtinet tria capitula. In primo determinat de primo defectu q̄ est petere principiū: qui incidit in sillogismo circulari. Et primo oñ dit q̄d est petere principiū: dicēs ꝙ petere principium est nō oñdere ꝓpositum. Et ꝯtingit q̄tuor modis. Primo quādo oīno nō sillogisaṫ. id est poniṫ aliquid sine ꝓbatione. Scd̄o quando idem oñditur per ignotiora: id est ꝑ minus notum. Tertio quādo idem oñditur ꝑ eq̄ ignota. Quarto: quādo prius ostendiṫ ꝑ posterius.

Petere principiū qt modis cōtingit.

Nam omnis sillogismus ꝓbatiuus debet ꝓcedere ex priorib⁹ et notiorib⁹.

Petitionis principij diuisio.

¶ Deinde diuidit petere principiũ dicẽs ꝙ petitio ꝑncipij est duplex: quedã est petitio ꝑncipij statim: et quedam nõ statim. Petitio ꝑncipij statiz: est quãdo idẽ re et nomine assumit̃ ad probandũ seipm̃. vt dicendo a. est: ergo a. est. Sed petitio principij nõ statim: est quãdo assumit̃ aliquid ad ꝓbanduz aliquod ꝓpositũ ꝑ qd̃ nõ est natuz probari. imo magis ecõtra. Et exemplificat dupliciter. ꝑmo vt si a. ostẽdatur per b. et b. ꝑ c. et tñ a. sit natuz ostẽdi per c. tunc est petitio principij nõ statim. Secũdo. vt si quis probet lineas peralellas per hoc quod nõ est cõcurrere adinuicẽ. erit petitio principij nõ statim. q2 illud añs linee peralelle nõ concurrũt natum est ostẽdi ꝑ illud ꝯñs iste linee sunt peralelle. vt sic arguẽdo linee sunt peralelle: ergo nõ concurrũt. et vltra nõ cõcurrũt ergo sunt peralelle. igit̃ de primo ad vltimũ bñ sequitur iste linee sunt peralelle ergo sunt peralelle.

Cõclusio ostẽdẽs qualiter petitio principij in qualibet figura.

¶ Consequẽter ostẽdit qualiter contingit petere pricipiũ in omni figura ponẽs tres ꝯclusiones. Prima in mõ affirmatiuo prime figure si maior sit eque dubia sicut cõclusio et termini minoris sint cõuertibiles. tũc petitur principiũ quia ex ꝯclusione cũ ꝯuertente minoris ostenditur maior. Secũda ꝯclusio. si minor sit eque dubia sicut ꝯclusio et teri maioris conuertant̃ petitur ꝑncipiũ. q2 ex conclusione cũ ꝯuertẽte maioris ostẽditur minor. Tertia cõclusio. contigit petere ꝑncipiũ in secũda et tertia figurꝫ sicut in prima. Et subdit ꝙ sicut petitur pricipiũ in modis affirmatiuis. ita petitur ꝑncipiuz in modis negatiuis Subdit etiã finaliter ꝙ differẽter cõtingit petere principiũ in demõstratiuis et dyalecticis. quia in demonstratiuis petitur principium secũdum veritatem et in dyalecticis petitur principium s̃m opinionem.

Quid est non ꝓpter hoc accidere fal̃m.

Non aũt ꝓpter hoc accidere falsuz quod sepe in disputatiõibus solem⁹ dicere. primũ quidẽ est in ad impossibile sillogismis qñ ad cõtradictionez est impossibilis illius qd̃ demõstratũ est ea q̃ est ꝑ impossibile. Nã neqꝫ qui nõ cõtradicit nõ dicit ꝓpter hoc accidere falsum. sed qñ falsum aliqd̃ positũ est eorũ que prius.

Istud est scd̃m capitulũ in quo phũs determinat de scd̃o defectu q̃ dicitur non propter hoc accidere falsum: ostẽdẽs ꝑmo in quo sill̃o habet fieri dicẽs ꝙ fit in sill̃o ad impossibile et ostẽsiuo. pmũ probat duabus rationibus. Prima. q2 nõ ꝓpter hoc accidere fal̃m fit in illo sillogismo in quo capit̃ ꝓ premissa cõtradictoriũ ꝯclusionis et in quo ex falsitate ꝯclusionis regredit̃ ad falsitatẽ alicuius premisse inferẽdo veritatẽ principalis cõclusionis. sed hoc fit in sillogismo ad impossibile: igit̃. Secũda rõ non ꝓpter hoc accidere falsum dicit̃ propositio ꝯnumerata cũ alijs ꝑmissis qua remota nõ minus sequit̃ ꝯclusio. sed illa solet poni in sillogismo ad ĩpossibile: igit̃. Ex quo diffinit nõ ꝓpter hoc accidere falsuz: dicẽs ꝙ nõ ꝓpt̃ hoc accidere falsum est ꝓpositio superflue posita in sillogismo ad ĩpossibile: sic se habẽs ꝙ ipa remota non minus accidit impossibile. idõ si ex falsitate ꝯclusionis inferatur falsitas talis ꝓpositionis tunc ꝯmittitur ille defectus qui non est ꝓpter hoc accidere falsum.

Modi d̃ eodem.

¶ Consequẽter ponit duos modos huius. Prim⁹ qñ talis ꝓpositio non ꝯuenit in aliquo termino cũ premissis vel conclusione sillogismi ad impossibile. vt si conclusio sit ista: impossibile est aliqd̃ spaciũ ꝑtransire. et ypothesis seu nõ ꝓpter hoc accidere falsuz sit ista. dyameter nõ est assimeter. Et arguitur sic: dyameter nõ est assimeter nõ contingit infinita ꝑtrãsire: in quolibet spacio sunt infinita: g̃ non cõtingit aliquod spaciũ ꝑtransire. ꝯclusio est falsa: g̃ aliqua prẽmissarũ. et nõ nisi ista. dyameter non est assimeter: igit̃ hec est vera. dyameter est assimeter. Secund⁹ modus est qñ talis propositio cõuenit in aliquo termino cuz ꝯclusione et hoc in subiecto vel ꝑdicato. Et exẽplificat aristoteles in litteris. ¶ Deinde remouet vnũ dubiuz: quis eñ posset dubitare ꝙ falsuz in sill̃o ad impossibile sequeret̃ propter propositionẽ veraz ibi assumptã. Respondet phs dicens ꝙ in sill̃o habente ꝯclusionez falsam: sequit̃ talis ꝯclusio ꝓpter falsum prius assumptum et nõ ꝓpter verum. quia si cõclusio est falsa: necesse est alteraz premissarũ esse falsam:

Cautele rñdẽtis.

¶ Consequenter ponit duas cautelas respõdentis quib⁹ debet cauere ne ducatur ad falsum. Prima si respõdẽs ignoret ꝯclusionẽ quã vult cõcludere opponẽs caueat ꝯcedere propositiones vno terño cõmunicantes. Secũda. si respondẽs sciat ꝯclusionẽ quaz vult inferre opponẽs debz cauere ꝙ nõ ꝯcedat duas ꝓpositiones cõmunicãtes in vno termĩo et dispositas in modo et figura ex quib⁹ posset inferri illa ꝯclusio.

Cautele opponentis.

¶ Deinde ponit duas cautelas opponẽtis. Prima: opponẽs debz celare cõclusionẽ quã vult inferre ꝯtra respõdentẽ. Secunda si opponẽs habeat plura media debz interpere a remotioꝛi: quia ꝑ hoc magis lat3 respõdentẽ.

Quõ fit elẽchus.

¶ Finaliter et incidẽtaliter determinat de elẽcho dicens ꝙ eius noticia satis põt haberi ex noticia sill̃i. Naz elenchus põt fieri ex duabus affirmatiuis. aut altera affirmatiua et altera negatiua: sicut sill̃us. Et si ꝯclusio ꝯtradicat illi quod ꝯcessum est a respondẽte iam est elenchus: quia elenchus addit supra sillogismuz ꝙ sit sillogismus cõtradictionis. idõ si respondens nõ ꝯcedat affirmatiuã nõ põt fieri elenchus: cũ ex puris negatiuis nihil sequatur. Simil̃r si respondens nõ concedat aliquam propositionem vniuersalem non potest esse elenchus: cũ ex puris particularibus nihil sequatur.

Quõ fit fallacia.

Accidit autem. quãdoqꝫ quẽadmodũ in positiõe terminorũ fallebamur sic et s̃m opinionẽ fieri fallaciaz.

Stud est tertiū capitulū huius tractat⁹ in quo phs determīat de tertio defectu qui dicitur fallacia ꝯtrarie opinionis. ⁊ dicit ꝙ ꝯtingit aliquē decipi in opinione ꝓpositionū positarū in sillogismo ex oppositis. et dicit vlterius ꝙ talis fallacia cōtingit fieri dupliciter. Uno mō per media adinuicem nō ordinata. Secundo ꝑ media subordinata. Declarat ꝑmo in medijs nō subordinatis. vt si quis cognoscat substantiā inesse animali ⁊ ignoret eam inesse sensibili: et tñ sciat ambo. s. animal ⁊ sensibile inesse alicui. puta homini. Secūdo decipitur per diuersos sillogismos ad opinādū ꝯtrarias ꝓpositiōes. vt ꝑ istū sillogismū. oē aīal est suba omnis homo est animal. opinabit̄ istā. oīs hō est suba et ꝑ istū sill̄m. nullū sensibile est suba. oīs hō est sensibilis: opinabit̄ istā: null⁹ hō est suba que est ꝯ̄ria prime ꝯclusioni. Exemplū quando sumunt̄ media subordinata: vt si quis sciat substātiā inesse aīali et ignoret ipsam inesse corpori dū tñ sciat ꝙ corp⁹ ⁊ animal ꝯueniāt homini ducetur ad ꝯcedendū cōclusiones contrarias ꝑ diuersos sill̄os. affirmatiuā ꝑ istum: omne aīal est suba: oīs hō est animal. g̃ oīs homo est suba. Et negatiuā ꝑ istū: nullū corp⁹ est suba: oīs hō est corpus. g̃ nullus hō est suba.

Quō ducit̄ q̄s ad opinādū ꝯtrariaꝫ vel ꝯtradictoriaꝫ alicuius ꝑmisse.

¶ Deinde ostēdit quō aliquis ducetur ad opinandū ꝯ̄riam vel cōtradictoriā alicui⁹ premisse: dicēs ꝙ si quis opinetur ambas premissas silli affirmatiui nō pot opinari ambas premissas silli negatiui. q2 tunc duceret̄ ad ꝯcedendū ꝯtradictoriaꝫ alicui⁹ premissarū et cū hoc ipsam ꝑmissaꝫ. q2 ex cōclusiōe sillogismi negatiui cum minore sillogismi affirmatiui ꝯcluderet̄ ꝯtradictoria maioris silli affirmatiui. vt si quis ꝯcedat duas ꝑmissas illius silli. oē aīal est suba. oīs hō est animal. g̃ oīs hō est suba. Et simil̄r istius nullū sensibile est suba oīs hō est sensibilis. g̃ nullus hō est suba. tūc dꝫ capi ista ꝯclusio. null⁹ hō est suba cū minore ꝑoris silli ⁊ inferat̄ ꝑticular̄ negatiua in felaptō.

Quotmodis cōtingit opinari ꝓpōes silloꝝ inferentiuꝫ ꝯtrarias sine inconueníenti.

¶ Consequēter ostēdit qualiter ꝯtingit opinari ꝓpōnes sill̄orū inferentiū ꝯ̄rias sine inconueniēti: dicēs ꝙ duo sunt modi qb⁹ hoc est possibile. Primus est qñ neutrū opinat̄ in ꝓpria forma sꝫ vtrūqꝫ opinat̄ in suis ꝑmissis siue opinet̄ eas in vno sill̄o siue in diuersis. declarat ꝑ duo exēpla Primū. vt si quis sciret ꝙ oīs triangul⁹ hꝫ tres Et ponam⁹. ꝙ c. sit idē qđ triangul⁹ et ignoreꝫ ipsum esse triangulū. tūc habeo sciam in vl̄i ꝙ oīs triangul⁹ hꝫ tres. ⁊ ꝑ ꝯñs de ipso c. tñ in propria forma credo c. nō hēre tres angulos. Secūdum exemplū vt aliquis potest scire ꝙ oīs mula est sterilis: et ꝙ hec mula sit mula. videbit tñ vnam mulaꝫ habere grossum. ventrē ꝓpter qđ putabit ipsam nō esse sterilem et sic opinabitur istas duas oīs mula est sterilis. et istam. aliqua mula non est sterilis quaꝫ tñ credit in ꝑticulari esse mulam.

Mōi scire ⁊ ignorare.

¶ Consequēter ponit aliquos modos ipsius scire ⁊ ipsius ignorare. Primus modus. scire est scire in vniuersali vt sciēdo istā ꝙ omnis triangul⁹ hꝫ tres: dicim⁹ scire ꝙ ysocheles habet tres. Secund⁹ mod⁹ est scire in ꝓpria forma et vterqꝫ istorum modorū est duplex: seu potest esse duplex: scilicꝫ in habitu et in actu. in habitu. quādo dormimus vel quādo circa illud actu nō consideramus. in actu quando actu cōsideramus et tot modis dicitur etiam ignorare ¶ Et aduerte ꝙ scire in vniuersali et ignorare in particulari nō opponuntur. etiam scire in habitu ⁊ ignorare in actu non opponuntur. ideo cōtingit eandem propositionē scire vno modo: et ignorare alio modo.

Quō ꝯtīgit opinari ſm materiam.

¶ Finaliter ostendit quomodo cōtingit opinari contraria ſm materiam hoc est ſm terminos dicēs ꝙ dupliciter. ¶ Primo cum inconuenienti. vt si quis opinet̄ aliquē esse bonum et esse maluꝫ. tunc debet opinari bonum esse malum. Sic arguendo hoc est malum et hoc est bonum. ergo bonum est maluꝫ. ¶ Secundo sine inconuenienti vt ignoretur vnum ꝑ se et aliud per accidens. vel vnuꝫ in propria forma et aliud per accidens.

Quādo aūt cōuertūt̄ extremitates necesse est mediū cōuerti ad vtrāqꝫ Si eñi a. de c. ꝑ b. est. si cōuertit̄ inest cui a. omni c. et b. a conuertit̄: et inest cui a. omni b. per medium c.

Sex regule et alijs speciebꝰ argumētationis.

Ste est tertius tractatus huius libri in quo philosoph⁹ determīat de alijs speciebus argumentationis a sillogismo.

Prima.

¶ Et primo ponit sex regulas. Prima: si extremitates alicuius sillogismi conuertantur inter se: necesse est mediū conuerti cum ambabus extremitatibus qđ probat in barbara. q2 ex ꝯuertente ꝯclusionis cū minore posita loco maioris infert̄ cōuertēs maioris. sed ex cōuertēte ꝯclusionis cū maiore posita loco mīoris infert̄ ꝯuertens minoris. qđ nō possꝫ fieri nisi mediū ꝯuertatur cū extremitatib⁹. et dꝫ ꝓprie intelligi ista regula in mō vl̄i affirmatiuo. q2 in alijs patitur instantiā.

Secūda

¶ Scđa regula: si aliq̄ duo ꝯuertant̄ inter se sicut genitū ⁊ corruptibile: similiter ⁊ coꝝ opposita. s. ingenitū ⁊ incorruptibile.

Tertia.

¶ Tertia regula. si sumant̄ duo ꝯ̄ria ex vna pte. puta genitū et ingenitū. Et alia duo ex altera pte. s. corruptibile et incorruptibile: tunc vnū ꝯ̄rioruꝫ ex vna parte ꝯuertatur cū vno ꝯ̄rioꝝ ex altera parte puta genitū cū incorruptibili: tūc ingenitū cōuertetur cū incorruptibili. q2 si non esset ita tunc aliquid esset ingenitū quod nō eēt incorruptibile. et si nō esset incorruptibile: tūc esset corruptibile. et per cōsequēs genitum. quod est falsum.

Quarta.

¶ Quarta regula. si aliquid dicatur de duob⁹ vniuersaliter et de nullis alijs quādo illa etiaꝫ dicantur de ipsis: tunc si illa duo ꝯuertantur inter se necesse est tertiū cōuerti cum vtroqꝫ. vt si rationale dicatur de oī homīe et oī risibili et de nullis alijs de quib⁹ non dicant̄ illa: si hō et risibile cōuertant̄ inter se ita et rationale.

Quinta.

¶ Quinta regula: si aliqua duo predicata dicant̄ de eodem subiecto vniuersaliter et vnum illorum cōuertatur cum tali subiecto: tunc alterum predicabitur vniuersal̄r de eꝫ. o. vt in istis terminis

Sexta. sibile rationale et homo. ¶ Sexta regula: si sint aliqua duo opposita puta a et b. quorum unum est eligendum et alterũ fugiendũ puta a. eligendum et b. fugiendũ: et sint alia duo opposita ex altera parte quorum unũ est eligendũ s. d. et alterũ fugiẽdum puta c. si a. iunctum cũ c. sit magis eligendum q̃ iunctum cum b. a. simplr est magis eligendũ q̃ d. ¶ Declarat rõne et exemplo. ratiõe sic: oppositũ ↄñtis est falsum: igitur ↄñs est verum et quia oppositum ↄñtis põt habere duas causas veritatis. aut quia a. est similiter eligendũ sicut b. aut minus. sed utrũq; est falsum: igitur. probat priõ de primo. quia si a. et b. essent eligenda equaliter: tũc eorum opposita essent equaliter fugiẽda. et tũc seq̃retur quod a. et c. simul iuncta nõ eẽnt magis eligenda q̃ b. et d. quod est contra suppositum. De scdo quod a. nõ sit minus eligendũ q̃ d. pbat: quia si sic seq̃ret quod b. eius oppositũ esset minus fugiendũ q̃ c. quod est oppositũ ipsius b. cũ min⁹ malũ minori bono opponat. et tũc seq̃retur quod a. et c. iuncta simul nõ essent magis eligenda q̃ b. et d. quod est ↄtra suppositũ. Exẽplo sic declarat ut sic a velle bene agere: b. nolle bene agere: d. bene agere: c. male agere. si velle bene agere et male agere sit magis eligendũ q̃ bene agere et nolle bene agere: tũc velle bene agere simpliciter erit melius q̃ bene agere: quia volũtas bona sine actione est magis eligẽda q̃ actio sine bona voluntate. Ex quo infert quod dilectio fm amorem est magis eligenda q̃ coitus: quia dilectio est finis coit⁹. et nõ dz coit⁹ appeti nisi ppt dilectõem.

Conclusio. Quoniã autem nõ solũ dyaletici et demonstratiui syllogismi per predictas fiunt figuras: sed et rhetorici sed et simpliciter quecũq; fides est et fm unãquãq; artem nũc erit dicendum. Omnia enim credimus aut per syllogismum aut ex inductione.

¶ Istud est scdm capitulũ hui⁹ tractat⁹ in quo phũs determinat de inductione. et diuiditur in duas ptes. In pria ponit talẽ cõclusionẽ: quod nõ solũ sillogismi dyaletici et demõstratiui sunt in tribus figuris: sed etiã rhetorice argumentationes: sicut est entimema et exemplũ. ¶ Consequenter diffinit inductionẽ: dicens quod inductio

Quid est inductio. est argumẽtatio ostẽdens maiorem extremitatem de medio per minorem. ut si esse longeuum ostendatur de hoc cõplexo: aĩal nõ habẽs coleram p illud cõplexũ iste equus et ille equus. sic arguendo: ille equus est longeuus: et ille equus est longeu⁹: et sic de alijs. Siĩr iste asinus est lõgeuus: et iste asinus est longeu⁹. et sic de alijs aĩalibus nõ habẽtibus colerã: ergo oẽ aĩal nõ habens coleram est longeuũ. Et nõ capitur ibi medium p termino inferẽte: sed pro illo quod fm naturã mediat inter maiorẽ extremitatẽ et minorẽ. Et reducitur ad sillogismũ sumẽdo singularia pro medio: et põt fieri in tertia figura vel in prima: ut sic arguẽdo: oẽ quod est ille equus et sic de alijs est aĩal longeuum: sed omne quod est ille equus et sic de alijs est animal non habens coleram. ergo omne animal non habens coleram est longeuum. ¶ Et si quis dicat conclusio est uniuersalis que non potest cõcludi in tertia figura. Respondet quod prius dictum est. si duo pdicata insunt uni subiecto uniuersaliter: et unũ illorum cõuertatur cum subiecto: necesse est alterũ dici de altero predicato uniuersaliter cuiusmodi est longeuũ et nõ habens colerã. ¶ Consequenter

Differentia silli et inductionis. ponit duas differentias inter sillogismũ et inductionem. Quarũ prima est. inductio est pbatiua ppositionum imediatarum. sed sillogism⁹ propositionũ mediatarum. Scda differentia. inductio ostendit maiorem extremitatẽ de medio. sed sillogismus ostendit maiorẽ extremitatẽ de minori per mediũ. Ex quo infert quod sillogismus pcedit ex prioribus fm naturã. inductio vero ex posteriorib⁹ tamẽ ex notiorib⁹ quo ad nos.

Exempli diffinitio. Exẽplũ ãt est qñ medio extremũ inesse oñdit p id quod ẽ siĩe tertio: opz aũt et mediũ tertio ad pmũ siĩi eidẽti⁹ inesse: ut sit a. malũ b: autẽ cõtra cõfines inferre bellum.

¶ Istud est tertium capitulum in quo philosophus diffinit exemplum dicens. quod exemplũ ostẽdit maiorem extremitatem de medio per aliquod simile minori extremitati. Et ostendit maiorem extremitatem de minori per medium. exemplũ dat philosophus. ut athenienses pugnare contra thebanos malum est: ergo affines pugnare contra affines malum est. et contra affines pugnare cõtra affines malum est. sed focenses contra thebanos pugnare est affines cõtra affines pugnare: ergo focenses pugnare contra thebanos malũ est. ¶ Cõsequenter diffinit exemplum sub

Diffinitio exempli sub ratione exempli. ratione exempli dicens. quod argumentatio cuius antecedens non se habet ad cõsequens ut pars ad totum: nec ut totum ad partem. sed ut pars ad partem. hoc est quod solet dici quod exemplum est quãdo unũ particulare probatur per aliud propter aliquod simile in ipsis repertũ. ¶ Finaliter ponit duas differentias inter inductionem

Inductio et exẽplũ quõ differunt. et exemplum. Prima inductio procedit ab omnibus singularibus ad uniuersale: exemplum aũt ab uno singulari ad aliud. Scda differẽtia quia inductio ostendit maiorẽ extremitatem de medio per minorem. Sed exemplũ ostẽdit maiorem extremitatẽ de medio per aliquod simile minori extremitati. et cum hoc ostendit maiorẽ extremitatem de minori per medium.

Quid est deductio. Deductio autẽ est qñ medio quidẽ primũ palã est inee. postremo ãt medium dubiũ q̃dã. siĩr ãt credibile aut magis ↄclusione. ãplius si pauciora sint media postremo et medio. oĩno enĩ ppinqui⁹ esse accidit scientie.

¶ Istud est scdm capitulũ hui⁹ tractat⁹ in quo phũs determinat de deductione dicẽs quod deductio est qñ maior est manifesta et minor dubia:

similiter credibilis aut magis credibilis ꝯclusione. et sunt duo modi eius. primus est quñ minor est equaliter aut magis nota q̄ ꝯclusio. scd̃us ē quñ ad ꝓbationē minoris reqrunt̄ pauciora media q̄ ad ꝓbationē ꝯclusionis: dat exemplũ de primo mõ: vt oĩs disciplina est docilis. iusticia est disciplina. g̃ iusticia est docilis. ibi minor est dubia: est tñ similiter aut mag. credibilis q̄ cõclusio. dat exemplũ de scd̃o mõ. vt omne equale recte linee põt q̃drari. sed circulus est eq̃lis recte linee: g̃ circul' põt q̃drari. ibi mĩor nõ reqrit nisi vnum mediũ ad sui ꝓbationē. s. q linea q̄ est quarta ps circuli sit equalis recte linee que est quarta ps quadrati. sed ad ꝓbationē ꝯclusionis reqruntur plura media. Et subdit finaliter q mĩor nõ sit credibilior cõclusiõe. aut si nõ ꝓbet̃ paucioribꝰ mediis q̄ ꝯclusio. aut si sit ꝓpõ imediata. tũc nõ erit ꝯductio sz demõstratio

Modi ꝯductiõis (margin)

Instãtie diffinitiõ

Instãtia aũt est ꝓpõ ꝓpositioni cõtraria. differt aũt a ꝓpõne q̃m instãtiam q̃dem cõuenit esse in ptem. propõnem aũt oĩno nõ conuenit aut nõ in vlibus sillogismis. fert̃ aũt instãtia duobus modis et per duas figuras. duobꝰ modis q̃dē q̃m aut vlis aut particularis omis instantia.

Modi instantie.

Istud est quintũ capitulũ in quo determiat de instãtia dicẽs: q instãtia est ꝓpositio ꝓpõni ꝯtraria vel ꝯtradictoria ꝓpõni videntis. Et differt a ꝓpõne ꝯtra quam fit. qr ꝓpositio ꝯtra quã fit dz semp esse vniuersalis. Sed instãtia põt esse vlis aut pticularis. Et subdit q instãtia seu sillogismꝰ instãtiuus fit duobus modis et p duas figuras: fit eñi vlr et pticulariter eo q instãtia semp opponit̃ ꝓpositioni ꝯtra quã fit. et illa semp ꝯcludit̃ in prima aut tertia figuris. ꝓbatur exeplariter. naz si ꝓpositio ꝯtra quam fit instãtia sit vlis affirmatiua vt oĩm cõtrarioꝝ est eadez disciplina. tũc fit sillogismus instãtiuus in prima figura arguẽdo sic. nulloꝝ oppositoꝝ eadez est disciplina: sed omĩa cõtraria sunt opposita. ergo nullorũ contrariorum est eadem disciplina. sed si sumatur contradictoria pro instantia fiet sillogismꝰ in tertia figura arguendo sic. noti et ignoti non est eadē disciplina. sed omne notũ et ignotũ cõtrariant̃. g̃ aliquorũ cõtrarioꝝ nõ est eadem disciplina. sed si fiat instãtia ꝯtra negatiuã vlem per eiꝰ ꝯtrariã tũc fiet in barbara. si per ꝯtradictoriã fiet tertia figura. Deinde probat ratione q sillogismus instãtiuus fiat in prima: et tertia figuris. omnis instãtia est vlis vel pticularis. sz vniuersalis fit in prima figura et particularis in tertia. igit̃. minorē ꝓbat. qr ad instandũ vniuersaliter debet sumi mediũ quod est superius ad subiectũ ꝓpositionis ꝯtra quã fit instãtia et debet esse inferius ad p̃dicatũ. sed hoc nõ põt esse mediũ nisi in pĩma figura: igitur. Sed ad instandum particulariter debet sumi mediũ sub subiecto ꝓpositionis ꝯtra quã fit instantia: et debz se habere tanq̄ inferius ad subiectũ et p̃dicatũ sed hoc nõ potest fieri nisi in tertia figura: igit̃. ❡ Consequẽter ostẽdit q instãtia euidenter fit in prima et tertia figuris: et non in secũda. quia in illis figuris solũ fit euidẽter instãtia quibus infertur oppositũ ꝓpositionis: ꝯtra quã fit instãtia. sed hoc solũ fit in tertia et prima figuris: igit̃ Secunda ratio: oĩs instãtia debet esse statiz manifesta et nõ indigere lõgo sermone: sicut fit in secunda figura. ❡ Finaliter dicit q instãtia generaliter dicta bene fit p sillogismũ ex ypothesi puta per sillogismũ ad impossibile p locũ ab oppositis. etiã p locũ ab auctoritate. Dicit etiaz q si capiatur instãtia large tam pro sillogismo instãtiuo tam euidente q̄ ineuidente: bene potest fieri in scd̃a figura.

Ratio probans instantiam fieri in prima et tertia figuris

Ycos autē et signũ nõ idē est. Sed ycos quidē est ꝓpõ probabilis. qd̃ eñi vt in pluribus sciunt factum esse: aut nõ factũ: aut esse aut nõ esse: hoc est ycos. vt odire inuidẽtes. et diligere amãtes. Signum eñi vult esse propositio demõstratiua. vel necessaria vel probabilis.

Signũ et ycos quõ differũt.

❡ Istud est sextuz capitulũ in quo phũs determinat de emptimemate. Et dicit primo q ycos et signũ nõ sunt idē. qr ycos est ꝓpositio ꝓbabilis. sed signũ dr̃ esse ꝓpõ necessaria vel ꝓbabilis. Ex quo infert diffinitionem emptimematis dicens. Emptimema est sillogismꝰ ex ycotibus et signis. Scd̃o ostẽdit quot modis fit emptimema: dicẽs q emptimema põt fieri in tribꝰ figuris. ponit exemplũ in prima: oĩs mulier habens lac peperit: hec mulier habet lac: ergo peperit. In tertia psitacus est sapiẽs: psitacus est studiosus: ergo studiosum est sapiẽs. ❡ Deinde remouet dubium. dicens q arguentes emptimematice non sumunt ambas premissas: sed vnã sumunt et reliquã supplent. dat exemplum in secunda figura. omne pariẽs est pallidũ: hec mulier est pallida. ergo hec mulier peperit. Et dicit q talis syllogismus solum apparet esse in secunda figura: sed non est: quia fit ex ambabus affirmatiuis. ❡ Consequẽter ponit differentiã emptimematis ad syllogismum: et differentiam emptimematum inter se dicens: q emptimema et syllogismus differunt: quia emptimema solum sumit vnam propositionem: sed syllogismꝰ sumit duas. vnde per additionem vnius propositionis fit syllogismus. Sed differentia emptimematum inter se est quia emptimema factuz in prima figura si debite fiat est insolubile siue difficulter solubile cum antecedens eius sit necessarium: sed in tertia figura est probabile et solubile. quia solum concludit particulariter. In secũda vero apparens et non omnino insolubile: et hoc si fiat ex puris affirmatiuis.

Quid est ycos.

Quid est signum.

Quid est emptimema.

Emptimema q̄ modis fit.

Differentia silli. et emptimematis et emptimematũ inter se

❡ Sequitur textus.

Naturas aūt cognoscere possibile est si quis cōcedat simul trāsmutare corp⁹ ⁊ aīam quecūqȝ naturales sūt passiones. discēs eñ aliqs musicam trāsmutauit scđm qđ aīam. sed nō eorum que naturaliter nobis insunt est hec passio: sed vt ire ⁊ cōcupiscentie et naturalium motuum.

Istud est vltimū capitulū in quo docet inuenire signa passionū naturaliū que possūnt esse media emptimematū. Et ponit duas suppōnes. Prima passio naturalis hȝ signum in subiecto cui⁹ est. Scđa vni⁹ passionis est vnicum signū. Ūñ ponit duo documēta ad inueniendum signa passionū naturaliū. Primum si aliqua passio insit alicui subo vl'r ⁊ volumus scire ꝓpriū signuȝ illi⁹ passionis oportȝ ɔsiderare cui speciei vl'r nō ɔuenit talis passio sed aliqbus indiuiduis ei⁹ ⁊ aliqbus nō. Et videre qđ seqtur illā passionez in illo subo cui inest: qꝛ illud dȝ poni signum illi⁹ passionis vt fortitudo reꝑitur in oībus leonib⁹ ⁊ in aliqbus hominibus ⁊ in aliqbus nō. Ideo si habere maximas spatulas seu sūmitates sequaꝶ hoīem fortem. tūc illud erit signū fortitudis. Scđm documentum: si sint due passiones vni⁹ subiecti ad cognitionē signi vni⁹ videndū est in quo sit vna passio ⁊ nō alia ⁊ qđ signū ɔsequatur eam in illo subo: qꝛ illud dȝ poni signū eius in illo subo cui ambe insunt sicut leoni insūt due passiones scȝ fortitudo ⁊ liberalitas. sigͤ velim⁹ cognoscere q̄ sunt signa illaꝝ debem⁹ aspicere ad substātias in q̄bus ille passiones diuisim reꝑiuntur.

Documēta ad signa naturaliū passionū inueniēda.

Queritur tertio ⁊ vltimo vtrū phūs sufficiēter determinet de peccatis incidētibus circa potestates sillogismorum. Similiter de aliis spēbus argumentationis aliis a sillogismo. ¶ Arguiꝶ p̄mo cōtra p̄mam ptem petitio principii nullo mō peccat ɔtra sillogismū: ergͦ male dȝ ꝙ est peccatū contra sill'm. ¶ Scđo si petitio p̄ncipii peccaret ɔtra sill'm aut maxime esset ex eo ꝙ nō esset ꝓbatiua sue ɔclusionis. sed hoc nō: qꝛ illud nō reqritur ad ratonē sillogismi. ¶ Arguiꝶ tertio sic: nulla ē fallacia ɔtrarie deceptiōis: ergͦ ipa nō deficit a pfecta ratione sillogismi. aūs patet: qꝛ nulla est fallacia ɔtrarii sensus nec intellectus: ergo a simili nec opinionis. ¶ Quarto sic arguiꝶ: deductio ⁊ instantia sunt spēs argumētationis distincte ab aliis ⁊ a sillogismo: ergͦ aristoteles nō sufficiēter enumerat species argumētationis. Itē inductio nō est possibilis cū nō sit possibile numerare oīa singularia. Etiam exemplum nō est ɔña necessaria: ergͦ. aūs pȝ: qꝛ ex vno singulari nō necessario sequiꝶ aliud: ergͦ. ¶ Quinto sic emptimema est vere sillogismus fm phm .1. posterioꝝ: ergo nō debet poni species distincta a sillogismo. ¶ In oppositum est phūs in textu. In questione erunt tres articuli.

Vtrū de peccatis incidētib⁹ circa silloꝝ potestates: phs sufficienter determinauerit.

Quantum ad primum sciendū est primo ꝙ pro declaratiōe p̄me pticule q̄stionis moueꝶ hec difficultas an petitio principii peccet ɔtra sillogismū simpl'r. Et si nō quare ergo hic phūs determiāt de ea. Pro solutione supponitur p̄mo ꝙ nō est d̄ rōne sillogismi simpl'r ꝙ sit ꝓbatiu⁹ sue cōclusionis: qꝛ tūc oīs sill'us simpl'r esset ꝓbatiuus. quod est falsum. cū multi sillogismi fiant ex falsis ⁊ īpossibilib⁹. etiaȝ de ratiōe sillogismi simpl'r nō est habere tres terminos vocaliter distinctos. sed sufficit ꝙ sint distincti official'r. vt multotiēs visum est. Secūdo supponiꝶ ꝙ nō est de rōne sillogismi simpl'r ɔclusionē esse simpl'r aliam vocaliter a qualibȝ p̄missarum. vt satis pȝ in multis sillogismis et maxime in sill'o expositorio illatiuo tantū. Sȝ de rōne sillogismi simpl'r solum est dispositio duaꝝ ꝓpōnū in modo ⁊ in figura. Ex oībus istis dȝ ꝙ fallacia petitionis p̄ncipii siue statiȝ siue nō statim: nō peccat cōtra sillogismū simpl'r: sȝ bene cōtra sillogismū demōstratiuū ⁊ dyaleticum. ¶ Et si q̄s arguat. peccat ɔtra sillogismū demōstratiuū ⁊ dyaleticū: ergͦ ɔtra sillogismū simpliciter. ɔña pȝ: ab inferiori ad superi⁹. Respōdetur ꝙ indebite arguiꝶ: qꝛ arguitur cum distributione superioris: ꝓpter negationē inclusam in ly peccat. ⁊ ideo facit terminū sequētē sc[i]ꝑ ponere cōfuse distributiue. Et ad sciēdū q̄n ly peccat includit negationē: dȝ exponi dicēdo sic. petrus peccat ɔtra regē: id ē petrus nō seruat mandata regis. petrus peccat ɔtra deū: id ē petrus nō seruat mādata dei. ⁊ etiā quādo dicit: petitio p̄ncipii peccat ɔtra sillogismuȝ dyaleticum ⁊c. id est nō seruat ɔditiones siue p̄ncipia sillogismi dyaletici ⁊ demonstratiui. ¶ Pro secunda parte dicitur ꝙ philosophus non determinat hic neqȝ alibi de petitione principii siue statim siue nō statim: eo ꝙ peccet ɔtra sillogismum simpl'r: sed qꝛ peccat ɔtra sillogismū demōstratiuum ⁊ dyaleticum. Et quia hec sciētia ordinatur ad scientiam posteriorum: ideo hic de ipa determinatur.

An p̄ncipii peti: nō peccꝫ simpl'r cōtra sill'm.

P[h]s qn̄ hic determinat de petitiōne p̄ncipii.

Sciendū est scđo ꝙ pro declaratione scđi defect⁹ supponiꝶ ꝙ ly nō ꝓpter hoc accidere falsum de virtute sermonis capiꝶ pro omni re ꝓpter quam nō accidit falsum. Et sic omīs res mūdi ꝓpter quaȝ nō inferꝶ conclusio falsa est nō ꝓpter hoc accidere falsuȝ: ⁊ sic non capiꝶ in textu. Alio modo capiꝶ pro ꝓpositiōe cōnumerata cū premissis sillogismi cui⁹ cōclusio est falsa: nihil faciens ad dilationē illius cōclusionis false. ideo si ex falsitate ɔclusionis inferaꝶ falsitas illius ꝓpositionis: tūc dicaꝶ committere talē fallaciā. Et sic capitur in textu nō ꝓpter hoc accidere falsum qđ est sinonimū cū hoc quod est nō causa vt causa. Supponiꝶ scđo ꝙ iste defectus solum reꝑitur in sillogismo ad impossibile: vt ꝓbat aristoteles in textu. ¶ Et si q̄s arguat sillogism⁹ ad impossibile habȝ tm̄ duas p̄missas dispositas in modo ⁊ figura. cuȝ primus ꝓcessus ei⁹ sit sillogisticus, ergo nō de

Suppā scđm defectū declarans.

bet poni talis premissa. Respondet ꝙ talis defectus nõ fit in quolibet sillogismo ad impossibile qꝛ nõ reperit in sillogismo ad impossibile nõ superfluo: qꝛ talis defect⁹ solum fit in sill'o vbi ex falsitate ↄclusionis infert falsitas ꝑmisse nihil facientis ad illationẽ: sed hoc nõ fit in sillogismo ad impossibile nõ superfluo: qꝛ in tali infert ꝓpositio faciens aliq̃d ad illationẽ ↄclusionis relinq̃tur ergo ꝙ solũ fit in sillogismo ad impossibile superfluo cũ ñ fiat in sillogismo ostẽsiuo nec in sillogismo ad impossibile nõ superfluo.

Cognitõ ẽ duplex

Sciendum est tertio ꝙ pro declaratiõe tertij defectus incidẽtis circa sillogismũ ex oppositis: supponit primo ꝙ duplex ẽ cognitio q̃dam est apprehensiua ꝑ quam intellect⁹ apprehendit vel cognoscit aliq̃d: ⁊ põt esse taz circa complexũ q̃ incõplexum. Et sic possibile est intellectum simul cognoscere ↄtraria vel ↄtradictoria cũ intellectus ponat differentiaz inter duo ↄtraria vel ↄtradictoria. Alia est cognitio adhesiua seu indicatiua q̃ nõ est aliud q̃ assensus vel dissensus quo aliq̃s assentit vl' dissentit alicui. Et sic nõ videt esse possibile intellectum simul assentire seu sic cognoscere duo ↄtraria vl' ↄtradictoria: ⁊ si taliter ↄtingeret tũc fieret fallacia ↄtrarie opinionis.

Opiniones quot modis dicunt contrarie.

¶ Aduerte tñ ꝙ opiniones possunt dici ↄtrarie dupl'r. Uno mõ qꝛ per eas assentim⁹ oppositis vt opinio qua aliq̃s assentit isti oĩs mula est sterilis. ⁊ opinio qua aliquis assentit isti aliqua mula nõ ẽ sterilis. Alio modo dicũtur ↄtrarie quaꝝ vna est assensus de aliquo ⁊ altera est dissensus de eodẽ vt opinio qua assentimus alicui ꝓpositioni. ⁊ opinio qua dissentim⁹ eidez: ⁊ sic impossibile est opiniones ↄtrarias esse in eodem intellectu.

Aliq̃d scire possumus dupliciter.

¶ Scd̃o supponitur ꝙ aliq̃d possum⁹ scire dupl'r: sc; in vl'i et in ꝓpria forma seu in ꝑticulari. Scire in vl'i ẽ scire aliquod ꝑdicatuz inesse alicui inferiori eo ꝙ scimus ip̃m ineẽ superiori distributo. vñ q̃n quis scit vl'em dr̃ scire ꝑticularẽ in vl'i. vt si q̃s sciat istam. oĩs mula est sterilis. sciet istã in vl'i aliqua mula est sterilis seu mula pape est sterilis quam nũq̃ vidit. Etiã q̃n ꝑmisse sciũtur dr̃ sciri ↄclusio in vl'i.

Quid est scire in ꝓpria forma.

Sz scire in ꝓpria forma seu in ꝑticulari est scire aliq̃d scd̃m ꝙ ꝑ ꝓprios terminos rep̃sentat. Et quolibet istoꝝ est duplex scilz in actu ⁊ habitu vt visum est in textu. His suppositis dr̃ ꝙ nõ videt eẽ possibile intellectũ simul opinari duo ↄtraria vl' ↄtradictoria in ꝓpria forma in actu ⁊ hoc experimur in nobis. Scd̃m dictum nõ est impossibile intellectum simul assentire duob⁹ ↄtradictorijs vni in ꝓpria forma ⁊ alteri in vniuersali vt satis visum est in textu. Dico vlterius ꝙ assensus ⁊ dissensus cõtradictoriorum vnius in vniuersali alterius in particulari nõ sunt cõtraria: qꝛ assentire in vniuersali ꝙ omĩs mula est sterilis ⁊ in particulari ꝙ aliqua mula nõ est sterilis propter grossuz ventrem nõ est inconueniens.

De dub̃ õ sill'o iductiõe ⁊c.

Sciendu; est quarto ꝙ circa textũ incidit vna difficultas vtꝝ sillogism⁹ inductio emptimema et exemplũ sunt species argumentationis sic ꝙ argumẽtatio sit gen⁹ ipsaꝝ. Pro cuius declaratione supponit ꝙ argumentatio capitur dupl'r. vno modo large ꝓ omni bona cõsequẽtia siue eius antecedẽs sit ꝓbatiuum ↄsequentis siue nõ. Et isto modo dico ꝙ argumentatio est gen⁹ ad illa quattuor. vñ in qualibz argumẽtatione infertur ↄsequens ex vna ꝓpõne expressa in antecedẽte vel ex plurib⁹: si ex vna hoc est dupl'r qꝛ vel infertur ratione similitudinis inter res significatas ꝑ terminos antecedentis ⁊ ↄsequẽtis: ⁊ sic est exemplũ vl' nõ infertur ratiõe talis similitudinis. ⁊ sic est emptimema si inferat ex pluribus ꝓpõnibus hoc est dupl'r: qꝛ vl' ille ꝓpositiones sunt sillogistice adinuicẽ ordinate ⁊ sic est sill'us vl' nõ ⁊ sic est inductio.

Argumẽtationis acceptiones.

Alio modo capit argumẽtatio stricte pro omni bona ↄña cui⁹ antecedẽs est ꝓbatiuum ↄsequẽtis: ⁊ sic nõ est gen⁹ ad illa quattuor: qꝛ disiunctum ex illis quattuor excedit argumẽtationẽ sic captã. nam aliq̃s est sillogismus qui nõ est ꝓbatiuus: ergo nõ est argumẽtatio illo modo dicta. Etiam aliqua est inductio q̃ nõ est ꝓbatiua. et etiam aliquod emptimema: ⁊ etiã aliq̃d exẽpluz. Et si quis petat: que ergo erũt species argumẽtationis sic stricte cap. e. Rñdeo ꝙ sũt. sillogismus ꝓbatiu⁹ inductio ꝓbatiua: emptimema ꝓbatiuum ⁊ exemplũ ꝓbatiuuz. Ex quo sequitur ꝙ quelibet illarum speciez põt capi dupliciter. scz large ⁊ stricte. vñ inductio large capta est ↄsequẽtia illatiua ꝓpositionis vl'is ex sua singulari vel suis singularib⁹ siue sit ꝓbatiua siue nõ mediante ista ꝑticula. ⁊ sic de alijs vel aliqua sibi equiualẽte. sed inductio stricte capta est ↄsequẽtia ꝓbatiua ꝓpositionis vniuersalis ex sua singulari vl' singularibus mediante iuuamine intellectus supplẽtis vicẽ bonitatis ↄñe. ¶ Et hec de primo articulo.

Que sũt spẽs argumẽtatiõis stricte capte

Quid est inductio large capta.

Quid est inductio stricte capta.

Inductõ an sit bona ↄña.

Quantuz ad scd̃m dubitatur ꝑmo vtrum inductio sit bona ↄsequẽtia. Pro cuius solutione supponit primo ꝙ ꝑ inductionem intelligitur vn⁹ alius modus arguẽdi sibi oppositus qui vocat descẽsus. qui ꝓcedit ex vniuersali ad singularez vl' singularia qui fit sicut locus a toto in quãtitate. vt omĩs homo currit et petrus est: ergo petrus currit. ¶ Et aduerte ꝙ iste descensus fit aliquando solũ ad species. vt quãdo prius distribuit solũ pro speciẽb⁹: ⁊ aliquãdo ad species ⁊ indiuidua: q̃n talis termin⁹ distribuit tam ꝓ spẽbus q̃ pro indiuiduis. sil'r dicatur de inductione. nam inducit aliquando a singularib⁹: aliquãdo solũ a speciẽb⁹. ¶ Et si q̃s dicat: tunc nõ erit inductio: cũ nõ fiat a singularibus: sz a spẽbus. Rñdet ꝙ singulare capitur dupl'r. Uno modo ꝓ singulari simpl'r: cuiusmodi sũt sortes: plato. ⁊ sic d̃ alijs. Alio modo ꝓ singulari in respectu qd̃ nõ est aliud q̃ minus cõe respectu magis cõis. ⁊ tunc spẽs bene dicunt singularia: supple in respectu. ¶ Supponitur vlterius ꝙ inductio potest fieri dupl'r. Uno modo inferendo ꝓpositionẽ vl'em ex suis

Singulare q̃t modis capitur.

Inductõ q̃t modis fit.

singularibus sine explicatiōe hui⁹ ꝑticule ⁊ sic
de alijs: vl'alteri⁹ sibi equalētis. ⁊ sic dico ꝙ nul
la talis inductio sub rōne inductionis est bona
ꝯña: sꝫ si aliq̄ talis sit bona: hoc est: qꝛ vel añs ē
impossibile: vel ꝯñs necessariuꝫ. vel qꝛ singula
re seorsuꝫ infert vl'em. Alio mō pōt formari in
ductio: inferēdo vl'em ex singularib⁹ mediāte
ista ꝑticula: ⁊ sic de alijs. vel aliqua sibi equalē
te. ⁊ hoc fit qñ nō enumerant oīa singularia. sꝫ
qñ oīa enumerant ponit tunc ista ꝑticula. ⁊ nō
sunt plura. ¶ Et si q̄s petat q̄d intelligit ꝑ istā
particulam: ⁊ sic de alijs. Respōdeo ꝙ intelligi
tur vna ꝓpositio vl'is significās esse sicut signi
ficatur ꝑ alias singulares nō formaliter expres
sas vt sortes currit. petrus currit. ⁊ sic de alijs:
ergo oīs hō currit. sensus est: sortes currit. pla
to currit. ⁊ q̄libꝫ homo ali⁹ a sorte ⁊ platone cur
rit: ḡ oīs homo currit. ¶ Et si q̄s dicat: ergo in
inductione ꝓcedit ab vl'i ad vl'em. Dico ꝙ illa
vl'is in antecedēte dr̄ singularis in respectu et
nō simpl'r. qꝛ ē min⁹ vl'is ꝙ vniuersalis illata.
ideo dicitur singularis in respectu.

An inductio sit cō sequētia formalis addendo hanc ꝑticulā ⁊ sic de alijs.

Dubitatur scd'o vtrum inductio sit
ꝯña formalis addēdo etiā ꝑticulā. ⁊ sic de alijs
Rñdetur breuiter vt alias visuꝫ est in summu
lis ꝙ inductio pōt fieri dupl'r. Uno mō a sin
gularibus in significādo ⁊ supponēdo simul cu
iusmodi sunt noīa ꝓpria: vt sic arguēdo sortes
currit plato currit: ⁊ sic de alijs. ḡ oīs homo cur
rit: ⁊ sic dico ꝙ nō est ꝯña formalis: qꝛ in simili
forma est dabilis instātia. vt non seq̄tur sortes
currit plato currit. ⁊ sic de alijs: ergo oīs asinus
currit: tñ seruat similis forma. ¶ Et si q̄s dicat
ibi variatur supioritas ⁊ inferioritas: ergo non
seruat similis forma. Rñdet ꝙ supioritas non
se tenet ex parte forme ꝯñe vt alias visum est.
¶ Alio mō pōt fieri a singularib⁹ in supponē
do tñ. vt iste homo currit ⁊ iste hō currit. ⁊ sic d'
alijs: ḡ oīs homo currit. ⁊ tūc dico ꝙ est ꝯña for
malis. ¶ Et si q̄s dicat in simili forma est dabi
lis instātia: qꝛ nō seq̄tur iste homo currit. ⁊ iste
homo currit. ⁊ sic de alijs. ergo oīs asin⁹ currit
Rñdetur ꝙ ibi nō seruat ꝯsimilis forma: qꝛ va
riatur numerus termioꝝ q̄ se tenet ex ꝑte for
me ꝯñe. vñ in prima solum sunt duo termi sal
tem cōputando termios sinonimos ꝑ eodē ter
mino. sꝫ in scd'a sunt tres: scꝫ hō currit. asinus.

An ꝓbatiua inductio sit bona ꝯña.

¶ Sꝫ q̄reret aliq̄s vtrū inductio ꝓbatiā sit bo
na ꝯña. Rñdet breuiter ꝙ nō. qꝛ oñis inductio
fit mediante ista particula. ⁊ sic de alijs et tunc
est bona ꝯña. sed nō probatiua tū añs nō sit no
tius ꝯñte. vñ ista est mihi eque nota sortes cur
rit: plato currit. et quilibet homo alius a sorte ⁊
platone currit: sicut ista. oīs homo currit ⁊ ecō
tra. Alio mō fit sine ista ꝑticula. et sic de alijs: ⁊
sic nō est bona ꝯseq̄ntia. vt iā visum est supius
licet bene sit ꝓbatiua. ¶ Et si quis querat: nō
ne vl'is sit nota ex singularib⁹. dicit ꝙ sic. sꝫ tūc
quantū est de se nō est bona ꝯña. sed naturalis
inclinatio intellectus ducit ad veritatē vl'is et
eius illationē cū nō videat instantiā in alijs sin
gularibus. Unde aduerte ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d no
tificetur nobis ꝑ inductionē quattuor ꝯditiōes
requirunt. Primo requirit iudiciuꝫ actuale in
tellectus. puta ꝙ iudicet vel assentiat istū ignē
esse calidū. Secūdo requirit experiētia puta ꝙ
videt istū ignē esse calidū. Tertio memoria de
singularibus et eoꝝ sensationibus. Quarto re
quiritur ꝙ intellectus illarū singulariū inferat
veritatē vl'is ex quo nō videt ratiōeꝫ diuersita
tis in alijs ⁊ mediātib⁹ istis quattuor inductio
n: est probatiua ꝓpōnum immediatarū saltē
que sunt ꝑ se note sicut sunt ꝑma pricipia vt de
quolibet affirmatio ⁊ negatio: quia talia cogno
scuntur cognitis terminis sed est ꝓbatiua pro
positionum immediatarum nō per se notarum
sicut ista omnis ignis est calidus vel ista omne
reubarbarū sanat coleram.

Quot cōditiones req̄rūtur vt aliq̄d nobis ꝑ inductionē significet

Dubitatur tertio vtrum diffinitio
ēptimematis sit sufficiēter assignata. Pro cui⁹
declaratione supponit ꝙ emptimema capitur
tripl'r. Uno mō large ꝓ omi ꝯña bona in qua ex
vna ꝓpōne in añte expressa vel ex plurib⁹ non
sillogistice cōbinatis infertur alia ꝓpō: ⁊ sic ca
pitur emptimema cum dr̄ ꝙ oīs ꝯña est sillogi
stica vel emptimematica. Alio mō capit stricte
ꝓ omi ꝯña bona nō inductiā nec exemplari in
qua ex vna ꝓpōne cathegorica vel ex pluribus
nō sillogistice cōbinatis infertur alia. ⁊ sic capi
tur cū dicitur ꝙ omis bona ꝯña vel est sillogis
mus emptimema inductio vel exemplūꝫ. ⁊ isto
mō cōuersiones equipollētie ⁊ ꝯñe que fiunt in
ypotheticis dicuntur emptimemata. Alio mō
capitur strictissime ꝓ oī ꝯña in qua ex vna sola
ꝓpōne cathegorica in añte expressa īfertur ali
qua ꝯclusio cui si aliqua alia ꝓpō addat eēt bo
nus syllogism⁹ ad eandē cōclusionē inferēdam
et sic capit in textu cū dr̄: ꝙ est sillogism⁹ suple
imꝑfect⁹. Et si q̄s dicat. nōne bñ seq̄tur est sillo
gism⁹ iperfect⁹. ḡ est sillogism⁹. Dico ꝙ nō: qꝛ ly
iperfect⁹ diminuit. Et aduerte ꝙ ycos positū in
diffinitiōe ei⁹ idē est ꝙ ꝓpō ꝓbabilis q̄ videtur
oib⁹ plurib⁹ aut maxīe notis. Sed signū vocat
ꝓpō ex qua necessario seq̄tur cōclusio. Ex quo
pꝫ ꝙ eadē ꝓpō fm aliā ⁊ aliā rōnē cōsiderata
pōt dici ycos ⁊ signū. vocat ycos inquantū ē ꝓ
positio ꝓbabilis. ⁊ dr̄ signū vt necessario infert
aliā ꝓpōnē. Et ponit ycotib⁹ in numero pl'i ad
denotandū ꝙ illa ꝑmissa q̄ infert ꝯclusionē vir
tualiter est plures ꝑmisse saltē in inferēdo quia
infert talē ꝯclusionē sicut due. ¶ Supponitur
final'r ꝙ exemplū pōt capi dupl'r. Uno mō lar
ge ꝓ oī bona ꝯña in qua infert cōclusio ꝓpter si
militudinē reꝑtā inter res significatas ꝑ terīos
añtis ⁊ ꝯñtis: siue añs ⁊ ꝯñs sint ꝓpōes vniuer
sales siue ꝑticulares. Et sic est ibi exemplū. pa
risienses sunt diuites: ḡ rothomagenses sunt di
uites: qꝛ vtriq̄ sese exercēt in mercancijs. Alio
mō capitur stricte ꝓ ꝯña bona ꝓbatiua conclu
sionis particularis ex alia propositiōe ꝑticula
ri vel ꝑticularibus. ¶ Et aduerte ꝙ exemplūꝫ
vt cōiter solet fieri nō est bona ꝯña: sed solū est

Dubium de emptimematis diffinitiōne.

Emptimema q̄t modis capitur.

Exēpluꝫ q̄t mōis capitur.

quedã ꝓbabilitas per quã vna singularis probanr ꝑ aliã. ideo inter oẽs alias spẽs argumentationis est debilioꝛ. quia solum tenet per modum similitudinis: modo talis argumentatio multis modis claudicat.

Cõclusio rñdẽs ad predicta

Quantũ ad tertium articulũ sit cõclusio responsalis ad quesitũ. phũs sufficienter determinauit de trib⁹ defectib⁹ incidentib⁹ circa syllogismos: ⁊ de alijs spẽbus argumẽtationis a syllogismo. hec cõclusio patz ex dictis. ¶ Ad rationes ante oppositũ. Ad duas primas patz solutio. ¶ Ad tertiã dr ꝙ nõ est simile de sensu et intellectu vt alias videbit. ¶ Ad quartã dicitur ꝙ si deductio ⁊ instãtia capiant ꝓ syllogismo deductiuo ⁊ instãtiuo nõ sunt alie species a syllogismo: licet aliq̃d cõnotent supra syllogismum. ¶ Ad quintã patet solutio. ¶ Et hec de scdo libro prioꝝ.

¶ Sequitur primus liber posterioꝝ.

Proemiũ huiꝰ libri.

O

Omnis ars et omnis disciplina intellectiua ex preexistente fit cognitione. Manifestũ est autem hoc speculantibus in omnes. mathematice enim quecũqꝫ sciẽtie per hunc modũ fiunt: ⁊ aliarũ vnaqueqꝫ artiũ. Similiter aũt ⁊ circa orationes que per syllogismos et q̃ per inductionem. vtreqꝫ enim per prius nota faciunt doctrinã: he quidẽ accipientes tanq̃ a notis: ille vero demõstrantes vniuersale per id quod manifestum est singulare.

Diuisio huius libri.

I

Ste est primus liber posterioꝝ analethicoꝝ id est de posterioꝝ resolutione q̃ est resolutio consequẽtis. Et diuiditur in duas ptes scꝫ proemialẽ ⁊ executiuã. In pte ꝓemiali ponitur pr̃o talis cõclusio. Omnis disciplis ⁊ omnis doctrina itellectiua fit ex p̃existẽti cognitione. quã cõclusionẽ ꝓbat inductiue tam in scientijs speculatiuis q̃ practicis. In speculatiuis ꝓbat etiã inducẽdo. nam in mathematicis ex cognitione principioꝝ deuenim⁹ in cognitionem conclusionis: ⁊ etiam in sciẽtijs dyalecticis sicut sunt scientie que habẽtur ꝑ syllogismũ ⁊ inductionem. ⁊ etiam in sciẽtijs rethoricis: sicut sũt sciẽtie que habentur ꝑ emptimema ⁊ exemplũ. Unde emptimema vere est syllogism⁹ id est virtualiter. ⁊ sic etiã ꝓbatur in sciẽtijs practicis in quib⁹ noticia cõclusionis habet ex noticia principioꝝ. ¶ Consequẽter subdit ꝙ due sunt p̃cognitiones in demõstratiuis. s. quid est ⁊ qr est. Et f̃m hoc tria inueniũtur in demõstratione. s. dignitates seu p̃misse. passio. ⁊ subiectũ de quibus p̃supponitur aliqua p̃cognitio. ¶ Cõsequẽter ponit ordinẽ cognitionis p̃missarum ad cõclusionẽ dicẽs ꝙ maior vel minor prius tempore cognoscuntur q̃ cõclusio. Sed maiore ⁊ minore simul cognitis simul tẽpore cognoscitur conclusio. Finaliter remouet vnũ errorẽ antiquoꝝ qui dixerũt nos nihil posse scire de nouo. cuius rationẽ assignat plato in menone. i. in tali libro quia si scirem⁹ aliquid de nouo maxime essent cõclusiones: sed hoc nõ: quia si ꝯclusiones sciremus de nouo sic ꝙ prius nesciuerimus eas: seq̃tur ꝙ nõ magis assentirem⁹ eis de nouo q̃ suis oppositis: vt ꝓbat ꝑ simile de seruo fugitiuo reperto a magistro quẽ nõ cognosceret nisi prius eum cognouisset. ¶ Ad hanc rationẽ respõdet aristoteles dicẽs ꝙ conclusiones ante demõstrationẽ quodãmodo scimus scꝫ in vniuersali: sed ignoramus in ꝓpria forma ⁊ in ꝑticulari.

Quet sũt p̃cognitiones in demonstratiuis.

Ordo cognitiõis p̃missaꝝ ad ꝯclusionem.

An oĩs doctrina ⁊ oĩs disciplina fiat et p̃existenti cognitiõe

Q

Ueritur primo vtrum omnis doctrina ⁊ oĩs disciplina fiat ex p̃existente cognitione. Et arguitur primo ꝙ non: quia vel fieret ex p̃existenti cognitione itellectiua vel sensitiua: non primũ: quia illa fit ex alia ⁊ sic esset ꝓcessus in infinitũ. nec f̃m quia de multis habem⁹ scientiam de quibus non habemus aliquã noticiã sensitiuã sicut de deo et de angelis. ¶ Scdo sic. aliqua noticia sensitiua potest fieri nulla alia preexistẽte: igitur ⁊ intellectiua: ꝯña ptꝫ: qr nõ videtur quare intellectus nõ possit habere noticiã suã non presupposita alia cognitione sicut est sensus qui est potentia inferioꝛ ad intellectum. ¶ Tertio si noticia intellectiua fieret ex preexistẽti cognitiõe hoc maxime esset ex p̃existẽti cognitione sensitiua: sed hoc nõ qr vel ly ex diceret circũstantiam cause efficientis. finalis. formalis. vel materialis. sed nullũ illoꝝ est dicendũ. igitur. ¶ Quarto sic. si sic seq̃retur ꝙ noticia icõplexa fieret ex alia noticia incõplexa qd̃ videtur esse falsum: qr vna noticia nõ generat ex alia nisi mediãte discursu: sed discursus solum est cõplexorum: igitur. ¶ Quinto sic. non est possibile nos aliquid scire de nouo: igitur. Antecedẽs ptꝫ. quia scire debet esse ꝑ causam. sed cause nõ possunt sciri: q̃a tũc oporteret ꝙ sciretur ꝑ alias causas ⁊ sic in infinitum. ¶ In oppositũ arguitur auctoritate philosophi in textu. In questione erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum

Doctrina ⁊ disciplina in quo ꝯueniũt ⁊ in q̃ differunt.

Sciendum est primo ꝙ pro declaratione questionis supponit primo ꝙ doctrina et disciplina capiũtur ꝓ eodẽ scꝫ ꝓ noticia conclusionis sillogismi demõstratiui. Sed differũt ratione. nã dr̃ doctrina vt ꝓcedit a doctore ⁊ disciplina vt recipit in discipulo. ¶ Supponitur scdo ꝙ duplex est noticia. q̃dam sensitiua et est illa quã hꝫ sensus de obiecto sensibili cuiusmodi est audire: videre: ⁊ sic de alijs. Alia est intellectiua quã habꝫ itellect⁹ d̃ itelligibili siue p̃ñte in se siue i sua spẽ siue i aliquo alio. Noticia sẽsitiua ẽ duplex. s. iterioꝛ ⁊ exterioꝛ. Interioꝛ ẽ illa quã hꝫ sensus iterioꝛ de obiecto sicut fantasia. Exterioꝛ est quã hꝫ sẽsus exterioꝛ de obiecto vt visus de coloꝛe ⁊ audit⁹ de sono. His suppositis

Noticia ẽ duplex

Noticia sensitiua ẽ duplex

presupponit aliq̃ precognitio hic deficit litera sequens [illegible]

dicitur primo q omnis doctrina intellectiua fit ex preexistenti cognitione. unde doctrina et disciplina capiuntur in textu pro noticia conclusionis demonstrate que fit ex preexistenti cognitione premissarum. Et licet hec conclusio possit intelligi de omni cognitione intellectiua saltem habita ex sensibilibus tamen philosophus solum loquitur hic de cognitione conclusionis. Dicitur tertio q cognitio terminorum intellectiua fit ex ipsorum cognitione sensitiua interiori. Sed cognitio sensitiua interior fit ex preexistenti cognitione sensitiua exteriori que non presupponit aliam cognitionem. Nam ad hoc q aliquis videat albedinem non requiritur aliqua alia noticia seu cognitio. Dicitur ulterius q cognitio intellectiua principiorum fit ex preexistenti cognitione suorum terminorum.

Dubium de ista propositione. omis doctrina et omis disciplina fit ex preexistenti cognitione.

Sciendum est secundo q circa textum incidit una difficultas: utrum illa propositio sit vera. scilicet omis doctrina et omis disciplina fit ex preexistenti cognitione. Et videtur q non: quia ipsa est incongrua: quia singulare geminatum equiualet plurali: ergo deberemus dicere fiunt et non fit. Item doctrina quam ego habeo non fit ex preexistente cognitione. quia ipsa non fit cum iam sit facta. ¶ Pro solutione supponitur q ly et in illa propositione non capitur copulatiue: sed diuisiue ut est una ypothetica copulatiua: et non ut est una cathegorica de subiecto copulato: quia tunc esset incongrua. unde quando ly et tenetur copulatiue: bene requirit numerum pluralem: sed non quando tenet diuisiue. Secundo dico q illa propositio debet intelligi de doctrina et scientia que actu acquiritur: et non de illa que iam actu acquisita est nisi diceretur q esset sensus: omnis doctrina fit vel fiebat ex preexistenti cognitione. ¶ Sed restat unum dubium cum dictum sit q doctrina et disciplina sunt idem scilicet noticia conclusionis. Quis posset arguere q non: quia omnis forma denominat subiectum in quo est: sed sic est q disciplina est in discipulo: per quam denominatur discipulus. ergo etiam doctrina erit in discipulo. et per consequens discipulus vocabitur docens a doctrina. Respondetur q non oportet semper formam denominare subiectum in quo est: secundum omnem modum suum: sed sufficit q denominet secundum aliquem modum. ideo talis denominat secundum modum discipline.

Utrum sit possibile aliquid scire de nouo

Sciendum est tertio q circa textum incidit una difficultas utrum sit possibile nos aliquid scire de nouo. Et videtur q non: quia si possemus aliquid scire de nouo: hoc esset per viam sensus aut per viam intellectus. non primum: quia sensus potest decipi circa suum proprium obiectum. nec secundum: quia noticia intellectiua presupponit noticiam sensitiuam. ergo si noticia sensitiua deficit: ita et intellectiua. Secundo sic. sequeretur q intellectus noster esset mutabilis. et per consequens alterabilis. quod videtur falsum consequentia probatur: quia tunc mutaretur de ignorantia in scientiam. Tertio sic. si intellectus noster non omnia sciret a principio sue creationis: sequeretur q fuisset creatus imperfectus quod non videtur probabile. Quarto sic. principia sunt nobis nota a natura. et per consequens multa scimus a natura. In oppositum est experientia experimur enim nos multa scire de nouo. experimur enim q per labores successiue acquirimus scientias. ideo restat soluere rationes. ¶ Ad primam dicitur q tam per viam sensus q per viam intellectus multa scimus de nouo. et ad improbationem dicitur q licet sensus quandoque decipiatur circa suum proprium obiectum propter indispositionem medii vel organi vel propter nimiam distantiam ad obiectum non tamen semper decipitur. sed multa de nouo certitudinaliter percipit et cognoscit. ¶ Ad secundam dicitur q licet intellectus alteretur et mutetur alteratione perfectiua non tamen alteratione corruptiua: quando enim intellectus mutatur de ignorantia in scientiam: tunc dicitur perfici saltem accidentaliter. Et per hoc potest solui tertia ratio. Nam non est inconueniens intellectum fuisse creatum perfectione accidentali: tamen fuit vere creatus perfectus perfectione essentiali. Ad quartam dicitur q dupliciter potest intelligi nos scire principia a natura. Uno modo q a natura habeamus noticiam actualem de primis principiis et sic non est verum. Alio modo q a natura inclinemur ad eorum cognitionem propter magnam euidentiam illorum in veritate: et sic bene conceditur q principia sunt nobis nota a natura.

Quot modis intelligitur scire principia a natura.

Sciendum est quarto q incidit alia difficultas utrum sit possibile unum et eundem intellectum scire istam. omnis dualitas est par: et simul ignorare istam. ista dualitas est par. Pro cuius solutione supponitur q aliquid dicitur sciri dupliciter. Uno modo in uniuersali. Alio modo in propria forma et in particulari ut prius visum est. Unde ad hoc q propositio uniuersalis dicatur scita in propria forma requiritur q omnes eius singulares sunt scite in propria forma. Sed ad hoc q sciatur in uniuersali sufficit q aliqua singulares sciatur et q non appareat instantia in aliis singularibus. ¶ Secundo supponitur q sicut impossibile est totale antecedens esse verum consequente existente falso. ita impossibile est totale antecedens esse cognitum conclusione incognita. et hoc si cognoscatur bonitas consequentie et q intellectus aduertat circa tale consequens: et q non sit indispositus neque voluntas diuertat eum. ¶ Tertio supponitur q sicut in consequentia sillogistica non est necesse q si una premissarum sit cognita q propter hoc cognoscatur conclusio. Ex quo sequitur q non est possibile scire istam: omis dualitas est par et ignorare istam in uniuersali ista dualitas est par. Dicitur secundo q possibile est scire hanc propositionem. omis dualitas est par: et ignorare istam in propria forma ista dualitas est par. quia potest ignorari utrum ista dualitas sit dualitas. ideo impossibile est scire istam: omis dualitas est par: et hec dualitas est dualitas ignorando istam: hec dualitas est par. dummodo intellectus aduertat ad bonitatem consequentie et non sit indispositus neque voluntas eum diuertat. ¶ Ex quo sequitur q multum differt dicere omnem dualitatem tu scis esse parem. et tu scis omnem dualitatem esse parem: quia prima est falsa. et hoc loquendo de scientiis in particulari. Sed secunda potest esse vera et est composita: et est sensus. tu scis istam propositionem q omis dualitas est par. et illa est vera. Similiter dicatur de istis omnem numerum turonorum in bursa platonis existentium quilibet scit esse pa-

Aliud dubium circa textum incidens. Aliquid sciri quot modis dicitur.

rem. Et q̄libet sciret oēm numerū turonoꝝ existētiū in bursa platōis eē parē. Et hec de p̄mo articlo.

Utrū de sciā sit ō sill'o d̄mōstratiuo.

Quātum ad scdm dubitatur p̄mo vtrum de sillogismo demōstratiuo sit hec sciētia tanq̄ de subiecto attributionis ꝑ demōstratione acquisita. Et videt̄ q̄ nō. quia oīs sciētia acquirit̄ ꝑ demonstrationē: ergo si de demōstratōe siue de sillogismo demōstratiuo sit sciā hoc erit ꝑ demōstrationē: et tūc q̄retur de illa demonstratione vtrū sit sciētia. ¶ In oppositū arguitur ꝑ cōes expositores dicētes syllogismū demonstratiuū esse subiectū in hac scientia. Pro cuius solutione supponit̄ p̄mo q̄ iste liber sic intitulatur. Iste est liber posterioꝝ analeticoꝝ aristotelis. i. de posteriori resolutione. scz resolutione ꝯñtis. vnde resolutio ꝯñtis est qñ ostēdit̄ q̄ premisse sunt vere et principia cōclusionis.

Titulus libri posterioꝝ.

Acceptiones silli d̄mōstratiui.

¶ Supponit̄ scdo q̄ syllogism' demōstratiu' duplr̄ potest capi. Uno mō ꝑ denoīato seu prime intentionalr̄. et sic nō est subiectū huius sciētie. Alio mō capit̄ scde intētionalr̄ vt est vnū intētionale seu scda intentio attributa syllogismo demōstratiuo mentali vocali vel scripto. et sic bene est subiectū in hac sciētia: cuius propria passio est generatiuū scie. et de eius diffinitione postea videbitur.

Duplex ē subm cuiuslibz sciētie.

¶ Supponit̄ tertio q̄ cuiuslibet sciētie duplex est subiectū. s. totale qđ nihil aliud ē q̄ cōclusio alicui' syllogismi demōstratiui. aliđ est partiale qđ nihil aliud est q̄ subiectū illi' cōclusionis. Et hoc est qđ cōiter dr̄ q̄ duplex est scibile scz totale et partiale. Totale est ipsa conclusio vel res significata per ipam. Sed scibile partiale est subiectū illius cōclusionis.

Duplex ē scibile.

¶ Istis suppositis respōdeo ad rōnem q̄ de demōstratione scde intētionalr̄ capta habet̄ sciētia: tanq̄ de scibili remoto. et hoc ꝑ demonstrationem prime intentionaliter captam de qua demonstratione prime intētionalr̄ capta non est scientia: cum sit quoddam aggregatū ex premissis mētalibus: vocalibus: vel scriptis.

Dubium de precognitionibus p̄ncipioꝝ.

Dubitatur secundo vtrum sint tātum due p̄cognitiones principioꝝ materialiū ingredientiū demōstrarōem. scz q̄d est et q̄r est. ¶ Pro cuius solutiōe supponit̄ p̄mo q̄ p̄cognitio pōt capi duplr̄. Uno mō impropie. s. pro re precognita. et sic p̄misse sillogismi demōstratiui dicūtur p̄cognitiōes. Alio mō capit̄ ꝓp̄ie et hoc duplr̄. vno mō large ꝑ quacūq̄ noticia p̄uia requisita ad habendū noticiā ꝯclusionis: siue hoc sit demōstratie siue dialetice: et sic nō capit̄ hic. Alio mō stricte: et sic nō est aliud q̄ noticia intellectualis actualr̄ vel habitualr̄ req̄sita ad habēdum sciētiam de aliqua cōclusione ꝑ demōstrationē: et sic capitur hic: et sunt due. s. quid est et q̄r est. Et si q̄s dicat quid est et q̄r est sunt q̄stiones scibiles. vt videbitur in scdo huius: ergo nō sūt p̄cognitiones. Respōdetur q̄ duplex est: quia ē q̄dā est quia est dignitas vel subiectum tale est p̄cognitio. aliud est q̄r est cōclusionis: et tale est questio. Etiā duplex est quid est: scz quid noīs et q̄d rei. q̄d rei est q̄stio. q̄d noīs est p̄cognitio. et dico etiam q̄ q̄d rei est p̄cognitio et q̄ nō est

Acceptiones p̄cognitionis.

Quia est duplex ē.

Quid est ē duplex.

incōuenies idē esse q̄stio et p̄cognitio: sub alia tñ rōne. ¶ Sed circa ista sūt aliq̄ p̄ua dubia. Primū est: q̄d est p̄cognoscere q̄r est dignitatis. Ad qđ dr̄ q̄ q̄r est dignitatis nihil aliud est q̄ cognitio adhesiua maioris et minoris alicui' demonstrationis tanq̄ vere et necessarie.

Quid est q̄r est dignitatis.

¶ Scdm dubiū: vtrū de dignitate possit p̄supponi quid est. Respondet̄ q̄ de dignitate pōt p̄supponi quid noīs: id est q̄d ꝑ dignitatē significat̄: sed nō q̄d rei. vñ p̄cognitio q̄d noīs dignitatis: nō est aliud q̄ noticia ꝑ quā ego cognosco q̄d dignitates significēt. vt noticia ꝑ quā ego cognosco q̄d significet oīe aīal rōnale est [illegible]bile vocaret̄ p̄cognitio q̄d noīs dignitatis.

Quid est p̄cognitiō nomis dignitatis.

¶ Aduerte tñ q̄ dignitas pōt capi duplr̄. vno mō stricte et propie. Et sic prima principia vocātur dignitates. et sic nō capitur hic. Alio mō capit̄ large: et sic dignitates vocātur p̄misse syllogismi demōstratiui. et sic capit̄ hic.

Dignitatis acceptiones.

¶ Tertiū dubiū q̄d est p̄cognoscere quid est subi et quia est subi. dico q̄ q̄d est subiecti est duplex. s. q̄d rei et q̄d noīs: q̄d rei est noticia ꝑ quā ego cognosco diffinitionē illi' subiecti Sz q̄d noīs est noticia ꝑ quā ego cognosco q̄d significet̄ ꝑ nomē subiecti. sed q̄r est subiecti est noticia ꝑ quā ego assentio isti ꝓpōni subiectū natū est eē vel possibile est eē saltē in sciētijs realibus.

Quid est subi ē duplex.

¶ Aduerte tñ q̄ aliq̄ñ q̄r est nō p̄supponitur in demōstratōe: et hoc est qñ ō subiecto demōstrat̄ eē s'm adiacens dicens aptitudinem.

Quid est q̄r est subiecti.

¶ Aduerte finaliter q̄ de passione p̄supponit̄ q̄d noīs. vñ p̄cognitio q̄d noīs passionis est noticia ꝑ quā ego cognosco q̄d significet̄ ꝑ nomen passionis. Ex oīb' istis p3 q̄ q̄r est dr̄ vniuoce ō quia est dignitatis et subiecti. et p̄cognitio q̄d est dr̄ equiuoce de p̄cognitōe q̄d rei et q̄d noīs.

Quid est precognitio nois passiōis.

Dubitatur tertio vtrū maiore et minore simul cognitis necesse sit simul tp̄e cognoscere cōclusionē. Pro cui' solutiōe supponitur p̄mo q̄ maior et minor duplr̄ p̄nt cognosci. vno mō seorsum et diuisim inq̄ātū sunt quedā enūciationes et non s'm q̄ disponūtur in mō et in figura. et sic dico q̄ bene possunt cognosci nō cognita ꝯclusiōe. Alio mō possunt cognosci vt sūt disposite in modo et in figura. Et hoc duplr̄. vno mō cognitōe app̄hēsiua. et sic dico q̄ nō est incōueniēs p̄missas sic cognoscere nō cognita ꝯclusione. Alio mō p̄nt cognosci cognitōe adhesiua et sic dico q̄ maiore et minore sic cognitis cū cognitione bonitatis ꝯñe simul tp̄e cognoscit̄ conclusio dūmō intellectus aduertat cir ea conclusionem et nō sit indispositus neq̄ volūtas eū diuertat. Ex quo sequit̄ q̄ noticia adhesiua cōclusionis nō solū dependet seu cātur a noticia adhesiua p̄missaꝝ: sed etiā a noticia adhesiua bonitatis ꝯñe. Sequit̄ scdo q̄ licz simul tp̄e sic cognoscātur p̄misse et ꝯclusio. tñ pri' natura cognoscūtur p̄misse et bonitas ꝯñe q̄ cognoscat̄ cōclusio. q̄r noticia p̄missarū et noticia bonitatis ꝯñe sūt causa partialis noticie cōclusionis. modo cā semper precedit natura suum effectum. ¶ Sequitur tertio q̄ intellectus simul et semel plura co-

Dubium de cognitione maioris et minoris.

gnoscit diversis etiam cognitionib⁹ scz maiorē minorez bonitatē ꝯsequētie ⁊ ipam ꝯclusionez Et hoc nō est incōveniēs intellectū simul multa cognoscere saltē que hñt ordinē adinvicē. de nō habētibus ordinē dubitāt aliq̄. dico tñ ꝓbabiliter vt alias videbit̄ ꝙ intellect⁹ simul potest plura cognoscere etiā inordinata vt legēdo sic et semel cognoscit albedinē ⁊ nigredinē cū sensus hoc cognoscat: nō tñ dico ita distincte sicut si seorsum illa cognosceret. Dico vlterius ꝙ per vnum actū intelligēdi cōparatuū possum simul plura cognoscere. vt ꝑ vnū actū intelligēdi possum simul cognoscere p̄missas in ordiē ad conclusionem suam ⁊ etiaz ipam ꝯclusionem ⁊ ille actus vocatur sapientia de qua fuit dictum satis alias. ⁊ hec de scdo articulo.

Conclusio respōdēs ad predicta.

Quantum ad tertium sit conclusio respōsalis: oīs doctrina ⁊ oīs disciplina intellectiua fit ex preexistēti cognitione. s. p̄missarum et hoc satis ꝓbatū est in q̄stione. ¶ Ad rōnes ante oppositum. Ad primā dicendū est ꝙ deueniendum est ad noticiā sensitiuā exteriorē q̄ non p̄supponit aliā noticiaz. ¶ Ad scdam dr̄ ꝙ nō est simile de intellectu ⁊ d̄ sensu: nā in cognoscēdo intellectus p̄supponit sensuz ⁊ nō econtra. et vñ hoc veniat videbit̄ in libris d̄ aīa. ¶ Ad tertiam dr̄ ꝙ illa ꝑpō ex ꝓprie nō dicit circūstantiam alicu⁹ cause respectu noticie intellectiue qr noticia intellectiua nō causat̄ ex noticia sensitiua lz bñ p̄supponat eam. dico tñ hoc ꝙ ly ex in ꝓpone aristotelis in q̄ dr̄. oīs doctrina ⁊c. dicit circūstantiam cause efficiētis. Nam noticia ꝯclusionis causat̄ ꝑtialiter a noticijs p̄missaz. ¶ Ad quartaz negat̄ ꝙ vna noticia incōplexa nō possit cāri ex alia. negat̄ etiā ꝙ noticia non possit causari nisi ꝑ discursum vt videbit̄ in. 2. phisicoz. ¶ Ad quintā pz solutio ex dictis.

Scire qō mō diffinitur.

8 Scire aūt opinamur vnūquodqꝫ simpliciter sz nō sophistico mō qd est scdm accidēs cum cām arbitramur cognoscere propter quā res est ⁊ quoniā illi⁹ est causa. ⁊ nō est contingere hoc aliter se habere. Manifestum igitur est quoniam huiusmodi aliquid scire sit

Sta est pars executiua huius libri. que diuidit̄ in tres tractatus. In primo determinat de demōstratione. ⁊ diuidit̄ in duodecim capitula. In p̄io deteriat de scire dicēs. Scire aūt vnūqdqꝫ opinamur simpl'r et nō sophistico mō. cū causam arbitramur cognoscere ꝓpter quā res est. ⁊ qm̄ illius est cā: et non est cōtingere hoc aliter se habere. quā diffinitionē probat. qr tā sciētes q̄ ignorātes vtunt̄ aliquo mō scire: et nō nisi isto mō: qr sciētes et nō sciētes nō credūt se aliq̄d scire nisi causam cognoscant. et cū causam cognoscunt credūt se aliq̄d scire. Scda diffinitio scire. scire est ꝑ demonstrationē itelligere. ¶ In secūda parte ponit duas diffinitiōes demōstrationis. Quarū prima dicitur formalis sumpta a fine: et est hec. Demōstratio est sill'us appodictic⁹. i. sill'us faciēs scire. Secūda diffinitio est materialis. Demōstratio est sill'us procedēs ex primis veris immediatis: prioribus notioribus causisqꝫ cōclusiōis. Et dicit ꝙ predicte ꝑticule nō ꝯueniūt sill'o demonstratiuo inq̄tum sillogismus est: sz inq̄tū est demōstratiuus. Et ꝙ ꝓcedat ex veris ꝓbat. quia cōclusio vera nō scit̄ nisi ex veris. sed cōclusio demōstrationis est vera: g̃ nō scitur nisi ex veris. minorez probat. qr quod nō est. i. quod nō est verū nō cōtingit scire. Et ꝙ procedat ex primis. i. ex indemōstrabilibus probat. qr cōclusio nō scitur nisi per demōstrationē. vel g̃ premisse illius ꝯclusionis sunt indemonstrabiles vel nō. si primū habetur intentū: si nō seq̄tur ꝓcessus in infinitū. qd̄ ꝓcedat ex ~~causis~~ ⁊ imediatis ꝓbat. qr idem est primū ⁊ imediatū. sed ꝓcedit ex primis: igitur de causis priorib⁹ notiorib⁹ probat ꝑ diffinitionē scire. Et subdit ꝙ aliqua dicūtur notiora dupl'r. vno mō simpl'r. alio mō quo ad nos que sunt ꝓpinquiora sensui: cuiusmodi sunt singularia. Sed illa sunt notiora simpl'r q̄ sunt remotiora a sensu: cuiusmodi sunt vlia. Ex quo īfert ꝙ vl'e ⁊ singulare opponuntur adinuicē.

Duplex ē demōstrationis diffinitio.

Aliq̄ dr̄ dupl'r notoria.

¶ In tertia pte diffinit quedaz principia materialia demōstrationis. ⁊ primo ponit octo diffinitiōes. Quaz prima est. ꝓpositio īmediata est qua nō est altera prior id est carens medio ꝑ qd̄ possit ostendi. Scda ꝓpositio est altera ps enūciationis enūcians vnū de vno. Tertia. ꝓpositio dialetica est ꝓpō indifferēter capiēs vtrāqꝫ partez cōtradictōis hoc est ambe ꝑtes ꝯtradictōis sūt ꝓpōnes dyaletice dūmō nō sint impossibiles. Quarta. ꝓpō demōstratiua est q̄ capit tantum vnam ꝑtem ꝯtradictionis. s. verā. Quinta. enūciatio est que capit q̄libet ꝑtē cōtradictionis id est q̄libet ps ꝯtradictionis est enūciatio siue sit possibilis siue īpossibilis. Sexta. cōtradictio est oppositio cui⁹ f'm se nō est dare mediū. Septia. affirmatio est enūciatio alicui⁹ de aliquo. Octaua negatio est enūciatio alicui⁹ ab aliquo.

Octo diffinitiōes principiorum materialium

Propōis immediate diuīo.

¶ Deinde diuidit ꝓpositionē īmediatā in positionē ⁊ dignitatē. positio est ꝓpositio quā nō cōtingit demōstrare saltē in illa scia in q̄ est positio ⁊ non est necesse quēlibet edocendum eam habere. Dignitas est propositio quam non contingit demonstrare. et est necesse quēlibet edocendum eam habere. ¶ Deinde diuidit positionem dicens ꝙ positionum quedam est suppositio ⁊ quedam est diffinitio. Suppositio est enūciatio enuncians aliquid de aliquo affirmando vel negando. Sed diffinitio non affirmat neqꝫ negat aliquid de aliquo.

Positiōis diuisio.

¶ In quarta parte infert tria correlaria. Primum. in omni demonstratione principia sunt magis nota q̄ conclusio: quia propter vnumquodqꝫ tale et illud magis: sed conclusio scitur propter principia: ergo principia sunt magis nota. ¶ Secundum correlarium est necesse est magis credere pre-

Tria correlaria.

missis ꝙ conclusioni qꝛ necesse est magis scire principia ꝙ ꝯclusionez. Tertiū correlariū nihil oꝫ eē magis notum capienti sciam ꝑ demonstrationē ꝙ opposita principioꝝ eē falsa. qꝛ qui dubitat de falsitate vni⁹ oppositi oꝫ oꝫ dubitare d veritate alterius. sꝫ nullus oꝫ dubitare de veritate principiorum: igitur nullus oꝫ dubitare de falsitate suorum oppositorum.

Quibusdam aūt ꝓpter id ꝙ oportet prima scire non videtur scia esse. Quibusdam aūt est qdem omniū tm̄ demōstrationes esse. quorū neutruz necꝫ verū necꝫ necessarium est.

Antiquorum errores. Istud est scōm capitulꝫ in quo ponit duos errores antiquoꝝ. Prim⁹ est principioꝝ est scia. scōus error est ꝙ principiorꝫ est scia ꝑ demonstrationē. ratio primi erroris fuit. qꝛ si sciat aliqua ꝯclusio opꝫ ꝙ sciat per aliqua pncipia. ⁊ sic opꝫ ista principia eē scita aut eēt ꝓcessus in infinitū. qd̄ nō est dicendū. rō scdi erroꝛ fuit. qꝛ sicut ꝯclusio sciẗ ꝑ pncipia. ita principia ꝑ ꝯclusionē. ❡ Deinde reprobat dictos errores ponēdo duas ꝯclusiones. Quarum prima est. aliqua sciūtur sine demōstratione: qꝛ pamoꝝ pncipiorum demōstrationis non est demōstratio. ⁊ tn̄ ipa sciūẗ sine demōstratōe Principia eñ cognoscim⁹ inquantū terminos cognoscim⁹. Scda ꝯclusio. impossibile est demōstrare circulariter. qd̄ ꝓbat tribus rōnib⁹. Prima: qꝛ demonstratio ꝓcedit ex notiorib⁹: sꝫ impossibile est aliqd̄ eē prius ⁊ notius seipō. quod tamē ꝯtingeret si demōstrareẗ circulariter. Secunda ratio. in demonstratione circulari fit regressus sup alterum principioꝝ. sꝫ ꝯclusio non hꝫ vim demonstrandi nisi fm̄ ꝙ est demonstrata ꝑ tale principiū: igiẗ tale principiū equivalēter demōstrareẗ ꝑ seipm̄ qd̄ est ipossibile. Tertia rō demonstratō circulari nō hꝫ fieri nisi in his q̄ ꝯvertunẗ vt dictū est in scdo prioꝝ. sꝫ talia sunt pauca ⁊ ꝓpter talia nō est fienda demōstratio. Ex quo passu eliciẗ hec auctoritas: propter pauca nō est ponendum vnū genus demōstrationis. Finaliter removet vnū dubiū qm̄ dictum est ꝙ demōstratio circularis fit in terminis ꝯvertibilibus crederet aliquis ꝙ ex vno posset sequi cōclusio. hoc removet dicens ꝙ ex vno nihil sequitur supple sillogistice.

Rationes ꝓbantes ipossibile eē posse demonstrare circulariter.

Auctoritas.

Queritur vtrum diffinitiones scire et demōstratiōis sint a phis sufficienter assignate. ❡ Arguiẗ pmo ꝙ non. quia si sic sequereẗ ꝙ demōstratio quia est faceret scire. sed ꝯsequēs est falsum: igiẗ. minor patet quia omis demōstratio est sillus faciens scire. sed demonstratio est demōstratio. ergo facit scire. ❡ Secūdo sic arguiẗ. quia sequereẗ ꝙ de nō habētibus causam nō hēremus sciaz. sed hoc est falsum. quia de deo possumus hr̄e sciam et tamē deus nō habꝫ causaz: igiẗ. ❡ Tertio sic nostꝝ scire fit magis ꝑ nota nobis. sed causa est minus nota nobis ꝙ sit effectus. quia est minus

Vtrū sciret demōstratiōis diffinitiones sufficiēter assignētur.

sensibilis: igiẗ nostrū scire nō debet eē ꝑ causaz. ❡ Quarto sic: scire nō est effect⁹ demōstratiōis ergo demōstratio non est sillus faciēs scire: añs ꝓbatur quia scire est causa demōstratiōis: igiẗ non est effect⁹ eius. Itez scire causaẗ ab obiecto et potentia: ergo non est effectus demōstratōis ❡ Quinto sic: diffinitio demonstratiōis nō convenit oī demonstratōi: ergo nō est bene posita. antecedens patet quia nō ꝯvenit demōstratiōi ad impossibile. cū ista non ꝓcedat ex veris sed semꝑ ex aliquo falso. etiā multe demōstratiōes non ꝓcedūt ex primis. vt pꝫ de demōstratiōib⁹ que ꝓcedunt per effectus. ❡ In oppositum arguiẗ auctoritate philosophi in textu. In questiōe erūt tres articuli.

Quantum ad primū sciendū est primo ꝙ scire capitur quattuor modis. Vno mō ꝓut idē est ꝙ assentire alicui ꝓpositiōi vere: sive illa sit cōtingēs: vt in pluribus: sive in paucioribus: sive ad vtrūlibet: quēadmodum esset assensus hui⁹ ꝓpōnis: oīs mater diligit filium suuz. Scdo mō vt idē est ꝙ assentire alicui ꝓpositioni vere ⁊ nccie: sive sit per demōstrationem sive non. ⁊ hoc mō capit scire phūs in textu: cum dicit ꝙ necesse est magis scire p̄missas ꝙ cōclusionem. Tertio mō capitur scire vt idē est ꝙ assentire alicui ꝓpositioni vere ⁊ necessarie: dū modo fiat ꝑ demonstrationē: sive hoc sit ꝑ demonstrationē ꝓpter qd̄: sive qꝛ est. ⁊ hoc mō capit scire phūs in textu: cū dicit ꝙ scire est ꝑ demōstrationē intelligere. Quarto mō sumiẗ ꝓprijssime vt idem est ꝙ assentire alicui ꝓpōni vere ⁊ nccie et hoc ꝑ demonstrationē ꝓpter qd̄. ⁊ sic capitur scire in prima ei⁹ diffinitiōe. ❡ Supponiẗ scdo ꝙ quattuor cōditiones reqrunẗ ad hoc ꝙ de aliquo habeamus sciam: q̄ fuerunt vise in ꝓemio hui⁹ libri. Et ex illis quattuor cōditionib⁹ eliciẗ diffinitio ꝓpōnis scibilis: q̄ est hec. ꝓpō scibilis est ꝓpō nccia dubitabilis nata fieri evidēs per ꝓpositiones nccias ⁊ evidētes ad ipam applicatas ꝑ discursum sillogisticū. ❡ Supponit tertio ꝙ scire est duplex. s. ꝑ se ⁊ per accidēs. Scire per se. est scire aliqd̄ ex ꝓpōnibus ꝑ se: vt scire istam. oīs hō est risibilis. ex istis: omē aīal rationale est risibile: oīs hō est aīal rōnale: g̃ oīs homo est risibiẗ. Sꝫ scire ꝑ accidēs: est scire aliqd̄ ex ꝓpōib⁹ ꝑ accidēs: vt sic arguēdo. edificator edificat. edificator ē alb⁹: g̃ albū edificat. Et ad istō reduciẗ scire sophisticū qd̄ ē scire ꝯclusionē sillogismi sophistici. vt sic arguēdo. edificator ꝑ se edificat: edificator est albus. g̃ albū ꝑ se edificat. ⁊ istud scire sophisticū non est scire.

Scire qt̄ mōis capitur.

Quid reqritur ad h ꝙ de aliquo habeamus scientiam. Propōis scibil diffinitio. Quotuplex est scire.

Sciendū est secūdo ꝙ quādo diciẗ ꝙ demōstratio facit scire ibi capitur demōstratio pro premissis tm̄. ⁊ non ꝓ aggregato ex premissis ⁊ cōclusiōe: quia sic nō facit scire. ❡ Supponitur scdo ꝙ prima diffinitio demōstratiōis datur tam de demōstratōe ꝓpter qd̄ ꝙ quia ē. Et dicatur formalis nō quia detur ꝑ causaz formalē vel ꝑ formā sillogismi demōstrativi q̄ sūt ꝯmod⁹ ⁊ figura. Sed quia datur ꝑ finē qui redu-

Quō itelligiẗ ꝙ demōstratio facit scire.

citur ad causam formalē. vnde facere scire dici tur finis demōstrationis. Sed secunda diffini tio datur solū de demōstratiōe ꝓpter quid. et di citur materialis quia datur per illa que sequū tur materiā. s. premissas et termios sicut est ve ritas immediatio et necessitas. ¶ Supponitur tertio ꝙ in qualibet demōstratiōe duplicia sūt principia. quedā sunt incōplexa. et sic sunt sub iectū eius: diffinitio eiꝰ: et eiꝰ passio. sed princi pia complexa sunt p̄misse ꝯstitute ex illis teris et illa vocātur etiā p̄ncipia in aliqua sciā. ita ꝙ cū queritur de p̄ricipijs sciētie queritur de illis incomplexis vł cōplexis. ¶ Supponitur quar to ꝙ demōstrationē procedere ex causis pōt in telligi dupliciter. vno modo qꝛ ꝓcedit ex p̄mis sis: quarū noticia est causa noticie conclusionis et sic quelibet demonstratio dicitur ꝓcedere ex causis. ~~Et sic p̄prie intelligitur illud dictū in quo dicitur ꝙ p̄misse sunt causa ꝯclusionis. et sic quelibet demōstratio dicitur ꝓcedere ex causis.~~ Et sic ꝓprie intelligiẗ illud dictū in quo dicitur ꝙ premisse sunt causa ꝯclusionis. i. noticia pre missarū est causa noticie cōclusionis. Alio mo do diciẗ ꝓcedere ex causis: qꝛ ꝓcedit ex premis sis vel medio quorum res significata sunt cau sa rerū significataꝝ p cōclusionē. Et sic sola de mōstratio propter quid dr̄ ꝓcedere p causas.

Quor sūt p̄ncipia i q̄libet de mōstratiōe.

Quotmodis intelligiẗ demōstratiōnē ꝓcedere ex causis.

Sciendū est tertio ꝙ circa tertiū in cidunt alique difficultates. Prima vtrū nō ens seu quod nō est possit sciri. Pro cuius declara tione supponitur primo ꝙ aliqua dicuntur du pliciter primo nota. Uno modo nature. alio mo do nobis. vnde illa sunt primo nota nature que sunt p̄ora in esse. cūōi sunt cause que priꝰ sunt in esse suis effectibus. Et illa sunt nobis primo nota que sūt magis sensibilia vel facilius dedu cibilia ex sensibilibus. Ex quo seqtur ꝙ aliqua possunt esse prius nota nature et nobis vt quan do cause sūt sensibiliores suis effectibꝰ. ¶ Sup poniẗ secūdo ꝙ demōstratio est duplex. s. ꝓpter quid et quia. vnde demōstratio ꝓpter quid: est cuius premisse vel mediū exprimūt causam rer significatarū per ꝯclusionem. Sed demōstratio quia est. est cuius p̄misse vel mediū exprimunt effectum vel cām remotā rerū significatarū per conclusionē. Et si quis arguat. oīs demōstratio debꝫ ꝓcedere ex notioribꝰ nobis. sed demōstra tio ꝓpter quid nō ꝓcedit ex notioribꝰ nobis. qꝛ ꝓcedit p causam. mō cause sunt nobis minꝰ no te ꝙ̄ effectus. Rn̄deẗ ꝙ effectꝰ sunt nobis p̄mo noti quo ad quia est. seu quo ad esse. vn̄ p̄mo co gnoscimꝰ effectū esse ꝙ̄ causam et inde venimꝰ ad cognitionē cause. Alio mō quātū ad ꝓpter quid. ⁊ sic cause sunt priꝰ note etiā quo ad nos qꝛ nō possumꝰ scire ꝓpter quid de effectu nisi p causam. Supponunt tn̄ aliq̄ ꝙ illa ꝓpō est sim pliciẗ prior cuiꝰ p̄dicatū dr̄ imediatiori mō de subiecto. vt ista est simplr̄ prior. hō est risibilis: ꝙ̄ ista petrꝰ est risibił. Alterꝰ supponiẗ ꝙ cū di cit arist. in textu. qđ nō est nō ꝯtingit sciri p nō est nō itellexit nō ens. sꝫ itellexit ꝓpōnē falsā ita ꝙ est sensus qđ nō est verū nō cōtingit sciri.

Quotmodis aliq̄ dr̄r p̄mo nota.

Acceptiones demōstratiōis.

Sciendū est quarto ꝙ circa demō strationem ꝓpter quid sunt duo modi dicendi dicūt aliqui ꝙ ad hoc ꝙ aliqua demōstratio di catur propter quid requiritur ꝙ in vna premis sarū et cōclusione ponaẗ terminus causalis im portās causam ita essendi sicut p cōclusionē si gnificatur. Et sic debꝫ fieri: oīe animal rōnale est risibile ꝓpter aīam rōnalem. sꝫ oīs homo est animal rōale. ḡ oīs homo est risibilis ꝓpter animā rationalē: qꝛ nisi fieret isto modo posset quis ignorare vtrum mediū vel p̄misse sint cā rerū significatarū per ꝯclusionē. Alius est mo dus dicendi qui videtur esse cōformis aristote li dicēs ꝙ ad hoc ꝙ demōstratio dicatur ꝓpter quid non requiriẗ talis expressio. sed sufficit ꝙ significatū p medium sit cā ita essendi sicut p cōclusionē significaẗ: et ꝙ ip̄e intellectus hoc ꝑ cipiat: videlicet ꝙ intellectꝰ se reflectat supra si gnificatū per mediū et ipsum cōparet ad sic eē sicut p ꝯclusionē significatur tanꝙ̄ ad suū effe ctū. vt oīe animal rationale est risibile. oīs hō est aīal ratiōale ḡ oīs homo est risibilis. ¶ Ad uerte tn̄ ꝙ talis demōstratio nō formalr̄ et ma nifeste ⁊ virtute ꝓpria facit scire ꝓpter quid: sed solū virtute intellectus reflectentis se supra si gnificatū ipsius medij: ꝯpando ip̄m ad signifi catū ꝯclusionis. videẗ tn̄ ꝙ primꝰ modꝰ sit mul tum vtilis: dicēdo ad aristotelē ꝙ nolebat intel ligere ꝙ tales demōstrationes essent simplr̄ ꝓ pter quid. sed cū modica additione. puta addē do terminū causalē in vna p̄missa et conclusiōe ¶ Secūda difficultas: an hec ꝓpositio quā po nit phūs in textu ꝓpter vnūquodꝫ tale et illud magis sit vera. Ad quam breuiter respondetur ꝙ ipsa est vera tribus ꝯditionibus obseruatis. Prima ꝙ predicatū in quo fit cōpatio: ꝯueniat vtriqꝫ ꝯpabiliū. defectu cuiꝰ nō sequiẗ: homo ē ebriꝰs ꝓpter vinū. ḡ vinū est magis ebriū. Secū da ꝯditio est ꝙ tale p̄dicatū suscipiat magis et minus. defectu cuiꝰ nō sequiẗ: sortes est hō ꝓpẗ patrē suū. ergo pater suus est magꝭ homo. Ter tia ꝙ vnū illoꝝ q̄ ꝯpantur adinuicē: sit causa to talis ꝓpter quā illud predicatū cōueniat cau sato. Ideo nō sequitur: ferrum est calidū ꝓpter ignē: ergo ignis est magis calidus ⁊c.

Modi dicēdi circa demōstratiōnē ꝓpter qđ

Conditiones requisite ad predictā ꝓpositiōē.

Quantū ad secundū articulū dubi tatur p̄mo vtꝝ sit necesse magꝭ credere p̄ncipijs ꝙ̄ ꝯclusioni. ¶ Pro cuiꝰ declaratiōe supponiẗ primo ꝙ ibi ly necesse nō dicit necessitatē abso lutā. sed ꝯditionatā. ita ꝙ est sensus si velimꝰ as sentire ꝯclusioni p p̄missas necesse est magis as sentire p̄missis cū oporteat ꝙ p noticiā ipaꝝ de ueniamꝰ in noticiā ꝯclusiōis. ¶ Aduerte tn̄ ꝙ aliqn̄ magis assentimꝰ ꝯclusioni ꝙ̄ p̄missis. et h̄ est quādo ꝯclusio est demōstrata pluribꝰ demō strationibꝰ potētibꝰ generare sciāꝫ de ꝯclusiōe cū q̄libet eaꝝ sit euidēs et clara tūc possibile est magis assentire ꝯclusioni ꝙ̄ p̄ncipijs saltē vniꝰ demōstrationis: tn̄ qn̄ ꝯclusio sciẗ solū per vnā demōstrationē necesse est magis assentire p̄miss

An sit necesse credere magis p̄ncipijs ꝙ̄ ꝯclusioni.

An omnis demõstratio faciat scire.

sis ꝙ ꝯclusioni. ¶ Aduerte tamē ꝙ talis ꝓpositio videtur esse impropria: cū noticia ꝑmissaꝝ et ꝯclusionis nõ sint eiusdē speciei. Sed restat alia difficultas: vtrū omnis demõstratio faciat scire. Et videt ꝙ nõ: quia si quis faciat demonstratõez nõ aduertēdo ad eā: illa nõ faciet scire. Respõdetur ꝙ demõstratio facit scire: dūmmõ intellectus aduertat ad eam. Et si quis arguat iterū ꝙ non. qꝛ volo ꝙ vna ꝛ eadē ꝯclusio possit demõstrari per duas demõstratiões. vnā clarā et euidentē q generet intēsam sciam de ꝯclusione: ꝛ alia nõ sit ita clara et euidens: tunc illa secūda nõ generabit sciam neq͂ intendet eam licet forte ꝯseruabit eā: quia prima demõstratio continet totā euidentiā illius secūde demõstrationis. Respõdetur vno modo ꝙ oīs sciētia generat scientiā dūmodo nõ fuerit pri⁹ genita. vel potest dici aliter ꝙ licet actu nõ generet sciam tamē est in potētia ad generādū. ideo posset dici ꝙ actu nõ est demõstratio: sed solū in potētia Si quis iterū arguat. aliquis potest credere ꝓcessum demõstratiuū esse dyalecticum quo facto talis ꝓcessus non faciet scire sed magis opinari. Respõdetur ꝙ qñ dicit ꝙ omnis ꝓcessus demõstratiuus facit scire debet intelligi dūmõ apprehendat tanq͂ ꝓcessus demõstratiuus sicut diceretur de ꝓcessu dyaletico quē nõ est necesse generare opinionē et sciam. Et hoc est qñ talis processus apprehendit tanq͂ sophisticus.

Dubium de diffinitiõe dignitatis ꝛ suppositionis.

Dubitatur secūdo vtrum diffinitiones dignitatis et suppõnis sint a phõ sufficienter assignate. Pro cui⁹ solutione supponit primo ꝙ ꝓpõ immediata est duplex. quedā est per se nota alia nõ est ꝑ se nota. ꝓpõ per se nota est ꝓpositio que ex ꝓprijs terminis qui sunt aliquid eius et nõ per aliquid aliud quod est extra proprios terminos habet euidētē veritatē. Ex quo sequit ꝙ nõ dicit per se nota sic ꝙ ly ꝑ se excludat noticiā simplicē terminorū quia nulla propositio est que possit cognosci nõ cognitis terīs dicit enī aristoteles in textu principia cognoscimus inq͂tū terminos cognoscim⁹. sed dr per se nota ꝓut ly per se excludit noticiam que est extra per se ꝯceptū terminoꝝ. Sequit secundo ꝙ nõ dicit ꝑ se nota eo ꝙ semꝑ actualr sit nota. sꝫ quia quātū est ex natura suoꝝ terminorū nata est facere euidentē veritatē in quocūq͂ intellectu ꝯcipiente terminos. Ex quo sequit ꝙ si nullus ꝯciperet ꝓpõnem per se notā non min⁹ esset per se nota. Sed ꝓpositio imediata non ꝑ se nota est que ex ꝓprijs terminis ei⁹ nõ habet euidētem veritatē cuiõi sunt ꝓpões imediate ꝯtingentes. vñ ad ꝓpõnem imediatā requiruntur due ꝯditiões. Prima ꝙ tal' ꝓpõ sit vera. Secūda ꝙ ei⁹ pdicatū de nullo pri⁹ predicet q͂ de ei⁹ subiecto. Ex quo sequit ꝙ nulla ꝓpositio demõstrabilis demõstratõe ꝓpter quid est imediata licet tñ multe ꝓpões in quib⁹ passio pdicat de subo sint imediate sicut sūt ille in quib⁹ pdicātur passiones simplices entis de ente sicut ens est vnū. Sequit scdo ꝙ oīs ꝓpõ in qua pdicat

Propõ imediata qttuplex est.

Quot cõditiones requirũtur ad ꝓpõnem imediatā

passio adequata de diffinitione subiecti est imediata. qꝛ de nullo põt ꝑus pdicari. Sꝫ ad ꝓpositionem ꝑ se notam requirunt tres ꝯditiones. ¶ Prima est ꝙ sit ꝓpõ imediata ex quo sequitur ꝙ nulla ꝓpositio demõstrabilis est ꝑ se nota. Secūda ꝙ talis ꝓpõ sit nata habere euidētem veritatem ex terminis proprijs ꝑ quod excludunt ꝓpositiones ꝯtingētes que nõ sunt note alicui sine noticia alicuius extrinseci puta ꝑ experientiā et per sensum. Tertia ꝙ talis ꝓpositio sit nata cognosci absq͂ euidētia noticie alicuius extrinseci. Ex quo sequitur ꝙ nulla ꝓpositio idigēs sensu aut experiētia ad sui noticiā est per se nota. Et si quis arguat quelibet ꝓpositio indemõstrabilis est per se nota. sꝫ quelibet ꝓpositio immediata est indemõstrabilis. ergo quelibet talis est per se nota. maior patet. quia si ꝓpositio indemõstrabilis esset nota ꝑ aliud esset demonstrabilis. Respõdetur ꝙ maior est falsa Et ad probationē dicit ꝙ non sequit cū possint sciri per sensum aut per experientiā. Pro solutione dubij supponit ꝙ positio dr proprie ꝓpõ intrans demonstrationem: sed dignitas est propositio indemõstrabilis constituta ex terminis cõissimis cuiusmodi sunt prima pricipia: vt de quolibet affirmatio et negatio. Supponitur finaliter ꝙ licet positio diuidatur in suppositionem et diffinitionem tamen diffinitio nõ est positio. ideo est ibi diuisio equoci in equocata.

Quot cõditiones requirũtur ad propõnem ꝑ se notam.

Dubitat tertio vtrū sit possibile demõstrare circulariter. Pro cui⁹ solutiõe supponitur primo ꝙ q͂tuor modis põt fieri demõstratio circularis. ¶ Primo mutādo demõstrationem ꝓpter quid in demõstrationē qꝛ est: vel eē hoc est ꝙ prima demõstratio sit ꝓpter quid. et secunda quia est. ¶ Secūdo fit quādo variant genera causarū. vt quādo vna demõstratio procedit per causā finalē. ꝛ altera per aliā causā vt sic arguendo. oīs sillus faciēs scire est sillus ꝓcedēs ex ꝑmis veris et imediatib⁹ ꝑorib⁹ ꝛc. ¶ Sed demõstratio est sillus faciēs scire. ergo demõstratio procedit ex primis veris ꝛc. ista dicitur procedere per cām formalē. sed ista omis sillogismus procedens ex primis veris ꝛc. est sillogismus faciens scire. sꝫ demõstratio est huiusmodi igit demõstratio facit scire. et ista dicitur procedere per cām materialē. ¶ Tertio modo quādo vna ꝯclusio demõstratiõis ostendit per plures demõstrationes. tūc ꝑ ipsam põt ostēdi vna ꝑmissa vni⁹ demõstratiõis ꝑ quā pri⁹ ꝯclusio demonstrabatur. et istis tribus modis nõ est incõueniēs demonstrare circulariter. ¶ Quarto modo potest fieri quando manet idē gen⁹ demõstrationis: ꝛ etiā eedē cause: ꝯclusio nõ ostēditur per plures demonstrationes. et hoc nõ cõtingit demonstrare circulariter. ¶ Sed restat alia difficultas vtrum scientia sit habitus conclusionis tantū: vel cõclusionis et premissarum simul. Et videtur ꝙ sit conclusionis et ꝑmissaꝝ simul. quia per sciam propter quid non solū scimus ꝙ ita est. sed etiā ꝓpter quid ita est. ꝛ ꝑ cõ

Quot modis fit demonstratio circularis.

An scia sit ꝯclusionis habitus tñ

clusionē nō scitur ꝓpter qd: igit̄. Scđo: qꝛ ꝑ talem demōstrationē: omne aial rōnale est risibile ois homo est aial rōnale: ergo ois homo est risibilis. assentimus tm̄ hoiez esse risibilē. ⁊ sic est demonstratio qꝛ est. vel assentim⁹ hoiem esse risibilem ꝓpter ipm̄ eē rōnalez. ⁊ sic erit simul cōclusionis ⁊ ꝑmissaꝝ. ¶ Ad istas rōnes đr q in ꝯclusione demōstrationis ꝓpter qd opꝫ exprimere terminū causalē. vł saltem subintelligi in ꝯclusione. ¶ Et aduerte q̄ fm istum modū dicendi vnius ⁊ eiusdē ꝯclusionis nō pn̄t esse plures demōstrationes ꝓpter qd habētes diuersa media diuersas causas importātia. qꝛ si sunt diuersa media: etiam erūt diuerse ꝯclusiones. cū ille terminus causalis debeat exprimi in ꝯclusione. ¶ Et hec de scđo articulo.

Conclusio rñdēs ad predictas difficltates

Quantum ad tertium sit cōclusio responsalis ad q̄situm. diffinitiones scire ⁊ demonstrationes sunt a pho sufficiēter assignate vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad rōnes. Ad primam đr q̄ ꝑma diffinitio scire solū datur de scire propter quid ⁊ potissimo. ¶ Ad scđam đr: q̄ de deo habemus bn̄ sciam. Et qñ đr q̄ deus nō hꝫ causaz Dico q̄ verū est: capiēdo cām ꝓpͥe. sed capiēdo cām large pro medio exprimēte aliquā diffinitionē: sic bn̄ hꝫ cām. ¶ Ad tertiam đr: q̄ effectus sunt nobis pri⁹ noti q̄ cause: q̄tū ad qꝛ est. sꝫ cāe sunt nobis prius note q̄tū ad ꝓpter qd est. ⁊ etiā dico q̄ cause quo ad qꝛ est sūt pri⁹ note q̄ effect⁹ quo ad ꝓpter qd. ¶ Ad quartā đr negando añs. Et ad primā ꝓbationez dicit̄ q̄ lꝫ scire sit cā finalis demōstrationis. tn̄ est effectus ei⁹ in gn̄e cause efficiētis. Dicit̄ vlterius q̄ licet scia causet̄ ab intellectu ⁊ obiecto nō tn̄ propter hoc seq̄tur quin a premissis causetur. ¶ Ad quintam dicitur negando antecedens. et ad probationem dicit̄. q̄ diffinitiones demōstrationis dantur de demōstratione ostēsiua.

Quoniā aūt impossibile est aliter se habere cuius est scia simplicit̄ necessarium vtiq3 erit id esse scibile qđ est fm demonstratiuā sciam. demonstratiua aūt est quaz habemus in habendo demonstrationem. Ex necessarijs itaq3 sillogism⁹ est demōstratio.

Stud est tertium capitulū hui⁹ tractatus in quo phus ꝓbat demonstrationē ꝓcedere ex necessarijs. qꝛ ois sill'us faciēs scire ꝓcedit ex ꝑncipijs necessarijs. sꝫ ois sill'us demōstratiu⁹ facit scire: ergo procedit ex necessarijs. maior pꝫ: qꝛ oīs sill'us faciēs scire facit scire ꝯclusionē necessariā. sꝫ ꝯclusio necessaria nō scit̄ nisi ꝑ ꝑncipia necessaria: igit̄. ¶ Cōsequēter diffinit de omni dicēs. de omi q̄dem dico qđ vtiq3 inest nō in quodaz q̄dem sic nec qđdem q̄dez nō nec aliqñ quid sic nec aliqñ q̄dez nō. sꝫ de omi ⁊ semꝑ: vt hō est aial. in omi linea est punct⁹. Hoc declarat a signo: qꝛ nos nō ferimus instantias ꝯtra demonstratorē nisi sumat aliquam ꝓpōnez in qua ꝑdicatum ꝯueniat alicui supposito subiecti. ⁊ alicui nō. ¶ Cōsequēter ponit modos ꝑ se dicēs. q̄ quattuor sūt modi ꝑ se. ꝑmus qñ ꝑdicatū est de rōne subiecti vt linea ꝑ se inest triāgulo. ⁊ punct⁹ linee. qꝛ substācia ex his est. i. in diffinitione substātiali trianguli ponitur linea. ⁊ in diffinitiōe linee punct⁹.

Quot sūt mōi ꝑ se.

Scđus modus ꝑ se est quādo propria passio ꝑdicatur de subiecto. Et dat quattuoꝛ exempla. primū est rectum vel circulare respectu linee. scđm par vel impar respectu nūeri. Tertiuz est primum vel cōpositū respectu numeri. Quartum equilaterū vel altera ꝑte longius respectu trianguli. ⁊ isti duo modi ꝑ se dicuntur modi dicendi. tertius est quādo illud qđ dicit̄ per se nō dicitur de aliquo subiecto per qđ existat cuiusmodi sunt substātie prime. ⁊ iste modus đr modus essendi per se. Quartus est quādo in subo includitur causa vel ratio ꝓpter quā ꝑdicatuz sibi inest vt interemptū interijt. Et subdit q̄ in simpliciter scibilibus. i. in demonstrationib⁹ reperiunt̄ duo modi ꝑ se: sꝫ prim⁹ ⁊ scđus. Subdit etiā q̄ quecūq3 ꝑ se insunt necessario insūt qꝛ quecūq3 ꝑ se insunt nō ꝯtingit nō inesse: igit̄ necessario insunt. añs est notū đ his que per se primo insunt. sed de his q̄ per se scđo insunt pꝫ qꝛ talia predicata aut sunt simplicia aut cōposita ex duob⁹ oppositis disiūcti3: ⁊ vtroq3 modo ista necessario insūt vt linee necessario inest rectum vel obliquū. ¶ Cōsequēter diffinit vl'e dicens. q̄ vl'e est qđ est de omi de ꝑ se ⁊ de scđꝫ q̄ ipm̄. i. conuertibiliter se habēs cum subo. scđaz partem ꝓbat per exempla: nam punctus per se inest linee. ⁊ fm q̄ ipm̄. similiter ⁊ rectum et curuū3 insunt ꝑ se linee ⁊ fm q̄ ipm̄. Et subdit q̄ per se ⁊ scđm q̄ ipm̄ idem sunt: sed nō cōuertibiliter quia in plus se hꝫ de ꝑ se q̄ fm q̄ ipꝫ.

Quid est scđs modus ꝑ se.

Quid est vl'e.

Oportet autez nō latere quoniam multotiens cōtingit peccare ⁊ nō eē vl'e primū quod demōstratur fm qđ videtur vl'e primum demōstrari.

Stud est quartum capitulū3 in quo remouet tres errores incidentes circa assignationez vniuersalis. primus error est quādo sub aliquo superiori nō possumus inuenire nisi vnum singulare si illi singulari assignetur passio superioris tanq̄ subiecto adequato est error. vt si habere tres assignaretur ꝑ se adequate primo ysocheli est error. scđus error est quādo aliqua passio inest pluribus differentibus specie quorum superiori nō est nomē impositum. si contingat demōstrare illā passionez superioris de aliquo illorum tanq̄ de subiecto primo est error vt cōmutatim ꝓportionari inest numeris lineis corporibus ⁊ temporibus. ⁊ illa nō habent superius nominatum de quo huiusmodi passio primo possit demōstrari. ideo si de vno illorum demōstretur est error. Tertius error contingit si passio inferioris demonstretur de superiori tanq̄ de suo primo subiecto: vt si non concurrere quod est passio linearum pa-

Errores circa assignationē vl'is incidentes.

rallelarum demõstreꝶ de lineis rectis tanꝗ de subo p̄mo: error est. ⸿ Finaliter ponit duo documēta ad debite assignandū vle. primū: si aliqua duo subiecta sint penitus idē: tūc si aliqua passio demõstreꝶ de vno tanꝗ de subiecto p̄mo etiam põt demõstrari de alio tanꝗ de subiecto primo. ⸿ Scðz documentū: si aliqua passio insit pluribus subiectis: ⁊ velimꝰ scire cui illoꝝ insit tanꝗ subiecto primo videndū est quo illoꝝ posito ponaꝶ passio: ⁊ quo remoto: ip̄a remouetur. qꝛ tunc illud est subm. vt istis tribꝰ: figure. triangulo. ⁊ ysocheli: inest hec passio h̄re tres. ꝗ ponit posito triangulo: ⁊ remoueꝶ ip̄o remoto. ideo triangulus est eius primū subiectū.

Documēta ad debite assignādū vle

Queritur vtrum diffinitiones de omī vlis ⁊ modoꝝ ꝑ se ꝯuenienter assigneꝶ in textu. Arguiꝶ p̄mo ꝙ nõ qꝛ diffinitio de omī nõ ꝯuenit omī cõtento sub diffinito. qꝛ ista est de omī. oīs homo currit: cũ sit vlis: ⁊ tñ sibi nõ ꝯuenit diffinitio cũ p̄dicatū nõ insit cuilꝫ supposito subi. etiam iste sunt de omī: homo est aīal. hõ est risibilis: ⁊ tñ nõ conuenit ip̄is diffinitio de omī: cũ nõ sint vniuersales ⸿ Scðo sic: nõ sunt q̄ttuor modi ꝑ se: ꝗ male assignanꝶ q̄ttuor in textu. aῆs pꝫ: qꝛ tñ sũt tres modi ꝑ accñs: ꝗ tñ sunt tres modi ꝑ se. cũ ꝑ se et ꝑ accñs opponãtur. ⸿ Tertio sic: ꝑ se ⁊ ẜm ꝙ ip̄m idē sunt: ſꝫ nõ sunt q̄ttuor modi ẜm ꝙ ip̄z: ꝗ non sunt q̄ttuor ꝑ se. ⸿ Quarto sic: diffinitio vlis nõ ꝯuenit omī ꝯtento sub diffinito: qꝛ hec est vlis oīs homo est aīal. ⁊ tñ nõ est ẜm ꝙ ip̄m igiꝶ. ⸿ Quinto sic: rectū ⁊ curuū est quoddam vle respectu linee: ⁊ tñ nõ inest sibi ẜm ꝙ ip̄m: igiꝶ. aῆs pꝫ: qꝛ inesse ẜm ꝙ ip̄m idem est ꝙ inesse adeq̄te. ſꝫ rectū ⁊ curuū non inest adeq̄te linee: qꝛ nulla linea est recta ⁊ curua: igiꝶ. ⸿ In oppositum arguiꝶ ꝑ ph̄m in textu. In questione erunt tres articuli. Quantū ad primū.

Vtrū diffinitiões de omī ⁊ vlis ⁊ modoꝝ b̄n assigneꝶ.

Sciendū est primo ꝙ ꝓ declaratione hmōi diffinitionū supponiꝶ p̄mo ꝙ duplex est de omī. s. p̄oristicū ⁊ posterioristicū. vñ ḋ omī p̄oristicū est qñ p̄dicatū denotaꝶ dici de quocũ ꝙ ḋr subm. ⸿ Ex quo seq̄tur ꝙ dr̃ia est inter ḋ omī prioristicū ⁊ ꝓpõnem vlem. de quo satis visum est in p̄mo prioꝝ. Sed de omī posterioristicum est qñ p̄dicatū ꝯuenit cuilꝫ ꝯtento sub subiecto ꝓ q̄libet dr̃ia tp̄is: siue vlr siue ꝑticulariꝶ vt homo est aīal. hõ est risibilis. ⁊ istõ est ḋ quo determinaꝶ in textu ⁊ nõ ḋ omī p̄oristico. ⸿ Sꝫ restat dubiū vtrū ista sit de omī. oīs eclipsis lune est ꝓpter dyametralē interpositionē terre inter solē ⁊ lunā. ⁊ vtrū sit de omī posterioristico. ⁊ videꝶ ꝙ nõ: qꝛ p̄dicatū nõ ꝯuenit subiecto ꝓ q̄libet dr̃ia tp̄is: igiꝶ. In oppositū arguiꝶ: qꝛ est ꝓpõ affirmatiua q̄ demonstraꝶ: igiꝶ. Rñdeꝶ ꝙ talis ꝓpõ ẜm eius ꝓpriū sensū nõ est demõstrabilis nec de omī posterioristico. sed ista ꝯditionalis vel tp̄alis est b̄n demõstrabilis qñ luna eclipsaꝶ luna eclipsaꝶ: si luna eclipsaꝶ luna eclipsaꝶ. Similiter dicaꝶ de ista omīs luna eclipsatur nisi forte diceretur ꝙ ibi illud verbū est absoluitur a cõnotatione temporis.

De omni acceptiones.

Sciendum est scðo ꝙ ꝓ declaratione modoꝝ dicendi ꝑ se. Supponiꝶ ꝙ modus dicendi ꝑ se nõ est aliud ꝗ p̄dicatum ꝓpõnis ꝑ se vere. vel q̄dã modus p̄dicãdi sp̄alis alicuiꝰ predicati de aliquo subo. qð pꝫ: qꝛ idē est modus dicēdi ꝑ se ⁊ modus p̄dicãdi ꝑ se. Ex quo seq̄ꝶ ꝙ qñ ḋr aliquã ꝓpositionē esse in aliquo mõ dicēdi ꝑ se ibi ly in. capiꝶ pro de. ita ꝙ est sensus. ꝓpõ ē de aliquo mõ dicēdi ꝑ se. i. p̄dicãdi. Supponitur scðo ꝙ p̄mus modus dicēdi ꝑ se est qñ p̄dicatū est de diffinitione q̄ditatiua subi siue p̄diceꝶ in recto siue in obliquo siue sit cã efficiens materialis formalis aut finalis: vel qñ superius p̄dicaꝶ de inferiori. vñ de isto mõ dicendi ꝑ se sunt omīs ꝓpõnes in q̄bus tota diffinitõ vel ps diffinitionis p̄dicaꝶ de diffinito. Et etiã omīs ꝓpõnes in q̄bus superius p̄dicaꝶ de inferiori. ⸿ Et aduerte ꝙ ꝓpõ de aliquo mõ dicēdi ꝑ se nõ dꝫ ꝯuerti in ꝓpõnē de mõ dicendi ꝑ se. ideo nõ opꝫ ꝙ si ista sit de ꝑ se hõ est aīal. ꝙ ista sit de ꝑ se aīal est homo. ideo ista hõ est ꝑ se aīal ꝯuertiꝶ in istã aīal est homo. ⁊ nõ in istam aīal est ꝑ se homo. ⸿ Supponiꝶ tertio: ꝙ scðs modus dicendi ꝑ se est qñ ꝓpria passio: p̄dicaꝶ de suo subo vel de aliquo cõtento sub eo. vt homo est risibilis. petrus est risibilis. vñ oīs ꝓpõ in qua ꝓpria passio p̄dicaꝶ de suo subo adeq̄to vel de aliquo eiꝰ inferiori est de isto mõ dicendi per se. Dicit etiã aliq̄ ꝙ ꝓpositio in qua p̄dicatur passio de superiori sumpto ꝑticulariꝶ. est in isto scðo mõ. vt aīal est risibile. qð tñ nõ videꝶ verū: cũ oīs talis nõ sit de omī posterioristico nisi diceret ꝙ ꝓpositio ꝑ se nõ p̄supponit ꝓpositionē ḋ omī. Et isti duo modi vocanꝶ modi dicendi. ⸿ Supponiꝶ quarto ꝙ omē ꝙ hꝫ esse ꝑ se. sic ꝙ non in alio sicut accñs in subo. vel superius in suo inferiori est ꝑ se tertio mõ sicut sunt p̄me substãtie. vñ iste tertius modus vocatur modus essendi. ⁊ nõ modus dicēdi. Ex quo seq̄tur ꝙ nõ opꝫ q̄rere aliquã ꝓpositionem de isto tertio mõ ꝑ se. qꝛ sola incõplexa cuiusmodi sũt prime sube sunt in isto mõ ꝑ se. Supponiꝶ q̄nto ꝙ quartus modus dicēdi ꝑ se q̄ ꝓprie diciꝶ modus causandi est qñ subm est cã vl includit rõnē quare p̄dicatū sibi inest. vt volũtas vult florēs floret. loquēs loq̄tur. interēptū interijt. Sed modi ꝑ accñs sunt tres. primꝰ qñ p̄dicaꝶ accñs de subo. Scðus est qñ p̄dicaꝶ subm ḋ accidente. Tertius qñ predicaꝶ accidens de accidente vt album est dulce.

Quid est modꝰ dicēdi ꝑ se

Quid est scðus dicēdi modus ꝑ se.

Quot sũt mõi per accidēs.

Sciendum est tertio ꝙ circa textū incidunt aliq̄ difficultates. Quarum prima est vtrū ista sit ꝑ se: chimera est chimera vacuū est vacuum. Et videꝶ ꝙ sic. nam oīs ꝓpositio videtur esse ꝑ se q̄ est necessaria. ⁊ que infert seu ex qua fit bona ꝯña: ſꝫ ex talibus ꝓpositionibus fiũt bone ꝯñe ⁊ ꝓpositiones necessarie: naꝫ ex terminis huiꝰ chimera est chimera fit ista ꝯña si chimera est: chimera est chimera. etiam si vacuum est: vacuum est vacuum. Pro solutione

Dubiū ḋ ista chimera est chimera.

huius supponit q̄ propositio per se est ꝓpositio directa habẽs ex significatiõe terminoꝝ q̄ non possit esse falsa. et sic se habẽs q̄ qualitercuꝙ̄ ꝑ suũ ꝯdictoriũ significatur ĩpossibile est ita esse. Et dicit notanter directa: q̄r nulla ꝓpo indirecta est in aliquo modo dicẽdi ꝑ se. ideo licet ista hõ est aĩal sit in primo mõ dicẽdi ꝑ se nõ tñ ista animal est hõ. Dicitur notanter habẽs ex significatiõe terminoꝝ ꝛc. ad remouendũ ꝓpositiones cõtingẽtes que non habẽt ex significatione terminoꝝ q̄ nõ possint esse false. Remouent̄ etiã iste ꝓpositiones chimera est chimera. vacuũ est vacuũ. q̄ ex significatione terminoꝝ nõ determinant sibi q̄ nõ possint esse false. licet ex eaꝝ terminis fiant bene ꝯñe necessarie. dicitur notãter sic se habẽs ꝛc. ad remouendũ istã ꝓpositionez aliqua ꝓpositio est particularis que licet ex significatiõe terĩoꝝ determinet sibi q̄ nõ possit esse falsa. tñ nõ est ꝑ se. cũ possibile sit ita esse sicut ꝑ cõtradictoriũ eius significatur puta ꝑ istã nulla ꝓpositio est particularis que est eius ꝯdictoria. ¶ Ex oĩbus istis patz q̄ iste nõ sunt ꝑ se corpus est coloratũ hõ est coloratus neqꝫ necessarie: imo mere ꝯtingentes et pñt esse false. lꝫ ꝑdicatũ pro aliqua differẽtia tp̄is cõueniat cuilꝫ ꝯtento sub diffinito. ¶ Pro scd̃a difficultate.

Quid est propositio ꝑ se.

Sciendum est quarto q̄ secũda difficultas est talis vtrũ ꝓpositio in qua ꝑ̄dicatur passio de subiecto sit ĩmediata. et videt̄ q̄ sic: q̄r predicatũ de nullo alio prius dicatur q̄̃ de subiecto adequato. Respõdet̄ q̄ lꝫ talis ꝓpositio sit immediata immediatiõe subiecti: nõ tamen est ĩmediata ĩmediatione cause neqꝫ ĩmediatiõe euidentie. imo ista est euidẽtior. oĩe aĩal rõnale est risibile. ¶ Aduerte tñ q̄ subiectuꝫ potest dici ꝑ̃mũ respectu passionis dupliciter. vno mõ ꝑ̃mitate ꝑfectionis. ꝛ sic dico q̄ illud est subiectum ꝑ̃mũ: quod est ꝑfectius inter illa subiecta quibus inest passio q̄̃admodũ diceret̄ q̄ homo esset subiectuꝫ ꝑ̃mũ respectu sensibilis. quia est perfectius inter oĩa illa quib⁹ ꝯuenit illa passio Alio mõ dicitur subiectũ ꝑ̃mũ ꝑ̃mitate adeq̄tionis. et est illud cũ quo ꝯuertit̄ passio q̄̃admodũ animal respectu huius passionis sensibile. ꝛ homo respectu huius passionis risibile. ¶ Tertia difficultas. vtrũ nõ currere sit passio omniũ linearum. Respondet̄ q̄ nõ: sed est passio linearum paralellaꝝ. ꝛ nõ quarũcunꝙ̄ linearũ rectarum. vnde proprie linee paralelle sunt quib⁹ superueniens linea recta facit triangulum.

Dubium de ꝓpõe in q̄ ꝑdicat̄ passio.

Subiectũ dicitur modis duobus ꝑ̃mũ respectu passionis.

An non cõcurrere sit passio oĩm linearum.

Quantum ad secundũ articuluꝫ dubitatur ꝑ̃mo vtrũ differẽtia superioꝛ ꝑ̃dicet̄ per se de dñ̃a inferiori. et vtꝝ differẽtia per se includat gen⁹. i. vtꝝ ista sit ꝑ se: rationale est animal ¶ Pro cui⁹ solutiõe supponit̄ q̄ isti termĩ rõnale sensibile. et alij terĩ differẽtiaꝝ sunt terĩ essentiales. vnde terĩ essentiales sunt qui vltra illud pro quo supponit nihil cõnotãt extrinsece ꝑ modũ adiacẽtis vel nõ adiacẽtis. Dicit̄ notãter extrinsece: q̄r intrĩsece bene pñt ꝯnotare. ¶ Supponit̄ secũdo q̄ isti terĩ de rigore sermonis supponunt pro suppositis. quod pꝫ: q̄r terminus est supponere pro illo qd̃ dat primo intelligere: seu pro illo quod primo cognoscim⁹. sed tales terĩ dant primo intelligere suppositũ. nam quando dicit̄ rationale est sensibile: intellectus ĩmediate intelligit q̄ habens rationẽ est sensibile. ꝛ sic diceret̄ q̄ ista esset ꝑ se. rõnale est sensibile: et sibi similes ex quo sequit̄ q̄ tales terĩ de rigore nõ supponũt pro suis significatis formalib⁹: sꝫ pro quibusdã realitatibus determinantib⁹ realitates illoꝝ que diuidũt. vnde rationale de ꝑ se significato seu de significato formali significat realitatẽ que formaliter nõ est hõ nec animal: sꝫ est quedã realitas vel formalitas determinans aĩalitatẽ. tñ q̄r intellectus est principale agens in istis proprietatib⁹ logicalib⁹ potest ꝑ̃cise accipere illos terĩos pro suis per se significatis. s. pro illis realitatib⁹ ita q̄ ratõale supponat pro vna realitate ꝛ non pro habẽte aĩaꝫ: ꝛ sic videt̄ moueri dubiũ. ¶ Ad qd̃ breuiter ridetur q̄ differẽtia superioꝛ nõ ꝑ̃dicat̄ ꝑ se ꝑ̃mo de differentia inferiori neqꝫ dñ̃a inferioꝛ ꝑ se includit differẽtiam supiorẽ: vt ista nõ est ꝑ se. rõale est sensibile sic capiẽdo terĩos: q̄r de ꝯceptu simplicit̄ simplici nihil dr̃ quiditatiue: sꝫ iste dñ̃e importãt ꝯceptũ simplicẽ. i. nõ resolubilẽ in alios cõceptus quoꝝ vnus sit deteriãs ꝛ ali⁹ determinabile. Ad scd̃aꝫ ptẽ rñdetur q̄ dñ̃a ꝑ se nõ ꝑ̃dicatur de gñe qd̃ diuidit neqꝫ ecõtra: vt ista non est per se rõnale est aĩal neqꝫ ista aĩal est rõnale Et si quis arguat bñ sequit̄. oĩs hõ ꝑ se est aĩal omnis hõ ꝑ se est rõnalis: ḡ rõale ꝑ se ẽ animal ꝯsequẽtia est formalis et ꝑ̃misse sunt vere. ḡ cõclusio est vera. Respõdetur q̄ ꝯñ̃a nõ est bona imo cõmittitur fallacia accidentis nõ eñ oportet q̄ si extrẽitates vniant̄ cũ medio sub aliquo modo spãli ꝑ̃dicãdi seu cũ aliq̄ deteriatiõe hoc denotãte q̄ extremitates sic vniant̄ inter se.

Dubium de ꝑ̃dicatione superioris dñ̃e.

Quid sint termini essentiales.

Dubitatur secundo vtrũ omnis ꝓpositio in qua ꝑ̃dicatur passio de subiecto sit demonstrabilis. Et videtur q̄ sic: q̄r oĩs talis est dubitabilis. ergo talis est demonstrabilis. Pro cui⁹ solutione supponit̄ q̄ oĩs ꝓpositio demonstrabilis demõstratiõe ꝓpter quid est dubitabilis et efficitur certa ꝑ noticias aliquaꝝ ꝓpositionum. vnde nota q̄ intellectus nõ potest assentire propositioni dubie nisi deteriẽtur ꝑ noticias aliaꝝ ꝓpõnum inferentiũ talem ꝓpositionez in ꝯñ̃a formali et euidẽti: nam licet intellectus naturaliter inclinetur ad assentiendũ cuilibet ꝟo et dissentiẽdi cuilibet falso. tñ q̄̃tũ est de se non magis deteriatur vni ꝓpõni q̄̃ sue opposite. ḡ indiget noticia ꝓpõnũ inferentiũ talẽ ꝓpõnem dubiã in ꝯñ̃a bona ꝛ formali. ¶ Supponit̄ scd̃o q̄ duplices sunt passiones. quedã sunt transcẽdẽtes sicut sunt positiones entis: et iste sunt duplices. quedã sunt simplices: vt vnũ bonũ verũ. alie sunt disiuncte sicut ꝯtingens vel necessariũ cã vel effect⁹ creatũ vel increatũ. Et de oĩb⁹ istis dico q̄ oẽs ꝓpõnes in quib⁹ ꝑ̃dicant̄ iste passiones tam simplices q̄̃ disiuncte de ip̃o ente sunt

Dubium de ꝓpõe in q̄ ꝑdicat̄ passio.

Nota

Quot sint passiões de demõstratione

immediate et indemōstrabiles. vt ista est imme diata. ens est vnū. ens est creatū vel increatum cuius tamē multi nolētes itelligere scotū dicūt oppositū. vnde distinctione tertia primi dicit. q passiones ꝯuertibiles entis īmediate dicunt de ente: quia ens habz ꝯceptū simpliciter simplicē ideo nō potest esse mediū inter ipm̄ et suā passio nē quia neutri⁹ est diffinitio que possit esse me-diū. nec est dicendū q passio prima possit accipi ad demōstrandū alias passiones: q2 difficile est videre talē ordinez inter passiones. q2 credo q nullus talis est: et dato q essent certe ꝓpositio-nes cōposite ex ipsis nō viderētur multū euidē tes q̄ ꝯclusio. alie sunt passiones limitate. et tūc dico q ꝓpositiones in quibus tales passiones p̄ dicant sunt bn̄ demōstrabiles et dubitabiles.

Questio de cōclu-sione demō-strationis.

Dubitatur tertio vtruz cōclusio de monstrationis possit sciri aliquo mō ante actua lem demōstrationē. Et videt q nō quia intelle-ctus nō potest assentire alicui ꝓpositioni dubie nisi p noticiā ꝓpositionū per quas pōt deduci in ꝯsequētia bona et necessaria vt supra visum est. igitur nō possumus scire ꝓpositionē demon strabilē que est ꝓpositio dubia nisi p demōstra-tionē. Respondet breuiter q ꝯclusio demōstra-tionis ante actualē demonstrationē pōt aliquo modo sciri quo ad quia est. et p hoc experientiaz vel aliquā inductionē aut p aliquas ꝓpōnes p babiles, sed nō perfecte. tamē quo ad ꝓpter qd non potest sciri nisi per demōstrationē. Sed q̄-reret aliquis vtrū noticia quā quis habz de con-clusione demōstrationis ante demōstrationem sit eiusdē spēi cū illa quā quis habz de eadē cō clusione p demōstrationē. Et videt q non: q2 no ticia quā quis habet p experientiā de illa ꝯclu-sione nō vocatur scia seu noticia scientifica: sz illa que habet de illa eadē ꝯclusione p demōstratio nē vocatur scientifica. Sed in oppositū arguitur quia noticia que habet de ꝯclusiōe p demōstra tionē. et que habet de eadē p experientiā nō dif ferunt: nisi quia a diuersis causis ꝓducunt: sed illud nō est sufficiēs ad faciendū differentiā spe cificā inter aliqua duo vt pz de calore producto a sole et ab igne qui sunt eiusdē speciei. et tn̄ ꝓ-ducunt a diuersis causis. Respōdet q̄ ꝓbabilr q tales noticie sunt eiusdez speciei q noticia de illa ꝯclusione intēdit noticiā q̄ habebat de eadē cōclusione pri⁹ p experientiā: nec est incōueniens q vna vocet scientifica seu scia. et alia noticia ex perimētalis et nō scientifica seu scia. q2 forte scia nō cōnotat vltra noticiā nisi modū habēdi seu acquirēdi talis noticie q̄ nō est sufficiēs facere differentiā essentialē. Et hec de scd̄o articulo.

Alia que-stio de ea-dem.

Cōclusio de diffini-tiōe d' oī et vnīs rē.

Quantum ad tertiū sit conclusio re sponsalis diffinitio de omni et vniuersalis mo-doꝝ per se sunt sufficiēter posite in textu: vt pz ex dictis. ¶ Ad rationes. Ad primam patet so lutio ex dictis. nam ista: omnis homo currit: est bene de omni prioristico: sed ista homo est aīal est de omni posterioristico. ¶ Ad secundā dici tur q modi per se et modi per accidēs nō ꝯpo nuntur: sed magis se habēt vt disperata. ¶ Ad tertiā dicit q licet per se et sm̄ q ipm̄ sint idez nos tamē sunt idem cōuertibilr. ¶ Ad quartā dicitur q ibi nō diffinitur vl'e pro propositione vniuersali: sed magis p p̄dicato quod ꝯuertibi liter se habet cū subiecto. ita q illa ꝓpositio est de vniuersali i qua p̄dicatū ꝯuertit cū subiecto ¶ Ad quintam dicitur q licet rectū non sit paf sio linee neq3 curuum tamen rectum vel curuū est passio linee.

Si igit est demonstratiua scientia ex necessariis principiis quod eñ sci tur non potest se habere aliter. Que autem per se insunt necio: insunt reb⁹ hec quidē eñ sunt in eo quod qd est.

¶ Istud est quintū capitulū in quo phs osten-dit q oīs demonstratio est ex ꝓpositionib⁹ p se. Et intēdit septē ꝯclusiōes. ¶ Prima est. demō stratio procedit ex ꝓpositionibus per se: q2 de-mōstratio est ex necessariis sed ꝓpositiones per se sunt necessarie. q̄ procedit ex propositionib⁹ per se. maiorē probat duab⁹ rōnib⁹ et vno signo Prima est q2 illud quod demōstratur: puta ipa ꝯclusio est necessaria. q̄ demōstratio est ex neces sariis: q2 necessariū non scit nisi ex necessariis. Scd̄a ratio: quia demonstratio ꝓcedit ex illis q̄ sunt per se: sz illa que sunt p se: insunt per se pri mo vel scd̄o modo: et quodlibet illoꝝ est necessa riū igit. Deinde probat a signo. q2 ex illis est de monstratio ꝓpter quoꝝ defectū ferimus instā tiam cōtra demōstratorē: et hoc est qn̄ premisse nō sunt necessarie igit. Secūda ꝯclusio. necessa riū nō scit nisi ex necessariis ꝓbat duab⁹ ratio-nibus. Prima: null⁹ scit aliquid nisi cognoscat illud ꝓpter qd̄ est verū: sed necessariū nō est ve rū ꝓpter mediū cōtingens. igit oportz tale me diū esse necessariū. Secūda ratio: q2 si res sit sal ua aīd est scibilis: et tu sis saluus. i. nō corruptus et nihil sis oblitus et illud mediū contingens sit motatū per quod tu sciebas ꝯclusionē tūc nihil es oblitus et tamē tu nescis illud medium: q2 est mutatū. q̄ tu nō sciuisti illā ꝯclusionē p illud me dium. ¶ Et subdit q non impedit si ponat tale mediū ꝯtingēs esse falsum: q2 possibili posito in esse nullū sequit īpossibile. ¶ Tertia ꝯclusio. q̄ nis necessariū nō dmōstretur nisi ex necessariis tn̄ bn̄ sillogisatur ex nō necessariis. qd̄ ꝓbat per simile. q2 verū bn̄ sillogisat ex nō verī. ¶ Quar ta ꝯclusio ex necessariis nō sillogisat nisi neces sariū sicut ex veri nō sillogisat nisi verū. ¶ Quin ta ꝯclusio si ꝯclusio nō sit necessaria ōmisse non sunt necessarie. patet per cōclusionē p̄cedentez. ¶ Sexta ꝯclusio. ꝯclusio demōstrationis est p se: q2 omnis ꝓpō necessaria saltē intrans demō strationē est per se: sed ꝯclusio demōstrationis. est necessaria: igit. ¶ Septima ꝯclusio demon stratio est ex ꝓpōnib⁹ p se: q2 demōstratio est ex propositionib⁹ necessariis: sed oēs propositio nes necessarie (que suple intrant demonstratio nem propter quid) sunt huiusmodi: igitur.

Cōclusio-nes pbā-tes dēmō-strationē eē ex ne-cessariis.

Secūda conclusio pbā tur p̄ ratio ones.

Propter ipsum autem oportet et medium tertio et primũ medio inesse Non ergo est ex alio genere descendẽtem demonstrare: vt geometricum in arismetica.

Cõclusiões pbãtes ex vlibus demõstrationẽ pcedere.

¶ Istud est sextum capitulũ in quo phũs ostẽdit demõstrationem pcedere ex vlibus. et intẽdit sex cõclusiones. Prima. oĩs demõstratio est ex vlibus: quia omnis demõstratio ppter q̃d et potissima est ex ppõnib9 que sunt per se et fm q ipm. ergo oĩs demonstratio est ex ppõnibus vlibus. ¶ Scda cõclusio. non cõtingit demonstratorem descendere de genere in genus sic q p principia vnius sciẽtie nõ potest demõstrari cõclusio alterius scientie. Et dicit q in demonstratiõe sunt tria. s. dignitas. passio. et subiectũ: Cõclusionẽ pbat: in qualibet demõstratione ppter q̃d extrema debent esse eiusdẽ generis cuz medio. hoc est debẽt cõuerti cũ medio. sed ĩpossibile est q mediũ vnius sciẽtie cõuertatur cum extremis alterius sciẽtie: igitur. Ex quo infert duo correlaria. Primũ. vna scientia nõ demonstrat aliquid de subiecto alterius sciẽtie. vt geometria nõ demonstrat q cõtrarioꝝ eadẽ est disciplina per mediũ propriũ eius. Scdz correlariũ vna sciẽtia nõ demonstrat oĩa de suo subiecto que sibi insunt: sed solũ que sibi insunt fm q ipm cuiusmodi sunt passiones. ¶ Tertia cõclusio. necesse est cõclusionẽ demõstrationis eẽ perpetuã. qz demõstratio est ex vlibus et necessarijs que sunt perpetua: igitur. ¶ Quarta cõclusio. corruptibiliũ nõ est demõstratio nec sciẽtia. quia scĩa est ex vlibus et necessarijs que sũt perpetua: igitur. Ex quo infert vnũ correlariũ q diffinitio nõ est corruptibiliũ. quia diffinitio est principium vel finis demõstrationis vel tota demõstratio positione differens. Et si quis obijciat illoꝝ que aliq̃n sunt et aliq̃n non sunt ẽ sciẽtia vt de eclipsi lune. igitur nõ est ex his que sunt incorruptibilia. Respondet q q̃uis eclipsis lune et similia nõ semp sint. tamẽ inq̃tuz de ipsis est demõstratio semper sunt. ¶ Quinta cõclusio. demonstratio ppter q̃d non debet constitui ex principijs cõibus. quia vnũqdq debet demonstrari ex his que faciunt scire fm q ipm sed principia cõmunia licet sint vera et indemõstrabilia. nõ tamẽ faciũt scire fm q ipm: igit et c. ¶ Sexta cõclusio. nulla scientia habet demonstrare sua principia: quia sciẽtia pcedit ex prioribus et notioribus. sed in scientia nihil est pri9 aut notius suis principijs: igitur.

Trĩa sũt in demõstratione

Correlaria ex eodem.

Correlariũ ex eisdem.

Difficile autem est noscere si sciuit aut nõ difficile est enim noscere si ex vniuscuiusq principijs scimus aut non q̃d vere est scire. scire opinamur autem si habeamus ex aliquibus veris syllogismum et primis.

¶ Istud est septimũ capitulũ in quo phũs ostẽdit quomõ sciẽtie speciales vtuntur principijs cõibus. Et dicit primo q demonstratio nõ descẽdit de genere in genus nisi vbi vna est subalternans et altera subalternata: vt arismetice subalternatur musica. Et dicit q difficile est cognoscere quãdo aliq̃d scim9 vel nõ: quia nõ ex quibuscũq principijs etiam ĩmediatis cõtingit scire: sed solum ex principijs proprijs. vñ ppria principia alicuius scientie sunt ppositiones vere: quas nõ cõtingit demõstrare. ¶ Ex quo ponit aliquas suppositiones. Prima principioꝝ alia sunt ppria: et alia sunt cõmunia. Exemplum de proprijs: vt in geometria linea est longitudo sine latitudine: cuius extremitates sunt duo pũcta. similr ista: rectũ est cuius mediũ nõ exit ab extremis. Exemplũ de cõmunibus. si ab equalibus equalia demas: que remanent sunt equalia. et est cõmune geometrie et arismetice. ¶ Secũda suppõ: nulla scientia specialis vtitur principio cõmuni manẽte in sua cõitate: sed solũ vtitur eo cõtracto per terminos pprios. primam ptem pbat: quia principium cõmune manens in sua cõitate est indifferens ad diuersas sciãs speciales: igitur vna nõ põt mag9 vti eo q alia. scdam ptem pbat: qz si cõtrahatur p terios pprios iam appropriat tali scientie. vñ in geometria sic cõtrahit. si ab equalibus magnitudinibus: ad arismeticã sic cõtrahitur si ab equalib9 numeris et c. ¶ Tertia suppositio principia ppria alicuius sciẽ spẽlis sunt illa de quibus p̃supponit quid est et qr est. vt arismetica p̃supponit de vnitate q̃d est et qr est. et similr dicatur de alijs sciẽtijs vt geometria p̃supponit quid est et qr est de magnitudine. Ex quo infert q tria sũt in demonstratione de quibus aliqua presupponuntur. s. subiectum: passio: et dignitas. Et si q̃s querat vtrũ in qualibet sciẽtia oporteat illa in principio narrare seu de ipsis mentionẽ facere. Respõdet phũs q non. quia illa aliquãdo sunt ita nota q nõ oportet de ipsis mentionẽ facere. ¶ Quarta suppositio. dignitas suppositõ et petitio: in aliquo cõueniunt et in aliquo differunt. Cõueniunt in hoc q sunt ppositiones p se vere: sed differunt: quia dignitas est ppositio omnibus per se nota: non aũt suppõ et petitio. nam dignitas est principiũ verũ ex se euidẽs: ab omnibus cõiter cõcessuz vt de quolibet affirmatio et negatio. et de nullo ãbo simul: sed suppõ est principiũ in aliq̃ sciã: nec ita euidẽs quin non indigeat aliq̃ pbatione. qr non est ab oĩb9 cõcessum. Sed petitio est ppõ cui neq adiscens assentit: neq cõtrariũ ei9 opinat. ¶ Deinde ponit differẽtiaz iter positionẽ: petitionẽ: et q̃stionẽ. vñ positio dr suppõ vt est cõcessa ab adiscẽte: sed dr petitio put nec est negata nec cõcessa ab adiscente Sed dr q̃stio put est ab eo negata. ¶ Cõsequẽter ponit tres differentias inter diffinitionẽm et suppõnez. Prĩa qr suppõ dicit esse vel nõ esse. hoc est: est affirmatiã vel negatiã. diffinitio vero nõ. Secũda: quia diffinitio nõ subordinatur cõceptui complexo siue complexioni distanti. sed bene suppositio. Tertia qr ex suppõnib9 debite

Que sũt ppria principia alicuius sciẽtie.

Diuisio principiorum.

Dñia et cõueniẽtia dignitatz suppõis: et petitionis.

Dñia inter positiõez petitiõez et questionem.

Tres differẽtie inter diffinitiõez et suppositionem.

ordinatis infertur ꝯclusio sed non ex diffinitionibus. Et si qs dicat in sciētijs aliquando supponuntur falsa: ḡ male dr ꝙ suppō est vera. antecedēs pȝ. naȝ geometer aliqn̄ supponit lineā esse bipedalē que nō est bipedalis. Rn̄det philosophꝰ ꝙ geometer non supponit de linea scripta in pariete ꝙ sit bipedalis sȝ supponit illud de linea q̄ p eam intelligit. Cōsequēter ⁊ finaliter infert vnū correlariū ꝯtra platonē dicēs: ꝙ ꝓpter demonstrationem nō est necesse ponere vlia esse aliq̄d vnū extra aīam. ſȝ vle sit vnum in multis de multis vt alias visum est.

Dubium de ꝓcessione dmō strationis

Queritur vtrum demonstratio ꝓcedat ex necessarijs ⁊ incorruptibilibus. Arguit̄ pmo ꝙ nō. qꝛ aliqua dmōstratio est ex ꝯtingētibus: ḡ nō q̄lȝ ē ex necessarijs. an̄s ꝓbatur: qꝛ q̄lȝ ꝓpō pōt non esse: ergo pōt non eē vera. ⁊ per ꝯn̄s nulla est necessaria. Etiam tales ꝓpōnes pn̄t esse false subiectis ꝓ nullis supponētibus. ¶ Scdō sic: si demōstratio ꝓcederet ex necessarijs seq̄retur ꝙ oīne scibile eēt necessariū ⁊ impossibile aliter se hr̄e. sȝ ꝯn̄s est falsum: igit̄. falsitas ꝯn̄tis pȝ: qꝛ omnia entia naturalia sunt scibilia. ⁊ tn̄ pn̄t aliter se hr̄e: igit̄. ¶ Tertio sic: si aliq̄d scibile eēt necessarium vl illud eēt vle vl singulare. non singulare: qꝛ singularia sunt corruptibilia. nec vle. qꝛ vle est corruptibile ad corruptionē suoꝝ singularium. ¶ Quarto sic. ꝯtingit descēdere de genere in genꝰ: ḡ male dicat aristoteles ꝙ nō ꝯtingit demonstratorē descēdere de gn̄e in genus. an̄s pȝ: qꝛ p principia sciē supioris ꝯtingit dmōstrare passionē de subō sciē inferioris. etiam p principia sciē subalternātis ꝯtingit demōstrare passionē de subō sciē subalternate. ¶ Quinto sic. ꝯclusio demōstrationis aliqn̄ fuit. ⁊ aliqn̄ nō erit: ḡ nulla ꝯclusio demōstrationis est ꝑpetua ⁊ necessaria. ¶ In oppositū arguit̄ auctoritate phi in textu. In q̄ōne erūt tres articuli.

Solutio aliq̄rum difficultatum.

Quantum ad primū sciendum est primo ꝙ ꝓ declaratione q̄stionis soluēde sunt aliq̄ difficultates. Prima. an hec ꝯn̄a sit bona: hoc inest p se: ḡ de necessitate. dr ꝙ talis ꝯn̄a ē bona. qꝛ ibi arguit̄ ab inferiori ad superius affirmatiue. naȝ de p se infert necesse. ¶ Et si q̄s dicat: si talis ꝯn̄a esset bona. seq̄retur ꝙ phꝰs peteret principiū. nam ex ꝓpōnibus de necessario infert ꝓpositiones de p se et ex propōnibus de per se infert ꝓpōnes necessarias. ḡ videt̄ ꝙ arguat circulariter. Ad hoc rn̄detur ꝙ ista ꝯn̄a nō est formalis. hec ꝓpō est de necessario: ḡ est de per se: qꝛ ibi arguit a supiori ad inferius affirmatiue. licet talis possit esse materialis. Nā quādo philosophꝰ probat ꝓpositiōes de per se ex propositionibꝰ de necessario. ibi capit propositiones de necessario vt intrent demōstrationē modo tales sunt de per se. Et quādo dicit̄ ꝙ petit principiū: negatur. naȝ ex propositionibꝰ de necessario que pluribꝰ rationibus sunt probate infert propositiōes de per se nondū aliquo mō probatas. ⁊ ex propositionibus de per se infert

seu probat propositiōes necessarias. modo propositiones necessarie que pluribus rationibus sunt probate sunt notiores illis de per se nōdū vel vnica ratione probatis.

Dubium de ista ꝓpōne sortes ē corruptibil.

Sciendū est secundo ꝙ secunda difficultas est talis: vtrū ista sit p se. sortes est corruptibilis. Et videtur ꝙ nō: qꝛ nō est necessaria ergo nō est per se. an̄s probatur: qꝛ pōt falsificari. nā sorte mortuo ista est falsa. sortes est corruptibilis: igit̄. Pro responsiōe istius: et multarū taliū propositionū: supponit̄ ꝙ si ly corruptibile dicat aptitudinē ipsa est necessaria. sicut ista sortes est risibilis et est p se secūdo modo. sed si ly corruptibile diceret quandā dispositionē vel principiū ad corrūpi. illa nō esset p se. Et si quis dicat: si ista esset p se sortes est corruptibilis: sequeretur ꝙ ista esset vera sortes de necessitate est corruptibilis quod est falsum. quia sua contradictoria est vera scȝ sortes potest esse nō corruptibilis: quia ista est vera sortes potest non corrumpi: ergo etiam ista erit vera: sortes pōt esse non corruptibilis. Respondetur ꝙ non seq̄tur sortes potest nō corrumpi: ergo sortes potest esse nō corruptibilis: quia ly corrumpi dicit actum ⁊ corruptibile dicit aptitudinem vt presuppositum est. ¶ Et si quis dicat sortes de necessitate est corruptibilis: ergo non potest nō eē corruptibilis. ergo potest esse corruptibilis que est falsa: posito ꝙ sortes nō sit: dico ꝙ illa est vera ⁊ bene sequitur. ⁊ dato ꝙ sortes nō sit adhuc potest corrumpi. Si tamen vlterius inuestigaretur forte esset difficile saluare tales ꝓpositiones. ideo illi qui dicunt ꝙ requiritur in talibus propositionibus ꝙ subiectum ꝓ aliquo supponat faciliter se expediunt et multū ꝓbabiliter.

Quō scelligitur ꝙ diffinitō est ꝑncipiū dmō strationis. Diffinitio ē duplex.

Sciendum est tertio ꝙ circa tertiū est alia difficultas talis: qualiter intelligitur ꝙ diffinitio sit principium demonstrationis: et finis seu conclusio ⁊ tota demonstratio positione differens. ¶ Pro cuius solutiōe supponitur ꝙ duplex est diffinitio: quedam est incomplexa cōstituta solum ex vno genere diffinitionum. sicut est ista: aīal rōnale vel ista faciens scire. et talis bene potest esse principium demonstrationis. ⁊ etiam conclusio siue finis demonstrationis: si sumatur cum suo diffinito. alia est diffinitio cōplexa que componitur ex pluribus generibus diffinitionum. seu que cōponitur ex duabꝰ diffinitionibus vnius diffiniti. vnde vnū diffinitum potest habere duas diffinitiones. sicut pro exemplo syllogismus demōstratiuus habet duas diffinitiones. s. faciens scire: et procedēs ex primis veris: et tunc per vnam potest demonstrari alia de diffinito: et tunc illa que erit mediuȝ dicitur principium demōstrationis. et alia sumpta cuȝ diffinito dicitur finis seu conclusio demonstrationis: et nulla talis potest esse tota demonstratio positiōe differens: sȝ ex illis duabꝰ fit vna totalis diffinitio: q̄ sūpta cū diffinito erit totalis demōstratio pōne differēs. i. ordie terioꝝ q̄ si ordi

nentur: tunc ex ipsis poterit fieri vna totalis demonstratio. vt p3 sic dicẽdo: sillus demõstratiuus est faciẽs scire tanq̃ pcedens ex veris 7c. et tũc põt sic fieri tota demõstratio: omne procedens ex veris 7c. est faciens scire: sillus demonstratiuus est huiusmodi: ergo sillogismus dẽmõstratiuus facit scire.

Aliquarũ difficultatũ solutio pro parte declarationis.

Sciendum est quarto q̃ p declaratione textus adhuc soluẽde sunt aliq̃ difficultates. ℂ Prima an scia spãlis vtat̃ aliquo modo pncipijs cõibus. Rñdetur q̃ scie spãles aliquo mõ vtũtur pncipijs cõib⁹. nõ in sua cõitate manẽtibus: s3 vt determinãtur p terminos pprios talis scie spãlis. prima ps p3: q2 scire simplicit̃ est scire p cãm ꝓpriam: s3 principia cõia manẽtia in sua cõitate: nõ pñt esse causa ꝓpria 7 adequata alicui⁹ scie spãlis igit̃. non pñt accipi in aliqua scia pro ꝓprijs 7 adequatis principijs.

Solutio scde difficultatis.

ℂ Scda difficultas: vtrũ ista sit ꝯcedenda: oĩs triangulus p̃mo h3 tres. seu oĩs homo est risibilis. ad quã rñdent aliq̃ q̃ hec ꝓpõ oĩs triangul⁹ p̃mo h3 tres est ꝯcedẽda: 7 sub ea non d3 sic fieri descẽsus: g̃ ysocheles p̃mo h3 tres. q2 illa est falsa. sed sic g̃ ysocheles inq̃tum triãgulus primo h3 tres. Aliter tñ põt dici 7 magis de rigore sermonis q̃ in ista ꝓpõne oĩs triãgulus primo h3 tres. si ly p̃mo tñ valet sicut ly p se illa est vera q2 sensus e⁹: oĩs triãgulus p se h3 tres. si aũt ly p̃mo dicat immediationẽ vel adequationẽ: tũc illa est falsa. omis triangulus primo h3 tres. q2 ysocheles primo. i. adequate non habet tres. Et hec de primo articulo.

Dubium d̃ scibili. Scibilis acceptiones.

Quantum ad scdm dubitatur p̃mo vtrũ scibile seu illud de quo habemus sciam sit eternum 7 ꝑpetuũ 7 incorruptibile. Pro cuius solutione supponitur q̃ scibile capit̃ dupliciter. vno mõ p ꝯclusione demõstrabili. Alio mõ pro subo vel re significata p terminum ꝯclusionis. Hoc supposito d2 q̃ qñ aristoteles dicit q̃ scia ẽ ingñabilium 7 incorruptibiliũ. itelligit de scibili p̃mo mõ. puta de ꝯclusione demõstrabili que vocat̃ scibile totale. na3 talis ꝯclusio demõstrationis ꝓpter q̃d est ingñabilis. i. infalsificabilis: q2 nũq̃ põt esse falsa. ideo capit̃ ibi incorruptibile logicalit̃. vt tñ val3 sicut infalsificabile: vt ista hõ est risibilis d2 esse incorruptibilis. i. ĩfalsificabilis: q2 nũq̃ põt esse falsa. Et si q̃s dicat: talis ꝓpositio põt esse nõ vera cõceditur: g̃ põt esse falsa. non v3 ꝯña. Si q̃s iterum dicat: talis ꝓpõ erit falsa terminis p nullo supponẽtibus. Rñdet̃ q̃ ad tales ꝓpõnes nõ requiritur q̃ termini p aliquo exñte supponãt: s3 sufficit q̃ supponãt pro aliquo inesse cognito: vt alias visu3 est de ꝯsimilibus ꝓpõnibus. ℂ Et si q̃s querat de scibili remoto. s. de subiecto vel re significata p subm ꝯclusionis vtrũ sit gñabile 7 corruptibile. Rñdetur q̃ quodlib3 tale creatũ fm ꝓpriũ eẽ põt corrumpi 7 desinere esse. Etiã q̃tum ad eẽ cognitu3 q̃d h3 in intellectu creato est corruptibile cũ quilibet intellect⁹ creatus possit desinere illud cognoscere. sed fm esse cognitu3 q̃d h3

Alio dubio de co...

in mente diuina nũq̃ corrũpetur. impossibile ẽ enĩ deum non intelligere talia scibilia remota. Cũ res cognita pticipatiue et obiectiue h3 tale esse quale h3 cognitio p quã cognoscit̃: s3 cognitio dei est eterna. 7 ipe de⁹. iõ talia scibilia pticipatiue dicũtur esse eterna. Et similiter dicat̃ de diffinito q̃d est eternũ 7 incorruptibile.

Alio dubium de scia 7 cõclusione.

Dubitatur scdo vtrum illd̃ de quo habemus sciam sit ipa ꝯclusio. vel vtru3 sit res significata ad extra p talem ꝯclusione3. 7 q̃ sit ipa ꝯclusio ꝓbatur: q2 nihil scitur nisi verũ sed sola propõ est vera: igit̃. Scdo sic illud scit̃ p demonstrationem quod iudicat̃ esse verum: sed sola conclusio iudicatur esse vera: igit̃. Item illud scit̃ per demõstratõnẽ in quo p̃dicat̃ passio de subiecto. sed solũ illud est ꝯclusio: igit̃. Ite3 quod oĩno nihil est nõ scitur p demonstrationẽ s3 illud q̃d significat̃ per ꝯclusionẽ vt plurimũ nihil est: igit̃. ℂ In oppositũ arguit̃. nam si conclusio esset obiectum scie seu illud q̃d scitur sequeret̃ q̃ q̃libet sciens actu scia acq̃sita p dẽmõstratione apphenderet ipam ꝯclusionẽ. sed hoc est falsum. vt p3 p experientiã. quãuis enim demonstret ꝯclusionẽ. tñ nõ reflectit̃ sup ipam cõclusionẽ. imo intellectus primo figit se circa significatum ꝯclusionis. 7 primo versat̃ circa illd̃. Item vel apphenderet̃ sola apphensione simplici q̃d nõ est dicendũ. cum talis nõ sit scia vel iudicatiua qua iudicaret ipam esse verã. s3 hoc nõ: q2 notũ est q̃ demonstrãs non sp h3 tale iudicium. Ite3 illud est scibile ꝓpinquu3 de quo prius habet̃ scia. sed de re significata p ꝯclusionem prius habet̃ scia: q2 nõ possumus scire aliquã ꝯclusionem nisi sciẽdo prius. ita esse sicut per illam significat̃. ℂ Pro rñsione d2 q̃ ꝓpõ nõ d2 scibile ꝓpinquum eo q̃ intellect⁹ pri⁹ circa eam versetur q̃ circa res ad extra. na3 bene stat intellectum assertiue vni ꝓpositioni antequã ꝯsideret circa illam ꝓpõnem. vñ rusticus scit multas ꝓpõnes quas non scit se scire. Dicit̃ secundo q̃ ꝓpõ seu ꝯclusio d2 esse scibile propinquum. q2 prius apud intellectũ format̃ q̃ sciatur ita esse in reb⁹ ad extra sicut p eã significat̃. Ex istis faciliter põt intelligi qñ d2 q̃ de cõclusione habem⁹ sciam nõ tanq̃ de illo circa quod primo versat̃ intellect⁹: s3 tanq̃ de illo q̃d p̃mo formatur ab intellectu anteq̃ sciat̃. ita eẽ sicut per talem conclusionem significatur.

An cõtingat dẽmõstratorẽ descendere de gñe in genus.

Dubitatur tertio vtru3 cõtingat demonstratorẽ descẽdere de gñe in gen⁹. Pro cuius declaratione supponit̃ q̃ duplex est genus: sc3 gen⁹ p̃dicabile q̃d natũ est de pluribus predicari. 7 de isto nõ est hic ad ꝓpositũ. aliud est gen⁹ scibile q̃d nõ est aliud q̃ subiectũ attributionis alicui⁹ scie sic q̃ illa que ad ipm attribuuntur dicuntur esse vnius generis scibilis. 7 de isto est hic ad ꝓpositum. Supponit̃ scdo q̃ demonstratorẽ descẽdere de genere in gen⁹: nihil aliud est q̃ p ꝓpria principia vni⁹ scie demonstrare aliquid de subiecto alterius scie. Supponitur tertio q̃ subiectũ vni⁹ scie aliq̃n ꝯtinetur

Quid est dẽmõstratorẽ descendere de gñe in genus.

sub subiecto alteri⁹ scie siue essentialr̃ siue accidentaliter q̃admodum subm̃ scie subalterna te. Et sic dico q̃ tunc bñ ꝯtingit demōstratorez descendere de gñe in genus. Uñ ꝑ ꝓpria principia methaphisice possūt demōstrari passiones de subiectis aliaꝝ sciaꝝ. nō dico passiones proprias: sed trāscendētes seu cōes. Similiter diceret q̃ ꝑ principia scie subalternātis possunt demōstrari conclusiones in scia subalternata. Alie sunt scie quaruz subiecta sunt totaliter diuersa: sicut geometria cui⁹ subm̃ est magnitudo vel linea: ⁊ arismetica cuius subm̃ est numerus. ⁊ in talibus nō ꝯtingit demonstratorez descendere de gñe in genus.

Quot sūt principia dmōstrationis.

¶ Sed q̃reret aliq̃s circa principia demōstrationis verū sint q̃nq;. sc; dignitas. suppō. petitio. q̄stio. ⁊ diffinitio. Et videtur q̃ nō: q: dignitas non ingredit̃ demonstrationē: g̃ nō videt̃ q̃ sit principiū demonstrationis. Item principia sunt q̃ cū sint vera: non ꝯtingit demonstrare. s; diffinitio nō est vā: igr̃ nō est principiū demonstratiōis. Etiam diffinitio nō pōt esse p̄missa demōstrationis: g̃ videt̃ q̃ nō sit principium.

Dignitatis acceptiones.

Rñdet̃ breuit̃ q̃ dignitas potest capi dupl'r. vno modo ꝓprie ⁊ tūc nō est principium ingrediēs demonstrationē: l; bene p̄supponat̃. Alio mō capit̃ large p̄ro oī ꝓpōne immediata. ⁊ sic bñ ingredit̃ demonstrationem. Dicit̃ vlterius q̃ l; principia materialia ⁊ ꝓpinqua demōstrationis sint vā sicut p̄misse demonstratiōis: nō tñ principiū remotū: cuiusmodi est diffinitio. ¶ Aduerte finaliter q̃ ista principia maxime attēdunt̃ ex p̄te adiscentis. nam ꝓpō demōstrabilis q̄n capit̃ ab adiscente vt ꝓbabilis: dr̃ suppō nō simpliciter: s; quo ad adiscens. s; si adiscens nō dissentiat: neq; assentiat: dicitur petitio. sed si adiscens habeat contrariam opinionem: dicitur questio. ¶ Et hec de secundo articulo.

Cōclusio de ꝓcessione dmōstratiōis

Quantum ad tertiū fit cōclusio responsalis demōstratio ꝓcedit ex necessarijs incorruptibilib⁹ ⁊ ꝓprijs. Et hec ꝯclusio satis relinquit̃ ꝓbata ex dictis in articulis. Etiā ad rationes p; q̄d sit dicendum in dictis articulis.

Cōtingere aūt idem simul affirmare ⁊ negare neq; vna q̄dez recipit demōstratio: s; aut si īcipiat demōstrare cōclusionē sic. ostendet̃ aūt accipientibus primū de medio quod verū sit affirmare negare aūt nō verum.

Primuz pncipiuz quō īgredit̃ dmōstratiōē

Stud est octauū capitulū in quo ph'us ostendit q̄nō primū principiū intrat demonstrationē dicens: q̃ istud principiū non ꝯtingit. idem simul esse ⁊ nō eē nō ingredit̃ demonstrationē ostensiuā. qđ ꝓbat: q: si aliqua demonstratio ostensiua vteret̃ illo principio. h esset ex parte maioris extremitatis sic arguendo: omīs homo est aīal ⁊ nō est nō aīal. calias ē homo: ergo calias est aīal. ⁊ nō est nō aīal. vł esset ex parte medij in maiori ꝓpositione vł minoris in minori. sed nullum illoꝝ est dicenduz. q: negatio sumpta cū affirmatione nihil facit quo ad veritatem l; virtute premissaꝝ aliquid faciat ad inferendum talem vel talē ꝯclusionez ¶ Deinde ponit talem cōclusionez primū principium bene ingredit̃ demonstrationez ad impossibile si ꝯtrahatur in tali demōstratione: q: in tali demonstratione aliquid demōstratur verum per hoc quod eius oppositum est falsum: quod nō potest fieri sine p̄mo principio. sed q̃ debeat esse cōtractum: pat; quia demonstratio ostensiua fit ex ꝓprijs termīs: ergo ⁊ demōstratio ad impossibile. pat;: q: demonstratio ad impossibile ⁊ demōstratio ostensiua fiunt ex eisdē terminis.

Conclusio de eodem.

¶ Finaliter ponit quedā incidentia Primū oēs scientie speciales in hoc ꝯueniunt q: cōmunicāt in principijs cōmunib⁹ quibus vtunt̃ nō in sua cōmunitate manētibus sed cōtractis ex illis ex quib⁹ demōstrant. Secūdum incidens: dyaletica ⁊ etiam methaphisica que sunt scientie ꝯmunes vtunt̃ hijs principijs: nō tamē q̃ demonstrēt illa principia cum demonstrent tantuz vnā partem ꝯtradictionis sc; veram. Nam demonstrator nō interrogat de vtraq; parte cōtradictionis. dyaletica vero vtrāq; concludit: nō per eundez sillogismuz. s; per diuersos. Et subdit finaliter q̃ dyaletica non est circa determinātum genus sicut sunt alie scientie speciales. Et hoc intelligit̃ de dyaletica vtēte. ⁊ quo ad applicationē. quia dyaletica est applicabilis ad oēs alias scientias sillogisando et demōstrando ex termīs aliaꝝ scientiarum.

Incidentia de eodem.

Si autem idem est interrogatio sillogistica ⁊ ꝓpositio cōtradictionis ꝓpositiones autem sunt s̄m vnāquāq; sciam ex quibus est sillogism⁹ s̄m vnāquāq; erit vtiq; aliqua interrogatio scibilis ex quibus qui est s̄m vnāquāq; ꝓprius fit sillogismus.

Stud est nonum capitulum in quo philosophus ostendit q̃ sicut demonstratio requirit propria principia. ita req̄rit proprias interrogationes ponens talez cōclusionez. In qualibet scientia sunt proprie interrogationes probat: quia vnaqueq; scientia hab; proprias ꝓpositiones: ergo ꝓprias interrogationes. ꝯñā p;: q: illud qđ primo est interrogatio est: postea ꝓpositio. differunt autez interrogationes a principijs: quia principia alicuius scientie nō possunt demōstrari in illa scientia: sed interrogationes bene demonstrant̃.

Cōclusio ꝓbās in q̄lib; scientia eē proprias īterrogationes. Dr̄ia interrogationū a pncipijs.

¶ Ex quo infert aliqua correlaria. Primū nō oīs interrogatio est geometrica nec medicinalis. ⁊ sic de alijs. sed illa dr̃ geometrica que ex ꝓprijs principijs geometrie demonstrat̃. vel q̄ ex proprijs terminis geometrie est constituta. et proportionabiliter dicatur de alijs interrogationibus. ¶ Secundum correlariū nō perti

Correlaria ex eodem.

tet cuilibet artifici facere quālibz interrogatio
nem neqꝫ ad quālibz rn̄dere. ſz ſolum ad deter
minatas ꝛ ꝓprias illius ſcie. ¶ Tertium corre
lariuz: ſi aliquis diſputet cū habēte geometriā
per principia geometrie: tunc bn̄ diſputat. ſz ſi
nō diſputet ꝑ principia geometrie: nō bn̄ diſpu
tat: q2 ꝑ talem diſputationē nō poterit geome
ter redargui: etiaz de tali diſputatione nō pōt
cognoſci an aliq̄s male aut bn̄ diſputet. Conſe
quēter mouet tres q̄ſtiones circa interrogatio-
Queſtiones circa īterrogatiōes ſcientiaꝝ. nes ſciaꝝ. Prima vtrū ſicut ſūt aliq̄ interroga-
tiones geometrice: ita etiam ſint aliq̄ non geo-
metrice. ꝛ ſimiliter in alijs ſcientijs. ¶ Secūda
q̄ſtio vtrum interrogationes facientes ignoran-
tiam in geometria: ſint nō geometrice. ¶ Ter
tia q̄ſtio: vtrum ſillꝰus ꝓcedēs ex oppoſitis pn̄-
cipioꝝ alicuius ſcie diceret ꝑalogiſmus aut ſil
logiſmꝰ ſm ignorantiā. ¶ Rn̄det pmo quo ad
primā q̄ſtionē ꝙ aliqua eſt interrogatō nō geo
metrica: q2 interrogatio muſica ē interrogatio
Solutio eārūdez. nō geometria: igiꝰ. Ad ſcdam dicit ꝙ dupliciꝰ
interrogationes aliq̄ pn̄t dici non geometrice.
vno modo: q2 nullo mō ſunt geometrie ſicut il-
le q̄ nō ꝯſtituūtur ex termis geometricis. Alio
mō q̄a aliq̄d hn̄t de geometrica tn̄ praue ſicut
ſunt interrogatiōes cōpoſite ex termis geome
trie q̄ tn̄ ſūt falſe: qđ declarat ꝑ ſimile. Nā ariſ
mo: vno mō dr̄ qđ nullo mō ſonat. Alio mō: q2
praue ſonat. Ad tertiā rn̄det: ꝙ ex quo interro
gationes facientes errorē in geometria ſumunt
oppoſita principioꝝ ſillꝰus ꝓcedēs ex illis dr̄ ſil
Quinqꝫ dñe īter ſcias doctrinales ꝛ dyaleticas. logiſmus ſm ignorātiā. ¶ Finaliter ponit qn̄-
qꝫ differētias inter ſcias doctrinales ꝛ dyaleti-
cas. Prima: q2 in ſcientijs doctrinalibus ſiue de-
mōſtratiuis nō fit ꝑalogiſmꝰ. ſz bn̄ in dyaleticiſ.
quod ꝓbat: q2 in ſcientijs doctrinalibꝰ maior ex
tremitas dr̄ vl̄r de medio. ꝛ mediū de miori ex
tremitate. ſz hoc excludit oēm dubitationez in
ſillogiſmo: igiꝰ. Minor ꝓbatur ꝑ ſimile: q2 ſic
in ꝑalogiſmis puta in iſto oīs circulus eſt figu-
ra. carmē homeri eſt circulus: ḡ carmē homeri
eſt figura. excludiꝰ dubitatio per demonſtratio
nem ad ſenſum. puta demōſtrant aliquē circu-
lum in pariete deſcriptum ita in ſcientijs demō
ſtratiuis excludiꝰ dubitatio ſeu latentia ꝑ diffi
Circuli acceptiones. nitionem. vn̄ circulus accipitur dupliciter. vno
modo pro metro. ſicut carmē homeri dicitur cir
culus. alio modo capitur circulus pro linea cir-
culari. Secunda differētia in ſcientijs doctrina
libus nō īfertur inſtātia niſi vniuerſalis. ſed in
dyaleticis infertur inſtātia tam vniuerſalis: ꝙ
particularis: igitur. Tertia differētia: q2 in ſciē
tijs doctrinalibus frequenter omittiꝰ forma ſil
logiſtica. vt probat per exemplū zenonis qui ar
guebat ex puris affirmatiuis in ſecunda figura
q̄ eſt bona argumētatio gratia materie cum ter
mini ſint cōuertibiles. Arguebat ſic: oē quod
generaꝰ in multiplicata analogia cito generaꝰ.
ſed ignis cito generatur. ḡ ignis generaꝰ ī mul-
tiplicata analogia. Sed in dyaleticis nō poteſt
ita omitti forma ſillogiſtica. vnde illa ſunt gna-
ta in mltiplicata analogia qn̄ magnitudo ē mlꝰ
tiplex ad magnitudinē eius ex quo generaꝰ. ſi-
cut ignis genitꝰ ex aere. ī decuplo eſt maior ipo
aere ex quo generaꝰ. Quarta dr̄a in demōſtra-
tionibus doctrinalibꝰ fit facilior reſolutio ꝙ in
dyaleticis. q2 in doctrinalibꝰ fit reſolutio tantū
ad vnū. ſ. ad verū: ſed in dyaleticis pōt fieri re
ſolutio et ad verū et ad falſum. Modo facilius
eſt reſoluere in vnū ꝙ in multa: igiꝰ. Quīta dif
ferētia demōſtrationes doctrinales non pn̄t au
geri per diuerſa media cū in demōſtratione ꝓ-
pter quid et potiſſima ſit tantū vnū mediū. ſed
in ſciētijs dyaleticis poſſunt ſillꝰi dyaletici auge
ri ꝑ diuerſa media cū eadē concluſio poſſit ꝑ di
uerſa media dyaletice augeri poſſunt tamē de-
monſtratiōes doctrīales augeri in poſt aſſumē
do et in latus aſſumendo.

Sed quia differt ꝛ propter q̄d ſci-
re. primum quidem in eadem ſciētia
et in hac dupliciter.

¶ Iſtud eſt decimū capitulum in quo philoſo-
phus ponit duas differentias inter demonſtra Dñe īnꝰ dmōſtratione ꝓpter q̄d ꝛ q2 eſt.
tionem ꝓpter quid ꝛ demonſtrationē quia eſt.
Prima demonſtratio ꝓpter quid procedit per
cauſam ꝓpinquam: ſed demonſtratio q2 eſt ꝓ-
cedit per cauſam remotam: vt oē qđ reſpirat
eſt animal. ſed nullꝰ paries eſt aīal: ergo nullꝰ
paries reſpirat. ecce quomō ibi iſta demonſtra-
tio procedit per cauſam remotam: quia nō eſſe
aīal nō eſt cauſa non reſpirādi: ergo nec eē aīal
eſt cauſa ꝓpinqua reſpirandi. quia ſicut ſe ha
bet affirmatio ad affirmationem. ita ngatio ad
negationez. dat aliud exempluz apud citas nō
ſunt vites: ergo apud citas non ſunt ſibillato-
res. Scđa differentia. quia demonſtratio pro-
pter quid procedit per cauſam. ſed demonſtra-
tio quia eſt procedit per effectum. vt ſi arguaꝰ
ſic. Quecūqꝫ ſtelle non ſcintillant ſunt prope
nos. ſed planete non ſcītillant: ergo planete ſūt
prope nos. hic enim demonſtratur cauſa ꝑ effe-
ctum cum non ſcintillare ſit effectus ꝛ eſſe ꝓpe
nos eſt cauſa: ſi autem conuertatur argumen-
tum erit demonſtratio propter quid. dat aliud
exemplum ſic arguēdo. Quicquid creſcit et de
creſcit per portiones arcuales eſt circularis fi-
gure. ſed luna creſcit ꝛ decreſcit per portiones
arcuales: ergo luna eſt circularis figure: ibi eſt
demonſtratio quia eſt: que ſi conuertatur erit
demonſtratio propter quid. ¶ Ex iſtis infert Correlariū de eiſdem.
vnum correlarium dicens ꝙ demonſtratio pro-
pter quid pertinet ad ſcientiam ſubalternan-
tem: ꝛ demonſtratio quia eſt ad ſcientiam ſub-
alternatam: dat exemplum de ſcientia ſubal-
ternante vt geometria reſpectu perſpectiue et
ariſmetica reſpectu muſice. et aſtrologia reſpe
ctu ſcientie naualis que conſiderat ſigna ſere-
nitatis et tempeſtatis. ¶ Unde iſte ſcientie ſic
ſe habent ꝙ vna earuz conſiderat ſpeciē ꝛ alia
cōſiderat genus. i. ſubiectū ſcientie ſubalternā
tis cōtrahiꝰ ad ſubiectuz ſcie ſubalternate per

Remotio dubij

differentiam accidentalez. ¶ Deinde remouet vnū dubiū. quia ex quo dictū est q demōstratio ꝓpter qd ptinet ad scientiā subalternantē: ⁊ q̄a est ad scientiā subalternataz: ideo crederet aliquis q in sciētia subalternata nūq̄ fieret demōstratio propter qd. Respōdetur q demōstrationes ꝓpter quid bene etiā fiunt in sciētia subalternata: ⁊ hoc capiēdo sciētiam subalternatam large: quia sciētia subalternata respectu vnius bene pōt esse subalternās respectu alterius vt perspectiua que est subalternata geometrie ē subalternans respectu sciētie de yride. Ex istis finaliter īfert q demōstratio ꝓpter qd ⁊ demōstratio quia est: fiunt in sciētijs quaꝝ vna ē subalternās ⁊ alia subalternata. fiunt etiā in sciētijs disparatis vt sunt medicina et geometria. vñ medicus cognoscit q: est illi⁹ ꝯclusionis vulnera circularia tardius sanātur q̄ oblonga. sed geometer cognoscit talem ꝓpter quid.

Figurarū autem magis faciens scire maxime est prima. mathematice enim scientiarū per hāc primā figurā faciūt demōstrationes vt arismetica: ⁊ geometria: ⁊ perspectiua.

Cōclusio ōndens in qua figura debeat fieri demonstratio.

¶ Istud est vndecimū capitulum in quo ph̄s determiat de forma ipsius demōstrationis ostēdendo in qua figura habeat fieri ponēs talem cōclusionē. Prima figura id est primus modus prime figure facit magis scire q̄ aliquis alius. Probat vno signo ⁊ tribus rationib⁹. signo mathematice sciētie que maxime sunt sciētie faciūt demōstrationes per primū modū prime figure. ¶ Prima ratio: illa figura maxime facit scire que facit scire ꝓpter qd. sed prima figura facit scire ꝓpter quid: igitur demōstratio debet fieri in tali figura. ¶ Scd̄a ratio. illa figura maxime facit scire p quā dmōstrat̄ diffinitio d̄ diffinito: sed pr̄ia figura est hmōi igit̄: minor ē ꝓbat. quia diffinitio p̄dicatur vniuersal̄r ⁊ affirmatiue de diffinito. sed solus primus modus prime figure potest cōcludere vniuersalē affirmatiuā igit̄. ¶ Tertia ratio. illa figura magis facit scire qua indigent alie figure: ⁊ que non indiget alijs figuris. sed prima figura est hmōi: igitur.

Sicut autem a. in b. esse cōtingit indiuidualiter sic ⁊ nō eē cōceditur. dico autē indiuidualiter esse vel nō esse: cum nihil est eorum medium.

Propositio negatiua quot modis dr̄ mediata

¶ Istud ē vltimū capitulū huiꝰ primi tractat⁹: in quo ph̄s ostendit aliquam propōnem negatiuam esse īmediatam: ponēs talem conclusionem: sicut alique ꝓpositiones affirmatiue sunt īmediate: ita alique negatiue. ⁊ sicut sunt aliq̄ affirmatiue mediate: ita alique negatiue mediate. Et subdit q ꝓpositio negatiā tribus modis dicitur mediata. Primo quādo subiectuz est in aliquo toto. i. continetur sub aliquo superiori: ⁊ predicatum nō cōtinetur sub illo. vt nullū aīal est quātitas. Scd̄o quādo predicatū est in aliquo toto sub quo nō est subiectum: vt nulla substantia est albedo. Tertio quādo predicatuz est in aliquo toto sub quo non est subiectū: sed est sub alio. vt nullū aīal est caliditas. ¶ Ex quo infert q extremū ꝓpositionis potest contineri sub aliquo sub quo non cōtinebitur aliud extremū. quia coordinationes p̄dicamētorum sunt impermixte. ¶ Finaliter declarat q alique propositiones negatiue sunt īmediate dicēs: q q̄n neutrū extremoꝝ ꝓpositionis cōtinetur sub aliquo toto: tūc ille propōnes dicuntur īmediate. vt nulla substātia est q̄titas: qd̄ probat: quia si tales ꝓpositiones haberēt medium. tūc necesse esset alterū extremoꝝ esse in aliquo toto in quo non est aliud: ⁊ sic posset syllogisari in aliqua figura quod est falsum: igitur.

An sint aliq̄ ꝓpositiōes negatiue īmediate.

Ignorantia autez non ſm negationem sed ſm dispositionem dicta est quidē per syllogismū facta deceptio hec autem in his que sunt primo vel non sunt contingit dupliciter.

Quotuplex est ignorātia ⁊ sex conclusiones d̄ ignorātia praue dispōis.

¶ Iste est scd̄us tractatus hui⁹ libri in quo philosophus deteriat de sillogismo ignorātie: ⁊ cōtinet vnicū capitulū: qd̄ diuidit̄ in duas ptes. In pr̄ia pte dicit q duplex est ignorantia: quedam est pure negationis. alia est praue dispositionis. Et pr̄io ponit sex cōclusiones de ignorātia praue dispositionis. Pr̄ia cōclusio. v̄lis affirmatiua falsa in pr̄ia figura in syllogismo ignorantie cōcluditur ex duab⁹ falsis siue in toto siue in parte. Scd̄a cōclusio: v̄lis negatiua falsa in prima figura cōcluditur p sillogismū ignorātie ex ambab⁹ falsis vel ex vna vera ⁊ altera falsa. Tertia cōclusio. v̄lis negatiua falsa in scd̄a figura cōcludit̄ p sillogismū ignorātie ex ambabus in pte falsis ⁊ ex vna vera ⁊ altera falsa siue fuerit maior siue minor. Quarta conclusio. v̄lis negatiua falsa ꝯcludit̄ in prima figura ex ambabus negatiuis p syllogismū ignorantie in parte falsis. Quinta cōclusio. v̄lis negatiā falsa cōcludit̄ p sillogismū ignorātie. in scd̄a figura ex ambab⁹ negatiuis falsis siue ex vna vera et altera falsa. Sexta cōclusio. v̄lis affirmatiua falsa ꝯcludit̄ in pr̄ia figura p sillogismū ignorātie ex ābab⁹ falsis ⁊ ex vna vera ⁊ altera falsa p mediū nō ꝓpriū. vñ mediū ꝓpriū ē p qd̄ fit sillogism⁹ ꝯdictōis ad ostēdēdū ꝯriā vel ꝯdictoriaz ꝯclusionis. ¶ In scd̄a pte oñdit quō causat̄ in nobis ignorātia pure negationis dicēs q deficiente nobis aliquo sensu a natura necesse ē sciētiam nobis deficere de ꝓprijs sensibilib⁹ illius sensus: ꝓbat q: nos non capimus scientiaz nisi p demōstrationē aut inductionē. sed deficiente nobis aliquo sensu nō pōt fieri aliquid notum nobis de sensibilibus illius sensus per demonstrationē aut īductionē. ꝓbat pr̄io de inductione. q: īductio ꝓcedit ex singularib⁹ q̄ cognoscūtur p sensū: de demōstratōe ꝓbat: q: demōstratio ꝓcedit ex ꝓpōnib⁹ v̄lib⁹: sz ꝓpōnes v̄les cognoscunt̄ p suas singl̄ares. ⁊ singl̄aria p sensū.

Ignorantia pure negatōis quō causat̄ in nobis.

Verũ ea q̄ i textu dicta sūt sint vera.

Queritur vtrũ ea que dicta sūt in textu p̄cedenti sint vera ⁊ sufficienter posita. ¶ Arguitur p̄rio ꝙ non: qꝛ eiusdem rei possunt esse plures diffinitiones. ſ3 quelibet diffinitio pōt esse mediũ ad demōstrādum passionē de subiecto: ergo demōstratiōes possunt augeri ꝑ diuersa media. ¶ Scd̄o sic. affirmatio nō est causa affirmationis: nec negatio negatiōis: ꝗ male dr̄ in textu ꝙ sicut se h3 affirmatio ad affirmationē. ita negatio ad negationem. ¶ Tertio sic. deficiēte sensu nō op3 deficere sensibile illi⁹ sensus: igit̄ poterim⁹ habere sciētiam de illo: ꝯña p3. qꝛ aīa separata h3 sciētiā a sensibilib⁹ ⁊ tñ nō h3 sensum: igit̄. ¶ Quarto sic. aliq̄s homo pōt acquirere scientiā de coloribus ⁊ de figura sensus visus deficiēte: igit̄. Antecedēs p3: quia posito casu ꝙ sortes efficiatur cecus adhuc possūt remanere sp̄es colorꝫ in ei⁹ fantasia mediātib⁹ quib⁹ intellect⁹ poterit cognoscere colores. ¶ Quinto sic. ponatur casus ꝙ sortes a natiuitate careat auditu: visu: ⁊ olfactu: tñ deus poterit creare in aīa eius scientiaꝫ de sensibilib⁹ illaꝝ potētiaꝝ: igitur. ¶ In oppositum est phūs. In questione erūt tres articuli. ¶ Quantum ad primum

Demonstratio ē duplex. Quid est dmōstratio ostensiua. Quid est dmōstratio ad impossibile

Sciendum est primo ꝙ pro declaratione illorum que dicta sunt in textu. supponitur ꝙ duplex est demōstratio. s. ostēsiua ⁊ ad impossibile. Unde demonstratio ostensiua est q̄ facit scire conclusionē ex premissis scitis. vt omne aīal rōnale est risibile: oīs homo est aīal rōnale: ergo oñis hō est risibilis. Sed demōstratio ad impossibile est que ex opposito cōclusionis ꝓbande cum vna necessaria infert vnā falsam ⁊ impossibilē. ex cuius falsitate vel īpossibilitate īfert̄ falsitas ⁊ īpossibilitas alteri⁹ p̄misse ex cuius falsitate infert̄ veritas ⁊ necessitas cōclusionis ꝓbande. vt si q̄s velit demōstrare istā oñis homo est risibilis per īpossibile: accipiat istam: quidā hō nō est risibilis: cum ista oīs homo est rationalis: ⁊ tūc arguat sic: quidā homo nō est risibilis: oīs hō est rationalis: ergo q̄dā rationale nō est risibile. cōclusio est falsa ⁊ īpossibilis: ergo altera p̄missaꝝ: ⁊ non minor: puta ista omīs homo est rationalis: ergo maior. puta ista quidā homo non est risibilis. ⁊ vltra ista est falsa quidā homo nō est risibilis. ergo sua ꝯtradictoria est vera sc3 ista. oñis homo est risibilis et tenet ista vltima ꝯña virtute primi p̄cipij. in quo dicitur ꝙ impossibile est idem affirmare et negare de eodm. ¶ Ex quo sequitur ꝙ duo contradictoria nō possunt simul esse vera. Isto modo tale principium intrat demonstrationeꝫ ad impossibile non in sua cōmunitate manens. sed vt cōtrahitur. Sed circa illud dicit aristoteles ꝙ non intrat demōstrationē ostensiuā: quia vel esset ex parte medij vl̄ maioris vel minoris extremitatis: sed hoc nō: quia negatio nihil facit ad euidentiam conclusionis neq3 alicuius p̄misse: quia affirmatio sumpta cum negatione nihil facit ad euidentiam conclusionis vel premisse id est non habet maiorem euidentiam q̄ ꝓpositio sumpta sine tali negatione: vt ista omnis homo est animal: ⁊ non est nō aīal: nō est mihi magis euidēs q̄ ista: oñis homo est animal: ideo dicebat aristoteles ꝙ affirmatio sūpta cu3 negatione nihil facit ad euidentiam.

Quid requirit̄ ad hoc ꝙ demonstratio dicat̄ ꝓpter q̄d

Sciendum est secūdo ꝙ pro declaratione illorum que dicta sunt in textu: supponitur ꝙ ad hoc ꝙ demōstratio dicatur ꝓpter q̄d non sufficit ꝙ mediū importet causam sic essendi sicut significatur per cōclusionē: sed requirit̄ ꝙ in vna p̄missarum ⁊ cōclusione ponatur terminus causalis importās causam sic essendi sicut ꝑ residuū conclusionis significatur. quia demonstratio ꝓpter quid facit scire cōclusionem ꝓpter q̄d: modo ad scire ꝓpter q̄d non sufficit cognoscere effectū ꝑ causam. ¶ Sed vltra hoc requiritur cognoscere effectū esse a tali causa: ⁊ talem causam esse causam illius effect⁹. Ex isto sequit̄ ꝙ licet eiusde3 rei sint diuerse cause fm̄ diuersa genera causarum: tñ eiusdē cōclusiōis nō possunt esse diuerse demōstrationes ꝓpter quid que quidē demōstrationes habeāt diuersa media diuersas causas importantia. qꝛ fm̄ ꝙ fuerit aliud ⁊ aliud mediū causale fm̄ hoc alter termin⁹ ponetur in cōclusione vel saltē subintelligetur. Et sic ip̄a conclusio diuersificabit̄: et ꝑ ꝯñs nō erit eadē demōstratio. Et hoc forte volebat aristoteles cum dicebat ꝙ demōstrationes non possunt augeri per diuersa media. Ex isto p3 solutio cuiusdā dubij quod solet queri: vtrū eadē cōclusio possit demōstrari plurib⁹ demonstrationib⁹: ad quod dr̄ tenendo istum modum ꝙ nō: quia fm̄ diuersitatē demōstrationū ꝓpter q̄d etiā diuersificantur cōclusiones.

Dubium de demōstratione ꝯclusiōis

Quot modis fit demonstratio qꝛ est

Sciendum est tertio ꝙ demonstratio quia est pōt fieri multis modis. p̄rio qñ est demonstratio causati ꝑ suā causam nō īmediatam sed remotā. ⁊ iste mod⁹ satis pa3 in textu. Et si q̄s dicat talis demōstratio pōt esse ꝓpter quid. qꝛ in cōclusione pōt poni terminus causalis qui facit scire ꝓpter q̄d. dico ꝙ verū est ꝙ potest poni. sed hoc nō sufficit ad hoc ꝙ sit demōstratio ꝓprie ꝓpter q̄d: sed req̄ritur ꝙ sit terminus causalis cause īmediate. ¶ Scd̄us mod⁹ est qñ ē demōstratio cause per effectū. ⁊ iste modus satis p3 in textu. Et aduerte ꝙ istis duob⁹ modis demonstratio ꝓpter q̄d: ⁊ qꝛ est fiunt ex eisdem terminis. ¶ Tertius mod⁹ est quando nō est demōstratio causati per causa3 neq3 cause ꝑ effectum. ⁊ isto mō demōstrationes mathematice dicuntur demonstratiōes qꝛ est: quia in ipsis ꝓprie nō ꝓcedit̄ a causis ad effectu3 nec econtra. Sed ꝓcedit̄ a p̄missis naturali ordine magis cognitis cōclusione. ideo cōīter dicitur demōstratiōes ꝓpter q̄d: nō tñ ꝓprie. īmo magis ꝓpter silitudinē ⁊ cōformitatē quā habent ad demōstratiōes ꝓpter q̄d. qꝛ ꝓcedūt ex premissis ordine cognoscēdi magis notis cōclusione sicut demōstrationes ꝓpter quid. Exemplū triangulus demonstratur habere tres angulos

per hoc q angulus extrinsec⁹ equiualet duob⁹ angulis extrinsecis sibi oppositis: modo certuz est q ille angulus extrinsec⁹ nō est causa quare triangulus habet tres. quia si nunq fuisset ille angulus extrinsecus nō minus triangulus habuisset tres angulos equales. Et si quis dicat scientia p̄missarū in talib⁹ demōstrationib⁹ causat scientiā cōclusionis. q̄ pcedit a causa ad effectū: nego ɔñam qr pter hoc nō dr̄ demōstratio pcedere a causa: vt iam aliqo visuz est: quia tunc omnis demonstratio diceretur pcedere a causa. ɋ p ɔñs diceretur pter quid. ¶ Quartus modus est qñ est demōstratio causati p causam etiā propriā ɋ īmediatā. sed non notificat qm̄ illius est causa: ɋ tunc ista esset demōstratio qr est. oīne aīal rationale est risibile. oīus hō ē aīal rationale: ergo oīus hō est risibilis.

Quotmodis scientia de alteri subalternari

Scienduz est quarto q aliqua sciētia dr̄ subalternari alteri multis modis. Prio qñ vna sciētia cōsiderat de aliquo pter quid: et alia considerat de eodē quo ad quia est: tunc illa que cōsiderat de illo quo ad pter q̄d dicit subalternās respectu illius que cōsiderat de eodem quo ad qr est: vt naturalis ɔsiderat de yride q̄ est corpus vel portio arcus quo ad qr est. qr illud est notū quo ad sensuz. Sed p̄spectiua cōsiderat de eodē quo ad pter q̄d: quia p perspectiuā ostēditur quare yris est portio arcus. et oīnes rationes quas facit aristoteles in tertio metheoroꝝ de yride sunt perspectiue. Nota etiā q vna ɋ eadē scientia habet cōsiderare de eodē quo ad quia est. ɋ quo ad pter q̄d est. vt luna eclipsatur ptinet ad naturalem quo ad qr est: quia cognoscitur per sensum ɋ quo ad pter quid est. sed hoc diuersimode. nam illa ppositio quo ad quia est ptinet ad scientiā naturalem tanq principium illius scientie: sed quo ad propter quid ptinet ad eandem scientiā tanq cōclusio demōstrata in tali scientia. ɋ sic ptz q vna ɋ eadē ppō in vna ɋ eadē sciētia potest esse principium ɋ conclusio. ¶ Scd̄o modo aliq scientia dicitur alteri subalternari: quia vna est de genere ɋ alia de specie. vnde illa q̄ est de gn̄e dicit subalternās ɋ illa que est de specie dr̄ subalternata. ¶ Tertio modo quia vna cōsiderat de aliquo simplici ɋ alia de eodē contracto siue hoc sit per differentiā per se siue per accidens. ¶ Quarto modo: vna sciētia dicitur subalternans: quia per principia vel cōclusiones ei⁹ demonstratur aliqua cōclusio in alia sciētia. et sic geometria dicit subalternās respectu sirurgie. Nam per principia geometrie demonstrat ista in sirurgia vulnera rotūda tardius sanantur q oblonga per hoc q ptes vulnerum circularium magis distāt q partes vulnerum oblongarum. Et hec de primo articulo.

An scia subalternata sit ppue scia

Quantū ad secundū dubitatur primo vtruz scientia subalternata dicatur proprie sciētia: et videtur q non. quia de ente per accidens nō est scientia vt habet aristoteles. 6. methaphisice. sed sciētia subalternata est de ente per accidens: quia est de subiecto cōtracto per differentiam accidentalē cuiusmodi est musica que est de numero sonoro. ¶ Pro responsione est aduertēdum q scientia pōt dupliciter haberi de aliquo. ¶ Uno mō tanq de scibili remoto cuiusmodi est subiectum talis scientie. ɋ sic nō est inɔuenies scientiā haberi de ente per accidens. ¶ Alio mō tanq de scibili totali ɋ sic habetur de totali cōclusione: ɋ tūc scientiā esse de ente p accidēs nō est aliud q scientiā esse de cōclusione cōtingēti. ɋ tunc dubiū est vtrū de tali possit haberi scientia. Nam cum scīa subalternata sit de aliquo cōtracto p differentiā accidētalem de quo nihil pōt dici nisi cōtingēter. videtur sequi q scientia subalternata sit de ɔclusione cōtingenti. Nam de isto subiecto quod ē numerus sonorus nihil pōt dici nisi cōtingenter ɋ propōes q̄ sunt de tali possūt esse false subiecto pro nullo supponēte: videtur etiā sequi q scientia subalternata proprie dicta nō sit vna vnitate generis vel sp̄ei cuz subiectum eius sit ens p accidēs quod nō est neq gen⁹ neq sp̄es. vnde ad scientiā ppriē subalternatā due cōditiones requirunt. Prima q subiectū sciētie subalternate cōtineatur sub subiecto sciētie subalternātis sicut ps in modo. ¶ Secūda cōditio q principia scientie subalternate capiant a principijs sciētie subalternātis. Naz vbi finit scientia subalternās incipit sciētia subalternata. Ex isto sequitur q nulle ppōnes in scientia subalternata sunt per se note. quia tales demonstrantur per principia superioris sciē: ɋ de hoc magis videbitur in. 6. methaphisice: ideo pro nunc maneat materia.

Quemodis scientia pōt haberi de aliquo.

Cōditiones scīe ad sciētiā ppriē subalternatam.

Dubitatur secūdo qualiter intelligenda est regula aristotelis in qua dicitur q si affirmatio sit causa affirmatiōis ɋ negatio erit causa negationis. Ad quam dicitur breuiter q illa regula intelligitur quando affirmatio est p̄cisa ɋ adequata causa affirmatōis: vt si habere pulmonē sit causa p̄cisa respirādi: tūc nō habere est causa nō respirādi. ɋ nō est intelligēda regula de causis nō adeq̄tis. iō nō sequit ignis ē causa caloris: g̃ nō ignis est cā nō caloris. qr sol est nō ignis: ɋ tñ est bene causa caloris. pōt etiā exponi logicalr̄ sic videlicet si propositio affirmatiua inferat propositionem affirmatiuā contradictoria eius infert cōtradictoriam ɔñtis: ɋ tūc solū hz verū in propōnib⁹ cōpositis ex terminis cōuertibilib⁹. ¶ Sed restat alia difficultas vtrū demōstratio possit augeri per media. Et arguit primo q sic. qr ad eandē cōclusionē demonstrandaz possunt fieri plures demōstrationes. quaꝝ vna datur p causam: altera p effectum. Itē aliqua cōclusio est demōstrabilis inter cuius subiectū ɋ p̄dicatū sunt plura media p quoꝝ quolibet pōt demōstrari. vt ista oīs homo est substātia: que pōt demōstrari p hoc mediū aīal ɋ corpus. Item eadez conclusio demōstratur in diuersis scientijs per diuersa media. Ideo demonstrationes possunt augeri p diuersa

Quōmodo intelligitur regula aristo. de affirmatione ɋ negatione.

Utrū demonstratio possit augeri p media.

media. Ad istaz dubitationē rñdetur breuiter q tenēdo ea q̄ dicta sūt: puta q ad hoc q sit demonstratio ꝓpter q̄d ꝓprie dicta reqritur q in vna ꝑmissa τ ꝯclusione ponat̄ termin⁹ causalis q nulla demostratio pōt augeri ꝑ diuersa media. vt iam visum est. Si aūt alia ꝑs teneret̄ id est si nō poneret̄ terminus causalis in cōclusione posset dici q eadē ꝯclusio posset demōstrari per diuersa media incōpleta τ nō totalia τ etiā in diuersis scientijs in vna ꝑ medium ꝓpter q̄d et in alia ꝑ mediū q: est: dubiū est etiā quo mō demōstratio augeat̄ in post sumēdo τ in lat⁹ assumēdo cū nullo illoꝝ modoꝝ maneat eadez demonstratio neq demōstratur eadē ꝯclusio.

Quō intelligit̄ q deficiat nob aliqs sensus.

Dubitatur tertio qualiter intelligēdum est q deficiēte nobis aliquo sensu a natura necesse est deficere sciam de sensibilib⁹ illi⁹ sensus cū nō videat̄ q sensus possit deficere cū nō sit aliud q̄ ipa aīa. Respondetur q dupliciter pōt intelligi q deficiat nobis aliqs sensus. vno mō a natiuitate. τ tunc sensus est. an deficiente nobis aliquo sensu a natiuitate possimus habere sciam de ꝓprio sensibili illius sensus. τ hoc pōt dupl'r intelligi. vno mō sup̱naturaliter et sic dico q nō est necesse deficere nobis sciam de tali sensibili. naz deus pōt in nobis causare noticias taliū sensibilium. alio mō naturaliter et hoc dupl'r. vno mō quo ad ꝯceptus cōes τ cōfusos. τ sic dico q nō est necesse deficere nobis sciam de tali sensibili. naz cecus a natiuitate cognoscit colores quo ad ꝯceptus ꝯfusos: quia cognoscit colorē esse ens. vn̄ cognoscendo ens cognoscim⁹ oīa inferiora ad ens quo ad ꝯceptuz ꝯfusum. ¶ Alio modo pōt intelligi quo ad cōceptus ꝓprios τ distinctos. τ isto mō intelligebat aristoteles: puta si a natiuitate deficiat nobis aliqs sensus necesse est nobis deficere scientiam naturaliter τ quo ad ꝯcept⁹ ꝓprios d' sensibilibus illi⁹ sensus. ¶ Supponit̄ vlterius q

Sensus acceptiones.

sensus pōt capi dupl'r. vno modo pro actu sentiendi seu noticia sensitiua. τ isto modo nō videtur capere aristoteles. ¶ Alio mō pro potētia sensitiua que est quoddam cōpositū ex quadā realitate aīe τ parte corporis vt videtur habere scotus in. 4. τ distinguitur realiter ab anima et potest ista corrumpi corrupta parte corporis et sic videtur capere aristoteles. et de illis potētijs magis videbitur in libris de anima. Et hec de secundo articulo.

Cōclusio tñdē ad predicta

Quantum ad tertium sit conclusio respōsalis illa q̄ dicta sunt ab aristotele ī textu sunt sufficient̄ posita q sat̄ pꝫ ex dictis. ¶ Ad rōnes ante oppositū satis pꝫ solutio in articul'.

Est autez oīs sillogismus per tres terminos et hoc quidem demōstrare possibile est: qm̄ a. inest c. propter id quod est in b. et hoc in c.

Iste est tertius tractatus huius libri in quo philosophus ostendit non esse processus in infinitū in medijs demōstratiōis et diuiditur in tria capitula. In primo hoc principaliter ostendit ponendo aliquas suppositiones:

Huius tractatus diuisio.

¶ Prima. sill'us est ex trib⁹ terminis. Secūda affirmatiua sillogisat̄ ex duab⁹ affirmatiuis. negatiua ex vna negatiua et alia affirmatiua et h' in demōstratione sillogistica quia nō oporteret in demonstratione emptimematica. Tertia ex tribus terminis fiunt due ꝓpōnes que sunt p̄ncipia demōstrationis. Quarta sill'us demōstratiuus et dyaleticus differūt q: sill'us demōstratiuus nō est ex his que p̄dicant̄ per accidēs licz bene dyaletic⁹. ¶ Deinde mouet tres q̄stiones

Remotū trū q̄stionum.

¶ Prima vtrū dato infinito subiecto sit processus in infinitū sursum ascendēdo in predicatis. Secunda questio vtrū dato supremo predicato sit processus in infinitum descēdendo per subiecta illius p̄dicati. Tertia q̄stio. vtrum extremis determinatis possibile sit media esse infinita. Et subdit q predicte questiones possunt moueri taz in negatiuis q̄ in affirmatiuis. sed nō debent moueri in terminis cōuertibilib⁹: quia inter ipsos non est supremū nec infimum subiectum. Cōsequēter soluit predictas questiones.

Solutio earūdem

Et primo soluit tertiā dicens q in affirmatiuis determinatis extremis impossibile est media eē infinita: quia si media essent infinita nunq̄ contingeret deuenire ad vltimū. cum sit impossibile infinita ptransire: ergo si sint extrema determinata necesse est media esse finita. Deīde hoc probat in negatiuis dicens q si sit status in affirmatiuis etiam erit status in negatis. probat inductiue in omni figura: primo in prima. q: in prima ꝯclusio negatiua ostēditur ex maiore negatiua τ minore affirmatiua: sed si in illa affirmatiua sit dabile subiectū de quo p̄rio dicatur predicatum etiā hoc erit in negatiua cū oīs negatiua habeat reduci ad affirmatiuaz. τ hoc declarat in terminis nō significatiuis. Sed posset declarari in terminis significatiuis vt si sit hec cōclusio: nullus hō est q̄titas cōcludētis in prima figura per hoc mediū corpus sic arguendo. nullū corpus est q̄titas oīs homo est corpus: ergo nullus hō est q̄titas huius sillogismi. maior est mediata que iterū pōt probari assumendo illud mediū de quo primo negatur vl'iter quātitas. Et arguit̄ sic. nulla substātia est q̄titas oē corpus est substātia: g̃ nullū corp⁹ est quantitas. ¶ Deinde soluit quādaz obiectionē. posset enī aliquis dicere q licet sit status in eadem figura nō tamē in diuersis. vt sillogisando nūc ꝑ vnam nūc per aliā. Respondet q si quelibet illarum sit finita etiam oēs simul sumpte erūt finite. Finita enī finities sumpta nō sunt infinita. ¶ Cōsequēter ostēdit esse statū in sursum τ deorsum: ponēs hāc cōclusionē. in p̄dicationibus τ demōstrationibus affirmatiuis extrema sunt determinata: ita q non proceditur in infinituz ī p̄dicatis ascendendo neq in subiectis descendendo. Et hoc probat tribus rationibus. quarum prima est. quia si esset processus in infinitum hoc maxime esset in predicationibus essentialibus. sed

Cōclusio ꝓbās eē status in sursū τ deorsum.

Rationes p̄dictam cōclusionē probātes.

hoc nō qꝛ tūc nō ꝯtigeret aliq̄d diffiniri: q̄a in diffinitiōe alicuiꝰ debēt poni oīa p̄dicata essentialia eius. Et lꝫ nō ponant explicite: tñ opꝫ resoluere ad vnum quousqꝫ deueniamꝰ ad irresolubile. Sed si poneret ꝓcessus in infinitū in sursum nūq̄ͫ deueniremꝰ ad finē resolutōnis. ⁊ tūc nihil posset ꝑfecte diffiniri. ❡ Deinde ponit aliquas suppōnes. Prima est eoꝝ q̄ p̄dicantur de aliquo quedā p̄dicant ꝫm accn̄s sicut qñ subiectum p̄dicatur de accidēte: vł accn̄s de accidente. q̄dam p̄dicant ꝫm se vt accidentia de subiectis. Scđa suppositio. eoꝝ q̄ p̄dicātur: q̄dam p̄dicant in q̄d. q̄dam in quale. q̄dam in quantū. et sic de alijs p̄dicamētis. differūt aūt illa q̄ predicantur in q̄d ab alijs. qꝛ que p̄dicantur in q̄d dicunt totam essentiā subiecti aut aliq̄d ēentie subiecti. alia vero nō. Ex quo infert falsitatem erroris ponētium vłia esse sepata a singularibus: qꝛ tunc nō p̄dicarētur in q̄d de ipis nec essent de essentia ipoꝝ. ideo dicit de illis verisoꝛie. Gaudeāt gn̄a ⁊ spēs: qꝛ si sic sūt: mōstra sunt. id est nihil sunt. Scđa rō si in p̄dicatis essentialibus esset ꝓcessus in infinituꝫ. seq̄retur ꝙ conclusio non posset sciri per demonstrationem cū eius essent infinita media. Tertia rō q̄ cūqꝫ p̄dicant in demōstratione vł p̄dicant ꝑ se primo modo vel scđo mō. ꝫ in nullo istoꝛuꝫ modorum est ꝓcessus in infinitū: igit. Ex istis īfert tria correlaria. primū nō oīe illud qđ inest pl̄ibus ⁊ nō vni per alterū inest eis ꝑ aliqđ cōe: qꝛ tunc esset ꝓcessus infinitꝰ genus inest primo ⁊ immediate suis spēbus ⁊ nō vni ꝑ alteruꝫ. ⁊ tñ nō inest illis ꝑ aliquod cōe: vñ hec est cōis rł'a. Oīe qđ inest pluribus ⁊ nō vni ꝑ alteruꝫ inest illis ꝑ aliqđ cōe: que solum hꝫ verū in passionibus. Scđm correlariuꝫ cuiusl ibꝫ ꝯclusionis demonstrabilis tot sunt elemēta quot sūt media ad demōstranduꝫ illā ꝯclusionem ⁊ dicūtur elementa in ꝓposito ꝓpositiones vłes immediate. Tertiū correlariū in nulla demōstratiōe mediū ē foras extremitatū aut extraneū vtriqꝫ extremitati. Nam in demōstrationibꝰ mediuꝫ cōuertitur cum extremis. ❡ Finaliter ponit duo documēta ad reducēdū ꝓpositiones mediatas ad immediatas. primū est ad reducendū ꝓpōnes affirmatiuas mediatas ad īmediatas. dicēs ꝙ in talibꝰ necesse ē capere aliq̄d qđ ꝑus p̄dicet de subō q̄ͫ p̄dicatū illiꝰ ꝓpōnis. scđm ad reducēdū ꝓpōes negatiuas mediatas capiēdū est mediū a quo ꝑus remoueat alt'a extrēitatū.

Suppositiōes et p̄dictis.

Correlaria ex p̄dictis.

Documēta ad reducēd ꝓ ꝓpōes mediatas.

Cum autem sit omnis demonstratio: alia quideꝫ vniuersalis. alia vero particularis et hec quidem cathegorica. illa vero priuatiua: dubitatur q̄lis potioꝛ sit.

Cōparatio demōstratiōis vłis ad ꝑticulares

Istud est scđm capitulū huius tractatꝰ in quo cōpat demōstratiōes adinuiceꝫ. Et primo cōparat demōstrationē vłem ad particularē. Et arguit primo tribꝰ rationibꝰ ꝙ ꝑticularis sit potioꝛ: prima illa demōstratio est potioꝛ que magis facit scire rem. sed demōstratio particularis est huiusmōi: igit. minoꝛ pꝫ quia res magis scitur quādo scitur ꝫm se q̄ͫ qñ scitur ꝫm aliō. sed demōstratio particularis facit scire rem ꝫm se et nō vłis. igitur. ❡ Secūda ratio illa demōstratio est potioꝛ que est de veriori ente q̄ͫ illa q̄ est de minori ente: sed demōstratio ꝑticularis est hmōi: igit. Singularia eñ verius sunt q̄ͫ vłia. Nam vłe si sit nō est aliquid ꝑter singulare. ❡ Tertia ratio illa demonstratio est potioꝛ que minus dat cām errandi ꝫ demōstratio ꝑticularis est hmōi respectu vłis. Nam eo ꝙ demōstratio vłis demōstrat aliquid de aliquo cōmuni quis posset credere ꝙ illō cōmunē esset separatū a singularibus ⁊ tūc erraret: igr. ❡ Cōsequēter soluit p̄dictas rōnes. Et primo primā negando minorē. Et ad ꝓbationeꝫ dicit ꝙ demōstratio vłis facit scire rem ꝫm se sicut ⁊ ꝑticularis. ⁊ adhuc ꝑfectiori modo. qꝛ facit scire ꝫm ꝙ ipm: sed nō ꝑticularis. ❡ Ad scđaꝫ dicit ꝙ singulare bene est veriꝰ ens. i. ꝑfectius ens q̄ͫ vłe. sed ex hoc nō sequit ꝙ demōstratio ꝑticularis sit potioꝛ q̄ͫ vłis. ❡ Ad tertiā dt ꝙ licet demōstratio vłis demōstret aliq̄d de vłi. i. de subiecto adequato: nō tamē ꝓpter hoc est ymaginādum ꝙ vłe sit separatū a singularibus cum vłe nihil sit nisi ꝑ intellectū. ❡ Cōsequēter probat septē rationibus ꝙ demōstratio vłis est potioꝛ particulari. Prima ratio: illa demōstratio ē potioꝛ que facit scire passionē de subiecto ꝓpter ꝓpriā causam: sed demōstratio vłis est huiusmodi: igit. ❡ Scđa ratio. illa demonstratio est potioꝛ que ꝓcedit ꝑ causam vltra quā nō contigit aliq̄d q̄rere ꝓpter q̄d: ꝫ vłis est hmōi igr: maioꝛ pꝫ: qꝛ cum habemꝰ vltimū ꝓpter q̄d nō cōtingit plus q̄rere. vt si q̄ratur ꝓpter q̄d aliq̄s venit ⁊ respōdeatur vt recipiat argentū: cōtingit querere vltra. s. ꝓpter q̄d vult recipere argentū. Et respondeatur vt soluat creditori suo: tunc ibi erit standū. ❡ Tertia ratio. quātomagis descēditur ad ꝑticularia: tanto magis itur ad infinita: sed hoc fit in demōstratione ꝑticulari ⁊ nō vłi: igitur. ❡ Quarta ratio. illa demonstratio est potioꝛ q̄ plura facit scire. sed demonstratio vłis est hmōi: qꝛ facit scire vłe ⁊ ꝑticulare: igitur. ❡ Quinta ratio. illa demōstratio est potioꝛ q̄ est ex īmediatis. sed demōstratio vłis est homōi: igitur. ❡ Sexta ratio. cognoscēs vłe cognoscit ꝑticulare saltē in vłi seu cōceptu cōfuso: igitur demōstratio vłis est potioꝛ particulari. ❡ Septima ratio. sicut intellectꝰ est dignioꝛ sensu: ita demōstratio q̄ est ꝑ mediū intelligibile est potioꝛ ea q̄ est ꝑ mediū sensibiłe: sed demōstratio vłis est hmōi. igitur. Cōsequenter cōparat demōstrationē affirmatiuā ad negatiuā ponēdo hanc cōclusionē: demōstratio affirmatiua est potioꝛ negatiua qđ ꝓbat quinqꝫ rationibꝰ. Prima. illa demonstratio est potioꝛ que ē paucioꝛibus indigēs: sed demōstratio affirmatiua est hmōi igitur. quia ipsa est solū ex vno genere ꝓpositionū puta affirmatiuarum. negatiua vero ex duobus generibus. s. affirmatiuaꝝ ⁊ nega

Ratiōes ꝓbantes ꝑticulare esse potiorem.

Solutio p̄dictarū rōnum.

Ratiōes ꝓbantes dēmōstratione vniuersaleꝫ eē potioꝛem ꝑticulari.

Cōpatio dēmōstratiōis negatiue ad affirmatiuam.

tiuarum. Secūda ratio ex duabus affirmatiuis bene fit sillogismus: sed nō ex duab⁹ negatiuis. Tertia ratio illud per quod aliud demōstratur et quo indiget est potius alio: sed negatiua indiget affirmatiua: et nō ecōtra: igitur. Quarta rō. illa demōstratio est potior que pcedit ex prioribus et notioribus. sed demonstratio affirmatiua est hmōi cum ipsa pcedat per affirmatiuas: igitur. Quinta ratio. illa demōstratio est potior q̄ pcedit ex ppositionibus prioribus: sed affirmatiua est hmōi: igitur. ¶ Finaliter ↄparat demōstrationem ostēsiuam ad demonstrationē ad impossibile. ponens hanc ↄclusionē. demōstratio ostensiua est potior demōstratione ad impossibile. Et hoc probat ponendo differentiā inter ipsas. q2 demonstratio ostēsiua pcedit ex prioribus fm naturā et exveris. Sed demōstratio ad impossibile pcedit saltē ex vna falsa. cōueniunt tamen in hoc quia possunt fieri ex eisdē terminis.

Demonstratiōis ostensiue [...] strationis ad impossibile comparatio

Certior autez est scientia et prior q̄ ipsius quia et propter quid eadē est: sed non est ipsius quia extra eaz que est propter quid.

Scientiarum ad inuicē ↄparatio.

Sud est vltimū capitulū hui⁹ tractatus in quo cōparat phūs scientias adinuicē et ad alios habit⁹ intellectuales. et primo cōparat cōclusiones adinuicē. ponens tres modos quib⁹ vna scia est certior altera. Prim⁹ modus. illa sciētia est certior que facit scire: q2 est et propter quid q̄ illa que solū facit scire ppter quid alicuius conclusionis. Scōus modus. illa scientia est certior que est de subiecto non ↄtracto q̄ illa que est: de subiecto ↄtcto vt sciētia que est subalternans. est certior q̄ scia q̄ est subalternata. Tertius modus: illa scia que est de simpliciori: est certior illa q̄ est de min⁹ simplici. Dat exēplū de geometria et arismetica. arismetica enim ↄsiderat de vnitate: et geometria de pūcto: mō vnitas habet simpliciorē rationē q̄ punctū quia punctū vltra vnitatē dicit positionē in ↄtinuo. ¶ Cōsequēter ostēdit a quo sciētia ↄtinēs in se diuersas ↄclusiones et demōstrationes dr vna. et a quo sciē dicantur diuerse: ponēs duas ↄclusiones. Prima: sciētia totalis ↄtinens in se plures habitus ↄclusionū dicitur vna: ex eo q̄ ē vnius generis subiecti cui⁹ sunt ptes: passiones et principia. de quib⁹ omnib⁹ talis scia ↄsiderat ¶ Scōa cōclusio: ille scientie sunt diuerse quarum principia sunt diuersa non dependētia ex alijs nec ex se inuicē. ¶ Et subdit phūs ad eādē scientiaz ptinent plures demōstrationes. potest enim vna et eadē cōclusio demōstrari pluribus demōstrationibus et p plura principia: et hoc cōtingit dupliciter. vno mō capiēdo plura media eiusdē ordinis: sicut sunt superius et inferius. scōo modo capiendo plura media diuersoꝝ ordinuz Dat exemplū. vt illa ↄclusio letans transmutat pōt vno mō sic demonstrari. omne qd mouetur trāsmutat: sed letans mouet: ergo letans transmutat. Alio mō potest sic pbari. omē quiescēs trāsmutat. sz letans quiescit: q̄ letans trāsmutatur. et capit ibi quiescens vt tīn valz sicut hoc cōplexū: transiens de motu in quietē. ¶ Consequēter ostendit de q̄bus habet scientia ponens duas ↄclusiōes. Quarū prima est eorū que sunt a casu et fortuna nō est sciētia. quia omis demōstratio est ex necessarijs: et de necessarijs. sz casualia et fortuita nō sunt necessaria: ergo de illis nō est sciētia. vnde per casualia et fortuita debemus pprie intelligere propositiones ↄtingētes de quibus non est pprie sciētia. Secūda ↄclusio per sensuz nō pōt haberi scia. probat tribus rationibus. Prima. scientia est de vlibus que sunt vbiq3 et semp. sensus vero est de illis q̄ sunt hic et nunc. q̄ per sensum nō possemus habere sciētiam. Secūda ratio. sciētia est cognita ppter qd cōclusionis. sed talis nō potest haberi a sensu: q̄ per sensum nō valemus habere sciam. minorez probat p duo exempla. primuz: q2 si per sensum possemus pcipere q̄ triangulus habeat tres: adhuc querem⁹ propter quid haberet tres. Scōm exemplū: quia si q̄s esset supra lunā et videret terrā interpositā inter solē et lunā. adhuc queret ppter quid vl'r luna eclipsatur. Tertia ratio vniuersale est honorabilius q̄ singulare: ex quo vniuersale est prima cā passionū inexistentium suis singularibus. singulare vero nō: ergo sciētia est honorabilior q̄ noticia sensitiua q̄ est singulariū. ergo scia differt a cognitiōe sensitiua. et per ↄns per sensum nō habemus sciam. Nō est tamē intelligendū q̄ sensus non requiratur ad scientiā. sed q̄ scia non est noticia sensitiua. Et ita sensus quodāmodo ordinat ad scientiā: q2 de quibusdā querim⁹ ppter quid de quib⁹ si ea vidissem⁹ non quererem⁹ ppter quid. vt si videremus poros qui sunt in vitro p quos transit lumen: nō quererem⁹ propter quid vitrū est transparens. Et ponit hoc exemplū ppter illos q̄ ponebant vitrū esse perforatū. et plenū paruis poris. ¶ Deinde ponit hāc ↄclusionez impossibile est omniū sillogismoꝝ esse eadē principia. Probat octo rationibus quaꝝ Prima est. silloꝝ alij sunt veri et alij sunt falsi: sz veroꝝ pncipia sunt vera et falsoꝝ falsa: igitur. Scōa rō ↄclusiones false pnt esse ↄrie adinuicē. sed ↄclusionū ↄtrariaꝝ principia sunt ↄria: igit. Tertia ratio diuersoꝝ generū diuersa sunt pncipia. sz multi fiunt silli de diuersis gnībus: igit. Quarta rō. si oīm sillogismoꝝ veroꝝ essent eadē principia. hoc maxie esset veꝝ de principijs cōibus. sed talia pncipia sunt diuersa fm q̄ capiunt in sillogismis factis in diuersis sciētijs: q2 nō ingrediunt demōstrationem nisi fm q̄ sunt appropriata ad certū genus. Quinta ratio: principia nō sunt multū minora ↄclusionib⁹. sed ↄclusiones sunt diuerse: q̄ etiā principia. Sexta rō. pncipioꝝ alia sunt necessaria alia ↄtingentia: igitur nō oīm silloꝝ eadē sunt principia. Septima ratio: geometrie et medicine sunt alia et alia pncipia. igit. Octaua ratio. q̄ si oīz ↄclusionū essent eadē pncipia. sic ex quibuscūq3 pncipijs posset demōstrari q̄libet ↄclusio quod est falsum: quia nō quecūq3 demō

Modi pbantes vna sciam eē certiorem altera.

Cōclusiones d' demonstratione sciētie.

Cōclusiones pbātes de q̄b⁹ habet sciētia.

Ratiōes pbantes nō posse hre sciaz p sensuz.

Ratiōes pbantes impossibile esse eadē pncipia sillogismorum.

strantur ex omnibus principijs. Ex quo infert q vniuscuiusq scientie: principia sunt diuersa & ppria. ¶ Finaliter phs cparat scientiam ad alios habitus intellectuales. & ponit primo talem cclusionem. Scibile & scia differunt ab opinabili: & opinione. qr scientia est vlium et necessariorum. opinio vero est possibilium aliter se habere. Secunda conclusio. intellectus non est scientia. nec opinio: qr intellectus est habitus ppositionum indemonstrabilium scientia vero & opinio non. differunt tamen scia et intellectus ab opinione: qr scia et intellectus sunt circa verum et necessarium. Opinio vero circa verum aut falsum ctingens. ¶ Deinde mouet duas dubitationes quarum prima est vtrum ctingat idem sit opinari et sciri. Secunda est qr e scia non est opinio. Et pbat q ctingat idem simul sciri & opinari sic. Omne illud qd aliquis scit anteq habuerit de illo demonstrationem potuit opinari: g idem potest sciri & opinari. ¶ Consequenter soluit secundam dubitationem dicens q si velimus habere noticiam cclusionis necessario oportet habere p medium necessarium cuiusmodi sunt diffinitiones. Sed si haberemus noticiam cclusionis non necessarie p medium ctingens tunc est opinio: & non scientia: igitur. Deinde soluit primam dubitationem dicens q quodam modo eiusdem est opinio et scia. Deinde subiungit quomodo se habeat scia ad alios habitus intellectuales scz sapientiam prudentiam et artem: et dicit q hoc non pertinet ad logicum determinare. Deinde describit solertiam dicens q solertia est quedam subtilitas inueniendi medium in non perspecto tempore. declarat tribus exemplis. Primum quia aliquis videns q luna semper est illuminata versus solem statim intelligit ppter quid hoc est. s. quia illuminatur a sole. ipse habz solertiam. Secundum exemplum si aliqs videat diuitem disputantem cum paupere: et statim intelligat q hoc est: qr diues mutuauit pecuniam pauperi quam non restituit: talis dicitur solers. Tertium exemplum. si aliquis videns qui prius erant inimici esse amicos si intelligat statim q hoc est quia facti sunt inimici alicuius tertij ille dicitur solers.

Scie ad alios habitus intellectuales comparatio.

Remotio duarum qstionum de eodem.

Secdi dubij solutio.

Solutio primi dubij.

Quomodo se habeat scia ad alios habitus intellectuales.

Quid est solertia.

Q Ueritur vtrum de eodem obiecto possit haberi scientia et opinio simul & semel vel successiue. Et arguitur primo q simul & semel. qr simul et semel possum cognoscere illas duas ppositiones. homo est risibilis: & homo currit. g de eodem simul et semel habetur scia & opinio puta de homine. ¶ Scdo sic ex opinione fit scia igitur de eodem obiecto simul habetur opinio & scientia. ans pbatur: qr ex noticia incerta: & non firma fit noticia certa. ¶ Tertio sic. qr si de eodem obiecto non posset simul & semel haberi scia & opinio hoc maxime esset ppter istam ctradictionem q assentiret cclusioni sine formidine et non assentiret sine formidine: sz hoc non sequitur: qr lz bene sequitur iste hz opinionem de ista ppone: g assentit cum formidine: non tamen sequitur iste hz sciam de eadem ppone g assentit sibi sine formidine. sz solum sequitur. g assentit illi pponi sine formidine p sciam. ¶ Quarto sic: illud qd scitur ab vno opinatur ab alio. & idem ab eodem pot sciri et opinari in diuersis tpibus: igitur de eodem pot haberi scia et opinio. ¶ Quinto sic. actus scientialis est actui opinatiuo cpossibilis respectu eiusdem obiecti. g scientia et opinio sunt cpossibiles adinuicem. antecedens ptz: qr potest esse aliquis actus scientialis adeo intensus q erit generatiuus scientie: sed talis cpatitur secum in intellectu habitum opinatiuum: quia vnicus actus bonus non corrumpit habitum malum. g nec vnicus actus scientialis corrumpit habitum opinatiuum. ¶ In oppositum est phus in textu. In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Quomodo haberi pot scia de eodem obiecto.

An simul et semel vel successiue.

Sciendum est primo q duplex est demonstratio. s. vlis et pticularis. vnde aliqua demonstratio pot dici vlis tripliciter. vno modo qr cponitur ex terminis cibus sic q illa dr magis vlis q cponitur ex terminis magis cibus. Alio modo qr cponitur ex ppositionibus quarum subiecta distribuuntur. Et istis duobus modis non capit arist. demonstrationem vlem in textu. Tertio modo dr vlis: qr cponitur ex ppositionibus de omni q primo. i. ex pponibus cpositis ex terminis cuertibilibus. & sic capit phs in textu. Et sic ibi est demonstratio vlis. oe aial ronale est risibile: ois homo est aial ronale. g ois homo est risibile. Et ibi est pticularis: ois triangulus hz tres: ois ysocheles est triangulus. g ois ysocheles hz tres. Ex quo sequitur q demonstratio non dr vlis ex eo q conclusio sit ppo vlis: nec pticularis ex eo q cclusio sit ppo pticularis. & etiam tot modis pot dici propositio pticularis sicut vlis ex opposito tamen ipsius vlis. ¶ Sed restat vna difficultas vtrum sit aliqua demonstratio ctingens. Respondetur breuiter q ppositiones ctingentes non sunt pprie scibiles vel demonstrabiles: capiendo demonstrationem vel sciam pprie. ¶ Et si dicatur arist. multociens demonstrat ctingentes: vt istam: luna eclipsatur: et istam terra est rotunda. Dico q arist. non demonstrat illas ctingentes nisi inquantum resoluende sunt in necessarias. vel nisi capiendo demonstrationem large pro demonstratione p quam habetur assensus firmus de conclusione: siue hoc sit in propositionibus necessarijs siue ctingentibus.

Demonstratio e duplex.

Quotmodis demonstratio dr vlis.

An sit aliqua demonstratio contingens.

Sciendum est secundo q demonstratio vno modo diuiditur in affirmatiuam & negatiuam. vnde affirmatiua est cuius ambe pmisse sunt affirmatiue. Negatiua cuius altera pmissarum est negatiua. Et si quis arguat q nulla sit demonstratio negatiua: quia in nulla tali pdicatur passio de subiecto neq videtur q tales ppositiones sint p se. Dicitur q oia illa que dicta sunt de demonstratione intelliguntur de demonstratione affirmatiua. ¶ Est tamen aduertendum q ad veritatem istarum tres cditiones requiruntur. Prima q talis demonstratio sit cathegorica sic q nulla pmissarum sit ypothetica vel de ypothetico extremo: quia si sic non oporteret: vt sic arguendo. ois homo est ronalis vel irronalis: nullus homo e irronalis. g ois homo est ronalis. vnde ista demonstratio est affirmatiua ex quo cclusio est affirmatiua. & tamen altera pmissarum e negatiua. s. minor. Scda cditio q non arguatur in terminis infinitis variando medium penes finitum & infinitum, nam si sic homo

Demonstrationis diuisio.

Cōditiones requisite ad veritatem pdictarum dmostrationum.

staret q ambe pmisse essent affirmatiue τ q conclusio esset negatiua: τ etiā econtra. vt patuit in pluribus. Tertia q hmōi demōstratio sit ostēsiua τ nō ad impossibile. quia si demonstratio sit ad impossibile inferens finalem conclusionem negatiuam: tunc ambe pmisse τ etiā pclusio primi sillogismi erūt affirmatiue. τ tn̄ tota demonstratio erit negatiua: ex quo pclusio erit negatiua. τ si talis demōstratio ad impossibile inferat pclusionē finalē affirmatiuā: tūc vna pmissarū et cōclusio primi sillogismi erūt negatiue: τ tn̄ tota demōstratio erit affirmatiua: ex quo cōclusio finalis erit affirmatiua. ¶ Aduerte etiā q demōstratio affirmatiua pōt esse triplex: τ etiā negatiua. Quedam est de pūti. qdez de pterito. τ quedā de futuro. vt ista: luna eclipsat. infertur p hoc q terra interponebat inter solem τ lunaz. Et pportionabiliter dicatur de alijs.

Demonstratō affirmatiua τ etiā negatiua possunt esse triplices

Sciendum est tertio q restat vna difficultas qūo ppositio affirmatiua dr esse ppositio prior ppōne negatiua. Rñdet q aliq ppositio dr prior alia dupl'r. vno mō: qz ē simplicior: τ sic ōis affirmatiua est prior sua negatiua qz negatiua includit aliqd q nō affirmatiua puta negationē. alio mō aliq ppō dr prior alia qa est euidētior τ fm hoc ponūtur aliq ppositōes. ¶ Prima ppō negatiua est firmioris euidētie q affirmatiua sibi correspōdēs: vt ista nullū ens ē nō ens q ista ōme ens est ens: qz negatiua est euidēs gr̄a forme cū teneat in oībus terminis: et alia gr̄a materie: qz ista est falsa chimera est chimera. τ dr pbabiliter. puta tenēdo vnā regulam q a negatiā ad affirmatiuā variato pdicato penes finitū τ infinitū dz poni pstantia subi: qz forte est vera si instātie bn̄ pōderent. Et etiā posset dari rō hui⁹ ppōnis: qz negatie ad sui veritatez nō indigēt aliqua suppōne sicut affirmatiue. Scđa ppō que magis pceditur ab oībus q ppō de est. ē euidētior q ppositio de inesse. verbigr̄a sicut psueuimus dicere q hō est aīal: ita logici psueuerūt dicere q aīal inest homini vbi dz capi inest p pdicari aliter nō videt ppō vera. Tertia ppō: q pōt pbabiliter poni q ppō de possibili affirmatiā ē euidētior q affirmatiā de inesse: naz dato q de⁹ adnihilaret oēs asinos aliqs dubitaret de ista asin⁹ est aīal vbi nō dubitabit de ista asinū possibile est eē aīal. Quarta ppō. ppō de ypothetico extremo est euidentior simplici cathegorica. vt ista qōlz est vel nō est: est euidētior q ista qōlibet est. Quinta ppō. ppositio ypothetica de inesse est euidētior ppōne ypothetica modali pposita ex pdictorijs vt ista sortes currit vel sortes nō currit est euidētior q ista sortes pōt currere vel sortes non pōt currere. Vltima ppō: ppositio de ē scđo adiacente est euidētior q ppō de est tertio adiacēte: nam aliqui concesserunt multa esse de qbus nō concesserunt esse entia.

Propositio affirmatiua q mō dr prior negatiua.
Aliq propositō dr modis dr por altera.
An opio τ scia possint esse de eodem.

Sciendūz est quarto q circa textū incidit talis difficultas vtrū opinio τ scia possint esse de eodez. Pro cui⁹ declaratione supponit q opinio pōt capi dupl'r. vno mō large p omni assensu alicu⁹ ppōnis siue ptigētis siue necessarie cū formidine de opposito. τ sic dico q scia et opinio pūt esse de eodem tanq de scibili vel opinabili ppinquo τ etiā remoto nō tn̄ simul sed successiue. alio mō capit opinio pro assensu alicu⁹ ppōnis ptingētis cū formidie de opposito. τ tūc dico q scia τ opinio nō pūt esse de eodez tanq de scibili vel opinabili ppinquo: licet bn̄ tanq de scibili vel opinabili remoto. cuius ratio est: qz scia pprie dicta nō est de ptingētibus. Ex isto seqtur q nec scia nec opinio dicuntur propositio: cum sint assensus: τ hoc tenēdo q assensus nō est ppō. ¶ Et ex istis pōt clare videri qūo differūt scia τ opinio. vn̄ opinio pōt haberi sine argumētatōne pūia: nō aūt scia. prima ps p3: qz aliter esset pcessus in infinitum. qz opinio pprie dicta est assensus ppōnis. vel q ille assensus est genit⁹ sine argumētatiōe pūia et sic habet intentū. vl' cū argumētatiōe pūia: τ tūc esset pcessus in infinitū. s3 scia nō pōt haberi sine demōstratiōe saltez mediate vl' imediate. Et dr notant mediate: qz nō ōis scia imediate habet p demōstrationē sicut p3 de scia hītuali q imediate gn̄at ex actib⁹ frequēt reiteratis. Scđo p3 de scia actuali q fit ex inclinatiōe scie hītualis: cū hītus iclinet ad psiles act⁹ ex qb⁹ gn̄at. ¶ Differūt scđo: qz scia est assensus cert⁹ et euidēs: nō aūt opinio. Vn̄ ad hoc q aliqs assensus sit cert⁹ due pditōes reqrunt. pma q sit sine formidie de opposito. scđa q sit respectu ppōnis firmiter vere. vn̄ euidētia ē assensus quo assentim⁹ alicui ppōni pp̄ter aliquā rōem cogentem: vel propter manifestā veritatē. primū dr pp̄ter ppōnes euidētes euidētia intrinseca sicut sunt pma pncipia. Differūt etiā: qz sciētia nō pōt esse nisi in respectu ppōnis vere: s3 opinio pōt esse τ respectu proponis vere τ false.

Scia et opinio q mō differunt.
Cōditiones requisite ad hoc q aliquis assensus sit certus

Quantū ad scđm articulū dubitat primo vtrū de eodē simul τ semel qs possit habere opinionē τ sciam. ¶ Pro cuius declaratōne supponitur qđ opinio τ scia capiūtur dupliciter. vno modo pro opinione aut sciētia actuali qua intellect⁹ actualiter assentit ipsi propōni. alio mō pro opinione vel scientia habituali q est quedam qlitas habitualis genita ex assensibus actualib⁹ inclinās ad act⁹ psimiles illis ex qbus gn̄atur. Hoc supposito dr pmo qđ opinio actualis nō est cōpossibilis scie actuali: nec hītualis habituali respectu eiusdē ppōnis: et in eodez intellectu: qz nō est possibile aliquē intellectum naturaliter assentire alicui cū formidie qđ est euidēter τ sine formidine sibi notū. Dicitur scđo q scia actualis est bn̄ cōpossibilis cum opinione hītuali: qz nō sp necesse ē actū scie eē taz intēsuz q cito corrūpat opinionē. Dr tertio q opinio actualis bn̄ stat cū scia habituali: quod pōt pbari sicut prima. Dicit quarto q opinio hītualis τ scia hītualis nō stāt simul in eodē respectu eiusdē. qz illi hīt⁹ hn̄t adinuicē repugnātiam: quoz act⁹ adinuicez sunt actus repugnātes. s3 actus scientificus τ actus opinatiuus in

Dubium de eadez sciētia et opinione
Opinionis τ sciētie acceptiones.

Alia difficultas.

eodem repugnant: igit̃ ⁊ habitus. ¶ Sꝫ restat talis difficultas: vtrū ad aliquē habere sciam ⁊ opinionē simul de aliquo tanꝙ̃ de scibili ꝓpinquo vel de opinabili ꝓpinquo seq̃tur illa ꝯtradictio q̃ cōiter solet inferri: puta ꝙ aliq̃s simul assentiret alicui cū formidine ⁊ sine formidine qꝛ per opinionē assentimꝰ cū formidine: ⁊ ꝑ scientiam sine formidine: g̃ talis assentit cum formidine ⁊ sine formidine. Dico ꝙ nō seq̃tur: nec pōt aliud inferri nisi ꝙ ꝑ opinionē assentit, cuꝫ formidine: ⁊ ꝑ sciam sine formidine. sed illa nō ꝯtradicunt: igitur. ⁊ similiter posset dici de sciētia ⁊ fide. quis eñ posset assentire alicui euidenter per sciam ⁊ sine euidentia per fidem. sꝫ nō seq̃tur: g̃ assentit euidēter ⁊ nō euidenter.

Probat ꝙ nō ois opinio sit cū formidine.

Dubitatur scdo ꝓbando ꝙ nō oīs opinio sit cū formidine. qꝛ tūc sequeret̃ ꝙ aliq̃ opinio alicuiꝰ veri esset falsa. ⁊ volo ꝙ sit ista ꝓpositio. homo ē aīal: ⁊ de ipa q̃s habeat opinionem. tūc talis opinabit̃ illud posse aliter se hr̃e qꝛ alias nō hr̃et formidinē de ipa. ¶ Scdo sic aliq̃s est actꝰ quo intellectꝰ ꝯsiderat p̃cise ꝓpōnem esse verā. nō ꝯsiderādo ꝯtingentiā. ⁊ talis est sine formidīe: qꝛ nō respicit ꝯtingentiaꝫ sui oppositi. ⁊ talis actꝰ est opinatiuꝰ. cū per ipm ⁊ similes generet̃ hr̃itus opinatiuꝰ. cuꝫ nō videat̃ aliq̃s alius hr̃itus gn̄ari. ¶ Tertio sic: pōt augeri opinio nō augmētata formidīe: igit̃ formido nō est de essentia opinionis. aīs ꝓbat̃: qꝛ si q̃s dubitet de aliq̃ cōclusione: quāto plures rōnes ꝓbabiles adducent̃: tanto diminuet̃ formido: ⁊ augebit̃ opinio: qꝛ talis assensus ꝑ tales rōnes intendit̃. ¶ Quarto sic: actꝰ opinatiui nō corrūpunt sciam: igit̃ sunt sine formidīe. ꝯña pꝫ. qꝛ si haberē formidinē corrūperē sciam. cū actꝰ alicuiꝰ hr̃itus corrūpet habitū oppositū. aīs pꝫ. qꝛ aristoteles adducit multas rōnes ꝓbatiuas et opinatiuas ad habendā sciam. ¶ Pro solutione supponit̃: ꝙ opinio aliqñ capit̃ ꝓ presumptione q̃ q̃s p̄sumit se scire aliq̃d qd̄ non scit: et sic non est nisi assensus temerariꝰ quo q̃s assentit se habere sciam de aliquo ⁊ nō hꝫ. ⁊ sic non capit̃ hic: qꝛ tūc est q̄dam sp̄es erroris. alio mō accipit̃ pro assensu cū formidīe de eiꝰ opposito et sic capit̃ hic. ⁊ tūc r̄ndet̃ ad rōnes. ¶ Ad primam dico: ꝙ opinio pōt esse de aliquo vero necessario: ⁊ dico ꝙ nō est necesse ꝙ opinās aliq̃d existimet illud posse aliter se hr̃e nec ad hoc sequit̃ ꝙ opinet̃ sine formidīe. Aliud eñ ē timere de opposito ⁊ aliud existimare posse se aliter habere. ¶ Ad scdam d̄r. ꝙ si tales cōsiderationes sint cuꝫ formidine de opposito ex ipis gn̄abit̃ opinio: si sine formidine gn̄abitur aliꝰ habitus ⁊ nō ipa opinio. ¶ Ad tertiaꝫ dico: ꝙ intelligendo formidinē esse de essentia opinionis. i. per se ꝯñs opinionē: nego ꝯñam. ⁊ hoc pꝫ instātia ⁊ maxime d̄ suspicatione q̄ nō est sine formidine. ⁊ tñ q̄to aliq̃s magis suspicat̃ tanto minꝰ formidat. ¶ Et si q̃s dicat: ergo poterūt adduci tot rōnes ꝓbabiles ꝙ nihil erit de formidīe. et sic erit opinio sine formidine. Dico ꝙ si desinat esse formido nō plus erit opinio sed vnus alius habitus. ¶ Ad quartā d̄r: ꝙ actus opinatiui corrūpunt sciam si inueniāt eam. ⁊ ad improbationē d̄r ꝙ ille rōnes q̃s adducit aristoteles ad habendaꝫ sciam nō sunt opinatiue neqꝫ capiuntur cū formidine: vn̄ s̄m cōmentatorem in scientijs demōstratiuis aristo. adducit rōes ꝓbabiles aliqñ ante demonstrationē ad exercitandū ⁊ dubitanduꝫ. aliqñ post: vt faciat ꝯuenire sermones ꝓbabiles cū demōstratiuis.

Acceptiones opinionis.

Solutio ꝑdictorꝝ.

Vtrū de illis q̄ sunt a casu ⁊ fortuna

Dubitatur tertio vtruꝫ de fortuna et casu ⁊ etiam de alijs q̄ sunt a casu ⁊ a fortūa sit scia: ⁊ r̄ndetur breuiter ꝙ casus ⁊ fortuna et etiam alia q̄ sunt a casu ⁊ fortuna pn̄t capi dupliciter. vno mō logicaliter. ⁊ sic dico ꝙ nō sunt aliud q̄ ꝓpōnes ꝯtingentes vere ⁊ in paucioribus ⁊ sic de casu ⁊ fortuna. ⁊ de alijs q̄ sunt a casu ⁊ fortuna nō est ꝓprie scia. alio mō capiunt̃ ph̄icaliter ⁊ quodāmodo p̄me intētionaliter et hoc duplr̄. vno mō pro ꝑ se significato. ⁊ sic fortuna non est aliud q̄ respectꝰ agentis liberi ad effectum ꝓductū nō intētuꝫ ab eo. ⁊ casus est respectꝰ agētis naturalis ad effectū ab eo productuꝫ p̄ter intētionē seu inclinationē. alio mō capiūtur ꝓ denomīato ⁊ sic fortuna nō est nisi agens liberū ꝓducēs aliquē effectum ab eo nō intentū. ⁊ casus nō est nisi agens naturale ꝓducens aliquē effectū ab eo non intentū. ⁊ sic dico ꝙ de casu ⁊ fortuna pōt esse scia tanꝙ̃ de scibili remoto. de quo magis videbit̃ in scdo ph̄isicorꝝ.

[illegible] ⁊ fortūe acceptiōes

Dubium de demōstratione

¶ Alia difficultas vtrū demōstratio ostēsiua sit potior demōstratione ad impossibile. ⁊ videt̃ ꝙ nō: qꝛ demōstratio ad impossibile magis cogit. cum fundet̃ in p̄mo p̄ncipio. R̄ndet̃ qd̄ nō magis: cogit qꝛ nulla est sp̄es argumētatonis que sit ita efficax ad inferendū vel ꝯcludendū sicut sillꝰ ostēsiuus. ⁊ etiā ꝓpter hoc vna demōstratio nō dicitur potior alia: vt visum est in textu.

An solertia sit vnꝰ habitus.

Solertie acceptiones.

¶ Alia difficultas vtrū solertia sit vnꝰ habitꝰ: R̄ndetur ꝙ solertia pōt capi duplr̄. Uno mō ꝓ quadā p̄ōptitudīe seu abilitate inueniēdi medium seu cām alicuiꝰ in nō ꝑspecto tp̄e. i. paruo tp̄e: ⁊ sic dico qd̄ non est habitꝰ. alio mō accipit̃ pro quadā qualitate acq̃sita ex frequētatione illorꝝ actuū: ⁊ sic bñ est habitus.

An oīm sillorꝝ eadem sint p̄ncipia.

¶ Alia difficultas: vtrū oīm sillogismorꝝ sint eadem p̄ncipia. ¶ Ad quā r̄ndet̃ breuiter ꝙ oīm sillogismorꝝ pn̄t esse eadeꝫ p̄ncipia formalia: saltem in gn̄e q̄ sūt modus ⁊ figura: sed nō eadeꝫ p̄ncipia materialia: cū nō oīm sillogismorꝝ sint eedē ꝓpositiōes

An ꝑ sensum possimꝰ hr̄e sciam.

¶ Alia difficultas ⁊ vltima: vtruꝫ ꝑ sensuꝫ possumꝰ habere sciam. Pro cuiꝰ r̄nsione supponit̃ ꝙ illa ꝓpositio hꝫ duplicem sensuꝫ vnꝰ sensus est: vtrū sensus requiratur seu ꝯferat ad sciam habendam. ⁊ sic d̄r ꝙ sic. Alius sensus est vtrū aliqua noticia sensitiua dicatur scia ⁊ videt̃ ꝙ sic: nam aliqua est noticia sensitiua adhesiua certa ⁊ euidēs alicuiꝰ ꝓpositionis: igit̃. R̄ndet̃ ꝙ ista nomīa scꝫ scia ⁊ opinio sunt imposita ad placitum. s. soluꝫ pro noticijs intellectualibus: et sic nulla noticia sensitiua dicitur scientia.

Quantum ad tertium articuluꝫ sit

Questio- num predicta[rum] 2 clusio re- spõsalis.

cõclusio respõsalis ad quesitũ: aliquãdo de eo- dẽ potest esse scientia [et] opinio saltẽ successiue [et] in diuersis et aliquando nõ: scd'm q[uod] diuersimo- de capit[ur] opinio. ¶ Ad rationes. ad primã p[atet] solutio: ¶ Ad secũdã d[icitur] q[uod] verũ est. si ly ex dicat circũstantiã ordinis. sed nõ si dicat circũstantiã cause ita q[uod] nõ est aliud dicere q[uam] q[uo]dẽ actus in tellectus [con]tinuatus ab ipso intellectu potest e[ss]e primo opinatiuus: s[ed] destructa formidine [prop]ter aliquas rationes ille idẽ actus potest dici scien tificus. ¶ Ad tertiã dicit[ur] q[uod] nõ sequit[ur] illa [con]tra- dictio. sed põt dici alia cõtradictio. s. q[uod] eadẽ [pro] positio esset euidens et nõ euidens eidẽ intelle ctui. ¶ Ad quartam et quintam patet solutio. ¶ Et aduerte q[uod] dato q[uod] in eodẽ intellectu simul et semel esset mediũ probabile et necessariũ. ad huc tamẽ nõ sequeret[ur] q[uod] generet[ur] scia et opinio de eodẽ obiecto in eodẽ intellectu. q[uia] mediũ ne- cessariũ est fortius. ideo generaret suũ effectum sc[ilicet] sciã. [et] hoc supposita naturali inclinatiõe in tellect[us] q[ue] est ad mag[is] assentiendũ vero q[uam] falso.

¶ Et hec de primo libro posterio[rum].
¶ Sequitur secundus.

Q Uestiões equales sunt nũero his quecunq[ue] ve re scim[us]. Querim[us] aũt quattuor. quia propter quid. si est et q[ui]d est. Cũ q[ui]dẽ enim vtrũq[ue] hoc insit aut nõ hoc querim[us] in numerũ ponentes vt vtr[um] sol deficiat aut nõ ip[su]m q[ua]r[e] querim[us].

Diuisio huius li- bri.

I Ste est secundus liber po steriorum in quo ph[iloso]s determinat de questionib[us] vere scibilibus. Et di- uidit[ur] in tres tractatus. ¶ In pri- mo determinat de numero ipsarũ et intendit duas conclusiones quar[um] Prima est. questiões vere scibiles sunt equales his que ve re scimus. Et sunt quattuor questiones vere sci biles: sc[ilicet] si est quid est: quia est et propter quid est. Exemplũ de si est. vt cum queritur vtruz de[us] est. et queritur de esse rei simpliciter. Exemplũ de questione quid est. vt cuz cognoscimus q[uod] de us est: querimus quid est deus. Exemplũ de [pro]- pter quid est: vt quãdo cognoscimus q[uod] sol ecli- psatur: querimus propter quid sol eclipsatur. ¶ Secunda conclusio: omnes questiones scibi les querunt de medio. quod probat ratione [et] si gno. Ratione sic. omis questio vere scibilis que rit de causa sed medium in demonstratione est causa: ergo omnis questio q[ue]rit de medio. maio rem probat: quia omnis questio querit de illo quod requiritur ad habendum scientiam de cõ clusione demonstrabili: sed omne tale dicit[ur] quo dammõ causa sciẽtie: igit[ur]. Et subdit q[uod] quid est et propter quid est: idẽ querunt: nã per idem re spondet[ur] ad vtrãq[ue]. naz si queratur quid est ecli psis lune respondebitur q[uod] est priuatio luminis

Quattu or sunt q[ue] stiões ve re scibiles.

Quid ẽ eclipsis lune.

in luna [prop]ter interpositionẽ terre inter solẽ et lunã. Et si querat[ur] [prop]ter quid luna deficit. etiã respõdet[ur] propter priuationez luminis in luna propter interpositionẽ terre inter solem [et] lunã Signo sic probat: quia si medium sit nobis no- tum cessat omnis questio: [er]g[o] signuz est q[uod] omnis questio est questio medij. antecedẽs probat exẽ plo. quia si essemus supra lunã et viderem[us] in- terpositionẽ terre inter eam [et] solẽ: tunc nõ que reremus vtrũ luna eclipsetur: neq[ue] [prop]ter quid eclipsatur. Finaliter remouet q[uod]dã dubiũ. q[uia] di- ctum est superi[us] q[uod] per sensum nõ habem[us] sciaz naz si quis esset supra lunã et videret lunã ecli psari adhuc nõ haberet scientiã [et] tñ hic dicit[ur] q[uod] non quereret [prop]ter quid. respõdet[ur] q[uod] nõ quere- ret [prop]ter quid ẽ talis eclipsis lune. tñ adhuc du bitaret vtrũ v[tr]iter sic fiat eclipsis lune.

Quare luna defi cit.

Q Ueritur vtrũ tantum sunt q[ua]t tuor questiones vere scibiles. Arguit[ur] primo q[uod] non. q[uia] plura sunt dubitabi lia q[uam] quattuor. igit[ur] plures erũt questiones sci- biles. ¶ Secũdo sic. oĩs q[ue]stio est questio medij sed tñ est vnũ mediũ: igit[ur] tãtũ erit vna questio ¶ Tertio sic. si est [et] quid est nõ sont questiões vere scibiles: igit[ur] non sunt quattuor. añs [pro]bat[ur] quia si est et quid est nihil p[re]supponũt per quod possint sciri: igit[ur] non sunt questiones. maior p[atet] de si est: quia cũ sit prima questionũ nihil p[re]sup- ponit ante se. sed de quid est patz. q[uia] nõ p[re]suppo nit nisi esse per quod nõ põt demõstrari cuz esse cuilibet rei create accidit. ¶ Quarto sic. q[uia] vel questio si est querit de esse essentie v[e]l de esse exi stẽtie. nõ de esse essentie quia nõ distingueretur a questione quid est nec de esse existẽtie: cũ tale accidat rei. ¶ Quinto sic. quid est et [prop]ter q[ui]d est nõ differunt: igit[ur] nõ sont quattuor. añs [pro]ba tur quia quelibz querit de medio q[uod] mediũ nõ est scibile: igitur. ¶ In oppositũ est philosoph[us] in textu. In questione erũt tres articuli.

An tan- tum sint quattuor. q[ue]stiones vere sci- biles.

Quantuz ad primũ sciendũ est pri- mo q[uod] pro declaratione prime partis questiõis sopponitur p[ri]mo q[uod] questio põt capi dupliciter vno mõ cõiter pro omni [pro]positione sumpta cũ signo interrogatiuo siue sit de [con]tingentib[us] siue necessarijs siue ĩpossibilibus et sic nõ capit[ur] hic Alio mõ sp[eci]alit[er] pro aggregato ex [pro]põne necessa ria scibili et signo interrogatiuo [et] adhuc sic n[on] capitur hic. sed capit[ur] pro [pro]positione necessaria scibili cui addit[ur] signũ quesitiuuz. ¶ Supponit[ur] secũdo q[uod] vere scibile capit[ur] dupl[icite]r. vno mõ [pro] il- lo quod [per] verã demõstrationem est scibile em[odi] est [con]clusio demõstrabilis et sic sola [con]clusio est ve re scibilis. Alio mõ capitur vere scibile pro om[n]i illo q[uod] est certitudinal[ite]r cognitũ habita actuali demõstratione. [et] sic capit[ur] hic. Ex quo p[atet] q[uod] nõ solũ q[ue]stiones dicuntur in [pro]posito vere scibiles. ¶ Supponit[ur] tertio q[uod] duplex est q[uia] est. s. [pr]inci piorum et illud est p[re]cognitio. Et q[uia] est passionis: [et] illud est questio. Etiã duplex est quid est. s. quid rei et illud est questio. et quid nomĩs et illud est precognitio licet etiã quid rei possit dici preco-

Duplex questiõis acceptio.

Vere sci bile quot modis ca pitur.

3ª supp[ositi]o

n iij

gnitio vt visum est in primo. ¶ His suppositis dicit҂ q̄ hiera actuali demōstratiōe quattuor vere scim⁹ capiēdo scire large. primū si est subi. secundū quid est subi. tertiū quid est passionis. i. q̄ passio inest subō: q̄rtum ꝑpter quid passio inest subō: q̄r oīs demōstratio ostendit cām ꝑpter quā passio inest subō. Et hec omnia scimus elicitiue demōstratione habita.

Questionis si ē limitatio.

Sciendū est secundo q̄ cuz dicim⁹ aliquā q̄stionē esse si est: vt q̄rēdo si hō est ibi ꝑprie debz capi. si ꝑ vtrū: est sensus. si hō est. i. vtrū hō est. Ex quo sequit҂ q̄ q̄ō si est nō hz q̄sitiuū lz hēt q̄ō quid est. et simil҂r questio ꝑpter q̄d ¶ Sz videt҂ etiā q̄ improprie q̄rat҂ q̄r est de aliquo vt nō ꝑprie q̄rim⁹ q̄r hō est risibil҂. ḡ non dz poni aliq̄ talis questio: q̄r est. rñdet҂ q̄ noīa sunt ad placitū instituta. ⁊ iō aristoteles et sui trāslatores vsi sunt hoc noīe: q̄r est ꝑ tali gñe q̄stionis siue talis vsus sit ꝯformis mō loquēdi nr̄o siue nō. ¶ Aduerte tū q̄ demōstrator et dyaleticus diuersimode formāt suas questiones. nā dyaleticus format suas q̄stiōes q̄rēdo de vtraq̄ parte ꝯdictionis sub quadā disiunctiōe. sed demōstrator q̄rit solū de vna pte ꝯdictiōis ꝑponendo determinate vnā pte ꝯdictiōis puta verā et necessariā. vt vtrū hō est risibilis. quā ipse vult demonstrare vel scire per demōstrationē.

Demonstrator et dyaletic⁹ quomō q̄stiōes formant.

Quomodo differunt predicte questiones.

Sciendū est tertio q̄ ꝑdicte q̄stiones multipliciter differūt inter se ꝑmo. q̄r q̄stio si est: et quid est se tenēt ex pte subi: sz q̄ō ꝑpter quid. ⁊ questio q̄r est: se tenēt ex pte predicati. ꝑmū patet: q̄r questio si est querit de esse subi. et quid est querit de quiditate eius. scōm patz: q̄r questio quia est querit de inherētia ꝑdicati ad subm et ꝑpter quid querit de cā illius inherentie. ¶ Scdō differūt: quia questio si est: et q̄stio quid est sunt q̄stiones nō ponentes in numerū id est querentes scōm adiacēs. sed questio q̄r ē et ꝑpter quid est sunt q̄stiones ponentes in numerum: q̄r illud quod querūt importat aliquid vel aliquā dispositionē circa illud de quo queritur. et sic patet q̄ due sunt questiones ponētes in numerū. et due nō ponentes scz si est et q̄d est Et ex istis potest videri qualiter differant tales questiones adinuicem.

Quot sūt questiōes scibiles.

Sciendū est quarto vtrum tantum sint quattuor questiōes scibiles: ⁊ an sint eq̄les numero his que vere scimus. ꝑ cuius solutiōe supponit҂ q̄ ista ꝑpō tm̄ sunt quattuor q̄stiones scibiles habet duplicē sensum: scz propriū et improprīū. proprius sensus est. quattuor sunt questiones scibiles et nō plures q̄ q̄ttuor et sic ille sensus est falsus. alius sensus est improprius: ⁊ est. quattuor sunt questiōes scibiles nō coincidētes in suis rōibus formalib⁹. Et nō sunt plures sic distīcte in suis rōib⁹ formalib⁹. Ex quo seq̄t҂ q̄ cū dicitur q̄ non sunt nisi quattuor q̄stiones scibiles hoc nō est intelligendū de distinctōe numerali: q̄r sic sunt multo plures q̄ q̄ttuor. nec ē etiā intelligendū de distinctōe specifica questionū: quia etiā sic sunt multo plures q̄ quattuor

Quomodo intelligitur tantum esse quattuor questiōes scibiles.

nam questiones methaphisicales distinguūtur specie specialissima a questiōibus naturalibus: debet ergo accipi ad sensuz prius datū. Ex quo patet quomō debz intelligi ꝑpositio philosophi in qua dicit҂ q̄ questiones vere scibiles sunt eq̄les numero his que vere scim⁹. que habet duos sensus vnus est q̄ tot sunt in numero questiōes scibiles quot sunt quesibilia. Et sic nō capit aristoteles. alius sensus est q̄ tot sunt genera questionum scibilium quot sunt genera scibilium. Et sic volebat capere aristoteles. vl҂ sic q̄ omis questio scibilis est propositio scibilis et ecōtra. Et hec de primo articulo.

Duplex ē sensus ꝑdicte propositiōis

Quantum ad secundū dubitat҂ primo vtrum omnis questio sit questio medij. Pro cuius declaratione supponitur q̄ questio scibilis proprie est propositio dubitabilis cuz signo dubietatis constituta. Ex quo ptz q̄ questio est propositio mediata que medio inuēto fit nobis certa dummodo tale medium bene applicetur. ¶ Et quia in omī questione querimus haberē euidentiam de illo de quo querimus. ideo omnis questio est questio medij querens illud mediū per quod habetur euidentia de tali questione. Supponitur secundo q̄ medium capitur dupliciter. vno modo pro termino qui bis ponitur in premissis alicu⁹ sillogismi. ⁊ sic nō capit҂ medium cū dicatur q̄ omnis questio est questio medij: quia ibi capit҂ mediū ꝑ illo quo inuento cessat dubitatio modo bene stat q̄ habeatur tale medium: vbi nō cessaret dubitatio. Alio modo capitur pro omni illo quod instrumentaliter requirit҂ et sufficit ad hoc q̄ habeatur sciētia de aliqua conclusione seu propositione mediata. et sic capitur cum dicatur q̄ oīs questio est questio medij. vnde cū querimus vtrū homo sit. q̄rimus sciam hui⁹ quod est homo est. Et cū querim⁹ vtrū hō est risibilis: q̄rim⁹ sciaz hui⁹ q̄ō est homo est risibil҂. et sic de alijs questionibus.

[illegible] questio medij.

Questio scibilis quid sit. Quid est questio

Medium q̄t modis capitur.

Dubitatur secundo vtrum questio quid est et questio propter quid est: sint questiones per demonstrationem vere scibiles adinuicem distincte. ¶ Pro cuius solutione supponit҂ primo q̄ aliquid dicitur esse scibile duplicit҂ vno modo proprie tanq̄ illud q̄ō scitur: eiusmōi est conclusio scibilis per demonstrationem. et sic soluz questio q̄r est: est proprie scibilis. Alio modo dicitur aliquid scibile per demonstrationem elicitiue: q̄r per demōstrationē potest elici eius noticia et sic quattuor questiones dicuntur scibiles per demōstrationē quia ex quo ꝑ demōstrationem habetur noticia de ꝯclusione tanq̄ de eo q̄ directe scitur statim habet҂ elicitiue noticia aliarum questionū. ¶ Aduerte tū q̄ iste q̄stiōes nō dicunt҂ sciri ꝑ demōstrationē nec elicitiue nec directe eo q̄ formal҂r ingrediunt҂ demōstrationez sz q̄r per demōstrationē sciunt҂ illa de quib⁹ querūt. et sic terminantur ꝑ demonstrationē. i. notificant҂. Supponit҂ scdō q̄ istas questiones q̄d est et ꝑꝑ quid est esse distinctas pōt intelligi dupl҂r vno mō ex pte quesiti. et si dico q̄ nō sunt distin

Dubiū ꝯ questiōe quid ē et quia est.

Aliquid quot modis dicit҂ eē scibile

Quomodis intelligitur ꝑdictas q̄stiōes eē distictas

cetерum querãt de eodẽ:puta de medio. nã ipm quid est ꝛ ꝓpter quid est sepe coincidũt. ꝛ sic intellexit aristo. istas questões nõ esse distinctas. alio mõ ex pte modi querẽdi:ꝛ sic sunt q̃stiones distincte:quia habẽt distictos modos querẽdi. Nam questio quid est q̃rit de quiditate rei simpliciter ꝛ absolute:ꝛ questio ꝓpter quid põt querere illud idez sub illa ratione qua est causa sic essendi sicut significatur per cõclusionẽ:ꝛ sic bene distinguũtur. Ex quo ptz ꝙ questiones scibiles sunt terminabiles per demonstrationẽ.i. notificabiles vel directe vel electiue.

Questio si est sit terminabilis ꝑ dmõstrationem

Esse existentie ẽ duplex.

Dubitatur tertio vtrum questio si est sit terminabilis per demonstrationem. Pro cuius declaratõe supponitur ꝙ q̃stio si est querit de esse existente aptitudinali vel possibili subiecti ita ꝙ sit sensus vtrũ hõ est.i. vtrũ hõ sit natus vl̃ possit esse. Et est duplex esse existentie.s. actuale ꝛ aptitudinale. questio eñ si est nõ q̃rit de esse existẽtie actuali:nam tale dr̃ mere contingenter de subiecto supponẽte ꝓ re creata. quia de deo dr̃ mere quiditatiue ꝛ necessario: sz querit de esse existentie aptitudinali qd̃ cõuenit rei per se scdõ mõ qd̃ nõ est aliud q̃ respect⁹ aptitudinalis quo aliquid dicitur formaliter aptuz natum existere. ꝛ sic dicitur ꝙ põt demonstrari ꝓpter quid. quia omnis talis respect⁹ seu ꝓpositio in qua est talis predicatio est demõstrabilis ꝑ diffinitionez sui subiecti. Ex quo sequitur ꝙ questio si est:est terminabilis ꝑ demõstrationem. nam q̃stionẽ si est terminari ꝑ demonstrationẽ nõ est aliud q̃ talẽ ꝓpõnem puta hõ nat⁹ est esse vel aliquã sibi similẽ demonstrari. Et si quis dicat si questio si est posset termĩari demonstratiue hec maxĩe esset ꝑ q̃d est: sed hoc nõ est: qꝛ si est prius cognoscat̃ q̃ q̃d est. ad hoc dr̃ ꝙ licet si est prius cognoscat̃ q̃ quid est cognitione imꝑfecta. ꝛ quo ad quia est. tñ ꝑfecte et quo ad ꝓpter q̃d cognoscitur per ipm̃ q̃d. Et hec de secundo articulo.

Quid est q̃stionẽ terminari ꝑ dmõstrationem.

Quãtum ad tertiũ sit conclusio responsalis:tantũ sunt quattuor questiones vere scibiles vt satis ptz in articulis. ¶ Ad ratões. Ad primã ptz solutio ꝛ etiã ad scdãz. vel posset dici ꝙ licet esset tñ vna questio generalis puta medij: tñ possunt esse plures speciales. ¶ Ad tertiã dicitur ꝙ licet si est ꝛ quid est nihil p̃supponant in ordine querẽdi: tamẽ ꝓpter hoc non sequitur quin non sint questiões. quia aliquid p̃supponũt in ordine cognoscẽdi. ¶ Ad quartam ꝛ quintam ptz solutio in articulis.

Cõclusio respõsal' predicta rum conclusionũ.

Quomodo autẽ quodquid est demonstratur ꝛ quis modus introductionis ꝛ quid est diffinitio. et quorũ dicemus primũ opponẽtes de ipsis.

¶ Iste est scdũs tractatus hui⁹ libri in quo philosophus determinat quõ q̃dquid est determinetur. ꝛ diuidit̃ in septẽ capitula. In primo ponit tres cõclusiones quarũ prima talis est: non ois cui⁹ est demõstratio est diffinitio. ꝓbat q̃tuor rõnib⁹. ¶ Prima est:demõstratio est alicui⁹ ꝓpõnis negatiue ꝛ etiã alicui⁹ affirmatiue. sz illorum nõ est diffinitio:igit̃. ¶ Scda rõ eoꝝ q̃ sũt est demõstratio:sed diffinitiones sunt sine eẽ vl̃ nõ esse:igit̃. ¶ Tertia ratio:aliq̃d scit̃ ꝑ diffinitione qd̃ nõ scit̃ ꝑ demõstratiõem:ꝛ solet aliq̃d sciri ꝑ demõstratõem: qd̃ nũq̃ scietur ꝑ diffinitionẽ. g̃ nõ oẽ qd̃ scitur ꝑ demõstratiõnẽ: scitur ꝑ diffinitionẽ. ¶ Quarta ratio:solius substãtie et incõpleti est diffinitio:nõ aũt demõstratio. g̃ nõ ois cui⁹ est demõstratio est diffinitio. Ex isto passu habet̃ ꝙ solius substãtie est diffinitio. vbi dz capi substãtia large ꝓ oi incõpleto. ¶ Scda cõclusio. nõ ois cui⁹ est diffinitio est demõstratio. ꝓbat duab⁹ rõnib⁹. Prima est:qꝛ tũc seq̃ret̃ ꝙ illud qd̃ natũ est cognosci ꝑ demõstrationem cognosceret̃ nõ habita dmõstratõe. qꝛ natũ eẽt cognosci ꝑ diffinitionẽ. Scda ratio. diffinitiões sunt pricipia demõstrationũ. sed principia demonstrationũ nõ sunt demõstrabilia:cum alias esset ꝓcessus in infinitũ:g̃ diffinitões nõ sũt demõstrabiles. ꝛ ꝑ ɔñs nõ ois cui⁹ est diffinitio:est demõstratio. ¶ Tertia cõclusio. nulli⁹ ꝛ eiusdẽ est diffinitio ꝛ demõstratio. ꝓbat trib⁹ rõnib⁹. Pria rõ. qꝛ diffinitio facit cognoscere q̃d est: sz demõstratões p̃supponũt illd̃:igitur. Scda rõ: ois demõstratio oñdit aliq̃d de aliquo: sed diffinitio hoc nõ facit:igit̃. Tertia rõ. demonstratio oñdit qꝛ est:ꝛ diffinitio q̃d est. sed ista sunt diuersa. neq̧ vnũ est ps alteri⁹: g̃ eiusdẽ nõ est demonstratio et diffinitio. Ex hoc remouet phũs vnũ dubiũ:aliq̃s posset dubitare an diuersoꝝ possit eẽ eadẽ dmõstratio. Dicit phũs ꝙ nõ nisi vnũ sit ps alteri⁹. i. ꝙ vnũ sit sub alio: sicut ẽ ps subiectiua sub suo toto. vt si oñsuz fuerit triãgulũ hr̃e tres angulos:etiã põt ostẽdi de ysochele.

Rationes ꝑdictã ɔclusionez ꝓbãtes.

Rationes secundaz conclusionem probantes.

Rationes tertiã cõclusionez ꝓbantes

An diuersarũ possit esse eadez dmõstratio.

Ipsius aũt quod q̃d est vtrũ sillũs sit ꝛ demõstratio aut nõ: sicut nũc rõ supposuit. Sillogism⁹ eni quidẽ aliq̃d de aliquo demõstrat per mediũ.

¶ Istud est sextũ caplm̃ in quo phũs inq̃rit disputatiue vtrum quodq̃d est seu diffinitio possit demõstrari de eo cui⁹ est. i. de diffinito in rõne qd̃q̃d est. i. sub rõne diffinitõis. ꝛ intendit q̃tuor ɔclusiões q̃rũ ¶ Pria est. qd̃q̃d ẽ nõ pt̃ demõstrari d̃ eo cui⁹ ẽ ĩ eo qd̃q̃d ẽ ꝑ sillm̃ reduplicatiuũ. qꝛ vl̃ in tali sillo p̃misse sumerent̃ cũ reduplicatõe:vl̃ sine reduplicatõe. nõ scdõz:qꝛ tũc ex ipis nõ seq̃ret̃ reduplicatio. nec p̃mũ. qꝛ tũc ĩ tali ꝓcessu eẽt petitio pricipij:qꝛ ĩ miore ꝑdicaret̃ diffinitio d̃ diffinito cũ reduplicatiõe. vt arguẽdo sic:ois nũer⁹ seipm̃ mouẽs est cã viuẽdi sibiipi ĩ eo qd̃q̃d ẽ:sz aĩa ẽ nũer⁹ seipm̃ mouẽs ĩ eo qd̃q̃d est. g̃ aĩa ẽ cã viuẽdi sibiipi in eo qd̃q̃d est:ibi sumit̃ petitio pricipij:igr̃. ¶ Scda ɔclo. qd̃q̃d est nõ oñdit̃ sillogistice d̃ eo cui⁹ ẽ ꝑ sillm̃ diuisiuũ qd̃ ꝓbat. qꝛ arguẽdo ꝑ diuisionẽ ɔclusio nõ seq̃tur d̃ necessitate ex p̃missis:imo petit̃ pricipiũ:qꝛ sp̃ aliq̃d sumit̃ tãq̃ ꝓbatũ qd̃ nõ est ꝓbatũ. vt sic arguẽdo corpoꝝ aliud est aĩatũ aliud inaĩatũ:sed hõ nõ est corp⁹ iaĩatũ: g̃ hõ est cor-

Phi inq̃sitio.

Cõclusiones ex eadem. Prima.

Secũda

pus aīatum:nbi nō seqtur ꝯclusio:nisi rūdēs cōcedat illam hō.est corpus īmo petit pncipiū.

Tertia. ¶ Tertia ꝯclusio qꝺꝗd est non pōt oñdi de eo cuiꝰ est in eo qꝺꝗd est ꝑ diffinitionē:pbat duabus rōnibꝰ.prima qꝛ in tali ꝓcessu eēt petitio principij:qꝛ in añte sumeꝶ illud qꝺ dꝫ cōcludi. Scđa rō:qꝛ sillogisando ꝯclusionē affirmatiuā vel negatiuā nō opꝫ capere diffinitiōes silli:ꝰ ad ꝯcludendū qꝺꝗd est de aliquo nō opꝫ capere diffinitionē ipsius diffinitiōis. ꝓbat etiā qꝛ qꝺꝗd est nō pōt demōstrari de eo cuiꝰ est in eo qꝺꝗd est ꝑ diffinitionē ꝯtrarij:qꝛ ibi eēt petitio pncipij qꝺ declarat ꝑ exēpluꝫ. vt si aliqs oñderet ꝙ oīe indiuisibile est qꝺꝗd est ipsius mali:añs erit ita notū sicut ꝯñs:igiꝶ.

Quarta. ¶ Quarta cōclusio.qꝺꝗd est nō pōt oñdi de eo cuiꝰ est ꝑ sillogismū demōstratiuū.ꝓbat ꝗdrupliꝶ.primo qꝛ qꝺꝗd est nō est demōstrabile de eo cuiꝰ est quia nō pōt sillogisari de eo cuiꝰ est in eo qꝺꝗd exigitur.Scđo sic. diffinitio vnū solū oñdit scꝫ ꝗditatez rei.ꝰ a simili demōstratio vnū solū oñdit scꝫ oñdit qꝛ est:ꝰ nō oñdit ꝗd est.Pro tertia rōne supponit ꝙ nō pōt sciri ꝺ aliquo qꝺꝗd est nisi sciaꝶ:qꝛ ipm est. Tūc arguiꝶ sic:illō qꝺ ꝓsupponiꝶ in demōstratione nō demōstraꝶ.sꝫ qꝺꝗd est ꝓsupponitur in demōstratione:igiꝶ. Quarta rō. sicut se hꝫ diffinitio ad qꝛ est. ita demonstratio ad quid est sꝫ diffinitio nō ostēdit:qꝛ est ergo demōstratio nō ostendit quid est.

Iterum aūt speculandū est ꝗd eoꝝ dꝫ bñ ꝛ ꝗd nō bñ ꝛ sit diffinitio ꝛ eiꝰ qꝺquid est nūquid quodāmodo ē demōstratio aut diffinitio aut nullo mō

Istud est tertium capitulū in quo ostēdit philosophus quomō terminatur qꝺ quid est:ꝛ ponit duas ꝯclusiones. Quarum prima.est quodꝗd est pōt demōstrari ꝺ eo cuius est.ꝑ aliud quodꝗd est.sed nō in eo quod quid est.ꝓbat:qꝛ stat aliqꝺ diffinitū habere plures diffinitiones.quaꝝ vna demōstraꝶ de diffinito ꝑ aliā:ꝛ ideo quodꝗd est demonstraꝶ de eo cuius est ꝑ aliud quodꝗd est ꝛ subdit ꝙ talꝭ modus arguēdi nō est ꝓpriè demōstratio. sꝫ magis sillogismus dyalecticus.

Conclusiones ostēdentes ꝗmodo qꝺ ꝗd est terminatur.

¶ Scđa ꝯclusio.sicut possibile est cognoscere propter quid nō cognoscendo:quia est ita impossibile est cognoscere quid est nō cognoscēdo si est.licet bene econtra. Et hoc declarat per exēpla. primū vt si sciatur defectus luminis in luna propter interpositionē terre inter solē et lunaꝫ cito scitur ꝙ luna eclipsatur:vt sic arguēdo:oē carēs lumine ꝓpꝶ interpositionē terre inter solē et lunam eclipsatur:sed luna est hmōi igiꝶ luna eclipsatur. Secundū exemplū. vt si cognoscamus ꝙ tonitruū est sonus factus in nube ꝓpter inclusionē ignis in nube cito sciemꝰ ꝙ tonitruū ē. Et ex istꝭ īfert ꝙ diffinitionū quedā est quid rei alia quid nominis. Quid rei quedā est dicens quid tm̄.quedam vero ꝓpter quid tm̄.quedā est dicēs quid et ꝓpter quid simul.prima pōt esse cōclusio demōstrationis vt tonitruū est sonus factus in nube:secūda pōt esse ꝓncipiū demōstratiōis:vt tonitruū fit ex extinctione ignis in nube.tertia vero est tota demōstratio positione differens vt tonitruum est sonus factus in nube propter extinctionem ignis in nube.

Exēpla predicťas cōclusiones declarantia.

Diffinitionū diuisio.

Textus.

Quoniā autem scire opinamur cuꝫ sciamus causaꝫ. cause autē quattuor sunt:vna ꝗdē quodquid erat esse. vna vero cum hoc sit necesse est hoc esse. altera autē que aliquid ꝑmo mouit quarta quoqꝫ cuius oēs he per medium monstrat.

Istud ē ꝗrtū capitulū ī quo oñdit phūs ꝙ cōtingit idem demōstrari ꝑ plures causas ꝛ intendit quinqꝫ ꝯclusiones. ¶ Prima cum sint quattuor cause quelibet illarū potest esse medium demōstratiuū ꝙ ꝓbat rōne ꝛ exēplo. Ratione sic.quia per medium demonstrationis scitur ꝯclusio:sed scire opinamur cū causam rei credimus cognoscere:igitur mediū demonstrationis est causa. Exemplo ꝓbat in oībus causis. primo in causa materiali:vt oīs triangulus qui est medietas duoꝝ angulorum rectoꝝ est rectus:sed oīs triangulus cadens in semicirculo est medietas duoꝝ angulorū rectorum:ergo oīs triangulus cadens in semicirculo est rectus. Unde in isto syllogismo fit demonstratio de toto ꝑ partes.ꝛ ideo dicitur fieri per causam materialē:quia partes cōparate ad totum habent rationem materie. exemplū de causa efficiente:vt quicūqꝫ prius cōmiserūt bellum iniustū in medos iuste debellantur a medis:sꝫ athenienses sunt hmōi igitur. vnde cōmisisse bellum iniustū est causa efficiens huiꝰ qꝺ est iuste debellari. Exemplum de causa finali vt si demōstretur ꝓpter quid hō deambulat post cenam ꝑ hoc ꝙ vult sanari:est demonstratio ꝑ causam finaleꝫ:vt sic arguēdo oīe qꝺ facit nō eminere cibum iuxta os ventris est causa sanitatis:sed ambulatio post cenā est hmōi:igitur.

Cōclusiones phī ostēdentes ꝙ ꝯtingit idē ꝑ plēs causas dēmōstrari.

Scđa cōclusio:cōtingit idem demōstrari per plēs causas ꝓbat duobus exemplis. Primū vt hec conclusio lumē apparet per pellē lucerne pōt ostendi per causam materialem oīe corpus minoꝝ partium necessario transit per poros largiores sed lumē est hmōi:ergo necessario transit ꝑ poros largiores vt sunt pori lucerne:pōt etiā ostēdi per hoc:vt nō ledamꝰ pedē de nocte sic arguendo:oē qꝺ facit nō ledere pedē de nocte exit ꝑ pellē lucerne:sed lumē lucerne facit non ledere pedē de nocte.igitur lumē exit ꝑ pellē lucerne. Scđm exemplū est de hoc qꝺ est tonare. potest eñ ostendi per causam efficientē.s.ꝑ extinctōeꝫ ignis in nube.pōt etiā ostēdi per causam finalē Unū fm pitagorā:causa finalis tonitrui ē vt terreantur illi qui sunt in inferno.

Secūda

Exēpla probātia ꝙ contingit idem dmōstrari ꝑ plēs causas.

¶ Tertia conclusio:quilibet effectus existēs simul cū sua cā pōt demōstrari ꝑ illam fm oēm differentiā tēporis tam quo ad esse ꝙ quo ad fieri. ꝓbat exēplo de

Tertia.

cristallo cuius causa est aqua dēpsa ꝓpter defectum caloris. Sequit̄ bn̄ a. q̄ua eit dēpsa ꝓpter defectum caloris: ḡ cristallus est. etiā bn̄ ſeq̄tur ꝯdēpsatio aq̄ propter defectū caloris fuit: ḡ cristallus fuit. etiā ꝯdēpsatio propter defectū caloris erit: ḡ cristall⁹ erit. etiā bn̄ ſeq̄tur ꝯdēpsatio aq̄ propter defectū caloris fit: ḡ cristallus fit et sic de alijs tpib⁹. ⁊ videt̄ istud exēplū ꝓcedere ꝑ cām materialē: q̄z aq̄ cōdenpsata propter defectū caloris est materia cristalli.

Quarta. ¶ Quarta ꝯclusio in causis ⁊ causatis q̄ nō simul sunt per cām nō pōt demōstrari effectus ſm esse nec ſm fieri. lz bn̄ ꝑ effectū demonstret̄ cā quo ad eē vl̄ fieri: pimā ꝑtem ꝓbat: q̄z ad talē cām nō ſeq̄tur effectus. ḡ effect⁹ nō pōt demōstrari ꝑ illā cām. aīs probat: q̄z vel ſeq̄retur in tpe finito vl̄ infinito nō infinito vt notū est: nec finito. quia quocūq̄ tpe finito dato siue sit p̄sens siue p̄teritum siue futurū stat illā cām eē sine effectu. nā forte anno p̄senti sunt lapides decisi. ⁊ non est murus eodem anno: igit̄. ¶ Deinde ꝓbat pro alia ꝑte: q̄z fieri cause nō simul ꝯxītis cum effectu nō infert fieri ipius effect⁹: ḡ ꝑ illam causā nō demōstrat̄ ille effectus. Deinde ꝓbat scđā ꝑtem principalē. s. q̄ ꝑ effectū demonstret̄ causa quo ad esse vel fieri: ⁊ ponat̄ q̄ a sit incisio lapidum. ⁊ b. sit murus vel fundamentū ⁊ c. vltimus effect⁹. Tūc arguit̄ sic. ex c. ſeq̄tur b. ⁊ ex b. ſeq̄tur a. ḡ ex c. ſeq̄tur a. q̄a q̄cquid an̄cedit ad aīs an̄cedit ad ꝯn̄s.

Quinta. ¶ Quinta ꝯclusio. in causis ⁊ causatis circulariter se hn̄tibus possibilis est circularis demōstratio. ꝓbat ꝑ exemplū: vt ex pluuia gn̄atur vapor ⁊ ex vapore gn̄atur nubes et ex nube gn̄atur pluuia: ḡ talia circularit̄ se hn̄t ⁊ vnū demōstrat̄ ꝑ aliud. Finaliter remouet vnū dubiū. nam diceret aliq̄s q̄ nō semꝑ ex pluuia gn̄atur vapor nec ex vapore nubes nec ex nube pluuia: ḡ ista nō demonstrāt seinuicē. rn̄detur q̄ eoꝝ que fiunt: q̄dā fiūt semꝑ vt eclipsis lune. alia fiūt frequēter: vt ista tria. vn̄ illa que fiunt semꝑ demonstrantur per medium vt semper. ⁊ illa que frequenter demonstrantur ꝑ medium vt frequenter.

An q̄d q̄d ē aliquo modo de eo cuius est possit dmōstrari.

q Ueritur vtrū quod q̄d est possit demonstrari aliquo mō de eo cuius est arguit̄ pmo q̄ nō: q̄z eiusdē nō pōt esse diffinitio ⁊ demōstratio: q̄z diffinitio est incōplexi demonstratio est cōplexi. Scđo sic. q̄d q̄d est pōt demonstrari de eo cui⁹ est: igit̄. Aīs pz: q̄z om̄e q̄d hz cām pōt demonstrari ꝑ illam. sz q̄d q̄d est hz cām: q̄z om̄e aliud a deo hz cām igit̄. ¶ Tertio sic: ꝯclusio demōstrationis pōt demonstrari. sed aliq̄ est diffinitio que est ꝯclusio demonstrationis: ḡ quodq̄d est pōt demonstrari de eo cui⁹ est. maior pz de demōstratione in qua demōstrat̄ diffinitio materialis ꝑ formalem. ¶ Quarto sic: ⁊ q̄ ipm possit ostendi ꝑ sillogismū diuisiuū: q̄z sill̄us diuisiuus sufficienter accipit oīa p̄dicata essentialia diffiniti: igit̄ per ipm poterit demonstrari quodq̄d est de eo cui⁹ est. ¶ Quinto sic: cā finalis nō pōt aliquid demonstrare: ḡ male dr̄ q̄ quelibet cā pōt esse medium demōstrationis. aīs pz: q̄z demonstratio ꝓcedit ex prioribus. sed finis hz rōnem vltimi: igitur. ¶ In oppositum est aristoteles in textu. In questione erunt tres articuli.

Sciendum est primo q̄ diffinitio diuidit̄ in diffinitiōem q̄d noīs cāalem descriptiuam ⁊ q̄ditatiuā. vn̄ diffinitio q̄d noīs est q̄ cōuertibiliter ⁊ sinonime explicat q̄d qualit̄ ⁊ quo modo ꝑ diffinitū significat̄ implicite. ⁊ capitur ibi q̄d noīs large. vt se extēdit ad oēm dictionē ita q̄ diffinitio q̄d noīs ꝓprie dicta ⁊ interꝑtatio adinuicē ꝯuertunt̄. vt alias visū est in summulis. ¶ Ex quo ſeq̄tur q̄ quicq̄d significat ꝑ diffinitionē q̄d noīs: significat̄ etiā ꝑ se ꝑ diffinitū. ¶ Ex quo videt̄ ſeq̄ q̄ diffinitio chimere in q̄ dr̄. chimera est ens ꝯpositū ex impossibilib⁹ posse cōponi significat om̄e ens ⁊ om̄e cōpositū cū ipa ponat̄ ens cōpositū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s etiā iste terminus chimera. ⁊ tūc pōt dici ꝓbabiliter: q̄ sic diffiniendo chimerā q̄ chimera non significat chimerā: q̄z illo mō chimerā esse est impossibile siue imaginabile. mō hoc verbū significat nō ampliat vltra imaginabilia. ¶ Et si q̄s dicat: dr̄ enī cōiter q̄ chimera est ens imaginabile. dr̄ q̄ tūc capit̄ chimera ꝓ cōposito ex cauda draconis ⁊ capite leonis. ⁊ sic de alijs. ⁊ tunc chimera bene significat chimerā.

Diffinitionis diuisio. Quid est diffinitio q̄d noīs.

Quid sit chimera.

¶ Supponit̄ vlteri⁹ q̄ nullus termin⁹ simplex ꝓprie diffinit̄ diffinitione q̄d noīs: sed solū termin⁹ cōplexus q̄ subordiatur ꝯceptui cōplexo. ¶ Ex quo ſeq̄tur q̄ termin⁹ et diffinitio q̄d noīs ꝓprie debēt subordiari eidem cōceptui. ¶ Ulteri⁹ notat̄ q̄ diffinitio q̄d noīs p̄dicatur de suo diffinito nō solum ſm suppositionē ꝑsonalē: sz etiam ſm suppōnē materialē: q̄z nō opz diffinitionē q̄d noīs ⁊ suū diffinitū pro aliquo supponere: ⁊ tunc illa diffinitio nō est verificabilis de diffinito ſm suppōnem ꝑsonalē. ¶ Ex quo pz q̄ qn̄cūq̄ diffinitio q̄d noīs demonstrat̄ de diffinito mediāte isto verbo est tūc hoc verbū est dz resolui in hoc verbū significat ita q̄ capitur act⁹ exercit⁹ pro actu signato vt cum dicitur chimera est ens compositū ⁊c. id est ista dictio chimera significat tm̄ q̄ntū hoc complexum ens compositum ⁊c.

Suppositio d eodem.

Sciendum est scđo q̄ diffinitio cāalis est q̄ datur ꝑ terminū vl̄ termīos cām vl̄ causas diffiniti significātes. vn̄ in tali diffinitione prim⁹ termin⁹ se hz vt gen⁹. ⁊ oīa alia vt dr̄ie ⁊ determiātiones ita q̄ qn̄ volum⁹ aliquid diffinire debemus primo termino diffinitionis tot alios termīos addere donec talis diffinitio conuertat̄ cū diffinito. ⁊ sicut quadruplex est cā ita q̄druplex pōt esse diffinitio causalis. ¶ Et aduerte q̄ termini significātes cām vel causas debēt poni in obliquo: q̄z si ponerētur in recto tūc illa diffinitio nō esset bona cū deberet supponere ꝓ eodē. mō termin⁹ cāalis ⁊ termin⁹ effectus nūq̄ pn̄t supponere ꝓ eodē. ¶ Aduerte vlteri⁹ q̄ aliqua diffinitio causalis aliqn̄ solū datur ꝑ vnū genus cause. vt demōstratio est sill̄us facie-

Quid est diffinitio causalis

ens scire. vbi cõiter dr̃ q̃ datur p cãm finalem. Dicãt tñ aliqui q̃ est effectualis. i. data per effectum: q: scire est effect⁹ demonstratiõis ꝛ nõ cã et faciliter posset exẽplicari d̃ oĩb⁹ alijs causis. Et aduerte q̃ iste diffinitiones cãles valent ad demonstrandũ ꝓpter q̃d. q: demonstratio propter q̃d dz manifestare cãm quare ita est sicut p ꝯclusionem significatur. ꝛ vna diffinitio cãlis qñq̃ demõstrat p aliã. Aduerte tñ q̃ inter oĩa gña diffinitionũ diffinitio q̃d nõis est notissima ideo p ipãm pñt demõstrari alie diffinitiones de diffinito. Aduerte finaliter q̃ diffinitio que datur per causam efficientem formalem ꝛ finalem vocatur cõiter diffinitio formalis eo q̃ ille cause coincidunt cum forma.

Diffinitio q̃ditatiua.

Sciendũ est tertio q̃ diffinitio q̃ditatiua est oratio indicãs q̃d est p essentialia. pro quo est aduertendũ q̃ p q̃d esse rei nõ intelligo nisi rem seu ꝯm diffinitũ vt q̃d est esse rei hoĩs est ipẽ homo. Et ĩ ista diffinitio q̃ditatiua qñq̃ solum datur p vnũ gen⁹ ꝛ vnã dĩaz: ꝛ tũc primus termin⁹ est gen⁹ ꝛ scd̃us dĩa. qñq̃ dat̃ per plures dĩas. tũc vltima semp dz ꝯuerti cũ diffinito vt homo est suba aĩata corporea rõnalis. ¶ Et si q̃s dicat: q̃libet termin⁹ dĩalis est terminus ꝯnotatiu⁹ saltez vt in plurib⁹: g̃ sequitur q̃ nõ dz poni in diffinitione q̃ditatiua. Rñdet̃ q̃ licet tales termini sint ꝯnotatiui ꝯnotatione intrinseca. puta q: ꝯnotant ptẽz essentialem et formalẽ q̃ ꝯnotatio nõ impedit diffinitionẽ dari p essentialia tñ nõ ꝯnotant ꝯnotatione extrinseca. ¶ Et si q̃s adhuc dicat. in diffinitione q̃ditatiua dz poni illud p q̃d rñdetur ꝓprie ad interrogationẽ factã p ꝓpter q̃d quod ꝓprie q̃rit de esse rei: g̃ solum dz poni gen⁹ ꝛ non dĩa. cũ dĩa dicat quale. Rñdet̃ q̃ de rigore solũ deberem⁹ rñdere p gen⁹ ꝛ q̃ q̃stio ꝓprie dicta diffiniti dz esse istud aggregatũ q̃le q̃d. ¶ Sed restat vna difficultas vtrũ termin⁹ debeat dici diffinitũ vl̃ res pro q̃ supponit. rñdet̃ q̃ diffinitũ põt capi duplr̃. vno mõ ꝓ illo de quo p̃dicatur diffinitio. ꝛ sic dico q̃ termin⁹ bñ dr̃ diffinitum: alio mõ ꝓ illo q̃d maĩfestat̃ p diffinitionẽ. ꝛ tũc res bñ dr̃ diffinitũ vt visũ ẽ in pñcipio summulaꝝ.

An terminus vl̃ res pro q̃ supponit diffinitũ dici debeat.

Sciendum est quarto q̃ diffinitio descriptiua est orõ indicãs q̃d est eẽ rei p accñtalia seu p effect⁹ simplr̃ posteriores. Et aduerte q̃ diffinitio descriptiua põt capi duplr̃. vno mõ stricte. ꝛ cõiter dr̃ q̃ dat̃ p gen⁹ ꝛ ꝓpriũ vt diffinitio descriptiua hoĩs ẽ aĩal risibile. alio mõ capit̃ large ꝓ oĩ orõe ĩdicãte q̃d ẽ eẽ rei p accñtalia ꝛ posteriora q̃ sunt nob̃ mag̃ nota. vñ tal̃ ẽ nob̃ mag̃ nota q̃ q̃ditatiua: q: dat̃ p illa q̃ mag̃ cadũt sub cognitiõe nr̃a. Ex quo seq̃t̃ q̃ prĩaps talis diffinitiõis dz põi in recto nõ q̃ ip̃ sit gen⁹: q: in tali diffinitione hoc nõ req̃ritur. Ult̃ nota q̃ q̃libet diffinitio dz esse ex notiorib⁹ nobis ꝛ nõ deo vel angelis: q: ip̃a dz esse notificatiua diffiniti. vñ cã dr̃ simplr̃ notior suo effectu vt videbit̃. i. phisicoꝝ. tñ in gñe notitie: q: ẽ effectus est notior nobis sua cã. sz in gñe notitie ꝓpter q̃d cã est notior. Ex quo seq̃tur q̃ cã põt diffiniri p effectum. vñ illud dr̃ simplr̃ noti⁹ altero sine cui⁹ noticia nõ põt sciri alterũ sm̃ tale gen⁹ vel talẽ spẽm. Et hec de primo articulo.

Descriptiua diffinitio.

Diffinitionis descriptiue duplex acceptio.

Quantum ad scd̃m dubitatur p̃mo quid req̃ritur ad assentiendũ pfecte alicui ꝯclusioni. vtrũ req̃ratur q̃ sciam⁹ oĩs cãs ꝯclusionis. ad hoc breuiter rñdet̃ q̃ nõ req̃ritur q̃ sciamus oĩs cãs ꝯclusionis nec etiã q̃ sciam⁹ omnes cãs rei significate p ꝯclusionẽ. q: p demonstrationẽ geometricã tu assentis pfecte illi conclusioni oĩs triãgulus hz tres angulos eq̃les duob⁹ rectis ꝛ tñ in tali demõstratiõe nõ opz te cognoscere oẽs cãs illi⁹ ꝯclusionis: q: cãe illius ꝯclusionis ꝛ pñcipaliores sunt de⁹: intellectus: fantasia ꝛ multa alia q̃ nos nescim⁹: ꝛ cãe ita eẽ sicut p illã ꝯclusionẽ significat̃ sunt de⁹. ꝛ ille linee ꝛ faciẽs talẽ figuraz de q̃bus nihil intendit illa demõstratio. Ex isto seq̃tur q̃ ad pfecte assentiendũ alicui ꝯclusioni nõ opz oẽs cãs illius cognoscere: neq̃ cãs p se neq̃ p accñs. Sz diceret aliq̃s q̃d requirit̃ ad pfecte cognoscẽduz rẽ ad extra vt ad pfecte cognoscẽdũ pluuiã. rñdetur breuit̃ q̃ ad h̃ vt aliq̃d pfecte sciat̃ etiaz in gñe pfectiõis humane opz scire oẽs ꝯclusiones scibiles de illa re quaꝝ termĩ vl̃ termin⁹ supponunt ꝓ illa re. q: si aliq̃ talis ꝓpõ ꝓponat̃ alicui q̃ eã nõ cognosceret nõ pfecte cognoscit illã rẽ. Ex quo sequit̃ q̃ ad pfecte cognoscendũ talẽ rẽ opz oẽs cãs p se cognoscere: q: in quolibz gñe cãe põt formari aliqua talis conclusio.

Quid requirit̃ ad assentiendum pfecte conclusioni.

Dubitatur scd̃o vtrum p quãlibet causam possit demonstrari effectus. Pro cuius solutione supponit̃ q̃ illa ꝓpositio hz multos sensus. vnus est. vtrũ quelibet cã possit esse medium ad demonstrãdum aliquid de suo causato. ꝛ tũc dr̃ q̃ per quãlibet cãm q̃ simul est in actu cũ suo effectu demonstrat̃ effect⁹ quo ad esse vel fieri. vt interpositio terre inter solẽ ꝛ lunaz est. ergo eclipsis lune est. alius sensus est. vtrũ quelibet causa possit esse medium ad inferẽdũ aliquaz passionem de suo causato ꝛ hoc sillogistice. ꝛ ad istũ sensuz respõdetur q̃ nulla causa p̃ase sumpta põt esse totale mediuz ad demonstrandũ aliquam passionẽ de suo subiecto nisi conuertat̃ cũ causato vel nisi accipiat̃ cũ q̃busdam circũstantijs ꝛ determiationibus p quas determiñatur ꝛ ꝯuertitur cũ causato. vt sic arguendo. oẽ cõpositum ex aĩa rõnali est risibile hõ est hmõi. igitur. ꝛ tũc dico q̃ quelibet causa immediata sic capta põt esse sufficiens mediũ ad demonstrandũ aliquid de causato. ¶ Sz restat alia difficultas vtrum vna ꝛ eadẽ cõclusio possit demonstrari per plures causas. Rñdet̃ q̃ hoc potest intelligi dupliciẗ. vno modo per plures causas facientes vnã totalẽ diffinitionẽ et simul sumptas pro vno totali medio: ꝛ tunc vna cõclusio potest demõstrari per plures causas. alio modo potest intelligi q̃ aliqua conclusio põt demonstrari per tales causas seorsum captas pro diuersis medijs. ꝛ tũc dicit̃ tenẽdo

An per quãlibet cãm possit demõstrari effectus.

Alio dubium de eodem.

q̄ in ꝯclusione dꝫ addi terminꝰ causalis si debe at esse ꝓpter q̄d q̄ nulla ꝯclusio pōt demōstra ri ꝑ plures cās. saltē ꝓpter q̄d. q2 tunc sicut va riaret mediū variaret ꝯclusio totalis. lꝫ bñ ma neret ꝯclusio ꝑtialis. ¶ Et si q̄s dicat: hoc vide tur esse ꝯtra aristotelē in textu q̄ dicit q̄ idem pōt demonstrari ꝑ plures cās. Ad hoc dr̄ ꝓba biliter tenēdo modū sup̄a dictum q̄ loq̄tur de demstratiōe q2 est: largo mō capta. vt iam vi sum est in p̄mo. ⁊ nō de demōstratione ꝓpt q̄d et potissima: q̄ facit scire q2 h̄ illius est causa.

Dubitatur tertio vtrū quodquid est possit demōstrari de eo cuiꝰ est ꝑ aliud qōquid est. Et videt̄ q̄ nō: q2 in omni demōstratione ostē ditur passio de subō. sꝫ qōquid est nō est passio igit̄. Item q̄lꝫ ꝓpō in qua p̄dicat̄ diffinitio de diffinito est ꝑ se nota ⁊ imediata: igit̄ seq̄tur q̄ diffinitio non pōt demonstrari de eo cuius est. ¶ In oppositū arguit̄ ꝑ ph̄m in textu. ad quod breuiter r̄ndet̄ q̄ diffinitio q̄ditatiua ⁊ diffini tio exprimēs cām nō h̄ns aliā cām priorē vl̄ no tiorē vel exprimēs oēs cās rei non pōt demon strari de suo diffinito demonstratione ꝓpt q̄d et potissima. ⁊ de illa diffinitione forte verū est q̄ ꝓpō in qua p̄dicat̄ talis diffinitio de diffinito est ꝑ se nota ⁊ imediata. Sed diffinitiōes cāles exprimētes cām h̄ntem aliā cām priorem ⁊ eui dentiorem pōt demōstrari de suo diffinito per aliud quodq̄d est. ⁊ sic intelligebat aristoteles.

An alicuius eiusdē sit diffinitio et demonstratio.

¶ Sed restat alia difficultas. vtrū alicuiꝰ eius dem sit diffinitio ⁊ demōstratio. Et arguitur q̄ sic: q2 passionis ē diffinitio ⁊ demōstratio: ergo eiusdē est diffinitio ⁊ demonstratio. Scdō sic. il lud qō scitur ꝑ demonstrationē etiā scit̄ ꝑ diffi nitionē cū diffinitio sit mediū ⁊ ꝑs demōstratio nis. Pro cuiꝰ solutione est aduertendum q̄ ali cuiꝰ esse demōstrationē pōt intelligi dupl̄r. vno modo tanq̄ illius qō directe ⁊ imediate scit̄ cu iusmodi est ꝯclusio. ⁊ sic dico q̄ nullius talis est diffinitio ⁊ demōstratio. alio mō alicuiꝰ pōt eē demonstratio tanq̄ scibilis remoti seu tanq̄ illiꝰ qō dr̄ de alio vel de quo illud dr̄: cuiusmodi est passio ⁊ subm̄. ⁊ sic dico q̄ alicuius talis pōt bñ esse diffinitio ⁊ demōstratio. Vñ alicuiꝰ eē ꝑ dif finitionē ⁊ demonstrationē nō est aliud q̄ aliq̄d sciri ꝑ diffinitionē ⁊ demonstrationē. ⁊ ꝑ hoc sol uitur prima ratio. Ad scdā2 dicat̄ q̄ lꝫ illud qō scitur ꝑ demōstrationē tanq̄ ꝑ instrumētū tota le sciat̄ ꝑ diffinitionē tanq̄ ꝑ instrumētū ꝑtiale. nō tñ tanq̄ ꝑ īstrumētū totale. Et h̄ de scdō ar.

Alicuiꝰ esse dmōstratiōez q̄t mōis itelligit̄.

Alicuius eē diffinitiōez ⁊ demonstrationē quid sit.

Quantum ad tertiuꝫ sit cōclusio re sponsalis qō quid est nō pōt ostēdi de eo cuius est. in rōne qōq̄d est ꝑ aliquā viā. vt satis pꝫ in articulis. ¶ Ad rōnes ān oppositū. Ad primaꝫ pꝫ solutio. Ad scdam dr̄ q̄ qōq̄d est bñ pōt de mōstrari de eo cuiꝰ est in rōne p̄dicati essential̄ nō tñ in rōne qōq̄d. i. in rōne diffinitiōis ostēden do q̄ illud est diffinitio ⁊ manifestatiuū diffiniti Et similiter dicat̄ ad tertiā. Ad quartā dicitur negādo ꝯñam. nā nō oportꝫ q̄ si diuisio capiat omnia p̄dicata essentialia diffiniti q̄ ꝓpter hoc

Cōclusio respōdēs ad p̄dcā.

demōstret qōquid est de eo cuiꝰ est in rōne qō quid est. Ad quintā dr̄ q̄ licet cā finalis sit po sterior ꝯtū ad esse reale. nō tñ ꝯtum ad esse co gnitū etiā per ipsam nō pōt fieri demōstratio ꝓ pter q̄d et potissimā neq̄ ꝑ cām efficientē2.

Quomō autē oportet venari in eo quod quid est predicantia nunc dice mus. Eorum igitur que insunt vnicui q̄ quedā extenduntur in plus: non ta men extra genus.

Cōclusiones ad inuestigandū q̄ q̄d est.

Istud est quintū capitulū huiꝰ tractatꝰ in quo docet inuestigare qōq̄d est: ⁊ po nit tres cōclusiones. In p̄ma docet q̄lia debent esse illa ex quibꝰ ꝯstituit̄ qōq̄d est dicēs q̄ ad ꝯstituendū diffinitionē alicuiꝰ debēt acci pi talia p̄dicata: q̄ vnūq̄dq̄ illoꝝ sit in plus q̄ diffinitum non tñ extra genus: ⁊ oīa simul̄ capta cōuertātur cum diffinito vt numerus ternariꝰ bene sic diffinitur q̄ est numerus impar vtrobi q̄ prius. ⁊ tamen quelibet ꝑs diffinitionis seor sum est in plus q̄ diffinitum: licet tota oratio sit cōuertibilis cū diffinito. vñ aliquis numerus di citur primus dupliciter. vno modo quia nō nu meratur ab aliquo numero preter q̄ ab vnitate et sic quinarius dicitur numerus primus ⁊ mul ti alij numeri ipares. alio modo dicit̄ primꝰ: q2 non cōponitur ex alijs numeris: ⁊ hoc mō ter narius est numerus primus ⁊ etiam binarius.

Prīa conclusio.

Quotmodis numerus aliq̄s dr̄ p̄mus

¶ Scdā cōclusio: ad inuestigandum qōquid ē alicuius per viam diuisionis oportet primo ca pere genus illius. deinde differentias quibꝰ ta le genus diuidit̄: ⁊ si differētie eius sint ignote oportet capere passiones quo facto si differētia vel passio supplens differentiā que cōuenit dif finito iuncta generi non reddat totum cōuerti bile cum diffinito. tunc tale totū iteꝝ est diuidē dum. quousq̄ deueniatur ad differentiaꝫ q̄ red dit totum conuertibile cum diffinito: ⁊ tunc illō erit qōquid est. Et subdit q̄ in tali inuestigatio ne duo sunt cauenda. sꝫ inordinatio predicato rorum diminutio eorūdem. primam partem ꝓ bat. Nam in diffiniendo non paruꝫ refert quid prius aut quid posterius ponatur. Nam refert dicere homo est animal mansuetum bipes: ⁊ di cere bipes est homo mansuetū animal: quia in primo modo est cōueniens ordinatio. ⁊ in scdō est negatio. scdā pars patet: quia diminutio fit omittēdo aliquā differentiam: ⁊ etiam diuiden do aliquod genus per differentias generis īfe rioris vtputa diuidendo animal per differen tias auis aut piscis dicendo animalium aliud est totum pennatum. ad est habēs pennas inte gras cuiusmodi est vespertilio: aliud est diuisi pēnis cuiusmodi est coruus. Consequenter tan git duos errores circa inuestigationē ipsius qō quid est. primus est quoꝝdam dicentium q̄ nō sit possibile accipere omnes differentias alicuiꝰ qō ꝓbant quia nō cognoscit̄ differētia vniꝰ ab alijs nisi cognoscantur illa alia: sed non est pos sibile cognoscere omnia alia a quibus differt:

Secūda cōclusio.

Errores circa qōq̄d est.

igitur. Respondet phũs ꝙ non oportet cognoscere omnia alia a diffinito positiue: sed sufficit cognoscere ipsa priuatiue. ❡ Secundus error fuit quorũdam dicentium ꝙ oportet in diuisionibus repetere ꝙ oĩe suppositũ diuisi incidit in mẽbra diuisionis. Respõdet phũs ꝙ nõ opꝫ qꝛ nõ necesse est oĩe suppositũ diuisi incidere in mẽbra diuisionis. ⁊ hoc si sint differẽtie imediate.

Conditiones requ͞ite ad qđqđ ẽ.

❡ Deinde subdit tres cõditiones requisitas ad ipꝫ qđquid est. Prima ꝙ oĩa posita in diffinitione pdicẽtur in qđ de diffinito. Scđa ꝙ talia pdicata sint debite ordinata. ita ꝙ magis cõe pcedat ⁊ minus cõe sequatur. Tertia ꝙ nihil omittat̃ de his que ptinẽt ad qđquid est. et tunc istis cõditionibus obseruatis erit bonũ qđquid est.

Tertia ꝯclusio.

❡ Tertia cõclusio in qua docet inuestigare qđquid est per viã resolutionis dicens: ꝙ si p viam resolutionis velim⁹ inuenire diffinitionem alicu⁹ inspiciendũ est ad singularia illius diffinibilis accipiẽdo aliqua que sunt similia ⁊ aliqua que sunt dissimilia: ⁊ tunc inspiciendũ est vtrum in aliqua rõne cõmuni conueniant: ⁊ si sic tunc illud erit pricipiũ diffinitionis. si nõ tũc illud erit equiuocum. Exemplum: vt si querat̃ quid est magnanimus debemus cõsiderare quosdã magnanimos: vt herculẽ: achillem: aiacẽ. Illi enĩ habẽt vnũ cõmune. s. nõ tolerare iniurias cuius signũ est ꝙ hercules diuinauit. achilles insaniuit. ⁊ aiax seipm interficit: iterum debemus ꝯsiderare alios magnanimos vt alexãdrũ ⁊ socratẽ. illi enĩ habuerũt aliquod cõmune. s. equaliter sustinere ꝓspera ⁊ aduersa. ⁊ tunc debem⁹ cõsiderare si oĩes isti conueniant in aliqua rõne cõmuni: quia si sic tũc illud erit principiũ diffinitionis magnanimitatis: si nõ tũc magnanimitas nõ habebit vnam rationem.

Remoto dubio exp dictis.

Deinde remouet vnũ dubiũ ex quo dicit ꝙ respiciendũ est ad singularia crederet aliqs ꝙ singulare posset diffiniri. hoc remouet phũs dicens ꝙ oĩs diffinitio est ipsi⁹ vniuersalis vt medicus nõ diffinit sanitatem in oculo sed diffinit sanitatẽ. Et subdit ꝙ facilius est diffinire min⁹ vniuersale ꝙ magis vle eo ꝙ in magis vniuersali plures latent equiuocationes ꝙ in min⁹ vli. Subdit finaliter ꝙ diffinitio nõ debet dari per methaphorã: quia sicut nõ contigit disputãdo vti methaphoris ita non contingit diffinire vtẽdo methaphora. Sequitur textus.

Ut autem habeamus ꝓposita eligere oportet decisiones et diuisiões: sic aũt eligere subiectũ gen⁹ cõe oĩm.

Documẽta ad inuestigandũ ꝓpter qđ

❡ Istud est sextum capitulum in quo philosophus ostẽdit quõ oportet inuestigare ꝓpter qđ ponẽdo tria documẽta. Primũ si aliqua passio habeat aliquod cõmune subiectũ vniuocũ ⁊ nominatũ illud erit mediũ dicẽs ꝓpter quid talis passio est in plurib⁹: vt aĩal erit mediũ ꝓpter quid sua passio inest homini ⁊ equo. Scđm documentũ si aliqua passio insit pluribus que habeat subiectũ vniuocũ sed nõ nominatũ oportꝫ circũloqui tale subiectũ ⁊ ipm accipere. pro medio dicente ꝓpter quid illa passio inest plurib⁹ vt iste passiones habere duos vẽtres ⁊ non habere dentes in superiori mãdibula insunt omnibus animalibus habentibus cornua: ideo habere cornua põt accipi ad circũloquendum nobis subiectum innominatum. Tertiũ documentũ si aliqua passio insit aliquib⁹ analogice: tũc accipiendũ est mediũ analogum p quod demonstratur illa passio de illis: vt istis tribus ossi sepieni. spine cõuenit sustẽtare ptes molles analogice. ideo opꝫ accipere aliqđ medium per qđ illud demõstretur quod sit analogũ: scꝫ habẽs duriciẽ sic ꝙ oĩe habens duriciẽ sustentat ptes. os est huio agitur. ❡ Finaliter ponit duas conclusiones. Prima. plura ꝓblemata cõueniũt in idem mediũ qđ est diuersarum rationũ: vt ista tria ꝓpter qđ est sonus echon. ꝓpter qđ fit yris: ꝓpter qđ videt̃ res in speculo. Respõdetur propter reflexionẽ. ⁊ sic reflexio est mediũ illoꝝ triũ problematũ.

Cõclusio eadem

❡ Scđa cõclusio. aliqua sunt problemata quib⁹ cõpetũt plura media subordinata: vt si queratur propter qđ nylus fluit magis in fine mẽsis. respondetur quia tunc mensis est magis pluuialis: huic cõclusioni subordinatur alia scilicet ꝓpter quid mensis est magis pluuialis: respõdetur quia tunc deficit luna.

De causa autẽ ⁊ cui⁹ causa est dubitabit aliquis nũquid cum causatuꝫ est et causa est vt si folia fluũt aut deficit luna et causa deficiendi et folia cadendi erunt: vt si huius est habere lata folia deficiẽdi aũt terram in medio esse.

An seqt̃ ex causato causa sine eꝯ

❡ Istud est septimum capitulum in quo philosophus mouet quasdam questiones quarũ prima est vtrũ ex causato sequatur causa siue ecõtra. Respondet philosophus per duas conclusiones. Prima si vnius causati sit tantum vna causa sufficiens: tunc ex causato sequitur causa sicut econtra: dat exemplum vt eclipsis lune est ergo terra interponitur inter solẽ ⁊ lunã. Aliud exemplum. folia arboris cadunt: ergo illa folia sunt lata. Scđa conclusio. si eiusdẽ effect⁹ sint plures cause. quarum quelibet per se sit sufficiens ad esse causati: tunc ex causato non sequit̃ causa licet econtra.

Alia questio.

❡ Secunda questio vtrum vnius conclusionis demonstrabilis sit tantum vnum medium propriũ per quod possit demõstrari: vel vtrum sint plura media. Respondet per duas conclusiones quarum prima est: si demonstratio sit sm ꝙ ipsum ⁊ potissima: tũc vni⁹ conclusionis erit vnicum medium propter qđ et potissimum per quod talis conclusio poterit demonstrari: sed si demonstratio sit ex propositionibus que non sunt sm ꝙ ipm: tunc vna ⁊ eadem conclusio potest demonstrari p diuersa media. primã partẽ ꝓbat: quia talis ꝯclusio demõstratur per rationem vltimi termini. id est per diffinitionem subiecti que soluꝫ est vna. probat

Cõclusiones rñdẽtes ad pdictam qõnem.

per exempla: vt si hec passio habere tres angulos demõstretur de triangulo hoc erit per vnum medium puta per ratione vltimi termini. sed si demonstretur de inferioribus subiecti puta de ysochele scaleron vel ysoplero: tũc poterunt eẽ plura media.

De principiis autem qualiter sunt cognita et quis est cognoscentis habitus hinc est manifestum dubitantibus primum.

Aliqua questiõ dubitan. no.

¶ Iste est tertius & vltimus tractatus huius libri cõtinẽs vnũ capitulũ in quo mouet quasdã questiones quarũ prima est. qualiter principia indemonstrabilia sunt nobis cognita. scda vtrũ sit idẽ genus cognitionis quo scimus cõclusiones & principia vel vtrũ alterum & alterũ gen⁹. tertia vtrũ noticia principiorũ sit nobis innata a natura. Soluit has questiones ponẽdo quattuor conclusiones.

Cõclusiones pdictas q̃stiones soluentes.

¶ Prima conclusio. noticia principiorũ nõ inest nobis a natura: quia talis noticia est certissima cum oporteat magis credere principiis q̃ cõclusionibus. modo absurdũ est dicere q̃ actu habeamus noticiam certissimam de aliquo & q̃ lateat nos habere illã. ¶ Secunda cõclusio. actualis noticia principiorũ nõ acquiritur in nobis per doctrinã ꝓprie dictã: quia omnis noticia acquisita per doctrinam fit ex cognitione aliquorũ principiorũ magis notorum. sed principia nõ habẽt alia principia notiora: quia tunc esset ꝓcessus in infinitũ: igit. ¶ Tertia cõclusio: a natura inest nobis potẽtia p quã determinamur naturalr ad assentiendum illis principiis: probat: quia omnes naturalr assentiunt primis principiis cognitis terminis quod nõ esset nisi nobis inesset aliqđ principiũ seu potentia per quã sic determinamur ad sic assentiẽdum. vnde oĩbus aĩalibus innata est quedã potentia naturalis per quã omnia aĩalia possunt iudicare de sensibilibus sibi presentatis. & illam vocamus sensum. ¶ Unde aĩalium sensum habentium quedã sunt sine memoria & illa nullam habẽt noticiã nisi in presentia sensibilium. alia sunt que habent memoriã: & illa sunt duplicia: quia quedã preter memoriam habẽt intellectũ sicut hoĩes: alia habẽt memoriam sed nõ intellectum vt aliqua bruta. Unde principium vl'e sic fit nobis notũ. Nam primo habem⁹ noticiã sensitiuã de aliquo sensibili: vt iste ignis est calid⁹: et sic in memoria cõseruam⁹. deinde aliũ ignem et seruamus in memoria: & tunc quãdo videm⁹ aliũ ignẽ iudicamus q̃ est calidus absq3 hoc q̃ percipiam⁹ eius calorẽ p experientiã siue iudicium experimentale. deinde formam⁹ vnã propositionem vl'em puta q̃ oĩs ignis est calidus: et illud vocam⁹ principiũ artis. ¶ Quarta cõclusio. noticia pricipiorũ nõ fit in nobis ex aliis principiis euidẽtioribus: sed mediãte sensu memoria & experimẽto: qđ ꝓbat: quia ex sensu fit memoria & ex memoria experimentũ: & ex experimẽto fit principiũ artis: ꝓbat etiã p simile. quia sacta ostẽsione belli cum vnus imobiliter incipit

Principium vl'e q̃mõ fit nobis notũ

stare sine fugiendo: alius statim sibi adiungit & cum eo stat: & deinde alter. & sic deinceps ita q̃ faciũt principiũ belli. sic etiã in memoria seruatur noticia vni⁹ pticularis. Deinde aduenit noticia alterius particularis: sic q̃ tandem habet principiũ vl'e & imediatũ. & subdit q̃ q̃uis potẽtia sensitiua sit vl'is: tñ actus sentiendi non est nisi singularis. Finalr declarat q̃ habitus quo cognoscũtur principia nõ est scia ꝓprie dicta: q̃ scia hẽtur p demõstratõem sed pricipia nõ sciũtur p demõstratõem igit. Ex quo ĩfert q̃ habitus quo cognoscunt pricipia nõ est scia: sed itellect⁹.

Queritur vltimo vtrũ diffinitio subiecti sit mediũ in demõstratione ꝓpter quid & potissima. Et arguit pꝰ q̃ non. q̃ diffinitio passionis est mediũ in demõstratione potissima: ergo nõ diffinitio subiecti. añs ptz: q̃ mediũ dz esse causa ꝓpria & imediata passionis sed diffinitio passionis est hmõi igit. ¶ Scdo sic mediũ in demõstratiõe potissima dz esse mediũ positione. sed sola diffinitio passionis est hmõi: quia est prior passione & posterior subiecto. igit est mediũ positione. ¶ Tertio sic. p illud medium qđ est condẽpsari in tactu foliorum ad ramũ demonstrat fluxus foliorum. sed illud est diffinitio passionis: igit. ¶ Quarto sic. si diffinitio esset mediũ in demõstratione ꝓpter qđ & potissima: seq̃tur q̃ in omni tali demõstratione esset petitio principii: sed hoc est incõueniẽs igit. ꝯña ptz q̃ diffinitio & diffinitũ iportãt vnã & eandẽ rem. ergo si diffinitio sumat ad ꝓbandũ aliqđ de diffinito idẽ sumet ad ꝓbandũ aliqđ de seipso. ¶ Quinto sic. si sola diffinitio subiecti esset mediũ in demõstratõe potissima & ꝓpter qđ. seq̃retur q̃ methaphisica nõ eẽt scia: q̃ subiectũ methaphisice qđ est ens inq̃tum ens nullã hz diffinitionẽ. ¶ In oppositũ videt eẽ aristoteles in textu dicens q̃ mediũ in demõstratione est ratio vltimi termini: sed vltim⁹ termin⁹ est subiectũ igr. In q̃stione erũt tres articuli. q̃tum ad primum

Dubium de diffinitione subiecti.

Sciendũ est primo q̃ circa textum incidũt aliq̃ difficultates. Pria vtrũ qđlibz primũ principiũ sit euidentissimũ. Pro cui⁹ declaratione supponit q̃ nõ est tm̃ vnũ primũ principium indemõstrabile. q̃ in omni demõstratione sunt due premisse: vel ergo ille p̃misse sunt indemõstrabiles: & sic habet intentũ: vel demõstrabiles et tũc demõstrabũtur p alias de quib⁹ iterum queretur vtrũ sint demõstrabiles vel nõ: si nõ habetur intentũ. si sic erit ꝓcessus in infinitũ. vñ principiũ in demõstratione est ꝓpo nõ habẽs p̃missas notiores se & priores p quas possit dmõstrari. Et si q̃s dicat aristoteles in .4. methaphisice videt ponere tm̃ vnũ principiũ indemõstrabile cõissimũ euidẽtissimũ & firmissimũ: ergo nõ sũt plura. Dico q̃ nõ dẽ principiũ indemõstrabile dicitur principiũ rõne cõitatis sic q̃ sit cõissimum. nec qđlibet tale dr principiũ rõne demõstrationis & firmitatis: sed in ꝓposito dr pricipiũ indemõstrabile ꝓpter carẽtiã alicui⁹ prioris p quod possit demõstrari: & de istis ponitur cõiter talis

An quodlibz p̃mũ principium sit euidẽtissimum.

Quid est principium in demõstratione

Cōclusio ex p̄dictis

conclusio. Tot sunt principia indemōstrabilia. quot sunt cōclusiones demōstrabiles. q2 infinite videtur esse cōclusiones demōstrabiles id est non tot quin plures. etiā videntur esse infinita principia id est nō tot quin plura. ꝛ p̄ ꝯñs non sunt plures cōclusiones demōstrabiles ꝙ principia. Et si q̄s dicat pricipia possunt inferre mltas cōclusiones: vt ista oē aīal rōnale est risibile: oīs hō est aīal rōnale: que inferūt istā oīs hō est risibilis. etiā inferūt istā sortes est risibilis. Respōdet primo ꝙ euidētia illaꝝ p̄missarum nō sufficit ad euidentiā cōclusionis: sed req̄rit euidentia ꝯñe que est vna ꝓpō ypothetica: ꝛ si sit p se euidēs erit vnū principiū demōstrationis. si nō fiet euidēs p alia pricipia. Ex quo sequit ꝙ vnus totalis sillogism⁹ ꝛ totalis cōsequentia potest esse vna conclusio.

An omia sciaꝝ pn cipia sint euidētissima.

Principia sunt duplicia.

Sciendum est secūdo ꝙ adhuc est alia difficultas vtrū oīa principia scientiaruꝫ sint euidentissima. Pro cuius declaratione supponitur ꝙ duplicia sunt principia. quedaꝫ sunt simpl'r prima quib⁹ intellect⁹ imediate assentit apprehēsis termīs ex naturali inclinatiōe sine sensatione memoria ꝛ experiētia p̄uia, sed alia sunt nō simpl'r prima quib⁹ ad assentienduꝫ intellectus indiget sensatione memoria vt sūt mlta principia in phia. vt oīs ignis est calidus. Et est aduertendū ꝙ principia alicui⁹ scie accipiūtur dupl'r. Uno mō p p̄missis alicui⁹ demōstrationis facte in tali scia. ꝛ sic ista oīs ignis est calidus nō est principiū scie. Alio mō accipiūtur principia p propōnibus que supponūtur tanꝙ vere ꝛ euidētes in tali scia sicut sunt p̄misse vere demōstrationis. ꝛ sic p̄dicta ꝓpō bene est principium in philosophia. ¶ Et dico ꝙ habit⁹ qui habet de talib⁹ nō dr̄ ꝓprie intellectus nisi capiendo intellectū large pro omī assensu alicui⁹ ꝓpōnis vere accepte in aliqua sciētia, tāꝙ p se et vere. sequit etiā ex hoc ꝙ nō omia principia scientiaꝝ sunt euidētia q̄n primo ꝓponunt: imo aliqua sunt dubia ꝛ opinātur esse falsa. sicut clare ptꝫ de principijs in moralib⁹ circa que cōtingit mētiri: imo multi negāt illa sicut iuuenis ꝓpter defectū experiētie ꝛ passionat⁹ ꝓpter vehemētiam passionū. Et istud nō solū est verum in principijs practicis siue artis ꝛ prudentie. sed istud cōtingit in principijs scientiaꝝ speculatiuarum: nam principia scientie naturalis quandoqꝫ sunt multū dubia ꝛ indigentia magna inq̄sitione per sensus memoriā et experientiaꝫ.

Principia alicuius sciētie q̄t mōis capiuntur.

Sciendum est tertio ꝙ noticia euidēs primoꝝ principioꝝ nō inest nobis a natura. Nam intellectus in principio sue creationis est tanꝙ tabula in qua nihil depictum est depingibilis tn̄ scia ꝛ virtute: ꝛ sic a natiuitate in intellectu nō est actus neqꝫ habitus. Et si quis dicat dicit cōiter ꝙ principia insunt nobis a natura. Respōdet ꝙ pricipia nobis inesse a natura potest intelligi dupl'r. vno mō ꝙ talis noticia insit intellectu nostro cōproducta: ꝛ sic nō est intelligendū. Alio mō ꝙ a natura insit nobis quedaꝫ

Quō nobis inest noticia euidēs p̄moꝝ principioꝝ.

Quomodo dicit̄ pncipia nobis inesse a natura.

potētia ꝛ inclinatio p quā faciliter deuenim⁹ ad noticiā primoꝝ principioꝝ mediāte tn̄ apprehēsione eoꝝ ꝛ significatione termioꝝ ꝛ sic bene verū est. Ex quo sequitur ꝙ noticia principioꝝ nō inest nobis p doctrinā ꝓprie dictā. Nam doctrina ꝓprie dicta acquirit p aliquā p̄uiā argumentationē cogentē ipm intellectum ad assentiēdum alicui ꝓpōni q̄ ꝓprie ꝓcedit a magistro. ¶ Ex quo sequit ꝙ assensus primoꝝ principioꝝ acq̄ritur ex inclinatōe intellect⁹ ꝛ eoꝝ apprehensione ꝛ significatione terminoꝝ ꝛ ministratōe sensus: ꝛ hoc loquēdo de principijs simpl'r primis. Nam ad assentiendū principijs nō simpl'r primis intellectus indiget sensu: memoria: ꝛ experientia. vt oīs ignis est calidus. vnde ex noticia alicuius ignis quē sensus meus sentit esse calidum ꝛ eius memoria. ꝛ etiā ex alia cognitiōe et memoria alterius ignis: ego infero ꝙ ille ignis quē nō tetigi est calidus mediantibus quibus etiam infero ꝙ oīs ignis est calidus.

Quō acq̄rit̄ sensus p̄moꝝ principiorum.

Sciendū est quarto ꝙ principioꝝ quedam sunt nota mediāte sensatione ꝛ memoria ꝛ sine experiētia. vt posito casu ꝙ sortes ceperit equū platonis cōtra eius volūtatē ꝛ cras plato videat eū coram iudice ꝛ memoret ꝙ heri ceperit suū equū ex tali sensatione et memoria formabit talē ꝓpōnem: cōtra voluntatē sortes cepit equū meū que est sibi euidēs ꝛ ex tali euidenti ꝛ indemonstrabili quadā ratione prudentie infert istam conclusionem tu propones coram iudice ꝙ iste cepit equum tuum. ¶ Ex omnibus istis infertur ꝙ principiorum quedaꝫ sunt singularia vt iste ignis est calidus: quedaꝫ indefinita: quedam particularia: quedam vniuersalia. Unde singularia sunt nota per exemplum. nam in exemplo ex ꝓpositione singulari infertur alia ꝓpositio singularis ratione alicui⁹ similitudinis reperte inter res significatas vt cum ad sensum notuꝫ est ꝙ iste ignis est calid⁹. Infert ergo iste ignis est calidus demonstrādo vnum alium ignem. sed principia particularia vel indefinita sunt nota ex abstractione a singularibus. Nam intellectus habēs hoc principiū iste ignis est calid⁹: faciliter acq̄rit istud: ignis est calidus. Sed vniuersalia fiunt nota per inductionem virtute intellectus. vnde cum intellectus vidit aliqua singularia. ꝛ in nullo simili inuenit instantiam infert vniuersalem: vt quia vidit istum ignem esse calidum et istum. ꝛ sic de alijs ꝛ non vidit instantiam infert istam. omnis ignis est calidus. Ex quo sequitur ꝙ exempluꝫ per quod probatur singulare et talis inductio non sunt demonstrationes proprie dicte. quia demonstratio debet esse syllogismus. ꝛ cōsequētia bona: modo tales argumentationes nec sūt syllogismi: nec consequentie bone vt visum est in .2. priorum. nec sunt argumentationes dyalectice: quia argumentationes dyalectice habent causare opinionem: sed tales generant firmam noticiam. ideo possunt dici argumētationes ꝓbatiue. ¶ Et hec de primo articulo.

Principiorum diuisio.

Pricipia singlaria

Pricipia particularia vel indefinita.

Pricipia vniuersalia.

Euidentia ē duplex.

Quantuz ad scdm dubitatur p̄mo vtrum aliq̄d euidenter possit a nobis cognosci. Pro cuius solutione supponit̄ p̄mo ꝙ duplex est euidētia simplr. s. ꝛ absoluta q̄lis est euidentia primi p̄ncipij vel reducibilis ad eam. alia est ꝯditionata vel s̄m q̄d.

Quid est noticia euidēs absoluta.

Vn̄ noticia euidēs absoluta pōt sic describi ꝙ est assensus verus sine formidine naturaliter causatus quo nō est possibile intellectū assentire ꝛ in sic assentiēdo decipi vel errare. ꝛ ad talē euidentiā q̄ttuor ꝯditiōes requirūt̄.

Cōditiones ad p̄dictā euidentiam.

Prīa ꝙ sit assensus ver⁹ ꝛ ꝑ hoc differt ab errore. Scda ꝙ sit sine formidie: ꝛ ꝑ hoc differt ab opinione. Tertia: ꝙ sit causat⁹ naturaliter. i. a causis necessitātib⁹ intellectū ad sic assentiēdū. ꝛ ꝑ hoc differt a fide. Quarta: ꝙ nō sit possibile intellectū in sic assentiēdo decipi. sȝ euidētia ꝯditionata est assensus verus sine formidine naturaliter causatus quo nō est possibile st̄āte dei influētia gn̄ali ꝛ nullo facto miraculo intellectū assentire: ꝛ sic in assentiēdo decipi.

Conclusio de eodem.

Hoc supposito d̄r primo ꝙ possibile est nos nō solum de p̄mo p̄ncipio: imo etiam de multis alijs veritatib⁹ hr̄e euidētiā absolutā: q: aliter sequeret̄ oīs sciās perire. q̄d est incōueniens. et q̄libet experit̄ nō solū primū principiū esse sibi euidēs: sȝ etiā multas ꝯn̄as: sicut ꝯn̄e petentes p̄ncipiū. vt sortes est: g̃ sortes est si hō est hō ē. Dicit̄ scdo ꝙ possibile est nos de multis veritatib⁹ ꝯtingētib⁹ hr̄e euidētiā absolutā. vt ꝙ ego sum. ꝙ ego cognosco. ꝙ ego viuo. ꝛ sic de multis alijs. Dicit̄ tertio: ꝙ impossibile ē nos aliq̄d extrinsecū nobis sensibile euidēter cognoscere euidētia absoluta. licet bn̄ euidētia ꝯditionata. ꝓbatur: q: stat sine ꝯtradictione aliquid apparere assentire sic esse: ꝛ tn̄ nō sic erit.

Dubium de codē.

Dubitatur scdo vtrū aliq̄d p̄ncipiū possit ēē nobis euidēs aliq̄ euidētia. Et arguit̄ ꝙ nō: q: maxīe esset primū p̄ncipiū. sȝ hoc non: q: nō est euidēs aliq̄d ēē p̄mū p̄ncipiū: igr̄ aīs ꝓbat̄: q: nō ē nobis euidēs p̄ncipiū ēē aīs: aut ꝯn̄s: igr̄ nō est nobis euidēs aliq̄d ēē primū p̄ncipiū. ꝯn̄a ꝓbat̄: q: nihil pōt ēē euidēs tali euidentia nisi sit ꝓpō deducta ꝑ aliquā ꝯn̄am. Itē aliq̄ negauerūt primū p̄ncipiū. vt pȝ. 4. methaphisice: igit̄ nō est euidens. Itē dubiū est q̄d sit p̄mū principiū: igr̄ nō est euidēs. Itē illud nō est nobis euidēs cui intellectus pōt firmiter dissentire. sed intellectus pōt firmiter dissentire p̄mo principio: q: deus pōt causare in intellectu talem dissensum. quo facto dissentiet primo p̄ncipio. Item nullū falsum pōt nobis esse euidēs g̃ neq̄ veruz. antecedēs probatur: q: potest esse tanta apparentia de falso ꝙ sit verū: sicut de vero. quia nō refert quedā falsa esse ꝓbabiliora q̄busdā veris.

Solutio predictorum dubiorum.

Ad ista respondet̄ ꝑ ordinem. Ad primaz dicit̄ negando ꝯn̄am. Ad probationem dico ꝙ aliquis pōt scire euidenter aliquaz ꝓpositionē: nesciendo vtrū sit ꝓpō. aliq̄s etiaz potest scire primū principium: nesciendo tamē quid sit primū principiū. Dico vlterius ꝙ aliq̄s potest scire euidenter aliquā ꝓpositionē: nesciēdo tanta euidētia vtr̄ sit vera vel falsa. Ad aliud dico ꝙ antiqui ph̄i soluȝ ore negauerunt primū principiū: sed nō mente. Ad aliud pȝ solutio. Ad aliud dico pro nūc ꝙ deus sine causis secūdis et naturaliter agentib⁹ nō pōt causare assensum: ꝓpter ꝯnotationē huius termini assentire: qui ꝯnotat agere. nā si aliquis assentit agit. Ad tertiā dicit̄ ꝙ intellect⁹ pōt assentire alicui falso. sed ex hoc nō sequitur ꝙ talis assensus sit euidēs. quia ad esse euidēs nō sufficit apparere precise sic esse quantūcūq̄ talis apparētia sit intensa: sȝ requirit̄ ꝙ talis apparētia sit vera.

Quid est propriuz mediū demonstrationis. Aliquorū opinio de eodem.

Dubitatur tertio quid sit propriuz mediū demōstrationis ꝓpter quid et potissime vtrum diffinitio subiecti vel diffinitio passionis. Pro cuius solutione supponit̄ q̄d dicunt aliqui ꝙ diffinitio cōpleta passionis est mediū demonstrationis ꝓpter q̄d ꝛ potissime: vt probāt rōnes ante oppositū questionis: licet diffinitio incōpleta passiōis nō debeat esse mediū. Vnde diffinitio cōpleta passionis est que datur per ea que sunt eiusdē generis cum subiecto: ꝛ cū hoc per illa que sunt eiusdē generis cum passione: vt ista diffinitio. aīal rōnale aptū natū ridere ē cōpleta diffinitio huius passionis q̄d est risibile. sed diffinitio incōpleta passionis est illa que datur per illa que sunt eiusdē generis cū passione: vt ista diffinitio aptū natū ridere est diffinitio incompleta huius passionis q̄d est risibile. Sed quia ista opinio nō videtur esse de mente aristotelis. ideo cōtra eā arguitur sic. sicut passio est demōstrabilis de subiecto: ita diffinitio passionis est demōstrabilis de subiecto: g̃ nō debet esse mediū. Item ꝓprie passiones importāt cōceptū simpliciter simplicē: ideo nō habēt propriam diffinitionē: licet possint habere quasdaz descriptiones ꝛ forte diffinitiones quid nomis. igitur nō debent esse medium in demonstratione. Relinquit̄ ergo ꝙ diffinitio causalis subiecti vel quidditatiua dans intelligere causam q̄re ita est sicut per cōclusionē significatur: debet esse mediū demōstrationis propter q̄d.

Opinio ꝙ sentire ē singularis ꝛ sensus vlis.

Sed restat vna parua difficultas quō intelligitur ꝙ sentire est singularis ꝛ sensus est vlis. Dicūt aliqui ꝙ sic debet intelligi potentia sensitiua non est magis determinata ad sentiendū vnū sensibile q̄ⁿ aliud: vt visus nō est magis determinatus ex sui natura ad sentiendū vnū colorē q̄ⁿ alterū: sed actus sentiendi est ipsius singularis q: est vnius sensibilis sic ꝙ nō alterius. pōt tn̄ aliter dici ꝙ singulare sub rōne singularitatis nō est per se obiectū sensus: sed per se obiectū sensus est aliquod vle verū est tamē ꝙ singularitatis est id sine quo non fit sensatio. Unde natura est ratio agendi in sensum et mouendi ipsum: sed singularitas est conditio agentis. Nam natura non sentitur sine singularitate. Et hec de secundo articulo.

Conclusio respōdēs ad q̄sita.

Quantuz ad tertiū sit cōclusio responsalis ad q̄sitū. diffinitio subiecti scibilis est mediū in demonstratiōe ꝓpter q̄d ꝛ potissima. q̄

relinquit̃ ꝓbata in scd̃o articulo. ¶ Ad rõnes ante oppositũ. ad primã ptz solutio. Ad scd̃am negatur maior. sed sufficit q̃ mediũ demõstrationis sit medium in rõne cognoscibilitatis. ita q̃ passio notius insit medio ⁊ medium subo q̃ passio ipi subiecto. ¶ Ad tertiam dr̃ q̃ ille demonstrationes nõ sunt ppter qd̃ ⁊ potissime vt notum est. ¶ Ad quartã dr̃ q̃ lz diffinitio ⁊ diffinitum idem realiter importent: tamen distinguuntur formaliter. vel importãt aliũ ⁊ aliũ conceptuz. ¶ Ad quintam patet solutio.

¶ Et sic est finis secundi posteriorum.
¶ Sequitur primus liber thopicorũ.

p Ropositum quidem negocij est methoduz inuenire a qua poterimus sillogisare de omĩ ꝓbleumate ex ꝓbabilibus. Et ipi disputationes sustinẽtes nihil dicem⁹ repugnans. Primum igitur dicenduz qd̃ est sillogismus ⁊ que eius differẽtie quatinus sumatur dyalecticus sillogismus. hunc enim querimus scd̃m propositum negocium.

Intentio pħi de libro thopicorum

i Ste est liber thopicoꝝ aristotelis in quo pħus determinat de sillogismo dyaletico ponẽs primo intentũ suum: dicẽs q̃ ꝓpositum hui⁹ negocij est inuenire artẽ breuem ⁊ cõpendiosam a qua poterim⁹ faciliter de omĩ ꝓbleumate sillogisare. Et pmo diffinit sillogismũ ⁊ spẽs eius. vñ sillus est oratio in q̃ quibusdã positis aliud quidẽ ab his que posita sunt de necessitate accidit: eo q̃ hec sunt. d̃ qua diffinitione satis visum est in pmo prioꝝ. Sed sillogismus demõstratiu⁹ est q̃ fit ex primis veris: aut ex talib⁹ que p aliq̃ prima vera principium sue cognitionis sumpserũt de quo satis visum est in primo posterioꝝ. Sillogism⁹ dyaleticus est q̃ ex ꝓbabilib⁹ est sillogisat⁹. Vñ prima vera sunt que nõ per alia sed per seipa fidẽ habẽt id est que cognoscunt̃ cognitis terminis sed probabilia sunt que vident̃ plurib⁹. aut omnibus: aut sapiẽtibus vel maxime notis. ¶ Deinde describit sillogismũ litigiosum: dicẽs q̃ sillogismus litigiosus est qui ex his que vident̃ eẽ probabilia ⁊ nõ sunt: aut ex his que vident̃ esse probabilia est apparens. Et debet sic intelligi: sillogismus litigiosus est qui procedit ex ꝓpontbus que vident̃ esse probabiles et vere: et tñ nõ sunt: aut ex ꝓpositionib⁹ que sunt vere ⁊ ꝓbabiles: sed nõ bene disposite. ¶ Ex qua diffinitiõe ostẽditur q̃ triplex est sillogismus litigiosus. s. peccãs in materia tantũ: peccans in forma tñ: et peccans in materia ⁊ in forã simul. sed sillus falsigraphus est qui procedit ex ꝓpositionibus

Quid est sillus.

Quid est sillus demõstratiuus.

Quid est sillus dyaleticus

Silli litigiosi descriptio.

Quot triplex ẽ sillogism⁹ litigios⁹

ꝯstitutis ex ꝓprijs terminis alicui⁹ scientie. que quidẽ propositiones vel non sunt vere. vel sunt male intellecte: vt iste sillogismus: oẽs linee ducte ab eodem puncto in eundem punctum sunt equales. sed corda arcus et costa sunt hmõi: ergo corda arcus et costa sunt equales. Respõdetur q̃ sicut iacet est falsa: cum solum habeat veritatem de lineis ductis per idẽ mediuz. ¶ Deinde ponit moduz procedendi in hac scĩa. dicẽs q̃ de nullo eorũ que tractant̃ in hac scientia est danda ratio demõstratiua. sed debemus pcedere figuraliter et grosso modo: cuz talis cognitio scd̃m propositũ sit sufficiẽs. ¶ Et dicit q̃ hec sciẽtia est vtilis ad tria. s. ad exercitationes: ad obuiatiões. ⁊ ad scd̃m philosophiã disciplinas. Primũ ꝓbat: q̃ illa scĩa valet ad exercitationes p quã faciliter poterim⁹ argumẽtari de quolibet ꝓposito: ista est hmõi igit̃. Scd̃m ꝓbat: q̃ omĩe illud p qd̃ possum⁹ respõdere ex principijs doctrine ad ea q̃ nõ vident̃ nobis bene dici: est vtile ad obuiationes: sed ista est hmõi igit̃. Tertiũ ꝓbat duab⁹ rõnib⁹. ¶ Prima. omĩe illud p qd̃ possum⁹ arguere siue respõdere ad vtrãq̃ ptez ꝯtradictõis est vtile ad scd̃m phiam disciplinas: sed dyaletica est hmõi igit̃. ¶ Scd̃a ratio: omĩe illud p qd̃ possum⁹ inq̃rere de primis principijs vniuscuiusq̃ discipline est vtile ad scd̃m philosophiam disciplinas: sed dyaletica est hmõi igit̃: minorẽ ꝓbat. q̃ ꝓpriũ est dyaletice habere viã ad principia oĩm methodoꝝ. quia p dyaleticaz ex terminis cuiuscũq̃ sciẽtie possum⁹ facere syllogismũ. ¶ Deinde remouet vnũ dubiũ. an aliq̃s dicat̃ hr̃e dyaleticã: nisi sciat q̃libet ꝯclusionez ꝓbare vel iprobare. Respõdet q̃ nõ opz ad hoc q̃ aliq̃s hẽat sciaz dyaleticã pfecte q̃ semp probet vel iprobet ꝯclusionem: sed sufficit q̃ nihil omittat de his q̃ requirũtur ad ꝓbanduz illam cõclusionẽ vel iprobandũ: qd̃ ꝓbat per simile. nam anteq̃ aliq̃s dicat̃ bonus rhetor. nõ oportet q̃ semp vincat psuadendo: sed sufficit quod nihil omittat de his q̃ sunt necessaria ad vincenduz: ꝓbat etiã. q̃ ad hoc q̃ aliq̃s dicatur bon⁹ medic⁹: nõ oportz q̃ semp sanet. sed sufficit q̃ nihil omittat de his q̃ requirũtur ad sanandũ.

Quid est sillus falsigraph⁹

Modus pcedendi in hac materia.

Quõ aliq̃s dr̃ hr̃e dyaleticã sciam

An sills dyaletic⁹ sit subm adeq̃tuz hui⁹ scie

q Ueritur vtrum syllogism⁹ dyaleticus sit subiectũ adequatũ hui⁹ scientie. Arguit̃ prĩo q̃ nõ. quia nullus sillogismus dyaletic⁹ est subiectũ scĩe hui⁹ libri: igit̃ sillogism⁹ dyaletic⁹ nõ est subiectũ scĩe hui⁹ libri. ¶ Scd̃o arguit̃. sillogism⁹ demõstratiu⁹ est subiectũ hui⁹ scientie: quia est prĩo ꝯsideratum in hac scĩa: igit̃. ¶ Tertio sic. si sillogism⁹ dyaleticus esset subiectũ hui⁹ scĩe q̃ vocat̃ dyaletica seq̃retur q̃ esset subiectũ logice: quia dyaletica et logica sunt termini cõuertibiles adinuicem. ¶ Quarto sic. oĩs sillogism⁹ si est sillogism⁹, est vnus: sed sillogism⁹ dyaletic⁹ est sillogismus si est sillogism⁹: ergo est vn⁹: sed ꝯñs videt̃ eẽ falsum. q̃ vel esset ille quẽ petr⁹ facit vel quẽ iohãnes facit q̃ est falsum: igitur. ¶ Quinto sic. omnis ꝓpõ indefinita põt habere aliquã singula-

rem veram. sed ista est indefinita sillus dyaleticus est subiectū huius scie: igit̄ debz habere aliquā singularē verā: sz hoc est falsum igit̄. ¶ In oppositū videt̄ esse aristoteles in textu. In ista questione erāt tres articuli. ¶ Quātū ad p̄mū

Sillogismi dyaletici acceptiones.

Sciendū est primo q̄ sillogismus dyaleticus potest capi dupliciter. Uno mō p̄me intētionaliter: et sic non est aliud quā sillogismus dyaleticus mentalis vocalis vel scriptus: et sic non est subiectuz in hac scientia. Alio modo capitur sillogismus dyaleticus secunde intentionaliter et sic non est aliud q̄ aliquod intentionale attributū per intellectū sillogismo dyaletico mētali vocalī vel scripto. Ex quo sequitur q̄ iste terminus sillogismus dyaleticus de formali significato importat intentionem secundā: sz de materiali significato īportat oēm sillogismū dyaleticū mentalē vocalē vel scriptū. ¶ Secundo supponitur qd̄ ꝓpria passio sillogismi dyaletici est generatiuū opinionis id est noticie adhesiue cū formidīe de opposito. Pro quo tamē aduertendū est q̄ ad hoc q̄ alique p̄misse generēt opinionē de ꝯclusione seu noticiā cū formidine oportet q̄ premisse accipiantur cuz formidīe de opposito. q2 omnis adherens premissis sine formidine adheret ꝯclusiom sine formidine quaz cognoscit sequi ex premissis. et per hoc differt a sillo demōstratiō qui est generatiuꝰ scie seu noticie adhesiue sine formidīe de opposito ideo sequitur q̄ sillogismus pōt ꝓcedere ex probabilibus dupliciter. Uno mō ex ꝓbabilibꝰ acceptis cū formidīe. et sic sillus dyaleticꝰ dz ꝓcedere ex ꝓbabilibꝰ. Alio mō ex ꝓbabilibꝰ acceptis gnaliter siue sint cū formidīe siue nō: et sic sillus demōstratiuus pōt dici ꝓcedere ex ꝓbabilibꝰ cū ꝓcedat ex necessarijs q̄ gn̄ant sciaz d̄ ꝯclusiōe.

Sillus q̄t mōis procedit ex probabilibus

Difficultates circa textuz īcidētes.

Sciendū est secundo q̄ circa textū incidunt alique difficultates. Prima: vtrū ꝓpositio quā ponit aristoteles in textu sit vera: in q̄ dicit qd̄ ista arte poterimus disputare de omni problemate. Et videt̄ quod nō: q2 ista scīa non habet ꝯsiderare de omni problemate. Respondetur quod ꝓblemata siue ꝓpositiones dubie et ꝓbabiles p̄nt cōsiderari duplr̄. vno mō q̄tū ad proprias rationes terioꝶ: et sic ista scīa nō habz considerare de omni problemate. Alio mō q̄tū ad rōnes cōes: vt puta q2 terī sunt de tali vl̄ de tali p̄dicato: et sic ista scīa hz bn̄ ꝯsiderare de oī ꝓblemate. q2 per illas rōes cōes et probabiles poterimus de om̄i tali ꝓblemate disputare: puta respōdēdo de ipsis: ostendēdo etiam aliquid de ipsis: et etiā obuiando rationibꝰ q̄ de ipsis fient.

Problema siue ꝓpōes dubie et probabiles dupliciť ꝯsiderari possunt.

Secūda difficultas

¶ Scd̄a difficultas quō potest stare q̄ sillus dyaleticus sit subiectū huius scientie: cum de eo non p̄supponat̄ quid est: sed ostēditur in textu quid sit sillogismus dyaleticus. Respōdetur q̄ aliquā scietiam supponere quid est de subiecto suo: potest intelligi dupliciter. Uno modo q̄tū ad processum demonstratiuū: et sic presuppōit quid est de suo subiecto: nā anteq̄ fiat demonstratio: oportet scire quid est subiectū. Alio mō quantū ad ꝓcessum doctrinalē et acquisitiuum et sic nō oportet sciaz p̄supponere qd̄ est de suo subiecto. sed oportet querere quid est.

Suppositio declarans diffinitionē ꝓbabiliū

Sciendum est tertio q̄ pro declaratione diffinitionis probabiliuz supponitur q̄ in tali diffinitiōe ponunt̄ multe particule ꝑ quas intelligunt̄ multa probabilia. ꝑ hoc qd̄ d̄r q̄ videntur omībꝰ: intelligunt̄ probabilia que sunt probabilia apud oēs vulgares. vt q2 ignis est calidus. Aliqua sunt que sunt probabilia apud sapientes: sicut omīs mater diligit filiuz suū. vl̄ istud: sol est maior tota terra. et ista tangūtur ꝑ istā particulā pluribus. Alia sunt que sunt probabilia solum sapientibꝰ et illa tangunt̄ ꝑ illaz particulaz sapiētibus. Et ista sunt triplicia. Nā quedam sunt ꝓbabilia sapientibꝰ. quedā sapiētioribus quedā sapiētissimis. ¶ Supponitur secundo q̄ aliqua scīa d̄r esse inuentiua duplr̄. vno modo: q2 docet de pluribꝰ media ꝑ que possunt teriari. i. probari plura ꝓblemata. et sic oīs scīa dicitur inuētiua. Alio modo quia docet moduz per quez inueniuntur plura media ad terminādum problemata. et hoc modo ista scientia dicitur esse inuentiua: q̄admodum scientia priorū et posteriorum dicitur resolutoria.

Quomodis scīa dicitur inuentiua.

Alia difficultas.

Sciendum est quarto q̄ circa textuz incidit vna difficultas. an sillus bene diuidatur in sillm̄ demōstratiuū: dyaleticū: litigiosuz: et falsigraphū. Et videtur q̄ nō: q2 sillus temptatiuꝰ est sillus: et tn̄ n ō ponit̄ in illa diuisione: igitur. Secūdo sic: diuisum debet verificari de mēbris diuidentibꝰ: sed sillus nō verificatur de sillo litigioso. igit̄. ¶ In oppositū est phs. Pro cuius declaratione supponit̄ q̄ p̄dicta diuisio silli est sufficiens sumēdo talē diuisionē ex parte materie silli que est necessitas et ꝓbabilitas. ¶ Ad rationes dubij dicit̄ q̄ sillus tentatiuꝰ reducit̄ ad aliquā istarū specierū: puta si ꝓcedat ex probabilibꝰ ad sillm̄ dyaleticuz: si ex necessarijs ad sillm̄ demonstratiuū. et sic de alijs. Si tamē sumatur distinctio specierū silli ex parte finis: tūc sillus tentatiuꝰ est bn̄ species distincta ab alijs nā finis silli tentatiui est alius a fine alterīꝰ speciei silli: cū finis eius sit generare experientiaz de scīa vel ignorantia respōdentis. Sz finis sillogismi dyaletici est generare opinionez. Finis litigiosi generare apparentē sophiā. Finis falsigraphi seu sophistici est ignorātia praue dispositionis. Finis demōstratiui est generare sciaz ¶ Ad secundā d̄r q̄ lz in diuisione vniuoci: diuisum debeat verificari de mēbris diuidētibus non tn̄ in diuisione equiuoci: mō sillus diuidit̄ in sillogismum demōstratiuū. dyaleticū. et litigiosum diuisiōe equiuoci. nā sillus litigiosus nō est sillus simplr̄ sed sillus litigiosus peccās in forma Et hec de primo articulo.

Dubium d̄ sillogismo peccāte ī materia et ī forma.

Quantū ad secundū dubitatur primo vtrū sillogismus peccās in materia et sillus peccās in forma sint boni silli. ¶ Pro cuiꝰ solutione supponit̄ primo q̄ aliquē sillm̄ peccare in materia pōt intelligi duplr̄. vno mō q2 in eo nō

sunt tres termini vel tres ꝓpositiones. et sic nō capitur hic sillus peccās in materia: qꝛ tali mō sillus dicit etiā peccare in forma. cū nō habeat terminos ꝛ ꝓpositiones dispositas in modo ꝛ figura. et sic oīs sillus amittēs aliquid de materia vel etiā aliquid habēs superfluū diceret peccare in materia isto mō. Alio mō sillus dr̄ peccare in materia: qꝛ peccat in illis q̄ se tenēt ex parte materie sicut in probabilitate vel necessitate ita ꝙ ille sillus dr̄ peccare in materia cuiꝰ ꝑmisse nō sunt ꝓbatiue ꝯclusionis sicut est falsa petitionis principij statim: vt sic arguēdo. oīs hō est homo. et oīs homo est hō: ergo oīs hō est hō. vnde sillus sic peccās in materia dr̄ bene bonꝰ sillus simpliciter. Sed dicit peccare ꝯtra sillm̄ ꝓbatiuum siue dyaleticū. ¶ Supponit vlteriꝰ ꝙ forma silli non est aliud q̄ modus et figura. iō ille sillus dr̄ peccare in forma cuiꝰ ꝑmisse non sunt disposite in mō ꝛ figura eīmōi sunt omnes cōbinationes inutiles: et de tali sillo dicit ꝙ nō est sillus sicut hō pictus nō est hō. iō diuisio q̄ diuiditur sillus in sillogismum demōstratiuū dyaleticum et litigiosum seu sophisticum peccantē in forma est diuisio equiuoci in equiuoca.

Quid est forma sillogismi.

Dubitatur secundo vtrum idē sillogismus possit esse dyaleticus et demōstratiuus et arguit ꝙ nō: qꝛ tunc idē sillus esset ex necessarijs et possibilibꝰ aliter se habere: ꝯñs est falsum igit. ꝯsequētia ptz: qꝛ sillus demōstratiuus est ex necessarijs et sillus dyaleticus est ex ꝓbabilibus. sꝫ ꝓbabilia possunt aliter se habere: igit. Secundo qꝛ tunc sequeretur ꝙ de eodē haberemus sciam et opinionē. sed ꝯsequēs est falsum. ergo et antecedens. ꝯña patet: qꝛ sillus demōstratiuus generat sciam: dyaleticꝰ generat opinionē. falsitas ꝯsequentis patet: qꝛ scia et opinio sunt habitꝰ oppositi. Tertio sic. mēbra diuisionis nō debent coincidere: sꝫ sillus demōstratiuꝰ et dyaleticꝰ diuidūt sillm̄: igit. ¶ In oppositū arguit: qꝛ ꝓpōnes ex quibus fit sillus demonstratiuus sunt ꝓbabiles cū ipsis cōueniat diffinitio ꝓbabilis et p ꝯñs idē sillus ꝓcedit ex necessarijs: ꝛ probabilibus. ergo simul erit demōstratiuꝰ et dyaleticus. Pro cuius solutiōe supponitur ꝙ sillogismus demōstratiuus ꝛ dyaleticus possunt capi duplr̄. vno modo secūde intētionaliter et sic vnus nō est alius. alio mō prime intētionaliter puta pro sillo mētali vocali vel scripto. et tunc dico ꝙ sillogismū demōstratiuū esse dyaleticum potest intelligi duplr̄. vno modo respectu diuersorum: et tūc dico ꝙ idē sillus potest esse demōstratiuus ꝛ dyaleticus. cū vnꝰ potest assentire ꝑmissis silli demōstratiui sine formidine de opposito. ꝛ alt̄ pōt ipsis assentire cū formidine de opposito. alio mō respectu eiusdē ꝛ hoc duplr̄: fm ꝙ ꝓbabile pōt capi duplr̄. vno mō large ꝓ ꝓpōnibus ꝓbabilibꝰ: siue cū formidine siue sine formidine. ꝛ sic vnꝰ ꝛ idē sillus respectu eiusdē bn̄ diceret demōstratiuꝰ ꝛ dyaleticꝰ. alio mō capiēdo ꝓbabile stricte ꝓ ꝓpōne ꝓbabili que est cū formidine. Et sic dico ꝙ vnus ꝛ idē sillus respectu eiusdē nō pōt dici demōstratiuus ꝛ dyaleticus. Ad rōes. Ad duas primas ptz solutio. Ad tertiā dicit ꝙ sillus demōstratiuꝰ ꝛ dyaleticus vt diuidūt sillm̄ capiunt scđe intētionaliter et nō prime intētionalr̄. iō vt sunt mēbra diuidentia nunq̄ verificantur de se inuicē.

An idem sillus possit esse dyaleticꝰ et demōstratiuus.

Acceptiones predictorum sillorum.

Quotmodis intelligitur sillogismum demōstrationis eē dyaleticū

Dubitat tertio vtrum dyaletica seu ista scia sit vtilis ad obuiatiōes: ꝛ ad fm phiam disciplinas. Et videt ꝙ nō. qꝛ aliquis pōt exercitari in medicina vel in rethorica vel in aliqua alia scia sine dyaletica. vt pz p experientiā. Itē per demōstrationē possumꝰ obuiare positionibꝰ respōdentis: ergo nō oportet esse talē sciam. ¶ In oppositum est phūs in textu: vbi dicit ꝙ ista scia est vtilis ad tria. s. ad exercitatiōes obuiatiōes et ad fm phiam disciplinas. ¶ Ideo respondetur ad rationes. Ad primā dicit ꝙ licet aliquis possit exercitari in medicina vel in aliq̄ alia sciētia sine dyaletica imꝑfecte ꝛ nō sciētifice. nō tn̄ potest ꝑfecte et scientifice esse sine ista scia. Ad aliā dicitur ꝙ licꝫ p demōstrationē possumꝰ obuiare positiōi false. tn̄ non positioni vere. sicut possumus per dyaleticam. ¶ Sed dubitaret aliquis quō possumus habere sciētiā de sillo dyaletico: cū sillus dyaleticus sit generatiuus opinionis. Respōdetur ꝙ sciētia ꝓprie dicta cōiter non habet nisi de ꝯclusiōe in qua demōstratur passio de subiecto. et sic de ꝯclusione in qua demonstrat passio silli dyaletici de ipso sillo dyaletico: vt puta de tali. sillogismus dyaleticus ē generatiuus opinionis: habetur scia que vocat dyaletica. capiendo dyaleticā stricte: quia dyaletica large capta. est idē ꝙ logica que habetur de omnibus ꝯclusionibus demōstrabilibus in tota logica. Et sic patet ꝙ de sillogismo dyaletico nō habemus scientiā nisi tanq̄ de scibili remoto et hoc in sillogismo demōstratiuo. et cum hoc stat ꝙ sillogismus dyaleticus est bene generatiuus opinionis: ad est premisse sillogismi dyaletici generant opinionem de ꝯclusione sillogismi dyaletici. Et hec de secundo articulo.

Dubiū 3 vtilitate dyaletices ad obuiationes

Aliud dubium.

Quantum ad tertium sit cōclusio responsalis: sillogismus dyaleticus est subiectum in hac scientia cum prim e. i. adequate consideretur in hac scientia. ¶ Ad rationes ante oppositum. Ad primā dicitur negando ꝯsequētiam quia ꝯmittitur fallacia figure dictionis variando genus suppositionis. Ad scđam dicitur ꝙ licet sillogismus demōstratiuus ꝯsideretur prio in hac scia. vt ly primo dicit ordinē ad secundū non tn̄ vt idē est ꝙ adequate. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ scia que ibi habet bene vocat dyletica: capiēdo dyleticā stricte ꝛ proprie. sꝫ nō capiendo dyaleticam large vt cōuertitur cum logica. ¶ Ad quartam dicit ꝙ sillogismus dyaleticus est vnus vnitate generis: vel speciei. ꝛ hoc capiendo sillogismum dyaleticum secunde intentionaliter. Ad quintā dicit ꝙ licet omnis propositio indefinita cuius subiectum supponit personaliter possit habere aliquā singularē. non tamen indefinita cuius subiectum supponit simpliciter.

Cōclusio responsalis de sillogismo dyaletico

Primum ergo cōsiderandū ex quibus est methodus si autē sumpserimus ad quot τ que τ ex quibus oratiōes τ de quib⁹ sillogismi τ quō his abūdem⁹ hebim⁹ sufficiēter ppositū

Diuisio primi libri

Ista est ps executiua hui⁹ libri q̄ diuiditur in octo libros ptiales quor̄ pmas diuiditur in tres tractat⁹. In pmo determīat de pncipijs sillogismi dyaletici. Et primo pbat q̄ ppōnes dyaletice τ pblemata sūt in equali numero. qd pbat: qr quecūqz fiunt ex equalib⁹ numero sunt in equali nūero. sed ppositiones dyaletice fiūt ex equalib⁹ nūero: qr fiūt ex equalib⁹ p̄dicatis: ḡ ppōnes dyaletice τ pblemata sūt i equali nūero. Scdo sicut illa quorū vnū pōt fieri reliquū τ ecōtra sunt in eqli nūero: sz sic est de ppōne dyaletica vl pblemate. vt illa ppositio dyaletica vtrū hō sit aīal fit pblema dicēdo vtrum hō sit aīal vl nō. ¶ Cōsequēter mouet aliq̄ dubia. Primo vtrū aliqd pblema possit fieri d̄ drīa. Rn̄det q̄ drīa est reducēda ad gen⁹. ideo pblemata de drīa reducūtur ad gen⁹. Scdm dubiū q̄re enumerādo p̄dicata nō enumerat diffinitionē. q̄ tn̄ est p̄dicatū. Rn̄det q̄ ptinet sub pprio τ dicit q̄ duplex est propriū quoddā est qd indicat q̄d est esse rei: τ illd vocat termin⁹ seu diffinitio. aliud est qd nō indicat q̄d est esse rei ꝯuersim tn̄ p̄dicat de illo cuius est cuiusmodi est ppria passio: vt risibile respectu hoīs. Ex quo passu elicit talis regula q̄ si aliq̄d sit cōe duob⁹ τ vni illor̄ nō sit nomē impositum tūc illud assumit nomē cōe. Ex quib⁹ ꝯcludit q̄ quattuor sunt p̄dicata scz termin⁹ siue diffinitio gen⁹ ppriū τ accñs. Et subdit q̄ differentia est inter ppōnē dyaleticā τ problema. nam ppō dyaletica solum querit vnā partem ꝯtradictionis. vt hec est ne hō aīal gressibile bipes. Sz pblema querit vtrāqz ptem cōtradictionis. vt vtrū aīal gressibile bipes sit diffinitio hoīs vel nō. ¶ Cōsequēter diffinit terminum seu diffinitionē dicēs q̄ termin⁹ est oratio indicans q̄d est esse rei: τ subdit q̄ nō solū incōplexa: sz etiā cōplexa hn̄t diffinitionē. nam possibile est ea que sub oratione significant terminari. i. diffiniri. Et dicit q̄ illi q̄ vtūtur vno solo noīe pro diffinitione nō bn̄ diffiniūt eo q̄ omīs diffinitio est oratio. Scdo dicit q̄ idem τ diuersum sunt annexa diffinitionis: qr illud est annexum diffinitionis p qd fit maximus labor circa diffinitionem sz per idē τ diuersum fit maxim⁹ labor: ergo τc. Itē idē τ diuersum terminātur p eādem methodum per quā termīatur diffinitio: qr si pbauerimus aliqua esse eadem vel diuersa faciliter poterim⁹ disputare de diffinitione. et si ostēderimus aliqua nō esse eadem sufficiēter ostendem⁹ ea nō habere eandē diffinitionē ¶ In scda parte determīat de scdo p̄dicato. s. de proprio dicens: q̄ ppriū est qd nō indicat quid est esse rei soli aūt inest τ cōuersim p̄dicat de re vt susceptibile discipline est ppriū hoīmis. ¶ Et si quis querat vtrū illud qd cōuenit alicui sicut dormire cōuenit homini: sit proprium eius. Respondet q̄ bn̄ est ppriū quando vel ppriū ad aliquid: sicut esse a dextris. Ex quo infert q̄ triplex est ppriū. s. propriū simplr. ppriū quādo. τ ppriū ad aliquid. ¶ In tertia pte determīat de tertio predicato qd est genus dicens: q̄ genus est qd p̄dicat de pluribus differentibus specie in eo quod q̄d. vt aīal respectu hoīs τ bouis. Ultimā partem probat: qr illud p̄dicatur in quid per qd ꝯuenient respondet ad questionē factam per q̄d. sz gen⁹ est hmōi: igitur. Et subdit q̄ idem τ diuersum genere: sunt annexa generis. qr terminant per eandē methodū per quā terminant pblemata de genere. qr si ostenderemus q̄ aīal est genus homīs τ bouis: etiam ostenderem⁹ q̄ hō τ bos sunt idem genere. Etiam si ostenderimus q̄ aīal est genus bouis: τ nō ē genus lapidis. et ostenderimus q̄ homo τ lapis nō sunt idē genere. ¶ In quarta parte determīat de quarto predicato qd est accidēs. Et ponit duas diffinitiones ei⁹. quar̄ Prima est: accidēs est qd nec est diffinitio: neqz ppriū: neqz genus: inest autem rei. Scda: accidēs est qd contingit eidem inesse τ nō inesse: vt sedere. Et dicit q̄ illa diffinitio est melior q̄ prima. quia ad cognoscēdū primam necesse est scire quid sit diffinitio: q̄d genus: τ quid ppriū: scda est per se determinata ad cognoscendū accidens. Et infert q̄ pblemata que fiūt de predicatis comparatis ad subiecta fm magis τ minus reducūtur ad problemata accidentis. vt vtrū vita que est fm virtutem: sit melior vita que est fm brutalitatem: id est fm delicias sensitiuas. Ex quo pz q̄ magis τ minus sunt annexa accidentis. ¶ Et subdit finaliter q̄ nō refert ppriū quādo τ propriū ad aliquid esse accidens.

An illud qd conuenit alicui sit ei⁹ proprium.

Propriū ē triplex.

Genus quid sit.

Accidentis diffinitiones.

An ō differētia aliqd possit fieri pblema.

Causa q̄re nō enumerat diffinitionē cū p̄dicatis.

Propriū ē duplex.

Regula et p̄dicatis. Quot sūt p̄dicata.

Differētia propositiōis dyaletice et pblematis.

Diffinitionis seu termini diffinitio.

Predicatū ppriū.

Non aūt lateat nos quoniam que ad proprium τ genus τ accidēs oīa et ad diffinitiones conuenit dici.

Oīm p̄dicatorū p̄prij τ accidentis reductio.

Diuisio huius capituli.

Istud est scdm capitulum in quo ostendit q̄ ista tria predicata: genus ppriū et accidens reducūtur ad diffinitionē: et diuiditur in tres partes. In prima ostendit q̄ alia p̄dicata a diffinitione: reducūtur ad diffinitionē. nam si quis ostendat q̄ aliquid nō cōueniat alicui conuertibiliter sicut est ppriū: per hoc ostendit q̄ sibi nō conuenit vt diffinitiō quia diffinitio debet ꝯuertibiliter cōuenire diffinito. etiam si quis ostendat q̄ aliquid nō conuenit alteri essentialiter sicut est genus: ostendit q̄ illud nō conuenit vt diffinitio: qr diffinitio dicitur cōuenire diffinito essentialiter. Etiā si quis ostēdat q̄ aliq̄d cōuenit alicui accidētaliter ostendit q̄ illud nō est diffinitio: qr diffinitio nō debet cōuenire diffinito accn̄taliter. vn̄ ista tria p̄dicata reduci ad diffinitionem nō est aliud q̄ per considerationes istor̄ p̄dicatorū terminare aliqua pblemata de diffinitione nō tn̄ sufficit p oībus predicatis esse vna cōis cōsi

Quid est tria p̄dicata reduci ad diffinitionem.

deratio:qr illa inutilis esset:ꝛ esset nimis ꝓdiffi-
cilis:igit. In scd̄a pte determiat de eodē quod
est annexū diffinicionis:dicēs ꝙ idē dr̄ triplr̄.

Idem triplr̄ dicitur.

scꝫ idem nūero. idem spē:ꝛ idē gn̄e. eadē nūero
sunt quoꝝ res est vna:noīa vero plura. vt tuni-
ca ꝛ vestis. eadeꝫ spē sunt q̄ sub eadē spē ꝯtinē-
tur vt petrus ꝛ sortes. eadē gn̄e sūt q̄ sub eodē
gn̄e ꝯtinent vt hō ꝛ equꝰ sub aīali. ¶ Et remo
uet vnū dubiū:posset em̄ quis credere ꝙ essent
plures modi idētitatis. qꝛ aq̄ exeūtes de diuer
sis fontibꝰ plus differūt ꝙ aque exeūtes ꝺ eodē
fonte:ꝛ tn̄ sunt eiusdē speciei:ḡ videt ꝙ sit aliq̄
idētitas minor idētitate numerali. Rn̄det phi-

Idē nūero quō diuiditur.

losophus ꝙ oīs aq̄:omni aque est eiusdē speci-
ei ꝛ ꝙ ille aque de diuersis fontibꝰ nō differūt
nisi accidētalit:qꝛ vna est dulcior altera. ¶ In
tertia pte diuidit idem nūero dicēs: ꝙ ideꝫ nu-

Idem numero qr̄ modis dr̄

mero dr̄ multiplr̄. s. noīe diffinitione:ꝓprio ac
cidēte. Eadem noīe sunt q̄ eodem noīe noīant
vt sortes ꝛ sortes. eadeꝫ diffinitiōe:quoꝝ vnum
est diffinitione alterius. vt hō ꝛ rōnale:eadē ꝓ-
prio quoꝝ vnū est ꝓprium alteriꝰ. vt hō ꝛ risibi
le. eadem accidente quoꝝ vnū est accn̄s alteriꝰ
vel ambo sunt accidētia vni tertio: vt sortes et
sua albedo. Et dicūtur eadeꝫ nūero: qꝛ ꝑ cogni
tionē vnius venimꝰ in cognitionem alterius.

Quoniā autē ex prius dictis sunt orationes ꝛ ꝑ hec ꝛ ad hec vna q̇deꝫ fides est per inductionem.

Aristotelis rōnes probātes tātū esse quattuor pdicata.

Istud est tertium capitulū huiꝰ tracta
tus in quo ꝓbat aristoteles duabꝰ rō-
nibus ꝙ tantū sunt q̄ttuor p̄dicata scilꝫ
inductione ꝛ sillo. inductione sic:oīs ꝓpō dyale
tica ꝛ sillr̄ omne ꝓblema est de gn̄e aut proprio
aut diffinitiōe aut accidēte. sillo sic: oē p̄dicatū
quod dr̄ de aliquo ꝯuenit illi ꝯuertibiliter aut
nō ꝯuertibiliter:si primū hoc est duplr̄:aut indi
cat q̇d ē eē rei ꝛ sic est diffinitio. aut nō indicat
et sic est ꝓprium. Si scd̄m aut ponit in diffini-
tione speī ꝛ sic est genꝰ aut non. ꝛ sic est accn̄s.
Deinde dicit ꝙ cuilibꝫ p̄dicamēto ꝯuenit ratō
alicuiꝰ p̄dicati ꝛ reducūtur ad q̄ttuor p̄dicata.

An predicari in quid cuilibet predicamento ꝯueniat

¶ Deinde remouet vnū dubiū: possꝫ em̄ aliq̇s
dubitare vtꝝ p̄dicari in q̇d ꝯueniat cuilibꝫ p̄di
camēto. Rn̄det ꝙ sic. nā q̄lꝫ supius p̄dicat in
q̇d de suis inferiorībꝰ. sꝫ in quodlibꝫ p̄dicamē-
to sunt q̄daꝫ inferiora ꝛ q̄dam superiora: igit.

An p̄dicatoꝝ numerꝰ cuꝫ eoꝝ diffōnibꝰ sufficient assignetur.

Queritur vtrū numerus predicatorum cū eoꝝ diffinitionibꝰ sit sufficienter assignatꝰ.

Arguit p̄mo ꝙ nō: quia
plura sunt p̄dicata ꝙ quattuor: igit numerꝰ p̄-
dicatoruꝫ nō est sufficiēs:añs ꝓbat:qꝛ spēs est
p̄dicabile: igitur ē p̄dicatū. Etiā tot sunt predi
cata quot sunt ꝓpōnes dyaletice. sed plꝛes sunt
ꝓpositiones dyaletice ꝙ q̄ttuor:igit. ¶ Scd̄o
sic. diffinitio nō est p̄dicatum:ḡ nō erūt q̄ttuor.
añs pꝫ:qꝛ diffinitio nō est p̄dicabile: ḡ nō est p̄-
dicatum. ¶ Tertio sic. diffinitio nō est diffinibi
lis cū sit q̄dam cōplexum:igit diffinitio eiꝰ est
male posita:etiā si esset diffinibilis sequeret ꝙ
diffinitio esset diffinitū cū oīe diffinibile sit dif
finitū. ¶ Quarto sic. si diffinitio diffinitōis eēt
sufficienter posita. seq̄retur ꝙ aliq̇d ꝯuertibile
cū aliquo esset superius ad ipm̄:ꝯn̄s est falsum
igitur. ꝯn̄a pꝫ. qꝛ diffinitio est cōuertibilis cuꝫ
diffinito:ḡ diffinitio diffinitionis est conuertibi
lis cuꝫ ipā diffinitione q̄ diffinit. ꝛ tn̄ diffinitio
esset superior ad ipam cū sit superius ad omnē
diffinitionē. Quinto sic. ꝓprium ꝯuenit omni
indiuiduo speciei cuius est proprium:ergo non
inest soli. ¶ In oppositū arguitur auctoritate
phi in textu. In questione erunt tres articuli.

¶ Quantum ad primuꝫ.

Sciendum est primo ꝙ predicatū

Predic[...] [...]ta pitur,

pōt capi duplr̄. vno mō prime intentionaliter.
alio mō scd̄e intētionaliter. Prime intētionali
ter est terminꝰ mētalis vocalis vel scriptꝰ q̄ de
notat dici de alio:siue illud sit genus vel aliq̄d
aliud p̄dicatoꝝ siue nō ꝛ sic indiuiduū vel ter-
minꝰ singularis pōt esse p̄dicatū. Alio mō pōt
capi p̄me intētionaliter adhuc magis stricte ꝓ
termio mētali:vocali vel scripto:q̄ denotat di-
ci de alio tanꝙ genꝰ vel aliq̄d p̄dicatoꝝ. ꝛ sic in
diuiduū nō est p̄dicatū. Sꝫ p̄dicatū captū scd̄e
intentionaliter nō est nisi vnū intētionale quod
attribuit termīo q̄ denotat dici ꝺ alio tanꝙ ge
nus ꝓprium:diffinitio vel accn̄s:ꝛ isto mō capi
tur p̄dicatum. cum dr̄ ꝙ tm̄ sunt q̄ttuor p̄dica-
ta. que suo modo dꝫ exponi sicut ista: tantū sūt
quinqꝫ predicabilia. vñ genus ꝓpriū ꝛ accidēs
sunt alie scd̄e intētiones quādo sunt predicata
et quādo sunt p̄dicabilia. qꝛ vt sunt p̄dicabilia
attribuūtur alicui inq̄tum natū est de pluribꝰ
predicari. sed vt sunt p̄dicata attribuūtur eidē
vt est natuꝫ inesse suo subiicibili essentialit vel
accidentaliter. ꝯuertibiliter vel nō ꝯuertibilit.
Et sic patet ꝙ diffinitiones eoꝝ nō sunt oīno
eedem. qꝛ in diffinitione istoꝝ inq̄tum sunt p̄-
dicabilia intelligitur vlē sub rōne generis: ꝛ in
diffinitione predicatoꝝ intelligit predicatum.
Dico vlterius ꝙ lꝫ ideꝫ pro denoīato seu prime
intentionaliter possit dici predicatū ꝛ p̄dicabi-
le:non tn̄ ꝓpter hoc seq̄tur ꝙ scd̄e intentiones
sunt eedem. imo vna pōt alicui attribui:dato ꝙ
alia nō sibi attribuat. nam possibile est intelle-
ctum nostrū intelligere aliq̇d sub rōne qua pōt
de pluribus p̄dicari:ꝛ nō sub rōne sub qua con
uenit suo subiicili essentialiter vl̄ accidētaliter
quo facto poterit predicabile alicui attribui:
dato ꝙ p̄dicatum nō sibi attribuatur.

Sciendum est scd̄o ꝙ tres cōditiones requirūtur ad hoc ꝙ aliquid sit predicatū dyaleticum.

Cōditiones reqrit ad hoc ꝙ aliq̇d sit p̄dicatum dyaleticum

¶ Prima ꝙ sit natū p̄dicari de ali
quo predicatione directa ꝛ ordinata:q̄ fit quā-
do superius predicat de suo inferiori:vel quā-
do aliquod predicabile predicat de aliquo suo
subiicibili:ideo nulluꝫ indiuiduū est predicatū
proprie dictū:nisi caperet predicatū large pro
omni illo quod pōt dici de alio siue p̄dicatione
directa siue nō. ¶ Scd̄a ꝯditio ꝙ ꝓpositio in
qua predicatur huiusmodi predicatum de suo

subiicibili sit terminabilis per artē dyaleticam. Unde illa propositio est terminabilis per artez dyleticā que pōt esse ɔñs alicuius ɔñe dyaletice. et probari per aliquē locū dyaleticū. ¶ Tertia ɔditio est ꝙ tale predicatū nō sic reducibile ad aliquod prius eo ſm easdez cōsiderationes ideo annexa p̄dicatorū non sunt p̄dicata. qꝛ ad ipsa predicata reducunt̄. ꝛ ꝓpositiones ex ipsis ɔstitute teriant̄ per easdem considerationes. sicut propositiones de predicatis.

Aliā difficultates circa textum incidentes.

Sciendū est quarto ꝙ circa textuz incidūt alique pue difficultates. ¶ Prima vtrū ꝓpositiōes dyaletice sunt in equali numero cuȝ problematibus dyaleticis. et videt̄ ꝙ nō: qꝛ q̄s potest formare ꝓpositionez dyaleticā nō formādo ꝓblema. ergo nō sunt in equali numero. Respōdetur breuiter ꝙ ꝓpositiōes dyaleticas esse in equali numero cū ꝓblematibus potest dupliciter intelligi. Uno modo in numero sic ꝙ si q̄s faciat ꝓpositionē dyaleticā: ipse vel vnus alter formaret problema dyaleticū. et sic nō est intelligendū. Alio mō in genere vel in specie: ꝛ sic est intelligendū ꝙ tot quot possunt esse maneries propositionū dyaleticarū: possunt esse ꝓblemata: cū fiant ex ɔsimilibus teris: ꝛ vnū potest fieri ex reliquo. ꝛ sic intelligit̄. ¶ Secūda difficultas an diffinitio possit dari per vnam vocē. ꝛ an diffinitio possit diffiniri. ¶ Ad primā partez dr̄ ꝙ diffinitio nō potest dari per vnā vocem incomplexam: quia omnis diffinitio debet esse oratio explicans distincte essentiā rei. qd̄ non pōt fieri ꝑ vnicā vocē. ïō dicit ph̄s. 8. methaphisice ꝙ diffinitio est ſmo lōgus. ¶ Ad aliā partē dr̄ ꝙ diffinitio potest capi duplr̄. vno mō scd̄e intētionaliter. et sic diffinitio bene diffinitur: cū tūc sit qd̄dā incōplexum intētionale. Alio mō capit̄ p̄me intentionaliter. et sic non diffinitur: cum sit qd̄dam cōplexum compositum ex pluribus. q̄admodū est animal rationale et alie diffinitiōes.

Intellectus predicte difficultatis.

An diffinitio diffiniatur.

Difficultates circa modos eiusdez incidentes.

Sciendum est quarto ꝙ circa modos eiusdem incidunt due parte difficultates. ¶ Prima vtrū identitas numeralis sit maxia identitas: cū diuersitas numeralis nō sit maxima diuersitas: cū nō arguat alias diuersitates quia nō sequit̄. ista differūt numero: ergo differunt specie vel genere. Ad hoc dicitur ꝙ idētitas numeralis essentie que est idētitas numeralis nomine diffinitione vel proprio ē maxima identitas et infert alias identitates. sed identitas numeralis accūte nō est maxima idētitas: imo illa non infert quācꝫ alam identitatē. vt non sequit̄ sortes et sua albedo sunt idē nūero: ergo sūt eiusdē speciei. ¶ Scd̄a difficultas: quomō accidens ꝛ subiectū possunt esse vnū ꝛ idē nūero: cū possint separari ab inuicē. Rn̄det̄ breuiter ꝙ accidēs ꝛ subiectū esse vnuȝ numero pōt intelligi duplr̄. vno mō ꝙ sunt vna res ꝛ sic nō est verū. Alio mō ꝙ faciāt vnū: nō vnitate ꝑ se. sed vnū ꝑ accidēs et sic dicūt̄ vnū nūero. et tūc nō debȝ ɔcedi accidens et subiectū esse vnū nūero qꝛ talis vnitas non est ꝓprie vnitas. imo magis sibi cōmitit̄ fallacia ſm quid ad simplr̄. Et hec d̄ p̄mo articl̄o.

Secūda difficultas

Quomodo intelligit̄ subiectum esse vnū ꝛ idem numero.

An quattuor predicata sufficienter a ph̄o assignentur.

Quantū ad secundū dubitatur primo vtrū quattuor predicata sufficiēter diffiniātur a ph̄o. et videt̄ ꝙ non. primo de diffinitione qꝛ diffinitio est quid cōplexū: igitur. Itē diffinitio non est ꝓpositio. ergo nō indicat esse rei cū sola ꝓpositio hoc faciat. Itē diffinitio nō est diffinitum. ergo nō diffinitur. maior patet qꝛ diffinitio et diffinitū sunt teri oppositi. Itez alia predicata habent easdē diffinitiones sicut predicabilia. ergo nō differunt a predicabilib⁹. Pro solutiōe supponitur p̄mo ꝙ diffinitio pōt capi dupliciter. s. prime intētionaliter. ꝛ sic est quid ɔplexū ꝛ non diffinit̄. Alio mō scd̄e intētionaliter et sic bene diffinitur: et ɔcedit̄ ꝙ diffinitio est diffinitū saltem p̄dicatiōe denominatiua ꝛ dūmō vnū accipiatur vt q̄d. ꝛ aliud vt modus. Scd̄o supponitur ꝙ cōiter assignatur triplex esse. s. esse ꝓpōnale. qd̄ denotat̄ ꝑ copulā ꝓpōnis. et tale non importatur ꝑ diffinitionē. sed soluȝ per ꝓpōnem. Aliud est esse existētie qd̄ habȝ res qn̄ est extra causam suā. nā existere cōnotat rē habere esse extra ꝓpriā causam. et tale nō importatur per diffinitionē: qꝛ siue res existat siue nō: est diffinibilis: vt ptȝ de tonitruo nō existente. Aliud est esse essentie. qd̄ non est aliud q̄ res ipsa. vt esse essentie hominis est ipse hō. et tale importatur ꝑ diffinitionē saltē in esse cognito. Et qn̄ dr̄ diffinitio est oratio indicans quid est esse rei. sensus est indicās. i. manifestās que res est diffinitum. vt animal rationale manifestat que res est homo. ¶ Et si quis dicat: esse essentie et esse existentie idez sunt. Dico ꝙ verū est. ergo si vnum importatur ꝑ diffinitionē ꝛ reliquū. Dico negādo ɔsequētiaȝ: qꝛ esse diffiniti nō importatur ꝑ diffinitionē ſm esse reale qd̄ habȝ extra causam sed solū ſm esse cognitū. nam ad hoc ꝙ aliquid diffiniat̄: sufficit ꝙ habeat esse cognitū. Supponitur tertio ꝙ in diffinitiōe p̄dicatoꝝ: ꝑ ly qd̄ dat intelligere predicatū quod est gen⁹ ad ipsa predicata ideo nō habēt eandē diffinitionez sicut predicabilia: qꝛ in diffinitiōe predicabiliuȝ semper intelligitur vniuersale pro genere.

Diffinitionis acceptiones.

Triplex esse communiter assignat̄.

Aliud dubiū de spē

Dubitatur secundo vtrum species sit predicatū ab alijs distinctū. et vtrū ꝓpriū qn̄ et ꝓpriū ad aliq̄d faciāt p̄dicatū ꝓpriū. ¶ Ad p̄mā partē dr̄ ꝙ species est p̄dicatū et ꝓpō in q̄ p̄dicatur est terminabilis ꝑ aliquē locū dyaleticū sicut ꝑ locū a toto in q̄titate. ph̄s tamē non facit mētionē de ea explicite necꝫ eā enumerat qꝛ hȝ eūdē modū inherēdi ꝛ p̄dicādi sicut gen⁹. ïō sufficiēter intelligit̄ ꝑ gen⁹. Dicit̄ etiā ꝙ dr̄a intelligit̄ ꝑ gen⁹. Et si quis dicat vtrū dr̄a sit annexū generis. dico ꝓprie ꝙ nō cū habeat ꝓpriuȝ modū p̄dicādi et facit etiā vnū p̄dicabile distinctū a gn̄e. videt̄ etiā ꝙ faciat vnū p̄dicatū distinctū a gn̄e. ¶ Aduerte tn̄ ꝙ gen⁹ pōt capi dupliciter. vno mō large ꝓ oī incōplexo limitato qd̄ p̄dicat̄ essentialr̄ nō ɔuertibilr̄ de suo subiicibili cui inest essentialr̄. Et sic pōt dici ꝙ gen⁹: dr̄a et species nō faciūt nisi vnū p̄dicatū. s. generis

Gn̄is acceptiōes.

cum ipsis cõueniat vn⁹ mod⁹ essendi suo subijcibili ꝛ vn⁹ mod⁹ p̃dicandi .s. essentialr. ¶ Alio mõ capit̃ stricte ꝓ incõplexo limitato q̃d p̃dicatur in quid de plurib⁹ dr̃ntib⁹ specie ꝛ sic põt dici q̃ spẽs et dr̃a facerẽt duo predicata distincta a gñe. Pro scd̃a pte dicit̃ q̃ propriũ quãdo ꝛ et ꝓpriũ ad aliquid faciũt p̃dicatũ accidentis. ꝛ nõ predicatum propꝛij cũ nõ sint propꝛiũ simpliciter: etiam ipsis nõ ꝯueniũt diffinitio propꝛij.

Quid est annexũ

Dubitatur tertio vtrum quodlibet predicatuȝ habeat aliq̃d annexũ. Pro cuius solutione supponit̃ q̃ annexũ vt cõiter dr̃ est p̃dicatũ min⁹ p̃ncipale p̃dicato cui ãnectit̃ nõ totaliter idẽ nec totaliter diuersum teriabile ꝑ easdẽ ꝯsiderationes vel ꝑ similes quib⁹ est p̃ncipale p̃dicatum. Ex quo sequit̃ q̃ nõ oportet semꝑ q̃ cõsiderationes ꝑ quas teriantur ꝓblemata p̃dicati sint totaliter idẽ cũ considerationib⁹ quibus teriant̃ ꝓblemata annexi. ¶ Secũdo supponit̃ q̃ tres ꝯditiones requirunt̃ ad hoc q̃ aliquid dicat̃ annexuȝ alteri. prima q̃ ꝓblemata que sunt de annexo fere sint terminabilia similibus ꝯsiderationib⁹ sicut ꝓblemata q̃ fiunt de predicato p̃ncipali. secunda q̃ illud p̃dicatũ cui dicat̃ esse annexũ sit p̃ncipalius q̃ illud annexũ. tertia q̃ predicatũ principale et annexũ nõ habeãt omnio similes modos p̃dicãdi qꝛ tũc mag̃ deberẽt dici vnũ p̃dicatũ q̃ p̃dicatũ et annexũ

Conditões requisite ad hoc q̃ aliq̃d dicatur annexum.

¶ Supponit̃ tertio q̃ nõ q̃dlibet p̃dicatũ hꝫ annexũ: qꝛ ꝓpriũ nõ hꝫ ãnexũ. Et si q̃s dicat nõne idẽ ꝛ diuersuȝ ꝓprio pñt eẽ annexa ipsi ꝓprio sicut idẽ et diuersum genere sunt annexa generi Respõdet̃ q̃ nõ: qꝛ idẽ et diuersum ꝓprio non dicunt̃ primo ꝯuenire ipsi ꝓprio. sꝫ magis speciei illius ꝓprij. vñ nihil dr̃ primo idẽ ꝛ diuersum cũ risibili nisi qꝛ primo est idẽ vel diuersum cũ specie puta cum homine. Et hec de secũdo articlo.

An aliq̃d p̃dicatum habeat ãnexum.

Quantũ ad tertium sit cõclusio responsalis. numerus p̃dicatorũ cũ diffinitionib⁹ eorũ est sufficienter assignatus a phõ. ¶ Ad rationes. ad primã et scd̃am et tertiã pꝫ solutio. et etiã ad q̃rtã. Ad quintã dr̃ q̃ ly soli in diffinitiõe ꝓprij nõ refert̃ ad indiuidua: sꝫ ad spẽz. puta q̃ sit sensus soli supple speciei ꝛ omni supple indiuiduo.

Cõclusio de p̃dicatis

Primum ergo determinetur quid est propositio dyaletica ꝛ quid ꝓblema dyaleticum. Non enim omnem ꝓpositionem nec omne problema dyaleticum ponendum.

Hic est secundus tractatus huius libri in quo determinat aristoteles de principijs cõplexis sillogismi dyaletici. ꝛ diuiditur in duo capitula. In p̃o oñdit quid sit ꝓpositio dyaletica et ꝓblema dyaleticũ ꝓpter h̃ q̃ nõ oĩs ꝓpõ est dyaletica. nec om̃e ꝓblema est dyaleticũ: qꝛ null⁹ ꝓponeret ꝑ modũ ꝓblemat̃ quod est omnib⁹ vel nulli notũ: qꝛ om̃e ꝓblema debꝫ habere aliquã dubitationẽ. ¶ Deinde diffinit ꝓpõnem dyaleticã dicẽs. ꝓpõ dyaletica est interrogatio ꝓbabilis que videtur om̃ibus aut pluribus aut sapientib⁹. ꝛ his oĩbus vl' plurib⁹ vel maxime notis cuȝ formidine nõ extranea. i. nõ cõtraria opinionibus pluriũ sapientũ. Deinde diuidit ꝓpositiones dyaleticas dicẽs q̃ quedam sunt propositiones dyaletice s̃m se ꝓbabiles. vt omnis mater diligit filiũ suũ. alie sunt similes probabilibus vt si sit probabile q̃ ꝯtrariorũ sit eadẽ disciplina probabile erit q̃ eorum sit vnus sensus. Alie sunt probabiles q̃ sunt cõtrarie ꝓbabilibus id est de terminis contrarijs vel s̃m cõtradictionẽ protẽse. exẽplum ex parte subiecti: vt amicis oportet benefacere: inimicis oportet benefacere ex pte predicati. vt amicis oportet benefacere: amicis oportet malefacere exemplum de illis que sunt protense s̃m ꝯtradictionem. vt amicis oportet benefacere. inimicis nõ oportet benefacere. amicis oportꝫ bñfacere. amic̃ nõ oportꝫ malefacere. Et subdit q̃ si vna est probabilis ita et reliqua. ¶ Cõsequẽter diffinit ꝓblemata dyaletica dicẽs q̃ ꝓblema dyaleticum est speculatio contendẽs ad electionez vel fugam vel ad veritatẽ et scientiam aut vt ipsuȝ sic adminiculãs aut ad aliquid aliud huius modi. vnde per hoc q̃ dicit ad electionẽ vel fugam tangit problemata moralia. et per hoc q̃d dicit ad veritatem et scientiã tangit problemata naturalia. ꝛ per hoc quod dicit adminiculãs tangit problemata scientiarũ sermocionalium. ¶ Consequenter diuidit problemata. primo ex parte nostre cognitiõis. secundo ex parte finis de primis dicit q̃ quoddã est problema de quo neutro modo opinamur et solet vocari problema neutruȝ eo q̃ nullã rationẽ habemus ad alterã partẽ ꝯtradictionis: vt vtꝝ astra sint paria vel imparia vel quia habent⁹ rationes eque fortes ad vtrãq̃ partem cõtradictiõis vt vtrũ mũdus sit eternus vel nõ. Alia sunt de quibus habentur ꝯtrarie opiniones: et illa sunt triplicia: quedã sunt de quibus plurimi vulgares contrariantur sapientibus vt vtrum sapientia sit melior diuicijs vel nõ. alia sunt de quibus plurimi vulgares cõtrariantur inter se. vt vtrũ ars sutoria sit melior pelliparia. alia sunt de quibus sapientes cõtrariant̃ inter se vt sunt problemata phisicalia et methaphisicalia. vt vtꝝ mund⁹ sit ab eterno vel nõ et vtꝝ genus sit vnũ vl'e vl' nõ ¶ Deinde diuidit problemata et parte finis dicens q̃ quedam problemata ordinantur ad electionem vel fugam vt vtruȝ oporteat parentes reuereri vel non: quedam nõ ordinant̃ ad finez propter scire. sed propter operari. vt vtrũ voluptas sit eligenda vel non. et quedam ordinãtur ad scire tantum. vt sunt problemata naturalia.

Tractat⁹ diuisio

Quid est ꝓpositio dyaletica

Diuisio ꝓpositionũ dyaleticarum.

Diffĩo ꝓblematũ dialeticorum.

Diuisio ꝓblematũ

Diuisio ꝓblematis ex pte finis.

Positio aũt est extranea opinio alicuius s̃m philosophiã notorꝝ, vt quoniã non est cõtradicere quẽadmoduȝ dixit anthistenes.

Quid est positio.

Istud est secũdũ capitulum in quo phs determinat de positione dicens. positio

est opinio extranea aliquorum notorum secundum philosophiam. i. positio est opinio aliquorum peritorum vel alicuius periti in philosophia. et dat tria exempla. Primum non contingit esse contradictionem vt dicit antisthenes. Secundum est quod omnia mouentur vt dicit erraclitus. Tertium quod omnia sunt vnum vt dicit mellisus. et de istis dicit aristoteles quod esse solicitum est magis signum stulticie quam sapientie.

Comparatio positionis ad problemata.

Deinde comparat positionem ad problemata dicens quod omnis positio est problema: sed non econtra. Secundam partem probat quia aliqua sunt problemata de quibus neutro modo opinamur et illa non sunt positiones: quia positio est oratio quam per rationes probabiles videtur ab aliquo respondente. Primam partem probat: quia omne illud de quo contrarie opinatur est problema: sed positio est huiusmodi igitur. Et subdit quod solum illa problemata sunt dyaletica que possunt esse dubia ex parte rationis. et illa non sunt dyaletica que sunt dubia ex defectu sensus vel pene vt dubitantes vtrum oporteat deos venerari et parentes amare. tales non sunt rationibus conuincendi: sed verberibus sunt puniendi. ¶ Similiter illa problemata quorum demonstratio est propinqua sensui: vel longe a sensu non sunt dyaletica: vt vtrum nix sit alba.

Quot sunt species argumentationis dyaletice.

Deinde determinat de speciebus argumentationis dyaletice dicens quod due sunt species argumentationis dyaletice. s. sillogismus. et inductio quid sit sillogismus dictum est prius. Sed inductio est progressio a singularibus ad vniuersale. ¶ Finaliter comparat inductionem ad sillogismum dicens quod inductio est planior et verisimilior quam sit sillogismus: sed sillogismus est valentior et ad contradicendum efficatior.

Quot sunt instrumenta per que abundemus sillogismis dyaleticis.

i

Nstrumenta autem per que abundemus sillogismis sunt quatuor. vnum quidem propositiones sumere. secundum quotiens vnumquodque dicitur posse diuidere. tertium differentias inuenire. quartum autem similitudinis consideratio.

i

Ste est tertius tractatus huius libri in quo philosophus determinat de instrumentis abundandi in sillogismis dyaleticis dicens quod instrumenta quibus abundamus sillogismis dyalaticis sunt quatuor. s. propositionum sumptio. multiplicis distinctio. differentiarum inuentio. et similitudinis consideratio.

Quomodo tria instrumenta reducuntur ad primum.

et reducit tria vltima ad primum dicens quod tria vltima reducuntur ad sumptionem propositionum. quia per vnumquodque ipsorum possunt fieri diuerse propositiones. si enim distinguatur multiplex vt puta bonum in delectabile et vtile sumuntur due propositiones. s. bonum delectabile est eligendum. et bonum vtile est eligendum. Similiter inuenta differentia inter aliqua multiplicantur propositiones: vt si sit inuenta differentia inter sensum et disciplinam talis quod amisso sensu non possumus ipsum recuperare. sed amissa disciplina possumus ipsam recuperare. tunc eliciuntur due propositiones. Similiter inuenta similitudinis consideratione inter aliqua multiplicantur propositiones: vt si consideretur similitudo sanatiui ad sanitatem et euechiui ad euechiam. tunc fiunt plures propositiones.

Primum instrumentum abundandi.

Ergo quidem propositiones eligendum quotiens determinatum est in propositione aut omnium opiniones proponenti aut plurium aut sapientium: et bonorum vel omnium vel plurium vel notissimorum.

i

Stud est secundum capitulum in quo philosophus determinat de primo instrumento abundandi quod est propositionum sumptio et ponit sex modos quibus abundamus in propositionibus dyaleticis.

Quot modis abundamus sillogismis dyaleticis.

¶ Primus est sumendo propositiones probabiles. aut omnibus. aut pluribus. aut sapientibus. aut his pluribus. aut maxime notis. ¶ Secundus est sumendo propositiones contrarias probabilibus protensas secundum contradictionem. nam si vna contrariarum est probabilis et reliqua. ¶ Tertius modus est sumendo propositiones similes propositionibus probabilibus: vt si ista sumatur tanquam probabilis contrariorum eadem est disciplina: tunc ista sumenda est tanquam probabilis contrariorum idem est sensus. ¶ Quartus modus est sumendo opiniones communes. Nam respondentes ad huiusmodi propositiones faciliter concedunt nec ad eas multum aduertunt. ¶ Quintus modus est sumendo descriptiones eorum de quibus disputamus vt ex eis facere possimus propositiones probabiles. ¶ Sextus modus est aspiciendo ad propositiones dictas ab expertis in aliqua scientia in qua disputamus.

Diuisio problematis.

Consequenter ostendit quod omne problema aut est phisicum. aut morale. aut sermocinale: exemplum de phisico vtrum mundus sit eternus vel non. Exemplum de morali vt vtrum oporteat magis obedire parentibus quam legibus si dissentiant: exemplum de sermocinali vel logico: vt vtrum contrariorum sit eadem disciplina vel non.

Solutio questionum.

Consequenter soluit vnam questionem posset enim quis querere quomodo talia problemata differunt adinuicem. respondet quod non est facile hoc assignare: sed sufficit ea cognoscere inductione et exemplo. et dicit quod dyaleticus solum considerat talia simpliciter. i. quantum ad eorum opinionem et probabilitatem.

Quare in argumentationibus dyaleticis sumuntur propositiones vniuersales.

Et subdit finaliter quod in argumentationibus dyaleticis sumende sunt propositiones vniuersales vt sub ipsis possint sumi propositiones particulares vt omnium oppositorum est eadem disciplina sub qua sumuntur iste: omnium contrariorum eadem est disciplina. omnium priuatiue oppositorum eadem est disciplina.

Secundum instrumentum abundandi.

Quotiens autem negociandum est non solum quecunque dicuntur secundum diuersum modum. sed et rationes eorum temptandum assignare: vt non solum quoniam bonum. alio quidem modo dicitur iusticia et fortitudo.

Considerationes de secundo instrumento

¶ Istud est tertium capitulum in quo determinat de secundo instrumento abundandi. s. de distinctione multiplicis. ponens aliquas considerationes. Prima ad cognoscendum vtrum aliquod nomen propositum dicatur multipliciter inspiciendum est ad suum contrarium: quia si suum contrarium dicatur multipliciter. i. habeat plura significata: tunc etiam tale nomen dicitur multipliciter. exemplum acutum dicitur equiuoce de acuto in voce et de acuto in magnitudine, ergo etiam

obtusum dicet equiuoce. scđm exemplū bonū dr̄ equoce de bono in aīali et bono in domo cui ꝯtrariatur pestilēs. et bono in aīali ꝯtrariat fedum: ꝗ etiam malū dicet equoce. Tertiū exemplū albū dicet equoce d̄ albo in colore et albo in voce: ꝗ nigrum dr̄ equoce. Scđa cōsideratio. si nomen ꝓpositum habeat ꝯtrarium sm̄ vnam significationē et nō sm̄ aliam ipm̄ est multiplex et dat duo exempla. Primū est declarationi q̄ est in potu cōtrariat tristicia que est in siti. delectationi vero que est in speculādo nihil est cōtrarium. ideo hoc nomē delectatio dicitur multipliciter. Secundum exemplum huic quod est amare sm̄ aīam cōtrariatur odire sm̄ aīam. sȝ amare sm̄ corporalē actum nihil est contrariū.

Exēpla secūde cōsideratōis

¶ Tertia consideratio. si noīa cōtraria in vna significatione habent medium et nō in alia: tūc dicūtur equiuoce vt album et nigrum in colore habent mediū sed nō in voce. ideo dicūtur equoce. ¶ Quarta ꝯsideratio: si cōtraria in vtraqȝ significatione habeant mediū: et illud nō sit idē. tunc illa cōtraria sunt multiplicia. ¶ Quinta consideratio si contraria in vna acceptione habeāt plura media: et in alia non habeant nisi vnum mediū: tunc illa sunt multiplicia. ¶ Deinde ponit vnam cōsiderationem ex parte cōtradictionum que talis est. si cōtradictoriū alicuius noīs sit multiplex etiaȝ et tale nomen. vt nō videre vno modo idem est ꝙ non habere visum. alio modo idē est ꝙ non vti visu. ergo videre dicit multipliciter. ¶ Deinde ponit vnaȝ cōsiderationem ex parte priuatiue oppositoꝝ si vnum priuatiue oppositoꝝ dicatur multipliciter et reliquū. vt si sensibile dicatur equoce de sentire sm̄ aīam et sentire sm̄ corpus ita insensibile dicetur multipliciter. Deinde ponit vnā cōsiderationem inspiciēdo ad casum que talis est. si aliquod principale dicatur multipliciter casus ab eo descendēs dicetur multipliciter. vt patet de sanatiuo et sanitate. Deīde ponit tres cōsiderationes ex parte p̄dicamentoꝝ. prima si oppositum ꝓpositi sit in diuersis generib⁹ ipsum est multiplex. scđa si ꝓpositum conueniat rebus diuersoꝝ generuȝ nō subalternatim positorum ipm̄ est multiplex. vt hoc nomē asinus qđ in vna significatione sua est idem qđ aīal et in alia est quoddā gen⁹ vasis. tertia si terminus cōtrarius termīo ꝓposito reperiatur in diuersis generibus non subalternatim positis est multiplex: qr̄ si vnum ꝯtrariorum dicatur multipliciter etiam et reliquū.

Alia cōsideratō ex parte cōtradictionis.

Alia consideratio ex pte priuatie oppositoruȝ

Tres alie cōsiderationes.

Textus.

Differentias autē et in ipsis generibus que sunt ad se inuicem perspiciendum: vt quo differt iusticia a fortitudine. et prudentia a temperantia hec enim omnia ex eodē genere sunt

Duo vltima instrumenta.

Istud est quartū capitalū in quo p̄bus determinat de alijs duobus instrumētis abunādi. s. de differentiaꝝ inuētiōe et similitudinis cōsideratione. Et p̄mo ponit duas considerationes de differentiaꝝ inuentōe. Prima cōsideratio. ꝯsideranda est differentia illoꝝ que sunt eiusdē generis. vt differētia de iusticia fortitudine: prudentia: et temperantia que sunt sub virtute. Secunda cōsideratio. cōsideranda est differentia illoꝝ que sunt diuersorum generum. Deinde ponit duas cōsiderationes ex pte ꝯsiderationis similitudinis. prima est ꝙ similitudo querenda est in illis que sunt diuersorum generū ꝓpinquoruȝ respiciendo vtrū vnū sic se habeat ad aliud sicut reliquuȝ ad aliud. vt sicut se habȝ disciplina ad disciplinatū. ita sensus ad sensatū. Et sicut se habȝ visus in oculo: ita mēs in aīa. Scđa ꝯsideratio oportȝ respicere ad illa que sunt in eodē genere. et si in illis aliquid idē reperiatur illa sunt similia. vt homo et asinus in animali.

Consideratiōes d̄ inuentōe diffarum.

Considerationes ex pte similitudinis.

Textus

Utile aūt quotiens dicitur quidē cōsiderasse ad manifestū. maxime autem quis sciet quid ponatur palā facto quotiens dicitur.

Utilitates predictorum instrumētorum.

¶ Istud est quintū capitulū et vltimū hui⁹ libri in quo determinat de vtilitatib⁹ p̄dictoꝝ instrumētoꝝ dicēs prīo ꝙ multiplicis distinctio est vtilis ad tria. prīo ad manifestādū ꝓpositū qr̄ p manifestationē mlt̄iplicis fit maīfestatū qđ ondit. Secūdo est vtilis ad hoc ꝙ fiat disputatio ad rem et nō ad vocē seu nomē. Tertio ē vtil' ad nō paralogisari. qr̄ si rn̄dēs distīguat mlt̄iplex nō paralogisat. Et subdit ꝙ nō ꝯtigit p vera multiplicia paralogisari: sȝ solū p illa q̄ sūt in vno sensu v̄a et ī altero falsa. Scđo subdit ꝙ paralogisare nō spectat ad dyalecticū. sȝ magis spectat ad sophisticū. Cōseq̄nter dicit ꝙ drārū iuētio est vtilis ad duo. prīo ad sill'os de eodē et diuerso qr̄ ondens diuersitatē aliquoꝝ hȝ media ad ostēdēdū illa nō eē eadē. scđo vtil' est ad diffinitōes qr̄ vnūqđqȝ diffinit p drās ꝓpas p q̄s differt ab alijs. Cōsequēter dicit ꝙ siītudis ꝯsideratio vtil' est ad tria. s. ad inductōem. ad sill'os ex ypothesi. et ad diffinitōes. primū ꝓbat qr̄ p īductōez aliquo simili repto in singularib⁹ infert vl'e. scđm ꝓbat qr̄ p sill'os ex ypothesi siue p sill'os a trāssūpto ostēdit ꝙ illud qđ ꝯuenit vni sil'r ꝯuenit alteri. Tertiū ꝓbat qr̄ in diffinitōe prīo ponit genus vel aliqd loco gn̄is in quo multa sunt similia.

Cui spectat paralogisare.

Ad q̄ est vtilis cōsideratio siītudis.

q

Ueritur vtrū diffinitōes ꝓpōnis dyaletice et ꝓblemat' sint a p̄ho sufficiēter assignate.

Arguit prīo ꝙ nō: qr̄ nulla ꝓpō dyaletica est iterrogatio: qr̄ oīs iterrogatio hȝ moduȝ q̄stionis: sȝ cū ꝓpō dyaletica ponat' i sill'o nō hȝ modū q̄stiōis: igr̄. Scđo sic. diffinitō ꝓblemat' nō ē bona igr̄. aīs pȝ. qr̄ ꝓblema ē ꝓpō speculabil'. ꝗ male dr̄ ꝙ ē speculatō. Tertio sic. si oē ꝓblema eēt speculatio. seq̄ret ꝙ nō haberem⁹ aliq̄ ꝓblemata sciaꝝ practicaꝝ qđ est falsū igr̄. Quarto sic: vbi diffinit ꝓblema dialeticū: ꝗ male dr̄ ꝙ ꝓblema dialeticū ē vnū mēbrū diuidēs ꝓblema. Quīto sic. si diffinitio ꝓblemat' eēt bōa seq̄ret ꝙ oē ꝓblema eēt morale

Questio de diffinitione propositiōis dyaletice et ꝓblematis.

cū solū ꝓblema morale ꝯtendat ad electionē vł fugā. ¶ In oppositū est phūs in textu. In questione erūt tres articuli. Quantum ad primū.

Interrogationis acceptiones.

Sciendum est primo ꝙ pro declaratione diffinitionis ꝓpōnis dyalectice supponitur p̄mo ꝙ interrogatio capit̄ dupl̄r. vno modo ꝓ ꝓpōne cui addit̄ signū interrogatiuū ⁊ sic capit̄ in diffinitione ꝓpōnis dyalectice ita ꝙ est sensus ꝓpositio dyalectica est interrogatio .i. ꝓpositio cui addit̄ signū īterrogatiuū. Alio mō capit̄ pro aggregato ex signo interrogatiuo et ꝓpōne interrogata. ⁊ sic nō capit̄ in diffinitiōe ꝓpōnis dyalectice: q2 vt sic nō pōt poni in sillo dyalectico. Supponit̄ scdo: ꝙ ꝓbabile capit̄ dupl̄r. vno mō vt est ꝓpriū ꝓpōnis dyalectice cōuertibile cū ipā ꝓpōne dyalectica. ⁊ sic nō capit̄ in diffinitione ꝓpōnis dyalectice. q2 tūc esset nugatio cū diffinitio adderet̄ imediate diffinito. Alio mō capit̄ large ꝓ oī ꝓpōne q̄ est apparet̄ probabilis. ⁊ sic capit̄ in diffinitiōe ꝓpōnis dyalectice. ita ꝙ est sensus. ꝓpō dyalectica est interrogatio ꝓbabilis .i. ꝓpō interrogata apparent̄ seu vere ꝓbabilis.

Quot modis intelligitur aliquid eē manifestū omibus.

Tertio supponit̄: ꝙ aliquid esse manifestū omibus pōt intelligi dupl̄r. vno mō certitudinaliter ⁊ indubitāter. ⁊ sic propositio q̄ videt̄ sic oībus nō est dyalectica. Alio mō cū formidīe de opposito. ⁊ sic ꝓpō q̄ videt̄ oībꝰ isto mō dr̄ esse dyalectica. Ex q̄bus p3 ꝙ diffinitio ꝓpōnis dyalectice est sufficiēter posita.

Suppositiōes declarantes diffinitionem problematis

Sciendum est scdo ꝙ pro declaratione diffinitionis ꝓblematis supponit̄ primo ꝙ phūs hic accipit ꝓblema dyalecticū ꝓ ꝓpōne ꝓbabili cū formidiue termīabili ꝑ rōnes ꝓprias ⁊ dyalecticas siue cōponat̄ ex termīs logicalibus siue nō. ⁊ sic capit̄ problema dyalecticum cū diffinit̄ in textu. Alio mō pōt capi ꝓ ꝓpōne probabili cū formidīe termīabili ꝑ ꝓprias rōnes cōpositas ex termīs logicalibꝰ. ⁊ sic capit̄ cū dr̄ ꝙ problema dyalecticū est vnū mēbrū diuisionis problematis. Supponit̄ scdo: ꝙ in diffinitione problematis nō capit̄ speculatio prout distinguit̄ cōtra praxim. s3 capit̄ pro propōne speculabili vel cognoscibili ꝑ rōnes ꝓbabiles ad vtrāq3 ꝑtem ꝯtradictionis. ¶ Supponitur tertio. ꝙ problema accipit vtrāq3 ꝑtem cōtradictionis: sc3 affirmatiuā ⁊ negatiuam inter quas fit disputatio ⁊ ꝯtentio. ideo in diffinitione problematis ponit̄ iste terminꝰ ꝯtendēs. Ex quo p3 ꝙ ꝑ p̄dictam diffinitionē phūs nihil aliud intēdit nisi ꝙ ꝓblema est propō speculabil̄ pro vtraq3 parte ꝯtradictionis. Alie particule sunt declarate in textu. na3 per hoc quod dicit ad electionem vel fugam tāgit problemata moralia que possunt disputari per rōnes probabiles ad vtrāq3 partem. Et ꝑ hoc ꝙ dicit ad veritatem ⁊ sciam intelligit problemata phisicalia que per rōnes probabiles possunt probari ad vtramq3 partem cōtradictionis. ⁊ per hoc ꝙ dicit amminiculans tanguntur problemata dyaletica. ex quo pat3 ꝙ diffinitio problematis est sufficienter posita.

An omis ꝓpositio dicat̄ dyaletica.

Sciendum est tertio ꝙ circa textū incidunt aliq̄ difficultates. prima vtrū oīs propositio possit dici dyaletica. Et arguit̄ p̄mo ꝙ sic: q2 ome illud qđ ꝯstituit̄ ex aliquo p̄dicatoꝝ est dyalecticū sed oīs ꝓpō est hmōi: vt p3 ꝑ phm in p̄ncipio huiꝰ dicentē ꝙ p̄dicata sunt ex quibus fiūt ꝓpōnes ⁊ ꝓblemata. ¶ Ad dubiū dr̄ ꝙ aliquā esse ꝓpōnem dyalecticā pōt intelligi dupl̄r. vno mō q2 ꝯstituit̄ ex termīs logicalibꝰ et isto mō nō oīs ꝓpō est dyaletica. nec isto mō capit phūs ꝓpōnem dyaleticā. Alio mō capit̄ ꝓpō dyaletica pro omi ꝓpōne probabili ꝑ rōnes gn̄ales ⁊ probabiles q̄ nō sunt demōstratiue. ⁊ isto mō oīs ꝓpō ꝯstituta ex aliquo p̄dicatoꝝ exn̄s tm̄ dubia ꝓbabilis dr̄ dyaletica. ⁊ isto mō capit̄ propō dyaletica a phō in textu.

Quot modis intelligitur ꝓpositionē esse dyaleticam.

Alia difficltas de oppositis

Sciendum est quarto ꝙ scda difficultas est ista. vtrū si vnū oppositoꝝ dicat̄ multipl̄r ⁊ reliquum .i. qđ sub alijs verbis dr̄ ꝙ tot modis dr̄ vnū oppositoꝝ quot modis dr̄ ⁊ reliquum. ⁊ videt̄ ꝙ nō: q2 tunc essent tot hoīes albi sicut nigri cū albū ⁊ nigrū sint opposita. Pro solutione dr̄ breuiter ꝙ vnū oppositoꝝ dici tot modis sicut ⁊ reliquū pōt intelligi dupl̄r. vno mō q̄tum ad multitudinē oppositoꝝ. ⁊ sic non opz. nō eni opz ꝙ si sint quattuor albedines vł tria alba vel quattuor alba ꝙ tot sint nigredines vel nigra. alio mō pōt intelligi q̄tum ad significata: ⁊ sic dico ꝙ tot modis dr̄ vnū oppositorum quot modis dr̄ ⁊ reliquū .i. si vnū oppositorum sit equiuocū ad tria significata etiam et reliquum. Et hec de primo articulo.

Vnū oppositorū dici tot modis sicut et reliquū q̄t modis intelligit̄.

An tātū sint due spēs argumētationis.

Quantū ad scdm dubitatur p̄mo vtrum tantū sint due spēs argumētationis. et videt̄ ꝙ nō. q2 aristoteles in scdo prioꝝ ponit quattuor. Vn̄ pro solutione supponit̄ vt visum est summulis ꝙ omnis ꝓpositio cuiꝰ subiecto addit̄ dictio exclusiua est distinguenda: q2 pōt esse de subiecto excluso vel exclusiua. vn̄ si ista sit de subiecto excluso est vera: ⁊ est sensus aliqua que tm̄ sunt duo sunt spēs argumētatiōis si sit exclusiua est falsa. ⁊ est sensus due sūt species argumentationis ⁊ nō sunt plures. nec aristoteles posuit illa3 exclusiuam. sed bn̄ dicit ꝙ sunt due spēs argumētatōnis. ⁊ ꝑ illas duas intelligit alias duas. puta ꝑ sillogismū emptimema ⁊ ꝑ inductionē. exemplū de istis satis visū est in scdo prioꝝ. Et si arguatur impossibile est nō si tantū due sunt spēs argumētationis due sunt spēs argumētationis: ergo ista est necessaria. si tm̄ due sint spēs argumētationis due sūt spēs argumētatōnis: ergo ista est necessaria tm̄ sūt due spēs argumētōis. ¶ Pro solutiōe supponit̄ ꝙ ꝯditionalis ē duplex q̄dā ē affirmatia ⁊ q̄dā est negatiua. vn̄ ad veritatē cōditionalis affirmatiē requirit̄ ꝙ qualitercūq3 ꝑ an̄s significatur esse impossibile est ita esse quin ita sit sicut per ꝯn̄s significatur. Ex quo sequit̄ ꝙ oīs conditionalis affirmatiua vera est bona ꝯn̄a. s3 ad veritatē cōditionalis negatiue req̄rit̄ illđ quod requirit̄ ad falsitatem affirmatiue puta

Cōditionalis acceptōes.

Quomō intelligit omnē cō ditionalē verā eē necāriaʒ.

ꝙ possibile sit ita esse sicut ꝑ añs significat qn ita sit sicut ꝑ ꝯñs significat. Et ad falsitateʒ illud qđ reqritur ad veritatē affirmatiē. Ex quo seqtur ꝙ qñ đr ꝙ oīs ꝯditionalis vera est necessaria: hoc intelligit̄ de ꝯditionali affirmatiua. nam nulla ꝯditionalis negatiua est ꝯña necessaria vt dicūt aliq. nam ad hoc ꝙ aliqua propō sit ꝯña reqritur ꝙ in ea nota illationis teneat̄ illatiue sic ꝙ negetur. ideo ibi nō est ꝯña. impossibile est nō si tantū due spēs ⁊c. sed dicūt aliquí ꝙ ibi est tantum vna propositio cathegorica significans ꝙ hec est impossibilis si tantum due sunt spēs argumētatiōis due sūt spēs argumētatiōis. ſʒ magnū est dubiū qūo illa sit cathegorica cuʒ contradicat ypothetice. ideo resolutionem quere.

Dubiū ꝰ ista due sunt spēs argumētationis.

Dubitatur scđo vtrum ista sit vera due sunt spēs argumētationis. Et arguit̄ ꝙ nō bñ sequit̄. nō due sunt spēs argumētationis vl due sunt spēs argumētationis: ḡ nō due sūt species argumētationis. ꝯña ꝓbatur: qꝛ ex opposito ꝯsequētis infert̄ oppositū antecedētis: igit̄. ꝯsequētia ꝓbatur: qꝛ oppositum ꝯsequētis est istō. due sunt spēs argumētationis. ⁊ ad istam due sunt spēs argumētationis seqtur ista due sunt spēs argumētationis vel due sunt species argumentationis. qꝛ qūbet cathegorica infert vnam disiunctiuā cuiꝰ ipa est pars. ¶ Pro cuius solutione supponit̄ ꝙ duplex est disiūctiua

Duplex ē disiūcti.

scʒ affirmatiua ⁊ negatiua. vñ ad veritateʒ disiunctiue affirmatiue sufficit alterā partē ꝑncipalem esse verā. sed ad falsitatē reqritur vtrāq partē ꝑncipalem esse falsam. ſʒ ad veritateʒ disiunctiue negatiue sufficit ⁊ requirit̄ ꝙ vtraq pars eiꝰ principalis sit vera. ⁊ hoc ꝑm illos q̇ tenēt ꝙ negatio posita in principio ypothetice negat oēs copulas tam cathegoricas q̄ ypotheticas ⁊ ꝑ oppositū dicet̄ đ eiꝰ falsitate.

Suppositio de disiunctiua affirmatiua.

Supponitur scđo ꝙ disiunctiua affirmatiua equalʒ copulatiue affirmatiue de ꝑtibus cōtradicentibus: ⁊ hoc in cōsequendo sed nō in significādo sed disiunctiua negatiua eq̄ualet etiam copulatiue: ideo pōt respōderi ꝙ prima cōsequētia est bona. puta nō sunt due spēs argumentationis vel due sunt species argumētationis: ḡ non due sūnt spēs argumētatōnis. ¶ Et si quis dicat: ibi arguitur a tota disiūctiua ad alterā partem. respondetur ꝙ verum est a tota disiunctiua negatiua que equiualet copulatiue. ideo bene sequitur.

Quot sūt instrā abundādi in sillis. Quid est instrumentum abūdandi.

Dubitatur tertio vtrum sint tantū quattuor instrumenta abundandi in sillogismis dyaleticis. ¶ Pro cuius solutione supponitur primo ꝙ instrumētum abundādi est regula per quam abundamꝰ vel scimāꝰ inuenire ꝓpter plures propositiones dyaleticas: ⁊ quia aliqua conclusio pōt multis modis probari: ideo dyaleticus indiget instrumentis quibus faciliter poterit sillogisare ⁊ probare illam ꝯclusionē. ¶ Supponitur scđo: ꝙ sumptio prepositionū capitur dupliciter. vno modo generaliter pro quacūq; acceptione propositionum siue necessariarum siue ꝓbabiliū siue verarum siue falsarum. ⁊ sic cōuenit tam demonstratori dyaletico q̄ sophiste. nec isto modo capitur hic. alio modo capitur ꝓ acceptione propositionū dyaleticarum ⁊ probabilium quibus abundamus in sillogismis dyaleticis: ⁊ sic capitur hic. Et si quis querat vtrum sumptio terminorum debeat dici instrumentum abūdandi sicut sumptio propositionum. Respondetur ꝙ sic. ⁊ intelligitur per sumptionem propositionum.

Sūptio ꝓpōnum quot modis capit̄

¶ Supponitur tertio. ꝙ differentiarum inuentio et similitudinis consideratio dupliciter capiuntur vno modo ꝑm ꝙ inuestigantur per eorum propria principia et sic pertinent methaphisico. Alio modo inq̄tum per ipsas possumus accipere multas propositiones dyaleticas ex quibus possumus facere sillogismum dyaleticum. et sic pertinent ad dyaleticum. Similiter distinctio multiplicis pertinet ad sophistam: vt redarguat aut caueat redargui ⁊ pertinet ad dyaleticum ꝑm ꝙ ex eius distinctione possunt sumi plures propositiones dyaletice.

Dr̄iaꝝ inuentio et simitudinis ꝯsideratio qt mō[illegible]

¶ Quarto supponitur: ꝙ cum dicat philosophus in textu ꝙ tria vltima instrumenta abundandi reducuntur ad sumptionem propositionum non debet intelligi formaliter: sed quodammodo ordinatiue: quia ordinantur ad sumptionem ꝓpōnuʒ.

Quomodo intelligr̄ instrumēta abūdādi redui ad sumptione ꝓpositionū

Quantum ad tertium articulum sit conclusio responsalis. diffinitio propositionis dyaletice ⁊ problematis sunt a philosopho in textu sufficienter assignate: vt patet in articulis. ¶ Et ad rationes ante oppositum patet solutio in articulis.

Cōclusio de ꝓdictꝭ

¶ Et sic est finis primi thopicorum.

S Unt autem problematum alia quidē vl'ia. alia vero ꝑticularia. vl'ia quidē vt qm̄ omnis voluptas bonū est et qm̄ nulla voluptas bonū. particularia vero vt quoniam quedam voluptas bonū. ⁊ quoniam q̄dam voluptas non bonum.

Prob'ca tum diuiso

I Ste est secundus liber thopicorum aristotelis in quo docet terminare problemata accidentis et problemata simplicis inherētie. Et diuiditur in quattuor tractatus. Primus continet vnum capitulum in quo primo ponit talem diuisionem. Problematum quedam sunt vniuersalia. ⁊ quedam particularia: exemplum de vniuersalibus vt vtrum omnis voluptas sit bona vel nō. exēplum de particularibus: vt vtrum aliqua voluptas sit bona vel nō. Et subdit ꝙ quodlibʒ illorum est duplex scʒ affirmatiuū ⁊ negatiuū. sub-

Diuisio secūdi libri thopicorum.

dit etiā q prius determinandū est de pblematibus vniuersalibus negatiuis q affirmatiuis: qa illa magis ptinent ad opponētes cū opponens magis habeat pbare partē negatiuā q affirmatiuā. ¶ Deinde cōparat problēata accntis ad pblemata aliorum pdicatorum. dicēs q difficile est terminare pblemata accidētis. qr in ipis nō valet pña ab inesse ad esse. vt nō sequitur. albedo inest ethiopi: g ethiops est albus. sz in pblematibus aliorum pdicatorum ab inesse ad esse valz pña vt bñ sequitur aial inest homini: g hō est aial. Deinde ponit duo peccata que pñt accidere in pblematibus dyaleticis. pmū est mētiri: scdm est trāsgredi cōem locutionē hoc est appellare res noibus extraneis vt noiare hoiem platanum .i. arborem euersaz. Et ponit tales pideratione z. si aliquid assignetur inesse vt accidēs. et insit sm modum alterius predicati pblema est destruendum etiā si genus assignet inesse sue speciei vt accidēs pblema est destruendū: qr assignare genus sue speciei per modū denoiatiui mala est assignatio: vt sic dicendo albedo coloratur. Ex isto textu elicitur ista auctoritas. Genus nō predicatur denominatiue de sua specie.

Comparatio problematis accidētis ad alia pblemata

Pctā circa problemata dialetica ac...

Auctoritas.

Alius vero locus est inspicere quibus inesse aut omnibus aut nulli dictum est. considerare autem sm species et nō in infinitis.

Quō terminātur pblemata per locum a toto i quātitate.

Iste est secundus tractatus in quo docet termiare pblemata simplicis inherentie. Et diuidit in quinqz capitula.

i

Tractatus diuisio.

In primo docet termiare problemata p locum a toto in quātitate ponēs talem pfiderationez. Si aliquod predicatū assignet inesse omni aut nulli videnduz est si sit instātia in spēbus et postea in indiuiduis. et si nō sit instantia cōstruendum est problema. si vero sit instantia destruēdum est. vt vtrum omnium oppositorum sit eadem disciplina. respiciendum est ad species oppositorum. et postea ad indiuidua et si nō sit instantia construendum est: si vero sit instantia destruendum est. Et subdit q prius inspiciendum est ad species q ad indiuidua: qr species sunt pauciores q indiuidua. modo facilius est inspicere ad pauca q ad plura.

Alius diffinitiōes facere accidētis et cui accidit: aut vtriusqz sm vtrūqz aut alterius. deinde cōsiderare si quid nō verz in diffinitionibus vt verz sumptum sit. vt si est deo iniusticiā facere: quid iniusticiā facere diffinendū.

Quō terminātur pblemata p locuz a diffōne.

Istud est secūduz capitulū in quo docet terminare pblemata simplicis inherentie per locū a diffinitione. ponens talez cōsiderationē. Si aliquod predicatum assignetur inesse subiecto videndū est si diffinitio talis predicati pueniat subiecto. si sic construendum est problema. si nō destruendū est, vt si quis dicat deū facere iniusticiā oportet videre quid sit facere iniusticiā. Unde facere iniusticiā est alteri sponte nocere. et quia deus nulli nocet. iō nulli facit iniusticiā. aliud exempluz. vt si velimus scire vtruz studiosus sit inuidus oportz videre quid est inuidia. vnde inuidia est tristicia de apparenti prosperitate alicuius. et qr hoc nō puenit studioso iō studiosus nō est inuidus. aliud exēplum. vt si velimus scire vtz reprehēsor sit inuidus oportz scire quid sit inuidus. vnde inuidus est qui tristatur de psperitatibus bonorum. et reprehensor est qui tristat de prosperitatibus malorum ideo reprehensor nō est inuidus. Deinde ponit tria documēta. pmū si in diffinitione ponatur aliquod ignotum: tūc loco illius debet poni manifestū. secundū si aliqua ppositio vlis habeat instantiam vt velimus per ipsam aliquid pbare sumēda est cum sua instantia. nam instātia querit argumentū respondentis. Tertiū in diffinitionibus vtendū est noibus vt plures. Nam loquēdū est vt plures: sapiendū vero vt pauci.

Consideratio de eodem.

Quid est inuidia.

Quid est inuidus.

Documēta de eodē

Amplius si multipliciter dicatur aliquid propositum: positum autem sit. quoniam inest aut quoniam non inest: alterum monstrare eorum que multipliciter dicuntur si in vtraqz nō contingat.

¶ Istud est tertiū capitulū in quo docet terminare problemata simplicis inherētie inspiciendo ad multiplex. Et docet pmo inspicere ad multiplex sm equiuocationē: ponēs talē cōsiderationē. Si in aliqua ppōne ponat aliqd multiplex sm equiuocationē. et q lateat respōdētē. tunc opponēs pōt ipsam construere in vno sensu et destruere in alio sensu. Aduerte tñ q si debeat construi in vno sensu et destrui in alio opz q respondens concedat eam esse veram in vno sensu. Scdo subdit aliam considerationem. si multiplex non lateat respondentem. tunc opponens debet ipsam distinguere et distinctione facta debet ipsam construere vel destruere. vt si q ratur vtrum omne oportunum sit expediens. ibi ex parte illius termini expediens distinguēdum est: quia expediens dicitur equiuoce de expediente vtili et de expediente honesto. Et sm hoc possunt construi propositiones vel destrui. ¶ Deinde ponit vnam considerationem inspiciendo ad multiplex amphibologicum dicens q si multiplex amphibologicum lateat respondentem: tunc debemus distinguere. et si velimus construere debemus aspicere ad significationē sm quam predicatum inest subiecto. et si velimus destruere debemus aspicere significationem sm quam predicatum non inest subiecto. vt vtrum disciplina sit vna plurium talis est distinguenda: quia disciplina potest esse vna plurium vnius vt finis et alterius vt medij ordinati in finem. Ideo ad construendum eam sufficit aliquam vnum sensum concludere. Sed si velimus illam destruere oportet ostendere

Quō terminātur pblemata inspiciendo ad multiplex.

Alie cōsideratiōes de eodez.

Alia cōsideratio ī spiciēdo ad multiplex āphibologicū.

q nullo illorū modorū disciplina est vna. ¶ Finaliter ponit vnā consideratione circa locum a transsumptione dicens q si aliquid ponatur in esse alicui subiecto sub nomine obscuro nos debemus illud nomen transferre ad nomē euidentius siue notius vt loco huius termini inuestigare debem⁹ ponere illum terminū inquirere.

Alia cōsideratō circa locū a a transsūptione.

Ad ostendendū aūt cōtraria eidez inesse considerandum in genere. vt si velimus ostendere quoniaz est circa sensum rectitudo et peccatuz sentire autē iudicare est. iudicare aūt est recte et non recte: et circa sensuz erit rectitudo et peccatum.

Considerationes ad terminandum pblema simplicis inherentie per locum a genere ad speciem.

Stud est quartū capitulum in quo docet determinare pblemata simplicis inherētie p locū a genere ad spēm. Et ponit primo talem ɔsiderationem: si cōtraria assignētur inesse alicui spēi videndū est vtrū insint generi eiusdem spēi: si sic cōstruendum est pblema. si nō destruendū est: vt si velimus videre an rectū et non rectū insint ipi sentire videndū est an insint iudicare eo q iudicare est genus ad sentire: qui enī sentit iudicat. Scda ɔsideratio: si aliquid assignetur generi videndū est si insit spēi: si sic cōstruendum est pblema. si nō destruēdū est pblema. ¶ Scdo ponit tres regulas. quaꝝ Prima est. si genus predicetur de aliquo oportet aliquā spēm eius de eodem pdicari. Secunda est. quecūqꝫ habent aliquod gen⁹ necesse est habere aliquā spēm illius generis. Tertia. de quocūqꝫ pdicatur genus denoīatiue de illo pdicatur aliqua species denominatiue. vt si quis dicat animam moueri necesse est eam aliqua specie motus moueri.

Regule de eodez.

Considerandum autē in proposito quo existente necesse est positum esse aut qd ē ex necessitate si ppositū est.

Consideratiōes d eodem p locum ab āñte ꝛ cōsequente

Stud est quītū capitulū ī quo phs docz terminare problemata simplicis inherētie per locuz ab antecedente ꝛ ɔñte ponēdo aliquas cōsiderationes. quaꝝ Prima est si velimus ɔstruere ɔñs debemus primo cōstruere āñs. Nam āñte cōstructo ꝛ probato cōsequēs erit pbatum. Secūda cōsideratio. si velim⁹ destruere āñs debem⁹ primo destruere ɔñs. nam destructo ɔñte āñs erit destructū. Tertia est. in assignādo ɔñs vel āñs inspiciendū est ad tēpus scz vtrum āñs possit esse verū in aliquo tpe sine ɔñte. ꝛ si sic male est assignatuz p āñte vt si nutriri assignetur p āñte ad hoc qd est augeri mala est assignatio. Nam aīalia semp nutriuntur: sed nō semp augētur. ¶ Deinde ponit vnā cautelam opponētis dicens q opponens debet ducere respondentē ad illud quod est sibi magis manifestū. Et hoc oz fieri qñ respōdēs negat illud qd est necessariū ad ostendendū ppositum vel saltē apparēs. ¶ Deinde ponit vnum documentū dicēs q oportet opponentem cauere ne assignet āñs difficilius ad pbandū q sit ɔñs: qr tūc mala esset assignatio. ¶ Finaliter ponit alias considerationes. Prima. si dubiū sit vtrum vnum cōtrariorum insit vel nō insit subiecto facile poterit ostendi posita cōstātia subiecti. Secunda cōsideratio. opponēs debet trāsferre nomen obscurū in nomē clarum vt facili⁹ possit sumere argumentū ad pbandū ppositū vt loco huius termini magnanimus debet poni hoc cōplexum habens magnum animum.

Cautela opponētis.

Documētum.

Alie cōsideratiōes de eodez.

Queritur vtrum in accidētib⁹ ab inesse ad esse valeat ɔña. i. vtrū ista ɔña sit bona albedo īest hoī: g hō ē alb⁹. Et arguit pmo q sic: quia idez est inesse ꝛ pdicari vt vult aristo. primo prioꝝ. g bene sequit q si albedo inest hoī q hō est albus. Scdo sic. bene sequitur hō nō est albus: g hō est nullū album. et vltra hō est nullū albū: ergo hō nullā hz albedinez. ꝛ per ɔñs nulla albedo inest hoī: igitur ex opposito ɔñtis infertur oppositum āñtis. scz albedo inest hoī. g hō est alb⁹. Tertio sic. albedo inest hoī simplr: g hō est albus: igit bene sequit albedo inest hoī: g hō est alb⁹. Quarto sic. si talis ɔña non valeret hoc maxime esset qr albedo inest hoī fm ptē. sz hoc nō: qr cimitas inest hoī fm ptē. ꝛ tñ bñ seqtur cimitas inest hoī: g hō est cimus. Quinto sic. qr si albedo īsit scuto p media pte totū scutū ē albū: g inesse fm ptē nō īpedit q accñs pdicet de subo. āñs ptz: qr scutū p media pte albū ē coloratū. g aliquo colore ꝛ nō nisi albedīe: g scutū est albū. ¶ In oppositū est phūs in textu. In questione erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum

An in accidētib⁹ ab inesse ad esse sit bōa ɔña.

Sciendum est primo q p declaratione tituli qstionis supponit pmo q iesse capit dupl'r. vno mō scdē intētional'r vt idē est q pdicari. ꝛ isto mō nō capit hic. qr idē eēt qrere vtrū valeat ɔña a pdicari ad pdicari. alio mō capit pmē ītētional'r vt idē est qd eē in alio fm aliquē modū eēndi in. Supponit scdo q qrere vtꝝ ab inesse ad eē valeat ɔña in accñtib⁹ est qrere vtꝝ a ppōne significāte accidens inherere subo ad pponem in q pdicat accñs de subo valeat ɔña cuiusmōi est ista. albedo inest hoī: g hō est alb⁹. Supponit tertio q triplicia sūt accidētia. quedā sūt q determiant sibi ptē pricipalē vt scie q determināt sibi aīam. ꝛ de istis dr q ab iesse ad eē valet ɔña. vt bñ seqtur scia inest aīe hoīs: g hō est sciens. alia sunt q determināt sibi ptez min⁹ pricipalem. vt cecitas: surditas: ꝛ cimitas: ꝛ de istis dr q ab inesse ad esse valet ɔña. vt bene sequitur cimitas inest hoī: ergo homo est cimus. Alia sunt que indifferēter couenīūt toti et parti cuiusmodi ē albedo ꝛ nigredo. Et de istis dicitur q ab inesse ad esse nō valet ɔña: vt nō sequtur: albdedo inest hoī: g hō est alb⁹: alia sūt etiā accidētia respectiua q determināt sibi totū captū cathegorematice cuiusmōi est pñitas ꝛ filiatio. ꝛ de istis dr q ab inesse ad esse valet ɔña. vt bñ sequit. paternitas iest hoī. g hō est pater.

Inesse q mōis capitur.

Quot sūt accidētia

Difficultas circa textum incidens.

Sciendū est secūdo q circa textuz incidit talis difficultas vtrū scutū pro media ꝑte albū ⁊ ꝓ media parte nigrū sit albū vel nigrū. Et videtur q sit albū: q2 habet albedinē: igitur est albū: eadē rōne: ꝓbatur q sit nigrū q2 habz nigredinē igit̃ ⁊c. ¶ In oppositū arguit̃. q2 nō videtur q magis debeat dici album q̄ nigrum. igitur non est album neq3 nigrum. ¶ Pro solutione supponitur q de scuto sic pro media parte albo ⁊ pro media ꝑte nigro bene conceditur q est coloratū: q2 omne visibile est coloratū lucidum lux lumē vel spēs visibilis. sed scutū videtur. ergo est aliqđ illoꝝ sed nō nisi coloratū: igitur dz cōcedi q est coloratū ⁊ nō q sit colorata vt dicūt aliqui. Nam regula est q ad multiplicationem forme nō sequitur multiplicatio suppositi. vñ licet aīa habeat plures sciētias etiaz specie distinctas: nō tamē dicitur scientes sed sciens. Etiam dato q scutum habeat plures colores nō debet ꝯcedi q est colorata sed q est coloratū. ¶ Et si quis arguat q2 dicit aristoteles q de quocūq3 dr̃ genus de eo dz dici aliqua species illi⁹ gñis: ergo si cōcedat̃ q est coloratū cōceditur q est albū vel nigrū. Dicit̃ q illa regula aristotelis debet intelligi quo adesse vel inesse ideo bene sequitur scutum est coloratū: g̃ est albū vel nigrū. vel albedo vel nigredo sibi inest. Dicunt tamē aliqui q tale scutum est albū ⁊ nigrum vt est vna de p̄dicato copulato. Et q̄n arguitur ꝯtra eos: quia tunc cōtraria verificarentur de eodē qđ videtur esse cōtra aristotelem. respondent q nō est incōueniēs ꝯtraria de eodem verificari respectu diuersarum partium.

Quod ꝓblema diuiditur ī diuisione ꝓblematis. Quid est ꝓblema accidētis

Sciendū est tertio q in diuisione ꝓblematis in qua dicit̃ q ꝓblema diuiditur in vl̃e ⁊ ꝑticulare. ibi diuidit̃ ꝓblema dyaleticum et nō ypotheticū: etiam in tali diuisione ꝑ ꝓblema ꝑticulare intelligit̃ ꝓblema indefinitum ⁊ singulare. Sed queret aliq̄s quid sit problema accidentis. ⁊ quid ꝓblema simplicis inherētie. Respondetur breuiter q ꝓblema accidētis est in quo queritur an aliqđ predicatū insit vel nō insit subiecto cum expressione alicui⁹ quattuor p̄dicatoꝝ puta gñis diffinitionis ꝓprij vel accidentis. vt si queratur an aīal insit hoī vt gen⁹ vel non: ⁊ sic de alijs p̄dicatis. Et si quis q̄rat q̄re ergo tale ꝓblema dr̃ magis ꝓblema accidentis q̄ gñis. respondetur q hoc est ꝓpter conuenientiā quā habet cū ꝓblemate simplicis inherentie in quo q̄ritur de inherentia q magis cōuenit p̄dicato accidentis q̄ alijs p̄dicatis. ideo talia ꝓblemata dicūtur ꝓblemata accidentis: sed ꝓblema simplicis inherentie est in quo q̄ritur an p̄dicatū insit vel nō insit subiecto sine expressione alicui⁹ q̄ttuor p̄dicatoꝝ: vt si querat̃ vtrū aīal insit homini vel nō: ⁊ sic de alijs.

Dubium: ꝗ ista omē aīal fuit in archa noe.

Sciendū est quarto q circa textū incidit talis difficultas vtrū sit de mēte aristotelis q ista sit vera omne aīal fuit in archa noe. Respōdetur breuiter q nō est de mente aristotelis cōcedere talem ꝓpositionē cum sit instantia de multis indiuiduis q̄ nunq̄ fuerunt in archa noe. ideo simpliciter et de rigore sermonis tale sophisma est falsuz. omē aīal fuit in archa noe. dicūt tamē aliqui q est verū. ⁊ dicūt q ly oē distribuit ꝓ generib⁹ singuloꝝ id est ꝓ speciebus ⁊ nō ꝓ indiuiduis. sed hoc alias fuit reprobatum in summulis vbi fuit dictum q nullū signum distribuit solū ꝓ speciebus nisi includat in se istū terminū species: sed illud signū omne nō includit. igitur nō pōt solum distribuere pro speciebus. ¶ Et si quis dicat viri sancti in sacra scriptura cōcedunt talē ꝓpōnem: igitur videtur esse vera. respondet̃ q de rigore sermōis nō cōcedūt: sed solū est in sensu ꝓ quo accipiebant: vñ accipiebāt eam in isto sensu de qualibz specie aīalis ꝑfecti fuit aliqđ aīal in archa noe.

An hec aliquod animal fuit ī archa Noe sit vera.

Sz restat alia difficultas: vtrū ista sit vera aliquod aīal nō fuit in archa noe. ⁊ videtur q non quia ad hoc q ꝓpositio negatiua sit vera requiritur q sit aliqua diuisio in reb⁹ significatis per terminos. sed ibi nulla est diuisio. q2 dato q nullum aīal esset adhuc illa esset vera. respondetur ꝑ aliquas ꝓpōnes.

Propositiões soluentes p̄dicta dubia.

Prima ad hoc q ꝓpō affirmatiua sit vera nō requiritur aliqua cōpositio in rebus: quia ista est vera deus est de⁹ ⁊ tñ ibi nulla est cōpositio. Scđa ꝓpō ad veritatē negatiue nō requirit̃ q aliqua sit diuisio in re: quia dato q nullus equus nec asin⁹ esset adhuc ista esset vera equus nō est asinus dūmō formaret̃. Et si dicat̃ aristoteles habet oppositū in. 6. methaphisice dico q nō hz. ⁊ dico q ꝯpositionē intelligit eē idē ꝓ quo termīi supponūt: ⁊ ꝑ diuisionē nō esse idē pro quo termini supponūt sic q illa ꝓpositio affirmatiua est vera cui⁹ termini ꝓ eodem supponūt: ⁊ negatiua vero cui⁹ termini ꝓ eodē nō supponūt. Et hoc si aliq̄s mod⁹ grāmaticalis vel logicalis vel distinctio formalis vel rōnis nō impedūt. Et hec de primo articulo.

An a gñe ad speciē valeat cōsequētia: et ecōtra

Quantū ad secundum dubitatur primo vtrū a gñe ad spēm valeat ꝯña ⁊ ecōtra. queadmodū videt̃ dicere aristoteles seu ab inferiori ad superius. Et videt̃ p̄io q nō: quia non sequit̃ sortes differt a platone: ergo differt ab hoīe cū añs sit verū ⁊ ꝯñs falsum. ¶ Item non sequitur sortes incipit esse alb⁹: ergo sortes incipit esse coloratus: quia añs pōt esse verū ꝯñte existente falso. posito casu q sortes prius fuerit niger. Item nō sequit̃ sortes venit parisius ergo facit parisius. ⁊ tamen arguit̃ ab inferiori ad superius: cum venire sit minus cōmune respectu huius quod est facere. ¶ Pro solutione supponitur q arguendo ab inferiori ad superi⁹ affirmatiue bene valet consequētia: dūmodo arguatur sine distributione superioris.

Conditiones requisite arguendo ab īferiori ad superius

Dico vlterius q ab inferiori ad superius tenet negatiue duabus cōditionibus obseruatis. Prima q ponatur constantia inferioris. ideo non sequitur adam non est. ergo homo non est: quia antecedens est verum ⁊ cōsequens falsum. Nam ista est falsa homo nō est cum sua cōtradictoria sit vera. scz omnis homo est. Scđa conditio q non arguatur cum distributione superioris. ideo nō

sequitur petrus est extra istam domū: ergo est extra domū: quia ly extra facit terminū sequentem distribuibilē supponere confuse ꝛ distributiue. Dico vlterius ꝙ a superiori ad inferi⁹ valet cōsequētia tam affirmatiue ꝙ negatiue dūmodo superius distribuatur: quia si non distribueretur non valeret cōsequētia. ¶ Ad ratōes dicitur ad duas primas ꝙ male arguitur: qꝛ arguitur cum distributiōe superioris ꝓpter illas dictiones differt ꝛ īcipit. ¶ Ad tertiā dicitur ꝙ non arguitur ad idem predicatum. nam predicatum in prima est totum hoc. versus parisius. et illud non est predicatum in secunda.

Dubiū ꝺ ista parisius et rome vēdit piper.

Dubitatur secūdo vtrum ista consequētia valeat parisius ꝛ rome venditur piper ergo parisius ꝛ rome venditur aliqͥd. ꝛ videtur ꝙ sic. quia arguit ab inferiori ad superi⁹ sine distributione superioris. ¶ Sed in oppositum arguitur: qꝛ añs est verum ꝛ ꝯñs falsum: igitur et ꝙ ꝯñs sit falsum ꝓꝫ: quia bene sequit parisius et rome vendit aliqͥd: ergo parisius ꝛ rome venditur hoc vel hoc ꝛ sic de alijs. ꝛ vltra parisi⁹ et rome vēditur hoc vel hoc vel hoc ꝛ sic de alijs: ergo hoc vel hoc vel hoc vēditur parisi⁹ ꝛ rome per cōuersionē: sed istud est falsuꝫ igit. Ad hoc dicitur ꝙ bene sequit ad ꝓbationē negatur: ꝙ ꝯñs sit falsum ad ꝓbationē ꝯceditur prima cōsequentia: sed negatur scđa: quia arguitur a cōfusa tantum respectu multitudinis ad determinatam respectu eiusdem multitudinis. Et si dicatur ꝙ tenet virtute cōuersionis dicitur ꝙ nō bene cōuertit. sed sic debet conuerti: ergo hoc vel hoc vēditur parisius vel rome: quia ly parisius et rome se habēt p modū signi multitudinē importātis copulatiue: ideo in cōuertēte debꝫ mutari in terminum illam multitudinem importātem disiunctiue. ¶ Et aduerte ꝙ ista ꝓpositio cōmuniter cōceditur parisius ꝛ rome venditur piper. vt visum est in prioribus questione de cōuersionibus. sed tamen facio vnam rationē quā solues si vis: illa ꝓpositio affirmatiua est falsa cuius subiectum ꝓ nullo supponit: sed ista est hmōi. quia ly piper quod est subiectum ꝓ nullo supponit. vel des illud pro quo supponit: qđ nō videtur: quia nullum est piper qđ vendatur parisius ꝛ rome. Item de nullo de quo verū est dicere hoc est qđ vēditur hic ꝛ rome verum est dicerē qđ est piper. Siłr hec est falsa: quod venditur hic ꝛ rome est piper: ꝛ per ꝯñs ista est falsa quod vēditur hic ꝛ rome est hoc vł hoc piper cū in oīb⁹ istis alterū extremū ꝓ nullo suppōat.

Dubiū ꝺ destructione vł cōstructiōe multiplicꝫ Duplex ē multiplex

Dubitatur tertio vtruꝫ ad destruēdum vel construendum multiplex oporteat cōstruere vel destruere in vtroqꝫ sensu. respondetur ꝙ duplex est multiplex. scꝫ incōplexuꝫ siue equiuocū vt canis. Aliud est cōplexuꝫ siue amphibologicum vt oratio trūcata habens diuersos sensus sicut esset ista. vellem pugnātes me accipere. Hoc supposito dicitur ꝙ si multiplex sit tale ꝙ eius multiplicitas lateat aliquē tunc ad destruendum vel construendum apud illuꝫ quem latet sufficit construere vel destruere in vno sensu: sed si multiplicitas sit manifesta debet in vtroqꝫ sensu construi vel destrui: in vno construi ꝛ in alio destrui. Unde ista ꝓpositio disciplina est vna plurium non dicitur multiplex proprie: quia non habet diuersos sensus ex trūcatione terminorum: sed solum est multiplex capiendo multiplex large pro omni oratione habente diuersos sensus siue hoc fiat propt trūcationē dictionū vł nō. Et hec ꝺ scđo articło

Cōclusio rñsal' ꝺ ꝓ dictis.

Quātum ad tertium sit conclusio responsalis ab inesse ad esse aliquādo valet cōsequētia ꝛ aliquando non. vt visuꝫ est in primo articulo in quo sufficienter possunt solui rationes que fiebant ante oppositum.

Quoniam autem rerum quidem alie sunt ex necessitate: alie autē vt in pluribus alie vero vtrūlibet.

Considerationes et problemate per locos extrinsecos

Iste est tertius tractactus huius libri in quo docet terminare ꝓblemata p locos extrinsecos. Et prīo ponit aliqͣs considerationes. Quaꝝ prima est. si aliquod ꝑdicatuꝫ inest alicui subiecto de necessitate ꝛ illud assignet inesse vt accidēs destruendū est problema. Secunda cōsideratio. si aliquod predicatum assignetur inesse alicui subiecto vt in pluribus considerandum est si insit vt in paucioribus: quia si sic destruendum est: quia omnia talia sunt disparata quorum vnum vere negatur de alio. vt si bonum assignetur inesse bonum vt in plurib⁹ destruendum est problema: quia homines sunt mali vt in pluribus ꝛ boni vt in paucioribus. Tertia consideratio: si aliquid assignetur inessē sibi accidentaliter destruendum est problema: quia idem non predicatur de seipso accidentaliter. Et si quis assignet voluptatem accidentaliter inesse gaudio iocunditati vel leticie destruendum est problema. quia illa sunt idem:

Contraria ꝗt modis adinuicem cōplectūt.

Quoniam autem contraria complectuntur quidem sibi inuicem. sex modis contrarietatem autem faciūt quadrupliciter complexa: oportet accipere cōtraria quolibet modo vtile fuerit et destruenti et construenti.

Istud est scđm capitulum in quo docet aspicere ad contraria. Et dicit ꝙ cōtraria sm predicationem et subiectionem possunt cōplecti adinuicem sex modis. ¶ Primo quando duo contraria predicantur de duobus contrarijs. Et hoc dupliciter: vt amicis est benefacere inimicis est malefacere vel econtra. et sic sunt due complexiōes que non contrariātur: quia illa que sunt eligenda non contrariantur inter se. sed ista sunt hmōi. igit. eligibile enī nō est alteri eligibili cōtrariū. ¶ Scđo qñ ambo ꝯtraria ꝑdicantur de eodē. ꝛ hoc etiā dupliciter vt amicis opꝫ malefacere: ꝛ amicis benefacere. ꝛ dicit ꝙ tales nō ꝯtrariant: qꝛ ambe sunt

spernēde. mō spernendū spernēdo nō est ꝯtrarium: nisi forte vnū dicat̃ fm supabundātiaʒ ⁊ aliud fm defectum cuiusmodi est ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas. ¶ Tertio: quādo vnū ꝯtrariū de vtroq̄ p̄dicatur. ⁊ hoc oupl̄r. vt amicis est bn̄fa cere: ⁊ inimicis est bn̄facere vel ecōtra. ⁊ sic sūt due complexiones q̄ bn̄ ꝯtrariant. Finaliter ponit tres ꝯsideratōnes quaꝝ. Prima est si alicui subiecto assignet̃ inesse aliqđ p̄dicatum qđ habet ꝯtrarium: ꝯsiderandū est si illud ꝯtrarium insit subiecto. q: si sic. destruendū est. si nō construendū est. q: impossibile est ꝯtraria inesse simul eidem subo. ¶ Scđa ꝯsideratio: si aliqđ p̄dicatum assignet̃ inesse alicui subo. videndum est si ex illo sequant̃ ꝯtraria vel cōtradictoria. et si sic destruendū est. vt si q̄s dicat ꝙ ydee separate sunt in nobis. hoc est destruendum: q: si essent in nobis: essent mobiles. Nam motis nobis mouent̃ oīa q̄ in nobis sunt. Et etiaʒ essent imobiles cū plato. ⁊ oīs alij ponāt ipas esse immobiles. ¶ Tertia ꝯsideratio: si aliqđ p̄dicatū assignetur inesse alicui subiecto. ⁊ illud habeat ꝯtrarium: videndū est vtrum illud cōtrarium possit inesse eidē subiecto: ⁊ si nō destruēdū est. q: ꝯtraria nata sunt fieri circa idem ⁊ ꝯtrariorum eadē est potētia. ¶ Deinde docet terminare ꝓblemata inspiciendo ad opposita quantuʒ ad ꝯn̄am. ⁊ primo in ꝯtradictorijs ponēs taleʒ ꝯsiderationem. Si aliq̄d assignet̃ seq̄ ad aliud respiciendū est si ad oppsitū ꝯn̄tis sequat̃ oppositum an̄cedentis. ⁊ si sic bona est assignatio. et solet vocari ꝯn̄a ecōtrario. ¶ Deīde ponit vnā considerationem inspiciendo ad contraria dicens: ꝙ si aliquod ꝯsequens sequatur ad aliqđ antecedens cōsiderandū est si ad ꝯtrarium antecedentis sequat̃ cōtrariuʒ cōsequentis ⁊ hoc per ꝯsequentiam in ipo: ⁊ si sic: cōstruenduʒ est ꝓblema si nō: destruendū est. ¶ Consequenter ponit cōsiderationem inspiciendo ad priuatiue opposita dicēs. ꝙ si aliq̄d sequat̃ ad aliud videndum est si ad priuatiue oppositum antecedentis sequat̃ oppositū priuatiue ꝯsequētis. ⁊ si sic tunc bona est assignatio. si nō mala est. ¶ Finaliter ponit cōsideratiōnē inspiciendo ad relatiue opposita dicens: q: in relatiue oppositis valet ꝯsequētia in ipso. vt si aliquid est duplū aliquid est multiplex. ergo si aliq̄d est subdupluʒ aliquid est submultiplex.

Conside: ratōes ex eisdem. Prima. Secūda. Tertia. Alia cōsideratio ĩspiciēdo ad ꝯn̄a. Alia cōsideratio ĩspiciēdo ad priuatiue opposita.

Rursum in coniugatis et in casib⁹ et interimenti et construenti dicūtur autē coniugata quideʒ huiusmodi: vt iusta et iustus iusticie.

Hic est quart⁹ tractat⁹ in quo docet terminare ꝓblemata ꝑ locos medios et ꝯtinet quattuor capitula. In primo ponit duas ꝯsiderationes. ¶ Prima est si opponens velit ꝯstruere vel destruere aliquod p̄dicatum de aliquo subo ꝯsiderandū est ad casus ⁊ ad cōiugata. nā si ꝯiugatū vni⁹ inest ꝯiugato alteri⁹ et casus inest casui: et p̄ncipale principali. vt si iustū est bonū. iuste agere erit bn̄facere. ¶ Secunda ꝯsideratio: si opponēs velit ꝯstruere aut destruere aliqđ p̄dicatū de aliquo subo. nō solū respiciendū est ad casus ⁊ ꝯiugata: sed etiā ꝯsiderandū est si contrariū vni⁹ inest ꝯtrario alterius. vnde si bonuʒ non est de necessitate suaue nec malū erit de necessitate triste.

Considerationes problēmatis per locos medios.

Amplius in gn̄ationibus ⁊ corruptionibus ⁊ corrūpentib⁹ ⁊ efficiētib⁹ et interimēti ⁊ cōstruēti quoꝝ enī generatiōes bone sunt ⁊ ipsa bona sunt.

Istud est scđm capitulū in quo docet terminare ꝓblemata ꝑ locos a gn̄atiōe et corruptiōe. Et ponit tres ꝯsideratiōes. ¶ Prima si velimus ostendere bonitatem vel maliciam aliquorum debem⁹ inspicere ad generationes. quia si generatio ipoꝝ sit bona ipa sunt bona: si vero sit mala: ipa sūt mala. ¶ Secunda consideratio: si velimus ostendere bonitatem vel maliciā aliquoꝝ. inspicienduʒ est ad corruptiones: quia si sint bone: illa sunt mala. et si sint male: ipa sunt bona. nam cuius corruptio est bona: ip̄m totū malum est. ¶ Tertia cōsideratio. inspiciendum est ad generantia ⁊ corrumpentia: quia quorum generatio est bona ipa sunt bona. ⁊ quoꝝ mala ipa sunt mala.

Quō terminat̃ problemata ꝑ locū a gn̄atiōe et corruptiōe. Prima. Secūda. Tertia.

Rursuʒ in similib⁹ si similiter se habent vt si disciplina vna pluriū ⁊ opinio ⁊ si visum habere est videre ⁊ auditū habere est audire: similiter autem et in alijs.

Istud est tertium capitulum in quo ponit duas considerationes inspiciendo ꝑ locum a simili. Prima cōsiderandū est in similib⁹ si similiter se habeant. vt si disciplīa sit vna plurium opinio erit vna plurium. Scđa cōsideratio. in similibus nō soluʒ oportet inspicere ad vnum sed etiam ad multa: quia aliquādo aliqua cōueniunt in aliquo: ⁊ tamē differūt in alio. sicut cōtingit plura scire: intelligere autem non. ¶ Consequēter docet inspicere per locum a magis ⁊ minus. Et ponit quattuor considerationes. ¶ Prima: si aliquod predicatum assignetur inesse alicui subiecto. videndū est si ad intentiōnē subiecti sequatur intentio predicati si sic construendum est problema. si non destruendum est: vt si voluptas est bona maior voluptas est magis bona. Ex quo passu elicit̃ hec auctoritas. si simpliciter ad simpliciter et magis ad magis. q̄ debet intelligi in predicationibus ꝑ se. ¶ Secūda cōsideratio: si aliquod predicatum assignetur inesse duobus subiectis cōsiderandū est si inest illi subiecto cui magis videtur inesse: et si non destruendum est ꝓblema. ¶ Tertia cōsideratio: si duo predicata assignēt̃ inesse alicui subiecto videndum est si illud quod minus videtur inesse insit: quia si sic construendū est ꝓblema. ¶ Quarta ꝯsideratio. si velim⁹ videre de duob⁹ p̄dicatis an insint duob⁹

Consideratiōes ĩspiciēdo per locum a simili. Consideratiões ĩspiciēdo per locum a magis et minus.

subiectis videndū est si p̄dicatū qd̄ min⁹ videt̄ inesse suo subiecto ei insit. q̄ si illud qd̄ magis videt̄ inesse nō inest. nec reliquum inerit.

Amplius aūt ex appositione si alterum ad alterū appositū facit bonū vel album qd̄ nō fuerit prius album vel bonum quod appositū est erit albū vel bonū quale ⁊ totum facit.

Istud est quartū capitulū ⁊ vltimum in quo ponit aliquas ꝯsiderationes inspiciendo ad ea que vident̄ inesse alicui.

Considerationes q̄ his q̄ alicui inesse vident̄

¶ Prima si aliqd̄ appositū alteri faciat ipsum tale: q̄ prius nō erat tale appositū est tale. ¶ Secunda si appositū alteri faciat ip̄m magis tale ip̄m appositum est magis tale. ⁊ solū valet ille loc⁹ in his q̄ suscipiūt magis ⁊ min⁹. ¶ Tertia ꝯsideratio: si aliquid inest s̄m magis ⁊ minus etiam inest simpl̄r. s3 nō ecōtra: q̄ multa insūt simpl̄r q̄ nō insunt s̄m magis ⁊ min⁹. Ex q̄ consideratiōe habet̄ q̄ cōparatiu⁹ p̄supponit suū positiuū. ¶ Deinde ponit vnā ꝯsideratione̅ p locum a toto integrali. si aliq̄d inest s̄m ꝑtē3 integralē suscipientē denoīatione̅ totius. tūc illō simpl̄r inest. vn̄ quod nō inest simpl̄r: non inest nisi s̄m q̄d. hoc est s̄m ꝑtem integralē: aut ꝑte3 tꝑis aut partē loci. Et quicq̄d inest s̄m partem tꝑis vel loci simpl̄r inest. Cōtra quod ponit instantias: q̄ nō sequit̄ aliqui sunt naturalit̄ studiosi: q̄ sunt studiosi: etiā nō sequit̄: egrotis expedit dieta: q̄ dieta expedit. Similiter nō sequitur in aliquo loco est tm̄ vnū: q̄ est tm̄ vnu3. Similiter nō sequit̄: bonū est mactare patrē intriuallis: ergo bonū est mactare patrem. In omnibus istis ꝯsequētijs cōmittitur fallacia s̄m q̄d ad simpliciter. Ex quo textu eliciatur cōe dictū. quod simpl̄r dico sine addito dico.

Consideratio p locum a toto integrali

Quomodo tenet ꝯn̄a in cōtradictorijs.

Queritur vtrum consequentia econtrario teneat in ꝯtradictorijs ⁊ nō ꝯn̄a in ip̄o. ⁊ vtru3 ꝯn̄a in ip̄o teneat in alijs ꝯtrarijs: ⁊ nō ꝯn̄a ecōtrario. ¶ Arguitur primo q̄ nō: q̄ ꝯn̄a ecōtrario nō tenet in omnibus ꝯtradictorijs. q̄ nō seq̄tur: aīal est nō hō. ergo nō homo est aīal. ¶ Scd̄o sic: inter ꝯtradictoria nulla potest esse ꝯsequentia: quia consequētia est habitudo media antecedētis ad ꝯn̄s sed inter contradictoria nō est dabile medium. ¶ Tertio sic. bn̄ sequit̄ homo est risibilis. q̄ nō homo nō est risibilis: et tn̄ arguitur per ꝯn̄a3 in ip̄so in ꝯtradictorijs. ¶ Quarto sic. ꝯn̄a in ip̄o nō tenet in omnib⁹ cōtrarijs: igit̄. antecedēs ꝓ3 quia nō sequit̄: album est calidū: q̄ nigrū est frigidum. ¶ Quinto sic. talis ꝯn̄a non tenet in relatiue oppositis: q̄ nō sequitur: sensibile est scibile: q̄ sensus est scietia. ¶ In oppositū est p̄hs in textu. ¶ In questiōe erunt tres articuli.

Quantum ad primū sciendu3 est p̄mo q̄ relictis multis diuisionib⁹ ꝯsequētie: supponitur pro nunc q̄ duplex est consequētia: sc3 econtrario et in ip̄so. Unde cōsequentia ecōtrario est duplex: sc3 terminoꝝ et propositionū. terminorum est cōsequentia in cuius antecedente aliquod predicatū dicitur de subiecto. et in ꝯsequēte oppositū subiecti dicitur de opposito predicati: vt homo est animal. ergo nō animal ē nō homo. et de tali dicitur sicut fuit dictū de ꝯuersione per contrapositionem. puta q̄ non est ꝯsequentia formalis. sed ꝯsequētia econtrario propositionu3 est quādo antecēdēs infert ꝯseq̄ns et ex opposito cōtradictorio ꝯsequentis infert̄ oppositū cōtradictoriū antecedētis: vt si homo est animal est. sed nullū animal est: ergo nullus hō est. et ista tenet in omnib⁹ ꝯsequētijs. ¶ Cōsequentia in ip̄so etiā est duplex. s. terminorum et propositionū: terminorū est quādo in antecedente aliquod p̄dicatū dicitur de subiecto et in cōsequente oppositū predicati dicitur de opposito subiecti. vt iusticia est virt⁹: ergo iniusticia est vicium: sed cōsequētia in ip̄so propositionu3 est quādo ex antecedēte infertur cōseq̄ns ⁊ ex opposito antecedētis infertur oppositū consequētis: vt si homo est risibile est: sed nullus homo est: ergo nullum risibile est.

Duplex ē ꝯn̄a i ip̄o

Sciendum est secūdo q̄ incidit talis difficultas: vtrū ꝯn̄a in ip̄o terminoꝝ valeat in cōtrarijs. ¶ Ad quā breuiter respōdetur q̄ tenet in oībus cōtrarijs: tribus cōditionib⁹ obseruatis. Prima q̄ arguat̄ in predicatis per se defectu cuius nō sequitur album est dulce: ergo nigrum est amarū. Scd̄a q̄ extrema vnius contrarietatis nō cōtineant̄ sub vno mēbro alteri⁹ cōtrarietatis: adeo nō sequitur: ꝓdigalitas est viciū: ergo illiberalitas est virt⁹. quia ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas cōtinentur sub vicio. Tertia q̄ in vtroq3 sit idē modus oppositionis. defectu cui⁹ nō sequitur illiberalitas est defect⁹. ergo liberalitas est supabundātia: sed ꝯn̄a in ip̄o ꝓpositionū nō est formalis. nō eīn op3 ex opposito aṅtis inferre oppositū ꝯsequētis: nisi essent termini cōuertibiles: vt nō sequitur: si hō est: aīal est: ergo si nullus hō est: nullum aīal est.

An ꝯn̄a i ip̄o t̄mioru3 i ꝯtrarijs valeat

Cōditiones ad h̄ requisite

Sciendum est tertio q̄ adhuc incidit alia difficultas: vtrū ꝯn̄a in ip̄o terminoru3 valeat in priuatiue oppositis ⁊ etiā in relatiue oppositis. ¶ Respōdetur q̄ in priuatiue oppositis valet talis ꝯn̄a: duab⁹ cōditionib⁹ obseruatis. Prima q̄ arguat̄ in ꝓpōnib⁹ p se. defectu cuius nō sequit̄: vidēs est audiens: ergo cecus est surdus. Scd̄a q̄ priuatio supioris habit⁹ restringat̄ p habitū inferioris. defectu cui⁹ nō seq̄tur: sortes vidēs est sensibilis: ergo sortes cecus est insensibilis: sed d3 sic argui: ergo sortes cec⁹ est insensibilis sensu visus. ¶ Ad aliā ꝑtem d̄r q̄ ꝯn̄a in ip̄o terminoꝝ valet in relatiue oppositis trib⁹ ꝯditionib⁹ obseruatis. Prima q̄ arguatur in ꝓpositionib⁹ p se. ideo nō sequit̄ pater est dn̄s: ergo fili⁹ est seru⁹. Scd̄a q̄ ambo extrema nō cōtineant̄ sub vno mēbro alteri⁹ oppositiōis vt nō sequit̄. duplū ē totū: q̄ subduplū est pars. Tertia q̄ arguat̄ in relatiuis s̄m esse, nō seq̄tur sensibile est scibile: ergo sensus est sciētia.

Alia difficultas d ip̄sa ꝯn̄a.

Cōditiones ad h̄ requisite

Sciendum est quarto q̄ istius p-

Cōseq̄ntia est duplex

positionis cõtingit plura scire: intelligere vero non: sunt diuersi sensus. Primus est fm q illa negatio nõ est negatio cadens supra hoc totuz contingit plura intelligere. ita q sit sensus contingit plura scire. 7 nõ contingit plura intelligere et iste sensus implicat 7 est falsus quia nulla contingit scire quin nõ ꝯtingat itelligere. Ali⁹ sensus est capiendo ly nõ infinitanter ita q solũ cadat supra ly plura infinitãdo ipsum. ita q sit sensus ꝯtingit plura scire et cõtingit intelligere nõ plura et iste sensus est verus: quia contingit intelligere vnũ quod est non plura. Et p hoc soluitur tale sophisma quattuor sunt pdicabilia et non plura. et multa similia in quibus si ly non sit negatio negãs falsa sunt. si infinitans vera sunt. Et hec de primo articulo.

Intellectus istius cõtingit plura scire: intelligere vero non.

Quantum ad secunduz dubitat primo vtrũ illa ꝯsideratio in qua dicit q si aliquid apponatur alicui quod prius nõ erat tale 7 appositum reddat ipm tale vtrũ illud qđ apponitur sit tale. Et videt q non: quia albedo additur parieti et facit parietẽ albũ. et tamẽ albedo non est alba. Respõdet q ad hoc q talis ꝯsideratio sit vera: tres cõditiones requirunt. Pria q appositũ sit susceptiuũ denominationis quã dat alteri. defectu cui⁹ non sequitur albedo addita parieti facit parietẽ albũ: g albedo est alba. ¶ Secũda ꝯditio q arguatur in causis sufficientibus defectu cuius nõ sequit: ignis facit aquã tepidã: g ignis est tepidus: q2 ignis non est causa totalis tepiditatis. ¶ Tertia. q arguatur in causis vniuocis. defectu cui⁹ nõ sequitur. sol calefacit hec inferiora: ergo sol est calid⁹. Et similiter dicẽdũ est de illa ꝯsideratiõe. q si aliqđ addatur alteri 7 faciat ipsum magis tale tũc additũ est magis tale. et similiter de illa de superlatiuo. 7 ppriẽ habẽt fieri ille due vltime ꝯsiderationes in illis que suscipiũt magis et minus.

Aliud dubium de vna cõsideratiõe.

Tres cõditiões requisite a d pdictam ꝯsideratiõnem.

Dubitat secundo vtruz locus a positiuo ad ꝯparatiuũ valeat. et etiã locus a cõparatiuo ad positiuũ. ¶ Pro cuius solutione supponitur q locus a positiuo ad ꝯparatiuũ est bon⁹ 7 tenet tantũ negatiue: sicut locus a toto in mõ ad suam ptem. vt bene sequit: hoc non est albuz ergo hoc non est magis album. ¶ Supponitur scdo q locus a compatiuo ad positiuũ similiter est bonus: et tenet tantũ affirmatiue sicut locus a parte in mõ ad suũ totum. vt bene sequit hoc est magis album: g hoc est albũ. Et p hoc patet quid sit dicẽdum ad istas ꝯsequẽtias: ista ppositio deus est. est magis vera q̃ ista: homo est asinus. ergo ista homo est asin⁹: est vera. ista ppositio deus est dyabol⁹ est magis falsa q̃ ista: de⁹ est. ergo ista est falsa deus est. Respõdet q iste ꝯsequẽtie sunt bone. sed sicut ꝯsequẽs est falsuz ita 7 antecedẽs. vnde ista est falsa: ista ppositio deus est. est magis vera q̃ ista. homo est asinus ¶ Sed restat vna difficultas vtrũ ista regula sit vera: si simplr ad simpliciter: 7 magis ad magis et maximũ ad maxim. Et videt q non: quia nõ sequit homo est anial ergo magis hõ est magis animal. Similiter durũ est extensum: ergo magis durũ est magis extensum. Respondet q regula est vera: aliquibus ꝯditiõibus obseruatis Prima. q arguatur in teris suscipientib⁹ magis et minus. defectu cuius nõ sequit. homo est animal: g magis homo est magis animal q2 homo et animal nõ suscipiũt magis et minus. ¶ Secũda: q arguat in ppositiõib⁹ p se. defectu cui⁹ nõ sequitur albũ est dulce: g magis albũ est magis dulce. nec sequit bibere est bonũ: g mag bibere est magis bonũ. ¶ Tertia: q termin⁹ positiuus qui pdicat: non predicetur de opposito subiecti. ideo nõ sequitur: albũ est coloratũ: ergo magis albũ est magis coloratum.

An locus a positiuo ad cõparatiuum valeat: et econtra.

Dubiũ d ista regla si simplr. 7c.

Cõditiones ad regulam requisite.

Dubitatur tertio vtruz arguendo a dicto fm quid ad dictũ simpliciter sit bonus locus. Et videtur q nõ: q2 nõ sequitur ethiops est albus fm dentes. g ethiops est albus. et similr de multis alijs. ¶ Pro cui⁹ solutione supponitur q dictum fm quid accipit tripliciter. Uno modo p termino sumpto cũ aliqua determinatione qualiscunq sit illa: et sic homo pictus: hõ albus fm dentes: sunt dicta fm quid. et sic dico q arguendo a dicto fm quid ad dictũ simpliciter. aliquãdo valet ꝯña 7 aliqñ nõ. Secũdo nõ potest capi dictũ fm quid p termo sumpto cum determinatiõe restringẽte et nõ diminuẽte: ampliante aut distrahente. et sic bene valet ꝯña: vt bene sequit. sortes albus currit: g sortes currit. vnde determĩatio restringẽs est que addita termino facit ipm stare p paucioib⁹ q̃ si sibi non addaretur. vt in ista ppõne homo albus currit. ly albus est determinatio pure restringẽs respectu de ly homo. Sz determinatio distrahens est illa que facit terminuz cui additur stare p suis significatis minus principalibus. vt in ista oratione: imago est homo pict⁹. ibi ly pictus est determĩatio distrahens respectu de ly homo. Sz determinatio amplians est illa que facit terminum cui addit stare p suis significatis que nõ sunt: sed erunt fuerunt vel possunt esse. Sed determinatio diminuens est que restringit terminum ad partem minus principalez. vt ethiops est albus fm dentes. ibi fm dentes est determinatio diminuens respectu de ly albus. Tertio modo sumitur dictum fm quid pro termĩo sumpto cum determinatione ampliante restringente 7 diminuẽte et sic ab ipso ad dictum simpliciter nõ est bonus locus dyaletic⁹ sed sophistic⁹. ¶ Et hec de secundo articulo.

Aliud dubiũ de dicto scdm quid.

Dictum fm qđ qt modis capitur.

Quid est determinatio restringens.

Quid est determinatio distrahens.

Quid est determinatio ãplians

Quid est determinatio minuens.

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis. cõsequentia econtrario tenet gratia forme in propositionibus sed in terminis solum tenet gratia materie. vt visum est. ¶ Ad rationes ante oppositum patet solutio in primo articulo.

Cõclusio de pdictis

¶ Et sic est finis scdi thopicorum.

¶ Sequitur tertius.

V

Trū autē sit magis eligēdum aut melius duū aut pluriū ex bis ꝯspiciendū ꝑmuz aūt determinet qm̄ consideratione facim⁹ nō de plurimū distantib⁹ ⁊ magnam adinuicē · dr̄am babentib⁹: nullus em̄ dubitat vtrū beatitudo vł diuicie magis appetēduz. sꝫ de bis q̄ propinqua sunt.

Considerationes d̄ illis q̄ sūt magis eligenda

Tertij libri thopicoꝝ diuisio.

Ste est tertius liber thopicoꝝ in quo phs determinat de problematibus cōtractis ad materiā eligibilitatis. Et diuidit̄ in tres tractatus Primus in duo capitula. In pmo ponit aliquas ꝯsiderationes. Prima. illud qd est diuturni⁹ est magis eligendū q̄ illud quod est minus diuturnū dūmō sint eiusdez speciei. Secūda ꝯsideratio. illud est magis eligendū qd vir prudens eligit vel quod vir bonus vel qd lex recta precipit. vel qd studiosi eligunt vel scientes magis eligūt vt in medicinis illa que plures medici eligūt sunt magis eligenda. vnde illud est simpliciter ⁊ magis eligēdum quod est s̄m meliorem disciplinā licet vnicuiq; illud sit magis eligendū qd est s̄m ꝓpriā disciplinam: vt fistulator magis eligit fistulā q̄ librum.

Alia ꝯside. respiciēdo ad bonum.

¶ Deinde ponit cōsideratione inspiciendo ad bonum dicens. illud est magis eligenduz quod est in genere q̄ illud qd nō est in genere vt iusticia est magis eligenda q̄ iustū cuz iusticia sit in genere boni et nō iustū. Et capitur hic iustū pro illo qui potest habere iusticiā et tamē nō habet ¶ Et aduerte q̄ ex tali consideratione elicitur aliqui q̄ cōcreta non sunt in genere. i. in p̄dicamento. sed male capiūt aristotelē cuz loquat̄ de genere moris. Alia cōsideratio illud est magis eligēdū quod propter se est eligēdū q̄ illud qd propter aliud est eligendū. vt sanari est magis eligendū q̄ exercitari. Alia ꝯsideratio illud qd est per se eligendū est magis eligenduz eo q̄ est per accidens eligendum. vt amicos esse iustos: est magis eligendum q̄ inimicos esse iustos: q2 istud secundum est eligenduz per accidens: puta vt inimici nō noceant nobis.

Considerat. est respiciēdo ad causā boni.

¶ Consequenter ponit considerationes inspiciēdo ad causam boni. Prima. illud est magis eligēduz quod est per se causa boni: q̄ quod est causa per accidēs vt virtus est magis eligenda q̄ fortuna. Secunda consideratio: illud est magis fugiēduz quod est per se causa mali: q̄ illud quod est causa per accidens. vt viciū est magis fugienduz q̄ casus

Alie ꝯsi. de eodez.

¶ Cōsequenter ponit duas ꝯsideratiōes aspiciēdo ad causas boni in sp̄ali. Prima: illd quod est simpl'r bonum est magis eligendū: q̄ illd qd est bonū alicui: vt sanari est magis eligēdū q̄ secari. Secūda illud est magis eligendū quod est bonū per suā naturā q̄ illud quod nō est bonuz per naturā suaz. vt iusticia est magis eligenda iusto. Et sunt iste due cōsiderationes de causa formali boni.

Alie ꝯsi derationes inspiciēdo ad causā materialez boni.

¶ Deinde ponit tres cōsiderationes inspiciendo ad causam materialē boni. Prima: illud qd conuenit meliori: est magis eligendum. vt illud quod conuenit deo est magis eligendū q̄ illud qd cōuenit homini. Secunda: illud quod est propriū melioris est magis eligendum. vt illud qd est propriū dei est magis eligēdum: q̄ illud qd est propriū hominis. Tertia: illud qd inest p̄oribus: est magis eligendū. vt sanitas est magis eligēda: q̄ robur et q̄ decor. q2 sanitas consistit in prioribus: scꝫ in cōmensuratione calidi. frigidi. humidi. ⁊ sicci. et decor consistit in cōmensuratione membrorum exteriorū et robur consistit in neruis et ossibus.

Cōsi. inspiciēdo ad causaz finalē bōi.

¶ Deinde ponit considerationes inspiciēdo ad causaz finalem boni. Prima. finis est magis eligendus hiis que sunt ad finē. Secunda. mediorum ordinatoruz in finem illud quod est propinquius fini est magis eligendum. Tertia: medium possibile est magis eligendum q̄ medium impossibile ad est q̄ medium difficile.

Consi. ex pte. cause efficiētis boni.

Amplius duob⁹ effectiuis existentibus cuius finis melior: et ipsuz melius. effectiuo autem et fine: hec ex ꝓportione quādo plus superat finis finem q̄ ille propriū effectiuuz. vt beatitudo plus superat sanitatez q̄ sanitas sanatiuum.

Stud est secūdum capitulum in quo ponit duas considerationes ex parte cause efficiētis boni. Prima duobus existētibus effectiuis: cuius finis est melior ipsum est magis eligendum. vt virtus est magis eligēda: q̄ medicina. quia virtus est effectiua beatitudinis et medicina sanitatis. Secūda si sint duo effectiua quorū finis vni⁹ superet finem alterius illud est magis eligēduz.

Alie ꝯsi. de eodez.

¶ Deinde ponit alias cōsiderationes. Prima si sint aliqua duo bona et aliquis nesciat qd est magis eligendū debet respicere ad quod sequit̄ maius bonū et illd eligere. ¶ Secūda: plura bona sunt paucioribus eligenda. dū tamē illa nō ordinent̄ ad vnum finem. quia plura bona ad vnū finē ordinata: nō sunt magis eligenda q̄ finis ad quē ordināturo Ex qua ꝯsideratiōe elicitur hec auctoritas. vbi vnū propter alterū: ibi tantū vnū est. ¶ Tertia consideratio: nihil prohibet quedam non bona quibusdā bonis esse magis eligenda. sicut beatitudo et tristitia que sunt non bona: sunt magis eligenda q̄ fortitudo et iustitia. ¶ Quarta bonum quod possidetur cū delectatione: est magis eligendum q̄ illud quod possidetur cuz tristitia. vt virtus est magis eligenda q̄ pecunia. ¶ Quinta: vnumquodq; est magis eligenduz in tempe in quo mag⁹ ꝓficit q̄ in tēpore in quo non proficit. vt prudētia est magis eligenda in senectute q̄ in iuuētute. q2 senes cōiter capiūt

ad regẽdum rempublicã: ⁊ nõ iuuenes. Nemo enĩ iuuenes eligit duces cũ nõ ↄstet eos eẽ prudentes. sed fortitudo magis ꝓficit in iuuẽtute ꝙ in senectute. ¶ Sexta cõsideratio: illð quod proficit in oĩni tpe est magis eligendum. vt iusticia ⁊ temperãtia sunt magis eligẽda ꝙ fortitudo. ¶ Septima cõsideratio: positis duobus bonis: illud quo habito nõ indigem⁹ altero est magis eligendũ illo quo habito adhuc indigeremus. vt iusticia est magis eligẽda fortitudĩe. nam si oĩs essem⁹ iusti: nõ indigerem⁹ fortitudine. sꝫ si oẽs essem⁹ fortes: adhuc indigerem⁹ iusticia. ⁊ hoc loquẽdo de fortitudĩe corporali.

Quomõ terminãt problẽmata eligẽdo vel fugiendo

Amplius quãdo duo aliqua fuerĩt valde sibimetipsis similia ⁊ nõ poterimus preeminẽtiam aliquã conspicere alterius ad alterum videndũ ex his que sequuntur.

Istud est tertiũ capitulũ in quo philosophus docet termiãre ꝓblemata ð eligendo ⁊ fugiẽdo inspiciẽdo ad cõditiones accidẽtales boni. Et primo ponit talẽ cõsiderationem. illud est magis eligendũ quod est ꝓpinquius ⁊ similius bono. ⁊ hoc in bonis ⁊ nõ in malis seu ridiculosis. nam lꝫ simus sit similior homini ꝙ equus in ridiculosis. non tñ in bonis. Alia cõsideratio illud qð cum difficultate acq̃ritur magis est eligendũ eo qð faciliter acquiritur post ꝙ supple est acq̃situm. Alia ↄsideratio: si aliq̃d est meli⁹ alio. etiã optimũ illius erit meli⁹ optĩo alteri⁹: vt si hõ sit melior equo optim⁹ hõ erit melior optĩo equo. Alia ↄsideratio bonũ ex circũstãtia. i. deteriatõe nõ diminuente ẽ magis eligẽdũ ꝙ bonũ necessariũ: vt bñ viuere est magis eligendũ ꝙ viuere. Et subdit ꝙ aliq̃n meliora nõ sunt magis eligẽda vt philosophari est simplr̃ melius ꝙ ditari: tñ indigẽti est magis eligendum ditari ꝙ philosophari.

Nota auctoritatẽ

Ex quo habetur hec auctoritas. Meli⁹ est ditari ꝙ philosophari supple indigenti. Alia ↄsideratio si amittam⁹ aliqua duo bona de quorum amissione sumus tristes illud est melius de cuius tristicia min⁹ vituperamur. Alia cõsideratio illud est magis eligendũ: cuius vsus actus et operationes sunt magis eligẽda. Alia ↄsideratio illud est magis eligendum cuius supabũdantia est magis eligenda. vt amicitia est magis eligenda pecunijs: quia superabundantia amicitie est magis eligenda ꝙ superabundantia pecuniarũ. Alia consideratio illud est magis eligendũ qð est propter se eligenduꝫ ꝙ illud ꝙ est propter aliud eligenduꝫ: vt gloria est magis eligenda ꝙ decor. Alia consideratio illud quod est propter melius bonum est magis eligenduꝫ ꝙ illud qð est propter minus bonũ. vt illud ꝙ est propter virtutem est magis eligendum ꝙ illud qð est propter delectationem corporalem.

Queritur vtrum considerationes posite in textu sint sufficientes. Arguitur primo ꝙ nõ: q2 minus diuturnum est magis eligẽdum ꝙ magis diuturnũ: igitur. antecedẽs paꝫ q2 ferrum ẽ diuturni⁹ pane. ⁊ tñ nõ ẽ magis eligendum. ¶ Scðo sic: bonũ simplr̃ ⁊ bonuꝫ alicui cõuertuntur: agit̃ vnum eoꝝ nõ ẽ melius et eligibilius altero. cui⁹ tñ oppositũ dicit̃ in vna ↄsideratione. añs pꝫ: q2 omne bonũ simplicit̃ ẽ bonuꝫ alicui: similiter bonũ alicui est bonũ simpliciter. ¶ Tertio sic: iniusticia ẽ in genere iustum nõ ẽ in gñe: vt pꝫ per philosophũ: ⁊ tam ẽ iustũ est melius iniusticia: igit̃. ¶ Quarto sic: nõ bona nõ sunt eligibilia: g̃ nõ sunt bonis eligibiliora. tenet ↄña: q2 cõparatiu⁹ presupponit suum positiuũ: añs pꝫ: q2 nullum nõ bonuꝫ est eligibile: g̃ nõ bona nõ sunt eligibilia. ¶ Quinto sic: illud nõ est melius qð habet cõditionem mali sibi annexam: sꝫ illud qð est difficilius ad acquirendum habet cõditionẽ mali sibi annexam: puta laborem: igitur. ¶ In oppositum est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum.

Questio de sufficientia ↄsiderationum in textu positarum.

Sciendum est primo qð pro declaratiõe q̃stiõis supponit̃ pmo ꝙ aristo. in isto tertio oñdit qualiter terminant̃ ꝓblemata ↄtracta et cõparata. ↄtracta ⁊ nõ cõparata. cõparata ⁊ nõ cõtracta. Et dicũtur cõtracta: q2 terminant̃ per rõnem eligibilitatis ⁊ fugibilitatis: seu in quibus ponũtur isti termini eligendũ ⁊ fugiendum. Sed cõparata tm̃: sunt que fiunt fm magis ⁊ minus: ⁊ talia ꝓprie ꝑtinent ad accidẽs: cum magis ⁊ min⁹ sint annexa accidẽtis. nec ẽ incõueniens in diuersis libris determiare de p̃dicato ⁊ de annexo. ¶ Et si q̃s q̃rat: quare philosophus meli⁹ determiat de ꝓblematib⁹ contractis per eligibile ⁊ fugibile: ꝙ ꝑ aliquid alið. Respõdetur ꝙ ratio est: q2 ꝓblemata magꝫ distingunt̃ p eligibile ⁊ fugibile ꝙ per aliq̃d alið: cũ eligibile ⁊ fugibile ponatur in diffinitione ꝓblematis. ¶ Et si q̃s dicat: talia ꝓblemata sũt moralia: ergo male de ipsis hic determinatur. Respondetur negando consequentiam: q2 hic determinatur de ipsis inq̃tum habent rõnem ꝓbabilitatis: vt iam alias visum est.

Quid in isto tertiõ intendat aristote.

Sciendũ est scðo ꝙ difficile est saluare oĩs ↄsiderationes positas in textu eẽ veras. ideo dicũt aliqui ꝙ tales ↄsiderationes sũt indefinite: ad quaꝝ veritateꝫ sufficit veritas alicuius singularis. posset tñ ꝓbabiliter dici ꝙ tales debẽt intelligi vl̃iter. cũ tñ quadã modificatione. vt ꝓpositis duobus bonis eiusdẽ rõnis et speciei nõ hñtibus differẽtiã nisi fm diuturnitatem vel certitudinẽ: illud qð est diuturni⁹ et certius est magis eligendũ. ⁊ cũ tali modificatione ↄsideratio est vl̃iter vera. ¶ Et si quis querat de veritate hui⁹ ↄsideratiõis bonũ simplr̃ est magis eligendũ ꝙ bonũ alicui: cũ bonuꝫ alicui videat̃ esse bonũ simpliciter. vt bñ velle est bonum simplr̃: ⁊ tñ est bonum etiam alicui. Dicitur ꝙ bonum simplr̃ capitur duplr̃. Uno modo vt simpliciter tantũ valet sicut sine addi

Quomõ saluãt̃ p̃dicte ↄñ.

Bonum simplr̃ q̃ mõis capitur

to:⁊ sic nõ capit in illa ꝯsideratione. alio modo capitur vt tñ valet sicut vliter. s. ꝓ bono quod est bonum pluribus ⁊ plurib⁹ tꝑibus. ⁊ sic oīe bonum simplr. i. quod cõuenit pluribus ⁊ pluribus temporibus est melius ꝙ illud quod conuenit vni soli ⁊ pro vno tempore.

Quõ capit genus ĩ textu cũ dr: illud qđ est in gñe est magis eligẽ. ⁊c.

Sciendũ est tertio ꝙ cum dicitur in textu ꝙ illud qđ est in gñe magis est eligendum ꝙ illud qđ est extra gen⁹. nõ capit hic genus ꝓ gñe logicali: cuiusmodi sunt decẽ predicamẽta. sꝫ ꝓ gñe morali: cuiusmodi sunt bonũ et malum. ita ꝙ vult habere illđ qđ est sub genere boni cuiusmodi est iusticia: est magis eligendũ ꝙ illud qđ nõ ꝯtinet sub tali gñe: quẽadmodũ est iustũ. ¶ Aduerte tñ ꝙ iustũ in tali ꝯsideratione nõ capit ꝓ hoīe iusto seu pro illo q̃ hꝫ iusticiã: sed ꝓ illo q̃ põt habere iusticiam. ¶ Aduerte etiã ꝙ talis ꝯsideratio intelligitur de gñe boni ⁊ nõ mali. ideo non seqtur: iusticia nõ est sub gñe mali: ⁊ tñ iniusticia ẽ sub gñe mali: g̊ est magis eligẽda ꝙ iusticia. ¶ Sꝫ diceret aliq̃s ꝙ nõ ista ꝯsideratio sit vera: finis est magis eligẽdus his q̃ sunt ad finẽ: cũ dicat aristoteles ꝙ plura bona sunt eligibiliora paucioribus bonis: sed media sunt plura bona ꝙ illa q̃ ordinantur ad finẽ. Etiam dicit in ethicis ꝙ electio non est ipius finis: sꝫ tñ medioꝝ ad finẽ. ¶ Ad primã dr̃ ꝙ plura bona sunt eligibiliora paucioribus bonis: si talia bona nõ ordinãtur ad illud vnũ bonũ. ¶ Ad scđam dr̃ ꝙ electio põt capi

Electio quot modis capit

dupl̃r. Uno mõ stricte: ⁊ sic veꝝ est ꝙ est tñ medioꝝ ad finẽ. Alio mõ large pro quacũq; volitione: ⁊ sic dico ꝙ põt esse ad finem.

Quõ itelligit non bona esse eligibiliora quibusđ bonis.

Sciendũ est quarto ꝙ circa textũ incidit talis difficultas: qualiter nõ bona sunt eligibiliora q̃busdam bonis. ¶ Pro cui⁹ solutione supponit ꝙ ad hoc ꝙ aliq̃ dicant nõ bona nõ reqritur ꝙ vtrũq; sit nõ bonũ. sed sufficit ꝙ tñ vnum sit nõ bonũ. q: illis duob⁹ demõstratis verum est dicere ꝙ sunt bona vel non bona cũ inter ꝯtradictoria nõ sit dare mediũ sꝫ nõ sunt bona. ergo sunt nõ bona. Nec ad istã ista sunt nõ bona seqtur copulatiua. sꝫ magis seqtur ꝓpõ de subiecto copulato: q: lꝫ ⁊ inclusũ in lꝫ ista nõ capitur copulatiue sꝫ cõplexiue: ⁊ idẽ dicendum est de quodã sophismate qđ mouet aristoteles in elẽchis. vt posito ꝙ sint nouem videntes ⁊ vn⁹ cecus. rñdet ꝙ illo casu plures sunt nõ videntes ꝙ vidẽtes: q: illi decem non sunt vidẽtes. sed tñ nouem. ⁊ tñ illi decẽ sunt nõ videntes q: nõ sunt videntes. ergo sunt nõ videntes per locum a contradictorijs.

¶ Et hec de primo articulo.

Quantũ ad scđm dubitat primo vtrum bonũ ex circũstantia sit magis eligẽdũ ꝙ bonũ necessariũ. ⁊ vtrũ hec maxima sit vera bonum ꝓpriũ est meli⁹ bono cõi. ¶ Ad primam ꝑtem dr̃ ꝙ bonũ ex circũstantia põt capi dupl̃r. vno mõ gñaliter ꝓ bono sumpto cũ quacũq; determinatione siue sit diminuens siue distrahẽs siue alteri⁹ modi. ⁊ sic nõ opꝫ bonũ ex

Alud dubiũ de bono ex circũstãtia et neccrio

circũstantia esse magis eligẽdũ ꝙ bonũ simplr. Alio mõ capit pro bono sumpto cũ determinatione tñ restringẽte. ⁊ sic tale bonũ est magis eligendũ ꝙ bonum simplr. vt bñ velle est magis eligendũ ꝙ velle. ¶ Ad scđam ꝑtem rñdetur ꝙ duplex est bonũ cõe. quoddã est tale quo plures pñt simul ⁊ semel eo vti sic ꝙ vsus vni⁹ nõ impedit vsum alteri⁹ sicut est pax. ⁊ de tali nõ intelligit regula cũ illud sit magis eligẽdũ ꝙ bonum ꝓpriũ. Et sic capit illud dictũ cõe cũ dr̃ ꝙ bonũ cõe est magis eligendũ bono ꝓprio. aliud est bonũ cõe quo nõ pñt plures vti simul ⁊ semel. sꝫ vsus vni⁹ impedit vsum alterius: ⁊ de tali intelligit regula: puta ꝙ bonum ꝓpriũ est magis eligendum ꝙ tale bonũ cõe cuius vsus vnius impedit vsum alterius.

Bonum cõe ẽ duplex

Dubitatur scđo vtrũ iste maxime sint vere bonum nobili⁹ est magis eligendum bono min⁹ nobili. Et si oẽs essem⁹ iusti nõ indigerem⁹ fortitudĩe. ¶ Ad primã dr̃ ꝙ triplex est nobilitas: q̃dã q̃ acq̃ritur ꝑ pecunias vt cũ quis acq̃rit potentiã vel dignitatẽ ꝑ diuicias ⁊ de ista dicit boetius. Si nobilis es lauda parẽtes. si diues lauda fortunã. si bon⁹ lauda teipsũ. Alia est q̃ nõ est nisi dispositio ⁊ inclinatio ad bonas opationes q̃ est acq̃sita a ꝓgenitoribus et đ ista dicit boeti⁹ ꝙ nobilitas est laus ex meritis parentũ ꝓueniens. Alia est animi q̃ nõ ẽ nisi ipa virtus. ⁊ de istis duabus intelligit cõsideratio. ¶ Pro scđa ꝑte supponit ꝙ duplex ẽ fortitudo. s. corporalis q̃ ꝯsistit in neruis ⁊ ossibus: ⁊ de tali nõ intelligit ꝯsideratio. naꝫ si omnes essem⁹ iusti: adhuc indigerem⁹ tali fortitudine ad ꝓuidendũ nobis de necessarijs. Alia ẽ fortitudo virtus per quã resistim⁹ iniustis: ⁊ ꝑ quam aggredimur terribilia vbi oportet ⁊ qñ oportet: ⁊ de tali intelligitur cõsideratio. nam si omnes essemus iusti: non oporteret resistere iniustis cum nullus esset iniustus.

Alud dubiũ de bono nobili ⁊ ignobili.

Fortitudo est duplex

Dubitatur tertio vtrum ista consequẽtia sit bona: aliud ab aĩali currit: g̊ aliđ ab hoīe currit: ⁊ videt ꝙ sic: q: ibi arguit ab alietate superioris ad alietatem inferioris. sꝫ ꝙ nõ sequatur ꝓbatur: q: si nullus homo esset: aña posset esse verũ: ꝯsequẽte existẽte falso: igitur. Respondet ꝙ ad hoc ꝙ bñ arguatur requitur constantia inferioris. ideo debet sic argui. aliđ ab aĩali currit: ⁊ homo est: g̊ aliud ab hoīe currit. ¶ Et si q̃s dicat: non sequitur aliud a vero erit falsum: ⁊ ista ꝓpositio deus est. ẽ alia a vero: q: est alia ab illo vero hoīem esse aĩal: ergo ista ꝓpositio deus est: erit falsa. Rñdet ꝙ bene seqtur. sed sicut ꝯñs est falsũ: ita ⁊ maior ⁊ minor. q: lꝫ vero in vtraq; supponit cõfuse ⁊ distributiue. ⁊ etiã in maiori ampliat ꝓ oĩ đo qđ est vel erit. ¶ Et si q̃s iterum dicat: nõ seqtur sortes differt ab aĩali ⁊ homo ẽ: ergo sortes differt ab homine. antecedens ꝓbatur: q: aliquid differt ab aĩali quod nõ differt ab homine: ergo nõ sequitur sortes differt ab aĩali: ergo sortes differt ab homine. Assumptum patet: quia

Dubium de ista aliud ab aĩali currit,

asinus differt ab animali quod non differt ab hoie et asinus est: ergo aliquid differt ab animali quod non differt ab homine. maior patet. a forte differt asinus: ergo asinus differt ab animali quod non differt ab homine. Dico quod consequentie intermedie non sunt bone propter terminos qui distribuuntur ab illo termino differt ut patet intuenti. ¶ Et hec de secundo articulo.

Quantum ad tertium sit cõclusio responsalis: considerationes posite in textu sunt sufficienter posite ab aristotele: ut patet in articul. Rationes etiã in articulis sunt solute.

Cõclusio de conside.

Idẽ aũt loci vtiles: et ad demõstrãdum quidlibet eligendũ et fugiendum auferre enĩ eã oportet que ad alterum est preeminentiam.

Ste est secundus tractatus huius libri in quo phs docet terminare problemata cõparata de accidente ponẽs aliquas considerationes quarũ Prima est. si aliquid fm naturam est tale. illud est magis tale quam quod non est tale fm naturã. ¶ Secũda: illud quod facit alterum cui addit magis tale: est magis tale quam illud quod additũ alteri nõ facit ipsum tale. Tertia duobus appositis uni rei. illud quod facit totũ magis tale est magis tale quam illud quod nõ facit totũ tale. ¶ Quarta illud quo ablato residuũ fit minus tale: illud est magis tale quam reliquũ quo ablato residuũ nõ fit minus tale. ¶ Quinta illud quod est minus admixtum suo cõtrario est magis tale quam illud quod est magis admixtũ. ut illud est albius quod est nigro impermixtius. ¶ Sexta propositio: duobus: vel pluribus suscipiẽtibus aliquã rõnem sive diffinitionẽ: illud quod magis suscipit eam est magis tale. ut diffinitio albi est color disgregativus visus tũ quod est magis disgregativũ visus: illud est albius.

Consider. de problẽ. cõparato de accidẽte.

Si autem particulariter et nõ universaliter problema ponatur. primũ quidẽ dicti universaliter cõstructivi vel destructivi loci omnes vtiles: universaliter enim interimentes vel construentes et particulariter monstramus.

Quo terminãt problemata particularia

Ste est tertius et ultimus tractatus huius libri qui dividit in duo capitula. In primo docet terminare problemata particularia: dicẽs primo quod omnes considerationes valẽtes ad destruendũ vel cõstruendũ problema universale valent etiã ad cõstruendũ vel destruendum problema particulare. nam si aliquis ostẽdat aliquid inesse omni: etiã ostendit illud inesse alicui. Et subdit quod locus ab opposit. a casibus. a coniugatis. a generatiõe. et a corruptione. valent ad terminandũ problemata particularia. ut si aliquis ostendat generationem alicuius esse bonam etiam ostendet quod illud est bonum: et per consequens terminabit problemata particularia. Consequenter ponit aliquas cõsiderationes quarum Prima est. si aliquid in aliquo genere videatur magis esse tale quam aliud in alio genere si ipsum non fuerit tale nec reliquũ. ut si disciplina videatur esse magis bona quam voluptas: et nõ sit bona: neque voluptas erit bona. Secũda ad terminandũ problema particulare nõ solum oportet sumere ea que sunt in diversis generibus: sed que sunt in eodẽ genere. ut si ponatur quod disciplina est bona et ostendatur quod prudẽtia nõ est bona. etiam ostẽdetur quod disciplina nõ est bona per locum a maiori: quia si aliquod predicatum non inest illi cui magis videtur inesse nec etiam illi cui minus videtur inesse. Tertia consideratio: problemata particularia possunt terminari per ypothesim. ut supponẽdo quod si sit ita in uno ita erit in reliquo. Et subdit quod qui utitur ypothesi ad probandũ problema particulare, probat etiam universale. ut si quis concedat quod si predicatum inest alicui quod etiã inerit alteri tunc ostẽdet universalem puta quod inerit omni.

Alie considerationes

Cum aũt indeffinitũ est problema uno modo destruere cõtingit. ut si dixerit voluptatẽ bonũ esse vel non bonum. et nihil aliud determinavit.

Quo terminãt problemata idefinita

Stud est ultimũ capitulum huius libri in quo docet terminare problemata indefinita dicẽs quod problema indefinitum potest tantũ destrui per suũ cõtradictoriũ supple. Sed potest construi dupliciter. Uno modo per suũ universale ut si quis probet quod omnis voluptas est bona. etiã probat quod voluptas est bona. Alio modo potest probari particulariter: ut si quis probet quod quedã voluptas est bona. etiã probat quod voluptas est bona. ¶ Deinde docet terminare problema indefinitũ sumptum cum determinatione ponẽs tres considerationes. Prima: problema indefinitum sumptum cum una determinatione interimitur duobus modis. ut ista una voluptas est bona. potest destrui per universalem negativã sumptam sine determinatione. et per vlem sumptã cum tali determinatiõe. ¶ Secunda cõsideratio: problema indefinitũ sumptum cũ duabus determinationibus destruitur tripliciter. ut ista: tantum una voluptas est bona destruitur per istã. nulla voluptas est bona. et per istã: non una voluptas est bona. et per istam: non tantũ una voluptas est bona. ¶ Tertia consideratio: problema indefinitum sumptũ cum tribus determinationibus interimitur quadrupliciter. ut ista sola prudẽtia que est una virtutum est scientia. interimitur per istam. omnis virtus est scientia. et per istam: nulla virtus est scientia. et per istam: aliqua alia virtus a prudẽtia est scientia. et per istam: prudentia nõ est sciẽtia. ¶ Consequenter ponit unum documentum ad probandum problema particulare si a parte subiecti problematis ponatur terminus communis inspiciendum est ad inferiora illius termini. et si predicatum inest alicui tunc problema construitur: etiam si predicatũ sit terminus cõmunis inspiciendũ est ad inferiora illius. Et si aliquod inferius illius insit subiecto: tunc problema construitur.

Problẽ. indefi. quot modis cõstruitur.

Tres consi. de eodem.

Documẽtũ de problẽ. particulari.

Dubiū d susceptio ne magis et minus in formis intensibilibus rc.

Q Ueritur vtrum susceptio magis et minus in formis intēsibilibus et remissibilibus fiat per additionem gradus ad gradū vel quia minus admiscet̃ suo cōtrario. ❡ Et arguit̃ q̄ nō fiat per additionē gradus. qꝛ nullus grad⁹ potest addi tali forme qꝛ forme sunt simplices et indiuisibiles. ❡ Secundo sic: si talis susceptio fieret p additionem gradus ad gradū: vel gradus preexistēs corrūperetur vel non. Non primū: quia tūc nulla forma intenderetur. nec secunduȝ: quia ex plurib⁹ realiter distinctis quorū vnū non est in potētia ad aliud nō potest fieri vnū. ❡ Tertio sic. talis intensio fit per dispositionē subiecti vt pateȝ ad sensum: cum videamus vnū subiectū maiorem formam recipere q̄ aliud: g̃ non fit per additionem gradus ad gradū. ❡ Quarto sic. talis intēsio fit per sepationē contrarij a contrario. vt videtur dicere aristoteles in textu cū dicit q̄ illud est albius quod est nigro īpermixtius. ❡ Quinto sic. talis intensio fit per maiorē radicationeȝ in subiecto. quia quanto aliqua forma est mag radicata in subiecto. tanto est magis tal'. ❡ In oppositum est phs in textu. In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Notabile de intēsiōe fo. c.

Sciendū est primo q̄ forma dicit̃ intendi per additionē gradus ad graduȝ in eodem loco et situ se penetrātes adinuicē. vt quando albedini additur vnus gradus albedinis. i. vna pars albedinis. tūc intenditur albedo. Et si queras q̄s est ille grad⁹ albedinis. Dico q̄ ille gradus est vna pars albedinis que de nouo acquiritur cū alia p̄cedenti in eodē loco et situ penetrans simul' aliam cū qua facit maiorē albedinem. Et si queras vtrū isti gradus distinguātur Dico q̄ om̄es grad⁹ per quos aliqua forma intenditur distinguunt̃ realiter qꝛ vnus potest eē sine alio: īmo vn⁹ aduenit post aliū et prius generatur vnus q̄ alius. Dico tamē q̄ ex omnib⁹ illis fit vna total' forma que est diuisibil' in illos grad⁹ q̄ sunt ptes integrātes illā totalē formā.

Dubiū de ista fo'a intendit̃.

Sciendum est secundo q̄ ista ppositio de rigore sermonis est falsa. forma intenditur: q̄d ego probo: quia vel pars preexistēs intēditur vel pars de nouo adueniens vel cōpositū ex vtraq̄. Non preexistens quia illa preexistēs nō est maior: hoc est nō habȝ plures grad⁹ post aduentū q̄ ante. licȝ sit alicui ꝯiuncta cui prius non erat. vnde signetur illa pars p̄existēs: et sit a. et pars aduenies sit b. ꝯpositū ex vtraq̄ sit c. tunc manifeste apparet q̄ a. nō intendit̃ cū non sit maior pars q̄ prius. nec b. qꝛ nō prefuit: nec eadē ratione c. ideo proprie et de rigore sermonis ista est falsa: forma intēdit̃ seu auget̃. ❡ Et si quis dicat: quō ergo intellexerunt omnes doctores qui dicūt formā intendi. Dico q̄ intellexerunt ad istū sensum q̄ forma ꝯposita ex forma p̄cedēti et forma de nouo genita: est perfectior q̄ forma que prius existebat. ❡ Ex quo pateȝ q̄ forma q̄ sic ꝯponit̃ ex forma p̄cedēti et forma sequenti non est eadem numero cū forma preexistenti cum forma preexistens sit pars illius forme et eam tempore precedat.

Diuisio formarū intensarū.

Sciendū est tertio q̄ formaruȝ que intendunt̃ et remittunt̃: quedā indiuisibiliter acquirunt̃. vt forme sp̃ūales que in anima recipiuntur. Alie sunt q̄ successiue acquirunt̃: sicut sunt forme corꝑales vt caliditas et frigiditas q̄ successiue in aliquo subo acquirūt̃. Alie sunt q̄ partim indiuisibiliter acquirunt̃ et ptim successiue. vt si crearetur vnū corpus luminosuȝ in instanti in aere cui⁹ propinque ptes essent disposite ad terminuȝ. tūc in instāti illuminaret illas partes propinquas. et successiue ptes remotas et tunc ex oībus illis luminib⁹ fit vnū lumē cui⁹ vna ps in instanti acquirit̃. et alia sucessiue. vnde forme q̄ in instāti acquirunt̃ habēt p̄mū instās sui esse in quo veruȝ est dicere hec forma nūc est et īmediate ante hoc nō fuit. et etiā hn̄t primuȝ instans sui nō esse in quo ver̄ est dicere hec forma nūc nō est et īmediate an̄ hoc fuit. sed forme que successiue acquirunt̃ hn̄t vltimū instans sui nō esse in quo ver̄ est dicere hec forma nūc non est. et īmediate post hoc erit. et primū instās sui nō esse. sȝ de formis q̄ ptiȝ successiue acquirunt̃ et partim in instanti acquirunt̃ cū diligentia videndum est que instantia habent.

Quomodo aliq̄d dicit̃ magis tale sine additione.

Sciēdū est quarto q̄ nō est incōueniens aliquid dici magis tale sine additiōe gradus: vt si essent duo alba quor̄ vnū habet quinq̄ gradus albedinis aliud sex tūc illa sunt similia. Deinde volo q̄ illud q̄d habȝ sex gradus deperdat vnū gradū. tūc illud erit magis tale: qꝛ erit magis simile alteri albo. Et si quis dicat q̄ male dictū est prius q̄ forma intendit̃ per additionem grad⁹ cū illud dicat̃ magis tale nō p additionem gradus. sȝ magis p remotionē. Dico negando ꝯñam: qꝛ illud intelligit̃ de illis que p se et p̄mo intēdunt̃ et nō de illis que intēdunt̃ rōne alteri⁹ sicut sunt talia relatia. Et si q̄s dicat volo q̄ sit vnū lignū calidum cuius tota caliditas sit decem graduū. Tunc arguo sic. illa caliditas est intensior q̄ sua medietas et sua medietas est remissior. g̃ idē subiectū simul habebit caliditatē intēsam et remissam: et sic erit intēse calidū et remisse calidū. Rn̄det̃ ꝯcedēdo q̄ totalis caliditas est intēsior q̄ sua medietas. Et qn̄ tu infers. g̃ in eodē est caliditas intēsa et remissa pōt ꝯcedi. et qn̄ tu infers: g̃ idē subm simul erit intēse calidū et remisse calidū. negat̃ ꝯña: qꝛ subiectū debet denominari s̄m exigētiam sue totalis forme et nō s̄m exigentiaȝ partis. ❡ Et hec de p̄mo articulo.

Intellectus dicti Aristotelis i tex.

Quantum ad secundū dubitatur p̄mo quō intelligit̃ dictū aristotelis in textu q̄ illud est albius quod est nigro impermixtius: cū ex illa auctoritate videantur duo sequi. p̄mo q̄ forma suscipiat mag' q̄ est min⁹ pmixta suo cōtrario. Scd̄o videt̃ sequi q̄ cōtraria possent simul esse in eodē: qꝛ videt̃ dicere q̄ albū pmiscetur nigro. quod nō esset nisi albū et nigrū essent in eodem subiecto. Respondeo q̄ licet illa duo

videātur sequi. tamē nullum illoꝝ voluit habere aristoteles. De primo ꝓbatur q2 tunc seq̄ret ꝙ nulla forma posset intendi nec acquiri: nisi simul acquireret suū cōtrariū. quia quando forma acquireretur vel esset intensa vel remissa. si remissa: ergo est magis ꝓpinqua suo contrario. si intensa: ergo minus. ⁊ sic semꝑ ibi esset ꝯtrariū nec videtur scd̄m cū videat sonare in multis locis ꝙ cōtraria nō possunt simul esse in eodē subiecto ⁊ in eadē ꝑte subiecti. Dico ergo breuiter ꝙ dictū aristotelis sic intelligitur. illud est alb' qđ est nigro impꝑmixtius. i. nigro dissimilius.

Dubitatur secūdo vtrum contraria possint simul esse in eodē subiecto ⁊ in eadē parte subiecti. Respondet ꝓ nūc sine argumētis ꝙ cōtrarietas nō est nisi quedam oppositio seu repugnātia. Et pro nunc est triplex. s. ꝓpositionū: terminoꝝ. ⁊ formaꝝ seu rerum. Et oppositio ꝓpositionū est repugnātia ꝓpōnum ad essendū simul veras. sed terminoꝝ est repugnantia termīoꝝ in ꝑdicando simul vere de eodem subiecto. sed formarū est repugnātia duarū formarū in essendo simul in eodez subiecto. ¶ Et aduerte ꝙ ad quālibet talē oppositionē nō sufficit repugnātia: sed requirit etiā maxīa distantia: ⁊ ꝙ sint nata fieri circa idem. Vn̄ ꝓpositiones cōtrarie dicūtur fieri circa idem: q2 debent esse de eodē vel cōsimili subiecto ⁊ etiā cōtradictorie. Unde cōtrarie magis videtur distare ꝙ cōtradictorie: quia distant fm omīa supposita. sed cōtradictorias non oportet distare nisi fm vnum suppositū. vnde si accipiamus duas contradictorias duarum contrariarū ille mediant inter duas cōtrarias. vnde si dicas ꝙ oīs homo currit: ⁊ ego dicaz nullus homo currit: alter mediabat dicēdo ꝙ nec sic nec sic. sed ꝙ aliq̄s homo currit: ⁊ aliq̄s hō nō currit. sic dicat de terīs ꝙ sint nati successiue dici de eodē subiecto ⁊ maxime distant: sicut sunt termini significātes formas extreme cōtrarias. vt album et nigrum.

Quid est ꝯtrarietas

Propositiões ꝯrie quomodo dicunt fieri circa idē

Dubitatur tertio que forme sint cōtrarie. Respondeo ꝙ forme que nate sunt fieri successiue circa idez subiectū: ⁊ que maxime distant fm intentionē graduū: ita ꝙ nō oīs caliditas est omī frigiditati cōtraria: sed summa caliditas summe frigiditati. verum est tamen ꝙ loquendo large de cōtrarietate dicim' sepe ꝙ media ꝑdictorum cōtrarioꝝ sunt cōtraria adinuicē. Et hoc est qđ dicitur ꝙ cōtraria sunt cōpossibilia in gradibus remissis. sed non intensis seu summis. vnde imaginatur ꝙ summa caliditas sit duodecim graduū ⁊ etiā frigiditas. Dico ꝙ in illis gradib' nō sunt cōpossibiles saltē naturaliter: quia in illa intentione seu latitudīe graduū cōtrariant: s3 in aliis sūt ꝯpossibiles. quia in illis ꝓprie nō ꝯriant. ⁊ sic caliditas vt decez: est cōpossibilis frigiditati vt duodecim. q2 ꝓprie in illis gradib' nō sunt ꝯria. ¶ Sed restat vna difficultas q̄ nigredo ꝯriatur albedini in pariete: nō nigredo in alio pariete. quia tales non pñt fieri circa idē subiectū: cū accidētia nō migrent de subiecto i subiectū: nec nigredo q̄ postea erit in illo subiecto. quia illa nihil est. mō qđ nihil ē nulli est ꝯrium. Rn̄detur ꝙ oīs albedo ꝑfecta ē omī nigredini ꝑfecte cōtraria: et oīs frigiditas ꝑfecta omī frigiditati ꝑfecte ꝯtraria. ꝓpter qđ dicimus ꝙ cōtraria sunt suinuicē corruptiua. Et tūc d3 exponi ista auctoritas. contraria nata sunt fieri circa idem: hoc est dictu ꝙ forme contrarie possunt esse successiue in eodem subiecto vel sibi similes. Et hec de scd̄o articulo.

Que forme sunt ꝯrie.

Quare nigredo ꝯriat nigredini i pariete.

Quō intelligit ꝯria sunt suiinuicez corruptiua.

Quātū ad tertiū sit ꝯclusio respōsalis ad q̄situ. intēsio forme fit ꝑ additionē gradus ad gradum. id est ꝑtis forme alteri forme. ¶ Ad rationes. Ad primā dr̄ ꝙ forma est bene simplex ⁊ indiuisibilis in ꝑtes ecn̄tiales puta ī materiā ⁊ formā: sed non in partes integrales. ¶ Ad scd̄am dr̄ ꝙ ex pluribꝰ quoꝝ vnū nō est in actu nec aliud in potētia: nō pōt fieri vnū totum essentiale: tn̄ bene vnū totuz ꝑ se qđ vocat totū integrale. ¶ Ad tertiā dr̄ negādo ꝙ intensio fiat ꝑ dispositionez subiecti: licet bene talis dispositio subiecti iuuet ad intensionez forme. ¶ Ad quartā ꝑ3 solutio in scd̄o articulo. ¶ Ad quintam dicitur negādo aīs: puta ꝙ intentio forme fiat per maiorem radicationez. ¶ Et sic est finis tertij libri thopicorum.

Cōclusio respōdēs ad ꝑdcta

¶ Sequitur quartus.

Ost hec aūt de his que ad genus ⁊ proprium perspiciendum: sunt autē hec elementa eorum que sunt ad diffinitiones de eisdē autez his raro cōsiderationes fiūt disputātibus.

Considerationes i spiciēdo ad gen'.

Ste est quartus liber thopicorum in quo phūs docet terīare problemata gn̄is. Et diuidit in tres tractat'. Prim' in tria capitula. In prio ponit ꝯsiderationes inspiciēdo ad gen'. Pria si aliquid assignetur esse genus alicui speciei inspiciendū est an illd predicetur de quolibet cōtento sub specie. ⁊ si sic cōstruendū est ꝓblema. si nō destruendū est ꝓblema. Scd̄a si aliquid assignetur esse genus alicuius ⁊ non predicetur in quid de specie. problema est destruendum vt album non est genus ad niuem cum non predicetur de niue in quid. Tertia. si genus non ponatur in eodem predicamento cum specie mala est assignatio. ¶ Deinde ponuntur considerationes de specie. quarū prima est. si species predicetur de genere in quid mala est assignatio. Scd̄a. si species predicetur de aliquo de quo non predicatur gen' mala est assignatio. vt si opīabile ponatur species ad ens mala est assignatio: quia opinabile predicat de aliquo: vt puta de chimera de quo nō predicatur ens. Tertia. si nulla species generis assignati predicetur de illo cui tale genus assignat mala est assignatio. Quarta ꝯsideratio. si

Istius libri diuisio.

Alie ꝯsiderationes d specie.

genus ꝛ spēs ꝺ equalibꝰ predicenť mala est assignatio. Quinta si illud qꝺ assignať esse genus ꝑdicetur soluz de pluribus differētibꝰ numero mala est assignatio. Sexta cōsideratio. si aliqd assigneť eē genꝰ alicuiꝰ videndū est si suꝑiora eiꝰ ꝑdicēť in qd de illo ꝛ si nō mala ē assignatio

Conside. circa drīam

Rursum differentiā vt genus assignauit: vt si immortale genꝰ dei. naz differentia est aīalis immortale. eo quod animaliū alia mortalia alia immortalia.

i Stud est scd̄m capitulum in quo phūs docet terminare ꝑblemata generis inspiciendo ad drīam ponēs aliquas cōsiderationes. Quarū prima est. si aliqs assignauerit drīam pro gn̄e mala est assignatio. vt rōnale pro aīali cū genꝰ ꝑdicetur in qd ꝛ drīa in qle. ¶ Scd̄a. si drīa ponatur sub gn̄e mala est assignatio. ¶ Tertia. si aliqs posuerit genus sub spē mala ē assignatō. vt aīal sub hoīe. ¶ Quarta. si qs ponat drīaz sub spē mala est assignatō. Etiam si qs ponat genꝰ sub drīa mala est assignatio. ¶ Alia cōsideratio. si spēs participet aliqd de ꝯtrario generis mala est assignatio.

Alie ꝯsi. de eodez.

¶ Alia cōsideratio. si spēs sit equoca ad genꝰ mala est assignatio. qꝛ genꝰ ꝛ spēs debent esse vniuoca. ¶ Alia si genꝰ habeat tm̄ vnam spēz et nō sit natum habere plures: tūc nō est genꝰ ad illam spēm. ¶ Alia si genus dicatur transsumptiue de specie mala est assignatio: qꝛ om̄e genus ꝑprie de specie predicatur.

Cōsi. circa ꝯria ipiꝰ generis.

Amplius si sit cōtrariū speciei aliquid cōsiderandū est aūt multipliciter consideratio. primum qdem si in eodem genere contrarium speciei: cum non sit contrarium generi.

i Stud est tertiū capitulum in quo phs docet terminare ꝑblemata inspiciendo ad cōtraria ipius generis. Quarū prima est. si aliquid nō hn̄s ꝯtrarium ponať genꝰ alicuiꝰ habētis ꝯtrarium inspiciendū est si illꝺ cōtrarium sit in eodez genere. ꝛ si nō mala est assignatio. Alia si habēs ꝯtrarium sit genꝰ hn̄tis cōtrariū cōsiderandū est si contrariū speciei sit in contrariū generis. et si non: mala est assignatio. Alia est si cōtrariū speciei nō ponať in genere assignato mala est assignatio. Alia si genus et species habeāt ꝯtrariū tunc videndū est si aliquod est medium generis et nō speciei: vť econtra et sic mala est assignatio. Alia est si genus habeāt ꝯtrarium specie o vero nō. mala est assignatio. ¶ Consequenter ponit cōsideratio

Alia ꝯsi. inspiciendo ad cōiugata

nem inspiciēdo ad cōiugata dicēsqꝫ si aliquod principale assignetur genus principalis tūc videndū est si ꝯcretuz predicatū sit genus cōcreti subiecti. et si sic bona est assignatio. si non mala est.

Alia ꝯsi. inspiciendo ad generationēz ꝛ corruptionem.

Deinde ponit cōsiderationē inspiciendo ad generationē et corruptionē dicens qꝫ si aliquid importans generationem vel corruptionem assignetur genꝰ alterius cōsiderandū est si descēdentia ab illo sunt genera illorū que descēdūt a subiecto. ꝛ si sic bona est assignatio. si non mala est assignatio. vt si operari assignetur genus respectu huius qꝺ est edificari videndū est si operatum esse sit genus ad edificatū esse. Cōsequēter ponit cōsiderationes inspiciēdo ad priuatiue opposita. Prima. si priuatio opposita speciei sit in eodē genere cuz specie mala est assignatio Alia si aliquid habens oppositū priuatiue ponatur genus alicuius speciei habētis oppositū priuatiue cōsiderandū est si oppositū speciei sit in opposito generis: si nō destruendū est problema vt si cecitas sit insensibilitas sensu visus tūc visus est sensus: qꝛ sicut oppositū in opposito. ꝛ propositū in ꝑposito. Consequēter ponit considerationem inspiciēdo ad cōtradictoria. si oppositū cōtradictoriū alicuiꝰ speciei assignetur spēs alicuiꝰ generis cuiꝰ nō sit genꝰ ad oppositum cōtradictoriū generis nō valet assignatio: vt si suaue assignetur genus huiꝰ qꝺ est bonuz. tunc oportet videre si nō bonū sit genus ad nō suaue: ꝛ si sic bona est assignatio. si nō mala est.

Septē ꝯside. respiciēdo ad relatiue opposita

¶ Consequēter ponit septē cōsiderationes inspiciēdo ad relatiue opposita. Prima est si species alicuiꝰ generis dicatur ad aliquid: etiā genus debet dici ad aliqd. ꝛ si nō mala est assignatio. Scd̄a si species dicatur relatiue et nō id ad qꝺ dicitur genus mala est assignatio. Tertia. si spēs referatur ad aliquid: tūc oīa genera illius speciei debent dici ad aliquid. Quarta. si genꝰ et species referātur ad idē debēt referri ad idē in eodē casu. Quinta. si relatiuuz ꝛ correlatiuū dicantur ad ꝯuertentiā fm̄ similes casus bona est assignatio. Sexta. si relatiuū positū genꝰ ad suū correlatiuum nō dicať ad cōuertentiā mala est assignatio. Septima si oppositū spēi sit in opposito generis bona est assignatio. ꝛ si nō mala ē assignatio. vt si sensus sit scīa sensibile erit scibile; licet quedā sensibilia nō sint scibilia.

Alie ꝯsi. circa actus et hītum.

Rursum si habitum in actum posuit aut actum in habitum vt sensum motuz per corpus. nam sensus habitus: motus autem actus.

¶ Iste est scd̄us tractatus huius libri qui diuiditur in duo capitula. In primo ponit aliquas considerationes inspiciendo ad actum et habitum. Prima. si habitus ponatur species actus vel econtra mala est assignatio: vt si quis ponet sensum esse speciem motus cum sensus sit habitus motus vero actus mala est assignatio. Secunda. si habitus ponatur species potentie mala est assignatio. Tertia si species participet genus fm̄ quid mala est assignatio. Quarta. si genus assignatuz sit pars integralis illius cui assignatur mala est assignatio. vt corpꝰ fm̄ qꝫ est pars materialis non est genus animalis.

¶ Consequenter ponit adhuc aliquas considerationes de genere. ¶ Prima si aliquid vituperabiliuz vel fugiendoꝝ ponatur sub posse tā

Alie 9ñ. de gñe. ꝙ sub genere mala est assignatio. vt si quis dicat posse furari esse genus ad latrocinandum mala est assignatio: quia deus et studiosus possunt praua agere. et tñ non sũt praui neq3 mali. et dz intelligi de illis deis quos antiq̃ colebãt. Scđa si q̃s ponat posse esse genus alicuius qđ est ꝓpter se eligendũ mala est assignatio: qꝛ potestas eligẽda est ꝓpter aliud. s. ꝓpter actum. Tertia si aliq̃d sit in pluribus generibus et ponatur in vno solo mala est assignatio.

Alie 9ñ. d gñe magis cões. **Rursus si quod oĩa sequatur gen9 vel differẽtiam dixit. plura eñ sunt que oĩa sequũtur. vt ens et vnũ eoꝝ sunt q̃ oĩa sequũtur. si ergo ens gen9 assignauerim9: palã oĩm erit genus.**

I Stud est scđm capitulũ in quo ph̄us ponit aliq̃s 9siderationes de gñe magis cões. Prima si aliq̃d qđ seq̃tur ad oĩa assignet̃ esse genus mala est assignatio. vt ens nõ est gen9 entiũ: qꝛ oĩa essent eiusdem generis. Scđa si gen9 assignatũ sit in spẽ vt accidens in subo mala est assignatio. Tertia si assignatũ ꝓ gñe non sit vniuocũ mala est assignatio. Quarta: si gen9 et spẽs habeãt 9traria quorum vnũ se h3 vt melius et alterũ vt pei9 si contrarium melioris ponatur in loco prioris mala est assignatio. Quinta. si spẽs similiter se habeat ad duo gña. quoꝝ vnum se h3 vt peius et aliud vt melius si ipa ponat̃ sub peioꝛi mala ẽ assignatio. Sexta. si gen9 suscipiat magis et minus: spẽs vero nõ mala est assignatio.

Alie 9ñ. ad terminãdũ problemata generis. **Amplius ad cõstruendũ ꝓspiciendum si de q̃bus assignatũ est gen9 in eo qđ quid est p̃dicatur: cũ nõ sit vna assignata spẽs: sed plures et differentes palam eñ quoniam erit genus.**

I Ste est vltim9 tractatus huius libri in quo ponit cõsiderationes cõstructiuas ad terminandum ꝓblemata generis. Quarum prima est. si aliquid assignet̃ ꝓ genere alicuius videndũ est si predicet̃ in quid de illo. et etiã si predicet̃ de plurib9 differentib9 specie: si sic difficile est saluare q̃n illud sit genus. ¶ Scđa cõsideratio. si nomẽ p̃ncipale assignetur esse genus alicui9 videndum est si casus ab eo descendẽs sit genus ad casum alterius. et si sic bona est assignatio vt si scientia dicatur genus musice videndum est si sciens dicatur genus musici. Et subdit vnum documentum ꝙ si aliquid semper sequatur ad aliud et nõ conuertibiliter. licet difficile sit ostendere ꝙ nõ sit genus nõ tamen oportet ꝙ ipsum sit genus: quia nõ ens sequitur ad omne quod fit. vt bene seq̃tur. domus fit: ergo domus non est vel domus est non ens. et tamen non ens non est genus respectu illius. et hoc habet verum in permanentibus et nõ successiuis: qꝛ illđ quod fit in successiuis quando fit est ens.

Dubiũ d 9sideratõib9 positis ad terminandũ ꝓblemata gñis. **Q**Ueritur vtrum cõsideratiões posite ad terminandũ ꝓblemata generis sint sufficiẽter assignate. Arguit̃ p̃mo ꝙ nõ: qꝛ aliqđ ẽ gen9 qđ non p̃dicat̃ in q̃d d suis spẽbus: igit̃. añs p3: qꝛ coloratũ est gen9 et tñ nõ p̃dicat̃ in q̃d de pluribus sed in quale. ¶ Scđo sic: aliq̃n genus est ad aliq̃d et nõ species vt scĩa dr ad scibile et nõ grãmatica et logica q̃ sunt ei9 spẽs: g̃ nõ op3 ꝙ gen9 et spẽs sint in eodem gñe. ¶ Tertio sic: spẽs aliq̃n est ad aliq̃d et nõ gen9. vt scĩa q̃ est spẽs habit9 est ad aliq̃d: et tñ habitus q̃ est de gñe q̃litatis non dr ad aliq̃d. ¶ Quarto sic: nõ est necesse gen9 p̃dicari de pluribus ꝙ spẽs: igit̃. añs ꝓbat̃: qꝛ tam genus ꝙ spẽs sunt spẽs eiusdem generis sc3 vl̃is. ¶ Quinto sic: dr̃ia ꝑticipat gen9 cũ suscipiat rationem generis: vt p3 dicẽdo rõnale est suba animata sensibilis: g̃ male dr ꝙ dr̃ia nõ d3 participare genus. ¶ In oppositum arguitur per philosophum in textu. In questione erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum.

Aliquaꝝ difficultatũ solutõ **Sciendum est primo ꝙ pro declaratione questionis et eoꝝ q̃ dicta sunt in textu soluẽde sunt alique difficultates.** Prima an genus et spẽs vl̃iter sint in eodẽ p̃dicamento. Ad quã breuiter r̃ndet̃ ꝙ sic: qꝛ omne gen9 p̃dicatur in q̃d de oĩb9 suis spẽbus s3 qđ est in vno predicamẽto nõ p̃dicat̃ in q̃d de eo qđ est in alio predicamẽto: igit̃. Ex quo seq̃tur ꝙ nõ est possibile aliquã spẽm esse ad aliq̃d: q̃n suũ genus sit ad aliq̃d nec ecõtra. ¶ Aduerte tñ ꝙ nihil ꝓhib3 vnũ terminũ fm vnã significationẽ ee ad aliq̃d et nõ fm aliam. et hoc vult habere aristoteles ꝙ aliqua dicũtur ad aliq̃d fm gen9 vt scĩa. nõ tñ spẽs. vt grãmatica et logica sunt spẽs scĩe. et tñ nõ sunt ad aliq̃d vbi scĩa est ad aliq̃d fm vnã significationẽ quã h3: nõ tñ fm illã fm quã dr gen9 ad illa.

An gen9 p̃dicet̃ de plribus ꝙ species. ¶ Scđa difficultas an gen9 p̃dicetur de plurib9 ꝙ spẽs. et videt̃ ꝙ nõ: qꝛ gen9 nõ p̃dicat̃ de plurib9: qꝛ hoc ẽẽt in vna ꝓpõne vl̃ in plurib9 nõ in vna: qꝛ solum p̃dicat̃ de vno subiecto: nec in plurib9 cum idem nõ possit poni in pluribus ꝓpositionibus. respondetur ꝙ in pluribus et licet fm se nõ ponatur in pluribus. tamen bene fm suum sinonimum.

Participare q̃t mõis capitur. **Sciendum est scđo ꝙ alia difficultas est talis an differentia ꝑticipet gen9.** Pro cui9 solutione supponit̃ ꝙ ꝑticipare capitur tripliciter. vno mõ vt idẽ est ꝙ ꝑtem capere: et sic nõ capitur hic. Alio mõ vt idem est ꝙ p̃dicationem alterius suscipe siue denoĩatiue siue non: et isto mõ dr̃ia ꝑticipat genus: qꝛ ista est vera rationale est aĩal. Alio mõ vt idem est ꝙ predicationem in q̃d seu per se alteri9 suscipe. Et sic dico ꝙ differentia nõ ꝑticipat genus: qꝛ ista nõ est per se nec in quid rõnale est aĩal. vt superi9 visum est. Alia difficultas an habitus et priuatio sint in eodẽ gñe seu predicamẽto. Ad quã respondet̃ breuiter ꝙ habitus et priuatio sunt in eodẽ p̃dicamento reductiue: vt in illo p̃dicamento in quo est visus per se in illo reductiue

est cecitas. Et aduerte q̄ in terminis priuatiuis et negatiuis potest inueniri genus ꝛ spēs suo modo sicut in terminis positiuis.

Alia difficltas de medio inter ꝯria.

Sciendum est tertio ꝙ aliqua difficultas est talis an omne medium inter ꝯtraria sit in eodē gn̄e cū extremis: arguit̄ ꝙ non: q2 egestas ꝛ superabūdantia sunt de gn̄e mali ꝛ medium de gn̄e boni. Scđo sic: lapis est mediū inter sanum ꝛ egrū: ꝛ tñ nō est in eodem gn̄e cū extremis. ¶ In oppositum est phūs in textu. Pro rn̄sione est aduertēdū ꝙ nō opz ꝙ mediū sit in eodem gn̄e motus cū extremis: lȝ bn̄ in eodē gn̄e predicamētali ꝛ hoc intelligēdo de medio ꝯuenientie p participationē accessus et recessus ꝛ nō de medio p abnegationē: nō eīn opz ꝙ lapis q̄ est mediū p abnegationē sani ꝛ egri sit in eodem p̄dicamēto sicut sanū ꝛ egrum.

Due alie difficltates.

Sciendum est quarto ꝙ adhuc sūt due parue difficultates. Prima an ens dicatur de oībus fm vnā ꝛ eandē rōnem. Ad quā breuiter rn̄detur ꝙ ens nō hȝ rōnē. i. diffinitionē licet bn̄ habeat ꝯceptum quidditatiuū q̄ non est aliud q̄ ipmmet ens cognitū vel cognoscibile. Ex quo seq̄tur ꝙ qn̄ dr̄ ꝙ ens hȝ ꝯceptum illa dȝ capi loco istius ens est ꝯceptus quidditatiu⁹ predicās in q̄d de oībus nō habētibus ꝯceptū simplr̄ simplicē cuiusmodi sunt differentie ꝛ passiones. ¶ Scđa difficultas vtrū genus dicat totam essentiam spēi.

Scđa difficltas

Ad quā rn̄dent aliq̄ ꝙ sic. tñ sub alio mō. nā genus dicit totā essentiā speciei sub mō distinguibili ꝛ spēs sub mō iam determīato. sȝ ista opinio est falsa. naȝ si genus diceret totā essentiā speciei frustra in eius diffinitione poneret̄ dr̄ia q̄ tñ fm aristotelē ponitur. ideo dr̄ ꝙ genus nō dicit totā essentiā spēi. sed solū vnā ptē. nam spēs cōponit̄ ex gn̄e ꝛ differentia tanq̄ ex duabus realitatib⁹: quarū vna est potētialis alia actualis puta differētia. Et hec de primo articulo.

Species quō participet genus.

Quātum ad scđm dubitatur p̄mo vtrum spēs participet genus fm q̄d ꝛ vtrū eadē spēs possit esse in diuersis generib⁹. Pro solutione prime ptis supponit̄ ꝙ differētia est inter participare gen⁹ in q̄d ꝛ fm q̄d. q2 illud participat genus in q̄d de quo genus in q̄d p̄dicatur. sed illud dr̄ participare genus fm q̄d cui gen⁹ cōuenit fm ptem. Ex quo dr̄ ꝙ spēs bn̄ participat genus in q̄d: q2 gen⁹ de ea q̄dditatiue p̄dicatur sed nō participat fm q̄d: q2 genus nō ꝯuenit speciei fm ptē. nō eīn aīal ꝯuenit homini fm partem aliquam: sed hō dr̄ aīal q2 homo. ¶ Ad secundam ptem dr̄ ꝙ eadem spēs nō pōt poni in diuersis generib⁹: licet sit possibile idem nomē importare res diuersoȝ generum cuiusmodi ē corpus. vnde terminoȝ significantiū res predicamentales q̄dam significant equiuoce ꝛ q̄daȝ vniuoce ꝛ quidam de suo significato principali vnum ꝛ aliud de significato materiali cuiusmodi sunt concreta accidentium vt cenare importat comedere quidem actus forte non est nisi quidam motus: ꝛ tunc significat tempus: puta tempus serotinum rōne cuius esset in predicamento q̄titatis. ꝛ etiam importaret respectū rei temporalis ad tempus ꝛ sic est in p̄dicamēto qn̄. ꝛ silr̄ dicat̄ de multis alijs terminis.

An ens sit genus ad omnia entia.

Dubitatur scđo vtrum ens sit gen⁹ ad omīa entia. ꝛ videt̄ ꝙ sic: q2 fm phm habet̄ ꝙ si aliquid p̄dicetur de plurib⁹ difficile est saluare quin illud nō sit genus. sed ens est huiusmodi: igitur. Item ens p̄dicatur de alijs fm modum alicuius p̄dicati ꝛ nō nisi generis: igitur. Pro solutione dr̄ primo ꝙ ens nullo mō est genus. nam nō est q̄d limitatum neq3 diuidit̄ per differentias formales qđ tamen requiritur ad hoc qđ aliquid sit gen⁹: ideo respōdetur ad rationes. ¶ Ad primā dr̄ ꝙ licȝ sit difficile saluare quin ens nō sit gen⁹: tamē nō est impossibile. Ad aliam dicitur ꝙ nō predicatur fm modum alicuius predicati cū nō sit p̄dicatum neq3 predicabile nisi forte capiendo predicatum ꝛ predicabile large vt alias visum est.

Dubiū 3 ista ꝯn̄a, forte ꝯtingit nō currere: ḡ ꝛc̄.

Dubitatur tertio vtrum ista consequentia valeat sortem ꝯtingit nō currere: ḡ sortem ꝯtingit currere. ꝛ videt̄ ꝙ nō cū ibi arguat̄ a ppositione habente plures causas veritatis ad ppōnem hn̄tem tm̄ vnā cām veritatis. Pro cui⁹ solutiōe supponit̄ ꝙ vt in proposito sufficit illud est cā veritatis qđ infert aliud seu ad qđ sequitur ita esse sicut p aliud significat̄ sn̄ia totali in bona ꝯn̄a. Ex quo ponūtur ppōnes.

Propositiones de eodem

Prima ppositiones habētes easdem causas veritatis mutuo se inferūt. Scđa ppō: oīs ppositiones mutuo se inferētes hn̄t easdē causas veritatis. Ex quo seq̄tur ꝙ copulatiua negatiua ꝛ disiunctiua affirmatiua de ptibus ꝯtradicentib⁹ illi⁹ copulatiue ante aduentū negationis hn̄t easdē causas veritatis. Sequit̄ scđo ꝙ ppō affirmatiua de predicato infinito ꝛ negatiua de p̄dicato finito hn̄t easdem causas veritatis. Seq̄tur tertio: ꝙ ppositio affirmatiua ꝛ negatiua de cōtingenti spāliter capto vbi modus vnisormiter se hȝ hn̄t easdem cās veritatis. Tertia ppō. nō ab omī ppōne hn̄te pauciores causas veritatis ad ppōnem hn̄tem plures valet ꝯn̄a: quia ista oīs asinus currit hȝ pauciores cās q̄ ista. null⁹ hō currit ꝛ tñ nō valet ꝯn̄a. Quarta ppō a ppōne hn̄te pauciores causas veritatis ad ppōnem hn̄tem plures dūmodo ille pauciores sint partes illaȝ plurium bn̄ valet ꝯn̄a. Ex quo seq̄tur ꝙ ab omī ppōne supponēte determīate ad ppōnem de termīo supponēte cōfuse tm̄ valet ꝯn̄a ceteris paribus. Quinta ppositio. a ppōne hn̄te plures causas veritatis ad ppōnē habentem pauciores nō valet ꝯn̄a formaliter. Ex quo sequit̄ ꝙ a ppōne de termino supponente cōfuse tantum ad ppositionem de termīo supponēte determīate nō valet consequētia. Sexta ppositio negatiua hȝ tres causas veritatis prima ꝙ subiectum pro nullo supponat. scđa ꝙ predicatum pro nullo supponat. Tertia: ꝙ predicatum ꝛ subiectum pro eodem nō supponant. Et hec de scđo articulo.

Cōclusio de cōside rationib⁹ ī textu po sitis

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis cōsiderationes in textu posite sunt sufficiēter assignate: vt p3 in articulis in q̄bus etiam soluūtur rationes ante oppositum.
¶ Et hec de libris thopicorum.
¶ Sequūtur libri elenchorum.

Proemium hui⁹ libri.

De sophisticis autem & elenchis & de his q̄ videnť elenchi. sunt aūt paralogismi s3 nō elenchi dicemus incipiētes sm naturam a primis. Quoniaz ergo alij q̄dez sunt sillogismi alij aūt cū nō sint videntur manifestum est.

Diuisio libri.

Iste est liber elenchoꝝ aristotelis in quo determiat de sillogismo sophistico. Et diuidiť in duos libros Primus diuidiť in duas ptes. s. pemialē & executiuā. Et pmo dicit ꝙ dicendu3 est de sophisticis elenchis. & de his qui videtur sophistici elēchi ponēs talē ꝯclusionem sillogismoꝝ q̄daz sunt veri alij apparent veri sed nō sunt. quā ꝯclusionē ꝓbat quattuor rōnibus. Prima sicut est in reb⁹ ita est in orōnibus sillogisticis. sed aliq̄ res sūt tales q̄les apparent: & aliq̄ nō sunt tales q̄les apparent. ergo etiam sic est in sillogismis. minorē ꝓbat primo in aīatis tam ex pte aīe ꝙ ex parte corporis. ex parte aīe: q2 q̄dam videnť habere habitum et etiam hñt. alij vero videntur habere habitū et nō habent ex parte corporis: q2 q̄dam vidētur esse pulchri & de facto sunt pulchri. alij videnť esse pulchri & nō sunt pulchri. Scđo probat in inaīatis: q2 q̄dam apparent argentea & etiam sunt. quedam apparent esse argentea & nō sūt.

Diuisio sillogismorum.

Secūda ratio: sicut longe distātes a rebus iudicant de illis. sic imperiti in arte sillogisandi iudicant de sillogismis. sed longe distantes a rebus aliter iudicant ꝙ sit: ergo etia3 imperiti in arte sillogisandi male iudicant de sillogismis. Tertia ratio: quādocūq3 credimus sic esse in rebus sicut in nominibus decipimur per sillogismum sophisticum. sed aliquando credimus sic esse in rebus sicut in nominibus: ergo aliquādo decipimur per sillm sophisticū. ergo est aliquis sillogismus sophistic⁹: minorē probat q2 ex quo non possumus portare res nobiscum. ideo in disputatione vtimur nominib⁹ pro rebus: et quia nomina sunt finita res aūt infinite ideo necesse est idē nomen plura significare. ¶ Et subdit ꝙ sicut ignorantes arte3 numerandi decipiūtur a scientib⁹. ita illi qui virtutes nominū ignorant de facili paralogisantur. Quarta ratio. q2 aliq̄ in disputando faciunt apparentes elenchos: ergo aliqui sunt apparentes elenchi. aīs probat. quia aliqui sunt qui magis volunt videri sapiētes & nō esse ꝙ esse & nō videri: est eīn sophistica scientia apparens et nō existens. sed sophista ē vir copiosus a sapiētia apparēte & nō existente.

Quid est sciētia sophistica.

Et subdit ꝙ duo sunt opera sapiētis. primū est non mētiri de notis. et illud pertinet ad respondentem. secundū est mentientē posse manifestare. et illud pertinet ad opponētē. Ex quo infert ꝙ illi qui volūt sophistice agere necesse est ꝙ q̄rant sophisticas disputationes: q2 per illas facilius consequunť fine3 illoꝝ qui est vana gloria.

Opera sapientis.

¶ Cōsequēter determiat de generib⁹ disputationis dicēs. ꝙ q̄ttuor sunt genera disputatiōis. s. doctrinalis: dyaletica: tēptatiua. et litigiosa. vnde disputatio doctrinalis est que sillogisat ex ppriis principiis alicuius scientie. et nō ex his q̄ videntur respōdenti. Oporte3 eīn eum credere q̄ discit: dyaletica est que est collectiua ꝯtradictionum: temptatiua est que sillogisat ex his que videntur respondētī: & necesse est eū scire qui se simulat habere scientia3: litigiosa est que sillogisat ex his qui vidētur esse probabilia et nō sūt.

Quot sūt gn̄a disputatōis

¶ Finaliter determinat de fine disputationis qui dicitur metha dicens: ꝙ quinq3 sunt methe sc3 redargutio. falsum. inopinabile. soloecism⁹. et nugatio. p primū opponens sophista vult videri redarguere respondentē. per scđm vult sibi ostendere falsum. per tertiū vult ꝙ dicat aliquid cōtra ꝓpriam opinionem vel opinionē sapientū. p quartū vult ipm barbarisare. p quintū vult ipm idem frequenter dicere.

Quot sūt methe disputationis.

Modi autez arguendi sunt duo. nam alij quidē sunt sm dictionez. alij vero extra dictionem: sunt autem ea quidem que sm dictionem faciūt fantasiam sex numero.

Quot sūt modi arguēdi sophistice.

¶ Ista est pars executiua huius libri q̄ diuiditur in quattuor tractatus. primus in quattuor capitula. In primo determinat de sex fallaciis in dictiōe. Et diuiditur in octo pticulas. In prima enumerat modos arguēdi sophistice dicēs. ꝙ duo sunt modi arguēdi sophistice. s. in dictione et extra dictionem: in dictione sunt sex. sc3 equiuocatio. amphibolia. cōpositio. diuisio. accentus. & figura dictionis. quod ꝓbat dupliciť. Primo inductiē: quia equiuocatio est fallacia in dictione amphibolia & sic de aliis. & non sunt plures: ergo tantū sunt sex fallacie in dictione. Scđo ꝓbat sillogismo: quia oīs deceptio facta ex eo ꝙ ex eisdē nominib⁹ vel orōnibus non idē significatur est fallacia in dictione sed equiuocatio amphibolia. & sic de aliis sūt hmōi: igitur sex sunt fallacie in dictione. ¶ In scđa pte determinat de equiuocatione & amphibolia simul dicens: ꝙ tres sunt modi ipsarum. Primus quādo nomē vel oratio plura principaliter significat. Scđus quando nomen vel oratio significat aliq̄d trāssūptiue. Terti⁹ qñ ꝯpositū plura significat hoc est qñ dictio vł orō p se sūpta vnū significat iūcta xo cū alia plīa significat. ¶ In tertia pte ponit exempla de equiuocatione. et primo de primo modo. & ponit duo exempla. Primu3 scientes discunt. Discere enim est equiuocum ad dare disciplinam et recipere disciplinam.

Diuisio istius prime partis

Quot sūt modi arguēdi sophistice ī dictione.

Quot sūt mōi equiuocatiōis & āphibol.

Scđm exemplum vt que expediunt sunt bona. mala: expediūt: ergo mala sunt bona. de secūdo nō ponit exēpla qꝛ trāssumptiones apud diuersos sūt diuerse. de tertio ponit duo exēpla. Primū sedēs surgebat. scđm laborans sanabatur. Scđm quē sic ꝑalogisat̃ quicūq꞉ surgebat stat: sedēs surgebat: ꝰ sedēs stat. quicūq꞉ sanabatur sanus est. laborās sanabat̃: ꝰ laborans sanꝰ est.

Exēpla āphibol.

¶ In quarta ꝑte ponit exēpla amphibolie: de primo ponit vnū exemplū: vellez me accipe pugnātes. ⁊ sic ꝑalogisat̃ quoscūq꞉ vellē me accipere vellē ꝙ acciperēt me. sed pugnātes vellē me accipere. ꝰ vellē ꝙ acciperēt me. de scđo nō exēplificat: qꝛ trāssumptiones apud diuersos sunt diuerse. de tertio ponit duo exempla. Primum quod quis scit hoc scit. Scđm quē sic paralogisatur. quicquid scit aliquid hoc scit. seculū scit: ergo seculū hoc scit. Tertiū exemplū quicq̇d videt hoc videt.

Exēpla đ falla͡ cōpositiōis

¶ In quinta ꝑte determinat de fallacia cōpositionis ponēs duo exempla đ primo mō. Primū est. possibile est sedentē ambulare. Scđm est. possibile est nō scribentē scribere: que debēt distingui ꝑm cōpositionē vel diuisionē.

Exē. de falla͡ figure dictōis

¶ In sexta ꝑte determīat de fallacia diuisionis ponēdo duo exempla de primo mō. Primū quecūq꞉ sunt duo ⁊ tria sunt paria ⁊ imparia. sed quinq꞉ sunt duo ⁊ tria: ꝰ quinq꞉ sunt paria ⁊ imparia. Scđm exemplū: omne qđ est tātūdem alicui ⁊ amplius est maius ⁊ equale. ſꝫ aliquid est alicui tantūdem ⁊ ampliꝰ: ergo aliquid est alicui maius ⁊ equale. de scđo ponit duo exēpla. Primū. posui te seruū entē liberum. Scđm quē sic paralogisat̃. quecūq꞉ posui entē seruum liberū factus est ex libero seruꝰ: sed te posui seruum entem liberum: ergo de te libero feci suū. Scđm exemplū quadraginta virorū centum reliquit diuus achilles in bello.

Exē. de fallacia accentus

¶ In septima ꝑte determīat de fallacia accētus ponēdo duo exempla. ⁊ dicit prīo ꝙ fallacia accētus minus decipit in scripto q̄ in ꝓlatione. ⁊ huius sunt duo modi. primus ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua dictio potest regi diuersis accētibus vt metuo longas ꝑeunte noctes lidia dormis. vt habet̃ ab oratio. aliud exemplū a virgilio. heu qꝛ nam tanti cinxerūt ethera nymbi. Scđus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliq̇d pōt esse dictio vł ōrō: vt tu es quies. sed quies est requies: ergo tu es req̄es. Similiter quicquid deus fecit inuite fecit coacte. sed deus fecit racemos inuite: ergo deus fecit racemos inuite coacte.

De falla͡ figure dictōis exempla.

¶ In octaua ꝑte determīat de fallacia figure dictionis. Et ponit duos modos. primꝰ quādo masculinū interꝑ̄tatur femininū vel neutrum vel econtra. scđus est qñ quale interꝑ̄tatur quātum vel econtra.

Eorum vero qui extra dictionez sunt paralogismorū species sunt septem. vna quidem ꝑm accidens. Secunda autem in eo quod simpliciter vel non simpliciter.

¶ Istud est scđm capitulū in quo phūs determinat de fallacijs extra dictionē. Et diuidit̃ in septē partes. In prima determinat de fallacia accidentis dicens: ꝙ fallacia accidētis fit ex eo ꝙ indifferēter attributū attribuit̃ rei subiecte ⁊ accidēti. ⁊ dat exemplū vt coriscꝰ est alter a socrate ⁊ socrates est hō. ergo coriscus est alter ab hoīe.

Qn̄o fit falla͡ accidentis.

In secūda ꝑte determīat de fallacia ꝑm quid ad simpłr dicēs: ꝙ fallacia ꝑm q̇d ad simpliciter fit ex eo ꝙ nō ꝓceditur bene a dicto ꝑm quid ad dictum simpłr. Nam quādocūq꞉ arguitur a dicto ꝑm q̇d ad dictū simpłr ⁊ ecōtra fit illa fallacia. Et ponit duo exempla. primū chimera est opinabilis: ergo chimera est. scđm asinus nō est hō: ergo asinꝰ nō est aliq̇d. dat etiā exemplum ꝑm ꝑtem integralē: vt ethiops est albꝰ ꝑm dentes: ergo est albꝰ. Et subdit ꝙ quādo ambo ꝯtraria insunt ꝑm quid. ⁊ ex illis infertur ꝙ insunt simpłr. tūc cōmittitur illa fallacia. sed quādo duo cōtraria equaliter insunt vni sicut scuto ꝓ media ꝑte albo ⁊ alia ꝑte nigro. tūc difficile ē cognoscere fallaciam.

Qn̄o fit falla͡ ꝑm q̇d ad simpliciter

Qn̄o fit fallacia ignorantie elēchi

¶ In tertia ꝑte determinat de fallacia ignorātie elenchi dicēs ꝙ hꝫ fieri ꝑm omissionē alicuꝰ ꝑticule diffinitionis elenchi in qua dr̃ elēchꝰ est ꝯtradictio vniꝰ ⁊ eiusdē non nōis tantū nec rei tm̄. sed nominis et rei simul: non sinonimi: sed ex his que data sunt de necessitate accidere: non cōnumerato qđ erat ī principio ad idē ꝑm idem simiłr ⁊ in eodē tēpore: que diffinitio sic intelligitur. Elenchꝰ est sillogismꝰ ꝓbatiuꝰ ⁊ contradictiuus positioni respondētis. vñ omittēs aliquā istarū particularū paralogisat ꝑm illā fallaciā. ⁊ dat duo exempla Primū. duo sunt duplū vnius ⁊ nō sunt dupluz triū: ꝰ sunt duplū ⁊ nō duplū. scđm exemplum. hoc est duplū ꝑm lōgitudinē ⁊ nō est duplū ꝑm latitudinē. ergo est duplū ⁊ non duplum.

Quid est elenchus

Qn̄o fit falla͡ petitionis principij.

¶ In quarta ꝑte determīat de fallacia petitionis principij dicēs ꝙ habet fieri tot modis quot modis cōtingit petere principiū de quo visuz est satis in sūmulis.

Quomodo fit fallacia consequentis

¶ In quinta ꝑte determīat de fallacia cōsequētis dicēs ꝙ fallacia ꝯñtis fit quādo credimꝰ ꝯñam cōuerti q̄ nō cōuertit̃: vt quādo credimꝰ ꝙ sicut ex añte sequit̃ ꝯñs: ita ex cōsequēte sequitur antecedēs. ⁊ dat tria exempla Primū si mel est rubeū est: ergo si rubeū est mel est. etiaz si pluit terra est madida: ergo si terra est madida pluit. Scđo dat exemplū in rhetoricis. vt ille est cōptus: ergo est adulter. vł ille est errabūdus de nocte: ergo est fur. Tertio dat exemplum mellissi in speculatiuis. vt qđ factum est habet principiū: ergo qđ non factū est nō hꝫ principium.

Quomodo fit fallacia non ꝑm cām vt causaz

¶ In sexta ꝑte determinat de fallacia nō ꝑm causā vt cām dicēs. ꝙ talis fallaciā fit quādo illud quod nō est causa accipitur tanq̄ causa ad inferendum conclusionem ⁊ a falsitate conclusionis fit regressus ad eam tanq̄ ad premissam causam. et dat exemplum. omne cōtrarium corruptioni est generatio. sed vita est contraria corruptioni: et vita ⁊ anima sunt idē. ergo vita est generatio. cōsequēs est falsum: ergo ⁊ aliqua ꝑmissaꝝ ⁊ non nisi ista: vita ⁊ anima sunt idem. igitur. ⁊ de ista facis visuz est in scđo

priorū quomō solū fit in sillogismo ad impossibile. ¶ In septima ꝛ vltima parte determinat de fallacia ſm plures interrogationes vt vnam dicens. ꝙ hec fallacia fit ex eo ꝙ plures interrogationes reputantur vna ꝛ de his datur vna responsio: vt sunt ne illa bona aut nō bona demōstrato vno bono ꝛ vno malo. Cōsequenter ostendit quomō hec fallacia cōmittitur ex eo ꝙ aliquis credit terminū numeri pluralis similiter diffiniri sicut terminus numeri singularis. vt sicut cecus est nō vidēs aptus natus tū videre et credat ꝙ ceca sunt non videntia apta nata videre: tunc si queratur vtruȝ ista sint ceca aut videntia demonstrato vno ceco ꝛ alio vidēte. et si dicatur ꝙ sunt ceca vel ꝙ sunt videntia: tunc cōmittitur talis fallacia.

Quō fit fallacia ſm plures interrogatiōes

Queritur vtrum de elencho sophistico sit scīa specialis tanꝗ de subiecto attributionis huius scientie. Arguitur p̄mo ꝙ nō: q2 si de sillogismo sophistico eēt scīa ipa esset sophistica: ꝫ sciētia sophistica non est scīa cum dicat phūs in textu ꝙ scīa sophistica est tm̄ scīa apparēs. Scdō sic. de subiecto scientie dȝ p̄supponi quid est ꝛ quia est: sed de sillogismo sophistico non p̄supponitur quid est ꝛ quia est cū p̄hūs probet in textu ipm̄ esse. Tertio sic. de nō ente nō potest esse scīa: sed sillus sophisticus est nō ens vt pȝ per phūm in textu dicentē ꝙ sillogismꝰ sophisticus est apparēs et nō existens. Quarto sic. sillogismꝰ sophisticus nō est nisi priuatio sillogismi dyaletici. ergo nō videtur de ipso esse scientia distincta a scīa sillogismi dyaletici cum dicat aristoteles p̄mo de aīa ꝙ habitus ꝛ priuationis eadeȝ est scientia. Quinto sic. in omni scientia sunt sillogismi sophistici. ergo scīa sophistica non est scīa specialis distincta ab alijs. In oppositū est phūs tradens nobis scientiam de sillogismo sophistico. In questione erunt tres articuli.

An de elencho sophistico sit scientia.

Quātum ad primum sciendum est primo ꝙ pro declaratione questionis supponit primo ꝙ verus elenchus est sillogismꝰ cōtradictorius positioni respōdentis: ita ꝙ supra sillogismū addit probationē ꝛ supra sillogismū dyaleticum addit cōtradictionem positioni respondentis. ¶ Ex quo sequitur ꝙ elenchus tria includit. s. illationē inꝗtum est sillogismꝰ: ꝛ ꝓbationem inꝗtum est dyaleticus: ꝛ cōtradictōem inꝗtum est elenchus. ita ꝙ cōtradictio est vltia differētia cōstitutiua eius: sed elēchus sophisticus seu sillogismus sophisticus qd̄ idem est: est apparens elenchus ꝛ non existens ex hoc quia nō sillogisat: vel q2 nō ꝓbat cōclusionem cōtradicentem positioni respondentis. Ex quo sequitur ꝙ duo requirūtur ad hoc ꝙ dicatur elēchus sophisticus. primū ꝙ appareat esse elenchus. secundū ꝙ nō sit sicut apparet. per primū tangit causa apparentie sillogismi sophistici seu elenchi. per scdm̄ tangitur effectus eius. ¶ Ex istis patet ꝙ triplex est elenchus sophisticus. s. peccans in forma tantū ꝛ talis non est sillogismus. alius in materia tantū. s. in probatione cōclusionis cōtrarie vel cōtradictorie positioni respondentis. ꝛ talis bene est sillogismꝰ. alius est peccans in materia et forma simul.

Quid est verꝰ elenchus.

Elenchꝰ sophisticus ē triplex.

Sciendum est secūdo ꝙ syllogismus sophisticus dupl'r accipitur. vno mō vt est quedā obliqtas seu defectus sillogismi dyaletici. ꝛ isto mō se hȝ ad syllogismū dyaleticū sicut priuatio ad habitū. ꝛ sic de ipso sic capto non est scīa distincta ab elencho cum habitꝰ ꝛ priuatio pertineant ad eandē sciam. Alio mō capitur ꝓ sillogismo apparēti gn̄atiuo deceptionis. ꝛ hoc dupl'r. vno mō p̄ie intētionalr. ꝛ sic nō est aliud ꝙ sillogismꝰ sophisticꝰ mētalis vocalis vel scriptus: cuiusmodi ē iste: oē sanū est aīal: vrina est sana: ergo vrina est aīal. Alio mō capit scdē intētionalr: ꝛ sic nihil aliud est ꝙ quedam scdā intētio attributa ꝑ intellectū quo ad denūciationem sillogismo sophistico mētali vocali vel scripto cuiꝰ ꝓpria passio est gn̄atiuum deceptōis. et sic de ipso est scīa tanꝗ de subiecto attributionis huiꝰ scīe. ¶ Supponitur scdō ꝙ duplex est scīa sophistica. s. vtens ꝛ docens. Utens est habitus cōclusionis ꝑ vsum argumētationis sophistice acquisitus vt eēt habitus istiꝰ ꝯclusionis. vrina est sana facta ꝑ istū sillogismū. omē sanū est aīal: vrina est sana: ergo vrina est aīal. ꝛ sic non est vera scīa: sed scīa solū apparēs. Alia est docens que est habitus acquisitus ꝑ demonstrationē docēs formare argumētationes sophisticas ꝛ eas debite soluere. Ex quo sequūtur due vtilitates scīe sophistice. Prima vtilitas quia docet formare argumētatiōes sophisticas. scdā q2 docet soluere argumētationes sophisticas.

Sills sophisticus quot modis capitur

Quotuplex ē sciētia sophistica.

Sciēduȝ est tertio ꝙ circa textū incidūt alique difficultates. Prima quō est possibile ꝙ sillogismꝰ sophisticꝰ possit eē subiectuȝ huiꝰ sciētie cum aristoteles querat de ipso quid est ꝛ ipm̄ ꝓbet. Ad hoc respōdet vt alias visuȝ est ꝙ de subiecto scīe dȝ p̄supponi quid est. ꝛ qa est in ꝓcessu demōstratiuo ꝛ scientifico. sed non in ꝓcessu acquisitiuo ꝛ disciplinabili. ¶ Scdā difficultas quare elenchus magis dicitur sillogismus cōtradictorius ꝙ aliquis alius cū quilibet sillogismꝰ cōcludat aliquā ꝯclusionē q̄ ꝯtradicit vel pōt cōtradicere alicui positioni respōdētis. Respondetur ꝙ sillogismꝰ pōt dici cōtradictorius quadrupl'r. p̄io q2 infert cōclusioneȝ que hȝ vel pōt habere cōtradictoriā. ꝛ sic oīs sillogismus pōt dici cōtradictoriꝰ. scdō q2 infert cōclusionē negatiuā q̄ magis denotat cōtradictionē ꝙ affirmatiua. ꝛ sic oīs sillogismꝰ cuiꝰ cōclusio est negatiua pōt dici ꝯtradictoriꝰ. tertio mō q2 infert cōclusiones cōtradictorias. et sic nullus est sillogismꝰ cōtradictoriꝰ. quarto mō q2 infert cōclusionē cōtradicentē vel saltē cōtrariātem positioni respondentis. et isto modo elenchus dicitur sillogismus cōtradictorius.

Alie difficultates circa textum incidentes.

Sills qt modis dicꝫ dictorius.

Sciendū est quarto ꝙ circa textū incidit talis difficultas vtrū necesse sit vnū nō.

An necesse sit vnū nomen significare plura.

men plura significare. Et videt̄ ꝙ nō: quia nomen mere contingēter significat quia mere ad placitū: igitur nō est necesse ipsum plura significare. Respondetur ꝙ ibi capitur ly necesse pro cōuenienti ita ꝙ sit sensus cōueniens est vnū nomen plura significare si res supple excedāt nomina. vnde nomen dicitur significare suum significatū significatione: que non est aliud ꝙ respectus rōnis vocis significatiue ad rem significatam ita ꝙ tot sunt significatiōes in voce saltem denominatiue quot significata significat: et ista significatio nō fit per intellectū sed ꝑ voluntatem imponētis vocem ad significandū. Ex quo sequitur ꝙ non oīs respectus rationis seu scd̄a intentio fit ꝑ intellectū: sed qn̄qꝫ ꝑ volūtatem. ¶ Scd̄a difficultas: vtrū nomē equiuocū significet sua significata copulatiue vel disiunctiue. ¶ Pro cuius solutione supponitur p̄rio

Quid est nomē equiuocum.

vt alias visum est ꝙ nomē equiuocū est nomen plura significās non importans aliquid ipis cōmune. Uel sic: terminus equiuocus est terminꝰ significans sua significata mediantibꝰ diuersis cōceptibus nō synonimis ⁊ totalibꝰ. vñ iste terminus canis significat canem latrabilē ⁊ piscē marinū mediātibus diuersis cōceptibus. ⁊ dicitur notāter nō synonimis: quia aliter sequeret̄ ꝙ iste terminus hō esset equiuocus ad sortē q̄ est rome ⁊ platonē qui est parisius cum significet mediantibꝰ diuersis cōceptibꝰ. dicitur notāter totalibus ad differentiā orōnis que significat sua significata mediātibus diuersis cōceptibus partialibꝰ cōstituentibꝰ tn̄ vnū totalē conceptum. Supponitur vlterius ꝙ duplex est nomē equiuocū. s. a casu ⁊ a cōsilio de quibꝰ alias satis visum est. ¶ Supponitur insuꝑ ꝙ nomē

Nomen equiuocū significare sua significata copulatiue quomodo intelligitur

equiuocū significare sua significata copulatiue pōt intelligi dupl'r. vno mō ꝙ significet vnum et alterum vel vnū vel alterū: ⁊ tūc bene significat copulatiue vel d. siunctiue. Alio mō ꝙ subordinetur copulationi vl' disiūctioni plurīū terminoꝝ mētalū significantīū seorsū sua significata. ⁊ sic dico ꝙ nō significat neqꝫ copulatiue neqꝫ disiūctiue: qꝛ tūc nulla ꝓpō in qua poneretur terminus equiuocus esset distinguēda cum nulla talis esset propositio plures cum esset quedā copulatiua vel disiunctiua. Et hec de primo articulo.

Aliud dubium de hoc voce canis

Quantum ad secūdum dubitatur

primo vtrū iste terminus canis equiualeat aggregato ex istis tribus termīs aīal latrabile: sydus celeste. belua marina. sīcōiūcte sumptis sic ꝙ canis correspondeat tribus conceptibus in coniuncte sumptis. Respondetur breuiter ꝙ non: quia tunc sequeretur ꝙ iste terminꝰ canis nō posset restringi ꝑ istā determinatiōnē latrabile ad standū ꝓ latrabilibꝰ qḋ falsū est. qꝛ tunc ista canis latrabilis est substātia nō eēt ꝓpositio cuiꝰ tn̄ cōiter oppositū dr̄. ꝯña tn̄ ꝓbat̄. qꝛ aggregatū ex illis tribꝰ termīs nō pōt restringi ꝑ talē determinatiōnē. ģ nec ille terminꝰ. Et si quis petat q̄re ꝗ̄ talis terminꝰ dr̄ equiuocus cū non equiualeat tali aggregato. ¶ Respondet̄ ꝙ rō est eo ꝙ subordinat̄ diuisim ⁊ seorsum cuilibet cōceptui. ¶ Ex quo seq̄tur ꝙ ista orō canis est subā pōt eē orō vna. puta si cōsideret̄ in ordine ad vnū suoꝝ conceptuū ⁊ plures si cōsideret̄ in ordine ad oēs suos ꝯceptus. ¶ Sed restat parua difficultas quō ista orō laborās sanabat̄ posset facere aliquē modū fallacie equiuocationis.

Alia difficultas de ista oratione laborās sanabatur ⁊c̄

¶ Rn̄detur ꝙ ex eo ꝙ aliq̄ dictio vel aliq̄s terminus ꝓpter adiunctōem eiꝰ cum alia ⁊ alia dictione sumit̄ ꝓ diuersis suis suppositis q̄ tn̄ sic sumpta significat vno ꝯceptu: vt quicūqꝫ sanabatur sanus est: laborās sanabatur. ģ laborans sanus est. ibi laborās in minore ampliat̄ ꝓ laborātibus q̄ sunt ⁊ fuerūt. sed in cōclusiōe stat solū ꝓ laborātibꝰ q̄ sunt. īō fm̄ talē orōnem fit tertiꝰ modꝰ equocationis. ⁊ hoc est qḋ dicit albertꝰ de saxonia ꝙ talis tertiꝰ modꝰ qn̄qꝫ fit eo ꝙ arguit̄ a magis amplo ad minus amplum.

Quot sint fallacie in dictione.

Dubitatur secūdo vtrum sint tan

tū sex fallacie in dictiōe ⁊ septē extra dictiōem. ⁊ videt̄ ꝙ nō qꝛ oīs fallacia est in dictiōe: igit̄: aīns p̄ꝫ qꝛ oīs fallacia est paralogismus: sed oīs paralogismꝰ est in dictiōe: igit̄. Scd̄o sic. oīs fallacia est extra dictionē. igit̄: aīns p̄ꝫ: qꝛ oīs fallacia est deceptio. oīs aūt deceptio ē in deceptore non in dictione: igit̄. Itē īfinitis modis ꝯtingit arguere sophistice: igitur infinite sunt fallacie. tenet ꝯña: quia fallacia nō est aliud ꝙ argumentatio sophistica. In oppositū est phs in textu. ¶ Pro cuiꝰ solutione supponit̄ p̄rio ꝙ fallacia capitur

Fallacia quot modis capitur.

tripliciter. vno mō pro loco sophistico seu argumentatione vel oratione sophistica ꝑ quā aliq̄s decipit̄. ⁊ sicut locꝰ dyaleticꝰ diuidit̄ ꝑ locū maxima. ⁊ locū differentiā maxīe ita locus sophisticus. Uñ locus sophisticꝰ differētia maxīe nō est nisi argumētatio sophistica vel hītudo illorum terioꝝ. sed locꝰ sophisticꝰ maxima est ꝓpō falsa confirmatiua seu ꝓbatiua alicuiꝰ ꝯñe sophistice cuiusmodi est ista. si nomē sit vnū significatū erit vnum. Scd̄o mō capit̄ ꝑ assensu quo credimus ꝙ aliq̄s ꝓcessus sillogisticꝰ valeat ad concludendū illud qḋ cōcludit. ⁊ tn̄ nō valet. et sic fallacia est deceptio seu assensus falsus causatꝰ in respōdente. Tertio mō capit̄ ꝓ ydoneitate ꝑ quā q̄s est prōptus ad decipiendū respondētem: ⁊ sic est in opponēte. ⁊ sic cōiter diffinit̄ ꝙ fallacia est ydoneitas faciēdi credere de nō ente ꝙ sit ens vel ecōtra. Supponit̄ scd̄o ꝙ falla-

Quot sint cause fallaciarum

ciarum duplex est causa. s. causa apparētie ⁊ cā defectꝰ. vñ cā apparentie est principalis. ⁊ ꝑ ipsam sumit̄ distinctio fallaciarum eo ꝙ sophista magis intēdit apparere ꝙ eē. ¶ Supponit̄ tertio ꝙ fallacie in dictione nō dicūtur in dictōe eo ꝙ fiant ꝑ dictōes: qꝛ sic oīs fallacia eēt in dictiōe. sed dicūtur in dictōe qꝛ sumūt causam apparētie ex parte dictionis. similiter fallacie extra dictionem non dicūtur extra dictionē eo ꝙ fiant sine terminis: sed qꝛ sumūt causā apparētie ex pte rei. vel qꝛ possunt fieri sine dictionibus. ⁊ ex istis p̄ꝫ quid sit dicendum ad rationes.

Aliud du biū de distinctiōe oratiōis.

Dubitatur tertio vtruz aliqua oratio sit distinguēda in qua ponit̄ terminꝰ equocus rñdet̄ per aliq̄s ꝓpōnes. Prima nulla propositio in qua ponit̄ terminꝰ equocus a ꝯsilio de rigore est distinguēda supple rōne illiꝰ termini equiuoci. q2 vel ille terminꝰ equocꝰ ponitur per se. i. sine determinatiōe distrahēte: ⁊ tūc stat ꝓ suo significato principaliori ꝑ illā regulam oīe analogū ꝑ se positū stat ꝑ famosiori suo significato. q̄ regula sic dz intelligi. qñ equocuz a ꝯsilio ponit̄ sine determinatione distrahēte: tūc stat ꝓ suo significato ꝑncipaliori. ⁊ sic qñ dr̄ hō currit. ibi hō stat pro hoīe viuo. vel talis terminus ponit̄ cū dictione distrahēte. vt dicēdo hō est pictus. vel hō pictus est. ⁊ tūc de rigore stat pro illo significato nunꝰ principali. ⁊ notant̄ dr̄ de rigore: q2 fm̄ vsum cōem logicoꝝ sepe talis distinguit̄.

Secūda ꝓpositio.

¶ Scda ꝓpō: oīs oratio in qua ponitur terminꝰ equocus a casu nō restrictus est distinguēda vt ista. oīs canis est sub̄a. vñ terminus equocus dr̄ capi cū restrictione qñ capitur respectu alicuꝰ qd̄ solū sibi ꝯuenit ꝓ vno significatoꝝ vel duoꝝ sic ꝙ non oim. vt canis est latrabilis. ibi accipit̄ respectu dictionis sibi cōuenientis fm̄ vnū significatū tm̄: ⁊ tūc nō est distinguēda virtute illiꝰ regule: talia sunt subiecta q̄lia ꝑmittūtur a suis ꝑdicatis. Dicunt tñ aliq̄ ꝙ adhuc talis est distinguēda: ⁊ ꝙ determinatio nō pōt terminū determiare nisi sibi immediate addat̄ tñ ista est distinguēda: canis est coloratus. l3 accipiat̄ respectu determiationis. Et ratio est: q2 ly coloratū ꝯuenit sibi ꝓ pluribus significatis. s3 terminꝰ equocus dr̄ poni sine restrictione qñ ponit̄ respectu alicuꝰ qd̄ cōuenit sibi pro omnibus suis significatis: vt canis est substantia. ¶ Et hec de scdo articulo.

Conclusio rñdēs ad ꝓōcā.

Quātum ad tertium sit cōclusio responsalis de sillogismo sophistico est scīa tanꝙ de scibili remoto. Ad rationes ante oppositū patet solutio in articulis.

Ergo sic dicendum est apparētes sillogismos ⁊ elencbos aut oīs reducendum est in elencbi ignorantiaz bis qui banc principiuz faciunt. Est eīn omnes resoluere dictos modos in elencbi diffinitionem.

Quomō fallie rdu cunt̄ ad elenchuz

Istud est tertiū capitulū in quo phs docet reducere oēs fallacias ad ignorātiā elenchi ostendēdo quō deficiūt cōtra verum elenchū. Et primo ponit talē cōclusionem. oēs paralogismi fallaciarū peccāt cōtra verum elenchū. qd̄ probat sillō et inductiōe. sillogismo sic. omnes sillī īmodificati peccant ꝯtra verū elēchuz: sed omnes ꝑalogismi oīm fallaciarū sunt īmmodificati: ergo omnes peccant cōtra verū elenchū. Inductione sic. primo de fallacijs in dictione: quia eq̄nocatio. amphibolia. ⁊ figura dictionis habent identitatem vocis sed nō significati que requiritur ad verū elenchū. cōpositio, diuisio et accentus. nō sunt eadē oratio aut idem nomen. qd̄ requirit̄ ad verū elenchū. Secundo ꝓbat de fallacia accidentis que peccat contra sillm̄. ergo cōtra elenchū. tenet ꝯña: q2 omnis elenchus est sillus. añs probat ꝑ exemplū: q2 nō sequitur: triangulꝰ habet primo tres. triangulꝰ ē figura. ergo figura habet primo tres: cū ꝯclusio sit falsa et ꝑmisse vere. Et subdit ꝙ fm̄ istaz fallaciā scientes ab inscijs redarguunt̄. ¶ Tertio probat de fallacia fm̄ quid ad simpliciter: q2 negatio fm̄ quid alicuꝰ nō est negatio simplr̄. qd̄ requirit̄ ad verū elenchum. ¶ Quarto ꝓbat d̄ fallacia ignorātie elenchi: q2 ipa omittit aliquā particulā positā in diffinitiōe elenchi. ¶ Quinto probat de fallacia fm̄ non cām vt causam. q2 in omni elencho oportet ꝯclusionē de necessitate sequi ex premissis. qd̄ nō fit in fallacia fm̄ nō causam vt causam. ¶ Sexto ꝓbat de fallacia petitionis principij: q2 in elencho nō debet connumerari in cōclusione qd̄ erat cōnumeratum in ꝑmissis. ¶ Septimo ꝓbat de fallacia consequētis: q2 fallacia accidētis peccat contra elenchuz: ergo ⁊ fallacia ꝯñtis. tenet ꝯña: q2 fallacia cōsequētis est ps fallacie accñtis: qd̄ dz sic intelligi ꝙ ex quibuscūq3 termīs pōt fieri fallacia cōsequētis: etiā pōt fieri fallacia accidētis. s3 non ecōtra. differūt tñ in hoc q2 ad fallaciā accidentis nō oportet facere plures ꝯñas: sed in fallacia ꝯñtis vt in plurimū fiūt plures ꝯñe. ¶ Octauo ꝓbat de fallacia fm̄ plures interrogationes vt vnā. quia ꝑalogismi huiꝰ fallacie nō fiunt ex ꝓpōnibꝰ: ergo peccāt cōtra elenchū. añs ptz: q2 fiūt ex propōnibꝰ plures q̄ nō sunt ꝓpōnes. ¶ Et subdit phūs ꝙ sicut idem est oratio et orō vna: ita idē est diffinitio: ⁊ diffinitio vnius rei. vt diffinitio hoīs ⁊ vnius hominis: ⁊ capitur ibi vnum transcēdēter. Et ex isto textu elicitur hec auctoritas: eadem est ꝓpositio ⁊ ꝓpositio vna. ⁊ diffinitio ⁊ diffinitio vna: et per consequens ꝓpositio plures nō debet dici propositio.

Fallacia autem fit in bis quidem qui sunt fm̄ equiuocationem et orationez: cū non possit diuidi quod multipliciter dicitur

Quid fit in oī fallacia.

¶ Istud est quartū capitulū in quo phūs ostēdit causas apparētie oīm fallaciarū. Et intendit talē cōclusionem in omni fallacia est causa deceptionis in ītellectu nostro. qd̄ ꝓbat inductiue: q2 ī fallacia equocationis ⁊ amphibolie accidit deceptio eo ꝙ nescimꝰ distīguere īter dictionē multiplicē vel orōnē. s3 in fallacia ꝯpōnis et diuisionis ex eo ꝙ nescimꝰ distīguere īter orōnē ꝯpositā ⁊ diuisā. ī fallacia ꝯo accētꝰ ex eo ꝙ nescimꝰ distīguere īter dictōez accētu diuerso ꝓlatā. In fallacia figure dictōis ex eo ꝙ nescimꝰ distinguere q̄d sil̄e ⁊ q̄d dissil̄e. Et subdit ꝙ scire distīguere īter sil̄ia ⁊ dissil̄ia ē ꝓpe dicere ver̄ ex eo ꝙ ad cognitōez ꝟitatis marie facit cognitio sil̄itudīs ⁊ dissimilitudīs. Et īfert ꝙ fallacia figure dictōis ē fallacia in dictōe qd̄ ꝓbat duplr̄.

Quid est elenchus

Primo illa fallacia est in dictõne in qua fit magis deceptio cũ aliquo disputãdo ꝙ cũ seipo. sȝ talis est hmõi: igit̃. Scdo: q: talis fallacia figure dictionis causat̃ ex similitudine dictiõis cũ dictione: ꝗ est fallacia in dictione. ſȝ in fallacia accidẽtis accidit deceptio. q: nescim⁹ an extrema iuncta cuȝ medio debeant ꝯuenire inter se vel separari in ꝯclusione. ſȝ in fallacia ꝯñtis ex eo ꝙ nescim⁹ distinguere inter añs ꝛ ꝯñs. ita ꝙ credim⁹ ꝙ sicut añs infert ꝯñs ita econtra. sed in fallacia ignorãtie elenchi ꝛ ſm q̃d ad simplr̃ eo ꝙ nescim⁹ distinguere inter dictũ ſm quid ꝛ dictum simplr̃ aut inter apparenteȝ ꝯtradictõnem ꝛ verã ꝯtradictionẽ. sed in fallacia petitionis ꝑncipij ꝛ ſȝ nõ cãm vt cãm ex eo ꝙ nescim⁹ distiguere q̃d notũ ꝛ q̃d ignotũ ꝛ q̃ ꝑmissa aliq̃d facit ad illationẽ ꝛ q̃ nõ. sed in fallacia ſm pl'es interrogationes vt vnaȝ decipimur ex eo ꝙ nescim⁹ distiguere inter interrogationẽ plures ꝛ inter interrogationẽ vnã. Ex oĩb⁹ istis ptȝ q̃ño causat̃ in nobis deceptio per istas fallacias.

Quoniam autem habem⁹ ſm quot fiunt apparẽtes sillogismi. habem⁹ et ſm quot fiunt sophistici sillogismi et elenchi.

Iste est scd̃us tractatus q̃ dividitur in tria capitula. In primo ponit talẽ conclusionem ꝙ ſm eadẽ ꝑncipia fiũt sillogismi sophistici peccãtes in materia ꝛ peccantes in forma.

Silli sophistici diuisio.

¶ Pro cui⁹ declaratiõe ponit q̃ndam diuisionẽ silli gismi sophistici. dicẽs ꝙ aliqui sunt sillogismi sophistici peccãtes in forma et q̃dam peccãtes in materia: ꝛ q̃daȝ peccãtes in materia ꝛ forma simul. ꝛ ostendit q̃ sunt peccãtes in materia: dicẽs ꝙ illi peccant in materia q̃ ꝓcedunt ex falsis vel ex illis q̃ nõ ꝓbant ꝯclusionẽ ꝛ tales sunt q̃ demonstrãt ignorãtiã respondentis: q̃d est ꝓprium tẽptatiue.

Remotõ dubij.

¶ Ex quo remenet dubiũ: p. ẽẽt eñ aliquis dicere ꝙ temptatiua est pars dyaletice. ſȝ dyaletica ꝓcedit ex ꝓbabilib⁹: ergo ꝛ temptatiua. ¶ Ad hoc respõdet ꝙ temptatiua bñ ꝓcedit ex ꝓbabilibus alicui. puta respondẽti: nõ tamẽ simpliciter sicut dyaletica.

Dĩa inter sillos sophisticos peccãtes in mãta ꝛ̃l forma

¶ Ex inde infert differentiam inter sillogismos sophisticos peccantes in materia ꝛ peccantes in forma: dicens ꝙ sillogismi peccantes in forma nõ ita mõstrant ignorantiã respondẽtis sicut peccãtes in materia. q: docti multociẽs decipiunt̃. ꝛ magis in sophisticis peccantibus in forma ꝙ̃ in materia. ¶ Consequẽter ostendit suaȝ principalẽ ꝯclusionẽ. s. ꝙ sunt eadẽ principia sillogismoꝝ peccantium in materia et forma. quia sunt ydẽ loci sophistici qui faciunt deceptionem in sillõ peccante in materia ꝛ peccãte in forma. ¶ Ex quo infert ꝙ codẽ mõ aliq̃s decipit̃ per seipsum disputãdo ꝛ cũ alio disputãdo. ¶ Infert scd̃o in q̃b⁹ sophisticis apparet statim defectus. vt in fallacijs in dictione in quibus faciliter potest videri defectus. ¶ Tertio infert ꝙ sillogismus sophisticus peccans in forma non dicitur sillogismus licet bene sophisticus peccans in materia.

Secundũ autem que arguũt qui elẽchis vtunt̃: non oportet temptare sumere siue omniũ que sunt sciẽtia. hoc autem nonvnius artis est.

Istud est secundũ capitulũ in quo vult probare istã cõclusionẽ ꝙ ad nullã vnã artẽ pertinet ꝯsiderare omnes elẽchos ſm rationes suas speciales supple terminoꝛuȝ quod probat quia ex terminis cuiuslibet scientie possumus facere elenchos: ſȝ tales nõ pertinẽt ad aliquaȝ vnam artem nisi omnes dicant̃ vna ars siue scientia. minorẽ ꝓbat: quia infinita sũt ex quib⁹ constituũtur elenchi omniũ sciẽtiarũ: ꝗ possunt esse infiniti elenchi. sed de infinitis non habem⁹ sciam: igit̃. Et subdit ꝙ si elenchi sint infiniti: etiã elenchi sophistici erunt infiniti. ꝛ p ꝯñs nõ pertinẽt ad vnam sciam. Subdit ꝯñter quos elenchos dȝ cõsiderare dyaleticus ꝗ̃tum ad rationes ꝓprias terioꝛũ ꝛ quos nõ: dicens ꝙ debet cõsiderare elẽchos cõstitutos ex termĩs logicalib⁹ ꝛ nõ ex teris aliarũ sciarũ.

Cui spectat cõsiderare elẽchos.

¶ Finaliter concludit ꝙ ad artem dyaleticam pertinet considerare oẽs elenchos sophisticos. quia ad ipsam pertinet cõsiderare sillogismos dyaleticos cõtra quos peccãt elenchi sophistici.

Non est autem differentia orationum quam dicunt quidã esse has quidem ad nomẽ illas vero ad intellectũ incõueniens est enĩ opinari alias quidem ad nomen esse orationes alias autẽ ad intellectum sed nõ easdem.

Antiquorum opiniões reprobat ꝯ orationẽ.

¶ Istud est tertiũ capitulũ in quo phũs reprobat opiniones antiquoꝝ diuidentiũ orationem in oꝛ̃onem disputabilẽ ad nomẽ: ꝛ in orationem disputabilẽ ad intellectũ. ꝛ etiã quoꝛũdam dicẽtium ꝙ nulla oꝛ̃o erat disputabilis ad nomen: sed si eẽt aliqua talis oꝛ̃o multiplex tunc opponens debebat distinguere tale multiplex vl' respondẽs. vñ illa oꝛ̃o disputatur ad nomẽ q̃ñ opponẽs ꝛ respondẽs ferũt suos intellectus ad diuersos sensus eiusdẽ rationis. ita ꝙ vnus capit illã in vno sensu ꝛ alius in alio. sed illa disputatur ad intellectum quando opponens ꝛ respondens ferunt suos intellectus ad eundem sensũ eiusdem rationis. ¶ Deinde reprobat primam opinionem ponẽdo talem cõclusionem: diuisio orationis in orationem disputabilem ad nomẽ et disputabilem ad intellectuȝ non est sufficiẽs quod probat tribus rationib⁹.

Cõclusio ꝑmã opinionẽ reprobans.

¶ Prima quia eadẽ est oratio disputabilis ad nomẽ ꝛ ad intellectum: igitur talis diuisio nõ est bona cum nõ detur per opposita: añs ptȝ: q: opponẽs ꝛ respõdens possunt credere illam orationem eẽ multiplicem et capere eam pro diuersis sensib⁹. Secunda ratio: oĩs oratio est disputabilis ad intellectuȝ. ꝛ omnis oratio est disputabilis ad no-

men:igit. Primam partē probat:quia possibile est q in qualibet oratione opponens et respondens ferant intellectus suos ad idē. Secundaz partem probat:qr possibile est q in qualibz oratione opponēs et respōdēs ferāt intellectus suos ad diuersos sensus. ¶ Tertia ratio. oratio non multiplex potest disputari ad nomē:qr pōt capi a disputantibus vt multiplex:igit. Cōsequēter reprobat scdam opinionē et intēdit talē conclusionē. opponēs arguendo cōtra respondentē non tenetur distinguere multiplex. quod pbat tribus rationibus. Prima nullus tenetur distinguere qd ignorat. sed possibile est q opponēs ignorat multiplicitatē termini vel orationis. igit. Secūda ratio. opponēs nō tenet docere respondentē. sed distinguēdo multiplex ipuz doceret: igit. Tertia ratio. in nō multiplicib9 potest fieri disputatio ad nomē. g distinguēdo multiplex nō tollit disputatio ad nomen. ¶ Finaliter ponit drām inter disputationē demōstratiuā dyaleticā et tēptatiuā dicens q in disputatione demōstratiua qui docet nō interrogat. sz in disputatiōe dyaletica ille q disputat interrogat. sz in disputatiōe temptatiua qrit experimentuz de scientia vel ignorantia respondentis.

Secūde opiniōis reprobatio.

Q ueritur vtrum cōpositio diuisio accētus et figura dictionis sint fallacie adiuicez:t ab alijs distīcte. arr pmo q nō qr cōpositio et diuisio non sunt fallacie in dictione:igit. aņs ptz:qr fiūt in oratione: igitur nō sunt fallacie in dictione. Arguit secūdo fallacia cōpositionis et diuisionis:habēt eosdem modos et easdem causas apparētie:igitur nō sunt distincte fallacie. ¶ Tertio sic. fallacia accētus fit i scripturis: igit talis fallacia nō est fallacia in fallacia accētus fit in scripturis: igit talis fallacia non est fallacia in dictione:igitur. ¶ Quarto sic:fallacia figure dictiōis nō est fallacia in dictione:igit. aņs patet:quia omnis fallacia in dictione fit ex eo q eisdem nominib9 vl orationibus nō idē significamus. sz hoc nō fit in tali fallacia:igit. ¶ Quīto sic: oīs fallacia in dictiōe sumit causam apparentie ex pte dictionis:sed ista nō est hmōi:qr potest fieri in ɔceptibus qui nō sunt dictiones:igit. In oppositū est phūs in textu. In questione erunt tres articuli ¶ Quantū ad primū.

Dubium ꝯ diuisione accentus et figure dictionis.

Sciendū est primo q ppositio faciens fallaciā ɔpositionis est diuidendo:t falsa vnio. i. acceptio terioruz fm ɔpositionē fm quā faciunt sensum falsuz qui si acciperent fm diuisionez facerēt sensum diuisum verum. vt in ista oratione albū esse nigrū est possibile. vnde si album et nigrū diuidant:sic q ly possibile ponat ad copulam:tunc erit vera:et de oībus istis satis visum est in sūmulis. vnde fallacia ɔpositionis cōmittitur quādo arguit a sensu diuiso vo ad sensum cōpositum falsum. et fallacia diuisionis quādo arguitur a sensu ɔposito vero ad sensum diuisum falsum. vnde oratio dicitur facere sensuz ɔpositū quādo accipitur fm sensum magis debitū. qui fit qñ ɔiunctio vl aduerbiū ɔiungit inter terminos. vel quādo determinatio determinat determinabile post quod ponitur. vel quādo aliquis mod9 determinat totā ppositionem. vel qñ aliqua negatio posita in principio orationis cadit supra totū. sed si cadat solū supra subiectū facit sensum diuisuz. etiā quando negatio posita in principio ypothetice si cadat supra totum facit sensum cōpositū. si cadat supra primā partē facit sensum diuisum. Fit etiā quando in aliqua ypothetica ponūt plures cathegorice q due p duas ɔiunctiones vl aduerbia. tūc si due prime cathegorice accipiant pro vna parte tunc facit sensum cōpositū. si vero pma cathegorica accipiatur pro vna parte tūc facit sensum diuisum. vt oēs homines sunt asini:vel homines et asini sunt asini.

Quid est ppositio faciens fallaciaz cōpositiōis

Sciendū est secundo q circa talez fallaciā mouetur tale sophisma:tm deū esse verum est verū. quod pbatur:qr verū est tantū verum esse deū:igit tantū deū esse deū est verū per cōuersionē. improbat quia eius exponētes sunt false:igit ipsa est falsa. ¶ Respondet q hoc cōplexum tm deuz esse deum potest capi psonalr et sic nihil aliud est q deus:t sic nō est ɔcedēda quia deus nō est verū neq falsum:capiendo verum t falsum vt sunt differētie ppositiōis. Secundo mō potest capi materialiter. t hoc dupliciter. vno mō pro tali oratiōe et sibi simili:t tūc sophisma est falsum. qr tale ɔplexum nō est ppositio. alio modo pro ppositione que subiacet tali dicto:puta p ista:tantū deus est de9:et hoc dupliciter:qr vel vt est ppositio exclusiua:et sic est falsa:vl vt est ppositio de subiecto excluso:t sic est vera:t est sensus. illud qd est talis ppositio et nō est nō talis ppositio est verū. ¶ Et ex isto patz q oīs oratio de infinitiuo est distinguēda:vt hominē esse animal ē verū. et sic de alijs.

Sophisma circa pdictam fallaciaz

Conclo:

Sciendū est tertio q circa fallaciā accentus incidit talis difficultas:vtz terminus possit supponere pro aliquo vl aliquib9:que vl quod nō significat. Et videtur q sic:qr hoc ɔplexum ppositio si est necessaria supponit pro quolibet ente mūdi:et etiā p chimera. t tñ nō significat chimerā. Itez iste termin9 homo:in ista ppositione homo imaginat asinus. supponit pro asino ratō e ampliationis. ex quo ppositio est vera stante casu q veniat sortes indutus pelle asini gradiens ad modū asini:tunc illa est vera:hō imaginatur esse asinus. et tūc subiectū t pdicatum supponūt pro eodē. et tñ homo non significat asinū:igit. In oppositū arguit:qr bene seqtur. iste terminus supponit pro illo. g significat illud. ab inferiori ad superius. ¶ Pro solutiōe supponit q iste ppositiōes differūt. homo significat asinū:t asinū homo significat. quia prima valet tm sicut hō significat rem que ē asin9:sub illa rōne qua est asin9. t hoc falsum est. scda est vera rōne ampliatiōis:qr qñ ponit aņ ampliatur sz nō appellat. ¶ Scdo supponit q ille termin9 significat ipoztat actuz qui pōt fieri supra

Alia difficultas circa fallaciaz accentus.

Suppositiōes dicam difficultatē soluētes

illa q̄ sunt vl' fuerūt vel erūt vel possint esse vel imaginari esse. et sic ista ꝓpositio. asinū hō significat valet tm̄ sicut hō significat illud qḋ est vel fuit vel erit vel potest esse vl' imaginari esse asinus. ⁊ sic est verū in casu posito. ¶ Supponitur tertio ꝙ oīe ꝯplexū significat oē illud qḋ significant sue ptes⁹: q2 ꝯplexū nō videt̄ significare nisi ratiōe ptiū. Ex quo sequit̄ ꝙ istud ꝯplexū omnis ꝓpositio si est necessaria significat oēz ꝓpositionē et ratiōe ꝯiunctionis significat principaliter oē illud de quo verꝫ est dicere ꝙ sit ꝓpositio si est necessaria. ¶ Supponit̄ vlteri⁹ ꝙ qlibet termin⁹ supponēs pro aliquo dr̄ significare illud et hoc capiendo significare large: vt idem est ꝙ intellectū de re ꝯstituere. ⁊ nō capiendo significare stricte sic ꝙ sit impositū ad significandum illud. ⁊ ꝑ hoc pōt solui difficultas.

An ista sit vera tu bodie comedisti crudū

Sciēdū est quarto ꝙ circa fallaciā figure dictionis dubitatur vtrū ista sit vera: tu hodie comedisti crudū posito casu ꝙ hodie comederis coctū quod heri fuit crudū. Et arguit̄ ꝙ sit vera sic arguēdo. qḋ heri emisti hodie comedisti. sed crudū heri emisti. ġ crudū hodie comedisti. Respondet̄ ꝙ iste due multuꝫ dr̄ūt. tu hodie comedisti crudū. ⁊ tu hodie crudū comedisti. nā in ista: tu comedisti crudū ly cruduꝫ appellat cruditatē ꝑ modū adiacēt̄ rei quā comedisti et hoc pro tempe comestionis. sꝫ in illa crudum comedisti ly crudū appellat cruditatē per modū adiacentis ꝓ tpe p̄senti sub disiunctione ad p̄teritū ita ꝙ appellat cruditatē inesse vl' infuisse rei quā comedisti. Ex quo patꝫ ꝙ in dicto casu ista est falsa comedisti crudū vbi ista est vera crudū comedisti. siliter dicat̄ de ista papā vberauit et ego vberaui papā. Et h̄ d̄ p̄mo arti.

An sit aliqua ꝓpō mētalis distinguenda

Quantuꝫ ad secundū dubitat̄ p̄mo vtrū aliqua ꝓpositio mētalis sit distinguēda. ⁊ videt̄ ꝙ nō: q2 nullus ꝯcept⁹ mētalis vltimat⁹ est equiuoc⁹ cū quilibꝫ talis significet naturalr̄ mō nihil videt̄ esse natural' silitudo diuersorū Itē oīa illa q̄ ponunt̄ in mēte explicite ponunt̄ igit̄. In oppositū ar̄: q2 nisi sic eadē ꝓpō esset simul vera ⁊ falsa: vt ista: oēs hoīes sunt asini vl' hoīes et asini sunt asini. que si nō distinguatur erit vera ⁊ falsa. Rn̄det̄ ꝙ de hoc sunt duo modi dicendi. vn̄ dicūt aliq̄ ꝙ ad idemptitatē ꝓpositionis vocalis vl' scripte sufficit idēptitas et ordo terminoꝝ vocaliū. ⁊ sic dicūt p̄dictā ꝓpositionem esse vnā et eandē quādo est cathegorica vel ypothetica. sꝫ ad mentalē hoc nō sufficit sꝫ requirit̄ eadē pausa ⁊ sic dicūt ꝙ nō eēt eadē ꝓpositio. et isti dicūt ꝙ eadē ꝓpō vocalis est sil' vera ⁊ falsa: sꝫ nō eadē mental'. alij dicunt ꝙ ad idemptitatē vocalis vel scripte requirit̄ idemptitas ꝯceptuū. Et isti ponūt talē ꝓpositiōez. ꝙ si nulla mētalis est vera neq3 vocalis: ⁊ dicūt ꝙ nulla ⁊ eadē ꝓpō est sil' vera et falsa et de illa ꝓpōe dicūt ꝙ s̄m ꝙ aliter et alit̄ pausat̄ ⁊ fit ordinatio s̄m hoc ē alia ⁊ alia ꝓpō ⁊ sic nō distinguit̄ nisi ad oñdēdū ꝙ respōdēs nō ignoret talē ⁊ talē pausationē seu ordīationē terioꝝ ⁊ de bonitate intellectus ⁊ intelligētis talē pausationē.

An ista sit concedēda: fortes est equū non currere.

Dubitatur secundo vtruꝫ ista sit cōcedēda fortes est equū nō currere: ⁊ videt̄ ꝙ sic quia bn̄ sequit̄ fortes est ⁊ fortes nō est equum currere: ġ fortes est equū nō currere. ꝯn̄a patꝫ a negatiua de p̄dicato finito: ad affirmatiuā de p̄dicato infinito. Itē bn̄ sequit̄: fortes est nullum equū currere. ġ fortes est oēm equū nō currere. per legē equipollētiarū. Et vltra bene sequitur fortes est oēz equū nō currere: ġ fortes est equū non currere. tenet ꝯn̄a a dicto vl'i ad dictū ꝑticulare vel indefinitū. ¶ In oppositū ar̄. q2 fortes nō est equus nō currēs: ġ nō est equū nō currere. ¶ Pro solutiōe supponitur ꝙ ly equū nō currere pōt capi dupliciter. vno mō materialr̄. et hoc dupliciter. vno mō ꝓ ipa oratiōe ⁊ qualibꝫ sibi simili. alio mō pro ista ꝓpōne equus nō currit: et qualitercūq3 capiat̄ ꝓpō est falsa. alio mō capit̄ ꝑsonalr̄ ꝓ ista orōne equus nō currēs: et sic etiā ꝓpō est falsa. q2 sensus est. fortes ē equ⁹ nō currēs. et illa est falsa.

Equum non currere quot mōis capitur.

Unde ad ratiōes. Ad primā dr̄ ꝙ nō bn̄ arguit̄: q2 totū p̄dicatū nō infinitatur. Ad scd̄aꝫ dr̄ ꝙ ista est falsa: fortes est nullū equū currere. et etiaꝫ ista. fortes est omnē equū nō currere. et ꝑ ꝯn̄s ista fortes est equum nō currere. Dico vlterius ꝙ ad dictū vl'e non sequitur dictū particulare.

Dubitationis p̄dicte solutio

Alia difficultas d̄ distributione termini equiuoci.

Dubitatur tertio vtrū terminus equiuocus in aliqua ꝓpōne possit distribui ꝓ quolibet suo significato. ¶ Et arguit̄ primo ꝙ sic: q2 termin⁹ equiuocus indifferenter accipit̄ siue significat sua significata: igit̄ pōt distribui ꝓ quolibet suo significato. ꝯn̄a patet: q2 talis termin⁹ pōt accipi cū signo vl'i. vno mō videtur q̄re tale signū faciat illū terīm accipi ꝓ oīb⁹ suis significatis. ¶ Scd̄o sic. in ista ꝓpōne oīs canis est latrabilis. ibi ly canis distribuit̄ pro suis significatis: igit̄. ¶ In oppositū ar̄: q2 tūc seq̄ret̄ ꝙ oīs ꝓpō in qua sic sumeret̄ terīnus equiuoc⁹ equiuoce tentus esset ꝓpō vna: q2 quelibet tal' equiualeret ꝓpōni copulatiue. ¶ Pro solutōe supponitur ꝙ propō pōt capi dupl'r. vno mō stricte pro ꝓpōe vna. ⁊ sic ibi nō est ꝓpō: canis est substātia. cū nō sit ꝓpō vna. alio mō capit̄ large ꝓ oī oratione que hꝫ modū ꝓpōnis. ⁊ sic dr̄ ꝙ ista orō canis ē suba ē ꝓpō ⁊ bn̄ distīguēda.

Propositionis acceptiōes

¶ Supponit̄ scd̄o ꝙ titul⁹ dubij hꝫ duplicē sensuꝫ. vn⁹ est vtꝝ terīn⁹ equoc⁹ in ꝓpōne cathegorica vnica distributiōe possit distribui ꝓ quolibꝫ suo significato. vt in ista: oīs canis est suba. Scd̄s sensus est vtrū terīnus equoc⁹ in ꝓpōne ypothetica: ꝑlib⁹ distributiōib⁹ possit distribui ꝓ quolibꝫ suo significato. vt ī ista copulatiā oīs canis ē latrabil': ⁊ oīs canis ē sid⁹ celeste. ⁊ oīs canis ē belua marina.

Sensus predicti dubij.

¶ Isti̇̄ supposit̄ ponit̄ tal' ꝯclusio. īpossibil' ē terīꝫ equocū equoce tētū ī ꝓpōne cathegorica vnica distributione distribui ꝓ oībus suis significat̄. q2 tūc null⁹ tal' possꝫ restrīgi neq3 tal' ꝓpō ē distīguēda. sꝫ in ꝓpōne ypothetica diuersis distributiōib⁹ possꝫ distribui. vt pꝫ ꝑ exemplū. ¶ Et si q̄s dicat: terīn⁹ equoc⁹ a cōsilio

Conclo de predictis.

potest distribui in ppositione cathegorica: ergo etiã termin⁹ equiuocus a casu. Rñdetur q̄ nõ est simile: q̄ nulla ppõ in qua ponit̄ terminus equiuocus a ꝯsilio est distinguẽda: q̄ talis terminus ponit̄ sine determĩatione. ꝛ sic accipit̄ p significato pncipaliori. vel cũ determĩatione: et hoc dupl̄r. vel cũ determĩatione distrahente: ꝛ sic capit̄ p significato min⁹ principali. vel cum aliqua alia: ꝛ sic capit̄ p significato principaliori. nam analogũ per se positũ. i. sine determinatione distrahente stat p famosiori significato. ¶ Et hec de scd̃o articulo.

Quantum ad tertium fit conclusio responsalis fallacia cõpositiõis diuisionis accẽtus ꝛ figure dictionis sunt sufficiẽter assignate ꝛ sunt a se inuicẽ distincte: vt satis p̄z in textu. ¶ Ad rõnes. Ad primã p̄z solutio. Ad scd̃am d̄r: q̄ nõ est incõueniẽs eundẽ paralogismũ fieri scd̃m diuersas causas apparẽtie ꝛ scd̃m hoc fieri scd̃m diuersas fallacias. ¶ Ad tertiã: d̄r negãdo ꝯsequẽtiam: q̄ ibi nõ capit̄ dictio stricte: s3 vt se extendit ad scripturas. Ad quartam d̄r: q̄ licet fallacia figure dictionis nõ fiat ex eo q̄ eisdem nõibus vel orationib⁹ plura significam⁹ in veritate: tñ bñ scd̃m apparentiam. Ad quintam p̄z quid sit dicendum de tali paralogismo.

Conclusio de fallacia cõpositiõis diuisiõis accentus et figure dictiõis.

Litigiosus autẽ q̄ quodãmõ sic se habet ad dyaleticã vt falsigraphus ad geometriam. nam ex eisdem dyaletice paralogisat velut et falsigraphus geometrice.

Sillogismorũ aliquorũ adinuicẽ cõparatio.

i Iste est tertius tractat⁹ hui⁹ libri q̄ continet vnicũ capitulũ in quo cõparat aliquos sillogismos adinuicẽ. Et ponit q̄nq̄ cõclusiones. Prima sillogismorũ litigiosorũ q̄dam est peccans in materia: ꝛ q̄dam in forma et q̄dam in materia ꝛ forma simul. Et subdit q̄ sillogismus tẽptatiu⁹ est sophisticus: q̄ quicũq̄ sillogismi vident̄ esse scd̃m propria principia artiũ specialiũ: ꝛ tñ nõ sunt semp sunt sillogismi sophistici. sed sillogism⁹ tẽptatiu⁹ est huius modi: igitur. ¶ Scd̃a cõclusio. sillogismi falsigraphi nõ sunt sophistici: q̄ illi sillogismi q̄ pcedunt ex proprijs principijs sciarũ specialiũ nõ sunt litigiosi. sed sillogismi falsigraphi sunt hmõi: igitur. minorẽ pbat p duo exempla. Primũ est ypocratis q̄ voluit probare circulũ posse quadrari: vt oẽs linee ducte ab eodẽ pũcto ad idem punctũ sunt equales. s3 quarta ps circuli ꝛ quarta pars quadrati sunt hmõi: igitur illa argumentatio pcedit ex principijs geometrie male tamẽ intellectis: q̄ maior debet intelligi de lineis ductis per idẽ punctũ. Secũdum exemplum est exemplũ brissonis sic dicẽtis vbicũq̄ est reperire maius ꝛ minus: ibi est reperire equale. s3 est reperire quadratũ maius circulo. ꝛ quadratum minus circulo. ḡ est ibi reperire quadratũ equale circulo. ecce qũo maior male intelligitur: q̄a debet intelligi in illis q̄ sunt eiusdem rationis. ¶ Tertia cõclusio. idem est sillogismus sophisticus ꝛ litigiosus. sub alia tñ et alia ratione. d̄r enĩ litigiosus inq̄ntũ finis eius est apparens victoria. ꝛ d̄r sophisticus inquãtum finis eius est apparens glia. ¶ Quarta cõclusio: sillogismus litigiosus sic se habet ad dyaleticũ sicut falsigraphus ad demonstratiuũ: q̄ litigiosus palogisat ex principijs dyaletice. sed falsigraphus ex principijs demõstratiue. Ex quo infert d̄riã illorũ: q̄ falsigraphus nõ põt applicari ad plures artes cũ sit ex proprijs principijs alicui⁹ artis: sed litigiosus bñ põt applicari ad plures artes. ¶ Quinta conclusio: quattuor sunt cõditiones dyaletice. Prima. dyaletica nõ est alicui⁹ generis determinati. Scd̃a: nullius ꝯclusionis est ostensiua. Tertia: q̄ non est talis qualis est scia vniuersalis. s. methaphisica. Quarta: q̄ ipa ẽ interrogatiua. Et subdit q̄ tales cõditiones pñt cõuenire tẽptatiue: q̄ multis nõ habẽtibus artes speciales cõuenit tẽptatiua: vt p̄z de ydiota. Ex quo infert q̄ oẽs scientes ꝛ ydiote possunt vti dyaletica: quia omnes vtentes sermone nituntur dyiudicare ꝛ cognoscere quid verum ꝛ quid falsum: ꝛ etiam ydiote.

Sillogismi litigiosi diuisiones

Predicatorum sillogismorum d̄ria. Quot sũt ꝯditiões dialetice

Falsum autẽ in aliquo est ostẽdere et orationem ad inopinabile ducere hoc autem fuit scd̃m ppositum sophistice voluntatis.

i Iste est vltimus tractat⁹ qui diuidit̄ in quattuor capitula. In primo vult ostendere de cautelis. Et primo ponit quinq̄ cautelas ad ducendũ aliquẽ ad methaz falsi. Prima: q̄ opponẽs debet latenter interrogare suum respõdentẽ. Secũda q̄ opponẽs d3 multa interrogare: q̄ in multiloquio nõ deest peccatum. Tertia: q̄ opponẽs debet laudare solutiones respõdentis. Quarta: opponẽs deb3 se transferre ad materiã in qua est ydone⁹. Quinta: opponẽs debet dicere respõdenti q̄ non disputat contra ipm vt ducat ipsum ad falsum. ¶ Consequenter ponit cautelas per quas opponẽs ducit respondentẽ ad methã inopinabilis: ꝛ sunt quinq̄. Prima: q̄ opponẽs debet videre de qua secta sit respondens: ꝛ cõtra ipsũ allegare opinionẽ pluriũ. Scd̃a: opponẽs debet videre ad contrarietatẽ que est in volũtatibus ꝛ dictis. Non enĩ eadẽ volunt ꝛ dicunt homines. dicũt enĩ quasdẽ decoratissimas orationes: ꝛ volunt ea que vident̄ sibi prodesse. vt voluptuose viuere. Tertia: si respõdens dicat aliquid scd̃m naturam: tũc ducendus est ad contrarietatem que est scd̃m legem. vt iusticia est bona scd̃m legem nõ tamen scd̃m naturam. Quarta: opponens debet considerare contrarietatem que est inter plures ꝛ sapientes. sapiẽtes enĩ dicunt magis esse obediendum legibus q̄ patri. dicũt etiam q̄ melius est iniuriam pati q̄ alteri nocere. Quinta: opponens debet interrogare ea q̄ habent vtranq̄ partem probabilem. vt trum sit magis obediendũ deo q̄ legib⁹ si dissentiãt.

Cautele ad ducẽdum aliquem ad metham falsi

Cautele opponẽtis.

Modus ducēdi aliquē ad metham nugationis.

De facere aūt nugari τ q̄d dicim⁹ nugari iam mōstrauim⁹. oīs autez hmōi orōnes volunt hoc facere. si nihil differat nomē vł orationē dicere.

Stud est scd̄m capitulū in quo ostēdit quō aliq̄s ducitur ad methā nugatōis et primo quō ducitur vere. scd̄o quō ducitur apparent. Premittit q̄ talez suppositionē opponēs sophista volēs ducere rn̄dentez ad metham nugationis dz supponere q̄ nomē in oratione semp idem significat. τ dat exempla. Primum est de duplo. duplū em̄ p suppositionē factam: idem significat p se sumptū τ in orōne. sz per se tm̄ valz sicut duplū dimidij: q̄ τ in orōne cū illo termio dimidij dicēdo duplū dimidij: et tunc est nugatio: q2 sensus est. duplū dimidij dimidij duplū. Scd̄m exemplū est de subo τ propria passione. vt abūdās per se sumptū tm̄ valz sicut nūerus hn̄s medium: ideo si dicat: quaternarius est nūerus abūdās: erit nugatio. cum sit sensus: q̄ternari⁹ est nūerus: nūer⁹ hn̄s mediū. ¶ Cōsequēter ondit quō aliq̄s apparēter ducitur ad metham nugationis. nam si concedatur suppositio prius dicta: tūc nō concluditur nugatio nisi apparenter.

Exēpla de eodez

Soloecismus aūt quale q̄d est dictum est prius. est aūt hoc facere: et nō facientē videri. τ facientez nō videri: quēadmodum cecilianus dicit si ficus scd̄e declinationis est.

Modus ducendi ad soloecismi metham.

Stud est tertiuz capitulū in quo docet ducere rn̄dentē ad methā soloecismi: τ dicit q̄ soloecismor. q̄daz sunt veri et q̄dam apparētes. De apparētibus dat duo exēpla. Primum: cecilian⁹ dicit ficus esse scd̄e declinationis τ masculini generis. ideo si q̄s diceret ficus maturas: apparēter duceret̄ ad soloecis. Et ponit duas cautelas. Pria: maxime possumus ducere rn̄dentē ad soloecismuz vtendo neutro genere p masculino. q2 neutruz in aliq̄bus hz cōuenientiam cū masculino. Scd̄a opponēs aliquando debet mutare locutionem: vt istam lapis est. in istam: lapidem esse.

Diuisio soloecismorum.

Cautela de eodē.

Differt autē nō parum si ordinent̄ quodāmodo ea que circa interrogationem sunt vt lateant respondentes velut in dyaleticis.

Stud est vltimū capitulū in quo ponit cautelas ducētes ad redargutionē. τ diuiditur in tres ptes. In prima dat q̄sdam cautelas cōtra quēlibet respōdentē. Prima q̄ opponens debet ponere suas premissas sine ordine. vt respondens credat q̄ ex ipsis nihil possit cōcludi. scd̄a opponens debet interrogare multa: q2 difficile est simul multa cōspicere. tertia opponēs debet festinare suū respōdentem. quarta opponēs debet turbare suū rn̄dentem τ facere ipm iratū. cōturbati em̄ τ irati minus de veritate sentiunt. quinta opponēs d̄ebz occultare suū ppositum. ¶ In scd̄a pte ponit cautelas contra respōdentes proteruos. pma si opponēs velit habere ppositionem affirmatiuam ipē debet interrogare negatiuā τ econtra Secūda. si respondēs concesserit plures singulares vnius vniuersalis: tūc opponēs cōtra eū debet inferre vniuersalem: ac si oīs singlares cōcessisset. Tertia: si velimus aliquā ppositionem cōcedi a rn̄dente nos debem⁹ eam interrogare cū sua contraria: q2 falsitas sue contrarie facit ipam videri pbabiliorez ex quo habetur ista auctoritas. Opposita iuxta se posita magis elucescūt. ¶ Deinde dat duas cautelas contra respōdentes fatuos: prima si respondēs cōcesserit aliquod improbabile opz laudare suaz cōclusionē. scd̄a opz inspicere si dixerit aliqua cōtraria. ¶ In tertia parte ponit q̄nq3 cautelas cōtra respondētes subtiles. Prima opponens debet sibi dare aliquod multiplex: τ semper in alio sensu capere q̄ respondēs. scd̄a si opponēs videat solutionē respondētis opz q̄ non instet contra eū ne respondēs det illam solutionē. tertia q̄ opponēs se transferat ad ppositū in quo possit arguere sicut fecit lycofron q̄ cū nesciret nisi tangere liram τ ppoueret̄ sibi aliud instrumentum semp extollebat liram inter oīa alia instrumēta. quarta si respondēs querat ab opponēte quam conclusionem vult inferre debet eam tacere. Quinta nō oportet interrogare cōclusionē neq3 p̄missas: sz opz vti eis tāq̄ cōcessis

Alie cautele dncētes ad redargutōnem.

Alie cautele ɔtra ptuos respondentes.

Alie cautele ɔtra fatuos respōdētes

Alie cautele ɔ rn̄dentes subtiles.

Queritur vtrum omis sillogismus sophisticus sit bon⁹ sillogismus.

Arguit̄ primo q̄ sillogismus peccās in materia nō sit bonus sill'us: q2 in oīu sillogismo opz ɔclusionē seq̄ ppter p̄missas: sed in sillogismo peccāte in materia: ɔclusio non sequit̄ ppter p̄missas cum premisse sunt false: igitur. ¶ Scd̄o: sillogism⁹ peccans in materia nō est argumētatio: ergo nō est sill'us. añs pz: q2 sillogismus peccās in materia nō facit fidem de re dubia cū pcedat ex falsis: τ falsum de nullo facit fidem. ¶ Tertio sic: sill'us peccans in materia deficit etiā in forma: igit̄ nō est bon⁹ sill'us añs pz: q2 materia sillogismi sunt due ppositōnes τ tres termi. mō si aliquis sill'us in hoc deficiat nō est bon⁹. ¶ Quarto sic: omīs sill'us est bon⁹ in quo seruatur natura sillogismi simpl'r. sed in sillogismo peccāte in forma seruat̄ natura sillogismi simpl'r: igit̄. minor patet: q2 natura diuisi dz seruari in vnoquoq3 diuidentium. ¶ Quinto sic: palogismi peccātes penes fallaciaz petitionis pncipij sunt boni sillogismi simpliciter. τ tamē illi peccāt in forma: q2 peccāt in veritate τ pbatione que sunt forma ppositionis τ sillogismi: igitur. ¶ In oppositum est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Vtrum oīs sill'us sophistic⁹ sit bonus.

Sciendum est primo q̄ sillogism⁹ sophistic⁹ pōt capi dupl'r. vno mō vt sophistic⁹ idē est q̄ apparēs talis q̄lis nō est. τ fm hoc dr

Sillogismus sophistic⁹ quot modis capitur.

sillogismus sophisticus qui apparet aliquid ꝓbare ⁊ nō ꝓbat. alio mō vt idē ē ꝙ apparens eē bonus ⁊ nō est. ⁊ fm hoc sill'us sophisticus q̄ videtur inferre ꝯclusionē quam tñ nō infert dr sophisticus. ¶ Et aduerte ꝙ sicut habet in textu trix lex est sill'us sophistic⁹. s. peccās in materia peccās ī forma: peccās ī materia ⁊ forā sil. Tūn materia in proposito capit dupliciter. vno mō: vt iam alias visum est. pro trib⁹ terīs et duab⁹ ꝓpositionib⁹. et sic dico ꝙ sill'us peccās in materia illo mō nō est bonus sill'us. alio mō capit ꝓ conditione materie. s. probabilitate: veritate: ⁊ necessitate. sic videlicet ꝙ ille sill'us dicitur peccare in materia qui peccat in probabilitate: id ē cuius ꝑmisse nō sunt probatiue cōclusionis. Sz per formā in ꝓposito nos intelligimus modum et figurā: sic videlicet ꝙ ille sill'us qui nō est dispositus in modo et in figura dicit peccare in forma. et talis nō est sill'us. Ex quo sequit ꝙ diuisio sillogismi in sillogismū peccantē in materia et forma est diuisio equiuoci vt alias visum est.

Quot triplex ē sillogismus sophisticus.

Quid est sillogismus sophisticus peccās ī forma

¶ Et aduerte ꝙ sicut sill'us habet illā materiā et formā: ita etiā dictio. vnde materia dictionis sunt littere et sillabe. sed forma dictiōis dicitur modus proferēdi. Ex quo sequit ꝙ idētitas litterarū: sillabarū et dictionū nō facit orationem esse vnaz formaliter: sed materialr: sed modus proferendi facit orationē esse vnaz formalr. Ex quo patz ꝙ oratiōes que habēt aliū et alium et aliū modū ꝓferendi sunt diuerse: sicut sunt oratio composita et diuisa. alias eadē oratio esset simul vera et falsa.

Sciendū est secundo ꝙ pro ampliori declaratione questiōis mouetur talis difficultas: vtrū sill'us peccās in materia sit bon⁹ sill'us dyalecticus aut demōstratiu⁹. ¶ Ad quā respōdetur breuiter ꝙ neqȝ est sill'us dyalecticus neqȝ demōstratiuus: qr oīs sill'us dyalecticus aut demonstratiuus debz esse probatiuus sue ꝯclusionis. sȝ sic nō est de sill'o peccante in materia: igr licet tñ possit esse bonus sill'us simpliciter. Dicitur vltra ꝙ si talis sill'us videatur probare conclusionē quā non probat tunc peccat ꝯtra sill'm dyalecticū et etiā demōstratiuū. sed si videatur procedere ex necessarijs: tūc fm ꝙ ipsum peccat ꝓprie cōtra sill'm demōstratiuū. nō tñ oportet ꝙ quilibet sill'us peccās in materia siue procedēs ex falsis peccet ꝯtra sill'm dyalecticū vel ꝙ sit sillogismus sophisticus. vt patz de sill'o qui procedit ex manifeste falsis: in quo nulla est causa apparētie probabilitatis. nō oportet etiā quēlibet sill'm sophisticū peccātē in materia ꝓcedere ex falsis. sed sufficit ꝙ ꝓcedat ex ꝑmissis q̄ vident probare conclusionem quā non probant.

Utrum sill's peccās ī materia sit bonus:

Sciēddū est tertio ꝙ cum quelibet fallacia sit deceptio. quereret aliq̄s quid intelligendū est p deceptionē. ¶ Respōdetur ꝙ deceptio est assensus alicuius falsi: vel dissensus alicuius veri. Ex quo sequit ꝙ ꝯtingit aliquē decipi dupl'r. vno mō assentiēdo falso. scdo assentiēdo vero. ¶ Sed quereret aliq̄s vtrū talis assensus sit assensus cōclusionis vel premissarum. et arguit ꝙ sit ꝯclusionis. nā fallacia debet esse assensus illi⁹ a quo loc⁹ sophistic⁹ denoīat. sȝ denominat a ꝯclusione ⁊ nō a ꝑmissis: igit. ¶ Sz in oppositū ar. nā alicu⁹ argumētatiōis sophistice ꝯclusio est necessaria. g assensus ei⁹ non est deceptio. qr null⁹ decipit assentiēdo vō ⁊ necessario. Aūs pz de orōne peccāte penes fallaciaz ignorātie elenchi cui⁹ ꝯclusio vt plurimū est necessaria. Rūdet breuiter ꝙ fallacia est assensus hui⁹ ꝓpōnis: he ꝑmisse ꝓbāt hāc ꝯclusionē. naz assensus est fallacia p quā hō formalr decipit. sȝ in fall'a peticiōis pncipij ⁊ in mult' alijs hō decipit sic assentiēdo: igit. Scdo dr ꝙ fall'a qñqȝ ē assensus hui⁹ ꝓpōnis. he ꝑmisse ꝓbāt hāc ꝯclusionē ꝯriā vel ꝯdictoriā poni rn̄dētis. pz in sill'o peccāte penes fallam ignorātie elēchi: vbi nō ē defect⁹ nisi ex pte ꝯclusionis. Dr tertio ꝙ fall'a qñqȝ est duo assensus. s. hui⁹ ꝓpōnis. he ꝑmisse ꝓbant hāc ꝯclusionē ⁊ assensus ꝯclusionis. qr si aliq̄ ꝯclusio alicui⁹ palogismi est falsa. he ꝑmisse apparent ꝓbāt illā ꝯclusionē sic ꝙ ibi causet assensus ꝯclusionis tūc homo in tali paralogismo decipitur assentiendo tali ꝯclusioni.

Quid pro deceptionem intelligitur.

Quid est deceptio

Quid est assensus

Sciendū est quarto ꝙ adhuc īcidit talis difficultas vtrū stet aliquā fallaciam esse in dictione. et extra: dictionē. Pro cui⁹ solutiōe supponit ꝙ fall'a in dictiōe sumit cām apparentie ex parte dictionis. sic ꝙ non pōt fieri sine dictionib⁹. Sz fall'a extra dictionē est q̄ sumit cāz apparētie ex pte rei significate vel intētionis vl' cōceptionis sic ꝙ pōt fieri sine dictiōib⁹ ad placitū institutis vel earū ꝯsideratiōibus. Hoc supposito respōdet ad dubiū ꝙ non qr vocat fall'a in dictiōe: qr nō pōt fieri sine dictionib⁹ ad placitū institutis vel eaꝝ ꝯsideratiōib⁹. Sed vocatur fall'a extra dictionē: qr pōt fieri sine dictionibus ad placitū insticutis. si g eadē fall'a esset in dictōe ⁊ extra dictionē illa posset fieri sine dictionib⁹ ad placitū institutis ⁊ nō posset fieri sine dictionib⁹ ad placitū institutis qd implicat cōtradictionē. Et si quis dicat vna fall'a potest habere plures cās apparētie quaꝝ vna se tenet ex pte rei ⁊ alia ex pte dictionis. Rūdet ꝙ hoc nō pōt stare: qr tunc seq̄ret ꝙ fm diuersas cās apparētie causarent diuersi assensus quoꝝ vn⁹ esset fall'a in dictione. et ali⁹ fall'a extra dictionē ex quo pz falsitas illoꝝ q̄ dicūt eundē sill'm esse in dictiōe ⁊ extra dictionē fm diuersas cās apparentie. Et h̄ de pr̄o articulo. Quantū ad scdm.

Quid est fallaci ī dictione.

Quid est fallacia extra dictionez

Dubitat pzimo vtrū dyaletica non sit alicui⁹ generis determinati nec alicui⁹ cōclusionis ostēsiua nec talis qualis est methaphisica. ⁊ vtrū nomē idē significet fm se ⁊ iunctū alij. Pro solutione prime partis supponit ꝙ duplex est dyaletica. s. vtens ⁊ docēs: docens que docz diffinire. diuidere. arguere. et verū a falso discernere. et ista est vera scientia ⁊ alicui⁹ generis scibilis sicut sunt alie scientie. ¶ Alia est vtens que nō est nisi noticia siue firma siue formidolosa siue vera siue falsa acq̄sita ꝑ vsuz argumē-

An dyaletica nō sit alicuius gn̄is.

Quid est dyaletica docēs

tatiõis ꝛ talꝭ nõ est vera sciẽtia neqꝫ alicuiꝰ gñis

Quid est dialetica ꝯtenis.

sabilis determinati ꝛ de ista intelligitur textus Et talis nõ est ostẽsiua alicuiꝰ ꝯclusiõis supple sciẽtifice ꝛ demõstratiue cum non sit licet bene possit esse ostẽsiua pbatiue quo ad ratiões cões et pbabiles et ꝯsequẽtias probatiuas. et p hoc soluit scda ps. ¶ Ad tertiã dicit ꝙ methaphisica et dyaletica non sunt oĩno similes. Nã methaphisica dicit esse cõmunis pp̄ter ꝯmunitatẽ subi. Sed dyaletica dicit esse cõmunis p applicationẽ qꝛ applicat ad omẽs alias scias docẽdo cõponere argumẽtatões ex teris cuiuslibꝫ scie ¶ Ad quartã dicit ꝙ nomẽ p se sumptum ꝛ nomen iũctũ cũ alio sp̃idẽ significat. lꝫ nõ semp p eodẽ et equalibus accipiant pp̄ter pp̄rietates logicales restrictiões ampliationes determinationes suppões et destributiões

Utrum spẽs gñi. apposita causꝫ nugationez

Dubitatur secundo vtrũ species apposita gñi causet nugationem vt sic dicẽdo aĩal homo. ad hoc dicit aliqui ꝙ q̄uis genus appositũ spẽi faciat nugationẽ non tñ spẽs apposita generi. cuiꝰ rõnem assignãt. qꝛ spẽs determiat ipsum genꝰ. igit. Itẽ nulla oratio cõgrua est nugatio: sꝫ talis oratio est cõgrua: igit. Itẽ minus cõe põt determinare magis cõe: igit. Aliter tñ est dicendũ de mẽte scoti. ꝙ sicut genꝰ additum speciei causat nugationẽ ita et spẽs addita gñi et hoc pbat p̄mo auctoritate phi. 8. thopicorũ. ꝙ si vñi dicto addat pticulare supfluũ erit ꝛ nugatio. Etiã dicit. 7. methaphisice. ꝙ nugatio est in p̄ponendo dĩam superiorẽ et addẽdo inferiorem: vt animal hñs duos pedes bipes. Etiã potest probari ratiõe quã facit quĩto methaphisice: qꝛ qñcũqꝫ rõnes posite pro noĩbus includũt nugationẽ. et ita illi termini: sꝫ sic est ꝙ ratiões generis et spẽi sunt hmõi. vt patꝫ dicẽdo. subs animata sensibilis animal ratiõale. ibi est vera nugatio cũ diffinitio ibi mediãte addat diffinito puta diffinitio animalis ipi aĩali. Et si q̃s dicat vtrũ sit ibi nugatio animal rõnale: qꝛ sicut hõ includit animal: ita et rõale. Rñdetur ꝙ nõ eodẽ modo. qꝛ dĩa includit genꝰ denoĩatiue. et spẽs includit genꝰ p se et quiditatiue. Et p hoc soluunt rões alterius opinionis negando oẽs suas suppositiões. Et si q̃s dicat ibi nõ est nugatio hõ aĩal. q̃ neqꝫ aĩal hõ. añs pbat: qꝛ alias nõ essent ponẽde ppositiões de mõ loquẽdi incõsueto: vt dicẽdo: oĩs hõ aĩal nõ est: rñdẽt aliqui nõ admittẽdo tales ppõnes in quibꝰ fit talis nugatio. posset tamẽ dici probabilius ꝙ ibi vnũ non additur alteri tanq̃ pars vnius extrẽitatis: qꝛ vnũ est subm et aliud p̄dicatum.

Utrum sillꝰs temptatiuꝰ sit sillꝰs sophisticꝰs.

Dubitatur tertio vtrũ sillogismus temptatiuꝰ sit sillꝰs sophisticꝰ. Pro cuius solutiõe supponit p̄mo ꝙ dĩa est inter sillm falsigraphũ litigiosum: ꝛ temptatiuũ: qꝛ sillꝰs falsigraphus est q̃ pcedit ex pp̄riis p̄ncipiis alicuiꝰ male intellectis cuiõi sunt sillꝰs ypocratis ꝛ brissonis de quibꝰ visuꝫ est in textu. Sꝫ sillꝰs litigiosus est idez ꝙ sillꝰs sophisticꝰ. sed tẽptatiuꝰ est qui querit de scia vel ignorãtia rñdentis. vñ talis põt capi duplr. Uno mõ quãtũ ad suã materiã puta ad terios ꝛ ppões: et sic nõ distinguit ꝯtra demõstratiuũ vel dyaleticũ. vt visum est in primo thopicoꝝ et sic nõ est sophisticꝰ. Alio mõ accipit inquantũ pcedit ex cõibus et probabilibus: vt videt procedere ex pp̄riis principiis alicuius sciẽ: et sic põt dici quodãmõ sillꝰs sophisticus qꝛ videt procedere ex pp̄riis pricipiis alicuiꝰ scie et nõ procedit et sic capiebatur in textu. Et hec de secundo articulo.

Conclusio de sillogismo peccãte i forma.

Quãtũ ad tertiũ sit cõclusio respõsalis. sillꝰs peccans in forma nõ est bonꝰ sillꝰs et hec relinquit satis probata ex dictꝭ. ¶ Ad rationes añ oppositũ. Ad p̄mã dꝫ ꝙ ex p̄missis falsis etiã de necessitate bñ põt sequi ꝯclusio et nihil ꝯtra nos. ¶ Ad scdaꝫ dicit ꝙ argumẽtatio põt capi duplr. Uno mõ large p q̄cũqꝫ argumẽtatiõe siue sit pbatiua siue nõ. Alio mõ stricte pro argumẽtatiõe probatiua ꝛ hoc visum est in secũdo prioꝝ. ¶ Ad tertiã et quartã patet solutio. et etiam ad quintam.

¶ Et sic est finis p̄mi elenchoꝝ

Utilitates soluẽdi paralogismos

E responsiõe aũt ꝛ quomodo oportꝫ soluere. ꝛ ad q̃d. ꝛ ad quã vtilitatem huiꝰ oratões prosunt post hec dicenduꝫ vtiles ergo sunt ad philosophiã pp̄t duo. primum q̃dẽ qm̃ sepe ꝑm dictionez fiunt melius habere faciunt quotiens singulũ dicitur. et que similiter et q̃ aliter in rebꝰ accidũt. et in nominibus. Secundo autẽ ad eas que per eundẽ sunt questiones.

Istius libri diuisio.

Iste est secundus liber elenchoꝝ in quo phs determĩat de solutiõibꝰ argumentationũ sophisticarũ. Et diuidit in q̄ttuor tractatꝰ. Primꝰ cõtinet vnicũ capitulũ in quo ponit vtilitatẽ soluendi palogismos dicens ꝙ due sunt vtilitates. primo sunt vtiles ad philosophiã. q̃d probat de fallaciis in dictione: qꝛ sciens distinguere multiplex scit faciliter distinguere aliter esse in rebus ꝛ orationibꝰ q̃d est vtile ad phiam. Secundo probat in fallaciis extra dictionẽ. nam p solutiones eaꝝ euitamur decipi per eas. Secũdo sunt vtiles ad gloriam respõdentis: qꝛ solutio paralogismorũ facit respondentẽ videri exercitatũ circa omnia. ¶ Deinde remouet vnaꝫ cauillationem. nam aliquis posset dicere ꝙ iste scdꝰ liber est superfluus: qꝛ

Cauillationis remotio.

omnes predicte vtilitates videntur haberi per primuꝫ librũ. qꝛ in primo libro manifestatur ex quibus fiunt sillogismi sophistici. ꝛ quomõ fiũt. modo ille qui cognoscit talia cognoscit defectꝰ eorum. Respondet ꝙ aliud est scire defectum paralogismi. et scire soluere eum in propria forma quod habetur per istũ secunduꝫ.

Quō solnuntur ꝯ̃ ſtiões ſophiſtice.

Primũ ergo quidē ſicut ſillogiſare dicimus ꝓbabiliter quādoqʒ magis ꝙ̃ vere oportere eligere ſic: ⁊ ſoluendum quandoqʒ magis probabiliter ꝙ̃ ſm verum.

¶ Iſte eſt ſcđus tractatus qui diuiditur in duo capitula. In p̄io ponit talē cōcluſionē. ad argumentationes ſophiſticas eſt danda apparēs ſolutio: q2 rñdēs dʒ illo mō ſoluere quo opponēs arguit: ſed opponēs ſophiſta nō arguit: ſed videtur arguere: ergo reſpondēs nō dʒ ſoluere: ſʒ debet videri ſoluere.

Dubij remotio de eodem.

¶ Deinde remouet vnũ dubiũ: crederet aliq̄s ꝙ reſpōdēs nullo mō deberet ſoluere poſtꝙ̃ opponēs nō arguit. Reſpondet phũs ꝙ imo debet ſoluere ne videat̄ redargui apud aſſiſtentes: ⁊ ne videat̄ ignorare ſolutiones taliũ ꝑalogiſmoꝝ. ſ. ꝙ in diſputatione ſophiſta reſpōdēs dʒ diſtinguere orōnē multiplicem ſi ſibi ponat̄ antequā opponēs cōcludat cōtra ipm qđ ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. Prima reſpondens dʒ illud facere ꝑ qđ acquirit apparētē ſapientiā: ſed diſtinguēdo multiplex acquirit apparētem ſapiam: q2 orō multiplex nō diſtincta eſt vicioſa. ergo reſpōdens ſophiſta dʒ vti reſponſione. Scđa rō. ſicut eſt de interrogatione plures: ita eſt de interrogatione multiplici: ſed ad interrogationē plures nō eſt reſpondendũ vnica reſponſione: ergo nec ad orationē multiplicē eſt danda vnica reſponſio. ſed plures q̄ dantur per diſtinctionē.

Alterius dubij remotio

¶ Finaliter remouet vnũ dubium poſſet eñ quis credere ꝙ ſi oratio eſſet vera in vtroqʒ ſenſu nō eſſet diſtinguēda. Hoc remouet phũs dicēs ꝙ licet ſit vera in vtroqʒ ſenſu tñ eſt diſtinguēda: quia faciendũ eſt de orōne multiplici ſicut de q̄ſtiōe plures: ſʒ q̄ſtio plures ē diſtinguēda lʒ ſit v̄a ī vtroqʒ ſenſu: ergo et orō plures.

Reſpondenduʒ autē in his quidē que videntur ſic dicentē eteni ſic minime ad ſe fiet elenchus.

Quinqʒ reſpōdētis cautele.

¶ Iſtud eſt ſcđm capituluʒ in quo ponit aliq̄s cautelas reſpōdentis ad euitandũ īterrogationē vnā: ⁊ ſunt quinqʒ. ¶ Prima: ſi opponēs proponat reſpondenti aliquam interrogationē ꝓbabilem que non videtur probabilis reſpondēti: tunc ipſe reſpondens non debet ſimpliciter cōcedere ne videatur duci ad inopinabile. nec debet ſimpliciter negare: ſed debet dicere videtur mihi. ¶ Scđa. ſi opponēs ꝓponat aliquod inopinabile: tunc reſpondens debet etiam dicere videtur mihi. ¶ Tertia. ſi opponēs velit ꝓbare aliquod negatum reſpondente: tunc reſpondens debet ſibi dicere ꝙ petit principiũ: q2 tunc apparebit aſſiſtētibus ꝙ reſpondens bene dicat. ¶ Quarta. ſi opponēs aliquid inferat ex dictis a reſpōdente ꝑ aliquā ſimilitudinē: tunc reſpondēs debet dicere ꝙ ipſe non capit in illo ſenſu in quo dedit illam ꝓpoſitionē. ¶ Quinta: reſpondens non debet reſpōdere niſi prius interrogatio fuerit perfecta: vt eſt ne homo animalium: vel quicquid eſt poſſeſſio damnum.

Duplex ē ſolutio

Quoniam autē recta ſolutio eſt manifeſtatio falſi ſyllogiſmi ſm quā interrogationem accidit falſum: falſus aũt ſyllogiſm⁹ fit dupliciter.

¶ Iſte eſt tertius tractatus huius libri in quo docet naturā ſolutionũ paralogiſmoꝝ. Et diuiditur in quattuor capitula. In p̄io dicit ꝙ duplex eſt ſolutio. ſ. recta ⁊ nō recta.

Quid eſt ſolutō recta.

Solutio recta eſt manifeſtatio ſillogiſmi falſi ſm quācūqʒ ei⁹ poſitionē ſm quā accidit falſum. hoc eſt ſolutio recta eſt falſitas argumētationis ſm omnē modum ſm quē talis argumentatio dicitur falſa.

Sillogiſmoꝝ falſoꝝ diuiſio.

¶ Deinde ponit diuiſionē ſillogiſmoꝝ falſoꝝ dicēs: ꝙ duplex eſt ſillogiſmus falſus. quidam eſt peccans in materia. ⁊ quidam in forma. Et ſubdit ꝙ ſillogiſmi peccātes in materia ſoluuntur ꝑ interemptionē vni⁹ ꝑmiſſe vel ambaꝝ premiſſaꝝ. ⁊ hoc ſi ſint falſe. Sed peccātes in forma ſoluũtur ꝑ negationē ꝯñe vel ꝑ diſtinctionē ſi ſit m̄ltiplicitas in ipis. ¶ Finaliter remouet vnum dubiũ. poſſet eñ aliquis credere ꝙ ſolutiones ꝑalogiſmoꝝ ſatis habētur ꝑ primũ ſillogiſmum. ¶ Ad hoc reſpondet ꝙ multũ differt ſoluere aliquā orōnē ſtatim ⁊ ſine p̄meditatiōe longa ⁊ ſoluere cũ longa p̄meditatione. nā īmediate aliq̄d p̄uidere eſt difficile: ⁊ ꝑ exercitationem videre eſt facile: quia exercitatio habetur per iſtum ſcđm librum.

Difficultates ꝑalogiſmorum.

Horuʒ igitur qui ſunt ſm equiuocationem et amphiboliam elenchorum: alij quidē habēt interrogatiōeʒ aliquā plura ſignificātem. alij autem cōcluſionem multipliciter dictam.

¶ Iſtud eſt ſcđm capitulum in quo phũs docet ſoluere ꝑalogiſmos fallaciarũ in dictione. Et diuidit̄ in q̄ttuor ꝑtes. In p̄ia ponit duas diſtinctiones. ¶ P̄ia: ꝑalogiſmoꝝ equocatōis ⁊ amphibolie: quidam hñt p̄miſſas multiplices ⁊ nō ꝯcluſionē. alij hñt cōcluſionē multiplicē cũ aliq̄ p̄miſſaꝝ. ¶ Scđa diſtictio ꝓpō multiplex aliqñ eſt vera ſm vnũ ſenſum ⁊ falſa ſm aliũ. Et aliquādo v̄a in vtroqʒ ⁊ aliqñ falſa. Ex quo ꝑʒ ꝙ oīs orō multiplex poſita in ſillo eſt diſtinguenda ⁊ ꝯcedēda ī ſenſu v̄o ⁊ negādaī ſenſu falſo. ex quo ꝑʒ q̄ñ ſũt ſoluēdi ꝑalogiſmi fallaciaꝝ equocatōis ⁊ āphibolie.

Documētum.

Et ſubdit vnũ documētũ ꝙ ſi m̄ltiplicitas lateat rñdētē ⁊ ipe ꝯceſſerit orōnē m̄ltiplicē ſine diſtictiōe: tūc ſi opponens fortit̄ iſtet ſic ꝙ poſſit ꝑcipe m̄ltiplicitatē: tunc dʒ corrigere ſuā ſolutōeʒ ⁊ dicere ꝙ cepit ꝓpōnē pri⁹ ꝯceſſā ī ſenſu v̄o.

Q̄ñ ſoluunt̄ ꝑalogiſmi cōpoſitionis ⁊ diuiſionis.

¶ In ſcđa ꝑte docʒ ſoluere ꝑalogiſmos ꝯpōis ⁊ diuiſiōis dicēs: ꝙ ſoluunt̄ oñdēdo ꝙ nō ē eađ orō ꝯpoſita ⁊ diuiſa. Et pōit ſeptē exēpla. P̄mũ quo vidiſti ꝑcuſſū hic ꝑcuſſus eſt. ſed oculo vidiſti hūc ꝑcuſſum. ergo oculo hic ꝑcuſſus eſt. Scđm. quo percuſſus eſt hic hoc tu vidiſti: ſed baculo ꝑcuſſus eſt hic: ergo baculo tu vidiſti. Soluit iſtos duos dicēs: ꝙ nō eſt

q iiij

idem videre oculis illū q̄ ꝑcussus est videre illum q̄ percussus est oculo. Tertiū exemplū tu vidisti nunc existentes in piray naues in cicilia ens. hec enī ē distiguēda: q2 ens pōt referri ad hoc qḋ est in cicilia: ꝛ sic est cōposita ꝛ falsa: posito ꝙ nūc sis in piray vbi nō videas naues existentes in cicilia. vel ens pōt referri ad hoc ꝙ ē in piray. ꝛ tunc est diuisa ꝛ vera. Quartū. bonꝰ sutor malus est: vñ si fiat pausa post ly sutor est diuisa ꝛ falsa: s3 si fiat pausa post ly bonꝰ est cōposita ꝛ vera. Quintū: q̄cquid est maloꝝ illud est malū: s3 maloꝝ est disciplina bona. ḡ disciplina bona est mala. Sextū quecūq3 nūc vere dico nūc factū esse ille nūc: factus est: s3 te vere dico nūc factū esse. ḡ tu nūc factꝰ es. Septimū. q̄cūq3 pōt cytharisare cytharizat: s3 nō cytharizans pōt cytharizare: ḡ non cytharizans cytharizat.

Quomodo soluū tur palogismi accentus.

¶ In tertia pte docz soluere palogismos accētꝰ: dicēs ꝙ nō fiūt multe deceptōes in accētu ꝛ pōit vnū exēplū: vt bonū ē viros iustos pēdere ꝛ bonū ē viros iustos nō pēdere: ḡ bonū ē idē pēdere ꝛ nō pēdere. Soluit dicēs: ꝙ pēdere nō idē sigat media breui ꝛ media lōga.

Quō soluūtur paralogismi figure dictiōis.

¶ In q̄rta pte docz soluere palogismos figure dictiōis dicēs ꝙ tales dñt solui negādo ꝯñaz. nā ppter ꝯuenientiā aliquoꝝ in voce nō seq̄t ꝯuenientia eoꝝ in significato aut mō significādi vel ecōtra. ¶ Deinde docet soluere in spāli. ꝛ p̄mo q̄n mutatur vnū predicamentū in aliud: ꝛ hoc pt3 p exēpla.

Quō soluūtur palogismi i speciali.

Contingit vnū ꝛ idē videri ꝛ videre: ḡ ꝯtingit vnum idē facere ꝛ fieri. ¶ Deinde ponit exempla in q̄bus p̄dicamentū sub̄e mutatur in p̄dicamēta accidētis. ¶ Primū, q̄cquid heri habuisti et modo nō habes amisisti. sed heri habuisti decem digitos ꝛ mō nō habes: ḡ decē digitos heri amisisti. d2 ꝙ ibi mutaꝶ q̄d in q̄tum iō negāda est ꝯña. Deinde ponit exemplū in quo q̄d mutatur in aliq̄d sic. q̄cquid aliquis nō h3 non dat illud. sed vnū solū denariū aliq̄s nō habet: ergo vnū denariū aliq̄s nō dat: negāda est ꝯsequētia: q2 ibi mutaꝶ q̄d in aliq̄d. ¶ Deinde ponit exemplū mutādo sub̄am in q̄litatē vł ecōtra: quicūq3 dat aliq̄d leuiter cito dat: sed illud qḋ dat nō habuit cito: ḡ illud qḋ dat nō dat: ibi mutatur q̄litas in sub̄am: q2 cito est de p̄dicamento q̄litatis: ꝛ qḋ ptinet ad predicamentū sub̄e. Aliud exemplū: aliquē ꝑcussisti sola manu. sed solā manū nō habes: ḡ percussisti aliquē per illud quod nō habes. ¶ Cōsequēter ꝓbat tres solutiōes antiquoꝝ. Prīa ꝙ tu habes vnā solā manum. q2 qui hab3 plures h3 vnā solam manū. Secūda ꝯcedit ꝙ tu habes vnā solā manum qua ꝑcussisti negat tñ te habere vnā solam manum. Tertia ꝯcedit ꝙ aliquid dat qḋ nō habet: q2 si aliquis det alicui bonū vinū quod postea fiat acetū. tūc ille dedit qḋ nō habuit. istas tres improbat. q2 nō est recte soluere. sed tñ ad hominē: ḡ nō bene. añs patet. q2 ꝯcedēdo oppositum illaꝝ solutionū adhuc possunt solui per distinctionē que est inter predicta.

Aliꝰ palogismꝰ i quo q̄d i q̄le mutatur.

¶ Cōsequēter ponit vnū paralogismū in quo mutaꝶ quid in q̄le: vt iste hō discit tarde et nō cito didiscit. ḡ discit qḋ discit.

Exēplū in q̄ mutatur q̄d in vbi.

Cōsequēter dat vnū exemplum in quo mutaꝶ quid in vbi. vt quicq̄d bibisti ē in te. ciphū bibisti: ḡ ciphus est in te. Aliud exēplū in quo mutaꝶ singulare in plīe: vt quicq̄d sciuisti per doctrinā vł inuētionē sciuisti. sed istas cōclusiones sciuisti: ḡ eas p doctrinā vł inuētionē sciuisti. sed tu nō sciuisti p doctrinā. ḡ tu sciuisti per inuentionē: qḋ tñ est falsum p casum demōstratis duabꝰ ꝯclusionibꝰ quaꝝ vnā scis per doctrinā et aliā per inuētionē. Soluit negādo cōsequētiā: q2 numerꝰ singularis mutaꝶ in numerum pluralē.

Aliud exemplū i quo mutatur q̄d in quale.

Cōsequēter dat vnū exemplum in quo mutatur quid in q̄le q̄d: vt corruptus est alī ab homine: corruptus est homo. ḡ corruptus ē alter a seipso. Soluit negādo ꝯñam: q2 ibi mutaꝶ quid in quale quid: oē enī cōe est quale quid: et singulare hoc aliquid. ¶ Ex p̄dictis infert philosophus vnā solutionē generalē omniū paralogismorū in dictione dicens. ꝙ respondens debet semper dicere ꝙ accipit propositionē in sensu opposito in quo capit opponens.

An tātū sint duo modi soluendi palogismos

Q

Ueritur vtrum sint tantū duo modi soluēdi palogismos. s. per interēptionē ꝛ per distinctionē. Et arguiꝶ primo ꝙ nō: quia tot sunt modi soluēdi quot sunt modi syllogismoꝝ peccātiū: sed tres sunt modi talium sillogismorum. quia quidam peccant in materia tñ. quidā in forma tñ. quidā in materia ꝛ forma simꝶ. ¶ Scdō sic. nullus sillogismꝰ debet solui p distinctionē: ḡ non sunt duo modi soluēdi. añs ꝓbatur: quia oīs syllogismus hñs falsitatem debet solui p interemptionem falsitatis. sed oīs sill'us qui soluitur est falsus: igiꝶ. ¶ Tertio sic. multiplex significat sua significata disiūctiue: ergo nullū multiplex debet distingui. añs pt3 p philosophū. 2. thopicorum dicētē ꝙ ad cōstruendū vel destruendū multiplex sufficit ipm construere vel destruere in vno sensu: qḋ nō esset nisi iportaret sua significata disiunctiue. ¶ Quarto sic. multiplex significat sua significata copulatiue. ergo nullū multiplex est distinguendū. añs ꝓbaꝶ p philosophum primo pyarmenias vbi dicit ꝙ si tunica iponaꝶ ad significandū hoiem ꝛ equum erit idē dicere tunica est alba ꝛ dicere hō est albus ꝛ equus albus. ¶ Quinto sic. solutio ad hoiem ꝛ ad tēpus sūt solutiones recte. ḡ sunt plures q̄ due. ¶ In oppositū est p̄hus in textu. In questione erūt tres articuli. Quantum ad primum.

Quid est solutō recta.

Sciendū est p̄io ꝙ p declaratione q̄stionis supponiꝶ p̄io ꝙ solutio recta ē manifestatio falsi s̄m quācūq3 positionem accidat falsū: cuiꝰ declaratio visa est in textu: s3 solutio apparēs est manifestatio apparens alicui falsi nō reddēdo cām. Scdō supponiꝶ ꝙ interēptio idē est qḋ negatio: ꝛ est duplex. s. interēptio ꝯñe et ꝓpōnis posite in ꝯña. interēptio ꝯñe h3 fieri in sill'is peccātibꝰ in forma. ꝛ interēptio ꝓpōnis h3 fieri in sill'is quoꝝ aliq̄ p̄misse sunt false. vñ interēptio ꝯñe h3 fieri in oībꝰ palogismis fallacie figure dictōis: ꝛ in oībꝰ palogismis fallaciaꝝ

Quid ē interēptio: et q̄otuplex.

extra dictionem exceptis illis q̄ fiūt penes fallacia͂ petitiōis pricipij q̄ directe ⁊ imediate nō soluunt nec p̱ interēptionē nec p̱ distictionē. Sʒ rn̄dens dʒ dicere opponēti ꝙ petit principiū. Iste tn̄ mod⁹ soluēdi reducit ad interēptionē qꝛ dicēdo ꝙ petit p̄ncipiū interemit ꝓbabilitas: intemptio ꝟo ꝓpōnis bʒ fieri i oībus paralogismis

Quid est distictio.

accipiētib⁹ aliquā ꝓpōneȝ falsaȝ. ¶ Tertio supponit ꝙ distictio ē manifestatio alicui⁹ multiplicas dictiōis vel orōnis. Ex quo pʒ ꝙ oīs solutio recta fit p̱ iterēptionē aut p̱ distictionē. Et si q̄s arguat nulla est solutio recta igit. aūs pʒ qꝛ vel esset argumēti veri vł apparētis. nō appentis qꝛ tal' dʒ ēē appens: nec veri qꝛ argumētū verū est isolubile. dr̄ ꝙ ad argumentū appens nō solum dʒ dari solutio appens: sʒ etiā recta. vn̄ in sillo appenti sūt duo. s. cā appentie ⁊ cā defect⁹. quo ad p̄mū dʒ dari solutio appens. quo ad scōm debet dari solutio recta.

Difficultates circa textuȝ incidentes

Sciēdū est scōo ꝙ circa textū incidunt aliq̄ difficultates. Pria vtrū sit necesse ibi determare de solutionib⁹ paralogismoꝝ. Rn̄det ꝙ est necesse ſm q̄d. i. si velim⁹ hr̄e p̱fectā sciaȝ de sillis sophisticis. ⁊ si nos nō velim⁹ redargui. sʒ nō est necesse simplr̄ cū possum⁹ bn̄ ēē sine talib⁹ solutiōib⁹. Et si q̄s arguat. q̄cūqȝ scit aliq̄d componere scit ip̄m soluere. sʒ p̱ p̄mū libꝝ scim⁹ cōponere sillōs sophisticos g̃ etiā p̱ illū sciem⁹ resoluere. Rn̄det ꝙ h̄ fuit satis solutū in textu. pt tn̄ dici ꝙ nō opʒ ꝙ q̄cūqȝ scit. i. hʒ sciam ꝯponēdi h̄eat etiā sciam resoluēdi illōs imo multotiēs videm⁹ oppositū. Et si q̄s inferat dyalecticus hʒ ꝯsiderare de istis solutiōib⁹ qꝛ hʒ ꝯsiderare de illis q̄ peccāt contra sillogismū dyalecticū. rn̄det ꝙ nō oʒ nisi forte p̱ accidēs. Sʒ hʒ ꝯsiderare p̄mo ⁊ p̱ se q̄lit ꝯponant sillogismi dyalectici.

Sciendū est tertio ꝙ scōa difficultas est ista vtrū aliq̄s sillūs sophisticus sit soluēdus p̱ negationē ꝯn̄e. ⁊ videt ꝙ non qꝛ h̄ maxie ēēt qꝛ talis ꝯn̄a apperet ēē ⁊ nō esset. sʒ hoc non qꝛ nihil apperet ēē aliō ꝙ̄ sit qꝛ nihil appet esse aliud ꝙ̄ ens. g̃ nihil appet ēē aliud ꝙ̄ est. ꝯn̄a videt esse bona ab equalentib⁹. ¶ Pro solutione supponit ꝙ ista duo signa scʒ idē ⁊ aliud sunt signa q̄ tantūmodo referūt terīos subales. iō dicunt signa p̄dicamētis sube. sicut ista tale ⁊ q̄le dicunt signa terīoꝝ accidētaliū ⁊ nō referūt nisi terīos accidētales. Exemplū primi vt sortes est aliud ꝙ̄ plato. i. sortes ē alia substātia ꝙ̄ plato. Exemplū scōi vt sortes est talis q̄lis est plato. i. sortes est aliq̄lis ⁊ talis est plato. ¶ Ex quo seqtur ꝙ dr̄a est inter istas duas ꝓpōnes. sortes apparet esse aliō ꝙ̄ ip̄m est. ⁊ sortes appet esse aliō ꝙ̄ est. p̄ria valet tn̄ sicut ista sortes apparet esse ens alicui⁹ speciei. ⁊ ip̄e nō est illi⁹ speciei: ⁊ secūda valet tn̄ sicut sortes appet esse aliō ꝙ̄ ens ⁊ est falsa. Ex isto ponūt tres ꝯclusiōes. ¶ Pria aliq̄d appet esse tale q̄le nō est. vt sillūs sophisticus appet esse bon⁹ ⁊ non est. ¶ Scōa aliq̄d apparet esse aliud ꝙ̄ ip̄m est. Nā aliq̄d appet esse alicui⁹ speciei. ⁊ tn̄ illi⁹ nō est. vt si sortes a longe videat gradiens. sicut asin⁹ ⁊ indut⁹ pelle asinina apperet esse speciei asini. ⁊ tamen nō esset.

Conclusiones ex predictiȝ.

¶ Tertia aliq̄d non appet aliud ꝙ̄ est. ideo ista est falsa aliq̄d apparet esse aliō ꝙ̄ est. qꝛ sensus est aliquid apparet esse aliud ꝙ̄ est. Et per hoc soluitur difficultas.

An ista sit concedēda Aliquā ꝓpositionē esse falsaȝ

Sciendū est quarto ꝙ est alia difficultas vtrū ista sit ꝯcedenda aliq̄s ꝓpōneȝ verā credit esse falsaȝ. ⁊ videt ꝙ nō qꝛ ex ipa in bona ꝯn̄a sequit vna falsa igit. aūs ꝓbat qꝛ bn̄ sequitur aliq̄s ꝓpōneȝ verā credit esse falsaȝ. g̃ aliq̄s credit ꝓpōneȝ verā esse falsaȝ: sed ꝯn̄s est falsuȝ ⁊ bona ꝯn̄a: qꝛ noīa ⁊ ꝟba trāsposita idē significant. Pro solutiōe supponit ꝙ dr̄a est īter istas ꝓpōnes aliq̄s credit ꝓpōneȝ esse falsam ⁊ aliq̄s ꝓpōneȝ verā credit esse falsaȝ. nā scōa est modalis diuisa: ⁊ ē sensus aliq̄s ꝓpōneȝ q̄ est vera credit esse falsaȝ ⁊ hoc est verū. p̄ma est modalis cōposita ⁊ est sensus aliq̄s credit istā ꝓpōneȝ ēē verā ꝓpō ꝟa est falsa. ⁊ in illo sensu est falsa: et p̱ hoc soluit difficultas: vn̄ credere aliquā ꝓpositionē nō ēē verā nō est aliud ꝙ̄ assentire firmiter illi ꝓpōni tanq̄ vere. Et hec de p̄io articulo.

Alius dubiū ō ista ad disputandū vocalr̄ req̄ritur sermo.

Quantū ad secundū dubitatur p̄io vtrū ista sit ꝯcedēda ad disputandū vocalit requirit ſmo. ⁊ ꝓbat ꝙ sit vera qꝛ disputatio vocalis nō pōt fieri sine ſmone: g̃ ad disputanduȝ vocalit requirit ſmo: ꝯn̄a pʒ ab equalentibus. ¶ In oppositū arguit qꝛ bn̄ sequit ad disputādū vocalit: requirit ſmo: g̃ ſmo req̄rit ad disputādū vocalr̄. ꝯn̄a tenet p̱ illaȝ regulā noīa ⁊ verba trāsposita idē significant: sʒ ꝯn̄s est falsuȝ cū null⁹ ſmo requirat ad disputādū vocalr̄. Item ꝯuertens isti⁹ ad disputandū vocalr̄ req̄rit sermo est falsa igit. aūs pʒ qꝛ ꝯuertens ē ista q̄ō req̄rit ad disputādū est iste vł iste ſmo: mō ista est vna affirmatiua falsa cui⁹ subiectū ꝓ nullo supponit. Itē ꝯdictoria ei⁹ est ꝟa: igit ipsa est falsa: aūs pʒ qꝛ ꝯdictoria est ista null⁹ ſmo req̄rit ad disputandum vocaliter ⁊ ista est vera igitur. ¶ Pro solutiōe supponit p̄io ꝙ actus positus post ly requirit ⁊ rect⁹ a pte ante supponit ꝯfuse tantū. Supponit scōo ꝙ aliq̄ dicunt ꝙ ꝓpositio tantū valet sicut ista disputatio vocalis nō pōt fieri sine sermone vel sicut ista impossibile est disputationeȝ vocaleȝ fieri sine sermone. Alij dicūt ꝙ ex quo istud ꝟbū req̄rit ꝯfundit terminū ꝙ in ipso icluditur actus sincathegorematicus q̄ nō est ps extremi: ergo totū hoc q̄ō requiritur ad disputādū non est p̄dicatū: ergo dʒ resolui in vnā aliā vbi nō ponit talis actus sincathegorematicus puta in istā ad disputādū vocaliter cōuenit sermo ⁊ postea tunc debet ꝯuerti. Supponit tertio ꝙ de ista. noīa ⁊ verba transposita idē significāt diuersi diuersimode glosant. Nam dicunt aliqui ꝙ sic est intelligenda noīa ⁊ verba vbicunqȝ ponant idem significant: sed nō eodē modo. Alij dicunt ꝙ est vera retenta eadeȝ suppositione ampliatione ⁊ restrictione. Alij dicūt ꝙ est intelligenda dūmodo ponantur ex eadem parte extremi ⁊ ista magis videt esse de mente

aristotelis. Et per ista possunt faciliter solui rationes de contradictoria alias dictũ est quod terminus qui supponit confuse tantũ rõne signi confusiui specialis in contradictoria dz supponere confuse ꝛ distributiue distributione imperfecta. Dicunt tamen aliqui q̃ non habet contradictorium nisi prius resoluatur.

An ppõ ĩ qua ponitur terminꝰ equiuocus sit distinguẽda

Dubitatur scdõ vtrũ omnis propositio in qua ponit̃ terminꝰ equiuocus sit distinguenda. Et arguit̃ q̃ sic qꝛ aliqua ꝓpositio in q̃ ponit̃ terminꝰ equiuocus est distinguenda: ergo ꝛ oĩs. ꝯña pz qꝛ non videt̃ maior ratio de vna q̃ de alia. Itẽ oĩs ꝓpõ plures est distinguẽda. sed oĩs ꝓpõ in qua ponit̃ terminꝰ equocꝰ est ꝓpositio plures: igit̃. oĩs ꝓpõ in q̃ ponit̃ oĩs talis terminꝰ est distinguenda. ¶ In oppositũ arguit̃ qꝛ nulla ꝓpõ vna est distinguẽda oĩs ꝓpositio est ꝓpõ vna: igit̃ nulla ꝓpõ est distinguenda. ꝯña tenet in celarent. Et minor ꝓbat̃ per phm dicẽtem q̃ idẽ est ꝓpõ ꝛ ꝓpositio vna. Pro solutõe supponit̃ q̃ ꝓpõ capitur dupliciter. Uno mõ stricte pro ꝓpõne vna ꝛ sic nulla est distinguenda. Alio mõ capit̃ large pro oĩ orõne hñte modũ ꝓpositiõis. ꝛ sic ꝓpositio plures est hñ ꝓpõ. Supponit̃ scdõ q̃ vt cõiter dr̃ ꝓpositio dr̃ equiuoce de ꝓpõne vna ꝛ ꝓpõne plures ꝛ hoc a consilio. scz de ꝓpõne vna primo ꝛ de ꝓpõne plures secũdario: ꝛ sic tenẽdo illã regulã talia sũt subiecta q̃lia pmittunt̃ a predicatis taz in equocis a consilio q̃ a casu ista est ꝯcedenda ꝓpõ est distinguenda. oĩs ꝓpõ est distinguenda. ꝓpõ est propositio plures. oĩs ꝓpositio est ꝓpositio plures quia in oĩbus istis a parte subiecti ponit̃ terminus equiuocus a cõsilio. scz iste terminꝰ ꝓpositio ꝛ pdicatũ. scz distinguẽda vel plures solũ cõuenit sibi pro vno significato. s. pro ꝓpõne plures ꝛ per ꝯñs virtute illius regule pdicatum restringit subiectũ ad standũ ad ꝓpositionẽ plures: tñ logici nõ aduertentes ad talẽ acceptionẽ negãt tales ꝓpões. ¶ Isto supposito ponunt̃ aliq̃ ꝯclusiões ꝓbabiles. Pria. nulla ꝓpõ ĩ qua ponit̃ terĩ equocꝰ a ꝯsilio ẽ distiguẽda ꝛ ista iaz priꝰ fuit ꝓbata. Scđa aliq̃ ꝓpõ in qua ponit̃ terminꝰ equocus a casu est distinguenda rõne illiꝰ termini equoci q2 illi ꝓpõi correspõdẽt plures ꝯceptus ꝓpõnales ꝯiuncti. vt ista canis est substantia. pro quo ponit̃ talis regula. Oĩs ꝓpõ in qua ponit̃ terminꝰ equiuocꝰ cui corrñdent plures cõceptus ꝓpõnales est distinguenda. Tertia. ꝓpõ. aliqua propositio in qua ponit̃ terminꝰ equiuocꝰ restrictꝰ est distinguẽda: vt lꝫ de ista canis est coloratꝰ. Quarta propositio. nulla ꝓpositio in qua ponit̃ terminꝰ equiuocꝰ restrictꝰ ad vnũ solũ significatũ est distinguẽda sicut ista canis est latrabilis. ꝛ per istas ꝓpõnes faciliter soluuntur rationes.

Cõclusiones ex p dictis.

Dubitatur tertio vtrum ista sit concedenda sine quacunq̧ distinctione homo est pictus. ꝛ videtur q̃ non quia bene sequitur homo est pictus. ergo pictumꝰ est homo per conuersionem simplicem. consequens est falsum cum subiectum non restringat predicatuz. Item bene sequitur homo est pictus. ergo animal rationale est pictuz sed consequens est falsum igitur. consequentia patet per locum a diffinitione. Item nulla substãtia animata est picta. omnis homo est substantia animata: ergo nullus homo est pictus. ¶ In oppositum arguitur per illam regulaz talia sunt subiecta ꝛc. que sic intelligitur vt dicunt aliqui quando a parte subiecti ponit̃ terminus equiuocus. ꝛ a parte predicati ponit̃ terminus sibi conueniens solum pro vno significato: tunc stat precise pro illo. sed homo est terminus equiuocus ad hominem verum ꝛ hominez pictuz igitur. sed contra hoc arguitur. quia si sic sequeretur q̃ ista esset concedenda deus est accidens: virgo maria est lignum. ꝛ sic de alijs: cõsequens est falsum. patet tamen consequentia: quia iste terminꝰ deus equiuoce significat deuz ꝛ istum terminuz deus. ẽ. predicatum solum sibi conuenit pro termino igitur. propter istaz dicit aliqui q̃ predicta regula soluz intelligenda est de termino equiuoco a casu. ideo dicunt q̃ iste sunt concedẽde canis est sydus celeste. canis est latrabilis. Secũdo inferunt q̃ ista est neganda homo est pictus ꝛ sibi ꝯsimiles. Alij sunt qui nõ vident rationem quare in vna magis restringat q̃ in alia. ideo dicunt q̃ regula debet intelligi si propositio affirmatiua cathegorica est vera pro aliquibus suppositis ꝛ falsa pro aliquibus tunc verificatio fiet pro illis suppositis pro quibus propositio est vera vt ista homo est currens dato q̃ aliqui homines currãt et aliqui non. ꝛ sic possunt solui rationes. ideo videas quid tenenduz est. Et hec de secũdo articulo.

Conclusio respõdẽs ad predicta

Quantum ad tertium sit conclusio responsalis ad quesitum. tantum sunt duo modi soluendi paralogismos scz per interemptionem ꝛ per distinctionem. Et hec conclusio relinquitur probata ex dictis. ¶ Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicitur q̃ paralogismi peccantes in materia ꝛ in forma soluuntur eisdem solutionibus sicut alij: ideo pro ipsis non est ponendꝰ vnꝰ modꝰ soluẽdi. Dicitur vlteriꝰ q̃ concessio nõ est solutio sed magis debet dici responsio cũ non sit manifestatio falsi ¶ Ad alias satis patet solutio in primo articulo.

Ad illos autem qui secũduz accidens vna quidem ꝛ eadem solutio est ad omnes.

Quõ soluũtur. paralogismi accidentis.

¶ Istud est tertium capitulum in quo docet soluere paralogismos extra dictionem. et diuiditur in septem partes. In prima docet soluere paralogismos accidentis dicens. q̃ ad omnes paralogismos fallacie accidẽtis est vna solutio scilicet negatio consequentie quia non oportet q̃ si premisse vniantur vel diuidantur cũ medio in pmissis q̃ ꝓpter hꝰ vniant̃ vl̃ diuidant̃ int̃ se in conclusione. et ponit diuersos paralogismos ¶ Primus tu scis bonum ꝛ bonum est quod intendo interrogare: ergo tu scis illud quod intẽ

do interrogare. Secundus tu cognoscis corruscum et corruscus est veniens: ergo tu cognoscis venientem. et soluuntur isti duo quia est variatio appellationis. Tertius. hec statua est opus et hec statua est tua: ergo statua est opus tuum. Quartus. ille canis est tuus et est pater: ergo est pater tuus. Quintus in foro sunt raro pauca et pauca sunt pauca: ergo pauca sunt raro pauca: et ibi committit fallacia eo ꝙ in ipsis indebite arguit a diuisis ad ꝯiuncta. Et subdit ꝓbus ꝙ si aliq̄d attribuatur accidēti ꝙ nō opꝫ illud attribui rei subiecte nisi subm et accn̄s ꝑ eisdem adequate supponerēt. ¶ Deinde improbat tres solutiones antiquoꝝ ad dictos ꝑalogismos. ¶ Prima ꝙ nō est incōueniēs aliquē cognoscere et ignorare sꝫ erat incōueniēs aliquē cognoscere et ignorare s̄m idem. reprobat hāc solutionē: q2 oīm paralogismoꝝ eiusdē fallacie dꝫ eē ideꝫ modus soluendi gn̄alis: sꝫ talis nō est hmōi: igit̄. Et subdit ꝙ nō est incōueniēs eandē orationē hr̄e plures defectus: et tūc talis nō poterit solui ꝑ talez modum dicēdi antiquoꝝ. ¶ Sc̄da solutio antiquoꝝ dicētium oīa esse multū et paucū eo ꝙ multum et paucū dicunt̄ relatiue. reprobat hāc solutionez dicēs: ꝙ talis solutio nihil dꝫ: q2 nō manifestat falsitatē. ¶ Tertia solutio antiquorū erat ꝙ ista est distinguēda iste canis est pr̄ tuꝰ. hanc reprobat ꝓbus dicēs: ꝙ soluꝫ nomē multiplex vl' oratio multiplex est distinguēda: sꝫ ibi nō est nomē nec oratio multiplex: igit̄. Subdit etiam ꝙ nulla oratio trūcata est distinguēda sicut ista prudētia est disciplina malorum vl' ista aufert mihi iram. ¶ In sc̄da pte docet soluere ꝑalogismos s̄m q̄d ad simpl'r. et ꝑmo dat solutionē gn̄alem: scꝫ negādo ꝯn̄am: q2 nō est idem dictum simpl'r et dictum s̄m q̄d dicēs ꝙ ꝯsiderādum est ad ꝯtradictionē si scꝫ sumat̄ in ꝑmissis s̄m q̄d et in ꝯclusione simpl'r. et ponit nouem ꝑaligismos. ¶ Primꝰ q̄d nō est: est opinabile: ergo q̄d nō est: est. Sc̄dus aliquid q̄d est n̄ō est homo: ergo aliq̄d q̄d est: non est. Tertius sortes iurat se piurare: ergo bn̄ iurat. Soluit negando ꝯsequētiam: q2 iurare se piurare non est bn̄ iurare simpl'r sꝫ solum s̄m q̄d. Quartus q̄ suadet furtum dissuadet nō furtū: ergo qui suadet dissuadet Quintus: ego dico falsum. Soluit dicēs: ꝙ ille qui dicit illam ꝓpositionem dicit falsum simpliciter et verū s̄m q̄d. Sextus: diuitie sunt bone bn̄ vtenti et nō sunt bone male vtenti: ergo sunt bone et nō bone. Septimꝰ iustum est magis eligendum q̄ iniustum: ergo mori iuste est magis eligendum q̄ mori iniuste. Soluit dicens: ꝙ mori est magis eligendū quo ad agere q̄ iniustū: sed non quo ad pati. Octauus: scio hanc rē esse mihi adiudicatā: ergo scio hanc rem esse meā. Ultimus: iniuste passus dicit se fuisse passuꝫ iniusta ergo dicit iiusta. ¶ In tertia parte docet soluere paralogismos ignorātie elenchi dicēs ꝙ oēs soluunt̄ quia obmittunt aliquā ꝯditionē necessario requisitā ad ꝯtradictionē vt tu scis de corrusco ꝙ est veniēs: et ignoras ꝙ ēst musicus: ergo tu scis et ignoras. ¶ In quarta parte docet soluere paralogismos petitiōis principij dicēs ꝙ omnes soluunt̄ dicēdo opponenti ꝙ petit ꝑncipiū. ¶ In quīta pte docꝫ soluere ꝑalogismos fallacie ꝯn̄tis dicēs: ꝙ oēs soluunt̄ ꝑ negationē ꝯn̄e: q2 licꝫ pria ꝯn̄a sit bona: nō tn̄ oportet ꝙ secunda sit bona: vt qn̄ ar̄ a destructōe āncedētis ad destructionē ꝯn̄tis vel a pōne ꝯn̄tis ad positionē ān̄tis. In sexta pte docet soluere ꝑalogismos nō s̄m causam vt cām dicēs ꝙ tales soluūtur dicēdo ꝙ ꝓpter ꝑmissam sup̄fluā nō sequit̄ impossibile. ¶ In septima parte docet soluere ꝑalogismos s̄m plures interrogatiōes vt vnam dicēs ꝙ ad ꝑalogismos huiꝰ fallacie nō ē respōdēdū vnica rn̄sione cū interrogatio fuerit plures sꝫ dn̄t dari plures rn̄siones. Et h̄ ꝓbat ꝑ vnū simile. nā lꝫ ꝓpō h̄ns terīm equocū sit v̄a in vtroq3 sensu vl' falsa in vno et vera in alio: nō tn̄ dꝫ dari vna solutio simpl'r. s. ꝯcedēdo vel negando q2 apparent duceret̄ ad methā. Silr̄ dicenduꝫ est de interrogatiōe plures. et ponit vnū exēplū vt si q̄rat̄ sunt ne illa bona vel mala demonstrato vno bono et vno malo si respondeatur ꝙ sūt mala ergo bonum est malum. Et si respondeatur ꝙ sunt bona ergo maluꝫ est bonum. ideo debet dici hoc est bonum et hoc est malum.

Improbat solutiones antiquorum.

Modus soluendi ꝑalogismos ignorātie elenchi

Quo soluunt̄ paralogismi petitiōis principij

Quo soluunt̄ paralogismi fallacie ꝯn̄tis

In illis autez que deducunt ad idē frequenter dicere manifestum. quoniam non dandum eorum que ad aliq̄d dicuntur significare quidem separatas per se predicationes.

¶ Istud est quartum capitulum in quo soluit paralogismos ducentes ad nugationem et ad solocismum: et intendit duas conclusiones Prima ad soluendum paralogismos nugationis oportet negare illud principium sophisticū nomen significat idem per se sumptum et iunctuꝫ cum alio. quia illud non videtur verum saltem in relatiuis et passionibus quia dupluꝫ per se sumptum significat dimidium. iunctum vero cum dimidio non plus significat ipsum. patet etiam in passionibus quia ciuitas per se significat nasum. sed quando iungitur cum isto termino nasus. non significat nasum. Secunda conclusio. volens euitare nugationem debet addere subiecto determinationem vel nomen ad suū adiectiuum. Docet secundo soluere paralogismos ducentes ad soloecismum dicens ꝙ debet responderi ꝙ non bene arguit quia incongruum non est verum neq3 falsum. et ponit exemplum quod vere dicis esse hoc est. sed lapidem vere dicis esse. ergo lapidem est.

Quo soluunt̄ paralogismi ducētes ad nugationez

Modus soluendi illos ducētes ad soloecismum.

Oportet etiaz intelligere quoniam omnium orationum alie quidem sunt faciles conspici alie autem difficiliores secūdū q̄d et in quo paralogisant

Que orōnes faciliter soluuntur

audientē. frequēter aūt eedem illis.

¶ Iste est vltimus tractatus hui⁹ libri in quo determinat de his que sunt digna solutione et de his que non sunt. ⁊ de sillogismo fatuo. ⁊ diuiditur in tria capitula. In primo ostendit que orationes sunt faciles ad soluendum ⁊ que difficiles. ⁊ dicit primo ꝙ omnes orationes que fiunt fm equocationez sunt faciles: vñ fere oēs orōnes fm dictionē sunt faciles ad soluendū: ⁊ quasi ridiculose. Et ponit duo exēpla de equocatione. Primū vir sedēs ferebat gradatī: ista est duplex. Naz pmo significat ꝙ sedēs ferebat per gradus: ⁊ sic pōt esse vera. scdo significat ꝙ vir sedens gradiēdo ferebat ⁊ sic est falsa. Secundū exemplū boreas nō est purus: qꝛ affligit pauperē. vñ purus duo significat. vno mō idez est qḋ innocēs: ⁊ sic boreas nō est purus: qꝛ destruit pauperē. Alio mō idez est qḋ serenus vel purgās: ⁊ sic est purus. Subdit tñ ꝙ aliq̄ orōes facte fm equocationez dicunt difficiles: qꝛ ille sunt difficiles de q̄bus sapiētes iudicāt diuersi mode: sꝫ aliq̄ orōnes equocationis sunt hmōi: nam zeno credebat ꝙ ens tm̄ vnuz significaret alij vero dicebāt ꝙ ens ⁊ vnuz multipliciter dicebant.

Oōo solubilis quō soluitur. ¶ Cōsequēter soluit orōnē solubilem dicens ꝙ duplex est scꝫ acris ⁊ non acris. vnde oratio acris siue difficilis ad soluendū: est que maxime dubitare facit ⁊ rñdentē maxime alligat. Et dicit ꝙ est duplex scꝫ peccās in materia et peccās in forma. ⁊ dicit ꝙ orōnes peccātes in materia sūt acriores hoc est difficiliores ad soluēdum q̄ peccātes in forma: qꝛ peccātes in forma nō decipiūt nisi ignorātes logicā. sꝫ ꝑ peccātes in materia ꝑitissimi decipiunt: ⁊ dicit ꝙ oratio peccās in materia dr̄ esse acerrima qñ ex ꝓmissis valde ꝓbabilib⁹ infertur ꝯpositio valde improbabilis. sꝫ dr̄ minus acris qñ ꝓmisse non sunt multū ꝓbabiles sunt tñ aliqualiter ꝓbabiles ⁊ ꝯcludūt vnū manifeste falsum. dicit etiā ꝙ interrogatiōes peccātes in forma illa est maxime acris de qua est dubiū si sit sillogistica vel nō sꝫ illa dr̄ minus acris q̄ faciliter appꝫ ꝙ nō est sillogistica.

Oōnuz peccātiū in forma diuisio. Ex quo infert ꝙ orōnuz peccantium in forma aliq̄ sunt digne solutione ⁊ aliq̄ nō vt in q̄bus nō est aliq̄ ꝓmissaꝝ ꝓpter quā sequat ꝯclusio. sꝫ illa est digna solutione qñ faciliter nesciamus distinguere an sit sillogistica vel nō. Et subdit incidētaliter diuersos modos soluendi dicēs ꝙ aliqñ fit solutio ad ipam orationem: aliqñ fit solutio ad homiem ostēdendo ꝙ male ordinat ꝓmissas suas sicut in sillogismo fatuo cui⁹ ꝓmisse nō sunt bñ ordinate. aliquando etiā fit solutio ad tpus qñ rñdēs nescit soluere. ⁊ tñ cum multis dictis ptransit tempus. Et dicit philosophus q̄ illa solutio est pessima q̄ eget plus temporis q̄ disputatio exigat.

Recapitulatio. Ex quantis ergo ⁊ qualibus fiunt disputationibus paralogismi. ⁊ quo modo ostēdemus falsum ⁊ que extra opinionez sunt dicere faciemus.

¶ Istud est scdm capitulum in quo pꝰus recapitulat ea q̄ dicta sunt in istis libris ⁊ libris thopicorum dicens ꝙ dictū est ex quātis fallacijs fiunt deceptiones. dictum est etiā quomodo respondēs ducit ad metham. dictuz est etiam de cautelis de solutiōib⁹ ⁊ q̄ sit vtilis ⁊ q̄ nō. ⁊ quo modo soluunt apparēter ⁊ quomodo nō. etiam in thopicis dictum est de ꝓdicatis de ꝓpositionibus ⁊ de problematibus quatuor predicatorum ⁊ de considerationibus ad arguendum de omni problemate ⁊ de modo opponēdi ⁊ respōdendi dialetice. Textus.

Oportet autem nos non latere quod accidit circa hoc negocium. Nam eorum que inueniūtur omniuz que quidem ab alijs sumpta sunt prius elaborata particulariter augētur ab eis qui accipiunt postea. *Oōo ab antiquis logica fuit inuēta* Que autem ex principio inueniūtur: paruuz augmentum in primis sumere solēt. vtilius autem plurimum illo quod postea ex his fit augmentum. maximum enim fortasse principium est omnium vt dicitur quare ⁊ difficilimum. Quanto enim optimum potestate: tanto paruissimum magnitudine difficillimum est videri.

¶ Istud est vltimum capitulum in quo philosophus ostendit modum inuentionis logice. ⁊ dicit primo ꝙ illa que primo inuenta fuerunt a primis inuentoribus parua erant sed ꝑ successionem temporis augmentum acceperunt. ⁊ dicit ꝙ primo inuenta fuerunt principia communia. ⁊ dicit ꝙ licꝫ principia sint parua in magnitudine sunt tamen maxima in virtute ⁊ difficilima ad inueniendum quibus inuentis facile est addere. ⁊ dicit ꝙ tempore suo de hac arte nihil erat traditum quod haberet aliquid ordis immo tradita erant sine ordine puta habendo multas regulas ⁊ multa argumenta sine quocūq; ordine. Ex quo infert ꝙ talis doctrina que erat ab antiquis tradita erat facilis: qꝛ ibi nō erant nisi quedam regule sine demonstratione Et subdit ꝙ de sillogismis sophisticis nihil penitus erat traditum ante tempus suum saltez per modum artis: ex illo vult habere ꝙ fuit verus inuentor huius sciētie. ⁊ se compleuisse sufficienter hanc artē. ideo concludit ꝙ de non bñ dictis ⁊ de omissis detur sibi venia. ⁊ de inuētis et bñ dictis dentur sibi grates.

q Queritur vtrū philosoph⁹ sufficient doceat soluere palogismos extra dictionē. ¶ Arguit pꝛīo ꝙ nō qꝛ palogismi petitiōis ꝓncipij peccāt in forma: ⁊ tales dñt solui ꝑ distinctionē vel ꝑ negatōnē ꝯñe: igit ñ bñ docuit soluere tales sillogismos. maior pꝫ *Vtꝝ paralogismos extra dictionē soluere pꝰs sufficiēt doceat.*

ꝙ oīs sillogismus sophisticus peccat in materia vel forma: sed palogism⁹ petitionis ṗncipij nō peccat in materia: ḡ in forma. ¶ Scđo sic: petitio principij peccat cōtra argumētationē: ergo peccat in forma. aūs pz: q2 petitio ṗncipij nō facit fidem de re dubia cū nihil ꝓbet: igitur ¶ Tertio sic: petitio ṗncipij peccat cōtra sillogismum simplr: ḡ peccat in forma. aūs pz per p̄hm in textu: ⁊ ṗcipue in primo vbi dicit ꝙ omnes palogismi sunt īmodificati. ¶ Quarto sic: ad interrogationē plures danda est vna responsio. aūs pz: q2 ad oēm ꝓpositionem q̄ sic est vera ꝙ nullo mō est falsa danda est vna responsio: sed aliqua interrogatio plures est hmōi: igitur minor pz: q2 ista est interrogatio plures: vtrū isti sunt vidētes demōstrato vno ceco ⁊ vno vidente. ⁊ tñ est falsa: igitur. ¶ Quinto sic: interrogatio plures est ꝓpositio: cum ꝓpositio diuidatur in ꝓpōnem vnā ⁊ ꝓpositionē plures: sed ad oēm ꝓpositionem respondendū est vna responsione: igitur. ¶ In oppositum est philosophus in textu. In questione erūt tres articuli.

¶ Quantum ad primum.

Alique difficultates circa textū incidētes.

Sciendum est primo ꝙ circa textū incidunt alique difficultates. Prima vtrū ad hoc ꝙ aliqua oratio faciat fallaciā equocationis vel amphibolie: requirat̄ ꝙ ṗncipaliter plura significet. Et videtur ꝙ nō: q2 equocatio ⁊ amphibolia possūt fieri ſm istam orationem: quicquid ridet hʒ os. pratum ridet: ḡ pratū habet os. ⁊ tamē ibi nō est aliq̄s terminus q̄ principaliter plura significet: neq3 ipa oratio ṗncipalit̄ plura significat. Ad hoc r̄ndetur ꝙ nūq̄ est equocatio vel amphibolia nisi sit aliquid distinguendū: ⁊ hoc saltē ſm primū vel scđm modū. Dicitur scđo ꝙ non requiritur ꝙ terminus vel oratio principaliter plura significet.

Dubium de ista aliquid significat, qđ nō si.

Sciendum est scđo ꝙ secūda difficultas est talis: vtrū ista sit ꝯcedenda aliq̄d significat qđ nō significat. ⁊ videt̄ ꝙ sic: q2 chimera aliq̄d significat cū sit nomē: ⁊ tñ nihil significat. q2 chimera nō est imaginabilis: ḡ nō est significabilis. ꝯña ꝓbatur: q2 ad hoc ꝙ aliq̄d possit significari: oportet ꝙ sit imaginabile. ⁊ aūs ꝓbatur: q2 implicās ꝯtradictionē nō imaginatur. sed chimera implicat ꝯtradictionem: ḡ nō imaginat̄. ¶ Pro solutione supponit̄ ꝙ illa ꝓpositio potest habere multos sensus.

Predictē ꝓpōnis multi sūt sensus.

Unus sensus est ꝙ iste termin⁹ aliquid significat aliquid qđ significat iste terminus nō materialiter captus: ⁊ sic cōcedit̄. nam aliquid significat illam vocem nō que significatur ꝑ seipam. Alius sensus est ꝙ aliquid significat aliquod quod non est significatiuū: q2 significat rem que est lapis que nō est significatiua. Alius sensus est: aliq̄d significat aliquid ⁊ non significat illud: ⁊ sic est falsa. ⁊ ad improbationē visum est alias quomodo chimera potest dupliciter diffiniri. vno modo ꝙ ē aliquid compositū ex capite leonis. ⁊c. ⁊ sic bene est imaginabile ⁊ significat. Alio modo vt est compositum ex impossibilibus posse cōponi ⁊ sic est inimaginabil̄ ⁊ insignificabil̄

Tertia difficul.

Sciendum est tertio ꝙ tertia difficultas est ista. vtrum ista propositio: oīa sūt eadem sibi possit causare aliquā fallaciā. ¶ Pro cuius solutione supponit̄ ꝙ illud signū omnia pōt capi duplr. vno modo collectiue: ⁊ sic ē vna indefinita falsa. nam oīa simul collecta nō sunt eadem sibi: ⁊ isto modo nō causat ꝓprie aliquā fallaciā cum ipa sit simplr falsa. vnde ly omīa captum collectiue facit terminū sequētem supponere confuse tm̄ sub quo debet fieri descensus copulatus vt oēs apostoli dei sunt duodecim: ly apostoli dei supponit cōfuse tm̄ sub quo fit talis descensus: ḡ isti apostoli dei ⁊ isti apostoli dei sunt duodecī. Alio mō capit̄ ly omīa distributiue ⁊ sic talis ꝓpositio est vera d̄ rigore logice ꝓpter reciprocationē que sibi denotatur. ⁊ si isto mō ṗcise capiant nō videt̄ facere aliquam fallaciā: si tamē caperet̄ ly oīa vt subordinatur duab⁹ ꝓpositionibus indisiunctim captis posset causare fallaciam equiuocatiōis.

Quot modis ꝓ signū oīa capitur ī ṗdicta ꝓpositiōe

Alia difficultas.

¶ Sed restat alia difficultas an inuenire ṗncipium sit difficili⁹ q̄ alia sequētia inuenire: ⁊ videtur ꝙ nō: q2 principia cognoscūtur ab oībus cognitis terminis: igit̄. Ad difficultatē respōdetur ꝙ duplicia sunt ṗncipia. q̄dam sunt communia ⁊ simplr prima: ⁊ ista inuenire nō est difficile neq3 forte multū vtile. Alia sunt ṗncipia ꝓpria alicuius artis ⁊ sciētie ⁊ talia inuenire est difficile ⁊ multum vtile. nam ipsis inuentis facile est aliquid ipsis addere.

Aliud dubiū de diuisione orationis.

Sciendū est quarto ꝙ circa textū incidit talis. difficultas an diuisio orōnis in orationē faciliter solubilē ⁊ difficulter solubilē sit sufficiens. ⁊ videt̄ ꝙ nō: q2 eadem oratio potest esse difficulter solubilis ⁊ faciliter solubilis. nā aliquis ꝑfectiori modo potest intelligere vnam ꝓpositionem q̄ alter. Respondetur ꝙ illa diuisio est sufficiens si facilitas ⁊ difficultas sumāt̄ ex parte ipsarum orationum ⁊ non ex parte intellectus. ¶ Et si quis dicat: si hoc esset verum sequeretur ꝙ difficultas intelligendi res proueniret ex parte ipsarum rerum ⁊ nō ex parte nostri intellectus quod est falsum. nam tota difficultas intelligendi res prouenit ex parte nostri intellectus. Respondetur ꝙ difficultatē cognoscendi res prouenire ex parte intellectus intelligitur dupliciter. vno modo ꝙ res non cognoscatur sub tam perfecto gradu cognitionis sub quo potest cognosci. ⁊ sic prouenit ex parte intellectus. vel ꝙ nō cognoscatur sub tāto gradu perfecto cognitionis sicut illa res ⁊ sic prouenit ex parte rei. ¶ Et hec de primo articulo.

Quot modis intellr difficultas cognoscendi res ꝓuenire ex parte intellectus

Aliud dubiū de veritate illius: ego dico falsum

Quantum ad scđm dubitatur primo vtrum hec propositio ego dico falsū: sit vera vel falsa: supposito ꝙ nihil aliud dicam. Arguit̄ primo ꝙ nō: q2 per illam ꝓpositionem taliter significatur qualiter est: ergo ipa est vera. antecedens patet: quia per eā significatur me dicere falsum. ⁊ ita est: ergo ipa est vera. ⁊ ꝙ sit falsa pz: q2 falsificat seipam: igitur. ¶ Pro solutione huius dubij est aduertēdū ꝙ illud du

biuz querit de veritate et falsitate propositionū insolubilium de quibus diverse sunt opiniones: vt alias videbitur in tractatu de insolubilibus.

Dria inter ppōnem hñtez supra se et isolubilē

¶ Sed ꝓ nunc supponit ꝙ differētia est inter ꝓpositionem habentez reflexionem supra se et insolubilem. vnde illa ꝓpositio dicitur habere reflexionem supra se q̄ aliquo modo seipsam significat: vt omīs ꝓpositio est affirmatiua. sed propositio dicit insolubilis q̄ significat seipsam sub ratione falsi. Et ex isto seqtur ꝙ omīs ꝓpositio insolubilis est habēs reflexionez supra se: sed nō econtra. et dr insolubilis: qr cum difficultate est solubilis. ¶ Et aduerte ꝙ ꝓprie ad insolubile tres cōditiones requirūtur. Prima: ꝙ sit sophisma ex quo apparēter et nō vere sequatur ɔtradictio. defectu cui⁹ ista ꝓpositio nō est insolubilis: hō est aīal. Scđa: ꝙ aliqualiter seipsam significet mediate vel īmediate. defectu cui⁹ ista nō est insolubilis: tm̄ pater est. Tertia ꝙ significet seipsam sub rōne falsi: ideo ista non est insolubilis: omīs ꝓpositio est affirmatiua.

Quot cōditiones requiruntur ad insolubile.

¶ Aduerte vlterius qđ dicūt aliqui ꝙ ꝓpositiones insolubiles nō sunt ꝓprie ꝓpositiones sed ꝓpositiones plures. vt ego dico falsuz subordinat istis duabus ꝓpositionibus indisiunctim captis: ego dico falsum. et hec ꝓpositio est falsa: demōstrando per ly hec primaz ꝓpositionem. Alius est modus dicēdi ꝙ quelibet ꝓpositio insolubilis est vna copulatiā cui⁹ prima ps denotatur ꝑ insolubile: et illa demonstrat illam eandem propositionem. vt hec ꝓpositio ego dico falsuz. et hec ꝓpositio est falsa: demōstrando per ly hec primaz propositionem. et isti duo modi sunt multum ꝓbabiles. Est tamen alius modus qui tenet ipas esse cathegoricas: sz ille est magis difficilis. et de istis alias videbit in insolubilibus. vñ tenēdo scđz modū pro nunc rñdetur ad dubiū ꝙ talis est falsa. ad ꝓbationē dicitur ꝙ ad ꝓpositionem esse veram nō sufficit taliter esse qualiter significat: sed requirit taliter eē qualitercūqz ipa significat: et ꝙ non sit falsificans seipam. modo talis nō est huiusmodi: igitur. Unde stat aliquam propositionē esse falsaz que qualitercūqz significatur esse: ita est. ideo h̄ nō sufficit ad propositionem veraz: sed cuz hoc requiritur ꝙ nō falsificet seipam.

Dubitatur scđo vtrum in aliq̄ bona cōsequētia ex vero sequat falsum: siue sit in ꝓpositionibus insolubilibus siue non. et videt ꝙ nō per philosophum. 2. priorum. In oppositum arguit. posito casu ꝙ nō sint nisi tres propositiones vniuersales. s. omīs homo est asin⁹ nullus homo est aīal. et hec: omīs ꝓpositio vlis est falsa tūc arguitur sic. bñ sequit illa ꝓpositō vlis est falsa et illa: et nō sunt plures: ergo oīs ꝓpositio vlis est falsa. ɔsequētia patz inductiue et aīs est verum et ɔsequens falsum: igit. Item cōtradictorium ɔsequētis dicte ɔsequentie repugnat antecedēti. s. aliqua ꝓpositio vlis non est falsa: igitur. ¶ Pro responsione est aduertēdum quod dicūt aliqui ꝙ in istis insolubilibus ex vero pōt sequi falsuz. sed aliter pōt dici fm alium modū ꝙ in bona ɔsequētia ex vero nō sequitur falsum. Et faciliter rñdetur ad ratiōes.

An ex vo sequatur falsū in aliq̄ bōa ɔseqntia

¶ Ad primā dicitur ꝙ ibi nō arguit inductiue cū cōsequens sit vna ꝓpositio ypothetica. pōt etiam dici ꝙ ibi cōmittitur fallacia fm quid ad simplr: qr per aīs exprimitur ps significati ɔñtis et nō totale significatū ɔsequētis. ex quo cōsequēs est vna ꝓpositio ypothetica copulatiua equiualēs isti: oīs ꝓpositio vlis est falsa. et hec est falsa: demōstrando ꝑ ly hec primā partez copulatiue. Ad cōfirmationem dicit ꝙ illa nō est sua cōtradictoria. sed ista: omīs ꝓpositio vlis est falsa: que est disiunctiua de partibus cōtradicentibus partibus copulatiue.

Solutio predicte difficultatis.

Dubitatur tertio vtrum ista consequentia sit bona: oīs ꝓpositio est affirmatiua: g̃ nulla est negatiua. ¶ Arguit primo ꝙ non: qa possibile est aīs esse verum et impossibile est cōsequēs esse verum: igit. antecedens pz. naz possibile est illam esse veram: omēs ꝓpositio est affirmatiua. vt posito casu ꝙ solum sit ista oīs ꝓpositio est affirmatiua. sz impossibile est illam esse veram: nulla ꝓpositio est negatiua. quādocūqz formabit ipa ē falsa: qr significat ꝙ nulla ꝓpositio est negatiua: et tamē ipamet est negatiua. ¶ In oppositū arguit: qr oppositum ɔsequētis repugnat antecedēti: igit. ¶ Rñdetur semper tenēdo primū modum ꝙ talis ɔña non est bona. qr ibi arguit ab vna ꝓpositione ad vnaz copulatiuam. et istud faciliter pōt videri tenendo illū scđm modum. ¶ Et hec de scđo articlo

Aliud dubium de ista omīs ꝓpō ē affirmatiua ergo nulla est negatiua.

Quantuz ad tertiuz sit cōclusio responsalis. philosophus sufficiēter docuit soluere paralogismos extra dictionē. et hec ɔclusio relinquitur satis ꝓbata ex dictis. ¶ Ad rōnes. Ad primā dicit ꝙ minor est vera: loquēdo de paralogismis. quoꝝ solutio cadit supra aliquā ꝑmissarum. sed paralogismi quoꝝ solutio cadit supra ɔsequentiam debent solui ꝑ interēptionem cōsequentie. vnde nō semꝑ opz aliquam ꝑmissaꝝ sillogismi peccātis in materia esse falsaz: sz sufficit ꝙ nō sit magis ꝓbabilis q̄ ɔclusio. ¶ Ad scđaz dicitur ꝙ petitio principij bene peccat cōtra argumētationem ꝓbatiuā et ꝓprie dictam: sed nō ɔtra argumentationē generaliter dictā ¶ Ad tertiam pz solutio. ¶ Ad quartam negatur antecedens. et ad probationem dicitur ꝙ aliquādo ad interrogationem plures bene potest dari vna responsio: nō tamen sic est respondendum ne videamur redargui apud assistentes. Et dico ꝙ talis responsio vna erit respōsio vna: et hoc nō est incōueniens. ¶ Ad quintam patet solutio: nam interrogatio plures neqz ꝓpositio plures est ꝓpositio: cum nō sit ꝓpositio vna. modo dictum est in textu ꝙ idem est ꝓpositio: et propositio vna.

Cōclō respōdēs ad predicta

Celeberrimi viri magistri Petri tatareti in totaz logicam cū questionib⁹ luculēta expositio Finit feliciter

Huius operis cōmendatio.

Diuitias sacre quisquis spectare mineruę.
Et felix tantis iam cupis esse bonis
Si sapis eximios nunc amplexare libellos
His poteris tutū discere qua sit iter.
Iste tibi clauē tradet: qua clausa resoluas
Hostia: speratas mox aditurus opes
Ergo age ⁊ exiguis eme docta volumīa nūmis
Atq3 cupita breui culmina calle pete.

Tabula questionū et dubiorū in hoc volumine contentorum.

Et primo libri predicabiliū.

Sequūt q̄stiōes z dubia libri pdicamētoꝝ.

Questiōes: z dubia libroꝝ pyarmenias.

¶ Questiones ⁊ dubia scđi posterioꝝ.

¶ Questiones ⁊ dubia in libris Thopicorum contenta.

¶ Questiōes ⁊ dubia in libris elēchoꝝ ꝯtēta

Tabula

¶ Finit tabula.

